

VITT.EMANUELE ROMA
240
P
31
Vol 9

BULLARIUM

ROMANUM

AM

BULLARUM

DIPLOMATUM ET PRIVILEGIORUM

SANCTORUM ROMANORUM PONTIFICUM

TAURINENSIS EDITIO

LOCUPLETIOR FACTA

COLLECTIONE NOVISSIMA PLURIUM BREVIUM, EPISTOLARUM, DECRETORUM ACTORUMQUE S. SEDIS

A S. LEONE MAGNO USQUE AD PRAESENS

CURA ET STUDIO

COLLEGII ADLECTI ROMAE VIRORUM S. THEOLOGIAE ET SS. CANONUM PERITORUM

QUAM

SS. D. N. PIUS PAPA IX

APOSTOLICA BENEDICTIONE EREXIT.

TOMUS IX

A SISTO PAPA V (an. MDLXXXVIII) ad CLEMENTEM VIII (an. MDXCII).

AUGUSTAE TAURINORUM
SEBASTIANO FRANCO ET FILIIS EDITORIBUS
M DCCC LXV.

SEBASTIANUS FRANCO ET FILII

MAGNI BULLARII ROMANI

NOVI EDITORES

LECTORI BENEVOLO

SALUTEM.

Quod tibi, candide Lector, nobisque bene sit; quod rei christianorum publicae prosit; quod ad Dei Ecclesiae honorem dignitatemque augendam, propagandam conducat, nonum MAGNI ROMANI BULLARII volumen[1], partim ex Dalmatiano typographeo, partim ex nostro, tandem aliquando prodit[2]. Quae *Pars prima* tomi v romanae impressionis capiebat, ea maxima ex parte nonum hocce volumen capit; nimirum, tres supra quinquaginta constitutiones Sixti papae V, aliasque quinquaginta eiusdem Pontificis (quas serius ad Cocquelinium delatas, Appendicis loco dederat; nostrique decessores, repudiando sane consilio, in ordinem chronologicum digerere, suisque apte locis inserere neglexerunt); unicam Urbani VII, qui paucis diebus summum pontificatum clusit[3]; Gregorii XIV

(1) Ex editione Mainardiana, CAROLO COCQUELINIO curante, Romae confecta ab anno 1733 ad annum 1756.

(2) Henricus Dalmazzo usque ad pagellam 320 hocce nonum volumen reptabundus deduxit, cui manum extremam imposuimus.

(3) Creatus Summus Pontifex an. MDXC, vixit dies XIII.

sex et sexaginta; Innocentii IX sex; Clementis demum VIII quadraginta novem editas primo sui pontificatus anno; in quo ab editione romana paullum discedimus, quae duos priores annos complectitur[4].

Editionis nunc nostrae, quae in Dalmatiano incepto perstat, historiam breviter retexere optimum visum est. Ab imperitis atque quaestui deditis homuncionibus, malo certe omine, an. M DCCC LVI, Augustae Taurinorum, turpem indecoremque editiunculam adumbratam, Sebastianus Franco, Henricus Fory et Henricus Dalmazzo, aere sibi paratam, respuerunt, repudiarunt, aboleverunt, optimo sane consilio, *quia fides bona contraria est fraudi et dolo*, uti in *Digesto* habetur[5]. Novam deinde atque melioris cultus editionem adornare aggressi sunt; cuius tria volumina, an. M DCCC LVII et sequenti, polita et compacta, plus minusve cunctanter, dedere. Dumque quarto volumini manus admoverent, Henricus Fory, sociorum alter, a sua arte se removens, inceptisque obsistens, mutato consilio, a libraria societate discessit. Franco nihilominus et Dalmazzo ire perrexerunt; atque volumen quartum, ineunte ianuario an. M DCCC LIX, emiserunt in lucem; quintum vero sexdecim ab eo decursis mensibus; sextum dein mense septembri an. M DCCC LX. Nefastus, heu! hic quidem editoribus annus! Etenim, etsi natura inesse in omnibus molle, demissum, humile, quiddam denique humanum fatemur; nihilo tamen minus, quum omnium generum infortunia calamitatesque urgent, tunc dein et animo cadat fortissimus quisque necesse est. Mittimus civiles tumultus seditionesque, quibus ima summis in Italia hoc tempore permixta sunt; mittimus impedimenta commerciorum, pericula fortunarum, decoctum argentum

(4) Duas tamen Costitutiones Clementinas ex *Appendice* in suam sedem transtulimus.
(5) L. 3, § 3. Dig. *Pro Socio*.

negotiatorum aliaque id genus sexcenta; illud tamen silentio hic non est praeterendum, nimirum principis eminentissimi S. R. E. Cardinalis Francisci Gaude, operis patroni vigilantissimi, paulloque post, Sebastiani Franco, parentis optimi, lethum. Quo duplici velut fulmine perculsus Henricus Dalmazzo, aegerrime Bullarium prosequens, tribus solidis annis, vix septimum et octavum volumen vulgavit: atque octo integris fere mensibus anni M DCCC LXIV languide remisseque quadraginta priora folia voluminis noni typis dederat, cui profecto summam manum nec biennio nec triennio imposuisset. Quae cum ita essent, iam hic illic huiusmodi socordiam tarditatemque subscriptores apertissime fastidire videbantur, iamque de Taurinensi Bullarii typographica Societate male sentire: nonnulli etiam denunciare pactionem quamcumque ab se rescissum iri, quum pro certo haberent Taurinensem Bullarii impressionem non ante octoginta aut nonaginta annos esse absolvendam.

Haec aliaque non minora animo reputantes, dolebamus ac vehementer angebamur Societatem nostram (quae SEBASTIANI FRANCO ET FILIORUM nomine gloriatur) videntes hisce tricis impedimentisque intricatam, fere dicimus, inhonestatam: iuravimusque millies nos morituros potius quam pateremur dedecus aliquod admissum iri. Inita igitur cum Henrico Dalmazzo pactione legali, mense sextili labente, an. M DCCC LXIV, omnia eius iura in hocce opus publicis tabulis acquisivimus, atque novam Societatem Magno Bullario Romano edendo constituimus, sub nomine SEBASTIANI FRANCO ET FILIORUM, quae sedem Augustae Taurinorum habet[6]. Opus itaque tam magnum tamque magnificum prosecuturi, Deoque opitulante,

(6) Societas haec pluribus iam annis Taurini fundata, semel accepto nomine SEBASTIANI FRANCO E FILIORUM, numquam illud immutavit.

ad finem perducturi, nulla posita mora, Romam, mense septembri, petivimus, Pontificem Optimum Maximum adituri. Quem in ipso *Castro Gandulphi*, quo rusticatum diverterat, adoravimus, Eique animi nostri sensa aperuimus. Is, parens christiani nominis egregius, quo est in catholicorum rempublicam animo, quo in graviora studia amore, nos opusque nostrum sua maiestate complexus, de nova nostra typographica societate Bullario Romano vulgando laetatus, suo numine nos erexit, suaque benedictione recreavit, fovit. Iussit insuper ut nobis iamdiu vel ex Ss. Romanorum Pontificum operibus excerpta fragmenta, vel ex Vaticano Tabulario monumenta exscripta redderentur, primo APPENDICIS volumini componendo parata. Hisce peractis, Roma digressi, Augustam Taurinorum recucurrimus omnia illico instructuri, quae ad intermissum opus iterum instaurandum necessaria forent. Dicere certe non possumus, quot quantisque fuerimus, ac simus adhuc, curis distenti, quodque peius est, quot quantisque futuri erimus heu! nimis distenti in posterum, etsi nullis eiusmodi gravari debuisse videbamur. Parandi namque in primis nobis fuere litterarum characteres, Dalmatianis characteribus simillimi, ad id recens procusi: charta deinde levis, pernitida cylindroque exaequata; conclave pluteis instructum libris referciendum, ad quos exscripta exempla perpetuo recognoscunt operis Taurinenses Curatores. Epistolare commercium iterum nobis ineundum; Bullario subscriptores, tanta retardatione, quin et cessatione, offensi, rursus erigendi, atque taedio affecti, denuo operis curiositate incendendi; peregrinatores denum, qui operi in vulgus edendo toti essent, quocumque mittendi: quae omnia quos labores corporis, quas animi angustias, quos profusus sumptus postulaverint, dicere haud lubet, ne nimis forte de diligentia nostra nos gloriari videamur. Faxit tamen

Deus ut quam volenti animo consilium hocce suscepimus, tam nobis illud bene feliciterque succedat.

Quod parato opus erat, cum paravissemus, mense decembri, nonum Bullarii volumen, a nostris antecessoribus inchoatum, perficere aggressi sumus, atque, adiuvante Deo, ad extremum tandem perduximus, tibique, Lector benevole, lubenter sistimus. Quae vero in opere concinnando diligentia, quae in emendando cura, quod in indicibus conflandis studium desiderari potest, illud omne, quantumcumque est, quod est certe maximum, praestitisse ingenue fatebimur. Utque dictis facta respondeant, neminem pigeat in hoc ipso volumine aliquod diligentiae nostrae specimen comiter intueri. In Clementis VIII constitutionibus disponendis, quas in Romana editione tria volumina capiunt[7], iam duas ex constitutionibus priore pontificatus anno datas, ex *Appendice* in suas sedes, temporum servato ordine, transtulimus: quam ob rem Tabula confecta est, in qua *vetus* Romanae editionis ordo *novusque* Taurinensis ita descriptus est, ut ictu oculi illico deprehendatur. Index insuper rerum ea mente concinnatum est, ut Lectorem ne apex quidem Pontificiarum Constitutionum praetereat. Hinc non modo maioris momenti res in unaquaque bulla contentas referimus, verum etiam quae in iis, quasi fortuito illapsa, reperiuntur, quaeque praeteritorum temporum homines pluris habendos commemorant, historiam sacram profanamque illustrant, theologiam, ius ecclesiasticum, philosophiamque exornant, geographiam denique ipsam hic illic delibant, adnotamus: atque ita fit ut congestae, ut ita loquamur, in Romano Bullario margaritae, quae ceteroquin iacuis-

(7) In editione MAINARDI apices pontificii huiusce Summi Antistitis sequenti ordine distributi reperiuntur. *Voluminis* V, PARS I duos priores habet ponificatus annos: PARS II, novem sequentes; PARS III, tres ultimos et *Appendicem*.

sent in tenebris, extrahantur atque proferantur in lucem ad communem studentium utilitatem.

Opus semel inceptum, ita nos Deus adiuvet, non derelinquemus, nisi ad finem usque perducamus. Nec enim ii sumus, qui ea, quae parentes nostri tam multo adnisu adorti sunt, tam multo amore complexi, leviter ac molli brachio repudiemus. Neque fas esse ducimus, in tanta scelestorum hominum defectione, tantoque in ecclesiastica non modo, sed et in severiora studia fastidio, Sanctae Romanae Ecclesiae filios, eiusque sapientiae admiratores esse talesque dici verecundari. Plurimum enim interest inter nos et illos de quibus Ioannes in Evangelio testatus est: *Propter pharisaeos non confitebantur*[8]. Verum enimvero non solum Bullarium Romanum daturos promittimus ad pontificatum usque Summi Pontificis PII papae IX (Quem diu sospitet Deus) perductum; sed et *Appendicem*, centies promissam, cuius nihilominus autographa non adhuc ad manus habuimus; quae, ut primum ad nos delata fuerint, statim praelo committemus.

Nihil nunc superest, Lector benevole (nequa, propter sermonis nostri prolixitatem, possit animum tuum defatigatio retardare), nisi ut te etiam atque etiam rogemus, ut nos opusque nostrum tuo favore excipias atque complectaris; pro quo gratias tibi in antecessum agimus, speramusque fore ut olim quoque referre quam maximas possimus.

(8) Cap. XII, 42.

Augustae Taurinorum, XV kal. martii an. M. DCCC. LXV.

TABULA

Quae novum ordinem *refert, quo chronologice dispositae sunt Pontificiae Constitutiones in Editione Taurinensi, collatum cum* veteri ordine *Romanae Editionis* [1].

GREGORII XIV CONSTITUTIONES.

Edit. Taur. A.D.			Edit. Rom. Tom. V.
1590-91	I ad V	*Idem in utraque ordo* . . .	1 ad 5
1591	VI	Dum quanta	45
»	VII	Cogit nos depravata	6
»	VIII	Si de restituendis	7
»	IX	Cum nuper felicis	8
»	X	Cum dudum felicis	9
»	XI	Cum sicuti nuper	10
»	XII	Quanta Christianae	11
»	XIII	Decet Romanum Pontificem	12
»	XIV	Cum tu in alma urbe	13
»	XV	Exponi nobis nuper	14
»	XVI	Regimini universae	15
»	XVII	Onus apostolicae servitutis .	16
»	XVIII	Cum alias nonnulli	17
»	XIX	Reminiscimur dum ecclesiae	18
»	XX	Expedit interdum ea	19
»	XXI	Sedes apostolica	20
»	XXII	Decet Romanum Pontificem	21
»	XXIII	Sanctissimus D. N. Gregorius	22
»	XXIV	Dum vestram pietatem . . .	23
»	XXV	Sollicitudo ministerii pastoralis	24
»	XXVI	Ecclesiae catholicae	25
»	XXVII	Beati Francisci confessoris . .	26
»	XXVIII	Romanus Pontifex religiosis	27
»	XXIX	Romanum decet Pontificem	28
»	XXX	Cum, sicut accepimus, . . .	29
»	XXXI	Salubrem monasteriorum . .	30
»	XXXII	Inter caetera quae intentis .	31
»	XXXIII	Praeclara pietatis	32
»	XXXIV	Decet quoslibet ecclesiasticos	33
»	XXXV	Maiestatis tuae nomine . . .	34
»	XXXVI	Ad nos in supremo	35
»	XXXVII	Exponi nuper fecit	36
»	XXXVIII	Rom. Pontifex religiosorum	37
»	XXXIX	Cum sicut accepimus	38
»	XL	Ecclesiae catholicae	39
»	XLI	Illius, qui pro gregis Domini	40
»	XLII	Alias siquidem felicis	46
»	XLIII	Quae pro indemnitate	41
»	XLIV	Ex iniuncto nobis	42
»	XLV	Ad Romanum Pontificem . .	43
»	XLVI	Sanctissimus in Christo . . .	44

INNOCENTII IX CONSTITUTIONES.

A.D.			Tom. V.
1591	I ad VI	*Eodem ordine in utraque editione editae.*	

CLEMENTIS VIII CONSTITUTIONES.

Edit. Taur.			Edit. Rom.
1592	I ad VI	*Idem vetus et novus ordo*	1 ad 6
»	VII	Excelsa divinae potentiae . .	365
»	VIII	Salvatoris Domini nostri . .	366
»	IX	Inter multiplices	7
»	X	Pro nostro pastorali	8
»	XI	Hodie ex certis causis . . .	9
»	XII	Inter caeteros animi nostri .	10
»	XIII	Romanus Pontifex	11
»	XIV	Pastoralis officii cura	12
»	XV	In Apostolicae Sedis	13
»	XVI	Etsi dubium nemini	14
»	XVII	Quae ad sublevationem . . .	15
»	XVIII	Cum, sicut accepimus . . .	16
»	XIX	Officii nostri partes	17
»	XX	Religiosos viros	18
»	XXI	Speculatores domus Israel . .	19
»	XXII	De circumspecta	20
»	XXIII	Romanus Pontifex	21
»	XXIV	Circa curam pastoralis . . .	22
»	XXV	Ea semper fuit Sedis Apost.	23
»	XXVI	Ad Rom. Pontificem spectat	24
»	XXVII	Vineae electae Domini . . .	25
»	XXVIII	Exponi nobis nuper fecit . .	26
»	XXIX	Exigit nobilitas generis . . .	27
»	XXX	Exposcit pastoralis officii . .	28
»	XXXI	Pro commissa nobis	29
»	XXXII	Illius vices, licet immeriti . .	30
»	XXXIII	Disponente clementia . . .	31
»	XXXIV	Exponi nobis nuper	32
»	XXXV	Pastoralis nostri muneris .	33
»	XXXVI	Inter multiplices	34
»	XXXVII	Expositum nobis nuper . . .	35
»	XXXVIII	Inter caetera cordis	36
»	XXXIX	Singularis devotionis affectus	37
»	XL	Quae ad restituendos	38
»	XLI	In regendis populis	39
»	XLII	Cum nullum firmius	40
»	XLIII	Cum tu, quem nos	41
»	XLIV	Cum sacrorum Bibliorum . .	42
»	XLV	Aequitati consentaneum . .	43
»	XLVI	Infirma aevi conditio	44
»	XLVII	Expositum nobis nuper fuit .	45
»	XLVIII	Graves et diuturnae.	46
»	XLIX	Charitas Dei et Domini . . .	47

(1) Haec Tabula cur a Pontificatu Gregorii XIV initium sumat, ex *praefatione* cognosces.

SIXTI PAPAE QUINTI

CONSTITUTIONES

Anno pontificatus sui quarto editae

An. C. 1588

CXXV.

De tertiis decies centenis millibus nummum aureorum in arce Sancti Angeli repositis, inde ullo umquam tempore, nisi in praescriptis casibus, certaque desuper servata forma, depromendis [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Etsi nos permultis superiorum temporum experimentis edocti, satis superque intelleximus quot quantisque casibus humana sit obnoxia conditio, mens tamen nostra divina quadam inspiratione a patre luminum Deo est tandem admonita, ad ea pro viribus paranda praesidia, quibus b. Petri navis, cuius gubernacula nobis, licet immeritis, commissa sunt, inter varias miserabilis huius vitae procellas tuta incolumisque servari posset. Proinde cum

An. C. 1588

Hic Pontifex pro S. R. E. praesidio in primo sui pontificatus anno decies centena millia nummum aureorum, et totidem in secundo collegit, et in arce S. Angeli reposuit, indeque promi vetuit.

1 Alia decies centena millia hic Pontifex pro S. R. E. praesidio in primo, et alia decies centena millia in secundo sui pontificatus anno collegit, et in eadem arce reposuit, indeque promi vetuit in const. XLIII, *Ad clavum apostolicae*, huius tom., pag. 693. et in const. CVIII, *Anno superiore*, Ibidem, pag. 939, et has constitutiones Pontifices successores omnes confirmarunt.

ad res difficiles explicandas, ac maxima pericula gravissimaque discrimina evitanda, pecuniarum copiam quamplurimum conferre dignosceremus, primo nostri pontificatus anno decies centena nummum aureorum millia; altero vero, altera itidem decies centena millia in certum sanctiusque aerarium (quod in pontificia S. Angeli arce constitutum est) summa diligentia industriaque retulimus; ac de utrisque decies centenis millibus nummum perpetno asservandis, nec ullo indo umquam tempore, nisi ad praescriptos maximeque necessarios usus depromendis et erogandis, binas constitutiones edidimus, quarum tenores, tametsi hic pro insertis et expressis haberi volumus, illos nihilominus etiam de verbo ad verbum, quatenus opus sit, inseri mandamus.

Et in hoc tertio anno ex aliis causis hic emanatis, habita desuper cum S. R. Ecclesiae card. consultatione, alia decies centena millia nummum aureorum collegit.

§ 1. Verumtamen cum adversus eiusdem apostolorum principis navem novos quotidie concitari fluctus, ac Turcarum praecipue tyrannum, atrocissimum christiani nominis hostem, ab immanissimis haereticis et schismaticis (qui iam non amplius de fide aut de religione contendunt, sed de catholicorum pernicie et interitu dies noctesque cogitant) sollicitari audiamus, ut ingentem instruat classem, totisque viribus in christianorum exitium insurgat, eosdemque Ecclesiae Dei perduelles nihil in dies enixius moliri quam ut inconsutilem Christi Iesu Redemptoris tunicam, hoc est catholicam Ecclesiam, discindant, ac regna et populos a christianis principibus teterrimo impietatis eorum schismate alienent. Quocirca ingentes et luctuosas turbas in florentissimo Galliae regno iamdiu excitatas quotidie magis alere atque conflare non desistunt, atque adeo in variis Germaniae locis, equitum peditumque collecta manu, passim ac impune acerbiores iniurias gravioraque damna minitantur; venerabiles fratres nostri S. R. E. cardinales, quibus cum a nobis hac de re saepius actum est, animadvertentes maioribus malis ingruentibus maiori etiam pecuniarum praesidio Apostolicae Sedis opus esse, operae precium duxerunt ut a nobis alia decies centena nummum aureorum millia, praeter bina superiora, pontificio nostro in aerario collocaremus.

Et modo in dicta arce Sancti Angeli ea reposuit, Deoque et eius Virgini Mariae ac SS. apostolis Petro et Paulo dicat, indeque promi (praeterquam in casibus hic exceptis) prohibet.

§ 2. Nos vero, qui non ignoramus et praesidem civitatis frustra vigilare, nisi eam Dominus custodiat, et ipsum Dominum tentari, nisi qui præest, vires nervosque omnes intendat, ut ea faciat et praestet, quae ad civitatem tuendam servandamque pertineant, eorumdem fratrum nostrorum consilium summopere probantes, clementissimi Dei benignitate freti, ad huiusmodi pecuniarum summam cogendam, eamque in idem pontificium aerarium referendam, mentem omnem animumque adiecimus. Motu proprio igitur et ex certa nostra scientia, ac habita super hoc cum eisdem venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus in consistorio nostro secreto matura deliberatione, de eorum consilio et unanimi consensu, hac praesenti nostra perpetuo valitura constitutione, dicta alia tertio loco decies centena millia nummum aureorum in eadem arce nostra pontificia S. Angeli, et sanctiori aerario nunc recondimus, reponimus et collocamus, ac Christo Domino nostro, Beatae Mariae semper Virgini et sanctis apostolis Petro et Paulo offerimus et dicamus, iisdem omnino legibus et conditionibus, quae in prioribus nostris superius descriptis con-

stitutionibus praescriptae et praefinitae sunt. Declarantes nostrae voluntatis mentisque esse ut quod in ipsis prioribus constitutionibus de recuperatione Terrae Sanctae et generali expeditione contra Turcas dictum fuit, idem etiam locum obtineat quoad omnes has Deo dicatas pecuniae summas, in recuperatione regnorum a quibuscumque catholicae Romanae Ecclesiae hostibus occupatorum, et in expeditione quam contra eosdem decerni ac fieri contigerit.

Formamque depromendi pecunias in praedictis casibus hic apponit et servari praecipit.

§ 3. Ubi vero in praescriptis casibus pecuniarum aliquid sumi necessitas postulaverit, volumus ut de tota summa tam superioribus annis quam etiam nunc reposita, hoc prorsus et non alio modo pecuniae sumantur et erogentur: nimirum, ut in consistorio secreto praescriptarum necessitatum qualitate ac rerum et temporum ratione diligenter perpensa, atque ita cogente trium saltem ex quatuor partibus cardinalium, qui consistorio interfuerint, sicuti in praeinserta constitutione nostra sancitum est, consensu, decreto et subscriptione adhibitis, ex ternis decies centenis millibus aureorum nummum a nobis repositis[1] non ultra quingenta millia nummum promi liceat. Et ea quidem quingentorum millium summa, non tota simul, sed paulatim, moderate et successive depromatur, per certas portiones, quae in eodem consistorio, in quo de tota re deliberabitur, a tribus partibus cardinalium, ut dictum est, omnibus diligenter examinatis, decretae et praefinitae fuerint. Quod si ipsis quingentis millibus erogatis et consumptis, praescripti casus et necessitates novam impensam requisierint, tunc iterum proposita et adhibita in consistorio consultatione, si consensus, decretum et subscriptio trium ex quatuor partibus cardinalium, ut supra dictum est, accesserint, aliam summam, non tamen quingenta millia aureorum excedentem, illamque pariter non statim totam, sed moderatione ea servata, eoque, quem diximus, modo limitatam et praefinitam, sumi posse permittimus. Ceterum statuimus, prout aliis prioribus nostris constitutionibus ordinatum est, ut partes et portiones pecuniae supradictae, quae in aliquo ex praemissis casibus sumptae fuerint, cum eius impensae faciendae ratio cessaverit, omnino in aerarium unde depromptae fuerunt, integre restitui ac reponi primo quoque tempore debeant.

1 Cher. addit *non ultra sextam partem, id est* etc. (R. T.).

Praedictaque se observaturum vovit, et sicut cardinales infrascripti praesentes idem promiserunt, et ita ab aliis cardinalibus pro tempore idem promitti iubet, prout in constit. in nota ad rubricam.

§ 4. Has autem Deo dicatas pecunias nullo umquam tempore, nisi aliqua ex iis quas diximus, necessitas urgeat et requirat, neque in totum neque ex aliqua parte amoveri erogarive quovis modo a nobis posse volumus, eamque amovendi et erogandi potestatem et facultatem a nobis ipsis abdicamus. Idque successores nostros Romanos Pontifices, proposito sibi tremendo iudicio, in quo summo patrifamilias de administrata villicatione exquisite reddetur ratio, eodem plane modo facturos esse confidimus et speramus. Tandemque Deo per praesentes oblatam pecuniam, una cum illa priori, nos integram, ut dictum est, conservaturos esse, ac perinde omnino, ac res et bona Ecclesiae immobilia nos habituros promittimus, iuramus et vovemus; et sicuti omnes cardinales praesentes et infrascripti voverunt, promiserunt ac iurarunt, ita per alios cardinales nunc et pro tempore existentes, ac per successores nostros, quando et quoties superius ordinatum fuit, et iuxta formam nunc traditam iurari, promitti ac voveri debere decernimus.

Cetera omnia in dicta constitutione contenta denuo decernit et praecipit.

§ 5. Denique cetera omnia et singula in eadem constitutione suprascripta quomodolibet expressa, constituta et decreta, etiam in hac pecunia a nobis, ut praefertur, nunc collocata et recondita, et quoad

praesentes nostras litteras, in omnibus et per omnia, penitus, omnino et inviolabiliter observari et locum habere volumus, praecipimus et mandamus.

Successoribus contravenientibus i ndicit poenas. § 6. Si quis autem fortasse nostrorum successsorum, id quod minime credimus, huic nostrae constitutioni omnino aut aliqua ex parte derogare aut contra statuere voluerit, aut depromptam pecuniam, ut supra sancitum est, in idem aerarium non restituerit, admonemus post derogantis aut contra statuentis contraque facientis obitum, liberum esse successoribus, ea derogatione et quibusvis aliis, quae contra statuta sunt, non obstantibus, pro pecunia contra huius constitutionis praescriptum sumpta ac depromta recuperanda [1], tam adversus cardinales idem consententes aut quoscumque eorum haeredes, quibus ad ipso Pontifice aut cardinalibus bona quovis titulo vel quavis ratione obvenerint, agere et possessionem bonorum, quae ad ipsos posteros pervenerint, adipisci retinerique, donec quicquid pecuniæ depromptum est, id omne in aerarium referatur et restituatur, eaque ipsa bona, siquo modo, ut supra dictum est, a forma per nos constituta recedi contigerit, huiusmodi obligationi atque oneri obnoxia et addicta esse volumus, singulis quae his nostris litteris adversari possent vel quoquomodo obesse, penitus remotis ac non obstantibus.

Sanctio poenalis. § 7. Nulli ergo omnino hominum, *etc.* Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, quinto kalendas maii, pontificatus nostri anno quarto.

Papae subsc. et iuramentum. † Ego SIXTUS, catholicae Ecclesiae episcopus promitto, voveo et iuro.

Sequuntur cardinalium subscriptiones.

Dat. die 27 aprilis. 1588, pontif. anno IV.

[1] Cher. addit *tam adversus Pontificis derogantis et contra facientis posteros seu coniunctos omnes quam* etc. (R. T.).

CXXVI.

Revocatio licentiarum per ministros generales aut alios superiores quorumcumque monasteriorum Ordinis Heremitarum S. Augustini in regnis Hispaniarum, quibuscumque fratribus dicti Ordinis possidendi reditus ac pecunias penes se retinendi concessarum, cum prohibitione ut in posterum tales licentiae concedantur [1].

Sixtus Papa V ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Pro suscepto munere pastoralis officii, illud praeter cetera studemus cura et diligentia efficere, ut religiosi in officio et in debita observantia regularis disciplinae contineantur, ac pravi abusus, qui ex nimia indulgentia superiorum suorum ant alias irrepserunt, de medio tollantur.

Causae revocationis ac respectivae prohibitionis. § 1. Nuper siquidem ad aures nostras pervenit nonnullos fratres Ordinis Heremitarum S. Augustini in diversis provinciis regnorum Hispaniarum reperiri, qui reditus pecuniasque possident, ac penes se retinere et in propria commoda convertere, famulos laicos intra claustra domorum regularium retinere, illosque dum equitant secum adducere, habitum regularem extra loca sui Ordinis subtus gestare, in communi cum aliis fratribus non vivere, diversaque alia committere posse. Ac denique se in foro conscientiae ab obedientia suorum superiorum exemptos esse, ac praemissa et occulta alia quae ipsius Ordinis regularibus institutis adversantur, eis licere praesumunt, sub praetextu quod sint graduati in theologia vel publici professores, aut ex permissione ministri generalis seu aliorum dicti Ordinis superiorum, in maximum animarum periculum et scandalum plurimorum:

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Revocatio ac prohibitio de quibus in rubrica.

§ 2. Quibus opportune providere apostolica auctoritate volentes, omnes et quascumque licentias, permissiones, indulta, indulgentias, exemptiones et facultates, quarum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, per ministros generales vel provinciales, aut alios superiores quorumcumque monasteriorum sive regularium domorum dicti Ordinis in Hispaniarum et aliis regnis insulisque illis adiacentibus et aliis locis ditioni Philippi regis subiectis, quibusvis Ordinis monasteriorum et domorum huiusmodi fratribus super praemissis vel eorum aliquo, aut alias contra dicti Ordinis regularia instituta, constitutiones, ordinationes et decreta, ac regularem dicti Ordinis observantiam, ordinaria aut alia quavis auctoritate vel causa quomodolibet concessas, apostolica auctoritate, tenore praesentium, revocamus, cassamus, irritamus, annullamus, viribusque et effectu carere, ac nullius roboris vel momenti esse, neque cuique omnino suffragari posse aut debere, etiamsi super illis a quocumque iudice, etiam Romanae Curiae, quavis causa vel occasione, aliquod decretum approbationis, etiam ex causa transumptandi, emanaverit; necnon quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum et inane decernimus et declaramus. Ac districtius inhibemus, in virtute sanctae obedientiae, modernis et pro tempore existentibus ministro generali, provincialibus ac aliis dicti Ordinis superioribus quibuscumque, quavis auctoritate fungentibus, ne tales licentias, permissiones, indulta, indulgentias, exemptiones, praerogativas et facultates cuiquam, quavis occasione vel causa aut praetextu, concedere audeant vel praesumant.

§ 3. Et nihilominus universis et singulis monasteriorum ac domorum dicti Ordinis in dictis regnis, insulis ac locis praedictis, totoque ipsius Philippi regis dominio, ut praefertur, consistentibus provincialibus et quibusvis aliis superioribus per praesentes committimus et mandamus ut, huiusmodi licentiis, indultis et aliis praedictis non obstantibus, fratres praedictos ad observantiam regularem omnino cogant et compellant, perinde ac si licentiae, indulta et alia huiusmodi non emanassent. Ac propterea eisdem provincialibus et superioribus, ac eorum unicuique contra quoscumque fratres talia illicita perpetrantes procedendi, eosque condignis poenis iuxta regularia instituta et dictas constitutiones reformatorias corrigendi et puniendi, contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendi, auxiliumque brachii saecularis invocandi plenam, liberam et omnimodam facultatem concedimus et impartimur.

Mandatio superioribus monasteriorum demandata

Derogatio contrariorum.

§ 4. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XI iunii MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 11 iunii 1588, pontif. anno IV.

CXXVII

Approbatio congregationis clericorum regularium Minorum, cum aliquarum gratiarum concessione.

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Prooemium.

Sacrae religionis propagationem nostris potissimum temporibus ubique vigere, eiusque fructus Domino gratissimos et universae christianae reipublicae utilissimos, animabusque fidelium nimium sa-

lutares quos ex personarum ibi degentium devotis et continuis precibus, cum vitae probitate et sanctitate coniunctis, provenire cognoscimus, accrescere semper ex animo desiderantes, quo Ecclesia haec visibilis, quae contra harum tenebrarum principes et rectores perpetuo militat, huius mundi nequitiis et hostilibus insidiis facilius resistere, et mortifera tela propulsare queat, fidelium vota in id ipsum tendentia ad exauditionis gratiam libenter admittimus, illisque favorem apostolicum impartimur, prout ipsa videntur exposcere, et nos conspicimus in Domino salubriter expedire.

Ioannes Augustinus Adornus et alii quamdam clericorum congregationem instituerunt, regularem vitam in continuis orationibus et aliis piis operibus ducendo.

§ 1. Sane pro parte dilectorum filiorum Ioannis Augustini Adorni presbyteri Ianuensis et sociorum nobis exhibita petitio continebat quod ipsi pluribus ab hinc annis, tamquam divino afflatu inspirati, ad omnipotentis Dei gloriam et animarum salutem, unam presbyterorum et clericorum regularium congregationem instituere, ac ut cum maiori animi quiete Deo servire et Illi magis adhaerere possint, tria substantialia religiosae vitae, paupertatis scilicet, castitatis et obedientiae vota, emittere, ac sub solito et communi habitu clericali in unum habitantes, et in communi ac de communi viventes, necnon Deo humiliter et devote, quantum Ipse dederit, servientes, sub nostra et Apostolicae Sedis immediata subiectione et speciali protectione, regularem vitam ducere, ac continuis orationibus spiritualiumque operum exercitio et aspera carnis maceratione, ad suarum aliorumque christifidelium animarum salutem et profectum, vacare decreverunt.

Et Papae pro approbatione supplicarunt;

§ 2. Quare nobis humiliter supplicari fecerunt quatenus eorum pio desiderio huiusmodi annuere; aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur Ioannem Augustinum et socios praedictos ac eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, unam congregationem regularem presbyterorum et clericorum regularium Minorum nuncupandorum, per unum praepositum generalem, qui presbyter esse, et hac prima vice per Ioannem Augustinum et socios praedictos, vel eorum maiorem partem, postquam professionem emiserint, et deinceps futuris temporibus per capitulum generale dictae congregationis, per maiorem partem suffragiorum, ad vitam eligi debeat, regendam et gubernandam, ad nostrum et Sedis Apostolicae beneplacitum, auctoritate apostolica, tenore praesentium, permittimus et indulgemus, illamque sub B. Petri ac nostra et dictae Sedis immediata subiectione et speciali protectione recipimus.

Qui d. congregationem approbat et ab uno praeposito generali regi iubet.

§ 4. Necnon eidem congregationi, ut, pro illius ac ecclesiarum, domorum et personarum salubri statu et directione, quaecumque statuta et ordinationes rationabilia et honesta ac sacris canonibus et concilii Tridentini decretis non contraria, per Sedem Apostolicam approbanda, condere et facere; illaque pro temporum qualitate, ac prout expedire videbitur, mutare et in totum tollere, aliaque de novo condere.

Statuta condendi pro eius regimine facultatem concedit.

§ 5. Eisdemque Ioanni Augustino et sociis, ac cuilibet ipsorum, ut tria substantialia religiosae vitae, ut praefertur, paupertatis, castitatis et obedientiae vota publice in cuiuscumque archiepiscopi, episcopi vel vicarii in spiritualibus generalis manibus, coniunctim vel divisim, tam

Triaque vota substantialia emittendi.

in Urbe quam alias ubilibet, emittere et solemniter profiteri.

Sub humili habitu ac denominatione Clericorum Regularium in communi et de communi vivendi.

§ 6. Ac sub communi et humili habitu pauperum clericorum, subque denominatione et nuncupatione clericorum et presbyterorum regularium Minorum, in communi ac de communi viventes, in locis religiosis aut saecularibus, prout ipsis ab illis quorum loca ipsa erunt, concessum fuerit seu expedire videbitur, in unum habitare.

Alios ad Religionem recipiendi.

§ 7. Ac alios quoscumque saeculares clericos, et etiam laicos, qui, Deo aspirante, ad huiusmodi vitae frugem et communem vivendi modum sese conferre voluerint, recipere, et post annum probationis, ad talem trium votorum professionem in manibus ipsius praepositi generalis, vel alterius, iuxta ipsius congregationis instituta et faciendas ordinationes, ac sacrorum canonum et concilii huiusmodi dispositionem emittendam, et ad huiusmodi communem vivendi modum admittere.

Officia divina secundum usum S. R. E. celebrandi.

§ 8. Ac horas canonicas, diurnas pariter et nocturnas, necnon missas et alia divina officia, simul et divisim, secundum usum et morem Romanae Ecclesiae, et iuxta breviarium Romanum noviter compilatum, etiam in Ecclesia dicere et recitare.

Confessiones praevia ordinarii approbatione audiendi et absolvendi, etc.

§ 9. Quodque ipsius congregationis presbyteri, ab ipsius congregationis praeposito generali vel alio superiore, ac ab ordinario loci approbati, et de licentia ipsius generalis seu praepositi domus, in qua pro tempore habitaverint, quorumcumque christifidelium confessiones audire, illosque a quibusvis peccatis, excessibus et criminibus, non tamen Sedi Apostolicae quomodolibet reservatis, absolvere.

Sacramenta ministrandi.

§ 10. Ac quibuscumque christifidelibus vere poenitentibus et confessis, sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, sine tamen suorum parochorum et iurium parochialium praeiudicio, ministrare.

Domos regulares construendi.

§ 11. Necnon quascumque domos regulares dictae congregationis, pro illorum usu et habitatione, cum ecclesia, campanili, domibus, hortis, hortalitiis et aliis officinis necessariis, construere et aedificare, seu construi et aedificari facere, vel iam constructas et aedificatas recipere libere et licite valeant, dictasque domos ex nunc prout ex tunc et e contra postquam constructae et aedificatae seu receptae, ut praefertur, fuerint, in domos regulares dictae congregationis, auctoritate et tenore praedictis, concedimus et indulgemus.

Executores huius constitutionis deputat.

§ 12. Quocirca universis et singulis venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis ac dilectis filiis eorum vicariis in spiritualibus, aut officialibus generalibus, ac Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, necnon abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, canonicis et capitulis, ac aliis, ad quos quomodolibet spectat et spectabit in futurum, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte congregationis Minorum huiusmodi, illiusque praepositi, officialium, ministrorum et personarum vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra observari, ipsamque congregationem Minorum illiusque singulares personas praemissis omnibus pacifice frui et gaudere. Non permittentes congregationem praedictam, illiusque personas, desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari. Contradictores quoslibet et rebel-

les, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contrariis derogat

§ 12. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis vigore praesentium ad iudicium non trahatur; aliisque apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque; aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima iulii MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 1 iulii 1588, pontif. anno IV.

CXXVIII.

Canonizatio Sancti Didaci confessoris, Ordinis fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia professoris, suaeque festivitatis institutio, pro die XII mensis novembris, quotannis celebrandae.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Rex regum ante omnia saecula Christus Dominus, qui, propter perditi salutem hominis, forma servi accepta, in plenitudine temporis factus est homo, Ecclesiam suam unice dilectam, suoque pretioso sanguine acquisitam, supra beatissimum apostolorum principem Petrum, cui petrae firmitatem dedit, in se ipso summo angulari lapide a christianae fidei primordiis aedificavit, et usque ad saeculi consummationem per omnes temporum aetates mirabiliter semper aedificat. Divinum vero admirabilis huius aedificationis artificium, nec inflata mundi sapientia capit, nec terrena et carnalis prudentia ullo modo assequitur; diaboli autem astutia et superbia contremiscit. Nimirum quemadmodum ex pauperibus et contemptis plerumque hominibus, humili et obscuro loco natis, nullis artibus, nulla eloquentia instructis, nullo denique humanae potentiae praesidio communitis, tamquam ex abiectis et reprobatis lapidibus, tanta fiat moles, tam pulchra, tam ornata, tam fortis, tam stabilis, in tantam demum consurgat altitudinem, ut ipsae inferorum portae, eius robur ac firmamentum perhorrescant. Sed viae Dei non sunt viae hominum, nec cogitationes eius sicut cogitationes eorum. Itaque non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quae stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat fortia; et ignobilia mundi et contemptibilia elegit Deus, et ea quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu eius. Sic omnipotens Deus per scandalum crucis et per stultitiam praedicationis salvos fecit credentes, sic ab ipsis nascentis Ecclesiae initiis per sapientem apostolorum infantiam et per fortissimam martyrum infirmitatem, Graecorum sapientiam infatuavit, et gentium potentiam deiecit atque prostravit; sic denique per succedentes aetates brachio fortitudinis suae deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles sanctos suos.

§ 1. Hinc superiori saeculo, et patrum

nostrorum memoriae valde propinquo, ex humili familia fratrum Minorum S. Patris Francisci humilem beatum Didacum, in Hispania natum, non doctrina praecellentem, sed quales primi illi nostri magistri et principes fuerunt, sine litteris humano studio comparatis, sed Idiotam et in sancta Religionis professione laicum, delegit, in quo ostenderet abundantes divitias gratiae suae; cuius admirabili vitae sanctitate et exemplo multos ad viam salutis perduceret, et senescentem ac pene decrepitum mundum magis magisque coargueret, quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, et quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.

In regnis Hispaniarum virtutibus et miraculis claruit, quarum virtutum aliquae recensentur.

§ 2. Itaque pater misericordiarum Deus, qui facit mirabilia magna solus, hunc servum suum parvulum et demissum coelestibus donis suis adeo ornavit, tantoque Spiritus Sancti igne incendit, manumque suam ad sanitates et signa et prodigia, beati Didaci meritis, cum in eius vita, tum post mortem efficienda, tam mirifice extendit, ut is non solum apud suos in florentissimis Hispaniae regnis notus et clarus esset, sed apud exteros etiam eius nomen magna cum gloria pervulgaretur. Iustus enim et misericors Dominus servos suos fideles, quos ante mundi constitutionem elegit et praedestinavit ad vitam, non solum in coelo semper coronat, sed saepe etiam in terra, ubi fortiter et legitime certaverunt, multo gloriae splendore cumulat atque illustrat. Nimirum, ut praeclaras illas suas promissiones persolvat: *Dabo vos,* inquit, *nominatos, et in gloriam et in laudem in cunctis populis terrae;* ut se Ipse in Sanctis suis mirabilem demonstret, et potentiam suam signis et virtutibus declaret, ut propositis Sanctorum gloriosis laboribus et meritis, qui homines fuerunt nobis similes, circumdati infirmitate, segnitiem et tarditatem nostram in via virtutis excitet, et frigescentem caritatem accendat; ut haereticorum pravitatem coerceat, perversitatem confundat, dum ad sacras eorum reliquias, divina virtute, aegroti curantur, daemones pelluntur; ut mortuos qui in Domino sunt mortui, beatos esse et multo felicius vivere omnes intelligant. Postremo ut amici Dei multo maxime honorentur, et qui sancti sunt apud Deum, sancti etiam ab hominibus habeantur; ad quorum nos opem confugientes, eosque pie invocantes, eorum suffragiis adiuti, coelestem misericordiam facilius impetremus. Merito igitur beatum Didacum laudamus, quem Deus multis et illustribus ostendit miraculis praedicandum; de cuius beati viri vita et rebus gestis, purissimae fidei integritate, morum excellenti sanctitate, signorum admirabilitate pauca quaedam libenter pro nostro pastorali officio populo Dei proponimus, ut laudetur Deus in Sancto suo, et fidelium devotio tamquam salutari quodam et periucundo cibo nutriatur, omnesque Deo gratias agant, publico nostro et huius sanctae Apostolicae Sedis testimonio, quae a Spiritu Sancto gubernatur et regitur, beati Didaci sanctitatem optimo iure declaratam esse et promulgatam.

B. Didacus in Hispania natus est.

§ 3. Natus est beatus Didacus in Hispania, in Provincia Bethica, et in oppido, cui nomen est sanctus Nicolaus de Portu, quod est in dioecesi Hispalensi. Et is quidem, ut foecundus ager coelestis gratiae imbre irrigatus, uberes fructus cito protulit.

Adolescens apud quemdam pium sacerdotem vixit.

§ 4. Nam adolescens ex medio Babylonis fugiens, hoc est, ex laqueis et periculis saeculi, poenitentis habitu indutus, in propinquam solitariam ecclesiam, una cum pio quodam sacerdote spiritualis vitae duce et socio, secessit; ubi novus Christi miles in huius fallacis mundi contemptione, et omnium humanarum rerum despicientia, in coelestium contempla-

tione, in corpore domando et spiritui subiiciendo se assidue exercens, magna cum suorum oppidanorum aedificatione praeclarum tirocinium posuit.

Religionemque S. Francisci professus fuit.

§ 5. Post aliquot vero annos, ut se arctioribus vinculis Christo adstringeret, et a mundi tempestatibus quam longissime discederet, et sub suavi obedientiae iugo, Deo securius et fructuosius serviret, in portum seraphicae S. Francisci Religionis confugit, eamque prope Cordubam in conventu de Arrixafa, ut vocant, quem fratres Minores, qui nunc de Observantia nominantur, incolunt, verbis expressis est professus. Hic iam athleta Christi amplissimum virtutum stadium ingressus, tamquam obliviscens quae retro erant, et ad ea quae sunt priora se extendens, coepit omni contentione corporis et spiritus persequi, divina gratia suffragante, bravium supernae vocationis. Summa cura et diligentia in Regulae observatione versabatur, quam in omni vita sancte adeo inviolateque servavit, ut ipse in cunctis religiosis functionibus et officiis vivens quaedam et expressa regula esse videretur.

Humilis et obediens admodum fuit

§ 6. In primis vero, quia sapientissimus architectus Spiritus Sanctus sublime regularis perfectionis aedificium in eo extruebat, altissimum humilitatis fundamentum iecit, et ut prudens ille aedificator in Evangelio laudatus, fodit in altum et aedificavit domum super petram: nihil sibi tribuens, nulli se anteponens, quo plura a Deo accipiebat, eo demissius se gerens. Itaque nullae tentationum procellae, nulli superbiae et inanis gloriae venti, nullae diaboli machinationes domum illam tam egregie fundatam movere aut labefactare potuerunt. Superiorum et praelatorum mandata et iussa tanta obedientia tantaque alacritate exequebatur, ac si Deum in eis loquentem audivisset. Sanctam paupertatem Domini sui sponsam carissimam, quam diligentissime custodiebat, omnia arbitratus ut stercora, ut Christum lucrifaceret. Cumque Satanae astutias non ignoraret, sed optime intelligeret infensissimum humani generis adversarium, tamquam leonem rabidum et rugientem dies noctesque circuire, ut Christi oviculas dilaceret ac devoret, numquam otio aut torpori se dabat, sed stabat succinctus lumbos suos in veritate, indutus loricam iustitiae, galea salutis assumpta, et scuto fidei arrepto in quo omnia posset ignita nequissimi hostis tela extinguere.

Ieiuniis et flagellis corpus suum castigabat

§ 7. Corpus igitur et carnem suam illecebram peccati labore, ieiuniis fere continuis et flagellis castigabat et in servitutem redigebat, praecipue vero ad excelsam illam arcem confugiebat, qua nulla fortior, nulla munitior, hoc est ad sanctae orationis praesidium; cuius alis in caelum frequenter sublatus, terrenorum oblitus, suavissimo Dei colloquio fruebatur.

De rebus divinis, licet rudis esset, mirifice loquebatur.

§ 8. In ea igitur schola divinitus eruditus vir, alioquin plane rudis et litterarum minime sciens, admirandum in modum de rebus divinis loquebatur, sensusque mirificos proferebat, ita ut viri eruditissimi, qui in sacrae theologiae studiis aetatem contriverant, summopere obstupescerent; illudque memoriae traditum est et gravi testimonio comprobatum, doctos et pios viros, cum abstrusas et perdifficiles quaestiones, ad res divinas animarumque salutem pertinentes, cum eo familiariter communicarent, id ab homine litterarum experte cumulate didicisse, quod in celeberrimis academiis a magnis doctoribus addiscere nequiverant.

Orationi incumbebat.

§ 9. Ille praeterea orationis fructus erat uberrimus, quod iam in benedictionibus dulcedinis praeventus, et calicem illum praeclarum, qui cor inebriat, delibans, ardentis caritatis igne erga Deum et

proximos toto pectore aestuabat; quare bonorum omnium auctorem Deum et beatissimam Dei Genitricem semper Virginem humani generis advocatam, quam summa devotione semper coluit, non pro se solo, sed pro omnibus hominibus, et praesertim pro peccatorum emendatione, continenter vehementissimeque orabat.

Pauperes amabat.

§ 10. Pauperes vero Iesu Christi tanto affectu diligebat, tantaque erga eos misericordia commovebatur, ut omni studio, quantum ei licebat, eorum inopiam et calamitates sublevare sedulo procuraret; quod si interdum praestare non posset, vim lacrymarum profundebat, eosque verbis amantissimis consolabatur.

Aegrotis fratribus ministrabat et serviebat.

§ 11. Ægrotos fratres omnibus caritatis officiis prosequebatur, assidere ad lectum, cibum ministrare, vigilare totas noctes, perferre omnes molestias tanta patientia, tanta humilitate, ut quorumdam purulentas plagas, non solum medicamentis curare, sed lingua quoque eas lambere et abstergere non abhorreret; quo in genere eximia servi Dei caritas Romae aliquando in coenobio fratrum suorum, quod est ad Aram Coeli, insigniter eluxit. Nam anno quinquagesimo superioris saeculi, cum piae memoriae Nicolaus Papa V, praedecessor noster, sacrum iubilæum de more celebraret, Romam venit beatus Didacus ut salutarem indulgentiam consequeretur, et beatorum Apostolorum sepulchra ceterorumque sanctorum martyrum illustres memorias religiose veneraretur; magna erat annonae inopia, gravibus et periculosis morbis Urbs laborabat, cum B. Didacus aegrotis curandis, quorum ingens erat numerus, a guardiano seu coenobii praefecto, qui iam eius sanctitatem degustaverat, est praepositus; cuius officii munus tam fideliter feliciterque administravit, ut in publicis angustiis omnia apud pauperes Christi abundarent, omnesque in servo Dei et copiosum caritatis spiritum et singularem illius apud Deum gratiam agnoscerent.

Caritas in eo maxima erat.

§ 12. Nec sane mirandum est, virum Dei membris Christi fratribus suis, in quibus Christus ipse aegrotabat, tanto caritatis studio inservisse, tam impigre ministrasse, qui eo iam perfectionis progressus erat, ut caritatem illam, qua nemo maiorem habet, sponso animae suae praestare et persolvere concupisceret, et pro Christi nomine et confessione vitam et sanguinem profundere desideraret. Ea nimirum est perfecti amoris vis et natura, ut non facile conquiescat, sed maiora semper et maxima appetat et moliatur, semperque actuosus et operosus sit. Itaque cum aliquando ad insulas Canarias missus esset, ut guardiani officio in illo fratrum Minorum conventu fungeretur, servus Christi, cui vivere Christus erat, et mori lucrum, coepit martyrii desiderio vehementer flagrare. Erat in eo, non solum columbae simplicitas, sed et serpentis prudentia; quare multa cum vigilantia et regularis disciplinae observantia vir Dei in sua custodia excubabat in omni sanctitate et iustitia, forma factus pusilli gregis sui, et fidelium insulanorum, quibus bonus odor Christi erat ad vitam, ita ut frequentes eum adirent, ex eiusque spiritualibus colloquiis miram caperent consolationem et voluptatem.

Infideles multos ex Canariensibus ad fidem perduxit.

§ 13. Magnam vero exercendae caritatis segetem in insulis illis nactus, simulque consequendi martyrii spe incitatus, multos ex Canariensibus infideles et impuris adhuc idolorum superstitionibus addictos, verbo, exemplo, orationibus ad Christi fidem perduxit, quo in munere, dum strenue versaretur, multa illi pericula in ea Canaria, quae magna appellatur, diaboli invidia conflavit, saepe in capitis et vitae discrimen venit, ut sese iam martyrii palma potiturum speraret;

sed Deo aliter disponente, non martyrio animus et voluntas, sed voluntati martyrium defuit; et certe gloria non defuit, cum praeclare a beato martyre Cipriano scriptum sit, ad coronam Dei promerendam ipsius testimonium solum sufficere, qui iudicaturus est, qui arcana rerum scrutatur, et cordis intuetur occulta. Ergo et purpuream de passione coronam aliquo modo accepit, et multas de bonis operibus candidas reportavit, reservatus a Deo ut multos Christo lucrifaceret.

Miraculi- quorum aliqua hic referentur dum vixit, emicuit.

§ 14. Jam enim in universa Hispania clarissimum erat beati Didaci nomen, magnamque apud omnes et venerationem et admirationem habebat, et tamquam angelum quemdam in terris agentem sic eum homines intuebantur; nihil illo lenius, nihil mansuetius, lac et mel sub lingua eius, et cor eius mundum et simplex christiana dulcedine redundabat; omnia in bonam partem accipere, de nemine male iudicare, nullum adversus aliquem verbum acerbius immittere. Si quem vero contra legem Dei et regularem disciplinam peccantem animadverteret, zelo Dei incensus, libere obiurgabat, nulla tamen in re gloriam suam, sed Dei honorem et fraternam utilitatem quaerebat. Signis etiam, et miraculis viventem servum suum illustravit Deus, eiusque excellentem fidem rebus mirabilibus afficiendis multipliciter patefecit. Elucebat in eo singularis gratia curationum, ita ut undique ad eum eius rei causa quamplurimi confluerent; ille vero fide, quae per Dei dilectionem mirifica operatur, in Domino roboratus, eum digitum in lampadem, quae ante sacram Beatissimae Virginis imaginem collucebat, demisisset, ex eius oleo aegrotos signo crucis obsignatos perungebat, multorumque varios languores et morbos eiusdem crucis virtute, in qua sola gloriabatur, mirabiliter sanabat. Accidit aliquando ut e coenobio, in quo erat, ad oppidum S. Lucae de Barameda proficisceretur, fratre uno comite; cumque, nullis cibariis acceptis, iam sumendi cibi tempus advenisset, et ex itinere defessi essent, nec in proximo vico quidquam, quo ex aliena misericordia reficerentur, Deo ita disponente, reperire potuissent, ad comitem sereno vultu conversus beatus Didacus: *Eia*, inquit, *frater, in Domino confidamus, ipse nos pascet:* eum iter strenue prosequerentur, ecce in perampla planitie candidam mappam, inter herbas prope viam positam vident, propriusque accedentes album panem, pisces recenter coctos, et vini vasculum inveniunt; insistunt servi Dei, et in latissimo campo unde in omnes partes liber erat prospectus, omnia oculis perlustrantes circumspiciunt, si quis forte eo in loco prandium reliquisset; denique id quod erat rati, ad mensam sibi a Deo in deserto paratam veri Israelitae accumbunt, ac cibo et potione siti fameque depulsa, quod superfuit ibidem liquerunt, Deo Patri misericordiarum gratias agentes, qui servis suis in Eo sperantibus escam dederat in tempore opportuno. Quid, illud quod Hispali gestum est, quam magnae fidei est argumentum? Nam cum septennis puer, qui a matre vapulare solitus erat, in furno, in quem eius iracundiam fugiens se abdiderat obdormisset, et furno ab ignara matre succenso, expergefactus clamaret, vir Dei exanimatam matrem, eiulatu omnia complentem, nec quo se verteret scientem, ad maiorem ecclesiam ire ibique matrem misericordiarum devote orare iussit: *Ipsa te* inquit, *o mulier*, *adiuvabit*; cum illa, quasi Dei nuncium audivisset, pergeret, ipse ad furnum accedens puerum ex maximo periculo extractum paulo post ad idem templum adduxit, matrique suae salvum et incolumen reddidit. Ceterum, cum iustus iudex Deus athletam suum tot

victoriis illustrem carne, mundo, diabolo per Dei gratiam devicto, corona iustitiae, quae illi ab omni aeternitate reposita erat, coronare decrevisset, servumque multiplicatis talentis industrium, et in pauca fidelem supra multa constituere, et in gaudium vellet Domini sui introducere, beatus Didacus in senectute bona, plenus dierum et operum bonorum, in conventu Complutensi, in quo annos complures est commoratus, in supremum morbum incidit, in quo incredibilis patientiae exemplum praebuit. Quadam autem nocte extra se raptus, sensu omni et vitali motu amisso, ita ut a medico et qui adstabant fratribus mortuus plane crederetur, tandem soluta ecstasi, ter aut quater haec verba locutus est: *O quales flores habet paradisus*. In profundae vero humilitatis statione, usque ad extremum vitae spiritum servanda, ita firmus manebat, ita nusquam de suo loco decedebat, ut cum fratres singuli ab eo peterent ut pro ipsis oraret, ipse contra se eorum orationibus vehementer commendabat, ut ipsis pro eo Deum orantibus, bonorum operum fructus, quem illi in sanctae Religionis observantia cumulaverant, sibi quoque a Deo communicaretur, atque ita misericordiam impetraret.

S. Didacus in amplexu crucis, quam maxime diligebat, et in corde et corpore semper gestaverat, die XII novembris MCDLXIII in Domino obdormivit, cantato hymno: *Dulce lignum*, etc.

§ 15. Postremo, cum se iam moriturum intelligeret, comitis illius et adiutricis fidelissimae, quae illum in huius vitae peregrinatione numquam deseruerat, hoc est sanctae paupertatis, supremo vitae die non oblitus, sed in eius intimo sinu, quam maxime fieri posset, spiritum emittere cupiens, convocatis fratribus, eos obnixe rogavit ut sibi vestem obsoletam et laceram, habitumque omnium vilissimum, in quo moreretur, concederent; quo impetrato, multis profusis lacrymis, ab his qui adstabant, offensionum atque erratorum veniam postulavit; quibus copiose collacrymantibus, ipse, cruce lignea, quam ad caput habebat, arrepta, eamque amplexus et osculatus, utroque brachio in altum fortiter sublato (cum tamen alterum gravi apostemate tumens ac debilitatum antea movere non potuisset), oculisque in vitale signum defixis, verba illa ex sacro hymno, magno affectu magnoque pietatis spiritu pronunciavit: *Dulce lignum, dulces clavos, dulcia ferens pondera, quae sola fuisti digna portare Regem coelorum et Dominum;* quae cum dixisset, in ipso salutiferae crucis complexu, quam unice dilexerat, quam in corde et corpore semper gestaverat, in qua Christo confixus et mundo crucifixus fuerat, animam efflavit, et in Domino obdormivit pridie idus novembris, anno Domini MCDLXIII.

Miraculis etiam multis, quorum aliqua hic recensentur, post obitum illustris fuit.

§ 16. Ad eius corpus (beati Didaci morte audita) magni undique concursus facti, illud devote omnes contingere, amictus particulas praescindere, capillos devotionis causa evellere, demum christiano ritu corpus honorifico humatum est. Hic iam statim Deus mortui servi sui, cui in vita cooperatus fuerat, eximiam sanctitatem signis sequentibus comprobavit. Nam corpus, quod iam quatriduo humi sepultum fuerat, iterum non absque miraculi interventu, effossum, non solum integrum incorruptumque apparuit, sed cum per multos menses, ut pio studio satisfieret, et civium et aliorum, qui ex diversis partibus accurrebant, insepultum iacuisset, non computruit, nullum tetrum odorem emisit. Immo vero corpus illud, quod vivens Spiritus Sancti templum fuerat, odorem suavissimum afflabat, quo omnes mirifice recreabantur, qui quidem et in hodiernum usque diem ex eius sepulchro suaviter et iucunde spirans, a plerisque saepe sentitur. Illud quoque in beati viri mortuo corpore mirum accessit, quod eius membra et artus, vitali calore destituti, non obriguerunt, nec duri aut

rigidi sunt effecti, ut cadaverum solent; sed molles erant et flexibiles quocumque verterentur. Quocirca laudanda est pietas et magnificentia clarae memoriae Henrici IV, Castellae regis, qui una cum filia periculose aegrotans, et beati Didaci precibus sanitate impetrata, nobile sacellum grati animi sui monumentum extruxit, ibique in arca ferreis laminis diligenter communita beati Didaci corpus decenter recondi iussit. Ad quod quidem sacellum, ut constat, non solum Complutenses cives, sed vicini et remotiores populi, atque ex omni fere Hispania fideles tanta devotione confluunt, tam multi beati illius viri opem apud Deum implorant, tot ibi vigiliae fiunt, tot sacrificia in eodem eius sacello celebrantur, tam multa et illustria dona voti reddendi gratia offeruntur, ut haec de beati Didaci sanctitate non exigui temporis tamquam rumoris aura, sed per annos centum viginti et amplius constans, et perpetua fama et opinio, tantusque illorum fidelium, omnium generum, omnium ordinum consensus magni profecto et illustris testimonii loco habendus sit ad beati Didaci sanctimoniam comprobandam. Verumtamen multis quoque post obitum miraculis vir commemorabili sanctitate praeditus claruit. Nam in actis transmissis centum fere et triginta leguntur, Deo, qui glorificatur in concilio Sanctorum, signis et prodigiis testante servum suum non solum morum, sed etiam signorum virtute, nec operibus modo pietatis in vita, sed etiam miraculorum luce post mortem, clarum et venerabilem esse. Duron oppidum est in Hispania, in dioecesi Saguntina; ex eo Catharina Martini filia, virgo annos duodecim nata, cum ante aliquot menses subita vi morbi surda et muta evasisset, brachiis item pedibusque paralysi dissolutis incedere nequiret, ad beati Didaci sacellum delata, cum ibi pervigilaret, eius tacta manu et in crucis formam consignata, illico et aurium sensum et loquendi facultatem recepit; membrorumque usu restituto, totoque corpore confirmato, libere qua libuit, incessit, laudans et benedicens Deum. Adolescens quidam erat annorum fere viginti, Didacus de Lorca appellatus, filius Petri Gonzales viri nobilis, qui, Deo permittente, ab immundo spiritu annos complures vexabatur miserandum in modum, ita ut saepius interdum in die arreptus et ad terram allisus, horribiles corporis gestus ageret, et veluti mortuus relinqueretur. Hic se beato Didaco humiliter commendans, et in eius sacello aliquandiu invigilans a miserabili vexatione omnino est liberatus. Cum Catharina Bartholomaei Sanchez uxor, expleto ad pariendum tempore, parere non posset, foetus enim in utero transversus alterum tantummodo pedem eduxerat, materque misera ab aurora ad vesperam in eo cruciatu permanens in summo vitae discrimine versaretur, et plane morti propinqua esset, socrus eius Maria Garzia uxor Ioannis Garziae incolae oppidi *de Ambroz*, beati viri in maximis angustiis recordata, ad eius opem confugit: itaque frustum amictus beati Didaci, parumque pulveris e sepulchro supra parturientem nurum imposuit, quae subito mortuum foetum edidit, ipsa salva. Mansit autem mortua puellula aliquot horarum spatio, sed eiusdem avia Maria, iam semel beati viri opem in matre experta, eum pro neptis vita tanto fidentius orare non dubitavit; quod cum devote fecisset, alterum etiam beneficium impetravit, et puella, sacro baptismi fonte abluta, et geminae vitae munere a Deo donata, diu postea supervixit. Illud autem quod in Maria *della Pennuela* Petri Hernandez Complutensis filia, Dei virtute, per merita beati Didaci, mirifice effectum est, notum et valde pervulgatum in Hispania, multique qui

meminerint supersunt. Invaserat virginem horribilis et deformissima paralysis, tanta nervorum dissolutione et membrorum laxatione, brachiis cruribusque distortis, totoque corpore convulso, ut non iam mulier, sed monstrum esset, et medici se nihil unquam tale vidisse profiterentur. Accedebant febres vehementes et capitis dolores peracres et assidui, quibus misera gravissime afflictabatur. Ea igitur ad beati Didaci corpus delata, cum in eius intercessione et Dei misericordia confideret, et suppliciter oraret; voti compos, ab omni illa membrorum distortione et depravatione, omnique corporis infirmitate est liberata, quae tanti accepti beneficii non ingrata, Deo virginitatem suam vovit, et sacrarum virginum collegio adiuncta, in monasterio S. Ioannis, quod a Poenitentia nominatur, sancte et religiose vitam duxit. Sed quod in principe Carolo, carissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici primogenito filio, divinitus actum est, magnam apud omnes famae celebritatem habet. Ægrotabat Compluti adolescens princeps anno humanae salutis millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, qui cum e scalis decidisset, gravissimum ex eo casu et prolapsione in capite vulnus acceperat; omnia remedia, omnes curationes adhibitae, quae humana industria praestari poterant, ut in tanto principe par erat; sed cum nihil humanum proficeret, morbusque magis semper ingravesceret, iamque eius gravitati natura succumberet, medici, principis salute prorsus desperata, certam imminentis mortis horam praefiniunt, idque regi patri, ne tam acerbo spectaculo interesset, denunciant. Cum igitur omnis humani adiumenti spes defecisset, ad divinum, quod unum reliquum erat, praesidium confugiunt. Itaque devotionis ardore succensi, a fratribus suis beati Didaci corpus decenter et religiose in principis cubiculum afferri curant, post annos fere centum integrum et incorruptum; quod cum princeps beati viri patrocinio se commendans devote tetigisset, eo inde amoto, vidit in somni quiete beatum Didacum ante lectum stantem et crucem arundineam manu gerentem, sequo admonentem bono animo ut esset, et in Deo confideret, fore enim ut ex ea aegrotatione sanus fieret. Quare eo potissimum tempore quo medici principem moriturum praedixerant, non solum melius habere coepit, sed paulo post ex omni illo vitae discrimine, divinis ac supra naturam adiumentis, tam mirabiliter est ereptus, ut digitum Dei per merita beati Didaci ibi adfuisse omnes intelligerent. Sed praeter ceteros, princeps ipse et Philippus pater, incredibili laetitia tamquam redivivi filii affectus, id agnoscere, et Deum glorificando palam profiteri coepit.

Rex Hispaniarum Philippus, una cum Carolo filio, et tota Hispania, apud Pium IV institit, pro ipsius B. Didaci in Sanctorum numerum relatione.

§ 17. Itaque pius rex cum carissimi et primogeniti filii vitam, summa Dei clementia, per merita et preces beati Didaci ferret acceptam, cuperetque quacumque ratione posset gratiam aliquam Deo in Sancto suo referre, anno insequenti, ad felicis recordationis Pium quartum, praedecessorem nostrum, una cum principe filio et cuncta fere Hispania, litteras dedit, quibus ab eo suppliciter petebat ut, pro sua et Sanctae huius Apostolicae Sedis summa auctoritate, beatum Didacum, tam excellenti sanctitate virum, et tanta miraculorum claritate illustrem, in Sanctorum numerum referre vellet, atque ab universa Ecclesia pro Sancto venerandum esse statueret.

Pius IV huic negocio quinque card. deputavit, et res agi coepta fuit.

§ 18. Tam devotis iteratisque catholici regis aliorumque postulationibus permotus, idem Pius praedecessor, de iis in consistorio suo secreto referri iussit, et quinque cardinales, consilio et doctrina praestantes delegit, qui eiusmodi permagni momenti negocio præessent; inter

quos nnus fuit cardinalis Alexandrinus, cuius memoria in benedictione est, qui postea Pontifex factus, Pius eius nominis qnintus est appellatus. Res suo nomine agi caepta est sub Pio quarto, litteris in Hispaniam transmissis, ad testes ex formula examinandos, actaque rite conficienda.

Idem rex apud Pium V et Greg. XIII pro huius rei expeditione institit et etiam apud hunc Pontificem per suum oratorem supplicari curavit.

§ 19. Cumque ipse Pius quartus e vita migrasset, non destitit idem Philippus [1] quintum et Gregorium decimumtertium, itidem praedecessores nostros, sedulo instare; sed, Deo ita disponente, quamvis pleraque superioribus annis sint acta, res tamen ipsa perfici sub illis Pontificibus atque absolvi non potuit. Cum primum igitur humilitas nostra, non nostris meritis, sed divinae clementiae abundantia, in excelsa apostolicae sollicitudinis specula his difficillimis temporibus est constituta, statim idem Philippus rex, nulla ex parte restincto aut refrigerato fidei suae zelo, nobis per dilectum filium nobilem virum Henricum de Guzman comitem de Olivares, suum apud nos et Sedem Apostolicam oratorem, magnopere supplicandum curavit, ut posteaquam ea fere omnia, quae ad acta et processum beati Didaci pertinebant, ex huius sanctae Sedis praescripto, confecta erant, nos quibus universalis Ecclesiae cura esset credita, et ad quos solos eius rei iudicium pertineret, tam pio, et tam ab eius maiestate totaque Hispania oxoptato operi, quod est de eodem beato Didaco Sanctorum catalogo adscribendo, supremam manum imponere vellemus.

Hic igitur Pontifex pro tanti negocii absolutione, diligentissime omnia desuper agenda, agi voluit, et in primis processus duobus auditoribus Palatii Apostolici examinand mandavit, illique relationem et eorum sententiam eidem scripto tradiderunt.

§ 20. Et nos quidem, regis ipsius religiosum studium et perseverantem hac in re sedulitatem commendantes, cupiebamus eius piae petitioni, quantum cum Domino liceret, satisfacere; tamen, pro nostro pastoralis muneris officio, statuebamus in re tam gravi nulla praepropera festinatione utendum, sed omnia ex ecclesiastica disciplina, ex maiorum nostrorum saluberrimis institutis, ex apostolicae Sedis circumspectione, diligentissime agenda esse; itaque duobus antiquioribus causarum Palatii nostri auditoribus, doctrina et rerum usu praestantibus, ipsis fere primis pontificatus nostri diebus, mandavimus ut acta omnia totumque processum summa cum diligentia perlegerent et examinarent; quo illi in munere menses complures sedulo accurateque versati, copiosam relationem omnium suamque sententiam nobis scripto tradiderunt. Cum autem cardinales omnes ab eodem Pio quarto huic negocio olim praepositi, viam essent universae carnis ingressi.

Et postea octo card deputavit, ad acta de B. Didaci vita, moribus et miraculis, ac praedictorum auditorum relatione expendenda.

§ 21. Nos primo anni superioris mense, in consistorio nostro secreto, alios in eorum locum suffecimus, pietate, prudentia, eruditione, fide nobis probatos, adhuc autem et numero plures prioribus, ut in gravi causa, prudenti multorum gravium virorum iudicio adhibito, cuncta exquisitius discuterentur. Hi vero fuere more maiorum, ex tribus Ordinibus delecti venerabiles fratres episcopi Alexander Ostiensis Farnesius, Marcus Antonius Praenestinus Columna, et dilecti filii nostri frater Michael Sanctae Mariae super Minervam Alexandrinus, Iulius Antonius Sancti Bartholomaei in Insula S. Severinae, Antonius SS. Ioannis et Pauli Carafa, frater Costantius S. Petri in Monte Aureo titulorum presbyteri; Sarnanus, Ferdinandus S. Mariae in Via Lata de Medicis, et Hieronymus S. Mariae in Cosmedin diaconi Mattheius nuncupati, sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, quibus commisimus, ut pro rei gravitate, proque ea, quae Deo cordium scrutatori, et nobis quoque in eiusmodi publico munere obeunda a primariis Ecclesiae membris fidelitas et diligentia deberetur, acta de fidei integritate, vita, moribus et miraculis beati

[1] Cherub. addit. *rex apud succedentes Pontifices sanctae recordationis Pium* (R. T.).

Didaci, et auditorum nostrorum relationem, quanta maxime fieri posset diligentia, inspicerent et expenderent, atque ad nos opportuno tempore referrent, ut, divina Spiritus Sancti gratia illustrante, de ipsorum et ceterorum fratrum nostrorum consilio, quae Dei gloriae, qui iustitia et veritas est, consentanea forent, deliberare possemus.

Praefati cardinal., quibusdam peritissimis viris in consilium desuper adhibitis, singula examinarunt, et in secreto consistorio, omnibus relatis, votum omnes pro canonizatione dederunt.

§ 22. Multis igitur elapsis mensibus, cum interea cardinales ipsi frequenter congregarentur, acta, processus, rerum gestarum seriem, testes, singula denique ad sacrorum canonum praescriptum, mature et accurate considerarent, examinarent atque inter se conferrent, viros etiam sacrae theologiae et pontificii iuris scientia peritissimos in consilium adhiberent, cum iam omnia parata esse intelligeremus, secretum consistorium de more convocari iussimus, in quo venerabilis frater noster Marcus Antonius episcopus cardinalis Praenestinus, suo et collegarum, qui ibidem assidebant, nomine, gravi et accommodata oratione de omnibus fideliter nobis retulit, quibus explicatis, ad extremum dixit, quandoquidem beati Didaci fidei integritas, egregiae virtutes, praeclara et insignia miracula optime essent comprobata, se et collegas suos unanimes in eam sententiam venisse, si ita nobis videretur, ulterius nos progredi, et beatum illum virum in Sanctorum numero posse adscribere; quorum cum sententia etiam ceteri fratres nostri cardinales, cum a singulis graves sententiae dictae essent, ad unum omnes consenserunt.

Publicum consistorium indixit, in quo Arigonius advocatus consistorialis habuit orationem de gestis et miraculis B. Didaci, et denique catholici regis et totius Hispaniae nomine supplicavit eidem Pontif. ut eumdem B. Didacum in SS. numerum referre vellet, et ipse mandavit card. et episcopis, ut omnia ad hanc causam pertinentia, diligentissime perpenderent.

§ 23. Quae cum audiremus, gaudens erat cor nostrum in Domino, quod beati servi sui gloriam quotidie magis patefaceret, omniaque, Ipso benedicente, tam feliciter procederent. Quare in tam sancto pioque opere nihil omnino necessariae diligentiae praetermittentes, ex more institutoque maiorum, decrevimus ut ad ulteriora procederetur; ac diebus aliquot interpositis, publicum consistorium indiximus, in quo, praeter cardinales, etiam patriarchae, archiepiscopi, episcopi et praelati omnes ac familiares nostri de more interfuerunt. In eo vero dilectus filius Pompeius Arigonius, Romanae aulae nostrae consistorialis advocatus, disertam orationem habuit de vitae sanctitate, rebus gestis et miraculis beati Didaci; et denique catholici regis totiusque Hispaniae nomine, ut eumdem beatum Didacum tantis meritis illustrem Sanctorum numero aggregaremus nobis humiliter supplicavit. Gaudemus etiam hoc loco in Domino, in cuius manu cor regis est, et quocumque voluerit inclinat illud. Etenim plane videbamus non sine divino instinctu fieri quod catholicus rex, cui multorum regnorum gravissima administratio a Deo est tradita, quique tot curarum onere premitur, tanto ardore in hoc beati Didaci negocio absolvendo versaretur, ut in magnis temporum difficultatibus, se suaque regna apud Deum novi patroni suffragiis et pie et prudenter communiret. Quare respondimus Philippo regi catholico, de beato Didaco, nostra et Apostolicae Sedis auctoritate, in Sanctis adscribendo, tam diuturnam et perseverantem postulationem dignam esse singulari eius pietate, dignam perpetuo catholicae religionis propagandae studio, laetari nos et Deo gratias agere, quod beatos servos suos, quos in coelis coronat, a nostra quoque tenuitate in terra honorari velit, eosque nobis ad auxilium et exemplum proponat. Et nos quidem ad pium eius desiderium explendum propensiores esse, facere tamen rei gravissimae magnitudinem, ut de regia petitione adhuc cum fratribus nostris cardinalibus et episcopis etiam atque etiam deliberandum censeremus; quare eosdem fra-

tres hortati sumus ut omnia, quae ad hanc causam pertinerent, diligentissime considerarent, quodque nos ipsi iam pridem faciebamus, Deum magnopere orarent, ut corda nostra suo lumine collustraret, totamque hanc actionem ad sui gloriam et Ecclesiae utilitatem disponeret et dirigeret.

Deinde alius consistor. secretum indixit et multaque ad negotium pertinebant praenarravit, et cardinales, patriarchae, archiepiscopi et episcopi astantes dixerunt B. Didacum in SS. numerum adscribendum esse

§ 24. Haec cum essent acta, alterum item consistorium secretum indiximus, in eoque etiam patriarchas, archiepiscopos, episcopos in Romana Curia praesentes, notarios quoque [1], qui ex numero dicuntur, et Rotae auditores interesse iussimus. Tum nos ipsi, de sacrosanctae huius Apostolicae Sedis, in qua Dei providentia sedemus, auctoritate et potestate, denique Spiritus Sancti singulari patrocinio atque infallibili assistentia a Deo in omnibus verbis suis fideli promissa, usque ad consummationem saeculi perpetuo affutura, quibus gubernatur, ea diximus quae causae et temporis ratio potissimum requirere videbatur. Demum a fratribus nostris petivimus ut quod alias statutum esset, ut ad ulteriora in hoc negocio procederetur, nunc praecise et expresse dicerent, an ex iis actis, quae ipsi viderant et audiverant, beatus Didacus esset canonizandus. Igitur a S.R.E. cardinalibus primum, deinde a patriarchis, archiepiscopis et episcopis pie, graviter et erudite sententiis dictis, omnes unanimes id ipsum sentientes, dixerunt sibi videri, ex iis quae mature ipsi hac de re viderant et audiverant, beatum Didacum a nobis merito inter Sanctos esse adscribendum.

Pontifex igitur diem canonizationis pro die ii mensis iulii constituit.

§ 25. Deo autem, qui in domo sua fratres in unum habitare facit, gratias agentes de tanta fratrum nostrorum consensione, quodque ad servum et amicum suum, quantum nobis licet, honorandum corda nostra impelleret et illustraret, cum per eius gratiam hucusque omnia rite atque ordine iam acta essent, quod reliquum erat, diem canonizationis praestituimus ad sextum nonas iulii, quo die memoria visitationis Beatae semper Virginis ad sanctam Elisabeth pie ab Ecclesia recolitur, ut eiusdem humani generis advocatae patrocinio, tandem pium hoc opus prospere et salutariter a nobis absolveretur.

Hortaturque fratres ad divinum desuper auxilium invocandum

§ 26. Fratres interea nostros hortati sumus ut, intermedio tempore, una nobiscum precibus, eleemosynis (quas nos et libenter et pie erogavimus, quemadmodum et regis nomine ab ipsius oratore factum fuit), ieiuniis, sacrificiis, Dei auxilium invocare non cessarent.

Ea die Pontifex, cum solito apparatu, ad basilicam S. Petri processit et oravit.

§ 27. Is igitur festus Visitationis dies, id est hodiernus, cum advenisset, nos et fratres nostri cardinales, patriarchae, archiepiscopi et episcopi, sacris vestibus induti, inchoato per nos ipsos in nostra pontificia cappella hymno *Ave maris stella*, cantorumque choro prosequente, ut ipsa, quae mater est gratiae, nobis praeiret et praeluceret, ceteris etiam Romanae Curiae praelatis et officialibus familiaribusque nostris, ac universo regulari et saeculari clero, longo devotoque ordine progredientibus, omnes simul accensos cereos in manibus gestantes in eius honorem, qui est lux vera, gloria et splendor Sanctorum, e palatio nostro Apostolico solemniter processimus ad antiquissimam et religiosissimam basilicam Principis Apostolorum, in cuius medio peramplum suggestum regio sumptu extructum erat, paratumque altare ad sacram pontificalem missam celebrandam, totaque templi facies in communi Ecclesiae laetitia hilaris et pontificio apparatu decenter ornata, omniaque spiritualibus canticis personabant, fanalia et faces circumquaque ardebant, et vexilla appensa, in quibus beati viri imago expressa erat, qui corpore erecto depictus, dextera manu coronam Beatissimae Dei Genitricis, sinistra crucem invictissimam gerit et intuetur,

[1] Legimus *Protonotarios quoque nostros*, ex edit. Fontanini (R. T.).

cuius nimirum auxilio hostes teterrimos, carnem, mundum et diabolum superavit. Hic nos in maxima fidelis populi totiusque adstantis cleri frequentia, coelestis illius et triumphantis Ierusalem effigiem quamdam nobis ante oculos proponentes et quantum in hac lacrymarum valle licet, intuentes, conscensis gradibus, in suggestu ante altare oravimus, mox in sublimi apostolico throno considentes, fratres nostros S.R.E. cardinales et episcopos omnes sacris vestibus ornatos et paratos, nobis obedientiam de more praestantes excepimus.

Et iterum ad instantiam regis requisitus B. Didacum S. pronunciavit, et canonizavit.

§ 28. Tum dilectus filius noster Petrus tituli S. Hieronymi Illyricorum presbyter, cardinalis Deza Hispanus, catholici regis Philippi totiusque Hispaniae nomine, semel, iterum et tertio suppliciter et instantissime a nobis petiit ut beatum Didacum in Sanctorum numerum adscriberemus; nosque ad singulas eius petitiones, regis pietate et beati viri meritis collaudatis, semper tamen per distincta intervalla, nostras totiusque cleri et populi orationes, litanias et sacros hymnos interposuimus. Demum, cum iam nihil omnino ex his, quae a maioribus pie sancteque sunt hoc do genere instituta, esset praetermissum, immo potius matura deliberatione summaque diligentia abundantius adhibita, invocato sancto Creatore Spiritu, cuius consilio et sapientia sancta Ecclesia, columna et firmamentum veritatis, regitur, eiusque numen saepe a nobis ex intimo corde multis etiam lacrymis imploratum, praesens adesse non dubitantes; ad honorem sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, ad exultationem supernae et triumphantis Ierusalem matris nostrae, ad exaltationem catholicae fidei, et christianae religionis augmentum, auctoritate eiusdem Sanctae Trinitatis, beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra, de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. cardinalium omniumque patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum in Romana Curia existentium consilio et unanimi consensu, beatum fratrem Didacum de Sancto Nicolao provinciae Bethicae Hispanum, Ordinem Minorum Sancti Francisci expresse professum, sepultumque Compluti in ecclesia fratrum eiusdem Ordinis, de cuius fidei puritate, excellentia vitae et miraculorum in vita et post mortem claritate nobis plenissime constat, in sanctorum Confessorum numerum et catalogum adscribendum esse decrevimus et adscripsimus, prout per praesentes decernimus et adscribimus, eumque ut Sanctum ab omnibus venerandum esse mandamus.

Festum eius die XII novembris celebrari iussit.

§ 29. Statuentes ut ab universali Ecclesia anno quolibet, die duodecima novembris, festum ipsius et officium sicuti pro uno sancto Confessore tantum, ad formam in rubricis Romani Breviarii praescriptam, devote celebretur; quodque in eius honorem ecclesiae et altaria, in quibus Deo sacrificia offerantur, erigi et fundari possint, eademque auctoritate, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui singulis annis eodem die festo supradictam ecclesiam oppidi Complutensis Toletanae dioecesis, ubi ipsius corpus requiescit, necnon altaria et ecclesias, quae in eius honorem constructae erunt, devote visitaverint, easdem indulgentias, privilegia et gratias concessimus et elargiti sumus, quemadmodum concedimus et elargimur, quae ceteris dicti Ordinis Sanctorum ecclesiis concessae sunt.

Missam postea celebravit, et assistentib. indulgentias concessit.

§ 30. Quibus omnibus, quae ad S. Didaci canonizationem pertinebant, absolutis, ac laudis et gratiarum actionis hymno Deo decantato, eiusque auxilio per S. Didaci preces peculiari oratione, quam nos clara voce pronunciavimus, implorato, tandem eodem in loco et altari missam solemnem de Beatissimae semper Vir-

ginis Visitatione, cum S. Didaci commemoratione, nos ipsi celebravimus, fidelibusque, qui tam piae et religiosae actioni et sacrosancto sacrificio devote interfuerant, ad Dei et Sancti sui gloriam et laudem plenariam indulgentiam concessimus.

Omnes demum hortatur ad Deum benedicendum et pro hic relatis orandum.

§ 31. Omnes igitur Deum coeli benedicamus, et coram omnibus viventibus confiteamur Ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam, agnoscamusque non sine magna Dei providentia factum esse ut hisce afflictis christianae reipublicae temporibus, quibus maxime multiplici Sanctorum suffragio indigemus, novus hic suffragator et patronus fideli populo tribueretur. Et nos quoque, qui in hac pastorali statione, in qua nos Deus collocavit, de universi gregis Domini salute anxii, dies noctesque pervigilamus, Dei erga nos singularem clementiam agnoscimus, qui post tot beatissimos Pontifices praedecessores nostros nobis humilibus huius magni operis absolutionem reservaverit, qui cum Sancto suo eiusdem seraphicæ Religionis communione consociati sumus. Quamobrem eumdem Patrem misericordiarum, qui humiles exaltat, humiliter deprecemur, ut per merita et intercessionem sancti Didaci, Ecclesiae suae pacem et tranquillitatem, regibus et principibus christianis unionem, vitam et felicitatem, miseris et obcaecatis lucem catholicae veritatis largiatur.

Huiusque bullae mandat transumptis dari fidem.

§ 32. Ceterum, quia nimis difficile foret praesentes nostras originales litteras ad singula loca, ubi opus esset, deferri, volumus ut earum transumptis, *etc.*

Sanctio poenalis.

§ 33. Nulli ergo, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, sexto nonas iulii, pontificatus nostri anno quarto.

Papae subscr.

† Ego Sixtus catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur cardinalium subscriptiones.

Dat. die 2 iulii 1588, pontif. an. IV.

CXXIX.

Mandatur omnibus congregationum Lateranensis, Cassinensis, Carthusianorum, Camaldulensium, Montis Oliveti, Sancti Petri ad Vincula, Cruciferorum, Sancti Salvatoris in Lauro, et Sancti Georgii in Alga abbatibus, praepositis, prioribus ac abbatissis et priorissis, quatenus inventarium bonorum, redituum ac scripturarum ecclesiarum et monasteriorum suorum respective Ordinum conficere, illaque ad archivia monasteriorum suae congregationis in Urbe existentia deferre curent.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Regularium personarum, pro commisso nobis officio, quieti consulere cupientes, ad ea removenda, quae religiosum eorum propositum impedire possunt, curam nostram libenter impendimus.

Sixtus officium archivistae generalis omnium Ordinum suppressit.

§ 1. Et siquidem nos nuper ex certis rationalibus causis, ad publicam quietem et commodum universi cleri saecularis et regularis, totius archivii generalis ecclesiastici atque officii archivistae generalis erectionem, creationem, institutionem et deputationem de persona venerabilis fratris Iulii Caesaris episcopi Triventin. in archivistam generalem antea per nos factas litterasque apostolicas desuper confectas, et inde secuta quaecumque, motu proprio et ex nostra certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, perpetuo revocaverimus, officiumque ipsius archivii et archivistae generalis ac illius nomen perpetuo suppresserimus et extinxerimus; mandamus universis et singulis patriar-

Mandavitque patriarchis, episcopis, abbatibus aliisque superiorib. ecclesiasticis per Italiam ut inventaria suarum, ecclesiarum monasteriorum etc sibi subditorum conficí iuberent,

ebis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus aliisque praelatis et praesidentibus ecclesiarum, monasteriorum, universitatum, collegiorum, praeceptoriarum maiorum ac similium ecclesiasticarum dignitatum, quocumque nomine censerentur, saecularium et quorumvis Ordinum et militiarum regularium, nobis et Sedi Apostolicae immediate subiectorum, per Italiam constitutis, ut loco archivii generalis ecclesiastici huiusmodi ipsi et eorum unusquisque, qui hactenus inventaria huiusmodi non confecissent, deberent, omnino intra annum a die quo nostrae litterae desuper confectae ad eorum notitiam pervenissent, omnium et quorumcumque bonorum immobilium [1], canonum, livellorum, proventuum annuorum, iurium, iurisdictionum, privilegiorum et scripturarum, quae eis eorumque arbitrio digna annotatione viderentur, ad ecclesias, monasteria, collegia, universitates, praeceptorias maiores et dignitates, quibus ipsi præessent, pertinentium, et in quorum possessione existerent, inventaria diligenter conficere, et deinde quicumque eorum in regimine seu administratione ecclesiarum, monasteriorum, collegiorum, universitatum et praeceptoriarum maiorum, seu in dignitatibus huiusmodi successores forent, similiter intra annum a die habitae possessionis, similia inventaria de novo conficere seu renovare tenerentur, curarent.

Et ad se deferri,

Praeterea sine ulla impensa, gravamine, exactione aut solutione suorum subditorum per omnes et singulos, qui vel eorum iurisdictioni quomodolibet subiecti essent, vel in eorum civitatibus, dioecesibus et districtibus existerent, etiamsi exempti ac nobis et dictae Sedi immediate subditi esse noscerentur, abbates, praepositos, priores, vicarios, guardianos, abbatissas, priorissas et cuiuscumque Ecclesiae pii loci saeculares vel regulares, et alios quocumque titulo et nomine praefectos, utriusque sexus, bona stabilia, census, iura, reditus et proventus quomodolibet possidentes, intra dictum tempus inventaria huiusmodi bonorum et aliorum supradictorum similiter accurate et diligenter confici et ad se deferri, eosque ad id per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia sibi benevisa, cogerent et compellerent.

Et congruo in loco deponi.

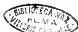
Et demum inventaria omnia praedicta in loco congruo ad id deputato ac tuto et beneclauso reponerent, prout in cedula motus proprii, manu nostra signata, cuius solam signaturam sufficere voluimus, plenius continetur.

Difficultates oppositae in executione talis mandati per procurator. generales ordinum monasticorum.

§ 2. Cum autem, sicut accepimus, dilecti filii Fredianus Cremonensis, congregationis Lateranensis, et David Paduanus Cassinensis, necnon Iosephus Neapoletanus, Carthusianorum, ac Petrus de Bagnacavallo Camaldulensis, et Barnabas Ricobonus Montis Oliveti, ac Laurentius Urbevetanensis S. Petri ad Vincula, et Stephanus Leone Cruciferatorum, ac Marcus Antonius Pozzonasius [1] Sancti Salvatoris de Lauro et S. Georgii in Alga Venetiarum congregationum procuratores generales, qui sua peculiaria archivia rite ordinata et a suis visitatoribus singulo quoque anno reviderí solita habent, multas et magni momenti difficultates in consignatione suorum inventariorum per eos iam formatorum locorum ordinariis et aliorum praemissorum executione fienda invenerint; inprimis etenim monasteria dictarum congregationum multa bona in terris ditioni principum saecularium subiectis possident, quorum nonnullorum tituli propter bella, incendia ac temporis diuturnitatem non satis elucescunt, et verendum est ne, dum illorum scripturae divulgantur, graves lites et controversiae suscitentur, ita ut bona ecclesiastica fiant laicalia; item-

1 Fontaninus. addit *Censuum* (R. T.).

1 Bull. Can. Reg. legit. *Pozzonaus* (R. T.).

que contingere potest in nonnullis eorum bonis, quae, seu eorum maior pars, industria religiosorum aucta, meliorata et ad culturam redacta fuerunt, quorum confinia similiter propter temporis diuturnitatem incerta sunt, ad hoc publicatio scripturarum huiusmodi suscitabit antiquas praetensiones, quae locum apud saeculares, nulla prescriptionis ratione habita, facile obtinebunt; praeterea haec scripturarum consignatio libertati congregationum Sedi Apostolicae immediate subiectarum, et propter multas praetensiones, quas locorum ordinarii in bonis religiosarum personarum habent, magnum ipsis regularibus praeiudicium est allatura, his deniquo accedit quod congregationes praedictae in terris dominio saecularium principum subiectis existentes iisdem legibus vivunt, ac in nonnullis locis, ut plurimum, postpositis legibus pontificiis et imperialibus, iuxta statuta particularia vitietur[1].

Statuit itaque Sixtus ut in monasteriis talium Ordinum inventaria conficiantur ad Urbem vero transmittenda.

§ 3. Nos, huiusmodi incommodis ac litibus et expensis, quae inde verisimiliter nasci possunt, obviare, ac indemnitati religiosarum personarum consulere cupientes, ac dictarum litterarum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu simili, non ad dictorum procuratorum aut alicuius eorum aut aliorum pro eis nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed de mera deliberatione ac scientia certa nostris, et de apostolicae potestatis plenitudine, omnibus et singulis congregationibus praefatis, ac earum abbatibus, praepositis, prioribus, vicariis, necnon abbatissis et priorissis, et quibusvis aliis personis, quacumque auctoritate et dignitate ac officio fungentibus, ut inventaria omnium et quorumcumque bonorum immobilium, censuum, canonum, livellorum, proventuum annuorum, iurium, iurisdictionum ac privilegiorum et scripturarum suorum monasteriorum, prioratuum et aliorum locorum regularium, quatenus nondum confecerint, debeant omnino intra annum, a die quo praesentes litterae ad eorum notitiam pervenerint, conficere, illaque etiam confecta ad archivia monasteriorum suae congregationis in Urbe existentium deferri, et inibi perpetuo custodiri et conservari facere, libere et licite et absque ullo censurarum aut poenarum in dictis litteris comminatarum incursu, valeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et permittimus, nec eas aut earum aliquam ad reponenda inventaria praedicta in locis per dictas litteras designatis teneri aut obligatas esse seu censeri, nec ad id cogi seu compelli sub censuris aut poenis posse aut debere volumus.

Prohibet locorum ordinariis quominus tales Ordines molestent superinobservantia praecedentis constitutionis.

§ 4. Inhibentes omnibus et singulis patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis aliisque maiori dignitate fungentibus, in quorum videlicet civitatibus, dioecesibus et districtibus ipsae congregationes existunt, in virtute sanctae obedientiae, et sub interdicti ingressus ecclesiae, ac regiminis et administrationis suarum ecclesiarum suspensionis poena, ne dictas congregationes ac earum personas, abbates, priores, praepositos, vicarios, abbatissas et priorissas, et alias quascumque personas super confectione inventariorum et illorum delatione, aliisque praemissis, ratione facultatis sibi per dictas litteras attributae aut alia quacumquo ratione seu praetextu, molestare, perturbare vel inquietare audeant seu praesumant.

Clausulae pro firmitate praesentis mandati seu concessionis.

§ 5. Ac decernentes praesentes litteras ullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari non posse nec debere; sicque per quoscumque iudices et commissarios,

1. Fontaninus legit *vivitur* (R. T.).

quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Auditori Camerae Apostolicae data commissio praesentes exequendi.

§ 6. Quocirca dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori per praesentes committimus et mandamus quatenus, per se vel alium seu alios, praesentes nostras litteras et in eis contenta quaecumque firmiter observari [1]; contradictores quoslibet et rebelles, et praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contrariorum.

§ 7. Non obstantibus litteris praedictis, ac omnibus et singulis in eis contentis clausulis et decretis, quae quoad dictas congregationes omnino revocamus, cassamus et annullamus; ac felicis recordationis Pii PP. IV, praedecessoris nostri, de registrandis gratiis interesse dictae Camerae concernentibus in libris eiusdem Camerae infra certum tunc expressum tempus, ac nostra de non tollendo iure quaesito, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides danda transumptis.

§ 8. Volumus autem quod praesentium transumptis, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die XX iulii MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 20 iunii 1588, pontif. anno IV.

1 Deest forsan *faciat* (R. T.).

CXXX.

Institutio archiviorum scripturarum in quibuscumque civitatibus et locis Status Ecclesiastici, alma Urbe et Bononia exceptis, et erectio officii regentis dictorum archiviorum, cum iurisdictionis et privilegiorum assignatione [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Sollicitudo pastoralis officii humeris nostris, licet imparibus, divina dispositione iniuncti, assidue cor nostrum pulsat et commovet, ut non solum ad ea, quae universi christiani gregis nobis ex alto commissi animarum salutem respiciunt, verum etiam quae ad populorum nostrae et Sedis Apostolicae temporali ditioni subditorum utilitatem, pacem, tranquillitatem perpetuamque securitatem pertinere noscuntur, vigilantiae nostrae aciem dirigamus, et praesertim noxiis illis, quae, ob non adhibitam satis exactam diligentiam in conservandis tam publicis quam privatis scripturis, inter subditos nostros, gravi cum nostra eorumque molestia fortunarumque suarum dispendio et iactura, frequenter exoriri et vigere intelligimus, commoda aliqua ratione provideamus.

Causae huius constitutionis.

§ 1. Cum itaque ex diligenti earumdem scripturarum custodia, fraudes et falsitates, quae litibus, discordiis ac periculis huiusmodi ut plurimum viam praebent, arceantur, dominia, possessiones et familiae ipsae conserventur, iustitia denique cum animi certitudine ac publica et privata omnium utilitate aequa lance administretur. Ac proinde publica archivia,

1 In Urbe extat archivium, de quo habes in const. XVIII Julii II, *Sicut*, tom. V, pag. 458. Officium autem huius regentis est hodie suppressum, et eius loco quotannis deputatur unus ex clericis Rever. Camerae Apostolicae.

nedum in Europa, sed etiam in pluribus aliis universis orbis, etiam barbarici, partibus, qui hac potissimum ratione commune bonum subditorum suorum atque adeo societatis humanae vinculum inter se retinuerunt, accurate instituta fuerint; operaepretium vero et condecens sit ut quod omnibus in exemplum salubrioris regiminis et administrationis rerum publicarum cedere dignoscitur, id ipsum nostro Statui Ecclesiastico, cui superioribus illis saeculis ob bellicos tumultus, quibus ille ac universa fere Italia tunc exarsit, tantum publicae quietis beneficium impendi non potuit, nunc tandem nostrae provisionis ministerio salubriter introducatur.

Institutio archiviorum

§ 2. Idcirco nos, more pii patris et pastoris, huiusmodi quietem et utilitatem universalem subditis nostris afferre volentes, ad dictarum scripturarum conservationem, fidem et securitatem, ad illarum deperditioni et falsitatibus obviandum, lites quoque, discordias ceteraque pericula omnia tollendum, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia meraque deliberatione, ac de apostolicae potestatis plenitudine, in toto Statu Ecclesiastico nobis et Sedi Apostolicae mediate et immediate subiecto, hac alma Urbe nostra civitateque et comitatu Bononiensi dumtaxat exceptis, scilicet in quibusvis ipsius Status provinciis, civitatibus, oppidis, castris, villis ac locis aliis, etiam quibusvis metropolitanis, cathedralibus vel aliis ecclesiis, etiam monasteriis, abbatiis et aliis, etiam regularibus ac piis locis subiectis, archivia publica et generalia, in quibus instrumenta, necnon apochae cedulae, chirographa aliaeque scripturae, tam publicae quam privatae, quas quomodolibet occasione quorumcumque contractuum, ex quibus actio seu receptio etiam ad tempus resultet, fieri contigerit, etiam a notariis et cancellariis seu notariis curialibus nuncupatis ac officialibus quibuscumque, etiam a Camera nostra seu a nobis vel praedecessoribus nostris causam, etiam cum titulo oneroso, habentibus, et quibusvis aliis particularibus personis, cuiuscumque dignitatis, officii, status, gradus, ordinis et conditionis fuerint, etiamsi clericali vel alio quocumque, etiam cum titulo oneroso, indulto et privilegio potiantur, iam confecta et deinceps quovis nomine et titulo pro tempore conficienda, rogaunda et stipulanda, tam venditiones, exemptiones, mutua, debita, credita et quasvis alias obligationes, societates, socidas, census, locationes, livellos, concordias, compositiones, transactiones, quascumque cuiusvis generis sententias, compromissa, lauda, donationes, permutationes, cessiones, quietantias, delegationes, solutiones, dationes etiam in solutum, ac inter vivos et causa mortis donationes, inventaria, revocationes, hypothecationes, pignorationes, etiam iudiciales, mandata quaecumque, ratificationes, paces, substitutiones, divisiones, confessiones debitorum, tam in iudicio quam extra, emancipationes, arrogationes, adoptiones, renunciationes, insinuationes, testamenta in scriptis et nuncupativa, codicillos, additiones et repudiationes haereditatum, fideicommissa, substitutiones, prohibitiones, possessiones bonorum continentia, quam quoscumque alios contractus, nominatos et innominatos, inter quascumque ecclesiasticas et cuiusvis Ordinis regulares et saeculares personas, quavis ecclesiastica aut saeculari seu temporali vel mundana dignitate, etiam ducali praeeminentia, fungentes, necnon universitates, ecclesias, capitula, collegia, conventus, monasteria, hospitalia et quaecumque alia pia et non pia loca, eorumque universales et particulares personas, necnon ecclesiarum et monasteriorum huiusmodi,

ac quoscumque alios praelatos seu priores pro tempore initos et celebratos, sub modo et forma in capitulis quae per dilectum filium uostrum Henricum tituli Sanctae Pudeutianae presbyterum cardinalem Caetanum, nostrum et sanctae Romanae Ecclesiae camerarium, dictaeque Camerae thesaurarium, decanum et clericos, praesideutes, aut eum vel eos qui a nobis vel successoribus nostris Romanis Poutificibus super administratioue et gubernio dictorum archiviorum pro tempore deputabuntur, statuendis et declarandis, asportari et respective recipi, adnotari et diligenter perpetuo conservari et custodiri debeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo erigimus et iustituimus.

Incorporatio ad istud archivium omnium archiviorum.

§ 3. Et si in aliquibus proviuciis, civitatibus et aliis locis praedictis, vigore quarumcumque facultatum desuper, etiam a nobis vel praedecessoribus nostris Romauis Poutificibus aut Apostolicae Sedis legatis, vicelegatis, praesideutibus, gubernatoribus seu officialibus, vel etiam a Camera Apostolica, et pro ea ageutibus quibusvis provinciarum, civitatum et locorum huiusmodi communitatibus, universitatibus, collegiis, capitulis aut aliis etiam particularibus personis et officialibus ac caucellariis et aliis praefatis, quavis causa vel occasioue, ac ex titulo etiam oueroso, concessarum, aliqua archivia vel aliquid ad illorum iustar ad praeseus reperiantur vel erigi deberent, illa omnia et singula archiviis per praeseutes erectis et institutis, ac earumdem praesentium vigore instituendis et stabiliendis, etiam perpetuo aggregamus et incorporamus. Cum modificationibus tamen et limitationibus ac declarationibus in dictis capitulis, iuxta mentem nostram eisdem Henrico camerario et Camerae praefatae clericis declaratam, aliisque declaratiouibus, etiam futuris temporibus, tam per nos quam alium vel alios ad id a nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus, si eis videbitur, atque eorum arbitrio, toties quoties eis placuerit, faciendis et statuendis et reformandis.

Revocatio facultatis erigendi archivia alteri concessae

§ 4. Facultates vero erigendi et instituendi archivia, vel aliquid ad illorum instar, aliis forsan, ut praemittitur, concessas, uecnon privilegia, indulta, immuuitates seu exemptiones quascumque, etiam ex titulo oneroso, ac sub quibuscumque verborum formis et teuoribus, concessa fuerint, quorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, haberi volumus pro expressis, similiter perpetuo cassamus et annullamus.

Iussio deputandi praefectum archiviorum.

§ 5. Necnon ut, pro felici regimine et gubernio archiviorum praefatorum, aliqua persona ad hoc muuus apta et idonea in eorumdem archiviorum totius praefati Status Ecclesiastici praefectum, vel sub quovis alio titulo nobis beneviso, ac per uos declarando, subque certa forma, *etc.*, habeatque plenam, liberam et omnimodam facultatem, potestatem et auctoritatem huiasmodi archivio in omnibus et singulis proviuciis, civitatibus, terris, oppidis et aliis locis antedictis eiusdem Status, in quibus illa ex forma dictorum capitulorum coustitui debere duxerit, toties quoties sibi videbitur, per se vel alium seu alios ad id ab eo deputandos, constituendi et stabiliendi, eaque amovendi, transferendi, separandi, aggregandi et incorporandi, ceteraque omnia et singula in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna, faciendi, gerendi, exercendi et exequendi, *etc.* Ac pro salubriori eorumdem archiviorum directione, successu, gubernio et administratioue illa omnia et singula per unum ex dictae Camerae clericis, in praesideutem seu praefectum annalem, iuxta eiusdem Camerae instituta, per ipsam Ca-

meram sorte extrahendum seu alias eligendum et deputandum.

Iurisdictio dicti praefecti 1.

§ 6. Qui summa auctoritate et manu regia, notarios, cancellarios ac alios praedictos, et quascumque alias personas, tam ecclesiasticas quam saeculares, necnon communitates, universitates, ecclesias, capitula, collegia, conventus, monasteria, hospitalia ceteraque alia etiam pia loca, eorumque universales et particulares personas, necnon ecclesiarum et monasteriorum huiusmodi, ac quoscumque alios praelatos et superiores, quacumque ecclesiastica dignitate, aut mundana ac temporali, etiam ducali aut marchionali honore et praeeminentia fungentes, ut ad archivia sic erecta et instituta, instrumenta et alias scripturas praedictas iuxta dictorum capitulorum formam deferant et asportent; communitates vero ac universitates civitatum et locorum huiusmodi, illorumque priores et nostri et Camerae praedictae officiales, ut commodas ac idoneas mansiones pro scripturarum et instrumentorum praedictorum conservatione assignent, ceteraque in dictis capitulis statuenda et declaranda observare et adimplere debeant, cogat et compellat; causasque, tam civiles quam criminales, merasque et mixtas, etiamsi in eis obligationes quarumvis[2] strictae intervenerint, occasione archiviorum huiusmodi, et ab ipsis quomodolibet dependentes, emergentes, annexas et connexas, etiam ratione terminorum seu pagarum et solutionum occasione subappaltus seu affictus, contra quascumque personas et inter quoscumque particulares archivistas, ac inter eum seu eos et quascumque communitates, collegia, universitates et alias personas procedendo, ac etiam alias causas et differentias super praesentium intelligentia, declaratione ac ampliatione, et super omnibus privative quoad omnes alios iudices, ordinarios et extraordinarios, tam in Urbe quam extra, et in toto Ecclesiastico Statu, etiam summarie, simpliciter et de plano, et absque strepitu et figura iudicii, *etc.*, cognoscat, audiat, decidat, fineque debito terminet, regi, gubernari et administrari posse ac debere, statuimus et ordinamus; necnon archiviis praefatis ac personarum illorum manutentione ac stabilimento, necnon regimini, gubernio, administrationi pro tempore incumbentium laboribus et salariis, omnia et singula iura, obventiones, emolumenta et alia regalia in dictis capitulis specificanda, pariter perpetuo applicamus et appropriamus, *etc.*

1 Vide latius hic inf. 2 Cher. legit. *quantumvis* (R. T.).

Clausulae praeservativae.

§ 7. Decernentes quoque easdem praesentes nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari, impugnari, infringi, invalidari, aut in ius vel controversiam revocari posse, sed illas semper perpetuo validas et efficaces fore, suosque plenarios effectus sortiri, atque ita per quoscumque indices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac dictae Camerae clericos, ac eiusdem S. R. E. cardinales, sublata illis quavis aliter iudicandi vel interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Contrariorum derogatio.

§ 8. Non obstantibus praemissis, ac nostra de non tollendo ius quaesitum, et felicis recordationis Pii Papae quarti, praedecessoris nostri, sub datum videlicet octavo idus augusti, pontificatus sui anno sexto, edita, inter alia disponentes quod forsan similes gratiae infra certum tunc expressum tempus praesentari et registrari debeant, dummodo saltem intra biennium a data praesentium omnino regi-

strentur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon provinciarum Status Ecclesiastici huiusmodi, ac quarumvis illius civitatum, locorum, districtuum, necnon monasteriorum, ecclesiarum et aliorum piorum ac non piorum locorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, exemptionibus, immunitatibus, etiam cum titulo oneroso, tam a Camera quam a nobis seu praedecessoribus nostris quomodolibet, etiam illis, eorumque legatis, vicelegatis, gubernatoribus, iudicibus, notariis, cancellariis et aliis praefatis quibuscumque communitatibus, universitatibus, Cameraeque nostrae et illius auditori generali ac fisco, aliisque etiam personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili, etiam consistorialiter, ac alias in contrarium quomodolibet facientibus et concessis ac in futurum concedendis, quibus omnibus, etiamsi de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptorum.

§ 9. Volumus autem quod praesentium exemplis, *etc.*

Sanctio poenalis.

§ 10. Nulli ergo omnino hominum, liceat, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae MDLXXXVIII, kalendis augusti, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 1 augusti 1588, pontif. anno IV.

Sequitur erectio officii regentis supradicti archivii, cum iurisdictionis et privilegiorum concessione.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Sollicitudo ministerii pastoralis nos admonet et inducit ut, pro felici progressu eorum quae ad communem reipublicae et subditorum nostrorum utilitatem et commodum per nos ordinata fuerunt, illorum curam egregiorum virorum prudentiae demandemus, quorum opera et studio feliciter regantur et gubernentur, lites quoque et discordiae quaecumque facilius decidantur et terminentur, prout tam pro iustitiae complemento, quam subditorum eorumdem quieti conspicimus in Domino salubriter expedire.

Hic Pontifex instituit archivia publica scripturarum Status Ecclesiastici, ut in praeinserta const.

§ 1. Cum itaque nos nuper, ad publicarum scripturarum conservationem, et illarum deperditioni ac falsitatibus, quae nisi diligens cura et sollicitudo adhibeatur circa eas, in fraudem iustitiae ac subditorum nostrorum grave praeiudicium, evenire possunt, obviandum, lites quoque, discordias et alia pericula, quae dictarum scripturarum occasione inter eosdem subditos nostros in dies, magna cum eorum iactura et laesione, hactenus motae fuerunt, extirpandum, certisque aliis rationabilibus animum nostrum moventibus et tunc expressis causis, in toto Statu Ecclesiastico nobis et Sedi Apostolicae mediate et immediate subiecto (alma Urbe nostra et civitate et comitatu Bononiensi dumtaxat exceptis) archivia publica, in quibus dictae scripturae ac instrumenta publica asportari et diligenter custodiri debeant, erexerimus et instituerimus *etc.*

Nunc autem expedire videns officium regentis archiviorum praedictorum erigere.

§ 2. Operae pretiumque duxerimus ut, pro salubri directione providoque gubernio dictorum archiviorum, aliquis supre-

mus iudex, qui summa auctoritate omnes et quascumque differentias, lites, querelas et controversias, tam inter particulares personas et archivistas, *etc.*, quam de et super taxis et mercedibus, nullitatibus et falsitatibus, ac quibusvis aliis rebus, ad praefata archivia illorumque administrationem, gubernium ac directionem quomodolibet et ex quavis causa pertinentibus, oriri et suscitari contigerit, audiat, cognoscat, decidat fineque debito terminet, constituatur et deputetur. Unde rei huiusmodi virum gravitate litterarumque scientia conspicuum praeficere et in praemissis providere summopere cupientes, ac erectionis et institutionis archiviorum, *etc.*, necnon privilegiorum, indultorum, facultatum, exemptionum et aliarum gratiarum, necnon quarumcumque litterarum desuper confectarum ac edictorum circa praemissa emanatorum, ceterorumque praemissorum ac inde secutorum tenores, etiam veriores, praesentibus pro expressis et insertis habentes.

Illud erigit cum facultate quascumque causas movendas occasione archiviorum dicti Status, summarie etc. ac appellatione remota cognoscendi.

§ 3. Motu proprio, *etc.*, unum officium, regentis archivii generalis Status nostri temporalis ecclesiastici nuncupandum, pro uno praelato, aut utriusque seu alterius iurium doctore vel licentiato, aut alia persona ad hoc munus habili et idonea, regente archivii generalis Status nostri praefati nuncupando, qui praefatas et quascumque alias differentias, lites, querelas et controversias occasione dictorum archiviorum, etiam ex obligatione in forma Camerae Apostolicae provenientes, etiam alias ac inter alios quam ut praemittitur suscitandas, et iudiciariam indaginem aut quamvis aliam cognitionem, decisionem, probationem, declarationem, interpretationem et executionem, qualitercumque et quomodocumque requirentes, pro tempore movendas, civiles, criminales, meras et mixtas, una cum incidentibus, emergentibus, annexis et connexis, suprema auctoritate et manu regia, tela iudiciaria penitus omissa, solaque facti veritate inspecta, ac omni et quacumque appellatione, recursu et remissione remotis, etiam privative quoad omnes alios iudices ordinarios et extraordinarios, tam in Urbe quam extra eam, totoque Statu praefato, ius dicendi, audire, cognoscere, terminare, decidere ac debitae executioni demandare.

Delinquentes etiam in praemissis, eius arbitrio puniendi.

§ 4. Delinquentes quoque et quos falsi et cuiusvis alterius generis crimen vel errorem aut delictum in scripturarum et instrumentorum praefatorum in archivium registratione, et ex eo transumptione, recollectione, custodia et conservatione, sive taxarum illicita alteratione et exactione, praesentatione et subsignatione, ac alias in exercitio et administratione dictorum archiviorum quomodolibet commisisse accusati aut suspecti fuerint, eorumque complices, condigna punitione et exemplari coercitione, ac debitis poenis in locis commissorum, ac, si videbitur, etiam in Urbe, et alias ubilibet plecti et arbitrio suo puniri et castigari facere, sententiare, iudicare, condemnare, bonaque conscribere et confiscare, omniaque et singula alia in praemissis et circa ea necessaria et quomodolibet opportuna gerere, exercere et exequi, per se vel alium seu alios, omni et quacumque appellatione remota, perpetuum silentium desuper imponere.

Edicta pro regimine dictorum archiviorum proponendi 1.

§ 5. Necnon edicta ac proclamationes et banna pro regimine, gubernio et administratione archiviorum, archivistarum et rectorum, aliorumque praefatorum, suo sub nomine, poenisque eius arbitrio exprimendis, *etc.*, quoties sibi expedire videbitur, proponere et publicare facere. Illaque ac iam emanata declarare, interpretari, reformare, ampliare et innovare, ac tam per eum edenda quam a-

1 Ea omittit Mainardus, quia in omnium manibus versabantur (R. T.).

lia desuper de mandato nostro quomodolibet, *etc.*, sub eisdem poenis observari facere.

Notarios tanquam causarum huius officii actuarios eligendi.

§ 6. Cum facultate deputandi et constituendi proprium notarium seu notarios, unum vel plures, tam in dicta Urbe quam extra eam, tamquam actuarios causarum ad officium regentis huiusmodi quomodolibet spectantium, eosque singulos toties quoties eidem regenti visum fuerit, amovendi et ponendi, ac alios eorum loco substituendi.

Commissarios ad visitan. dicta archivia, et cogendum notarios ac alios ad portandum scripturas in archivia deputandi.

§ 7. Commissarios quoque ad archivia praefata visitandum, cum simili aut limitata facultate, necnon potestate et auctoritate, tam archivistas et ab eis deputatos praefatos, quam notarios viventes ac eorum haeredes, qui vita functi fuerint, ceterosque eorumdem defunctorum quovis titulo successores, ac earumdem scripturarum detentores seu possessores, necnon, in quantum ad ipsa archivia spectat, quoscumque contrahentes, cuiuscumque status, sexus, gradus, ordinis et conditionis, etiamsi collegium, communitas, universitas, capitulum, etiam collegiatarum et cathedralium ac metropolitanarum ecclesiarum, earumque praesules, monasteriorum abbates, conventus et pia loca, eorumque gubernatores et officiales ac praesidentes, necnon duces, marchiones, comites aut aliae personae, quantumvis privilegiatae ac ecclesiastica vel temporali et mundana dignitate, excellentia et honore praefulgentes fuerint, ad scripturas et instrumenta pro tempore celebrata in eisdem archiviis deportandum cogendi, aliaque quoad haec necessaria et opportuna faciendi et exequendi, *etc.*, toties quoties sibi videbitur, deputare.

Patentes litteras pro quibuscumque suis ministris suo nomine et sigillo expediendi.

§ 8. Ac de praemissis omnibus et singulis, pro quibuscumque aliis suis in officio regentis archivii huiusmodi ministris, ceterisque omnibus et quibuscumque ad praefatum officium illiusque iurisdictionem, tam in Urbe quam extra eam, quomodolibet spectantibus et pertinentibus, patentes et quascumque alias litteras, sub eodem nomine et sigillo suo, per unum vel duos secretarios, ab eo simul vel successive nominandos (qui ad eorum vitam eius et in dicto officio successorum obsequiis hac in parte insistere debeant, ac pro generali ex patentibus, huiusmodi a substitutis commissariis et ministris suis huiusmodi, sine alicuius gravaminis nova impositione, *etc.*, aliqua regalia exigere et levare queat), confici et expediri facere, aliaque et singula officium illiusque liberum exercitium quomodolibet concernentia, adimplere libere et licite possit et valeat.

In archivistas notarios et alios circa ea, quae huiusmodi officium concernunt omnimodam iurisdictionem exercendi.

§ 9. Ita etiam quod illud pro tempore obtinens, in archivistas, notarios et alios praefatos in praemissis et quoad ea quae officium huiusmodi concernunt tantum, supremam et omnimodam iurisdictionem et auctoritatem habeat, gerat et exerceat. Illique ad eum dumtaxat pro iustitiae complemento recurrere ac ad ipsum reclamare debeant, eaque in parte curiae suae suppositi censeantur. Nec cuipiam tribunali aut moderno et pro tempore existenti sanctae Romanae Ecclesiae camerario, nec Camerae Apostolicae minusque Curiae causarum dictae Camerae generali auditori aut cuivis alteri iudici, sed nobis et dictis successoribus nostris immediate subsit, *etc.* cuius concessio et omnimoda dispositio, quoties illud quovis modo vacare contigerit, ad nos et eosdem successores nostros in perpetuum spectet et pertineat, apostolica auctoritate, tenore praesentium, *etc.* perpetuo erigimus et instituimus, decernentes *etc.* sicque et non aliter *etc.* Quocirca, *etc*

Derogatio contrariorum.

§ 10. Non obstantibus praemissis ac felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra

tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon, quatenus opus sit, regula de non tollendo iure quaesito, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon provinciarum Status Ecclesiastici huiusmodi, ac quarumvis illarum civitatum, locorum, terrarum, districtuum et aliorum locorum, dictaeque Urbis et quarumcumque curiarum et tribunalium suorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, reformationibus, usibus, stabilimentis et natùris; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam illis earumque legatis, vicelegatis, gubernatoribus, potestatibus, iudicibus, notariis, communitatibus, universitatibus aliisque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu pari, etiam consistorialiter ac alias in contrarium quomodolibet facientibus concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium et singulorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse, motu simili, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 11. Volumus autem quod earumdem praesentium transumptis, *etc.* *Fides transumptorum.*

Nulli ergo, *etc.* *Sanctio poenalis.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, pridie kalendas novembris, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 31 oct. 1588, pontif. anno IV.

CXXXI.

Prohibitio conferendi canonicatus et praebendas ac dignitates ecclesiae Valentinae spuriis aut illigitime natis, quamvis legitimatis et natalibus restitutis.

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Causae huius constitutionis. Cum coelestis Ille agricola vineam suam et agrum nobis custodiendum commiserit, ut ex illis tempore suo fructum afferamus, profecto nos, ne in ea palmites fatui et infructuosi luxurientur, neve in illo herbae inutiles et spinae quae sementem suffocant patrisfamilias internascantur, omni studio curare debemus. Quod plane peragemus, divino favente auxilio, si in ecclesiis quibusdam metropolitanis insignibus, tamquam in agro frugifero bene culto, ne inimicus homo noxium intersеminet lolium, spurios scilicet et ex illegitimo ac damnato coitu natos (secundum legem Moysis ingredi Ecclesiam Domini usque ad decimam generationem prohibitos), a canonicatibus et praebendis ac dignitatibus arcentes, invigilabimus, idque praesertim in ecclesia Valentina, quam nos novo lectorum scientiae

1 Aliam prohibitionem admittendi ad beneficia regni Valentiae alienigenas regnorum Hispaniae edidit hic idem Pontifex in con. XCIX, *In Sacrosancto*, huius tomi, pag. 902. Et antea de studii generalis Valentin. regimine dispositionem fecerat in const. XVII, *Copiosus*, ibidem pag. 609.

et divinae et humanae numero ac aliis gratiis abunde locupletavimus et decoravimus. Nam inibi, sicut accepimus, ex quo ad canonicatus et praebendas ac dignitates huiusmodi semel sic minus digne assumpti sunt, postmodum successu temporis ad publica ecclesiae, civitatis et regni Valentiae gerenda munia electi; ut plurimum, paternae incontinentiae imitatores, quietem publicam et statum coeterorum Deo famulantium perturbare consueverunt.

Prohibitio conferendi canonicatus et praebendas ac dignitates ecclesiae Valentinae spuriis aut illegitime natis, etiam legitimatis aut natalibus restitutis.

§ 1. Nos igitur, huiusmodi incommodis pro nostro pastoralis officii debito occurrere, et ut homines illarum partium (qui hac spe ad filios spurios in peccato gignendos sunt propensiores) eo magis abstineant a carnis flagitiis quo suae proli hoc refugium praeclusum esse videant, providere volentes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod deinceps perpetuis futuris temporibus, quoties canonicatus et praebendas seu dignitates dictae ecclesiae Valentinae, per cessum seu quamvis aliam dimissionem, etiam ex causa permutationis, vel amissionem aut obitum, etiam apud Sedem Apostolicam, seu in aliquo ex mensibus, in quibus beneficiorum ecclesiasticorum dispositio nobis et dictae Sedi per constitutiones nostras desuper editas aut alias quomodolibet reservata existit, aut ordinariis collatoribus per constitutiones apostolicas aut Cancellariae Apostolicae regulas, vel litteras alternativarum vel quaecumque privilegia et indulta apostolica haectenus aut pro tempore concessa fuerit, vacare contigerit, etiamsi actu nunc forsan quovis modo aliqui vel aliquae ex eis vacent, ipsi canonicatus et praebendae ac dignitates dictae ecclesiae Valentinae, alicui vel aliquibus, qui ex legitimo et vero matrimonio procreati non sint, spuriis aut illegitime genitis (etiam apostolica, imperiali, regia vel quavis alia auctoritate legitimatis, aut natalibus et primaevis iuribus naturae restitutis, per nos et successores nostros Romanos Pontifices seu de latere legatos, vel nunc et pro tempore oxistentem archiepiscopum Valentinum, aut alios ad quos id de iure vel alias quomodolibet spectat et spectabit in futurum) conferri nullo modo debeant. Decernentes ex tunc omnes et singulas collationes, provisiones et quasvis alias dispositiones de ipsis canonicatibus et praebendis ac dignitatibus, pro ipsis spuriis et illegitime genitis, etiam per nos seu successores nostros, aut de latere legatos seu archiepiscopum Valentinum, aut alios praedictos, etiam cum quibusvis clausulis et decretis faciendas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti existere, nullumque per eas cuiquam ius acquiri, aut etiam coloratum titulum possidendi tribui.

Clausulae praeservativae.

§ 2. Ac praesentes litteras sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus, per quascumque litteras aut constitutiones apostolicas seu dictae Cancellariae regulas, per nos et successores nostros, ac ex certa scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, necnon consistorialiter, etiam cum earumdem praesentium speciali, specifica et expressa mentione, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio ac consistorialiter, et alias in contrarium forsan quomodolibet pro tempore factis et concessis, minime comprehendi, sed semper ab illis exceptas fore et esse, ac quoties eas revocari vel limitari contigerit, toties in pristinum et validissimum statum restitutas et plenarie reintegratas esse et censeri.

Decretum irritans.

§ 3. Sicque per quoscumque iudicea et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari ac definiri debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.

§ 4. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae ecclesiae Valentinae, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis et decretis, in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiamsi de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die vigesimasecunda augusti, millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 22 aug. 1588, pontif. anno IV.

CXXXII.

Exemptio congregationis monachorum Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti, a iurisdictione sacristae hospitalis B. Mariae Virginis Annunciatae Neapolitan. cui Leo X dudum univerat [1].

Sixtus Papa V.

Dilectis filiis monachis congregationis Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti.

Leo X congregationem univit hospitali annunciationis Beatae Mariae Virginis Neapolitan.

Dudum felicis recordationis Leo X, certis tunc expressis causis adductus, congregationem vestram hospitali Annunciationis B. Mariae Virginis Neapolitan. apostolica auctoritate perpetuo univit, annexit et incorporavit, ac quod pro tempore existens sacrista dicti hospitalis esset et esse deberet superintendens et index ordinarius vester et pro tempore existentium dictae congregationis monachorum.

Pius V unionem substulit, sacristae tamen dicti hospitalis superioritatem praeservavit.

§ 1. Et deinde piae memoriae Pius Papa V. praedecessor noster de consilio nonnullorum S. R. E. cardinalium tunc viventium, hanc unionem, annexionem et incorporationem dissolvens, nonnullas constitutiones novas, iuxta quas vos vitam moresque vestros conformare deberetis, fieri mandavit, ita tamen quod dictus sacrista episcopus et regularis existens, superintendens et iudex uti prius esset; hasque constitutiones postmodum factas et editas idem Pius praedecessor dicta auctoritate approbavit et confirmavit, prout in singulis litteris dictorum praedecessorum desuper confectis plenius continetur.

Hic modo Pontifex eam tollit.

§ 2. Cum autem non conveniat nec decens sit ut sacrista dicti hospitalis, quamvis esset episcopus et regularis, ut praefertur, quod tamen nunc non est, immisceat se rebus et negociis vestrae congregationis, et vos sub melioribus et arctioribus eiusdem regulae institutis iamdiu vitam agere coepistis, adeo ut maiores in mandatorum Dei observantia progressus

[1] Approbavit istam congregationem Coelestinus III ut in eius const. XXIV, *Religiosam*, tom. III, pag. 107

in dies sperari possint. Nos, qui memoria tenemus eumdem Pium V, praedecessorem nostrum, expressis verbis nobis saepius asseverasse huiusmodi facultatem praedicto sacristae concessam se omnino esse revocaturum, pium et religiosum vivendi propositum vestrum et quietem regularem desiderantes, ac tenores dictarum litterarum praesentibus pro expressis habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, vos congregationemque vestram et capitulum ab omni iurisdictione, auctoritate et iudicio ipsius sacristae dicta auctoritate, tenore praesentium, in perpetuum eximimus et liberamus, et omnem ab eodem hospitali licentiam et facultatem mittendi sacristam tamquam superintendentem et iudicem ad capitulum vestrum, aut in gubernio et correctione vestra se quoquomodo ingerendi, adimimus.

Ei sacristiae inhibet. § 3. Inhibentes dicto sacristae in virtute sanctae obedientiae, ac sub excommunicationis latae sententiae poena per contrafacientem eo ipso incurrenda, ne praemissorum seu quovis alio praetextu seu occasione vel causa, in dicto capitulo aut alibi intervenire audeat seu praesumat.

Huic sanctioni huius clausulas praeservativas apponit. § 4. Decernentes praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis nostrae vel quovis alio defectu, etiam ex eo quod dictum hospitale ad praemissa vocatum non fuerit, notari, impugnari aut ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores deputat. § 5. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopo Capuano, et episcopo Avellinensi, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori, per apostolica scripta motu simili mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties super hoc pro parte vestra vel alicuius vestrum fuerint requisiti, solemniter publicantes, vobisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra ab omnibus ad quos spectat inviolabiliter observari, non permittentes vos et congregationem vestram per dictum hospitale aut quoslibet alios contra praesentium continentiam ac tenorem quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Contrariis derogat.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXVII Aug. MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 27 aug. 1588, pontif. anno IV.

CXXXIII.

Iurisdictio iudicis causarum et litium hospitalis pro recipiendis pieque alendis mendicis per Urbem vagantibus; et ampliatio exemptionis ei concessae, auctoritatisque administratorum eius [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Postulat ratio pastoralis officii, nobis, licet imparibus meritis, divina providen- Exordium.

[1] Instituit d. hospitale hic idem Pont., ut in const. LXXXV, *Quamvis*, superius, pag 847.

tia commissi, ut hospitalibus et piis locis, quae ad Christi pauperum necessitates sublevandas, nostra primum cura et pastorali vigilantia erecta et instituta fuerunt, quo maiora in dies ad Dei gloriam et animarum salutem in spiritualibus et temporalibus suscipiant incrementa, uberiora etiam subsidia et ampliora privilegia concedamus.

Hic Pontifex instituit hospitale mendicorum.

§ 1. Cum itaque nuper ingenti nostra pia tamen impensa, in hac alma Urbe, ne ulterius mendici per vias et plateas eiusdem Urbis, *etc* [1].

Et modo dat auctoritatem eius administratoribus carcerandi mendic. per segnitiem

§ 2. Quoniam vero ea est perditorum quorumdam hominum impudentia, ut quamvis validi et robusti sint, tamen interdum ficta aut simulata infirmitate, aut alio praetextu, per segnitiem et socordiam, malint, incertis sedibus, huc illuc vagando, ex mendicitate quam ex honestis laboribus et industria victum sibi comparare, eisdem hospitalis praefati administratoribus contra eos omnes, qui mendicare per Urbem praesument, edicta et banna proponendi et publicandi, et inobedientes poenis tam pecuniariis, quam etiam corporis afflictivis, et triremium vel aliis eorum arbitrio (non tamen ultimi supplicii) puniendi, plenam et liberam tribuimus potestatem.

Peregrinorumque refectiones iudicandi.

§ 3. Tres autem refectiones peregrinis per alias nostras litteras assignatas, iis dumtaxat dari volumus, quos congregatio administratorum ipsius hospitalis vere pauperes iudicaverit.

Iudicem quoque causarum hospitalis deputandi.

§ 4. Ceterum, cum idem hospitale eiusque administratores, ob varias quaestiones, lites et controversias, quae circa illius iura excitari in dies contingit, etiam coram diversis iudicibus et tribunalibus magno cum dispendio vexentur, nos, in hoc quoque eiusdem hospitalis indemnitati consulere volentes, motu et scientia similibus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus moderni et pro tempore existentes dicti hospitalis administratores, unum utriusque iuris doctorem clericum, etiam, si ita videbitur, in dignitate ecclesiastica constitutum, in iudicem causarum hospitalis dicti eligere seu deputare possint et valeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

Cui amplissimae facultates hic conceduntur et processum.

§ 5. Ac eidem doctori sic pro tempore electo et deputato, ex nunc prout ex tunc et e contra post electionem et deputationem huiusmodi, omnes et singulas causas, lites, quaestiones et controversias inter dictum hospitale sive illius administratores, officiales et ministros, nunc et pro tempore existentes, ac quascumque alias, tam laicas quam ecclesiasticas personas, cuiuscumque gradus, status, ordinis, dignitatis, conditionis vel praeeminentiae existentes, etiam cardinalatus honore praefulgentes, universitates, societates, congregationes, collegia ac tam virorum quam mulierum monasteria, hospitalia aut alia loca pia, etiam coram nunc et pro tempore existentibus S. R. E. camerario, clericis et praesidentibus Camerae Apostolicae, et eiusdem Camerae causarum auditore generali, necnon vicario, gubernatore et senatore dictae Urbis, illorumque locatenentibus, collateralibus, iudicibus ac appellationum curiae causarum Capitolii eiusdem Urbis capitaneo, necnon causarum Palatii Apostolici auditoribus, ac eiusdem S. R. E. cardinalibus et aliis quibuscumque iudicibus ordinariis, a nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus specialiter quomodocumque commissariis deputatis et delegatis, ac deputandis et delegandis, nunc et pro tempore motas et pendentes, ac quomodolibet movendas et pendendas, de et super quibuscumque locationibus, venditionibus, donationibus, legatis, fideicommissis, testa-

1 Omittitur residuum, quia totam const. habes superius, pag. 847.

mentis, haereditatibus et illarum discussionibus, ac quibuscumque aliis dispositionibus ad favorem eiusdem hospitalis et quorumcumque iurium et actionum cessionibus, aliisque quibuscumque inter vivos et causa mortis et quasi contractibus, etiam vigore obligationis in forma Camerae, executionibus, revocationibus, bonis, rebus, iuribus et actionibus hospitalis eiusque administratorum, officialium, ministrorum praefatorum, eorumque litis consortium, tam coniunctim quam divisim, ac tam active quam passive, ac tam secundario quam principaliter interesse concernentes, et ad ipsum hospitale, etiam per viam necessariae defensionis, et alias quomodolibet spectantes et pertinentes, in quacumque instantia, quorum omnium status et merita ac iudicum et collitigantium nomina, cognomina et qualitates ceteraque etiam de necessitate exprimenda, praesentibus pro expressis habemus in statu et terminis in quibus ad praesens reperiuntur, et quandocumque reperientur, harum serie, ad nos et Sedem Apostolicam advocantes, illasque omnes et singulas alias similes vel dissimiles causas, quomodolibet nunc et pro tempore motas et pendentes, ac quas dictum hospitale illiusque administratores, officiales et ministri habere et movere volent contra easdem personas, universitates, societates, congregationes, collegia, monasteria, hospitalia aut alia aeque aut magis privilegiata pia loca, etiam quomodolibet et qualitercumque privilegiata et exempta, pro ipsius hospitalis rebus, bonis, haereditatibus, legatis, iuribus et actionibus huiusmodi, tam agendo pro ipso hospitali et quacumque persona ab eo causam habente, quam etiam si contra ipsum hospitale, ad instantiam quarumcumque personarum qualitercumque qualificatarum et privilegiatarum quomodolibet agatur, eidem doctori, ut praefertur, electo et deputato, una cum omnibus et singulis earum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, summarie, simpliciter et de plano, et sola facti veritate inspecta, ac sine strepitu et figura iudicii, et absque tela iudiciaria ac aliquorum terminorum etiam substantialium observatione, aut alicuius regestri vel extractus confectione, per seipsum vel in eius a dicta Urbe absentia, aut alias ex quavis causa per alium ab eisdem administratoribus durante absentia, aut alias quomodolibet eligendum, usque ad finalem sententiarum executionem inclusive audiendas, cognoscendas fineque debito terminandas, aut etiam alibi pro tempore introductas seu commissas reassumendas, auctoritate et tenore praedictis, etiam perpetuo, committimus et mandamus. Ipsumque doctorem, ut praefertur, electum et deputatum in dictis causis, tam pro ipso hospitali quam contra illum motis et pendentibus, et in futurum movendis, in iudicem ordinarium et apostolica auctoritate deputatum, cum facultate easdem causas usque ad finem, absque tamen alicuius propinae receptione, cognoscendi, decidendi atque terminandi, ac etiam cum potestate citandi et inhibendi quos, quibus et quoties opus fuerit, etiam per se vel alium seu alios quoscumque, tam in Romana Curia quam extra eam, etiam per edictum publicum, constito sibi etiam summarie de non tuto accessu, eisdemque et praedictis ac quibuscumque aliis eiusdem Urbis curiarum seu tribunalium iudicibus et personis, tam ecclesiasticis quam etiam pecuniariis poenis, prout sibi videbitur, inhibendi, et in eventum non paritionis contra inobedientes, contumaces et rebelles ad declarationem incursus censurarum et poenarum huiusmodi, illarumque aggravationes et alias prout sibi melius expedire videbitur seu placuerit, servata forma

concilii, Tridentini, procedendi, sententiasque seu mandata per eum pro tempore latas seu relaxata, debitae executioni demandandi, sive demandari faciendi. Contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis quovis praetextu non parentes, per censuras ecclesiasticas ac etiam pecuniarias poenas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandi, aliaque omnia et singula in praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna faciendi, dicendi, gerendi, exequendi, ac cum aliis facultatibus ad id quomodolibet necessariis, auctoritate et tenore praedictis, similiter perpetuo facimus, constituimus et depntamus, sibique plenam, liberam facnltatem atque auctoritatem etiam concedimus et impartimur.

A cuius sententia semel tantum et devolutive ad gubernatorem Urbis appellari posse decernit.

§ 6. Decernentes quod a pro tempore existentis doctoris, ut praefertur, electi et deputati, sententiis, mandatis, ordinationibus et decretis nullatenus suspensive appellari, reclamari, de nullitate dici, sive quomodolibet adversus illa, ad effectum impediendi seu suspondendi executionem, aliquod remedium attentari possit devolutive, aut semel tantum pro qualibet parte liceat appellare, et alia remedia intentare coram pro tempore existenti Urbis gubernatore, sen alio iudico ab ipso gubernatore nominando; ei vero parti, quae semel appellavit, secundo vel ulterius sublata sit omnis et quaecumque appellatio, sed duae sententiae conformes, plenariam executionem obtineant, ac firmae et illibatae permaneant, ac si essent tres conformes.

Nullitates tres substantiales allegari permisit.

§ 7. Ac nullitas aliqua, exceptis tribus substantialibus, opponi nullo modo possit.

In causis discussionum data cautione de restituendo etc. iudex hospitalis debitores coget ad solvendum.

§ 8. Et licet ad instantiam quorumcumque haeredum seu quorumlibet aliorum committatur in futurum, vel etiam modo pendeat commissa causa discussionis alicuius haereditatis, et dicto hospitali seu illius administratoribus vel officialibus et ministris, etiam virtute commissionis, fuerit inhibitum, tamen ne exactio creditorum in praeiudicium hospitalis huiusmodi protrahatur, data idonea cautione per dictos administratores, officiales seu ministros, de restituendo summam debitam in eventum succumbentiae prioribus et potioribus creditoribus, pro tempore existens doctor praedictus eosdem haeredes sive alios quoscumque debitores, seu ipsorum quemlibet, et ex quocumque titulo causam habentes, ad satisfaciendum integraliter dicto hospitali de eius credito iuris et facti remediis cogat et compellat.

Singulis diebus non feriatis in honorem Dei procedi mandat.

§ 9. Ac in omnibus et singulis causis praedictis ad dictam hospitale, ut praefertur, quomodolibet spectantibus, singulis diebus et horis, feriatis et non feriatis, praeterquam in honorem Dei, procedat.

Notarium actuarium ab administratoribus deputari et ab eo caveri de restituen. scripturis absque pretio iubet.

§ 10. Et notarium actuarium per eosdem administratores eligendum, ac ab eis et eorum arbitrio ac ad eorum nutum ponendum et amovendum, quem eis placuerit habeat, qui teneatur dare idoneam cautionem eisdem administratoribus in eius deputatione, de restituendo, absque aliqua pecuniarum solutione et fraude, et omni mora et dilatione atque exceptione seu excusatione postpositis, quoties ab eisdem administratoribus ab huiusmodi notariatus officio amotus fuerit, omnes et singulas scripturas ad dictum hospitale, ut praefertur, quomodolibet spectantes, per eosdem administratores facto de illis inventario, notario successori ab eisdem administratoribus deputato consignando; quodque citationes in causis praedictis etiam per curiae Capitolii seu alios quoscumque, etiam dicti hospitalis mandatarios, fieri possint.

Executores omnes mandata huius iudicis exequantur.

§ 11. Ac quod quicumque executores curiarum seu tribunalium dictae Urbis possint et debeant exequi et effectualiter executioni demandare omnes et singulas sententias, decreta et mandata pro tempore existentis doctoris huiusmodi, sive in eius absentia, aut alias ipso impedito, ab eisdem administratoribus eligendi, quae, non obstante regula Cancellariae, sub eius parvo sigillo expediri possint.

Personae hospitalis alibi conveniri non possint etiam vigore commissionis Signaturae Iustitiae.

§ 12. Ac insuper hospitale praedictum, eiusque administratores, officiales et ministros, affictuarios et alios ab eis causam habentes, ex nunc deinceps occasione praemissorum principaliter seu secundario alibi quam coram pro tempore existente doctore, ut praefertur electo et deputato, conveniri, aut ad alios conveniendum constringi non posse; et processus, sententias, mandata et decreta per alium seu alios, tam ordinarios quam etiam specialiter deputatos et delegatos, iudices, quavis auctoritate fungentes, in causis praedictis quomodolibet pro tempore formatos, in quacumque instantia latas et facta, cum inde secutis quibuscumque, nulla, irrita et inania nulliusque roboris et momenti fore, inhibentes expresse moderno et pro tempore existenti Signaturae Iustitiae praefecto, aut alias pro tempore Iustitiae Signaturam habenti, necnon regenti Cancellariae qui pro tempore erit, omnibusque et singulis referendariis, ne de cetero, ad instantiam et requisitionem cuiuscumque, supplicationem aliquam recipere, referendariare seu proponere praefecto Signaturae Iustitiae audeat vel praesumat; et similiter signaturam faciens, non signet sive avocatoriam sive simplicis iustitiae, sive appellatoriam et similem, neque in initio neque in medio litis; et quod signatae nullius sint roboris et momenti, nullamque tribuant iurisdictionem, neque ipse iudex cui fuerint commissae audeat illarum virtute citare, inhibere vel quomodolibet procedere; irritumque et inane quidquid scienter vel ignoranter secus factum fuerit ipso iure decernimus, salva semper nostra ac pro tempore existentis Romani Pontificis manu propria signatura, sine qua omne rescriptum censeatur et sit invalidum et a nostra voluntate alienum. Et nihilominus doctor, sic ut praefertur deputatus, a praedicto hospitali, absque vitio attentatorum, procedere possit et valeat.

Ampliatio exemptionis a solutione gabellarum et aliorum onerum et gratiarum.

§ 13. Exemptionem vero et immunitatem alias eidem hospitali concessam extendentes et ampliantes, volumus ut tam ipsum hospitale quam eius personae, necnon agri, possessiones, praedia urbana et rustica, ac quaecumque res et bona, immobilia, mobilia et se moventia, ubilibet gentium et locorum constituta, eorumque affictuarii et conductores, ratione quorumcumque fructuum, frugum, mercium ac rerum ad victum et vestitum aut alias ad usus humanos pertinentium, qui in ipsius hospitalis agris aut praediis colliguntur aut extrahuntur, aut ad usum hospitalis aliunde importantur, tam in emendo quam in vendendo aut de loco ad locum extrahendo aut transferendo, etiam quoad tria pro centenario dohaneriis Ripae Urbis nostrae solvi solita, et quoad sal pro usu hospitalis, quod gratis, prout aliis locis piis dari solet, etiam praedicto hospitali dari debeat, et a quibuscumque datiis, portoriis, gabellis, dohanis, oneribus et actionibus, subsidiis, talliis, collectis, angariis, ordinariis et extraordinariis, quomodolibet nuncupatis, ex quacumque, etiam urgentissima causa, nunc et pro tempore impositis et imponendis, tam in dicta Urbe quam extra eam, in quocumque loco ditioni nostrae temporali ecclesiasticae mediate et immediate subiecto, prorsus libera, exempta et immunia sint

ac censeantur, nec ad aliquam solutionem quoque modo cogi aut compelli possint.

Prohibitio molestandi hospitale super praedictis.

§ 14. Districte autem interdicimus quibuscumque personis, ad quas exactio huiusmodi onerum, gabellarum, collectarum, talliarum, subsidii et dohanae quomodolibet spectabit, ne quicquam, quovis praetextu, contra nostram huiusmodi concessionem petere aut exigere, ipsumque hospitale vel eius ministros aut alios ab eo causam habentes molestare quoquo modo audeant vel praesumant. Quinimo dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus S. R. E. camerario, necnon Camerae Apostolicae clericis praesidentibus per praesentes mandamus quatenus ipsi vel eorum aliquis, quoties pro parte hospitalis praedicti fuerit requisitus, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, eisque efficacis defensionis praesidio assistentes, hospitale praedictum eiusque ministros, affictuarios et alios quoscumque pro eo agentes, faciant exemptione, immunitate illiusque extensione et ampliatione praedictis pacifice frui et gaudere. Non permittentes illos quovis modo indebite molestari; contradictores per opportuna iuris et facti remedia compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Ceterum, omnes mulctas et poenas ab iis personis, quae circa datia et gabellas, ut praefertur, dicto hospitali tam per praesentes quam per alias nostras litteras concessa, assignata et applicata, fraudem aliquam committent, pro tempore exigendas, integre ipso hospitali, ut administratores praefati de illis suo arbitrio libere disponant, perpetuo concedimus, donamus et applicamus, et quatenus in ipso contractu appaltus seu conductionis datiorum et gabellarum huiusmodi, seu in eorum impositione aliter de iis caveat, quascumque de huiusmodi, mulctis seu poenis contrarias disponet, ad cuiuscumque et Camerae Apostolicae favorem factas, revocamus et annullamus.

Capellani, qui nunc sunt ab administratoribus non amoveantur. Et eorum quilibet habeat scuta ac singulis annis

§ 15. Postremo statuimus et ordinamus quod ii quatuor clerici saeculares, qui nunc sunt pro capellanis ad missas celebrandas sacramentaque ecclesiastica administranda in eodem hospitali deputati, inde quoad vixerint, per modernos aut pro tempore existentes administratores amoveri nullo modo possint nec debeant; quinimo eorum cuilibet nonaginta scuta monetae Romanae ex fructibus, redditibus et proventibus dictarum ecclesiarum, capellaniarum et beneficiorum unitorum per modernos et pro tempore existentes ipsius hospitalis administratores annuatim persolvantur, ac praesentes litterae validae et efficacis collationis et provisionis eorum cuilibet factae vim et robur obtineant. Atque ex nunc in capella eiusdem hospitalis quatuor perpetuas sine cura, personalem tamen residentiam requirentes, capellanias, necnon duo alia etiam sine cura, personalem tamen residentiam requirentia, beneficia ecclesiastica, clericatus nuncupanda, per praesentes perpetuo erigimus et instituimus, eisque sic erectis et institutis pro congrua dote ac dictorum etiam pro tempore existentium capellanorum et clericorum congrua sustentatione, qui videlicet capellani in ipsa capella missas celebrare, ac personis hospitalis praedicti, iuxta formam priorum nostrarum litterarum super ipsius hospitalis erectione editarum, sacramenta ecclesiastica ministrare; clerici vero eis in altaris ministerio et sacramentorum administratione inservire debeant, singulis quidem capellaniis nonaginta, singulis vero beneficiis praedictis pro quolibet clerico viginti scuta huiusmodi annuatim eorum cuilibet per ipsos administratores, ut praefer-

tur, ex dictis fructibus beneficiorum huiusmodi persolvenda; siquid vero ex eisdem fructibus supererit, id omne sacristiae eiusdem capellae perpetuo applicamus et appropriamus.

Capellaniae ad praesentationem administratorum de cetero conferantur.

§ 16. In posterum vero, quoties perpetuis futuris temporibus aliquam ex huiusmodi capellaniis vel beneficiis, clericatibus nuncupatis, ex capellanorum easdem capellanias ad praesens obtinentium, vel eorum successorum quorumcumque personis quando et ubilibet vacare contigerit, tunc non ad nutum administratorum, sed in titulum perpetui beneficii ecclesiastici personalem residentiam requirentis, ad praesentationem administratorum praedictorum, nec alias per Sedem Apostolicam dumtaxat conferantur.

Clausulae praeservativae huius concessionis.

§ 17. Decernentes praesentes litteras sub quibusvis similium vel dissimilium concessionum et gratiarum revocationibus, suspensionibus et derogationibus minime comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties emanabunt, toties in pristinum statum restitutas et plenarie reintegratas esse et censeri. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, in quavis causa et instantia, iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Clausulae contrariorum derogatoriae.

§ 18. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis praefataeque Camerae, iuramento vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis eidem Camerae necnon quibusvis iudicibus et tribunalibus, etiam auditori causarum eiusdem Camerae quomodolibet concessis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis specialis, specifica et expressa mentio facienda, seu quaevis expressio ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptorum.

§ 19. Volumus autem quod praesentium transumptis, *etc.*

Sanctio poenalis.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, VIII idus septembris, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 6 sept. 1588, pontif. anno IV.

CXXXIV.

Contra abortum quovis modo procurantes, aut sterilitatis potiones dantes vel sumentes, eisque auxilium, consilium sive favorem praestantes.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Detestatio criminis abortus.

Effraenatam perditissimorum hominum contra divinae legis praeceptum de non occidendo peccandi audaciam atque licentiam, sanctissimis legibus variisque constitutionibus saepius repressam animadvertentes; cogimur nos quoque, in supremo iustitiae throno a Domino constituti, iustissima ratione suadente, vetera iura partim innovando, partim ampliando, eorum etiam immanitatem, pari poena proposita, coercere, qui immaturos foetus intra materna viscera adhuc latentes crudelissime necare non verentur. Quis enim non detestetur tam execrandum facinus, per quod nedum corporum, sed, quod gravius est, etiam animarum certa iactura sequitur?

Quis non gravissimis suppliciis damnet illius impietatem, qui animam Dei imagine insignitam, pro qua redimenda Christus Dominus noster preciosum sanguinem fudit, aeternae capacem beatitudinis, et ad consortium angelorum destinatam, a beata Dei visione exclusit, reparationem coelestium sedium quantum in ipso fuit, impedivit, Deo servitium suae creaturae ademit? Qui liberos prius vita privavit, quam illi a natura propriam lucem accipere, aut se materni custodia corporis ab efferata saevitia tegere potuerint? Quis non abhorreat libidinosam impiorum hominum crudelitatem vel crudelem libidinem, quae eo usque processit ut etiam venena procuret ad conceptos foetus intra viscera extinguendos et fundendos, etiam suam prolem prius interire quam vivere, aut si iam vivebat, occidi antequam nasci nefario scelere moliendo? Quis denique non damnet gravissimis suppliciis illorum scelera, qui venenis, potionibus ac maleficiis mulieribus sterilitatem inducunt, aut ne concipiant, nec pariant maleficis medicamentis impediunt? *Maleficos*, inquit Dominus ad Moysen, *non patieris vivere*. Nimis enim impudenter contra Dei voluntatem se opponunt qui, ut S. Hieronymus ait, dum natura recipit semen, receptum confovet, confotum [1] corporatum in membra distinguit, dum inter ventris angustias Dei manus semper operatur, idemque corporis creator et animae est, impie despicit bonitatem figuli, id est Dei, qui hominem plasmavit, fecit ut voluit; siquidem, ut sanctus testatur Ambrosius, non mediocre munus est Dei dare liberos propagatores generis. Divinum donum est foecunditas parientis, eodemque tempore diro hoc flagitio privantur liberis parentes, qui generaverant, vita filii, qui generati sunt, matres coniugii praemiis, terra quae ab his coleretur, mundus qui ab eisdem cognosceretur, Ecclesia quae devotae numero plebis aucta gauderet. Unde non immerito sexta synodo Constantinopolitana sancitum est, ut personae quae dant abortionem cientia medicamenta, et quae foetus necantia venena accipiunt, homicidae poenis subiiciantur; sed et veteri Concilio Ilerdensi cautum est ut qui conceptos ex adulterio foetus necare studuerint, vel in ventribus matrum potionibus aliquibus colliserint, si postea poenitentes ad Ecclesiae mansuetudinem recurrant, omni tempore vitae suae fletibus et humilitati insistant; si vero clerici fuerint, officium ministrandi eis recuperare non liceat; omnesque tam ecclesiasticae quam profanae leges gravibus poenis afficiunt eos qui in utero matris puerperium interimi, aut ne mulieres concipiant, sive ut conceptos foetus eiiciant, nefarie machinantur.

Poena homicidii abortum procurantib. imponitur.

§ 1. Nos igitur, post repressam eorum temeritatem, qui matrimonii iura violare, et quantum in ipsis est vinculum indissolubile dissolvere praesumunt, quive turpioribus quibusdam incestis se inquinare non erubescunt, hoc quoque malum, quantum viribus nobis a Domino traditis contendere possumus, nostris potissimum temporibus exterminare volentes; omnes et quoscumque, tam viros quam mulieres, cuiuscumque status, gradus, ordinis ac conditionis, etiam clericos, saeculares vel cuiusvis Ordinis regulares, quavis dignitate et praeeminentia ecclesiastica vel mundana fulgentes, qui de cetero per se aut interpositas personas abortus seu foetus immaturi, tam animati quam etiam inanimati, formati vel informis, eiectionem procuraverint percussionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus laboribusque mulieri praegnanti impositis, ac aliis etiam incognitis vel maxime exquisitis rationibus, ita ut re ipsa abortus inde secutus fuerit, ac etiam praegnantes

1 Cherub. addit *corporat* (R. T.).

ipsas mulieres, quae scienter praemissa fecerint, poenas, tam divino quam humano iure, ac tam per canonicas sanctiones et apostolicas constitutiones, quam civilia iura adversus veros homicidas, qui homicidium voluntarium actu et re ipsa patraverint, propositas et inflictas (quorum omnium tenores his nostris litteris pro expressis et ad verbum insertis habemus) eo ipso incurrere, hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus et ordinamus, ipsasque poenas, leges et constitutiones ad casus praefatos extendimus.

Clericisque additur poena privationis beneficiorum et inhabilitatis.

§ 2. Eos vero qui clerici fuerint, omni privilegio clericali, officiis, dignitatibus et beneficiis ecclesiasticis, quae sic vacatura nostrae et Sedis Apostolicae dispositioni perpetuo reservamus, ipso facto privamus, et in futurum inhabiles ad ea suscipienda decernimus, adeo ut illi, qui hoc delictum commiserint, non secus atque ii qui sua voluntate homicidium perpetraverint iuxta concilii Tridentini decreta, etiamsi crimen id nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, ad sacros ordines promoveri, aut in susceptis ordinibus ministrare nullo modo possint, nec illis aliqua ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat, sed omni ordine ac beneficio et officio perpetuo careant.

Laicis additur poena inhabilitatis.

§ 3. Necnon et illos qui clerici non fuerint et talia perpetraverint, non solum poenas incurrere supra narratas, sed etiam inhabiles ad ordines et alia praedicta decernimus et declaramus.

Et qui foro ecclesiastico subiecti sunt curiae saeculari tradantur.

§ 4. Volentes quod hi qui foro ecclesiastico subiecti, ut praefertur, deliquisse comperti fuerint, per iudicem ecclesiasticum depositi et degradati, curiae et potestati saeculari tradantur, quae de eis illud capiat supplicium, quod contra laicos vere homicidas per divinas leges ac civilia iura est dispositum.

Sterilitatis potiones dantes vel sumentes, eorumque consultores iisdem poenis subiiciuntur.

§ 5. Praeterea eisdem poenis teneri omnino statuimus eos qui sterilitatis potiones ac venena mulieribus propinaverint, et quo minus foetum concipiant impedimentum praestiterint, ac ea facienda et exequenda curaverint, sive quocumque modo in his consuluerint, ac mulieres ipsas quae eadem pocula sponte ac scienter sumpserint.

Praeventio inter iudices, et eorum facultas in procedendo.

§ 6. Quocirca mandamus universis et singulis iudicibus ordinariis et delegatis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quibus contra criminum reos, etiam quoad causas huiusmodi, de iure vel ratione delicti aut personarum, legitime competet iurisdictio, ita tamen ut inter eos praeventioni locus est, ut in his delictis, quae ut plurimum in occulto perpetrantur, contra quoscumque, non solum per accusationem et declarationem, verum etiam per inquisitionem ac simplicem denunciationem procedant, ac ad illa probanda testes alias de iure inhabiles, eorumdem tamen iudicum arbitrio, habita ratione personarum, causarum et qualitatum illarum ac circumstantiarum quarumcumque, admittant, ac in eos qui culpabiles fuerint, prout per nos sancitum est, demum animadvertant.

Excommunicatio in praedictos et eorum complices.

§ 7. Insuper, ut immanissimi huius delicti gravitati, non solum temporalibus, verum etiam spiritualibus poenis prospiciamus ac provideamus, omnes et singulos, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis existentes, tam laicos quam clericos, saeculares et cuiuscumque Ordinis regulares, necnon mulieres saeculares vel quemcumque Ordinem professas, qui vel quae, vel uti principales vel ut sociae consciaeve ad tale facinus committendum opem, consilium, favorem, potionem vel alia cuiuscumque generis medicamenta scienter dederint, ac etiam scribendo litteras privatas vel apochas, vel alias verbis aut signis iuverint aut consu-

luerint, ultra supradictas poenas, ipso facto ex nunc prout ex tunc excommunicamus et pro excommunicatis declaramus.

Reservatio absolutionis.

§ 8. Decernentes ac declarantes quod per quaecumque iubilaea et indulgentias, per nos et successores nostros, etiam anno iubilaei aut alio quovis tempore, etiam cruciatae sanctae, iubilaei vel quovis alio titulo concessas et concedendas, necnon per quascumque litteras apostolicas quibusvis principibus seu ad eorum instantiam per nos et successores nostros pariter concessas et concedendas, ac etiam vigore privilegiorum Mare Magnum vel alias quomodolibet nuncupatorum, quibusvis congregationibus regularium aut episcopis vigore concilii Tridentini vel alias per nos et praedecessores nostros quomodocumque concessorum vel in futurum concedendorum, nec personae sic, ut praefertur, delinquentes et excommunicatae, praeterquam in mortis articulo, absolvi valeant; nec cum iis clericis, qui huiusmodi delicta perpetraverint, etiamsi eorum crimen occultum fuerit, super irregularitate praemissorum occasione contracta, nec per locorum ordinarios nec per alios, quavis auctoritate fungentes, quam per nos et Romanos Pontifices nostros successores, et tunc non nisi urgentissimis de causis, dispensari possit. Ac tam absolvendi quam dispensandi facultatem huiusmodi etiam quoad forum conscientiae in casibus superius expressis, nobis et successoribus nostris dumtaxat reservamus.

Decretum irritans.

§ 9. Statuentes sic in praemissis universis et singulis per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia iudicari et definiri debere; irritumque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.

§ 10. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ant aliis legibus aliter forsan circa praemissa disponentibus, aut in casibus praefatis distinguentibus, ceterisque contrariis quibuscumque

Fides transumptorum.

§ 11. Volumus autem ut praesentium litterarum exemplis, *etc.*

Sanctio poenalis.

§ 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis, statutorum, ordinationis, extensionis, decretorum *etc.* Si quis autem hoc attentare praesumpserit, *etc.*

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, quarto kalendas novembris, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 29 oct. 1588, pontif. anno IV.

CXXXV.

Institutio festivitatis SS. Placidi et sociorum martyrum professorum Ordinis monachorum S. Benedicti, ubique simplici, et in Messana civitate duplici officio die v mensis octobris celebrandae, ac etiam die IV mensis augusti in ecclesia Messanensi ubi eorum corpora nuper reperta fuerunt.

Sixtus Episcopus, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Martyrum praeclara merita.

Dominus omnipotens, qui suaviter cuncta disponit, misericordiarum pater et Deus totius consolationis, sacrosanctam eius Ecclesiam pretioso unigeniti Filii sui sanguine acquisitam, et in apostolicae confessionis petra solidatam, voluit nedum inter mundi adversa et turbines, sanctis

martyribus, quasi fortissimis propugnatoribus, tueri, verum eorumdem gloriosis trophaeis, ita in dies illustrari, ut non modo illi felicissimas de impiis persecutoribus et christianae fidei hostibus in hoc saeculo victorias reportando, eamdem propagarent, sed mox ad aeternam ipsi caelestis patriae beatitudinem evecti, pie apud Deum intercedendo, illam vel maxime iuvarent ac perpetuo iuvent. Unde non immerito sacrae eorum reliquiae et eorumdem passionum monumenta in terris relicta, christianum populum ad laudandum in eis divinam maiestatem, ad illorum salutaria exempla imitanda, ad rerum humanarum, et praetereuntis huius sæculi despicientiam, ad eorum denique opem et patrocinium in tribulationibus et necessitatibus invocandum mirum in modum excitant.

S. Placidus et eius socii sub Regula S. Benedicti se Deo dicarunt et in monasterio apud Messanam civitatem per ipsum Placidum in paterno fundo extructo famulatum Deo exhibuerunt.

§ 1. Inter hos vero ipsos quos martyrii corona donatos catholica invocat et veneratur Ecclesia, merito insigni honore celebranda est memoria sanctorum Placidi et sociorum Martyrum, qui Iustiniani magni imperatoris temporibus, cum S. Benedicti, tunc adhuc viventis, religionis zelum et vitae sanctitatem admirati, sub illius Regula se Dei obsequiis dicavissent, et in monasterio, cum Ecclesia S. Ioannis Baptistae, prope muros Messanae civitatis, tunc recenter ab ipsomet Placido in paterno fundo extructo et instituto, cui idem Placidus a sancto Benedicto eo missus, tanto magistro dignus discipulus præerat, gratum Altissimo exhiberent famulatum; ad eam perfectionem brevi pervenerunt, ut, cum eorum sanctimoniae fama longe lateque diffusa, etiam in urbem Romanam pervasisset, impulerit pios ipsius Placidi fratres germanos Eutychium et Victorinum, et virginem Flaviam eorumdem sororem, ad iter suscipiendum Placidi fratris visendi causa. Sed divina providentia factum est ut, cum Messanam venissent, et apud eum vix per paucos dies morati essent, crudelissimi saracenorum regis, vel potius tyranni, Abdalac, classis, christiano nomini nefarium bellum, insulae vero Siciliae vastitatem, incendia, rapinas inferens, ad eamdem civitatem ex improviso appulerit. Ubi eius classis dux Mammucha, cum in monasterium irrupisset, coepit mira feritate contra eos omnes in vincula coniectos saevire, et acerbissimis quibusdam cruciatibus exquisitisque tormentorum generibus conari, si qua ratione posset eos a christiana religione dimovere.

Martyriique coronam adepti fuerunt, et eorum corpora in ecclesia S. Ioannis Messanen. sepulta, multis claruerunt, et nuper aliquae eorum reliquiae, in reparatione dictae ecclesiae sunt repertae.

§ 2. Verumtamen ipsi, adiuvante Spiritus Sancti gratia, et non modo in religiosis viris, sed in aliis quoque Placidi fratribus, atque adeo in sexu fragili et virgineo pectore, suam divinam virtutem mirabiliter ostendente, cuncti in christianae fidei praeclara confessione fortiter perseverantes, agonem suum glorioso martyrio consummarunt. Cumque eorum quidem animae triumphalem palmam adeptae in coelum evolassent, corpora vero multis, ut antiquæ testantur historiæ, magnisque miraculis illustria, in ecclesia Sancti Ioannis Baptistae Messanensis, quae postmodum successu temporis in prioratum hospitalis eiusdem Sancti Ioannis Hierosolymitani, fuit erecta, pie sepulta et recondita, temporum iniuria per multa saecula ita inibi occulta latuissent, ut iam nostra aetate, licet ex pluribus antiquitatis monumentis constaret ea in praefata ecclesia Sancti Ioannis Baptistae sepulta fuisse, tamen certus eius ecclesiae locus, ubi sita forent, penitus ignoraretur; placuit tandem divinae misericordiae sacra nonnullorum ex eis monumenta et reliquias, dum pro fundamentis in reparatione ipsius ecclesiae iaciendis humus effoderetur, post longum temporis intervallum nuper in lucem proferre.

§ 3. Quare, cum primum ex relatione

Archiepiscopus desuper processum formavit, quem Summus Pontifex cardinalibus revidendum commisit, et de aliquorum ex dictis Sanctis corporibus inventione satis constit.

venerabilis fratris Antonii archiepiscopi Messanensis, compluribus desuper examinatis testibus, ac processu formato et ad nos transmisso, id nobis significatum fuit. nos, attendentes, iuxta antiquissimum catholicae et apostolicae Ecclesiae usum, a primaevis christianae religionis temporibus receptum, sanctorumque Patrum unanimem consensionem et sacrorum conciliorum, ac novissime oecumenici Tridentini decreta, beatorum Martyrum et aliorum cum Christo in coelis regnantium sancta corpora, per quae multa beneficia a Deo mortalibus praestantur, congruo quidem honore veneranda esse, sed eam adhibendam cautionem in sacrarum reliquiarum veneratione, ut omnis superstitio tollatur, nec novas reliquias recipiendas esse, nisi prius ab episcopo recognitae et approbatae fuerint; recognitionem processus huiusmodi venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, super interpretatione et executione dicti concilii Tridentini deputatis, duximus committendam; qui, ipso processu diligenter, prout rei gravitas postulabat, considerato et recognito, necnon vocato et audito eodem Antonio archiepiscopo, qui et sacras reliquias et alia complura antiquitatis monumenta in ea ecclesia inspexit, et deinde ad nos et beatorum Apostolorum limina visitanda in Urbem venit, cum nobis retulissent satis constare de aliquorum ex dictis sanctis corporibus inventione.

Summus itaque Pontifex gratias propterea ingentes Deo reddidit,

§ 4. Nos primum quidem ingentes Deo omnipotenti gratias egimus, quod inter cetera quae his calamitosis et turbulentis temporibus christiano populo in dies largitur, plurima et maxima beneficia, hoc quoque insigni munere, quasi pretiosissimo thesauro detecto, dignatus sit dictorum Placidi et sociorum martyrum memoriam renovare.

§ 5. Nunc autem, ut pro nostro pastorali officio, quantum in nobis est, curemus nc invictorum Martyrum corpora, divinae erga nos caritatis pignora, quae viva membra fuerunt Christi et templa Spiritus Sancti, ab ipso ad aeternam vitam suscitanda et glorificanda, diutius inobscuret vetustas, aut ex animis christifidelium deleat oblivio, sed ut potius eis omnium gentium et saeculorum praedicatione dignissimus honor debitus, si non pro ipsorum dignitate ac meritis, saltem pro nostra tenuitate tribuatur; simulque excitentur iidem fideles ad eorum vestigia pro cuiusque captu prosequenda et ad invocandam opem illorum, quos et ipsius Ecclesiae amantissimos, et propter religiosae vitae professionem et observationem, castimoniam, sanctitatem et constantem christianae fidei confessionem martyrio consummatam, Deo acceptissimos esse intelligimus; ac denique, ut in eorumdem veneratione, Dei, qui se per os David in Sanctis suis laudari praecipit, immensa bonitas glorificetur et piae christifidelium mentes ad eorum memoriam recolendam anniversaria commemoratione et celebritate admoneantur; habita praedictorum cardinalium relatione, de eorum consilio et assensu, auctoritate apostolica, tenore praesentium, praecipimus ut eorumdem sanctorum Martyrum Placidi et sociorum dies festus, quo ipsi, bono et legitimo certamine pro Christi gloria absoluto, cursu consummato, fide servata, nobilissima martyrii corona decorati, ad coelestem patriam migraverunt, nimirum tertio nonas octobris, in omnibus christiani orbis partibus, sub officio simplici, in Messanensi vero civitate, dioecesi et provincia, duplici; et praeterea alter dies festus Inventionis eorumdem pridie nonas augusti, in ecclesia praefata S. Ioannis Baptistae Messanensis dumtaxat, sub duplici pariter officio, a cunctis personis ecclesiasticis, saecularibus ac quorumvis Ordinum regularibus, de communi plurimorum Mar-

Et eorum martyrii festum die v octobris ubique singulis annis, et festum eorum inventionis in dicta ecclesia Messanen. die iv augusti celebrari et in kalendario apponi mandat.

tyrum, ubi proprium deerit, perpetuo celebretur. Volumusque ut in kalendario, quo nunc utimur, sicut in Romano martyrologio et antea in quibusdam kalendariis habebatur, ad eum diem eorumdem Sanctorum nomina adscribantur; etiamsi in novissima missalis et breviarii Romani editione ea fuerint praetermissa. Hortantes utrinsque sexus christifideles civitatis Messanensis incolas, ut eorumdem martyrii diem festum pie ac religiose colant et observent, et, sicuti in reliquis diebus festis de praecepto sanctae matris Ecclesiae moris est, a servilibus operibus abstineant.

Indulgentiam dictam ecclesiam visitantibus concedit.

§ 6. Ac demum, ad augendam christiani populi erga eosdem inclytos Martyres devotionem, utque eo frequentius et ardentiori pietatis studio confluant ad sacra eorum sepulchra, quo uberius cognoverint se per hoc coelestis gratiae donis esse refectos, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, eisdem christifidelibus vere poenitentibus, qui peccata sua sacerdotibus idoneis ab ordinariis locorum approbatis confessi fuerint, ac sanctissimum Eucharistiae Sacramentum susceperint, et praedictae inventionis die festo dictam ecclesiam, ubi eadem sancta corpora requiescunt, devote visitaverint, atque inibi pias ad Deum preces fuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem perpetuo concedimus et elargimur.

Episcopis et aliis mandat ut hanc constitutionem publicari et observari faciant.

§ 7. Quocirca mandamus universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis et episcopis, ceterisque ecclesiarum praelatis, ut praesentes litteras in suis quilibet provinciis, civitatibus et locis solemniter publicari, et ab omnibus personis ecclesiasticis, saecularibus et regularibus, ubique gentium et locorum, inviolate observari curent.

Transumptorum fides.

§ 8. Volumus autem ut earumdem praesentium exempla *etc.*

Sanctio poenalis.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, idibus novembris, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 13 novemb. 1588, pontif. anno IV.

CXXXVI.

Collegii Montis Alti pro quinquaginta ex provincia Marchiae scholaribus in civitate Bononiae erectio, cum beneficiorum et annuorum redituum, privilegiorumque et exemptionum elargitione, iudicisque et protectoris deputatione, facultatibusque et iurisdictione [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium

Inter ceteras sollicitudines, quae nobis ex officio creditae servitutis incumbunt, illam libenter amplectimur, per quam litterarum studia et adolescentium illis vacare volentium collegia ad fructuosam agri dominici culturam, ac doctrinae et sapientiae incrementa ubique, praesertim in locis temporali nostrae ditioni subiectis, propagentur, ipsaque collegia pro illorum stabilimento congruis facultatibus communiantur, ut ex eis optimarum disciplinarum proventus, ad communem utilitatem et profectum, valeant provenire.

Hic Pontifex dum erat cardinalis, in civitate Montis Alti publicum gymnasium, pro iuventutis in bonis artibus instructione et educatione, construxit.

§ 1. Dudum siquidem, dum cardinalatus honore fungeremur, pio erga dilectos filios communitatem civitatis Montis Alti, unde originem duximus, necnon universitates et homines Porchiae ac Patrignoni et Montis Novem oppidorum provinciae

1 Hunc Montem Altum, olim oppidum, in civitatem sublimavit, et eius collegiatam ecclesiam in episcopalem hic idem Pont. erexit, ut in const. LXXII, *Super*, tom. VIII, pag. 800.

nostrae Anconitanae, affectu, pacisque inter eos conservandae et stabiliendae zelo ducti, in dicta civitate, tunc oppido, et quibusdam domibus ad id per nos emptis, publicum gymnasium, in quo illius et aliorum oppidorum praedictorum iuventus religiose educaretur, ac primis litterarum rudimentis aliarumque bonarum artium disciplinis instrueretur, assignatis etiam reditibus annuis ad mercedem ipsius iuventutis praeceptori et uni physico persolvendam, nostris sumptibus magnifico construi curavimus, ac in his summam octo millium scutorum, vel circa, erogavimus.

Et ad summum apostolatum assumptus, collegium pro scholaribus ex civitate Montis Alti, indigenis, in civitate Bononiensi instituit.

§ 2. Et deinde, immensa Redemptoris nostri benignitate ad apostolicae dignitatis fastigium evecti, ne iuventus ipsa, ob rei familiaris angustiam et inopiam, ad altiora litterarum studia progrediendi commoditate destitueretur, in civitate Bononiensi, quae omnium liberalium artium doctrinarumque studiis semper floruit, et quibusdam aedibus, de Zambeccariis nuncupatis, per felicis recordationis Gregorium Papam XIII, praedecessorem nostrum, Camerae Apostolicae impensa, pro collegio ibidem instituendo, acquisitis, unum collegium scholarium ex civitatis Montis Alti et oppidorum praedictorum indigenis, usque ad certum tunc praescriptum numerum eligendorum, duximus erigendum et instituendum. Postmodum vero, erectionis et institutionis huiusmodi negocio maturius perpenso, aedes praedictas ad usum ipsius collegii nondum reductas, ex certis causis venundari mandavimus, animo et intentione dictum collegium in alio commodiori loco eiusdem civitatis Bononiensis stabiliendi. Cum autem prioratus S. Antonii Bononiensis, Ordinis S. Augustini, ex eo quod dilectus filius Antonius Giaverinus seu Glaverinus illius prior, eumdem prioratum quem tunc seu nuper obtinebat, aut in quo vel ad quem ius sibi competere asserebat, resignavit et seu iuri sibi competenti huiusmodi cessit in manibus nostris sponte, ad effectum infrascriptum et alias libere, nosque resignationem et seu cessionem huiusmodi duximus admittendam, per resignationem eamdem apud Sedem Apostolicam vel alias certo modo; et, sicut accepimus, unum S. Mariae de Strata, alias *della strada*, quod bonae memoriae Philippus S. Eustachii diaconus cardinalis Vastavillanus nuncupatus; et aliud S. Michaelis de Castro Britonum, quod similis memoriae Alexander episcopus Viglevanensis; ac reliquum monasteria, abbatiae nuncupata, Sanctorum Fabiani et Sebastiani, Vallis de Lavino, S. Benedicti vel alterius Ordinis, Bononiensis dioecesis, quod quondam Vincentius Beccatellus; necnon prioratus S. Mariae de Angelis prope et extra muros Bononienses Camaldulensis Ordinis, quem quondam Achilles Torfaninus, clerici, ex concessione et seu dispensatione apostolica in commendam, dum viverent, obtinebant, commendis huiusmodi per Philippi cardinalis apud Sedem praedictam, et Alexandri episcopi ac Vincentii, necnon Achillis praedictorum extra Romanam Curiam defunctorum respective obitus, cessantibus; adhuc eo quo ante commendas ipsas vacabant modo, et una oratorium nuncupata eiusdem S. Antonii de Diola seu Diolo, quam etiam bonae memoriae Leonardus episcopus Haulensis ex simili dispensatione; et altera plebania etiam nuncupata sine cura, ecclesiae seu capellae S. Ioannis Evangelistae de Pastino, alias de Pasto, dictae dioecesis, quam quondam Augustinus Bondiolus ipsius ecclesiae seu capellae S. Ioannis rector, plebanus nuncupatus; necnon perpetua etiam sine capellania sub S. Lazari in S. Petri prope et extra muros Terrae Guastallae, nullius dioecesis, provinciae Mediolanensis, quam quon-

dam Augustinus Reste ibidem perpetuus capellanus; ac unum sub S. Agathae intus, et alterum perpetua simplicia beneficia ecclesiastica sub sanctorum Petri et Pauli invocationibus in praepositura similiter nuncupata eiusdem S. Petri, propo et extra muros oppidi Vitellianae seu Viadanae, Cremonensis dioecesis, parochialibus vel aliis ecclesiis, quae quondam Herennius Perottus, clericus, in ultimo dictis duabus ecclesiis perpetuus beneficiatus, dum viverent obtinebant, pro Leonardi episcopi, qui extra dictam curiam, et Augustini Reste, qui in loco a dicta curia ultra duas diaetas legales non distante, ubi proprium eius domicilium non existebat, ac Augustini Bondioli et Herennii praedictorum, qui apud Sedem eamdem diem vitae clauserunt extremum, morte vacaverint et vacent ad praesens. Nullus que de prioratu S. Antonii, quatenus per dictam resignationem vacet, ac ecclesia seu capella S. Ioannis Evangelistae, necnon capellania et beneficiis praefatis, pro eo quod nos dudum omnes prioratus ac simplicia ceteraque beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum regularia, apud Sedem praedictam tunc vacantia et in antea vacatura, ac etiam quorumcumque ad dictam curiam pro quibusvis negociis venientium seu ab ea recedentium, ac etiam curialium recreationis seu alia quacumque causa ad quaevis loca secedentium, si eos in locis ultra duas diaetas ab eadem curia, ut praefertur, non remotis, dummodo eorum proprium domicilium ibidem non existeret, decedere contingeret, per eorum obitum huiusmodi etiam vacatura, collationi et dispositioni reservavimus, et ex tunc irritum et inane decrevimus si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingerit attentari, hac vice disponere potuerit sive possit, reservatione et decreto huiusmodi obsistentibus. Ipsiusque prioratus S. Antonii in Meditullio dictae civitatis Bononiensis consistentis aedes et aedificia iampridem iussu nostro a fundamentis eleganti ac sumptuoso opere pro dicto collegio Montis Alti ibidem stabiliendo seu transferendo, ac illius scholarium perpetuis usu et habitatione restaurata et accommodata existant. Nos, pium et fructuosum opus huiusmodi, quod dudum animo revolvimus, tandem ad debitum effectum perducere, congruisque reditibus ac specialibus favoribus et privilegiis communire, neque hanc nobis oblatam subditorum nostrorum commoditates et profectus procurandi et augendi occasionem praetermittere volentes, ac rectorem, scholares et singulares personas, si qui sint, collegii huiusmodi a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes; necnon emptionis et acquisitionis aedium de Zambeccariis et illarum retrovenditionis, ac quarumcumque erectionum et institutionum ipsius collegii Montis Alti sive in aedibus de Zambeccariis aut prioratu S. Antonii huiusmodi, necnon unionum, annexionum, incorporationum, applicationum, appropriationum et concessionum eidem collegio Montis Alti de praedictis et quibusvis aliis monasteriis, prioratibus, ecclesiis et beneficiis, aliisque rebus et bonis quibuscumque hactenus quomodolibet factarum; necnon litterarum apostolicarum, tam sub plumbo quam in forma brevis, etiam in favorem Camerae seu collegii huiusmodi et alias desuper quomodolibet confectarum, ac possessionum subsecutarum et quorumcumque instru-

mentorum desuper quomodolibet celebratorum tenores, fructuumque inde perceptorum quantitates et valores, verumque et ultimum monasteriorum, prioratuum, ecclesiarum sine cura seu capellarum capellaniae et beneficiorum praedictorum vacationis modum, etiamsi ex illo quaevis generalis reservatio, etiam in corpore iuris clausa, etiam per obitum apud Sedem praedictam, resultet; necnon quarumcumque pensionum annuarum super illorum seu alicuius eorum fructibus, redditibus et proventibus, seu ipsorum fructuum, redituum et proventuum, etiam cum facultate illos et illas transferendi, ac regressu, accessu et ingressu ad monasteria, prioratus, ecclesias; sine cura, seu capellas, capellaniam et beneficia huiusmodi, etiam per cessum vel decessum, ac in quoscumque alios eventus reservationum, si quae sint, ac facultatum tenores et pensionum huiusmodi quantitates, nominaque et cognomina ac qualitates eorum, quibus pensiones, fructus, regressus, accessus et ingressus huiusmodi reservati forsan existunt, praesentibus pro sufficienter expressis habentes:

§ 3. Motu proprio, non ad rectoris et scholarium praedictorum vel quorumcumque aliorum super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de mera deliberatione et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, sive monasteria et prioratus ecclesiae sine cura, seu capellae, capellania et beneficia praedicta, quorum insimul et illis forsan annexorum fructus, reditus, et proventus trium millium et sexcentorum ducatorum auri de Camera secundum communem valorem annuum [1], ut etiam accepimus, non excedunt, praemissis sive aliis quibusvis modis, et ex aliorum quorumcumque personis, seu per similem Antonii, vel liberas Leonardi episcopi et Acbillis ac Augustini Reste, necnon Augustini Bondioli et Herennii praedictorum vel quorumvis aliorum de prioratibus, ecclesiis sine cura seu capellis, capellania et beneficiis praedictis, aut cessiones quorumvis, de regimine et administratione monasteriorum huiusmodi, in dicta curia vel extra eam, etiam coram notario et testibus sponte factas, aut prioratus, capellanias et beneficia praedicta per assecutionem aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, quavis auctoritate collatorum, vacent, etiamsi tanto tempore vacaverint quod illorum respective collatio et provisio, iuxta Lateranensis statuta concilii aut alias canonicas sanctiones, ad Sedem praefatam legitime devoluta. Necnon prioratus ecclesiae sine cura, seu capellae, capellania et beneficia praedicta dispositioni apostolicae specialiter vel alias generaliter reservata existant, et provisio monasteriorum huiusmodi ex quavis causa ad Sedem eamdem specialiter vel generaliter pertineat, et ad dictos prioratus consueverint qui per electionem assumi, eisque cura etiam iurisdictionalis immineat animarum, ac de ipsis monasteriis consistorialiter disponi consueverit seu debeat, ac super eorum regimine et administratione, necnon prioratibus, ecclesiis sine cura seu capellis, capellania et beneficiis praedictis inter aliquos lis, seu in eorum possessorio molestia, cuius litis statum et merita causae, ac nomina et cognomina iudicum et collitigantium, eorumque necnon Antonii et defunctorum praedictorum ac quorumcumque aliorum provisiones, commendas, concessiones, aliaque iura et titulos, etiam nullos et infectivos, causasque illorum annullativas et infectivas, etiam praesentibus haberi volumus pro expressis, pendeat indecisa, prioratum videlicet S. Antonii praedictum, illiusque nomen, titulum et denominationem ac quodcumque onus

Et beneficia hic expressa, quorum annui redditus sunt sexcentorum trium millium circa, supprimit, dictoque Collegio unit et assignat.

1 Cherub. legit. *secundum communem existimationem* (R. T.).

hospitalitatis ibidem forsan exercendae, ac tam in eo quam monasteriis et prioratu S. Mariae huiusmodi, illorumque ecclesiis, claustris, domibus, membris, aedificiis et pertinentiis praedictos S. Augustini et S. Benedicti ac Camaldulensis, et si qui sint alios Ordines, omnemque statum, essentiam et dependentiam regulares, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo supprimimus et extinguimus.

Et pro quinquaginta scholaribus, quorum octo protector dicti collegii undecumque voluerit, aliosque octo civitas Montis Alti, et alios alias universitates hic nominatae eligere possint.

§ 4. Dictumque collegium Montis Alti ex aedibus de Zambeccariis praedictis, quatenus ibidem erectum seu institutum dici vel censeri possit, cum omnibus et singulis illius privilegiis, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, concessionibus, indultis, favoribus et gratiis, tam spiritualibus quam temporalibus, necnon iuribus, actionibus, proprietatibus, censibus, montibus seu illorum locis et portionibus ac fructibus aliisque rebus et bonis illi concessis, et seu ad eius usum et commodum acquisitis, unitis, applicatis et appropriatis, ad dictum prioratum S. Antonii sic suppressum, auctoritate et tenore praedictis, etiam perpetuo, transferimus, et seu illud de novo in suppresso prioratu S. Antonii, illiusque aedibus et aedificiis praedictis, pro quinquaginta scholaribus, quorum octo per ipsius collegii protectorem pro tempore existentem, undecumque sibi placuerit, et alii octo per Montis Alti, et tres per Firmanae, et alii tres per Asculanae, necnon alii tres per Camerinensis et duo per Ripanensis communitates, aliique duo per Offidae, et alii duo per Montis Elpari, necnon alii duo per Montis Florae, et alii duo per Sanctae Victoriae, et alii duo per Porchiae seu Porculae, necnon alii duo per Montis Novem, et alii duo per Patrignoni, aliique duo per Grottarum ad Marc, ac alii duo per Castignani, et similiter duo per Forchiae, alias Furcis, et alii duo per Montis Monaci, et reliquus per Cusignani terrarum seu oppidorum dictae provinciae universitates et homines ex suis civitatibus et terris seu oppidis huiusmodi, vel si tot ibidem idonei et apti non reperiantur, aliunde eorum respective arbitrio nostro, non tamen extra dictam provinciam, eligi et nominari.

Studentibusque alimenta ac etiam, ecclesiam, sigillum, mensam communem ac alia insignia collegialia assignat.

§ 5. Sicque electi et nominati in eodem collegio recipi, ac ibidem, sub unius rectoris cura et gubernio, ad septennium, et non ultra, ali atque confoveri, ac in Universitate Studii generalis eiusdem civitatis Bononiensis artium et theologiae necnon utriusque iuris et aliis studiis, eis pro cuiusque capacitate praescribendis, operam navare debeant, cum capella seu ecclesia, oratorio, refectorio, mensa communi, sigillo, bibliotheca, archivio, ceterisque insignibus collegialibus, ac membris et officinis necessariis, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam, ac militantis Ecclesiae exaltationem, subditorumque nostrorum praedictorum in litterarum studiis felicem progressum, eisdem auctoritate et tenore, similiter perpetuo, erigimus et instituimus.

Et huic collegio gratias, indulta et privilegia ac bona concedit.

§ 6. Idemque collegium sic translatum et seu de novo erectum in locum, ius et actionem dicti prioris collegii quoad privilegia, exemptiones, libertates, immunitates, concessiones, indulta, favores, gratias, proprietates, census, montes, loca, portiones, res, bona et alia praedicta, in omnibus et per omnia, perinde ac si collegio per praesentes erecto specialiter et expresse ab initio concessa, unita, applicata et appropriata fuissent, ponimus, substituimus et subrogamus; ac erectionem et fundationem suppressi prioratus huiusmodi, necnon hospitalitatis in eo forsan servandae, ceteraque onera illi quomodolibet incumbentia, in dicti collegii functiones, ministeria et exercitia, salvis ta-

men anniversariorum, missarum et divinorum officiorum obligationibus et commissionibus ac piis defunctorum suffragiis consuetis, si quae sint, ita ut illa per ipsius collegii capellanos aut alias congrue adimpleri debeant, convertimus et commutamus; eidemque collegio Montis Alti ecclesiam suppressi prioratus S. Antonii huiusmodi, cum sacristia, coemeterio, campanis, crucibus, calicibus, patenis aureis et argenteis, ac ornamentis, paramentis aliaque sacra et non sacra supellectile in ea existentibus, necnon ambitu, circuitu, claustro, domibus, structuris, aedificiis, membris, adhaerentiis, annexis et pertinentiis suis universis, auctoritate et tenore similibus, pariter perpetuo concedimus et assignamus. Monasteria vero et prioratum S. Mariae de Angelis, ac vacantes ecclesias seu capellas necnon capellaniam et beneficia praedicta, omniaque et singula illorum ac dicti suppressi prioratus S. Antonii et eis respective annexorum fructus, reditus, proventus, proprietates, domos, villas, terras, agros, possessiones, fundos, census, decimas, prata, pascua, hortos et alia bona quaecumque, cum iuribus, iurisdictionibus, rebus et pertinentiis suis quibuscumque, etiamsi alias monasteria, prioratus, ecclesiae seu capellae vacantes, ac capellania et beneficia praedicta vel eorum aliqua ipsi collegio in priori illius erectione et institutione huiusmodi vel postea quandocumque unita et annexa forsan reperiantur, sine unionum et annexionum huiusmodi ac iuris illarum vigore quaesiti praeiudicio, sed ius iuri addendo et accumulando, atque antiquum conservando, dictis auctoritate et tenore, itidem perpetuo unimus, annectimus, incorporamus, applicamus et appropriamus. Ita quod liceat ipsius collegii Montis Alti rectori et scholaribus pro tempore existentibus, illorum omnium corporalem, realem et actualem possessionem, per se vel alium seu alios, eorum et dicti collegii nominibus, propria auctoritate, etiam absque alicuius iudicis mandato, decreto aut ministerio, ac spolii et attentatorum vitio, necnon alicuius censurae vel poenae incursu, libere apprehendere, aut iam etiam Camerae et seu collegii huiusmodi nominibus, etiam litteris apostolicis desuper non expeditis, apprehensam continuare et perpetuo retinere, eaque regere et administrare, ac fructus, reditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque inde provenientia percipere, exigere et levare, ac in suos dictique collegii et illius ecclesiae seu capellae usus, utilitatem et necessitates convertere, necnon monasteriis, prioratibus, ecclesiis, capellis, capellaniae et beneficiis unitis praedictis per presbyteros saeculares, vel, de superiorum suorum licentia, cuiusvis Ordinis regulares, idoneos, inibi iuxta statuta desuper edenda ponendos et amovendos, in divinis deserviri facere, dioecesanorum locorum vel quorumvis aliorum licentia desuper minime requisita.

Collegium praedictum eiusque bona et personae ab archiepiscopi et legati Bononiensis aliorumque iudicum iurisdictione eximit.

§ 7. Insuper collegium Montis Alti huiusmodi, illiusque pro tempore existentes rectorem, scholares, capellanos, oeconomos, officiales, ministros et personas ac bona mobilia et immobilia, praesentia et futura cuiuscumque qualitatis et quantitatis existentia, ac ubilibet consistentia, ab omni iurisdictione, dominio, superioritate et potestate pro tempore existentium nostri et dictae Sedis in praedicta civitate Bononiensis legati de latere, et archiepiscopi Bononiensis necnon gubernatoris, auditoris, turoni, antianorum, vexilliferi, potestatis, quadraginta virorum reformatorum, ac regiminis et senatus ipsius civitatis Bononiensis, necnon rectoris Universitatis Studii generalis eiusdem, aliorumque legatorum, archiepiscoporum,

ordinariorum locorum gubernatorum et potestatum, eorumque vicelegatorum, locatenentium, officialium, iudicum et quarumcumque aliarum personarum ubilibet constitutarum, ac quavis auctoritate et dignitate, tam ecclesiastica quam mundana, etiam cardinalatus honore fulgentium, ac etiam aquis, fontibus et fluminibus praesidentium, ac eorum curiarum et tribunalium.

Exemptionem quoque ab annatarum, communium et aliorum quorumcumque onerum solutione concedit.

§ 8. Idemque collegium ab annatarum, quindenniorum, communium, minutorum ac aliorum iurium et servitiorum dictae Camerae et quibusvis etiam S. R. E. cardinalibus, et dictae curiae officialibus, etiam in annatis, quindenniis, communibus, minutis et aliis iuribus praedictis et participantibus, eorumque collegiis, ratione praedictarum et quarumcumque aliarum unionum, applicationum et concessionum, eidem collegio de praedictis et quibuscumque aliis monasteriis, prioratibus, beneficiis, rebus et bonis ecclesiasticis, hactenus et deinceps quomodolibet pro tempore factarum, aut alias quomodolibet debitorum.

Idemque collegium in propriis bonis, illiusque rectores, scholares et officiales omnes et cum eis contrahentes, a pedagiorum, et impositionum ac subsidiorum solutione eximit.

§ 9. Et tam ipsum collegium in propriis suis bonis et rebus, praesentibus et futuris, quam illius ratione rectorem, scholares, capellanos, oeconomos, officiales et ministros, ac cum eis contrahentes, et etiam pro parte atque portione colonica, quam ex proprietatibus et bonis ipsius collegii pro tempore percipient, illius colonos, arrendatarios, censuarios et emphiteutas, non tamen proprietates et bona huiusmodi in emphiteusim perpetuam aut ultra tertiam nominationem seu generationem vel centum annos possidentes, a quorumcumque pedagiorum, datiorum, vectigalium, gabellarum, angariarum, bullettinorum, tallearum, custodiarum, taxarum, equorum, tam vivorum quam mortuorum, quatreni carnis, portus Anconitani, tertiarum unius scuti et medii respective pro centenario, quartarum, collectarum, praebendarum, ponderum, molendinorum, focularium, pascuorum, herbaticorum, pecudum et aliorum animalium, fictuum et subsidiorum, etiam triennalium, caritativorum ac quorumcumque aliorum similium vel dissimilium onerum et gravaminum, tam ordinariorum quam extraordinariorum ac realium, personalium et mixtorum, quibuscumque nominibus et vocabulis nuncupatorum, etiam hic de necessitate exprimendorum, per nos et quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores et successores nostros, ac Sedem et Cameram praedictas, ipsiusque Sedis legatos, vicelegatos, gubernatores, commissarios et quoscumque alios, quavis auctoritate et potestate fungentes, etiam pro orthodoxae fidei defensione, ac Status S. R. E. conservatione, divinique cultus augmento, necnon basilicae Principis Apostolorum fabrica, cruciata sancta ac expeditione contra infideles et rebelles, necnon ecclesiarum, murorum, pontium, viarum et stratarum constructione et restauratione, ac aquarum, fontium et fluminum deductione, pauperumque subventione, necnon Sedis et Camerae praedictarum necessitatibus, ac ex quibuscumque aliis cogitatis, inexcogitatis, etiam quantumvis maximis, urgentissimis et privilegiatis causis, etiam Sedis et Camerae earumdem ac quarumcumque provinciarum, civitatum et terrarum publicam utilitatem et commoditatem concernentibus, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, nunc et pro tempore quomodolibet impositorum et imponendorum, etiam a quibuscumque aliis similibus collegiis ac hospitalibus et piis locis, quovis exemptionis privilegio gaudentibus, exigi et praestari solitorum, etiam ratione carnium, vinorum, granorum, frumentorum, hordeorum, legumi-

num, frugum, lignorum, pannorum, librorum, cartharum, farinae et quarumcumque aliarum rerum ad dicti collegii Montis Alti et illius ecclesiae seu capellae ac rectoris, scholarium, capellanorum, oeconomorum, officialium, ministrorum et personarum pro tempore existentium usum, in quantumvis magna summa et quantitate emendorum, ac etiam ex toto Statu Ecclesiastico et quibusvis provinciis, civitatibus, terris et locis, tam intus quam extra dictum Statum consistentibus, sive per terram sive per mare et aquam dulcem et alias quomodolibet conducendorum, cuiuscumque generis, quantitatis, qualitatis, valoris et speciei fuerunt, exactione, solutione, praestatione et contributione, necnon quorumcumque aliorum, etiam iuxta concilii Tridentini decreta, ubilibet institutorum et instituendorum collegiorum vel seminariorum, puerorum ecclesiasticorum et alias quomodolibet nuncupatorum et qualificatorum, ac hospitalium et piorum locorum subventione, auctoritate et tenore praedictis etiam perpetuo eximimus et liberamus; ac sub B. Petri et dictae Sedis, atque nostra et pro tempore existentis Romani Pontificis protectione suscipimus, nobisque et eidem Sedi immediate subiicimus. Ac exemptionem, liberationem, susceptionem et subiectionem huiusmodi in quocumque foro et tribunali, ac dicta Camera, etiam respectu cuiuscumque solutionis illi faciendae, semper favorabiles censeri debere, et de illis in quacumque causa, lite et controversia eam interpretationem extensivam habendam esse, quae pro alia quantumvis pia et privilegiata ac ad pios usus destinata et applicata causa fieri posse declaramus.

Privilegia Studii et piorum locorum Bononiae collegio elargitur.

§ 10. Ipsi quoque collegio Montis Alti, ac illius rectori, scholaribus, capellanis, oeconomis, officialibus, ministris et personis, ut omnibus et singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, favoribus, ceterisque gratiis, tam spiritualibus quam temporalibus, quibus Universitas Studii generalis Bononiensis huiusmodi, necnon alia collegia et pia loca in dicta civitate Bononiensi instituta, illorumque rectores, scholares, capellani, oeconomi, officiales, ministri et personae, de iure vel consuetudine aut ex privilegio vel alias quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum, non solum ad eorum instar, sed aeque principaliter ac pariformiter, in omnibus et per omnia uti, potiri et gaudere.

Ipsis etiam et eorum colonis et conductoribus et emphyteutis frumenta et fruges, ex possessionib. d. collegii, et de omnibus locis Status ecclesiastici, absque licentia et solutione, extrahendi, ubique in dicto Statu vendendi auctoritatem concedit.

§ 11. Necnon tam ipsi quam eorum coloni, arrendatarii, livellarii, conductores et emphiteutae praefati vinum, triticum, hordeum, legumina, blada, frumenta et cuiusvis generis fruges ac grana, ex quibuscumque proprietatibus, possessionibus et bonis dicti collegii illiusque membrorum et annexorum quorumcumque provenientia, de quibuscumque provinciis, terris et locis nobis et Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectis, cuiusvis licentia desuper minime requisita, et absque alicuius pecuniae vel alterius rei solutione et praestatione propter ea facienda, aut censurae vel poenae incursu, extrahere et extrahi facere, ac ad dictum collegium pro illius usu conducere, et etiam illa in dicta civitate Bononiensi illiusque comitatu, necnon universo Statu Ecclesiastico vendere, distrahere et de illis ad eorum libitum disponere libere et licite valeant, eisdem auctoritate et tenore, similiter perpetuo, indulgemus. Districtius quoque in virtute sanctae obedientiae inhibemus legatis, archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis, necnon gubernatoribus, auditoribus, antianis, vexillifero, potestati, quadraginta viris, reformatoribus, regimini, senatui, vicelegatis, locatenentibus,

vicariis, officialibus, iudicibus et aliis praefatis, eiusdemque S. Romanae Ecclesiae camerario, ac dictae Camerae thesaurario, clericis, praesidentibus et commissario, necnon annonae praefectis ac pedagiorum, datiorum, vectigalium, gabellarum, angariarum, bolletinorum, decimarum, tallearum, taxarum et aliorum onerum ac subsidiorum praedictorum appaltatoribus, dohaneriis, exactoribus, datiariis ac quibusvis aliis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis et praeminentiae existentibus, ac quacumque auctoritate et potestate fungentibus, ne quorumcumque privilegiorum, indultorum et litterarum eis sub quibusvis tenoribus et formis concessorum et concedendorum, seu etiam annonae vel abundantiae, aut cuiusvis necessitatis, vel quovis alio praetextu, collegium Montis Alti, illiusque rectorem, scholares, capellanos, oeconomos, officiales, ministros et personas huiusmodi, seu eorum aliquem, super praemissis quomodolibet molestare, perturbare vel inquietare audeant seu praesumant.

Protectorem et iudicem dicti collegii cardinalem de Monte Alto, et post eum, alium de ipsius parentela, sin autem, antiquiorem card. ex provincia Marchiae, vel si nullus fuerit, alium card. a collegio, eligendum, constituit.

§ 12. Ut autem ipsius collegii Montis Alti bono regimini, gubernio et conservationi opportune consulatur, dilectum filium nostrum Alexandrum S. Eustachii diaconum cardinalem de Monte Alto nuncupatum, ex sorore germana secundum carnem pronepotem nostrum, et eo vita functo, alium eiusdem S. R. E. cardinalem ex nostra familia et parentela, vel in eius defectum, ex dicta provincia Marchiae Anconitanae oriundum antiquiorem cardinalem, seu si nullus fuerit, alium ex eiusdem S. R. E. cardinalibus, quem rector et scholares praefati, seu eorum maior pars, duxerint eligendum, eiusdem collegii Montis Alti illiusque personarum, rerum, bonorum, iurium et privilegiorum protectorem, defensorem et conservatorem ac iudicem ordinarium, cuius consilio et ope omnia supradicta et quaecumque alia in iis et circa ea necessaria et opportuna statuantur et ordinentur, constituimus et deputamus.

Protectoris facultas officiales deputandi.

§ 13. Necnon Alexandro cardinali, ac pro tempore existenti protectori collegii Montis Alti huiusmodi, illius rectorem, capellanos, oeconomos, officiales, advocatos, procuratores ceterosque ministros deputandi et amovendi, ac loco amovendorum alios sufficiendi.

Statuta condendi.

§ 14. Necnon quaecumque statuta et ordinationes, capitula et decreta ad eiusdem collegii Montis Alti, illiusque personarum, rerum et bonorum spiritualium et temporalium curam, regimen, gubernium, directionem et administrationem, ac scholarium praedictorum receptionem, admissionem, aetatem, qualitates, victum, amictum, instructionem, disciplinam et studii cursum pertinentia, licita tamen et honesta ac sacris canonibus et dicti concilii decretis non contraria, quae eo ipso apostolica auctoritate praedicta confirmata et approbata sint et esse censeantur, et ab omnibus ad quos pro tempore spectabit, etiam sub poenis in contravenientes statuendis, observari debeant, faciendi et edendi, ac illa, quoties pro eorum et temporum qualitate seu alias expediens videbitur, immutandi, corrigendi, moderandi, reformandi et etiam alia ex integro condendi.

Lites d. collegium eiusque personas et bona concernentes, tam active quam passive, etiam contra alia collegia et pia loca magis privilegiata etc. cognoscendi.

§ 15. Omnesque et singulas lites, causas et differentias, tam civiles quam criminales ac mixtas, dictum collegium Montis Alti, illiusque res, bona et personas quomodolibet concernentes, tam active quam passive, etiam contra alia collegia et pia loca, etiam aeque vel magis privilegiata, eorumque res, bona et personas, vel e converso ac ultro citroque ad invicem vel alias quomodolibet motas et movendas, ac etiam per appellationem, et in quacumque instantia, coram quibusvis

iudicibus introdectas et indecisas pendentes, etiam illas ab ipsis iudicibus avocando, per se vel eius viceprotectorem aut alium seu alios quos adhoc duxerit deputandos, etiam summarie, simpliciter et de plano, ac sine strepitu et figura iudicii, sed sola facti veritate inspecta, ac etiam manu regia, cum omnibus et singulis suis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, ac toto negotio principali, etiam privative quoad omnes et singulos alios iudices ordinarios et delegatos, eorumque curias et tribunalia ecclesiastica vel saecularia, audiendi, cognoscendi et fine debito terminandi.

Iudicibus et aliis inhibendi et inobedientes coercendi

§ 16. Necnon quoscumque interesse habentes, tam in dicta curia quam extra eam, etiam per edictum publicum, constito sibi summarie de non tuto accessu, citandi, et quibusvis etiam eiusdem curiae iudicibus et personis, quibus et quoties opus fuerit, sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis ac etiam pecuniariis, de quibus ei videbitur, inhibendi, et in eventum non paritionis, ad declarationem incursus sententiarum, censurarum et poenarum huiusmodi procedendi, ac sententias desuper ferendas debitae executioni demandandi seu demandari faciendi, contradictores quoslibet et rebelles per similes sententias, censuras et poenas aliaque opportuna iuris et facti remedia compescendi, ac etiam auxilium brachii saecularis ad hoc invocandi.

Dubium praemissorum occasione futura declarandi omniaque alia desuper necessaria etc. faciendi.

§ 17. Necnon quaecumque dubia et difficultates, si quae praemissorum occasione quomodolibet oriri contigerit, declarandi et interpretandi, omniaque et singula in eisdem praemissis et circa eas quomodolibet necessaria et opportuna faciendi, dicendi, gerendi, exercendi et exequendi, etiam omni et quacumque appellatione remota, plenam, liberam et omnimodam facultatem, potestatem et auctoritatem pariter perpetuo tribuimus et elargimur.

Clausulas praeservativas huic concessioni apponit.

§ 18. Decernentes praesentes litteras et in eis contenta quaecumque nullo umquam tempore, etiam pro eo quod causae propter quas haec omnia facta fuerint coram locorum ordinariis, etiam tamquam a Sede praedicta delegatis vel alibi examinatae, verificatae et approbatae, ac ipsorum monasteriorum, prioratuum et Ordinum superiores et quicumquo alii interesse habentes ad id vocati non fuerint, nec eisdem praemissis consenserint, sive alias ex quibuscumque causis, quantumvis legitimis et iuridicis, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari, retractari, in ius vel controversiam revocari, ad terminos iuris reduci, vel adversus illa quodcumque iuris, facti vel gratiae remedium impetrari posse, neque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum, etiam suppressionum, unionum et applicationum, effectum suum plenarium nondum sortitarum, revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus, per nos vel alios Romanos Pontifices successores nostros, etiam in crastinum assumptionis ipsorum successorum ad summi apostolatus apicem, sub quibuscumque verborum expressionibus et formis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus pro tempore factis, comprehendi, sed tamquam pro fundatione seu dotatione dicti collegii Montis Alti ad bonarum artium cultum instituti concessa minimo comprehendi, ac semper ab illis excipi, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et eum in quo antea quomodolibet erant statum restituta, reposita et plenarie reintegrata, ac de novo etiam sub datum per protectorem, rectorem et scholares pro tempore existentes praefatos quandocumque eligenda, de novo concessa fore et esse, suumque plenarium effectum sor-

tiri debere; nec quemquam ad easdem praesentes litteras in Camera praefata iuxta constitutionem piae memoriae Pii Papae IV, etiam praedecessoris nostri, desuper editam, aut alias quandocumque praesentandum, insinuandum et registrari faciendum teneri, neque illas propterea irritas esse, sed omnino valere et suffragari; perinde ac si constitutio praedicta vel alia contraria minime emanasset.

Decretum irritans addit.

§ 19. Sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac praedictae S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia, iudicari ac definiri debere; necnon quoad suppressum prioratum S. Antonii, quatenus per resignationem praedictam vacaverit, et ecclesiam seu capellam S. Ioannis Baptistae ac capellaniam et beneficia huiusmodi prout est sibi[1] attentatum forsan est hactenus vel in posterum. Quo vero ad monasteria ac prioratum B. Mariae, et Ecclesiam seu capellam S. Antonii de Diola seu Diolo, omniaque alia praemissa, et si alias quam per dictam resignationem vacet suppressus prioratus huiusmodi, ex nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores huius constitutionis deputat, et facultates concedit.

§ 20. Quocirca venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Bononiensi et episcopo Montis Alti, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori, motu, scientia et potestatis plenitudine paribus, per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel per alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte pro tempore existentium protectoris, rectoris, scholarium, cappellanorum, oeconomorum et personarum collegii ac aliorum interesse habentium praedictorum vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi ab omnibus ad quos spectat, et pro tempore spectabit, inviolabiliter observari, ac pro tempore existentes protectorem, rectorem, scholares, capellanos, oeconomos et personas collegii huiusmodi ac alios interesse habentes illis pacifice frui et gaudere. Non permittentes ipsos vel eorum quempiam per quoscumque desuper quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; necnon legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulas derogatorias subnectit.

§ 21. Non obstantibus praemissis, ac felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, etiam qua cavetur expresse ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur; seu ne iudices a Sede praedicta deputati, extra civitatem vel dioecesim in quibus deputati fuerint contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere audeant seu praesumant; et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; ac nostris de non tollendo iure quaesito et unionibus ad partes committendis, vocatis quorum interest, et exprimendo

[1] Cher. legit *ibi* (R. T.).

valore etiam beneficii cui aliud uniri petitur; ac Lateranensis et aliorum, etiam generalium et ultimo celebratorum conciliorum, uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis fieri, ac etiam beneficia unius dioecesis cum aliis beneficiis, ecclesiis, collegiis vel locis alterius dioecesis uniri prohibentium; ac recolendae memoriae Pauli II et Pauli IV [1] aliorumque Romanorum Pontificum, similiter praedecessorum nostrorum, de rebus ecclesiae non alienandis, et alienatis recuperandis. Necnon praedicti Pii de gratiis interesso dictae Camerae concernentibus infra certum tunc expressum tempus in ea registrandis, ac sanctae memoriae Iulii II ac Iulii III, pariter Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, contra apprehendentes possessionem bonorum praetextu quarumcumque gratiarum, super quibus litterae apostolicae integraliter expeditae non fuerint. Aliisque apostolicis ac in provincialibus, synodalibus et universalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus, necnon Camerae, Urbis, civitatum, provinciarum, locorum, monasteriorum, etiam S. Antonii de sancto Antonio, a quo primo dictus prioratus dependet, prioratuum et Ordinum praefatorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, dilecto filio nostro Gabrieli tituli S. Laurentii in Lucina presbytero cardinali Paleotto nuncupato, super monasteriis, prioratibus, praeposituris, dignitatibus ceterisque beneficiis ecclesiasticis in civitate et dioecesi Bononiensi consistentibus, ad eius collationem, provisionem vel quamvis aliam dispositionem ratione ecclesiae Bononiensis, cui ex dispensatione apostolica praesidet, vel alias quomodolibet pertinentibus, non nisi per eum vel vicarium ab eo deputatum, seu de ipsius Gabrielis cardinalis consensu, conferendo, seu quod de illis provideri vel disponi aliter non possit. Necnon legatis, archiepiscopis, episcopis, ordinariis, gubernatoribus, auditoribus, antianis, vexillifero, potestatibus, quadraginta viris reformatoribus, regimini statui, senatui, vicelegatis, locatenentibus, vicariis, officialibus, iudicibus, camerario, praesidentibus, clericis, thesaurariis, commissariis, appaltatoribus, dohaneriis, datiariis, praefectis, exactoribus et aliis personis praedictis, necnon ipsius Bononiensis aliarumque civitatum et locorum communitatibus, universitatibus et hominibus, necnon Camerae, Urbi, civitatibus, provinciis, oppidis, locis, monasteriis, prioratibus et Ordinibus praedictis, ipsorumque monasteriorum, prioratuum et Ordinum abbatibus, superioribus, conventibus et personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac etiam consistorialiter, etiam ad imperatoris, regum, reginarum, ducum vel aliorum principum instantiam, vel eorum contemplatione et intuitu, ac alias quomodolibet, etiam iteratis et multiplicatis vicibus, etiam contra exemptos, concessis, approbatis et innovatis, etiamsi in eis caveatur expresse quod illis, etiam vigore clausulae implicitae derogationis latissime extendendae, ultra quam in supplicatione desuper signata expressum fuerit, etiam per quascumque litteras apostolicas, etiam quasvis clausulas generales vel speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores et insolitas, ac

[1] Hanc Pauli IV const. et alias similes indicavi in ipsius const.

etiam irritantia et alia decreta, sub quacumque verborum expressione in se continentes, nullatenus derogari neque derogatum censeri possit, nisi illorum tenores de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, inserti, ac huiusmodi derogationes consistorialiter et de S. R. E. cardinalium consilio, ac cum expressionibus causarum in huiusmodi privilegiis et indultis ac desuper confectis litteris expressarum factae, et per trinas litteras eumdem tenorem in se continentes, tribus distinctis vicibus iis quorum interest legitime intimatae et insinuatae fuerint, ac demum ipsorum interesse habentium ad id expressus accesserit assensus, et aliter factae derogationes nemini suffragentur. Quibus omnibus, etiamsi alias de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda esset, tenores et formas ac causas propter quas concessa fuerunt, necnon decreta in illis apposita praesentibus, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ac sufficienter derogatum esse et censeri decernimus, ita ut contraria quaecumque nullatenus obstent, contrariis quibuscumque; aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis de prioratibus ac huiusmodi speciales vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales dictae Sedis vel legatorum eius litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quomodolibet sit processum. Quas quidem litteras et processus habitos per easdem, et inde secuta quaecumque, ad monasteria, prioratus, ecclesias sine cura seu capellas, capellaniam et beneficia huiusmodi volumus non extendi, sed nullum per hoc eis quoad assecutionem prioratuum seu beneficiorum aliorum praeiudicium generari; seu si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et quibuslibet aliis privilegiis, indultis et litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae praesentibus non expressa vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Proviso quod propter posteriores unionem, annexionem, incorporationem nostras praedictas, monasteria in spiritualibus non laedantur, et in temporalibus detrimenta non sustineant, ac prioratus S. Mariae ecclesiae sine cura, seu capellae, capellania et beneficia huiusmodi debitis non fraudentur obsequiis, et animarum cura in eis, si qua illis immineat, nullatenus negligatur, sed illorum ac monasteriorum praedictorum congrue supportentur onera consueta.

Nulli ergo, *etc.* Sanctio poenalis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, decimaquinto kalendas decembris, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 17 nov. 1588, pontif. anno IV.

CXXXVII.

Congregatio Portugalliae Ordinis fratrum Eremitarum S. Hieronymi unitur congregationi S. Bartholomaei de Lupiano dicti Ordinis regni Hispaniarum, et deinceps sub eadem regulari disciplina et uno generali triennali, qui alterius vicibus ex ambabus congregationibus eligatur [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium

Pro nostri muneris debito et paterna caritate, qua omnes religiosorum Ordines prosequimur, quae ad illorum statum et tranquillitatem pertinere arbitramur, ea providere, et, adiuvante Domino, recte constituere conamur.

Congregatio Portugalliae a primaevo instituto desciverat.

§ 1. Inter eos autem Ordinem fratrum Eremitarum S. Hieronymi, congregationis Portugallensis, animadvertimus, cuius professores, sicuti ex piorum et proborum virorum fideli relatione nuper nobis facta intelleximus, a nonnullis annis citra a primaevo illo dicti Ordinis instituto et regularis disciplinae candore recesserunt, tum ob privatas animarum perturbationes, regni Portugalliae alterationes, tum etiam ob paucitatem domorum dicti Ordinis et congregationis in ipso regno vero videlicet numero existentium, quorum maior pars, propter earum paupertatem, fratrum dicti Ordinis copiam manutenere nequit, unde si haec congregatio, cuius alias plures domus a congregatione Sancti Bartholomaei de Lupiano dicti Ordinis aliorum regnorum Hispaniarum dismembratae et separatae sive exemptae fuerunt, dictae congregationi regnorum Hispaniarum, cuius fratrum in aliis Hispaniarum regnis et dominiis gratissimus bonae famae et regularis observantiae odor ad aedificationem christifidelium longe lateque iam dudum sparsus et diffusus est, coniungeretur, ac utraque congregatio huiusmodi in unam eamdemque familiam sub eadem disciplina regularique observantia et uno dumtaxat capite viventem redigeretur, praedictis incommodis obviam iri posset, ipsaque congregatio Portugalliae cum pace et tranquillitate felicius gubernaretur, et illius commoditati et divini cultus incremento consultum, necnon carissimo in Cristo filio nostro Philippo Hispaniarum regi catholico, qui singularem erga dictum Ordinem gerit devotionis affectum, gratum esset.

Qua de causa eam Sixtus unit congregationi Hispanicae eiusdem Ordinis.

§ 2. Quamobrem, ut omnes et singuli huius congregationis Portugalliae professores ad regularem observantiam revocentur, commodiusque insuper gubernentur, utque qui unum religionis induunt habitum, hi sub una eademque Regula, uniusque professionis voto viventes, in observantiam canonicae Religionis uniformes reperiantur; nosque ab uno tantum generali, non autem a duobus, de morum reformatione rationem facilius exigere valeamus, quae omnia commodius fieri posse arbitrati sumus si eos in unum idemque corpus coniungentes, in unam cum eamdemque familiam sub eadem disciplina regularique observantia et uno dumtaxat capite degentem redigeremus, dismembrationum et separationum huiusmodi ac litterarum et quarumcumque scripturarum forsan desuper confectarum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius instantiam, sed de mera nostra deliberatione, et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, dictam congregationem Portugalliae, omnes et singulas illius domos seu monasteria, conventus et fratres cum congregatione Sancti Bartholomaei de Lupiano huiusmodi, ita ut istae duae congregationes unum corpus efficiant, ac uni generali dicti Ordi-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

nis, velnti supremo ipsius Religionis capiti supremamque in eodem Ordine potestatem et auctoritatem habenti, perpetuo subsint, auctoritate ac tenore praemissis, perpetuo coniungimus seu invicem unimus, annectimus et incorporamus.

Utramque congregationem eidem capiti seu generali triennali subiecit, servatis in singulis monasteriis particularibus statutis.

§ 3. Volumus quoque ac perpetuo statuimus et ordinamus quod deinceps, perpetuis futuris temporibus, dictae duae congregationes, ac earum conventus et religiosi ac fratres, debeant regi et gubernari ab uno dumtaxat veluti supremo capite generali triennali cum eisdem statutis et constitutionibus circa electionem dicti generalis, firmis tamen remanentibus in ceteris particularibus monasteriorum cuiuscumque congregationis statutis et constitutionibus.

Generalem ex utraque congregatione alternis vicibus eligendum statuit.

§ 4. Ita tamen quod priores conventus Portugalliae et unus ex visitatoribus electis in capitulo generali semper naturales dicti regni Portugalliae sint, ac generalis utriusque congregationis huiusmodi alterius vicibus, videlicet pro una Lusitanus, et altera vicibus ex natione Hispana eligatur; pro hac tamen prima vice electio fiat ex natione Hispana.

Omnes vocales congregationis Portugallensis in proximo capitulo generali admitti iubet.

§ 5. Praecipientes, in virtute sanctae obedientiae, ac sub indignationis nostrae poena, capitulo generali dicti Ordinis, quod post datum harum nostrarum litterarum in congregatione de Lupiano huiusmodi celebrabitur, quatenus eum omnia quae decet caritate et benevolentia hanc congregationem Portugalliae, illiusque omnes et singulos conventus, domos et monasteria, ac illorum priores, procuratores, diffinitores et quascumque alias personas capitulis generalibus intervenire solitas in se recipiant et admittant.

Eos autem generali, visitatoribus aliisque superioribus eligendis praecipit obedire.

§ 6. Necnon modernis provinciali et prioribus dictorum conventuum congregationis Portugalliae, quatenus huic unioni et incorporationi voluntarie concurrant, ac generali tamquam membra capiti obsequentes, et visitatoribus, qui pro tempore in eodem capitulo generali eligentur, humiliter et reverenter intendant, illorumque monitis et mandatis salubribus obediant.

Clausulae ad praesentis constitutionis validitatem.

§ 7. Decernentes praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu, etiam ex eo quod interesse habentes vocati non fuerint, notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris seu in ius vel controversiam revocari posse; sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Commissarium pro eiusdem executione designat.

§ 8. Quo circa dilecto filio nostro Alberto titulo Sanctae Crucis in Hierusalem presbytero cardinali, archiduci Austriae nuncupato, nostro et Apostolicae Sedis in Portugalliae et Algarbiorum regnis de latere legato, necnon Toletano et Ulixbonensi archiepiscopis per praesentes mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, ubi et quando opus fuerit, praesentes litteras ac omnia et singula in eis contenta, in capitulo generali et in domibus seu monasteriis et conventibus praedictis publicari et observari curent: contradictores per censuras ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, ipsasque etiam iteratis vicibus aggravando; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus nostra, quatenus

Contraria tollit. opus sit, de unionibus committendis ad partes vocatis quorum interest, et exprimendo vero valore; ac felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; privilegiis quoque, indultis, gratiis et litteris apostolicis, tam per piae memoriae Leonem PP. X, quam alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, illorum omnium tenores, perinde ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, insererentur, praesentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque.

§ 10. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam de indulto huiusmodi mentionem.

Transumptis fidem addit. § 11. Ceterum, quia difficile foret, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die III decembris MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 3 dec. 1588, pontif. anno IV.

CXXXVIII.

Quod ecclesiae parochiales sive vicariae perpetuo unitae monasteriis canonicorum regularium congregationis sancti Ioannis Evangelistae in Portugalliae et Algarbiorum regnis existentibus, non per Ordinarios locorum, sed per superiores eiusdem congregationis providendae sint iuxta constitutionem Pii quinti.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Ex iniuncto nobis desuper apostolicae servitutis officio, ad ea, quae pro ecclesiasticarum, praesertim regularium, personarum quiete et tranquillitate statuta et declarata sunt fovenda, et quantum in nobis est conservanda libenter intendimus, ut omnium querelarum et litium occasionibus imputatis, liberius Creatori nostro, iuxta laudabilia eorum instituta, famulentur.

§ 1. Nuper siquidem pro parte dilectorum filiorum generalis seu praepositi ac patrum congregationis S. Ioannis Evangelistae, ad instar canonicorum Sancti Georgii in Alga Venetiarum, vulgo dictorum *Loios*, in Portugalliae et Algarbiorum regnis apostolica auctoritate institutae, nobis expositum fuit quod, licet alias per dilectos filios nostros S. R. E. cardinales, super declaratione et interpretatione decretorum concilii Tridentini deputatos, in eorum congregatione fuerit declaratum parochialium ecclesiarum ac regularium beneficiorum, quibus animarum cura incumbit, necnon vicariarum, etiam perpetuarum, monasteriis et aliis regularibus locis etiam perpetuo unitarum, quae regularibus personis conferri, sive per saeculares presbyteros et perpetuos vicarios regi et gubernari consueverunt, vacatione pro tempore occurrente, minime licere locorum ordinariis edicta proponere, et examen, per concursum iuxta concilii praedicti decretum, Sess. XXIV, Capit., XVIII facere, sed satis, tunc esse ut regulares quidem personae ecclesiis praedictis praeficiendae a dictis locorum ordinariis examinentur et approbentur. Saeculares vero in vicariis et aliis beneficiis praedictis instituendae a superioribus regularibus praedictis nominentur: examen autem et approbationem tantum ad dictos ordinarios, iuxta felicis recordationis Pii PP. V, praedecessoris nostri, constitutionem pertinere. *Decreto congregation. Concilii statutum est regulares ad parochias ex Ordinis promotos et presbyteros saeculares ad vicarias per superiores reg. nominatos ab ordinariis locorum esse examinandos et approbandos.*

§ 2. Nihilominus nonnulli ex dictorum locorum ordinariis, praedictorum regno- *Huic tamen decreto episcopi Portugalliae*

1 Ex Regest. in Secret. Brev.

quoad congregationem Sancti Ioannis Evangelistae non parebant.

rum, declarationi huiusmodi minime, ut par esset, acquiescentes, et decretorum dicti concilii verba ad eorum sensum et voluntatem trahentes, dictae congregationis superiores in praemissis inquietare et desuper molestare ac eorum iuribus privare non verentur.

Talibus itaque parochiis vel vicariis vacantibus concursum per episcopum indici vetat Pontifex.

§ 3. Quare nos, honestis et iustis huiusmodi precibus inclinati, opportunum praemissis remedium adhibere volentes, declarationi praedictae inhaerentes, eamque harum serie approbantes et confirmantes, omnibus archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis in regnis praedictis consistentibus praecipimus et mandamus ut parochialibus et aliis ecclesiis, in quibus per dictae congregationis fratres animarum cura exercetur, et vicariis, etiam perpetuis, parochialium ecclesiarum, in quibus pro earum cura saeculares clerici deputari consueverunt, monasteriis et aliis locis congregationis eiusdem perpetuo unitis pro tempore vacantibus, edicta proponere, et concursum, iuxta dicti concilii decretum, quod de saecularibus ecclesiis tantum intelligendum est, minime de cetero facere praesumant.

Nominatos autem de more a superiorib. huiusce congregationis, quatenus idonei sint, admitti iubet.

§ 4. Sed regulares Ordinis et congregationis praedictae, ac saeculares clericos, ab eiusdem congregationis et aliis dictorum monasteriorum superioribus iuxta dictam constitutionem Pii V debito tempore nominandos, si ab ipsis idonei reperti fuerint, absque edictis et aliorum concursu, in parochialibus ecclesiis et vicariis praedictis admittant et instituant, prout nos admittendos et instituendos esse decernimus et mandamus, quod in parochialium ecclesiarum et beneficiorum curam animarum habentium, quae de eiusdem Ordinis et congregationis iurepatronatus ecclesiastico extiterint, et saecularibus clericis conferri consueverint, earum vacatione quandocumque occurrente, quamvis per dictos episcopos ad concursum et examen admitti possint, alii ultra eos, qui per eiusdem congregationis superiores patronos erunt nominati, nequeant tamen per eosdem episcopos, si ad eos institutio, et non ad alium, pertineat, institui et ordinari, nisi illi tantum, qui inter approbatos et ab examinatoribus idoneos repertos, ab eiusdem Ordinis et congregationis praelatis, patronis digniores et magis idonei iudicati, et pro institutione recipienda eisdem episcopis praesentati fuerint.

Et sic etiam in similibus servari mandat.

§ 5. Quod si institutio non ab ipsis episcopis, sed ab aliis erit facienda, tunc quidem soli episcopi ex dignis digniorem eligere debeant, sed non antea ab eo ad quem spectat institui possint, quam ab eisdem patronis ei fuerint praesentati.

Sublata cuicumque secus agendi vel iudicandi facultate sub poena nullitatis actus

§ 6. Sicque in praemissis per eosdem et alios quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, et S. R. E. cardinales, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Obstantium derogatio.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis; statutis quoque et consuetudinibus ecclesiarum et monasteriorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis specialis et expressa mentio ha-

benda esset, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die III decembris MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 3 dec. 1588, pontif. anno IV.

CXXXIX.

Fructus beneficiorum regni Neapolis, tempore obitus beneficiatorum, qui cum Camera Apostolica super spoliis transegerunt, pendentes vel non exacti, non ad eorum haeredes vel capitulum et clerum, sed ad ipsam Cameram spectant [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Dubium exortum circa spolia, in regno Neapolis, an scilicet fructus beneficior. pendentes, vel non exacti spectant ad Cameram Apostolicam.

Cum, sicut accepimus, variae dubitationes ac etiam contentiones inter modernum et pro tempore existentem nostrum et Sedis Apostolicae nuncium in regno Neapolitano ex una, et clerum singularum civitatum et dioecesum eiusdem regni [2] qui super spoliis clericorum et presbyterorum beneficiatorum ac aliorum dicti regni ab humanis pro tempore decedentium, cum nobis et Camera nostra Apostolica transegerunt et concordarunt, eorumque haeredes, praetendentes fructus beneficiorum ecclesiasticorum, clericorum et presbyterorum dicti regni ab humanis pro tempore decedentium, tempore eorum obitus pendentes et maturatos, ac etiam a solo minime separatos, seu a quibus id contingit nondum exactos, ad clerum seu capitulum vel haeredes beneficiatorum huiusmodi, non autem Cameram praedictam, spectare, quamvis in cedulis transactionum super spoliis huiusmodi mentis intentionisque nostrae fuerit eosdem fructus pendentes quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum in quovis mense pro tempore vacantium, etiam iuxta felicis recordationis Iulii Papae III, praedecessoris nostri, constitutionem desuper editam, eidem Camerae nostrae reservare, eosque a die obitus beneficiatorum usque ad diem captae possessionis per illorum successores in dictis beneficiis decurrendos, eidem Camerae applicare, in dies oriri soleant.

Declaratio et decisio supradicti dubii, ad favorem Camerae.

§ 1. Nos igitur, pro nostri pastoralis officii munere, dubitationes et contentiones seu controversiam huiusmodi e medio tollere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, omnes et singulos fructus, reditus et proventus quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, secularium et etiam quorumvis Ordinum regularium, in dicto regno consistentium, etiam in quocumque mense pro tempore vacantium, tam ante obitum illorum possessorum pendentes et maturatos, ac etiam a solo minime separatos seu nondum exactos, quam etiam post eorum obitum usque ad diem captae possessionis dictorum beneficiorum per successores in eis maturandos et seu decurrendos, pro rata temporis a die adeptae possessionis eorumdem beneficiorum, ad ipsam Cameram nostram spectare, illosque eidem Camerae applicandos esse; et illos per venerabilem fratrem Marcum Antonium episcopum Fulginatensem, modernum et pro tempore existentem nuncium apostolicum in regno praedicto, pro eadem Camera et eius nomine percipi, exigi et levari, ac etiam pro faciliori illorum exactione, si videbitur, in fine anni, cum successoribus in dictis beneficiis computandi, dividendi, et illorum sic divisorum quemli-

1 Ad materiam spoliorum vide const. VII, Iulii III, *Cum sicut*, tom. IV, pag. 417. cum aliis ibi indicatis. 2 Deest forte *ex alia parte* (R. T.).

bet eorumdem nuncii seu ab eo deputatorum commissariorum in dictis beneficiis successorum ratas partes, ex modo et forma praemissis in dictis beneficiis respective tangentes, etiam percipere, exigere et levare posse et debere declaramus. Ac de cetero perpetuis futuris temporibus ita et non aliter in praemissis observari volumus, ac etiam perpetuo statuimus et ordinamus.

Litium extinctio. § 2. Omnesque et singulas lites, causas, quaestiones et controversias super praemissis fructibus et illorum perceptione inter ipsum nuncium ex una, et quosvis cleros sive haeredes et successores dictorum beneficiatorum defunctorum coram quibusvis iudicibus, etiam ordinariis et delegatis, hactenus quomodolibet introductas, et adhuc indecisas pendentes, partibus ex altera, in eisdem statu et terminis in quibus reperiuntur, ab eisdem iudicibus ad nos advocamus, illasque penitus extinguimus et annullamus; sicque per quoscumque iudices *etc.*

Clausulae derogatoriae. § 3. Non obstantibus litis pendentia et aliis praemissis, ac quatenus opus sit, nostra de non tollendo iure quaesito; et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptorum. Volumus autem *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die I ianuarii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

. Dat. die 1 ianuar. 1589, pontif. an. IV.

CXL.

Contra clericos male aut simoniace promotos, et episcopos et alios in ordinum collatione peccantes [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Sanctum et salutare sacri Ordinis sacramentum ab ipso Domino et Salvatore nostro Iesu Christo institutum, beatisque apostolis et eorum legitimis successoribus singulari divinae bonitatis munere traditum, ita ad Dei omnipotentis gloriam salutemque animarum sancte ac religiose administrari decet, ut quae vel ex typo et figura veteris legis, vel alias ex multa SS. Patrum providentia, circa ordinandorum natales, aetatem, vitae ac morum probitatem, sanctitatem, scientiam et alias qualitates in sacris ordinationibus requisitas, per sacros canones vel apostolicas constitutiones, aut generalium conciliorum decreta salubriter statuta fuerunt, ea inviolate observentur. Nam si in veteri testamento tam multa de integritate et munditia sacerdotum et ministrorum altaris deque eorum praestantia et dignitate legimus, de quibus dixit Dominus, per Malachiam prophetam: *Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est;* certe multo maior ratio et diligentia adhibenda erit in promovendis tam inferiorum graduum clericis quam etiam presbyteris, qui ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi constituuntur, prout de his ipsis et divino verbo et beatorum apostolorum praeceptis, ac simul sanctorum Patrum statutis saepissime traditum est.

§ 1. Quare nos, pro ea quae nobis a Domino iniuncta est cunctarum ecclesiarum cura et sollicitudine, ipsos pastores et praesules ecclesiarum, quorum proprium munus est personas idoneas clericali militiae adscribere, et ad minores maioresque ordines rite promovere, auctoritate nostra duximus admonendos ut in exequendo hac in parte suo pastorali officio attentius post hac invigilent, canonicas sanctiones, ut par est, observent, ac ut nemini detur offensionis oc- Causa huius constitutionis.

[1] Contra hos male promotos habes etiam in const. IX, Pii II, *Cum ex*, tom. V, pag. 165.

casio, neve eorum ministerium vituperetur, studeant vitare ea omnia scandala et absurda, quae ex vitiosa et minus canonica clericorum ordinatione cernimus, cum magno animi nostri dolore, frequentius exoriri. Cum enim multi etiam interdum inhabiles et indigni, non vocati sancta Dei vocatione, sed potius Satanae dolis decepti, praetextu devotionis et pietatis, rem quidem sacram et divinum munus intempestive tamen et inordinate affectantes, seu temporale aliquod commodum aut lucrum sibi proponentes, vel nimia simplicitate et imperitia malitiave aut fraude ad suscipieadum clericalem caracterem aliosque ordines ante aetatem legitimam vel a non suo episcopo, aut non praevio debito examine et approbatione, sive alias minus rite, vel etiam temere se ingerant. Debent sane episcopi paterna caritate et prudentia eorum saluti, qui saepe nesciunt quid petant, melius etiam quam ipsimet postulant et salubrius consulere, nec tam qnid flagitent, quam quid expediat consideraro; summa vero diligentia providere, tum in alienae dioecesis subditis ordinandis, ne quemquam promoveant sine eorum ordinarii litteris dimissoriis, tum in recognoscendis ipsis litteris, ne falso aut ab aliquo, qui auctoritatem illas concedendi non habeat, confectae sint; tum denique in examinandis natalibus, aetate, vita, moribus, scientia, idoneitate, titulo et reliquis qualitatibus, ne quid in suae vel alienae dioecesis personis ad clericalem honorem et ecclesiasticos ordines promovendis desideretur eorum quae ex praescripto sacrorum canonum requiruntur.

Poenae episcopi vel alterius male aliquos promoventis

§ 2. Ut igitur praesules ecclesiarum intelligant, si in re tam gravi et tanti momenti culpa aut negligentia peccaverint, se non modo in tremendo Dei iudicio, verum in hoc quoque seculo Romano Pontifici suae villicationis rationem fore reddituros, praesenti constitutione perpetuo statuimus et ordinamus ut, si in posterum antistes aliquis, episcopali, archiepiscopali, primatiali vel etiam patriarchali dignitate praefulgens, aut abbas, ad primam tonsuram minoresque ordines suis subditis conferendos a Sede Apostolica auctoritatem habens, quemcumque saecularem vel cuinsvis Ordinis aut militiae regularem, ex aliquo crimine, vitio aut defectu seu alias inhabilem vel irregularem existentem, vel extra tempora a iure statuta, vel absqne veris dimissoriis sui ordinarii litteris, aut per saltum vel furtive, aut quoad saeculares, sine titulo sufficientis beneficii vel patrimonii, aut ante aetatem per sacri generalis Tridentini concilii decreta primae tonsurae ac cuique ordini praescriptam, aut non servatis temporum interstitiis, ita ut aliqnis unico die seu continuatis diebus ad plures ordines sacros, vel post unum ordinem susceptum, sine causa rationabili, antequam tempus ab eodem concilio Tridentino praefixum elabatur, ad alium ordinem promoveatur, sine dispensatione aut indulto apostolico, clericali caractere non legitime insigniverit, aut ad ordines minores vel sacros, ut praefertur, vel alias male promoverit, sive id scienter sive ignoranter fecerit, nisi debita diligentia adhibita, iustus error et probabilis facti ignorantia eum excuset, ut in quo deliquit in eo puniatur, ac a collatione quorumcumque ordinum, atque adeo ipsius tonsurae et ab executione omnium munerum pontificalium eo ipso suspensus et ab ingressu ecclesiae interdictus existat, aliisque gravioribus poenis nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio puniatur. Quod si, spreta huiusmodi suspensione et interdicto, in praemissis se temere ingesserit, etiam a regimine et administratione suae ecclesiae seu monasterii, et a perceptione fructuum

mensae eiusdem, ac quorumcumque beneficiorum per eum in titulum vel commendam seu alias obtentorum suspensionem eo ipso incurrat; eiusque interdicti aut suspensionis relaxationem aut poenarum remissionem ab alio quam a Romano Pontifice pro tempore existente nequeat obtinere.

Poenae male promotorum.

§ 3. Et nihilominus felicis recordationis Pii II et aliorum Romanorum Pontificum nostrorum praedecessorum, qui per suas constitutiones aut in Cancellaria Apostolica publicatas regulas, contra huiusmodi clericos male promotos diversas poenas inflixerunt, vestigiis inhaerentes, eosdem clericos posthac male promotos, ab executione, ministerio et exercitio ordinum susceptorum et ab omni spe et facultate ascendendi ad alios superiores perpetuo suspensos declaramus; et si in eis ministrare praesumpserint, illos sic irregulares effectos, omnibus et quibuscumque per eos in titulum, commendam aut alias obtentis dignitatibus, officiis et beneficiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, quomodocumque qualificatis, saecularibus vel cuiusvis Ordinis aut militiae regularibus, ac etiam si ipsi clerici regulares fuerint, activa et passiva voce ipso facto privamus, et iis privatos, atque ad illa et alia similia vel dissimilia in posterum obtinenda in perpetuum inhabiles et incapaces esse decernimus et declaramus; dignitatum, officiorum et beneficiorum huiusmodi sic pro tempore vacantium dispositionem nobis et Apostolicae Sedi perpetuo reservantes.

Reservatio pro Summo Pontifice facultatis absolvendi contravenientes, praeterquam in mortis articulo, et etiam super irregularitate dispensandi.

§ 4. Ut autem homines, qui nimia indulgentia et spe impunitatis ac veniae facilitate hactenus fuerunt ad huiusmodi facinora prodiviores, ea sublata et praeclusa, ab his abstineant et caveant in futurum, tam absolvendi quam dispensandi facultatem in casibus superius expressis, etiam in foro conscientiae, nobis et successoribus nostris dumtaxat, auctoritate et tenore praemissis, perpetuo reservamus. Inhibentes ne a quoquam saeculari vel cuiusvis Ordinis regulari presbytero vel praelato, quavis auctoritate fungente, nec per quaecumque iubilaea et indulgentias etiam plenissimas et extraordinarias, per nostros praedecessores aut nosmetipsos vel successores nostros, anno iubilaei aut alio quovis tempore et cruciatae sanctae, vel quocumque alio titulo, modo et forma, motu proprio et consistorialiter, seu ad quorumcumque principum, regum aut imperatoris instantiam, eorumve contemplatione et intuitu, cum quibusvis amplissimis in genere vel in specie derogatoriis clausulis concessa vel in posterum concedenda, nec vigore aut praetextu facultatum aut privilegiorum, *Mare Magnum* aut alias quomodolibet nuncupatorum, quibusvis Ordinibus, congregationibus aut personis regularibus, aut episcopis, per decreta concilii Tridentini aut officio Sacrae Poenitentiariae Apostolicae, vel minoribus aut etiam maiori poenitentiariis nostris et Romani Pontificis pro tempore existentis, vel alias quomodolibet pro tempore concessorum, personae, sic ut praefertur delinquentes, tam scilicet antistites seu abbates promoventes, quam clerici male insigniti seu ordinati, a reatibus et excessibus praefatis absolvi, praeterquam in mortis articulo, possint aut debeant. Nec cum iis super irregularitate propter praemissa contracta, etiamsi crimen penitus occultum fuerit, quovis modo valeant dispensari.

Forma petendi absolutionem et dispensationem a Romano Pont. et prohibitio eas petendi per officium Sacrae Poenitentiariae.

§ 5. Verum enim vero, quia gravioribus morbis fortiora sunt adhibenda remedia, et iuxta personarum, locorum ac temporum qualitates leges sunt immutandae, poenaeque aggravandae et emolliendae; cum huiusmodi peccatum, Satana suggerente hominumque fragilitate assentiente, videatur iam ad culmen vitiorum ascen-

disse et in praecipiti esse. Ideo ut homines saltem poenae timore et proprii honoris confusione a peccato deterreantur, novum huic veneno antidotum cogimur praeparare. Ac propterea volumus ut qui absolutionem et dispensationem huiusmodi petent, semper, quamvis delictum adhuc occultum extiterit, non per officium Sacrae Poenitentiariae, sed a nobis et pro tempore existente Romano Pontifice in utroque foro absolutionem petere teneantur; alioquin ipsae concessiones et absolutiones, etiam cum clausula *quod praesentis constitutionis tenor et alia praedicta habeantur pro expressis,* prorsus nullae, irritae et invalidae existant, ac nemini penitus suffragentur.

Poenae contra simoniace promoventes et promotos.

§ 6. Ceterum, si quis antistes vel abbas, servatis quidem cunctis praemissis et ceteris omnibus quae in ipsius tonsurae et ordinum collatione observari debent, personas habiles et idoneas, sed tamen recepta ab iis, quibus tonsuram aut ordines conferet, pecunia, pretio vel praemio simoniace in futurum insigniverit vel promoverit, volumus ut, praeter alias censuras et poenas contra simoniace ordinantes et ordinatos a sacris canonibus et constitutionibus apostolicis alias inflictas et irrogatas, quibus nequaquam derogare intendimus, etiam omnia et singula supradicta in sic promoventibus et promotis locum habeant.

Clausulae praeservativae.

§ 7. Decernentes praesentes litteras sub quibusvis concessionibus, facultatibus et gratiis, etiam in casibus quibuscumque Sedi Apostolicae quomodolibet, etiam in bulla Coenae Domini, reservatis, etiam sub nomine iubilaei plenarii vel cruciatae sanctae, absolvendi facultatem quibusvis personis generaliter vel specialiter tribuentibus, minime comprehendi, sed semper ab illis exceptas esse et censeri.

§ 8. Sicque in praemissis universis et singulis per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et Sanctae R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, in quavis causa et instantia, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Decretum irritans.

Clausulae derogatoriae.

§ 9. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac in conciliis, etiam generalibus, editis; ceterisque contrariis quibuscumque.

Forma et effectus publicationis huius constitutionis.

§ 10. Ut autem praesentes litterae omnibus innotescant, mandamus illas ad valvas Sancti Ioannis Lateranensis et Principis Apostolorum de Urbe basilicarum, et in acie Campi Florae affigi et publicari, et post quindecim dies, qui in Urbe sunt, qui vero extra eam et citra montes, intra quatuor menses, qui demum ultra montes erunt, intra octo menses a die publicationis huiusmodi computandum, perinde afficere et arctare, ac si eorum cuique personaliter intimatae fuissent.

Fides exemplorum.

§ 11. Ac earumdem praesentium litterarum exemplis, etiam impressis, *etc.*

Sanctio poenalis.

§ 12. Nulli ergo omnino hominum liceat *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono, nonis ianuarii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 5 ianuar. 1589, pontif. anno IV.

CXLI.

De habitu et tonsura clericorum et militum beneficia ecclesiastica obtinentium [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Cum sacrosanctam Dei Ecclesiam, quam

[1] Ad hoc habes etiam concil. Trid. in sess. 14, cap. 6; et sess. 23, cap. 6 et 17.

Salvator noster suo pretiosissimo sanguine aequisivit, sponsam sibi elegit, et nobis, licet indignis, custodiendam tradidit, eidem sine ruga, sine macula atque in omnibus suis membris placentem conservare debemus, ut in ea omnia ordinata, singula distincta, cuncta interius exteriusque pietatem et devotionem redolentia inveniantur, et ut ineffabilibus circnmamicta varietatibus, speciosa in oculis suis, appareat, quantum, favente Deo, valemus, id ipsum munus exequi decrevimus.

Causa huius constitutionis.

§ 1. Quare, animadvertentes quod qui in sortem Domini ad eiusdem Ecclesiae decus et ornamentum sunt vocati, et ex eo clerici nomen consecuti, quique censu ecclesiastico vivunt, singulari aliquo signo a reliquo populo distingui debent, ne cui eorum iure dici possit, *quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?* et ac hoc ipsum sollicitudinis nostrae obtutus dirigentes, ne sanguis eorum de manu nostra requiratur, eum ingenti cordis nostri dolore invenimus complures supradicta Domini sententia iuste redarguendos. Nam eorum plerique, clericali honore neglecto, in vestibus laicalibus incedentes, eo se mirifico indignos privilegio reddiderunt. Quapropter, licet sacris canonibus, conciliis generalibus et apostolicis constitutionibus certus circa eorum qui clericali caractere insigniendi sunt, habitum, aetatem et alias qualitates sit praescriptus modus, et contra clericos in habitu clericali et tonsura non incedentes imposita poena, nempe ut gratiis, immunitatibus et aliis privilegiis clericalibus minime gaudeant; tamen cum iniuria temporum, et forsan dormientibus pastoribus, inimicus homo lethifera transgressionis zizania superseminaverit.

Praefinitio habitus et tonsurae per clericos non militer beneficia vel pensiones obtinentes de cetero deferen.

§ 2. Nos propterea, his et aliis rationabilibus de causis adducti, ne quis nimia sive pastorum sive temporum indulgentia et impunitate seu oscitantia, cum religionis dedecore, nominis Dei contemptu et propriae salutis dispendio, de cetero abutatur, hac nostra perpetuo valitura constitutione praecipimus et mandamus omnibus et quibuscumque clericis, non solum in sacris, sed etiam in aliis minoribus ordinibus constitutis, et clericali tantum tonsura insignitis, et nedum beneficia ecclesiastica qualiacumque, etiam simplicia, nunc et pro tempore obtinentibus, et in illis vel ad ea ius habentibus, verum etiam pensiones super quibusvis fructibus, reditibus aut proventibus quarumvis patriarchalium, primatialium, metropolitanarum, cathedralium, et aliarum quarumcumque ecclesiarum seu abbatialium, capitularium et conventualium mensarum, necnon monasteriorum, praepositurarum, praepositatuum, prioratuum, praeceptoriarum, hospitalium, canonicatuum, praebendarum, dignitatum, personatuum, administrationum, officiorum et beneficiorum quorumcumque ecclesiasticorum, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, seu illorum distributionibus quotidianis ac iuribus, emolumentis et obventionibus universis, sibi reservatas, aut fructus ipsos praediave aut bona ecclesiastica loco pensionum sibi assignatos vel assignata ex quacumque concessione seu dispensatione apostolica percipientibus, etiam coniugatis, praesertim si iidem clerici coniugati iuxta constitutionem piae memoriae Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, in concilio Tridentino innovatam, privilegiis clericalibus uti velint, tam in Romana Curia degentibus, quam extra eam ubilibet gentium et locorum constitutis, ut ipsi et eorum quilibet, quantumvis exempti existant, et quovis privilegio vel immunitate gaudeant, quacumque dilatione aut tergiversatione postposita, debeant omnino, qui in Urbe praesentes fue-

rint intra quindecim dies, qui vero citra montes, intra quatuor menses, qui denique ultra montes constituti sunt, intra octo menses a die publicationis praesentium litterarum in Romana Curia faciendae, tonsuram et habitum clericalem, vestes scilicet talares; aut milites infradicendi, quibus pensiones aut fructus aliave bona ecclesiastica reservata sunt, suae militiae convenientem, quacumque remota excusatione, assumere et iugiter deferre. In futurum autem nonnisi actu clericis in habitu clericali et tonsura, et militibus infra dicendis in militari incedentibus, suae militiae propria aut alia quaecumque ecclesiastica, etiam simplicia, beneficia respective conferantur aut commendentur, aut pensiones, fructusve aut bona ecclesiastica reserventur.

Impositio poenarum contra inobedientes.

§ 3. Alioquin ipsos et ipsorum quemlibet, qui quoad gestandum habitum clericalem et militarem supradictum, lapso huiusmodi tempore eorum unicuique, ut supra dictum est, praefixo, nostris huiusmodi praecepto et mandato nunc et in posterum perpetuis futuris temporibus cum effectu non obediverint, praeter alias poenas contra eos inflictas, etiam quibuscumque dignitatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus et praebendis ac beneficiis, etiam simplicibus, et praestimoniis per eorum quemlibet in titulum, commendam vel alias pro tempore obtentis, necnon pensionibus et fructibus, praediis bonisque ecclesiasticis huiusmodi quocumque modo eis reservatis vel reservandis, omnique iure sibi in eis vel ad ea quomodolibet competenti, harum serie, ex certa nostra scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine privamus, ac sine ulla alia monitione, citatione, iudicis decreto aut ministerio, ipso facto privatos declaramus, ac tam beneficia ipsa per privationem huiusmodi vacare et libere aliis conferri posse, quam etiam pensiones cassatas, extinctas esse et fore, ac fructuum vel aliarum rerum reservationes cessare, et quemquam ulterius ad illorum solutionem minime teneri, et ob non solutionem, censuras et poenas aliquas incurrere non posse nec debere decernimus, ipsasque dignitates, personatus, administrationes, officia necnon canonicatus et praebendas et beneficia sic pro tempore vacantia, collationi, provisioni et dispositioni nostrae et Romani Pontificis pro tempore existentis perpetuo reservamus.

Decretum irritans.

§ 4. Statuentes sic in praemissis universis et singulis per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, in quavis causa et instantia, iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingerit attentari.

Declaratio circa eos milites et alios Romanae Curiae officiales, qui constitutione ista non ligantur.

§ 5. Ceterum milites quarumvis militiarum sub regula aliqua approbata canonice institutarum, vel alios Romanae curiae officiales, qui non uti clerici, sed potius tamquam milites, iuxta privilegia et dispensationes apostolicas, eis in genere vel in specie per nos aut per praedecessores nostros nominatim concessa, et sub felicis recordationis Pii Papae V, praedecessoris nostri, constitutione, quae incipit *Sacrosanctum, etc.*, huiusmodi privilegiorum forsan revocatoria, minime comprehensa, beneficia militiae, quam professi sunt, regularia obtinent, seu pensiones super quibusvis fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis, etiam praedictarum ecclesiarum et beneficiorum saecularium, aut fructus ipsos sibi reservatos percipiunt aut obtinebunt vel percipient in futurum, sive clericali caractere insigniti sint sive non sint; qui vero

clerici sunt, etiamsi ab initio tempore reservationis pensionum seu fructuum huiusmodi regularem habitum nondum susceperint, nec militiis officiorum Romanae Curiae adscripti fuerint, sed post factas eorum cuique reservationes, ante vel post publicationem praesentis constitutionis milites effecti extiterint, sub praecepto et mandato praefatis, de habitu et tonsura clericali deferendis nolumus comprehendi, sed iis permittimus ut regulari habitu militiae, quam professi sunt, convenienti, vel si ipsi milites Romanae Curiae officiales fuerint, qui pensiones aut fructus aliave praedia aut bona ecclesiastica ex dispensatione seu privilegio apostolico percipiant, habitu militari suprascripto, absque alicuius censurae vel poenae ecclesiasticae incursu, licite uti valeant; et nihilominus tam beneficia suae militiae regularia retineant, quam etiam pensiones super ecclesiarum et beneficiorum praedictorum, etiam saecularium, fructibus seu bona vel fructus praefatos sibi pro tempore reservatos percipiant.

Clausulae derogatoriae.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon consuetudinibus, etiam longissimo et immemorabili tempore observatis, quae abusus et corruptelae potius censendae sunt; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quorumcumque tenorum existant, quae omnia nolumus cuiquam adversus praemissa in aliquo suffragari.

Publicatio et observantia ab episcopis etc. curari debet.

§ 7. Mandamus vero universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis, episcopis et aliis praelatis ac locorum ordinariis, ut in suis quisque ecclesiis, civitatibus et dioecesibus curent praesentes litteras earumque exempla publicari et inviolate observari.

Forma et effectus publicationis huiusce constitutionis.

§ 8. Et ne quis praesentium litterarum ignorantia se valeat excusare, iubemus illas ad valvas basilicarum S. Ioannis Lateranensis et Principis Apostolorum de Urbe, et in acie Campi Florae, et in Cancellaria Apostolica affigi et publicari, earumque exempla inibi affixa relinqui, et deinde in eadem Cancellaria Apostolica, in libro quiuterno appellato, inter ceteras constitutiones perpetuas describi et registrari. Decernentes publicationem in basilicis praefatis et in acie Campi Florae faciendam, post lapsum temporis superius praefixi unumquemque arctare et afficere perinde ac si ipsae praesentes litterae singulis personis praefatis personaliter intimatae fuissent.

Transumptorum fides et sanctio poenalis.

§ 9. Volumus quoque earumdem praesentium transumptis, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono, quinto idus ianuarii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 9 ian. 1589, pontif. anno IV.

Sequitur declaratio quoad aliquos Papae familiares militesque et officiales Romanae Curiae pensiones non ultra LX *ducatos obtinentes.*

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Compendium constitut. praecedentis.

Pastoralis est curae nostrae, et ita aequum arbitramur, ut, quanto possumus studio, indemnitati et utilitati tum pauperum clericorum, tum etiam personarum, quae, nostris obsequiis insistendo, labores et incommoda assidue subire non cessant, consulere procuremus, ac earum necessitati prospiciamus, ne, dum prompte et expedite ministeria eis iniuncta obire conantur, non solum congrua praemia non recipiant, verum aliquid detrimenti patiantur. Cum itaque nostra nuper edita constitutione de habitu et tonsura per clericos seu milites beneficia vel pen-

siones obtinentes deferendis, quae incipit, *Cum Sacrosanctam*, *etc.* praeceperimus universis clericis, nedum beneficia ecclesiastica obtinentibus, sed etiam pensiones super fructibus ecclesiasticis aut fructus ipsos sibi reservatos percipientibus, ut habitum et tonsuram clericalem, vestes scilicet talares; militibus vero ipsas pensiones aut beneficia suae militiae propria obtinentibus, ut habitum suae militiae convenientem iugiter deferant, poena privationis beneficiorum, pensionum ac fructuum huiusmodi cuilibet inobedienti imposita, prout in eadem constitutione latius continetur.

Causae huius moderationis.

§ 1. Nonnulli vero ex clericis praefatis, pensiones aut fructus huiusmodi admodum tenues percipientes, alii quoque nostri familiares actu nobis inservientes, variis obsequiis et ministeriis addicti, qui ultro citroque, ubi opus est, commeare et accurrere coguntur, idcirco vix possint, sine maximo incommodo, impedimento et dispendio, habitum clericalem suprascriptum gestare.

Moderatio dictae constitutionis pro clericis pensiones, fructus aut bona ecclesiastica 60 duc. auri de Camera non excedentia obtinentibus.

§ 2. Nos, eorum commodis opportune providere, eosque specialis gratiae favore prosequi volentes, omnibus et quibuscumque clericis, tam in Romana Curia quam extra eam ubilibet gentium et locorum constitutis, qui pensiones, fructus aut praedia vel bona ecclesiastica, sibi in una vel pluribus vicibus reservata et concessa, summam seu valorem annuum sexaginta ducatorum auri de Camera insimul non excedentes seu excedentia, percipiunt aut percipient in futurum.

Et pro nonnullis familiaribus Pontificis.

§ 3. Ac praeterea nostris familiaribus, nobis in quibusdam inferioribus ministeriis, quales sunt qui a pedibus seu parafrenarii, mensae dispositores aut credentiarii aut dispensatores vulgo dicuntur, et aliis his similibus servitiis actu ministrantibus, quive in futurum inservient, necnon quibusvis nostrorum intimorum familiarium actu nobis in Palatio nostro Apostolico inservientium familiaribus, continuis commensalibus, praesentibus et futuris, qui pensiones aut fructus bonave ecclesiastica loco pensionum usque ad quamcumque summam et valorem nunc percipiunt aut in posterum pro tempore percipient, ut ipsi et eorum quilibet in habitu et tonsura clericali incedere minime teneantur, sed laicali habitu impune et licite uti possint, quo sua munia promptius expeditiusque obire valeant, nec poenis in eadem constitutione inflictis subiaceant, auctoritate apostolica, tenore praesentium, de speciali gratia concedimus et indulgemus.

Prorogatio termini in dicta constitut. persolis in Urbe degentib. praefixi, ad alios xv dies.

§ 4. Reliquis autem nostris aut personarum nobis inservientium familiaribus, continuis commensalibus, omnibusque et singulis aliis, tam clericis quam militibus, beneficia, fructuum vel bonorum ecclesiasticorum reservationes ac pensiones obtinentibus, aut in ipsis beneficiis vel ad ea ius habentibus in Urbe praesentibus, tempus quindecim dierum in dicta constitutione praefixum, necdum elapsum, ad alios quindecim dies a fine primodicti termini computandos extendimus et prorogamus.

Et pro militibus et aliis in militari habitu incedere obligatis.

§ 5. Ac demum militibus, tam militiarum canonice institutarum quam Romanae Curiae officialibus, qui iuxta praefatam nostram constitutionem in militari habitu incedere tenentur, ut vestibus communibus, cum insignibus tamen crucis aut numismatis suae militiae propriis, uti valeant, atque hac ratione ipsius constitutionis praecepto plene satisfacere censeantur, pariter indulgemus.

Declaratio circa tempus quo clerici vel milites habitum gerere tenentur.

§ 6. Eos vero clericos aut milites, quibus pensiones aut fructus, bonave aut praedia ecclesiastica ad quamcumque summam reservata aut reservari concessa sunt, vel post hac reservabuntur, non aliter ad gerendum huiusmodi habitum

teneri volumus, nisi postquam pensiones, fructus aut alia praefata cum effectu exigere aut percipere coeperint, vel per eos steterit quo minus exigant vel percipiant.

Decretum irritans.

§ 7. Decernentes sic in praemissis iudicari debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Praefata constitutione nostra, quoad reliqua omnia praesentibus litteris non excepta, nihilominus in suo robore perpetuo permansura.

Transumptorum fides.

§ 8. Volumus autem praesentium transumptis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eamdem fidem ubique, tam in dicta curia et in iudicio quam extra, adhiberi, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si essent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo omnino hominum *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono, pridie kalendas februarii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 31 ian. 1589, pontif. anno IV.

CXLII.

Triennale capitulum generale congregationi Lombardiae Ordinis fratrum Eremitarum Sancti Augustini statutum[1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Apostolicae Sedis providentia circumspecta ad ea diligenter intendit, per quae regularium congregationum prosperae directioni provideatur, ac religiosarum personarum in eis Altissimo famulantium indemnitati et commoditati consulatur, ut quae illa cognoscit per suae provisionis ministerium observanda proponere non immoretur.

In hac congregatione singulis annis capitula cogi solebant, unde plura eidem incommoda parabantur.

§ 1. Cum itaque, sicut referente dilecto filio nostro Dominico tituli S. Laurentii in Pane et Perna presbytero cardinali Pinello nuncupato nobis innotuit, congregatio Lombardiae Ordinis fratrum eremitarum S. Augustini, cuius Ordinis ipse Dominicus cardinalis apud nos et dictam Sedem viceprotector existit, congregationem praefatam esse solitam a pluribus annis citra capitulum generale quolibet anno celebrare, et ex hoc, ut experientia docuit, fratres qui ad capitulum huiusmodi accedere debent magnos labores et incommoda pati, ac loca et domus dictae congregationis, tam pro transmittendis iis fratribus quam pro hospitandis transeuntibus et proficiscentibus ad capitulum praedictum, magnas pecuniarum summas subministrare ac graves expensas sustinere necessario coguntur, propter quod dicta congregatio multa debita sustinet, maximo cum incommodo monasteriorum, ecclesiarum et cultus divini. Necnon quia vicarius generalis et alii officiales, qui in dicto capitulo eliguntur, cum primum rerum dictae congregationis cognitionem habere incipiunt, statim officium, quod deinceps utiliter exercere possent, per eos deponendum sit, ut alii, qui similiter quod futuri sint tantum addiscant, sine facultate, ob temporis brevitatem, faciendi, deputentur, res et negocia dictae congregationis recte gubernari et administrari vix queunt.

Pontifex itaque capitula, et officiales in iis electi triennales esse iubet.

§ 2. Nos, ex iis causis ac pluribus aliis mature a praefato dilecto filio nostro Dominico[1] et prudenter consideratis, et aliis animum nostrum digne moventibus inducti, ac dictae congregationis utilitati prospicere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, tenore praesentium, statuimus et ordinamus ut post hac perpetuis futuris temporibus dicta congregatio suum generale capitulum de

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

[1] Add. forsitan *relatis* (R. T.).

triennio in triennium tantum facere et celebrare debeat, et in posterum non amplius annales, sed triennales et per triennium duraturi in dicto capitulo eligi et creare debeant.

Praecepit decretum exequi mandat sub poena nullitatis actus.

§ 3. Mandantes et districtius inhibentes in virtute sanctae obedientiae tam fratribus vocalibus et aliis dictae congregationis, quibus cura indicendi et convocandi capitulum incumbit, quam aliis quibuscumque, quavis dignitate fulgentibus, ut statutum et ordinationem nostram huiusmodi observent, nec quominus observentur aliquod impedimentum et molestiam, quovis quaesito colore, etiam indirecte, praestare praesumant; irritum quoque et inane decernentes quidquid secus per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Contrariis tollit.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac congregationis et Ordinis praedictorum inter eos initis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, in hac parte, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die IV martii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 4 martii 1589, pontif. anno IV.

CXLIII.

Statuitur quod decretum factum in capitulo generali totius Ordinis fratrum Minorum de Observantia in Urbe celebrato, videlicet quod abbatissae monasteriorum dicti Ordinis in earum officiis permaneant ad triennium tantum, in omnibus monasteriis S. Clarae quarumvis provinciarum ad unguem observetur.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Causae huiusce faciendi decreti.

Quamquam nos nuper id quod in capitulo generali totius Ordinis fratrum Minorum de Observantia nuncupatorum, in Urbe novissime celebrato, decretum fuerat observari debere quoad moniales Sanctae Clarae, et illarum electionem in abbatissas iam antea in altero praecedenti capitulo generali, in civitate Parisiensi habito sancitum, et alia dicti capituli novissime celebrati decreta, apostolica auctoritate confirmaverimus et approbaverimus, hoc videlicet modo quod abbatissae vel aliae praefectae quorumcumque monasteriorum monialium fratrum Minorum de Observantia curae commissarum, ad summum sint triennales, et suis officiis, elapso triennio, perfunctae in quibusvis provinciis, tam citra quam ultramontanis, non per biennium tantum, iuxta decretum in dicto capitulo generali Parisiis celebrato, sed saltem per triennium integrum a die functi officii sui et administrationis numerandum, nullum abbatissatus seu praefecturae monasteriorum aut aliud officium neque aliquam potestatem seu auctoritatem in eis obtinere vel exercere possint et debeant. Nihilominus exposuit nobis dilectus filius procurator generalis dicti Ordinis, quod aliquae, praecipue Sanctae Clarae Avinionensis, et nonnullorum aliorum monasteriorum monialium Sanctae Clarae abbatissae, cum aliquibus suis se-

quacibus, sub variis praetextibus huic decreto acquiescere recusant, in animarum suarum periculum, perniciosum quoque exemplum et scandalum plurimorum, eo quia in dictis monasteriis ortae fuerunt.

Decretum de quo in rubrica.

§ 2. Nos, praesentes huiusmodi uti vanos reiicientes, ac praemissa debitae executioni demandari cupientes, volumus et apostolica auctoritate decernimus, quod decretum praedictum super triennalitate, abbatissarum factum, suum, ut par est, effectum habeat in omnibus monasteriis monialium S. Clarae, et ad unguem observetur; ita tamen, ad pacandum iurgia, quae in dicto monasterio Avinionensi orta sunt, ex speciali gratia concedimus, quod moderna abbatissa dicti monasterii possit permanere in officio suo abbatissatus ad triennium, a die ultimae suae electionis capitulariter factae computandum.

Eiusdem observantia omnibus iniuncta.

§ 3. Ac mandamus omnibus ministris, generali et provincialibus ac visitatoribus dictorum monasteriorum, quatenus hoc decretum super triennalitate abbatissarum huiusmodi editum in omnibus et singulis monasteriis Sanctae Clarae quarumvis provinciarum ad unguem observari faciant et curent, contradictores quoslibet et rebelles, et praemissis non parentes, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione remota, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Finito triennio abbatissae de omnibus rationem reddere debent.

§ 4. Praeterea volumus quod ipsae abbatissae, finito earum triennali officio, teneantur reddere computum et rationem eorum omnium, tam redituum, quam pensionum et eleemosynarum, quae interim perceperint in dictis monasteriis; et si quid supererit, illud totum novis intrantibus abbatissis consignare debeant, praecipientes eis in virtute sanctae obedientiae quatenus in omnibus iis pareant et obediant suis superioribus supradictis,

necnon ad ea omnia, quae promiserunt Deo observare, tam in earum votis, quam suis regulis et constitutionibus; quod si secus actum fuerit, id omne nullius roboris vel momenti existere ex nunc decernimus.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus quibusvis praetextibus ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasteriorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium factis, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis danda fides.

§ 6. Volumus autem quod praesentium transumptis, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXIV martii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 15 martii 1589, pontif. anno IV.

CXLIV.

Poenae et confiscationes maleficiorum cuiusque civitatis et terrae Status Ecclesiastici locorumque ei subiectorum, applicantur Reverendae Camerae Apostolicae, cum nonnullis statutis et ordinationibus circa earum exactionem atque distributionem observandis.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Ad Romanum Pontificem pertinet non modo, uti communem patrem ac pastorem totius christianae reipublicae generalem curam suscipere, sed privatim quoque populorum ipsius S. R. E. ditioni,

etiam in temporalibus subditorum, prospero statui ac bono regimini, simul etiam Camerae Apostolicae indemnitati, propria quadam et peculiari sollicitudine providere. Quod ita demum Deo favente feliciter eventurum speramus, si ii, qui in civitatibus et locis dicti Status temporalis Ecclesiastici ius dicunt, in officio contineantur, et quicumque eorum, publica legum et magistratuum potestate abutendo, a recto iustitiae tramite declinare, vel turpis lucri causa, Camerae Apostolicae iura improbe fraudare praesumpserint, se tandem in divino iudicio gravissimas poenas daturos intelligant. Ideoque nemini mirum videri debet si eum quotidie, instigante humani generis hoste, hominumque malitia in dies succrescente, novae fraudes et corruptelae detegantur, nos quoque, praedecessorum nostrorum exemplo, nova cogimur subsidia praeparare.

Paulus II officialibus prohibuit, remissionem poenarum ultra sex florenos.

§ 1. Bene si quidem et prudenter felicis recordationis Paulus Papa II, praedecessor noster, prohibuit inter alia ne gubernatores et quicumque officiales provinciarum, civitatum et locorum S. R. E. ditioni in temporalibus subiectorum, mulctas et poenas pecuniarias remittere, donare aut gratiam de illis facere possent, ultra summam sex florenorum auri de Camera.

Sixtus IV approbavit, et processus circumdari prohibuit, librumque condemnationibus et gratiis teneri iussit.

§ 2. Quam prohibitionem piae memoriae Sixtus Papa quartus, etiam praedecessor noster, non modo approbavit, sed vetuit etiam ne in causis criminalibus, ante sententiarum prolationem, processus circumdari facerent, sed causas ipsas, prout iustitia suaderet, terminarent; ac mandavit ut omnes supplicationes in quibus persona delinquens, delictum ipsum et poena ei de iure irroganda ac demum gratia ei per officiales facta exprimi deberet, in libro speciali registrari facerent, librumque ipsum in fine officii per fidelem nuncium Camerae Apostolicae mitterent. Ac pro refectione murorum, fontium, viarum aliarumque rerum similium, seu illarum conservatione, non aliter thesaurarios Camerae ad illarum solutionem teneri voluit, nisi vere actualiter in hoc erogaretur.

Et poenas ad alias quam thesaurarii manus pervenire prohibuit.

§ 3. Per aliam vero suam constitutionem mandavit, ut si vere in tales causas expendendi facultas et licentia a Sede Apostolica tributa foret, id tamen per manus thesaurarii erogaretur; inhibendo ne eaedem poenae ac mulctae ad alterius quam thesaurarii manus, etiam sub colore depositi, donec in praedictos usus erogarentur, ullo modo pervenirent.

Pius IV applicavit Camerae Apostolicae omnes poenas, et per eius officiales exigi iussit.

§ 4. Ac demum recolendae memoriae Pius Papa quartus, noster itidem praedecessor, statuit quod omnes poenae et mulctae pecuniariae, seu cuiusvis qualitatis bona, quarumcumque personarum in praedictis civitatibus et locis degentium, Camerae Apostolicae privative quoad omnes alios, etiam communitates (exceptis tantum iis poenis quae pro damnis, agris et praediis rusticis illatis sunt inflictae) perpetuo integre applicatae existerent, nec per alios quam a Camera Apostolica ad id specialiter deputatos officiales exigerentur; de quorum manibus eas reciperent, si qui titulo oneroso aut ob aliquos pios vel supradictos aut alios eiusmodi usus, illas sibi debere praetenderent.

Et declaravit id servari etiam in locis Sedis Apostolicae immediate subiectis.

§ 5. Id autem declaravit postea habere locum etiam in iis terris, castris et locis, quae non ipsi Romanae Ecclesiae immediate, sed alicui communitati civitatum praefatarum subditae forent.

Postea decimam poenarum partem gubernatori, quartam vero accusatori assignavit.

§ 6. Novissime vero ordinavit et praecepit, ut officiales praedicti decima tantum huiusmodi poenarum, accusator autem quarta partibus contenti forent, sed illorum nemo alias quam de manu depositariorum dictae Camerae ullo modo exigeret, prout in praefatis et aliis forsan praedecessorum nostrorum desuper editis constitutionibus latius continetur.

Hic modo Pontifex iterato quaecumq. poenas maleficiorum Camerae applicat.

§ 7. Sed quia postmodum successu temporis nonnulli ex illis, qui in Statu temporali Ecclesiastico ius dicunt, varias artes vel potius fraudes excogitarunt, quibus salubria huiusmodi statuta eluderent, et sub diversis praetextibus interdum per sordes, pretio aut gratia corrupti, criminosos manifestos aut impune dimitterent, aut mulctas Camerae Apostolicae debitas interverterent. Interdum vero illos plus aequo opprimentes, non tamen poenas ab eis exactas praedictae Camerae reservarunt, sed turpi lucro inhiantes, sibi contra fas retinuerunt. Nos, huic malo mederi, et malitiis, quantum cum Domino possumus, obviare cupientes, ac dictorum praedecessorum exempla imitati, auctoritate apostolica decernimus et declaramus, omnes et quascumque poenas pecuniarias, mulctas et confiscationes omnium seu cuiusvis partis bonorum inflictas et infligendas occasione cuiusvis criminis, excessus, maleficii, delicti vel quasi, per quoscumque praesides, rectores, gubernatores, quavis dignitate, etiam episcopali, archiepiscopali vel alia maiori fulgentes, etiam S. R. E. cardinales et Sedis praedictae de latere legatos, eorumque vicelegatos, locatenentes, commissarios, potestates et officiales, qui in quibusvis provinciis, civitatibus, terris, oppidis, castris, villis et locis nostrae et S. R. E. ditioni temporali subiectis quomodolibet iurisdictionem exercent, tum per sententias, decreta, processus, tum etiam per viam supplicationum, remissionum, absolutionum, liberationum, condonationum compositionum, gratiarum, abolitionum seu cassationum processuum ab ipsis pro tempore concessarum, tam ex iuris communis dispositione, quam iuxta tenorem quarumcumque apostolicarum aut etiam Ægidianarum constitutionum et ordinationum, vel statutorum et consuetudinum cuiusvis provinciae, civitatis aut loci particularium, aut in vim ædictorum [1], decretorum, bannimentorum ab iisdem officialibus seu eorum antecessoribus promulgatorum, Camerae Apostolicae realiter et cum effectu perpetuo applicatas esse et fore, ipsique Camerae non autem quibusvis communitatibus, universitatibus aut personis integre deberi; poenis dumtaxat ratione damnorum in agris, vineis, possessionibus, nemoribus, silvis, pratis aut quibusvis praediis illatorum exceptis, quae si cui communitati aut universitati applicatae sunt, quicquam circa eas innovare nequaquam intendimus. Praemissa vero omnia locum habere volumus, etiam in iis terris, oppidis, burgis, castris, villis et locis, quae alicuius alterius civitatis aut terrae, communitati vel universitati, non autem immediate Romano Pontifici, subsunt.

Communitatibusque et aliis dictas poenas praetendentibus terminum ad id probandum et desuper sententiam in Camera Apostolica obtinendam praefigit, quo elapso, omnes concession. dictarum poenarum, etiam ex oneroso titulo eis factas revocat.

§ 8. Ceterum volumus ut quaecumque communitates, universitates, collegia aut personae, etiam ecclesiasticae, quavis dignitate fulgentes, aut eorum magistratus, poenas, compositiones aut mulctas praedictas seu illarum portionem aliquam, quovis titulo, etiam oneroso, occasione vel causa, etiam iustissima, et pro reparatione ac refectione et fabrica vel conservatione murorum, pontium, viarum, fontium aut cuiuslibet publici boni, vel pii loci, ecclesiae aut hospitalis intuitu, aut alias quomodolibet, sibi deberi vel applicatas esse praetendunt, debeant omnino intra duos menses a die publicationis praesentium litterarum in Romana Curia faciendae computandos, concessiones et applicationes praedictas, suaque iura et privilegia quaecumque habent in Camera Apostolica exhibere, deducere et allegare; quae quidem Camera si ipsas concessiones validas ex oneroso titulo vel ex urgentissima causa factas esse cognoverit et iudicaverit, possit eas ad tempus, quod ipsi Camerae necessarium videbitur, confirmare seu de novo

1 Cherub. *dictorum* (R. T.).

concedere, et successive depositario eiusdem Camerae in provincia seu civitate in qua concessio huiusmodi facta et approbata fuerit, residenti specialiter et in scriptis committere et mandare, ac speciale mandatum desuper opportunum relaxare, ut poenae ipsae, mulctae et compositiones huiusmodi earumque pars ipsi Camerae bene visa, dictis communitatibus et universitatibus seu collegiis et personis solvantur; quas nimirum de manibus depositarii praedicti, et praecedente speciali mandato, nec alias, exigere possint aut debeant. Revocantes et annullantes omnes et quascumque concessiones, applicationes et assignationes dictarum mulctarum, poenarum et compositionum, quibusvis communitatibus, universitatibus, collegiis, personis, etiam ecclesiasticis, ex titulis, etiam onerosis, aut causis praedictis vel aliis etiam iustissimis factas, quae intra tempus supradictum, ut praefertur, in Camera Apostolica exhibitae et productae, aut deinde ab eadem Camera approbatae et innovatae non fuerint, etiam si saepius per litteras apostolicas a quibuscumque praedecessoribus nostris approbatae et innovatae sint, ipsaeque communitates, universitates et collegia in pacifica quasi possessione illas exigendi ab immemorabili tempore existant, et Camera Apostolica eas nunquam exegerit.

Officialibus etiam prohibet ne poenas in eorum sententiis, edictis, gratiis et absolutionibus contentis alteri quam Camerae Apostolicae applicent.

§ 9. Districte vero interdicimus et prohibemus ne in posterum quicumque praeses, rector aut gubernator, quavis, etiam cardinalatus auctoritate et dignitate praefulgens, aut Sedis praedictae legatus, vice-legatus, locumtenens aut officialis ex supradictis, quovis praetextu, occasione vel causa, etiam maxime rationabili, legitima, iustissima et urgentissima, tam in sententiis, processibus, decretis, bannis, proclamationibus, edictis, quam in supplicationibus, gratiis, remissionibus, absolutionibus, abolitionibus, aut cassationibus processuum, ab ipsorum quolibet editis vel edendis, poenas, mulctas aut compositiones occasione maleficiorum vel quasi, ab ipsis reis persolvendas in pecunia numerata vel in bonis mobilibus, immobilibus aut se moventibus, cuiusvis generis, qualitatis, quantitatis, etiam minimae, existentibus, in totum vel in parte, etiam minima, alias quam Camerae Apostolicae praedictae concedere aut applicare vel assignare quoquomodo audeant vel praesumant.

Nec aliis personis quam depositariis solvi, neque aliquam earum partem per officiales retineri posse decernit.

§ 10. Quam ob causam universae et singulae poenae, mulctae et compositiones praedictae non possint nec debeant ullo modo solvi, exbursari, tradi aut consignari facere in manibus cuiusvis alterius personae, quam thesaurarii seu depositarii Camerae praedictae in qualibet provincia residentis, seu ad maiorem partium commoditatem in manibus vicedepositarii seu vicethesaurarii in qualibet civitate et loco deputandi, sed neque etiam valeant gubernatores et officiales praedicti, etiam S. R. E. cardinales aut fisci procuratores vel accusatores, propria auctoritate retinere aut a partibus exigere portionem aut ratam ex huiusmodi mulctis sibi debitam, verum integre et sine aliqua diminutione exbursari, tradi, solvi, et consignari debeant in manibus thesaurarii, depositarii aut substituti praedicti, ex quorum manibus, nec alias, gubernatores, officiales, fisci procuratores et accusatores eas recipiant.

Contravenientibusque poenas imponit.

§ 11. Quod si, vel poenas ipsas alias quam Camerae Apostolicae applicaverint, vel propria auctoritate et non de manibus praedictis exegerint, tam gubernatores, officiales et alii praedicti, etiam S. R. E. cardinales, quam procuratores fisci et accusatores et ipsorum quilibet contravenientes, officiis per eos obtentis ipso facto, absque alia declaratione aut ministerio iudicis, privati, et ad illa et

alia de cetero obtinenda perpetuo inhabiles et incapaces existant, et insuper poenam trecentorum scutorum pro qualibet vice Camerae Apostolicae solvendorum, eo ipso incurrant.

Delinquentibus prohibet ne aliis quam depositariis poenas solvant, etiamsi aliter in sententiis vel supplicationibus esset rescriptum

§ 12. Verum huiusmodi prohibitionem et interdictum ita extendimus, ut neque etiam ipsi delinquentes aut rei vel alii quicumque contra quos per viam inquisitionis, accusationis, denunciationis aut querelae procedi coeptum fuerit, tam si condemnati quam si absoluti extiterint, poenas aut mulctas pecuniarias vel alias res, ad quas solvendas in quibusvis condemnationibus, absolutionibus, decretis, processuum cassationibus seu abolitionibus vel supplicationibus, ipsos aut alios pro eis mulctari contigerit, in alterius quam thesaurarii seu depositarii aut substitutorum praedictorum manibus solvere aut tradere possint vel debeant, etiam si in ipsis sententiis, absolutionibus, abolitionibus, decretis aut supplicationibus aliter rescriptum existat. Alioquin si in aliorum manibus eas solverint, praedictae sententiae et gratiae, quoad ea quae illorum favorem et commodum concernent, eo ipso nullae, inanes et irritae nulliusque roboris vel momenti sint, et tam ipsi rei quam qui pro eis solverit qualibet vice poenam vigintiquinque aureorum incurrant. Contra vero si maluerint praedictis thesaurariis, depositariis aut eorum substitutis solvere, quam eis personis, quibus forsan solvere iussi fuerint, bene et recte solvisse, eorumque gratiae, absolutiones et supplicationes integrum et plenarium effectum sortitac censeantur, iisque plene suffragentur.

Officiales supplicationes ob eis signandas thesaurar. consignent, et supplicantes infra decem dies poenas solvant.

§ 13. Mandamus praeterea omnibus et singulis legatis, gubernatoribus et aliis officialibus supradictis, sub poenis praedictis per inobedientes eo ipso incurrendis, ut quilibet eorum, cum primum supplicationes signaverit et taxaverit, illas in manibus thesaurarii vel depositarii aut substituti huiusmodi consignet; a quibus supplicantes intra decem dies a die datae ipsarum supplicationum numerandos, soluta integre summa et taxa in eis descripta, illas exigere omnino teneantur. Alioquin, lapsis decem diebus praedictis, gratiae nullae et irritae ipso facto existant.

Officiales notariique supplicationes in actis referant, et processus ante poenas solutas non cassent.

§ 14. Legati vero, gubernatores et alii officiales praedicti, eorumque cancellarii aut notarii, supplicationes ipsas registrare et in acta referre, processusve cassare vel abolere non praesumant, nisi prius in calce supplicationis fidem solutionis iam factae manu dictorum thesaurarii, depositarii aut substituti subscriptam viderint; secus si fecerint, vigintiquinque aureorum et aliis arbitrio Superiorum imponendis poenis plectantur.

Officiales et barioncelli bona quae carcerati tempore carcerationis deferebant iisdem thesaurar. consignent, ad effectum hic expressum.

§ 15. Omnia autem et singula bona, mobilia, gemmas, pecunias et alias res, cuiusvis generis aut qualitatis, quae personae ex quavis causa criminali in carcerem ductae, tempore carcerationis penes se gestaverint, ac item ea quae banniti, condemnati, homicidae et latrones tempore quo apprehenduntur penes se similiter habuerint (archibusiis et aliis offensivis armis tantum exceptis) ac denique ea, quae contra prohibitiones et banna in fraudem deprehenduntur et capiuntur, statim praedicti gubernatores et alii officiales, eorumque locatenentes, barigelli, executores, custodes carcerum et cancellarii in manibus eorumdem thesaurarii, depositarii aut substituti tradere et consignare debeant; alias ipsi gubernatores et officiales ducentorum, barigelli vero, executores, cancellarii et alii praedicti quinquaginta aureorum poenas qualibet vice incurrant. Quae quidem bona, pecunias et res dicti thesaurarii, depositarii aut substituti, depositi nomine, tamdiu apud se conservent, donec ipsi carcerati

absolvantur, aut veri eorum domini inveniantur. Quod si carceratos condemnari, et veros dominos intra unius mensis spatium a die condemnationis non reperiri contingat, sint cuncta et singula eo ipso Camerae praedictae appropriata et applicata, eaque ipsius Camerae nomine thesaurarii, depositarii aut substituti praedicti illa praescribere, hastae subiicere et plus offerenti vendere et precium eidem Camerae acceptum ferre teneantur. Mandantes notariis actuariis iudicum illorum locorum in quibus thesaurarii aut alii ministri ad rationes eiusdem Camerae retinendas, pecuniasque exigendas deputati fuerint, ad hoc ut de his omnibus emolumentis certa ratio in Camera praedicta reddi et haberi possit, ut librum rationum et computorum eiusdem Camerae proventuum distinctum et separatum teneant, illumque in Camera annis singulis quando eorum computorum quietantia et solidatio, ut moris est, fiet, praesentent, ad hoc ut certa de omnibus praedictis haberi ratio possit; quod si librum praedictum non tenuerint, vel non verum et integrum, illos ad omnia Camerae praedictae damna et interesse, quae ex praemissis pati contigerit, teneri volumus et mandamus.

In causis criminalibus officiales non possint reos absolvere aut gratiam eis facere aut poenam condonare nisi per sententias aut supplicationes, cum adnotatione summae a reis solvendae.

§ 16. In omnibus vero causis criminalibus, aut civilibus in quibus criminaliter agitur, gravibus aut levibus, in quibus poena ordinaria aut extraordinaria vel arbitraria seu pecuniaria imponenda veniat, legati, gubernatores, rectores aut alius quicumque ex supradictis officialibus reos absolvere, rehabilitare, restituere vel eis gratiam facere, aut poenam eiusve partem aliquam remittere aut condonare in quantum ipsius ius dicentis auctoritas se extenderet, non alio modo possit aut debeat, nisi per sententiam absolutoriam in causis gravioribus, aut per decretum vim absolutoriae sententiae habens in levioribus, aut per supplicationem ab ipso ius dicente signatam. In quibus sententiis, decretis et supplicationibus teneantur iidem gubernatores et alii officiales adnotare integre totam summam pecuniae, quam a reis solvi debere taxaverint, declaraverint aut damnaverint. Eaque condemnatio et taxa in pecunia numerata, ut praefertur, in manibus depositarii, thesaurarii aut substituti solvenda, nec alias aut in alia re vel specie fieri debeat. Omnes autem absolutiones, rehabilitationes, restitutiones, remissiones, gratiae, quae per simplicem processus cassationem vel abolitionem, aut alio modo, sine sententia, sine decreto aut supplicatione fient, eo ipso nullae, invalidae ac nullius roboris vel momenti sint, et censeantur; et quilibet gubernator aut officialis contraveniens, qualibet vice ducentorum aureorum poenam incurrat.

Fiscus vel saltem thesaurarius loci citetur in dictis causis.

§ 17. Quoad ipsas vero sententias et decreta, tam mere absolutorias et gratiosas, quam mixtas, semper antequam ferentur, procurator fisci aut eius substitutus, si in eo loco resideat, alias saltem thesaurarius aut depositarius vel substitutus praedicti, personaliter citari debeant; quorum unusquisque, si easdem absolutiones iniustas putaverit, debeat in actis protestari et absque citatione praedicta, sententiae et decreta huiusmodi ipso iure nulla, invalida nulliusque roboris existant.

Consuetudines et statuta quoad poenas et causas criminales a Paulo IV et successoribus simpliciter non firmata, vel cum clausula hic expressa, irrita sint.

§ 18. Insuper omnia et quaecumque statuta, decreta, consuetudines, etiam inveterata et a longissimo atque immemorabili tempore observata, euiusvis provinciae, civitatis, terrae aut loci Status nostri praedicti, de causis criminalibus aut civilibus, in quibus criminaliter agitur, deque poenis ratione delictorum aut maleficiorum quorumcumque (damnis in agris illatis tantum exceptis) quomodoli-

bet disponentia, quae a felicis recordationis Paulo Papa quarto, aliisque post eum usque ad nostra tempora, nostris praedecessoribus aut a nobismetipsis in specie expresse et nominatim ac simpliciter, pure, absolute et absque aliqua conditione, reservatione aut restrictiva, confirmata non fuerint, ipso iure et in vim praesentis constitutionis antiquata, abrogata ac irrita et nulla effecta sint et censeantur. Ac pariter ea, quae ab ipsomet Paulo quarto et aliis usque ad nostri pontificatus tempora successoribus cum aliqua conditione, videlicet, dummodo iusta sint et rationabilia, vel iuri communi et rationi non repugnent, vel quatenus sint in usu, et sacris conciliis et canonibus non sint contraria, vel cum aliis similibus vel dissimilibus clausulis et limitationibus comprobata extiterint, similiter, quoad dictas causas et poenas, nulla et irrita decernimus et declaramus. Ita ut neque gubernatores et ceteri officiales supradicti ea observare, aut iuxta illa iudicare aut decernere debeant; ipsisque officialibus quaecumque iuramenta de illis observandis praestita vel forsan praestanda ex nunc eo ipso relaxamus, eosque in posterum ad iuramenta huiusmodi praestanda adstringi volumus.

Officiales in causis criminalib. primo servent constitutiones apostol. statuta locorum valide confirmata et constitutiones marchiae, et in reliquis banna et edicta.

§ 19. Declarantes quod in futurum in omnibus provinciis, civitatibus, terris et locis Status nostri praedicti, quicumque gubernatores, etiam cardinales et legati praedicti, aut alii officiales, teneantur in primis et ante omnia, quoad causas criminales praedictas, constitutionibus, ordinationibus et litteris Romanorum Pontificum nostrorum praedecessorum atque nostris, et in casibus in quibus ipsae nihil disponunt, statutis locorum, si, ut praefertur, valide et efficaciter confirmata fuerint, inviolabiliter inhaerere et parere; quod si ea valida non extiterint, debeant iudicare, procedere, absolvere, condemnare et sententias ferre iuxta tenorem constitutionum provinciae Marchiae a bonae memoriae Paulo Papa tertio, similiter praedecessore nostro, per eius, sub data die x mensis septembris pontificatus sui anno x, expeditas litteras confirmatarum, quas Pauli tertii praedecessoris nostri litteras per praesentes approbamus et innovamus. In reliquis vero banna et edicta in ipsis provinciis, civitatibus et locis pro tempore publicata observentur.

Decemque pro centenario ex dictis poenis ac de manu thesaurarii percipere valeant, nisi minor portio non sit assignata.

§ 20. Legati autem, vicelegati, gubernatores, locatenentes et alii supradicti officiales, non ultra decem pro centenario ex compositionibus, condemnationibus, poenisque et mulctis praedictis occasione maleficiorum seu bannimentorum provenientibus, exigere valeant. Revocantes et annullantes quaecumque super hoc in contrarium edita, ordinationes, privilegia, indulta, nisi forsan in illis portio minor quam decem praedictorum assignaretur. Nam iis in hac parte nequaquam derogare intendimus, sed illa potius harum serie confirmamus et innovamus. Ultra vero taxam eorumdem decem pro centenario a partibus vel aliis personis quicquam emolumenti aut pecuniae, quovis praetextu, quaesito colore vel ingenio, directe vel indirecte recipere, etiam sponte oblatum, nullo modo praesumant.

Fiscus etiam vigesimam, et accusator quartam partem de manu thesaurarii percipere possint iuxta bullam Pii IV

§ 21. Sed et procurator fisci, si aderit, vigesima, et accusator, si intervenerit, quarta parte praedicta, iuxta Pii quarti praedecessoris constitutiones superius expressas contenti esse debeant, et nihil praeterea vel minimum petant, exigant aut accipiant; eaeque omnes portiones iudicis, procuratoris et accusatoris semper de manu thesaurarii aut depositarii vel substituti, ut praefertur, exbursentur; ipseque thesaurarius, depositarius aut substitutus portiones procurato-

rem fisci aut accusatorem tangentes, non aliter solvant, nisi de expresso mandato gubernatoris aut officialis in scriptis obtento, quod una cum chirographo recepti penes se retineant.

Thesaurarii nec aliter portiones praedictas solvere, nec dictas poenas in alios usus exigere possint.

§ 22. Postremo dicti thesaurarii, depositarii aut substituti, quamlibet vel minimam pecuniarum summam, ex dictis confiscationibus et maleficiis provenientem, etiam de mandato et iussione expressa dictorum legatorum et gubernatorum et officialium, cuiquam personae solvere aut tradere aut in quoscumque usus erogare ullo modo nequeant, praeter supradictam portionem et praeter impensas solitas ad exercitium et usum institiae necessarias, pro quibus solvendis qualibet vice mandatum speciale, ab ipsis gubernatoribus seu officialibus subscribendum, expectent. Quinimmo extra casus praedictos, nullam pecuniarum summam expendere queant, nisi de mandato expresso congregationis Consultae negociorum dicti Status, aut S. R. E. camerarii, vel generalis thesaurarii aut commissarii praedictae Camerae; si secus solverint, de suo erogasse censeantur, et in reddendis rationibus id eis computari nequaquam debeat.

Decretum irritans.

§ 23. Decernentes sic in praemissis per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere. Irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.

§ 24. Non obstantibus praemissis ac quibusvis aliis constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis, consuetudinibus, etiam antiquissimis; necnon privilegiis et indultis et litteris apostolicis quorumcumque tenorum existant, et qualibet alia dictae Sedis indulgentia et concessione, speciali vel generali, per quam earumdem praesentium effectus impugnari aut impediri quocumque modo valeat, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda esset in nostris litteris mentio specialis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Exemplis huius constitutionis plena fides adhibeatur.

§ 25. Ut autem praesens constitutio perpetuis futuris temporibus observetur, neve aliquis eius ignorantiam praetendere, seque excusare possit, volumus ut eius exemplis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus adhibeatur fides, in iudicio et extra, quae adhiberetur ipsis originalibus litteris, si forent exhibitae vel ostensae.

Transumptum vero vel eius compendium in qualibet civitate publicetur, et in cancellariis affixum retineatur, et officiales in ingressu servare iurent, et in eorum discessu contra eos pro transgressionibus procedatur.

§ 26. Ipsumque transumptum in qualibet civitate, terra, oppido, castro, villa aut burgo Status nostri praedicti, et ut melius intelligatur, eius compendium seu summarium vulgari lingua conscriptum, affigatur et publicetur. Ac tam ipsius constitutionis quam summarii transumptum in cancellariis criminalibus et in locis residentiae gubernatorum et officialium affixa perpetuo conserventur [1], et in ingressu novi legati, vicelegati, gubernatoris aut cuiuslibet officialis eius loci magistratus teneatur, ab eo intra biduum de ea observanda iusiurandum exigere. In discessu autem seu syndicatu eorumdem legati, vicelegati, gubernatoris et officialium, non solum debeant procuratores fisci et thesaurarii, seu depositarii, aut substituti nomine Camerae querelam exhibere, et denunciare contraventiones et transgressiones huius constitutionis ab iisdem gubernatoribus et officialibus factas, sed liceat cuilibet de populo id efficere. Quod si ipsis syndicis, ex rei inspectione aut alia legitima probatione constiterit de

1 Cherub. *affixum* ... *conservetur* (R. T.).

ipsa contraventione aut transgressione, teneantur sub poena quingentorum aureorum per quemlibet syndicum inobedientem eo ipso incurrenda, ad executionem poenarum in eadem nostra constitutione contentarum, sine ulla mora aut dilatione, procedere.

Sanctio poen. Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono, idibus martii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 15 martii 1589, pontif. an. IV.

CXLV.

Institutio Rotae in civitate Maceratensi, provinciae Marchiae Status Ecclesiastici, ad cognoscendas lites dictae provinciae.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Causa huius institutionis. Romanus Pontifex, supremi Iudicis in terris vicarius, inter innumeras sibi imminentes curas, illam propensiori animo amplectitur, per quam omnibus in locis, sed praesertim in provinciis sibi et Apostolicae Sedi immediate subiectis, pro iustitia unicuique aequa lance administranda iudices deputantur, et ad id necessaria tribunalia eriguntur et instituuntur. Sane, etsi semper pro cunctarum civitatum temporali nostro dominio subditarum statu pacifico, tranquillo ac prospero, felicique regimine cogitaverimus, ad provinciam tamen nostram Marchiae tanto accuratius aciem nostrae considerationis direximus, quanto illam (ex qua originem duximus) propensiori patriae amore prosequimur. Et cum in ea etiam pro commoditate illius populorum, unum tribunal iudicum, Rotam nuncupandum, instituere decrevissemus, nulla alia nobis commodior occurrit civitas, in qua id fieri possit, quam civitas Maceratensis, quae alias insignis existit, et fere in medio dictae provinciae ac in territorio foecundo et ameno sita reperitur, solitaque sedes legatorum existit, celebrique gymnasio, duplici collegio clara, insignium insuper doctorum copiosa, qui experientia, scientia et ordine dicendi, interpretandi, advocandi et patrocinandi eorum particulari studio praecellent.

Erectio tribunalis Rotae in civitate Maceratensi ad decidend. causas provinc. Marchiae. § 1. Hanc igitur cogitationem nostram ad effectum perducere statuentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione et certa scientia nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine, in dicta civitate Maceratensi unum tribunal audientiae causarum Rotam nuncupandum, perpetuis futuris temporibus duraturum, quod constare debeat quinque iudicibus, auditoribus nuncupandis. Quatuor videlicet per nos et Romanum Pontificem pro tempore existentem et alio per communitatem et homines dictae civitatis Maceratensis eligendis et deputandis, qui omnes et singulas Anconitanae, Firmanae, Cameranensis, Asculanae, Fanensis, Æsinensis, Maceratensis et Montis Alti, earumque iurisdictionum caeterarumque et aliarum dictae provinciae civitatum, terrarum, oppidorum, castrorum villarum et locorum quorumcumque dictae provinciae immediate subiectorum causas, lites et controversias civiles, tam profanas quam ecclesiasticas, ac meras et mixtas, quomodolibet actitandas, necnon etiam criminales (in quibus appellationi locus fuerit) inter cives, incolas, districtuales, habitatores, clericos et sacerdotes ac collegia tam regularium quam non regularium, ac monasteria virorum, agricolas quoque, et alios subditos sub dicta provincia, cognoscere, decidere fineque debito termi-

nare, ac iudicare possint et debeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

Auditores sint quinque clerici I. U. D. ab aliquo collegio laureati, et per quinquenn. in aliquo publico gymnasio legerint.

§ 2. Ut autem tribunal huiusmodi constitutionibus et ordinationibus firmiter observandis fulciatur, per quas feliciter regi et gubernari debeat, statuimus, mandamus et ordinamus quod dicti auditores debeant esse iuris utriusque doctores excellentes ac insignes, usu et peritia iudicandi praestantes, clerici et non uxorati, et qui in eadem civitate Maceratensi saltem per integri anni spatium cum eorum familiis non habitaverint, necnon ab alio collegio doctorum rite, praevio examine severo, ad doctoratus lauream promoti fuerint, et per quinquennium, aut in aliquo publico gymnasio legerint, aut in locis insignibus iudicandi officio functi fuerint, ac laudabiliter et cum honore se gesserint.

Officium duret quinquennio.

§ 3. Duret eorum officium ad quinquennium, quo elapso, non possint iterum eligi, nisi post quinquennium a die finiti officii. Praeterea volumus quod dicti auditores, ipsorum officio durante, in eadem civitate Maceratensi seu tota huiusmodi provincia, aliquod aliud officium, sive publicum sive particulare, nequeant exercere.

Iurent ista et alia provinciae statuta servare et iustitiam omnibus ministrare.

§ 4. Et postquam electi fuerint, in principio seu ante ingressum eorum officii, in manibus pro tempore existentium legati sive vicelegati dictae provinciae vel gubernatoris eiusdem civitatis Maceratensis, assistentibus in hoc prioribus ipsius civitatis, iureiurando promittant sese non contraventuros praesentibus statutis, ac civitatum, terrarum et aliorum locorum, necnon provisionibus et constitutionibus dictae provinciae Marchiae, sed illa (quatenus dicta apostolica auctoritate comprobata, licita, honesta et in usu existant, ac sacris canonibus et praesertim concilii Tridentini decretis atque apostolicis constitutionibus contraria non sint) inviolabiliter observaturos; iustitiamque partibus administraturos, sub poenis in statutis et provisionibus dictae provinciae expressis, ac in syndicatu infligendis.

Potestas unus ex quinque auditoribus anno quolibet et ad annum sorte extrahatur, qui causas aliis auditoribus distribuat, etc.

§ 5. Insuper ex eisdem quinque auditoribus, quolibet anno et in principio anni, sorte extrahatur unus, qui sit potestas eiusdem civitatis Maceratensis, et Rotae praetor, cum iurisdictione et terminationibus, ac oneribus et honoribus, salariis et emolumentis, de quibus infra. Duret autem huiusmodi potestatis et praetoris officium per annum, et eo elapso, alius ex reliquis auditoribus sorte extrahendus in eius locum succedat. Et nihilominus, dicto anno elapso, auditor remaneat. Idemque praetor teneatur quandocumque coram notario rotali et duobus testibus, ad instantiam petentis, etiam parte non citata, sorte extrahere singulos auditores ad singulas causas sorte educendas, et causae prius extrahantur, et deinde auditores; dictaque extractio intelligatur facta salvis exceptionibus partis, et citra illarum praeiudicium; solus vero praetor sit iudex in causis pupillorum, viduarum, carceratorum et miserabilium personarum, etiamsi qualitates ipsorum non essent intentatae, vel si non esset petitum secundum illa procedi, dummodo dictae causae sint valoris vel aestimationis a centum scutis infra; et si dictum valorem excedant, adhibeatur in decisione illarum votum illorum auditorum, et in causa appellationis alius sorte extrahatur, sitque dictus praetor iudex vectigalium et damnorum datorum et adaptationis stratarum dictae provinciae.

Auditores causas civitatis et territorii Maceratensis in secunda, et aliis instantiis, provinciae autem

§ 6. Statuimus etiam quod auditores praedicti cognoscere debeant omnes et quascumque causas, cuiuscumque qualitatis et summae fuerint, civitatis ac territorii seu iurisdictionis Maceratensis in

causas non executivas, et summam scutorum centum non excedentes, in prima et secunda instantia nisi obstent locorum privilegia ac etiam in aliis instantiis, non obstantibus dictis privilegiis, cognoscunt.

secunda et aliis instantiis, non autem in prima, quae coram suis iudicibus remaneat, prout hactenus observatum fuit, nec quoad causas ecclesiasticas ac ad forum ecclesiasticum quomodolibet spectantes, quae in prima instantia ad episcopum Maceratensem, iuxta dicti concilii decreta, pertineant, in secunda vero et aliis instantiis ad ipsos auditores spectent. Totius vero provinciae causae omnes, etiam ecclesiasticae et ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentes (dummodo non executive agatur in praeiudicium facultatum auditoris Camerae Apostolicae) summam et aestimationem rei vel facti scutorum centum excedentes, post primam instantiam, quae apud suos iudices pariter remaneat, in secunda et aliis instantiis cognosci debeant a supradictis auditoribus, cum expressa tamen declaratione quod propterea non sit nec censeatur esse derogatum seu praeiudicatum privilegiis seu indultis apostolicis illarum civitatum et locorum quibus concessum est quod causae in secunda instantia cognoscantur et decidantur ab illorum iudicibus seu praesidibus, nec ad alia loca trahi possint. Volumus enim quod tunc quoad secundam instantiam sit in potestate et voluntate appellatium prosequi dictas causas appellationum iuxta dicta indulta coram dictis iudicibus vel coram dicta Rota. In ulterioribus vero instantiis coram dicta Rota privative quoad alios iudices cognosci debeant, non obstantibus quoad praedicta debitis privilegiis et indultis apostolicis, quavis occasione competentibus universitatibus et iurisdictionibus dictae provinciae Marchiae hactenus concessis, et a nobis confirmatis de primis et secundis instantiis, quibus per praesentem Rotae erectionem censeatur quoad praedicta derogatum, ac si de verbo ad verbum de illis particularis mentio facta fuisset, ad effectum devolvendi tantum causas appellationis ad ipsam Rotam, et non aliunde.

Vota in causis danda.

§ 7. Habeant dicti auditores iurisdictionem et potestatem procedendi, cognoscendi et decidendi dictas causas, ac in illis vota, prout iuris esse videbitur, praestandi, excepto eo coram quo pendebit causa, qui in causis per ipsum proponendis votum non habeat nisi vota essent aequaliter divisa, quo casu debeat uni parti accedere, et sic semper obtinet illud quod maior pars iudicaverit.

Sententiae proferendae.

§ 8. Sententiae autem proferri debeant ab illo auditore coram quo processus formatus fuerit, in quibus proferendis illud observetur quod illae sententiae, quae de consilio et assensu coauditorum latae fuerint, legantur, et alta et intelligibili voce proferri [1] et mox notario causae subscriptae ab illo, qui eas protulerit, tradi debeant, alias sint ipso iure nullae; ita tamen quod iudices rotales praedicti in quavis causa, etiam a Sede Apostolica delegata, aliquam definitivam sententiam non proferant absque eius lectura et publicatione; et sententia aliter lata, etiam de consensu partium, non valeat nec iure subsistat, aut aliquo modo executioni demandari possit.

Appellationes, etc. interponendae a iudicibus provinciae, et ab ipsis auditoribus ad Rotam solvis locorum privilegiis devolvantur.

§ 9. Appellationes quoque, querelae et recursus, nullitates, in integrum restitutiones in praedictis causis, etiam tempore publicationis praesentium nostrarum litterarum, quomodolibet pendentes, ab ipsis auditoribus seu ab aliis quibuscumque iudicibus dictae provinciae Marchiae, necnon etiam a praedictarum civitatum episcopis, eorumque vicariis seu locatenentibus, ac etiam ab arbitriis seu arbitratoribus coniunctim vel divisim, interponendae, porrigendae, petendae ac respective quomodolibet proponendae (privilegiis tamen seu indultis praedictis, ut praefertur, semper salvis), ad quemcum-

1 Cherub. *proferantur ut* (R. T.).

que interponendae, ad eosdem auditores omnes devolvantur, ac ipso iure devolutae esse intelligantur, cognoscantur, ac etiam si ad nos et successores nostros Romanos Pontifices interpositae fuerint, nihilominus per eosdem auditores Rotae cognosci et decidi debeant per iudicem extrahendum secundum ordinem praesentium, nec aliter aut alio modo, et fiant processus coram uno ex eis sorte extrahendo, excepto eo coram quo fuit formatus in prima instantia, qui, licet votum habere debeat in secunda et ulteriori instantiis, tamen coram eo processus formari non possint.

Auditor causae appellationis, quando det votum.

§ 10. Et similiter iudex extractus in secunda et ulteriori instantiis, votum non habeat in causa, nisi in casu de quo supra.

In causis infra summam scutorum centum, auditor solus iudicet et semel appellatur.

§ 11. In causis vero summam vel valorem scutorum centum non excedentibus, quilibet auditor solus possit causam cognoscere et iudicare, cum distributione causarum per dictum praetorem pro tempore existentem sorte facienda. Et in praedictis causis liceat semel tantum appellare, et causa appellationis, etiam quoad nos et Romanos Pontifices devolvatur, tamen cognosci et decidi possit per ipsam Rotam et per alterum ex praedictis auditoribus similiter sorte extrahendum.

Duae sententiae faciant rem iudicatam.

§ 12. Quae duae sententiae, si erunt conformes, transeant illico, ut praefertur, in rem iudicatam, et rei iudicatae vim habeant, et ulterius appellare, etiam ad summum Pontificem, non liceat. Si vero praedictae duae sententiae erunt difformes, et contingat appellare, etiam ad summum Pontificem, appellatio nihilominus cognosci et terminari queat per aliquem ex tribus aliis auditoribus qui non iudicarunt, ordine tamen de quo supra; nec liceat ulterius ad Summum Pontificem appellare.

In causis a centum infra summarie, et a 50 infra summariissime procedatur, et his appellari non liceat.

§ 13. A summa vero aut valore scutorum centum infra, usque ad summam scutorum quinquaginta, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, quotidie (messibus et vindemiis ac aliis temporibus feriatis et Deo dicatis tamen exceptis) per auditores praedictos, etiam in eorum domibus, sine extractione et coauditorum interventu, procedatur, terminatione illarum in palatio ad eorum tribunalia respective, sine coauditorum votis, facienda, et semel tantum appellatio, recursus aut querela admittatur. Causas insuper civiles quaslibet [1] quantitatis, sive valoris scutorum quinquaginta infra, summariissime, brevi manu, singulis diebus et horis, praeterquam in honorem Dei feriatis, et sine terminorum observatione, et per breves dilationes ad summum duas, et etiam, si negocium patietur, sine scriptis, quilibet ex auditoribus Rotae, etiam sine extractione aditus, audiat, cognoscat et terminet, ac ab eorum terminationibus semel tantum ad praetorem dumtaxat appelletur; in casibus alias non prohibitis appellari ex forma statutorum sive constitutionum dictae provinciae.

Causae non appellabiles quomodo cognoscantur.

§ 14. Attamen omnes causae, in quibus de iure appellatio non debet admitti, per omnes iudices supradictos coniunctim cognoscantur et terminentur; ita tamen quod coram uno eorumdem sorte extrahendo procedi possit, qui votum, ut supra dictum est, nullatenus habeat; et si inter partes fuerit discordia super natura et qualitate ipsius causae, videlicet utrum appellatio de iure veniat admittenda necne, praedicti iudices ante omnia super hoc pronuncient, et ab illorum pronunciatione tunc non detur appellatio.

Exceptiones omnes in fine

§ 15. Omnes exceptiones iuxta formam constitutionis provinciae Marchiae

1 Cherub. *cuiuslibet* (R. T.).

litis reservatae cognoscantur.

reserventur in fine litis, et pro reservatis habeantur, etiam praesentis constitutionis vigore, absque aliqua iudicis pronunciatione.

Nullitates simul cum appellatione.

§ 16. Nullitates etiam quaecumque processuum sive principaliter sive incidenter proponendae, una cum appellatione proponantur. Et nihilominus, etiam si propositae non fuerint, pro propositis intelligantur, et de illis aequaliter cognosci debeat iuxta constitutiones dictae provinciae.

In quibus causis manu regia procedatur.

§ 17. In causis mercedum quarumcumque, ac cibi et potus, singuli auditores procedendi potestatem habeant, et illas manu regia, prout posset legatus apostolicus a latere, terminent et decidant, ac executioni demandent.

Causae examinentur iuxta stylum Romanae Curiae.

§ 18. Causae ad puncta reducantur, et iuxta stylum et morem Romanae Curiae examinentur ac decidantur.

Vota rogentur a notario Rotae.

§ 19. Ut autem vota praestanda per supradictos auditores facilius praeserventur et omnibus pateant, notarius ipsae Rotae de eis rogari debeat.

Decisiones publicentur per notarium causae.

§ 20. Decisiones autem rotales non publicentur nisi per manus notarii causae, a quo diligentissime custodiri debeant, ut perpetuis futuris temporibus pro faciliori litium expeditione inveniantur.

Praetor et auditores rationes in decisionibus describant.

§ 21. Tam autem praetor quam alii auditores teneantur in causis coram eis vertentibus, praesertim summam et valorem scutorum centum excedentibus, aut in quibus aliquid fieri petitur, sine certa expressione quantitatis, aut ubi probabiles difficultates adesse apparebit, rationes et causas ac motiva seu iura et allegationes in decisionibus describere, ac partibus ad effectum ut super eis ab advocatis consultari possit, tradere teneantur, sub poenis arbitrio syndicorum imponendis ipsis.

Auditoribus adiunctus extra Rotam dari non possit.

§ 22. Auditoribus in causis coram ipsis vertentibus non possit dari adiunctus, qui non sit de Rota, et sic aliquo casu non possint auditores praedicti cum aliquo adiuncto extra Rotam, et qualibet ratione vel causa, iudicare; alias sententia quoad impetrantem adiunctum vel utentem tali rescripto sit ipso iure nulla, ac de tali nullitate semper et quandocumque opponi possit, non obstante quocumque etiam longissimi temporis intervallo, et nihilominus auditores in syndicatu teneantur.

Sequestra, associationes, etc. quae decernere possint.

§ 23. Praeterea quilibet ex auditoribus, protestationes quascumque et sequestra (de iure tamen aut ex forma constitutionum seu statutorum permissa) cum clausula associationis, quaslibet etiam immissiones, absque alia extractione de eis facienda, committere possit, dummodo praedicta a causis coram aliquo extracto indecisis pendentibus non dependeant, et in talibus causis a protestationibus, sequestrationibus et associationibus incohoandis, si ulteriori processu egeant, fieri debeat extractio iudicis, et coram eo tunc extrahendo procedatur.

Iudicium super absolutione a iuramento non impediat processum in Rota data cautione, de qua hic.

§ 24. Decernimus etiam quod pendentia iudicii super absolutionibus a iuramento, in obligationibus appositis usuraria pravitate, fictione et simulatione ac dolo, coram iudice ecclesiastico; non impediat processum inchoatum vel incohoandum in Rota super executione instrumenti, nec executionem ipsam, praestita tamen per exequi volentem cautione idonea iuxta formam litterarum apostolicarum felicis recordationis Iulii Papae II, praedecessoris nostri, quarum litterarum vis et effectus ad alios casus praemissos et similes extendatur.

Auditor ultimo pronuncians, expensas taxet, et rem iudicatam in Rota et extra exequi possit.

§ 25. Auditor etiam, qui ultimam sententiam tulerit, expensas non taxatas taxare, et sententias definitivas et interlocutorias vim rei indicatae sortitas, in Rota vel extra ipsam per quemcumque,

etiam superiorem, iudicem latas, exequi possit et debeat. Et istud etiam servetur in eventum quod aliquis ex auditoribus praedictis, propter aliquod impedimentum aut finitum officium, deficeret, per successorem in locum praedictum, ut supra vacantem.

Decreta voluntariae iurisdictionis auditor sicut praetor interponat.

§ 26. Decreta voluntariae iurisdictionis interponendi in Palatio et extra Palatium, si dictis auditoribus videbitur, et prout fuerint requisiti, ac dandi et decernendi tutores et curatores minoribus, singuli auditores, sicut praetor, potestatem habeant.

Auditores quando insimul convenire, sedere et ius reddere debeant.

§ 27. Auditores etiam praedicti singulis diebus convenire debeant, etiam si non sedeatur, semel in die pro commoditate litigantium; iis vero diebus quibus sedere debent et ius reddere, statim post pulsum campanae Rotae audiant principales et patronos causarum, et hora post pulsum dictae campanae statim dicti auditores sedere debeant per horam cum dimidia ad minus. Ad haec iidem auditores ius reddant in aula assignanda alternis diebus, videlicet lunae et mercurii et veneris, et si non potuerint praedictis diebus iam ordinatis, sedeant reliquis diebus, et si essent duo vel tres successive continui sessorii dies, aut in principio aut in fine hebdomadae, exceptis diebus feriatis et die sabbati.

Auditores et praetor post litem motam et in causis coram eis penden. arbitri nomine eligi non possint.

§ 28. Praeterea non possit quoquomodo in praetorem seu auditores praedictos, vel aliquem ex eis sub eorum nomine proprio compromitti vel remitti in causis coram eis pendentibus, vel lite mota, quod tamen liceat quando lis non est adhuc iudicialiter caepta; et si acciderit quod causae huiusmodi, sic ut supra compromissae, per laudum sive sententiam a praedictis auditoribus terminari non possint, tunc ille seu illi auditores, qui fuerint arbitri in tali causa electi, aliquo modo intervenire, seu consensum aut votum praestare non valeant, sed solum alii, qui non fuerunt arbitri, causam praedictam cognoscere possunt et iudicare, excepto semper voto illius coram quo formatur processus.

Advocare etiam et consulere nequeant.

§ 29. Et ut fraudibus occurratur, non possint auditores praedicti advocare in civitate Maceratensi aut consulere aut consiliis aliorum se subscribere in aliqua causa civili, ecclesiastica vel criminali aut cuiuscumque generis, quae directe vel indirecte concernat vel concernere possit interesse alicuius districtualis et provincialis, seu universitatis vel collegii dictae provinciae Marchiae; alias si mutatis nominibus vel quomodocumque fuerit huic capitulo contraventum, contraveniens statim amittat officium et teneatur ad alias poenas arbitrio syndicatorum.

Sententiae non confecto registro ferre non valeant.

§ 30. In causis etiam in dicta Rota vertentibus, nulla sententia fieri possit, nisi prius confecto registro.

Inhibitiones etiam a Romana Curia emanatas post conclusum in causa reiicere possint.

§ 31. Iidem autem auditores causas coram eis introductas expedire debeant prout de iure, et quascumque inhibitiones post conclusum in causa eis praesentatas a quocumque, etiam a Romana Curia, emanatas, reiicere possint, et admittere non teneantur.

In casu impedimenti coram auditoribus surrogatis, procedatur.

§ 32. Et si contigerit obitus vel absentia aut infirmitas vel aliud iustum impedimentum praetoris aut alicuius ex auditoribus per octo dies continuos vel pauciores, causae coram impedito vel absente vertentes, stent in suspenso toto tempore octo dierum, et illis elapsis, ulterius procedatur coram subrogatis, dummodo acta scribantur per notarios deputatos dicti iudicis infirmi vel absentis aut alias impediti. Et si unus ex collegio absens vel impeditus fuerit ut supra, coram aliis praesentibus causae agitari possint, et Rota ipsa a tribus repraesentetur.

§ 33. Causae omnes, tam ordinariae

Causae auditoribus iuxta gradum doctoratus subrogendis, commissae censeantur.

quam commissariee, etiam a Sede Apostolica ad referendum delegatae, quae tempore renovationis Rotae pendebant indecisae, intelligantur novis auditoribus commissae, qui in idem tribunal et sessionem iuxta ordinem et prioratum doctoratus successerint.

Auditores et praetor sine licentia legati aut gubernatoris abesse nequeant.

§ 34. Non liceat autem ipsis praetori et auditoribus abesse extra civitatem Maceratensem et districtum dictae provinciae Marchiae, nisi cum licentia legati, vicelegati seu gubernatoris legitime obtenta, excepto tempore feriarum propter necessitates hominum introductarum, quo tempore abesse possint per mensem, obtenta tamen prius, saltem verbo, licentia a praedicto gubernatore seu vicelegato. Ita tamen quod ipsorum auditorum tempore praedictarum feriarum, tres, computato praetore, in civitate Maceratensi continue resideant, quae tamen licentia detur insta praecedente causa.

Syndicarique anno quolibet, et in fine officii debeant.

§ 35. Praeterea praetor et alii quatuor auditores stare debeant in syndicatu quolibet anno, cum retentione salarii infra dicendi, vel debeant praestare cautiones de iudicio sisti et iudicatum solvendo in forma depositi in causa syndicatus, qui syndicatus fieri debeat kalendis iulii cuiuslibet anni, et successive prosequi, nec aliquo modo vel causa praetermittatur. Et quoniam multi forsan non auderent querelare, cognoscentes finitum non esse eorum officium, ideo ne praecludatur via laesis, in fine quinquennii debeant stare syndicatui de omnibus causis, tam ordinariis et commissariis quam a Sede Apostolica delegatis, ac de omnibus gestis per eos et eorum quemlibet respective, toto tempore eorum officii, exceptis iis de quibus querelatum et iudicatum fuisset in aliis syndicatibus annorum praecedentium eorum officii.

Syndicatores quo eligantur et etc.

§ 36. Syndici autem eligantur per consilium credentiae et gubernatorem seu vicelegatum dictae civitatis Maceratensis, qui in numero sint duo doctores de consilio credentiae, duo causidici, et addantur duo mercatores pro maiori et faciliori decisione causarum mercantilium, si quae erunt. Et contra tales syndicos sic electos nulla exceptio neque etiam incompetentia opponi possit.

Condemnati in syndicatu poenas hic expressas incurrant.

§ 37. Et si quis de auditorum numero fuerit condemnatus doli et fraudis, vel circumventionis aut imposturae seu baratariae, sit privatus officio suo teneaturque de damno partis laesae et puniatur secundum formam constitutionum dictae provinciae.

Syndicandi contra syndicos suspicionis causas proponere et iustificare debeant.

§ 38. Et ad tollendam omnem dubitationem, auditores praedicti infra proximum diem a die extractionis sive electionis syndicorum et intimationis nominum eorumdem, debeant proponere, allegare et docere coram prioribus et legato sive illius gubernatore praedictis omnes causas suspicionis; quas singulariter vel coniunctim habuerint contra aliquem ex praedictis syndicis, ut supra eligendis, quas ipsi iustificare debeant infra sex dies tunc proxime futuros; et praedicti priores una cum legato sive gubernatore dictae civitatis Maceratensis eas admittere vel reiicere, aut alias super illis providere, prout iuri, aequitati et honestati magis convenire videbitur; quibus sex diebus durantibus, omnia dicti syndicatus stent in suspenso, in reliquis autem in syndicatu praedicto termini et alia substantialia, iuxta constitutiones dictae provinciae observentur.

Praetor salarium hic praefinitum percipiat.

§ 39. Ut autem habeant dicti auditores ac praetor unde sustentari possint, ordinamus quod ipse praetor, qui pro tempore fuerit, pro suo salario habeat scuta triginta monetae Marchiae quolibet mense, et insuper omnes reditus, proventus, emolumenta, regalia et provisiones, quae iuxta statuta dictae civitatis, vel ex approbata consuetudine praetoribus dictae

civitatis hactenus praestari consueverunt, necnon quartam partem poenarum maleficiorum seu proventuum ex maleficiis vel quasi provenientium Camerae dictae civitatis Maceratensis, realiter et cum effectu incorporandorum, iuxta statuta et reformationes dictae civitatis Maceratensis ac concessionem super eisdem maleficiis, per piae memoriae Pium Papam quintum, etiam praedecessorem nostrum, emanatam, prout hactenus observatum fuit.

Auditores salarium hic designatum habeant.

§ 40. Alii vero singuli auditores habeant pro eorum salario quolibet menso pariter scuta triginta dictae monetae, et in causis commissariis apostolicis habeant sportulas iuxta formam constitutionum provinciae praedictae. In aliis vero causis, pro sportulis solvi debeat unum scutum auri pro quolibet centenario aestimationis causae tractandae in sorte principali, usque ad summam mille scutorum; quod si aestimatio excesserit dictam summam in quacumque quantitate, nihilominus non amplius decem scutis, iuxta modum infrascriptum distribuendis, persolvi debeat pro minori litigantium dispendio. Et si contingat aliquem ex auditoribus, pro inspectione et visione loci, ut facilius et celerius possit causas decidere, illuc se conferre, si in territorio civitatis Maceratensis fuerit, habeat equum pro se et famulo et dimidium scuti auri; si vero extra, ita quod eadem die redire non possit, habeat expensas victus pro se et famulis ac equis, ac scutum unum auri pro qualibet die.

Salaria praedicta pro tempore solum quo quis officium exercuerit petere possit.

§ 41. Et ad tollendum omne dubium, salarium sive publicum stipendium praedictum ipsi auditores percipere debeant pro eo dumtaxat tempore, quo officium suum huiusmodi exercuerint, ita quod, adveniente casu vel mortis vel cessionis aut discessus alicuius ipsorum auditorum, nec ipse nec eius haeredes praetendere nec petere possint huiusmodi salarium, nisi pro tempore quo officium exercuerint, nisi aliquid forte deberetur pro residuo.

Pauperum advocati et procuratores quolibet semestri a praetore eligantur, et gratis pro pauperibus serviant, et officium recusantes aut negligenter exercentes puniantur.

§ 42. Quo vero ad ea quae notarii et baiulorum sive cursorum sive sigilli mercedem, laborem, incommodum et maximas expensas et detrimentum respiciunt, observetur taxa iam concessa S. R. E. camerario. Ulterius praetor, qui pro tempore erit, facere debeat imbursationem omnium nominum causidicorum et advocatorum publice exercentium in civitate Maceratensi officium procuratoris et advocati, et duas bursas retinere, in quibus erunt brevia nominum praedictorum, stareque debeant penes dictum praetorem, qui quolibet semestre et in principio semestris, coram duobus testibus et suo notario, sorte extrahat duo ex nominibus imbursatis, quorum nomina sorte extrahantur pro semestre immediate tunc sequuturo, qui sint et appellari debeant advocatus et procurator pauperum respective, et teneantur singulis diebus requisiti coram quibuscumque iudicibus, gratis et amore Dei, pro pauperibus et miserabilibus intercedere et postulare, nec possint aliquid percipere vel acceptare per se vel alium seu alios, etiam a sponte dare volentibus, nisi fuerint esculenta et poculenta, quae triduo consumi possint et si quis extractus pauperum patrocinium absque causa legitima recusaverit vel se negligenter gesserit, impietatis nota afficiatur, et extraordinarie arbitrio pro tempore existentis legati sive gubernatoris aut praetoris Rotae puniatur.

Causae solum per rescripta propria manu Papae signata aut de consensu partium avocari possint.

§ 43. Postremo mandamus quod causae semel in dicta Rota introductae, quovis modo, nisi per nos et successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ac in vim commissionis per nos et eosdem successores nostros, nostra

vel eorum propria manu, seu de mandato vel in praesentia nostris signatae, nisi de utriusque partis consensu, avocari nequeant. Nec praetor vel auditores praedicti inhibitionibus seu mandatis, eis vigore commissionum aliter quam ut praefertur signatarum, praesentatis, etiam vigore cuiuscumque sententiae, ac sub censuris et poenis etiam pecuniariis parere teneantur, et ob non paritionem inhibitionibus et aliis praedictis aliquam poenam minime incurrant.

Privilegia auditorum Rotae Bononiens. auditoribus huius Rotae conceduntur.

§ 44. Eisdem quoque pro tempore existentibus Rotae huiusmodi auditoribus ac praetori, ut omnibus et singulis privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, indultis, concessionibus et gratiis, etiam circa auctoritatem iudicandi, votandi, sententiandi, sequestrandi et mandata decernendi, reponendi, restituendi, apostolos concedendi, relaxandi, inhibendi, citandi, etiam sub censuris declarandi, aggravandi, reaggravandi, auxiliumque brachii saecularis invocandi, omnibusque aliis et singulis facultatibus et auctoritatibus, quibus similes Rotae Bononiensis auditores utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent (praeterquam in his quae praesentibus aut aliis nostris litteris aliter disposita reperiuntur), pariformiter uti, frui, potiri et gaudere omni tempore valeant, concedimus et indulgemus.

Exemptioque ab omnibus datiis, etc.

§ 45. Et ulterius, ut pro tempore existentes praetor et auditores, eorum officio durante, a quibusvis gabellis et datiis tam impositis quam noviter et in futurum quavis de causa imponendis, liberi, immunes et exempti esse debeant, pariter concedimus et indulgemus.

Ordinationes istae corrigi et mutari possint, ut hic.

§ 46. Praeterea congregationi collegiorum doctorum curialium dictae provinciae et ipsius civitatis Maceratensis, et cum interventu moderni ac pro tempore existentis eiusdem civitatis Maceratensis gubernatoris, seu provinciae praedictae legati seu vicelegati, necnon priorum dictae civitatis Maceratensis, quandocumque pro personarum, temporum et locorum qualitate expedire melius videbitur, supradicta statuta, constitutiones et ordinationes mutare, revocare et alterare, ac alia de novo (licita tamen et honesta ac sacris canonibus necnon dicti concilii decretis minime contraria, per nos tamen et successores nostros confirmanda) illorum loco facere, statuere et ordinare possint et valeant, licentiam et facultatem concedimus et impartimur.

Locum post locumtenentem legati seu gubernatoris, eisdem auditoribus conceditur.

§ 47. Ac, ut omnis dubitationis et dissensionis occasio inter dictos auditores et alios quoad praecedentias et publicae sessionis vel incedendi loca adimatur, habeant dicti auditores tam incedendo quam sedendo immediatum locum post locatenentes legati seu vicelegati aut gubernatoris dictae provinciae et civitatis Maceratensis.

Sportularum massa modo hic expresso fieri debeat.

§ 48. Demum, pro commodiori exactionis sportularum causarum ordinariarum huiusmodi commoditate, unum depositarium in eadem civitate Maceratensi, ad arbitrium dicti gubernatoris seu legati vel vicelegati eligendum, qui sportulas, prout supra, exigere et conservare debeat, ad hoc ut ex illis una massa communis constituatur, cuius medietas in solutionem stipendiorum praetoris et auditorum convertatur, ultra supradictum stipendium desuper constitutum scutorum triginta pro quolibet auditore, et altera medietas communitati et hominibus dictae civitatis Maceratensis cedat, videlicet pro expensis domus rotalis et eorum auditorum, constituimus et deputamus.

Protectoris Rotae deputatio.

§ 49. Ceterum, dilectum filium nostrum Henricum tituli S. Pudentianae presbyterum cardinalem Gaetanum nuncupatum, modernum et pro tempore existentem S. R. E. camerarium, in dictae Rotae et eius auditorum, eorumque iurium et privile-

giorum ac indultorum quorumcumque protectorem, cum omnimoda facultate et auctoritate omnia et singula quae ad praetoris officinm quomodolibet de iure vel consuetudine spectant et pertinent, et quae alii similes S. R. E. cardinales protectores facere et exercere possunt et consueverunt, faciendi, dicendi et exercendi, dicta auctoritate, perpetuo etiam constituimus et deputamus.

Clausulae praeservativae huius erectionis Rotae.

§ 50. Decernentes praesentes litteras ex quacumque causa nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, sive eas infringi, invalidari seu revocari posse, sed illas semper et perpetuo validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, necnon inviolabiliter perpetuo observari.

Decretum irritans

§ 51. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam eiusdem Palatii nostri Apostolici causarum auditores, et eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos seu vicelegatos, aut Camerae Apostolicae praesidentes et clericos, vel quosvis alios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique locorum iudicari, definiri et interpretari debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Officiales Status Ecclesiastici mandata dictae Rotae exequi faciant.

§ 52. Ac mandantes omnibus et singulis totius Status nostri Ecclesiastici praedicti gubernatoribus, potestatibus, et eorum locatenentibus, legatis, vicelegatis, necnon venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis et episcopis, ac dilectis filiis eorum vicariis in spiritualibus generalibus, et quoties super hoc fuerint requisiti, sententias, decreta, statuta, sequestra, mandata, executoriales litteras, remissoriales, citationes et alia a dicta Rota et eius auditoribus emananda pro tempore, omnibus opportunis remediis executioni demandari faciant realiter et cum effectu, prout opus fuerit, et eis commissum extiterit.

Clausulae derogatoriae.

§ 53. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac etiam dictae provinciae et huiusmodi civitatum, oppidorum, terrarum, castrorum, villarum et locorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, legibus, etiam municipalibus, usibus et naturis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam eiusdem provinciae civitatibus, oppidis, terris, castris, villis et locis, eorumque communitatibus, universitatibus, iurisdictionibus, gubernatoribus, potestatibus, officialibus et incolis et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in contrarium forsan quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio ad hoc servanda foret, eorum omnium et singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur et insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse, motu, scientia et potestatis plenitudine paribus, derogamus et derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poen.

Nulli ergo, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono, idibus martii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 15 martii 1589, pontif. anno IV.

Sequitur tenor constitutionis circa erectionem et concessionem notariatuum et cursoratuum Rotae.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

In suprema iustitiae sede et potestetis plenitudine e Domino constituti, ad ea libenter intendimus, per quae acta causarum quarumlibet a personis idoneis in omnibus tribunalibus et praesertim a nobis erectis et institutis, fideliter et diligenter, cum litigantium commodo, adnotentur.

Compendium praecedon. constitutionis.

§ 1. Cum itaque nos nuper, ex certis rationabilibus causis, in civitate nostra Maceratensi unum tribunal audientiae causarum Rotam nuncupatum, perpetuis futuris temporibus duraturum, quinque iudicum iuris utriusque doctorum excellentium, [1] usuque et peritia iudicandi praestantium, qui omnes et singulas totius provinciae Merchiae, ac sub illa comprehensorum illique immediate subiectorum civitatum, terrarum, oppidorum, castrorum et locorum, illorumque habitatorum et incolarum causas et lites ac controversias civiles, tam profanas quam ecclesiastices, ac meras et mixtas, quomodolibet actitandas, necnon etiam criminales in quibus appellationi locus foret, inter cives, incolas, districtuales, clericos et sacerdotes ac collegio, tam saecularium quam regularium, necnon monasteria virorum, agricolas quoque et alios subditos, sub dicta provincia, tam in prima, in dioecesi et iurisdictione Maceratensi, quem in secunda et ulterioribus instantiis, in causis appellationum totius provinciae huiusmodi, cognoscere, decidere fineque debito terminare ec iudicere possent et deberent, apostolica euctoritate, motu proprio, perpetuo erexerimus et instituerimus, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur.

[1] Cherub. *excellentia* (R. T.).

Erectio officiorum quinque notariorum, unius scilicet pro quolibet auditore dictae Rotae.

§ 2. Nos, erectionem et institutionem huiusmodi ad effectum perducere statuentes, ac operae precium esse reputantes quo dictum tribunal magis prospere dirigatur, ac aequitati et publicae commoditati utilitatique salubrius consulatur, providere volentes, motu simili, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiem, sed ex mera deliberatione et certa scientia nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine, unum praedictum [1] tribunalis notariatus officium a quinque aeque idoncis notariis exercendum, uno scilicet pro quolibet auditore et praetore, quod pro tempore obtinens omnium et singularum causarum, litium et controversiarum civilium, tam profanarum quam ecclesiasticerum, ac merarum et mixtarum, coram ipsis auditoribus pro tempore actitandarum, ac ab ipsis decidendarum, etiam omnium sententiarum, tam definitivarum quam interlocutoriarum, ac decretorum, etiam vim definitivarum sententiarum habentium, ac denique quorumcumque actorum, instrumentorum, scripturarum, concessionum, gratiarum, privilegiorum, facultatum et executionum, in praemissorum executionem aut alias desuper faciendorum, et quorumvis aliorum ab eisdem auditoribus tractandorum, definiendorum, decidendorum et egendorum, sigillo tamen solius praetoris seu potestatis ipsius tribunalis sigillandorum, verus et solus notarius existat.

Erectio officiorum octo cursorum ad citandum, etc in causis dictae Rotae.

§ 3. Necnon octo cursorietus officia eiusdem tribunalis, qui omnes et singulas personas, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, praeeminentiae et excellentiae existentes, prout opportunum fuerit, citare, eisque intimare et inhibere, ec quoscumque alios ectus ed cursores et mandatarios civitatis nostrae Bononiensis de iure, usu vel consuetudine aut alias quomodolibet spectantes et pertinentes facere, gerere et exercere libere

[1] Cherub. *praedicti* (R. T.).

ac licite valeant, apostolica auctoritate predicta, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

Concessio dictorum omnium officiorum communitati Maceratensi.

§ 4. Illaque sic erecta et instituta, dilectis filiis communitatibus et hominibus praedictae civitatis Maceratensis, qui propter urgentes, quibus hoc tempore praemimur, necessitates, summam quatuor millium scutorum monetae ad rationem decem iuliorum pro quolibet huiusmodi scuto realiter persolverunt, et cuilibet ex auditoribus praedictis salarium menstruum triginta scutorum persolvere promiserunt, cum omnibus et singulis illorum scripturis, honoribus, oneribus, salariis, privilegiis, praerogativis et emolumentis consuetis, apostolica auctoritate praedicta, etiam perpetuo concedimus et assignamus. Ita quod liceat communitati et hominibus praedictis officia praedicta per substitutos idoneos, ad eorum nutum ponendos et amovendos, exerceri facere, aut illa personis sibi benevisis vendere et alienare, seu ad vitam vel ad tempus locare, dislocare, arrendare, ad firmam dare, necnon de illis tamquam de re sua propria disponere et ordinare, illorumque iura, pertinentias, obventiones et emolumenta per dilectum filium nostrum Henricum tituli Sanctae Pudentianae presbyterum cardinalem Caetanum nuncupatum, S. R. E. camerarium, taxanda et moderanda, percipere, exigere et levare, ac in solutionem dicti salarii menstrui omnino convertere.

Concessio omnium privilegiorum concessorum notariis et cursoribus Rotae Bononiensis.

§ 5. Decernentes quod communitas et homines praedicti, dictaque officia pro tempore obtinentes et exercentes omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, facultatibus, praerogativis, honoribus, favoribus, gratiis et indultis, quibus notarii causarum Rotae Bononiensis auditorum et praedicti illius cursores de iure, consuetudine vel privilegio aut alias quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac usi fuerunt, ubique frui, potiri et gaudere possint et poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter et aeque principaliter, ac sine ulla prorsus differentia, uti, frui, potiri et gaudere, illisque (quod nullus alius notarius sententias, acta sive scripturas aliquas, coram dictis praetore et auditoribus, in causis praedictis et alias quomodolibet actitandis), rogare, scribere et subscribere valeat sub poena nullitatis sententiarum et scripturarum huiusmodi.

Concessio facultatis per se vel alium dicta officia exercendi.

§ 6. Insuper quod officia praedicta obtinentes, illa per se vel idoneos substitutos ab eis ponendos et amovendos, exercere possint et valeant, eisdem auctoritate et tenore indulgemus.

Obligatio bonorum Camerae Apostolicae pro observat. praemissorum

§ 7. Praeterea pro communitatis et hominum praedictorum securitate et cautela, ac praemissorum omnium observatione et executione, nomine et loco damnorum, et interesse, quae praedictam civitatem pati aut sentire posse contigerit, omnia et singula eiusdem Camerae iura, res et bona, tam praesentia quam futura, nedum generaliter, verum etiam specialiter et expresse ac amplissime obligamus et hypothecamus. Decernentes Cameram praedictam omnino teneri et obligatam esse communitatem et homines ac pro tempore officia huiusmodi obtinentes in quieta et pacifica illorum possessione defendere et manutenere, praesentesque ad probandum plene quod eadem summa in nostram et Sedis Apostolicae ac ipsius Camerae subventionem conversa fuerit, aliaque praemissa ubique, tam in iudicio quam extra illud, sufficere, nec ad id probationis alterius adminiculum requiri.

Clausulae praeservativae.

§ 8. Necnon easdem praesentes nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari vel impugnari aut alias quomodolibet infringi vel retractari posse, sed illas sem-

per validas et efficaces existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri debere; neque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus per quascumque litteras vel constitutiones apostolicas seu Cancellariae Apostolicae regulas, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, necnon sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis pro tempore factis et concessis comprehendi, sed semper ab illis exceptas, necnon quoties illas revocari vel limitari aut suspendi seu eis in aliquo derogari contigerit, toties in pristinum et validissimum statum, etiam sub posteriori data, restitutas et plenarie reintegratas ac de novo concessas esse et censeri.

Decretum irritans

§ 9. Irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Deputati executores

§ 10. Quocirca dicto Henrico cardinali et pro tempore existenti camerario, ac venerabili fratri nostro Petro episcopo Spoletanensi officiorum Romanae Curiae et Status Ecclesiastici praesidenti, ac dilecto filio nostro causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori, motu pari, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, ac eisdem communitati et hominibus in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, easdem praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi debitae executioni demandent, ac demandari necnon ab omnibus, quos illae concernunt, inviolabiliter perpetuo observari faciant, mandent atque procurent. Non permittentes communitatem et homines praedictos atque officia huiusmodi pro tempore obtinentes seu exercentes desuper per quoscumque contra earumdem praesentium tenorem quomodolibet indebite molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per sententias et censuras ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias et alias poenas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocatu etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae derogatoriae

§ 11. Non obstantibus praemissis et quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac civitatis Maceratensis et provinciæ prædictarum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis civitati Maceratensi et provinciae huiusmodi, ac quibusvis aliis superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, necnon de fratrum nostrorum consilio et unanimi assensu, ac alias quomodolibet et quandocumque, etiam pluries, in contrarium forsan concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum omnium et singu-

lorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur et insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse motu simili derogamus, et sufficienter derogatum esse volumus, decernimus et declaramus, contrariis quibuscumque; seu si aliquibus communiter aut divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Sanctio poen. Nulli ergo *etc.*

Si quis *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono XI kalendas aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 22 mart. 1589, pontif. anno IV.

CXLVI.

Erectio monasterii Sancti Adriani de Urbe pro Ordine fratrum Beatae Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum, cum concessione omnium gratiarum et indultorum, quibus alii fratres aliorum monasteriorum dicti Ordinis gaudent [1].

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Redemptionis opus fidei christianae utilissimum.

Cum ex omnibus christianae caritatis officiis, quibus aeterna salus gratiam Dei comparatur, illa Redemptori nostro Iesu Christo vel maxime placere credamus, per quae infelices captivi a tetra impiorum servitute revocantur, primum et salutiferum propositum dilectorum filiorum fratrum Ordinis Beatae Mariae de Mercede redemptionis captivorum, qui huic operi ex eorum primaevo instituto iugiter intendunt, promovere cupientes, ea illis loca in Urbe nostra libenter concedimus et assignamus, in quibus ipsi Altissimo famulari divinamque opem ad eam rem perficiendam assidue implorare possint.

Ecclesia S. Adriani fratribus de Mercede conceditur salvis iuribus cardinalis Titularis.

§ 1. Motu itaque proprio, non ad alicuius nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate ac certa scientia nostris atque apostolicae potestatis plenitudine, usum ecclesiae Sancti Adriani de Urbe praedicta, quae denominatio diaconi cardinalis existit, cui dilectus filius noster Augustinus eiusdem S. Adriani diaconus cardinalis Cusanus nuncupatus praeest, et in qua numquam fere divinum officium celebratur, cum domo illi adhaerente ac situ ad ipsam ecclesiam pertinente, de ipsius Augustini cardinalis expresso consensu, et salvis eidem Augustino cardinali et pro tempore existenti diacono cardinali ipsius Sancti Adriani titulo, ac omnibus et singulis eiusdem ecclesiae S. Adriani bonis, proprietatibus, iuribus, actionibus, fructibus, reditibus et proventibus, quos dictus Augustinus cardinalis suique successores S. Adriani diaconi cardinales cum integritate et absque aliquo onere seu contributione percipere possint et debeant, necnon collatione et quavis alia dispositione seu iure conferendi dictae ecclesiae canonicatus et praebendas ac alia beneficia, ad pro tempore existentem diaconum cardinalem S. Adriani spectantia et pertinentia, pro tempore vacantia, eidem Ordini pro una domo seu monasterio Ordinis praedicti inibi cum consensu, claustro, dormitorio, refectorio, cellulis, hortis, hortalitiis aliisque officinis et fabricis necessariis pro competenti habitatione fratrum dicti Ordinis, qui eidem ecclesiae in divinis deservire, et omnia

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

onera illi incumbentia perferre, etiam absque eo quod aliquid pro eorum alimentis aut aliis necessariis ab ipso Augustino cardinale, aut pro tempore existente diacono cardinali S. Adriani huiusmodi petere aut babere possint; et statu saeculari eiusdem diaconiae tam quoad ipsum Augustinum, et qui pro tempore fuerit diaconus cardinalis, quam quoad canonicos praedictos, quorum iura et praerogativae nunc et pro tempore semper illaesa remaneant, in aliquo non mutato, sed illo quoad praemissa semper firmo et salvo remanente, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et assignamns; ipsumque monasterium sic construendnm et aedificandum ex nunc prout ex tunc, et e contra postqnam constructum et aedificatum fuerit, in monasterium dicti Ordinis, sine alicuius praeiudicio, erigimus et instituimus, ita quod liceat dilectis filiis magistro generali Francisco de Salazar, ac eius vicario seu procuratori generali Francisco de Torres fratri dicti Ordinis, usus dictae ecclesiae corporalem possessionem propria auctoritate libere apprehendere et perpetuo retinere, nullius adhuc requisita licentia; ipsique fratres a monasterio ecclesiae, ambitu et situ praedictis per titularem pro tempore existentem seu canonicos dictae ecclesiae aut quosvis alios, quovis praetextu seu causa vel occasione, moveri numquam possint.

Fratres huiusce erigendi conventus facti participes privilegiorum aliis eiusdem Ordinis conventib. competentium

§ 2. Ipsisque fratribus, quod omnibus et singulis privilegiis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, praeminentiis, antelationibus, gratiis, indultis, indulgentiis, etiam plenariis, peccatorum remissionibns, aliisque gratiis, tam spiritualibns quam temporalibus, et alias quomodolibet nuncupatis, quibus alii fratres aliorum monasteriorum dicti Ordinis quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, pariformiter uti, potiri et gaudere valeant indulgemus.

Clausulae pro huius constitutionis firmitate et observantia

§ 3. Decernentes praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu, etiam ex eo quod interesse habentes vocati non fuerint, notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci, seu in ins vel controversiam revocari posse; sicque per quoscumque indices et commissarios, qnavis anctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Designatio eiusdem executor.

§ 4. Quocirca dilectis filiis nostro in alma Urbe et eius districtu in spiritualibus vicario et causarum Curiae Camerae Apostolicae auditoribus generalibus motu simili per praesentes mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dicti magistri fuerint requisiti, solemniter publicent, et faciant eosdem fratres praemissis omnibus et singulis iuxta praesentium tenorem pacifice frui et gaudere, nec permittant eos desuper a quoquam quomodolibet molestari; contradictores quoslibet et rebelles et praemissis non parentes, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus nostra de unionibus committendis vocatis quorum interest, ac exprimendo vero valore; ac Lateranensis concilii novissime celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus a iure praemissis, fieri prohibentis; ac aliis con-

stitutionibus et ordinationibus apostolicis; necnon ecclesiae ac Ordinis huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die octava aprilis MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 8 aprilis 1589, pontif. anno IV.

CXLVII.

Ut electio provincialis et aliorum officialium Ordinis fratrum Praedicatorum, in provincia del Perù *Indiarum, fiat iuxta concilii Tridentini decreta* [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Causae edendae constitutionis

§ 1. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Petrus *della Lerna*, Ordinis fratrum Praedicatorum provinciae Sancti Ioannis Baptistae *del Perù* Indiarum Occidentalium procurator generalis, quod novae iuxta formam decretorum concilii Tridentini electiones superiorum cum libertate fieri debeant; nihilominus dilectus filius generalis dicti Ordinis misit quasdam litteras ad dictam provinciam, ad effectum ut electio futuri provincialis fiat signanter in favorem unius religiosi, a qua excludentur ceteri, et tollitur electoribus capituli provincialis dictae provinciae facultas eligendi personam ad id idoneam et benemeritam, in maximum dictae provinciae detrimentum et notorium gravamen.

Decretum de quo in rubrica.

§ 2. Nos itaque, huiusmodi incommodis pro debito pastoralis officii occurrere cupientes, decernimus in supradicta provincia Sancti Ioannis Baptistae *del Perù*, in electionibus priorum tam conventualium quam provincialium et aliorum praelatorum et superiorum dicti Ordinis, decreta concilii Tridentini inviolabiliter observari debere, ac propterea quaecumque secus facta a quovis superiore, etiam generali, seu vicario, visitatore aut dicti Ordinis vicario in favorem provincialis, nominati vel nominandi, vel in posterum facienda, sint irrita et inania; et qui ad hunc effectum contra tenorem decretorum eiusdem concilii se in provincialem creari permiserit, tamquam non legitime electum declaramus, ac electiones tam provincialis quam aliorum praelatorum pro tempore faciendas, liberas esse debere iuxta dicti concilii decreta, volumus et statuimus.

Clausula derogatoria.

§ 3. Non obstantibus dictis litteris ac aliis quibuscumque in contrarium faciendis.

Fides transumptis danda.

§ 4. Volumus autem quod praesentium transumptis, *etc.*, etiam impressis manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XV aprilis MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 15 aprilis 1589, pontif. anno IV.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

CXLVIII.

Confirmatio statutorum et privilegiorum Ordinis Beatae Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium. Inter praecipuas nostrae sollicitudinis partes, illud unum semper enixe providere curamus, ut regulares personae non solum iuxta laudabilia earum instituta ita Deo salvatori nostro famulentur, ut aliis exemplo esse possint, sed etiam ut taliter munitae et suffultae privilegiis et externis adiumentis existant, ut in earum fervore propter temporalia minime tepescere cogantur, aut alias perturbari et inquietari nullatenus possint. Ad quod eo promptius erga Ordinem Beatae Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum in regnis Hispaniarum primitus erectum faciendum inducimur, quod eiusdem Ordinis professores ita eximio sunt caritatis zelo succensi in proximorum salute, vita ac libertate procuranda, ut sese in pretium et pignus pro christifidelibus a Saracenorum misera servitute redimendis et liberandis tradere ac mancipare, cum necesse fuerit, non vereantur.

Nonnulli Pontifices leges pro hoc Ordine sanxerunt, et aliqua privilegia eidem concesserunt. § 1. Sane cum pridem nos, ad tollendas nonnullas in hac Religione controversias, certam formam pro capituli ac magistri generalis celebratione ac electione facienda ordinaverimus et statuerimus: ac sicut pro parte dilectorum filiorum Francisci de Salazar, generalis magistri, ac Francisci de Torres, procuratoris dicti Ordinis ac vicarii generalis, nobis expositum fuit pro eiusdem Ordinis directione et propagatione, iuxta temporum qualitatem ac exigentiam, novae quaedam reformationes et decreta tam de loco capituli generalis, quam de vocalium electorum et diffinitorum auctoritate, ac aliorum dicti Ordinis superiorum officio, iuxta felicis recordationis Pii V et Gregorii XIII, Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, ac nostras litteras praefatas facta ac sancita fuerint; insuper a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris eidem Ordini plura privilegia et gratiae, tam spirituales quam temporales concessa, confirmata ac innovata fuerint, nobis humiliter supplicatum fuit ut praemissa omnia confirmare, ac eis robur adiicere, ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos, honestis ac piis supplicationibus huiusmodi inclinati, ac eosdem generalem, procuratorem, provinciales, superiores ac fratres dicti Ordinis a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, necnon decretorum praedictorum, reformationum, indultorum, privilegiorum, gratiarum, litterarum, etiam singularum, tenores pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, constitutiones, ordinationes, reformationes, provisiones ac decreta, electionem, auctoritatem, potestatem, officium magistri generalis, electorum, diffinitorum, vocalium, priorum, fratrum ac aliorum sub dicta Regula et institutis degentium, directionem, gubernationem, curam et administrationem, visitationem, correctionem quomodolibet in genere vel in specie concernentia, quatenus licita et honesta ac sacris canonibus non contraria, ac ad formam Tridentinae Synodi, ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, ac ab omnibus in virtute sanctae

Sixtus Papa huiusmodi leges

[1] Ex Regest in Secret. Brevium.

obedientiae, ac sub excommunicationis et aliarum poenarum pro arbitrio magistri generalis pro tempore existentis incursu, observari ac inviolabiliter custodiri mandamus. Supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti ac solemnitatum quarumcumque quomodolibet omissarum defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem.

Et privilegia confirmat.

§ 3. Necnon omnia et singula privilegia, immunitates, exemptiones, libertates, praerogativas, antelationes, favores, præeminentias, indulta, licentias, stationes, declarationes, facultates, concessiones, indulgentias, etiam plenarias, ac peccatorum remissiones et relaxationes, aliasque gratias spirituales et temporales Ordini praedicto ac singulis illius monasteriis, prioratibus ac aliis regularibus locis, eorumque generali, prioribus, diffinitoribus, visitatoribus, superioribus, fratribus ac aliis religiosis per quoscumque praedecessores nostros Rom... Pontifices ac Sedem Apostolicam, ta... n genere quam in specie, etiam per modum communicationis, extensionis et ampliationis ac alias quomodolibet concessas ac confirmatas et approbatas, etiamsi talia forent quae specialem requirerent mentionem, quatenus sint in usu, et ad formam dictae synodi Tridentinae, et quoad privilegia modo nulli praeiudicium inferant, approbamus et confirmamus, ac etiam de novo concedimus; ac illis omnibus et singulis uti, frui ac gaudere, sicut ea omnia iuste ac pacifice possident, libere et licite posse et debere decernimus ac indulgemus.

Contraria tollit;

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon Ordinis huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica aut quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quomodolibet in contrarium facientibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis fidem addit.

§ 5. Volumus autem ut praesentium transumptis, *etc.*, manu magistri generalis seu alicuius superioris dicti Ordinis et alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo eiusdem Ordinis designatis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXVI aprilis MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 26 apr. 1589, pontif. anno IV.

CXLIX.

Mandatur nunc et pro tempore existenti Venetorum Nuncio, ut omnes electiones rectorum ecclesiarum parochialium hactenus factas et pro tempore faciendas, si eos idoneos repererit iuxta decreta S. Concilii Tridentini confirmet.

Dilecto filio moderno et pro tempore existenti nostro et Sedis Apostolicae in dominio Venetorum nuncio.

Sixtus Papa V

Dilecte fili, salutem et ap. benedictionem.

Dux Venetus consuetudinem confirmandarum per nuncium apostolicum electionum, quae de parochiis Venetiis fieri solent, auctoritate apostolica petit corroborari.

§ 1. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius nobilis vir Pascalis Ciconia, reipublicae Venetae dux, quod cum in civitate Venetiarum parochialium ecclesiarum rectores ab ipsarum ecclesiarum parochianis ad vitam eligantur, ipsique sic in rectoris electi, electionis suae confirmationem a pro tempore existente in illis partibus Sedis Apostolicae nuncio petere et obtinere consueverint; cumque nuper a te dubitatum sit an huiusmodi electiones confirmare et approbare tibi liceat, absque nostra speciali licentia; ac pro-

1 Ex Regest. in Secret. Brev.

pterea, ut omnis desuper dubitandi materia de medio tollatur, cupiant ipsi parochiani huiusmodi electiones, dum pro tempore fieri contigerit, quemadmodum et semper antea consuevit, per te ac nuncium dictae Sedis, in illis partibus pro tempore commorantem, confirmari et approbari, ac tam tibi quam pro tempore existenti in illis partibus nuncio licentiam et facultatem ad id concedi dictus Pascalis dux nobis humiliter supplicari fecit, quatenus huiusmodi eorum desiderio annuere de benignitate apostolica dignaremur.

Sixtus sic electos et a patriarcha approbatos per nuncium confirmari mandat.

§ 2. Nos, supplicationibus huiusmodi inclinati, tibi et pro tempore existenti nostro et dictae Sedis in illis partibus nuncio per praesentes committimus et mandamus quatenus omnes et quascumque electiones rectorum dictarum parochialium ecclesiarum, ut praefertur factas et pro tempore faciendas, si nunc et pro tempore existens patriarcha Venetiarum personas ipsas electas et eligendas ad curam animarum in dictis parochialibus ecclesiis exercendam habiles et idoneas iuxta concilii Tridentini decreta esse repereris, in quo tuam et pro tempore existentis patriarchae conscientiam oneramus, nostra et dictae Sedis auctoritate approbes et confirmes, ipsosque sic electos tanquam veros et indubitatos ipsarum ecclesiarum rectores ab omnibus haberi et censeri facias, nec ab aliquo molestari permittas. Nos enim tibi et pro tempore existenti in dictis partibus nuncio plenam ad id licentiam, facultatem et auctoritatem perpetuo duraturam tenore praesentium concedimus et impartimur.

Obstantibus derogat.

§ 3. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXIV maii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 24 maii 1589, pontif. anno V.

CL.

Erectio ecclesiae episcopalis civitatis Firmi, in provincia Marchiae, in ecclesiam archiepiscopalem [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Universi orbis ecclesiis, Eo disponente, qui cunctis imperat et cui omnia obediunt, meritis licet imparibus, praesidentes, in omnes agri dominici partes oculos nostrae mentis, vigilis more pastoris, intendimus, inspicientes quid ecclesiarum ipsarum, praesertim cathedralium insignium, statui et decori maxime conveniat, atque hoc quidem pro zelo caritatis nostrae, tanto liberalius promptiusque curandum censemus, quanto magis, non solum petentium subditorum et preces et merita id deposcunt, sed nos etiam ad omnipotentis Dei et Beatae Mariae Virginis gloriam animarumque salutem et fidelium disciplinam confirmandam, necnon ecclesiarum, quibus paterna dilectione apostolicaque auctoritate consulimus, utilitates ornatumque pertinere et recte in Domino cognoscimus expedire.

Civitatis Firmi antiquitas, nobilitas, fidelitas et aliae quamplur. laudes recensentur

§ 1. Cum itaque nos compertum haberemus ecclesiam Firmanam Sedi Apostolicae immediate subiectam, ac pridem ante annum a partu Virgineo quingentesimum, in cathedralem erectam, cui alias nos, dum in minoribus constituti essemus et cardinalatus fungeremur honore, laudabiliter praefuimus, cuique etiam hodie venerabilis frater noster Sigismundus epi-

[1] In hac civitate Studium generale innovavit hic idem Pontifex in Const. XII, *Muneris*, tom. VIII, pag. 593.

scopus Firmanus praesse dignoscitur, lapidibus marmoreis quadratis constructam, ad collem in media civitatis Firmanae parte collocatam, singularem atque pulcherrimam spectantium oculis multis passibus a dicta civitate Firmana sese offerentem, in provinciae fere medio, in qua nulla est metropolis ecclesia, in tranquilla aeris temperie, in loco distanti ab Urbe supra centum et triginta milliaria sitam, Beatae Mariae Virgini dicatam, tribus dignitatibus, videlicet archidiaconatu, pro uno archidiacono, et archipresbyteratu, pro uno archipresbytero, et decanatu, pro uno decano, necnon duodecim canonicatibus et totidem praebendis pro duodecim canonicis, et octo praeterea mansionariis, pro octo mansionariis, duabusque sacristiis pro duobus sacristis ipsi ecclesiae inservientibus, praestare; quamplures episcopos praeterea orthodoxae fidei defensores, quorum nomina tum sanctitatis opinione tum praestantia singulari praefulserunt, aliosque cardinalatus honore decoratos, alios etiam S. R. E. moderamina [1] admotos habuisse, et pro tempore existentem episcopum Firmanum principatus insignia et ornamenta, praeventionemque in multis causis quoad legatos et gubernatores retinere, et omnimodam iurisdictionem, ex privilegiis apostolicis iampridem emanatis, et a felicis recordationis Sixto PP. IV, praedecessore nostro, usque in haec tempora perpetuo confirmatis, in suos commensales, familiares, colonos et officiales, etiam privative quoad legatos et gubernatores quoscumque; ac Montem Viridem castellum in omnem iurisdictionem retinere, necnon Firmum, Piceni urbem, Romanorum coloniam extitisse, ac ex qua, ubi christiana religione imbuta fuit sub Decio imperatore, septuaginta Firmani martyres prodiisse recensentur, in qua multa corpora Sanctorum ac innumerabiles aliae reliquiae magna cum veneratione asservantur, multis privilegiis et indultis, tam a piae memoriae Gregorio VII, a quo tunc temporis existens episcopus Firmanus crucis deferendae facultatis confirmationem obtinuit, a Gregorio VIII, IX, X, Honorioque III, qui eidem episcopo ut principis nomen iurisdictionemque spiritualem et temporalem retineret, concessit, Innocentio III et VII, Eugenio IV et Callisto III, ac quampluribus aliis Romanis Pontificibus, etiam praedecessoribus nostris, tum clarae memoriae Friderico II et Henrico III, multisque aliis Romanis imperatoribus illustratam, amplissimam, in qua nihil fere perspicitur quod eius longe alteque repetitam antiquitatem non praeseferat, in colle aeris saluberrimi, amoenitatis non exiguae, in media Piceni parte, ad sinum Adriaticum, non longe ab Appenninis montibus sitam; et quemadmodum Firmum Picenum olim nominabatur, ita aliis temporibus Marchia Firmana vocabatur, quod Firmum primaria civitas in dicta provincia existeret. Principes quoque qui in suam iurisdictionem Marchiam vel receperint vel redegerint, in dicta civitate sedem domiciliumque collocasse ac semper detinuisse, eodemque exemplo, sub Romanis Pontificibus, multis annis Curiam generalem legationis Marchiae, tamquam in loco honorabiliori, inibi resedisse, necnon generale Studium, ad instar Studii Bononiensis a recolendae memoriae Bonifacio Papa VIII, similiter praedecessore nostro, et postea ab Eugenio IV et Callisto III, praedecessoribus praedictis, ac multis aliis Pontificibus confirmatum, et a nobis denuo erectum et restitutum floruisse et florere; in eaque extare collegium iurisconsultorum iam inde ab immemorabili tempore ornatissimum, ac in numero et doctorum praestantia insigne, hoc quidem tempore, ultra septuaginta doctores conscriptos reperiri; eisdem modo et ratione quamplu-

1 Ughell. *Moderamini* (R. T.).

rimos procuratores et notarios esse; in ea quoque seminarium ex concilii Tridentini decreto institutum, aliorumque illustrium virorum fidei studiosissimorum pietati et religioni summopere deditorum, necnon episcopi et pastores sui ita officiosissimorum, ut nihil umquam praetermiserint, quod ad ipsius episcopi commoditatem et dignitatem augendam faceret; ac multae per Firmanos donationes etiam castellorum priscis illis temporibus episcopo factae reperiantur copia refectam, quibus plurimum semper delatum fuerit, tum quod ipsa civitas situ, loco, arte [1] munita, ac hominum robore et fortitudine, ac ingenii acumine et praestantia adeo ornata fuit, ut ceteris Marchiae civitatibus huiusmodi timorem maximum iniicere soleat, multaque obsequia erga Sedem Apostolicam praedictam perpetuo praestiterit, atque propriis actibus ab imperio Desiderii Longobardorum regis se vindicarint, seque ac sua omnia similis memoriae Adriano Papae I, pariter praedecessori nostro, Sedique Apostolicae praedictae sponte dederint; ipsaque civitas fidei causa et sincerae devotionis gratia, quam gerere solita est erga Sedem eamdem, cum Fridericum I agnoscere noluisset, igne fere absumpta fuerit, eademque de causa et alias saepe multa damna et detrimenta subierit, et in summas difficultates et calamitates saepius inciderit, ut se ab eorum dominatu, qui Marchiam in suam ditionem contra Sedem Apostolicam redegerint, vindicaret, et ad ipsam Sedem eiusque imperium redire posset, veluti sub Eugenio eodem ac aliis Pontificibus praedecessoribus nostris; et novissime in bello Ferrariensi similis memoriae Iulio II et postea Clementi VII, Pontificibus maximis, pariter praedecessoribus nostris, praesto fuerint. Monasteriorum insuper tam virorum quam mulierum opulentissimorum, aeque atque in quavis alia civitate, parochialium praeterea ecclesiarum, ac confraternitatum et hospitalium quamplurimorum frequentia commendabilem, dioecesim denique Firmanam praedictam ita opulentam et amplam extare, ut maior in dicta provincia non reperiatur, agri ubertate fertilissimam, frumento, vino, oleo et frugibus, cum suis generis, vel etiam sale et rebus omnibus ad victum necessariis adeo abundantem esse, ut non solum ceteris provinciae civitatibus suppeditare, sed ad Dalmatas, Illyricos, Venetos ac alios transportare soleat, ita ut plane huic dioecesi deferenda sit fertilitatis laus, quae agro Piceno passim tribuitur. Necnon eius comitatum, terras et castra sexaginta fere habere, quo quidem comitatu Firmum finitimum ac confine existit ceteris fere omnibus civitatibus dictae provinciae, cuius maiorem partem occupare constat.

Erectio dictae ecclesiae episcopalis Firmanae in archiepiscopalem

§ 2. Nos, aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, qui eodem honore decorarunt ecclesias, quibus olim, in minoribus dum constituti essent, et cardinalatus fungerentur honore, praefuerunt, vestigia secuti, ad illam meritis honoribus augendam et promovendam adducti, piis quoque supplicationibus dilectorum filiorum communitatis et hominum eiusdem civitatis nobis per dilectum filium Caesarem Ottinellum, civem Firmanum U. I. D., eorum procuratorem ad hoc ab eis specialiter constitutum, desuper porrectis excitati, post habitam cum venerabilibus fratribus nostris praedictae sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus maturam deliberationem, de eorum consilio atque apostolicae potestatis plenitudine, Maceratensem, Tolentinam, Ripanensem, Montis Alti et S. Severini in dicta provincia consistentes, necnon dictae Sedi etiam immediate subiectas ecclesias, earumque civitates et dioeceses, cum omnibus et quibuscumque eo-

1. Cher. *arce* (R. T.).

rum territoriis et terminis, ac dilectos filios earum singularum, clerum et populum universum, cum suis collegiatis, parochialibus et aliis ecclesiis, necnon monasteriis utriusque sexus, ceterisque beneficiis et officiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, saecularibus et quorumvis Ordinum et militiarum regularibus; necnon hospitalibus, domibus, collegiis et locis religiosis quibuscumque, ab eiusdem Sedis immediata subiectione, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo dividimus et separamus, necnon a dictae Sedis immediata subiectione, visitatione, correctione et omni et quacumque alia iurisdictione etiam perpetuo eximimus et liberamus, ipsamque ecclesiam Firmanam, ad laudem et honorem omnipotentis Dei ac B. Virginis Mariae, necnon fidei catholicae exaltationem, et totius militantis Ecclesiae gloriam, in metropolitanam ecclesiam, et sedem episcopalem Firmanam, in archiepiscopalem, archiepiscopalisque et metropolitani praesidis sedem, et provinciae caput, pro uno deinceps archiepiscopo, qui pallii et crucis usum aliorum archiepiscoporum, more habeat, omnibusque aliis insignibus archiepiscopalibus, necnon privilegiis, honoribus et praerogativis archiepiscopis debitis et concessis gaudeat, similiter perpetuo erigimus et instituimus, ac nomine, titulo ac honore archiepiscopali et metropolitano decoramus.

Submissio aliarum episcopalium ecclesiarum.

§ 3. Praeterea ecclesiae praedictae, Maceratensem, Tolentinam, Ripanensem, Montis Alti, et Sancti Severini ecclesias praedictas, modernosque et pro tempore existentes illarum praesules seu administratores, pro suis et pro tempore existentis archiepiscopi Firmani suffraganeis, qui, tamquam membra capiti, eidem archiepiscopo Firmano iure metropolitano subsint, ita quod archiepiscopi Firmani, in eisdem Maceratensi, Tolentina, Ripanensi, Montis Alti et Sancti Severini civitatibus et dioecesibus ius metropoliticum sibi vindicent; necnon Maceratensis, Tolentinus, Ripanensis, Montis Alti et Sancti Severini praedictae eidem archiepiscopo et metropolitano ad omnia et singula habeantur et sint adstricti, ad quae suffraganeis suis metropoliticis ecclesiis et metropolitanis tenentur et obligati sunt, ut iudicentur secundum canonicas sanctiones; et eidem archiepiscopo Firmano praedictos suos suffraganeos consecrandi, ad provinciales synodos evocandi, ac cum eis etiam ecclesiastica negocia terminandi, earum ecclesias [1] disponendi iuxta statuta sacrorum canonum, omniaque alia et singula quaecumque, quae de iure vel consuetudine aut alias quoquomodo ad archiepiscopos et archiepiscopale munus spectare et pertinere solent et debent, gerendi, faciendi, exercendi plenam et omnimodam auctoritatem tenore praesentis concedimus facultatem. Provinciae quoque Firmanae clerum et populum universum, pro eorumdem ecclesiae et archiepiscopi Firmani provincialibus pariter etiam perpetuo concedimus et assignamus.

Derogatio contrariorum

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Maceratensis, Tolentinae, Ripanensis, Montis Alti et S. Severini ecclesiarum praedictarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, eisdem ecclesiis illarumque praesulibus, administratoribus et capitulis, ac quibuscumque aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam irritantibus, in genere vel in specie, etiam motu proprio atque ex certa nostra scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, e-

1 Ughell. *de eorum ecclesiis* (R. T.).

tiam consistorialiter et sub quibusvis verborum formis ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum omnium etiam tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur et insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse, motu, scientia et potestatis plenitudine paribus, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poenalis.

Nulli ergo *etc.*

Si quis autem *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono, nono kalendas iunii, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 24 maii 1589, pontif. anno v.

CLI.

Quod fratres et moniales Ordinis Beatae Mariae de Monte Carmelo congregationis Discalceatorum in Italia, recitare valeant horas canonicas iuxta ritum breviarii Romani reformati, praetermisso Ordinis usu, et celebrandi festa Sanctorum dicti Ordinis etiam in kalendario Romano non descriptorum [1].

Sixtus papa V

Dilectis filiis professoribus Ordinis B. Mariae de Monte Carmelo, provinciae seu congregationis regularis observantiae Discalceatorum nuncupatae.

Dilecti filii salutem et Apostolicam benedictionem.

Prooemium.

Eximium quod in vobis elucet pietatis studium, et praecipua observantia regularis disciplinae, quae vestram congregationem, ad Dei gloriam communemque christiani populi utilitatem, in dies magis florere intelligimus, nos inducunt ut cum multa ad eamdem congregationem feliciter regendam nuper a nobis statuta fuerint, nunc quoque in honorem Sanctorum, quos ipsa congregatio, quasi in eorum clientelam recepta, iam pridem singulari quadam veneratione colit, piis vestris petitionibus libenter annuamus.

Concessit hic Pontifex congregationi facultatem recitandi officia, iuxta ritum Breviarii Romani reformati, praetermisso usu congregationis.

§ 1. Dudum siquidem per alias nostras litteras concessimus inter cetera et indulsimus vobis atque universis et singulis personis utriusque sexus vestrae provinciae ut horas canonicas diurnas et nocturnas, secundum usum et ritum Romanae Ecclesiae et breviarii Romani ex decreto concilii Tridentini reformati, et felicis recordationis Pii V, praedecessoris nostri, iussu novissime editi, tam communiter quam divisim, etiam in singulis vestris oratoriis, monasteriis et domibus, dicere et recitare licite possitis, et nihilominus praecepto atque obligationi plene satisfactum per vos foret, neque ulterius ad sequendum in huiusmodi officiis morem vestri Ordinis teneremini, prout in eisdem litteris latius continetur.

Quae dictum ritum observare coepit.

§ 2. Quo quidem nostro indulto utentes, iam, sicut nobis exponi curastis, eiusdem Romanae Ecclesiae ritum in divinis officiis servatis.

§ 3. Sed quia vetus iam diu viget in ve-

[1] De eiusmodi breviario vide in Pii V, constitut. CI, *Quod a Nobis*, tom. VII, pag. 685. Alia autem de toto Ordine Carmelitano notavi apud const. LXXVIII Honorii III, *Ut vivendi*, tom. III, pag. 415. Et de hac congregatione vide plene in constitut. CXXI Gregorii XIII, *Pia*, tom. VIII pag. 350.

Modo autem supplicat pro indulto celebrandi festa sanctorum Ordinis. stro Ordine laudabilis consuetudo, dies festos in honorem Beatae Mariae et quorumdam Sanctorum solemniter celebrandi, ideo nobis humiliter supplicari fecistis ut religiosum istud institutum auctoritate apostolica comprobare dignaremur.

Pontifex ideo dictam facultatem elargitur. § 4. Nos itaque, vestris supplicationibus inclinati, vobis atque adeo universis et singulis fratribus ac monialibus vestrae congregationis pro tempore existentibus, in quibusvis domibus, monasteriis, collegiis et locis dictae congregationis, tam publice quam privatim, communiter vel divisim, officium praedictorum festorum ubique recitare et sic recitando obligationi satisfacere libere et licite possitis (dummodo tam in missa quam in recitandis horis canonicis, diurnis ac nocturnis, modum et formam descriptam in quinterno seu libello per dilectos filios nostros Antonium SS. Ioannis et Pauli Caraffam, et Vincentium S. Mariae in Via titulorum presbyteros cardinales Montis Regalis nuncupatos, de mandato nostro reviso, correcto et approbato, in hoc observetis, et nihil penitus addatis aut minuatis) plenam et liberam licentiam et facultatem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

Quibuscumque non obstantibus. § 5. Non obstantibus dicti Pii praedecessoris super reformatione et approbatione novi missalis et breviarii Romani, ac praedictis nostris litteris, necnon aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, vestrique Ordinis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, quodque huiusmodi dies festi in novissimo kalendario Romano descripti non sint, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXVII iunii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 27 iunii 1589, pontif. an. V.

CLII [1].

Quod archiconfraternitas Pietatis Carceratorum a Gregorio XIII in Urbe instituta, habeat officium provisoris condemnatorum ad triremes totius Status Ecclesiastici. Et etiam officium visitatoris carcerum Urbis, ab eius praefecto exercendum, possitque annis singulis secunda feria post primam dominicam quadragesimae, unum carceratum, etiam pro capitali crimine damnatum, liberare.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Ex debito ministerii pastoralis, ad ea nostrae operationis studia diligenter convertimus, per quae pia fidelium vota, praesertim pauperum et miserabilium personarum statum concernentia, optatum consequantur effectum, et quae propterea per fideles ipsos pie facta et ordinata fuerunt, ut firma et illibata persistant, libenter apostolico munimine roboramus.

Confirmatio institutionis confraternitatis eiusque indulgentiarum. § 1. Considerantes itaque dilectos filios confratres confraternitatis Pietatis Carceratorum, per felicis recordationis Gregorium PP. XIII, praedecessorem nostrum, in hac Urbe nostra institutae, multa in dies onera sustinere; volentesque confratres et confraternitatem huiusmodi, cuius etiam nos, antequam ad summi apostolatus apicem assumeremur, protectores eramus,

1 Huius archiconfraternitatis institutio a Gregorii XIII repetenda, qui const. CI, quae incipit *Pii Patris*, (tom. VIII, pag 284), illam erexit. Ut facilius tota rei series ob oculos poneretur, constitutiones omnes declarationesque, diversis temporibus datas, in unum congerere arbitratus est Cocquelines in Romana editione, cui et nos morem gessimus (R. T.).

specialibus favoribus et gratiis prosequi, ac de alicuius subventionis auxilio illi providere, ipsosque confratres a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, motu proprio, non ad dictorum confratrum seu aliorum pro eis nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia nostra, institutionem dictae confraternitatis, necnon quascumque indulgentias et peccatorum remissiones aliasque gratias et privilegia, confraternitati et confratribus praedictis illorumque intuitu per eumdem praedecessorem concessa, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac singulos defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus.

Duo officia eidem archiconfraternitati concedit, cum suis emolumentis 1.

§ 2. Necnon confraternitati et illius nomine confratribus praedictis, unum provisoris condemnatorum ad triremes, tam dictae Urbis quam reliqui totius Status Ecclesiastici, ut videlicet illi condemnati et transmissi ad triremes, postquam tempus ad quod condemnati erant et erunt in futurum, finierit; et alterum visitatoris utrorumque carcerum secretorum et publicorum Urbis praedictae et Burgi S. Petri de dicta Urbe officia, per deputandum seu deputandos ab ipsis confratribus exercenda, quae dilectus filius Ioannes Baptista Pasius nuper ad Sedis Apostolicae beneplacitum, quod ex nunc motu simili revocamus et expirare decernimus, aut alias obtinebat, sive per revocationem huiusmodi, sive alias quovis modo et ex cuiuscumque persona ad praesens vacantia cum omnibus et singulis eorum et cuiuslibet ipsorum honoribus, oneribus, privilegiis, facultatibus, praerogativis et salariis ac emolumentis solitis ac debitis, auctoritate et tenore praemissis, perpetuo concedimus et assignamus, ac confraternitatem et confratres praedictos in locum praefati Ioannis Baptistae, quoad praedicta ambo officia eorumque liberum exercitium, necnon honores, onera, privilegia, praerogativas et emolumenta substituimus et subrogamus; eosdemque confratres ex nunc ad ipsa duo officia necnon exercitium, honores, onera, emolumenta et praerogativas huiusmodi recipiendos et admittendos fore et esse, ac recipi et admitti, eisque, nomine dictae confraternitatis, de salariis et emolumentis praedictis integre et cum effectu responderi debere; ac eosdem confratres et confraternitatem nullo umquam tempore ab huiusmodi officiis aut illorum altero, etiam per nos seu per pro tempore existentem Romanum Pontificem, vel quoscumque alios, ex quavis causa, amoveri posse neque debere decernimus.

Officiales ad officia confratres dic. archiconfraternitatis admittant.

§ 3. Mandantes dilectis filiis nostro Philippo Sancti Angeli in Foro Piscium diacono cardinali Vastavillano nuncupato, moderno et pro tempore existenti S.R.E. camerario, ac Camerae Apostolicae praesidentibus et clericis, ac nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis thesaurario, omnibusque aliis, ad quos id quomodolibet spectat, ut confratres et confraternitatem huiusmodi ad officia praedicta, sine ulla mora, recipiant et admittant, ac recipi et admitti necnon de emolumentis praedictis integre eis respondeant faciant et respondeant cum effectu.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 4. Non obstantibus quibusvis aliis de dictis officiis seu eorum altero, cuicumque seu quibuscumque personis, per quos-

1 Tu scias archiconfraternitatem gratis ea exercere, ut habetur in declaratione, quae sequitur.

cumquo Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac forsan nos seu quemcumque alium, etiam ex causa onerosa, aut alias quomodolibet, etiam motu pari, factis seu faciendis, concessionibus, quas, illarumque tenores praesentibus pro expressis habentes, earumque vim et effectum, tenore earumdem praesentium motu simili revocamus, cassamus et annullamus; ac nostra de non tollendo iure quaesito, quatenus opus sit, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon statutis dictae Urbis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis sub quibuscumque tenoribus et formis in contrarium forsan quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis specialis, specifica et expressa, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poenalis.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae absolutionis, approbationis, confirmationis, suppletionis, revocationum, decretorum, concessionis assignationis, substitutionis, subrogationis, mandati, cassationis, annullationis, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, kalendas iulii, pontificatus nostri anno primo.

Sequitur declaratio dictae concessionis.

Sixtus Papa V.

Archiconfraternitas dicta officia gratis exercere declarat.

Cum nos nuper, *etc.* (*ut in praecedenti constitutione*). Nihilominus, quia dilectus filius Laurentius Coelsus notarius noster, et in utraque signatura nostra referendarius, dictae archiconfraternitatis praefectus, et confratres praefati nobis nuper exponi fecerunt quod eorum pium institutum est omni caritate, studio et diligentia ac gratis et amore Dei, eadem officia per sufficientes et habiles personas eiusdem archiconfraternitatis exercere, nullam aliam inde mercedem quaerentes quam aeternae retributionis praemium, nobis humiliter supplicari fecerunt quatenus in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Hic Pontifex collaudat.

§ 1. Nos igitur, piis eorum votis annuentes, circumspectioni tuae per praesentes committimus et mandamus quatenus eosdem confratres et archiconfraternitatem praedictam ad officia eadem gratis et amore Dei, absque salario et emolumentis praedictis, exercenda, omni mora reiecta, admittas et recipias, illasque per quoscumque, ad quos spectat, sub excommunicationis latae sententiae poena ipso facto per contradictores incurrenda, amoto inde eodem Ioanne Baptista, et appellatione quacumque reiecta, admitti facias.

Contraria tollit.

§ 2. Non obstantibus omnibus quae in dictis litteris voluimus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XX maii MDLXXXVI, pontificatus nostri anno II.

Sequitur indultum liberandi carceratum.

Sixtus Papa V, motu proprio, etc.

Indultum anno quolibet liberandi carceratum secunda feria post dominicam primam Quadragesimae

Dilectis filiis protectori, praefecto, assistentibus ac aliis officialibus et confratribus archiconfraternitatis Pietatis Carceratorum de Urbe, in ecclesia Sanctorum Cosmae et Damiani, regionis Pincæ de eadem Urbe, pie et canonice institutae, cuius dilectus filius noster Alexander Sancti Hieronymi Illyricorum diaconus cardinalis de Monte Alto nuncupatus, noster secundum carnem ex sorore pronepos, protector existit, specialem gratiam facere volentes, motu simili, *etc.*, eiusdem archiconfraternitatis protectori, praefecto, assistentibus ac aliis officialibus et confratribus nunc et pro tempore existentibus, ut de cetero perpetuis futuris temporibus qualibet secunda feria post primam dominicam quadragesimae, anni cuiuslibet, unum carceratum, et pro quocumque crimine et delicto, quantumcumque gravi et enormi (praeterquam laesae maiestatis et assassinii ac propinati veneni, necnon falsificationis litterarum, supplicationum, commissionum et aliarum gratiarum apostolicarum vel monetae) in carcere existentem, et ad triremes ac etiam ultimo supplicio condemnatum, excarcerare, liberare et absolvere libere et licite valeant; qui eo ipso absolutus sit et esse censeatur a quibusvis criminibus, praeterquam praedictis exceptis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et indulgemus, plenamque et liberam eis super praemissis licentiam et facultatem impartimur.

Officiales id observent.

§ 1. Mandantes propterea dilectis filiis eiusdem Urbis gubernatori, senatori, curiae causarum Camerae Apostolicae auditori et vicario, aliisque iudicibus et carcerum dictae Urbis custodibus, nunc et pro tempore existentibus, ac eorum cuilibet, quatenus, visis praesentibus seu litteris apostolicis desuper conficiendis, *etc.*, omni mora et dilatione ac excusatione postpositis, eisdem praesentibus seu litteris desuper conficiendis pareant et obediant, ac illas observent et observari faciant realiter et cum effectu.

Quibuscumque non obstantibus

§ 2. Non obstantibus praemissis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon dictae Urbis statutis, *etc.*, etiam iuramento, *etc.* roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem gubernatori, senatori, auditori Camerae ac vicario dictae Urbis, illorumque tribunalibus ac iudicibus et quibuscumque aliis personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio, *etc.*, ac consistorialiter, *etc.*, et alias in contrarium quomodolibet concessis, quibus omnibus, etiamsi de illis, *etc.*, expediendis, latissime hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis.

Papae subscriptio.

Fiat, motu proprio, F.

Repetitio clausularum

Et cum absolutione a censuris, ad effectum, *etc.*, et de perpetuis concessione, indulto, licentia, impartitione, mandato, derogatione aliisque praemissis, ut supra, quae hic pro sufficienter repetitis ad partem habeantur, perpetuo et ad perpetuam rei memoriam in forma gratiosa in litteris latissime extendendis; et quod praemissorum omnium et singulorum, etiam denominationum, qualitatum aliorumque circa praemissa necessariorum, maior et verior specificatio et expressio fieri possit in litteris, etiam cum ad perpetuam rei memoriam.

Fiat F.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, decimoseptimo kalendas maii, MDLXXXVI, pontificatus nostri anno II.

Sequitur privilegium praefecti huius archiconfraternitatis interessendi visitationibus carcerum Urbis.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Relatio operum pietatis quae archiconfraternitas exercet, et concessionis dictorum officiorum, de quibus supra.

Cum dilecti filii confratres archiconfraternitatis Pietatis Carceratorum in ecclesia S. Cosmae et Damiani regionis Pineae de Urbe canonice institutae, plurima, iuxta laudabile eorum institutum, pietatis et caritatis opera exercere consueverint, praesertim circa carceratos, eos ordinatim visitando, opere et consilio iuvando, aliaque pia opera faciendo circa illorum tum corporalem tum spiritualem subventionem, prout etiam probe novimus dum in minoribus essemus, ac eiusdem archiconfraternitatis protectoris munere fungeremur. Et propterea, cum nos divina bonitas ad summum apostolatus apicem extulisset, initio nostri pontificatus, officia commissariatus condemnatorum ad triremes, necnon visitatoris carcerum, tum publicorum tum secretorum, ad Cameram Apostolicam tunc spectantia, ab eadem Camera dismembraverimus, necnon eidem archiconfraternitati applicaverimus et appropriaverimus, ipsaque officia hactenus maxima cum pietate per confratres praedictos, etiam absque ulla mercede antea per dictam Cameram Apostolicam propterea dari solvique solita, administrata fuerint.

Praefectus dictae archiconfraternitatis locum habet in visitationib. carceratorum Urbis 1.

§ 1. Nos, considerantes quod si in visitatione carcerum pro tempore existens eiusdem archiconfraternitatis praefectus interveniret, eius assistentia huiusmodi dictis carceratis in illis iuvandis, ac confratribus ad praedicta opera exercendum animandis, valde utilis et proficua, quinimo etiam necessaria esset, in hoc igitur providere, ac confratres ipsos speciali hoc privilegio decorare volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, ut de cetero perpetuis futuris temporibus in visitationibus carcerum quorumcumque dictae Urbis, tam publicis quam privatis, pro tempore faciendis, prout moris est, per personas ad id deputatas, pro tempore existens dictae archiconfraternitatis praefectus intervenire et interesse possit, cum voto consultivo, tamquam unus ex visitationis huiusmodi praelatis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et indulgemus, ipsumque praefectum pro tempore existentem in aliorum visitatorum numerum ex nunc recipimus, admittimus; quodque in eisdem visitationibus, tam publicis quam secretis quibuscumque, ac tam votando quam consulendo et sedendo, post almae Urbis praedictae gubernatorem necnon eiusdem Camerae auditorem et carcerum eorumdem praesidem, ac post omnes eas personas quae decisivum votum in visitatione huiusmodi habent, etiamsi laicus esset, verum inter eos qui votum consultivum tantum habent, secundum ecclesiasticam propriae personae dignitatem, ita ut episcopus non episcopo, ac similiter inter alias ecclesiasticas dignitates obtinentes maiorem obtinens dignitatem, praecedere debeat, dicta auctoritate perpetuo statuimus et ordinamus.

Munus eiusdem praefecti in dictis visitationibus non perturbetur.

§ 2. Eumdemque praefectum sic assistendo, interveniendo, votando, consulendo et sedendo, nullo umquam tempore per alios dictae visitationis praelatos vel alios in ea assistentes, etiam vigore quorumcumque privilegiorum et indultorum, tam a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, quam a nobis et Sede Apostolica, vel alias quacumque auctoritate, via, causa et ex quavis occasione hactenus concessorum et in posterum concedendorum, molestari seu inquietari, aut loco,

1 De istorum visitatorum facultatibus vide in Pii V. const. CII, *Reverendi*, tom. VII, pag. 688.

voce et voto ac actione privari posse; praesentemque gratiam et concessionem, hasque litteras semper et perpetuo validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere.

Clausula sublata, etc.

§ 3. Sicque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Clausulae derogatoriae

§ 4. Non obstantibus regula nostra de iure quaesito non tollendo, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis praedictis visitatoribus et cuilibet ipsorum ac aliis quibuscumque, tam specialiter quam generaliter, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, ac derogatoriarum derogatoriis, aliisqoe efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu simili ac consistorialiter ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; necnon iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, usibus et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, et naturis, quibus omnibus, etiamsi de illis specialis, specifica et ad verbum expressa mentio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die vigesima secunda iulii, millesimo quingentesimo octuagesimo nono, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 22 iulii 1589, pontif. anno v.

CLIII.

Nonnullae ordinationes super controversiis inter civitatem Esii et eius cives et universitates, et homines castrorum Massarii, Montis Carotti, Belvederii et aliorum comitatus Esii exortis [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium

Inter cetera cordis nostri desiderabilia, id intentis exoptamus affectibus, ut inter subditos nostros, praecisis quarumlibet discordiarum materiis, caritatem concordia nutriat, et pacem caritatis firmet amoenitas.

Nonnullae pendebant lites inter communitatem Esii terrasque eiusdem comitatus.

§ 1. Cum itaque, ut accepimus, a viginti annis vel circa, plures lites et discordiae inter dilectos filios civitatem nostram Esii et eius cives ex una, ac universitates et homines castrorum Massarii, Montis Carotti, Belvederii et aliorum comitatus Esinos ortae et per plures annos continuos coram pluribus et diversis iudicibus agitatae fuerint, et de praesenti coram dilecto filio magistro Fabio Corneo, Camerae Apostolicae clerico, in eadem Camera indecisae pendeant, super diversis introitibus, sylvis, terris, domibus et bonis rebusque aliis, prout in actis dilecti filii Tydei de Marchis, eiusdem Camerae ac causae et causarum huiusmodi notarii, constat; ac denique super validitate quorumdam capitulorum, seu, ut dicitur, concordiae, et generalis consilii civitatis et comitatus desuper subsecuti, dilecto filio nostro Dominico tituli Sancti Laurentii in Pane et Perna presbytero cardinali Pinello nuncupato, lites et differentias huiusmodi audiendas, cognoscendas et postea nobis referendas, commisimus.

Eas Papa cognoscend. commiserat cardinali Pinello

Ad se advocat et definit.

§ 2. Cum autem dictus Dominicus cardinalis totum hoc negocium mature per eum cognitum sincere et fideliter nobis retulerit, nos, paci ac quieti civitatis et

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

comitatus ac universitatum et hominum praedictorum consulere et providere cupientes, eos et eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, ac lites et differentias huiusmodi, quarum statum praesentibus haberi volumus pro expresso, ab eodem Fabio et Camera praedictis aliisque iudicibus quibuscumque ad nos advocantes et penitus extinguentes, ipsisque perpetuum silentium desuper imponentes, illas in hunc, qui sequitur, modum et formam decidimus et terminamus, sicque perpetuis futuris temporibus observari volumus et mandamus, videlicet:

Fructus controversi deponantur penes communem camerarium a toto comitatu eligendum.

§ 3. In primis, quod fructus terrarum, sylvarum et bonorum reditusque et proventus super quibus lites et causae in eadem Camera et alibi versae sunt et vertuntur, ac omnes et quicumque alii introitus, reditus, proventus et emolumenta, cuiuscumque generis et quocumque nomine nuncupati, tam civitatis quam universitatum, castrorum dicti comitatus, ubique existentes, et undequaque provenientes, et tam hactenus habito et acquisito, quam etiam in futurum habendo et acquirendo, deveniant et devenire debeant ad manus unius communis camerarii, qui camerarius sit et esse debeat forensis, et eligi semper debeat per consilium generale civitatis et comitatus, cum pactis ac conditionibus, prout hodie servatur, et ita in futurum servari volumus et mandamus.

Applicandi vero in bonum totius comitatus.

§ 4. Item, quod dictus camerarius debeat reponere et conservare omnes introitus, reditus et proventus supradictos in civitate Esii in una sola communi bursa et archa, et quod omnes dicti introitus, reditus et proventus applicentur et inserviant, prout illos ex nunc applicamus et inservire mandamus, ad beneficium et commodum universale civitatis et comitatus et dictorum castrorum, prout infra ordinabitur.

Fructus terrarum singulis terris assignatarum sint earumdem proprii.

§ 5. Declarantes tamen quod fructus terrarum, quas vocant *del Commune*, alias castris Massarii, Montis Carotti et aliis castris in partem per communitatem civitatis et comitatus assignati sint proprii et particulares cuiusque castri, secundum illam portionem videlicet terrarum quas possidet unumquodque dictorum castrorum.

Impendendi tamen in solutionem onerum communitatum.

§ 6. Sed ad hoc, ut melius conserventur, et ne in aliquos pravos usus per dicta castra dicti fructus dilapidentur, volumus quod etiam illi deveniant et devenire similiter debeant ad manus eiusdem communis camerarii vel alterius ab eo in dictis castris deputandi seu substituendi, ad hoc ut ab unoquoque praedictorum castrorum fructus suae ratae convertantur et expendantur, prout illos ex nunc applicamus, pro solutione onerum cameralium dicta castra et eorum quodlibet tangentium, et aliis suis expensis et oneribus de quibus infra dicetur. Prohibentes ne ad alios usus expendantur nec divertantur; et idem declaramus et ordinamus fieri debere de fructibus bonorum ab eisdem castris emptorum ab eadem communitate Esii.

Datia quae exiguntur Esii non exigenda in castris praeter vectigal macinatus.

§ 7. Declaramus etiam quod onera, collectae, datia, gabellae, spinae, vini, denarii pro libra et aliae exactiones, quae sunt et exiguntur in ipsa civitate tantum, non possint in futurum exigi nec imponi in ipsis castris vel aliquo ipsorum, ubi de praesenti non exiguntur, excepta tamen exactione panli macinatus, ad cuius solutionem volumus etiam i-

psum comitatum et castra teneri et subiici.

Fructus et supra penes camerarium depositi in quod impendi debeant.

§ 8. Item volumus quod dictus camerarius ex dictis introitibus pecuniisque in dicta communi bursa redigendis teneatur et debeat solvere videlicet in primis singulas expensas necessarias et opportunas pro manutentione, refectione et restauratione pontium, viarum, fontium et cloacarum tam civitatis quam castrorum; et quod liceat magistratui et consilio credentiae civitatis tantum praedicta restaurare, ac fieri et fabricari facere in ipsa civitate, burgis et territorio eiusdem civitatis, exceptis tamen ponte fluminis Esini et altero vulgariter nuncupato *della Granita*, in quibus debeat provideri per consilium generale civitatis et comitatus; et similiter in castris liceat consilio et quatuor ac capitaneo cuiuslibet loci praedicta restaurare, fabricare et fieri facere. Item, per eundem camerarium debeant solvi expensae quae fiunt et occurrunt in ipsa civitate, videlicet, salarium gubernatoris et aliae expensae, quae pro eodem fieri necesse est. Item expensae magistratus et eius familiae, necnon iudicis, medicorum, chirurgi, magistri scholarum, cancellarii et aliorum officialium et salariatorum eiusdem civitatis et comitatus, necnon expensae praedicatoris, exactoris collectarum dictae civitatis, pecuniaeque necessariae et opportunae pro celebratione missarum et cerae oblatione solvi solitae in eadem civitate iuxta laudabilem illius consuetudinem. Item volumus quod ex dictis introitibus exigendis per dictum camerarium, et ex pecuniis dictae bursae communis debeant fieri et fabricari quolibet anno cannae viginti murorum in burgo ipsius civitatis seu aliis locis eiusdem, ubi muri deficerent vel debiliores forent. Ordinantes etiam quod perficiatur omnimode palatium noviter constructum in civitate pro magistratu.

Facultas magistratui Esino concessa donariam offerre occasione transitus alicuius generosae personae.

§ 9. Item, quod liceat magistratui et consilio credentiae civitatis tantum donare, occasione transitus alicuius insignis personae et alterius superioris per eamdem civitatem obiter transeuntis, quantitatem rerum benevisam, dummodo non excedatur ad plus in huiusmodi munere summa triginta vel triginta quinque scutorum.

Dandi eleemosynas.

§ 10. Item, quod liceat eidem magistratui et consilio credentiae civitatis tantum facere eleemosynas extraordinarias usque ad summam scutorum decem pro quolibet magistratu, dareque eleemosynas solitas fratribus cappucinis et Sancti Francisci, aliisque locis piis et miserabilibus personis.

Aliae solutiones per camerarium faciendae.

§ 11. Et sic etiam per eumdem camerarium et ex eadem bursa communi debeant solvi pro eisdem castris, in primis illa portio, quam hodie singula castra de trimestri in trimestre contribuere solent pro subsidio triennali. Item salaria et alii soliti sumptus dictorum castrorum, videlicet, capitaneorum, baiulorum, syndicorum, maleficia denunciantium, exactorum, collectarum, praedicatorum, baiulorum dictae communitatis intimantium consilia ac alia occurrentia, visitationum, superiorum et barigellorum, solitorum medicorum et magistrorum grammaticae. Necnon per eumdem camerarium solvi debeant omnes et quaecumque aliae expensae solitae, ac etiam quae in dies eisdem civitati et castris et cuilibet eorum extraordinarie occurrerint et occurrere possent.

In singulis castris substitutus camerarius deputandus a communi camerario.

§ 12. Item ordinamus quod in singulis castris, pro maiori eorum commoditate, debeat dictus communis camerarius deputare et substituere exactores, qui introitus dictorum castrorum exigant et eorum onera et expensas, ut supra praemissum est, solvant.

§ 13. Declarantes tamen quod non pos-

Pro singulis castris quota pecuniae pars expendi possit.

sit pro aliquo dictorum castrorum expendi ex dicta bursa communi maior summa pecuniarum quam sit illa quae extrahetur ex introitibus a singulo castro communicandis.

Nihil solvendum sine debitis cauthelis.

§ 14. Ordinantes et omnino praecipientes quod praedictus camerarius communis et eorum substituti, ut supra, non possint nec debeant solvere aliquam pecuniarum summam, nisi praecedente legitimo mandato de solvendo, ac facta debita quietantia a tergo de solutis; et quod omnia registrentur in libro rationum dicti camerarii communis, ad effectum ut possint revideri computa solutorum et acceptorum, et quod ad notitiam civium et comitativorum deveniat quod omnes introitus, de quibus supra, non aliter fuerint consumpti quam prout in praesentibus nostris litteris ordinamus, declaramus et praecipimus.

Si aliquod castrum dismembretur a comitatu, privabitur talis expensarum communicatione.

§ 15. Item volumus quod si aliquod praedictorum castrorum unum seu plura ullo umquam tempore dismembrari contigerit a iurisdictione et gubernio dictae civitatis, illico sit privatum et privata participatione quorumcumque emolumentorum, sylvarum, terrarum et aliorum bonorum, quorum omnium fructus tantum, vigore praesentium, ut supra, communicantur, ac etiam privatum et privata existant participatione quorumcumque aliorum introituum, redituum et proventuum tam dictae civitatis quam aliorum castrorum, quae in unione ac sub iurisdictione dictae civitatis remanebant.

Bona, de quibus agitur, numquam alienanda a singulis communitatibus.

§ 16. Item volumus quod sylvae et alia bona, de quibus supra, existentia tam in civitate et eius territorio quam in castris et eius territoriis, nullo umquam tempore possint dividi nec inter ipsos cives nec inter comitativos, sub gravissimis poenis arbitrio nostro declarandis.

§ 17. Item volumus quod omnes et singuli fructus, reditus et proventus, de quibus supra, simul coniunctim vel separatim, prout consilio credentiae et generali civitatis magis placuerit, locentur, pro tempore eis beneviso, in ipsa civitate, et per eius magistratum sono tubae plus offerenti, cum obligatione et conventione expressa quod tempore debito omnia solvantur in manibus dicti communis camerarii.

Locanda solum conditionibus hic expressis.

De expensis extra ordinem.

§ 18. Item volumus quod ex dictis introitibus et bursa communi remanere debeant et relinquantur in manibus dicti camerarii scuta ducentum quolibet trimestri pro expensis extraordinariis dictae communitatis, de quibus supra, cum hac expressa declaratione quod de illis bonum computum reddatur iuxta solitum, ut moris est, et si aliquid supererit ex dictis pecuniis, ad ordinarias impensas onerum cameralium applicentur.

Ex eisdem fructibus solvenda onera cameralia.

§ 19. Ac etiam volumus et decernimus quod ceteri quoque introitus dictae bursae communis sint et intelligantur applicati, prout illis ex nunc applicamus, pro solutione onerum cameralium nobis et sanctae Sedi Apostolicae per civitatem et comitatum praedictos debitorum, cum prohibitione etiam expressa quod non possint ullo umquam tempore ad alios usus applicari, vel in aliam causam diverti seu expendi, praeterquam ad iam destinatas, et pro solutione dictorum onerum, nisi consilium generale civitatis et comitatus pro aliqua urgenti causa aliud deliberaret; et tunc in eodem seu alio consilio provideatur etiam unde extrahi debeant pecuniae remittendae pro solutione dictorum onerum cameralium.

Si pecunia par non sit, imponenda castris collecta.

§ 20. Item volumus quod dicti introitus, quatenus non sufficerent, imponatur collecta pro summa deficienti, dividenda inter civitatem et comitatum et castra, iuxta solitum, et prout hodie servatur.

Ramusculi tamen in sylvis colligendi per pauperes.

§ 21. Item volumus quod pauperes et aliae miserabiles personae civitatis possint accedere ad sylvas Sterpariae et Gangaliae pro colligendis ramusculis aridis vi ventorum vel alias humi deiectis, iuxta formam decretorum venerabilis fratris Annibalis de Grassis, episcopi Faventini, et Camerae Apostolicae clerici et visitatoris alias per nos deputati.

De incisione et venditione lignorum

§ 22. Item volumus quod decreta eiusdem visitatoris serventur super incisione et venditione lignorum dictarum sylvarum, et quod non incidantur nec vendantur, nisi prout in dictis decretis ordinatur et praecipitur.

Expensis magistratus.

§ 23. Item volumus et declaramus quod pro expensis magistratus dictae civitatis non possit maior quantitas grani et pecuniarum singulo bimestri consumi, quod declaratum fuit per praedictum visitatorem.

Quod in generali consilio fuerit statutum tenendum

§ 24. Item volumus et declaramus quod semper, quod per consilium credentiae et generale civitatis et comitatus huiusmodi legitime coadunatum, fuerit aliquid resolutum super aliqua re facienda, vel super quovis negotio et tractatu exequendo, vel super aliqua expensa, illud exequi semper debeat, quod in eo fuerit resolutum, nec possit sola civitas vel castra unum seu plura contrarium resolvere, nec dictae resolutioni contradicere aut se opponere; et si secus fiat, non valeat ipso iure, graviterque contraveniens puniatur arbitrio gubernatoris.

In negotiis singularum communitatum, particularia cogenda consilia

§ 25. In aliis autem negotiis particularibus solius civitatis tantum, ac etiam similiter singulorum castrorum, consilia cuiuslibet loci provideant et resolvant, prout cuilibet eorum magis placuerit et expediens videbitur.

In casu paritatis votorum quid sit agendum

§ 26. Item volumus quod in casu discordiae inter confalonerium et priores, an aliquod negotium, seu, ut vocant, *proposta*, poni debeat ad partitum vel ne, in consilio generali civitatis et comitatus, ita quod eorum vota forent paria hinc inde, tali casu dictus gubernator seu eius locumtenens dictam propostam sibi benevisam reiiciat vel poni faciat ad partitum prout magis viderit expedire.

A singulis castris mittendum Esium Pallium in die S. Floriani

§ 27. Postremo volumus et ordinamus quod singulis annis quodlibet castrum dicti comitatus teneatur in festo divi Floriani, quarta maii, portare solitum pallium per eius syndicum ad id specialiter deputatum, cum speciali mandato tenoris huiusmodi, videlicet: ad comparendum coram confalonerio et prioribus et syndico civitatis et communitatis Esii, et praesentandum solitum pallium in signum fidelitatis et obedientiae, ac iurandum fidelitatem et obedientiam praedictae civitati et communitati, omniaque alia et singula faciendi, gerendi, quae in praemissis et circa ea necessaria fuerint seu quomodolibet opportuna.

De molendinis tutius comitatus

§ 28. Item volumus et praecipimus quod castra et comitativi non possint, nec eorum quodlibet valeat, quavis occasione vel causa, directe vel indirecte, facere decreta per quae retrahantur comitativi ad accedendum ad molendum eorum frumenta in molendinis dictae communitatis, quinimo omnes teneantur, prout fas est, et pluries resolutum fuit in consilio generali civitatis et comitatus, transmittere eorum frumenta in dictis molendinis; et contraveniens graviter puniatur arbitrio gubernatoris, nisi ex aliqua urgenti necessitate vel legitimo impedimento ad dicta molendina accedere non possent, quo casu volumus quod eis permissum sit alibi accedere, dummodo omne lucrum ex hoc proveniens sit eiusdem communitatis Esii.

Si quae exoriantur controversiae a cardinali Gesualdo decidantur

§ 29. Volumus denique atque decernimus quod si aliquae aliae differentiae vel iam ortae sint vel in dies oriri contigerit inter ipsam civitatem et castra,

aut singulariter inter unum quodque eorum, tam super interpretatione ac declaratione praemissorum, quam super quibuscumque aliis causis ac differentiis, quae audiantur et terminentur ab eodem Dominico cardinali, quem tamquam informatum, ac de cuius prudentia confidimus, scimus quod poterit ac valebit omnia alia, si oriri contingerit, finire et terminare.

In aliis casibus servanda decreta visitatoris et litterae eiusdem Pontificis

§ 30. Ordinantes etiam quod in aliis casibus non comprehensis in dictis nostris litteris, serventur statuta loci ac aliae nostrae litterae in forma brevis alias mensibus elapsis desuper confectae, ac decreta praedicti visitatoris; et ita statuimus, ordinamus inviolabiliterque observari mandamus.

Clausulae

§ 31. Sicque per quoscumque iudices, gubernatores et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam dictae Sanctae Sedis de latere legatos, ac S. R. E. cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; necnon praesentes litteras de subreptionis vel obreptionis vitio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari, etiam ex eo quod eisdem praemissis interesse habentes vocati non fuerint, nullo unquam tempore posse; irritum quoque et inane decernimus si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Commissarii deputati ad exequendam

§ 32. Quo circa venerabilibus fratribus Anconitano et Auximanensi episcopis, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, solemniter publicantes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia observari; contradictores quoslibet et rebelles, et praemissis non parentes, per praedictas et alias sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contrariorum

§ 33. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon civitatis, comitatus et castrorum huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi et excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, VIII iulii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 8 iulii 1589, pontif. an. V.

CLIV.

Confirmatio taxae sportularum in causis omnibus in civitate Fanensi iudicandis debitarum tam iudicibus ordinariis quam commissariis [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Fanensium fides et devotio erga Rom. Pontificem.

Spectata nobis dilectorum filiorum communitatis et hominum civitatis nostrae Fanensis fidei et devotionis erga nos et Romanam Ecclesiam sinceritas promeretur ut iustis eorum votis et petitionibus favorabiliter annuamus.

Nonnullas capitulationes pro taxa sportularum faciunt.

§ 1. Exponi siquidem nobis nuper fecerunt communitas et homines praedicti quod ipsi alias opportune providere cupientes ut in causis civilibus, sive ordinariis sive extraordinariis sive executivis, quae in praedicta civitate deinceps, quorum [2] quibusvis tribunalibus introducerentur, recte procederetur, utque taxa aliqua honesta statueretur, quae pro congrua iudicum sive officialium mercede, sive sportulis aut capitibus solidorum, seu quocumque alio modo aut nomine nuncupetur, satis esset, litigantibus vero minime gravis, in eorum generali consilio ad taxam et capitulationes quas infra ad verbum describi et annotari volumus, devenerunt.

Et a Pontifice confirmari petunt

§ 2. Has autem, ut ipsius civitatis quieto statui et bono regimini valde accommodatas et utiles, inviolate observari desiderantes, nobis humiliter supplicari fecerunt ut illis apostolicae firmitatis robur adiicere, aliasque desuper opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Confirmat Sixtus

§ 3. Nos igitur, eosdem communitatem et homines specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, ipsosque universos et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, taxam et capitulationes sic ut praefertur ab eis factas et praesentibus insertas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus et approbamus, atque firmo et inviolabili apostolicae firmitatis robore communimus, supplentes omnes etiam substantiales et alios defectus, si qui forsan intervenerunt in eisdem.

Servarique mandat sub poenis hic expressis

§ 4. Necnon taxam et capitulationes huiusmodi ab omnibus, tam iudicibus sive officialibus aut ius quomodocumque in dicta civitate dicentibus, ecclesiasticis et saecularibus, quam aliis quibusvis personis quae illa quomodolibet concernunt, inviolabiliter observari debere, sub poena, ultra restitutionem ipso facto fiendam totius illius quod, plus ultra dictam taxam, aliquis eorum acceperit in casu non permisso, infamiae et centum scutorum pro qualibet vice qua fuerit contrafactum, applicandorum ipso facto Camerae communitatis praedictae, etiam de salario ipsorum gubernatorum et aliorum iudicum, per depositarium census et alios depositarios dictae civitatis retinendorum, si ipsi gubernatores, auditores, vicarii, praetores et alii quicumque iudices, ordinarii vel delegati, ultra dictam taxam aliquid nomine sportularum aut alias quomodocumque, sub quovis quaesito colore, acceperint; quod probari sufficiat per unum testem fide dignum, et per iuramentum ipsius qui sportulas vel aliquid ultra dictam taxam solvisse diceretur.

§ 5. Sicque per quoscumque iudices

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium. [2] Legimus *coram* (R. T.).

Clausulae irritantes. et commissarios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Executores deputat. § 6. Quo circa venerabili fratri episcopo et dilectis filiis gubernatori et praetori seu potestati dictae civitatis pro tempore existentibus, per praesentes committimus et mandamus quatenus episcopus et gubernator, et in absentia episcopi, gubernator et potestas praedicti, coniunctim procedentes, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra, praemissis omnibus et singulis, iuxta praesentium continentiam et tenorem, pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos seu quemlibet eorum per iudices, vicarios in spiritualibus, praetores, auditores seu gubernatores et commissarios praedictos vel quosvis alios indebite quomodolibet molestari, perturbari aut inquietari: contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo.

Contraria tollit. § 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac eiusdem civitatis statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis personis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Taxae et capitulationum tenor. § 8. Tenor autem taxae et capitulationum praedictarum est qui sequitur; scilicet:

Nelle cause civili, che ordinariamente ed estraordinariamente si faranno per l'avvenire al tribunale del magnifico signor Podestà di Fano, debba esso signor Podestà conseguire l'infrascritti capisoldi o sportule, oltre il suo salario, cioè:

		sc.	b.
Da uno scudo sino a dieci di grossi venti per scudo		sc. 0	b. 6
Da	10 a 25	» 0	» 20
Da	25 a 50	» 1	» —
Da	50 a 100	» 1	» 20
Da	100 a 150	» 2	» —
Da	150 a 200	» 2	» 20
Da	200 a 250	» 3	» —
Da	250 a 300	» 4	» —
Da	300 a 400	» 5	» —
Da	400 a 500	» 6	» —

Dichiarando che da tal somma in su non possa avere e conseguire se non la suddetta tassa di scudi sei, sia la causa di che somma esser si voglia.

E che la detta tassa abbia luogo tanto nelle cause *de appellatione*, come nelle *commissariæ*. Non però s'intenda delle cause sommarie di mercedi, di pensioni di case, e dove non fosse processo fatto, e di vedove e pupilli poveri, e miserabili persone. E nelle esecutive dove non sia contraddizione, il giudice non possa pigliare emolumento alcuno.

E perchè non è provvisto delle sportule nelle cause civili avanti il tribunale di monsignore governatore per la quiete dei litiganti, che il simile s'osservi al detto tribunale nelle dette cause, *etiam de appellatione et commissariae*, ed in ogn'altra causa che fosse avanti il suo tribunale.

Dichiarando che nelle cause dei forastieri che si agiteranno alli suddetti tribunali, per li capisoldi e sportule si servi lo statuto in tal caso provisto.

Che le predette sportule dei giudici non possino in alcun modo riceversi nè pigliarsi dalle parti, che litigassero, ma so-

lum per le mani del notaro della causa, le quali si debbano depositare *in actis* dalli procuratori, ed il notaro ne faccia nota *in actis*.

E che esso notaro non possa nè debba ricevere da esse parti o da una di esse se non la detta quantità, come di sopra tassata, *etiam* che le parti volessero spontaneamente dare o deporre maggior somma, ed esso notaro pigliandole e dandole a esso giudice, sia ed esser debba obbligato alla restituzione di quel più che avesse preso o dato al giudice.

E partito il giudice, detto notaro sia obligato restituire alle parti, ancorchè il giudice fosse stato sindicato, e non fosse sopra ciò molestato e assoluto, tutta la detta quantità.

Che il giudice o notaro non possa ricever nè pigliare più delle maggiori somme tassate, *etiam* che la sentenza fosse parte condannatoria e parte assolutoria, ovvero ancorchè in essa ambedue le parti fossero condannate nelle cose addimandate, o in parte assolute respettivamente, *etiam* che i ligitanti fossero o da una parte o da ambedue le parti più e diverse persone.

Nelle cause di Communità ed Università le sportule siano duplicate solamente.

Che deponendosi da tutte due le parti tutta la quantità, come di sopra tassata, il notaro debba solo ritenere la metà per ciascuna, ed il resto restituire subito alle parti, cioè, la metà per una respettivamente. Altrimenti sia tenuto come se avesse preso maggior quantità di sportule tassate.

Che le dette somme, come di sopra tassate, s'intendono solo per le sentenze diffinitive, o vero che abbiano *vim diffinitivae*, cioè quando dal medesimo giudice non si possa sperare nè spettare altra sentenza.

Che delle interlocutorie non possino essi giudici pigliare sportule alcune, e che il notaro non possa dare dette sportule al giudice *nisi post latam sententiam*.

Che li giudici non possino avere nè pigliare le dette sportule, come di sopra tassate, se non nelle cause estraordinarie ed ordinarie ed esecutive, però nel modo come di sopra, nelle quali si sia proceduto per li debiti termini secondo la forma delli statuti, ed in diffetto d'essi secondo la ragion commune.

Et occorrendo che dalle parti o da una d'esse si adimmandasse il consiglio del savio secondo la forma de'statuti, il quale consiglio detti giudici debbano in ogni modo concedere, nè possano negarlo, e venuto il consiglio, aperta e data la sentenza per il giudice, in tal caso essi giudici non possano se non avere la metà d'esse sportule, come di sopratassate.

E che tutte le predette cose si debbano osservare *etiam* per li giudici ecclesiastici e per i loro notari di essa città nelle cause vertenti avanti i lor tribunali.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, die XXIV iulii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 24 iulii 1589, pontif. anno V.

CLV.

Confirmatio unionis congregationis Sancti Ambrosii Mediolanensis et Sancti Barnabae provinciae Marchiae et Genuae sub Regula Sancti Augustini, cum nonnullis conventionibus inter ipsas initis.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Religionis propagationem et incremen- Procemium.

1 Ex Regest. in Secret. Brev.

tum sinceris, prout ex debito pastoralis officii tenemur, desiderantes affectibus, iis quae propterea facta fuisse comperimus, ut perpetuo firma permaneant, apostolici muniminis firmitatem libenter adiicimus.

Hae duae congregationes invicem uniuntur.

§ 1. Sane dilectus filius noster Franciscus S. Mariae in Via Lata diaconus cardinalis Sfortia nuncupatus, tam suo quam dilectorum filiorum superiorum S. Ambrosii ad nemus Mediolanensis et S. Barnabae provinciae Marchiae et Genuae congregationum, sub Regula S. Augustini degentium, nominibus, nobis nuper exposuit quod alias tam ipse, qui dictarum congregationum protector existit, quam superiores praedicti, qui, ut praefertur, sub eadem Regula vivunt, cupientes pro ipsarum ambarum congregationum augumento illas unire, habito super hoc inter eos tractatu, tandem, ex certis tunc expressis causis, dictas congregationes cum quibusdam capitulis et conventionibus univerunt et incorporarunt, ac unum corpus effecerunt, prout desuper publico confecto instrumento plenius dicitur contineri.

Unionem autem apostolica auctoritate petunt roborare.

§ 2. Quare tam Franciscus cardinalis quam supradicti, desiderantes huiusmodi unionem ac instrumentum desuper celebratum, necnon capitula et conventiones in eo contenta, pro illorum firmiori subsistentia, per nos approbari et confirmari, nobis humiliter supplicaverunt quatenus eorum desiderio huiusmodi annuere, aliasque in praemissis opportune providere, de benignitate apostolica dignaremur.

Praestat Pontifex,

§ 3. Nos, habita de praemissis relatione a dilectis filiis nostris S. R. E. cardinalibus deputatis super negotiis regularium, quibus negotium huiusmodi commiseramus, dicti instrumenti ac capitulorum et conventionum in eo contentorum huiusmodi tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, unionem praedictam ac instrumentum desuper confectum, necnon capitula et conventiones in eo contenta, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti et solemnitatum quarumcumque quomodolibet omissarum defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus.

Denuoque unit.

§ 4. Et nihilominus S. Ambrosii et Sancti Barnabae ac Genuae congregationes praedictas, eorumque Ordines et monasteria ac loca quaecumque, auctoritate et tenore praedictis, de novo, quatenus opus sit, unimus et incorporamus, ac unum corpus a nobis effectum esse volumus, decernimus et declaramus.

Sicque ab omnibus religiosis praecipit observari.

§ 5. Mandantes in virtute sanctae obedientiae, et sub poenis per dictum et pro tempore existentem protectorem infligendis omnibus et singulis dictarum congregationum superioribus et religiosis nunc et pro tempore existentibus, ut praesentibus nostris litteris et in eis contentis pareant et obediant, ac ea omnia per supradicta et in dicto instrumento contenta observent et observari faciant cum effectu.

Obstantibus derogat.

§ 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac congregationum huiusmodi, et illorum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die IV augusti MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 4 augusti 1589, pontif. an. V.

CLVI.

De electione prioris generalis et aliorum praelatorum congregationis canonicorum regularium S. Salvatoris, Ordinis S. Augustini [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ex varietate temporum ipsa quoque humana consilia quandoque variantur.

Pius V capitulum generale quolibet triennio celebrari, et in eo priorem generalem et visitatores, ac dictum priorem ad triennium eligi iussit

Sane felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, capitulum generale congregationis canonicorum regularium S. Salvatoris Bononiensis, Ordinis Sancti Augustini, quod unoquoque anno celebrari consueverat, deinceps quolibet triennio celebrari, et in eo priorem generalem, visitatores ac procuratorem generalem, ad triennium similiter duraturos eligi debere, per suas in forma brevis litteras statuerat et decreverat.

Hic Pontifex aliter statuit

§ 1. Nosque, iustis adhuc et rationabilibus causis adducti, eam ipsam Pii V constitutionem mutantes, idem capitulum rursus quolibet anno celebrari, dictumque priorem generalem, visitatores ac procuratorem generalem, aliosque officiales et ministros similiter singulis annis eligi debere statueramus et decreveramus, prout in utrisque litteris praefatis latius continetur.

Nunc vero iustis de causis constitution Pii V innovat.

§ 2. Verum cum postea congregationem praefatam ingenti aere alieno gravatam esse, illudque dissolvi minime posse, nisi annuis, quas sustinet, impensis aliquo pacto sublevetur, acceperimus atque adeo consideraverimus quod si dictum capitulum generale non amplius singulis annis, sed de triennio in triennium, ut ante consueverat, celebraretur, maximis sumptibus, qui in congregando dicto capitulo fiunt quotannis, parceretur. Unde ipsum aes alienum, quod alioquin continuo augetur, facilius dissolvi, quinimo ipsi canonici, qui propterea nimis frequenter vagari videbantur, in regularis observantiae studio melius contineri poterunt, ipseque prior generalis de necessitatibus dictae congregationis uberius dicto triennio durante se informare, eisdemque consultius et salubrius providere similiter poterit, eiusdem congregationis commodis quantum possumus prospicientes, litterarum praefatarum tenores, ac si praesentibus insererentur, pro expressis habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod posthac perpetuis futuris temporibus capitulum generale eiusdem congregationis quolibet triennio, iuxta formam litterarum eiusdem Pii V, omnino celebrari debeat, et in eo prior generalis, visitatores et procurator generalis, prout ipse Pius V;

Ceterosque abbates, priores, vicarios et praepositos similiter ad triennium eligi mandat.

§ 3. Ac ceteri etiam abbates, priores, vicarii et praepositi ad triennium eligantur, prout recolendae memoriae Gregorius Papa decimus tertius, etiam praedecessor noster, per similes litteras, quarum etiam tenorem pro expresso haberi volumus, disposuerunt. Ita tamen quod dilecti filii moderni prior generalis, visitatores, procurator generalis et alii officiales praedicti per triennium a die eorum electionis computandum, eorum officiis fungi debeant.

Generalis eligi iterum nequit, nisi elapso sexennio.

§ 4. Quodque prior generalis, lapso triennio sui officii, non possit denuo ad idem officium eligi, nisi lapso sexennio.

Eorum aliquo infra triennium decedente, eius loco suffectus officium usque ad capitulum teneat.

§ 5. Et si contingat aliquem ex dictis officialibus intra triennium sui officii decedere, is qui in ipsius locum iuxta formam constitutionum dictae congregationis suffectus fuerit, in officio usque ad proximum generale capitulum perseveret.

[1] De huiusmodi electione vide in const. CCXII Pii V, *Inter ceteras*, pag. 953, tom. VII, et alia const. CX. Gregorii XIII, *Quae inter*, pag. 313, tom. VIII, ubi alia de hac Religione sunt indicata.

Diaetam anno quolibet teneri praecipit.

§ 6. Volumus autem, ut negocia eiusdem congregationis intra dictum triennium utilius et diligentius pertractentur, quod, quotannis in loco commodo, conventus, quem diaetam appellant, iuxta praescriptum litterarum eiusdem Pii V, habeatur, in quo prior generalis ac visitatores, una cum duobus ex quatuor congregationis praedictae canonicis in generali capitulo ad hoc tamquam consultores instar aliorum officialium specialiter eligendis, quorum hac prima vice moderno priori generali et visitatoribus ac procuratori generali electionem tribuimus, conveniant. In ipso vero conventu potissimum examinetur an ipse prior generalis et reliqui ab acceptione munerum abstinuerint, et an aes alienum iuxta ordinem praescriptum dissolutum fuerit. Volumusque ideo ut idem conventus, quae ad bonorum dilapidationem ac munerum acceptionem pertinent, a quorum perceptione abstineri omnino cupimus, ea quae scilicet idem conventus, etiam contra eumdem priorem generalem occasione praemissorum remedio indigere duxerit, communi dicti conventus consensu accedente, quamprimum ad nos et successores nostros vel eiusdem congregationis pro tempore protectorem referri curet.

Formam electionis prioris et aliorum a Pio V traditam,

§ 7. Ceterum in electionibus prioris generalis, visitatorum, procuratoris generalis et aliorum officialium praedictorum, ac in bonorum administratione, et rationum computorumque redditione, formam in praedictis Pii praedecessoris litteris traditam,

Et constitutiones autem in eligendis discretis servari iubet.

§ 8. In electione vero discretorum sive sociorum, constitutiones et regularia dictae congregationis instituta omnino servari debere praecipimus et mandamus.

Observantiam huius bullae omnibus iniungit.

§ 9. Decernentes priorem generalem, visitatores, procuratorem generalem ac alios officiales et canonicos dictae congregationis ad praemissorum omnium observationem teneri, et obligatos existere, et ad id per modernum et pro tempore existentem protectorem praedictum, etiam per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, cogi et compelli posse; sicque et non aliter per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritumque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Contrariis derogat.

§ 10. Non obstantibus singulis litteris praedictis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac congregationis et Ordinis praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Tractare de immutatione huius bullae prohibet.

§ 11. Volumus autem, ac in virtute sanctae obedientiae et sub privatione quorumcumque officiorum et dignitatum, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis arbitrio nostro infligendis ac moderandis, praecipimus ac inhibemus omnibus et singulis congregationis praedictae canonicis ac aliis quibuscumque personis in eadem congregatione degentibus, ne quis, publice vel privatim, de triennali capitulo, ac constitutione nostra huiusmodi, omnibusque praemissis, in contrarium quomodolibet tractare audeat seu praesumat.

Transumptis credi decernit.

§ 12. Ceterum, quia difficile foret praesentes nostras litteras ad singula quaeque loca deferri, volumus ac apostolica auctoritate decernimus ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, ac sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitu-

tae munitis, eadem prorsus fides, et in iudicio et extra, adhibeatur, quae oisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXIII augusti MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 23 augusti 1589, pontif. an. V.

CLVII.

Confirmatio venditionis loci pro fabricandis carceribus in Urbe, ut clericis, religiosis, hebraeis et christianis delinquentibus distinctus carcer assignari possit.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Procemium ab ipsa constitutionis materia petitum.

Quae ordini ecclesiastico et statui christiano noxia esse videntur, et scandalum obiicere perhibentur, e medio submovere, et eis de opportuniori et aptiori loco providere pernecessarium et rationi consonum existit; quod nos pro nostri pastoralis officii debito, inter alia quae in oculos nostros incurrunt, de Christi peculio in carceribus cum indignis et reiectis hebraeis mancipato, ne ex huiusmodi eorum mutua conversatione et permixtione scandala et incongruitates oriantur, curam peculiarem habere, et eis, quae pro huiusmodi scandalorum obviatione et abolitione, et praemissorum feliciori regimine et administratione facta esse dicuntur, ne sub contemptionis scrupulo elabantur, sed firma, perpetua et inconcussa permaneant, muniminis nostri firmitatem adiicere solemus, prout personarum, temporum et locorum qualitate pensata conspicimus in Domino salubriter expedire.

Cardinalis Rusticcius, habita Papae facoltate,

§ 1. Hinc est quod dilectus filius noster Hieronymus tituli Sanctae Susannae S.R.E. presbyter cardinalis Rusticuccius nuncupatus, et noster in alma Urbe nostra eiusque districtu vicarius generalis, ratione sui vicariatus officii considerans indecens admodum esse clericos ac religiosos viros, quos pro temporo ex variis et diversis causis carceribus mancipari contingit, simul et permixtim ac una cum laicis et saecularibus personis delinquentibus ac facinorosis hominibus in dictis carceribus permanere et versari, necnon hebraeos, quos etiam carcerari contingit, cum christianis, tam laicis quam religiosis, habitare et conversari, et pro huiusmodi scandalis et incongruitatibus tollendis, carceres particulares et separatos clericis et religiosis hebraeisque praedictis constitui et assignari; nullumque locum, quam quamdam domum in eadem Urbe et regione Pontis, iuxta dilecti filii Iacobi *dell'Elba*, retro flumen Tyberis ab uno, et carceris Turris Novae ante viam publicam, et alios eius notissimos fines a reliquis lateribus sitam, ad ecclesiam Sancti Stephani Rotundi in Monte Celio de dicta Urbe spectantem et collegio Germanico et Ungarico eiusdem Urbis alias apostolica auctoritate unitam, annexam et incorporatam, pro huiusmodi carceribus particularibus et separatis construendis et fabricandis aptiorem et commodiorem esse, super praemissis nobis cum verbum habuerit; nosque, praemissa rationi consona esse animadvertentes, eiusdem Hieronymi cardinalis relatis annuerimus, praemissaque fieri et ipsam domum ex pecuniis provenientibus et proventuris ex delictis et maleficiis seu confiscationibus illorum causa per dictum officium vicariatus factis et ex tunc faciendis, emi et comparari mandaverimus.

domum ad carceres optam emere parat

Rector collegii Germanici eam vendit

§ 2. Et propterea dilectus filius Petrus Antonius Spinellus presbyter Societatis Iesu, dictique collegii rector, voluntati et mandatis nostris obtemperare volens, nomine dicti collegii praedictam do-

mum, ut praefertur, confinatam, cum omnibus et singulis iuribus, membris et pertinentiis suis, eidem Hieronymo cardinali, ad effectum praemissum, pro pretio mille octingentorum et septuaginta septem scutorum et viginti septem bononenorum, ad rationem decem iuliorum monetae Romanae pro quolibet scuto, per dilectum filium Martinum Longum peritum communiter electum extimato, eaque mille scuta similia de pecuniis ex poenis delictorum et maleficiorum dicti officii vicariatus et confiscationum factarum proventis, eidem Petro Antonio rectori, qui illas penes dilectum filium Tyberium Ceulum in dicta Urbe mercatorem, ad effectum illa in emptionem aliorum bonorum stabilium seu locorum montium non vacabilium investiendi, aut in extinctionem tot debitorum dicti collegii exponendi et erogandi soluta fuerunt. Reliqua vero octingenta et septuaginta septem scuta ac viginti septem bononenos huiusmodi pro integra solutione pretii dictae domus, dictus Hieronymus cardinalis dicto collegio et seu illius rectori praedicto, illinc ad duos annos a die stipulationis instrumenti desuper confecti incohandos, realiter et cum effectu, ex pecuniis poenarum et maleficiorum ac confiscationum, ut praefertur, exigendis, persolvere et numerare; et donec et quousque pretium huiusmodi totum et integrum eidem collegio persolveretur, loco fructuum seu pensionum per dictum collegium illiusque rectorem et collegiales percipi solitorum seu solitarum quinquaginta et unum scuta, cum dimidio alterius similis scuti, ex pecuniis poenarum ut praefertur exigendis, itidem persolvere promisit; mandavitque quod ex tunc omnes et singulae pecuniarum, rerum et bonorum summae et quantitates, cuiuscumque generis et speciei existentes, ex quibuscumque poenis et confiscationibus aut alias quorumcumque delictorum et maleficiorum in dicto vicariatus officio quomodocumque et qualitercumque ac a quibuscumque personis exigendae, percipiendae, levandae et auferendae seu confiscandae, converterentur et converti deberent in residui dicti pretii illiusque fructuum satisfactionem, usque ad integram illius solutionem, deductis tamen salariis et expensis ordinariis dicti vicariatus officii, nec in alium usum, quantumvis pium et necessarium, etiam inexcogitatum et nunquam evenire solitum, etiam pro redemptione captivorum, et quavis alia, quantumvis urgenti et urgentissima et necessaria causa, si opus esset, et in futurum exprimenda, converti possent et deberent, nisi prius persoluto dicto residuo pretii praedictae domus, una cum illius fructibus, perpetuo vendidit et alienavit, et alias, prout in eodem instrumento per dilectum filium Simonem Gugnettum eiusdem Hieronymi cardinalis et vicarii notarium rogato, cuius tenorem hic pro expresso et sufficienter ac de verbo ad verbum totaliter inserto haberi volumus, plenius contineri dicitur.

§ 3. Cum autem firmiora sint ea quae nostro et Sedis Apostolicae munimine roborantur, tam Hieronymus cardinalis quam Petrus Antonius rector praedicti nobis humiliter supplicari fecerunt quatenus venditionem et alienationem aliaque praemissa, pro illorum firmiori subsistentia, apostolica auctoritate praedicta approbare et confirmare dignaremur. Nos igitur, huiusmodi supplicationibus inclinati, verioresque domus, ut praefertur, venditae, situationem, confines, valores etiam annuos, et denominationes et vocabula, instrumentique huiusmodi tenores ac datam cum inde secutis quibuscumque, pro expressis et sufficienter insertis habentes, dictosque Hieronymum cardinalem et Petrum Antonium rectorem spe- *Huiusmodi venditionem confirmat Pontifex*

cialis gratiae favore prosequi volentes, ipsumque Petrum Antonium a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, venditionem, alienationem de dicta domo, ut praefertur, factam, aliaque praemissa, ac omnia et singula in dicto instrumento contenta et inde secuta quaecumque, illorumque vim, formam et effectum, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, eaque valida et efficacia et roboris firmitate subsistere.

Clausulae ad praesentium litterarum stabilitatem.

§ 4. Ac per eos ad quos nunc spectat et pro tempore quomodolibet spectabit perpetuo firmiter observari debere, nec ab illis ullo unquam tempore retinere posse, sed ad illorum omnium observationem perpetuo obligatos fore et esse, ac ad id censuris ecclesiasticis et pecuniariis poenis cogi et compelli posse; sicque ab omnibus et singulis censeri, et ita per quoscumque iudices et commissarios ac delegatos, quavis auctoritate fungentes, ac sacri nostri Palatii Apostolici causarum auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus; omnesque et singulos tam iuris quam facti ac solemnitatum, de iure, consuetudine aut alias quomodolibet requisitarum, in his forsan omissarum defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 5. Volumus insuper quod omnes pecuniae, tam hactenus eidem dilecto filio Petro Antonio rectori praedicto occasione venditionis dictae domus solutae, et ex poenis et confiscationibus, ut praefertur, redactae, quam in posterum solvendae et respective redigendae, in debitorum dicti collegii extinctiones, si extant; sin minus, in emptionem tot bonorum stabilium sive censuum aut locorum montium, non vacabilium, utiliter convertantur, nec in alium usum erogari possint.

Pretium in bonum dicti collegii praecipit erogari.

Defensores designat.

§ 6. Mandantes propterea modernis et pro tempore existentibus eiusdem S.R.E. cardinali camerario, necnon Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, quatenus ipsi et eorum alter, per se vel alium seu alios, ubi, quando et quoties opus fuerit, et quoties pro parte ipsius Hieronymi cardinalis et pro tempore existentis nostri et Sedis praedictae in dicta Urbe illiusque districtu vicarius generalis requisiti fuerint, et in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra eum praedictis litteris et in eis contentis quibuscumque pacifice frui et gaudere, non permittentes eum per praedictum et pro tempore existentem dicti collegii rectorem et collegiales et quosvis alios, quavis auctoritate fungentes et dignitate praefulgentes, molestari, perturbari aut inquietari vel impediri; contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas praedictas incurrisse declarando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio.

Derogat contrariis.

§ 7. Non obstantibus praemissis, ac felicis recordationis Pauli II, et quorumcumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, de rebus Ecclesiae non alienandis, et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; necnon

dicti collegii, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, usibus, consuetudinibus et naturis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem collegio illiusque rectori et collegialibus, aliisque administratoribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio, et ex certa scientia et consistorialiter et alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus, in contrarium concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die quarta septembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 4 septem. 1589, pontif. an. V.

CLVIII.

Indultum ut decani, archidiaconi et canonici, ac alias dignitates obtinentes in Mexicanensi et aliis ecclesiis novae Hispaniae et insularum Philippinarum Maris Oceani, ab ordinariis locorum vel quibusvis aliis cogi non possint per tres menses, iustis tamen et rationabilibus de causis, ad residentiam personalem in suis ecclesiis.

Dilectis filiis decanis, archidiaconis, scholasticis et canonicis Mexicanensis et aliarum ecclesiarum novae Hispaniae et insularum Philippinarum Maris Oceani, ceterisque dignitates aut portiones personalem residentiam requirentes in eisdem ecclesiis nunc et pro tempore obtinentibus.

Sixtus papa V,

Dilecti filii, salutem et ap. benedictionem.

§ 1. Exposuit nobis nuper dilectus filius Franciscus de Beteta, scholasticus ecclesiae Tlaxcallensis, quod cum ecclesiae vestrae noviter erectae fuerint, nulla antiqua consuetudine propterea ad personalem residentiam breviore, quam a concilio Tridentino praefinito tempore faciendam minime teneamini; nihilominus in synodo provinciali metropolitanae ecclesiae Mexicanensi, annis elapsis coacta, inter cetera, quod ab ecclesiis vestris ultra duos menses abesse non possitis statutum fuit; verum quia statutum huiusmodi, praeter concilii Tridentini praescriptum, tempus trium mensium in eo designatum restringit; idcirco nobis humiliter supplicari fecit dictus Franciscus, quatenus in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. *Causae edendae declarationis.*

§ 2. Nos igitur, attendentes vos multis laboribus et sollicitudinibus circa novos christianos assidue detineri, honestumque esse vobis aliquid remittere, ut quaelibet gravissima pondera in fide catholica propaganda facilius perferre valeatis, eo magis quod statutum praedictum nobis approbare visum non fuerit, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis ut per tres menses, iustis tamen et rationabilibus de causis, ad residentiam personalem in ecclesiis vestris faciendam, ab ordinariis locorum aut quibusvis aliis personis, quavis auctoritate vel dignitate fungentibus, cogi non possitis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus et indulgemus. Decernentes vos super praemissis ab eisdem ordinariis aut aliis personis praedictis, praetextu eiusdem statuti, quo neminem vestrum arctari volumus, nullo unquam tempore molestari, inquietari vel perturbari posse. *Declaratio de qua in rubrica.*

§ 3. Sicque ab omnibus censeri, et ita

Clausula irritans.

per quoscumque iudices, sublata illis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Obstantium derogatio.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictarumque ecclesiarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, eisdem ecclesiis erectis vel in posterum erigendis illorumque capitulis, superioribus et personis, etiam motu proprio, consistorialiter aut alias quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptis danda.

§ 5. Cum autem difficile sit praesentes ad singulas ecclesias vestras deferre integras, volumus, *etc.*, et auctoritate apostolica praedicta decernimus quod earum transumptis, manu alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae subscriptis, et eius sigillo munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXXI octobris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 31 octob. 1589, pontif. an. V.

CLIX.

Confirmatio erectionis seminarii clericorum saecularium in oppido S. Trudonis Leodiensis dioecesis [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Vehementer in Domino gaudemus audientes aetatem adolescentium ad pietatem et religionem informari, quae, nisi a teneris annis recte instituatur, nunquam perfecte, sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica perseverat.

Leodiense seminarium fundatum ab Ernesto episcopo.

§ 1. Cui rei, sicuti nuper accepimus, more pii pastoris invigilans, venerabilis frater Ernestus archiepiscopus Coloniensis, sacri romani imperii per Italiam archicancellarius, et princeps elector episcopus Leodiensis, seminarium clericorum in civitate Leodiensi; et deinde ea suggestione, dilectus filius Leonardus Betten, abbas monasterii S. Trudonis, oppidi eiusdem S. Trudonis, Ordinis Sancti Benedicti, Leodiensis dioecesis, qui dicti oppidi una cum ipso Ernesto archiepiscopo dominus in temporalibus existit, secundarium quoddam seu minus principale ac dicto primario seminario Leodiensi subalternum clericorum seminarium, e quo clerici ibidem in christiana pietate ac bonis litteris mediocriter instituti, ad dictam civitatem Leodiensem, ac dictum primarium seminarium, ad ulteriorem in pietate ac bonis litteris atque artibus profectum, mitti deinde possint, in eodem oppido erexit et instituit; necnon dilecti filii consules iurati et consilium dicti oppidi, pio erga fidei et religionis christianae conservationem et manutentionem ac incrementum affectu moti, in solutionem annuam et perpetuam trecentorum florenorum, floreno ad viginti stuferos Brabantiae computato, pro stipendiis seu salariis rectoris et magistrorum et aliis usibus necessariis dicti seminarii consenserunt; idemque Ernestus archiepiscopus, ut dicto seminario de commoda habitatione opportune provideretur, domum S. Matthiae fratrum Tertii Ordinis S. Francisci Bogardorum nuncupatorum, in dicto oppido sitam, in qua unus tantum canonice professus superest, ne-

Aliud Seminarium erectum in oppido Sancti Trudonis.

Annuum stipendium eidem attributum.

Domus Sancti Matthiae Bogardorum huic secundo seminario assignata.

[1] Ex Regest. in Secret. Brev.

que ulla spes effulget in dicta domo in posterum monasterium suscitandi, tum quia domus est ruinosa, ac illius reditus summam quadraginta modiorum siliginis annuatim non excedunt, et exercitium operum manualium ab origine Ordinis usitatum iam penitus exolevit; tum etiam quod fratres de Zepperen, qui pro tempore inibi propter pericula hospitantur, iisdem periculis cessantibus, ad suum monasterium redire debebunt, tum etiam aliis de causis, eidem seminario Trudonensi, una cum reditibus huiusmodi, in perpetuum applicavit et appropriavit; et ne dilectus filius Melchior Schroet, dictae domus frater, occasione unionis dictae domus et redituum siliginis huiusmodi, sua necessaria sustentatione defraudaretur, idem Ernestus archiepiscopus promisit se eidem Melchiori, quod ad suam vitam sustentandam sufficiat, quoad vixerit, providere.

Dos assignata seminario Trudonensi

§ 2. Ac de consensu dicti abbatis tanquam ordinarii collatoris personatus de Neverpella dictae dioecesis, quem dilectus filius Ioannes Christiani, canonicus et cantor ecclesiae S. Martini Leodiensis, obtinet, cum primum per obitum seu resignationem dicti Ioannis vacaverit, ex tunc prout ex ea die et e contra, sine tamen praeiudicio ipsius Ioannis. Praeterea, quia ex fructibus parochialis ecclesiae de Kerckem, eiusdem dioecesis, una tertia pars maioris decimae, cum minori decima et anniversariis, quae ad centum scuta monetae annuae facile ascendit, pastoris sustentationi sufficit, duas tertias maioris decimae dictae parochialis ecclesiae de Kerckem, quam Dionysius Scronx obtinet, de consensu abbatis et decani ecclesiae Leodiensis, ordinariorum per vices eiusdem parochialis ecclesiae, collatorum, ex tunc prout ex ea die et e contra, cum primum per obitum vel resignationem dicti Dionysii vacabit, sine tamen praeiudicio ipsius Dionysii. Ad haec, parochialem ecclesiam de Stewen, in suburbiis dicti oppidi sitam, quam dilectus filius Erasmus Andreas, decanus ecclesiae Beatae Mariae Virginis dicti oppidi, obtinet, quoque uni, eam dumtaxat familiam sibi subiectam ac proinde exiguum admodum onus habentem, cum primum per obitum vel resignationem dicti Erasmi vacavissent, pro officio rectoris dicti seminarii, de consensu dicti abbatis illius ordinarii collatoris, cum illis forsan annexis ac omnibus iuribus et pertinentiis suis, dicto seminario eiusdem oppidi perpetuo univit, annexit et incorporavit; ac consensit ut de gulda[1] Sancti Eucherii, huius libera administratio ad dictum abbatem et eius conventum pertinet, statim ab erecto seminario Trudonensi huiusmodi quindecim modii siliginis annui reditus ad opus eiusdem seminarii, ex gulda Sanctus Spiritus viginti modii siliginis, ex gulda Beatae Mariae Virginis viginti modii, et ex gulda Calceorum sex modii separarentur; quodque, ad opus praedictum, dictis singulis viginti modiis adhuc alii quindecim, et prioribus sex modiis alii sex accederent, quibus adiungendam duxit guldam Leprosorum, ex qua, si gratis administraretur, etiam decem modios desumendos ordinavit, quemadmodum dicti abbas necnon consules, iurati et consilium dicti oppidi accessuros declararunt.

Directio seminarii Trudonensis abbati S. Trudonis commissa.

§ 3. Denique eiusdem seminarii Trudonensis curationem et superintendentiam commisit abbati monasterii Sancti Trudonis praedicti, nunc et pro tempore existenti, ac dilectis filiis Erasmo Andreæ decano, ac Ioanni Duyskens rectori ecclesiae Beatae Mariae eiusdem oppidi, et uni per eosdem abbatem et conventum nominando, ita ut iidem abbas et reliqui tres tenerentur eidem Ernesto episcopo Leodiensi et successoribus suis, vel illi

[1] *Gulda ex theutonico* Gulde *idem sonat ac* Gilda, *fraternitas, sodalitium etc.* (R. T.).

aut illis ad id deputandis, singulis annis, aut quoties illi placeret, debita ac legalia rationes et computa dare super omnibus et singulis, quae ipsi circa seminarium huiusmodi ordinarent et disponerent, prout in patentibus litteris dicti Ernesti archiepiscopi desuper confectis plenius continetur.

Praedicta omnia confirmat Pontifex.

§ 4. Cum autem dilecti filii nostri sanctae R. E. cardinales congregationis concilii Tridentini, quibus hoc universum negotium mature examinandum et nobis referendum commisimus, censuerint erectionem seminarii ac uniones praefatas confirmandas, attento consensu eorum ad quos collatio ordinaria beneficiorum, ut praefertur, unitorum, spectat et pertinet seu spectabat et pertinebat; nos, litterarum tenores, ac domos S. Matthiae et personatus ac parochialium ecclesiarum huiusmodi veros annuos valores, ac datam dictarum litterarum praesentibus pro expressis habentes, de consilio dictorum cardinalium, erectiones, institutiones, uniones, annexiones, incorporationes, applicationes, appropriationes ac omnia et singula per dictum Ernestum archiepiscopum circa praemissa gesta ac inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac illis robur apostolicae firmitatis adiicimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus.

Clausulae irritantes.

§ 5. Decernentes ex nunc irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 6. Non obstantibus nostra de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest, et exprimendo vero valore, ac Lateranensis concilii novissime celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentes; aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac domus et Ordinis huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis specialis, specifica et expressa ac individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XI novembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 11 novemb. 1589, pontif. an. V.

CLX.

Nonnullae ordinationes pro bono regimine et gubernio thesaurariae novae et veteris Bononiensis [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium

Romanum decet Pontificem illa quae ad obviandum fraudibus in detrimentum publicum committi solitis recte riteque sancita fuisse dicuntur, ut firmius observentur, apostolici muniminis adiicere firmitatem, ac alias desuper disponere prout conspicit in Domino salubriter expedire.

Ioannes Maria card. de Monte constitutio-

§ 1. Sane, sicut accepimus, alias felicis recordationis Iulius PP. III, praede-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

nem edidit pro bono regimine thesaurar. Bononiensis.

cessor noster, dum ante assumptionem suam ad summi apostolatus apicem in minoribus constitutus cardinalatus et Sedis Apostolicae in civitate Bononiensi legati de latere honore fungeretur, pro bono et felici gubernio crediti novae et veteris thesaurariae eiusdem civitatis, et ad obviandum fraudibus et simulationibus quae inter creditores evenire solebant in electionibus, quae quotannis de duodecim gubernatoribus dicti crediti fieri consueverunt, quamdam per suas desuper confectas litteras patentes seu motum proprium edidit constitutionem tenoris subsequentis, videlicet:

Tenor constitutionis praedictae.

§ 2. Cum ad aures nostras, non sine animi nostri displicentia, pervenerit quod in electione, quae inter dilectos creditores montis seu crediti thesaurariae novae et veteris civitatis Bononiensis, quotannis fieri solent de duodecim hominibus gubernatoribus dicti crediti, ut hi ad regimen et curam dicti crediti ac iurium ipsius praeesse debeant, et praecipue ut ipsi duodecim singulis annis depositarium et scriptorem seu computistam, ut vulgo dicitur, et alios officiales dicti crediti eligant seu eligere debeant, quod nonnulli ex dictis creditoribus mali et perversi animi saepe fraudibus et diversis malitiis ac simulationibus usi fuerunt, tam impartiendo seu eorum creditum in plures partes dividendo, quam etiam diversis personis, quae non sunt de numero seu de corpore eorumdem creditorum, iura pro parte suorum creditorum cedendo, ut tempore quo electiones de dictis duodecim fieri solent, habeant et consequantur maiorem partem votorum seu suffragiorum ad eorum favorem, quam ceteri, qui ad scrutinium in comitiis poni solent: idcirco, volentes dictis fraudibus, malitiis et simulationibus occurrere, quae quandoque non modicum damnum et scandalum inter dictos creditores, qui pro maiori parte sunt nobiles et cives ac mercatores dictae civitatis, parere possent, auctoritate nostrae legationis, motu proprio, et ex certa nostra scientia, *etc.*, mandamus et praecipimus omnibus et quibuscumque, cuiuscumque status, ordinis et conditionis existant, ut a praedictis fraudibus, malitiis, simulationibus et fictitiis cessionibus, sub poenis infrascriptis, se abstineant et abstinere debeant: et si quis repertus fuerit, tam agens quam expresse seu tacite consentiens, ipso iure poenam arbitrio nostro infligendam incurrisse dicatur: et si talis de corpore ipsorum creditorum fuerit, illico puniatur etiam in amissione redituum et emolumentorum, quae quotannis ex dicto credito consequeretur seu consequi posset per annos duos, quae emolumenta et commoda ceteris omnibus et singulis creditoribus pro rata cuiuslibet accrescant et accrescere debeant; si vero de numero dictorum creditorum non fuerit, ipso facto, etiam poenam ducentorum scutorum auri, pro qualibet vice qua repertus fuerit contra facere, incurrat et incurrisse intelligatur, quae poena pro dimidia creditoribus dictae thesaurariae pro rata, ut supra, acquiratur, et pro alia parte Camerae civitatis Bononiensis applicetur. Non obstantibus quibuscumque ordinationibus, statutis, provisionibus, etiam apostolicis, ac iuramento firmatis, in contrarium facientibus. Datum Bononiae, die 1 decembris MDXLVIII.

Eam confirmans Sixtus praecipit observari

§ 3. Et quamvis praemissa omnia, rite et recte per dictum Iulium praedecessorem, tum legatum, ordinata, debuissent deberentque valide et firmiter observari; nihilominus, cum nuper nobis fuerit relatum quod similes adhuc in fabis fictitiis vigent abusus, idcirco ad eos omnino tollendos et extirpandos, pro feliciori ac faciliori dicti crediti manutentione et conservatione, huiusmodi fraudibus consu-

lere et occurrere volentes, necnon veriores constitutionis seu motus proprii huiusmodi tenores cum inde secutis praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula per dictum Iulium praedecessorem, tunc legatum, ut praefertur, facta et disposita, dictasque illius litteras, seu motum proprium, ac omnia inibi expressa et contenta, necnon inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, illisque plenariae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerunt in eisdem, supplemus; insuperque omnibus et singulis ex numero praedictorum creditorum personis, cuiusvis sexus, gradus, status, ordinis vel conditionis existant, ne de cetero perpetuis futuris temporibus, quavis occasione, causa sive praetextu, eorum in dicta thesauraria creditum simulate dividere, seu illius partem aliquam non realiter vendere, aut alias per quamcumque verborum seu facti circumvolutionem ficte alienare, aut de illo venditiones aliquas similes cum pacto francandi facere audeant seu praesumant, districtius praecipiendo, auctoritate et tenore praemissis inhibemus.

Emptor crediti quando admitti debent ad suffragium.

§ 4. Sed quia necesse est ut quandoque creditum dividatur, et pars illius tantummodo iuxta vendentis necessitatem alienetur, pro potiori cautela ac praemissorum observatione, volumus quod qui in futurum partem aliquam crediti praedicti a quocumque illud dividente emerit vel realiter acquisiverit, ad vota seu fabae immissionem ullo modo admitti non possit, nisi prius coram dictis duodecim gubernatoribus, necnon etiam illis qui pro revidendis actibus et instrumentis novarum huiusmodi emptionum et acquisitionum pro tempore electi et deputati fuerint, suae emptionis seu acquisitionis instrumentum diligenter visum, consideratum et approbatum, legitimo superinde interveniente partito ac decreto, extiterit.

Instrumenta talium venditionum nonnisi a notario thesaurariae conficienda.

§ 5. Et ut, quantum fieri potest, omnibus iis prospiciatur, per quae abusus praedicti facilius impediri ac tolli possint, eisdem auctoritate et tenore mandamus quod omnia et singula instrumenta, quae de dicti crediti partis alienatione, etiam cum pacto francandi, ut supra, posthac fieri contigerit, per nullum alium quam per notarium dictae thesaurariae confici possint aut debeant.

Poenae contra inobedientes.

§ 6. Si vero praedictis omnibus aut alteri eorum, quae praesentibus continentur, quoquo modo contraventum vel non obtemperatum fuerit, tam divisiones huiusmodi quam partitiones, etiam cum pacto francandi, necnon instrumenta ab alio quam a praefato notario confecta, nullas et nulla, simulatasque et simulata, necnon pro fictitiis et simulatis haberi; contravenientesque et transgressores quoscumque, ultra poenas per dictum Iulium praedecessorem, tunc legatum, impositas et inflictas, in amissionis etiam illius partis crediti ita simulate alienati, et emptorem in pretii oblati similiter amissionis, ceteris creditoribus pro parte secundum cuiusque partem et rationem proportionabiliter dividendi, et pro parte delatori seu accusatori designandi, poenas incurrere, quae, nullo cuiusvis personae habito respectu, omnino exequi debeant, auctoritate et tenore similibus, volumus, statuimus et ordinamus.

Clausulae irritantes.

§ 7. Ac ita per quoscumque iudices, ordinarios et commissarios, etiam Palatii Apostolici causarum auditores, necnon S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facul-

tate, ubique locorum iudicari, definiri et interpretari debere; irritumque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari decernimus.

Executores designati.

§ 8. Quo circa dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus archidiacono metropolitanae et decano collegiatae Sancti Petronii ecclesiarum Bononiensis, necnon vicario venerabilis fratris archiepiscopi Bononiensis in spiritualibus generali per praesentes, motu simili, mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, solemniter publicantes, easdem praesentes litteras et in eis contenta quaecumque huiusmodi debitae executioni demandent, ac ab omnibus, ad quos spectat et spectabit quomodolibet in futurum, inviolabiliter observari faciant; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes, per sententias et censuras ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias poenas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; necnon legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae derogatoriae

§ 9. Non obstantibus praemissis, ac felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon regula nostra de iure quaesito non tollendo, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam eisdem thesaurariae ac civitati et civibus, necnon incolis Bononiensibus et quibuscumque aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu pari et consistorialiter; necnon Pii PP. IV, etiam praedecessoris nostri, de registrandis gratiis quomodolibet interesse Camerae nostrae concernentibus, ac alias in contrarium quomodolibet facientibus concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, necnon per clausulas generales idem importantes mentio, seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium et singulorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse, motu simili, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVII novembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 17 nov. 1589, pontif. anno V.

CLXI.

Confirmatio concordatorum initorum inter episcopum et capitulum Pataviense [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ex debito pastoralis officii, quo nobis

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

gregis dominici cura commissa est, circa universorum christifidelium, praesertim in dignitate ecclesiastica constitutorum, pacem et tranquillitatem sollicitis studiis intendentes, ea, quae propterea inter ipsos christifideles facta esse dicuntur, ut firma et illibata persistant, libenter, cum a nobis petitur, apostolico munimine roboramus.

Episcopus et capitulum Pataviense concordatum ineunt

§ 1. Cum itaque venerabilis frater Urbanus episcopus et dilecti filii capitulum Pataviense nobis nuper exponi fecissent quod quaedam pacta et concordata ante concilium Tridentinum facta, quorum nonnulla per decreta dicti concilii abrogata fuerant, alia vero propter iurisdictionis episcopalis eminentiam, ac dicti capituli atque adeo totius Ecclesiae incrementum et utilitatem, denique propter concordiam et pacem conservandam, in melius reducenda, emendanda et reformanda videbantur, unanimi consensu emendarunt, et super omnibus et singulis illorum articulis transegerunt et concordarunt, illaque approbantes et confirmantes, promiserunt post Sedis Apostolicae confirmationem inviolabiliter observare.

Roborari petunt auctoritate apostolica

§ 2. Et pro parte eorumdem Urbani episcopi et capituli nobis fuit humiliter supplicatum quatenus illis robur apostolicae confirmationis adiicere de benignitate apostolica dignaremur.

Praevia approbatione congregationis concilii Sixtus confirmat, nonnullis immutatis.

§ 3. Nos eadem pacta et concordata dilectis filiis nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus super interpretatione decretorum concilii Tridentini per nos deputatis, diligenter et accurate consideranda, examinanda et nobis referenda commisimus.

Cum autem ipsi cardinales haec eadem pacta et concordata per eos mature discussa et examinata nobis retulerint, nos, de eorumdem cardinalium consilio, quaedam ex illis detraximus, alia in parte immutavimus, alia limitavimus, alia denique omisimus, ac illorum omnium tenores de verbo ad verbum his nostris litteris inseri fecimus, qui talis est:

Tenor concordatorum

§ 4. In primis, quod dictus Urbanus episcopus velit in antiqua illa et vera fide ac religione christiana, quae hactenus apud catholicos floruit, atque in observatione et obedientia Sanctae Romanae et catholicae Ecclesiae, tam pro sua propria persona, quam personis suorum consiliariorum, praefectorum, officialium, aulicorum et familiarium iugiter permanere; neque praedicatores neque liberos neque subditos, qui cum novarum sectarum haeresibus fuerint infecti aut cumulati, in civitate Pataviensi aut aliis oppidis vel locis ad ecclesiam Pataviensem pertinentibus tollerare, sed contra huiusmodi praedicantes, vendentes ac profitentes, iuxta canonicas sanctiones, summorumque Pontificum, tam moderuorum quam antiquorum, decreta atque imperatoria mandata, ad condignas poenas procedere et procedi facere, servitoresque ab officiis suis removere; similiter et capitulum praedicta observabit.

Episcopus sectatores se non passurum promittit;

Item, quod velit in spatio unius anni omnem diligentiam adhibere insignem aliquem et doctum theologum atque antiquae religionis professorem competenti stipendio conducere, eumdemque apud ecclesiam cathedralem tenere, et sine dispendio capituli sustentare. Item, quod velit habere duos officiales seu vicarios generales causarum ad forum ecclesiasticum spectantium, alterum Pataviae et alterum Viennae, quorum uterque sit clericus honestus, et in theologia vel iure canonico qualificatus, quilibet habeat suum assessorem et notarium.

Theologum et duos vicarios generales constituturum;

Item, quandoquidem capitulum in quibusdam parochiis et aliis beneficiis, ex privilegiis Summorum Pontificum, ius habet instituendi, consensit dictus episcopus

Iure capituli conservaturum.

privilegia huiusmodi in omnibus, in quibus concilium Tridentinum iisdem non derogavit, firma et rata haberi, salvo de cetero omni iure episcopali; debeant autem huiusmodi parochi et alii beneficiati, ante institutionem coram episcopo vel eius vicario generali ad examen et curae animarum admissionem sisti; vocati itidem ad synodos dioecesanas et congregationes, uti alii compareant, visitationibusque et reformationibus eiusdem subiecti sint. Item quod velit immunitates et praecipue iurisdictionem ecclesiasticam dioecesis Pataviensis pro virili suo defendere et manutenere, nec in ullam commutationem Status Ecclesiastici consentire, atque communi etiam clero coram se negotia habenti se benignum et gratiosum exhibere.

Nonnulla gratis expeditorum; Item, episcopus iuravit etiam quidquid in Urbe pro confirmatione aliisque necessariis, necnon pro impetrandis regalibus, expendendum erit, impensis mensae episcopalis ac subsidii charitativi, prout moris est, et absque iactura rerum capitularium, se expediturum.

Statuta capituli confirmaturum Item episcopus statuta capituli legitima auctoritate ordinaria confirmet, dummodo sacris canonibus et decretis concilii Tridentini non adversentur. Item episcopus teneatur suis impensis apud Sedem Apostolicam impetrare confirmationem concordatorum.

Parochias canonicis residentibus collaturum; Item, ut plures canonici ad residentiam alliciantur, assensit dictus episcopus sequentes parochias, ubi vacaverint, videlicet Tauffkirchen et Hoffkirchen ad flumen, vulgo *Tritnaich* nominatum; item Aspach, Maurkirchen, Althaim et Pfarkirchen semper canonicis residentibus idoneis, dum tamen prius dispensationem apostolicam obtinuerit, conferre. Item episcopus non resignet, cedat, permutet vel aliquid de episcopatu resignando, cedendo, permutando disponat, nec in coadiutorem consentiat, aut pro aliquo ullo unquam tempore intercedat, inscio et non consentiente capitulo; e contra vero nec canonici per clandestinam praxim, pro coadiutore vel episcopo futuro, vivente adhuc moderno, confirmato, inscio vel nolente ipso, aliquid moliantur.

Octo chorales subventurum, Item, cum expensae capituli mirum in modum excreverint, hactenus cousensit episcopus pro sustentatione octo choralium, quos vocant, singulis annis, ducentos et octo aureos Rhenenses, ad manus cellarii capituli angariatim quinquaginta duos florenos persolvere.

Item, debeat episcopus in confirmationibus praelatorum semper vocare aliquas personas, quas velit, ex canonicis capitularibus, pro decentia et honore ipsius episcopi.

De residentia in Austria et penes cathedralem. Item, episcopus instituat visitatorem generalem capituli et cleri dioecesis Pataviensis iuxta normam concilii Tridentini, et cum dioecesis Pataviensis per totam Austriam se extendat, episcopus quartam partem cuiuslibet anni in eadem provincia Austriae personaliter resideat, dum tamen eo temporis spatio, Dominici Adventus, Quadragesimae, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes et Corporis Christi diebus, ab ecclesia cathedrali nullo pacto absit. Item, episcopus decanum canonice electum et praesentatum a capitulo, gratis, iuxta canonicas sanctiones, confirmare debeat.

Receptionem novorum canonicorum Item, quoties episcopus canonicorum opera in suis et ecclesiae negotiis uti voluerit, hoc debet decano vel capitulo insinuare. Item, quod capitulo salva sit collatio ecclesiae Sancti Pauli, et assumptio custodis similiter, et receptio canonicorum ecclesiae suae, taliter quod non cogat episcopus aliquem directe vel indirecte recipere ultra ipsorum beneplacitum, ut hactenus observatum est. Item promisit

episcopus oblatario capituli singulis annis ex reditibus mensae episcopalis persoluturum sex florenos et quatuor solidos, quae summa prius ex domo Balthasaris de Staremberg relicta, fuit persoluta.

Cognitione causarum capituli

Item, episcopus pro tempore causas contra capitulum vel in propria persona audiat et decidat, vel eiusdem suffraganeo aut alicui personae in dignitate ecclesiastica constitutae committat, reservata sibi sententia in propria persona ferenda.

Inventario bonorum ad mensam episcopalem spectantium

Item, quod cum primum fieri potest, de omnibus bonis mobilibus Pataviae, atque in arcibus, castris et domibus episcopatus ubilibet constitutis, et ad episcopatum pertinentibus, per canonicos tam ab episcopo quam a capitulo deputandos, sufficiens et plenum inventarium conficiat atque confici faciat; quod exinde duplicatum et in formam authenticam redactum, atque sub secretis episcopi et capituli roboratum, unum ipse retineat, et alterum ad manus capituli tradat.

Authentico urbario omnium bonorum

Item, episcopus debet etiam capitulo in spatio unius anni assignare urbarium authenticum omnium et singulorum bonorum immobilium, decimarum, proventuum, censuum atque redituum ad episcopatum quomodolibet spectantium et ubilibet locorum consistentium, necnon descriptionem omnium feudorum sigillo suo roboratam, et per canonicos a capitulo deputatos ad antiqua et nova ecclesiae urbaria revisam.

Bonis ecclesiae non alienandis

Item, episcopus iuravit quod bona immobilia episcopatus quaecumque, item census, reditus et proventus, insuper et bona mobilia pretiosa in praemissis inventario et urbario comprehensa, sine capituli scitu, consilio et assensu et Sedis Apostolicae licentia desuper obtenta, non velit vendere, permutare, donare aut quovis alio titulo alienationis in alium transferre, sed nec cuique ad vitam aut longum tempus, et omnino non ultra triennium expresse locare, arrendare vel alio quovis quaesito nomine aut colore concedere.

Ratione quolibet anno reddenda.

Item, episcopus debeat singulis annis, adiunctis sibi a capitulo duobus canonicis, cum omnibus officialibus suarum administrationum et officiorum diligentem ponere rationem, nisi urgentissimae causae, de quibus capitulo vel deputatis constare debet, impedirent ut ratio ad alterum annum differatur.

Servanda concordia inita inter duces Bavariae et canonicos.

Item, episcopus observet et manuteneat etiam concordiam factam per duces Bavariae inter episcopatum tempore dilecti filii Ernesti, tunc administratoris ecclesiae Pataviensis, et cives Patavienses, dummodo nihil contineat adversus libertatem ecclesiasticam, sacros canones vel concilii Tridentini decreta.

Ratione reddenda administrationis

Item, episcopus teneatur singulis annis ad requisitionem capituli, perceptorum et expositorum, praesentibus duobus canonicis capitularibus a capitulo deputatis, summariam rationem reddere, et si minus bene administraverit rem domesticam, capitulumque eum desuper admonuerit, quod velit talem admonitionem benigne accipere, malamque administrationem emendare.

Aere alieno non contrahendo.

Item, episcopus non debeat ullo modo, inscio capitulo, aes alienum contrahere, debeatque singulis annis exactiones, steuras [1] videlicet impositas, persolvere, nec praestantias facere, aut pro quovis hominum fideiubero.

Litibus expediendis

Item, episcopus obligatur omnes lites, tam cum civibus Pataviensibus, propter exactionem ratione vini, vulgo *Ungelt* dictum, quam cum vicinis causa finium seu limitum, vulgo *Granitzen*, cum consensu et consilio capituli, expedire.

Feudis ecclesiae nemini concedendis.

Item, feuda quaecumque ad ecclesiam devoluta ad nullas preces imperatoris, regum, principum et aliorum alicui confe-

1 *Vectigal, tributum* ex germanico *Steur* (R. T.).

rat, absque scitu et consensu capituli, et alias, iuxta canonicas sanctiones; pecuniasque exinde percipiendas et perceptas in nullum usum, quam in redemptionem debitorum ac impignoratorum bonorum ipsius ecclesiae conferat.

De reditu in Schwadorff.

Item, episcopus dimittat capitulo reditus ab antiquo in dominio Schwadorff persolvi debitos sine ulla diminutione porrigi.

Instrumentis bellicis;

Item, instrumenta bellica, ut sunt bombardae aliaque illis deservientia, pulveres scilicet et alia bellico usui destinata, nullo modo alienet sive diminuat.

Reficiendis arcibus;

Item, teneatur episcopus, ad admonitionem capituli, destructas et ruinosas arces, quantum necessitas postulaverit et fieri poterit, resarcire, reaedificatas vero sartas tectasque conservare.

Conferendis feudis;

Item, debeat episcopus in collationibus omnium feudorum, valorem quingentorum florenorum attingentium, semper capitulum adhibere, cuius consilio et assensu feuda conferat.

Legationibus mittendis et aliis,

Item, episcopus non serviat regibus aut quibuscumque principibus.

Item, quoties contigerit episcopum pro quibuscumque negotiis tractandis ad capitulum aliquam legationem mittere, non committat hoc decano, sed aliis suis consiliariis, sive spiritualibus sive saecularibus. Item, episcopus neutralem se gerat ad domum Austriae, Bavariae et Bohemiae in quantum fieri potest, praecipue vero si differentiae aut controversiae inter dominos praedictos fuerint, nisi de consensu capituli aliter consultum fuerit. Item, si capitulum aut persona aliqua capitularis velit impignoratas res ecclesiae super castris, teloneis aut aliis obventionibus episcopatus, ab extraneis reducere, in quibus locus est redemptionis, permittat hoc episcopus, et ut fiat effectualiter disponat, ita tamen ut illa bona possint semper per episcopatum, soluto eodem praetio, redimi.

Item, magister fabricae pendeat dicto episcopo singulis annis quadraginta florenos Rhenenses, ratione proclamandi mandata.

Vestibus episcopi post eius obitum dividendis inter capitulares.

Item, casu quo episcopus diem suum obierit extremum, debent omnes illius vestes, quae ex reditibus bonorum patrimonialium confectae fuerunt, sacris tamen exceptis, inter canonicos capitulares, qui tempore obitus fuerint praesentes, aut praebendam itinerariam pro absentia, vulgo *Raispfriendt*, indixerunt et eo tempore participes fuerint, distribui, et in iis consanguinei ipsius episcopi capitularibus nullum impedimentum faciant.

De electione magistri iudicis et iuramento fidelitatis.

Item, cum episcopus Pataviensis pro tempore eligere intendit iudicem, magistrum civium et senatum, necnon recipere iuramentum fidelitatis a suis civibus et subditis, ex hactenus laudabili introducta consuetudine, hoc fieri debet praesentibus decano et capitulo, aut a capitulo ad hoc deputatis, ut sic fidelitatem iurantes discant agnoscere dominum suum vacante sede; ita tamen quod capitulum praesentiam suam aut deputatorum non deneget; quod si venire recusarent, nihilominus episcopo ad electionem et iuramenti receptionem procedere liceat.

Adhibendo consilio capituli in arduis negociis.

Item, cum ardua, uti de Statu Ecclesiae, hostibus arcendis, tuendis subditis, et huiusmodi fuerint tractanda negotia, capitulum vel aliqui capitulares per episcopum convocari debeant pro exigentia causae.

Locumtenente designando

Item, quoties etiam contigerit episcopum ad loca remotiora ad aliquot menses ob quascumque causas a Patavia discedere, debeat ipse tunc unum, quem voluerit, ex capitulo, si in eo aliquis idoneus reperiatur, in locumtenentem constituere. Item, iudices in civitate Pataviensi pro tempore existentes, per suos familiares, et in eventum necessitatis, proprias personas, curiam et aream vulgariter *die Whör* a

lusoribus, blasphematoribus et iumentis seu pecoribus purgent, praeservent et arceant; similiter in publicis placitis, vulgariter *Gekafften*, prout hoc fieri solet, festo B. Mariae Magdalenae, privilegio episcoporum Corradi et Bertholdi, data, pro supradictis curia et area publicent, ad evitandum execrationes et poenas in illis contentas.

Bonis non oppignorandis eodem inconsulto,

Item, si episcopus castrensia seu bona ecclesiae Pataviensis pro utilitate eiusdem necessario habuerit alienare seu oppignorare, necnon alicui bona aut officium aliquod ad dies vitae concedere, tunc in capitulo saltem duae ex tribus partibus praesentes existant, eorumque consilium et assensus accedat, obtenta etiam Sedis Apostolicae licentia, et observata in omnibus constitutione Paulina.

Praestantibus tempore calamitatum;

Item, episcopus, tempore pestis, necnon aliis omnibus capituli necessitatibus, diffidationibus, invasionibus atque bellis, manum efficaciter porrigat defensivam, eidem castrum unum vel plura, pro huiusmodi securitate necnon defensione, tunc ad commodum vel commoda, aperta teneat et teneri praecipiat atque mandet.

Anniversariis peragendis;

Item, quod de cetero anniversaria in muta seu telonio aut camera episcopali instituta, iuxta modum ordinationis suae antiquum, peragantur, pecuniaeque ad hoc deputatae absque diminutione et contradictione integre persolvantur.

Gratis eidem expeditione danda in cancellaria episcopi.

Item, quandocumque capitulum ac singulares personae eiusdem habuerint vel in cancellaria episcopi vel per eius officiales litteras expedire, tales ipsis semper gratis et absque solutione alicuius taxae, alias solvi consuetae, expediantur.

Iuramento fidelitatis a castellano praestando

Item, episcopus amplius nullum in castellanum recipiat vel ei fortalitium et castellum committat, nisi idem castellanus litteris patentibus suo sigillo, aut alio authentico signatis, se obliget, atque in manus episcopi aut cui commiserit, in praesentia duorum canonicorum capitularium, delato iuramento fidelitatis, se adstringat quod fidelis erit et obediens ipsi episcopo; eo autem vita functo, decano et capitulo. Et ei, qui per ipsum capitulum unicorditer vel a maiori parte canonice fuerit electus, ut moris est, qui etiam decano et capitulo specialem obligationem litteris patentibus, et ut constitutum est, sigillatis in forma et alemanica lingua, ut descriptum est: « Ich N. zu N. bekenne als der hochwürdig fürst N. mein gnädiger Herr mich zu seiner Gnaden und desselben Stifts Schloss und Herrschaft N. zu verwalten befohlen hat, vermög meines von seiner fürstlichen Gnaden deshalben gegebenen Bestandts, hergegen ich dann seiner fürstlichen Gnaden pflichtung gethan in meines Reverses, so ich seiner fürstlichen Gnaden gegeben. In welcher meiner Pflicht bedingt das nach seiner fürstlichen Gnaden Todt, den Gott lange veriethen wolle, einem Capitel zu Passau oder den sodurch daselbst ainertziglich, oder von den mehren Theil zu Bischoffe erwählet, ermelts Schloss ein offenes Haus gegenwärtiglich soll sein. Wann und als offt sich auch begebe das (wo kein Bischof wäre) ein ehrwürdig Thum Capitel in das obberierte meiner Verwaltung Schloss Leid zulegen nothdürftig wurden das ich darum kein Irrung thun. Doch das Solches ohne mein Kosten und Entgeltung geschehen soll, auch sonsten getreu und gewärtig zu sein derselben und des Stiffts frumben in allen Sachen zu firderen, Schaden zu warnen, und zuwenden, auch mich in allweg halten wie ein getreuer Diener seiner Herrschafft zu thun schuldig und pflichtig ist, getreulich und ungefährlich. Das ich obgenanter N. demnach bin meinen wahren treuen an Eidesstatt, alles das hieoben benannt ist. Wann sich der Fall hochgedachts meines

gnädigen Herrn ableibung begebe, und ich diselbe Zeit mit ermelten Pflegeamt und dem Stift noch verbundem währe, gegen einem Ehrwürdigen Thum Capitel oder erwählten Bischofe vermöge meines Bestellbriefs getreulich zu vollzieben gelobe und verspreche. Dies zu wahren Urkunde gib ich mergedachten meinem gnädigen Herren einem Ehrwürdigen Capitel diese Bekenntniss mit meinem eigenen Insiegel verfertigt.

Gegeben und geschehen, *etc.*»

Speciale sponsione a praelecto arcis S. Georgi facienda.

Et quia ibi debet maior custodia esse et arctior obligatio, ubi maius periculum ecclesiae imminere potest, alias a maioribus observatum est, quod castellanus Areis Sancti Georgii supra civitatem Pataviensem, statim postquam acceptatus et in possessionem sive custodiam arcis institutus fuerit, episcopo et duobus canonicis ad hoc a capitulo deputatis, vocata universa ipsius castellani familia, ultra praemissa, iurare debeat se, vacante Sede, neminem, in arcem intromissurum, nisi decanum et capitulum, et deinde cum, qui per ipsum capitulum aut a maiori parte canonicorum fuerit electus, alias inscriptiones, prout alii castellani dant, nihilominus dare similiter teneantur.

Nova privilegia levandi pecuniae civibus non concedenda.

Item, ut episcopus modernus pro virili, et in quantum fieri poterit, abstineat et caveat quod nulla alia privilegia nova, libertates et immunitates, levandae pecuniae causa, civitati et civibus Pataviensibus, pro parte vel in totum, perpetuis temporibus elargiri et concedere velit, ultra ea privilegia et immunitates, quae prius civitati et civibus ipsis per episcopos antecessores concessae, et quae civitati ipsisque civibus per nobiles, viros, principes Wilhelmum et Ludovicum comites Palatinos, Rheni et utriusque Bavariae duces, in arbitramento per eos publicato praecipue ratione praedicti tributi adiudicatae fuerint.

Advocatia colonorum.

Item, cum aliqui coloni et subditi in provincia supra Anasum existentes, qui vulgo *Steffaner* appellantur, ex pio animi affectu et christiano ordine quo erga S. Stephanum et istam cathedralem Ecclesiam flagrabant, advocatiam apud eamdem quaesierint, et sese illi sponte submiserint recognoscentes episcopos antecessores in suos legitimos et veros advocatos. Cum autem, per temporis iniuriam, provisio colonorum, cum maximo eorumdem detrimento et damno, alienis pro certa summa pecuniae commissa sit, inde factum est quod plurimi commissarii qui summam praedictorum colonorum impignorationem numerarunt, rei privatae et commodo proprio studentes, cum maxima ecclesiae et episcoporum et colonorum ipsorum iactura et praeiudicio, tales colonos sibi vendicare et usurpare, vel ab ecclesia et episcopis alienare et aliis vendere atque distrahere attentavere. Cum vero venerabilis frater Ernestus, tunc confirmatus in archiepiscopum Salisburgensem, ante aliquot annorum spatium supramemoratos colonos per pecuniae numerationem ipsis saecularibus factam, a tali obligatione et impignoratione exemerit et liberos reddiderit, atque ecclesiae et episcoporum successorum iuri restituerit, ut deinceps per eosdem officiales et familiares ecclesiae commodum et utilitas magis provideri et administrari, ac in debitum gravamen humeris colonorum auferendum ab ipsis saecularibus creditoribus impositum averti posset, ideo similiter statutum est ut tam modernus episcopus, quam capitulum et sui canonici omnes et singuli, summa ope evitent et abstineant ne perpetuis temporibus nominatos *Steffaner* impignorare, alienare et pro aliqua pecuniae summa, ut prius factum est, inscribere, nec provisionem et administrationem in praedictos colonos fiendam alteri committere velint, quam iudici in *Vhustatt*, vel alteri

officiali et familiari, quem episcopus pro tempore existens ad talem provisionem et administrationem ex curialibus suis duxerit deputandum et idoneum. Quod si episcopus aut successores, quovis quaesito colore, impignorationem et inscriptionem vel colonorum alienationem facere attentaverint, tunc omnes et singuli canonici nequaquam consentire, concludere neque admittere velint aut debeant.

Causis laicorum spectantium ad capitulum

Item, ad decanum spectet potestas puniendi laicos spectantes ad capitulum et ecclesias in hac civitate existentes, in quibus hactenus id moris fuit, necnon etiam domesticos et famulos canonicorum in causis civilibus; ubi autem criminales sunt, etiam criminaliter intentatae, magistratus ordinarii animadversioni subiaceant. In dubiis casibus vero, de quibus certo non constet num sint civiles an vero criminales, decanus et aulae episcopalis praefectus decidant.

Exemptione capituli a datiis;

Item, quia ad capitulum spectat proprietas et possessio areæ, quam vulgariter *Denhoff undiwöhr* vocant, videlicet ab aquilone versus Danubium, et ab oriente ad portam palatii consulis, ubi iacet lapis sanguinis, alias *Wch Selstain* versus occidentem usque ad urbis murum, qui *die Whor* appellatur, versus austrum ad flumen Œni, unde infra eumdem ambitum nullus quidquam habet seu debet etiam ordinare, nisi secundum beneplacitum et voluntatem capituli, ut habetur ex privilegiis seu donationibus bonae memoriae Corradi et Bertholdi ecclesiae Pataviensis praesulum.

Item, capitulum Pataviense, et magister Pontis et Leprosorum sint per civitatem Pataviensem liberi ab omni exactione seu solutione daziae, quae *Ungelt* et *Anschlag* vel *Aufschlag* vulgariter nuncupantur, adeo quod de vinis suis et bonis, quae eos successive ducillare et vendere contigeret, nullatenus quidquam solvere teneantur, in cuiuscumque potestate ius exigendi seu recipiendi huiusmodi exactionem existat in futurum, ita quod libere eadem vina ducillare, seu illa et bona sua vendere possint et valeant cuicumque vel quibuscumque etiam extra civitatem Pataviensem, prout eis videbitur expedire, absque exactione praedicta et omni impedimento.

Item, praepositus, decanus et singuli canonici, magister leprosorum, imo quicumque beneficiati et clerici civitatis Pataviensis et suburbium eiusdem, de vinis et frumentis, quae eos et aliquem eorum pro usu domus suae, seu qualitercumque illa acquirat, a dictis exactionibus, vulgariter *Ungelt Aufschalg*, pro tempore, et quibuscumque aliis exactionibus per civitatem Pataviensem ubilibet impositis seu imponendis occasione victualium huiusmodi, liberi sint omnino et exempti, prout etiam iure communi cautum est ut a Summo Pontifice, tempore confirmationis, poena statuatur in contravenientes iis concordatis, post quam nulla alia a sede episcopali vacante iniri possint, atque illa tamen in suo robore permaneant.

Praecedentia pacta confirmat Pontifex, servarique mandat

§ 5. Ut autem praemissa omnia pacta et concordata tamquam honestati et aequitati consona firmius subsistant, et ab omnibus ad quos spectat, inviolabiliter observentur, providere volentes, supplicationibus Urbani episcopi et capituli praedictorum hac in parte inclinati, omnia et singula pacta et concordata per nos, ut praefertur, immutata, moderata et limitata, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa nostra scientia, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus; ac Urbanum et pro tempore existentem episcopum et capitulum Pataviense huiusmodi, necnon omnes et sin-

gulas alias personas, ad quas id quomodolibet spectat et spectabit in futurum, ad totalem illorum omnium observationem teneri et obligatos existere, nec ab illis ullo umquam tempore resilire posse.

Clausula irritans.

§ 6. Irritum quoque et inane decernimus si secus super his a quoqnam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae ecclesiae Pataviensis statutis et consuetudinibus, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXV novembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 25 nov. 1589, pontif. anno V.

CLXII.

Suppressio instituti fratrum Scalceatorum Sancti Francisci in Italia, eorumque locorum concessio fratribus Minoribus Conventualibus Reformatis, Ordinis eiusdem S. Francisci.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Causa huius constitutionis.

Cum, sicuti ad aures nostras nuper pervenit, dilectus filius Ioannes Baptista de Pisauro, professor Ordinis fratrum Sancti Francisci Scalceatorum nuncupatorum regnorum Hispaniarum, in Italiam nuper veniens, multos diversorum Ordinum religiosos, tam Mendicantes ac Capucinos quam non Mendicantes, et alias saeculares personas, in nonnulla loca [1] ipsius Italiae per eum recepta, ad habitum per fratres Scalceatos huiusmodi gestari solitum suscipiendum, et professionem per eos emitti consuetam emittendam, Sede Apostolica omnino inconsulta, receperit, plerique eorum sic recepti, habitum susceperint et professionem huiusmodi emiserint.

Suppressio instituti fratrum Scalceatorum in Italia.

§ 1. Nos, qui praedictorum Scalceatorum institutum hoc tempore in Italiam inducendum non censemus, considerantesque fratres, qui Reformati Conventuales et de Observantia appellantur, in puritate ac simplicitate eorum Ordinum viventes in eadem Italia, benedicente et incrementum dante Domino, florere, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, institutum fratrum Scalceatorum huiusmodi in diversis locis, ecclesiis et conventibus Italiae receptum, et tam per dictum Ioannem Baptistam quam omnes et singulos alios socios suos Scalceatos introductum, apostolica auctoritate, tenore praesentium, extinguimus, supprimimus penitus et abolemus.

Concessio locorum his reformatis.

§ 2. Ac loca, domos, ecclesias et conventus huiusmodi, cum omnibus eorum ornamentis et sacra supellectili et iuribus universis, Ordini fratrum Minorum Sancti Francisci Conventualium Reformatorum nuncupatorum perpetuo concedimus et assignamus, seu unimus, annectimus et incorporamus. Ita quod liceat ipsis fratribus Conventualibus Reformatis, nullius ad hoc requisita licentia, corporalem, realem et actualem possessionem praefatorum locorum, conventuum et ecclesiarum libere apprehendere, in eisque iuxta formam institutorum regularium ac litterarum apostolicarum confirmationis et approbationis eiusdem Ordinis fratrum Conventualium Reformatorum a nobis emanatarum, et per officinm minoris gra-

1 Da his Reformatis et toto Ordine Franciscano vide in constitut. CVI, *Apostolici*, tom VIII, pag. 934, et antea in constit. LXVII, Honorii III *Solet*, tom. III, pag. 394.

[1] Cherub. addit *seu domos* (R. T.).

tiae expeditarum, vitam ducere regularem.

Permissio transeundi ad eosdem Reformatos.

§ 3. Necnon Ioannem Baptistam omnesque alios eius socios ac eorum singulos, ab omni apostasiae nota, ac quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis censuris et etiam temporalibus poenis, si quas propter praemissa omnia vel illorum occasione, et etiam quia a superioribus Ordinum licentiam inde exeundi non petierint, aut alias quomodolibet respective incurrerint, necnon ab excessibus huiusmodi, in utroque foro, auctoritate et tenore praemissis, absolvimus ac totaliter liberamus, dictasque sententias, censuras et poenas eis et cuilibet eorum gratiose remittimus et condonamus atque relaxamus. Ac cum eisdem super irregularitate, per eos et quemlibet eorum, quia interim ob praemissa censuris innodati, divinis, non tamen in contemptum clavium, quomodolibet sese respective immiscuerint, incursa, quodque illa et aliis praemissis non obstantibus, clericali charactere ac omnibus etiam sacris et presbyteratus ordinibus, per eos et quemlibet eorum respective alias rite susceptis, illorumque privilegiis uti, ac in eisdem ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare, libere et licite valeant, dispensamus, omnemque inhabilitatis et infamiae maculam sive notam contra eos et quemlibet eorum ex praemissis omnibus et singulis quomodolibet insurgentem, ab eisdem penitus abolemus, ipsosque in pristinum et eum, in quo ante praemissa quomodolibet erant, statum, in omnibus et per omnia restituimus, reponimus et plenarie reintegramus. Decernentes quod dictus Ioannes Baptista et alii, qui in aliis religionibus prius professi fuerant, vel ad easdem redire teneantur, vel si ad fratres Reformatos Conventuales praedictos transire maluerint, ad eos transire, et ibidem recipi, et recepti permanere possint, dummodo praedicti aliarum Religionum professi, si ad dictos fratres Conventuales transire voluerint, professionem de novo emittant, et quae ab una in aliam Religionem transeuntes servare tenentur, servent. Aliis verò saecularibus, qui ab eodem Ioanne Baptista sive aliis sociis Scalceatis recepti et ad professionem admissi fuerunt, in praedictos fratres Conventuales Reformatos [1] vel in alias Religiones, pares vel arctiores, a Sede praedicta approbatas, dummodo de novo novitiatum faciant professionemque emittant, ingrediendi licentiam et facultatem concedimus et impartimur. Decernentes etiam omnes supradictos posse in supradictas Religiones recipi, etiam non expectato capituli vel congregationis capitularis tempore, iuxta constitutionis a nobis noviter emanatae formam, cui harum serie, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus.

Communicatio privilegior. fratrum conventualium huic congregationi reformatorum.

§ 4. Quodque ipsi omnes in praedictos Conventuales Reformatos recepti, omnibus et singulis privilegiis, facultatibus, indultis, indulgentiis et peccatorum remissionibus ac aliis gratiis, tam spiritualibus quam temporalibus, quibus ipsi fratres Conventuales Reformati utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, frui, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter et aeque principaliter uti, frui, potiri et gaudere libere et licite valeant, auctoritate et tenore praemissis, de speciali gratia, indulgemus.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, qua cavetur expresse ne cuiusvis Ordinis Mendicantium professores loca ad inhabitandum recipere seu recepta mutare [2] absque Sedis praedictae licentia speciali de probibitione expressam mentionem faciente; ac aliis quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dicto-

1 Cherub. *praedictorum fratrum convent. Reformatorum* (R. T.). 2 Addendum forte *possint* (R. T.).

rumque Ordinum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenore et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptorum

§ 6. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu tamen alicuius notarii etiam in archivio Romanae Curiae descripti, per dilectum filium nostrum Hieronymum tituli S. Petri ad Vincula S. R. E. presbyterum cardinalem de Ruvere nuncupatum, totius Ordinis fratrum Minorum et Conventualium Reformatorum S. Francisci huiusmodi protectorem, oretenus deputati, subscriptis, et sigillo eiusdem Hieronymi cardinalis protectoris munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhiberetur praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx decembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 20 decemb. 1589, pont. anno v.

CLXIII.

Confirmatio synodi Petricoviensis habitae ab episcopis regni Poloniae super electione et qualitatibus eligendi in regem ac promovendorum ad episcopatus [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium

Pastoralis nostra sollicitudo, quam pro tuenda ubique gentium et locorum propagandaque catholica religione suscipere tenemur, paternaque caritas, quam erga inclytum Poloniae regnum in visceribus Christi praecipue gerimus, et singularis zelus orthodoxae fidei, sinceraque erga Romanos Pontifices Sanctamque hanc Sedem devotio, quam ipsum regnum, praesertim vero illius praelati, hoc maxime tempore praeseferunt, iure optimo nos inducunt ut iis, quae pro conservatione eiusdem catholicae fidei, et pro publica eiusdem regni quiete et tranquillitate pie ac prudenter a praelatis praefatis statuta fuerunt, apostolicae confirmationis robur, eisdem praesulibus supplicantibus, benigne impartiamur.

Praesules regni nonnulla statuunt in synodo Petricoviensi.

§ 1. Nuper siquidem, sicut expositum nobis fuit, in synodo provinciali Petricoviensi de more celebrata, venerabiles fratres nostri archiepiscopi et episcopi metropolitanarum et cathedralium dicti regni ecclesiarum simul congregati et convenientes in unum, ut, more vigilum pastorum, gregem dominicum suae curae creditum ab imminentibus luporum periculis incolumem, quantum in eis est, praeservarent, simulque unioni et paci ipsorum praelatorum ac procerum et populorum eiusdem regni consulerent, inter alia, sub nostro et Sedis Apostolicae beneplacito, statuerunt, ordinarunt et decreverunt:

Qualitates requirendae in eligendo in regem.

§ 2. Quod tam in praesens quam in futurum nemo unquam agnoscatur nec recipiatur in regem Poloniae, nisi fuerit vere catholicus, quique sanctam catholicam et orthodoxam fidem, quam sancta Romana et apostolica Ecclesia tenet, docet et praedicat, palam et publice profiteatur et sequatur, et in unitate eiusdem S. R. E. permaneat; quodque pro tempore existens archiepiscopus Gnesnensis, cui ius renunciandi seu publicandi regem ex privilegio competere dignoscitur, neminem renunciet aut publicet qui fuerit

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium

dubiae fidei, et non sit manifeste catholicus.

Novus electus a primate regni renunciand. et coronandus.

§ 3. Ad tollendum vero dissidii et intestini belli periculum, nullus episcoporum et praelatorum, contra ius archiepiscopi praedicti, post renunciationem ab eo factam, scilicet de persona catholica et servatis regni statutis et consuetudinibus in electione regis, audeat nominare, renunciare aut coronare alium in regem, alioquin a regimine et administratione cathedralis seu metropolitanae ecclesiae, cui praeest, in perpetuum eo ipso suspensus, atque omnibus beneficiis ecclesiasticis, quae quomodolibet obtinet, privatus existat; et nihilominus huiusmodi nominatio, renunciatio aut coronatio nulla et invalida censeatur, ac nullius sit roboris vel momenti.

Promoti ad episcopatus per regem, eorum administrationem suscipere nequeunt nisi expeditis litteris apostolicis.

§ 4. Ne quis nominatus a rege Poloniae pro tempore existente in episcopum vel archiepiscopum ad ecclesiam aliquam cathedralem vel metropolitanam, ex iis, ad quas pro tempore vacantes ius nominandi ipsi regi ex privilegio apostolico competit, assumat sibi honorem nec locum, neve in regimine et administratione ecclesiae huiusmodi illiusque bonorum quoquo modo se immisceat, nisi prius a Sede Apostolica eidem ecclesiae de persona sua sic nominata provideri, seu in episcopum vel archiepiscopum, praesulem et pastorem praefici obtinuerit, litteris apostolicis desuper expeditis; si secus fecerit, ad illam et ad aliam quamcumque inhabilis omnino censeatur.

Poena eligentium vel adhaerentium regi haeretico.

§ 5. Quicumque, sive ex senatoribus sive ex nobilibus, in promovendo rege haeretico opem, consilium, auxilium vel favorem praestiterit vel consenserit, aut ei iam promoto adhaeserit, praeter alias censuras ecclesiasticas et poenas, in quas eos incurrere sacris canonibus et constitutionibus apostolicis constitutum est, tam ipse quam posteri eius et descendentes, ad omnes honores, dignitates et beneficia ecclesiastica obtinenda perpetuo inhabiles et incapaces sint et esse censeantur.

Poena contra faventes haereticis.

§ 6. Nullus episcoporum seu inferior praelatus audeat haereticum hominem ad honores, dignitates, officia vel beneficia, spiritualia vel temporalia, promovere vel promoveri facere, aut intercessione, opibus aut alia quacumque ratione ad ea assequenda iuvare. Quod si id attentare praesumpserit, poenam privationis omnium et quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum vel officiorum, quae obtinet, necnon suspensionis, ut praefertur, a regimine et administratione suae ecclesiae ipso facto incurrat, et ad alia obtinenda incapax prorsus existat.

Impugnantes iura Sedis Apostolicae aut iurisdictionem ecclesiasticam.

§ 7. Quicumque ex iis, qui pro catholicis se gerunt, tepidis nimirum et falsis fratribus, Apostolicae Sedis auctoritatem, iurisdictionem ecclesiasticam et iura decimarum, publice vel privatim, directe vel indirecte, in conventibus aut aliis in locis impugnaverit, tam ipse quam eius posteri ab ordinibus et honoribus, dignitatibus et beneficiis ecclesiasticis in perpetuum arceantur, et ad illa semper inhabiles existant.

Exactio munerum regi vel reipublicae per episcopos facienda.

§ 8. Quoties ex necessaria, communi et publica causa, ac de licentia seu permissione Sanctae Sedis Apostolicae, conferendum est consensu publico ex bonis ecclesiae subsidium seu donativum aliquod regi vel reipublicae, illud per deputatos suos episcopi exigant, ne subditi et bona ecclesiarum a saecularibus exactoribus expilentur et profanentur, ac variis iniuriis et damnis, prout plerumque factum est, afficiantur. Si episcopi aliter fecerint, poenis in concilio generali Lateranensi novissime celebrato et in bulla die Coenae Domini legi solita, aliisque sanctionibus apostolicis contra eos, qui etiam sponte offerunt, inflictis, eo ipso subiaceant.

Thesaurus publicus instituendus pro nobilis necessitatibus.

§ 9. Demum, quod, propter omnes subitas dicti regni necessitates et improvisos eventus, thesaurus sive aerarium publicum et commune omnium regni praedicti ecclesiarum, in aliqua ecclesiae arce seu castro provide et accurate instituatur, et cum omni diligentia et custodia asservetur.

Ipsi regni proceres supplicant pro dictorum confirmatione

§ 10. Quae omnia statuta et decreta, quo firmius et accuratius perpetuis futuris temporibus observentur, iidem praelati per dilectum filium Vincentium de Seve, praepositum Laceneusem et internuncium ab ipsa synodo provinciali ad nos missum, nobis humiliter supplicari fecerunt, ut illis apostolicae comprobationis robur adiicere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur:

Confirmat Statuta, easque servari iubet.

§ 11. Nos igitur, eorumdem praelatorum ac ipsius synodi pietatem, sanctumque et laudabile propositum plurimum in Domino commendantes, eorumque supplicationibus in hac parte annuentes, statuta, ordinationes et decreta praedicta, prout superius descripta fuerunt, ex certa nostra scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, eaque praesentis scripti patrocinio communimus, et illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac per eos, quos illa concernunt et concernent in futurum, perpetuo, firmiter et inviolate observari praecipimus et mandamus; omnesque et singulos iuris et facti ac solemnitatum, etiam substantialium, si qui in eis intervenerint, defectus supplemus.

Decretum irritans

§ 12. Decernentes irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 13. Non obstantibus praedictarum ecclesiarum et quibusvis aliis contrariis statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, et immemorabili tempore pacifice observatis; necnon privilegiis, indultis et litteris apostolicis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro expressis habentes, ad effectum praesentium dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, illaque omnia et singula, quatenus praesentibus litteris in aliquo adversentur, poenitus tollimus et abrogamus; ac nolumus deinceps cuiquam suffragari, ceterisque contrariis quibuscumque; aut si eisdem praelatis vel eorum alicui seu aliis personis, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 14. Volumus autem quod praesentium litterarum transumptis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, eadem ubique fides adhibeatur, quae ipsis originalibus adhiberetur exhibitis vel ostensis.

Fides transumptis danda

§ 15. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis, approbationis, communitionis, roboris, adiectionis, praecepti, mandati, suppletionis, decreti, derogationis, sublationis, abrogationis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Clausulae poenales.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingen-

tesimo octuagesimo nono, pontificatus nostri anno v.

Dat. anno 1589, pontificatus v.

CLXIV.

Declaratio constitutionis Gregorii XIII super concordatis Germaniae in provisione beneficiorum observandis: seu de publicanda provisione apostolica intra tres menses notae vacationis [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Ad Romani Pontificis providentiam circumspectam pertinere dignoscitur dubia, quae ex litteris apostolicis oriuntur, suae declarationis oraculo delucidari, ut inde omnis dubitandi occasio et litium dispendia inter quoslibet christifideles, ac praesertim personas ecclesiasticas, valeant submoveri.

Gregorius XIII suis litteris declaravit quomodo intelligenda sit concessio Nicolai V de innotescentia provisionis apostolicae de beneficiis intra menses notae vacationis in mensibus reservatis.

§ 1. Sane dudum a felicis recordationis Gregorio Papa XIII, praedecessore nostro, emanarunt litterae tenoris subsequentis. Gregorius episcopus servus servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Quae in Ecclesiam Dei incommoda inferunt, nostra nos expedit animadversione removere. Cum itaque per litteras felicis recordationis Nicolai PP. V, nationi Germanicae, pro illius virtute et concordia cum Sede Apostolica, inter alia concedatur ut, quoties aliquo vacante beneficio ecclesiastico in mensibus ianuarii, martii et maii, iulii, septembris et novembris, in quibus vacantium Germaniae beneficiorum ecclesiasticorum dispositio dictae Sedi specialiter reservata est, non apparuerit intra tres menses a diae notae vacationis in loco beneficii quod alicui de illo apostolica auctoritate provisum fuerit, ex tunc et non antea, ordinarius vel alius, ad quem illius dispositio pertinet, de illo disponere possit; et saepenumero contingat ut antequam inquisitio, quam plerumque, etiam in concursu plurium, sive in partibus sive apud dictam Sedem fieri oportet in vitam, mores et doctrinam eorum, quibus de dictis beneficiis per Sedem eamdem providendum est, compleri possit, aut antequam de ipsis provisionibus seu de mandatis, quae ad inquisitiones et provisiones huiusmodi faciendas ab eadem Sede impetrantur, vel motu proprio procedunt, litterae apostolicae conficiantur, vel etiam antequam mandata ipsa a iudicibus, ad quos directa sunt, recipiantur vel recepta expediantur; interdum quoque litteris apostolicis expeditis, et gratia purificata, seu mandatis praedictis receptis, et inquisitione completa, antequam omnimoda executio perficiatur, propter diversa impedimenta, quae frequenter succedunt, tempus trium mensium, ex quo vacatio beneficii in loco ipsius nota est, expiret, ac proinde ordinarii locorum aut alii, ad quos talium beneficiorum dispositio, cessantibus apostolicis reservationibus, pertinet, ab ipso tempore praedicto, licet priusquam illud laberetur, provisionis sive alterius dispositionis de illis a dicta Sede iam gratia facta fuerit (quod ipsum attribuendum et quaerendum ius satis superque esse certa iuris interpretatione frequenter declaratum est), illa tamen conferre contendant; qua de causa multis religione et pietate insignibus, quando ii post ostensum virtutis et doctrinae suae specimen, atque inde emensos labores et sumptus, beneficiis potiri deberent, alii praeoccupatores, obtentu ordinariae collationis huiusmodi, contra adversantur: nos, indignum rati quod temporis mora, quam ad perscrutandum accuratius talium probitatem, industriam et alia requisita intercedere pro utilitate Ecclesiae necesse est, locum in-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

iuriis aperiat; attendentesque verba praedicta *in loco Beneficii* cum verbis *notae vacationis*, quae protinus antecedunt, coniungi; et ad illa dumtaxat referri, ac voluntatem concedentis sensumque concessionis et litterarum praedictarum sic esse, ut dispositio beneficii intra tres menses a die notae vacationis a Sede praedicta fieri, deque gratia facta alicubi apparere debeat, quemadmodum re inter utriusque iuris interpretes iam pridem controversa, summa ratione iudicatum apparet. Vix enim est ut itineribus non modo infestis aut prohibitis, quod fere semper aliquo contingit, sed etiam expeditis, qui ex tam longinquis regionibus ad dictam Sedem profectus, et in ea ad expediendum negocium vel paulisper moratus, in easdem se recipere, tanta temporis angustia possit. Quo circa, aequitate et iustitia suadentibus, praesentium auctoritate, declaramus concessionem Nicolai Papae et litteras praedictas locum omnino non habere, quod ordinarii aut alii collatores praedicti, post lapsum trium mensium ex die notae vacationis in loco beneficii, disponere possint de illis beneficiis praedictis, alias sub concessione et litteris praedictis comprehensis, extra Romanam Curiam in mensibus praedictis, quoquo modo vacantibus vel vacaturis, de quibus intra dictum tempus trium mensium per Romanum Pontificem ac dictam Sedem qualiscumque gratia vel dispositio aut concessio facta fuerit: ne tamen cuiquam licitum sit factam a Sede praedicta dispositionem huiusmodi in longum protrahere, illi, quibus deinceps gratiae huiusmodi concedantur, earum concessionum fidem et testimonium, intra tres menses a die notae vacationis in loco beneficii huiusmodi, vel dictis collatoribus significare, vel in ipso beneficii loco publicare quoquo modo teneantur. Decernentes omnes et quascumque dispositiones de dictis beneficiis ab eisdem collatoribus post significationem seu publicationem huiusmodi pro tempore factas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fore; sicque in quibusvis causis pendentibus et futuris iudicari debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his ab eisdem collatoribus aut quibuscumque aliis, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Quod si forte quisquam collatorum praedictorum fuerit praesentium violator, eum a beneficiorum et officiorum collatione tamdiu suspendimus, donec ipse, veniam petens, restitutionis gratiam a Sede praedicta meruerit obtinere. Ceterum volumus ut praesentium transumptis, etiam impressis, notarii publici manu et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, eadem prorsus fides in iudicio et extra illud, ubique locorum, adhibeatur, quae adhiberetur ipsis praesentibus, si essent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, decreti, suspensionis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, sexto kalendas novembris, pontificatus nostri anno quinto.

§ 2. Nuper autem ad aures nostras pervenit dubitare nonnullos de intelligentia illorum verborum praeinsertae constitutionis, *Ne tamen etc.*: an scilicet ita accipienda sint ut tres menses, intra quos idem praedecessor provisiones apostolicas earumve fidem aut testimonia collatoribus significari, aut in ipso beneficii loco publicari mandat, numerandi sint a die notae vacationis in loco beneficii, an potius a die, quo per Romanum Pontificem

Dubium inde exortum

aç Sedem Apostolicam de beneficiis huiusmodi qualiscumque gratia vel dispositio aut concessio facta fuerit.

Mandatur. § 3. Nos igitur, animadvertentes, ob iustissimas rationes et urgentissimas causas in eadem constitutione superius expressas et deductas, fieri vix posse ut tam exiguo temporis spatio, trium scilicet mensium a die notae in loco beneficii vacationis, ipsorum beneficiorum vacationis in Romana Curia notitia haberi, et de eis disponi, ac demum dispositio ipsa collatoribus significari, aut in loco beneficii publicari queat; propterea his et aliis quae eumdem praedecessorem nostrum moverunt rationabilibus de causis adducti, ac litium et controversiarum, quae super praemissis excitari possent, amfractibus et dispendiis salubriter occurrere cupientes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus verba illa ita esse intelligenda, ut quaevis provisiones, dispositiones aut gratiae de beneficiis huiusmodi per Sedem Apostolicam intra tres menses a die notae vacationis in loco beneficii computandos fieri debeant. Et nihilominus sufficiat deinceps intra tres menses a die datae concessionis vel gratiae huiusmodi numerandos, gratiam, provisionem, concessionem seu qualemcumque dispositionem a Sede Apostolica obtentam, vel eius fidem aut testimonium collatoribus significare, vel in ipso beneficii loco quoquo modo publicare.

Clausulae ad validitatem. § 4. Decernentes sic in quibusvis causis pendentibus et futuris iudicari debere, ac irritum et inane quidquid secus super his ab eisdem collatoribus vel quibusvis aliis, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Poenae contra inobedientes § 5. Et nihilominus si quis collatorum praedictorum praesentibus non obedierit, is poenas in eadem constitutione nostri praedecessoris inflictas eo ipso se noverit incursurum.

Fides danda transumptis. § 6. Volumus autem ut praesentium exemplis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides ubique, in iudicio et extra, habeatur, quae haberetur eisdemmet praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die III ianuarii millesimo quingentesimo nonagesimo, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 3 ian. 1590, pontif. anno v.

CLXV.

Restitutio taxae equorum ad formam illius quae imposita iam fuit a Paulo Papa IV, cum praescriptione formae eam exigendi.

Sixtus Papa V ad perpetuam rei memoriam

Nostri muneris est Camerae Apostolicae iuribus imprimis consulere atque prospicere, illaque adversus ministrorum illius incuriam et inertiam integre praeservare, ne oblivione obscurentur, vetustateque pereant. Prooemium

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, per suas in forma brevis editas litteras, sub datum Romae sub annulo Piscatoris, die XX iulii MDLVI, taxas equorum per subditos Status Ecclesiastici, modo et forma quibus tempore felicis recordationis Iulii III, eius antecessoris, solvebant, ad ipsius Pauli beneplacitum, kalendis dicti mensis iulii inchoandum, omnino solvi, eosque ad id per iuris et facti opportuna remedia cogi, ordinavit et mandavit. Paulus IV taxam equorum in toto Statu Ecclesiastico imposuit ad formam constitutionis Iulii Papae III.

§ 2. Et deinde per alias eius simili modo expeditas litteras, sub datum die XXIV augusti eiusdem anni MDLVI, taxas Postea alio modo persolvendam esse decrevit.

praedictas non amplius, ut tempore dicti Iulii III, sed sicut ante impositionem subsidii trecentum millia scutorum per felicis recordationis Paulum III, eius praedecessorem, omnibus populis dicti Status Ecclesiastici factam solvebantur, ab eisdem subditis ad ipsius beneplacitum persolvi voluit et decrevit.

Pius IV taxam huiusmodi solutionis publicavit

§ 3. Successive felicis recordationis Pius Papa IV, noster praedecessor, per suas eadem forma expeditas litteras, sub datum Romae, die XV martii MDLX, pontificatus sui anno primo, easdem taxas equorum in universo Statu Ecclesiastico, etiam a tempore praedicto, quo Paulus Papa IV illas pro Camera Apostolica exigi et recuperari mandavit, quoniam exactio huiusmodi tunc executioni demandata non fuerat, citra, et sic successive in futurum, ab omnibus personis, communitatibus et universitatibus, illas solvere debentibus, iuxta taxam antiquam, ex libris eiusdem Camerae extractam, commissariis super exactione huiusmodi deputandis dandam a Francisco Odescalco, tunc Camerae praesidente, manu eius subscriptam, pro eadem Camera omnino exigi et cum effectu recuperari. Ipse enim eidem Francisco praesidenti eas civitates, terras et loca de quibus taxa per eos solvenda huiusmodi non reperta fuisset, aut alias forsan de eadem taxa non apparuisset, de novo, iuxta ratam aliorum locorum, taxandi, et taxam debitam et convenientem eis imponendi, ita ut quaelibet communitas et universitas indifferenter taxas huiusmodi solveret, et quoscumque earumdem taxarum debitores, ad illarum solutionem iuris et facti remediis cogendi et compellendi plenam et liberam facultatem concessit. Non obstantibus quibusvis concessionibus, gratiis, liberationibus, remissionibus, suspensionibus et aliis contrariis dispositionibus, per quoscumque Romanos Pontifices eius praedecessores ac etiam per ipsum et Sedem Apostolicam quomodolibet factis, non tamen ex causa onerosa, videlicet emptionis dictarum taxarum, et pretii illarum realis et effectualis solutionis occasione, dummodo de ipsius pretii solutione clare constaret, concessis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Incuria tamen exactorum taxa soluta non fuit a nonnullis Castris Romandiolae

§ 4. Quae praedecessorum nostrorum litterae licet executioni mandari debuissent, tamen, cameralium exactorum incuria, conventum fuisse accepimus ut, contra eorum officium, Cameram in possessione vel quasi exigendi praedictas taxas equorum a plerisque oppidis, castris et locis dictae nostrae provinciae Romandiolae, ante dictas Pii IV litteras taxatis, quae prius illas solvere coeperant, conservare, et a castris, oppidis et locis, quae tunc taxata non reperiebantur, per Franciscum Odescalcum, iuxta sibi in eisdem litteris praescriptam formam, taxatis, constituere neglexerint, in magnum Camerae detrimentum et iacturam.

Confirmatis praecedentium Pontificum constitutionib. hoc datium importantibus novam taxam confici mandat Sixtus.

§ 5. Volentes igitur, quantum in nobis est, malo huic congruentem afferre medicinam, et Camerae nostrae iura a ministrorum negligentia vindicare; motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, memoratas Pauli IV posteriores, ac Pii etiam IV, necnon Pii V, praedecessorum nostrorum, super revocatione exemptionum a solutione earumdem taxarum, sub datum sub annulo Piscatoris, die VIII iunii MDLXVI, emanatas litteras, quarum omnium et singularum tenores hic pro sufficienter expressis et ad verbum insertis haberi volumus, confirmantes, approbantes et eis perpetuae firmitatis robur adiicientes, et quatenus opus sit illas innovantes, suosque sortiri effectus omnino volentes, omnes et singulas taxas praedictas equorum, tam a Francisco Odescalco, quae nunquam solutae sunt, quam in Camerae libris prius taxatas, quae forsan aliqua ex

parte tempore Pauli IV solvi inchoatae, sed non continuatae fuere, a die datae posteriorum Pauli IV litterarum citra et in posterum, perpetuis futuris temporibus, iuxta earumdem Pii IV formam et tenorem, ac iuxta taxam e libris Camerae praedictis per alterum ex illius ratiocinatoribus, cum interventu dictae Camerae generalis commissarii, extrahendam et ab eodem commissario subscribendam, sine ulla mora, pro Camera nostra Apostolica integre exigi et recuperari, decernimus et declaramus ab omnibus et singulis communitatibus et universitatibus civitatum, oppidorum, castrorum, pagorum et locorum quorumcumque universae dictae provinciae nostrae Romandiolae, S. R. E. mediate et immediate subiectorum, atque aliis quibuscumque personis, etiam feudatariis, censuariis, dominis locorum, baronibus, marchionatusque, comitatus et quacumque alia dignitate et auctoritate, etiam cardinalatus, fulgentibus, qui castra et iurisdictiones infra limites dictae nostrae provinciae possident, etiam quod nihil ratione castrorum et iurisdictionum huiusmodi Sedi Apostolicae annuatim seu alias persolvant, iis dumtaxat exceptis qui eas pretio revera et cum effectu numerato acquisivisse legitime docuerit.

Commissarium deputat ad exigendas taxas hucusque non solutas.

§ 6. Mandantes dilecto filio Nicolao Morono laico Ariminensi, quem ad infra dicenda omnia et singula ac in illis necessaria et opportuna commissarium eligimus, cuique facultatem ad ea exequenda amplam et liberam concedimus, ut communitates, universitates et alias quascumque personas praedictas dictae nostrae provinciae Romandiolae, a quibus taxas praedictas exigi, ut praefertur, declaramus, ad taxas ipsas in manibus thesaurarii dictae nostrae sive illius vice-thesaurarii integre persolvendum, veramque satisfactionem impendendam a die datae dictarum posteriorum Pauli IV usque ad diem datae praesentium nostrarum litterarum, modo et forma supra scriptis, omnibus suis iuris et facti remediis opportunis, prout camerales ministri et exactores in proventuum Camerae exactione soliti sunt, cogat et compellat; notarioque seu notariis vel actuariis publicis et legalibus, ac executoribus vel subexecutoribus ceterisque ministris ad praemissa necessariis, ad eius arbitrium et nutum nominandis et eligendis, uti possit.

Lites, quae hac super re oriri contigerint, praesidi Romandiolae decidendas committit.

§ 7. Et si quas forsan inter dictum Nicolaum commissarium ac universitates, communitates aliasque personas praedictas super praemissis vel eorum occasione quomolibet oriri contigerit contentiones et differentias, nostrae provinciae pro tempore praesidi, quatenus illas, per se vel alium seu alios, breviter et summarie, et sine strepitu ac figura iudicii, manu regia, ac omni et quacumque appellatione remota, ut in materiis cameralibus fieri solet, audiat, cognoscat ac fine debito terminet et decidat secundum praesentes, et non alias, committimus et mandamus.

Vigesimam commissario assignat.

§ 8. Et ut Nicolaus aliquem laborum, quos in occasione huiusmodi impenderet, fructum capiat, ipsum vigesimam partem seu quinque pro quolibet centenario eorum nummorum, qui dictarum taxarum causa vere exigentur, et a thesaurario seu vice-thesaurario dictae provinciae memorato recipientur a dictarum taxarum debitoribus, de eorum proprio ipsi Nicolao solvendam, pro rata quantitatum, quas thesaurarius receperit, praeter scilicet et ultra dictas quantitates, eas neque integras, et quoque absque alicuius vigesimae detractione, ad manus thesaurarii provenire decernimus, consequi; et etiam ultra dictam vigesimam, impensas in viaticis faciendas per ipsum Nicolaum, a legato seu a praeside dictae provinciae pro

tempore arbitrandas, liquidandas et taxandas, ab eisdem debitoribus recipere et habere, ad idque eos cogi et compelli posse concedimus.

In posterum huiusmodi taxam a thesaurariis provinciarum exigi mandat.

§ 9. Ceterum a die datae praesentium in posterum taxas praedictas eisdem modo et forma, per modernum ac alias pro tempore futuros dictae nostrae provinciae thesaurarios, vel eorum vice-thesaurarios, recuperandas statuimus, illisque ut eas integras studiose exigant et solerti assiduitate praeteritorum thesaurariorum indiligentiam compensent praecipimus et expressim in mandatis damus.

Clausulae

§ 10. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam dictae Camerae nostrae clericos et causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, diffiniri, sententiari et iudicari debere, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et sententiandi facultate et auctoritate: irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Executores praesentis constitutionis deputat

§ 11. Quo circa dilecto filio Henrico Sanctae Pudentianae presbytero cardinali Caietano, S. R E. camerario, ac eiusdem Camerae praesidentibus clericis, thesaurario et commissario, et eorum singulis, harum serie committimus et mandamus quatenus praemissa omnia et singula manu regia, omni mora, appellatione et exceptione remotis, per censuras ecclesiasticas et poenas pecuniarias privationis feudorum, inhabilitatis ad illa et alias sibi benevisas, aliaque iuris et facti remediis opportunis faciant, praecipiant et mandent firmiter et inviolabiliter impleri et observari.

Contraria tollit.

§ 12. Praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac quibusvis immunitatibus, exemptionibus ac aliqua possessione vel potius usurpatione non solvendi dictas taxas, necnon nostra de non tollendo iure quaesito, ac aliis Cancellariae Apostolicae regulis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, in genere vel in specie, per quoscumque Romanos Pontifices ac etiam nos et Sedem Apostolicam quomodolibet, praeterquam ex causa onerosa, videlicet emptionis dictarum taxarum in specie et in individuo, media pretii actuali, reali et effectuali exbursatione, dummodo de ea clare et explicite et non alias constet, concessis; ceterisque contrariis quibuscumque. Quibus omnibus, etiamsi de illis specialis, specifica et ad verbum expressa mentio habenda esset, eorum tenores pro plene et sufficienter expressis habentes, specialiter et expresse derogamus.

Fides danda transumptis.

§ 13. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu publici notarii subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XV ianuarii MDXC, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 15 ian. 1590, pontif. anno V.

CLXVI.

Alienationes officiorum seu iurium et emolumentorum, officiis etiam maioribus S.R.E. annexorum, ab officialibus contra formam eorum primaevae erectionis factae, rescinduntur, et in posterum fieri prohibentur [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium

Cum pro suprema iniunctae nobis sollicitudinis cura, atque ea, quae apud Roma-

[1] Quoad officia a primaeva erectione annexa officio vicecancellarii, attende const. XVII Sixti IV, *Decima* tom. V, pag. 252. in § 25 et declarationem huiusmodi Pontificis sub ista constitutione locatam.

nos Pontifices peculiaris existit in tuendis sanctae R. E. rebus, providentia, eiusdem Ecclesiae iura et emolumenta integra conservare naturali divinoque mandato moniti teneamur; cumque ne ea, contra antiquam Romanorum Pontificum vel aliorum, ad quos pro tempore spectat, consuetudinem, aliter quam concedenda sunt, concedantur, aut in alias personas contra concedentium voluntatem attributamque ipsis facultatem transferantur, omni studio cavere debeamus; nulli mirum videri debet si pleraque iura atque emolumenta S. R. E., officiis etiam maioribus annexa, ab obtinentibus dicta officia, qui tamquam fideles et prudentes servi, talenta a Domino accepta dando superlucrari, vel saltem utendo communicare, non autem distrahenda consumere debent, hactenus indebite alienata recuperare, et ne in posterum alienentur prohibere, optima ratione decernamus.

Causa huius constitutionis

§ 1. Cum igitur sint aliqua munera aut officia seu potius iura, regalia et emolumenta maioribus officiis annexa, quae aliquibus personis in laborum et meritorum renunciationem [1] ab ipsis officialibus gratiose concedi ab initio consueverunt et omnino debuerunt, et nonnulla similiter officia per se existant, quae personis inopia laborantibus ad honestam eorum dumtaxat vitae aut familiae substentationem a Sede Apostolica liberaliter tributa sunt, nos, ut modus in huiusmodi concessionibus servari debitus hactenus immutatus restituatur, et ne in posterum aliquo pacto immutetur, atque ut beneficii accepti memoria pretii aut oneris impositione non laedatur, et ne officiorum concessorum emolumenta e personis aut familiis, quibus ad eorum substentationem concessa sunt, egrediantur, aut ipsorum necessitatibus ullo tempore subtrahantur, et ne ulterius Camera Apostolica aliquam iacturam patiatur, quantum in nobis est statuendum atque consulendum duximus. Summo itaque animi dolore nuper accepimus (id quod, magna etiam cordis perturbatione et iusta indignatione commoti, vix cogitatione revolvere nedum verbis recensere possumus) quosdam ad Apostolicae Sedis officia, etiam praecipua, a Romano Pontifice adscitos, quos officiorum praefatorum iura et emolumenta conservare, et ut ceteris inferioribus officialibus fidei et industriae exemplo essent, amplificare oportebat, propriae salutis immemores, ea, contra antiquam maiorum consuetudinem et attributam facultatem, et contra eius qui contulit voluntatem, et in damnum Sedis et Camerae Apostolicae suorumque in praedictis officiis successorum, alienare, pecuniasque inde collectas in proprios usus convertere non dubitasse. Nec sine maiori animi molestia comperimus eos huiusmodi alienationes subreptitiis et obreptitiis confirmationibus apostolicis approbari procurasse, et se eo pacto tueri et quodam modo excusare voluisse. Qua quidem in re non possumus non summopere detestari huiusmodi hominum ingrati animi vitium, dum insignem Apostolicae Sedis liberalitatem experti, res eorum fidei creditas et ipsis in usum fructumve tantum concessas, in alios transferre ausi fuerunt, tum sacrilegium eorumdem, quod bona ac iura Deo eiusque sponsae sacrosanctae Ecclesiae dedicata praeripere veriti non fuerunt; demum impietatem, quod ea quae pauperibus educandis, quae viris religione ac doctrina claris sedulamque ipsi Ecclesiae operam navantibus fovendis destinata sunt, cupide exhaurire et ad propria commoda convertere non timuerunt. Invenimus praeterea nonnullos, tum in variis Status nostri temporalis Ecclesiastici locis, tum praesertim in hac alma Urbe nostra, in qua Romani Pontifices praedecessores nostri erga eius-

1 Cher. legit *remunerationem* (R. T.).

dem Urbis cives et incolas liberales et munificos se saepius exhibuerunt, qui diversa officia, donec ipsi vivant vel eorum familiae extent, in laborum et meritorum remunerationem, vel ad sublevandam eorum indigentiam ab ipsis praedecessoribus nostris acceperunt, apostolica benignitate abutentes, attributaque alimenta negligentes, quasi per iniuriam benefactoris memoriam ingrati animi vitio delere, taliaque sibi clargita officia in alios transferre veritos non fuisse. Nonnullos etiam diversarum nostrae et sanctae Romanae Ecclesiae temporali ditioni subiectarum provinciarum, civitatum et locorum legatos, vicelegatos, gubernatores, magistratus et Romanae Curiae officialium collegia, huiusmodi inferioria officia sive eorum iura et emolumenta, mediante pretio vel responsione, concedere quandoque praesumpsisse.

Irritatio alienationum de quibus in rubrica.

§ 2. Unde nos, detestabiles huiusmodi abusus, ne latius serpant, prohibendos, iustissimaque et severissima sanctione coercendos, et ex Romana Curia Statuque temporali Ecclesiastico prorsus eliminandos esse censentes, habita super his cum carnerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus matura deliberatione, de eorumdem fratrum consilio et assensu, et ex certa nostra scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, hac perpetuo valitura constitutione, rescindimus et irritamus, quinimmo maledicimus et execramur omnes et quascumque venditiones, distractiones, pignorationes, hypothecas, necnon deputationes et concessiones ex titulo oneroso ab omnibus supernominatis quomodolibet factas quorumcumque ab ipso initio, sive a primaeva erectione, ex indulto apostolico non alienabilium iurium et emolumentorum, quibuscumque officiis cohaerentium, etiam maioribus, nempe maioris poenitentiarii, vicecancellarii, camerarii, summatoris litterarum apostolicarum, causarum curiae Camerae Apostolicae generalis auditoris, nostri et pro tempore existentis Romani Pontificis in Urbe vicarii, et eiusdem Urbis gubernatoris ac senatoris, aut aliorum quorumcumque, sub sigillo secretariatus, vicariatus, exercitii, deputationis, custodiae aut alio quovis nomine et vocabulo comprehensorum, etiam sub praetextu compensationis aut remunerationis obsequiorum per dictos officiales maiores Sedi Apostolicae impensorum aut expensarum vel damnorum per eosdem ex quavis causa passorum, vel sub quovis necessitatis et indigentiae quaesito colore, in favorem quarumvis personarum, ut praefertur, factas; ac omnium etiam officiorum, administrationum et iurium, quae vel a praedecessoribus nostris aliquibus personis seu familiis gratiose concessa, vel a praedictis legatis, vicelegatis, gubernatoribus, magistratibus, officialibus aut collegiis, pretio seu gratia, ut praefertur, concessa fuerunt, etiam contractu ultro citroque obligatorio, publicoque instrumento ipsorum concedentium et successorum suorum nominibus solemniter inito et stipulato, necnon praetenso iuramento, aut quacumque confirmatione apostolica postea, etiam iteratis aut multiplicatis vicibus subsecuto, roboratas, quarum omnium et singularum ac instrumentorum et confirmationum huiusmodi tenores praesentibus haberi volumus pro plene et sufficienter expressis.

Et omnium instrumentor. desuper celebratorum quorumcumque cautela monitorum,

§ 3. Declarantes nemini licuisse nec licere huiusmodi conventiones, contractus et pacta, ultra facultatum ipsis concessarum limites, in detrimentum Sedis et Camerae Apostolicae suorumque in officiis per eos obtentis successorum, super praemissis inire et celebrare; ideoque tam ipsos contractus, conventiones, pacta et quaecumque instrumenta inita et celebrata, nulla, invalida ac viribus omnino vacua

existere, quam etiam iuramenta super contractibus huiusmodi praestita, ex hoc ipso illicita nequaquam servanda esse, ac super illis editas a praedecessoribus nostris confirmationes, quibuscumque praeservativis, restitutivis, mentis attestativis, derogatoriarum derogatoriis, aut aliis fortioribus, insolitis atque efficacissimis clausulis irritantibusque et aliis decretis munitas, tamquam in fraudem decretorum et canonicarum sanctionum per subreptionem vel obreptionem seu, ut dicitur, per praeoccupationem extortas verius quam obtentas, ac pariter nullas et irritas esse et censeri. Cum nequaquam credendum sit quempiam ex eisdem praedecessoribus nostris voluisse confirmare quod non licet; nec verisimile sit (prout alias a quibusdam in similium gratiarum confirmationibus expressum ac narratum fuisse accepimus), pro solvenda vel restituenda dictis officialibus alienantibus exigua pecuniarum summa, pro servitiis Sedi Apostolicae praestitis aut sumptibus eiusdem Sedis causa susceptis erogata, ipsius Camerae Sedisque Apostolicae aerarium ad eo umquam exhaustum fuisse aut iis angustiis laborasse ut necesse fuerit ad huiusmodi alienationes earumque confirmationes tam perniciosas devenire. Cumque ex hoc ipso satis appareat ipsos praedecessores subdola et fallaci impetrantium calliditate circumventos fuisse, non autem vere id approbasse, quod, ut diximus, non ipsius Camerae, sed eorumdem alienantium lucro cessit, qui praesertim eodem tempore se plane ingratos et Apostolicae Sedis beneficiis prorsus indignos demonstrarunt. Si enim Dominus eiiciendum censuit in tenebras exteriores servum malum, pigrum et inutilem, quia traditum sibi talentum fodiens, in terram abscondit ac superlucrari omisit, sed tamen quod acceperat, integrum, sine ulla diminutione, servavit et reddidit, quanto graviori supplicio eum affecisset, qui illud ipsum defraudare, defraudatumque Apostolicae confirmationis tegumento celare, fraudemque mendicato ab ea approbationis praetextu pertinaciter tueri ausus esset? Praeterea, si Ananiam de pretio proprii agri fraudata parte mentitum, illico, in fraudis poenam, ad Apostolorum pedes procidentem expirasse legimus, eos qui sacrae Romanae Ecclesiae iura integra in suam utilitatem convertere, nedum de suis aliquid retinere student, iis et gravioribus poenis afficiendos esse non censebimus?

§ 4. Ac propterea illos, qui praedicta iura, regalia, administrationes atque emolumenta alienata aut quomodolibet gravata detinent, uti intrusos et detentores, ab illis eorumque exercitio, praetensa etiam immemorabili possessione, seu quasi per superiores officiales a quibus dependent, vel alios ad quos spectat, propria auctoritate, manu regia, de facto, sine aliqua monitione, citatione, causae cognitione, iudicis decreto, declaratione aut ministerio, et absque ulla pecuniarum aut pretii vel pignoris restitutione, et sine spolii vel attentatorum vitio eiici, expelli, amoveri et privari, et ad tradendas et consignandas quascumque scripturas ad huiusmodi officia spectantes, quas penes se habent, necnon ad restitutionem fructuum dictorum officiorum a die obitus earum personarum, quae illa, ut praefertur, vel alias eis vendiderunt aut concesserunt, decursorum, et ab iis forsan perceptorum, aut penes quoscumque existentium, cogi et compelli, et alios in eorum locum, gratis tamen nec alias, subrogari libere et licite posse ac omnino debere; eosque tantum actionem repetendi pretii aut pignoris, vel delendae et extinguendae obligationis contra eorum personas, cum quibus ipsi ab initio contraxerint, eorumque haeredes et bona siquae extent,

Possessio cuicumque statim auferatur.

habere, ipsosque, qui pretia vel pecunias ipsas sic indebite receperint, eorumve haeredes ad restitutionem teneri, atque ad id iuris et facti remediis opportunis cogi et compelli posse. Officia vero et administrationes ultimo dicta, gratuito, ut dictum est, certis personis eorumve familiis concessa, et deinde ab eis de facto alienata, eo ipso Camerae Apostolicae applicata, et ad eam devoluta esse et censeri, nec solum emptores, verum etiam venditores, omni iure sibi in eis vel ad ea quomodolibet competenti cecidisse.

Sic et non aliter iudicetur

§ 5. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, Camerae Apostolicae clericos, praesidentes ac S. R. E. cardinales, in quibusvis causis et instantiis motis et movendis, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; et si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsan est, hactenus vel in futurum attentari contingerit, irritum et inane decernimus et declaramus.

Prohibitio de cetero illa alienandi

§ 6. In posterum vero, ne quis ex superius nominatis, aut quacumque, etiam episcopali, archiepiscopali, patriarchali vel alia maiori, etiam cardinalatus, dignitate praefulgens, tale crimen attentare, aut quicquam ex praemissis vendere, alienare, pignorare, obligare aut hypothecare, vel sub responsionis aut mercedis promissionis receptione ad dictorum officiorum exercitia quempiam deputare audeat seu praesumat, sub interminatione divini iudicii ac maledictionis aeternae, districtius interdicimus et prohibemus.

Officia integre Sedi et Camerae Apostolic. conserventur.

§ 7. Volentes quod omnino ipsa officia, prout cuique ab initio per Sedem Apostolicam concessa sunt, ita etiam integra et intacta, cum omnibus suis iuribus et emolumentis, pertinentiis, annexis et connexis, retineantur, ac Sedi et Camerae Apostolicae perpetuo conserventur.

Transgressores multis poenis ligantur.

§ 8. Si quis autem extiterit praesentis nostrae constitutionis in aliquo violator, non solum praedictas venditiones, alienationes, hypothecas, pignorationes, concessiones, assignationes vel deputationes, aliasque similes vel dissimiles conventiones, posthac de cetero faciendas, ac quicquid illarum praetextu secutum fuerit, etiam apostolica vel alia quavis auctoritate roboratum, pariter ex nunc prout ex tunc et e contra annullamus, rescindimus et irritamus, declarationesque et decreta ac facultates et alia quaecumque superius expressa, ad illas in omnibus et per omnia extendimus et ampliamus; verum etiam eos, qui fuerint nostrae huius prohibitionis de facto transgressores, ipso iure omnibus et quibuscumque per eos obtentis seu obtinendis ecclesiasticis officiis, beneficiis, muneribus, gradibus, honoribus, dignitatibus, attento quod illis sese tanto facinore perpetrato indignos reddiderunt, privamus, necnon privatos, ac ad ea et alia postea obtinenda perpetuo inhabiles et incapaces, infames, ignominiosos, ac perpetuae infamiae et ignominiae labe et macula eis inusta notatos atque intestabiles declaramus, ita ut illis portae numquam pateant dignitatum, quinimo in sempiternae maledictionis et anathematis poenam in aeternum condemnati et traditi censeantur.

Contraria omnia removentur.

§ 9. Non obstantibus praemissis, ac de iure quaesito non tollendo Cancellariae Apostolicae regula, et quibusvis statutis aut diuturnis et pacificis possessionibus seu quasi, quae usurpationes censeri debent, necnon pro illorum confirmatione, etiam motu proprio, et ex certa scientia ac titulo oneroso praemissis, vel aliis gravioribus et urgentioribus de causis sub quibuscumque tenoribus et formis, et

cum praedictis vel aliis efficacioribus, validioribus ac prorsus inexcogitatis clausulis et verborum conceptionibus per quoscumque nostros praedecessores aut nosmetipsos et Sedem praedictam concessis gratiis aut litteris apostolicis, etiam saepius approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi in eis caveatur expresse quod illis, non nisi eorum tenoribus ad verbum insertis, ac modis et formis inibi traditis ad unguem servatis, aut nonnisi certarum, quarum interest, personarum expresse ad id accedente consensu, vel eis saltem prius satisfacto, derogari ullo modo possit, aliter factae derogationes nullius sint roboris vel momenti, tenores huiusmodi, perinde ac si, forma requisita plene adimpleta et observata, ad verbum inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Status antiquus officiorum, pro ipsis officialibus maioribus praeservatur.

§ 10. Nostrae tamen mentis atque intentionis non est per praesentes in aliquo immutare statum officiorum, quae maioribus officiis annexa ab ipso initio ex indulto apostolico, pretio vel recognitione aliqua interveniente, conceduntur et vacabilia sunt, quorum, cum pro tempore vacant, collatio sive titulo oneroso concessio seu quaevis alia dispositio ad ipsos officiales hactenus pertinere consuevit, in quibus, quo minus ipsi officiales ut prius illa concedere, pretiumque inde percipere, seu alias de eis disponere valeant, nullum in posterum praeiudicium generari volumus.

Modus hanc bullam publicandi

§ 11. Ut autem praesentes litterae omnibus innotescant, mandamus illas ad valvas basilicae Lateranensis, et Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariae Apostolicae de more affigi et publicari, eorumque exemplis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis, eamdem prorsus fidem adhiberi, quae ipsis originalibus adhiberetur exhibitis vel ostensis.

Sanctio poenalis

§ 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae rescissionis, irritationis, maledictionis, execrationis, declarationis, decreti, mandati, concessionis, interdicti, prohibitionis, voluntatum, annullationis, extensionis et privationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo nono, XVIII kalendas februarii, pontificatus nostri anno V.

Papae subscr.

✝ Ego Sixtus, catholicae Ecclesiae episcopus, subscripsi.

Cardinalium subscript.

✝ Ego Ioann., episc. Ostiens., card. Sancti Georgii.

✝ Ego Alph., episc. Portuen., card. Gesualdus.

✝ Ego Innicus, episc. Tusculan., card. de Aragona.

✝ Ego Mar. Ant., episc. Praenest., cardinal. Columna.

✝ Ego Ptolomaeus, episc. Sab., card Comen.

✝ Ego Gabriel, episc. Albanen., card. Palaeottus.

✝ Ego Marcus Siticus, tituli Sanctae Ma-

riae Transtyberim, cardinalis de Altemps.

† Ego F. Michael Bonellus, tituli Sancti Laurentii in Lucina, cardinalis Alexandrinus.

† Ego Lud., tit. S. Anastasiae, card. Madrutius.

† Ego Nicolaus, tit. S. Praxedis, card. Senon.

† Ego Iulius Antonius, tit. Sancti Bartholomaei in Insula, cardinalis Sanctae Severinae.

† Ego Hieronymus, tit. S. Susannæ, card. Rusticus.

† Ego Ioannes Hieronymus, tituli Sancti Ioannis ante Portam Latinam, card. Albanus.

† Ego Hieronymus, tit. S. Priscae, card. Simoncellus.

† Ego Petrus, tit. S. Hieronymi Illir., card. Deza.

† Ego Ant., tit. Ss. Ioan. et Pauli, card. Carafa.

† Ego Ioannes Antonius, card. Sanctorum Quatuor.

† Ego Ioannes Baptista, cardinalis Sancti Marcelli.

† Ego Iulius, tit. S. Eusebii, card. Canarus.

† Ego Nicolaus, tit. S. Caeciliae, card. Cremon.

† Ego Antonius Maria, tituli Sanctae Mariae de Pace, card. Salviatus.

† Ego Vincentius, tit. S. Clementis, card. Montis Regalis.

† Ego Philippus, tit. S. Sabinae, card. Spinula.

† Ego Scipio, tit. S. Salvatoris in Lauro, card. Lancellottus.

† Ego Vincentius, tit. S. Alexii, card. Gonzaga.

† Ego Io. Bapt., tit. S. Mariae in Aracoeli, card. Castruccius, Signaturae Iustitiae praefectus.

† Ego Federicus, tituli Sancti Stephani in Monte Coelio, cardinalis Cornelius.

† Ego Dominicus, tituli Sancti Laurentii in Pane Perna, cardinalis Pinellus, Sanctae Mariae Maioris archipresbyter.

† Ego Hippolytus, tit. S. Pancratii, cardinalis Aldobrandinus, maior poenitentiarius.

† Ego Hieronymus, tit. S. Petri ad Vincula, card. de Ruvere.

† Ego Franciscus Hieronymus, tit. Sanctae Mariae super Minervam, card. Asculanus.

† Ego Franciscus Constantius, tituli Sancti Petri in Monte Aureo, cardin. Sarnanus.

† Ego Gulielmus, tit. S. Martini in Montibus, card. Alanus.

† Ego Scipio, tit. S. Mariae de Populo, card. Gonzaga.

† Ego Antonius, tit. S. Vitalis, cardinalis Saulius.

† Ego Evangelista, tit. S. Matthaei in Merula cardinalis Cusentinus, archipresbyter S. Petri.

† Ego Ioan., tit. S. Mariae Transpontinae, card. de Mendoza.

† Ego Marianus Perbenedictus, Ss. Petri et Marcellini, cardinalis de Camerino.

† Ego Franc., S. Mariae in Via-Lata, diac. card. Sfortia.

† Ego Alexander, Sancti Laurentii in Damaso, diac. card. Montaltus, vice-cancellarius.

† Ego Hieronym., S. Eustachii, diac. card. Matthaeius.

† Ego Benedictus, Sanctae Mariae in Cosmedin, diaconus cardinalis Iustinianus.

† Ego Ascanius, S. Nicolai in Carcere, diac. card. Columna.

† Ego Federic., S. Agathae, diac. card. Borromaeus.

† Ego Aug., S. Adriani, diac card. Cusanus.

† Ego Franciscus Maria, Sanctae Mariae in Dominica, diaconus cardinalis a Monte.

† Ego Guido, Ss. Cosmae et Damiani, diac. card. Pepulus.

Publicatio. Anno a Nativitate Domini MDXC indict. III die vero XXVIII men. ian. pontif. Sanctissimi in Christo Patris, et D. N. D. Sixti divina provid. Papae V, anno V, retroscriptae litterae apostolicae affixae et publicatae fuerunt in valvis basilicae Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariae Apostolicae, per me Franciscum Baron eiusdem SS. D. N. Papae cursorem.

Pompaeus Guerra, Mag. Cursor.

Dat. die 15 ian. 1590, pontific. anno V.

Sequitur declaratio et confirmatio officiorum vice-cancellarii sanctae Romanae Ecclesiae.

Sixtus Papa V, motu proprio, etc.

Vice cancellarius habet et ad sui commodum concedit officia hic designata 1.

§ 1. Cum sanctae Romanae Ecclesiae vice-cancellarius pro tempore existens, regentis Cancellariae Apostolicae, ac sex maioris cum assignatione emolumentorum officii minoris gratiae, et quindecim minoris praesidentiae abbreviatorum, et viginti quinque sollicitatorum litterarum apostolicarum, ac duodecim notariorum auditorum causarum Palatii Apostolici, ac tria cubiculariorum, et septem scutiferorum de numero participantium, ac viginti sex S. Petri, et tresdecim S. Pauli, necnon duo de Lilio, et viginti pinrum [2] militum, ac custodis, notariatusque et ostiarii eiusdem Cancellariae, atque unum notariorum contradictarum, et aliud de consuetis nuncupata, ac nonnulla alia ipsius Vice-cancellariae seu Cancellariae officia, tam per obitum, resignationem et privationem, quam forsan alias pro tempore vacantia, personis eidem vice-cancellario benevisis ad vitam recipientium conferre et assignare, neque illis, ad eiusdem vice-cancellarii libitum, simili modo quo Romanus Pontifex de aliis Romanae Curiae officiis disponere solet, disponere consueverit, et in possessione seu quasi disponendi de eisdem officiis, ut praefertur, expressione [1] Romanorum Pontificum, vel forsan concessione sive indulto apostolico, per plures annos fuerit, prout est etiam de praesenti.

Hic Pontifex huiusmodi vicecancellarii facultatem comprobat.

§ 2. Nos, ad quorum notitiam devenit vice-cancellarium pro tempore existentem consuevisse et solitum fuisse de dictis officiis, etiam pacto pretio, ad libitum suum, ut praefertur, disponere, dignitati praedicti officii vice-cancellariatus ac illud pro tempore obtinentis, necnon ab eo officia praedicta recipientium quieti et securitati in praemissis providere volentes, motu simili, non ad dilecti filii nostri Alexandri S. Laurentii in Damaso diaconi cardinalis Montalti, eiusdem S. R. E. vice-cancellarii, ac etiam litterarum apostolicarum summatoris, nostri secundum carnem ex sorore pronepotis, vel alterius pro eo nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate certaque scientia nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudine, concessionem, indulta, consuetudinem, permissionem et possessionem huiusmodi (etiamsi de applicatione dictorum officiorum aut aliquorum ipsorum eidem vice-cancellariatus officio aut facultate, sive concessione vel indulto, illa aut aliqua ipsorum, vendendi aut ad libitum suum de eis disponendi non appareret, ac etiam quandoque constet praefatum vice-cancellarium de praedictis officiis aut eorum aliquo semel tantum aut bis vel pluries disposuisse, et in suppressione eorum vel aliquorum ex eis, novaque erectione, nullam eidem vice-cancellario de illis disponendi facultatem fuisse concessam, apostolica auctoritate confirmamus

1 Quoad officium Abbreviatorum extat clara SixtiV assignatio in eius Constit. XVII, *Divina*, tom. V, pag. 252. 2 Cherub. *Florum* (R. T.).

1 Forte *ex cessione* (R. T.).

et approbamus, ac praesentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti et aliarum solemnitatum omissarum defectus, si qui intervenerint in eisdem.

Ampliatque et extendit.

§ 3. Et nihilominus, potiori pro cautela, ne quicquam praemissorum in dubium aliquo tempore revocari contingat, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, statuimus et ordinamus, eidemque Alexandro cardinali et pro tempore existenti vice-cancellario concedimus et indulgemusnt, quotiescumque officia praefata, quorum omnium quantitates, qualitates et iura, institutiones et erectiones, cum quibusvis qualitatibus, decretis, conditionibus et formis, praesentibus haberi volumus pro expressis, per cessum vel decessum aut promotionem, privationem seu quamvis aliam dimissionem eorum, qui officia praefata pro tempore obtinebunt, vacare contigerit, quae omnia et singula officia praefatis vacationibus, quemadmodum officia nostra subiecta sunt, etiam subiacere volumus, decernimus et declaramus, illa omnia ad liberam ipsius Alexandri cardinalis et pro tempore existentis vice-cancellarii voluntatem et dispositionem, etiam pacto pretio, pertinere. Possitque idem Alexander cardinalis et pro tempore existens vice-cancellarius, aut per eum ad hoc specialiter deputatus, illorum omnium et singulorum, capta solita impositione, resignationes recipere et admittere, ac per suas litteras suo sigillo pendente munitas, de illis dum pro tempore vacaverint, etiamsi illa eorumque emolumenta ab initio, sive in eorum prima erectione, ex indulto apostolico alienabilia non sint, et quandocumque appareat de huiusmodi officiis aut aliquo eorum Romanum Pontificem disposuisse per se ipsum aut eius locumtenentem, aut ad hoc speciale mandatum habentem, quibusvis personis, cum quarumcumque constitutionum et litterarum apostolicarum in contrarium facientium derogatione, in omnibus et per omnia, ad instar Romani Pontificis, providere, seu illa vendere et alienare absque poenarum et censurarum, etiam ecclesiasticarum, incursu, et exigentibus personarum meritis et sufficientia, super earumdem personarum, quibus ipse providerit, de huiusmodi officiis requisitarum qualitatum defectu, cum sibi placuerit, dispensare, et easdem personas ad ipsa officia, constitutionibus praefatis, quarum tenoribus non obstantibus, habilitare; et illi, quibus de eisdem officiis dictus Alexander cardinalis et pro tempore existens vice-cancellarius seu deputandus suis litteris duxerit providendum, ad officia ipsa, absque aliqua contradictione aut aliarum litterarum expeditione, recipiantur et admittantur, ita quod litterae praefati Alexandri cardinalis seu deputati vel pro tempore existentis vice-cancellarii valeant et perpetuae firmitatis robur obtineant, et his quibus concessae sunt plenissime suffragentur, ac si super praedictis officiis litterae apostolicae confectae et expeditae fuissent.

Clausulas praeservativas apponit.

§ 4. Decernentes dictum Alexandrum cardinalem et pro tempore existentem vice-cancellarium, super dispositione dictorum officiorum, ut praefertur, facienda, provisosque ab eo, de illis, per nos aut successores nostros Romanos Pontifices eorumque datarios, et eiusdem Romanae Ecclesiae camerarium, vel Camerae Apostolicae praesidentes, clericos aliosve quoscumque, quavis auctoritate et potestate fungentes, ullo umquam tempore, quavis occasione vel causa, etiam iusta vel iniusta, impediri, inquietari vel molestari non posse neque debere. Minusque praesentem gratiam, et, si videbitur, desuper conficiendas litteras, quovis praetextu, et ex quocumque capite, de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentio-

nis nostrae vel alio quovis defectu notari, impugnari, invalidari, in ius vel controversiam revocari, ad terminos iuris reduci, aut adversus illas quodcumque iuris, facti vel gratiae remedium impetrari posse, neque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus, per nos vel successores nostros Romanos Pontifices aut dictam Sedem, ex quibusvis causis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, pro tempore factis et faciendis, comprehendi et comprehensas censeri, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo, etiam sub data posteriori, per dictum Alexandrum cardinalem et pro tempore existentem vice-cancellarium quandocumque eligenda, concessas, validas et efficaces adversus quascumque impugnationes et revocationes existere. Ipsumque Alexandrum cardinalem et pro tempore existentem vice-cancellarium, ad superius expressa et praenarrata in toto vel parte verificandum seu probandum, aut praesentem gratiam et litteras desuper conficiendas quandocumque purificandum minime teneri, sed sola praesentium narrativa, absque alia probatione seu verificatione aut purificatione sufficere, eique, in iudicio et extra, ubique stari, sed nec aliquam probationem, cuiuscumque naturae et speciei illa sit vel fuerit, in camerarium adduci vel admitti. Quinimmo, etiam si superius expressa et narrata huiusmodi minus vera sint, et contrarium quandocumque probari contingat, nihilominus praesentes et desuper conficiendas litteras suum plenarium effectum consequi, praedictumque Alexandrum cardinalem et pro tempore existentem vice-cancellarium illis et eorum effectu potiri et gaudere.

Clausulam sublatam, etc. addit

§ 5. Sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac eiusdem S. R. E. cardinales, sublata *etc.* iudicari et definiri debere; irritumque et inane quicquid secus in contrarium praemissorum, absque dicti Alexandri cardinalis et pro tempore existentis vice-cancellarii [1], etiam in consistorio, de fratrum consilio contigerit attentari.

Clausulas derogatorias adnectit.

§ 6. Non obstantibus de iure quaesito non tollendo, et gratiis ad instar non concedendis; aliisque Cancellariae Apostolicae regulis editis, et etiam in crastinum assumptionis cuiuscumque Romani Pontificis ad summi apostolatus apicem edendis. Necnon Symmachi, Pauli II, Innocentii VIII, Pauli IV et Pii V, ac quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, de rebus Ecclesiae seu Camerae et Sedis Apostolicae non alienandis, ac male alienatis recuperandis; necnon Pii etiam IV de similibus gratiis in Camera infra certum tempus, a die illarum concessionis computandum, registrandis et insinuandis, ita quod ad praesentem gratiam registrandum et insinuandum idem Alexander cardinalis et pro tempore existens vice-cancellarius nullo umquam tempore teneatur, nec propterea illa nulla sit; aliisque apostolicis ac in generalibus conciliis specialiter vel generaliter contra praemissa vel eorum aliqua quomodolibet, etiam per nos, consistorialiter et de fratrum consilio, et praesertim nostra [2] sub datum videlicet XVIII kalendas februarii, pontificatus nostri anno V, disponente ne officiales officia eorumve emolumenta eorum officiis annexa alienare possint, editis et edendis, aliisque constitutionibus et ordinationibus ac officiorum huiusmodi erectione et fundatione, ac Camerae praefatorum etiam iuramento, *etc.*, roboratis, statutis et consuetudinibus, usibus, naturis, stabilimentis et

1 Deest forsan *approbatione* (R. T.) 2 Haec bulla est quae praecedit.

etiam novis reservationibus, eorumque innovationibus; privilegiis quoque indultis et litteris apostolicis, per praefatos et quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores, ac nos et dictam Sedem, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, et per viam generalis legis et statuti perpetui, ac ex quantumcumque gravibus et onerosis causis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, etiam vim contractus inducentibus, ac etiam irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, ac alias quomodolibet etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis, et quocumque tempore, etiam longissimo, observatis, etiam praemissa fieri specialiter et expresse prohibentibus. Quibus omnibus, etiam si de illis, *etc.*, eorum tenores, *etc.*, latissime hac vice dumtaxat, specialiter et expresse, motu, scientia et potestatis plenitudine paribus, derogamus, eaque omnia in quantum praemissis obesse, aut illorum executionem et effectum retardare possent, omnino tollimus et abrogamus, ac pro sublatis et abrogatis habere volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Solamque signaturam sufficere decernit. § 7. Volumus autem quod praesentis cedulae sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, etiam absque data et registratura ac publicatione. Quodque, si videbitur, huiusmodi cedula in quinterno Cancellariae describatur, et etiam sine publicatione, data et registratura ei fides omnino adhibeatur, in iudicio et extra, perinde ac si litterae etiam sub plumbo expeditae essent, quae nihilominus expediri possint per Breve nostrum, sub quacumque data, stylo Cancellariae et Camerae praefatarum, ac regulis et constitutionibus, necnon privilegiis, registratoribus supplicationum apostolicarum et aliis praefatae curiae officialibus concessis in contrarium disponentibus, et aliis non obstantibus quibuscumque.

Placet, et ita motu proprio mandamus. Papae subsc

Lecta, et pub. fuit suprad. const. Romae in Cancell. Apost. anno Incarnat. dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, die vero III mensis aprilis, pontif. S. D. N. D. Sixti divina providentia Papae V, anno V.

CLXVII.

Confirmatio nonnullorum decretorum per commissarium et visitatorem in provincia Romandiolae deputatum factorum, pro bono regimine et gubernio comitatus et civitatis Caesenatensis.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam

Exordium. Inter innumeras pastoralis nobis, divina annuente clementia, iniuncti muneris curas, in ea praecipue cogitatione assidue versamur, ut civitates et loca ditioni nostrae temporali subiecta tranquille feliciterque regantur, gubernentur atque instituantur, populique nobis subditi, quantum provideri humana ratione potest, a potentioribus non opprimantur et affligantur, atque abusus, qui vel temporum varietate vel hominum licentia sensim obrepunt, tollantur et de medio removeantur, ne quid iniuriosum, ne quid depravatum, ne quid corruptum utilitatem, pacem atque iustitiam publicam invertat et perturbet.

Ante triennium Pontifex nonnullos graves viros elegerat, qui provincias et loca Status Ecclesiastici visitarent. § 1. Quare, ab hinc fere triennium certos Camerae nostrae Apostolicae clericos (cum nos, summae rerum intenti, et tot tantisque oneribus, quae pro totius christianae reipublicae communi salute nostris cervicibus sustinemus, distensi, per

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

nosmetipsos id exequi non possemus) visitatores et commissarios nostros ad eas civitates, oppida et loca visitandum eaquo ordinandum, et quidquid in eis correctione et reformatione indigeret nobis referendum, ut retractari et coerceri et salubrius ordinari possent, misimus.

Eos inter Alexander Centurionus visitavit Caesenam

§ 2. Inter quos dilectus filius Alexander Centurionus, dictae nostrae Camerae clericus, noster in provincia Romandiolae visitator et commissarius a nobis deputatus fuit, qui, inter eius provinciae sibi commissa loca, comitatum civitatis nostrae Caesenae visitavit.

Nonnullaque efformavit statuta;

§ 3. Visisque et mature cognitis comitatus ipsius legibus seu statutis vel consuetudinibus et moribus, diligenterque investigato illius regiminis modo, non pauca coercenda, reformanda et ex integro statuenda, providenda et decernenda deprehendit.

Quae confirmat Sixtus

§ 4. Cumque ea omnia distinctim et ordinatim ab eo nobis vel congregationi ad hoc a nobis institutae relata et communi omnium voto, uti iuri et honestati congruentia, statuique et regimini dicti comitatus apprime utilia et necessaria, laudata et comprobata fuerint, ac dilectus filius Nicolaus Moronus locumtenens Ariminensis, dicti comitatus nomine, pro illorum confirmatione nobis humiliter supplicari fecerit; nos, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictorum decretorum totum tenorem, nec ullo prorsus verbo omisso, praesentibus inferri et notari fecimus; et ut decreta ipsa firmius consistant, et in futurum ab iis, quos attingunt et attingent, inconcusse impleantur et inviolate serventur, motu proprio, et ex certa nostra scientia, et de apostolicae potestatis plenitudine, decreta omnia infra inserta, prout iacent, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti et solemnitatum forsan requisitarum defectus, si qui intervenerint in iisdem, supplemus, et potiori pro cautela haec eadem de novo decernimus et statuimus.

Necessarias apponit clausulas

§ 5. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores constituit

§ 6. Quo circa dilectis filiis provinciae nostrae Romandiolae praesidibus vel legatis seu vice-legatis nunc et pro tempore existentibus per praesentes mandamus quatenus ipsi vel alter eorum faciant auctoritate nostra omnia in infra insertis decretis expressa et contenta integre, inviolate et ad unguem, perpetuis futuris temporibus, observari, sub poenis in eisdem decretis comminatis et inflictis, aliisque gravioribus, etiam corporalibus, eorum arbitrio infligendis, augendis et moderandis. Contradictores quoslibet et rebelles et praemissis non parentes, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Obstantia tollit.

§ 7. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon piae memoriae Pii PP. IV, etiam praedecessoris nostri, de registrandis gratiis interesse dictae Camerae concernentibus in libris praefatae Camerae infra certum tunc expressum tempus; ac dictarum civitatum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apo-

stolicis, ac exemptionibus et immunitatibus in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Decreta, de quibus supra.

Decretorum quorum supra fit mentio tenor infrascriptus est.

Servanda concordia inter comitatum, et civitatem facta ab Alexandro Centoriono super solutione onerum extraordinariorum

I. Primo cum inter comitatum Caesenae et civitatem lis et controversia saepius compromissa in Sacro Rotae Romanae Auditorio super oneribus extraordinariis in dies occurrentibus, ad quorum ratam partem solvendam civitas comitatus gravare praetendebat; cum ipsa ratam suam ex reditibus publicis solveret iuxta decisionem cameralem a bonae memoriae Episcopo Narniensi anno MDLXIX factam, rebusque aliis in actis causae et causarum huiusmodi latius deductis, multos annos duraverit, maxima utriusque partis impensa et incomodo. Cumque ea, et civibus et comitativis consentientibus, a reverendissimo domino Alexandro Centuriono, Camerae Apostolicae clerico, visitatore apostolico, dirempta et composita fuerit, ut in instrumento compositionis et concordiae die secunda ianuarii MDLXXXVIII per acta domini Andreæ Martini, Camerae Apostolicae notarii, ad quod habeatur pro veritate relatio. Proinde instrumentum huiusmodi firmiter et inviolabiliter utrinque observari et adimpleri mandatur, sub poenis centum ducatorum, Camerae Apostolicae, quoties contraventum fuerit, applicandorum, ipso facto per primo contravenientem persolvendorum, expensaeque occasione dictæ concordiae dumtaxat a duodecim procuratoribus dicti comitatus factae, illis acceptae ferantur et refundantur; ne ob negotium comitatui utilissimum, quod gesserunt, damnum consequantur.

Duodecim tantum procuratores pro toto comitatu eligendi modo et sub poenis hic praefixis.

II. Curetur omnimodo ut numerus procuratorum comitatus non sit amplius vel minus duodecim, videlicet trium pro quolibet ex quatuor quarteriis, iuxta formam capitulorum ex ordine Sacrae Consultae tempore felicis recordationis Gregorii Papae XIII factorum; et ut haec executio fiat, si ex aliquo dictorum quarteriorum ultra tres procuratores, ex aliquo vero minus tribus inventi fuerint, procuratores eius quarterii seu quarteriorum, qui trium procuratorum numerum, ut praefertur, excesserint, omnes imbussulentur, cum praesentia et interventu dicti gubernatoris Caesenae, et sorte ex illis extrahantur tres, qui officium exerceant. Ceteri autem removeantur ab officio et administratione: qui vero post huiusmodi imbussulationem et extractionem usque ad numerum duodecim deficiant, ex eo quarterio, quod minus quatuor procuratoribus habebit, iuxta praedicta capitula suppleantur. Et ut quanto citius ad hanc executionem duodecim procuratorum in totum deveniant, interim inhibeatur procuratoribus illius quarterii, qui tres excesserint, ne officium exerceant donec imbussulatio et extractio praedicta facta fuerit: quin etiam ex nunc inhibiti et suspensi censeantur sub poena quinquaginta ducatorum, ex quibus duae quartae partes Camerae Apostolicae, reliquae duae quartae partes inter procuratorem fisci et accusatorem dividantur. In procuratoribus vero in locum deficientium eligendis, tam quoad scrutinium et imbussulationem faciendam, quam quoad eligendorum qualitatem, servetur omnino forma dictorum capitulorum, eaque executioni mandetur.

A ministris quolibet anno suae administrationis ratio reddenda cum interventu quatuor personarum e quolibet quarterio eligendorum

III. Quatuor priores sive regentes comitatus in fine anni eorum officii, exactoresque ac ceteri ministri teneantur reddere legitimam et debitam rationem omnium et singulorum per eos gestorum et administratorum coram domino guber-

natore Caesenae, cum interventu aliorum, non duodecim, ut hodie, non sine magna confusione et litium fere immortalium fomento, sit, sed quatuor tantum hominum, unius scilicet pro singulo quarterio, in praesentia dicti domini gubernatoris annis singulis eligendorum, qui pro riscontro inservire debeant iuxta formam supradictorum capitulorum ex ordine Sacræ Consultae compilatorum: quorum quatuor sic eligendorum facultas ad aliud non se extendat, quam ad revisionem computorum praedictorum.

Huiusmodi quatuor revisores non per alios, sed per seipsos computa examinare teneantur.

IV. Teneanturque quatuor revisores huiusmodi, intra quindecim dies a die eorum deputationis computandos, per se ipsos personaliter, non autem per procuratores vel substitutos, revidere rationes et computa tam administrationis regentium et priorum, quam exactoris generalis, ut possint cognoscere quid exactum, quidve et quomodo expensum fuerit; et quidquid circa computa et rationes huiusmodi, dum ea revident, dicendum illis occurrerit, generali consilio comitatus intra dictos quindecim dies referant; quo facto, eorum facultas expiret, nec ulterius se super his ingerere possint, sub poena centum ducatorum Camerae Apostolicae pro tertia, comitatui pro alia, et accusatori pro alia tertia applicandorum.

Si in tali computorum redditione discordiae oriantur, has discordias expendet praeses Romandiolae.

V. Et si in redditione computorum huiusmodi discordiae orientur, eas audire, terminare et decidere debeat dominus praeses provinciae intra alios quindecim dies, omnimodo manu regia et appellatione remota.

Qui appellaverit a iudicio regentis, debet ante iudicium cautionem dare, in casu etc.

VI. Et quoniam experimento deprehensum est multos pro revisione computorum, ut praefertur, electos indebite regentibus molestias intulisse, multosque regentes iudicia diu sustinere affectasse non propriis expensis, sed comitatus, cum cuius iactura utrique locuplotari procurarunt; idcirco, ut huic malo posthac remedium afferatur, ii, qui super mala administratione vel non legitima computorum redditione adversus regentes seu procuratores iudicia movere voluerint, teneantur in primis cavere idonee de reficiendis de eorum proprio expensis, damnis et interesse in casum succumbentiae tam universitati, quae sumptum fecerit, quam regentibus, qui fuerint indebite molestati.

Qui in iudicium tracti fuerint, de propriis expensas solvere debent.

VII. E converso vero regentes, procuratores et alii, qui in iudicium tracti fuerint, lites expensis comitatus sustinere nequeant, sed pro propriis et particularibus, in casum victoriae, a molestatoribus qui succubuerint, recuperandis.

Reficiendae a victis expensae.

VIII. Debeatque dictus praeses victos victoribus condemnare nedum in expensis litis, sed etiam in mercedibus diaetarum quas in litigando consumpserint, per dictum dominum praesidem arbitrio eius taxandis.

Status exactionis partimenti.

IX. Factis diligenter computis accepti et expensi usque in tempus visitationis, scilicet per totum annum, repertum est exactorem comitatus remanere debitorem librarum IIMCCCLXXXVIII pro pecuniis iam ab eo exactis, ad quas solvendas statim manu regia cogatur; praeterea restabant per exactorem exigenda a debitoribus antiquis librae VM, et a debitoribus residui partimenti anni MDLXXXVI et MDLXXXVII librae IXMCMLXXV, quae omnes summae, omni adhibita diligentia, exigantur, ut ex illis onera cameralia solvi possint, et impositio collectarum pro illis ratis evitetur.

Acta consilii duplici in libro annotanda.

X. Propositiones et partitae seu bollettationes omnes in conciliis faciendae a notario seu cancellario annotentur, iuxta capitula ex ordine Sacrae Consultae, sed non in uno libro tantum, scilicet ipsius notarii, sed in alio etiam libro; qui pro riscontro inserviat, et apud regentes conservetur, in quo ab eodem notario, eademmet die, qua partita et bollettationes aliaque acta facta fuerint, scribi et annotari debeant.

Bona ex aestimo comitatus in aestimum civitatis Caesenae translata ad pristinum locum reducantur.

XI. Quoniam occulte et sine consensu comitatus ablata fuerunt a libro aestimi seu catastro comitatus multa bona comitativorum, qui ad civitatem Caesenae domicilium transtulerunt, et annotata in catastro civitatis, contra formam statutorum eiusdem civitatis, breve felicis recordationis Leonis Papae X, et decreta reverendissimi domini Seghae, olim praesidis dictae provinciae, in grave praeiudicium comitatus, dominus praeses provinciae, manu regia et appellatione remota, faciat omnino dicta bona in priori aestimo seu catastro comitatus reponere et rescribere, contrariis quibuscumque non obstantibus.

Modus se affrancandi a solutione onerum rusticalium.

XII. Cum fuerit a felicis recordationis Gregorio XIII, per suas in forma brevis expeditas litteras concessa licentia comitatui Caesenae se affrancandi a solutione onerum rusticalium, nempe taxarum equorum mortuorum, et taxarum barisellorum, paleæ et lignorum pro illustrissimo legato provinciae praedictae, ascendentium in totum ad libras MDCCVIII, V, VIII; fuerintque ad effectum dictae affrancationis empta hic in Urbe XL loca Montis Alumeriarum, et plures annui census in civitate Caesenae; verum litterae praedictae suum sortitae non fuerint adhuc effectum, sed fructus dictorum locorum Montis ac censuum in alios usus conversi, et propterea comitatus et particulares duplex onus subire cogantur, cum quotidie novae portiones pro dictis oneribus rusticalibus super ipsis et eorum bonis fiant; propterea, ut montes et census huiusmodi dicto usui et fini inserviant, ad quem empti sunt, et comitatus beneficium affrancationis praedictae omnino consequatur, teneantur procuratores et regentes supradicti assignare dicta quadraginta loca Montis Camerae Apostolicae, ad hoc ut illius depositarii recta via possint fructus dictorum locorum Montis Alumeriarum ad scuta CC monetae annua ascendentia in posterum, perpetuis futuris temporibus, in computum dictorum onerum rusticalium exigere, et pro residuo, scilicet usque ad summam librarum MDCCVIII, V, VIII, tot ex censibus nomine comitatus in civitate Caesenae, ut praefertur emptis, si suffecerint; quod si redempti fuerint, tunc pecunia converti debeat in emptionem tot locorum dicti Montis Alumeriarum, vel aliorum Montium non vacabilium arbitrio Camerae Apostolicae; qui census seu loca Montium praedicto modo empta affrancationi et liberationi praedictae applicati perpetuo sint, et a thesaurariis sive vice-thesaurariis provinciae seu aliis Camerae officialibus, nomine eiusdem Camerae, recta via perpetuo exigantur; et ex nunc et inposterum procuratores aut regentes, per seipsos vel procuratores aut agentes eorum, dictos fructus locorum Montium et censuum nullo modo exigere, aut de illis disponere, vel pro oneribus praedictis seu illorum occasione partitiones aliquas super comitativis aut eorum bonis facere aut imponere possint, sub poena mille ducatorum, toties quoties contravenerint, incurrenda, Cameræ Apostolicae ipso facto applicandorum, privationis ab officio regentatus seu procurationis, aliisque poenis, arbitrio reverendissimi domini praesidis provinciae.

Conficiendus liber collectarum.

XIII. Conficiatur liber coram notario publico, in quo particulariter describantur omnes collectae, quae pro tempore imponentur, tam ordinariae quam extraordinariae; descriptionique ita faciendae nedum assistat dominus gubernator Caesenae, verum etiam ipse decretum suum interponet, illudque in libro extendatur, cum expressione quantitatis et causae, ob quam collecta imponitur, et in eodem libro annotentur annis singulis, solutiones earumdem collectarum.

De archivio.

XIV. Formetur archivium, maiori quam

nunc extat diligentia, cum inventariis integris et fidelibus omnium et singularum scripturarum libris collectarum, et filsis receptionum et quietantiarum.

De notario.

XV. Quoniam Dominicus Valiscianus notarius, qui fuit notarius et procurator duodecim procuratorum comitatus, convenit et se obligavit omnia instrumenta et scripturas pro comitatu necessarias conficere, pro salario scutorum viginti quinque anno quolibet, et de multis contractibus aliisque scripturis ad comitatum pertinentibus rogatus est, illasque consignare recuset, sub praetextu quod debetur sibi merces, praeter dicta scuta viginti quinque, teneatur omnino, nulla interposita mora, consignare regentibus dictos contractus et scripturas per eos in archivio supradicto reponendas et asservandas, recepto dicto salario annuo scutorum viginti quinque iuxta eius obligationem, absque eo quod aliud quidquam petere aut praetendere possit.

De exactoribus et exactionibus.

XVI. Debita comitatus quoniam debitis temporibus non solvuntur, et propterea commissariorum represalias aliasque expensas quotidie sustinet, idque, ut experientia docuit, accidit facto et culpa exactorum, qui communis boni obliti, ac propriae dumtaxat utilitatis solliciti, a debitoribus comitatus exigere negligunt, illisque dilationes quam longissimas eorum arbitrio concedunt, vel ut illis gratificentur, vel ut interim, quo diutius exactio protrahitur, eo maius ipsi salarium lucrifaciant; idcirco, ut indemnitati comitatus consulatur, poenaque suos auctores teneat, teneantur duodecim procuratores invenire exactores, qui eorum damno, periculo et expensis accipiant pro exactis, quascumque taxas tam ordinarias quam extraordinarias, alias de eorum proprio persolvant et refundant, et de his omnibus implendis idoneam cautionem praestent, eorumque officium, nec diem quidem ultra triennium duret, sed lapso triennio expiret, neque possit sequenti triennio eligi, qui antecedenti exactor fuerit.

De servitio praesidi et officialibus provinciae a comitatu praestando.

XVII. Non teneantur comitativi Caesenae domino praesidi provinciae, aliisque officialibus et ministris cameralibus, cum vecturis seu carrigiis ultra id, quod importat eorum territorium, inservire; serventurque in ceteris, quoad dicta carrigia, dicta capitula ex Sacrae Consultae ordine, per quae circa modum serviendi cum dictis carrigiis est optime provisum.

Extinguitur officium procuratoris et agentis comitatus Romae, et factoris.

XVIII. Ad resecandas impensas superfluas et inutiles, non possit amplius dictus comitatus habere procuratorem, quem dicta capitula sibi tenere permittunt, cum salario annuo scutorum viginti quatuor auri in auro, quae constituunt libras CCI; neque habere agentem Romae, quem dicta capitula cum salario annuo librarum CXX tenere concedunt; neque habere factorem, quem nunc tenent cum salario annuo librarum quinquaginta; sed hi omnes removeantur, eorumque officia penitus extinguantur, salariaque praedicta illis ac etiam regentibus seu prioribus salarium librarum viginti quinque, quae omnia salaria libras CDLXXI in totum constituunt, omnino adimantur, et de cetero non solvantur, sub poena dupli eorum quae soluta fuerint, tam persolvi mandantes et mandata facientes, quam per depositarium, qui solverit, et eum qui receperit incurrenda, Camerae Apostolicae ipso facto soluta, quinta parte accusatori applicanda; dicta vero summa inserviat pro salario exactoris et aliis expensis necessariis pro dicto comitatu faciendis, modo et forma et cum solemnitatibus supradictis.

Expensae extraordinariae non nisi de consensu consilii minime faciendae.

XIX. Non possint regentes seu procuratores aliquas expensas extraordinarias facere, etiam quantumvis urgentissimas et necessarias, cuiusvis, etiam minime, quantitatis, nisi prius facta propositione

a prioribus pro tempore in consilio duodecim, obtentoque partito ex voto ad minus duorum ex tribus partibus dicti consilii, in praesentia dicti gubernatoris Caesenae, a quo, re mature discussa, expensae ipsae taxari et limitari debeant; et aliter facta damno facientium, non autem comitatus, cedant, et propter illarum refusionem de proprio incidant facientes in poenam dupli Camerae Apostolicae ipso facto applicandam, soluta quinta parte accusatori.

Ratae habentur sententiae omnes ante hac prolatae super revisione computorum.

XX. Sententiae omnes super revisione dictorum computorum et redditione rationum dictorum XII procuratorum et regentium, scilicet de anno MDLXXIII a domino Hieronymo Matthecuccio, tunc auditore bonae memoriae cardinalis Sfortiae legati dictae provinciae; de anno MDLXXVI a bonae memoriae Lactantio Lactantio; de anno MDLXXVII a R. P. D. Sancti Georgii; de anno MDLXXIX a bonae memoriæ Ghislesio, dictae provinciae praesidibus, a domino Grisone Baldrino, a domino Andrea Longo, et a domino Vincentio Iotto, Caesenae gubernatoribus; de anno MDLXXXVI a reverendissimo domino Alexandro Centuriono, visitatore apostolico, quae omnes, servata forma dictorum capitulorum ex ordine Sacrae Consultae compilatorum, cum interventu trium pro quolibet quarterio, sunt latae; et aliae eiusmodi, si quae sint, observentur et adimpleantur omnino, prout iacent, perpetuumque silentium ex nunc inposterum super praemissis impositum esse censeatur, prout cum effectu imponitur. Quod si quis, vel sub praetextu mandati a duodecim regentibus vel a comitatu quandocumque dati, lites suscitatas tentaverit, tamquam personam idoneam non habens, statim a limine iudicii per iudicem repellatur, expensasque per partem adversam factas statim instituat, neque quidquam, aut salarii cuiusvis aut dictarum expensarum nomine, aut a quarteriis aut hominibus comitatus exigere possit sub poena dupli aliisque poenis arbitrio reverendissimi domini praesidis.

Praesentia capitula inviolabiliter observanda.

XXI. Saepedicta capitula ex ordine Sacrae Consultae tempore felicis recordationis Gregorii XIII, de anno MDLXXVII formata, et per dictos duodecim procuratores convocato consilio, sub die vigesimaseptima ianuarii MDLXXVIII accepta, in his omnibus in quibus per suprascripta decreta imminuta, suppleta, derogata, abrogata, aut alias utcumque immutata et innovata, dictisque decretis contraria et repugnantia non sunt, approbata et plenissime confirmata intelligantur, implerique et observari ad unguem et inviolabiliter debeant.

Eorumdem executor provinciae praeses.

XXII. Praemissorum decretorum, omniumque et singulorum in illis expressorum executor sit reverendissimus dominus praeses provinciae pro tempore, qui per se ipsum omnino, si fieri poterit; sin autem per iudices vel locumtenentes ab eo deputandos, qui usque ad sententiam diffinitivam, exclusive tantum causas et differentias audiant, et reverendissimo domino praesidi, ab eo summarie, *etc.*, et manu regia decidendas et terminandas, referant, ea omnia executioni mandari, firmiterque et inviolabiliter observari et adimpleri curet et faciat, sub poenis in illis comminatis, aliisque eius arbitrio, etiam gravioribus, imponendis et moderandis.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XX ianuarii MDXC, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 20 ian. 1590, pontif. anno V.

CLXVIII.

Iurisdictio et facultates thesaurarii generalis[1] Romani Pontificis, et collectoris spoliorum ad Reverendam Cameram Apostolicam quoquo modo spectantium.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei,

Dilecto filio magistro Bartholomaeo Caesio, clerico Romano, utriusque iuris doctori, Camerae Apostolicae thesaurario generali, ac capellano et familiari nostro, salutem et apostolicam benedictionem.

Prooemium

In conferendis praecipuis Romanae Curiae et Camerae Apostolicae officiis, illud potissimum nobis curae est, ut, iuxta commissum nobis desuper apostolicae servitutis munus, salubri directioni, indemnitati et conservationi aerarii apostolici opportune consulatur, utque illius administratio talibus personis committatur, quarum opera, studio, industria ac fide, bona, res et iura praedictae Camerae provide ac diligenter conserventur et augeantur.

Officium thesaurariatus vacans.

§ 1. Cum itaque officium thesaurariae generalis eiusdem Camerae, quod dilectus filius noster Guido Sanctorum Cosmae et Damiani diaconus cardinalis Pepolus nuncupatus, tempore assumptionis per nos de persona sua ad cardinalatus honorem factae nuper obtinebat, ex eo quod nos ipsum officium per assumptionem huiusmodi vacare decrevimus, vacaverit et vacet ad praesens.

Caesii familiae laudabiles qualitates referuntur, et officium thesaurariae collectoriae spoliorum, ac fructuum et proventuum beneficiorum ecclesiarum, et monasteriorum, in universa Italia et bonorum in Urbe, et toto Statu Ecclesiastico vacantium, aliisque illi annexis cum iuribus et emolumentis ac gratiis praedecessoribus thesaurariatus seu collectoriae concessis confertur in personam Bartholom. Caesii Romani 1.

§ 2. Nos, ad generis nobilitatem eximiamque doctrinam, necnon fidei ac iustitiae zelum, integritatem ac singularem probitatem, ceterasque virtutes, quibus tu, qui notarius apostolicus de numero participantium, et Camerae praefatae clericus, et in utraque signatura nostra referendarius, ac praelatus noster domesticus existis, et ex nobili Caesiorum prosapia, ex qua quamplurimi sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, episcopi, praelati et aliae egregiae personae de Sede Apostolica benemerentes hactenus prodierunt et in dies prodeunt, originem trahis, clarere dignosceris, nostrae dirigentes considerationis intuitum, et indubie sperantes quod ea, quae tibi duxerimus committenda, summa cum prudentia et exacta diligentia exequeris; quodque, dextera Domini tibi assistente propitia, dictum officium poteris laudabiliter exercere, dignum,

1 Officium thesaurarii liquet esse antiquissimum, ex lectura bullae XVII Eugenii IV, *Inter cetera*, tom. V, pag. 32. Et thesaurarium verum Papae familiarem pronunciavit Callistus III in const. I, *Quae laudabili*, ibidem, pag. 116. Et circa dictum officium varias ediderunt nonnulli Pontifices constitutiones, quas tamquam minus necessarias (praeter hic et in apostillis indicatas) consulto praeterii, praesertim quod haec bulla pleno omnia continet. At circa cancellarias criminales Status Ecclesiastici, vide thesaurarii auctoritatem, et in cancellarios iurisdictionem, in const. XV Pauli IV, *Romanus*, tom. VI, pag. 518, et const. XCVI Pii IV, *Superna*, tom. VII, p. 285. Spoliorum autem appellatione veniunt bona ecclesiasticarum personarum sine licentia Sedis Apostolicae de eis disponentium iuxta constitut. XXXVIII Pauli III, *Romani Pontificis*, tom. VI, pag. 317, et constitut. LX, *Romanus Pontifex*, ibidem, pag. 382, ac Pii IV const. IX, *Grave nobis*, tom. VII, pag. 27, et acquisita ob illicitam negotiationem, iuxta constitut. XXIII, *Decens esse*, ibidem, pag. 78, necnon bona regularium extra claustra decedentium, iuxta constitut. LXIV Gregorii XIII, *Officii nostri*, tom. VIII, pag. 162, clericorumque extra residentiam morientium, iuxta const. CVIII Pii IV, *In suprema*, tom. VII, pag. 332, fructus beneficiorum Italiae, Sedi Apostolicae reservatorum vel affectorum, dum vacant, iuxta const. XLI, *Cupientes malitiis*, ibid., pag. 127; bona decedentium extra residentiam fructusque beneficiorum inexacti, iuxta const. VII Iulii III, *Cum sicut*, tom. VI, pag. 417. Vel ante litterarum apostolicarum expeditionem aut alias male percepti, ut hic.

1 Sed omisi ponere has bullas praecedentes, quia hic omnia comprehenduntur, quae in eis continentur.

quin potius debitum, fore censemus ut personam tuam nobis et Apostolicae Sedi admodum devotam condignis honoribus et gratiis prosequamur. Te itaque a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, motu proprio, non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera liberalitate et ex certa scientia nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine, dictum officium, per assumptionem praedictam sive alio quovis modo, quem haberi volumus pro expresso, aut ex alterius cuiuscumque persona vacans, cum officio collectoriae etiam generalis spoliorum ac fructuum et proventuum quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, necnon ecclesiarum et monasteriorum in universa Italia, ac bonorum in Urbe et toto Statu Ecclesiastico vacantium, aliisque illi annexis, necnon omnibus et singulis illius honoribus, privilegiis, necnon ex dismembratione et separatione (quinque millium scutorum annuorum monetae ex fructibus dicti officii thesaurariae per nos nuper, ex certis causis animum nostrum moventibus, factis, Monti thesaurariae per nos nuper erecto applicatorum, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur, remanentibus), iuribus, regalibus et emolumentis consuetis, ac facultatibus, iurisdictionibus, exemptionibus, immunitatibus, praeeminentiis, antelationibus, praerogativis, favoribus, indultis et gratiis tam eidem Guidoni, quam dilecto filio nostro Benedicto S. Mariae in Cosmedin diacono Iustiniano nuncupato cardinalibus, dum in minoribus constituti, huiusmodi officium thesaurariae obtinerent, quam ceteris omnibus ante eos generalibus thesaurariis et collectoribus per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, in genere vel in specie ac alias quomodolibet concessis, confirmatis, extensis et innovatis, ac alias ad thesaurariae generalis et collectoriae huiusmodi officia, de iure, fundatione, privilegio, usu, consuetudine vel alio quocumque modo et titulo pertinentibus, ceterisque omnibus et singulis quibus Benedictus et Guido cardinales praedicti, dum huiusmodi officium thesaurariae obtinuerunt, et alii quicumque eorum in officiis huiusmodi antecessores, tam antiquis quam modernis temporibus, usi, potiti et gavisi fuerunt, ac uti, potiri et gaudere potuerunt seu etiam debuerunt, sive de illis per litteras apostolicas vel patentes, aut scripturas seu libros camerales, vel quaecumque alia publica vel privata documenta, fidem tamen facientia appareat; quae omnia et singula, illorum tenores praesentibus pro expressis ac de verbo ad verbum insertis haberi volumus, harum serie, apostolica auctoritate confirmamus, approbamus et innovamus, tibique de novo concedimus, ita ut tu illis omnibus et singulis uti, potiri et gaudere libere et licite valeas, in omnibus et per omnia, ac pariformiter et absque ulla prorsus differentia, perinde ac si per praesentes specialiter et expresse concessa fuissent, eadem tibi auctoritate concedimus et assignamus. Teque ad thesaurariae et collectoriae officia huiusmodi illorumque liberum exercitium ex nunc recipimus et admittimus, ac in locum dicti Guidonis cardinalis, quoad officia huiusmodi, substituimus et subrogamus, ac nostrum et Sedis ac Camerae praedictae thesaurarium generalem constituimus et deputamus; ac per dilectos filios eiusdem Romanae Ecclesiae camerarium,

praefataeque Camerae praesidentes, clericos aliosque, ad quos spectat et spectabit, tam in eadem Camera quam alibi, recipi et admitti, tibique de iuribus, regalibus, iocalibus, taxis, proventibus, obventionibus et emolumentis quibuscumque, ad thesaurariae et collectoriae officia huiusmodi quomodolibet spectantibus (dictis quinque millibus scutis, ut praefertur, dismembratis, pro eadem Camera remanentibus), integre responderi mandamus.

Locus in Camera, in capella et aliis actibus datur.

§ 3. Tibique quod in eadem Camera aliisque actibus cameralibus ac quibuscumque aliis locis in loco solito post vicecamerarium immediate, sed in capella nostra et quibuscumque sessionibus, processionibus, equitationibus aliisque actibus, tam publicis quam privatis, in nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis conspectu et praesentia vel etiam absentia faciendis, ante omnes episcopos, archiepiscopos, primates et patriarchas, immediate tamen post auditorem causarum Curiae Camerae huiusmodi, sedere et incedere.

Et in signatura gratiae.

§ 4. Ac in nostra et pro tempore existentis Romani Pontificis signatura continuo intervenire et assistere.

In congregationibusque de interesse Camerae tractantibus.

§ 5. Ac in omnibus et quibuscumque cameris et congregationibus, interesse Camerae praefatae sive generaliter sive particulariter concernentibus, vocari et adesse ac intervenire.

Facultas agendi cum Papa de affectibus Camerae conceditur.

§ 6. Necnon capitula et conventiones appaltuum et iurium dictae Camerae, ac apochas super illorum et aliorum iurium concessione in dicta Camera consignandas, servato stylo in eadem Camera servari solito, per te ipsum ad nos deferre possis et debeas, auctoritate et tenore praedictis, indulgemus.

Pensio, domus et victus familiae assignatur.

§ 7. Necnon scuta ducenta pro pensione domus, ac victum quotidianum thesaurariis generalibus, pro ipsis et octo eorum familiaribus ac duobus equis praestari solita.

Proventusque spoliorum.

§ 8. Ac omnia et singula iura, obventiones, proventus, salaria, regalia spoliorum, etiam cum diversis capitulis et cleris saecularibus hactenus cum dicta Camera compositorum et in posterum componendorum.

Bonorum etiam vacantium ac redituum, non expeditis litteris, aut alias male perceptorum.

§ 9. Ac bonorum vacantium, necnon redituum et proventuum, litteris non expeditis, aut alias male et indebite ac contra formam constitutionis felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, et Iulii secundi, tertii, et aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, perceptorum.

Illicitaeque negotiationes 1.

§ 10. Ac etiam illicitae negociationis per quasvis personas, quavis auctoritate fungentes, nunc et pro tempore factae, et aliorum iurium et fructuum inferius declarandorum, decimas, taxas et etiam emolumenta, ordinaria et extraordinaria, undecumque et quomodocumque provenientia, quae per pro tempore existentem dictae Camerae thesaurarium et collectorem spoliorum ac fructuum et bonorum ad eamdem Cameram spectantium, exigi et levari quomodocumque et quocumque titulo vel causa consueverunt, seu etiam potuerunt et debuerunt.

Excipiuntur proventus per nuncium regni Neapolis percipi consuetos, vel quatuor cancellariis annatarum assignati a Gregorio XIII

§ 11. Demptis tamen his, quae per nunc et pro tempore existentem nostrum et Sedis praedictae in regno Neapolitano, tam citra quam ultra Pharum, nuncium hactenus percipi et colligi consueverunt, nisi compositionem aut causae terminationem in Curia fieri contingat, quo casu decima tibi debeatur; necnon proventibus quatuor cancellariis annatarum per piae memoriae Gregorium Papam XIII, etiam praedecessorem nostrum, constitutis et assignatis, ad quamcumque summam

1 De his spoliis vide in Pii IV const. XXIII, *Decens*, tom. VII, pag. 78 ubi notavi.

ascendant, consequi, exigere et levare ac realiter et cum effectu percipere possis et valeas.

Spolia in Italia eidem thesaurario assignantur.

§ 12. Ac tam in Urbe eiusque districtu dominioque temporali eiusdem Romanae Ecclesiae, quam tota Italia, omnia et quaecumque bona, mobilia et immobilia ac semoventia necnon spolia aliasque res et bona quomodolibet nuncupata.

Fructus beneficiorum male percepti

§ 13. Necnon fructus, reditus et proventus mensarum abbatialium, episcopalium, archiepiscopalium, patriarchalium, et aliarum etiam parochialium ecclesiarum et monasteriorum ac quorumcumque beneficiorum, quomodocumque et qualitercumque qualificatorum, ex quovis titulo, etiam infecto, aut alias male et indebite perceptos.

Bona quoquomodo vacantia.

§ 14. Necnon bona sine haeredibus decedentium, aut alias in curia praedicta vel extra eam ubique quomodolibet vacantia.

Illegitimis relicta contra bullam clarae Pii V Quae Ordini T. vii, pag. 880.

§ 15. Et de quibus contra constitutionem recolendae memoriae Pii Papae quinti, similiter praedecessoris nostri, contra illegitimos editam, disponi contigerit, aut iam dispositum fuerit.

Male acquisita.

§ 16. Aut ex causa illicitae negotiationis vel alias male acquisitos.

Relicta pro religiosos ex claustra degentes contra bullam Gregorii XIII, num. LXIV t. viii, pag. 162

§ 17. Et quae ab apostatis aut aliis extra claustra degentibus religiosis, tempore eorum obitus detinentur et possidentur, quaeque per obitum ipsorum apostatarum et aliorum regularium extra claustra suorum monasteriorum existentium, et alias contra formam litterarum dicti Gregorii praedecessoris desuper editarum.

Acquisita de fructibus ecclesiasticis, de quibus legitime dispositum non fuit.

§ 18. Ac etiam illa necnon aedificia et loca, quae ex fructibus, reditibus et proventibus ecclesiasticis profecta, aedificata, refecta et restaurata fuerint, seu alias ex eisdem fructibus, reditibus et proventibus quomodolibet provenerint per obitum quarumcumque personarum ecclesiasticarum, beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, de quorum tamen simplicium fructibus, vel ex privilegio apostolico vel ex consuetudine legitime praescripta, dispositum non fuerit, tam in titulum quam administrationem obtinentium, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, quavis, etiam pontificali, dignitate fulgentium, in omni Italiae parte pro tempore decedentium.

Bona non residentium 1.

§ 19. Necnon quarumvis personarum beneficia personalem residentiam requirentia obtinentium, extra eamdem residentiam ac ubilibet, etiam in dicta Curia, decedentium remansura, etiamsi in auro, argento, gemmis et aliis pretiosis rebus, cuiuscumque generis, qualitatis et speciei fuerint.

Fructus beneficiorum reservatorum vel affectorum, pro tempore quo vacant, etc. 2

§ 20. Ac etiam fructus, reditus et proventus mensarum, ecclesiarum et monasteriorum in ipsius Camerae libris taxatorum, necnon beneficiorum etiam in dioecesibus quae pactum cum dicta Camera inierunt, ex quacumque causa Sedi praedictae reservatorum seu affectorum; ex die vacationis usque ad diem praefectionis seu provisionis et adeptae possessionis illorum, seu commendae de illis faciendae, quos omnes fructus, reditus et proventus ad nos et dictam Cameram spectare et pertinere volumus et decernimus, eidemque Camerae applicamus et appropriamus.

Fructusque omnes male percepti.

§ 21. Necnon omnia et quaecumque bona relicta et quoscumque huiusmodi fructus, reditus et proventus male perceptos, cuiuscumque qualitatis et quantitatis fuerint, etiam percipere, exigere et recuperare possis et valeas.

§ 22. Ac etiam tam ex officio Curiae

1 Haec vide in Pii V constit. CVIII, tom. VII, p. 332. 2 Ad hoc habes etiam in Pii IV const. XLI, tom. VII, pag. 127.

Facultas thesaurario datur procedendi etiam ex officio in praemissis et contra exceptos,

tuae, seu Cameræ praedictæ, illique adhærentium, quam etiam ad solam instantiam denunciantium seu instigatorum inquirendi et investigandi omnibus viis et modis, tam super illis quam aliis quibuscumque spoliis, quae hactenus ex bonis relictis et fructibus huiusmodi per similium personarum obitum, aut alias, ut praefertur, seu quomodolibet remanserunt, et indebite quocumque praetextu usurpantur et usurpari contigerit, nostro et dictae Camerae nomine colligere, percipere et exigere, etiam cum facultate, pro faciliori inquisitione, quascumque personas, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et præeminentiae fuerint, etiam exemptas.

Officialesque ad reddendam rationem cogendi;

§ 23. Necnon praeteritos et pro tempore existentes collectores, et subcollectores vel officiales, coram te vel alio seu aliis a te deputando seu deputandis, ad reddendum computum et rationem de administratis, exactis et receptis ab eisdem.

Testes ad se examinand. astringendi;

§ 24. Illosque quorum testimonio indigere cognoveris, ad se examini subiiciendum.

Occupatores spoliorum coercendi;

§ 25. Et spoliorum ac fructuum, redituum et proventuum ac bonorum huiusmodi occupatores et detentores ad spolia, fructus, reditus et proventus huiusmodi restituendum et relaxandum.

Illaque arbitrio suo vendendi;

§ 26. Ac tibi ad effectum vendendi, subhastandi, deliberandi, distrahendi et alienandi, arbitrio tuo in vim huiusmodi facultatum, prout tibi visum fuerit, et etiam absque aliqua subhastatione seu incantu, et absque interventu et instantia alterius officialis, etiam praedictae Camerae pro tempore existentis commissarii, in pecuniam convertendi, illa consignandum et solvendum.

Delinquentes in praemissis puniendi.

§ 27. Eosque qui in praemissis vel circa ea quomodolibet deliquerint, etiam ad personaliter coram te, seu a te deputando vel deputandis huiusmodi, comparendum, sub confiscationis bonorum et privationis beneficiorum, inhabilitatisque ad illa et alia in posterum obtinenda, ac etiam pecuniariis, quae tibi videbuntur, ac demum excommunicationis, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, tuo arbitrio infligendis, moderandis et applicandis, monendi, citandi et compellendi, ac etiam carceribus mancipandi, ac quoties tibi videbitur relaxandi, contradictores quoslibet et rebelles ac contumaces, poenas ac censuras praedictas incurrisse declarandi, illasque etiam saepius aggravandi, auxiliumque brachii saecularis invocandi.

Desuperque componendi

§ 28. Ac super eisdem spoliis, fructibus, reditibus et proventibus ac bonis, toties quoties tibi videbitur, cum quibusvis personis, quacumque auctoritate fungentibus, componendi et concordandi; ac solventes de compositis et solutis per eos ac de receptis quietandi, liberandi; necnon ad eos [1] reversos, si id humiliter petierint, a censuris et poenis, praevia satisfactione simpliciter, et etiam alias cum reincidentia, seu ad cautelam seu ad effectum agendi, absolvendi et liberandi, ac a carceribus relaxandi.

Summarie procedendi.

§ 29. Et in praemissis omnibus et singulis, etiam summarie, simpliciter et de plano, ac sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, etiam privative, quoad alios quoscumque, quavis auctoritate fungentes et functuros, procedendi, sententiandi fineque debito terminandi.

Causas spoliorum eisque annexas, ab omnibus iudicibus reassumendi.

§ 30. Causasque huiusmodi, etiam cum omnibus et singulis suis incidentibus, connexis et annexis, a quibuscumque aliis iudicibus, ordinariis et delegatis, quacumque auctoritate fungentibus, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus seu locatenentibus, vigore suae ordinariae iurisdictionis ac facultatis, reassumendi; ac illis aliisque, quibus opus fuerit, etiam sub censuris ecclesiasticis et pecuniariis

1 Fortasse *reos* (R. T.).

poenis tuo arbitrio imponendis, moderandis et applicandis, inhibendi; ipsasque censuras et poenas, quoties opus fuerit, incidisse declarandi, aggravandi et reaggravandi.

Vicethesaurarium, auditores, collectores etc. deputandi et suo arbitrio removendi;

§ 31. Necnon vicethesaurarium aut locumtenentem generalem, ac unum seu plures auditores loco tui, cum simili aut limitata potestate, toties quoties tibi expedire videbitur, et ad omne tuum beneplacitum, deputandi, constituendi et faciendi, ac revocandi; necnon quoscumque collectores, subcollectores, commissarios, subcommissarios ac depositarios et exactores pecuniarum et iurium dictae Camerae, seu alios officiales hactenus deputatos seu deputandos, revocandi seu confirmandi; et alios quoscumque illorum loco per tuas litteras tuo sigillo munitas, in quibuscumque civitatibus, oppidis, terris et locis, deputandi et subdelegandi, toties quoties tibi videbitur expedire, ceteraque omnia faciendi, gerendi et exequendi, quae in praemissis et circa ea necessaria fuerint quomodolibet et opportuna, plenam tibi et liberam per praesentes concedimus facultatem.

Causas spoliorum et inde dependent privative quoad alios cognoscendi

§ 32. Et insuper ut spoliorum, fructuum, redituum et proventuum, ac bonorum iuriumque huiusmodi exactio celerius commodiusque fiat, statuimus quod omnes et quaecumque similes lites, causae et controversiae, super quibusvis fructibus, reditibus et proventibus, spoliis, bonis et aliis praedictis, et illorum occasione, et aliae quae ab ipsis litibus et causis quomodolibet dependent, seu cum illis connexitatem habuerint, nunc et pro tempore quorumque locorum pendentes, etiamsi super spoliis seu fructibus male perceptis et aliis praedictis, fuerit facta compositio in Camera, et inter partes adhuc aliqua controversia pendeat, nullo alio quam a te ac tuis seu aliis super spoliis et fructibus rebusque, bonis ac aliis praemissis a te pro tempore deputandis collectoribus, subcollectoribus et aliis officialibus et ministris, specialibus vel generalibus.

Appellationes a sententiis nunciorum, collectorum et aliorum desuper ferendis, ad thesaurarium solummodo conceduntur

§ 33. Necnon causae appellationum a sententiis latis per tuos commissarios, vel etiam pro tempore existentibus Sedis Apostolicae nunciis in Neapolitano, Hispaniarum, Portugalliae seu Algarbiorum regnis, ac ducatu Sabaudiae et principatu Pedemontium, aliisque quibuscumque regnis et provinciis, ac ubicumque locorum residentibus, necnon visitatoribus et aliis quibuscumque, quomodocumque et qualitercumque et sub quovis nomine, titulo aut munere, et aliis collectoribus generalibus deputatis et pro tempore deputandis, ad te solum et tuos deputatos praedictos in secunda instantia seu alia pertineant; omnesque appellationes desuper interpositas et interponendas, a te tuisque praedictis, et non ab alio, iuxta formam dicti Gregorii praedecessoris cognosci; nec alteri, nisi per commissionem manu nostra signatam, vel per nostras litteras, et citato dictae Camerae commissario generali et notario spoliorum et causarum huiusmodi pro tempore a te deputato, cognosci et terminari possint. Quodque monitoria, citationes, inhibitiones, processus, sententiae et mandata, quae alias quam ex citatione, commissione vel litteris nostris emanaverint, quoad earumdem causarum introductionem et litis pendentiam seu tuam tuorumque ministrorum ad id a te deputandorum iurisdictionis et processuum impedimentum, retardationem vel perturbationem, nullius sint roboris vel momenti.

Appellatio a thesaurario devolutive tantum conceditur, non retardata executione

§ 34. Sed nec, nisi praestita cautione idonea in forma depositi, a sententiis per te seu locumtenentem vel auditorem aut ministros praedictos super praemissis pro tempore latis, ullo modo appellari, nisi post factam executionem ad effectum de-

voluntivum tantum, nec earum executio differri aut suspendi possit.

Locorum montium resignationes iuxta solitum admittuntur ob eodem, et eodem venduntur.

§ 35. Necnon quascumque resignationes et cessiones quorumvis locorum seu creditorum montium Iulii, ac primi et secundi succursus Avinionen. aliorumque, si quae sint, resignationes seu cessiones, quas thesaurarius pro tempore existens admittere consueverit, admittendi; et ipsa loca seu credita, tam per resignationem seu cessionem huiusmodi, quam per aliam quamcumque dimissionem vel amissionem pro tempore vacantia, conferendi et assignandi iuxta formam aliarum facultatum tuis antecessoribus concessarum; et quascumque patentes litteras tuo sigillo munitas expediendi, ac secretarium et capellanum ac computistam seu ratiocinatorem aliosque officiales, iuxta solitum, quoties tibi videbitur, deputandi et revocandi.

Cura introituum et constructionis civitatis Terracinensis eidem datur.

§ 36. Necnon curam et administrationem introituum civitatis nostrae Terracinensis, ac construendi civitatem novam iam incoeptam in loco salubriori, iuxta formam aliarum facultatum tuis praedecessoribus concessarum, gerendi licentiam, facultatem, potestatem et auctoritatem tenore earumdem praesentium concedimus et impartimur.

Sortes et lottos permittendi, etc. eidem thesaurario facultas datur.

§ 37. Praeterea cum nonnulli, tam praelati quam Urbis praedictae cives, incolae et curiales, quam aliae diversæ personae totius ditionis nostrae Ecclesiasticae, aere alieno quandoque gravati et aliis necessitatibus oppressi, pro eorum debitorum satisfactione aut necessitatum huiusmodi sublevamine ac alias ipsorum arbitrio, propria iocalia, aurumque et argentum et alia bona, tam mobilia quam immobilia, domos, vineas et alia quaecumque vendere cupientes, ut plurimum illa nisi satis minori pretio eorum veri valoris cum maximo eorum detrimento vendere, neque emptores invenire possint; tibi quibusvis personis, cuiuscumque status, gradus et conditionis existentibus, ut eorum iocalia, aurum, argentum et alia bona, tam mobilia quam immobilia, ut supra, sub sortibus quas lottos vocant, etiam cum bussula et pallis, aut alias, tui arbitrio, exponere, ac sortes seu lottos huiusmodi facere, publicare et exercere, praevia extimatione peritorum a te deputandorum, privative ad quoscumque alios possis et valeas, soluta tamen Camerae praedictae rata et portione tibi benevisa, ac decima tibi et iis qui sortes seu lottos huiusmodi fecerint, quascumque licentias concedendi; ipsisque ut dictam ratam eidem Camerae ac decimam praedictam solvendam, una cum expensis realibus et necessariis desuper faciendis, in et super eisdem lottis recuperare possint, quibus tibi bene visum fuerit, indulgendi, ac peritos extimatores eligendi et deputandi; et desuper edicta seu publicationem necnon quascumque patentes litteras tibi bene visas, tam in dicta Urbe quam extra illam, in quibuscumque civitatibus, oppidis et locis Status Ecclesiastici mediate vel immediate Sedi praedictae subiectis, publicandi, ac locis publicis affigendi, et tuo sub sigillo expediendi; necnon omnes et singulos qui hactenus similes licentias obtinuerunt, ad solvendum ratam et portionem huiusmodi tibi benevisam, etiamsi in eorum licentiis aliter expressum sit, cogendi, ac licentias huiusmodi, quoad illos qui illas solvere recusaverint aut distulerint, revocandi.

Causae spoliorum, lottorum et aliorum praedictorum a thesaurario cognoscuntur privative quo ad alios.

§ 38. Necnon omnes et singulas causas, lites et controversias desuper, tam occasione spoliorum et bonorum vacantium ac montium, illorumque locorum ac fructuum, quam etiam lottorum huiusmodi, aliorumque omnium et singulorum praemissorum, tam civiles quam criminales et mixtas, quomodolibet ortas, et quas pro tempore oriri contigerit inter quas-

cumque personas, quacumque auctoritate, dignitate et praeeminentia suffultas, una cum omnibus et singulis suis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, et ex officio tuae Curiae simpliciter, summarie et de plano, sola facti veritate inspecta, audiendi, cognoscendi, decidendi, fineque debito, omni et quacumque appellatione ad effectum suspensivum tantum remota, terminandi et finiendi, ac quaecumque mandata executiva decernendi, relaxandi, et quaecumque appellatione aut recursu vel inhibitione, illius praetextu seu alias forsan emanatis, non obstantibus, exequi faciendi privative ad omnes et singulos alios; ita quod nullus, etiam vigore commissionis, nisi manu nostra aut pro tempore existentis Romani Pontificis signata fuerit, in causis huiusmodi sese intromittere possit et debeat.

Reassumanturque ab omnibus aliis iudicibus.

§ 39. Ac etiam quaseumque causas coram quibuscumque aliis iudicibus, ordinariis vel delegatis, etiam nostri Palatii auditoribus seu locumtenentibus, ut supra, nunc et pro tempore introductas, tua ordinaria auctoritate et in vim huiusmodi facultatum reassumendi, illisque quibus opus fuerit inhibendi.

Notarium unum in eius causis deputet.

§ 40. Ac tam in dictis lottis, quam etiam causis et litibus ab eis quomodocumque et qualitercumque dependentibus, etiam illorum extractionem et praemiorum consignationem, unum ex Camerae praedictae notariis tibi bene visum, ad tuum beneplacitum, toties quoties tibi videbitur et placuerit, eligendi et deputandi, ac omnes et singulos hactenus deputatos seu in futurum deputandos ad tuum libitum revocandi, ac alium seu alios similiter deputandi.

Instrumenta etc. habentes quae thesaurarii iurisdictionem concernunt, ei consignare cogantur.

§ 41. Omnesque et singulas litteras, scripturas, instrumenta et acta, tam lottos huiusmodi quam omni et singula alia iurisdictionem generalis thesaurarii vel collectoris spoliorum concernentia, tibi consignari faciendi, et quos opus fuerit, cogendi et compellendi, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, plenam, liberam et absolutam facultatem, potestatem et auctoritatem similiter concedimus et impartimur.

Decima omnium dictorum proventuum ei assignatur.

§ 42. Necnon ut accuratius et diligentius praemissis invigilare, ac personas, quae praemissorum curam suscipere valeant, retinere valeas, tibi decimam omnium et singularum pecuniarum seu aliarum rerum ex dictis sortibus seu lottis, sub quibusvis modo et forma hactenus factis et publicatis, quam de cetero faciendis et publicandis, ad Cameram et Sedem praedictas provenientium, assignamus, tibique decimam huiusmodi propria auctoritate retinendi, etiam absque aliquo alio mandato et ordinatione, a quibus opus fuerit, recipiendi, exigendi, levandi, ac in tuos usus et utilitatem convertendi, facultatem pariter elargimur. Praeterea tibi, ut de omnibus compositionibus et incamerationibus quomodolibet per te seu collectores aliosque tuos officiales et ministros, ex quacumque causa quomodolibet factis et pro tempore faciendis, etiam pro fructibus, reditibus et proventibus male perceptis, ac aliis praemissis in quibuscumque locis et tribunalibus factis seu faciendis, ac etiam a camerario eiusque auditoribus, civiliter vel criminaliter, quaecumque ex causa expediendis, integram decimam illarum partem, ultra ratam eidem camerario tangentem, habere et exigere possis et debeas, et ex iis incamerationibus et compositionibus deducere et retinere pariter volumus et mandamus.

Bannimenta promulgandi super praemissis thesaurario facultas datur;

§ 43. Insuper, quod tu quaecumque edicta, bannimenta, litteras seu ordinationes super praemissis omnibus et singulis et illorum observatione facere, edere, publicare et denunciare, ac ad illorum observationem quoscumque in eis comprehensos;

Debitoresque Camerae ad solvendum cogendi

§ 44. Necnon quosvis Camerae praefatae ex quavis causa vel occasione debitores, ad solvendum vel satisfaciendum omnibus viis ac iuris et facti remediis cogere et compellere:

Sigillo proprio utendi, et eius emolument percipiendi.

§ 45. Proprioque sigillo uti in omnibus actibus et scripturis, quae hactenus sub sigillo thesaurarii expediri consueverunt; emolumentaque exinde provenientia, tam occasione litterarum patentium commissariorum, depositariorum et aliorum officialium, quam ex concessione et assignatione quorumvis locorum montium et aliarum quarumcumque expeditionum, quibus sigillum tuum quomodolibet apponendum fuerit, percipere, ad instar thesaurariorum aliorum antecessorum tuorum et iuxta solitum, nec alias, etiam libere et licite valeas, licentiam eadem tibi auctoritate impartimur.

Pensionesque ad scuta quatuor mille transfer., etc.;

§ 46. Necnon ut quicumque loci ordinarius, seu utriusque seu alterius signaturae referendarius, aut metropolitanae vel alterius cathedralis aut collegiatae ecclesiae canonicus, seu persona in dignitate ecclesiastica constituta, ad id per te eligendus seu eligenda, quascumque pensiones annuas super quarumvis mensarum episcopalium seu archiepiscopalium, seu aliarum ecclesiarum, necnon monasteriorum, prioratuum, praepositurarum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, fructibus, reditibus et proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis universis, necnon distributionibus quotidianis, seu illorum loco, fructus, reditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta ac distributiones huiusmodi, tibi auctoritate praedicta reservatas et reservata, ac reservandas et reservanda, etiamsi pensionis seu fructuum huiusmodi solutiones et exactiones successoribus beneficiorum et ecclesiarum aliorum praedictorum incipere habuerint, usque ad summam mille ducatorum auri in auro de Camera novorum, in dicta curia vel extra eam, ubique locorum, etiam in ecclesiis quas te obtinere, aut personam tuam illis præesse contigerit non residente, etiam in mortis articulo, de tuo, etiam post dimissionem officii thesaurariatus huiusmodi, expresso consensu cassare, extinguere et annullare, et postquam cassae, extinctae et annullatae fuerint, alias similes pensiones annuas super eisdem fructibus, reditibus, proventibus, iuribus, obventionibus, emolumentis et distributionibus huiusmodi, seu fructus, reditus, proventus, iura, obventiones, emolumenta et distributiones praedictas, usque ad eamdem summam, uni seu pluribus personis ad id per te nominandis, et quaecumque, quodcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinentibus, eisdem modo, forma, conditionibus, ac cum immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, donationibus, indultis, decretis et aliis quibus tibi reservatae seu reservata fuerint, etiam absque consensu solvere habentis, seu fructus aut obtinentium ecclesias, monasteria, prioratus, praepositturas, dignitates et alia beneficia huiusmodi, dicta auctoritate reservare, concedere, constituere et assignare, ac etiam transferre libere et licite valeas; ac etiam reservationes seu translationes pensionum seu fructuum huiusmodi vigore praesentium faciendae valeant, plenamque roboris firmitatem obtineant, in omnibus et per omnia, perinde ac si per nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem, de consensu solvere habentis, pensiones seu obtinentium ecclesias, monasteria, prioratus, dignitates et alia beneficia huiusmodi factae fuissent.

Testandique de bonis etiam iurisdictionali-

§ 47. Tibique etiam, ut de singulis domibus, prædiis, possessionibus, oppidis, castris, terris et aliis locis, etiam iurisdi-

bus et acquisitis de rebus ecclesiasticis, etc. ctionalibus, aliisque bonis mobilibus et immobilibus ac semoventibus, cuiuscumque qualitatis, valoris, speciei, pretii, etiam notabilis et notabilissimi, ac conditionis existentibus, necnon pecuniis, iuribus et actionibus ad te, tam ratione quarumvis, etiam patriarchalium et cathedralium ac metropolitanarum ecclesiarum ac monasteriorum, etiam consistorialium, prioratuum, praepositurarum, dignitatum et aliorum quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, etiam militiarum, quae ex quibusvis concessionibus et dispensationibus apostolicis, in titulum, commendam, administrationem aut alias quomodolibet obtines et in posterum obtinebis, ac ratione fructuum, redituum et proventuum ecclesiasticorum quarumcumque mensarum patriarchalium, archiepiscopalium, episcopalium et monasteriorum, prioratuum, dignitatum et aliorum beneficiorum, ut praefertur, qualificatorum, ac pensionum annuarum, super similibus fructibus, reditibus et proventibus, et forma praemissis reservatarum et assignatarum, ac reservandarum, quos et quas percipis et percipies in futurum; necnon emolumenta thesaurariatus et aliorum quorumcumque eiusdem curiae officiorum et montium, necnon legationum ac alias quocumque modo, via, forma et occasione ad te spectantibus et pertinentibus; ac etiam de dictis fructibus, reditibus et proventibus ac pensionibus, necnon quomodolibet et undecumque licite acquisitis et acquirendis, ac alias quomodolibet, etiam ex officiis quae exercuisti aut te exercere contigerit, et alias quavis occasione vel causa seu contemplatione ad te perventis et perventuris, etiamsi in pecunia numerata, iocalibus, gemmis aliisque pretiosioribus rebus ac alias quomodolibet nunc et pro tempore consistunt, etiamsi essent de tua capella, illiusque ornamentis, vasis et denique tota illius sacra suppellectili, tam in dicta curia quam extra, ubique locorum existentibus, quorum omnium qualitates et veros annuos valores, etiamsi talia essent quae generali appellatione bonorum vel suppellectilium non venirent, sed specialibus indigerent vocabulis, praesentibus, ac si specifice et sigillatim exprimerentur et denotarentur, pro sufficienter expressis et narratis habere volumus; ac etiam de ipsis proventibus et pensionibus debitis et debendis, ac etiam nondum perceptis et exactis, etiamsi eorum solutionis terminus nondum advenerit, pro illa rata quae tibi debita erit usque ad quamcumque et quantumvis maximam ac notabilem et notabilissimam ac inexcogitatam summam, tam pro decentibus et honestis impensis funeris tui, quam etiam remuneratione illorum qui tibi viventi inservierunt, etiam ultra servitii meritum, et in tuorum consanguineorum et affinium, ac etiam quarumvis aliarum personarum, etiam extranearum, necnon conventuum, universitatum, collegiorum et aliorum, etiam non piorum, locorum, dummodo non illegitimorum, aut alias quomodolibet incapacium, et quoad capellam tuam praedictam, dummodo in ecclesiarum favorem et usum, et alias pro tuo arbitrio et voluntate absolutis testari, ac testamento, codicillis, fideicommissis, substitutionibus, legatis, donationibus, tam inter vivos quam causa mortis et aliis quibuscumque modis et viis, etiam omissis quibusvis solemnitatibus, etiam substantialibus, et formis, tam de iure quam per nostras et quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum constitutiones et ordinationes, necnon statuta ac consuetudines urbis, civitatis, loci et provinciae, ubi id fieri, vel te in eadem voluntate permanente mori contigerit, tam verbo quam

scriptura, etiam minus solemni et sine aliqua insinuatione seu subscriptione testium, aut etiam coram duobus vel tribus testibus tantum, aut etiam cedula sola manu tua subscripta, ac alias in omnibus et per omnia, prout tibi quomodolibet videbitur, et in ipsa Curia et extra eam et ubique locorum, et in mortis articulo, et nulla facta mentione praesentis vel aliarum tibi pro tempore concessarum similium facultatum, quibus per praesentes nullatenus praeiudicatum esse decernimus; aut quod in vim illarum testari et disponere velis et intendas, semel atque iterum et pluries disponere, statuere et ordinare libere et licite valeas, praedicta auctoritate, tenore earumdem praesentium, concedimus et indulgemus.

Litteras apostolicas quascumque, tam gratiam quam iustitiam concernentes, etiam in Cancellaria, Camerae seu Curiae officiis, pro eo et vicethesaurario seu locumtenente ac duobus familiaribus gratis, etiam post officii thesaurariatus dimissionem, expediendi

§ 48. Necnon quod omnes et singulas litteras apostolicas, sub plumbo ac etiam in forma brevis, tam praesentes quam alias super quibusvis gratiis, indultis, concessionibus, facultatibus, tam gratiam quam iustitiam concernentibus, per te ac vicethesaurarium seu locumtenentem et duos familiares tuos per te nominandos, a nobis et successoribus nostris aut Sede praedicta pro tempore impetratis seu etiam motu simili concessis, in omnibus Cancellariae, Camerae et Curiae prædictarum officiis, necnon plumbo et registro, ac Secretaria Apostolica, ac alias ubilibet, gratis et absque ulla taxarum, annatarum, communium, minutorum, servitiorum, iocalium aut aliorum quorumcumque iurium aut regaliorum solutione, expediri; et rescribendarius taxam litterarum praedictarum, cum subscriptione *gratis* pro persona thesaurarii et aliorum praedictorum subscribere; ac tam ipse quam alii scriptores, abbreviatores, sollicitatores litterarum prædictarum[1], archivistae, cubicularii et scutiferi apostolici, portionarii et praesidentes Ripae, et milites Ss. Petri et Pauli, cancellarii, secretarii, protonotarii apostolici et summistae, necnon magistri et plumbi collectores ac plumbatores, registratores et vicecancellarii, et quicumque alii praedictae Curiae officiales, et expeditionum litterarum huiusmodi pro tempore praesidentes, eorumque ministri, etiam in annatis, communibus, iocalibus, minutis, servitiis, regalibus et aliis iuribus huiusmodi participantes, easdem litteras, personam dicti thesaurarii eiusque vicethesaurarii et locumtenentis ac duorum familiarium suorum praedictorum concernentes, etiam post dimissionem officii thesaurarii, ita quod te semel fuisse thesaurarium, ad effectum omnium et singulorum praedictorum, tibi ac dictis tuis sufficiat, sub excommunicationis latae sententiae et suspensionis ac privationis suorum officiorum fructuumque et emolumentorum eorumdem amissionis poenis, per eos ad quos pertinuerit, et qui eas gratis subscribere vel concedere et expedire noluerint, eo ipso incurrendis, absque alio nostro et successorum nostrorum et Sedis praefatae ulteriori mandato, omnino gratis et absque alia taxarum, annatarum, communium, iocalium, minutorum, servitiorum et aliorum praefatorum solutione et exactione, in omnibus et per omnia, usque ad plumbum et registrum ipsarumque finalem expeditionem et relaxationem inclusive, omni contradictione cessante, expediri, subscribi ac relaxari facere et permittere debeant et teneantur, etiamsi in eorum officiis et concessionibus caveatur expresse ut ad id non teneantur, et quod eorum officia fuerint eis concessa titulo oneroso, volumus et mandamus, *etc.*

Clausulae bullae praeservativae

§ 49. Praesentesque ibi in omnibus et per omnia suffragari debere, illasque et in eis contenta quaecumque nullo umquam tempore de subreptionis, obreptionis vel nullitatis vitio seu intentionis no-

[1] Hanc vocem omittit Cherub. (R. T.).

strae defectu notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari, aut adversus eas quodcumque iuris aut facti vel gratiae remedium impetrari, minusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et aliis contrariis dispositionibus comprehendi posse; sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et eum in quo antequam illae emanarent, erant, statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo concessas, etiam sub quacumque data per te eligenda, validasque et efficaces semper fore et esse, vimque validi et efficacis contractus inter nos et Sedem ac Cameram praefatas ex una et te ex altera partibus rite et recte facti, initi et stipulati, ac etiam hinc inde acceptati, habere et obtinere, ac inviolabiliter observari, semperque validas et efficaces existere.

Clausula sublata et decretum irritans.

§ 50. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales et camerarium, dictaeque Camerae praesidentes et clericos, ac Palatii Apostolici auditores praefatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia, ac ubique locorum, iudicari ac definiri debere; ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, auctoritate et tenore praemissis decernimus.

Executores deputat.

§ 51. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Amerinensi et Tudertinensi episcopis, ac dilecto filio Curiae causarum eiusdem Camerae generali auditori, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte tua fuerint requisiti, solemniter publicantes; tibique in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant te approbatione, confirmatione, concessione, assignatione, receptione, admissione, subrogatione, constitutione, mandato, singulis indultis, voluntate, decretis, statuto, impartitione, remissione, condonatione, obligatione, hypothecatione aliisque praemissis pacifice frui et gaudere; non permittentes te per camerarium, praesidentes ac clericos praefatos seu quoscumque alios, quavis auctoritate fungentes, quomodolibet contra tenorem praesentium molestari, perturbari, inquietari aut impediri. Contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; legitimisque super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; necnon ecclesiarum, monasteriorum, locorum et Ordinum quorumcumque, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis illorumque superioribus et personis, dictaeque Camerae clericis et collegio, ac quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes,

mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, ac forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem.

Transumptorum fides

§ 52. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, nc notarii publici manu subscriptis, tuoque sigillo obsignatis, eadem prorsus fides, ubique locorum in iudicio et extra, adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

Sanctio poenalis

Nulli ergo, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDXC, decimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 23 ian. 1590, pontif. anno V.

CLXIX.

De Aquae Felicis mox ad Urbem conductae ratione et cura demandata congregationi S. R. E. cardinalium institutae ad aquas, vias pontesque curandos; ac de officio et munere civium Romanorum eiusdem aquae visitatorum [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Supremi cura regiminis, divina nobis disponente clementia commissi, nos admonet, ut quaecumque pro locorum usu et incremento, necnon pro hominum vitæ necessitatibus sublevandis aut commoditatibus ipsorum augendis, in dies peraguntur, a nobis, ea, quo securiora diuturnioraque, divina favente gratia, permaneant, providis solidisque legibus fulcienda statuamus.

Hic Pontifex Urbis ornatui intentus

§ 1. Cum igitur Urbem Romam, beatissimi Petri apostolorum principis firmam Sedem ac honorabilem thronum, christianae religionis domicilium, communem fidelium omnium patriam ac parentem, immo et cunctarum nationum ad eam undique confluentium portum tutissimum, non solum sacris et spiritualibus praesidiis munitam, sed humanis etiam ac temporalibus commodis ornamentisque decoratam esse deceat; idcirco ab ipso pontificatus initio, publicis privatisque civium ac incolarum Urbis necessitatibus consulere, eius regiones sacrarum aedium privatarumque domorum aedificiis augere, et demum vetera renovando, nova perficiendo et singula ad omnipotentis Dei gloriam, et sanctae Sedis huius honorem referendo, totius Urbis amplitudinem atque ornatum, quantum in nobis est, diutissime tueri ac conservare decrevimus.

Aquam in eminentioribus eius locis reduci curavit ad frequentiorem Urbis habitantium ultra alia egregia opera hic enunciata.

§ 2. Quare, cum eiusdem Urbis colles praeclarissimis olim Quiritum aedibus et foris, sublimibus inde Caesarum palatiis, superbissimisque theatris et thermis, longissimisque et mirabilibus aquaeductibus, sacrosanctis denique Christi D. N. fide suscepta christianorum imperatorum aliorumque piorum hominum basilicis et templis extructis insignes, frequentissime habitatos; deinde, ob aquaeductus, nonnullos quidem fera audacissimorum barbarorum immanitate immanique crudelissimorum hostium feritate demolitos, nonnullos vero vetustatis iniuria seu tempestatum vi collapsos, a plerisque iam

1 Huius congregationis institutionem fecit hic Pont. in const. CXVII, tom VIII, pag. 985, *Immensa*, in congr. 13.

saeculis quasi desertos et habitatoribus destitutos esse animadverterimus; inferiora autem Urbis loca quamplurimis aedificiis referta, ob situs aerisque humiditatem minus salubria esse, quinimmo crebris ac plerumque subitis Tyberis fluvii, qui assiduis aquarum imbribus et maris refluxu augescit mundationibus [1] patere obruique experti fuerimus, prout summo cum animi dolore oculis etiam nostris aliquando prospeximus: his moti rationibus, de aqua copiosa et salubri in ipsos colles et eminentiora Urbis loca inducenda nullis difficultatibus nullaque impensae magnitudine deterriti, cogitare coepimus; eo nimirum consilio, ut, fontibus restitutis, et aquis, quae publicas privatasque utilitates hominum societati praebent, salubritatemque corporibus afferunt, reductis, iterum iidem colles habitentur, ipsorumque regiones, quae situs prospectu aeris salubritate et loci amoenitate praestant, frequentia populi, qui, benedicente Domino, in dies cumulatius augetur, pristinae iucunditati atque securitati restituatur. Qua sane deliberatione suscepta, longas latasque iamdiu per eosdem colles vias magna nostra impensa aperuimus, domos et officinas ibidem extruximus extruique ab aliis fecimus, nundinas commercii hominumque conventus causa, ad communem usum instituimus, fontes publico usui servientes extruximus, aedificantibus et habitantibus immunitates privilegiaque dedimus, sacrosanctas basilicas in eisdem collibus a religiosissimis quondam imperatoribus aliisque piissimis viris extructas, frequentioris visitationis eis debitae causa instauravimus, et obeliscis, illustribus antiquorum monumentis gentilitatis impuritate expiatis, crucique invictae felicius consecratis, ad earum limina operose magnificeque translatis exornavimus.

§ 3. Atque ut Urbs in ipsis collibus tandem incrementum acciperet, ab eodem pontificatus nostri initio, aquae illius, quae in agro Columnae via Praenestina sinistrorsum concipitur, quaeque omnium prima ab Appio Claudio Crasso censore olim in Urbis inferiora et depressiora loca, nempe ad salinas, adducta est, superiorem et puriorem portionem compluribus aquarum scaturiginibus auximus, et potissimum Aquae Martiae, quae quia gelida et salubris, ideo omnium aquarum iucundissima et apud veteres celeberrima censebatur, ramo, quem ex proprio aquaeductu, magna tamen ex parte diruto, desumpsimus, uberioris aquae copiae in Urbem adducendae causa coniunximus (quae simul iunctae septingentarum et plurium unciarum quantitatem faciunt, et admirabilem specie pulchritudinem immensamque haustu iucunditatem ostentant), ducto sinuoso a capite millium passuum duorum et viginti, a priori receptaculo viginti, cursu subterraneo antea tredecim, tunc vero extructis nuper a capite usque ad idem receptaculum subtus terram fornicibus quindecim, supra terram vero arcuato opere septem, commeare fecimus; eamque per duos arcus insignes in eodem aquaeductu ad perpetuum rei monumentum erectos, alterum nimirum duobus ab Urbe milliaribus, in loco qui vulgo *ad Formas* dicitur, alterum vero intra Urbem ad portam S. Laurentii, transire iussimus; et summa totius Urbis laetitia atque hilaritate in Montem Quirinalem ad plateam S. Susannae tandem adduximus, et adductam de proprio nostro nomine Felicem appellavimus.

Ab agro igitur Columnensium ad Montem Quirinalem Urbis conduxit, eamque Felicem de proprio eius nomine appellavit.

§ 4. In platea autem S. Susannae fontem primarium quatuor columnis et tribus arcubus splendide ornatum extruximus; in quem aquaeductus tres perennes latices per totidem ostia, larga aquarum defluentium copia sonoroque strepitu, effundit. Super ostiis vero in arcu medio

Fontem propterea in platea S. Susannae ornatum construxit.

1 Cherub. *inundationibus* (R. T.).

stat marmorea statua Moysis, qui petram, unde divinitus olim fluxerunt aquae, virga percutit; in dextero item arcu sacerdos Aaron marmorea tabula, quae multorum capita refert, expressus, populum Iudaicum sitientem ad aquas ducit; a sinistro vero figura Gedeonis Israelitarum ducis cernitur, qui, iussu Domini, milites ex bibendi modo probat. In eiusdem vero fontis conspectu quatuor leones, quorum duo ex albo, duo item ex nigro marmoro sculpti, ore aquam ad commodiorem usum et publicum oblectamentum emittunt. Quo vero fons ipse in maiori se ostentaret prospectu, et publico usui commodior et iucundior redderetur, dictam S. Susannae plateam ruderibus undequaque refertam et maceriis plurimis inaequalem ac deformem, quantum opus fuit, depressimus, terram effodimus, atque ad vicina eiusdem plateæ loca decliviora, ut aequarentur, transportari fecimus.

Vias et plateas adiacentes aequavit, etc.

§ 5. Verum, ne adiacentes viae, plateæ fontique prominentes et prospectum et aditum offenderent, viam utramque aequavimus, tam eam, quae a conspectu fontis ad Palatium Apostolicum, quod in eodem colle Quirinali aedificavimus, tendit, et quae a tergo ad portam Piam ducit, quam eam, quae a latere ad templum S. Mariae Angelorum in Thermis Diocletianis vergit; ambasque depressimus, terram effodientes, maceriasque diruentes, et lateritiis hinc inde deambulatoriis, altitudinis duorum pedum, latitudinis septem circiter, penes domicilia fulcivimus, ut eas viatoribus faciliores exhiberemus, imo plerisque fontibus locis magis idoneis eas decoravimus. In huius autem adducendae aquae ratione providos vigilesque Ecclesiae pastores imitati sumus, qui cum ex Domini praecepto populos sibi subiectos pascere teneantur, non solum spiritualia, sed et corporis usui necessaria alimenta, ut totum hominem vere pascant, subministrare conantur.

Pro dictae aquae conservatione, eius curam et custodiam remittit congregationi cardinalium pro viis, pontibus et aquis curandis institutae.

§ 6. Denique, cum non satis sit tantum opus summo labore et tam largo sumptu absolvisse, nisi eo conservando exacta quoque diligentia adhibeatur, praecipue cum nullum aedificium diligentioribus legibus custodiri oporteat, quam quod aquas sustinere debet, ut populus Romanus, ceterique, qui Urbem et loca praesertim editiora incolunt, hoc publico commodo quam diutissime perfruantur; ad nostram Pontificalem providentiam pertinere arbitrati sumus, ut, quae ad illius conservationem necessaria sunt, sive ad temporis sive ad hominum iniurias repellendas, quamprimum provide et exacte statuamus. Habita igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus matura deliberatione, de eorumdem fratrum consilio et assensu, ex certa nostra scientia, deque Apostolicae potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione, universam ipsius aquaeductus fontiumque custodiam et curam congregationi S. R. E. cardinalium pro viis, pontibus et aquis curandis a nobis institutae, per praesentes committimus et demandamus; eisque in omnibus, quae ad illorum conservationem et reparationem nunc spectant, et in futurum quomodolibet spectabunt, plenariam et omnimodam potestatem atque auctoritatem tribuimus; necnon de et super praemissis, et eorum occasione, inter et contra quascumque personas, cuiusvis status, ordinis et conditionis, ac tam ecclesiastica quam temporali dignitate, titulo et honore fulgentes, summarie, simpliciter et de plano, manuque regia et sola facti veritate inspecta, cognoscendi, in illisque procedendi, iudicandi et definiendi, ac quoscumque qui aliquid adversus hanc nostram constitutionem commiserint, citandi, ipsisque,

quatenus opus fuerit, inhibendi, et poenas eorum arbitrio pecuniarias iniungendi, atque ad illarum incursus declarationem et executionem, omni et quacumque appellatione penitus remota, procedendi, procedique mandandi et faciendi, aliaque necessaria et opportuna, etiam privative quo ad quoscumque iudices et officiales, gerendi et exequendi, plenam et liberam facultatem perpetuo concedimus et impartimur. Si vero ipsa congregatio ob causas eidem bene visas in aliquibus casibus ad graviorem poenarum declarationem procedendum duxerit, tunc eidem congregationi auctoritatem concedimus gubernatori Urbis nunc et pro tempore existenti, committendi et mandandi, ut in huiusmodi casibus, prout eidem congregationi visum fuerit, contra quoscumque delinquentes ad alias poenas, etiam corporis afflictivas, omni et quacumque appellatione remota, procedat.

Annuumque proventum pro aquaeductus, et fontium conservatione assignat.

§ 7. Cum vero in huiusmodi aquaeductu et fontibus conservandis, et cum opus erit, reparandis, quamplures impensae necessariae futurae sint, nos, de aliquo certo et ad id destinato proventu providere cupientes, hac eadem nostra constitutione, ac de eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu, loca nonaginta et unum Montis religionis nuncupati, per nostras desuper expeditas litteras, certis modo et forma nuper aucti, annuum reditum scutorum septingentorum monetae et bononenorum septuaginta constituentia, eidem aquaeductus et fontium operi eorumque custodiae et restaurationi perpetuo concedimus et assignamus; ea nimirum lege ut dictus annuus reditus illiusque sors numquam imminuatur, neque in alios usus convertatur. Quod si quandoque ipsum opus resarcire non fuerit necesse, tunc praefatus annuus reditus sorti accrescat, et in emptionem aliorum locorum eiusdem Montis in sortis augmentum convertatur. Administrationem autem praefati reditus et augmenti, necnon illius liberam dispositionem nunc et perpetuo penes eamdem congregationem esse volumus; praedictumque reditum in toto vel in parte, alias quam per dictae congregationis mandata depositario eiusdem Montis nunc et pro tempore existenti dirigenda, exponi et per dictum depositarium sine eiusdem congregationis mandatis solvi omnino prohibemus.

Visitatores quotannis duos cives Romanos eligi iubet.

§ 8. Ceterum, ut praemissa, quae debitae executioni demandari cupimus, per aliquos diligentes ac solertes viros, qui huic operi saepius assistant, prout omnino necessarium est, accurate perficiantur, ex nunc duos cives Romanos ad munus visitationis dictorum aquaeductus et fontium obeundum, per nos et successores nostros annuatim in principio cuiuslibet anni, tempore quo ceteri populi Romani officiales eligi ac deputari, et per eos fidelitatis iuramentum in manibus nostris et successorum nostrorum de more per alios officiales praestari solitum, praestari volumus.

Visitatorum munus praescribit.

§ 9. Eorum autem praecipuum munus sit, singulis tribus mensibus, semel saltem, ipsum aquae caput per se ipsos invisere, singula receptacula, omnes portas, quas ibidem ad purgandos alveos extruximus, quasque, ne facile irruptioni pateant, ferro munivimus, puteosque et foramina inspicere, deinde ipsas aquaeductus partes, quae specubus continentur, et quae nec gelicidiis nec caloribus expositae, limo in crustam durescente, iter aquae coarctare aut in alveum delapsae aquam corrumpere videbuntur, saepius perlustrare, et sordibus egestis repurgari facere; et ne aqua, quae alveo suo purissimo labitur, pluviis coelo cadentibus aut humo fluentibus aquis inficiatur, provide cavere, fornicesque supra terram, parietesque universos usque ad praefatum fontem S. Su-

sannae, et ipsos fontes diligenter integros tueri atque curare. Quaecumque vero ipsi visitatores in qualibet visitatione reparatione indigere repererint, ea quamprimum congregationi praedictae cardinalium, in qua, quotiescumque opus fuerit, interveniant, referre debeant; ipsa vero congregatio nos et successores nostros in rebus gravioribus consulere teneatur. Quod si eorumdem visitatorum culpa et negligentia aliquid incommodi aquaeductus forma contraxerit, aut id, quod contractum erit, confestim reparatum non fuerit, id totum ipsorum visitatorum sumptibus reparetur. Ne autem ipsa reparatio diutius protrahatur, quocumque tempore aliquid reparari oportuerit, confestim reparetur, ne modica irruptio maiorem consequentem dissolutionem gignens, totum, ut solet, aquae alveum diruat. Quod ut opportuna semper celeritate fiat, coementa et alia necessaria antea praeparentur. Artificibus vero operi destinatis, liceat ex agris privatorum terram, limum, lapides, testam, arenam, ligna ceteraque quibus ad eam rem opus est, undequaque earum proxime tollere et transportare', dominis prius pretio persoluto; talia vero exportantibus itinera et aditus ubique libere pateant. Praeterea spatia circa ductum eiusdem aquae, tam intra quam extra Urbem existentia, aedificiis quibus vicinum opus obstruitur et arboribus, quarum radicibus concamerationes et latera solvuntur, viginti ad minus pedes, ne rivi violentur, utraque ex parte vacent; ipsique fontes, fornices et muri vacui totidem pedes similiter pateant. Siquae item nunc arbores intra id spatium, aut siquae salicta, arundineta, vepres, vites, caprifici aut sentes sunt, infra mensem a die publicationis praesentium computandum, statim excidantur et eradicentur. Si quae autem in posterum, solis calore et humore aquarum aut alia causa accedente, occultisque seminibus auctae aut consertae adnascentur, statim in visitatione recidantur. Putei etiam ad aeris exhalationem et faciliorem aquaeductus expurgationem asservati, et ex polito lapide obducti, praeter necessitatem publicam non aperiantur, nec formae specus perforentur, nec aqua, sive clandestine sive palam, per vim propria auctoritate a quoquam alio derivetur, nec amplius, quam impetratum fuerit, et non aliunde quam ex supradicto fonte primario aut ex fontibus minoribus infrascriptis; videlicet primo in loco, extra portam S. Ioannis, in supranominato loco qui dicitur *ad Formas*, ad viatorum commodum; secundo ad Portam S. Laurentii; tertio ad Portam Maiorem ad usum transeuntium a nobis extructis; nec ex his absque dictae congregationis cardinalium consensu, et sine nostro vel successorum nostrorum consensu, nec latiore modulo aut fistula deducatur.

Contravenientibus his, quae hic praecipiuntur, poenae impositi.

§ 10. Et ut universa ista, quae ad unguem observari cupimus, poena contravenientibus irrogata, ab omnibus diligentissime custodiantur, hac eadem nostra constitutione perpetuo sancimus, ut qui sciens dolo malo rivum, quod absit, noxiis sordibus infecerit, aut aquam ad corporum perniciem corruperit, bonorum omnium amissione et capitali sententia per dictae Urbis gubernatorem nunc et pro tempore existentem ferenda, plectatur. Si quis item contra ea, quae supra dicta sunt, aliquid commiserit, in primis damnum quod aquaeductui culpa ipsius illatum fuerit, eius sumptibus quamprimum sarciatur. Qui vero, quascumque aquaeductus commeat formas utrinque praescripto, ut praefertur, spatio vacuas reddere, et integras conservare neglexerit, ultra aedificiorum demolitionem et arborum eradicationem, praedii adiacentis privatione mulctetur. Qui denique aquam propria auctoritate derivare, aut aliunde quam ex praescriptis fontibus, aut alio quam supra statutum est, modo

elicere praesumpserit, si domicellus fuerit, mille, si inferioris ordinis, quingentorum aurerorum poena in singulis casibus huiusmodi, sine ulla remissionis spe, exigenda, et in supradicti operis reparationem convertenda, puniatur.

Aquam praedictam de cetero impetrantes, id congregationi cardinalium significent.

§ 11. Volumus etiam et ita mandamus, quod siquis etiam pretio vel liberali largitione a nobis vel successoribus nostris aquam obtinuerit, teneatur eidem congregationi cardinalium rescriptum exhibere, et infra mensem ibi registrari facere; quo non exhibito et non registrato, gratia omnino privatus censeatur.

Veteres poenas contra inobedientes innovat.

§ 12. Et in his omnibus ac aliis similibus casibus nulli super huiusmodi poena veniam aut remissionem liceat impetrare. Si quid autem etiam iure communi Urbisque statutis de custodiendo aquaeductosub quibusvis poenis constitutum est, id omne hac praesenti nostra constitutione perpetuo innovamus.

Visitatores de contraventionibus curent.

§ 13. Et ut in omnibus casibus supra expressis, ea, quae statuta sunt, observentur, et contra inobedientes omnino procedatur, volumus ut praefati duo cives Romani visitatores praemissa diligenter custodiri curent; et quoties casus contraventionis evenerit, coram dicta congregatione cardinalium comparere, et contra transgressores pro damni reparatione et praefatarum poenarum in eosdem inflictarum executione ex officio instare teneantur.

Quibus propterea salarium constituit.

§ 14. Etsi autem praefatos cives sua et patriae causa omnia semper, et haec praesertim quae ad Urbis ornatum et ipsorum ac aliorum civium Romanorum commoditatem maxime spectant, sponte sua curaturos, diligenterque et fideliter executuros plane confidamus; tamen ut in eo munere obeundo minus dispendii, quam fieri possit, patiantur, loca sexdecim eiusdem Montis religionis a nobis, ut praefertur, aucti, annuum reditum scutorum centum viginti trium, et bononenorum viginti constituentia, per depositarium eiusdem Montis de ordine et mandato dictae congregationis persolvendum, et inter eos aequis portionibus dividendum, perpetuo concedimus et assignamus.

Clausulas praeservativas apponit.

§ 15. Decernentes praemissa omnia et singula per eos ad quos spectat et in futurum spectabit, firmiter et inviolate perpetuo observari debere; ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingerit attentari.

Clausulas derogatorias addit.

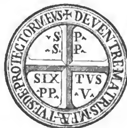
§ 16. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ipsius Camerae ordinationibus et privilegiis, iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, et longi temporis praescriptione, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus insuper praesentes litteras in valvis Lateranensis, principisque apostolorum de Urbe basilicarum, ut moris est, affigi et publicari, et in Camera Apostolica inter ceteras perpetuo valituras constitutiones describi et registrari, earumdemque praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, plenam, in iudicio et extra illud, fidem adhiberi, perinde ac ipsis originalibus adhiberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, XI kalendas martii, pontificatus nostri anno V.

Papae subscriptio.

† Ego SIXTUS, catholicae Ecclesiae episcopus, subscripsi.

Card. subscriptiones.

† Ego Joann. episc. Ostien., card. Sancti Georgii.

† Ego Alph. episc. Portuen., card. Gesualdus.

† Ego Innicus epis. Tusculan., card. de Aragona.

† Ego Mar. Ant. episc. Praenest., card. Columna.

† Ego Ptolomaeus episc. Sabinen., cardinal. Comen.

† Ego Gabriel episc. Albanen., card. Palæottus.

† Ego Marcus Siticus, tit. S. Mariae Transtyberim, card. de Altemps.

† Ego F. Michael Bonellus, tit. S. Laurentii in Lucina, card. Alexandrinus.

† Ego Lud., tit. Sanctae Anastasiae, card. Madrutius.

† Ego Nicolaus, tit. S. Praxedis, card. Senon.

† Ego Julius Antonius, tit. S. Bartholomaei in Insula, card. Sanctae Severinae.

† Ego Hieronymus, tit. S. Susannae, card. Rusticucius.

† Ego Jo. Hieronymus, tit. S. Jo. ante Portam Latinam, card. Albanus.

† Ego Hieronymus, tit. S. Priscae, card. Simoncellus.

† Ego Petrus, tit. S. Hieronymi Illiric., card. Deza.

† Ego Ant., tit. Ss. Jo. et Pauli, card. Carafa.

† Ego Jo. Ant., card. Sanctorum Quatuor.

† Ego Jo. Bapt., card. S. Marcelli.

† Ego Julius, tit. Sancti Eusebii, card. Cananus.

† Ego Ant. Maria, tit. S. Mariae de Pace, card. Salviatus.

† Ego Vincentius, tit. S. Clementis, card. Montis Regalis.

† Ego Philippus, tit. S. Sabinae, card. Spinula.

† Ego Scipio, tit. S. Salvatoris in Lauro, card. Lancellottus.

† Ego Vincentius, tit. S. Alexii, card. Gonzaga.

† Ego Jo. Baptista, tit. S. Mariae in Aracoeli, card. Castrucoius, signaturae Iustitiae praefectus.

† Ego Federicus, tit. S. Stephani in Monte Coelio, card. Cornelius.

† Ego Dominicus, tit. S. Laurentii in Pane perna, card. Pinellus, S. M. Maioris archipresbyter.

† Ego Hippolytus, tit. S. Pancratii, card. Aldobrandinus, maior poenitentiarius.

† Ego Hieronymus, tit. S. Petri ad Vincula, card. de Ruvere.

† Ego E. Constantius, tit. S. Petri in Monte Aureo, card. Sarnanus.

† Ego Guilelmus, tit. S. Martini in Montibus, card. Alanus.

† Ego Scipio, tit. S. Mariae de Populo, card. Gonzaga.

† Ego Antonius, tit. Sancti Vitalis, card. Sanlius.

† Ego Evangelista, tit. S. Matthaei in Merulan., card. Cusentin., archipresbyter Sancti Petri.

† Ego Joannes, tit. S. Mariae Transpontinae, card. De Mendoza.

† Ego Marianus Perbenedictus Ss. Petri et Marcellinae, card. de Camerino.

† Ego Franciscus, S. Mariae in Via-Lata, diac. card. Sfortia.

† Ego Alexander, Sancti Laurentii in Damaso, diac. card. Montaltus, Vice-Cancellarius.

† Ego Hieronymus, S. Eustachii, diac. card. Matthaeius.

† Ego Benedictus, S. Mariae in Cosmedin, diaconus card. Iustinianus.

† Ego Ascanius, S. Nicolai in carcere, diac. card. Columna.

† Ego Federicus, S. Agathae, diac. card. Borromaeus.

† Ego August., S. Adriani, diac. card. Cusanus.

† Ego Franciscus Maria, S. Mariae in Dominica, diac. card. a Monte.

† Ego Guido, Ss. Cosmae et Damiani, diac. card. Pepulus.

Dat. die 19 febr. 1590, pontif. an. v.

CLXX.

Cardinali Comensi archipresbytero Ecclesiae Sancti Petri de Urbe, cognoscendi causas, tam dictam ecclesiam eiusque personas, quam eiusdem fabricam quomodolibet concernentes, et facultas et iurisdictio conceditur [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei,

Dilecto filio Evangelistae, tit. S. Matthaei in Merulana, presbytero cardinali Cosentino, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Cum ex debito pastoralis officii, omnium ecclesiarum indemnitati, utilitati, et bono regimini salubriter consulere teneamur; tum vero ad venerandam sanctamque Principis Apostolorum in alma Urbe nostra basilicam condiligentiori studio aciem dirigimus nostrae mentis, quo et illa dignitate ac praestantia ceteris antecellit, et noster singularis, quam gerimus erga eumdem Beatum Petrum, ad cuius cathedram, licet imparibus meritis, a Domino vocati sumus, sincerae devotionis affectus id impensius requirit.

Confirmatio iurisdictionis alias a Paulo III et Pio IV concessae, cardinali archipresbytero S. Petri.

§ 1. Quare eiusdem basilicae ac dilectorum filiorum illius capituli canonicorum et ministrorum commodis ac iurium conservationi, ac ne ad diversa tribunalia personae praedictae trahantur, earum quieti et litium dispendio providere cupientes, deque tua integritate, prudentia et circumspectione, cui nuper archipresbyteratum eiusdem basilicae, tunc vacantem, ad vitam commendavimus, plurimum in Domino confidentes, motu proprio, non ad tuam vel eorumdem capituli et canonicorum, aut pro te aut pro illis oblatae nobis petitionis instantiam, sed ex mera nostra deliberatione et ex certa scientia, omnes et singulas iurisdictiones, potestates et privilegia, exemptiones, libertates, praerogativas, antelationes, indulta, etiam super collatione beneficiorum quorumcumque ecclesiasticorum auctoritates et facultates per felicis recordationis Paulum III, Pium IV et alios quoscumque Romanos Pontifices, praedecessores nostros, bonae memoriae Alexandro episcopo Ostiensi, cardinali Farnesio nuncupato, alias dictae basilicae, et prius, uti ecclesiae sanctae Mariae Maioris etiam de Urbe archipresbytero, quoad basilicam et ecclesiam praedictas respective, et illius personae intuitu, et ad eius vitam dumtaxat, in genere vel in specie concessa, ad te quamdiu archipresbyteratum praedictum obtinueris, tuumque et dictae basilicae vicarium, per te nunc forsan deputatum, et pro tempore a te deputandum, tenore praesentium extendimus et ampliamus.

Concessio amplioris iurisdictionis in causis cognoscendis canonicorum, beneficiatorum, clericorum et aliorum.

§. 2. Et nihilominus motu et scientia similibus, omnes et singulas causas beneficiales ecclesiae et spirituales, meras, profanas et mixtas, etiam compromissas, tam civiles quam criminales (citra tamen poenam sanguinis et corporis afflictivam), inter dictos canonicos et capitulum et beneficiatos et clericos, necnon capellanos, ministros et servientes respective, seu quemcumque eorum ex una, et quascumque alias personas, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis et praeeminentiae existentes, necnon hospitalia, pia loca et collegia, communitates vel universitates ex altera

[1] Quoad primam iurisdictionem, habes concessionem Clem. VII. in constitut. III. *Admonet* tom VI pag. 48. Et quo ad secundam habes concessionem Pauli III in sua const. XLIV, *Cum dilectus* ibid, pag. 346.

partibus, sive inter dictos capitulum et canonicos praedictos vel eorum quemlibet, ac beneficiatos, clericos seu capellanos praedictos vel quoscumque eorum, coram quibuscumque iudicibus, ordinariis, extraordinariis, commissariis et executoribus, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, ac Rotae et causarum Curiae Camerae Apostolicae auditoribus et locatenentibus, super quibuscumque rebus, bonis et pecuniarum summis, etiam vigore obligationis in forma Camerae Apostolicae vertentes et pendentes respective, omnium et singularum statns et merita, nominaque et cognomina et qualitates, tam partium et personarum praedictarum, quam etiam rerum super quibus pendent, pro expressis habentes, ad nos per praesentes avocantes, illasque in statu et terminis in quibus ad praesens reperiuntur, et quas in futurum moveri de novo contigerit, tam active quam passive, etiam per praedictos canonicos, capitulum, beneficiatos, clericos et capellanos, seu eorum quemlibet, contra quascumque personas, conventus, collegia, capitula, universitates, societates, hospitalia et loca quaecumque, saecularia et quorumvis Ordinum, militiarum et hospitalium regularia, privilegiata etiam per praedictos canonicos et capitulum, contra beneficiatos, clericos et capellanos praedictos, super quibuscumque pecuniarum summis, beneficiis ecclesiasticis, censibus, canonibus tritici, grani, vini, pecuniarum aut aliarum rerum responsionibus, praediis rebusque et bonis ad quamcumque pecuniarum summam, numerum, quantitatem et valorem ascendentibus, ad dictam basilicam aut illi unitas vel annexas ecclesias et parochiales, seu eius capitulum, canonicos, beneficiatos, clericos et ministros, etiam privatim, ac ratione singularum personarum quomodolibet spectantibus, aut eorum interesse, directe vel indirecte, communiter vel divisim, ac eorum cuiuslibet concernentibus, rebusque aliis in actis causae et causarum huiusmodi latius deductis et deducendis, et illorum occasione, cum omnibus et singulis suis incidentibus, dependentibus et emergentibus, annexis et connexis, tibi tuoque praedicto vicario nunc et pro tempore per te deputato:

Cum potestate summarie, etc. et appellatione postposita procedendi.

§ 3. Summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola veritate facti inspecta, et quatenus opus sit, executive, etiam manu regia, absque terminorum substantialium et alienius telae iudiciariae observatione, sive confectione regestri sive extractus, quacumque appellatione postposita, etiam non frivola, audiendas, cognoscendas, decidendas, fineque debito terminandas, auctoritate apostolica, tenore earumdem praesentium committimus et mandamus, eisque praesentibus perpetuis temporibus duraturis.

In curia et extra eam citandi;

§ 4. Cum potestate dictas partes respective et alios omnes, quos opus fuerit, sua communiter vel divisim interesse putantes, in executione citationis nominandos, in Romana Curia et extra eam, etiam per edictum publicum, constito summarie et extraiudicialiter de non tuto accessu, citandi.

Iudicibus inhibendi et causas avocandi et reassumendi.

§ 5. Ac omnibus iudicibus supradictis, et quibus et quoties opus fuerit, et sub censuris ecclesiasticis et pecuniariis poenis tuo arbitrio moderandis et applicandis, etiam per simile edictum inhibendi; causasque ipsas coram quibusvis eorum de facto forsan introductas seu introducendas, ab eis avocandi et reassumendi; et in eventum non petitionis, poenas et censuras praedictas damnabiliter incurrisse et incidisse declarandi, illasque etiam iteratis vicibus aggravandi et reaggravandi, interdictum ecclesiasticum apponendi, et brachii saecularis auxilium invocandi.

Mandata executiva decernendi et exequendi;

§ 6. Loco vero sententiae seu sententiarum praedictarum mandata executiva in forma solita et consueta decernendi, illumque vel illa et quicquid per te et vicarium praedictum vel alterum vestrum indicatum fuerit, exequendi.

Expensas taxandi;

§ 7. Expensas quascumque taxandi, ac moderandi.

Singulis diebus in honorem Dei non feriatis procedendi;

§ 8. Atque in causis omnibus et singulis praemissis, vel eorum quolibet seu quomodolibet praemissorum, etiam singulis diebus et horis, praeterquam in honorem Dei feriatis, procedendi.

Canonicos et alios a iuramento absolvendi ad effectum agendi, etc.;

§ 9. Necnon canonicos et capitulum, ac beneficiatos, clericos et capellanos praedictos, sive eorum quemlibet, a vinculo iuramenti, ad effectum agendi, aliisque censuris ecclesiasticis et poenis, quatenus oportuerit, absolvendi.

Ceteraque in praemissis faciendi;

§ 10. Omniaque, et singula alia faciendi, gerendi et exercendi in praemissis necessaria seu quomodolibet opportuna.

Commissiones causarum non signatas manu Papae non attendendi;

§ 11. Ac insuper, ne in praeiudicium auctoritatis, iurisdictionis et facultatum praedictarum contingat causas, sub diversis praetextibus, a te seu tuo vicario avocari, ac aliis iudicibus committi, omnes et quascumque commissiones tam gratiae quam iustitiae, interesse basilicae, capituli et personarum praedictarum quomodolibet concernentes, aliter quam manu nostra et pro tempore existentis Romani Pontificis, teque ad id vocato, signatas, et inhibitiones earum praetextu emanandas, processusque per easdem habendos, et inde pro tempore secuta quaecumque, nullius roboris vel momenti esse; ac illis non obstantibus, te tuumque vicarium ad ulteriora in causis huiusmodi procedere posse, atque ad parendum commissionibus praedictis earumque praetextu emanatis inhibitionibus minime teneri, ac ob non paritionem, censuras aut poenas aliquas minime incurrere posse, decernimus atque declaramus.

Pontificalia munia et iurisdictionem ordinariam super canonicos, etc. exercendi;

§ 12. Dantes etiam tibi facultatem exercendi munia pontificalia in basilica praedicta, ac ordinariam etiam in spiritualibus iurisdictionem super canonicis, beneficiatis, clericis ac ministris praedictis; ita ut a te vel de tua licentia tantum, nec alias, a quocumque catholico antistite, gratiam et communionem Sedis Apostolicae habente, per te deputando, ad omnes etiam sacros et presbyteratus ordines promoveri. Tuque et antistites huiusmodi eos promovere, absque nostra vel successorum nostrorum, aut vicarii vel cuiusvis alterius ordinarii licentia, dimissoriis aut examine, licite possitis ac debeatis.

Collegii fabricae S. Petri superioritatem habendi, et officiales reformandi.

§ 13. Postremo attendentes quod licet alias piae memoriae Clemens Papa VII, praedecessor noster, unum collegium deputatorum fabricae praedictae basilicae nuncupatum erexerit, ac tam ipse quam diversi alii Romani Pontifices nostri praedecessores, ipsi collegio officiales creandi, causas privative quoad omnes et quoscumque alios iudices cognoscendi, et plures amplissimas facultates, iurisdictiones, exemptiones, immunitates, indulta et privilegia concesserint; ac in specie collegium et fabricam huiusmodi illiusque personas, sub immediata sua et pro tempore existentis Romani Pontificis et Sedis Apostolicae protectione susceperint, sibique et Sedi praedictae, ita ut nullum alium quam Romanum Pontificem superiorem recognoscerent, immediate subiecerint, eximendo fabricam et collegium huiusmodi etiam ab ipsius archipresbyteri dictae basilicæ pro tempore existentis omnimoda superioritate et iurisdictione; nihilominus valde expedit ut tu fabricae praedictae tua auctoritate, consilio et laudabili studio incumbas, te, quamdiu vixeris et archipresbyteratum praedictum obtinueris, fabricae et eius collegii praedicti protectorem et superiorem, auctoritate apostolica, tenore praesentium,

committimus et deputamus; dantes et concedentes tibi et tuo vicario plenam et liberam ac omnimodam facultatem congregationem collegii praedicti, ubi, quando et quoties tibi videbitur, convocandi, et eidem praesidendi, officiales, deputatos, ministros ac personas dictae fabricae reformandi et corrigendi, et ab eis administrationis et muneris cuilibet contra commissi ac tam accepti quam expensi rationes exigendi, salaria cum consilio collegii praedicti constituendi, minuendi, et si opus fuerit, augendi, eosque, qui in causis fabricam praedictam concernentibus sententias tulerint aut alias iudicaverint, syndicandi, et in creationibus officialium, et admissionibus personarum seu deputatorum collegii praedicti suffragium ferendi, ita ut tu, si aderis, suffragium duplex habeas, abusus quoscumque tollendi, statuta cum consilio eiusdem collegii de novo condendi, immutandi, declarandi et corrigendi.

Causas dictae fabricae interesse concernentes cognoscendi 1.

§ 14. Causas quascumque interesse dictae fabricae concernentes in quocumque tribunali pendentes, tam motas quam movendas, personae seu personis tibi benevisis, de eiusdem tamen fabricae collegio existentibus, committendi, easque, si videbitur, etiam ab iis, coram quibus introductae et instructae fuerint, avocandi, et per te ipsum cognoscendi, audiendi, terminandi, seu alii vel aliis eiusdem collegii fabricae personis committendi, omniaque in praemissis et circa ea necessaria et quomodolibet opportuna faciendi, gerendi, mandatum decernendi et exequendi.

Clausulae dictae concessionis praeservativae.

§ 15. Decernentes quoque praesentes ad vitam tuam seu quamdiu archipresbyteratum huiusmodi obtinueris, tam nostris quam etiam successorum nostrorum Romanorum Pontificum temporibus durare, suamque vim et roboris firmitatem obtinere; nec easdem praesentes sub quibusvis similium vel dissimilium facultatum et gratiarum derogationibus, revocationibus aut aliis contrariis dispositionibus, per nos vel successores nostros Romanos Pontifices pro tempore, et motu simili, ex certa scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, edendis, comprehendi, nec per eas immutari, suspendi, limitari, moderari aut ad terminos iuris reduci posse, sed easdem praesentes perpetuo validas et efficaces fore; et quoties huiusmodi contraria emanabunt, toties illas in pristinum et validissimum, et eum, in quo antea erant, statum, restitutas, et sub posteriori data, per te seu vicarium tuum eligenda, de novo concessas censeri; et quicquid illarum vigore alias rite gestum, statutum, factum mandatum, indultum et executum fuerit, perpetuam vim et roboris firmitatem obtinere.

Clausula sublata, etc.

§ 16. Sicque per quoscumque iudices et causarum Palatii Apostolici auditores, etiam S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, in quavis causa et instantia, iudicari et diffiniri debere. Necnon irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Clausulae contrariorum derogatoriae.

§ 17. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac in conciliis, etiam generalibus, editis, stylo Palatii, regula Cancellariae Apostolicae prohibente mandata executiva alias quam sub plumbo expediri, facultatibus et iurisdictionibus praedictae fabricae illiusque collegio deputatis officialibus, necnon vicario nostro in alma Urbe, ac senatori, auditori causarum Curiae Camerae Apostolicae, seu cardinalibus et quibusvis Urbis iudicibus supradictis, sub quavis verborum forma, et ex causis urgentissimis, per nos eisdem concessis et innovatis; quas, etiam si in eis caveatur

1 Vide bullam Clementis VII citatam in rubr.

expresse, quod illis, aut non nisi certis modo et forma in eis expressis, derogari valeat, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum specialis mentio facta foret, præsentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poenalis

Nulli ergo, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, IV nonas martii, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 4 martii 1590, pontif. anno V.

CLXXI.

Erectio burgi Felicis S. Bernardi [1] *in regione Montium almae Urbis, et privilegia pro inibi habitantibus et aedificantibus* [2].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium

Dum ad uberes salutiferosque fructus, quos, benedicente Domino, praecipue circa pauperes puellas educandas et Deo consecrandas, venerabilis dilectorum filiorum sacerdotum et aliorum utriusque sexus christifidelium S. Bernardi confraternitas in hac alma Urbe nostra in dies proferre non cessat, attendimus; facere nullo modo possumus quin eos, speciali quadam huius Sedis benevolentia prosequentes, ea sibi favorabiliter concedamus, per quae eorum ac monasterii monialium et collegii puellarum, per ipsam confraternitatem apud ecclesiam S. Susannae de dicta Urbe institutorum utilitati, cum dictae Urbis ornatu, valeat salubriter provideri.

Causa huius concessionis.

§ 1. Exponi siquidem nobis nuper fecerunt dilecti filii officiales et confratres praedictae confraternitatis, quod ipsi, pro eiusdem monasterii commoditate, ac illius et dicti collegii cum officinis necessariis constructione, quamdam partem vineæ existentis in regione Trivii, in loco nuncupato *Caput Domorum*, a dilecto fratre nostro Henrico S. R. E. camerario cardinali Caietano nuncupato, et venerabili fratre Camillo patriarcha Alexandrino, ac dilecto filio nobili viro Honorato duce Sermonetae, fratribus germanis de Caietanis, pretio duorum millium et quingentorum; deinde residuum dictae vineæ, cum illius domo, viridario et aliis quibuscumque suis iuribus et pertinentiis, pretio duodecim millium et quingentorum scutorum monetae emerunt; pro quibus solvendis nonnulli ex dictae confraternitatis confratres imposuerunt super eorum bonis stabilibus diversos census, sub accessionibus etiam propriis nominibus dilectorum filiorum Petri Fulvii U. I. D., prioris, et Francisci Contugii ac Dominici Hattoni, custodum, necnon Ludovici Rivaldi, camerarii, ac Marcelli de Sancta Cruce et Andreæ Alberini, officialium, ac aliorum confratrum dictae confraternitatis; quorum bonam fidem ipsam confraternitas cum promissione relevationis indemnitatis recognovit; residuum vero dictorum quindecim millium scutorum interim ad censum accipere, pro quorum extinctione alios canones et responsiones dictae confraternitatis extinguere, necnon residuum dictae vineæ stratis viis publicis ad ornatum dictae Urbis et fabricare volentium commoditatem, diversis personis aut liberum vendere, aut ad fabricandum in emphyteusim sub annuo canone concedere intendunt, et iam forsan vendiderunt et seu concesserunt, prout in singulis instrumentis publicis ac aliis scripturis forsan desuper confectis plenius dicitur contineri. Cumque dicti officiales et confratres cupiant ut homines ad fabricandum in situ dictae vineæ aliquibus privilegiis et gratiis alliciantur, ipsum-

[1] Cherub. legit *S. Bernardini* hic et in tota concessione (R. T.). [2] Haec privilegia vide in constit. CII, *Decet*, tom. VIII, pag 911.

que situm privilegiis et gratiis decoratum, in burgum Felicem Sancti Bernardi nuncupandum erigi, nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus eorum desiderio huiusmodi annuere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Erectio burgi Felicis.

§ 2. Nos, ut in Monte Quirinali, et apud eamdem viam Felicem per nos annis praeteritis apertam, quasi nova civitas construatur, ac propterea homines inibi pro tempore habitantes seu aedificantes specialibus favoribus et gratiis invitare volentes, ac dictae vineæ qualitates et veros annuos valores ac singulorum instrumentorum et scripturarum desuper forsan confectarum aliorumque de necessitate exprimendorum et inde secutorum quorumcumque tenores, etiam veriores, praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, emptionem dictae vineæ, censuum impositiones, venditiones, fideiussiones, recognitiones bonae fidei, necnon etiam dictae vineæ divisiones, venditiones, liberas concessiones, etiam in emphyteusim factas et faciendas, sub pactis hinc inde conventis et conveniendis, ac cum omnibus inde secutis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus ac confirmamus; ac omnes et singulos tam iuris quam facti ac solemnitatum, quarumcumque, etiam de iure, aut ex forma statutorum dictae Urbis vel alias quomodolibet requisitarum et omissarum, aliosque defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus; dictasque emptiones validas et bene factas fuisse et esse declaramus, dictamque vineam cum viis publicis apertam et divisam, in burgum Felicem S. Bernardi nuncupandum, auctoritate et tenore praedictis perpetuo erigimus et instituimus.

Privilegia fabricantium vel habitantium in eo.

§ 3. Illique sic erecto et instituto ac omnibus utriusque sexus personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis existentibus, in eo et tota via Pia nuncupata, usque ad portam Piam, ac etiam in aliis viis prope et circa supradictas forsan aperiendis, nunc et pro tempore fabricantibus vel habitantibus, omnia et singula privilegia, gratias, favores et praerogativas ac indulta, domibus et aedificiis facta et fienda, ac fabricantibus et habitantibus in Monte Quirinali et in via Felici per alias nostras litteras, sub datum videlicet idibus septembris, pontificatus nostri anno tertio concessas, eisdem auctoritate et tenore, perpetuo concedimus; eaque omnia et singula, ac si praesentibus expressa ac de verbo ad verbum inserta fuissent, ad dictum burgum Felicem S. Bernardi, et in eo, ac tota via Pia usque ad portam Piam, huiusmodi fabricantes et habitantes extendimus, illisque omnibus et singulis uti, frui, potiri et gaudere posse, volumus et declaramus, atque decernimus.

Facultas confraternitatis S. Bernardi locandi quaecumque bona, etc.

§ 4. Praeterea ipsius confraternitatis priori, custodibus et officialibus nunc et pro tempore existentibus, quaecumque alia bona stabilia et immobilia seu quasi stabilia, cuiuscumque qualitatis et valoris, et in quocumque loco existentia, ad confraternitatem, monasterium et collegium huiusmodi quomodolibet spectantia, pro pretio vel affictu, ac sub pactis et conditionibus hinc inde conveniendis, in emphyteusim seu ad livellum aut locationem ad longum vel aliud tempus concedere; ac pecuniae inde redigendae in extinctionem censuum pro solutione dictorum quindecim millium scutorum impositorum vel in emptionem aliorum bonorum stabilium in confraternitatis, monasterii et collegii praedictorum commodum vel utilitatem convertere, libere et licite possint et valeant, etiam concedimus et indulgemus.

§ 5. Decernentes omnia et singula præ-

Decretum irritans

missa valida perpetuo et efficacia fore, suosque plenarios effectus sortiri, ac singulis, quos illa concernunt et pro tempore concernere poterunt, suffragari; sicque et non aliter per quoscumque iudices et commissarios, ordinarios et delegatos, etiam S. R. E. cardinales, necnon camerarium, et Camerae Apostolicae thesaurarium, praesidentes et clericos, et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Deputatio executorum

§ 6. Quocirca dilectis filiis dictae Romanae Ecclesiae camerario, praesidentibus et clericis, nunc et pro tempore existentibus, per praesentes committimus et mandamus, quatenus ipsi, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte officialium et confratrum praedictorum aut alicuius eorum, quos illae concernunt et concernent quomodolibet in futurum, fuerint requisiti, solemniter publicantes; ac domorum seu aedificiorum in burgo Felici S. Bernardi et tota via Pia huiusmodi hactenus factorum et pro tempore construendorum, illorumque conductoribus, habitatoribus, incolis, dominis, eorumque haeredibus et successoribus, artificibus et quibuscumque aliis in burgo Felici S. Bernardi et via Pia huiusmodi quomodolibet aedificantibus vel habitantibus, in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra easdem praesentes et in eis contenta quaecumque, per eos ad quos spectat et spectabit in futurum, perpetuo firmiter et inviolabiliter observari, illasque debitae executioni demandari procurent. Contradictores per censuras ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; invocato ad hoc etiam, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis

Derogatio contrariorum

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac dictae Urbis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis, consuetudinibus et novis reformationibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem populo Romano eiusque magistratibus et consulatibus artium aut illarum consulibus et quibuslibet aliis personis quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda, seu quaevis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum exprimerentur et insererentur praesentibus, pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino, *etc.* Si quis, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XI aprilis MDXC, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 11 aprilis 1590, pontif. anno V.

CLXXII.

Privilegium fratrum militum S. Stephani, quod etiam bigami et absque habitu clericali incedentes, annuas pensiones ecclesiasticas usque ad ducatos ducentum retinere et transferre possint [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Circumspecta Romani Pontificis provi-

1 Institutionem et alia de hac militia vide in constit. LV Pii IV, *His quae*, tom. VII, pag. 158.

dentia, gratias, quae ex benignitate Sedis Apostolicae emanarunt, libenter corroborat, et in pristinum ac validum statum reponit; cum praesertim per eas et catholicorum nobiliumque et magnorum principum honori, ac iustis desideriis, et fortium christianae religionis et catholicae fidei propugnatorum, sub approbati alicuius Ordinis Regula et instituto pro Christo adversus infideles militantium, qui pro eiusdem Religionis et fidei defensione et propagatione suam vitam et opes prompto quibusvis periculis exponunt, commodis et congruae sustentationi opportune consulitur.

Pius IV milites istos eximit a iurisdictione ordinarior. solutioneque decimarum, aliaque indulta concessit

§ 1. Cum itaque alias felicis recordationis Pius Papa IV praedecessor, post erectionem et institutionem militiae S. Stephani, sub Regula S. Benedicti, per clarae memoriae Cosmum, tunc Florentiae et Senarum ducem, in ducatu Florentiae, de licentia Sedis Apostolicae, ipsi Cosmo duci per litteras eiusdem Pii praedecessoris attributa, antea factam, ipsi Cosmo duci magno magistro, necnon conventui, militibus, priori ceterisque ministris ecclesiae dicti conventus et aliis personis, etiam in sacris et presbyteratus ordinibus constitutis, etiam quaecumque, quoscumque et qualiacumque, cum cura et sine cura, beneficia ecclesiastica obtinentibus, eorumque beneficiis, commendis, rebus et bonis diversas exemptiones, etiam a iurisdictione ordinariorum, libertates, immunitates, etiam a contributione decimarum et onerum, indulta, privilegia, facultates, indulgentias et gratias spirituales et temporales benigne concesserit atque elargitus fuerit.

Facultatem quoque dedit militibus etiam bigamis pensiones obtinendi et transferendi, usque ad summam sc. 200 auri de Camera.

§ 2. Atque in specie hoc quoque inter alia indulserit omnibus et singulis dictae militiae S. Stephani militibus coniugatis, ac etiam bigamis, aliisque presbyteris, ut singulas pensiones annuas, usque ad summam ducentorum ducatorum auri de Camera, super quarumvis cathedralium et metropolitanarum et aliarum ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, canonicatuum et praebendarum, dignitatum, personatuum, administrationum et officiorum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, fructibus, reditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis, alias sibi canonice reservandas, accumulative, cum quibusvis pensionibus annuis, quas illos ex quovis alio privilegio apostolico pro tempore percipere contigerit et continget, ad vitam percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere libere et licite valerent, prout in eiusdem Pii IV praedecessoris binis litteris, prioribus nimirum sub datum kalendis februarii, posterioribus vero sub datum nonis iulii, pontificatus sui anno III confectis, plenius continetur.

Pius vero V eiusmodi indulta generaliter revocavit.

§ 3. Postmodum vero piae memoriae Pius Papa V, etiam praedecessor noster, per suam, quae incipit *Sacrosanctum*, desuper editam constitutionem, inter cetera revocaverit et aboleverit omnia et quaecumque privilegia, facultates, dispensationes et indulta obtinendi similes pensiones, fructus et alias res ecclesiarum, monasteriorum et aliorum beneficiorum et officiorum ecclesiasticorum, saecularium et regularium, dictae S. Stephani, ceterisque militiis ac hospitalibus, earumque militibus, fratribus et personis, tam clericis quam coniugatis, quibusvis modo et forma ac quibuscumque de causis concessa et approbata; ita quod ipsi, sive coniugati, sive bigami, sive clerici, sive etiam presbyteri, nullas de cetero reciperent, sed eas solas, quas tunc habebant, retinerent, et ea quoque per futurum contractum matrimonii extinctae censerentur, prout in eadem constitutione latius continetur.

Hic autem Pontifex approbat Pii IV constitutionem, et Pii V bullam revocat, quoad istos milites, et quoad dictas pensiones

§ 4. Nos, animadvertentes nostris potissimum temporibus huiusmodi milites, pro Dei et christiani nominis gloria ac fidei catholicae defensione, non solum saepius in diversis expeditionibus contra infideles fortiter et magna cum laude dimicasse, sed eorum triremes et maritimas copias ad maris Mediterranei et orae maritimae totius fere Italiae tuitionem, et ad coercendas Turcarum et aliorum piratarum incursiones, magnum ingiter adiumentum afferre; ipsamque militiam nunc maxime sub felici regimine et gubernio dilecti filii nobilis viri Ferdinandi, magni Etruriae sibi subiectae ducis, ac moderni magni magistri, in dies magis florere; et complurium militum, qui regularem illius habitum susceperunt, nobilitate, opibus et virtute praestantium, quasi egregio ac numeroso foetu multiplicato auctam esse et quotidie augeri, ac praeterea tam ipsum Ferdinandum magnum ducem, armis, opibus, potentia, virtute, inclitarum civitatum et populorum eius ditioni subiectorum amplitudine, ac militum copiis inter christianae reipublicae principes valde insignem, praecipua vero erga nos, et Sedem Apostolicam reverentia et devotione, summoque catholicae fidei tuendae et propagandae zelo accensum, quam etiam eosdem milites, qui in tam egregio et laudabili exercitio non solum ingentes sumptus assidue faciunt, sed sanguinem ipsum et vitam, cum se offert occasio, prompte et libenter profundunt, pro nostra erga illos paterna charitate, apostolica beneficentia et gratia dignos reputantes aliisque iustis et rationabilibus de causis adducti, eosdemque Ferdinandum magnum ducem, et singulos milites a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes; ac tenores dictarum Pii IV praedecessoris litterarum praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex mera nostra liberalitate et certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, facultatem et indultum percipiendi et exigendi pensiones annuas praefatas, usque ad summas huiusmodi ducentorum auri de Camera, militibus praefatis coniugatis, etiam bigamis, aliisque etiam presbyteris, etiam accumulative cum quibusvis aliis pensionibus annuis, quas illos ex quovis alio privilegio apostolico pro tempore contigerit aut continget in futurum habere, ut praefertur, per Pium IV praedecessorem, concessa, et deinde per Pium V etiam praedecessorem, ut diximus, revocata, adversus ipsam revocationem, absolutionem, prohibitionem et constitutionem dicti Pii V praedecessoris, cuius tenorem pariter praesentibus haberi volumus pro expresso, in integrum, pristinum et validissimum, et eum in quo antequam constitutio ipsa emanaret, quomodolibet erant, statum, non solum iuxta formam, continentiam et tenorem dictarum Pii IV praedecessoris litterarum, sed omni meliori, validiori atque ampliori modo et forma, plenarie, apostolica auctoritate, tenore praesentium restituimus, reponimus, reintegramus et revalidamus: ipsamque Pii V praedecessoris constitutionem, quo ad dictos milites S. Stephani, praesentes et futuros, locum non habere, eisque minime obesse, ac nihil prorsus praeiudicii afferre posse, decernimus et declaramus; quinimmo dictae constitutioni, ad effectum praemissorum dumtaxat, latissime derogamus, eique plene et sufficienter derogatum esse volumus.

Indultumque circa eas pensiones iterato concedit;

§ 5. Et nihilominus, eisdem militibus omnibus et singulis, etiam coniugatis et bigamis, aliisque etiam presbyteris, ut singulas pensiones, usque ad summam praedictam ducentorum ducatorum auri de Camera super huiusmodi fructibus, reditibus et proventibus ecclesiasticis, aliisque praedictis, alias sibi canonice reservandas, accumulative, cum quibusvis aliis pensionibus annuis, quas eos ex quovis alio privilegio seu indulto aut dispensatione apostolica eis in genere et communiter, seu eorum cuilibet nominatim et sigillatim, etiam in una non facta mentione de alia vel aliis, ante vel post datam praesentium, quandocumque concessa aut concedenda, usque ad quamcumque summam, etiam dictis ducentis ducatis longe maiorem, pro tempore percipere contigerit et continget, ad vitam percipere, exigere et levare, inque suos usus et utilitatem convertere libere et licite valeant, in omnibus et per omnia, perinde ac si ipsa revocatio, abolitio et constitutio dicti Pii V praedecessoris non emanasset, aut ipsi milites S. Stephani sub ea comprehensi non essent, de novo concedimus et indulgemus.

Eximitque ab onere deferendi habitum et tonsuram clericalem; necnon concedit per contractum matrimonii et exercitium militiae, pensiones non vacare.

§ 6. Decernentes nihilominus et declarantes eosdem milites, tam laicos quam clericos, etiam coniugatos et non coniugatos, pensiones super quibusvis praefatarum cathedralium et metropolitanarum, aut aliarum ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, canonicatuum, praebendarum, dignitatum, personatuum et administrationum, officiorum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, fructibus, reditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis ac distributionibus, etiam quotidianis, alias eis canonice, et ex praefato vel alio quocumque privilegio aut indulto apostolico, ad quamcumque summam, seu ipsos fructus, reditus et proventus, eorumve partem aliquam loco pensionum earumdem sibi reservatos aut assignatos, percipientes, ad incedendum in habitu et tonsura clericali, deferendumque vestes talares iuxta nostram desuper editam constitutionem, quae incipit *Sacrosanctum*, cuius pariter tenorem praesentibus haberi volumus pro expresso, minime teneri, neque ad id obligatos existere, aut aliqua ratione cogi aut compelli posse. Neque ipsas pensiones, aut illarum vel fructuum, redituum et proventuum huiusmodi reservationes, per non delationem habitus, tonsurae aut vestium huiusmodi, aut per contractum matrimonii, vel per bigamiam quamcumque supervenientem, aut per exercitium militiae et quoscumque actus bellicos, clericis et ecclesiasticis personis de iure et per sacros canones prohibitos, nimirum militares, etiam sanguinis effusione, membrorum mutilatione et morte infidelium subsecuta, minime cessare, expirare, aut cassatas vel extinctas dici aut censeri posse; sed ipsos milites nihilominus ut prius illas percipere et exigere posse et debere, et dummodo habitum militarem, vestes nimirum communes laicales, cum insignibus crucis eius militiae consuetis, iuxta alias nostras super declaratione huiusmodi habitus militaris, sub datum pridem kalendas februarii, pontificatus nostri anno quarto, quae etiam incipit *Pastoralis*, editas litteras deferant, utique constitutioni nostrae plene satisfacere.

§ 7. Nec praemissa aut praesentes litteras de subreptionis, obreptionis aut nullitatis vitio, intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci posse aut debere; nec sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum suspensionibus, revocationibus, limitationibus aliisque contrariis dispositionibus, a nobis, et sue- *Clausulas bo- lue concessio nis praeserva- tivae apponit*

cessoribus nostris, ac Sede praefata, quavis de causa, quantumcumque iusta, pro tempore emanatis et emanandis, comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties easdem praesentes in pristinum statum restitutas, repositas et de novo concessas esse et censeri. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere, necnon irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores deputat

§ 8. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Florentino et Pisano archiepiscopis, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, ubi et quoties pro parte ipsorum Ferdinandi magni ducis et militum, seu alicuius eorum fuerint requisiti, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant eos et eorum quemlibet eisdem praesentibus ac in eis contentis quibuscumque pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos desuper a quoquam quomodolibet indebite molestari. Contradictores per censuras ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contrariis derogat

§ 9. Non obstantibus recolendae memoriae Bonifacii Papae VIII, pariter praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis vigore praesentium ad iudicium non trahatur; ac dicti Pii V praedecessoris, qua, inter alia voluit gratias huiusmodi suis explodi temporibus, et quod sibi licere non est passus, id suis successoribus indicavit; necnon praefatis et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac in conciliis etiam generalibus editis, et quarumcumque ecclesiarum, monasteriorum et ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, litteris apostolicis eisdem ordinibus, ecclesiae et monasteriis, eorumque capitulis, conventibus, superioribus, praelatis et personis sub quibuscumque tenoribus et formis concessis, etiam saepius approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque: aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo, *etc.* Sanctio poenalis.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis dominicae MDXC, decimo kalendas iunii, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 23 martii 1590, pontif. anno VI.

CLXXIII.

Institutio praepositi, sacristae, capellanorum, clericorum et ostiarii ad Scalas sanctas, prope basilicam S. Ioannis Lateranensis de Urbe.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Hic Pontifex ex causis hic expressis Scalam sanctam decentiori et sanctiori loco nempe augustissimam Salvatoris nostri capellam, prope basilicam S. Ioannis Lateranensis reposuit et ne opificum pedibus dictae scalae gradus calcarentur modum hic enarratum observavit.

§ 1. Cum singularum rerum, quas Dominus noster Iesus Christus, pro nostra omniumque salute, gessit aut passus est, pia et assidua meditatio cunctis fidelibus mirifice fructuosa ac propemodum salutaris existat, atque ad miseros peccatores a recta via aberrantes ad veram poenitentiam revocandos, iustos vero ad ardentioris devotionis fervorem inflammandos, vehementem vim habeat; idcirco praecipuo enitendum est studio, quo sancta illarum memoria cunctorum mentibus piorum fortius imprimatur et tenacius retineatur. Hinc sancta mater Ecclesia, non modo iugi praedicatorum verbi Dei admonitione, aliisque multis et variis cohortationibus, verum etiam per sanctissimae Passionis Dominicae veneranda mysteria, salutifera monumenta, sacrasque imagines, quae nostris oculis devote contemplanda proponit, intimis cordis nostri visceribus id ipsum perpetuo foveri et conservari pia cogitatione procurat. Cum itaque ex sacris illis locis, per quae transiens ipse Christus Dominus humanae salutis mysterium operabatur, inter cetera quamplurima monumenta, singulari Dei beneficio, almae huic Urbi iampridem concessa, sit etiam illud praeclarum atque insigne, quasi egregium divinae erga nos charitatis pignus, Scalae nimirum sanctae, quae eiusdem Salvatoris nostri, dum, multa iam passus, morti appropinquaret, sacris et pretiosissimo eius cruore respersis vestigiis calcatae, et iuxta antiquissimam Patrum traditionem pietatis causa ab Hierosolymis e praetorio, ubi Pilatus praefuerat, Romam advectae, apud venerabilem Sancti Ioannis Lateranensis basilicam asservantur; easque intueremur propter superiorum temporum iniurias, Urbis excidia, direptiones et alias calamitates iacere quodammodo in loco abiecto, situ et squalore ac sordibus obsito, vetustate pene collapso, atque ad excurrentis ac transeuntis turbae tumultum omnifarie patenti atque palam exposito, ut ex hoc ipso utriusque sexus personarum summo non populi modo Romani, sed exterarum quoque nationum ex remotissimis regionibus concursu et celebritate ad eas confluentium, mentes a pia meditatione non mediocriter abducerentur ac distraherentur, et earum devotio maximam perturbationem, molestiam atque impedimentum pateretur; illud potissimum nobis cordi fuit, ut, nullis parcentes impensis, eas integre, diligenter ac omni qua potuit religione transferri curaremus. Id vero, ut decenter ac debita cum reverentia perficeretur, ac ne sanctos illos gradus non aliter quam supplicum genibus contrectari liceret, cum aliqua irreverentia immundis opificum pedibus profano quodam modo teri et conculcari contingeret; Deo illuminante, excogitavimus, nostroque solerti studio curavimus in ipsa translatione eam diligentem adhibere cautionem, ut qui gradus Scalarum earumdem sanctarum infimo in loco veteris structurae situs et collocatus erat, is nunc omnium primus suo loco motus, ac transferentium humeris impositus summo ac supremo in loco constitutus fuerit, et similiter, qui antea post ascensum infimi gradus secundus erat, is modo infra summum et supremum Scalae sanctae gradum proximus eique immediate coniunctus habeatur, ac idem prorsus ordo praepostera huiusmodi commutatione hac de causa inversus, eadem-

que series et consideratio gradatim et sigillatim in tertio, quarto ad deinceps reliquis singulis eiusdem Scalae sanctae gradibus transferendis, collocandis et adiungendis servati extiterint; sicque ipsas Scalas sanctas, pedibus mortalium intactas minimeque calcatas, iuxta insignem illam ac praecipua sanctitate toto terrarum orbe inter omnia Urbis et orbis sanctiora loca celeberrimam capellam, quae antiquissima et maxima maiorum nostrorum veneratione iam inde ab ipsa crescentis Ecclesiae prisca aetate *Santa Sanctorum* appellatur, et quam ob loci religionem prorsus intactam suaque primaeva sede immotam reliquimus, decentiori ac sanctiori atque a multitudinis cursitantis strepitu magis remoto, et ad excitandam devotionem aptiore in loco reponeremus. Ubi, et qui per ipsas flexis genibus prostrati, ut moris est, pie Deum precantes ascendunt, nihil prorsus ante oculos habeant, quod eorum animum a devota contemplatione avocet; sed potius augustissimam Salvatoris imaginem, quae in praedicta sanctiori capella singulari et ex omni antiquitate longissima plurium saeculorum serie repetita memoria, summaque patrum religione colitur, intuentes, ipsa loci sanctitate, ad exhibendum ferventiori studio sinceroque cordis affectu Divinae Maiestati cultum, maiorem in modum accendantur; et eaedem Scalae, in eam, qua par est, dignitatem ac splendorem restitutae ad aeternam posteritatis memoriam debito cum honore et reverentia conserventur. Etenim, si praecipua veneratione dignissima sunt ea omnia, quae per contactum Sacratissimi Corporis Domini nostri Iesu Christi, in quo omnis plenitudo divinitatis corporaliter inhabitat, sanctificata iure optimo censentur; quanta demum reverentia animique demissione colendae, quanta etiam honorificentia et decore ornandae et asservandae erunt hae sacrosanctae Scalae, quas idem Dominus ac Redemptor noster iam antea flagellatus, spinea corona caput circum vulneratus, non modo nudis sacrorum pedum plantis, sed eo ipso, quem pro nobis effundebat, inaestimabili sanguine aspersit, simulque gloriosis beatorum pedum et cruoris ex sanctis vulneribus copiose manantis vestigiis, quae adhuc extant, impressas ac notatas reliquit? *Adorabimus*, inquit Propheta, *in loco ubi steterunt pedes eius;* et rursus: *Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est.* Apud Isaiam quoque legimus: *Locum pedum meorum glorificabo*, et ad sanctam civitatem Hyerusalem: *Adorabunt vestigia pedum tuorum;* et apud Ezechielem: *Locus solii mei, et locus vestigiorum pedum meorum.*

Porticum ante dictam Scalam satis ornatam extruxit.

§ 2. Hoc igitur pro opere tandem, licet ingenti sumptu, feliciter Dei benignitate absoluto, porticum quoque ante eas satis amplam atque ornatam extruximus, eamque ingentibus, solidioribus ac robustioribus ferreis cratibus ad singula illius intercolumnia positis, undequaque septam, ut par erat, clausimus et communivimus, clavesque illis aptari, ut congruis horis et temporibus ostia aperiri et observari [1] queant, opportune curavimus. Alteras praeterea scalas, binas videlicet ad dexteram, ac totidem ad sinistram, ne quis per easdem scalas sanctas, alia quam orandi causa et genibus flexis, congrua cum reverentia transeat, neve ob confertam populorum ex omnibus mundi partibus eo concurrentium multitudinem, summamque frequentiam in ascensu et descensu christifideles se invicem impediant, latas atque amplas.

Sacella duo apud dictam capellam Salvatoris aedificavit.

§ 3. Superius autem sacella duo a lateribus dictae sanctioris capellae magna impensa aedificavimus, necnon altare in uno ex dictis sacellis sub sancti Laurentii martyris, in altero autem sub sancti

1 Cherub. *Obserari* (R. T.).

Silvestri invocationibus ereximus. Illas vero omnes opere tectorio marmorato, eoque etiam inaurato, piis et ad devotionem christifidelium excitandam accommodatis picturis exornavimus. Ea nimirum ratione habita ut in gradibus hinc inde positis, eorumque fornice figurae veteris Testamenti, futurae nostrae redemptionis symbola, sint depicta.

In parietibus iuxta dictam Scalam passionis Domini mysteria depingi fecit.

§ 4. In ipsis vero Scalis sanctis eiusdem Sacratissimae Passionis mysteria fuerint expressa, atque hoc modo qui eas, ut diximus, genibus flexis devote ascendunt, religiosissimam eodem tempore Salvatoris imaginem adorent, et quoquo se vertant, undequaque salutiferae Crucis et Passionis Dominicae monumenta pia contemplatione meditentur.

Sacella praedicta eorumque sacristiam ornamentis ecclesiasticis ornavit.

§ 5. Quoniam vero maxime convenit ut in sacro huiusmodi loco, Dominicae Crucis et Passionis memoria non solum in marmore ac lapidibus picturisque et imaginibus, sed multo etiam magis in tremendo illo missae sacrificio, veraque et actuali Corporis et Sanguinis Domini nostri Iesu Christi oblatione perpetuo recolatur, divinusque cultus non temporalibus modo, sed spiritualibus quoque aedificiis augeatur, primum quidem eadem sacella et altaria, eorumque sacristiam, paramentis atque ornamentis ecclesiasticis, sacris nimirum vestibus, stolis, manipulis, amictibus, pluvialibus, casulis ceterisque indumentis sacerdotalibus, necnon calicibus, patenis, corporalibus, candelabris, lampadibus, urceolis, vasculis, mantilibus, linteis, palliis ac etiam missalibus ceterisque sacris libris atque ecclesiastica suppellectili et utensilibus omnibus necessariis, abunde instruximus atque ornavimus.

Modo unam praeposituram, unius sacristiae officium, quatuor capellanias, quatuor clericatus, unumque ostiarium, ibidem instituit.

§ 6. Mox etiam decrevimus inibi unam praeposituram, ad Scalas sanctas appellandam, unum sacristiae officium, necnon quatuor capellanias et quatuor beneficia ecclesiastica clericatus nuncupata, et unum ostiariatum erigere. Ex reditibus vero novorum locorum Montis religionum, quae, ultra assignationem aquae Felicis perpetuae conservationi per nos factam, supersunt, nunquam antea Camerae Apostolicae applicatis neque incorporatis, sed nostra diligentia, industria et cura, sine ullo Camerae Apostolicae aut cuiusvis alterius gravamine vel detrimento, de novo inventis, ac pensione annua perpetua quadringentorum scutorum monetae super fructibus, reditibus, proventibus ac distributionibus, etiam quotidianis, prioratibus [1] ecclesiae Esinae per nos ad hunc effectum reservata et assignata, dotem praepositurae, sacristiae, capellaniis et beneficiis praedictis assignari posse censuimus. Motu igitur proprio, non ad alicuius super hoc oblatae petititionis instantiam, sed ex mera nostra deliberatione, ac certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, ad laudem et gloriam omnipotentis Dei ac in honorem et memoriam Passionis Domini Salvatoris nostri Iesu Christi, divinique cultus ad Scalas sanctas, ac in novis sacellis praedictis incrementum, unam praeposituram, quae inibi dignitas censeatur, pro uno praeposito in presbyteratus ordine constituto, vel qui in ea aetate sit, ut intra annum promoveri ad presbyteratum possit et debeat, qui capellanorum et clericorum huiusmodi caput existat, ibidemque praesit; ac praeterea perpetuum sacristae officium pro uno sacrista, qui curam altarium, Scalarum sanctarum ac ipsius sacristiae gerere, illamque custodire, atque ut omnia nitida, sarcta tecta, ut par est, custodita sint, diligenter providere; necnon quatuor capellanias pro totidem perpetuis capellanis presbyteris, seu intra annum pariter ad presbyteratum promovendis; et quatuor clericatus nuncupanda bene-

1 Cherub. *Prioratus* (R. T.).

ficia ecclesiastica, pro totidem clericis in minoribus ordinibus constitutis, ad Scalas sanctas appellandis.

Munus suum cuique praescribit.

§ 7. Qui quidem praepositus, sacrista, et capellani terni qualibet hebdomada, et sic unusquisque eorum alternis hebdomadis, missam in novis sacellis praedictis per se ipsos, aut siquo die eiusdem praepositi arbitrio legitime impediti fuerint, per alium presbyterum ab ipso praeposito ad hoc specialiter approbandum, celebrare ac ministrare; clerici autem illis inservire; ac unum ostiariatum pro ostiario ad nutum sacristae deputando et amovendo, qui ipsas scalas omniaque sacella et altaria, ac porticum mundare, congruisque horis et temporibus ostia et fenestras claudere et aperire, aliaque iuxta providam ordinationem a dilecto filio nostro in alma Urbe vicario, nunc et pro tempore existente, eis designandam facere et exequi, dictoque praeposito tanquam membra capiti obedire debeant et teneantur, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

Annuosque reditus eisdem assignat.

§ 8. Eisque sic erectis et institutis, pro illorum dote ac illa obtinentium congrua sustentatione, ultra pensionem superius expressam, etiam centum nova loca Montis religionum praedicta per nos erecta sive annua emolumenta inde provenientia, et insimul ad mille centum et septuaginta scuta monetae Romanae annuatim ascendentia, ex eis nimirum praepositurae praedictae ducenta, sacristae vero pro tempore existenti centum quadraginta scuta monetae (ex quibus tamen idem sacrista triginta pro mercede seu salario ostiarii quotannis erogare debeat); singulis vero capellaniis centum et decem; ac denique singulis clericatibus praedictis, quinquaginta scuta etiam monetae similia annua, motu, scientia ac auctoritate similibus, perpetuo applicamus et appropriamus. Quod vero ex illis reliquum erit, ad centum et nonaginta scuta singulis annis ascendens, id ipsis novis sacellis pro divino cultu manutenendo et augendo, et in ea, quae pro tempore reficienda erunt, paramenta ac ornamenta ecclesiastica, sive in reparationem et conservationem scalarum et porticus, ac totius continentis aedificii erogandum, pariter perpetuo concedimus et assignamus. Quibus quidem impensis deductis, totum id quod supererit, in emptionem aliorum locorum montium non vacabilium quotannis converti, et eorum fructus, pro rata supradictae proportionis ratione habita, inter ipsos praepositum, sacristam, capellanos et clericos distribui volumus; necnon praeposito, sacristae, capellanis et clericis emolumenta locorum montium huiusmodi, ac pensionem eis assignatam, per se vel procuratorem legitimum, et si eis videbitur, per camerarium, qui de eorum gremio existat, et ad quem peculiaris cura recuperationis, exactionis, distributionis et repartitionis fructuum, redituum ac proventuum huiusmodi ad communem massam pertinentium spectet (ita tamen ut de receptis et administratis rationem et computa ipsi collegio reddere teneatur) per eos eorumve maiorem partem pro tempore deputandum, a priore ecclesiae Esinae, necnon depositario Montis praedicti, nunc et pro tempore existentibus, respective, qui sine ulla mora aut contradictione, etiam absque aliquo iudicis decreto aut ministerio, et sine alia nostra aut pro tempore existentis Romani Pontificis, Camerae Apostolicae, eiusve ministrorum licentia aut mandato seu patentium expeditione, vigore praesentium litterarum persolvere debeant, exigendi et percipiendi, ac inter se, ut praefertur, distribuendi, plenam et liberam per praesentes facultatem concedimus et impartimur. Volentes ipsum collegium eiusque singulares personas, nimi-

rum praepositum, sacristam, capellanos et clericos praedictos, quo ad centum loca dicti Montis, eis, ut dictum est, assignata et applicata, eorumque fructus seu emolumenta eisdem privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, necnon iuribus, etiam anterioribus, et potioribus actionibus, hypothecis, obligationibus generalibus et specialibus, antelationibus et facultatibus (non tamen illa alienandi) perpetuo uti, frui, potiri et gaudere, quibus ceteri eiusdem Montis locorum seu portionum emptores, aut quovis titulo etiam oneroso, creditores seu montistae, quoad loca et portiones ad eos pertinentia, utuntur, potiuntur et gaudent, sive uti, frui, potiri et gaudere quomodolibet poterunt in futurum, non solum ad eorum instar, sed pariformiter et aeque principaliter, et sine ulla prorsus differentia, perinde ac si ipsi quoque praepositus, sacrista, capellani et clerici, vere et realiter persoluto pretio, illa titulo oneroso acquisivissent.

Eleemosynas ibi elargiendas certo modo distribuendas esse decernit.

§ 9. Ac insuper statuimus et ordinamus ut de cetero perpetuis futuris temporibus, omnes et quaecumque piorum christifidelium oblationes et eleemosynae, dictis Scalis sanctis et sacellis et altaribus elargiendae, per unum vel duos ex dictis sacrista, capellanis et clericis pro tempore ad hoc deputandos, fideliter custodiantur et asserventur, et sexto quoquo mense partim in sacristiae usus et divini cultus augmentum erogentur, partim vero inter ipsum praepositum, sacristam, capellanos et clericos dictis Scalis sanctis et sacellis in divinis personaliter inservientes tantum, atque inibi assistentes, ultra portionem ordinariam praedictam eis applicatam, quasi distributionum quotidianarum loco, iuxta ordinationem dicti Urbis vicarii super hoc faciendam, dividantur.

Iuspatronatus et praesentandi ad dicta beneficia, Mich. Peretto eius pronepoti et descend. masculis et aliis hic nominatis concedit.

§ 10. Postremo, iuspatronatus et praesentandi personas idoneas, etiam alienigenas, ad praepositurам, officium sacristae, quatuor capellanias et alia beneficia clericatus nuncupata, huiusmodi dilecto filio nobili adolescenti Michaeli Peretto Marchioni de Encisia, nunc autem burgi Sancti Petri militumque custodiae nostrae praefecto, nostro secundum carnem ex sorore pronepoti, eiusque masculis ex masculis descendentibus legitimis et naturalibus, ac ex legitimo matrimonio natis et procreatis; ita tamen quod praesentatio fieri debeat solum a primogenito, et ipsius primogeniti primogenito, usque in infinitum; eisque deficientibus, ad secundogeniti et aliorum successive lineas; et denique in masculorum omnium defectu, ius huiusmodi ad foeminas earumque descendentes transeat, eisdem modo et forma, quibus praesentatio ad aliam praepositurам, sacristiam, capellanias et beneficia per nos in capella ad Praesepe Domini in ecclesia sanctae Mariae Maioris erecta, eiusdem Michaelis etiam illorum patroni descendentibus reservata fuit, prout in litteris apostolicis desuper expeditis, quarum tenorem haberi volumus pro expresso ac ad verbum inserto, plenius continetur. Et postmodum, si defecerint omnes a dicto Michaele descendentes, iuspatronatus et praesentandi huiusmodi transeat ad dilectam in Christo filiam Flaviam Perettam dicti Michaelis sororem germanam, si extabit; et post eam, vel si ipsa non extabit, ad filios masculos ipsius, et ab eis masculos descendentes, usque in infinitum; et cessantibus masculis, ad foeminas a dictis masculis descendentes; et cessantibus omnibus tam masculis quam foeminis descendentibus a dicta Flavia, succedat dilecta in Christo filia Ursina similiter Peretta eiusdem Michaelis etiam soror germana; et post eam, vel si ipsa tunc non extabit, eius filii masculi ex masculis de-

scendentes. Deficientibus autem omnibus et singulis masculis et foeminis descendentibus a dictis Michaele, Flavia et Ursina, tunc succedat in dicto iurepatronatu qui nobis fuerit sanguine proximior, servato semper in omnibus casibus supradicto ordine primogeniturae, transeundo scilicet de primogenito in primogenitum, et praeferendo lineam primogeniti lineae secundogeniti, et masculos ex masculis descendentes natis ex foeminis ac masculos ex foeminis ipsis foeminis, ac alias in omnibus et per omnia prout in linea filiorum et descendentium a dicto Michaele, ut praefertur, alias in litteris praedictis ordinatum est. Ita quod ius praesentandi huiusmodi ad unum solum successorem in solidum, et post illum ad alium semper deveniat, absque eo quod inter plures successores dividi possit.

Institutionem praepositurae, vicario Urbis, aliorum autem beneficiorum ipsi praeposito tribuit

§ 11. Institutio vero ad praesentationem huiusmodi vicario Urbis praedicto quoad praeposituram tantum; quoad sacristiam vero, capellanias et beneficia seu clericatus huiusmodi, ipsi praeposito pro tempore existenti concessa sit, et ad eos pertinere censeatur, ac in forma solita fieri debeat; idque, tam hac prima vice et ab eorum primaeva erectione et institutione, quam quoties ex nunc in futurum illas et illa, quibusvis modis et ex quorumcumque personis, etiam nostris aut Romani Pontificis pro tempore existentis, seu cuiusvis cardinalis, etiam tunc viventis, familiaribus, continuis commensalibus, seu Romanae Curiae officialibus, aut alias quomodolibet reservationem inducentibus, seu per liberas, vel ex causa permutationis, resignationes, de illis in dicta curia vel extra eam quomodolibet factas et admissas, assecutionem alterius beneficii ecclesiastici quavis auctoritate collati, seu illa pro tempore obtinentium decessum seu quamvis aliam dimissionem, amissionem, privationem, matrimonii contractum, Religionis ingressum, aut alias quomodocumque, etiam apud Sedem praedictam, simul vel successive vacare contigerit, motu et scientia similibus, auctoritate et tenore praedictis, pariter perpetuo reservamus, concedimus et assignamus. Decernentes iuspatronatus et praesentandi huiusmodi laicorum nobilium et illustrium existere, ac Michaeli et aliis futuris patronis praedictis et eorum cuilibet perpetuo suffragari debere in omnibus et per omnia, absque ulla prorsus differentia, perinde ac si illis et eorumdem cuilibet, ratione verae, realis, actualis, plenae et integrae fundationis, ac perpetuae dotationis per eos de eorum propriis et mere patrimonialibus et laicalibus bonis dumtaxat competeret et concessum esset, ac ut tale sub quascumque derogatione, etiam cum quibusvis praestantissimis efficacissimisque verbis, clausulis et decretis, cum clausula, *quorum tenores* in quacumque dispositione, etiam per viam constitutionis, legis, regulae Cancellariae Apostolicae aut alias quomodocumque facta, nullatenus comprehendi, nec illi umquam quovis tempore, etiam ratione cuiusvis litis pendentiae vel vacationis praepositurae, sacristiae, capellaniarum et aliorum beneficiorum huiusmodi apud Sedem praedictam, etiam ex causa permutationis vel devolutionis seu alio quocumque praetextu, et quacumque causa, quantumvis urgenti et legitima, per nos seu quoscumque alios Romanos Pontifices pro tempore existentes, vel Sedem praedictam aut illius legatos, etiam de latere, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, seu cuiusvis intuitu et contemplatione, per quascumque litteras apostolicas, etiam in forma brevis, et quasvis etiam derogatoriarum derogatorias, ac fortiores et insolitas clausulas, necnon irritantia et alia contraria decreta quaecumque, derogari aut

derogatum censeri posse neque debere, nisi in illis de toto tenore ac data praesentium, necnon patroni pro tempore existentis nomine, cognomine ac qualitate specialis, specifica et individua mentio facta fuerit, ac eiusdem patroni pro tempore existentis ad hoc expressus accesserit assensus; et aliter factas derogationes, necnon quascumque collationes, provisiones, commendas, praesentationes, institutiones vel alias dispositiones de praepositura, sacristia, capellaniis et aliis beneficiis praedictis, ut praefertur, et alio quovis modo, etiam apud Sedem eamdem pro tempore vacantibus, quibusvis personis alias quam ad praesentationem Michaelis et aliorum patronorum praedictorum, seu de eorum expresso consensu, etiam cum speciali et expressa derogatione iurispatronatus huiusmodi pro tempore factas, processusque desuper habitos, ac inde pro tempore secuta quaecumque, nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti fore et esse, ac pro nullis et infectis haberi et censeri, nec ius aut coloratum titulum possidendi cuiquam tribuere vel per illa acquiri posse; sed praesentationes per Michaelem et alios futuros patronos praedictos pro tempore factas et subsecutas institutiones validas et efficaces fore, suosque effectus sortiri, ipsisque praesentatis et institutis tale ius in re et ad rem acquiri debere, quale acquiritur praesentatis et institutis ad beneficia de vero et reali iurepatronatus laicorum nobilium et illustrium, ratione primaevae et integrae fundationis, ac perpetuae dotationis ex bonis mere laicalibus et patrimonialibus dumtaxat existentia.

Clausulas praeservativas apponit. § 12. Necnon praeposituram sacristiam, capellanias aliaque beneficia, clericatus nuncupata, huiusmodi per nos erecta, sub quibusvis specialibus vel generalibus reservationibus, unionibus, annexionibus, incorporationibus, suppressionibus, etiam perpetuis vel temporalibus, expectativis et aliis, etiam praeventivis, gratiis, ac uniendi, annectendi et incorporandi, necnon conferendi, providendi et aliis facultatibus, concessionibus, litteris, mandatis etiam de providendo, et indultis quibuscumque, illorumque et illarum revalidationibus, quibusvis personis, etiam praedictae Romanae Ecclesiae cardinalibus, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac cum quibusvis suspensivis, restitutivis ac etiam derogatoriarum derogatoriis clausulis, irritantibusque et aliis, etiam vim contractus inducentibus, decretis, atque alias quomodolibet nunc et pro tempore concessis, necnon quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae Cancellariae regulis, quomodolibet, et cum quibusvis clausulis et decretis, quantumvis amplissimis ac praegnantibus, et cum clausula *Quorum tenores* editis et edendis, et nullatenus comprehensa esse aut fore, minimeque comprehendi posse aut debere, sed semper ab illis excepta et exclusa esse et censeri debere; ac omnia et singula praemissa necnon praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis nostrae vel alio quovis defectu, etiam ex eo quod causae, propter quas eadem praemissa facta sunt, coram locorum ordinariis vel alio iudice examinatae, verificatae et ab eo approbatae, ac interesse forsan habentes ad id vocati non fuerint, nec desuper suum consensum praestiterint, seu ex quavis alia causa vel quocumque praetextu, quaesito colore vel ingenio notari, impugnari, invalidari, retractari, ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari, aut adversus illa quodcumque iuris, facti vel gratiae remedium impetrari, et attento quod nostra cura, ut praefertur, dos ipsa lo-

corum montium praedictorum inventa est, in Camerae praedictae praeiudicium nequaquam redundare dici aut censeri posse, nec sub ullis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et eum in quo antea erant statum, restituta, reposita et plenarie reintegrata, ac de novo etiam sub data per eos, quorum intererit, quandocumque eligenda concessa, valida et efficacia fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, ac perpetuo suffragari, perinde ac si in consistorio nostro secreto de unanimi fratrum nostrorum consilio emanassent.

Decretum irritans

§ 13. Sicque in praemissis universis per quoscumque et singulos iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores huius constitutionis deputat.

§ 14. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Ostiensi, Sabinensi et Tusculano episcopis, motu simili per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte pro tempore existentium patroni necnon praepositi, sacristae, capellanorum et beneficiatorum huiusmodi seu alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes litteras et in eis contenta quaecumque ab omnibus, ad quos spectat et pro tempore spectabit, inviolabiliter observari; necnon patronum, praepositum, sacristam, capellanos et beneficiatos pro tempore existentes praedictos, eorumque singulos, illis pacifice frui et gaudere, eisque de emolumentis locorum seu portionum Montis huiusmodi et pensione praedicta, perpetuo et integre responderi, et solutiones eis faciendas, tam a Camera Apostolica eiusque ministris, quam ab aliis, ad quos spectat aut spectabit in futurum, ratas haberi, etiam alio particulari aut novo mandato, licentia aut decreto minime expectato nec requisito. Non permittentes ipsos vel quempiam ex eis per quoscumque desuper quomodolibet molestari, perturbari vel inquietari. Contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae derogatoriae subdit

§ 15. Non obstantibus praemissis, ac piae memoriae Bonifacii Papae VIII, similiter praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis expressis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a Sede praedicta deputati, extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere audeant seu praesumant; et in concilio generali edita de duabus diaetis necnon, quatenus opus sit, Lateranensis concilii novissime celebrati super bonis Romanae Ecclesiae et Sedis earumdem numquam, aut nisi ex certis tunc expressis causis, alienandis; ac sanctae memoriae Symmachi, *Non li-*

ceat Papae, ac Innocentii VIII, *Volentes* incipientibus; et Pauli II, necnon Pii IV super gratiis interesse Camerae praedictae concernentibus in eadem Camera registrandis. Ita ut praesentes litterae, etiamsi in dicta Camera intra certum in ea praefixum tempus, necnon umquam postea praesentatae, insinuatae, admissae aut registratae fuerint, nihilominus perpetuo valeant, ac etiam lapso huiusmodi tempore, iis, quos concernunt, suffragentur, non secus ac si insinuatae, admissae et registratae fuissent; ac nostra de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest; et dicti Lateranensis novissimi, et aliorum generalium conciliorum uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri, aut unius dioecesis beneficia alterius dioecesis beneficiis uniri prohibentium; necnon aliorum Romanorum Pontificum nostrorum praedecessorum, ceterisque nostris apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis et edendis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; necnon basilicae Sancti Ioannis Lateranensis ecclesiaeque Esinae, ac congregationum et Ordinum, Montisque religionum et Camerae praedictarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; primaevisque fundationibus, erectionibus et institutionibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis archipresbytero et capitulo basilicae praedictae, ac priori Esino, praesidentibusque, clericis et quibusvis ministris et officialibus Camerae seu collegio Montis religionum huiusmodi, ac dilectis filiis senatui populoque Romano super dignitatibus, capellaniis et beneficiis in ipsa Urbe consistentibus, illa aliis quam civibus Romanis originariis conferri prohibentibus, et quibusvis aliis concessis. Quibus omnibus et singulis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua mentio seu quaevis alia expressio habenda, vel forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice, ad effectum praesentium dumtaxat derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus communiter vel divisim ab apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 16. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae erectionis, institutionis, applicationis, appropriationis, impartitionis, statuti, ordinationis, reservationis, concessionum, assignationum, voluntatum, decreti, mandati et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Sanctio poenalis.

Si quis autem hoc attentare, *etc.*

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, IV nonas iunii, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 2 iunii 1590, pontif. anno VI.

CLXXIV.

Confirmantur constitutiones monialium congregationis primitivae Regulae Ordinis Carmelitarum Discalceatorum editae in capitulo habito anno MDLXXXI [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Salvatoris et Domini nostri Iesu Christi, Cuius iugum suave esse et onus leve Ipse asseruit, et multi sanctissimi viri et mulieres per tot annorum saecula egregie testati sunt, vices, quamquam immeriti, gerentes in terris, eorum profectui Proemium

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

ac felici regimini sedulo prospicere debemus, qui se, huius mundi deliciis sponte abdicantes, iugum hoc suavissimum subixerunt. Ad sanctimonialium vero statum oculi nostri aciem potissimum convertimus, atque ea quae pro earum spirituali solatio et temporali etiam gubernio provide statuta esse comperimus, ut firmiter perpetuo observentur, apostolici muniminis firmitate roboramus.

Sancta Theresia primitivam Carmelitarum Regulam, renunciata mitigatione Eugenii Papae IV, in Ordinem Discalceatorum invexit.

§ 1. Sane, cum iam a viginti octo annis quondam Theresia a Iesu nuncupata, mulier ex civitate Abulensi oriunda, tum generis nobilitate clara, tum rerum gestarum gloria ac mira quadam sanctitatis opinione illustris, spretis abiectisque huius saeculi deliciis, sub dulcissimo Religionis iugo se totam coelesti Iesu dicavisset, multisque suo exemplo ac sanctissimis documentis virginibus et mulieribus in eamdem sententiam dum viveret ductis, viginti fere sanctimonialium monasteria in diversis Hispaniarum civitatibus et oppidis sub nuncupatione Discalceatorum congregationis primitivae Regulae Ordinis Beatae Mariae de Monte Carmelo extruxisset, in hisque primitivam Regulam dicti Ordinis iuxta formam olim a felicis recordationis Innocentio Papa IV, nostro praedecessore, et bonae memoriae Hugone tituli sanctae Sabinae, sanctae Romanae Ecclesiae presbytero cardinali, ac Gulielmo episcopo Antidarensi factam, secundum normam a similis memoriae Alberto Patriarcha Hierosolymitano pridem priori et fratribus Eremitis Beatae Mariae de Monte Carmelo traditam, renunciata mitigatione per Eugenium Papam IV, etiam praedecessorem nostrum, postea concessa, introduxisset; eiusque piae mulieris exemplo et suasu ducti, aliquot religiosi viri eamdem Religionem amplectentes, nonnulla coenobia fratrum eiusdem Ordinis Discalceatorum nuncupatorum instituissent, quae tantum deinde, incrementi, ob optimae famae qua redoluerunt odorem, accepisse dicuntur, ut ad praesens sexaginta et ultra forsan coenobia et monasteria tum virorum, tum mulierum, qui omnes eamdem Theresiam matrem et fundatricem reverentur, in universa Hispania reperiantur, in hisque duo fere millia personarum assiduis orationibus, meditationibus, et aliis divinis obsequiis in spiritus humilitate et carnis mortificatione, gratam Deo exhibeant servitutem.

Viginti Sanctimonial monasteria in Hispania erexit.

Extructisque postea similibus virorum monasteriis.

Ad praesens sexaginta et ultra monasteria utriusque sexus in Hispania reperiuntur

Haec autem comprob sub congregat. primitivae Regulae nuncupatae plura privilegia a Gregorio XIII et a Sixto V obtinent.

§ 2. Qui super huiusmodi reformationis et status confirmatione, atque ad ipsius congregationis tam virorum quam mulierum propagationem plures a felicis recordationis Gregorio Papa XIII, praedecessore nostro, et a nobis litteras apostolicas obtinuerunt.

Fratres huiusce congregation. in capitulo habito anno MDLXXXI nonnullas constitutiones ex scriptis moniliisque sanctae Theresiae excerptas condiderunt.

§ 3. Novissime, sicut accepimus, in capitulo primodictae congregationis ad eos ab aliis fratribus Ordinis Beatae Mariae de Monte Carmelo, mitigatis nuncupatis, segregandos in oppido Complutensi Toletana dioecesis, anno Domini MDLXXXI celebrato, dilectus filius Ioannes *de las Cuevas*, tunc prior domus sancti Genesii de Talavera Ordinis fratrum praedicatorum, in dicto capitulo commissarius apostolicus, ac Hieronymus Gratianus a Matre Dei primus provincialis dictae congregationis, cum interventu diffinitorum dicti capituli, nonnullas regulas et constitutiones ex dictis et scriptis, quibus eadem Theresia discipulas suas instruere solita erat, excerptas, ac pristinae Regulae huiusmodi conformes, praeterquam in recitatione completorii et electionibus priorissarum, ad monialium Discalceatarum dictae congregationis aedificationem et regimen ediderunt, ac in viginti capita redigerunt.

Eas Pontifex examini congregationis epi-

§ 4. Quas pridem a dilecto filio tunc apostolicae Sedis in regnis Hispaniarum

scoporum, et regularium subiecit, quae nonnullas alias adiecit

nuntio approbatas, tum nobis ut apostolica auctoritate confirmarentur propositas; cum nos dilectis filiis nostris S.R.E. cardinalibus super consultationibus regularium deputatis examinandas commisissemus, iidem cardinales ad illas mature et diligenter per eos perpensas, examinatas et emendatas, aliqua alia capita maxime necessaria addiderunt, prout in constitutionibus eisdem, quas praesentibus ad verbum inseri voluimus, plenius continetur.

Confirmat easdem Sixt. observarique praecipit

§ 5. Cum autem nos, felicibus huius congregationis principiis vehementer in Domino gaudentes, feliciores in dies progressus in ea praecipue per dictas moniales fieri maxime cupiamus, ideo constitutiones praedictas quippe optimas et maxime salutares perpetuo observandas esse censuimus. Igitur motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, easdem Regulas et constitutiones, ut praefertur, examinatas, correctas et auctas, praesentibusque inferius annotatas, viginti quatuor capitibus comprehensas, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus; illisque perpetuae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiicimus; atque ut a monialibus ipsis aliisque omnibus, quos concernunt, firmae et inviolatae perpetuo observentur, sub poenis in eis contentis statuimus et mandamus, supplentes omnes et quoscumque tam iuris quam facti ac etiam solemnitatum forsan requisitarum defectus, si qui in praemissis quomodolibet intervenerunt.

Facultatem alias capitulo concessam alterandi immutandique constitutiones revocat quoad constitut. praesentes.

§ 6. Ac insuper quia alias apostolica auctoritate capitulo dicti Ordinis fratrum Discalceatorum, vel forte cuivis alio superiori per diversas litteras apostolicas facultas edendi, alterandi aut interpretandi constitutiones et Regulas ad dicti Ordinis et congregationis gubernationem concessa fuit: ne propterea aliquid contra praemissas constitutiones editas, quae tanta cum diligentia, cura et maturitate, audito etiam consulto fratrum praedictorum, quem vocant asserto procuratore, in congregatione dictorum cardinalium de mandato nostro perpensae, examinatae et approbatae fuerunt, editum pro tempore appareat, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem praedictam quoad moniales ipsas tantum perpetuo revocamus, nec cuique constitutiones huiusmodi alterandi, mutandi, moderandi aut quovis pacto etiam ad evidentissimam dictarum monialium utilitatem, alias constitutiones vel Regulas, nisi ipsis petentibus, nec inconsulto Romano Pontifici, edendi fas esse volumus.

Si quae vero editae sunt pro monialibus irritas facit.

§ 7. Et nihilominus, si quae hactenus editae fuerint vigore dictae facultatis, aliae constitutiones vel Regulae, eas quoad praedictas moniales nullis prorsus viribus subsistere; sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritumque et inane quid quid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Solus vicarius generalis Ordinis et huius congregationis ipsarum superior.

§ 8. Ne autem moniales praedictae, quae sub una et eadem Regula degunt, per plurium superiorum gubernium, ubi inest confusio, diversimode regantur; auctoritate et tenore praedictis statuimus, quod solus vicarius generalis Ordinis et congregationis praedictae ipsarum superior existat.

Qui tamen ad earum regimen quolibet triennio commissarium eligere teneatur.

§ 9. Qui singulis trienniis cum voto interventuque capituli, et tam hac prima vice quam quandocumque, cum necessitas tulerit, tempore intermedio, eo modo quo provinciales in alicuius defectum deputari solent, unum commissarium generalem ex fratribus dictae congregationis,

aetate, prudentia, pietate ac scientia praestantem, ad gubernium dictarum monialium, earumque monasteriorum, qui cum socio sibi in eodem capitulo eligendo ius suffragii in quocumque capitulo et locum immediate post vicarium generalem habeat, deputare debeat. Qui quidem commissarius generalis cum plena iurisdictione et potestate cumulative, tamen non privative, quoad dictum vicarium generalem earumdem sanctimonialium conventus visitare, corrigere et reformare possit ac debeat, atque ita prospere moderetur et dirigat, ut suavissimi exinde religionis et sanctitatis fructus, magis magisque in dies proferantur.

Cuilibet alteri, ipsis etiam ordinariis episcopis, vetat ne in regimen monasteriorum ullo modo se immisceant.

§ 10. Inhibentes propterea aliis quibuscumque provincialibus ac religiosis, etiam consiliariis, dictae congregationis, necnon etiam locorum ordinariis, ne se in dictarum monialium et monasteriorum gubernium quovis praetextu ingerere audeant seu praesumant, indignationem nostram, si secus fecerint, incursuri.

Ipsos locorum ordinarios praesentis constitutionis executores deputat.

§ 11. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis aliisque locorum ordinariis, per praesentes mandamus, ut, quoties opus fuerit, aut pro parte priorissarum et monialium praedictarum aliquis eorum fuerit requisitus, praesentes litteras ac in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia et singula ab omnibus ad quos spectat et pro tempore spectabit, inviolate perpetuo observari; contradictores per censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contrariis quaecumque tollit.

§ 12. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac etiam in universalibus, provincialibusque et synodalibus conciliis editis; ac dicti Ordinis et congregationis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, et nominatim praedicti Gregorii praedecessoris sub datum XXII iunii, pontificatus sui anno nono, ac nostris sub datum X iulii, pontificatus nostri anno tertio; et quibusvis aliis gratiis eisdem superioribus, et quibuslibet aliis personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis irritantibusque, et aliis decretis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica et expressa ac individua mentio seu quavis alia expressio habenda foret, illorum tenores, ac si ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fidem transumptis addit.

§ 13. Volumus quoque ut praesentes litterae cum insertis constitutionibus praedictis imprimi possint, iisque impressis aut alias transumptis etiam manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur si originaliter exhiberentur. Tenor autem constitutionum praedictarum est, qui sequitur, videlicet:

Constitutiones, quae praesenti bulla confirmantur.

Constitutiones monialium Carmelitarum Discalceatarum nuncupatarum primitivae observantiae auctoritate apostolica factae et ordinatae per praedictum patrem F. Ioannem *de las Cuevas*, tunc priorem conventus Sancti Genesii de Talavera, Ordinis fratrum praedicatorum, commissarium apostolicum, ac

etiam per Rev. patrem provincialem tunc provinciae Carmelitarum Discalceatorum, necnon diffinitores capituli eiusdem provinciae Compluti Toletanae dioecesis, celebrati quarta dominica Quadragesimae anni MDLXXXI, per illustrissimos ac reverendissimos dominos cardinales sacrae Congregationis super causis et negotiis Regularium revisae, correctae et approbatae cum aliquibus additis per eos, quae continentur in principio capitis III, capitis XXI et capitis XXII.

De obedientia et electione superiorum.

CAPUT I.

Constituimus et declaramus ut moniales primitivae Regulae, sive Discalceatae Ordinis Carmelitarum, reverendo patri generali totius Ordinis ac vicario generali fratrum Discalceatorum, necnon commissario etiam generali monialium sint subiectae; utque idem pater generalis eas et earum conventus personaliter, sicuti etiam patres Discalceatos et eorum conventus, visitare possit. Quod idem etiam vicarius generalis facere poterit, ad quem solum recursus super visitationibus, mandatis aliisque rebus per dictum commissarium ordinandis haberi possit. Commissarius autem generalis monialium eligatur in capitulo generali fratrum Discalceatorum quolibet triennio, qui per triennium aliud officium in praedicto Ordine obtinere aut exercere non possit, sed personaliter moniales et earum conventus visitet, et circa earum regimen et gubernationem pie et prudenter ita se gerat, et prout magis in Domino ei videbitur expedire; cumulative tamen et subordinate, non autem privative quoad dictum vicarium generalem; nullusque alius Ordinis religiosus, etiam consiliarius, in regimine dictarum monialium et earum conventuum se intromittat: id enim solis vicario et commissario generali specialiter concessum est.

Electiones fiant per vota seu suffragia secreta, iuxta sacrosancti generalis concilii Tridentini decretum; electioneque facta, schedulae coram omnibus comburantur, ita ut nomina eligentium nullo modo publicentur.

Advertatur autem nec vicarium nec commissarium generales, et multo minus eorum socios, in huiusmodi electionibus monialium aliquod habere votum; sed dictus vicarius sive commissarius nominare seu proponere universo conventui tres vel quatuor moniales, ut ex illis quam maluerint, eligant; non autem ad aliquam earum eligendum cogere possit, sed nihilominus remaneat eisdem monialibus libera facultas alias quae sibi idoneæ videbuntur eligendi; superiori vero liceat electionem factam, prout iustum fuerit, confirmare vel infirmare, sive cassare.

Ad recipienda autem vota earum, quae propter adversam valetudinem ad crates ferreas seu cancellos accedere non poterunt, praesidens electioni destinet duas moniales moribus et aetate graves, et nulli suspectas, quae ad excipienda vota se conferant, schedulasque deferant, quas eis non liceat aperire vel mutare sub periculo animarum suarum; et facta electione huiusmodi, schedulae, ut et supra dictum est, similiter coram omnibus comburantur.

Praeterea cum monasteria huius regulae primitivae sint nova, et ideo multas moniales ad regimen aptas non habeant, conceditur eis facultas ad vigintiquinque annos ab earum constitutionum confirmatione duratura, ut priorissae in eodem conventu possint iterum eligi. Ita tamen ut in his reelectionibus quatuor partibus votorum, tres partes reelectae habere de-

beant, et absque ipsis tribus partibus huiusmodi reelectio nulla sit. Non obstantibus regula et aliis in contrarium facientibus quibuscumque.

De receptione novitiarum, ac professione et numero religiosarum, quae esse debent in unoquoque conventu.

CAP. II.

Diligenter animadvertatur ut quae recipiendae erunt orationi deditae sint, et ad perfectionem omnino aspirent, ac mundi contemptum diligant. Si enim a mundo seiunctae non fuerint, profecto observantias Religionis huius non facile ferent; meliusque est antea his prospicere, quam postea illas eiicere; nec minoris sint aetatis decem et septem annorum, ac sint corpore sanae, intelligentes atque idoneae ad recitandum divinum officium et in choro assistendum.

Ad professionem vero nullae admittantur, si in novitiatus anno in eis omnes conditiones et qualitates requisitae ad observantiam approbatae non fuerint; et si quicquam in praemissis in eis deerit, non recipiantur, nisi forte eas tam spectatae probitatis et utilitatis monasterio esse visum fuerit, ut ex ipsis nihil inquietudinis oriri posse speretur: quod si ad praemissa etiam vocatio Domini nostri, quae ex ardentibus earum desideriis prospiciatur, non accesserit, non recipiantur.

Concurrentibus vero qualitatibus praedictis, et si recipiendae nihil habuerint quod eleemosynae nomine domui erogare possint, non propterea reiiciantur, ut hactenus fieri consuevit, dummodo monasterium ex hoc indigentius non reddatur, sed id quod defuerit, ex facultatibus et eleemosynis solitis suppleri possit; et ubi religiosa recepta permissam dotem solvere nequeat, vel parentes eiusdem recusent, ita ut litibus agendum sit, id maximo moderamine tractetur, ne inde scandala oriantur.

Nec vero dotis magnitudo attendatur in recipiendis monialibus, ne paulatim serpere cupiditas incipiat, itaut magis eleemosynae quantitas quam probitas recipiendarum spectari videatur. Semper itaque sibi paupertatem quam profitentur proponant, illamque in omnibus praeseferant. Scientes se non eleemosynis, sed fide, et perfectione, et solius Dei confidentia esse sustentandas; haecque constitutio ipsis monialibus frequenter legatur, et diligenter observetur.

Non possint vicarius generalis vel dictus commissarius aliquam ad habitum seu professionem recipere absque votis maioris partis capituli, nec ullatenus valeant alterius Ordinis religiosas recipere in praedictis monasteriis, nec etiam ex illis quae sint Regulae mitigatae eiusdem Ordinis Carmelitarum.

Conversae autem, quae *freylae* nuncupantur, recipiendae sint validae corpore, et quae Deo famulari cupiant, illaeque sine habitu per annum probentur, an ad onera monasterii sustinenda aptae sint, nec eis nigrum velum concedatur; sed post expletum annum a dia suscepti habitus ad professionem omnino admittantur, eisque da eibo et vestitu, ut et reliquis, charitative provideatur.

Ex nunc de cetero professio non in locutorio seu apud crates ferreas, sed in capitulo fiat, praesentibus ipsius domus Religionis sororibus tantum; emittaturque professio in manibus priorissae absque praesentia alicuius praelati.

Volumus autem ut tam ad receptionem novitiarum ad habitum, quam ad professionem, interveniant vota secreta maioris partis per fabas albas et nigras, ac semper praecedente exploratione voluntatis earum per episcopum vel eius vicarium, vel alium ab ipsis deputatum, iuxta de-

cretum sacri generalis concilii Tridentini.

Novitiae a parentibus vel ab aliis consanguineis, quibus tamen permittitur, visitari possint, sicut et professae, ut si qua animi molestia, perturbatione aut moerore detineantur, facilius intelligi possit, cum moniales nullo modo velint aut debeant illas invitas, sed nonnisi maxime voluntarias retinere; ac proinde si in Religione permanere noluerint, detur eis ab eis facultas voluntates suas, quibus oportet, aperiendi et manifestandi.

Declaramus religiosas quae aliquod monasterium fundaverint, illius monasterii esse conventuales; et proinde ex eo non posse eiici vel dimitti, nec ad primum monasterium redire, nisi ex valde urgenti causa arbitrio superioris aliter visum fuerit expedire; et tunc de speciali licentia vel privilegio S. Sedis Apostolicae, aut nisi in transitu a primo aliud a Sede Apostolica fuerit expressum.

Quia vero ex dispositione sacrorum canonum et decreti dicti concilii Tridentini cavetur numerum monialium in quolibet monasterio iuxta facultatem redituum et eleemosynarum esse praescribendum; propterea, ut in his monasteriis, cum maiori quiete et minori sollicitudine degatur, mandamus ne cuiuslibet monasterii moniales numerum viginti excedant, tribus conversis computatis, nisi forte aliqua singularis probitatis et fervoris spiritus offeratur, quae si a toto capitulo, nemine discrepante, per vota secreta fuerit approbata, huic numero praescripto poterit superaddi, dummodo monasterio gravis futura non sit, et dotem secum afferat competentem ad sui congruam sustentationem.

Cum autem ex aliqua iusta causa, de licentia tamen Sedis Apostolicae, contigerit aliquam monialem transferri ad aliud monasterium, ibi in perpetuum vel ad longum tempus remansuram, poterit alia in eius locum licite subrogari. Nullum vero monasterium plures quam tres conversas habere possit.

Declaramus etiam ut in monasteriis, quae cum reditibus fundabuntur, quoad reditus sufficientes habuerint pro praedicto numero alendo, non ultra quatuordecim moniales degere aut recipi possint, donec ibi de amplioribus reditibus fuerit provisum; nisi forte aliqua ad habitum recipiatur, quae facultates ad maiorem numerum sustentandum afferat, nec priorissa contrarium facere possit sub poena privationis officii et nullitatis receptionis earumdem.

In admittendis novitiabus ad habitum diligens ratio habeatur valetudinis, ingenii et intellectus, et an de sic admittendis sperandum sit illas facile posse incommoda regularis observantiae tolerare. Et quia post admissionem difficilius remedium invalidis et infirmis afferri potest, ideo per annum novitiatus in hoc diligenter animadvertatur; et si apparuerit non esse tales ut ex eis regularis observantia et commodum Religionis sperari possit, non admittantur ad professionem; in quo priorissae ac novitiarum matris aliarumque religiosarum conscientias oneramus.

Novitia, quae semel ex uno monasterio huius nostrae congregationis fuerit eiecta, non recipiatur in alio eiusdem congregationis, nisi de voto omnium eiusdem monasterii, a quo eiecta fuerit, et illius, in quod ingredi tentat, monialium; in priori vero monasterio nunquam recipiatur.

De clausura.

Cap. III.

Moniales a nullo cerni seu conspici possint absque interposito velo, nisi a parentibus et germanis fratribus ac sororibus,

aut in casu quo videatur ita iustum esse, ut in praedictis propter aliquam necessariam vel rationabilem causam permitti, et tunc ab illis tantum personis, quae exercitiis orationis et consolationum spiritualium magis adiumento sint quam recreationi; idque semper adhibita una saltem auscultatrice, vel ipsa etiam priorissa.

Claves locutorii seu cratium ferrearum et portae monasterii penes priorissam custodiantur; et ingredientem confessarium, medicum et chirurgum, vel alias personas necessarias semper duae moniales aetate magis graves ad id deputatae comitentur. Cumque monialem aliquam infirmam peccata sua confiteri contigerit, aliqua semper in prospectu sit monialis, ita quod confessarium videre, non tamen vocem audire, possit; ipsum vero confessarium nulla alia praeter infirmam alloquatur; in huiusmodi vero ingressu, tintinabulo signum detur monialibus intra monasterium exteram personam adesse, ut secedant.

Ne moniales ullo modo de septis monasterii egredi contingat iuxta decreta sacri generalis concilii Tridentini et summorum Pontificum, praesertim vero sanctae memoriae Pii Papae V constitutiones super huiusmodi sanctimonialium clausura editas, eis districte prohibetur ne, sub censuris et poenis in eisdem decretis et constitutionis contentis, ad ecclesiam vel ad monasterii vestibulum, seu portam principalem, etiam causa illam recludendi, ullatenus se conferant aut accedant, sed sacristam clericum seu presbyterum aut famulam aliquam extra claustra habeant, qui quaeve tam portam ecclesiae quam etiam monasterii a parte exteriori, necnon et vestibuli sera et clave et ferro vectae [1] diligenter occludat.

Saecularia negotia nec curent nec tractent moniales, nisi forte remedium aliquod eis, qui de illis loquuntur, afferre in rebus molestis vitae possint; quod si alicuius etiam fructus et spes abfuerit, cito huiusmodi sermones terminent. Multum enim refert ut aliquid lucri, non autem temporis iactura, ex ipsarum monialium visitatione reportetur. Id ipsum autem diligenter curet auscultatrix, et quoties hoc non observabitur, id priorissae significet, quod si non significaverit, in eamdem poenam et ipsa cum contraveniente incidat; sed tunc tamen, ubi semel et iterum monialem de eo admonuerit, tertia vero vice, si contumax fuerit, per novem dies in carcere permaneat, et tertio quoque die in refectorio disciplina puniatur, cum id quidem plurimum Religioni intersit.

A sermonum prolixitate cum parentibus aliisque cognatis quam fieri potest maxime abstineant; nam praeterquam quod cognatorum negotia valde animo haerent, difficillimum erit aliqua etiam saecularia negotia non immiscere.

In universum vero cum extraneis, quamvis consanguineis vel propinquis, etiam valde coniunctis, quam rarissime fieri potest, colloquantur, nisi de divinis rebus sit sermo, et tunc quam citissime se expediant.

Animadvertant diligenter vicarius et commissarius sacri concilii Tridentini decretis, ac felicis recordationis Gregorii XIII constitutionibus, sub excommunicationis latae sententiae poenis, prohiberi ne quis, cuiuscumque aetatis, status et qualitatis, etiam praelati superioresque, in monialium monasteria ingrediantur, nisi ex causa necessaria et urgenti, et de praelati licentia ex huiusmodi causa in scriptis danda; curentque eiusdem concilii decreta et constitutiones praedictas ad unguem observari; necnon causam necessariam et urgentem iudicent, nisi eam

1 Legimus *ferreo vecte* (R. T.).

sine qua monasterii personae absque opera externorum, quae vel ex necessitate vel ex imminenti periculo vel provisione fieri oportet, exequi non possunt, ut sunt fabri, operarii seu ministri ad opera facienda, medici, chirurgi ac alii huiusmodi.

Quia vero religiosi spectaculum facti sunt Deo, angelis et hominibus (ut Apostolus ait) nihilque populum magis offendit quam facilis accessus ad moniales, et eo amplius ingressus in monasteria, nulla cogente necessitate; ideo mandamus praecipue curari ut religiosi ad monasteria dictarum monialium nullatenus accedant; imo vicario etiam et commissario generalibus interdicimus ne eadem monialium monasteria ingrediantur, nisi pro rebus adeo necessariis, ut mediante locutorio seu cratibus ferreis, illa effici aut pertractari nequeant. Ac propterea declaramus hortationes, admonitiones ac sermones spirituales sub huiusmodi necessitatis causis minime contineri. Quare illa apud crates seu locutoria peragantur, et correctiones culparum in visitatione faciendae, vel in locutoriis fiant vel peragi mandentur: et quando ex iusta causa urgebit necessitas ingrediendi clausuram monasterii, eo casu vicarius seu commissarius generales, assumpto sene et probo socio, qui ab eo per totum tempus quo in monasterio manserit minime seiungatur, visitationi incumbat; nec quemquam omnino, sive intra sive extra monasterium, apud locutorium cibum sumere permittat, nec ipse sumat.

In electionibus etiam vota in ipso locutorio sive ante crates ferreas, iuxta ipsius concilii decreta accipiantur; totaque electio cum praecedentibus et subsequentibus ad eam in locutorio absque ingressu in monasterium omnino fiat.

Confessarii quoque nullo casu monasteria ingrediantur, nisi occasione audiendi confessiones infirmarum, quae ad solitum locum confessionis venire non possunt, hocque ex consilio medici, qui testatus fuerit quod necessitas urgeat, ac illis sacramenta Sanctissimae Eucharistiae ac Extremae Unctionis administrandi; quod si post eorumdem sacramentorum receptionem, eadem infirma aliquo teneatur scrupulo, possit confessarius ad eamdem reconciliandam ingredi, nec non eius ex hac vita transitum adiuvare.

Item quoque, si quae ex monialibus diuturno morbo detenta fuerit, ex quo ad locutorium vel confessionis locum accedere non possit, liceat confessario, si requiratur, quandoque ad ipsam accedere, etiam mortis periculo non instante: verum non aliter ingrediatur, nisi cotta seu superpelliceo et stola indutus, ac a duabus monialibus deputatis semper comitatus, ut supra praemissum est, atque etiam infra dicetur.

Is vero confessarius, qui iis de causis clausuram ingredietur, recta via pergat, ac deinde egrediatur, nec alicubi immoretur: quod eidem priorissae seu praesidenti ut curet et servet enixe mandamus; monialium quoque quae confessarium comitabuntur conscientias oneramus, ut recta via cum eo pergant, nulloque modo cum illo immorentur.

Prohibemus etiam ne sorores, illarumve priorissae vel praefectae ullo modo ad loquendum absque licentia generalis vicarii vel commissarii, ex causa iusta et rationabili tantum et in scriptis concedenda, vel in causibus ab his constitutionibus et generali capitulo permissis, in sua monasteria ad locutoria, tornos aut crates quoscumque fratres et religiosos etiam sui Ordinis et congregationis admittant, seu venire patiantur, sub poena gravioris culpae in quam ipso facto incurrant. Ipsi vero fratres aut religiosi, qui ad ea aliter accedere praesumpserint aut quomo-

dolibet contrafecerint, prima et secunda vice officio ac voce activa et passiva privati existant; tertia vero vice, in cetera poenas et censuras, quae contra ingredientes clausuram sanctimonialium a sacrosancto generali concilio Tridentino, ac a summis Romanis Pontificibus memoratis, in diversis eorum constitutionibus, postmodum statutae sunt, similiter ipso facto, absque alia declaratione, se noverint incursuros; aliis quoque et carceris poenis etiam ab ordinario loci merito coercendi.

De cibi sumptione et recreatione.

CAP. IV.

Licet comedendi hora certa esse non possit, quibus est incertum quando id quod edant sint habiturae, tamen hyeme ac ieiuniorum ab Ecclesia statutorum tempore, signum prandii seu coenae dabitur hora undecima cum dimidio; tempore vero ieiuniorum Ordinis hora undecima; aestatis autem tempore hora decima.

Quod si antequam mensae accumbatur, aliqua ex monialibus divino Spiritu ducta fuerit ad aliquam mortificationem faciendam, petita prius licentia, id agat, ne devotionis spiritum, ex quo magni fructus proficiscuntur, amittat, id tamen brevi compleatur, ne lectio impediatur.

Extra horam prandii vel coenae nulla monialis cibum vel potum sumat inconsulta priorissa.

Ubi vero sorores de prandio seu coena egressae fuerint, dicta priorissa eis concedere poterit ut omnes simul congregatae, prout magis libuerit, sermones habere queant, dummodo inter eas de rebus honestis, et quae religiosas decet, tractetur, et tunc etiam iis operibus incumbant, quae manibus exercere solitae sunt.

Nullo modo ludus aliquis permittatur; subministrabit enim Dominus ut piae ac religiosae altera alteri consolationi seu recreationi esse possit: si sic servabunt, tempus hoc bene expensum erit.

Curent vero ne sibi invicem sint molestae, sed ioci et verba modeste et discrete proferantur.

Completa autem hora simul permanendi, aestate quidem per horam dormiant, vel si quae dormire noluerit, silentium servet.

Nulla ex religiosis aliam complectatur, nec faciem nec manus eius tangat, minusque privatas amicitias alat; sed omnes invicem se se diligant, ut Dominus noster Iesus Christus apostolis suis saepius mandavit, et quod, cum ipsae numero constent exiguo, facile implere poterunt. Satagentes imitari suum Sponsum, qui pro nobis omnibus se ipsum tradidit. Mutua enim huiusmodi dilectio generalis plurimum eis profectum et magnam afferet utilitatem.

De horis canonicis et rebus spiritualibus.

CAP. V.

Officium matutinum post nonam noctis horam recitetur, et non ante, nec etiam post; ne deinde, illo expleto, per quartam horae partem exacti temporis eius diei examen facere impediantur.

Ad huiusmodi examen faciendum campanellae signum dabitur, illaque, cui a priorissa iniunctum fuerit, legat aliquid vulgari idiomate de mysterio de quo sequenti die meditandum erit. Tempus vero quod in huiusmodi examine consumetur, ita praescribatur, ut undecima hora, parum plus vel minus, ad campanellae sonum moniales omnes se se recipiant ad dormiendum seu quiescendum.

Hoc autem tempus examinis et lectionis ab omnibus simul in choro expleatur, nullaque ex religiosis e choro post coepta officia sine licentia egrediatur.

Æstivo tempore hora quinta surgant, atque in oratione permaneant usque ad sextam horam; hyeme vero sexta surgant, et ad septimam usque in oratione permaneant: qua expleta, canonicae horae recitentur, et si priorissae videbitur, illae omnes simul recitentur, vel unam aut etiam alteram ipsarum ante missarum solemnia recitandam relinquat. Ita tamen ut omnes compleantur ante missae celebrationem.

Diebus dominicis et aliis festivis matutinum, vesperae et sacrae missae decantentur. Primis vero diebus Paschae et aliis solemnioribus, laudes etiam cantari poterunt, praecipue vero die gloriosi Sancti Iosephi; cantusque sit semper in tono vocibus aequalibus, absque modulationibus (et praeter huiusmodi dies festos), submissa voce. Missa quoque conventualis singulis quibusque diebus celebrabitur, quam omnes religiosae audiant, si id commode fieri poterit: ex levi etiam causa a choro non absint, et expletis horis, sua quaeque obeant officia.

Octava hora aestate, et nona hyeme missa dicatur.

Paulo ante prandium, ad sonum campanellae omnes conveniant ad examen faciendum eorum quae ad eam usque horam commiserint, et in quo magis delinquerint, emendare proponant: quod ut a Domino facilius consequantur, semel Orationem Dominicam ex corde genuflexae recitent, atque suum examen peragant cum brevitate.

Post prandium, actis gratiis, eant ad chorum decantando psalmum *Miserere;* pariterque post coenam a die Paschae Resurrectionis usque ad festum Exaltationis Sanctae Crucis.

Significata hora secunda pomeridiana, dicant vesperas, post quas lectioni incumbatur, dummodo tam in vesperis dicendis quam in lectione unica tantum hora expendatur, sive vesperae fuerint solemnes, sive non; hoc tamen non intelligitur in Quadragesima, cum vesperae ante refectionem diebus ferialibus dicantur, et tunc lectio a secunda ad tertiam horam habeatur, et per integram horam perseveretur in ea. Quod si reperiantur spiritu ferventes, ut et orationi tunc vacare velint, fiat quod magis ad ipsarum mentis collectionem in Domino cognoverint expedire.

Cum iuxta Regulam teneantur religiosae silentium observare a completorio usque ad alium diem post primam, praecipimus ut completorium per totum annum dicatur post coenam seu refectionem vespertinam, ut, completorio finito, silentium custodiatur, secundum mandatum Regulae et constitutionum.

Orationis autem hora, quae post quintam horam serotinam observatur, sit ante coenam seu refectionem, cum huiusmodi tempus ad id magis commodum videatur.

De Sacrae Eucharistiae communione, capellano seu confessario.

CAP. VI.

Universae moniales generaliter singulis dominicis et festis diebus Domini nostri Iesu Christi, eiusque Sanctissimae Genitricis semper Virginis Mariae, ac Sancti Alberti, necnon Sancti Ioseph, et festi cuiusque domus, insuper quinta feria hebdomadae maioris, et die festo Sacratissimi Corporis Christi, Sanctissimae Eucharistiae sacramentum, nisi iusto detineatur impedimento, percipere debeant, necnon et aliis diebus, quibus confessario pro devotione et spiritu sumentium religiosarum videbitur, de licentia tamen priorissae, sine qua moniales (exceptis supradictis diebus) Sacram Eucharistiam sumere nequeant, etiamsi confessario videatur. Priorissae vero conscientiam onera-

mus ne absque rationabili causa cuiquam sacram prohibeat communionem. Ad evitandam molestiam et distractionem religiosorum Ordinis in eundo et redeundo pro celebratione missarum in monasteria monialium, mandamus ne quis religiosus, tam fratrum Carmelitarum, etiam Discalceatorum primae regulae, quam cuiusvis alterius Ordinis, in vicarium vel capellanum ordinarium dictorum monasteriorum constitui possit; sed priorissa una cum vicario vel commissario generalibus presbyterum sæcularem perquirant, ætate maturum, vita et moribus commendatum et probatum, qui praeter missarum celebrationem, si ad id idoneus fuerit, etiam earumdem religiosarum confessarius ab eisdem institui seu deputari possit: et nihilominus liberum sit eidem priorissae, etiam praeter huiusmodi confessarium ordinarium, non solum ter in anno, ut sacrosanctum generale concilium Tridentinum mandat, sed etiam saepius ad audiendas confessiones earumdem monialium, et similiter ad sermones et conciones habendas aliquos, tam ex dictis fratribus Discalceatis, seu quorumcumque Ordinum regulares, quam etiam sæculares sacerdotes pios et eruditos atque ab ordinario loci approbatos admittere, de quorum tamen doctrina et virtute ipsa priorissa antea certior facta sit; huiusmodi vero facultatem nec vicarius generalis nec alius quispiam praelatus Ordinis eis adimere possit.

De observantia paupertatis.

CAP. VII.

Cunctis monialibus nostrae congregationis perpetuo vivendum est ex eleemosynis et ex reditibus. Verum in conventibus sitis in oppidis et locis populosis ac opulentis, in quibus commodius sustentari poterunt, non multum attendatur ad reditus annuos. In locis vero ubi ex solis eleemosynis vivere non permittitur, reditus sufficientes habere studeant in communi: ceterum nulla sit differentia inter monasteria quae reditus habent et illa quae reditibus carent.

Nec petant eleemosynam, dum sine ea sustentari poterunt. Quare ad eam petendam nonnisi magna necessitate adducantur, sed potius laboribus manuum suarum victum sibi procurent, ut Sanctus Paulus apostolus faciebat. Dominus enim ancillis suis pro sua coelesti providentia necessaria subministrabit: nam et si superflua non quaerant, et frugali victu contentae sint, nihil ad ipsarum vitae sustentationem deesse poterit. Porro si ex omnibus viribus suis Domino servire ac placere studebunt, ipse Pater noster coelestis providebit ne deficiat eis merces laborum manuum suarum, qua sustentari queant.

Nihil omnino proprii possideant moniales, nec ut habeant eis concedatur, etiam vel ad cibum vel ad vestitum, minusque arcas aut arculas retineant, nisi ea dumtaxat quae ex necessitate ad officia conventus destinantur; sed inter eas omnia sint omnino communia, quod et magni refert, nam etiam in paucis studet diabolus perfectionem paupertatis infringere. Quare animadvertat diligenter priorissa ut, cum viderit aliquam ex monialibus speciali affectu seu complacentia circa quidpiam trahi, sive circa libros, sive cellas sive aliud quidpiam, videns, statim prohibeat: quod quidem in omnibus monasteriis enixe custodiendum esse censemus, sive reditus habeant sive non; idque severe priorissa exequatur, nec permittat hanc constitutionem ullatenus infringi; quod si compertum fuerit illam in aliquo violari, vicarius aut commissarius generalis acriter in eamdem priorissam animadvertat.

Sed neque ulla monialis dare, petere

aut recipere quidpiam, etiam a propriis parentibus, possit, absque priorissæ licentia, cui etiam totum id, quod eleemosynae nomine ad monasterium vel moniales afferetur, erit ostendendum.

Pecuniae, quae ex christifidelium oblationibus seu eleemosynis monasterio erogabuntur, statim in arcam, quae tribus clavibus claudatur, reponantur, nisi cum summa fuerit minor novem aut decem ducatis; tunc enim uni ex depositariis, clavariis nuncupatis, quae priorisse videbitur, consignabuntur, quae deinde procuratrici monasterii illas expendendas iuxta mandatum priorissae subministrabit, et vespere singulis diebus, antequam ad silentium campanella pulsetur, eadem procuratrix sive priorissae sive clavariae exactam et particularem expensarum rationem reddat, ac statim summa huiusmodi rationum in libro monasterii describatur, ut vicario vel commissario generali singulis annis reddi possit.

De ieiuniis et vestitu.

Cap. VIII.

Observent ieiunium a die festivitatis Exaltationis Sanctae Crucis de mense septembris usque ad diem Paschae Resurrectionis Domini, exceptis diebus dominicis; ab aesu autem carnium perpetuo abstineat, nisi ex necessitate et in casibus a Regula praescriptis.

Ieiuniorum ab Ecclesia statutorum diebus necnon qualibet sexta feria per totum annum, praeterquam inter Pascha et Pentecostem, ova et lacticinia in refectorio prohibemus; poterit tamen priorissa cum infirmis, seu necessitate aliqua oppressis, quibus piscium aesus est noxius, super hoc dispensare, et tunc hae, quibus ovis et lacticiniis vesci permittitur, id faciant extra refectorium et ab aliis separatim.

In vestitu utantur moniales panno rudiore *saial* nuncupato, seu bisone coloris *buculadi* nuncupati, absque tintura.

Habitus vero quam maxime fieri poterit angustus fiat, manicas quoque angustas habeat, non ampliores in ingressu, quam exitu manus, careantque plicis; tota autem vestis sit rotunda, nec magis lata a tergo quam anterius, et ad pedes usque dimissa.

Scapularium quoque eiusdem sit generis quatuor digitis veste altius.

Cappa autem chori ex eodem panno ac bisone albo aequalis scapulario conficiatur, minori panni quantitate quoad fieri poterit, prout necessitas tantum exigit, ac omni sublata superfluitate.

Scapularium supra velamina seu toccas deferant, ipsaeque toccae sint ex canape sive lino crasso, carentes plicis.

Tunicae itidem et linteamina ex stamine sint.

Calcei similiter ex cordulis contextis, et caligae, honestatis causa, ex panno seu tela crassiori, aut alia re simili aptentur.

Pulvilli etiam ex stamine fiant, verum si suaserit necessitas ex tela.

In lectulis non habeantur culcitrae, sed sacco oblongo pleno stramine seu palea culcitrarum loco utantur: nam et experientia docuit etiam in infirmis id satis esse.

Nihil ad ornamentum desuper apponatur; verum si necessitas exigit, stora et spartho aut velamen ante porterium vocatum, ex panno de *alfamar* vel *saial*, aut simili alio viliore, de praefectae licentia poterit apponi.

Unaquaeque particularem lectum teneat, nullum tapete nullum auleum ibi habeatur; strata seu breviore spulvilli etiam reiiciantur, nisi ad Ecclesiae usum; ea enim religiosas non decent.

Haec autem omnia cum ex instituto Religionis existant, et taliter observanda

sint, ideo hic sigillatim memorantur, ne ex relaxatione oblivioni quandoque tradantur ea, quae ad huiusmodi institutum et obligationem spectant.

In vestitu et cubilibus varium colorem, etiam in re minima, non apponant; nunquam deferant vestes pellibus foderatas, sed si aliqua infirma fuerit, vestem, zubbonum vocatum, ex eodem bisone confectam deferre possit: capillos tonsos seu praecisos habeant, ne tempus in illis pectendis frustra terant.

Speculum nunquam habeant, nec rem aliam curiosam, nisi ad sui omnimodum contemptum.

De labore manuum.

CAP. IX.

Non faciant moniales opera curiosa, sed earum labores sint ducere filum, aut res aliae vel operae similes, quae non sint adeo primariae, ut ipsarum mentes occupent, et a Dei meditatione distrahant, non ex auro neque ex argento.

De huiusmodi vero operum mercede non contendant, sed quidquid eis dabitur, pacifice accipiant; verum potius cum congruam mercedem persolvi non vident, ab huiusmodi operibus abstineant.

Taxatum aliquod opus absolvendum monialibus non detur, sed unaquaeque enitatur laborare, ut pro ceteris victum quaerat.

Magna quidem ratio habeatur eius, quod in Regula statutum est, manducare volentem oportere laborare, quemadmodum et sanctus apostolus Paulus faciebat operans manibus suis.

Si vero interdum moniales sponte sua aliquod certum seu taxatum opus singulis a se diebus perficiendum accipere voluerint, id facere possint, nullatenus eis poenitentia iniungatur, si illud non absolverint.

De silentio et redditu ad cellas.

CAP. X.

Silentium observetur a fine completorii usque ad sequentem diem post primam, idque accurate custodiatur. Reliquo vero tempore monialibus non liceat absque licentia invicem se alloqui, nisi eis dumtaxat quae officia in rebus necessariis exercent.

Licentia vero tunc per priorissam colloquendi concedatur cum visum fuerit inde aliquam monialium maiori erga sponsum suum amore accendi, utpote si de divino amore verba habenda sunt, aut si qua necessitate vel tentatione prematur, et consolationis spirituali causa alia aliam alloqui velit.

Id autem minime censeatur in unica simplici interrogatione seu responsione aut paucioribus aliquibus verbis; haec enim absque huiusmodi licentia agere poterunt.

Curet priorissa ut spirituales tantum ac approbati libri perlegantur; praecipue vero vitae sanctorum Patrum, ac passiones sanctorum Martyrum et aliorum Sanctorum vitae; Dionysius Carthusianus de quatuor novitiis [1], Thomas de Kempis, seu Joannes Gerson, De contemptu mundi; Flores Sanctorum Didaci de Villegas; opera Fratris Aloysii de Granata nimirum Memoriale, seu de oratione; Dux poenitentium peccatorum vulgo *Guia de Pecadores;* Meditationes de Vita Christi; Catechismus de amore Dei; opera Fratris Petri de Alcantara, scilicet De oratione et meditatione; opera fratris Didaci Stellae, De vanitate mundi et amore Dei; Oratorium Religiosorum Antonii de Guevara episcopi Mintoniensis; opera Joannis Avilae, videlicet illud quod inscribitur *Audi filia*, et eius epistolae; liber fratris Aloysii de Leon inscriptus: Nomina Christi, et alii libri spirituales probati; huiusmodi

1 Legendum *De quatuor Novissimis* (a. T.).

nunquam[1] lectio non minus ex parte necessaria est ad animi refectionem, quam cibus ad corporis alimoniam.

Per totum illud tempus quo in rebus communibus, vel officiis conventus moniales ipsae non occupabuntur, unaquaeque in sua cellula vel haeremitorio sibi per priorissam destinando, seorsum moretur, demumque in loco suae quietis seu recollectionis aliquid interim operetur si dies non sint festivi, et in isto secessu servabit praeceptum Regulae, ut separatim una ab altera remanere debeat.

Non liceat ulli moniali alterius cellulam absque licentia priorissae ingredi.

Numquam habeatur opificii domus communis, in quam ad illud simul conveniant, ne praebeatur occasio ut dum simul commorantur silentium violetur.

De humilitate et poenitentia.

Cap. XI.

Tabula, qua verrendi domum ordo praescribitur, ab ipsa priorissa incipiat, ut in omnibus bonum sui praebeat exemplum.

Diligens cura habeatur ut quibus officium aliquod incumbit custodiae et provisionis bonorum, seu rerum temporalium, tam de necessariis ad victum, quam de aliis, magna cum charitate monialibus provideant.

Priorissa aliaeque antiquiores non curiosius aut luculentius quam reliquae, sed omnes aequaliter, iuxta Regulam tractentur; verum necessitatis ac aetatis ratio tantum habeatur, at potius necessitatis quam aetatis; saepius enim quae maior est aetate minore necessitate urgetur. Ut autem id generaliter servetur ab omnibus, magna adhibeatur cura, expedit enim multis ex causis.

Neque priorissae neque aliis monialibus denominationis praerogativa aliqua addatur, quae aliquando honoris causa conceditur, scilicet domna seu domina aut simile, sed invicem verbis humilibus agant. Priorissam quidem et superiorissam, aut eam quae iam priorissae officio perfuncta est, matrem et vestra reverentia; ceteras vero moniales, sorores et vestra charitas vocent.

Domus, excepta ecclesia, curiose non extruatur, ligna vero domus satis rudia, ac domus ipsa parva, et illius habitationes demissae sint, ita ut necessitati, non autem superfluitati, consulatur.

Parietes, ut magis fieri poterit, validi statuantur, clausurae altae appareant, campusque intus adsit ad haeremitoria construenda, ut moniales orationi separatim exemplo Sanctorum Patrum vacare possint.

Cetera alterius defectus redarguere non praesumat, nisi culpae gravitas id requirat, et tunc errantem seorsum charitative moneat, quod si illa ter monita resipiscere non curaverit, priorissae, non autem alteri sorori, eam denunciet. Cumque non desint officiales, zelantes vocatae, quae aliarum culpas seu defectus observant, hanc curam sibi non assumant, et quae viderint praetermittant, sed potius suos defectus seu culpas recogitent et emendent; neque etiam in administrandis officiis aliis commissis, si quae defecerit seu erratum commiserit, non statim ac temere id reprehendant, nisi quid grave contigerit, tunc enim huiusmodi culpas modo superius dicto denunciare tenentur.

Moniales magnopere caveant ne sua peccata excusent, nisi quantum rei necessitas postulat; hinc enim plurimum in humilitate proficient.

Poenae quidem et poenitentiae pro culpis seu defectibus, qui in praedictis committentur, imponantur graviores aut

1 Legimus *namque* (R. T.).

leviores, prout ex Regulae ordinatione seu praescripto inferius exprimentur.

In his autem omnibus priorissa, ut iustum fuerit, cum discretione et charitate arbitrari seu disponere poterit, nec pro poenae seu poenitentiae huiusmodi observatione obliget ad peccatum, sed ad poenam dumtaxat corporalem.

Praeter disciplinas nuncupatas devarellas, quae in ordinario praecipiuntur, cum fit officium de feria tempore Quadragesimae vel Adventus, et reliquo anni tempore feria secunda, quarta et sexta suscipiantur et fiant; nihilominus etiam disciplinae singulis sextis feriis totius anni pro fidei catholicae incremento ac felici statu S. R. E. proque vita et statu Philippi regis catholici, necnon pro benefactoribus, atque etiam pro animabus in purgatorio detentis, afflictis quoque et captivis ac existentibus in peccato mortali, et in eis recitetur Psalmus *Miserere mei Deus*, et aliae orationes pro supradictis et pro sancta Ecclesia Dei.

Fiat autem huiusmodi disciplina in choro post recitationem Matutini, nec aliqua monialis alias sibi faciat disciplinam, aliamve poenitentiam sibi assumat absque licentia priorissae.

De infirmis.

Cap. XII.

Magna cum charitate et pietate omnique obsequio curentur infirmae pro nostrae paupertatis modo, et cum abunde necessaria suppetunt, gratias Deo persolvant.

Cum vero aliquid eisdem defuerit, eorum, quibus divites in suis infirmitatibus abundant, non contristentur, siquidem in ingressu Religionis hoc sibi certo statuere debent. Id autem est vere pauperem esse, scilicet cum maior necessitas urget, necessariis indigere.

In eo autem plurimum incumbat priorissa, ut potius necessaria validis, quam pietatis officia desint infirmis, quas et visitare et consolari reliquae sorores debent.

Constituatur infirmaria, quae in exercendo huiusmodi officio charitate praestet; infirmae vero studeant tunc ostendere perfectionem, quam dum sanae essent lucratae sunt et acquisierunt, ut et aegritudinem patienter ferant, et nisi morbi gravitas premat, minorem molestiam seu importunitatem præbeant, atque infirmariae pareant, ut ipsae ex infirmitate proficiant et cum aliqua utilitate exurgant, ac suo exemplo sorores aedificent.

Infirmitatis tempore linteaminibus et pulvillis et ex lino utantur, lectosque cum culcitra habeant, magnaque cum munditia et charitate pertractentur.

De cibo et potu eiusve qualitate et quantitate aut praeparatione nulla soror obloquatur. Priorissa tamen, et quae providendi victum curam habet, diligenter inspiciant ut iuxta ea quae Dominus dederit bene parentur, et ex his quae subministrantur, cum aliud non habeant, vivere possint.

Sorores necessitates quibus laborant priorissae, novitiae vero suae magistrae, tam in his quae ad vestitum quam in his quae ad cibum pertinent, significare teneantur; et si indigeant re aliqua supra id quod ordinarie cuique tribui solet, etiamsi magna necessitas non adsit, antea id Domino commendent. Saepe enim nostra natura appetit plus quam opus habeat, ac diabolus aliquando etiam suggerat causas timoris, ut a ieiunio et poenitentia deterreat.

De defunctis.

Cap. XIII.

Sacramenta quidem morituris ministrentur iuxta ordinarium Ordinis. Pro

mortuis vero, quae in eodem conventu decesserint, exequiae, cum una vigilia et missa cantata de *Requiem*, peragantur; et ubi commode fieri poterit, celebrentur etiam Missae Sancti Gregorii, sin minus, fiat ut poterit, omnesque sorores monasterii recitent officium defunctorum.

Pro singulis fratribus seu monialibus primitivae Regulae, qui decesserint, quaelibet monialis officium defunctorum separatim, vel omnes simul in choro recitent, et, si fieri poterit, etiam missa decantetur.

Quae vero choristae non sunt, dicant triginta vicibus Orationem Dominicam et toties salutationem Angelicam; ita enim reciproce fit a fratribus religiosis pro qualibet religiosa defuncta.

Exhortationes ad ea, quae tam priorissa quam ceterae moniales in suis officiis tenentur.

CAP. XIV.

Priorissa.

Priorissae officium est diligenter curare ut in omnibus Regula et constitutiones serventur, plurimumque zelare et invigilare circa honestatem et clausuram monasterii, ac videre quomodo officia et functiones exerceantur, necnon etiam ut necessaria, tam spiritualia quam temporalia, provideantur; materno affectu quo maxime studeat obedientiam filialem sibi comparare.

Constituat priorissa.

Sanitricem et sacristiae praefectam, sacristanam nuncupatam, fideles, sed ad sui libitum amovibiles, ne detur occasio ut in officio nimius apponatur affectus, ceteras etiam officiales ipsa constituat, praeter subpriorissam et clavarias, quae per vota secreta eligantur; haec quidem scribere et numerare norint saltem vero duae.

Subpriorissa.

Subpriorissae munus est choro praesse, illiusque curae incumbere, ut rite, moderate et distincte recitetur et cantetur divinum officium, in quo sedulam operam impendat.

Cum priorissa defuerit, eius loco praesidebit, semperque erit cum monialibus quando simul conveniunt; defectus et errata, si quae committentur, tam in choro quam in refectorio corripiet, si tamen praesens priorissa non fuerit.

Clavariae.

Clavariae singulis mensibus a depositaria, receptrice nuncupata, rationem exigent praesente priorissa.

Ab ipsis etiam in rebus gravioribus eadem priorissa consilium petet.

Habeatur arca, quae tribus clavibus obseretur pro conventus scripturis et depositis custodiendis et asservandis, quarum unam priorissa, reliquas duas clavariae antiquiores penes se retineant.

Sacristana.

Sacristanae officium est curare omnia quae ad ecclesiam pertinent, ac ut summa cum diligentia et munditia Deo serviatur.

Curet etiam ut sorores ordinate ad peccatorum confessionem accedant, atque sub poena gravis culpae ullam absque licentia ad confessionis locum ire permittat, nisi illa fuerit, cui constitutum est tunc sua peccata confiteri.

Receptrix seu depositaria fornaria nuncupata.

Ad receptricis et fornariae maioris (quae una esse debet) officium pertinet providere emenda pro monasterio, si Dominus opportune modum dederit.

Dimissa voce et cum aedificatione loquatur apud tornum sive rotam, atque curet cum charitate prospicere necessitatibus sororum.

Habeat scribatque rationes accepti et expensi.

Non contendat cum aliquid emit, sed una vel altera tantum responsione aut emat aut dimittat.

Nullam monialem ad tornum sinat accedere absque licentia. Cum vero ad locutorium sive crates accesserit, auscultatricem, quae interesse debet, statim avocabit.

Nemini nisi soli priorissae, significabit quid apud tornum aut crates tractatum fuerit. Praeterea sub poena gravis culpae litteras missivas nulli, tam intra quam extra monasterium reddet aut consignabit, nisi antea illas priorissae seu praelatae legendas tradiderit, neque etiam similiter intra et extra monasterium quidque alterius nomine nuntiabit aut significabit, nisi prius admonuerit priorissam.

Zelatrices.

Zelatrices curent ut culpas seu defectus quos admitti viderint explorent et deferant praelatae, et eius quandoque mandato peccantes publice arguant, etiam si ipsae zelatrices minores et illae maiores existant, ut in humilitate exerceantur. Quae autem corripientur, etiamsi sine culpa sint, nihil replicent aut censentur [1].

Magistra novitiarum.

Magistra novitiarum sit magnae prudentiae, orationis et spiritus, frequenterque constitutiones novitiabus perlegat, illasque doceat quidquid agere debent, tum caeremonias, tum carnis et sensuum mortificationem.

Maiorem curam eadem magistra adhibeat circa ea, quae ad interiorem hominem, quam quae ad exteriorem pertinent, singulis diebus a novitiabus rationem exigens quantum in oratione profecerint, et qualiter se se habere debeant in mysterio, quod sibi meditandum erit, et quem fructum inde percipiant. Doceatque quomodo etiam se se habere debeant tempore gustus et ariditatis spiritus, et quaerere proprias refringere voluntates, etiam in rebus modicis et minutis.

Caveat vero huic muneri proposita, ne qua in re sit negligens aut remissa; nam illud est educare animas in quibus Dominus permanet.

Novitias quidem cum pietate et charitate pertractet, nec de illarum culpis turbetur aut commoveatur. Paulatim enim unamquamque, prout eius spiritus ferre poterit, mortificare curabit, plusque momenti in interiorum virtutum adeptione quam in externo poenitentiae vigore positum esse arbitretur.

Mandet quoque priorissa aliquibus sororibus ut in docendis legere novitiabus eamdem magistram adiuvent.

Cum priorissa viderit nullam esse ex monialibus ad huiusmodi officium magistrae novitiarum idoneam, ipsamet illud exerceat, huncque laborem in re tam gravi libenter suscipiat, ac mandet alicui ex sororibus, ut sibi in eo opem ferat.

Sorores omnes semel singulis mensibus priorissae rationem reddant quomodo et quantum in oratiene profecerint, et qualiter omnipotens et misericors Deus eas ducat et cum ipsis agat. Dominus namque lucem eis praebebit, ut si non recte ambulant suo auxilio dirigantur; id enim agere, et humilitatis et mortificationis et magni profectus est, atque ad alia multa prodesse poterit.

Id tamen ut novitiae suae magistrae et reliquae moniales priorissae de oratione et illius profectu rationem reddant, ita intelligatur ac fieri debeat, et id potius

1 Forte *caussentur* (R. T.).

ab earum voluntate, quae rationem redditurae sunt propter magnum inde provenientem fructum spiritualem proficiscatur, quam quo ad illud ex necessitate cogantur. Quare mandamus priorissis et magistris novitiarum ne sibi subditas ad id arctius compellant.

Subditae autem omnes noverint tam istud, quam alia quae in his constitutionibus continentur, ipsas ad culpam minime obligare, ut etiam infra Cap. XXII dicetur.

Quandocumque sorores officiales, propter sua officia occupatae, debita orationis hora illi vacare non possunt, alia hora qua minus fuerint impeditae id faciant. Quod tamen intelligendum est, cum per totam horam vel maiorem eius partem orationi vacare non poterunt.

De capitulo culparum.

CAP. XV.

Capitulum culparum semel in hebdomada celebretur, in quo iuxta Regulam culpae sororum per capituli praesidentem summa cum charitate corrigantur; habeatur autem hora magis commoda et congruente.

Pulsato igitur signo, cum omnes simul ad capitulum conveniant, soror, cui legendi munus incumbit, ad signum seu nutum priorissae sive praesidentis, aliquid ex his constitutionibus et ex Regula perlegat incipiens: *Iube Domne benedicere:* et praesidens respondeat regularibus disciplinis: *Nos instruere dignetur magister coelestis*; ac omnes respondeant *Amen*. Tunc si praesidenti videbitur aliquid boni dicere conveniens lectioni seu correctioni faciendae, antequam loquatur dicat *Benedicite*; respondeant *Dominus*, et tum ad terram se prosternant, et prostratae iaceant, quoad eis mandetur ut surgant. Postquam vero surrexerint, sedeant; absoluto vero sermone datoque signo a præsidente, surgant omnes ad dicendas suas culpas, ac novitiae primum incipiant, et mox conversae, deinde autem antiquiores prosequantur; omnes vero binae in medium capituli veniant, manifestasque suas culpas aperiant praesidenti; verum antea novitiae et conversae, ac aliae quae vocem et locum in capitulo non habent, correctæ a capitulo dimittantur.

Dum capitulum tenetur sorores non loquantur, nisi propter duo, videlicet cum proprias et sororum culpas simpliciter referunt, vel praesidenti super eo de quo interrogantur respondeant.

Caveat autem quae accusata fuerit ne aliam accuset ob solam suspicionem quam de illa habet; quod si secus egerit, eiusdem criminis poena plectatur, qua accusanda punienda foret.

Idem quoque servetur in eam quae detulerit alterius culpam pro qua fuerit satisfactum.

Ne vitia et defectus aliquo modo obtegantur, liceat sorori etiam extra huiusmodi capitulum denunciare priorissae id quod vidit vel audivit, vel etiam vicario aut commissario generali.

Eadem etiam poena puniatur quae sorori falso aliquid obiecerit, atque etiam ad famae restitutionem quantum poterit teneatur.

Quae vero accusata fuerit non respondeat nisi iusta, et tunc primum humiliter dicat *Benedicite*, et si quid minus patienter protulerit, gravius corripiatur, iuxta præsidentis discretionem. Correptio autem in tempus, quo passio iam deferbuerit, differatur.

Caveant vero sorores ne ulla ratione cuiuscumque capituli secreta evulgent aut propalent.

Quae a praesidenti in capitulo fuerint correpta et diffinita, nulla ex monialibus

extra illud renovet per modum murmurationis. Hinc enim discordiae exoriuntur, pax monasterii perturbatur, factiones nascuntur, et praesidentium officium usurpatur.

Priorissa seu praesidens zelo charitatis et amore iustitiae corrigat culpas absque simulatione, eas quidem quae clarae deprehendentur vel quas moniales ipsae confessae fuerint, secundum ea quae inferius declarabuntur.

Poterit praesidens mitigare aut breviare debitam poenam ob culpam sine malitia commissam, praesertim vero prima, secunda vel et tertia vice; eis vero quas ex malitia vel prava consuetudine peccare deprehendet, poenis sive poenitentiis iam alias incursis graviores poenas sive poenitentias addat, quas nec etiam absque auctoritate alicuius ex superioribus dimittere aut relaxare possit.

Iis, quae ex consuetudine leves culpas crebro committere solent, poenitentia maioris culpae imponatur; aliis quoque poenae praeterita augeantur, si ex consuetudine peccare consueverint.

Auditis et correctis culpis dicant Psalmum *Deus misereatur nostri*, cum reliquis quae in ordinario continentur sub hac forma, videlicet Psalmum: *Deus misereatur nostri etc. Gloria Patri etc. Sicut erat etc.*; et Psalmum *Ad Dominum cum tribularer clamavi. Gloria patri. Sicut erat*; et Psalmum *Ad te levavi oculos meos. Gloria patri. Sicut erat.* Hebdomadaria dicet *Kyrie eleyson* ℟. *Christe eleyson. Kyrie eleyson. Pater noster.* ℟. *Et ne nos inducas in tentationem.* ℟. *Sed libera nos a malo.* ℣. *Memento Domine congregationis tuae.* ℟. *Quem possedisti ab initio.* ℣. *Salvas fac ancillas tuas.* ℟. *Deus meus, sperantes in te.* ℣. *Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix.* ℟. *Ut dignae efficiamur promissionibus Christi.* ℣. *Domine, exaudi orationem meam.* ℟. *Et clamor meus ad te veniat.*

Oremus.

Concede nos famulos tuos, quaesumus, Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere, et gloriosae Beatae Mariae Virginis intercessione a praesenti liberari tristitia et aeterna perfrui laetitia.

Ecclesiae tuae, quaesumus, Domine, preces placatus admitte, ut destructis adversitatibus et erroribus universis secura tibi serviat libertate.

Omnipotens sempiterne Deus, qui facis mirabilia magna solus, praetende super ancillas tuas et super congregationes illis commissas spiritum gratiae salutaris, et ut in veritate tibi placeant, perpetuum eis rorem tuae benedictionis infunde. Per Christum Dominum nostrum. ℟. *Amen.*

Deinde pro defunctis.

Psalmum *De profundis clamavi. Requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis.* ℣. *A porta inferi.* ℟. *Erue, Domine, animas eorum.* ℣. *Requiescant in pace.* ℟. *Amen.* ℣. *Domine exaudi orationem meam.* ℟. *Et clamor meus ad te veniat.*

Oremus.

Absolve, quaesumus, Domine, animas omnium famularum famulorumque tuorum benefactorum nostrorum ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter sanctos et electos tuos resuscitati respirent.

Quaesumus, Domine, pro tua pietate miserere animabus famularum tuarum, et a contagiis mortalitatis exutas in aeternae salvationis partem restitue.

Deus, cuius miseratione animae fidelium requiescunt, famulis et famulabus tuis omnibus hic et ubique in Christo

quiescentibus, da propitius veniam omnium peccatorum, ut a cunctis reatibus absoluti tecum sine fine laetentur. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. *Amen.* ℣. *Requiem aeternam.* ℟. *Et lux perpetua.* ℣. *Requiescant in pace.* ℟. *Amen.* ℣. *Animae ipsorum et omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace.* ℟. *Amen.*

Tunc praesidens finito capitulo dicat: *Sit nomen Domini benedictum.* Omnes respondeant: *Ex hoc nunc et usque in saeculum. Amen.*

De levi culpa.

Cap. XVI.

Levis culpa est si qua post datum signum nimis immoretur se parare, ut ad chorum ordinate et composite veniat.

Si qua etiam post coeptum officium, chorum ingredietur, aut male leget vel cantabit, seu si errabit, et mox non se humiliaverit, aut prosternet coram omnibus.

Si qua similiter lectionem statuto tempore non praeviderit.

Si qna ex negligentia librum non habeat, ex quo in choro recitare debet.

Si qua in choro riserit, vel alias ad risum moverit.

Si qua etiam ad res divinas vel ad labores seu opifera tarde devenerit.

Si qua praeterea parvi fecerit, aut debite non observaverit prostrationes, inclinationes aliasque caeremonias.

Aut si aliqua in choro, dormitorio vel cella strepitus seu inquietndines fecerit aut aliis molesta fuerit.

Si qua ulterius ad capitulum, refectorium vel opificium hora debita venire tardaverit.

Si qua etiam verba otiosa protulerit.

Si qua negligenter tractaverit, fregerit vel amiserit quidpiam eorum, quae ad conventum vel eius usum pertinent.

Si qua pariter absque licentia comederit vel biberit.

Illis autem quae de huiusmodi vel aliis similibus culpis accusantur, in poenitentiam iniungatur oratio vel orationes iuxta culparum qualitatem, vel aliquod humilitatis opus aut silentium, praesertim vero propter silentii in ordine praecepti violationem, aut abstinentia ab aliquo cibo vel refectione, aut etiam integra comestione.

De media culpa.

Cap. XVII.

Media culpa est si qua expleto primo psalmo ad chorum non venerit, et tunc cum tarde ingreditur humile se prosternat, et ita maneat quoad priorissa seu præsidens illi mandaverit ut surgat.

Si qua vel cantare vel legere praeter solitum modum praesumpserit.

Si qua divino officio non attenta oculis elevatis levitatem mentis demonstraverit.

Si qua ornamenta altaris irreverenter tractaverit.

Si qua ad capitulum, vel ad manualia exercitia, vel ad sermonem non venerit, sive communi refectioni non interfuerit.

Si qua scienter quod communiter proficitur tacere omiserit.

Si qua in officio sibi commisso negligens reperta fuerit.

Si qua in capitulo absque licentia loquetnr.

Si qua, dum accusatur, alta voce se exculpabit super huiusmodi accusatione.

Si qua aliam eiusdem criminis in vindictam accusare praesumpserit, de quo ipsa eodem die accusata fuerit.

Si qua in vestitu vel capitis ornamentis inordinate incesserit.

Si qua iuraverit vel extra rem locuta

fuerit, vel aliquid dixerit ex quo aliae sorores offendantur.

Si qua offensam ab alia passa, veniam petenti denegaverit.

Si qua officinas monasterii absque licentia ingressa fuerit.

Huiusmodi culpae corrigantur in capitulo unica [1], quam diligenter praesidens aut illa cui ipsa delegaverit infligat.

Accusatrix accusatae poenam non infligat, nec antiquioribus iuniores.

De gravi culpa.

Cap. XVIII.

Gravis culpa est si qua deprehensa fuerit iniuriis aliam afficere, vel in eam maledicta vel imprecationes aut verba indecentia et minus religiosa aut iracunda proferre.

Si qua praeterea peieraverit.

Si ex industria mendacium dixerit.

Si praeteritam culpam alicui sorori, quae pro ea iam satisfecit, improperaverit, aut illi naturales defectus aut parentum suorum exprobraverit.

Si aliquas culpas suas vel alterius defenderit.

Si qua silentium violare consueverit.

Si qua ieiunia Ordinis, et specialiter quae sunt de praecepto Ecclesiae, absque causa et licentia fregerit.

Si qua sine licentia rem alterius aut conventus seu communitatis acceperit, aut cellam seu vestitum suo usui concessum mutaverit vel permutaverit.

Si qua etiam dormiendi vel alio tempore cellam alterius absque licentia aut manifesta necessitate ingrediatur.

Si aliqua apud tornum vel locutorium aut cum locum in quo fuerint saeculares absque licentia priorissae reperiatur.

Si qua soror, irato animo, alteri comminata fuerit, vel ut eam percutiat, manum vel aliud quidpiam in illam elevaverit, et duplicata poena gravis culpae irrogetur.

1 Deest forte *correctione* (R. T.).

Petentibus veniam pro huiusmodi culpis, vel nondum accusatis, binae correctiones in capitulo iniungantur, ac biduo in pane et aqua ieiunent, comedentes in postremo loco, sine mensa et apparatu, coram universo conventu; eis autem quae accusabuntur addatur alia correctio et alius dies similis ieiunii in pane et aqua.

De graviori culpa.

Cap. XIX.

Gravior culpa est si aliqua ausa fuerit cum priorissa seu praesidente super quovis negotio irreverenter contendere, aut ei quidpiam non modesta dicere.

Si qua aliam dolo percusserit, quae etiam propter hoc sententiam excommunicationis incurrit, ac ab omnibus evitari debet.

Si qua deprehensa fuerit dissentiones inter [1] disseminare, aut solere absenti detrahere, et contra aliam murmurare.

Si qua absque licentia priorissae aut sine auscultatrice, quae testis adsit, et ipsam clare loquentem audiat, cum externis loqui praesumpserit.

Quae autem huius culpae accusata, et convicta fuerit, statim se prosternat, humiliter veniam petat, nudatisque humeris sententiam recipiat suis demeritis condignam cum disciplina, quae videbitur priorissae, ac ubi surgere iussa fuerit, vadat ad cellam, quae sibi a priorissa fuerit designata, nullaque alia ad eam accedere audeat, ut cum illa colloquatur, vel ad eam aliquid mittere, ut sic intelligat se a conventu segregatam atque privatam angelorum societate; donec vero in huiusmodi poenitentia man-

1 Forsitan addendum *sorores* (R. T.).

serit, non communicet, non alicui praeficiatur officio, nec aliqua ei obedientia committatur, neque aliquid ei demandetur, quinimo officio quod antea exercebat privari debeat, neque habeat vocem aut locum in capitulo, nisi ad dicendas suas culpas; sit quoque omnium postrema usque ad plenariam et integram satisfactionem; mensae cum reliquis non accumbat, sed in medio refectorii, cappa seu manto induta, in nudo solo pane tantum et aqua vescatur, nisi aliquid sibi misericorditer concedatur, mandato priorissae, quae alioquin pie cum ipsa agat, ac aliquam ex sororibus ad eam consolandam mittat. Quod si veram cordis humilitatem ostenderit, eius propositum adiuvetur, cui etiam adiumento sit totus conventus, neque priorissa recuset misericordia in ea uti citius, vel tardius plus vel minus, ut delicti qualitas postulat.

Si qua manifeste in priorissam vel superiores insurrexerit, aut si quid illiciti vel inhonesti adversus eos falso comminiscatur seu machinetur, vel commenta seu machinata fuerit, per quadraginta dies agat poenitentiam supradictam, voceque et loco in capitulo ac quolibet officio, si quo fungitur, privetur. Et si, ex aliqua huiusmodi conspiratione vel malitioso consensu, saeculares personae quovis modo se super his intromiserint, in confusionem vel infamiam aut damnum sororum aut monasterii, sorores quae id admiserint carceribus mancipentur, atque pro gravitate scandali quod inde sequitur, in eis detineantur; sed et si ob eam causam in monasterio factiones vel duasiones aliquae exortae fuerint, tam illae quae id committunt, quam quae opem et favorem ad id praestiterint, sententiam excommunicationis incurrant, et in carceres coniiciantur.

Si quae tentaverit impedire sororum paceationem aut excessuum correctionem, dicens superiores propter odium vel favorem procedere, aut alia similia, eadem poena puniatur, qua conspirantes in priorissam.

Si qua litteras missivas recipere vel dare aut legere, sine licentia priorissae, sive quidpiam extra monasterium mittere, aut sibi data sibi ipsi appropriare aut retinere praesumpserit; similiter etiam si propter alicuius sororis excessum aliquis in saeculo fuerit scandalizatus, praeter poenas in his constitutionibus statutas, tempore horarum canonicarum et actionum gratiarum post prandium prostrata permaneat ante portam chori, dum sorores pertransibunt.

De gravissima culpa.

Cap. XX.

Gravissima culpa est incorrigibilitas illius quae culpas committere non veretur, et poenitentiam peragere recusat.

Si qua apostasiam incurrerit, vel extra limites conventus egressa fuerit, sciat se in sententias excommunicationis, omnesque alias censuras et poenas ex decretis sacri generalis concilii Tridentini, ac aliis apostolicis Summorum Romanorum Pontificum constitutionibus contra huiusmodi delinquentes inflictas, ipso facto incurrere, et ideo in eas incurrisse declarandam fore, ac graviter coercendam et puniendam esse prout etiam declarari, coerceri et puniri mandatur.

Gravissima etiam culpa est si qua fuerit inobediens, et ob manifestam rebellionem mandato priorissae seu superioris sibi specialiter vel omnibus generaliter facto non obtemperaverit.

Si qua, quod Deus, qui est fortitudo omnium in se sperantium, non permittat, in peccatum carnis inciderit.

Si qua proprium habuerit vel se habere confessa fuerit; quod si etiam ita

esse in eius obitu deprehendatur, ecclesiastica careat sepultura.

Si qua in priorissam vel in aliquam aliam sororem violentas manus iniecerit.

Si qua crimen alicuius ex sororibus vel conventus quovis modo personis extraneis, ex quo soror vel ipse conventus infamari possit, aliosve actus secretos conventus detexerit.

Si qua pro se vel aliis aliquid ambitiosum, aut officia aut aliud quidpiam contra Ordinis constitutiones procuraverit; hae quidem sorores in carcerem mittantur, ibique ieiuniis et abstinentiis plus vel minus, iuxta quantitatem aut qualitatem delicti, coerceantur pro prudentia seu discretione priorissae, aut vicarii vel commissarii generalis; quamlibet autem istarum delinquentium sorores ceterae statim atque priorissa mandaverit, sub rebellionis poena, in carcerem ducere teneantur, eamque, exceptis custodibus, non alloquantur, nec ulla ad eam soror aliquid mittat sub eadem poena. Quod si ipsa carcerata a carcere aufugerit, soror cuius custodia commissa fuerit, vel quae fugiendi causam praebuerit, si de hoc convicta fuerit, in eodem carcere iuxta delicta reæ fugientis, detineatur.

Adsit carcer destinatus pro sic delinquentibus, a quo detentae ob huiusmodi culpas scandalosas non nisi per vicarium aut commissarium generalem liberari possint.

Apostata et quae carnis vel aliud peccatum, quod in sæculo poenam capitalem mereatur, commiserint, vel quae humiles esse suasque culpas agnoscere recusaverint, seu incorrigibiles se ostenderint, in carcerem detrudantur, nec inde unquam liberentur, nisi earum emendatio et patientia in hoc poenitentiae tempore praeclare perspecta et comprobata fuerit; adeo ut ex consilio et intercessione omnium sororum, cum consensu priorissae, per vicarium generalem vel commissarium liberari aut habilitari mereantur.

Quaecumque autem in huiusmodi carcere detenta fuerit, noverit se voce tam activa quam passiva, ac etiam loco omnique actu legitimo et officio perpetuo privatam esse: quare, et si a carcere liberetur, non propterea ad praedicta restituta erit, nisi specifice et expresse hoc ei beneficium concedatur, et quamvis ad locum restituatur, non tamen ad vocem in capitulo restituta censeatur; quod si etiam ad vocem activam restituta fuerit, non tamen ad passivam restituta intelligatur, nisi tamen id ei, ut dictum est, specialiter et expresse fuerit concessum.

Et nihilominus quae in praedictos casus incurrerit, nunquam habilitari possit, ut ad aliquod officium eligi valeat, neque pro socia sive auscultatrice ad tornum aut locutorium aut ad aliam partem deputari.

Quae vero in carnis peccatum lapsa fuerit, quamvis compuncta et dolens, sua sponte, ad poenitentiam reversa, misericordiam et veniam petat, nullo modo recipiatur, nisi de consilio et licentia vicarii generalis vel commissarii, aut aliqua rationabili causa interveniente.

Si qua unquam convicta fuerit coram priorissa falsum dixisse testimonium, aut consueverit alias infamare, poenitentiam agat hora comedendi, absque manto, sed induta scapulario, super quo duae linguae panni albi anterius et posterius appareant vario modo consutae; ac in medio refectorii humi pane et aqua vescatur, ut vel ex hoc cognoscatur ipsam ob grave linguae vitium taliter puniri, ac inde in carcerem coniiciatur, et si quando a carcere liberetur, voce careat et loco.

Si autem priorissa (quod Deus avertat) in linguam ex dictis culpis incurrat, sta-

tim ab officio deponatur, ut postmodum gravissime puniatur.

Ne praelati monialium facile censurarum et excommunicationis sententias in suis praeceptis, nisi ex gravi causa apponant.

CAP. XXI.

Interdicimus vicario generali et commissario ipsarum monialium superioribus, ne censurarum, excommunicationis sententias sive poenas passim suis praeceptis et mandatis, etiam in concernentibus peccatum, adiiciant, sed potius privationis vocis activae et passivae vel similes poenas imponant, ne ex eo, quod ad medelam inductum est, maiores animarum laquei scrupulique et inquietudines generentur, nisi forte tam gravis causa fuerit ut censurarum sive excommunicationis poena necessario expedire videatur, super quo eorumdem superiorum conscientia oneratur, nec tunc etiam latae sententiae poena absque magna consideratione apponatur.

Praesentes constitutiones et superiorum praecepta, nisi in duobus casibus, ad peccatum mortale non obligare.

CAP. XXII.

Declaramus autem praesentes nostras constitutiones, ac superiorum praedictorum praecepta, ac mandata sororibus vel alicui ipsarum per eos pro tempore facienda, ad poenam peccati mortalis non obligare, nisi contra ipsarum constitutionum praeceptum aliquid per contemptum committatur, aut nisi per praelatum quidpiam praecipiatur in scriptis in virtute Spiritus Sancti et sanctae obedientiae.

Ut Ordinis officiis, rubricis et caeremoniis, in reliquis vero congregationis fratrum Discalceatorum ordinationibus, cum his constitutionibus non præscribuntur, uti debeant.

CAP. XXIII.

Mandamus ut in omnibus super quibus praesentes constitutiones non disponunt, quantum ad officia et caeremonias divini cultus attinet, praedicta monasteria sequantur rubricas et ordinationes ordinarii totius Ordinis Carmelitarum; in his vero quae ad regimen vel ad culpas aut alia similia his constitutionibus non expressa spectabunt, utantur constitutionibus congregationis fratrum Discalceatorum, cum consilio et assensu pro tempore existentis vicarii generalis.

Ut in singulis conventibus habeantur saltem duo codices harum constitutionum, et de earum lectione.

CAP. XXIV.

In singulis conventibus, praeter plurimos Regulae libellos, habeantur saltem duo codices seu libri, in quibus hae constitutiones sint descriptae vel impressae, quorum unus asservetur in arca tribus clavibus obserata, et aliter prae manibus habeatur, ut semel in hebdomada omnibus sororibus simul convenientibus, tempore quo priorissa mandaverit, pars illarum perlegatur. Quas quidem constitutiones singulae sorores memoria maxime retinere studeant, quandoquidem magnum hinc profectum sint consecuturae.

Curent quoque illas saepius perlegere, ac propterea mandatur plures earumdem constitutionum libros in singulis conventibus haberi, ut unaquaeque, cum libuerit, illas in suam cellam deferre et commodius legere possit.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die v iunii MDXC, anno sexto.

Dat. die 5 iunii 1590, pontif. anno VI.

CLXXV.

Confirmatio facultatis vicecamerario concessae super cognitione causarum appellationum damnorum datorum super summam decem scutorum in toto Statu Ecclesiastico interponendarum [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romanus Pontifex in suprema iustitiae Sede a Domino constitutus, pro iniuncto sibi apostolicae servitutis officio, disponere et ordinare, et quae iam disposita et ordinata reperiuntur, declaratione et ampliatione indigere noscuntur, pro personarum commoditate et minori dispendio, declarare et ampliare consuevit, prout, rerum et temporum qualitate pensata, conspicit in Domino salubriter expedire.

Sixtus vicecamerario facultatem cognoscendi causas appellationum damnorum datorum totius Status Ecclesiastici ultra summam 10 scutorum dedit.

§ 1. Nuper siquidem per alias nostras litteras erectionis officii vicecameriatus, et concessionis de illo dilecto filio Alphonso Guevara clerico Neapolitano I. U. D. et in utraque signatura nostra referendario, sub datum kalendis augusti, pontificatus nostri anno quinto, inter cetera eidem Alphonso, et suis in dicto officio successoribus facultatem concessimus omnes et singulas causas appellationum et recursuum damnorum datorum totius Status nostri Ecclesiastici supra summam decem scutorum cognoscendi et decidendi.

Explicat quam mentem habuerit in huiusmodi concessione.

§ 2. Et quia mentis et intentionis nostrae fuit quod confirmatio iudicum causarum eorumdem damnorum datorum, in quolibet loco dicti Status, tam inter damnum inferentes et patientes, quam appellatores et damnorum illatores, aliasque quascumque personas non solum super eisdem damnis datis et illorum refectione et satisfactione, verum etiam quacumque alia causa et re ab eisdem dependente ortarum, et quae pro tempore poterunt exoriri, per appellatores eorumdem damnorum datorum eligendorum et nominandorum, quodque deputatio similium iudicum in secundis instantiis et appellationum in causis infra summam scutorum decem pro tempore vertentibus, quas pro minori partium dispendio in partibus per iudices ab eodem Alphonso vicecamerario et successoribus suis pro tempore deputato et deputandis finiri et terminari volumus, ad ipsum Alphonsum et eius in dicto officio successores dumtaxat spectent et pertineant; ipsique Alphonso et successoribus praedictis ius cognoscendi causas appellationum supra dictam summam decem scutorum, quae inter praedictos appellatores et universitates Status nostri Ecclesiastici et quascumque alias particulares personas vel alios quoscumque, etiam ius a Camera habentes seu habere praetendentes, de et super dictis damnis datis seu illorum occasione quomodolibet vertentibus, et quod pro tempore vertere contigerit, reservatum remaneat; et insuper quod cognitio omnium causarum contraventionum, bannimentorum seu quarumcumque litterarum a quibusvis etiam Romanae Curiae iudicibus, et a Camera ipsa seu quocumque alio iudice, ordinario vel delegato, super dictis damnis datis, vel eorum dependentibus et emergentibus quomodolibet emanatarum, quae tam civiliter quam criminaliter quomodocumque et qualitercumque motae reperiuntur, et quae pro tempore moveri contigeret, ad eumdem Alphonsum et successores praedictos spectet et pertineat.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Causas ipsas infra summam x scutorum privative ad vicecamerarium, appellationes autem causarum ultra dictam summam auctoritate ordinaria ad ipsum spectare declarat

§ 3. Idcirco mentem et intentionem nostram huiusmodi expresse declarare, et omnibus ad quos pertinet et spectat, pertinereque et spectare poterit, notam facere volentes, dictarumque litterarum erectionis et concessionis dicti officii et aliorum praemissorum tenores, praesentibus pro expressis habentes, ipsumque Alphonsum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, motu proprio, non ad ipsius Alphonsi seu alterius pro eo super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia et deliberatione nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudine, harum serie, volumus, decernimus et mandamus ac expresse declaramus quascumque confirmationes in prima, et deputationes eorumdem iudicum in secunda instantiis in eisdem causis in quibusvis locis et partibus dicti Status eligendorum et deputandorum, necnon causarum appellationum et recursuum infra summam scutorum decem committendarum, et contraventionum, bannimentorum et litterarum praedictarum a quibusvis, ut praefertur, emanatarum, ac illarum non paritionis, tam civiliter, quam criminaliter quomodocumque et qualitercumque motarum seu movendarum, ad ipsum Alphonsum et successores praedictos dumtaxat privative ad quoscumque alios, quavis auctoritate, dignitate et praeeminentia suffultos, spectare et pertinere, nemini que alteri licere in eis quovis praetextu aut quavis occasione vel causa se ingerere aut intromittere; illique facultatem concedimus omnes et singulas causas dictam summam decem scutorum excedentes, aliasque praedictas causas etiam inter appellatores et universitates ac alios a Camera ius habentes, vertentes et quae pro tempore vertere contigerit, ac contraventionum et non paritionis praedictarum coram quocumque aut quibuscumque iudice seu iudicibus, ordinariis seu delegatis, etiam vigore specialis rescripti in signatura nostra iustitiae aut alibi, praeterquam in nostra signatura gratiae manu nostra propria in futurum tantummodo signandi, nunc et pro tempore introductas et introducendas auctoritate sua ordinaria, vigore praesentium, ab illis reassumendi, et eisdem iudicibus ac partibus toties quoties opus fuerit, etiam sub poenis pecuniariis et censuris ecclesiasticis inhibendi, et censendi; et poenas huiusmodi non parentes et inobedientes incidisse et incurrisse, servata forma concilii Tridentini, declarandi, aggravandi, reaggravandi, ac brachium saeculare invocandi, et mandatum executivum decernendi et relaxandi, ac exequi faciendi, necnon quemcumque notarium adscribendi in eisdem causis Alphonso et successoribus praedictis gratum arbitrio suo deputandi.

Hanc vero concessionem fore perpetuam.

§ 4. Decernentes praeterea ac volentes ac mandantes iurisdictionem et facultatem per praesentes eisdem Alphonso et successoribus, ut praefertur, concessam perpetuis futuris temporibus durare, et Alphonsum ac successores praedictos illas exercere posse et debere, tam durantibus moderno et aliis quibuscumque, si quos postea fieri contigerit, appaltibus et concessionibus damnorum datorum huiusmodi, quam illis finitis et cessantibus; necnon etiam si ipsa officia seu emolumenta damnorum datorum seu eorum aliqua communitatibus et universitatibus civitatum, terrarum et locorum dicti Status, per nos et successores nostros, aut Sedem et Cameram Apostolicam, seu quoscumque legatos, vicelegatos et guberna-

tores, aut alios quacumque facultate ad id suffultos, concederentur seu restituerentur, aut in quemvis alium statum et formam maturentur et redigerentur.

Nec ie dubiam revocari posse.

§ 5. Praesentes quoque de subreptionis vel obreptionis vitio, seu intentionis nostrae aut quopiam alio defectu notari, impugnari aut invalidari, seu sub quibusvis similium vel dissimilium aut aliarum gratiarum revocationibus, limitationibus, reductionibus aut declarationibus comprehendi non posse aut debere, sed semper validas et efficaces existere, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et reintegratas fore et esse; sicque et non alias per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam Camerae Apostolicae clericos et Sacri Palatii Apostolici auditores ac S.R.E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane decernimus quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Obstantium derogatio.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac eorumdem officiorum damnorum datorum et cuiuslibet eorum erectionibus, si quae sint, concessionibus, privilegiis, gratiis, immunitatibus, facultatibus et indultis; ac quarumcumque civitatum, terrarum, castrorum et locorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, reformationibus, privilegiis, usibus, stylis et consuetudinibus; necnon felicis recordationis Pii Papae IV, praedecessoris nostri, de gratiis et concessionibus, etiam minimum Camerae Apostolicae ius aut interesse concernentibus in eadem Camera infra certum inibi expressum terminum insinuandis et registrandis; et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, sub quibusvis limitationibus, decretis et indultis, et quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis. Quibus omnibus, etiamsi de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda, aut quaevis etiam exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si praesentibus de verbo ad verbum inserti forent, pro plene et sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XV iulii MDXC, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 15 iulii 1590, pontif. anno VI.

CLXXVI.

Concessio diversorum privilegiorum et gratiarum civitati, civibus et incolis civitatis Lauretanae [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium

Magnifica Sedis Apostolicae providentia non solum civitates et loca suae ditioni immediate subiecta suis antiquis gaudere permittit privilegiis, sed prout dignum, temporum et locorum pensata qualitate, iudicat, favoribus gratiis et privilegiis amplioribus prosequitur.

Laureti qualitates commemorat Sixtus, et quae ipse fecerit ad illius decorem promovendum.

§ 1. Cum igitur nos, considerantes oppidum olim Lauretanum nuncupatum, in provincia Piceni situm, nullius dioecesis, Sedi Apostolicae immediate subiectum, in toto orbe celeberrimum, et in eo unam insignem collegiatam ecclesiam sub invocatione B. M. V. Dei Genitricis fundatam existere, in cuius medio illud sacrum cubiculum divinis mysteriis consecratum, in quo eadem Virgo Maria nata

1 Ex Regest. in Secret. Brev.

fuit, et ibidem ab Angelo salutata, mundi Salvatorem de Spiritu Sancto concepit, ministerio angelorum illuc translatam, et ad dictam ecclesiam ob miracula, quae in dies omnipotens Deus, intercessione et meritis eiusdem Beatae Mariae Virginis, in eodem cubiculo operari dignatur, christifideles ex omnibus mundi partibus devotionis causa confluere; ac propterea cupientes oppidum et ecclesiam huiusmodi digrioribus titulis et nominibus decorare, oppidum in civitatem Lauretanam nuncupatam, ecclesiam vero huiusmodi in cathedralem apostolica auctoritate perpetuo erexerimus et instituerimus, ac montem illi imminentem deprimi, civitatemque ampliari, arcemque Turronem nuncupatam includi, aliaque pro illius ornamento et civium commoditatibus fieri mandaverimus.

Civitatis civibus et incolis renovat privilegia, quibus S. Domus fruitur, et quibus gaudebant ante erectionem Lauretí in civitatem.

§ 2. Ne igitur in reliquis defuisse videamur, motu proprio, non ad alicuius nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate et certa scientia nostris, eidem civitati Lauretanæ, ac illius civibus et incolis omnibus, omnia et singula privilegia, praerogativas, exemptiones a quibusvis gabellis impositis et in futurum imponendis, militumque receptionibus et hospitiis, ceterasque immunitates, quibus sacra domus Lauretana, et oppidum praedictum, illiusque oppidani, et antequam in civitatem erigeretur, utebantur et fruebantur ac gaudebant, necnon arcem seu Turronem praedictum, cum illius adiacentiis et pertinentiis universis, pro palatio publico construendo, ita quod ipsi cives vigore praesentium, absque cuiusvis iudicis vel potestatis ministerio, illius corporalem, realem et actualem possessionem capere et apprehendere libere et licite valeant, perpetuo concedimus et elargimur.

§ 3. Insuper, ut illorum utilitati et commoditatibus provideamus, nundinas publicas imposterum die xv novembris, quo die nundinae in civitate Recanatensi quotannis celebrari solitae finire noscuntur, cum omnibus et singulis facultatibus, privilegiis et immunitatibus quibus cives Recanatenses utuntur, potiuntur et gaudent, in eadem civitate Lauretana perpetuis futuris temporibus incipiendas, et per totum mensem decembris annis singulis finiendas sine praeiudicio alicuius, nec exemptionem habeant nisi ad dictam civitatem Lauretanam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, instituimus, et fieri praecipimus et mandamus.

Nundinas publicas ibidem pro die xv novembris indicit.

Clausulae ad concessionis stabilitatem.

§ 4. Decernentes cives Lauretanos, necnon advenas et mercatores confluentes super praemissis a nemine molestari aut perturbari posse vel debere, sicque ab omnibus censeri, et ita per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, sublata illis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores deputat.

§ 5. Quocirca venerabilibus fratribus Maceratensi et Lauretano episcopis, et dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, eisdem civibus Lauretanis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praemissis omnibus pacifice frui et gaudere, non permittentes ipsos desuper a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, quomodolibet indebite molestari vel perturbari; contradictores quoslibet per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogat obstantibus.

§ 6. Non obstantibus felicis recordationis Pii Papae IV, praedecessoris nostri, super gratiis qualecumque minimum interesse Camerae Apostolicae concernentibus, in eadem Camera registrandis, ita quod praesentes in eadem Camera praesentari aut registrari facere nullo modo teneantur; ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; dictaeque civitatis Lauretanae, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis et litteris apostolicis quibusvis personis quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXII augusti MDXC, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 22 augusti 1590, pontif. an. VI.

CLXXVII.

Institutio Universitatis studii generalis diversarum scientiarum et bonarum artium in collegio presbyterorum Societatis Iesu, a Carolo Austriae archiduce in oppido Graecensi, Salzburgensis dioecesis fundato, et a Gregorio XIII erecto, cum redituum assignatione et privilegiorum elargitione.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Coelestis Patris providentia ad Summi Apostolatus apicem evecti, tamquam de excelso monte ad ima agri irrigui militantis ecclesiae nostrum dirigentes intuitum, ac considerantes quod per litterarum studia ad bene beateque vivendum via praebetur, veritas agnoscitur, iustitia colitur, ceteraeque virtutes illustrantur, ac humanae prosperitatis conditio augetur, fides catholica et cultus divinus protenditur ad ea per quae studia huiusmodi ubilibet, maxime in regionibus ubi maior necessitas urget, propagentur, et humiles personae ad excelsum felicitatis fastigium pervenire cupientes in hoc pro eorum proposito utilius confoveri, ac laborum suorum honores et praemia consequi valeant, praesertim dum principum christianorum vota id exposcunt, libenter intendimus, et in his partes apostolicae providentiae impendimus, prout in Domino conspicimus, salubriter expedire.

Carolus archidux Austriae ad fidem catholicam retinendam et augendam, in oppido Graecen. Salzburgensis dioecesis, collegium presbyterorum Societatis Iesu fundavit, et Gregorius XIII illud erexit et instituit.

§ 1. Sane, exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii nobilis viri Caroli archiducis Austriae, qui etiam Styriae, Carinthiae, et Carniolae dux existit, petitio continebat quod, postquam alias felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, in oppido Graecensi, Salzburgensis dioecesis, dicti Caroli archiducis dominio in temporalibus subiecto, collegium presbyterorum Societatis Iesu propriis sumptibus ipsius Caroli archiducis fundatum et extructum, auctoritate apostolica perpetuo erexit et instituit, ac inter alia eidem collegio, pro illius magistrorum, scholarium et aliorum dictae Societatis religiosorum sustentatione, pensionem annuam duorum millium et ducentorum florenorum Remensium super monasterii seu domus de Milstade nuncupati eiusdem dioecesis, quod seu quae olim Cisterciensis seu alterius Ordinis, postea vero Ordine ipso ac statu et essentia regularibus, necnon conventualitate ac forsan nomine monasterii in eo suppressis et extinctis, militiae seu Ordinis militaris Sancti Georgii, etiam tunc forsan extinctae seu extincti, licet aliquot sacerdotes in militia seu Ordine militari

huiusmodi adhuc tunc remanerent, et quod seu quae de inrepatronatus einsdem Caroli, ac pro tempore existentis Austriae archiducis et seu praedictae Carinthiae ducis, ex fundatione vel dotatione aut ex privilegio apostolico, cui non est hactenus in aliquo derogatum, esse dignoscitur, ac in quo seu qua a quadraginta annis et ultra, ex quo militia seu Ordo militaris huiusmodi defecit, unus administrator constitui, et per eumdem administratorem illud seu illa gubernari, ac per ipsum de eiusdem domus fructibus, redditibus et proventibus disponi consuevit, fructibus, redditibus et proventibus huiusmodi, dicta auctoritate [1], sub certis modo et forma tunc expressis constituit et assignavit, volens ut, quandocumque et quotiescumque dictus Carolus archidux vel eius successores aliqua alia bona etiam monasterii seu domus huiusmodi, quorum annui reditus, deductis oneribus, ad parem valorem ascenderent, ipsi collegio assignavissent, pensio praefata cassata et nulla censeretur eo ipso, assignatio vero vim applicationis eadem auctoritate factae obtineret, prout in eisdem praedecessoris litteris desuper confectis plenius continetur.

Et modo idem Carolus huic Pontifici pro erectione Studii generalis in dicto collegio ad maiorem eius profectum instat

§ 2. Cum autem praedictus Carolus archidux, avitam et a maioribus suis acceptam catholicam religionem sartam tectam et inviolatam in locis sibi subiectis ubi viget conservare, sicubi vero collapsa est, hac potissimum ratione restituere, suosque subiectos quamplurimos ad litterarum studia navandamque bonis artibus operam excitare cupiens, atque utraque in re praedictae Societatis Iesu operam et industriam laboresque ea de causa susceptos valde utiles et fructuosos in dies magis expertus, et ampliores manipuli ex diversarum nationum aut linguarum agris, quarum provincias dictus Carolus archidux possidet, opitulante Deo, colligi possint, Studii generalis Universitatem in dicto collegio potissimum auctoritate praedicta erigi, eiusque curam ac regimen praedictae Societati committi et mandari desideret; cumque ad hunc effectum etiam hortum ipsi collegio contiguum pleno iure ad praedictum Carolum archiducem spectantem, et certam etiam tunc expressam quantitatem salis ex salinis ibidem ad eumdem Carolum archiducem pertinentibus per eius ministros eidem collegio quotannis in certis terminis similiter tunc expressis porrigendam; partem etiam tunc designatam Murae fluvii oppidi Graecensis praefati, cum omnibus suis emolumentis, commodis et iuribus, ut piscium copia eis non deesset, eidemque collegio pie ac liberaliter in perpetuum concesserit, et amplioribus etiam immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, privilegiis et gratiis ipsum collegium et Studium generale sic erigendum ornaverit et cumulaverit, ac ad substinenda onera impensasque pro ipsius Studii generalis conservatione et amplitudine collegii praefati reditus annuos augendos esse necessario existimet, ac quantum in eo est sedulo providere intendat: propterea nobis humiliter supplicari fecit quatenus, subditorum suorum saluti et commodo consulentes, in praefato oppido et aedibus dicti collegii, Studii generalis Universitatem, in qua Societatis religiosi huiusmodi theologiam, philosophiam ac ingenuas artes publice profiterentur, et iuvenes quoscumque docerent, auctoritate praedicta perpetuo erigere et instituere, aliasque in praemissis opportune providere, de benignitate apostolica dignaremur.

Et illud erigit sub regimine dictae Societatis Iesu.

§ 3. Nos igitur, qui dudum inter alia voluimus et ordinavimus quod litterae reservationis vel assignationis cuiusvis pensionis annuae super alicuius beneficii ecclesiastici fructibus expedire non possent, nisi de consensu illius qui dictam

1 Cherub. totum hoc incisum supplet ..... *redditibus et proventibus disponi consuevit, fructibus, redditibus et proventibus huiusmodi dicta auctoritate, etc.* (R. T.).

pensionem persolvere tunc haberet, praefatum Carolum archiducem a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, in oppido praedicto, et aedibus dicti collegii, ubi nunc scholae sunt seu forsan in ampliorem formam construentur, Universitatem Studii generalis, in qua religiosi Societatis huiusmodi theologiam, philosophiam et ingenuas artes publice profiteantur, ac iuvenes quoscumque doceant, ad instar aliarum Universitatum Studiorum generalium, tam in transalpinis provinciis et regnis, quam alias ubilibet erectarum, auctoritate apostolica, tenore praesentium, sine alicuius praeiudicio, perpetuo erigimus et instituimus; ipsamque Universitatem ac Studium generale sic erectam et institutam, curae, regimini et administrationi rectoris collegii huiusmodi pro tempore existentis, qui totius Universitatis rector existat, praedicta auctoritate, etiam perpetuo, supponimus et submittimus.

Privilegiaque aliorum Studiorum generalium ei concedit

§ 4. Ac eidem Universitati illiusque rectori, magistris, scholasticis aliisque praefatis universis et singulis, ut omnibus et quibuscumque privilegiis, indultis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, favoribus, gratiis, praerogativis, honoribus et praeeminentiis, huiusmodi Universitatibus illarumque pro tempore existentibus rectoribus, magistris, doctoribus, lectoribus, praeceptoribus, scholasticis, procuratoribus, bidellis, nunciis, officialibus, ministris et aliis personis in genere vel in specie, tam praefata quam imperiali, regia aut ducali auctoritatibus, et alias quomodolibet pro tempore concessis, non solum ad eorum instar, sed pariformiter et aeque principaliter, in omnibus et per omnia uti, potiri et gaudere. Insuper rectori eiusdem Universitatis et collegii pro tempore existenti, ut illos quos in ipsa erecta Universitate vel etiam alibi in quavis alia per debitum tempus studuisse, ac scientia et moribus idoneos esse repererit, in praefatis facultatibus artium et theologiae ad baccalaureatus etiam formati, licentiaturae, laureae, doctoratusque et magisterii gradus, servata forma Viennensis concilii, et alias iuxta Universitatum aliorum Studiorum generalium consuetudines et erectae Universitatis statuta, promovere, et ipsorum graduum solita insignia eis exhibere utque ad dictos gradus sic per illum promoti postea publice et privatim, etiam in omnibus aliis Universitatibus Studiorum generalium facultates praefatas, interpretari et alios docere, et de eis disputare, gradui seu gradibus huiusmodi convenientes actus exercere, ac in omnibus privilegiis, gratiis, favoribus, praerogativis et indultis, quibus alii in praedictis seu aliis Universitatibus et alibi, iuxta illarum constitutiones et mores, ad gradus praefatos promoti, iure vel consuetudine utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt in futurum, in omnibus et per omnia, perinde ac si gradus ipsos in Universitatibus huiusmodi iuxta illarum mores et consuetudines rite suscepissent, uti, potiri et gaudere.

Praeposito generali dictae Societatis dat facultatem statuta pro illius felici regimine edendi.

§ 5. Necnon moderno et pro tempore existenti dictae Societatis praeposito generali, ut per se vel dicti collegii et erectae Universitatis rectorem aut alium seu alios, pro salubri et felici directione dictae Universitatis erectae, ac rectoris, magistrorum, procuratorum, bidellorum, nunciorum et aliorum ministrorum et officialium muneribus et functionibus mo-

doque et forma docendi, et alias sua officia exercendi, ac scholasticorum manutentione, quaecumque statuta et ordinationes licita et honesta ac sacris canonibus et concilii Tridentini decretis non contraria, edere et promulgare, eaque pro temporum, rerum et personarum qualitate mutare, corrigere et reformare, seu illa cassare et abrogare, ac alia de novo edere, et sub illorum observatione poenas eius arbitrio imponere.

Lectoresque et officiales omnes eligendi

§ 6. Dictaeque erectae Universitatis doctores, magistros, lectores, scholasticos, procuratores, bidellos aliosque ministros et officiales eligere et amovere, seu electiones factas confirmare licite valeat, auctoritate apostolica, tenore praesentium huiusmodi, etiam perpetuo concedimus et indulgemus.

Bona pro Carolum collegio donata, hic Pontifex perpetuo eidem applicat,

§ 7. Demum bona et iura a praedicto Carolo archiduce, ut praefertur, collegio et illius Universitati per praesentes erectae praedictis concessa et donata, auctoritate et tenore praefatis similiter perpetuo applicatis, applicamus et appropriamus.

Annuumque redditum assignat.

§ 8. Praeterea in augumentum dotis collegii et erectae Universitatis huiusmodi, utque dictae Societatis presbyteri ac alii inibi pro tempore degentes commodius sustentari valeant, eis de alienius subventionis auxilio providentes, ultra praedictam tum ut praefertur assignatam, aliam pensionem annuam aliorum duorum millium florenorum etiam Remensium, itaut utraque pensio huiusmodi in universum et insimul ad summam quatuor millium et ducentorum florenorum similium ascendat, super monasterii seu domus huiusmodi fructibus, redditibus et proventibus, etsi super illis aliae pensiones annuae aliis personis assignatae existant, ac omnes pensiones huiusmodi insimul eorumdem fructuum, redituum et proventuum medietatem excedant, ac omnes illos absorbeant, pro tempore existenti rectori vel alteri superiori collegii et erectae Universitatis huiusmodi, vel eius procuratori, ad hoc ab eo speciale mandatum habentis, per pro tempore existentem monasterii seu domus huiusmodi administratorem et eius successores monasterium seu domum huiusmodi pro tempore quomodolibet obtinentes, aut eorumdem fructuum, redituum et proventuum fictuarios seu alios monasterii seu domus huiusmodi officiales, annis singulis in quatuor terminis, singulo videlicet trimestri, pro quarta parte pensionis quatuor millium et ducentorum florenorum huiusmodi, prima solutione in principio mensis ianuarii proxime praeteriti incipiente, et sic deinceps pro quarta parte pensionis quatuor millium et ducentorum florenorum huiusmodi de trimestri in trimestri, in fine cuiuslibet trimestris, non obstante quacumque mutatione ipsorum fructuum, redituum et proventuum aut bonorum quorumcumque ad monasterium seu domum huiusmodi pertinentium, quibuscumque temporibus vel causis contingente, quam propterea, quocumque modo aut titulo fieri contigerit, et quatenus eorumdem collegii et erectae Universitatis fundationi, ac eiusdem Caroli archiducis ordinationi ac pensionis huiusmodi reservationibus, constitutionibus et assignationibus praeiudicet, subreptitiam, irritam et inanem nullinsque prorsus roboris vel momenti esse decernimus, integre persolvendam, auctoritate apostolica, tenore praesentium huiusmodi pariter perpetuo reservamus, constituimus et assignamus; decernentesque priorem pensionem a dicto praedecessore ut praefertur reservatam, etiam non obstante eiusdem praedecessoris decreto praefato per ipsum apposito, propter praemissa minime cessare, neque priorem pensionem huiusmodi cassatam vel extinctam

esse aut fore, sed alias iuxta prioris reservationis formam et teuorem in dictis terminis persolvi debere et in suo robore permanere, perinde ac si decretum praedecessoris huiusmodi appositum ab initio non fuisset.

Clausulas huius constitutionis praeservativas apponit

§ 9. Ac praesentes litteras nullo tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel alio quovis defectu notari seu impugnari posse; sicque in praemissis universis et singulis per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari; necnon administratorem praefatum et monasterii seu domus huiusmodi pro tempore existentem ad integram solutionem pensionis quatuor millium et ducentorum florenorum praedictis rectori vel superiori collegii et erectae Universitatis huiusmodi faciendam, iuxta posterioris reservationis, constitutionis et assignationis praedictarum tenorem, fore efficaciter obligatos; ac volentes et eadem aucturitate apostolica statuentes quod ille ex administratore et successoribus praefatis, qui in dictis terminis, vel saltem intra triginta dies illorum singulos immediate sequentes, pensionem quatuor millium et ducentorum florenorum huiusmodi per eum tunc debitam non persolverit, lapsis diebus eisdem, sententiam excommunicationis incurrat, a qua donec rectori vel superiori collegii et erectae Universitatis huiusmodi vel eorum procuratori praefatis de pensione quatuor millium et ducentorum florenorum huiusmodi per eum tunc debita integre satisfactum, aut alias cum dictis rectore seu superiore vel eorum procuratore praefato super hoc amicabiliter concordatum fuerit, praeterquam in articulo mortis constitutus, absolutionis beneficium nequeat obtinere. Si vero per sex menses dictos triginta dies immediate sequentes sententiam ipsam animo, quod absit, substinuerit indurato, ex tunc, effluxis mensibus praedictis, ipsis regimine et administratione monasterii seu domus huiusmodi perpetuo privatus existat, illudque seu illa vacare censeatur eo ipso.

Executores quoque deputat.

§ 10. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Salzburgensi et Amerinensi episcopis, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, faciant pensionem quatuor millium et ducentorum florenorum huiusmodi rectori vel superiori vel eorum procuratori praefatis, iuxta posterioris reservationis, constitutionis, assignationis et decreti tenorem, integre persolvi; et nihilominus quemlibet ex administratoribus monasterii seu domus, et successoribus suis praefatis, quem huiusmodi excommunicationis sententiam incurrisse eis constiterit, quoties super hoc pro parte rectoris vel superioris praedictorum fuerint requisiti, easdem praesentes et in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, tamdiu dominicis et aliis festivis diebus, in ecclesiis, dum maior inibi populi multitudo ad divina convenerit, excommunicatum publice nuncient, ac faciant ab aliis nunciari, ac ab omnibus arctius observari et evitari, donec rectori vel superiori aut procuratori praefatis de pensione quatuor millium et ducentorum florenorum huiusmodi tunc debita fuerit integre satisfactum, ipseque excommunicatus ab huiusmodi excommunicationis sententia abso-

lutionis beneficium meruerit obtinere, contradictores, per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo.

Contrariis derogat quibuscumque.

§ 11. Non obstantibus voluntate priori et ordinationibus nostris praefatis, necnon constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasterii seu domus et illius Ordinis ac Universitatis praefatorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si administratori et successoribus suis praefatis, vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod ad praestationem vel solutionem pensionis alicuius minime teneantur, et ad id compelli; aut quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem [1].

Sanctionem poenalem subiicit.

§ 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae absolutionis, erectionis, institutionis, suppositionis, submissionis, indulti, applicationis, appropriationis, reservationis, constitutionis, assignationis, decreti, voluntatis, statuti et mandati infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXXXV kalendis ianuarii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 1 ianuar. 1585, pontif. anno I.

1 Cherub. addit: *Ex qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali vel speciali, cuiusvis tenoris existat, per quam praesentibus non expressam vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiae impediri valeat quomodolibet vel differri, et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis* (R. T.).

MONITUM

Quam in Mainardiana editione Magni Bullarii Romani ad Sixti PP. V pontificatum *Appendicem* nacti sumus, illam suis in locis, temporum servata serie, apte disponere nobis in animo erat. Verum cum una et altera ex Sixtinis constitutionibus primo initio suae sedi redditae non fuerint, visum nobis omnia nunc imprimere est eo ordine, quo typis Mainardi Romae commissa fuerunt. Nostra enim Taurinensis nihil est aliud quam altera Bullarii editio, quae cum Cocqueliniana adamussim congruit.

EDITORES TAURINENSES

APPENDIX

AD CONSTITUTIONES SIXTI PP. QUINTI

An. C. 1585

I.

Erectio parochialis ecclesiae S. Ioannis Baptistae in loco de Almerin a regia capella distinctae, cum assignatione dotis pro rectore, duobus capellanis ac thesaurario [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, venerabili fratri archiepiscopo Ulixbonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Congruit et convenit honestati, ut ea quae de Romani Pontificis gratia processerunt, licet, eius superveniente obitu, litterae apostolicae desuper confectae non fuerint, suum sortiantur effectum.

Ioannes primus regis capellam de Almerin erexerat.

§ 1. Dudum siquidem felicis memoriae Gregorio PP. XIII, praedecessori nostro, pro parte charissimi in Christo filii nostri, tunc sui, Philippi Portugalliae et Algarbiorum regis illustris exposito, quod, postquam antea clarae memoriae Ioannes primus eius nominis dictorum regnorum rex, quaedam palatia in loco de Almerin., Ulixbonensis dioecesis, aedificari et in illis unam capellam erigi et institui fecerat; eidemque capellae decimas quarumdam terrarum et possessionum tunc incultarum, certosque alios fructus et decimas, quae in sui tunc et pro tempore existentium regum Portugalliae capellani maioris, ac duorum capellanorum, qui in dicta capella divina officia celebrarent, sustentationem cedebant, apostolica auctoritate, perpetuo uniri seu applicari et appropriari obtinuerat; et ab inde usque ad tempus similis memoriae Ioannis III, eorumdem regnorum regis praedictus capellanus maior fructus et decimas huiusmodi pro se et dictorum capellanorum sustentatione ad eius libitum et arbitrium recipere et exigere consueverat; ac venerabilis frater noster, tunc suus, Ioannes archiepiscopus Bracharensis, tunc in minoribus constitutus, de dicti Ioannis III regis et eius tunc capellani maioris consensu, fructus et decimas huiusmodi, dicta auctoritate, sibi, quoad viveret, dumtaxat concedi et reservari obtinuerat, illosque longo tempore perceperat; et in loco praedicto plures aliae aedes fabricatae fuissent, et plures habitatores ibi

1 Ex Regest. in Secret. Camerae Apost.

convenissent, nec possent in regia capella, ob illius angustiam, aut alias, missas et alia divina officia commode audire; dictusque Ioannes III rex, volens saluti aliorum incolarum dicti loci consulere, unam ecclesiam a capella praedicta separatam et distinctam, in qua incolae praedicti ad missae sacrificium et alia divina officia audiendum convenirent, de licentia ordinarii, fundari et constitui fecerat et curaverat; necnon similis memoriae Henricus dictorum regnorum rex, attendens quod presbyteri, qui in dicta ecclesia noviter constructa curam animarum incolarum huiusmodi exercebant, nullum aliud stipendium aut reditum habebant quam oblationes quas incolae praedicti pro vivis atque defunctis sponte offerebant; quodque populus in dicto loco in dies magis crescebat, et tam incolarum quam curialium et aliorum curiam pro tempore regum Portugalliae sequentium et in eumdem locum affluentium animarum cura, ob paupertatem dictae ecclesiae, unitos, annexos et incorporatos, ac eidem Ioanni archiepiscopo, tunc in minoribus constituto, concessos et reservatos ut praefertur, ad valorem annuum quadringentorum ducatorum auri de Camera tunc ascendentes, cum primum concessionem et reservationem dicto Ioanni archiepiscopo factas praedictas, per illius obitum seu alias quovis modo cessare contingeret, ab ipsa capella perpetuo separari et dismembrari, ac dictam ecclesiam in parochialem ecclesiam eiusdem loci et illius districtus, ac illorum incolarum et habitatorum, sub invocatione Sanct Ioannis Baptistae, cum fonte baptismali et aliis parochialibus insignibus, pro presbytero saeculari futuro ipsius ecclesiae rectore, qui curam animarum parochianorum eiusdem exercere, et ipsis parochianis sacramenta Ecclesiae ministrare, aliasque ipsi ecclesiae in divinis inservire; necnon in eadem ecclesia duo perpetua simplicia servitia sacerdotalia, et personalem residentiam requirentia beneficia ecclesiastica, pro duobus inibi futuris beneficiatis perpetuis, qui dictum rectorem in exercitio curae animarum et sacramentorum praedictorum administratione, ac divinorum officiorum celebratione coadiuvare, quique ac etiam rector missas et alia divina officia ab ipso Henrico rege seu loci ordinario ordinanda, celebrare tenerentur; et insuper unum simplex officium ecclesiasticum, thesauraria nuncupandum, pro uno presbytero aut ecclesiastico saeculari, thesaurario nuncupando, qui paramentorum et ornamentorum ac rerum cultui divino necessariarum curam haberet; nec non in dicta capella unam perpetuam capellaniam sine cura pro uno perpetuo capellano, qui inibi personaliter residere, et iuxta ordinationem regis Portugalliae pro tempore existentis missas diebus per dictum ordinarium statuendis celebrare, et curam ipsam capellam ab immunditiis purgandi seu purgari faciendi habere deberet et teneretur, similiter perpetuo erigi et institui; ipsisque ecclesiasticis beneficiis thesaurariae ac capellaniae sic erectis et institutis pro eorum dote, ac fabricae reparatione et manutentione paramentorum et ornamentorum ecclesiasticorum, aliorumque divino cultui necessariorum emptione, omnes et singulos fructus et decimas praedictas, arbitrio Henrici regis ac seu ordinarii praedictorum distribuenda, et cuique ecclesiae, beneficiorum et thesaurariae ac capellaniae praedictorum assignanda; nec non quaecumque alia bona mobilia, et immobilia ipsis ecclesiae, beneficiis et thesaurariae per dictum Henricum regem et successores suos ac etiam quoscumque alios pro tempore quomodolibet relicta, itidem perpetuo applicari et appropriari;

Ioannes III pro incolarum commodo aliam capellam a regia distinctam erexit

Henricus rex erectam a Ioanne III capellam parochiam constitui curavit, praebendasque nonnullas instituit pro rectore, duobus capellanis, thesaurario, etc

Rectoris capellanorum ac thesaurarii praesentationem sibi suisque successoribus reservavit.

ac etiam limites ipsius parochiae a praedicto ordinario posse designari; nec non iuspatronatus et praesentandi personas idoneas ad ecclesiam, beneficia, thesaurariam et capellaniam huiusmodi loci ordinario, aut Romano Pontifici, illorum pro tempore occurrente vacatione, et apud Sedem Apostolicam, et per ordinarium aut Romanum Pontificem praedictum ad praesentationem huiusmodi instituendas, praedicto Henrico et pro tempore existenti Portugalliae et Algarbiorum regi pariter perpetuo reservari et concedi; aliaque ab eorum praedecessore obtinuerat, prout in litteris apostolicis desuper confectis plenius continebatur.

Quae tamen cum temporibus Philippi II regis executioni demandata non fuerint, idem rex alio modo provideri petiit a Gregorio XIII

§ 2. Et in eadem expositione subiuncto quod, licet litterae praedicto ordinario praesentatae fuissent, ac concessio et reservatio fructuum et decimarum eidem Ioanni archiepiscopo factae per provisionem de eius persona tunc ecclesiae Bracharensis certo modo pastoris solatio destitutae, factam, et muneris consecrationis susceptionem, cessavissent; nihilominus ad distributionem fructuum et decimarum illorumque assignationem parochiali ecclesiae, beneficiis, thesaurariae et capellaniae praedictis eatenus deventum non fuerat; nec rector aut beneficiati vel thesaurarius vel capellanus in ecclesia et capella huiusmodi instituti fuerant, et propter status regnorum Portugalliae mutationem cessabant causae propter quas praemissa disposita et ordinata fuerant; et propterea idem Philippus rex desiderabat eadem praemissa pro tunc temporis exigentia in parte moderari.

Quare Gregorius Papa archiepiscopo Ulisbonensi mandavit ut certam dotem modo tunc designato unicuique constitueret.

§ 3. Quare pro parte dicti Philippi regis eidem Gregorio praedecessori humiliter supplicato quatenus in eisdem praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaretur, praedictus praedecessor, qui ad redituum beneficiorum ecclesiasticorum decentem moderationem, iuxta eorumdem status exigentiam, et prout vota catholicorum regum exposcebant, libenter intendebat, dictum Philippum regem a quibusvis excommunicationis, *etc.*; nec non dictarum litterarum tenorem pro expressis habens, huiusmodi supplicationibus inclinatus, sub datum v idus martii, pontificatus sui anno XIII, voluit et concessit fraternitati tuae committi et mandari ut parochiali ecclesiae, pro illius rectoris pro tempore existentis sustentatione, quinquaginta cruciatos monetae Portugalliae in pecunia numerata, ac duos tritici et alios duos hordei modios, nec non sex cantara olei annuatim valorem annuum centum ducatorum auri constituentia, ac duas ex quatuor partibus oblationum pedis altaris vel alias nuncupatarum, eidem parochiali ecclesiae illiusque ministris a christifidelibus pie erogandarum; uni autem ex dictis duobus beneficiis, ut praefertur, erectis, pro illius perpetui beneficiati, qui omnia et singula in dictis litteris contenta adimplere deberet et teneretur, sustentatione triginta cruciatos etiam in pecunia numerata, ac duos tritici et unum hordei modios, nec non alteram ex duabus remanentibus oblationum partibus annuatim valorem annuum sexaginta ducatorum auri de camera excedentes; non thesaurario vero alios triginta cruciatos similes in pecunia numerata, et unum tritici modium, et reliquam quartam partem oblationum praedictarum valorem annuum quinquaginta ducatorum similium non excedentes; ac pro fabrica et reparatione ecclesiae et paramentorum, aliorumque necessariorum, triginta cruciatos similes; capellaniae aut presbyteris pro illius perpetuo capellano, qui missam quotidie, excepto uno die in qualibet hebdomada, celebrare, aliaque in dictis litteris expressa adimplere, ac visitationi, correctioni et obedientiae ca-

pellani maioris regum Portugalliae subiacere deberet, pro illius manutentione, quinquaginta cruciatos similes itidem in pecunia numerata, ac duos tritici modios etiam annuatim, septuaginta ducatorum similium valorem annuum non excedentes; residuum vero fructuum et decimarum praedictorum, ducentos ducatos similes annuatim non excedens, capellae regum Portugalliae nuncupatae in civitate Ulixbonensi institutae, in distributiones quotidianas presbyteris et ecclesiasticis actu illi inservientibus manualiter erogandas, vel altari praedicto loco per dictum Philippum regem designando convertendum, altero ex dictis duobus beneficiis suppresso et extincto, ac reliquis omnibus in dictis litteris contentis salvis remanentibus, perpetuo applicare et appropriare, auctoritate apostolica, curares; non obstantibus litteris praedictis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Cum tamen apostolicae litterae super hoc non fuerint expeditae,

§ 4. Ne autem de absolutione, voluntate et concessione praedictis, pro eo quod super illis ipsius praedecessoris, eius superveniente obitu, litterae confectae non fuerunt, valeat quomodolibet haesitari, ipseque Philippus rex illarum frustretur effectu; volentes et similiter apostolica auctoritate decernentes quod absolutio, concessio et voluntas praedecessoris huiusmodi perinde a dicta die idus martii suum sortiantur effectum, ac si super illis ipsius praedecessoris litterae sub eiusdem diei datum, *etc.* confectae fuissent, prout superius enarratur; quodque praesentes litterae ad probandum plene absolutionem, voluntatem et concessionem praedecessoris huiusmodi ubique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur; eidem fraternitati tuae, *etc.*, mandamus quatenus fructus et decimas praedictas, iuxta voluntatem et concessionem praedecessoris huiusmodi, auctoritate nostra, applicare et appropriare procures.

Sixtus Papa eidem Ulixbonensi archiepiscopo committit ut omnia iuxta Gregorii mentem exequatur.

Obstantia tollit.

§ 5. Non obstantibus omnibus supradictis.

Datum Romae apud S. Petrum, *etc.*, kalendis maii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 1 maii 1585, pontif. anno I.

II.

Concessum a Paulo PP. III Anconitanae communitati ius eligendi amovendique notarios pro causis civilibus confirmat [1].

Dilectis filiis antianis ac communitati et hominibus Anconitanis
Sixtus Papa Quintus.
Dilecti filii, salutem et apost. benedictionem.

Exordium

Laudabilis constantia qua hanc Apostolicam Sedem semper observastis promeretur ut, quae Romani Pontifices praedecessores nostri in vestri commodum concesserunt, approbemus, ac perpetuae firmitatis robur adiiciamus.

Guido Ascanius cardinalis Sfortia de mandato Pauli III commonuit, Anconitanae ius restituit notarios pro causis civilibus eligendi

§ 1. Sane per dilectos filios comitem Ioannem Baptistam de Ferrettis I. U. doctorem, ac Franciscum Todinum, oratores vestros ad nos dictamque Sedem destinatos, nuper nobis exponi fecistis quod alias bonae memoriae Guido Ascanius S. Mariae in Via Lata, tunc Sanctorum Viti et Modesti diaconus cardinalis de S. Flora nuncupatus, S. R. E. camerarius, de mandato felicis recordationis Pauli Papae III, sui camerariatus officio, nec non ex decreto in Camera Apostolica facto, vos vestramque communitatem in eum

1 Ex Regest. in Secret. Brevium. — Innovationem apostolicarum constitutionum super regimine eiusdem Anconitanae civitatis, et confirmatione privilegiorum eiusdem civitatis hac die 8 octobris anni 1585, edidimus suo loco, tom. VIII, pag. 604, num. XVI.

statum, in quo ante annum MDXXXII quomodolibet eratis et erat, restituit, reposuit et plenarie reintegravit; et inter alia, quod ex notariis dictae civitatis per vos dictamque communitatem ad libitum ponendis et amovendis, qui coram gubernatore, locumtenente et auditoribus suis, nec non iudice appellationum civilium, in causis civilibus tantum, quaecumque acta, scripturas et alia necessaria conscriberent, cum solitis salariis et emolumentis eligerentur et deputarentur, plenam facultatem concessit.

Huiusmodi restitutionem approbarunt successores Pontifices.

§ 2. Ac postmodum felicis recordationis Iulius Papa III ac Paulus IV, nec non Pius etiam IV ac Pius V, et ultimo loco Gregorius XIII, Romani Pontifices praedecessores nostri, restitutionem, repositionem, reintegrationem et ordinationem huiusmodi approbarunt et confirmarunt, ac perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicierunt, illasque innovarunt, prout in dicti Guidonis Ascanii cardinalis ac praedecessorum praedictorum litteris plenius continetur.

Eam confirmari a Sixto Anconitanorum oratores efflagitant.

§ 3. Petentes restitutionem, reintegrationem et concessionem huiusmodi facultatis ponendi et amovendi notarios civiles, pro illius subsistentia firmiori, per nos dictamque Sedem approbari et confirmari.

Confirmat, innovatque Sixtus.

§ 4. Nos itaque, praedecessorum praedictorum litteras hic pro sufficienter expressis et insertis habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, approbamus et confirmamus, ac perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, illasque innovamus, nec non, firmiori pro cautela, facultatem deputandi notarios civiles huiusmodi, qui coram gubernatore et locumtenente, nec non auditoribus suis ac iudice appellationum civilium, in causis civilibus, tantum quaecumque acta civilia, scripturas et alia necessaria, sicut praefertur, recipiant et describant, ac in notas et regestra redigant, cum solitis salariis et emolumentis, nec non illos ad libitum ponendi et amovendi, quatenus in possessione huiusmodi deputandi existatis, de novo concedimus et indulgemus; omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus.

Sicque in perpetuum observari iubet.

§ 5. Sicque et non aliter per quoscumque iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Executores huius constitutionis designat episcopos Anconitanum et Asculanum.

§ 6. Mandantes venerabilibus fratribus Anconitano et Asculano episcopis, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte vestra fuerint requisiti, solemniter publicantes, vobisque et deputatis vestris in praemissis omnibus et singulis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra vos eisdem praesentibus litteris omnibusque et singulis in eis contentis pacifice frui et gaudere; non permittentes vos aut deputatos vestros seu vestrum aliquem, contra praesentium tenorem quomodolibet indebite molestari, perturbari vel inquietari. Contradictores quoslibet et inobedientes ac rebelles, etiamsi episcopali vel maiori perfulgeant dignitate, per quascumque censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias, arbitrio suo imponendas, moderandas et applicandas, opportune[1] postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis, servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

[1] Legimus *appellatione* (R. T.).

Obstantibus derogat.

§ 7. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, legatis, vicelegatis, gubernatoribus, auditoribus, commissariis ac aliis quibusvis personis ac locis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio, quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die VIII octobris MDLXXXV, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 8 octob. 1585, pontif. an. I.

III.

Committitur archiepiscopis et episcopis regnorum Portugalliae et Algarbiorum, ut monasteria monialium suarum dioecesum visitent; appositaque cratibus ferrea lamina, nonnulla statuant super locutoriis colloquiisque earumdem monialium [1].

Venerabilibus fratribus universis et singulis archiepiscopis et episcopis in Portugalliae et Algarbiorum regnis illorumque dominiis constitutis.

Sixtus Papa Quintus

Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem.

Gregorius XIII mandavit episcopis Portugalliae, ut per superiores regulares monialium monasteria visitari, reformari, et clausurae consuli, etc. curarent.

§ 1. Cum, sicut accepimus, licet felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, accepto per eum quod decens clausura et pia regularia instituta in plerisque monasteriis sanctimonialium istorum regnorum et dominiorum ex frequentibus colloquiis saecularium et ecclesiasticarum, etiam regularium, personarum cum ipsis sanctimonialibus, in dies relaxabantur, religiosaque animorum sanctimonialium earumdem tranquillitas perturbationem patiebatur, ac dum colloquiis huiusmodi assistebant, tempus ad debita necessariaque servitia intra earum clausuram exolvenda inaniter et infructuose terebatur, et exinde bonae ipsarum sanctimonialium famae et opinioni praeiudicium oriebatur, vobis dederit in mandatis, ut in vestra quisque civitate et dioecesi, vocatis et adhibitis superioribus singulorum monasteriorum eorumdem, clausuras diligenter inspicere, et quae circa eas corrigenda et reformanda forent, corrigere et reformare, aliaque tunc expressa facere et exequi curaretis, prout in ipsius praedecessoris litteris in forma brevis plenius dicitur contineri.

Variae tamen obortae sunt difficultates, nec sine gravi eorumdem monasteriorum incommodo.

§ 2. Et qui vestrum ad mandati huiusmodi executionem procedere voluerunt, varias difficultates in executione ipsa repererint; et compertum fuerit per dictas litteras incommodis ante dictis non plene fuisse consultum, nec absque aliis forsan gravioribus, et monasteriorum praedictorum detrimento, observari posse.

Sixtus committit episcopis ut in sua quisque dioecesi praecipiat in locutoriis cratibus preponi ferream laminam foraminibus conspersam.

§ 3. Nos, commodiori alia ratione honestati et debitae clausurae monasteriorum eorumdem, ac quieti et opinioni sanctimonialium in illis Altissimo famulantium prospectum iri cupientes, litterarum praedictarum tenores praesentibus pro expressis habentes, ac quidquid illarum vigore, quod praesentibus adversetur, factum, gestum et ordinatum fuit, moderantes et revocantes, fraternitati vestrae, praesentium auctoritate, committimus et

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium

mandamus quatenus in vestra quisque civitate et dioecesi, adhibitis superioribus singulorum monasteriorum praedictorum, cuiusvis Ordinis illa fuerint, etiam militiarum, exempta et Apostolicae Sedi immediate subiecta, universis et singulis eorum abbatissis seu priorissis ac ipsis superioribus, sub suspensionis a voce activa et passiva, et privationis officiorum eo ipso incurrenda, si contra fecerint, aliisve poenis vestro arbitrio incurrendis, praecipere et mandare, ut in singulis locutoriis monasteriorum suorum ante ferreas crates a parte interiori lamen item ferreum exigui foraminibus, quae anseris calamum dumtaxat capiant, conspersum configi faciant, et confixum perpetuo retineant, ita tamen ut liceat ipsis in lamine huiusmodi exiguam habere fenestram, portula etiam ferrea, clausam, cuius clavem abbatissa seu prior habeat, et fenestram huiusmodi aperire, quando superior monasterii illud illiusque moniales visitaverit, aut solitas electiones celebraverit, sive examen novitiarum ante professionem per vos fuerit faciendum, vel quando propinqui ipsarum monialium usque ad secundum gradum inclusive admittendi erunt ad colloquium cum ipsis monialibus.

In lamine vero sit ferrea portula cum clave ab abbatissa custodienda.

Prohibere etiam sub poenis arbitrio vestro universis et singulis utriusque sexus personis, cuiusvis dignitatis, gradus, conditionis, praeeminentiae vel status, etiam ecclesiastici, saecularis et regularis, etiam superioribus ipsorum monasteriorum, ne ad ostia aut in alio quovis loco cuiusvis monasterii, praeterquam ad locutoria deputata, cum monialibus colloqui audeant, ipsisque monialibus et earum abbatissis seu priorissis ne personas huiusmodi in alio loco ad colloquium admittant, exceptis his qui actu monasteriis inservient, et confessoribus, qui in locis ad audiendum confessiones monialium dumtaxat deputatis admitti poterunt, et salvis facultate superioribus et aliis a Tridentina Synodo attributa, quoad ingressum intra septa in aedibus necessariis ac indultis apostolicis singularibus personis concessis.

Prohibeantque quoque omnibus ne moniales alloquantur extra locutoria.

Interdicere praeterea antedictis personis, demptis illis quae sub exemptionibus comprehensae erunt, ne ad colloquium cum monialibus, etiam in locutoriis deputatis accedant, absque superiorum ipsorum monasteriorum licentia in scriptis obtenta.

In ipso locutorio eas non alloquantur, nisi obtenta a superioribus facultate in scriptis.

§ 4. Ad haec singulis annis una cum superioribus praedictis super observatione praemissorum inquirere, et transgressores, tam saeculares quam regulares, quantumvis exemptos, debitis poenis, pro excessus qualitate, invocato, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, afficere, aliaque in praemissis et circa ea pro regionis more necessaria et opportuna facere et ordinare, auctoritate nostra curetis.

Ipsi episcopi singulis annis cum superioribus monialium super praemissorum observatione inquirant.

§ 5. Superiores vero, a quibus licentiae erunt obtinendae pro colloquiis habendis cum monialibus ad crates, intelligantur iuxta locorum consuetudinem; siquidem, si monasteria fuerint superioribus regularibus subiecta, illorum sufficiat licentia, nisi forsan consuetudo obtinuerit ut etiam episcopi licentia requiratur, quae servanda erit. Si vero episcopo erunt subiecta, ab eo impetretur licentia, vel a persona ab eo ad id deputata.

Qui sint intelligendi superiores, a quibus licentia in scriptis obtineri debeat accedendi ad locutoria.

§ 6. Non obstantibus litteris Gregorii praedecessoris praedicti, et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictorumque monasteriorum et Ordinum, quorum illa fuerint, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis illorumque superioribus et personis quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, quibus

Obstantibus derogat.

omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis illorumque totis tenoribus habenda foret in praesentibus litteris mentio specialis, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis fidem addit. § 7. Ut autem praesentes litterae ad vestrum quemlibet commodius pervenire valeant, volumus ut illarum transumptis manu notarii publici subscriptis, et personae in dignitate ecclesiastica constitutae sigillo obsignatis, eadem fides, in iudicio et extra, adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die x decembris anno MDLXXXV, pontif. nostri anno I [1].

Dat. die 10 dec. 1585, pont. anno I.

IV.

Confirmatio cuiusdam statuti a capitulo Hildesheimensi editi super forma probationum nobilitatis a novis canonicis faciendarum [2].

Dilectis filiis
decano et capitulo Ecclesiae Hildesheimensi
Sixtus Papa Quintus
Dilecti filii, salutem et apost. benedictionem.

Prooemium. Romanus Pontifex, cui universalis Ecclesiae regimen ex alto commissum est, inter cetera, quae ad eius curam atque sollicitudinem pertinent, solerti studio providet, ne ecclesiarum, praesertim cathedralium, nobilitate ministrorum vel alias insignium, laudabilia statuta et consuetudines antiquae et observatae violentur, neve, contra illorum formam, aliqui in ipsarum ecclesiarum canonicos et ministros, viis ac modis indirectis, cum fraude, fraudenque [1] committentium animarum periculo et ecclesiarum earumdem detrimento, adsciscantur; et iis, quae ad huiusmodi fraudibus ac periculis obviandum provide ab aliis facta esse dicuntur, apostolici muniminis libenter adiicit firmitatem, prout conspicit in Domino salubriter expedire.

Pro observatione statuti, ne quis in canonicum admittatur, nisi ortum se nobili genere iuridice probaverit, decreverant canonici. § 1. Exponi siquidem nobis nuper fecistis quod alias vos, ex quorum ecclesiae statuto sive antiqua et hactenus observata consuetudine, cavetur et observatur quod in canonicos eiusdem ecclesiae pro tempore recipiendi, de nobili militari genere, et ex legitimo matrimonio, usque in octavam generationem, procreati aut graduati esse, ac super verificatione nobilitatis huiusmodi per alios viros nobiles iurari debeat, considerantes periuria multaque alia inconvenientia in dictae ecclesiae non modicum damnum et interitum animarumque periculum evenire et exoriri posse; ac volentes huic ingruenti malo et incommodis, quantum in vobis fuit, providere et occurrere, matura desuper praehabita deliberatione et consilio, statutum et seu consuetudinem huiusmodi in hunc modum reformastis et declarastis, quod nimirum ex tunc deinceps in dictae ecclesiae canonicos pro tempore recipiendi, ex legitimo matrimonio et parentibus nobilibus prognati esse, ac pro huius verificatione singuli per spatium unius mensis ante requisitionem eorum admissionis, parentum, a-

Probationes fieri modo hic indicato.

[1] Hoc anno, die 10 decembris, Summus Pontifex constitutione, cui initium *Pastoralis Officii*, congregationi Eremi S. Michaelis de Murano Ordinis Camaldulensium, omnia et singula privilegia ab antecessoribus Pontificibus concessa confirmavit. Litteras apostolicas huiusmodi confirmationis consulto omittimus. Solent enim regulares familiae a singulis fere Pontificibus suorum privilegiorum confirmationem obtinere, quae eisdem brevi *in forma communi*, ut vocant, concedi solet: privilegia siquidem non recensentur. Causa autem huiuscemodi confirmationum omittendarum, quod in posterum servandum nobis proposuimus, enunciatis dumtaxat die, anno datarum apostolicarum litterarum, earumque verbis initialibus, ea fuit, quod eidem omnino verbis soleant expediri.

[2] Ex Regest. in Secret. Brevium.

[1] Forsitam *atque* (R. T.).

vorum, proavorum et abavorum ex nobilitate prognatorum ad quartam, et totidem ex parte matris, etiam ad quartam generationem, insignia exhibere debeant, ut ex illis examinari et manifesto constare posset super recipiendo huiusmodi ac illius nobilitate nihil differentiae nec erroris existere: et quod ea omnia veritate fulciantur, iidem recipiendi octo nobiles militares offerrent, ex quibus vos quatuor cognitae nobilitatis, qui praemissa, quantum ad nobilitatem recipiendi huiusmodi, vera esse medio iuramento et sub sigillo testarentur et affirmarent, sub tenore assecurationis, etiam per vos exhibendae, evocandi et deligendi liberam potestatem haberetis; vel si tales nobiles haberi non possent, quibus, ad praemissa, fides adhiberetur, tunc id per proximiorum dictae ecclesiae canonicorum nobilium sigillum, ita quod super recipiendorum huiusmodi nobilitate nihil difficultatis inhaereret, ac sic qualificati ad ecclesiae huiusmodi praebendas obtinendum capaces existerent, doceri etiam deberet; et insuper, quoad graduatos, quod ex tunc in futurum graduati in dictae ecclesiae canonicos non admitterentur nec reciperentur, nisi etiam ab utroque parente ex simili thoro prognati, et prius per tres vel quatuor annos continuos publicum professionis munus in facultate, in qua promoti fuerint, in quacumque Universitate catholica et approbata exercuerint; ac, pro eorum verificatione, promotionum suarum ac triennalis vel quadriennalis publicae professionis per eos antea factae huiusmodi litteras testimoniales exhibere tenerentur, ac alias, prout in publico desuper confecto documento plenius dicitur contineri.

Huiusmodi reformationem apostolica auctoritate firmari petierunt

§ 2. Quare, pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum quatenus reformationi et declarationi huiusmodi, pro illarum subsistentia perpetua, et inviolabili observatione, apostolicae confirmationis robur adiicere, ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Confirmat Sixtus.

§ 3. Nos igitur, reformationis et declarationis praedictarum, ac desuper confecti documenti, dictaeque ecclesiae statutorum et consuetudinum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, vosque et vestrum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existitis, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, reformationem et declarationem aliaque praemissa et in dicto documento contenta, prout per vos facta sunt, perpetuo, auctoritate apostolica, tenore praesentium, dummodo venerabilis fratris nostri episcopi Hildesheimensis ad hoc expressus accedat assensus, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis apostolicae robur adiicimus, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti et alios quoscumque defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, ac decernentes praemissa omnia per eos, ad quos nunc spectat et spectabit in futurum, firmiter et inviolabiliter observari et adimpleri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Contrariis tollit.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon dictae ecclesiae, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam ipsi ecclesiae Hildesheimensi, illius praesuli

aliisque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, nec non irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, illorum omnium tenores eisdem praesentibus pro sufficienter expressis habentes, latissime, hac vice, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXVII maii MDLXXXVI, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 27 maii 1586, pontif. anno II.

V.

Regularibus Ordinum, etiam Mendicantium, interdicitur accessus ad monasteria monialium, cuiuscumque Ordinis, ducatus Ferrariensis, etiamsi illarum curam gerant, et eorum iurisdictioni sint subiectae [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prohibet quominus regulares accedant ad monasteria monialium in ducatu Ferrariensi.

§ 1. Regimini universalis Ecclesiae divina dispositione praesidentes, ut in monasteriis monialium cuiusvis Ordinis clausura inviolata conservetur, ipsaeque moniales sponso suo Iesu Christo, cui voto perpetuo se dedicarunt, prout decet, sanctius et liberius famulari possint, nosque alacrius illarum rationem in extremo iudicio valeamus reddere; motu proprio et ex certa nostra scientia, hac nostra constitutione perpetuo valitura, statuimus et ordinamus quod de cetero quicumque regulares quorumcumque, etiam Mendicantium, Ordinum non audeant accedere ad monasteria monialium, cuiuscumque Ordinis, civitatum et dioecesis aliorumque quorumcumque locorum ducatus Ferrariensis, etiamsi illarum curam gerant, et eorum iurisdictioni sint subiectae; excepto illarum confessario et superiore seu visitatore Ordinis cum uno socio provectae aetatis; et hi non possint ingredi clausuram monasteriorum, nisi quando sit visitatio monasterii intra clausuram huiusmodi.

Exceptis confessario et superiore seu visitatore regulari cum suo socio

§ 2. Ac praedicti confessarius et superior seu visitator teneantur pro omni et quocumque excessu seu delicto, si quem vel quod dictus socius perpetraverit.

Qui teneantur pro quocumque delicto sui socii.

§ 3. Quodque confessarii deputentur ii, qui aetate et moribus sint approbati, ac ordinariorum ab eorum superioribus, extraordinariorum loco confessariorum huiusmodi a pro tempore existentibus episcopis civitatum ducatus huiusmodi seu eorum in spiritualibus vicariis generalibus approbatio fiat.

Qualitates in confessario requirendae

§ 4. Ac superior et confessarius praedicti non possint accedere ad aliud monasterium, praeterquam ad illud cuius curam habent; et ad ipsa etiam non accedant, nisi pro munere sui officii, ac eius executione, et occurrentibus casibus et necessitatibus monialium et monasteriorum huiusmodi; confessarius vero quotidie pro celebratione missarum et administratione ecclesiasticorum sacramentorum; nec secum adducant nisi unum socium.

Qua occasione possint ad monasteria accedere

§ 5. Ac moniales praedictae non possint munera aliqua regularibus praedictis dare, nec ipsi regulares illa recipere.

Moniales non possint regularibus munera dare

§ 6. Et quod liceat ipsis monialibus proponere coram episcopis seu vicariis praedictis querelas, si quas habeant, contra dictos earum superiorem et visitatorem super concernentibus clausuram interiorem vel exteriorem, sine aliquo censurarum incursu.

Possunt tamen coram episcopis vel eorum vicariis suum superiorem ac visitatorem accusare super iis quae ad clausuram pertinent

1 Ex Regest. in Secret. Brev

Inobedientes arbitrio ordinarii puniendi.

§ 7. Districtius inhibentes omnibus et singulis regularibus et monialibus praedictis, sub poenis arbitrio praedictorum episcoporum pro modo culpae imponendis et moderandis, ne praemissis contravenire audeant vel praesumant.

Derogatio contrariorum

§ 8. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasteriorum et Ordinum eorumdem, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, monasteriis et Ordinibus praedictis illorumque superioribus et personis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac nos et Sedem Apostolicam, etiam motu et scientia similibus, ac de apostolicae potestatis plenitudine, et cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, ac alias quomodolibet, etiam pluries, approbatis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi in eis caveatur expresse quod illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo et forma in illis expressis, derogari possit, ac pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio habenda, seu aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, uti de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et servata eorum forma, insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Praesentia superioribus generalibus ipsisque monialibus notificandae.

§ 9. Volumus autem quod praemissa omnia et singula notificentur dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus generalibus Ordinum vel aliis regularibus superioribus, a quibus etiam moniales huiusmodi de praemissis admoneantur.

Transumptis adhibenda fides.

§ 10. Quodque earumdem praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die ultima maii MDLXXXVI, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 31 maii 1586, pontif. anno II.

VI.

Declarat eum Ecclesiae praecepto non satisfacere, qui a Dominica Palmarum per totam octavam Paschatis extra parochiam, sine licentia proprii parochi, sanctissimum Eucharistiae sumpserit Sacramentum [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium

Circumspecta Romani Pontificis providentia ad ea diligenter attendit ut quae salutem animarum et quietem personarum ecclesiasticarum, tam saecularium quam regularium, et earum conscientiarum serenitatem respiciunt, nullis scrupulis subiaceant.

In dioecesi Brixiensi dubitatum est an praecepto Ecclesiae satisfaciat, qui Sanctam Eucharistiam sumpserit in ecclesiis Ordinum Mendicantium infra octavam Resurrectionis.

§ 1. Licet itaque fratres, praecipue Mendicantes, vigore indultorum et privilegiorum eis apostolica auctoritate concessorum, possint administrare Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, absque licentia parochi proprii, laicis et aliis toto anni tempore, praeterquam in die Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi; nihilominus in terra de Tusculano et aliis forsan locis dioecesis Brixiensis circa administrationem dicti sacramenti dubitatum fuit an si quis refectus sacra Communione ab ipsis fratribus in uno ex diebus octavae ipsius Resurrectionis, animo et in-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

tentione satisfaciendi praecepto Ecclesiae, de quo in *Cap. Omnis utriusque sexus; De poenit. et remiss.*, satisfecerit dicto praecepto; necnon quod limitatio illa, quae excipit dictam diem Resurrectionis, intelligatur restricta ad eamdem diem dumtaxat aut potius ad omnes dies dictae octavae; ita ut, quemadmodum ipsi fratres non possunt administrare ipsum Sacramentum dicta die Resurrectionis, nequeant pariter id facere in tota illius octava. Postremo an ipsi fratres seu presbyteri particulares debeant incipere tempus Paschatis Resurrectionis a die Dominica in Ramis Palmarum exclusive usque ad diem dominicae octavae ipsius Resurrectionis inclusive, seu a die in Coena Domini inclusive, usque ad ipsam octavam.

Pontifex declarat praecepto eum non satisfacere qui extra propriam parochiam sine parochi licentia S. Communionem acceperit.

§ 2. Nos, dubia praefata de medio submovere volentes, de consilio dilectorum filiorum nostrorum S. R. E. cardinalium super consultatione et causis regularium, harum serie decernimus et declaramus non posse dici satisfecisse canoni, qui a dominica Palmarum per totam octavam Paschatis extra propriam parochiam, sine sui parochi licentia, communicavit.

Contrariis non obstantibus.

§ 3. Non obstantibus indultis et privilegiis praedictis; ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides harum transumptis adhibenda

§ 4. Ceterum, quia difficile foret praesentes litteras ad singula quaeque loca, ubi necesse fuerit, deferri, volumus quod earum transumptis, sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, et manu notarii publici subscriptis, eadem prorsus fides adhibeatur quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die nona augusti MDLXXXVI, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 9 aug. 1586, pontif. anno II.

VII.

Unio officiorum diaconi et subdiaconi Graecorum capellae Pontificiae collegio Graeco de Urbe, cum omnibus honoribus, salario excepto; et concessio privilegii alumnis ad id deputandis suscipiendi diaconatus et subdiaconatus ordines extra tempora, non servatis interstitiis, cum dimissorialibus rectoris, ad titulum praedicti collegii, et a quocumque catholico antistite [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Ab antiquo institutum est in Pont. capellis epistolam et Evangel. graece recitari.

§ 1. Cum ex antiqua et solemni ac a prædecessoribus nostris usque ad haec tempora usitato ritu institutum fuerit ut, quoties missa pontificalis per Romanum Pontificem publice ac solemniter celebratur, Evangelium et epistola, nedum latino, sed graeco etiam sermone conscripta, recitentur; nos, cupientes, pro ipsius loci dignitate et amplitudine, personas idoneas ad huiusmodi functiones assumi, ac simul considerantes in collegio Graecorum de Urbe, auctoritate apostolica instituto, complures adolescentes, ex diversis ipsius Graeciae provinciis oriundos, bonis moribus, ecclesiasticis et catholicis disciplinis imbutos, et a teneris annis litterarum, maxime sacrarum, studiis deditos non deesse, qui aptius propria et paterna lingua praedictum munus exequi valeant; ideoque cum huiusmodi officia diaconatus et subdiaconatus Graecorum, seu loca duo, diaconi videlicet et subdiaconi, ex nostris numerariis seu participantibus, quibus recitandi Evangelium et epistolam graeca, nobis et Romano Pontifici pro tempore publice ac solemniter celebrantibus, cura, ut praefertur, incumbit, per liberas resignationes dilectorum filiorum Balduini Felicis, nuper diaconi, et Sebastiani Chiavazzi,

Quare Sixtus diaconi et subdiaconi officium Graecorum collegio Graecorum Urbis unit

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

nuper subdiaconi graecorum, de illis quae tunc respective obtinebant, in manibus nostris sponte factas, et per nos admissas, vacaverint et vacent ad praesens; motu proprio et ex certa nostra scientia, Cameram Apostolicam solutione quorumcumque salariorum et stipendiorum ordinariorum et extraordinariorum dictis Balduino et Sebastiano ac pro tempore existentibus diacono et subdiacono graecis persolvi solitorum, harum serie liberantes ac penitus eximentes, sive illa eidem Camerae remittentes et condonantes, eiusdemque Camerae ac quoscumque alios Palatii Apostolici seu capellae nostrae officiales et ministros ad ea ulterius persolvenda, seu illorum loco ad aliud quidpiam minime teneri. Decernentes, eadem officia seu loca Evangelium et epistolam graeca in missa huiusmodi pontificali recitandi seu decantandi, cum praedicto ac aliis oneribus et honoribus illorum consuetis, dicto collegio Graecorum de Urbe et illius alumnis per ipsos alumnos diaconos et subdiaconos, ad nutum venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. cardinalium modernorum et pro tempore existentium eiusdem collegii protectorum ad id munus deligendos seu deputandos et amovendos, exercendum, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo concedimus et assignamus, ac unimus, annectimus et incorporamus; eosdemque alumnos, sicut praefertur, pro tempore delectos et deputatos in nostros et Apostolicae Sedis diaconos et respective subdiaconos Graecos numerarios, non tamen participantes, cum ex ipsius collegii reditibus aut aliunde congrua eis alimenta suppeditanda sint, recipimus, et aliorum nostrorum et dictae Sedis diaconorum et subdiaconorum numerariorum, non tamen participantium, et sine eorum praeiudicio, numero et consortio favorabiliter aggregamus, ac in loca dictorum Balduini et Sebastiani, quoad officia seu loca huiusmodi respective eorumque liberum exercitium ac alia omnia dicta officia quomodolibet concernentia, non tamen salaria et stipendia praedicta, substituimus et subrogamus.

Alumnos ad hoc deputandos a protectoribus dicti collegii singulis privilegiis, salario excepto, huius officio competentibus frui declarat sub obedientia tamen rectoris collegii.

§ 2. Decernentes eosdem alumnos sic pro tempore delectos et deputatos, ac eorum quemlibet, quamdiu eorum deputatio huiusmodi duraverit, ad officia et loca ac exercitia huiusmodi respective, necnon honores, onera, privilegia et praerogativas illorum occasione debitas et debita, praemissis tamen salariis et stipendiis exceptis, nullo alio a nobis vel pro tempore existente Romano Pontifice expectato mandato, in locum dictorum Balduini et Sebastiani recipiendos et admittendos fore, ac recipi et admitti debere; ac volentes quod omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, honoribus, favoribus, exemptionibus, concessionibus et gratiis, quibus dicti Balduinus et Sebastianus ac alii nostri et dictae Sedis diaconi et subdiaconi Graeci respective uti, potiri et gaudere soliti sunt, potuerunt aut debuerunt, in omnibus et per omnia utantur, potiantur et gaudeant, ac etiam in futurum uti, potiri et gaudere libere et licite valeant, ita ut sub obedientia protectorum, rectoris et superiorum dicti collegii, sicuti ceteri eiusdem collegii alumni, permaneant, et eis ut prius omnino subsint ac pareant.

Alumnis ad hoc officium deputandis privilegium concedit suscipiendi subdiaconatus et diaconatus ordines a quocumque etc ad titulum collegii.

§ 3. Et insuper, cum ad obeunda huiusmodi munia expediat dictos alumnos ad sacros huiusmodi ordines, prout occasio et temporis opportunitas exegerit, promoveri, eisdem alumnis, ut de licentia dilecti filii nostri Iulii Antonii tituli S. Bartholomaei in Insula presbyteri cardinalis S. Severinae nuncupati, unius ex modernis seu alterius ex pro tempore existentibus protectoribus, cui dicti collegii administratio et cura incumbit aut si-

militer incumbet, ac eiusdem collegii rectoris seu aliorum per praedictos protectores deputandorum examine praecedente, in quo quidem examine idoneitatis ad huiusmodi officia exercenda ratio habeatur, etiam tempore a iure statuto [1], etiam quibuscumque dominicis vel aliis festivis, aut etiam feriatis seu non feriatis, etiam continuis diebus; interstitiisque temporum a concilio Tridentino constitutis non expectatis, etiam absque suorum ordinariorum litteris dimissorialibus, ac sine aliquo beneficii aut patrimonii, sed tantummodo dicti collegii titulo, ab eodem Iulio Antonio cardinale seu uno ex pro tempore existentibus protectoribus praedictis, quibus administratio ipsa incumbet, sive, de eius licentia, a quocumque catholico antistite, gratiam et communionem dictæ Sedis habente, per ipsum eligendo, in Urbe seu Curia Romana residente, ad omnes etiam sacros subdiaconatus et diaconatus ordines promoveri, ac postquam promoti fuerint in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; ipsique antistiti sic eligendo, ut ordines huiusmodi eis conferre libere et licite valeat, dicta auctoritate indulgemus.

Contrariis tollit

§ 4. Non obstante regula nostra de iure quaesito non tollendo; et de unionibus committendis, vocatis quorum interest, exprimendoque vero valore; necnon etiam Lateranensis concilii ultimo celebrati, uniones perpetuas nisi in casibus a iure permissis fieri prohibentis; ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac in conciliis, etiam generalibus, editis, et capellae seu collegii diaconorum et subdiaconorum nostrorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis illis et pro tempore existentibus Graecis diacono et subdiacono quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die I septembris MDLXXXVI, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 1 septem. 1586, pontif. an. II.

[1] Legimus *extra tempora a iure statuta* (R. T.).

VIII.

Confirmatio statuti a cardinale Albano, dum gubernatoris officio in provincia Marchiae fungebatur editi pro mercatorum eiusdem provinciae indemnitate in descriptione bonorum sub mulierum dote comprehensorum [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Cardinalis Albanus pro creditorum indemnitate.

§ 1. Expositum nobis nuper fuit pro parte dilectorum filiorum mercatorum provinciae Marchiae Anconitanae quod alias dilectus filius noster Ioannes Hieronymus, tituli Sancti Ioannis ante Portam Latinam, S. R. E. cardinalis Albanus nuncupatus, dum gubernatoris officio in eadem provincia fungeretur, ut creditorum indemnitati consuleretur, adversus quorum legitima credita persaepe fraudes moliri ab uxoribus debitorum comperiebat: quippequae comparentes in curia bullettinos obtinere solerent, quod pro debitis viri aut soceri non molestarentur in earum bonis dotalibus vel parafrenalibus; curarentque deinde in inventario, quod ex forma bullettini conficiebatur, coram ordinario loci describi pro dotalibus et tamquam dotalia omnia et singula bona, quae domi vel alibi sibi et viro esse inveniebantur, nihil penitus excipientes: quod tunc de cetero dicti bullettini illis mulie-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

ribus, quarum dotes in bonis stabilibus sui viri servari possent, nullatenus suffragarentur mandavit et decrevit; ac ex tunc, huiusmodi decreti auctoritate, omnem hypothecam, sive generalem sive specialem, mulieri competentem super bonis praedictis mobilibus et semoventibus viri, in alia eiusdem viri bona stabilia, si tamen doti sufficientia essent et per maritum possiderentur, transtulit; voluitque quod etiam infra quindecim dies post datam bullettini huiusmodi, inventarium praedictum fieret, et dumtaxat in eo describeretur quod per instrumenta vel per fide dignos testes dotale seu parafrenale esse, id est in dotem vere traditum, et de domo mulieris in domum viri, tanquam dos sive uti parafrenale portatum doceretur, sub poena contrafacienti et describenti in inventario praedicto alia, quae, ut supra, non docerentur per testes vel instrumenta esse dotalia vel parafrenalia, centum scutorum Camerae Apostolicae applicandorum, et privationis ab officio; et insuper idem Ioannes Hieronymus iussit quod examinatio testium et descriptio in forma pauperum fieret, id est pro dimidio debitae mercedis, ita ut pro singulo teste unus bononenus dumtaxat solveretur; et pro exhibitione et productione instrumenti, alius bononenus; ac pro registratione et aliis opportunis, dimidium eius quod deberetur; et pro signo necnon publicatione, duo tantum bononeni; et pro declaratione iudicis, si fieri expediret vel petita esset, quod illa bona vel dotalia vel parafrenalia essent, postquam ita iudici constaret, quatuor bononeni solummodo solverentur; et nihilominus, in casu in quo propter numerum testium et scripturarum magna deberetur merces, non posset tamen tota mercedis summa, computatis omnibus quae iudici et notario prò quibuscumque darentur, quatuor bononenorum quantitatem, sub poena iudici recusanti declarare et alia facere quae tenerentur, ac suum officium talibus personis impartiri, quinquaginta scutorum eidem Camerae applicandorum, privationisque ab officio; et notario renuenti cum mansuetudine, et sine mora, ac libenti animo talia scribere et facere, omniaque alia sui officii opportuna praestare, aliorum quinquaginta scutorum, ut supra applicandorum, necnon privationis ab officio aliisque eiusdem Ioannis Hieronymi cardinalis arbitrio infligendis poenis, excedere possent, et alias prout in publico eiusdem Ioannis Hieronymi cardinalis documento, sub datum videlicet Maceratae, die XX februarii MDLXX, plenius continetur.

Omnem hypothecam favore uxoris in bona mobilia viri transferri statuit;

Et post quindecim dies fieri inventarium bonorum ad dotem uxoris spectantium;

Infligitque poenas in contrafacientes.

Taxam quoque descriptionis testium, productionis instrumenti, declarationis, iudicis, etc. efformavit.

§ 2. Cum autem mercatores praedicti cupiant praedicti Ioannis Hieronymi cardinalis mandatum, decretum, voluntatem et iussionem huiusmodi, pro eorum subsistentia firmiori, nostro et Sedis Apostolicae patrocinio communiri, nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus eis in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Mercatorum provinciae Marchiae instantia pro praedictorum confirmatione.

§ 3. Nos, dictos mercatores et eorum singulos specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore censentes, eiusdem documenti veriores tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, mandatum, decretum, voluntatem ac iussionem omniaque in eodem documento contenta, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, eisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnes-

Confirmat Sixtus, et iubet perpetuo observari.

que et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerint quomodolibet in eisdem, supplemus, eaque omnia per eos, ad quos nunc spectat, et pro tempore quomodolibet spectabit, perpetuo firmiter observari debere, nec ab illis ullo unquam tempore resiliri posse, sed ad illorum omnium observationem sub eisdem poenis cogi et compelli posse; sicque etiam per quoscumque iudices et commissarios, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales et legatos de latere, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; nec non irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Contraria tollit. § 4. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon eiusdem provinciae statutis et consuetudinibus; ac etiam novis reformationibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem provinciae, illiusque incolis et quibusvis aliis personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et derogatoriarum derogatoriis irritantibusque et aliis decretis, etiam motu proprio et consistorialiter ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis specialis et expressa mentio habenda esset, ad effectum praesentium, hac vice dumtaxat specialiter et expresso derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die II novembris MDLXXXVI, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 2 nov. 1586, pontif. anno II.

IX.

Erectio praesidatus Montis Alti, cui terrae Montis Fortini et Montis Monachi uniuntur: additis nonnullis statutis, nonnullisque concessis privilegiis et exemptionibus [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Postquam nos nuper patriam nostram carissimam Montis Alti debito civitatis titulo decoravimus, ipsiusque incolas et habitatores nostri obsequentissimos civitate perpetuo donavimus, id in praesentiarum nobis agendum est, ut illa eis ac terris nostri praesidatus concedamus, quae felicem statum et communem utilitatem et commoditatem eorum concernere dicuntur. Prooemium

§ 1. Motu itaque proprio statuimus et ordinamus quod gubernium civitatum et terrarum dicti praesidatus apud eamdem nostram civitatem Montis Alti perpetuo esse debeat; et pro tempore existentes dicti praesidatus gubernatores perpetuam ibidem residentiam facere, et iustitiam administrare teneantur. Statuit gubernatorem praesidatus in urbe Montis Alti residere.

§ 2. Concedimus propterea ipsis civitatibus ac terris perpetuum gubernium distinctum et separatum, liberantes omnes et singulas praefatas civitates ac terras ac personas, incolas et habitatores earumdem a gubernio et regimine provinciæ Marchiæ, ita ut, perpetuis futuris temporibus, terrae et civitates ipsius præsidatus nec congregationi provinciali nec contributioni expensarum per dictam provinciam Marchiae faciendarum adstringantur; ac provinciales dictae provinciae suas expensas solvant, et subiecti gubernio dicti praesidatus, debeant dumtaxat solvere ex- Civitates praesidatus Montis Alti a regimine et contributionibus provinciae Marchiae exemptas declarat.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium. — Oppidum MontisAlti in civitatem erectum die 24 novembris huiusce anni legere est in constitutione LXXII, quae incipit *Super universas*, etc., t. VIII, pag. 800.

pensas, quas facient, quaeque ordinabuntur in eorum congregationibus apud eamdem civitatem Montis Alti perpetuis futuris temporibus fiendis, eisdem modo et forma, quibus ibidem antiquitus factum fuit.

Archivium ibi notarioq. constituit, qui congregationis syndicatui subsint.

§ 3. Ut autem dictum gubernium firmius subsistat, statuimus et ordinamus quod notarii, tam civiles quam criminales, debeant continuo habitare in eadem civitate Montis Alti, et inibi unum archivium erigere, ubi cum magno studio, fidelitate et diligentia conserventur omnes scripturae ad dictum gubernium spectantes, ipsumque archivium inde nullo modo amoveri possit, sub poena privationis eorum officiorum; ipsique notarii in fine cuiuslibet gubernii syndicatui stare, et de administratis, syndicis, ab ipsa praesidatus congregatione deputandis, rationem reddere.

Frumentum ab iis, qui huic praesidatui non subsunt, inde extrahi prohibet

§ 4. Et ut rerum abundantia in dictis civitatibus et terris praesidatus, quantum fieri potest, existat, statuimus quod nullus praedicto gubernio minime subiectus, possidens bona in terris praedictis, possit inde extrahere seu extrahi facere aliquam grani quantitatem, nisi prius sibi reliquerit tertiam partem, quam pro pretio currenti vendere debeat.

Eximit a solutionibus custodiarum et mercedis quae gubernatori Maceratensi solvi solet, et in salarium cedant proprii gubernatoris.

§ 5. Praeterea, cum civitates et terrae ac loca dicti praesidatus gubernio subiecta, stipendium et salarium gubernatori et officialibus eiusdem gubernii persolvant, ipsas terras, civitates et loca earumque personas a solutionibus custodiarum ab ipsis fieri solitis pro provisionibus seu mercedibus gubernatoris et officialium civitatis nostrae Maceratensis, prorsus liberamus et eximimus.

Facultatem eligendi praetorem a Sede Apostolica confirmandum concedit.

§ 6. Necnon terris, civitatibus et locis dicti praesidatus facultatem eligendi eorum praetorem concedimus, ita tamen ut electio huiusmodi per Sedem Apostolicam, absque aliqua retardatione et exceptione, confirmari debeat.

Necnon frumentum emendi in regno Neapolitano.

§ 7. Et ut homines dicti praesidatus maiori cum rerum copia vivere possint, ipsis terris, civitatibus et locis indulgemus ut libere et absque ullis impedimentis possint emere granum regni Neapolitani, ubi id commodius facere poterunt et eis benevisum fuerit, ac illud conducere et conduci facere ad eorum civitates, terras et loca, nullius ad hoc requisita licentia.

Eximit a quocumque vectigali pro rebus ad urbem Montis Alti transvehendis.

§ 8. Eos quoque liberamus et eximimus ab omnibus vectigalibus, datiis, doganis, gabellis et transitibus, qui res, bona et merces cuiusvis generis ad dictam civitatem Montis Alti conducent, per quadraginta milliaria circumcirca eamdem civitatem Montis Alti, excepta tamen dogana Anconae et aliis doganis pro rebus extra Statum per mare transportandis; inhibemus propterea dictorum vectigalium, datiorum, gabellarum et transituum huiusmodi conductoribus, exactoribus et appaltatoribus ne personas praedictas, eorumque res, merces et bona quoquo modo molestare, aut ab eis quidquam, ratione earumdem rerum et mercium, tam in eundo quam redeundo, exigere praesumant.

Eidem praesidatui Montis Alti terras Montis Fortini et Montis Monachi subdit.

§ 9. Et quia terrae nostrae Montis Fortini et Montis Monachi dicti praesidatus gubernio subiectae, non erant primitus aggregatae numero aliarum terrarum dicti praesidatus, volumus ut illae in futurum sint perpetuo aggregatae dicto praesidatui, prout illas per praesentes nostras aggregamus, gaudeantque, eisdem privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, praerogativis et aliis gratiis, quibus aliae dicti praesidatus civitates, terrae et loca gaudent et potiuntur, et gaudere et potiri poterunt quomodolibet in futurum, liberantes eas prorsus et eximentes a gubernio et congregatione provinciae Marchiae et praefectura Montanae.

§ 10. Postremo litteras liberi commer-

Eamdem ab omnibus terris et locis mensuram et pondus haberi mandat.

cii a nobis concessas inviolabiliter et perpetuo observari volumus et mandamus: necnon decretum a congregatione factum quod omnes civitates, terrae ac loca dicto gubernio subiectae debeant habere unum et idem pondus et mensuram, videlicet cameralem, sub poenis a gubernatore imponendis, confirmamus et observari mandamus, modo et forma quibus supra.

Concessa eis a Romanis Pontificibus privilegia confirmat.

§ 11. Necnon omnia et singula privilegia, exemptiones, praerogativas, bullas et alias gratias civitatibus, terris et locis praedictis per nos et alios Romanos Pontifices praedecessores nostros hactenus quomodolibet, tam in materia gravi quam cuiusvis alterius rei concessas, quatenus sint usu receptae, approbamus et confirmamus illisque perpetuae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiicimus, ac illa et illas ad quos spectat et in futurum quomodolibet spectabit, inviolabiliter observari debere.

Sicque ubique servari praecipit.

§ 12. Sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, etiam legatos de latere, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Contrariis quibuscumque derogat.

§ 13. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon recolendae memoriae Pii Papae IV, etiam praedecessoris nostri, de registrandis gratiis Camerae Apostolicae interesse concernentibus in eadem Camera, intra certum tunc expressum tempus; ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et quatenus opus sit, nostra de non tollendo iure quaesito; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis et expressa mentio, seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 14. Volumus autem quod earumdem praesentium transumptis, *etc.* Transumptorum fides.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XIII decembris MDLXXXVI, pontificatus nostri anno secundo [1].

Dat. die 23 dec. 1586, pontif. anno II.

X.

Confirmatio exemptionis a diversis Romanis Pontificibus concessae collectori generali et subcollectoribus Hispaniarum a iurisdictione ordinariorum [2].

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Cum, sicut accepimus, alias feli-

1 Hoc anno, die 8 maii, constitutione, cui initium *Regimini militantis Ecclesiae*, Sixtus PP. privilegia a praedecessoribus Pontificibus Ordini Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum concessa confirmavit: parique modo litteris datis die 25 iulii, quarum initium est *Romanus Pontifex*, confirmavit privilegia concessa Congregationi S. Bernardi Regnorum Hispaniarum Ordinis Cistercien., eademque privilegia ad ceteras eiusdem Ordinis congregationes extendit. Rata etiam habuit distinctis constitutionibus privilegia Hospitalium S. Spiritus in Saxia de Urbe, et S. Ioannis Hierosolymitani. Prima autem constitutio data die 13, augusti incipit *Exigit incumbentis nobis etc.* Secunda vero expedita die 20 septembris sic exorditur: *Etsi ex nostri.* 2 Ex Regest. in Secret. Bravium.

Paulus III et Gregorius XIII collectorem generalem spoliorum in regnis Hispaniarum a iurisdictione ordinarii quomodo cetersos Camerae spoliorum officiales subiectos declararunt.

cis recordationis tam Paulus III quam Gregorius XIII, Summi Pontifices praedecessores nostri, motu proprio, ac ex certa eorum scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, per suas in forma brevis litteras pro tempore existentem spoliorum et iurium Camerae Apostolicae in regnis Hispaniarum collectorem generalem; necnon in qualibet eorumdem regnorum civitate et dioecesi subcollectorem, advocatum et procuratorem fiscales, et in causis spolia ac iura huiusmodi respicientibus actuarium, notarium, in Beati Petri et Sedis Apostolicae protectionem ac suos et pro tempore existentis Romani Pontificis familiares receperint, eosque ac omnia et singula beneficia ecclesiastica et bona eorum, donec in huiusmodi negotii exercitio et officio actualiter forent, ab omnium et singulorum ordinariorum locorum et quorumcumque aliorum superiorum in dictis regnis Hispaniarum existentium iurisdictione, superioritate et potestate, itaut ordinarii et quivis alii superiores praefati eorumque officiales et vicarii contra huiusmodi litterarum tenorem nullam, dicto tempore durante, in eos, etiam ratione delicti, contractus aut rei, de qua agi contingeret, superioritatem, potestatem vel iurisdictionem valerent exercere, aut excommunicationis vel alias sententias, censuras et poenas in eos infligere, exemerint et totaliter liberaverint, ac subcollectores, advocatum, procuratorem et notarium praefatos dicti generalis collectoris iurisdictioni et potestati immediate subiecerint: dantes et concedentes praedicto collectori generali, quod praemissa omnia et singula in praedictos omnes et singulos subcollectores, advocatum, procuratorem et notarium eam, quam ipsorum ordinarii, cessantibus dictis litteris, in eos haberent iurisdictionem ac potestatem.

Pius IV Pauli litteras confirmavit; officiales huiusmodi Romani Pontificis familiares esse declaravit.

§ 2. Et deinde recolendae memoriae Pius Papa IV, similiter praedecessor noster, per alias litteras suas ipsius Pauli litteras approbaverit et innovaverit, ac, pro potiori cautela, ipsos collectorem generalem, subcollectores, advocatum et procuratorem ac notarium sub Beati Petri et Sedis huiusmodi protectione, ac in suos etiam et eiusdem Romani Pontificis familiares pariter receperit, et eisdem modis et formis exemerit ac prorsus liberaverit, prout in singulis praedecessorum huiusmodi litteris plenius continetur.

Haec omnia rata habet Sixtus.

§ 3. Nos igitur, eorumdem praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, singulas praedecessorum huiusmodi litteras praedictas, quarum veriores tenores praesentibus pro sufficienter expressis haberi volumus, ac prout illas concernunt, praeter decimarum et subsidiorum exemptiones in eis contentas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus, approbamus et innovamus; ac nihilominus, ad maiorem et potiorem cautelam, dictos collectorem generalem, subcollectores, advocatos, procuratores et notarios etiam sub Beati Petri et eiusdem Sedis protectione, ac in nostros et Romani Pontificis pro tempore existentis familiares denuo recipimus, et eisdem modis et formis, quibus dicti praedecessores fecerunt, exceptis supradictis, eximimus et totaliter liberamus; necnon subcollectores, advocatos, procuratores et notarios huiusmodi generalis collectoris iurisdictioni, superioritati et potestati immediate harum serie subiicimus, dictoque collectori generali in omnes supradictos omnimodam ac totalem iurisdictionem per se vel alium seu alios exercendam concedimus.

Contraria tollit.

§ 4. Non obstantibus omnibus illis, quae dicti praedecessores in suis litteris praedi-

ctis voluerunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVII ianuarii MDLXXXVII, pontific. nostri anno secundo.

Dat. die 17 ian. 1587, pontif. anno II.

XI.

Revocatio licentiarum quibusvis mulieribus, cuiuscumque status, conditionis et dignitatis existentibus, a quibusvis, etiam Romanis Pontificibus, concessarum ingrediendi monasteria monialium in regnis Hispaniarum [1].

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Ratio revocandi indulta alias a Romanis Pontificibus concessa.

Quoties gratiae, indulta vel alia privilegia a Sede Apostolica concessa, licet ad spiritualem piarum mentium consolationem ab initio tendant, si temporis tamen successu religiosarum personarum animabus detrimentum vel incommodum afferre dignoscantur, religionis et caritatis ratio suadet ut illa salutari praesidentis consilio submoveantur.

Revocatio de qua in rubrica.

§ 1. Quocirca, pro commisso divinitus nobis officio, sanctimonialium quieti et tranquillitati consulere, ac omnia quae illas a divino cultu et a spiritualium cogitatione et exercitio avocant, cum ex frequentibus saecularium mulierum visitationibus et colloquiis earum devotio intepescere soleat, debitaque per eas in claustris ministeria paulatim dimittantur; impedimenta tollere, atque pericula et scandala ab eis removere cupientes, quo scilicet ipsae, nulla re praepeditae, iuxta Ordinum suorum regularia instituta, ac decretum sacri concilii Tridentini, tranquillis mentibus Altissimo praestare possint famulatum, sicut ab eamet die, qua universae Ecclesiae Dei praeesse coepimus, in cunctis orbis terrarum partibus id statuere nobis in mentem veniebat; ita hoc tempore in Hispaniarum regnis et dominiis, ubi carissimus in Christo filius noster Philippus rex catholicus, pro eius eximia in Deum pietate, id fieri, ad evitanda huiusmodi incommoda et scandala (ut nobis relatum fuit), haud mediocriter expetit, hoc ipsum observari summopere requirimus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, revocamus et abolemus omnes et quascumque licentias et facultates ingrediendi monasteria, domos et loca monialium quorumvis Ordinum, tam episcopis, quam aliis locorum ordinariis et superioribus subiectarum, quibusvis mulieribus, cuiuscumque status et conditionis existant, etsi comitali, marchionali et ducali dignitate praefulgeant, tam a praedecessoribus nostris, quam a nobis et Sedis Apostolicae legatis aut aliis, et quibusvis, quantumcumque urgentibus, causis, sub quibuscumque tenoribus, et etiam derogatoriarum derogatoriis, revocatorum restitutoriis aliisque efficacioribus clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac de apostolicae auctoritatis plenitudine, atque ad imperatoris, regum, reginarum aliorumque principum contemplationem vel supplicationem concessas, confirmatas, ac etiam iteratis vicibus renovatas. Rursusque cassamus et annullamus litteras desuper confectas, et processus habitos per eosdem. Inhibentes eisdem, qui illas obtinuerunt, sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda, super qua a nemine, nisi a Romano Pontifice, praeterquam in mortis articulo, absolutionis beneficium possit impertiri, ne, ipsarum licentiarum praetextu, monasteria huiusmodi ingredi audeant.

Poenae abbatissis ac aliis

§ 2. Abbatissis vero et priorissis ac aliis praesidentibus dictorum monasterio-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

praesidentibus inflictae, si aliquam foeminam in monasteria ingredi permittant

rum, domorum et locorum earumque superioribus, quocumque nomine vocentur, districte praecipimus, sub eadem excommunicationis poena, necnon privationis dignitatum et officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa et alia inposterum obtinenda, ne in monasteria, domus et loca sua aliquam, ut praefertur, mulierem, praetextu huiusmodi licentiarum et facultatum, ingredi faciant vel permittant.

Derogatio contrariorum.

§ 3. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, monasteriorumque et Ordinum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, exemptionibus et indultis apostolicis, illis eorumque superioribus praedictis ac aliis quibuscumque per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et dictam Sedem sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis concessis, confirmatis ac etiam iteratis vicibus innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores, perinde ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis danda fides.

§ 4. Quoniam autem difficile foret praesentes ad omnia loca perferri, volumus earum exemplis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eamdem fidem, in iudicio et extra illud, ubique locorum adhiberi, quae adhiberetur praesentibus si essent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx ianuarii MDLXXXVII, pontific. nostri anno secundo.

Dat. die 20 ian. 1587, pontif. anno II.

XII.

Clerici et presbyteri, sive saeculares sive regulares, in regno Neapolitano possunt in tribunali ecclesiastico deponere contra exploratores Turcarum et Infidelium, quin incurrant in irregularitatem, quamvis rei mors sequatur [1].

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Causa ferendae legis.

§ 1. Cum in regno Neapolitano, sicut nobis nuper expositum fuit, non desint improbi quidam et nepharii homines, Turcarum et aliorum Infidelium exploratores seu delatores, qui, propriae salutis immemores, ac Dei timore postposito, eosdem hostes nostros de iis, quae in dicto regno aut alibi a christianis in dies geruntur aut nunciantur, certiores fieri curent, adeo ut saepe etiam occulta, opera talium sceleratorum; ipsi Turcae et Infideles accersiti, opportuno ad nocendum tempore christianos in captivitatem et miseram servitutem adducant, eorumve agros incendiis et depopulationibus vastent.

Facultas, de qua in rubrica.

§ 2. Nos, cupientes, ut christianae reipublicae et cunctorum fidelium securitati consulatur, pessimum huiusmodi genus palam detegi, ac condignis suppliciis affici, universis et singulis clericis et personis ecclesiasticis, tam saecularibus quam cuiusvis Ordinis regularibus, etiam in sacris et presbyteratus ordinibus constitutis, in regno praedicto nunc et pro tempore degentibus, cuiuscumque status, gradus et conditionis fuerint, ut ipsi et eorum quilibet, sive ad procuratoris fisci sive ad aliorum quorumcumque instantiam, sive etiam ex mero officio contra dictos exploratores aut delatores dumtaxat requiratur aut procedatur, in quavis causa criminali vel mixta, mota aut movenda, coram ecclesiastico iudice testimonium

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

veritati perhibere, et quidquid scieverint fideliter deponere et testificare libere et licite valeant, nec propterea aliquam poenam aut censuram ecclesiasticam incurrant, etiamsi post testimonium huiusmodi praestitum, dictorum delinquentium sanguinis effusio, membrorum mutilatio aut mors inde sequantur, licentiam et facultatem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

Obstantium derogatio.

§ 3. Non obstantibus generalis concilii atque aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die VII februarii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 7 ian. 1587, pontif. anno II.

XIII.

Revocatio constitutionis Gregorii Papae XIII contra committentes monopolia in regno Aragonum, quoad poenas spirituales tantum [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Pro diversa rerum et temporum circumstantiis Pontifices quae a suis praedecessoribus statuta sunt revocant.

Circumspecta Romani Pontificis providentia nonnumquam ea quae, certis suadentibus causis, per eius praedecessores statuta sunt, rerum et temporum conditione mutata, aliisque novis et opportunis remediis adinventis, ad iuris tramitem et pristinum statum reducit, alterat et revocat, prout res ipsa exigit, et idem in Domino conspicit salubriter expedire.

Gregorius XIII committentes monopolia in regno Aragonum temporalibus et spiritualib. poenis puniendos decrevit.

§ 1. Alias siquidem felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, secutus aliqua ex parte exemplum piae memoriae Adriani VI, etiam nostri praedecessoris, intelligens quod in Aragonum regno multi, cupiditatis voragine ducti, ut famem in ipso regno pro eorum libito inducerent, christifidelibus pauperibus frumentum, vinum aut oleum quo voluissent pretio vendere possent, diversis sub praetextibus et cautelis, in iuris communis fraudem, quo annonam cariorem facerent, monopolia diversa exercebant, ex quibus vel pauperes in dies fame perire contingebat, aut omnia bona sua una die, quo victum sibi parare possent, vendere cogebantur; ut malis atque incommodis huiusmodi aliqua ratione succurreret, per suas in forma brevis litteras, motu proprio, et ex certa scientia, litteras dicti Adriani praedecessoris innovando et extendendo, ne de cetero dicti improbi homines super frumento aut fructibus cuiusvis generis huiusmodi aliquem contractum, contra regni statuta ac iuris communis dispositionem, inirent seu celebrarent, sub excommunicationis et amissionis dictorum frumenti et fructuum, pro una videlicet regi, et alia executori, reliqua vero partibus denunciatori applicandis, poenis ipso facto incurrendis, prohibuit; et si prohibitioni huiusmodi paritum non fuisset, contra eosdem ad declarationem incursus censurarum et poenarum huiusmodi procedi voluit; eosdemque contravenientes et inobedientes huiusmodi excommunicationis sententiam ac amissionem frumenti et fructuum incidisse declarandi, ac sententias, censuras et poenas ecclesiasticas praedictas aggravandi, interdictum apponendi, et alia faciendi et exercendi, quae in praemissis et circa ea necessaria fuissent seu quomodolibet opportuna, certis personis seu iudicibus facultatem concessit: volens quod iidem et eorum quilibet dictos mercatores, de consensu regis seu locumtenentis, et, in eorum absentia, gubernato-

Omnes contractus sic initos reprobavit.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium. — Gregorii XIII constitutionem, quae hic laudatur, edidimus tom. VIII, pag. 220, eique initium est: *Quaecumque*.

rum generalium dicti regni pro tempore existentium, contractibus illicitis huiusmodi revocatis et annullatis, et non aliter, eos qui in censuras et poenas huiusmodi incurrissent absolvere possent; omnesque contractus, vulgo *quietamenti* nuncupatos, eo in regno a mercatoribus in usum introductos, omnino reprobavit; prohibuit quoque ne tabelliones vel notarii publici, sive apostolica vel imperiali vel alia quacumque creati essent auctoritate, aliquod instrumentum conficere, vel in protocollum redigere, aut aliquam scripturam, etiam privatam, desuper conscribere pro cautela simplici, auderent vel praesumerent; si secus facerent, in tabelliones, tamquam crimen falsi committentes, animadverti voluit, utque ad eadem et alia quaecumque munera publicasque functiones perpetuo inhabiles essent; eos vero, qui in aliquo praedictorum contravenirent, praeter sententias et censuras, anathemati ac maledictioni aeternae, quam ex parte omnipotentis Dei in scriptis tulit, etiam infamiae perpetuae, ac crimini monopolii et indebitarum et iniustarum usurarum, confiscationi et privationi bonorum quorumcumque immobilium et iurisdictionalium et feudorum omnino subiectos, et a Christi corpore et Ecclesiae Dei unitate separatos, ac omni et quocumque beneficio et officio, ecclesiastico vel saeculari, sive temporali sive perpetuo, ipso iure privatos, et ad illa inhabiles esse et fore statuit et declaravit; et in casibus praedictis absolutionem a sententia excommunicationis sibi et Romano Pontifici, praeterquam in mortis articulo, reservavit; aliaque nonnulla circa praemissa ordinavit, cum de sic iudicando, ac irritanti et aliis decretis, derogationibus ac clausulis adiectis, prout in eiusdem litteris latius continetur.

Tabelliones vero huius generis instrumenta, aliamve scripturam facere prohibuit.

Reos autem non excommunicatione tantum, sed confiscatione bonorum etc. puniendos voluit.

§ 2. Cum autem, sicut nobis nuper significavit carissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus, optatus finis his incommodis ex praemissis non successerit, nec per dictas praedecessorum huiusmodi litteras satis provisum fuerit, atque ipse in conventu seu consilio, quod *Cortes* dicitur, nuper in oppido de Monson in praedicto regno, in sua praesentia celebrato, gravium et rerum experientia insignium virorum consilio mature adhibito, quamdam constitutionem seu edictum, *Fuerum* nuncupatum, promulgaverit, per quam gravibus ac severis poenis talium hominum avaritia et cupiditas coercetur, atque huic malo iam satis congruum remedium adhibitum videatur.

Philippus II nonnullas leges edidit contra monopolia committentes;

Statuitque corporalib poenis huic malo satis providit.

§ 3. Nos, existimantes per tales poenas temporales abunde provisum fuisse, et attendentes gladium excommunicationis sobrie magnaque circumspectione exercendum esse, ac facile evenire posse ut complures, eius rei ignari, in laqueum misere inciderent, multis etiam talis poena perniciem potius afferat quam salutem, eiusdem Philippi regis precibus inclinati, litteras Adriani et Gregorii praedecessorum huiusmodi, quarum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, super praemissis editas, in quantum excommunicationis sententiam seu alias censuras et poenas ecclesiasticas contra praedictos infligunt, et in eis contenta quaecumque, auctoritate praesentium, perpetuo revocamus, cassamus et annullamus, volumusque illas vires et effectum de cetero non habere, easque nullas, irritas, invalidas ac nullius roboris vel momenti esse decernimus, perinde ac si ab eisdem praedecessoribus non emanassent, non obstantibus eisdem litteris, ceterisque contrariis quibuscumque.

Quare Sixtus Gregorii litteras revocat quoad spirituales poenas

§ 4. Ut autem praesentes litterae facilius ad omnium notitiam perducantur, volumus ut earum exempla, etiam impressa, *etc.*

Harum transumptis credi iubet.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxv februarii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 25 feb. 1587, pontif. anno II.

XIV.

Revocatio litterarum Gregorii XIII contra bandolerios regni Aragonum in iis quae respiciunt poenas spirituales in praelaudatis litteris enunciatas [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Provida Romani Pontificis circumspectio, ea quae interdum a Sede Apostolica secundum temporis opportunitatem ac rei exigentiam ordinata fuerunt, iustis suadentibus causis, abrogat et immutat, prout, animarum saluti potissimum consulendo, in Domino conspicit salubriter expedire.

Gregorius XIII bandolerios seu inimicitias armata manu exercentes excommunicationi supposuit reservata Romano Pontifici absolutione.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, cum intellexisset quod in regno Aragonum humani generis hostis hominum mentes ita excaecabat, ut ab odiis et inimicitiis ad caedes et homicidia committenda multos impelleret, cruentaque corporum morte, salutem animarum in extremam perniciem seu discrimen adduceret; multique eiusdem regni incolae ac nobiles, inimicitias et factiones inter se et bandositates, ut ipsi aiebant, exercere, satellites et varii generis armatos ducere et privatim habere, amicos et affines ad arma excitare, damna vicissim hostiliter quoquo modo inferre soliti essent, in grave animarum suarum periculum, et praeiudicium plurimorum; quodque huius rei occasione et alii quamplurimi sicarii et praedones evadebant, qui, dum a potentioribus factionum capitibus, qua poterat quisque maiori manu et numero, privatis odiis et inimicitiis fovendis alebantur, inde in diversas alias caedes, latrocinia, sacrilegia aliaque crimina prorumpere consueverunt: iis malis ac tam apertis diabolicis fraudibus cupiens aliqua ratione occurrere, per suas in forma brevis litteras suaque perpetua valitura constitutione, quamcumque super praemissis consuetudinem, pro lege forsan observatam, tamquam a religione et christiana pietate omnino alienam, damnavit penitus et abolevit, ac a dicto regno penitus exulare voluit; sancivitque omnes et singulos, etiam duces, principes, marchiones, comites, barones et alios dominos temporales, et quoscumque alios dicti regni, qui pro sua vel amici vel propinqui, consanguinei, affinis vel cuiusvis alterius iniuria vindicanda, inimicitias, simultates, bandositates nuncupatas, exercere, et praemissorum occasione satellites et armatos homines evocare, aut apud se vel in terris et dominiis vel domibus suis aut alibi, publice vel occulte, alere, recipere aut retinere vel fovere ausi forent; qui necessarios, affines et amicos in factionem et partes suas contra aliquem vel aliquos excitarent; omnesque qui eadem fecissent aut illis causam dedissent, et qui arma pro praemissis quomodolibet sumpsissent; quique super his rebus alteri consilium, auxilium vel favorem praestitissent, auctoresque aut suasores fuissent; necnon eos qui, sub praetextu abusus huiusmodi, aliquem provocassent, aut illi quomodolibet vim intulissent, quique eam praetensam legem aut consuetudinem licitam et non omnino damnatam esse asseveravissent; ac eos omnes, quos in dictis partibus homicidia et latrocinia et alia scelera committendo seu vias infestando vagari contigisset, excommuni-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium. — Hanc quoque Gregorii constitutionem vid. tom. VIII citat., pag. 65, num. XVIII.

cationi, anathemati, maledictioni aeternae, interdicto omnibusque aliis censuris et poenis ecclesiasticis, eo ipso et absque alia declaratione incurrendis, voluit omnino esse subiectos, et a Christi corporis unitate, qui auctor est pacis et concordiae, omnino praecisos, eorumque absolutionem sibi et Romano Pontifici pro tempore existenti, praeterquam in mortis articulo, reservavit; et si personae huiusmodi ecclesiasticae forent, etiam omnibus et singulis ecclesiis, monasteriis, dignitatibus et aliis beneficiis ecclesiasticis per eos obtentis, seu in quibus et ad quae ius eis competeret, similiter eo ipso et absque alia declaratione, privavit, et ad illa et alia imposterum obtinenda inhabiles existere, necnon illa, tanquam per privationem huiusmodi vacantia, per alios a se et Sede Apostolica impetrari posse; necnon quascumque pensiones annuas et illorum loco fructuum reservationes, illis apostolica auctoritate reservatas, concessas et assignatas, cessare, expirare et extinctas esse ipso facto; ac eos, qui ad illarum solutiones tenerentur, ad illas persolvendas aut praestandas minime teneri, nec propterea aliquas censuras aut poenas in litteris apostolicis reservationum huiusmodi contentas, incurrere decrevit; eos vero, qui ex causis praedictis pugnassent et occisi fuissent, perpetua ecclesiastica carere voluit sepultura; ac eosdem omnes qui, dictae pravae consuetudinis praetextu aut alias, inimicitias aut bandositates praedictas exercere, et eos omnes, qui his de causis arma sumere ausi forent, aut quidquam contra litterarum huiusmodi auctoritatem commisissent, poenas contra pugnantes in duello vel locum ad monomachiam concedentes, aut alia circa idem singulare certamen committendum, illi et interessendo delinquentes, per concilium Tridentinum latas et irrogatas incurrere declaravit, aliaque nonnulla circa praemissa ordinavit, prout in dictis litteris latius continetur.

Ecclesiasticos huiusmodi bandositates perpetrantes quocumque ecclesiastico beneficio, pensionibus etc. privavit.

Quos vero in huius generis pugnis mori contingeret, ecclesiastica carere sepultura.

Ceterosque omnes poenis a Concilio Tridentino contra pugnantes in duello praescriptis subesse.

§ 2. Cum autem, sicut nobis significavit carissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus, optatus finis his incommodis ex praemissis non successerit, nec per dictas praedecessoris nostri litteras satis provisum fuerit, ipse in conventu seu consilio, quod *Cortes* dicitur, nuper in oppido de Monson in dicto regno, in sua praesentia celebrato, gravium rerumque experientia insignium virorum consilio mature adhibito, quamdam constitutionem seu edictum, *Fuerum* nuncupatum, promulgaverit, per quam gravibus et severis poenis talium hominum audacia coercetur, atque huic malo iam satis congruum remedium adhibitum videatur.

Efficaciori tamen medio huic malo consultum a Philippo rege cum fuerit:

§ 3. Nos, existimantes per temporales poenas abunde quoad praemissa provideri posse, et attendentes gladium excommunicationis sobrie magnaque circumspectione exercendum esse, ac facile evenire posse ut complures, eius rei ignari, in laqueum misere inciderent, multis etiam talem poenam perniciem potius afferre quam salutem, eiusdem Philippi regis precibus inclinati, litteras Gregorii et forsan aliorum praedecessorum super praemissis editas, quarum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, quoad supradicta, etiam in quantum excommunicationis sententiam seu alias censuras et poenas ecclesiasticas contra praedictos infligunt, aut in eis contenta quaecumque, auctoritate praesentium, perpetuo revocamus, cassamus et annullamus, et volumus illas vires et effectum de cetero non habere, ac nullas, irritas et invalidas et nullius roboris vel momenti esse decernimus, perinde ac si ab eisdem praedecessoribus non emanassent, non obstantibus iisdem litteris, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sixtus Gregorii litteras revocat quoad poenas spirituales.

Praesentis constitutionis transumptis credi iubet

§ 4. Ut autem praesentes litterae facilius ad omnium notitiam perducantur, volumus ut earum exempla, etiam impressa, manu notarii publici subscripta, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXV februarii MDLXXXVII, pontific. nostri anno secundo.

Dat. die 25 feb. 1587, pontif. anno II.

XV.

Poena exilii laicis regni Aragonum per regium edictum inflicta extenditur ad ecclesiasticos eiusdem regni detinentes archibusium ad rotam breviorem quatuor palmis: iniuncto locorum ordinariis ut contra delinquentes procedant, etiam tamquam delegati Sedis Apostolicae [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Per edictum regium praescripta exilii poena contra laicos archibusia ad rotam detinentes

§ 1. Cum, sicut exponi nobis nuper fecit carissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus, nuper edita fuerit constitutio quaedam sive edictum, per quam bono publico, et ad evitanda inconvenientia, et occasionem delinquendi in offensam Dei, inde provenire solita, archibusia, quae appellant ad rotam, mensura quatuor palmorum breviora; eiusdem regni incolis prohibita fuerunt sub poenis; videlicet, quoad nobiles et equites, ac praecipuos cives, exilii triennalis a dicto regno, pro prima vice, pro secunda vero, decennalis, ac pro tertia, perpetui, in eos qui talia archibusia quoquo modo haberent aut iis uterentur.

Idem rex huiusmodi poenam ad ecclesiasticos extendi petit.

§ 2. Quare idem rex nobis humiliter supplicari fecit quatenus easdem poenas ad ecclesiasticos eiusdem regni extendere dignaremur.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Extendit Pontifex mandando ordinariis locorum ut contra delinquent procedant.

§ 3. Nos itaque, eiusdem Philippi regis precibus inclinati, auctoritate apostolica, tenore praesentium, easdem poenas in omnes et quoscumque ecclesiasticos et clericos regni Aragonum, in sacris, etiam presbyteratus, ordinibus constitutos, tam saeculares, quam cuiusvis Ordinis ac militiae regulares, quavis dignitate, auctoritate et praeeminentia fulgentes, etiam exemptos, et sub nostra ac beati Petri protectione immediate receptos, et quocumque privilegio suffultos, eorumque familiares, servientes et ministros extendimus, perinde ac si, quoad tales personas, a nobis et Sede Apostolica ab initio emanassent. Universis et singulis locorum ordinariis in dicto regno constitutis, et quibusvis competentibus iudicibus praedictam constitutionem seu edictum contra personas ecclesiasticas praedictas, etiam quoad exemptas, tamquam nostris et dictae Sedis delegatis, quae huiusmodi archibusia detinuerint ac quoquo modo habuerint, debitae executioni per se vel alium, tam per viam accusationis vel denunciationis vel simplicis querelae, quam ex mero officio, inquirendi et demandandi, procedendi, ac in eos poenas praedictas exequendi, ac executioni debitae ac privilegiatae demandandi, auxiliumque brachii saecularis ad id, si opus fuerit, invocandi, plenam, liberam et omnimodam, simili auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus facultatem.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac in conciliis, etiam generalibus, editis; et quorumcumque Ordinum ac militiarum privilegiis, indultis et litteris apostolicis, specialibus vel generalibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum valeat quomodolibet impediri, etiam sub praetextu firmae cuius-

vis speciei, etiamsi foret ad casum, ac aliis eiusdem regni statutis et consuetudinibus in contrarium quomodolibet facientibus, quae omnia nolumus cuiquam adversus praemissa suffragari.

Fides danda transumptis.

§ 5. Ut autem praesentes litterae facilius ad omnium notitiam perducantur, volumus ut earum exempla, etiam impressa, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXV februarii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 25 feb. 1587, pontif. anno II.

XVI.

Confirmantur privilegia et facultates praeposito generali et presbyteris S. I. missiones in Indiis exercentibus a Pio Papa IV, Pio V et Gregorio XIII concessae, et aliud tempus iuxta terminos primae concessionis extenduntur 1.

Dilectis filiis generali aliisque praepositis et presbyteris Societatis Iesu.
Sixtus Papa V
dilecti filii salutem et apostol. benedictionem.

Exordium a laboribus quos presbyteri Soc. Iesu impendunt in conversione Gentilium in Indiis, petitum

Salus animarum et spiritualia commoda populorum ex gentilitatis tenebris recenter ad verae fidei cognitionem conversorum, ita nobis precipue cordi sunt, ut, quoniam illis ad nos et Sedem Apostolicam, non sine maximis periculis et incommodis, accessus patet, libenter, pro eorum commodo, certas vobis facultates et spirituales gratias concedamus, sive a praedecessoribus nostris ad certa tempora concessas prorogemus, quibus suffulti, iuxta datam vobis a Domino prudentiam, in regionibus Indiarum, tunc demum utamini moderate et opportune, cum ad Dei gloriam, populorum salutem et aedificationem ac Sedis Apostolicae decorem videritis expedire.

Pius Papa V facultatem eis concessit Indos extra ecclesiam et sine consuetis caeremoniis baptizandi.

§ 1. Alias siquidem, sicut nobis nuper exponi fecistis, felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, ad certum tunc expressum, et per piae memoriae Gregorium Papam XIII, praedecessorem etiam nostrum, prorogatum, nedum elapsum, tempus, presbyteris vestrae Societatis baptizandi quoscumque in partibus Indiarum, etiam extra ecclesias, et sine caeremoniis consuetis, licentiam tribuit; ac praeterea universis christianis in Indiis pro tempore degentibus ad decennium indulsit ne excommunicationem aliasque ecclesiasticas sententias, censuras et poenas in bulla die Coenae Domini legi solita contentas, quoad forum conscientiae incurrerent, etiamsi cum infidelibus commercium habuissent, tam de quibuscumque mercibus, quam etiam de armis, quando non essent in damnum christianitatis, veluti si hostem non notabiliter armarent.

Christianis vero ne censuras in bulla Coenae expressas in foro conscientiae incurrant, etiamsi cum infidelibus commercium de armis habeant, indulsit

Gregorius XIII secundo dictam facultatem ad eos restrinxit qui res parvi momenti venderent

§ 2. Quod indultum deinde dictus Gregorius praedecessor ad aliud decennium nondum elapsum extendit, ea tamen conditione ut suffragaretur iis tantum, qui privatim et sine notabili periculo aliquid parvi momenti, veluti pugionem aut gladium, venderent, non autem iis qui, mercatorum more, huiusmodi prohibitas merces infidelibus venales exponerent: nam tales venditores excommunicationi aliisque praedictis poenis et censuris voluit omnino subiacere, etiamsi infideles, quibus illa venderentur, non notabiliter armarent.

Facultatem autem presbyteris S. Iesu concessit condonandi bona male acquisita.

§ 3. Sed et idem Gregorius praedecessor presbyteris dictae Societatis in Indiis Orientalibus neophitis et aliis ad Ecclesiae unitatem reductis, super bonis male acquisitis, ad quae restituenda incertis personis obligati existerent, ad pia

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

opera componendi, vel quatenus ipsi sic obligati indigerent, eis in toto vel in parte remittendi condonandique facultatem concessit.

Et cum omnibus dispensandi super cibis prohibitis diebus ieiunii.

§ 4. Idem quoque Pius praedecessor vobis cum quibuscumque personis in Indiis, ut in diebus ieiunii ab Ecclesia statutis, propter aestum gravissimum et propter cibos levioris nutrimenti, et quia homines illi navigationibus et bellis gerendis sunt assidue dediti, cibis etiam prohibitis libere vesci possent, dispensandi.

Praeposito vero Societatis sacerdotes ad hoc idoneos deputandi;

§ 5. Praeposito etiam generali vestrae Societatis pro tempore existenti, sacerdotes idoneos, eiusdem Societatis religiosos, suo arbitrio deputandi, qui cum neophitis provinciae Brasiliae super ieiuniis dispensare, eaque pro ipsorum arbitrio moderare et commutare libere valerent; necnon cum fidelibus utriusque sexus coniugatis in partibus Indiarum, quando ratione voti castitatis vel aliam ob causam debitum coniugale petere ab altero coniuge de iure prohiberentur, ut nihilominus illud petere sine peccati periculo possent, in foro conscientiae dispensandi plenam et omnimodam auctoritatem tribuit.

Data eis facultate dispensandi super voto castitatis aliisque occultis impediment. in matrimon. iam contractis.

§ 6. Insuper dictus Gregorius praedecessor eidem generali ac aliis in India per ipsum deputandis praepositis ac presbyteris vestrae Societatis cum neophitis aliisque ad fidem reductis, existente rationabili et legitima causa, super voto castitatis, non tamen solemni, atque in matrimonio de facto, contra canonicas sanctiones; et in facie Ecclesiae, sive scienter sive ignoranter, contracto, non obstante quovis occulto impedimento, propter quod tale matrimonium foret invalidum, in conscientia, si ipsi contrahentes non sine scandalo separari possent, ac dummodo ipsi de novo inter se secreto, concilii Tridentini forma servata, si id quoque non sine scandalo fieri queat, sin autem, super quo eorum conscientias oneravit, etiam dicta forma non servata, contraherent, iniuncta eis, pro modo culpae, poenitentia salutari, etiam dispensandi potestatem est impartitus.

Pius etiam V concessit ut ad missiones Indicas deputati, sacrisque ordinibus nondum initiati, ad eos promoveri possint extra tempora, non servatis interstitiis, et ante aetatem a concilio Tridentino designatam.

§ 7. Sed et vobis aut vestrum aliquibus in Orientali India degentibus, ob difficultatem navigationis et accedendi ad loca ubi episcopi residebant, ut religiosi vestrae Societatis nondum ad sacros ordines promoti, extra tempora a iure statuta, etiam forsan temporum interstitiis non expectatis, ad eosdem ordines, et aliquando etiam ante aetatem legitimam, dummodo defectus aetatis, ad id a concilio Tridentino, requisitae annum non excederet, et ceterae ordinandorum qualitates defectum supplerent aetatis, promoveri, et sic promoti postmodum in illis etiam in altaris ministerio ministrare, missasque et alia divina officia celebrare valerent, Pius praedecessor noster praedictus, vivae vocis oraculo, ad decennium, uti tunc expressum fuit, numerandum, indulsit.

Hoc privilegium ad utramque Indiam Novasque Hispaniae regiones extendit, et ad aliud decennium prorogavit Gregorius.

§ 8. Quod indultum postea idem Gregorius praedecessor usque ad Iaponiae, necnon Brasiliae, Perû, Mexicanae, ceterasque utriusque Indiae et Novae Hispaniae regiones, insulasque maris Oceani, inter quas omnes regiones et insulas privilegiorum eisdem concessorum et concedendorum mutuam alioquin communicationem esse voluit, et ad alterum nondum clapsum decennium, etiam in ampliorem formam, extendit et prorogavit.

Facultatem quoque concessit dispensandi in gradibus consanguinitatis et affinitatis et a denuntiationibus faciendis etc.

§ 9. Demum dictus Gregorius praedecessor vobis, ac vestrum unicuique, cum neophitis utriusque sexus, quibuscumque consanguinitatis vel affinitatis gradibus aut alias coniunctis, seu invicem se attinentibus, super huiusmodi gradibus, iure tamen divino non prohibitis, ut illis et impedimentis huiusmodi, necnon constitutionibus et ordinationibus apostolicis et

aliis contrariis nequaquam obstantibus, matrimonium contrahere, et in facie Ecclesiae solemnizare, sive si iam scienter et de facto contraxissent, denno contrahere, et postea illa carnali copula consumare; et in eis, quoad vixerint, remanere, ac denunciationes in ecclesiis et alias extrinsecas solemnitates ac caeremonias requisitas, cum id vobis expedire aut necessarium esse visum fuerit, in contrahendis matrimoniis prorsus omittere valeant, gratis dispensandi, dummodo, quoad forum contentiosum, huiusmodi facultate non alias uteremini, nisi in locis et provinciis ordinariorum praesentia destitutis, vel ab eis non minus ducentum millibus passuum remotis; prolemque susceptam et suscipiendam legitimam decernendi, facultatem est elargitus, prout in diversis eorumdem praedecessorum litteris latius continetur.

Praepositus dictas facultates prorogari vel in perpetuum concedi petit.

§ 10. Cum autem, sicut eadem subiungebat expositio, causae multae iustae et rationabiles, propter quas huiusmodi gratiae a praedecessoribus nostris emanarunt, adhuc vigeant, et valde expediat eas, quae ad tempus concessae sunt, ad aliud longius tempus prorogari; reliquas vero perpetuo vel ad beneplacitum impetratas, pro earum maiori validitate, etiam denuo auctoritate nostra roborari; propterea nobis humiliter supplicari fecistis ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Quarumcumque facultatum terminos proroget Sixtus.

§ 11. Nos itaque, vestrum in christiana religione ad exteras et remotissimas nationes propaganda pium et religiosum zelum ac sedulam operam plurimum in Domino commendantes, vestris supplicationibus inclinati, privilegia, facultates et indulta praedicta litterasque desuper confectas, quarum tenores praesentibus habere volumus pro expressis, ac inde sequuta quaecumque, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, illisque apostolicae firmitatis robur adiicimus, eaque omnia et singula praesentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes et quoscumque iuris et facti ac substantiales defectus, si qui in huiusmodi impetrationibus intervenissent; et quoad ea quae ad certa tempora concessa fuerunt, tempora ipsa in eis praefixa ad aliud decennium, a fine temporis unicuique ex concessionibus huiusmodi praescriptis numerandum, auctoritate et tenore praemissis, extendimus ac prorogamus, ac tam illa quam alia omnia et quaecumque supradicta de novo per easdem praesentes, quatenus opus sit, concedimus et indulgemus.

Indis vero qui quemquam ad christianam fidem adduxerit, plenariam indulgentiam elargitur.

§ 12. Postremo, ut christifideles eo etiam ferventius infideles ad sanctum Baptismi lavacrum invitent, quo ex hoc coelestis dono gratiae noverint se uberius esse refectos, recolendae memoriae Pii Papae IV, nostri etiam praedecessoris, qui similem indulgentiam ad certum iam pridem elapsum tempus concessit, vestigiis in hac parte inhaerentes, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, universis et singulis christifidelibus in partibus Indiarum vere poenitentibus et confessis, ac sanctissimo Eucharistiae Sacramento refectis, quoties aliquem ex infidelia et ab idololatria ad veri Dei cognitionem atque cultum reduxerint, toties indulgentiam plenariam et singulorum peccatorum suorum absolutionem et remissionem necnon iubilaeum plenarium, auctoritate apostolica, tenore earumdem praesentium, misericorditer in Domino concedimus et elargimur, iniuncta aliqua arbitraria per confessores salutari poenitentia, super quo illorum conscientias oneramus. Praesentes quas, utpote ad christianae religionis augumentum, et in partibus ab Urbe tot mensium difficili ac periculosa navigatione remotis,

ac propterea revocationum apostolicarum non facile notitiam habituris, concessas, quavis de causa, etiam per nos et Sedem Apostolicam revocari, suspendi aut alias quomodolibet alterari nullatenus posse; nec sub quibusvis similium indulgentiarum et facultatum revocationibus, suspensionibus, derogationibus, antelationibus vel aliis dispositionibus, etiam in favorem fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe, cruciatae sanctae vel redemptionis captivorum aut alias ex quibusvis aliis et urgentissimis et necessariis causis, etiam ad imperatoris, regum et aliorum principum instantiam, etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine ac alias quomodolibet pro tempore factis, nullatenus comprehendi, sed semper ab illis excipi; et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas, et de novo concessas fore ac censeri, ipsisque christifidelibus suffragari debere; et quarum transumptis, secretarii Societatis vel cuiuslibet notarii publici manu scriptis, et eiusdem Societatis praepositi generalis vel alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae sigillo signatis, plenariam et eademmet fidem ubique in iudicio adhibendam esse et adhiberi debere, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae, decernimus.

Servatis tamen cuique privilegio et facultati terminis in prima concessione praescriptis.

§ 13. Quoad huiusmodi indulgentiam, ad decennium dumtaxat proximum; quoad reliqua vero supradicta, partim ad tempora superius expressa, partim vero perpetuis futuris temporibus, vel ad nostrum et dictae Sedis beneplacitum, prout respective ab initio concessa fuerunt, valituris.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XIV martii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 14 mart. 1587, pont. anno II.

XVII

Confirmatio et approbatio breviarii a capitulo generali Carthusiensis Ordinis emendati, et a cardinalibus Carafa et Montis Regalis recogniti pro ipso Ordine Carthusiensi [1].

Dilecto filio priori generali Ordinis Carthusiensis Sixtus Papa V.

Dilecte fili, salutem et apostol. benedictionem.

Commissio nonnullis data breviarium de quo in rubrica examinandi.

§ 1. Ordinis istius Carthusiensis breviarium, quod a te capituloque generali nuper emendatum esse nobis significasti, a dilectis filiis nostris Antonio tituli Sanctorum Ioannis et Pauli Carafa, et Vincentio tituli Sanctae Mariae in Via Montis Regalis S. R. E. cardinalibus nuncupatis, et aliis doctis et peritis viris, quos delegimus, studiose diligenterque recognoscendum curavimus; ii, omnibus et singulis illius partibus, ex quibus totum canonicarum horarum officium divinum constat, vere perspectis recteque recognitis, demum nobis retulerunt nihil in eo videri neque esse quod eiusdem S. E. catholicae Romanae institutis, Tridentinae Synodi oecumenicae decretis et sacris canonibus repugnet.

Approbatur a Pontifice cum licentia imprimendi eoque utendi.

§ 2. Quamobrem illud ita et correctum et recognitum nos apostolica auctoritate approbamus, confirmamus et roboramus, ratum firmumque habemus; et quoniam cupimus, tuis precibus adducti, quam primum fieri potest, illius usum introduci; idcirco tibi hoc concessum et indultum esse volumus ut, tam litterarum harum quam aliorum privilegiorum et indultorum, quae alias a Sede Apostolica isti Or-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

dini concessa sunt, virtute, sic emendatum correctumque, id ipsum breviarium imprimere, impressum evulgare, atque in universo Ordine eiusque ecclesiis, domibus ac locis quibuscumque ad usum et consuetudinem introducere libere et licite, sine ullo conscientiae scrupulo, possis, ita ut omnes et singuli Ordinis istius superiores, fratres, religiosi et ceteri, quicumque sint, utriusque sexus, quorum interest, ad huiusmodi breviarii praescriptum ac ritum psallant, divinas laudes dicant, canonicarumque horarum officium praestent.

Obstantium derogatio.

§ 3. Non obstantibus praemissis aliisquo apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus; necnon dicti Ordinis illiusque domorum et locorum quorumcumque, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVII martii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno secundo [1].

Dat. die 17 mar. 1587, pont. anno II.

XVIII

Confirmatio litterarum Gregorii XIII, quibus Graecis catholicis mercaturam Anconae exercentibus facultas concessa fuit consulem sibi eligendi [2].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Dudum felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, mercatoribus et aliis Graecis christianis ex insula Pathmos in civitate nostra, tunc sua, Anconitana commorantibus, ut proprium pro sua natione in dicta civitate consulem, qui easdemmet facultates, iurisdictiones, privilegia, honores et onera haberet et habere deberet, quae alii aliarum nationum in eadem civitate existentes consules, de iure vel consuetudine aut alias quomodolibet habebant et quibus gaudebant, ac habere et gaudere poterant, tunc et quandocumque opus foret, eligere, creare et deputare libere et licito valerent, apostolica auctoritate concessit, prout in litteris dicti praedecessoris in forma brevis die X ianuarii MDLXXX, pontificatus sui anno octavo, desuper confectis, plenius continetur.

Gregorius XIII Graecis Anconae commercium exercentibus facultatem concessit deputandi sibi consulem cum solitis privilegiis.

Sixtus praedecessoris litteras ratas habens factam a Graecis consulis electionem confirmat.

§ 2. Cum autem, sicut ad aures nostras pervenit, consul pro dicta natione in eadem civitate per mercatores et alios Graecos christianos vigore litterarum praedictarum electus, creatus et deputatus nuper fuerit; nos, litterarum praedictarum tenores praesentibus pro expressis habentes, ac supplicationibus dictorum mercatorum et aliorum Graecorum christianorum pro eorum parte nobis porrectis, hac in parte inclinati, indultum et facultatem eligendi consulem huiusmodi omniaque et singula in eisdem dicti praedecessoris litteris contenta, necnon electionem, creationem et deputationem dicti consulis per eosdem mercatores et alios Graecos vigore earumdem litterarum factas, ac omnia et singula inde secuta, dicta auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus; eisdemque mercatoribus et aliis praedictis eumdem consulem confirmandi, revocandi et alium nominandi, creandi et deputandi, quoties illis expe-

1 Hoc eodem anno litteris datis die 18 martii, et quibus initium est *Romanus Pontifex*, Sixtus V omnia, et singula privilegia congregationi S. Salvatoris Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini pridem concessa confirmavit.

2 Ex Regest. in Secret. Brevium.

dire videbitur, concedimus et indulgemus [1].

Clausulae

§ 3. Decernentes eosdem mercatores et nationem ex praedicta insula christianos dicto consuli et nullo alteri subiectos esse; sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi facultate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis, quae dictus praedecessor in eisdem litteris voluit non obstare; ceterisquo contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die x maii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 10 maii 1587, pontif. anno III.

XIX.

Statutum quod officium ministri generalis Ordinis fratrum Minorum de Observantia, quod prius ad octennium durabat, inposterum ultra sexennium non potrahatur [2].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium

Circumspecta Romani Pontificis providentia nonnunquam ea, quae, certis suadentibus causis, per eius praedecessores gesta sunt, ex aliis non minus rationabilibus causis alterat, et ad primaevum suum statum reducit, prout in Domino conspicit expedire.

Pius V officium M generalis per octo annos durare statuit.

§ 1. Sane felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, inter alia statuit et ordinavit quod officium ministri generalis Ordinis fratrum Minorum de Observantia nuncupatorum per octo annos extenderetur, prout in litteris dicti praedecessoris desuper confectis plenius continetur.

Sixtus ad primaevum statum sexennii reducit,

§ 2. Nos, attendentes huic Ordini, cuius instituta regularia, dum in minoribus essemus, per quinquaginta annos vel circa amplexi fuimus, optime convenire, ad evitanda scandala et absurda, quae ob id ante hac orta fuisse dignoscuntur, ut officium praedictum ad primaevum suum statum reducatur, et ad sexennium tantum duret, prout etiam complures Romani Pontifices praedecessores nostri in diversis eorum litteris observari voluerunt et mandarunt, motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, statutum et ordinem ipsius praedecessoris apostolica auctoritate, tenore praesentium, revocamus, cassamus, annullamus et irritamus, ipsumque officium ministri generalis ad primaevum statum reducimus et restituimus, itaut illud; ad quod hac praesenti hebdomada electio personae ipsius Ordinis in capitulo generali fiet, tam hac vice quam perpetuis futuris temporibus ad sexennium tantum duret et durare debeat, et illo elapso, statim cesset ac cessare censeatur.

Sicque in posterum praecipit observari

§ 3. Quocirca omnibus et singulis dicti Ordinis professoribus huic negocio incumbentibus, in virtute sanctae obedientiae, et sub excommunicationis sententia eo ipso per contrafacientes incurrenda, praecipimus quatenus singulo quoque sexennio ad novi ministri generalis electionem, quibuscumque rebus posthabitis, procedant; nec ipsi seu tunc existens minister generalis aut quivis alius, quacumque dignitate, etiam cardinalatus honore fulgens, seu ipsius Ordinis protector, quacumque de causa, etiam urgentissima, confirmationem seu extensionem dicti officii in aliud etiam brevissimum tempus a Romanis Pontificibus successoribus no-

1 Deest forte *facultatem* (R. T.). 2 Ex Regest. in Secret. Brevium.

stris et Sede Apostolica petere, et obtenta uti audeant vel praesumant; ita ut, elapso dicto sexennio, praedictum officium ministri generalis ipso iure vacet et vacare censeatur.

Electionem, aliter factam irritat.

§ 4. Decernentes aliter factas electiones et confirmationes nullas et irritas nulliusque roboris vel momenti fore et esse.

Obstantibus derogat.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dicti Ordinis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XIV maii MDLXXXVII, pontific. nostri anno tertio.

Dat. die 14 maii 1587, pontif. anno III.

XX.

Confirmatio litterarum Eugenii IV et Pii V super facultate concessa officialibus civitatis Anconitanae privative cognoscendi causas suorum civium in prima et secunda instantia [1].

Dilectis filiis antianis ac communitati et hominibus civitatis nostrae Anconitanae.

Sixtus Papa V,

Dilecti filii, salutem et apostol. benedictionem.

Prooemium

Ex debito pastoralis officii, meritis licet imparibus, nostris humeris impositi, ad ea convenit vigilantiae nostrae curas intendere, per quae civitatum nostrarum status prospere dirigatur, ac communitates et homines nobis et Apostolicae Sedi subiecti, praesertim illi, qui suae fidei et devotionis sinceritate et constantia erga dictam Sedem et Romanos Pontifices condignis [1] se reddiderunt, in suis tractandis negotiis ac litibus et causis agendis subleventur, ac in gratiis, libertatibus, immunitatibus et privilegiis iuribusque sibi concessis adversus tempestatum procellas subleventur.

Anconitani a Romanis Pontificibus variis decorati privilegiis

§ 1. Dudum siquidem nobis dictaeque Sedi innotuit civitatem nostram Anconitanam inter ceteras Ecclesiastici Status civitates fidelitate et obedientia hanc Apostolicam Sedem mirifice coluisse, et in maximis rerum discriminibus firmius semper et solidius permansisse. Unde Romani Pontifices praedecessores nostri diversis eam gratiis, immunitatibus, exemptionibus et privilegiis decorarunt.

Quas inter Eugenius IV causas omnes in prima et secunda instantiis ab eorum officialibus decidi iussit.

§ 2. Nuper vero per dilectos filios Petrum Leonem et Franciscum Napum, oratores vestros, nobis significastis quod felicis recordationis Eugenius Papa IV, praedecessor noster, de praemissis abunde certioratus, paterno quo vos communitatemque vestram prosequebatur affectu, detrimentis et sumptibus, quibus tam ex primis quam ex secundis instantiis vos communitasque vestra ac homines et incolae districtus afficiebantur et defatigabantur, providere, ac civitatis praedictae statum conservare, illumque pro commoditate et indemnitate vestris salubrius dirigere volens, causas vestras et omnium vestrum, necnon hominum et incolarum districtus huiusmodi, tam civiles quam criminales, meras et mixtas (criminibus haeresis ac falsitatis litterarum apostolicarum necnon laesae maiestatis contra Summum Pontificem dumtaxat exceptis) in prima et secundis in-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

1 Sic.

stantiis in Romana Curia de iure et antiqua consuetudine moveri et agitari solitas, vobis et vestris rectoribus, praesidentibus, officialibus pro tempore deputatis audiendas, cognoscendas, decidendas fineque debito terminandas permisit atque concessit: voluitque et declaravit quod nullus civis et incola civitatis et comitatus praedicti aut alius, undecumque sit, cuiuscumque status, gradus et conditionis existat, aliquem ex civibus, hominibus et incolis huiusmodi in prima et secunda instantiis, pro quavis causa, lite et controversia, extra civitatem et territorium vel districtum vestrum huiusmodi trahere et avocare audeat seu praesumat; omnibus et singulis auditoribus, viceauditoribus, locatenentibus ceterisque Urbis ac Romanae Curiae officialibus necnon legatis extra Romanam Curiam ad iura reddenda et ministranda deputatis et deputandis, ne in dictis prima et secunda instantiis se intromitterent interdixit: ac si secus factum foret, irritum et inane decrevit, prout hic vel alias in dicti praedecessoris litteris in forma brevis sub datum Romae quinto nonas iulii, anno Domini MCDXLV, pontificatus sui anno quinto decimo, expeditas, plenius continetur.

Sublata iudicibus Curiae Romanae facultate eas iudicandi.

§ 3. Ac postmodum felicis recordationis Pius Papa V, per suas litteras in forma brevis, sub datum Romae apud Sanctum Petrum, die XXVI septembris MDLXVIII, anno tertio, eisdem de causis motus, permissionem, concessionem, declarationem, interdictum et voluntatem dicti Eugenii praedecessoris huiusmodi approbavit et confirmavit; et praeterea statuta, decreta et ordinationem per dilectos filios antianos praedictae civitatis, illiusque communitatem praedictam, quod nullus in aliqua principali vel alia quacumque causa supplicet, aut impetret, vel citet, seu conveniri, citari vel vocare faciat per viam principalis iudicii aut cuiuscumque appellationis seu nullitatis aliquem habitatorem, comitativum seu districtualem civitatis, communitatis vel districtus praedicti, aut universitatem vel castrum aliquod dictae civitati suppositum, vel in posterum quomodocumque supponendum, in aliqua causa civili, criminali vel mixta, nisi coram consilio, potestate, rectore, iudicibus et officialibus civitatis praedictae per illius consilium deputatis, statuerint et ordinaverint; ita ut si quis contrafaceret per se vel per suum procuratorem, causam perderet, et omne ius, quod haberet in re vel quantitate, de qua esset quaestio, ipso facto suo adversario applicaretur; quod statutum ac Eugenii praedecessoris concessio huiusmodi apostolica auctoritate confirmata fuerint; et quod nihilominus dilectus filius Curiae causarum Camerae Apostolicae generalis auditor, ad concessionem et statutum huiusmodi nullo habito respectu, diversas inhibitiones iudicibus et officialibus dictae civitatis in causis in prima et secunda instantia huiusmodi pendentibus, in non modicum dictae civitatis praeiudicium, relaxaverat; et si partes ipsae ad Curiam accessissent, minime dubitandum esset quin ipsae dictas inhibitiones sibi factas omnino revocari fecissent: causantibus tamen partium earumdem paupertatibus, partes ipsae, multo sibi conducibilius arbitrantes, illas et eas desertas relinquere quam ad Curiam ipsam accedere voluerunt; partium commoditati et dictae civitatis indemnitati et iurium tuitioni providere volens, dictus praedecessor dicta statuta et concessionem huiusmodi et in eis contenta confirmavit et approbavit; eidemque Curiae causarum Camerae Apostolicae auditori et quibuscumque aliis iudicibus, tam ordinariis quam delegatis, et tam in alma Urbe quam extra existentibus, qua-

Pius V Eugenii litteras confirmans, nonnulla statuta ab antianis illius civitatis hac super re edita approbavit.

Quibus non obstantib. cum auditor Camerae Apostolicae nonnullas inhibitiones relaxasset,

Huiusmodi inhibitiones relaxari idem Pontifex prohibuit

cumque auctoritate et praeeminentia fulgentibus, etiamsi S. R. E. cardinales aut causarum Palatii Apostolici auditores fuerint, in virtute sanctae obedientiae, ac, quoad cardinales, sub eius indignatione, quo vero ad alios, sub excommunicationis maioris aliisque arbitrio suo applicandis poenis, districte praecipiendo inhibuit ne deinceps, perpetuis futuris temporibus, aliquas inhibitiones seu alia impedimenta, propter quae iudices et officiales civitatis huiusmodi in causis praedictis coram ipsis pendentibus in prima et secunda instantiis procedere, ac sententias suas promulgare, auderent seu praesumerent; et nihilominus, si inhibitiones vel alia impedimenta fieri contigerit, ut praefertur, eisdem iudicibus et officialibus civitatis Anconae huiusmodi, ut, illis non obstantibus, ad causarum huiusmodi cognitionem et executionem procedere omnino possent et deberent, facultatem concessit, cum clausula sublata, decreto irritanti, et alias, prout in litteris dicti praedecessoris latius continetur.

Data iudicibus Anconitanis auctoritate iis non parendi

§ 4. Petentes per nos dictamque Sedem Apostolicam praesidio fulciri, ac, ut perpetuo subsistant, de novo approbari et confirmari.

Omnia a Sixto Papa confirmari petunt,

§ 5. Nos autem, qui fidem vestram erga nos dictamque Sedem dudum probatam habemus, vos, communitatem vestram ac homines et incolas praedictos similibus et amplioribus favoribus et gratiis amplectentes et prosequentes, dictorumque praedecessorum litteras et in eis contenta quaecumque, ac si de verbo ad verbum hic insertae forent, pro expressis habentes, illas ac remissionem, concessionem, voluntatem, declarationem, mandatum, interdictum, decretum, statuta et ordinationes praedictas, omniaque alia et singula in dictis litteris contenta, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, perpetuo et ad perpetuam rei memoriam, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsan in illis intervenerint, supplemus, illasque innovamus et de novo concedimus.

Obtinentque

§ 6. Mandantes moderno et pro tempore existenti dictae provinciae legato, vicelegato, dictaeque nostrae civitatis gubernatori, eorumque et cuilibet ipsorum officialibus et ministris, ac S. R. E. camerario, vicecamerario, Camerae Apostolicae clericis et generali auditori, quatenus vos, communitatemque et homines, necnon incolas ac officiales et ministros praedictos minime impediant, perturbent vel inquietent, quinimo in praemissis omnibus et singulis et circa ea faveant, assistant et protegant; contradictores, rebelles et inobedientes et perturbantes quoscumque iuris et facti remediis opportunis, ac sub sententiis, censuris et poenis pecuniariis compescendo, aggravando, reaggravando et interdicendo, et una cum invocatione brachii saecularis.

Datis ad talia exequenda commissariis

§ 7. Et ita per quoscumque etiam Sanctae R. E. cardinales ac Palatii Apostolici causarum auditores, ac alios ordinarios et delegatos iudices iudicari debere, sublata eis aliter iudicandi et declarandi facultate et auctoritate: irritum quoque et inane ex nunc, prout ex tunc et e contra, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Clausulae pro perpetua huiusmodi concessionum observant.

§ 8. Non obstantibus apostolicis et dictae provinciae ac aliis provincialibus et synodalibus constitutionibus et ordinationibus, etiam super registrandis privilegiis in archivio dictae provinciae, ac de confirmandis ac revidendis statutis editis et edendis per communitates ipsius provinciae, per illius legatos, vicelegatos, guber-

Derogatio contrariorum.

natores, vicarios vel rectores; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eiusdem provinciae legatis, gubernatoribus, officialibus, collegio et curialibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis clausulis, irritantibusque et aliis decretis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; omnibusque aliis quae praedecessores nostri voluerunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque; statum et merita causae et causarum, si quae forsan sunt, eorum instantias, nominaque et cognomina iudicum et collitigantium, ac privilegiorum, indultorum, gratiarum, concessionum, statutorum, decretorum, ordinationum, reformationum aliorumque praedictorum et hic de necessitate exprimendorum tenores et compendia, ac si de verbo ad verbum, et non per clausulas generales idem importantes, etiamsi in illis caveatur expresse quod, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua mentio habenda, aut totus illius tenor inserendus, seu alius modus vel magis exquisita forma deberet servari, pro plene et sufficienter expressis habentes, illis omnibus, hac vice, specialiter et expresse, ac motu, scientia et deliberatione praedictis derogamus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesimatertia maii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 23 maii 1587, pontif. anno III.

XXI.

Theologos Universitatis Sorbonicae adhortatur ut libros haeresi erroribusque conspersos exquirant, in edendo librorum prohibitorum novo indice adnotandos [1].

Dilectis filiis praeposito, theologis et canonistis Universitatis Studii Generalis Sorbonae.

Sixtus Papa V

Dilecti filii, salutem et apostol. benedictionem.

Exordium

Inter multiplices animi nostri curas, quibus, in apostolatus apice constituti, premimur, maxima est ut universo gregi, divina providentia nobis commisso, prospicientes, ab eo lethalia quaeque pro viribus arceamus, pascua tantum salubria illi procurantes et concedentes, ut, sublatis noxiis omnibus et impedimentis, vitali cibo pastus, potatusque divinis fontibus, ad coelestes caulas incolumis perducatur.

Enarrat Pontifex quas curas susceperit in examinandis proscribendisq. libris haeresi seu pravis opinionibus conspersis.

§ 1. Cum itaque, gravissima cum iactura christianae pietatis, ab anno MDLXIV, quo tempore index librorum prohibitorum exiit, adversario humani generis zizania in nocte seminante supra bonum semen, quotidie huic nostro gregi venenum pro salutari esca atque potu apponatur propineturque per libros aut scripta haeresibus seu quavis alia impietate corrupta, nos, praedecessorum nostrorum Summorum Pontificum vestigiis inhaerentes, qui expurgando veteri fermento doctrinae pravae plurimum elaborarunt, ad idem opus nosmetipsos accinximus, et sedulo curavimus fieri novum indicem librorum impiae doctrinae, quo nostris ovibus indicemus et prohibeamus nociva pascua, quae in hunc diem novimus, plura etiam indicaturi et prohibituri, cum plura cognoverimus esse talia. Opus est arduum et ingens, et nonnisi magnis

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

laboribus et vigiliis omniumque oculis et auxiliis conficiendum, ut omnibus commodum et utile esse possit. Quare, nedum quosdam S. R. E. cardinales, singulari eruditione et prudentia praeditos, deputavimus cum theologis aliarumque scientiarum professoribus, verum insignium academiarum et Universitatum studia et labores adhibenda esse iudicavimus.

Vocatis in partem laboris nonnullis cardinalibus, theologis ac Universitatibus.

§ 2. Uti igitur egregias alias universitates et academias monuimus et hortati sumus, et hanc vestram quoque monemus et hortamur in Domino, vobisque in meritum obedientiae praecipimus et mandamus quatenus, omni adhibita diligentia et studio, propositum nostrum adiuvetis.

Sorbonicos doctores, ut eumdem laborem suscipiant, adhortatur.

§ 3. Cumque pro novo indice faciendo id praesertim desideretur, ut libri conscribantur quorum nomina non sunt in prioribus indicibus; multum vero huic negotio conducere iudicetur, si haereticorum tempora, dogmata cognoscantur et libri, in hoc praecipue requiritur diligentia vestra, ut haec omnia significetis nobis. Desideratur quoque ut singulariter recenseantur catholicorum libri, qui aliqua in parte vel corrigendi vel etiam prohibendi erunt. Neque nomina tantum tum haereticorum tum etiam catholicorum desiderantur, sed et tituli librorum, et eorum impressores, et loca ubi fuerint impressi. Haec omnia quam primum in unum collegeritis, ad Sanctam hanc Sedem transmittere curabitis, ut tandiu desideratus index, populoque christiano admodum necessarius, in lucem prodire possit. Significabitis etiam quo ordine et modo, quibusque servatis, id a vobis factum fuerit.

Modum ab eis servandum praescribit.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xx iunii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 20 iun. 1587, pontif. an. III.

XXII.

Revocatis nonnullis statutis ab episcopo et capitulo Abulensi editis circa visitationem et correctionem capitularium, suppressisque quibuscumque controversiis inde exortis, statuta concilii Tridentini in huiusmodi materia servari mandat [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem, in supremo iustitiae throno et apostolicae potestatis plenitudine a Domino constitutum, officii sui partes ad ea propensiori studio conferre, per quae sacri concilii Tridentini sanctiones illibatae praeserventur, et si quid in illarum depressionem cedere et ad noxam tendere cognoscit, id per suae providentiae ministerium revocetur, et ad debitam normam reducatur.

Cura Romani Pontificis pro observantia canonum S. concilii Tridentini.

§ 1. Accepimus siquidem quod in quadam concordia, olim, vigore litterarum felicis recordationis Pii Papae II, praedecessoris nostri, sub dat. MCDLXIII, pridie kalendas maii, inter bonae memoriae Martinum episcopum Abulensem, ac decanum tunc existentem, et capitulum ecclesiae Abulensis, circa iurisdictionem, visitationem, correctionem, inquisitionem et punitionem delictorum per capitulares et alias personas dictae ecclesiae pro tempore commissorum inita, et a iudicibus in dictis litteris Pii II deputatis, et a nonnullis aliis etiam praedecessoribus nostris forsan confirmata, expresse, inter alia, cavetur quod episcopus Abulensis possit capere seu capi mandare quemcumque beneficiatum dictae ecclesiae, qui aliquid commiserit propter quod veniat capiendus, seu contra quem fuerit data querela, et illum detinere per tres dies in aliquo honesto loco, iuxta qualitatem delicti et personae, quae sic

Vigore litterarum Pii II edita fuerant nonnulla concordata inter episcopum et capitulum Abulensem.

In iis statutum est visitationem, et correctionem capitularium ad episcopum, una cum capitulo spectare.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

fuerit capta intra dictam civitatem et si fuerit capta extra eam, cessante legitimo impedimento, adduceretur ad illam, ita ut infra dictos tres dies teneretur eum praesentare et notificare in dicto capitulo, ad hoc ut, iuxta delictum, persona per dictum episcopum, decanum et capitulum detineatur, corrigatur, puniatur et castigetur, prout iuris fuerit, ita tamen ut salva remaneat dictis decano et capitulo potestas comedendi ientacula sua, et adscribendi culpae deliquentium, prout habent de usu et consuetudine. Quodque in quinquagesimo septimo ipsius ecclesiae statuto, mandato similis memoriae Alfonsi, olim episcopi Abulensis, ac decani tunc existeutis, in libro statutorum de anno Domini millesimo quiugentesimo trigesimo recompilato et descripto, et per piae memoriae Leonem Papam X, etiam praedecessorem nostrum, per suas litteras sub datum millesimo quingentesimo decimo nono, pridie nonas maii, ac alios forsan praedecessores nostros confirmato, etiam disponitur quod perpetuo et in perpetuum, quoties contigerit aliquem beneficiatum aut beneficiatos dictae ecclesiae rixari intra eam cum aliis beneficiatis illius, aut ipsi dixerint aliqua verba iniuriosa contra capitulum et in illius spretum, et contra illud fecerint aliqua iniusta, ita ut capitulum se sentiat iniuria affectum, et ob id et in effectu sit; quod decanus et capitulum soli, sine eorum praelato, et illo excluso, possint eos, si voluerint, carcerare in eorum domibus, sub gravibus poenis, ne illas egrediantur absque eorum mandato; et quod, iuxta eorum delicta, subtrahantur ad duos menses omnes eorum praebendae, si delictum tale fuerit ut tanta poena sit dignum, habita in primis informatione summarie, qualiter et qnales fuerint culpantes; et qui culpabiles reperti fuerint, subtrahantur eis ad unum mensem ex suis praebendis, sive ipsis imponantur alia vel aliae poenae et poenitentiae eis benevisae secundum eorum delicta. Sed si capitulum negligens fuerit ut nullam imponat poenam delinquenti, in huius negligentiae casu succedat praelatus, et procedat contra talem delinquentem una cum decano et capitulo in imponenda illi poena ipsis benevisa; et si delictum grave fuerit, ita ut non sufficiant poenae supradictae, quod eis comedant ientaculum et ientacula eis benevisa, donec eis iniungant poenam eorum delicto condignam, prout fieri solitum est. Si tamen talis beneficiatus aut beneficiati rixam habuerint intra ecclesiam cathedralem cum aliis, qui non sint beneficiati, capellani aut famuli chori, si delictum admodum fuerit grave et atrox, ut puniri mereatur maioribus quam supra dictis poenis, et illae non sufficiant secundum magnam atrocitatem sui delicti, talis delinquens castigetur, puniatur et corripiatur a dicto episcopo ac decano et capitulo insimul, iuxta eius delictum. Si vero talis beneficiatus tale delictum extra dictam ecclesiam commiserit, illudque sit tale ut carcerari mereatur, quod dictus episcopus illum mandare apprehendi possit, illumque teneat carceratum honeste in eius palatio sive in domo honesta in civitate Abulensi, et illum non possit ducere captum ad Bonillam nec aliam partem extra ipsam, et quod intra tres dies, incluso die quo eum apprehenderit, teneatur eum ducere et presentare in capitulo praedictis decano et capitulo; et ab omnibus constituatur, si dignitas fuerit, in domo alterius dignitatis, si vero canonicus, in domo alterius portionarii. Et quod episcopus, decanus et capitulum praedicti, per se vel eorum commissarios, faciant inquisitionem talis delicti, audientes delinquentem super eius innocentia usque ad conclusionem litis, et donec sententia contra eum et beneficiatum culpabilem feratur per dictum episcopum

Decretum quoque, ut si aliquis beneficiatus canonicum intra ecclesiam iniuria afficiat, capitulum sine episcopo possit illum castigare.

Quod si negligens in hoc fuerit capitulum episcopus contra reum procedat non cum capitulo

Et hoc etiam modo procedatur in gravioribus delictis, ut is qui fuerit iniuria affectus, non sit de gremio capituli

In casus tamen delicti extra ecclesiam perpetrati reum episcopus cum capitulo iudicat iuxta qualitatem rei.

ac decanum et capitulum, et quod alteri sine aliis illam non possint ferre. Quod si episcopus abfuerit a civitate, in eius locum eius provisor assistat in praemissis, et quod adimpleatur sententia ferenda contra eum ab ipsis episcopo, decano et capitulo, illaque exequatur. Quodque hic ordo servetur quando episcopus visitare voluerit decanum et capitulum, et dictum capitulum cum eodem episcopo deputet duos beneficiatos ad faciendam dictam visitationem; tamen quod punitio et poena iniungatur ab omnibus, prout dictum est, ac in concordia et statuto praedictis plenius continetur.

Absente episcopo, praedicta a provisore exequantur.

Si visitandum sit capitulum, visitatio fiat per episcopum et duos beneficiatos, poena tamen reis ab episcopo et capitulo iniungatur

§ 2. Cum autem, sicut etiam accepimus, super concordia et statuto praedictis illorumque confirmationibus supradictis et observatione diversae lites et controversiae inter venerabilem fratrem Petrum episcopum Abulensem et forsan eius praedecessores, ipsius ecclesiae praesules, necnon modernum et pro tempore existentem decanum et capitulum praedictos, tam in Romana Curia quam extra eam, coram diversis iudicibus, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus, ortae fuerint, et adhuc vigeant et pendeant indecisae:

Huiusmodi statuta quampluries controversiis inter episcopum, decanum et capitulum occasionem dederunt.

§ 3. Nos, attendentes concordiam et statutum huiusmodi episcopalem iurisdictionem, quoad capitulares personas dictae ecclesiae, adeo coarctare, et quibusdam quasi cancellis circumscribere, ut facilis cuique etiam atrocissimi cuiusvis criminis reo ad illam illudendam et suorum scelerum impunitatem consequendam via aperiatur, et quam plurima alia inconvenientia, in dignitatis episcopalis ludibrium illiusque ordinariae iurisdictionis diminutionem, subsequantur, debitaeque reformationis a concilio Tridentino iniunctae ministerium impediatur, ac propterea volentes abusibus et incommodis huiusmodi occurrere, necnon praesulem et decanum ac capitulum huiusmodi ab ulterioribus litium anfractibus et dispendiis extricare, eorumque paci et tranquillitati consulere, et alias in praemissis officii nostri partes salubriter interponere, earumdem litium et causarum status et merita, ac nomina et cognomina iudicum et collitigantium, ac eorum et quorumcumque aliorum praetensiones, titulos et iura, necnon processuum desuper formatorum et sententiarum forsan latarum ac inde secutorum quorumcumque tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia nostra et de apostolicae potestatis plenitudine, praevia causae et causarum huiusmodi cognitione, et habita supra praemissis et aliis infrascriptis cum S. R. E. cardinalibus, super consultatione et negotiis praelatorum deputatis, matura deliberatione, coram quibus etiam negotium, partibus hinc inde voce et scripto auditis, plene discussum fuit, causam et causas universas praedictas, cum omnibus et singulis illarum dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, coram quibuscumque iudicibus, ordinariis et delegatis, etiam auditoribus praedictis, ac etiam Sedis Apostolicae in regnis Hispaniarum nuncio, in dicta curia vel extra eam et ubilibet pendentes, in quibuscumque statu, terminis et instantiis reperiuntur, ad nos harum serie advocamus, ac penitus et omnino extinguimus; necnon super omnibus et singulis praemissis, tam moderno et pro tempore existenti episcopo, quam decano et capitulo ac capitularibus et aliis personis praedictis ceterisque interesse quomodolibet habentibus vel praetendentibus perpetuum silentium imponimus; ac auditoribus et aliis iudicibus in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo mandamus et interdicimus ne de meritis cau-

Sixtus, omnibus causis ad se avocatis, imponitque partibus perpetuo silentio,

sae et causarum huiusmodi cognoscere, seu in illa vel illis ad ulteriores actus procedere, minusque partes collitigantes huiusmodi, sou pro eis agentes, ad litium et causarum praedictarum prosecutionem admittere aut desuper quemquam audire praesumant.

Visitationem capituli ad episcopum iuxta statuta concilii Tridentini spectare decernit

§ 4. Insuper decretis concilii praedicti inhaerendo, eumdem Petrum episcopum eiusque successores dictae ecclesiae praesules seu administratores pro tempore existentes, ex nunc deinceps, perpetuis futuris temporibus, omnes et singulos obtinentes dignitates, necnon canonicos, integrosque et dimidios portionarios ac capellanos beneficiatos, cantores, sacristas, ministros et personas dictae ecclesiae, iuxta et secundum formam ac dispositionem eiusdem concilii Tridentini in capitulo IV, incipiente *Capitula Cathedralium*, sess. VI, et in capit. VI incipiente *Statuit Sancta Synodus* sess. XXV, visitare, corrigere et punire libere et licite posse; nec praetextu huiusmodi vel aliorum quorumcumque dictae ecclesiae statutorum seu privilegiorum, exemptionum, indultorum et litterarum apostolicarum eidem ecclesiae illiusque capitularibus et aliis personis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, dictamque Sedem seu illius legatos, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, quomodolibet concessorum, necnon concordiarum, conventionum et transactionum desuper inter praesules ac decanum et capitulum huiusmodi initarum, ac confirmationum, et approbationum apostolicarum inde secutarum, desuper impedire posse, sed illa omnia ad formam et dispositionem decretorum concilii Tridentini huiusmodi omnino reduci debere, apostolica auctoritate, tenore praesentium, statuimus, ordinamus et declaramus ac reducimus.

Non obstantibus praefatis statutis aut quibuscumque privilegiis

§ 5. Et nihilominus Petro episcopo et eius successoribus predictis plenam, liberam ac omnimodam facultatem omnes et singulos dignitates obtinentes, canonicos, portionarios, tam integros quam dimidios, capellanos, beneficiatos, cantores, sacristas, ministros et personas dictae ecclesiae nunc et pro tempore existentes, iuxta formam decretorum concilii, in capitulis et sessionibus huiusmodi visitandi, corrigendi et puniendi, auctoritate et tenore praedictis concedimus et elargimur; ac quaecumque iuramenta per Petrum episcopum ac decanum et capitulum praedictos necnon quosvis alios in praemissis et eorum occasione sub quavis verborum forma praestita, eis et eorum singulis relaxamus, ipsosque et eorum successores a iuramentis praedictis ac promissionibus et obligationibus desuper factis minime adstringi, nec ad eorum observationem teneri, et ob non observationem huiusmodi reatum periurii aut aliquam notam sive infamiam vel poenam nullatenus incurrere volumus.

Petrum episcopum a iuramento super observantia dictorum statutorum praestito absolvit, ac eiusque successores episcopos reddit immunes.

§ 6. Ac omnia et singula concordias, transactiones, conventiones, privilegia, exemptiones, litteras et indulta huiusmodi, etiam quibusvis iuramentis, promissionibus, vinculis, cautelis, obligationibus, renunciationibus et apostolicis confirmationibus, et aliis praesidiis et firmitatibus munita, etiam supra hominum memoriam, a longissimo et quantocumque tempore, etiam continuo, observata, et ex quibuscumque causis, quantumvis maximis, urgentissimis et onerosis, introducta, concessa, approbata et etiam multiplicatis vicibus innovata; quae supradictis decretis concilii huiusmodi, quoad correctionem, punitionem et visitationes praedictas quomodolibet contrariantur seu adversantur, illorum omnium tenores, causas et effectus praesentibus pro expressis et insertis habentes, quibuscumque illa concepta sint formulis, necnon

Praedictaque statuta abrogat omnino et irritat.

irritantibus et aliis decretis roborata, revocamus, cassamus irritamus et abolemus, abrogamus, viribusque et effectu evacuamus, ac pro revocatis, cassis, irritis, abolitis, abrogatis, viribusque et effectu vacuis haberi, nec amplius attendi, neque cuiquam suffragari, minusque desuper in iudicio vel extra quomodolibet expediri.

Clausulae pro perpetua praesentis constitutionis firmitate.

§ 7. Praesentes quoque litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio aut intentionis nostrae vel sufficientis cognitionis causae aut alio quovis defectu, et ex eo quod praedicti collitigantes ac alii interesse quomodolibet habentes seu praetendentes ad praemissa vocati non fuerint, nec illis consenserint, aut ex quavis alia, quantumvis legitima et iustissima, causa, notari, impugnari, retractari, invalidari, seu etiam enormis ac enormissimae laesionis aut alio quovis praetextu et colore, ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari, aut adversus illas quodcumque iuris, facti vel gratiae remedium impetrari, aut ab alio vel aliis impetrato, seu etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus concesso uti posse; neque easdem praesentes litteras sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, modificationibus, limitationibus vel aliis contrariis dispositionibus, specialibus vel generalibus, etiam per viam legis, statuti perpetui, contractus, seu constitutionis per nos et successores nostros Romanos Pontifices ac Sedem praedictam vel eius legatos quandocumque pro tempore faciendis, comprehendi, vel semper ab illis exceptas; et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et eum, in quo antea quomodolibet erant, statum, restitutas, repositas et plenarie, etiam sub data per pro tempore existentem episcopum praedictum quandocumque eligenda, reintegratas, semper validas et efficaces existere, ac suos plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, neque illis per quascumque litteras apostolicas, etiam quasvis clausulas, speciales vel generales, etiam derogatoriarum derogatorias, ac efficaciores et insolitas, necnon irritantia et quaecumque alia decreta, sub quacumque verborum forma et expressione in se continentes, ulterius derogari nec derogatum esse censeri posse, nisi totus tenor illarum de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, insertus, et huiusmodi derogationes consistorialiter, de S. R. Ecclesiae cardinalium consilio, et praevia causae cognitione et matura desuper deliberatione habita, factae, et per trinas distinctas et separatas litteras eumdem tenorem continentes, tribus distinctis vicibus, cum totidem temporum intervallis, eidem episcopo pro tempore existenti legitime intimatae et insinuatae fuerint, expressusque eorum accesserit assensus; et aliter factae derogationes minime suffragentur.

Adempta quibuscumque iudicibus secus iudicandi facultate.

§ 8. Sicque et non aliter in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices, ordinarios vel delegatos, etiam praedictos auditores, nuncios et cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique et in quavis causa et instantia iudicari et diffiniri debere; necnon quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

Eiusdem constitutionis executores deputat.

§ 9. Quocirca dilectis filiis nostro et Sedis Apostolicae pro tempore apud regem catholicum existenti nuncio, ac venerabilibus fratribus Salamantino ac Segobiensi episcopis, et eorum officialibus, motu, scientia et potestatis plenitudine paribus, mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium

seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte Petri episcopi et eius successorum praedictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi ab omnibus ad quos spectat et pro tempore spectabit, inviolabiliter observari; ac Petrum episcopum eiusque successores praedictos illis pacifice frui et gaudere, non permittentes ipsos vel eorum quempiam per decanum, et capitulum, ac capitulares et ceteras personas huiusmodi vel alios quoscumque desuper quomodolibet molestari, perturbari vel inquietari; contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; necnon legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantia tollit.

§ 10. Non obstantibus praemissis et recolendae memoriae Bonifacii Papae VIII, similiter praedecessoris nostri, de una, ac in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon, quatenus opus sit, nostra de non tollendo iure quaesito, aliisque apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus; necnon praedictis et aliis ipsius ecclesiae, etiam iuramento, confirmatione apostolica, etiam ex certa scientia et cum causae cognitione vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, concordiis, transactionibus et conventionibus, etiam ab immemorabili tempore observatis, ac poenis in illis contra non parentes appositis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem ecclesiae Abulensi, illiusque praesuli, capitulo et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis per praedictos et quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos dictamque Sedem, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, seu etiam ad imperatoris, regum, reginarum, ducum et aliorum principum instantiam, seu eorum contemplatione, intuitu, in genere vel in specie aut alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus, concessis, approbatis et innovatis, ac concedendis, approbandis et innovandis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, alias de illis et eorum totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si decano et capitulo ac capitularibus ceterisque personis praedictis vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Marcum

sub annulo Piscatoris, die decimatertia iulii MDLXXXVII, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 13 iul. 1587, pontif. anno III.

XXIII.

Erectio officiorum vacabilium procuratoris advocati fiscalis, necnon commissarii generalis fraudum pro provincia Marchiae [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Ad regimen universalis Ecclesiae divina dispositione assumpti, curis animi assiduis et continua meditatione pulsamur, ut, iustitia mediante, ira et malorum hominum impetus reprimantur; et boni, de custodia nostra confidentes, in iuribus suis, adversus eos, protegantur et ubique conserventur.

Advocati, procuratoris et commissarii officia erigit.

§ 1. Nos igitur, pro nostri pastoralis officii debito, quantum cum Deo possumus, praemissis, ut ubivis debitum sortiantur effectum, non solum verba, sed operarias manus adhibere volentes; motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, officium procuratoris et advocati fiscalis, necnon commissariatum generalem fraudum in tota provincia Marchiae, illiusque civitatibus, terris, locis et iurisdictionibus quibuscumque, vacabile ad vitam infrascriptorum, et cuiuslibet eorum concedendum et conferendum, ita quod obtinentes illud et illa, per se ipsos et quemlibet eorum vel alium seu alios eius substitutos, ad eorum et cuiuslibet eorum beneplacitum amovibiles, toties, quoties sibi videbitur, exercere valeant et valeat, apostolica auctoritate, perpetuo erigimus et instituimus, separantes et dismembrantes dicta officia fiscalatus et commissariatus ab officio gubernatorum et potestatum ac aliorum iudicum dictorum locorum.

Emolumenta eis assignat.

§ 2. Illisque sic erectis et institutis, pro eorum dote, omnia et singula emolumenta, vigesimas, responsiones et regalias ex exercitio dictorum officiorum provenientes, ac prout aliis fiscalibus et commissariis apostolicis in dicta provincia solvi solitum fuit, eadem auctoritate applicamus et appropriamus.

Huiusmodi officiorum collationem Romanis Pontificibus reservat.

§ 3. Eorumdemque officiorum, ad instar aliorum Romanae Curiae officiorum similium venalium ac vacabilium, collationem, provisionem et dispositionem, illorum vacatione per obitum infrascriptorum omnium et cuiuslibet eorum et non alias, vel resignationem obtinentium, occurrente, nobis et successoribus nostris reservamus.

Praesentesque litteras perpetuo praecipit observari.

§ 4. Necnon erectionem, institutionem, appropriationem, applicationem et dismembrationem, praesentesque litteras semper et perpetuo validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere debere.

Collatio dictorum officiorum DD. de Neroctis.

§ 5. Ut autem officia praedicta alicui idoneo conferantur, et de fidelitate, probitate et rerum gerendarum experientia dilectorum filiorum Maximiani Nerocti de Monte Novo dicti Piceni, et Marciani similiter Nerocti eiusdem fratris consobrini, utrinque coniuncti, I. U. doctorum, plurimum in Domino confidentes, dicta officia in dicta provincia eiusque locis, iurisdictionibus et annexis dictae provinciae, cum omnibus et singulis honoribus, oneribus, iuribus, emolumentis, vigesimis, resignationibus, salariis, regaliis et aliis quibuscumque iuxta, stilum aliorum nostrorum procuratorum et advocatorum fiscalium ac commissariorum apostolicorum, eisdem Marciano et Maximiano et cuilibet eorum, quoad vixerint,

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

et quilibet eorum vixerit, per se ipsos, ipsum, vel alium seu alios eorum, seu eius substitutos, etiam dictorum locorum incolas, ut supra, exercendi, tenendi, regendi et gubernandi, reservata dispositione dicti officii, et eius fructuum quoad resignationem, distributionem, substitutionem et affictationes faciendas, pretio et responsione conveniendis, et fructuum ac pretii perceptiones, Ioanni Iacobo Nerocto, similiter iuris utriusque doctori, eorum fratri maiori natu, casu quo aliqua discordia oriretur inter ipsos, dicta auctoritate concedimus et assignamus; ipsosque Marcianum et Maximianum in tota dicta provincia et illius iurisdictione, et quemlibet ipsorum, in solidum advocatum, procuratorem nostrum fiscalem et commissarium apostolicum perpetuum, ut supra, cum facultatibus, concessionibus et indultis solitis ac aliis supradictis facimus et deputamus, cum hac tamen conditione adiecta, quod ipsi Marcianus et Maximianus seu Ioannes Iacobus, vel alius eorum nomine, in nostram et Apostolicae Sedis subventionem, solvere teneantur in manibus dilecti filii Ioannis Augustini Pinelli, generalis nostri depositarii, summam pecuniarum scutorum trium millium monetae, de iuliis decem pro quolibet scuto, relevando eos ab onere probandi dictas pecuniarum summas esse conversas in subventionem, utilitatem et necessitatem nostram et Sedis Apostolicae. Declarando dictam summam fore et esse iustum pretium dictorum officiorum, quae concedimus in vim contractus initi nobiscum inretractabilis; et si plus valerent vel valere possent, etiam in magna et quacumque quantitate, etiam ultra dimidiam et ulteriorem summam, in magna, maiori et maxima quantitate, omne id et totum illud plus eisdem nostris certa scientia, motu proprio et potestatis apostolicae plenitudine, remittimus et condonamus eisdem irrevocabiliter.

Summam trium millium scutorum ab eis persolvi statuit.

§ 6. Mandantes omnibus et singulis dictae provinciae illiusque civitatum et locorum gubernatoribus, potestatibus, iudicibus, thesaurariis, depositariis et officialibus, prioribus, hominibus, universitatibus et aliis quibuscumque, ad quos spectat et pro tempore spectabit, quatenus dictos Marcianum et Maximianum, et quemlibet eorum in solidum, et cuiuslibet eorum substitutos, officiales et ministros ac cancellarios ad dicta officia illorumque libera exercitia admittant et recipiant, vereque tractent et recognoscant, illisque et cuilibet eorum de solitis iuribus, emolumentis, regaliis et aliis supradictis respondeant et responderi faciant.

Eos in veros procuratorem, advocatum et commissarium admitti iubet.

§ 7. Volumus quoque ut dicti Marcianus et Maximianus habeant, et quilibet eorum habeat, praerogativas, precedentias, praeeminentias, gradus et quaecumque alia, quos, quas et quae soliti sunt habere commissarii generales a nobis et Sede Apostolica transmissi, et eis debentur; et quod praedicti et quilibet de cuiuslibet eorum familia substituti, notarii, officiales et ministri, die noctuque possint quaecumque arma alias prohibita deferre, nullis, praeterquam archibusettis brevioris mensurae duarum palmarum, exceptis.

Solita privilegia eis concedit.

§ 8. Declarantes dicta officia fore et esse nobilia, et dignitates, et non tantum praedictos esse delegatos, sed etiam iudices et commissarios ordinarios, durante vita dictorum et cuiuslibet eorum; et casu quo unus eorum tantum supersit, ille solus habeat et exerceat dicta officia cum supradictis auctoritatibus et emolumentis ac aliis suprascriptis in omnibus et per omnia.

Uno decedente, alius dicta officia exercet.

§ 9. Non obstante regula nostra de iure quaesito non tollendo, et de gratiis et

Derogat contrariis.

indultis Camerae Apostolicae praeiudicium quomodolibet concernentibus, registrandis; necnon locorum praedictorum, etiam iuramento, confirmationibus apostolicis vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, constitutionibus dictae provinciae et consuetudinibus; privilegiis, indultis, praescriptionibus et litteris apostolicis, etiam illis illorumque incolis ac aliis personis sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam motu proprio ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, stilo Palatii, regulis Cancellariae, constitutionibus apostolicis, editis et edendis. Quibus omnibus et singulis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, expressa et expressissima mentio habenda foret, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die xv augusti MDLXXXVII, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 15 aug. 1587, pontif. anno III.

XXIV.

Ministro et commissario generalibus Ordinis fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia, instituendi confraternitates Chordigerorum in omnibus conventibus, et communicandi indulgentias archiconfraternitati Assisii erectae concessas, facultas communicatur [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Divinae caritatis altitudo eminentissima, et summi amoris seraphici inexhausta bonitas, qua ab aeterno et ante mundi constitutionem in caritate perpetua dilexit nos, ac ut nos sibi obstringeret in funiculis Adae, id est naturae gratiae et gloriae, ad se trahere voluit, videns prothoplasti culpa peccatorum funibus circumplexos et ad se clamantes: *Propitius esto sorti et funiculo haereditatis tuae*: non modo nos vinctos suos non despexit, sed in fortitudine educendos de mendicitate et ferro diiudicans, in funiculis secundi Adæ (inquit) traham eos; et ut insolubilius nosmet sibi vinciret tenaciusque obstringeret, filium suum Redemptorem nostrum (Cuius divina disponente gratia, meritis licet imparibus, in sacrosancta Ecclesia vices gerimus) filium Adae factum, quasi funiculum, divinitate, anima et carne contextum, ac de coelis ad terras protensum, iustitiae cingulo in omni vita sua ad lumbos praecinctum, suamet solius interius caritate vinctum, licet funibus impiorum pro sua voluntate ligatum, usque ad mortem crucis tradidit et traxit, ut sic nobis victis et in peccatorum funibus vinctis fieret sapientia, iustitia, sanctificatio et redemptio. Licet autem tantae caritatis ardor inextinguibilis esse debuisset, refriguit tamen: unde, frigescente mundo, et in funiculis Evae (quae sunt concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae) denuo constricto, ad denuo inflammanda corda nostra, Pater misericordiarum et luminum, famulum suum beatum Franciscum misit, et in tam larga benedictione dulcedinis praevenit, ut non modo virtutum praerogativis et meritis celebrem fecerit, sed et in carne ipsius sacra Christi stigmata renovaverit, et mira crucis misteria, ligamina et paupertatem multiformiter in eo ad vivum demonstraverit, adeo ut vere Christus Francisco inferre possit: *Semitam meam et funiculum meum investigasti, et omnes vias meas praevidisti*. Unde et factum est, ut meritis dicti Beati Francisci sacrosancta mater Ecclesia, fœtu novæ prolis amplificata,

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

ac multorum sanctorum eius instituti meritis, virtutibus, exemplis et miraculis aucta, necnon quamplurimis episcopis, archiepiscopis, patriarchis, cardinalibus, regibus et summis pontificibus decorata, non possit ad eius devotionis et imitationis sectanda vestigia non esse propensa.

Status archiconfrat. Chordigerorum Assisi in ecclesia S. Francisci erexerat.

§ 1. Nos pariter, qui a teneris annis singularem erga eumdem beatum Franciscum (gloria nostra) semper gessimus devotionis affectum, et in dies semper accrevit et mire accrescat, et cuius cinguli et amictus instituti et Ordinis, pro Dei gratia et nostra voluntate, pro posse imitatores, alumni et servi fuimus ac fuisse gloriamur; considerantes populorum devotionem et propensionem erga tantum virum, et quo devotionis affectu aemuletur, et passim anhelet plebs omnis gestamen saltem funiculi eius, et quasi non contenta quod tot tantique utriusque sexus christifideles ad instituta trium Ordinum ipsius, ob devotionem ad tantum patrem, relicto mundo, transierint, totam velit se in S. Francisci imitatione, devotione et amore immergere; idcirco, cum pro aliquali responsione amoris nostri erga tantum patrem, nuper ad ampliorem decorem insignis et celebris ecclesiae domus eiusdem S. Francisci Assisiensis, Ordinis fratrum Minorum conventualium nuncupatorum, in qua quidem ecclesia, sub illius altari maiori, corpus eiusdem sancti Francisci requiescit, ac divini cultus et piorum operum augmentum, ipsiusque S. Francisci honorem et venerationem, ac animarum christifidelium salutem, unam archiconfraternitatem utriusque sexus christifidelium, qui chordam per fratres dicti Ordinis gestari solitam, ex illorum devotione a superioribus eiusdem Ordinis cinctam et susceptam, deferent, et illa cingantur sub eiusdem sancti Francisci invocatione, in ipsa ecclesia et ad dictum altare motu proprio erexerimus et instituerimus; ac, ut confratres Chordigeri dictae confraternitatis ad pia opera exercenda promptiores redderentur, ac ad ecclesiam et altare huiusmodi devotionis causa confluerent, eisdem utriusque sexus christifidelibus vere poenitentibus et confessis, dictam chordam, quae prius a superioribus dicti Ordinis benedici debeat, ad reverentiam et memoriam eiusdem S. Francisci gerentibus, sacraque communione refectis, archiconfraternitatem ipsam ingredientibus, prima die illorum ingressus, ac in mortis articulo ipsorum, nomen Iesu ore vel corde invocantibus, ac etiam vere poenitentibus et confessis, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem per alias nostras litteras concesserimus.

Confratribus nonnullas concesserat indulgentias.

Dato ministro generali Ordinis Conventualium facultate alias huius generis confraternitates erigendi ipsisque praedictas indulgentias communicandi.

Necnon dilecto filio Clementi Bontadosio, moderno et pro tempore existenti dicti Ordinis ministro generali, ut quascumque confraternitates utriusque sexus christifidelium Chordigerorum huiusmodi in quibuscumque ecclesiis domorum Ordinum fratrum, tam Minorum Conventualium quam de Observantia et Capuccinorum nuncupatorum, ubicumque et in quibuscumque mundi partibus erigere et instituere, illasque, postquam erectae fuerint, praefatae archiconfraternitati cum omnibus et singulis indulgentiis et peccatorum remissionibus ac relaxationibus aggregare, ipsasque indulgentias confratribus illarum communicare et concedere valeret, plenam et omnimodam facultatem et auctoritatem concesserimus; easdemque confraternitates erigendas ex tunc, prout ex ea die et e contra dictae archiconfraternitati aggregaverimus, et indulgentias huiusmodi confratribus illarum communicaverimus; ac litteras praedictas nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio vel intentionis nostrae seu quo-

piam alio defectu notari, impugnari, retractari aut revocari nullatenus posse, sed semper validas et efficaces futuras, suosque effectus plenarios sortiri debere decreverimus, et alias, prout in dictis litteris plenius continetur.

Enunciatis iis omnibus, quae gesta sunt, recensitisque privilegiis hactenus concessis,

§ 2. Ne autem de praemissorum validitate ullo unquam tempore dubitari contingat, nostram denuo in praemissis auctoritatem interponere, ipsiusque archiconfraternitatis auctoritatem extendere, ac pium dictorum confratrum Chordigerorum propositum amplius promovere, eosque spiritualibus muneribus, indulgentiis videlicet et peccatorum remissionibus, prosequi cupientes, supplicationibus dicti Clementis hac in parte inclinati, institutionem huiusmodi, apostolica auctoritate praefata tenore praesentium, perpetuo approbaverimus et confirmaverimus, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerint in eisdem, ipsam archiconfraternitatem in caput omnium confraternitatum Chordigerorum huiusmodi ubilibet institutarum et instituendarum etiam perpetuo, auctoritate et tenore praemissis, erexerimus et instituerimus, omnesque et singulas indulgentias et peccatorum remissiones et relaxationes Religioni et Ordini fratrum Minorum huiusmodi per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos concessas, quoad eas dumtaxat, quae hactenus non sunt revocatae, nec sub ullis revocationibus comprehensae, eisdem auctoritate et tenore, similiter perpetuo approbaverimus et confirmaverimus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiecerimus, illasque archiconfraternitati et confratribus Chordigerorum huiusmodi, sub eisdem modo et forma, quibus illae Religioni et fratribus praefatis concessae fuerunt, dummodo (ut praefertur) non fuerint revocatae, etiam perpetuo concesserimus, communicaverimus et elargiti fuerimus; necnon de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, utriusque sexus confratribus Chordigerorum huiusmodi, praeter indulgentias Religioni praefatae concessas, in mortis articulo, necnon quoties processionibus archiconfraternitatis Chordigerorum huiusmodi singulis mensibus fieri solitis interfuerint, eisdem quidem confratribus plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem perpetuo concesserimus; aliis vero non confratribus, qui processionibus huiusmodi interfuerint, centum annos de iniunctis eis vel alias quomodolibet debitis poenitentiis misericorditer in Domino relaxaverimus; ac praefatis confratribus, qui aliis dictae archiconfraternitatis processionibus, aut dum Beatae Mariae vel quodvis aliud divinum officium per ipsos confratres Chordigeros recitabitur, interfuerint, ac quoties Sanctissimum Christi Corpus, dum infirmis defertur, vel defunctum ad sepulturam associaverint, aut alicui miserabili personae subvenerint, vel pacem inter inimicos composuerint, seu aliquod bonum fecerint, toties centum dies de iniunctis eis aut alias quomodolibet debitis poenitentiis etiam misericorditer in Domino relaxaverimus, eisdemque confratribus Chordigeris, ut indulgentias et peccatorum remissiones praefatas per modum suffragii pro fidelibus, qui in gratia Dei decesserint, consequi et impertiri valeant concesserimus.

Ministro generali et commissario generali Ordinis Minorum de Observantia facultatem concedit huiusmodi confraternitates erigendi.

Ut facilius his specialibus gratiis omnes christifideles in diversis orbis terrae partibus existentes gaudere possint, et dum copiosis eleemosynarum largitionibus fratres Minores de Observantia maximo devotionis affectu quotidie alunt, ab eisdem spiritualia beneficia in signum gratitudinis recipere valeant; supplicationibus dilecti filii Francisci a Tholosa, ministri

generalis fratrum Minorum de Observantia, hac in parte inclinati, eidem Francisco a Tholosa, atque etiam Thomae de Massa, commissario generali pro familia Cismontana, necnon pro tempore existentibus generali et commissario generali eorumdem fratrum Minorum de Observantia, concedimus facultatem et auctoritatem, ministro generali: in toto Ordine fratrum minorum de Observantia; Commissario autem generali, in illa familia cuius fuerit, ubi non sunt eiusdem Ordinis fratrum Minorum Conventualium confraternitates iam erectae, vel eorumdem Minorum Conventualium monasteria, instituendi confraternitates Chordigerorum in omnibus et singulis conventibus fratrum suorum, et concedendi et communicandi omnes et singulas indulgentias, peccatorum remissiones et relaxationes, ac tandem omnes favores et gratias, quae praedictae archieonfraternitati concessae sunt et in futurum concedentur.

Chordam benedicere possunt guardiani ac praesidentes conventuum.

§ 3. Volumusque ut chordam Ordinis Sancti Francisci, quam confratres utriusque sexus gestare debent, superiores fratrum Minorum de Observantia benedicant, intelligendo per superiores etiam guardianos atque praesidentes.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac nostra de indulgentiis ad instar non concedendis, et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris.

Fides transumptis danda.

§ 5. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu alicuius notarii subscriptis, et sigillo pro tempore existentis ministri vel commissarii generalis Ordinis fratrum Minorum de Observantia huiusmodi vel cuiusvis personae in dignitate ecclesiastica constitutae aut canonici alicuius cathedralis ecclesiae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur ubique locorum et gentium, in iudicio et extra, quae ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXIX augusti MDLXXXVII, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 29 aug. 1587, pontif. anno III.

XXV.

Confirmatio dismembrationis oppidi de Teruel *ab archiepiscopatu Caesaraugustanensi, illius erectionis in civitatem et dioecesim, necnon statutorum nonnullorum, quae Nuncius Apostolicus ediderat, quibus novae adduntur declarationes* [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Sollicitudo Pontificis iura ecclesiarum tuendi.

In supereminenti apostolicae dignitatis specula, meritis licet imparibus, divina disponente clementia, sublimati, ad ea per quae ecclesiarum quarumlibet, et praesertim cathedralium insignium, ac personarum in illis degentium, profectui, ac divini cultus augumento et decori consulitur, operosis studiis et remediis intendimus, ac alias desuper disponimus, prout, locorum et rerum ac temporum circumstantiis debite pensatis, id in Domino conspicimus salubriter expedire.

Gregorius XIII ecclesiam episcopalem Turolensem erexerat, constituta eidem dote et dioecesi.

§ 1. Sane pro parte carissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici nobis nuper exhibita petitio continebat quod, cum alias felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster eiusdem Philippi regis supplicationibus inclinatus, et ex causis tunc expressis, ab ecclesia et dioecesi Caesaraugustana, illius tunc sede archiepiscopali vacante, de *Teruel* aliaque oppida et loca in districtu Caesaraugustano consistentia et alia tunc latius expressa, ad mensam

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

archiepiscopalem et fabricam ecclesiæ Cæsaraugustanae spectantia, apostolica auctoritate perpetuo separaverat, ac oppidum de *Teruel* praedictum, in quo quaedam collegiata et saecularis, et in ea dignitates canonicatus erant, in civitatem Terulensem nuncupandam, necnon dictam collegiatam in cathedralem ecclesiam pro episcopo Terulensi, cum episcopali et capitulari mensis, sigillo aliisque insignibus cathedralibus, etiam perpetuo erexerat; necnon eidem ecclesiae Terulensi, pro civitate, dicta de *Teruel*; et alia oppida atque loca eorumque districtus, pro dioecesi; ac ecclesias, pro clero, et saeculares personas pro populo; ac civitatem, dioecesim, clerum ac populum Terulense huiusmodi pro tempore existentes, quoad ordinariam, episcopalem iurisdictionem et superioritatem episcopo Terulensi subiiciendo, ipsam ecclesiam *Teruel* dictae ecclesiae Caesaraugustanae pro eius suffraganea concesserat. Insuper mensae episcopali Terulensi, pro eius dote, supradicta et alia tunc latius expressa, a mensa archiepiscopali Caesaraugustana, fabricae vero ecclesiae Terulensis, omnia a fabrica dictae ecclesiae Caesaraugustanae separata, applicaverat. Necnon iuspatronatus et praesentandi in perpetuum personas idoneas ad dictam ecclesiam Terulensem, quoties eam quomodolibet, etiam apud Sedem, vacare contigerit, sibi et successoribus suis Romanis Pontificibus praedicto Philippo et pro tempore existenti regi Aragonum reservaverat. Praeterea archidiaconatum de *Teruel*, cuius M. M. D. C., quorum maior pars in dicto districtu percipiebatur, necnon archipresbyteratum etiam de *Teruel*, in ecclesia Caesaraugustana, qui inibi dignitatis non tamen maioris, seu quoad archipresbyteratus officium vel administratio erant; M. D. ducatorum auri de Camera, fructus, reditus et proventus, secundum communem extimationem, valorem annuum non excedebant, ex tunc si vacabant, sin minus, cum primum vacarent, suppresserat et extinxerat, ac in dicta ecclesia Terulensi, etiam ex tunc, unum archidiaconatum et unum archipresbyteratum in dignitates dictae ecclesiae Terulensis perpetuo erexerat, et cuilibet illorum, pro eorum dote, quingentos ducatos annuos ex fructibus archidiaconatus, qui in districtu *Teruel* percipiebantur dumtaxat, et archipresbyteratus suppressorum huiusmodi dividendos, applicaverat et appropriaverat; reliquos vero fructus, reditus et proventus ac bona dicti archidiaconatus suppressi, qui extra dictum districtum erant seu percipiebantur, fabricae dictae ecclesiae Caesaraugustanae applicaverat, volens quod ex tunc fabrica dictae ecclesiae Caesaraugustanae teneretur ad omnia onera dicti archidiaconatus, si ille ad aliqua in ecclesia, civitate et dioecesi Caesaraugustana antea tenebatur, congrue sustinenda. Praeterea a canonicatibus et praebendis dictae ecclesiæ Terulensis omnia et singula fructus, reditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta ac distributiones quotidianas ex tunc, si ipsi canonicatus et praebendae vacarent; sin minus, cum primum vacassent, dismembraverat, ac illos eidem massae applicaverat. Ac insuper, ultra canonicatus et praebendas, qui tunc erant ipsius ecclesiæ Terulensis, decem alios canonicatus et totidem praebendas in eadem ecclesia Terulense, quarum præbendarum una magistro in theologia, alia poenitentiario, iuxta decreta concilii Tridentini, quatenus nondum magistro et poenitentiario praedictis propriae inibi assignatae essent praebendae, perpetuo assignari deberent, etiam perpetuo erexerat et instituerat; volens quod ex tunc archidiaconatus et archipresbyteratus ac decem canonicatus ac praebendae tunc erecti,

Ius praesentandi ad dictam ecclesiam Hispaniarum regi attribuerat.

Archidiaconatum quoque et archipresbyteratum ibidem instituerat.

Canonicatus insuper et praebendas erexerat.

Et ab ordinario ipso Terulensi conferri concesserat.

ab illa primaeva erectione vacantes, ab ordinario Terulensi, personis, quae unum ex simplicibus beneficiis ecclesiasticis in eadem ecclesia Terulensi obtinebant, seu aliis clericis, qui vellent in illis, donec praedictae applicationi locus factus foret, sine aliis fructibus, proventibus et reditibus deservire, conferri possent. Quodque beneficiati praedicti, donec omnimodae applicationi huiusmodi locus factus esset, beneficia per eos in eadem ecclesia Terulensi obtenta, absque aliqua dispensatione, retinere libere et licite possent una cum canonicatibus et praebendis, ac archidiaconatu et archipresbyteratu praedictis; et deinde, loco facto omnimodae applicationi huinsmodi, tenerentur beneficia praedicta demittere, alioquin ex tunc vacare decreverat; et insuper, tam antiquas quam tunc erectas dignitates obtinentes, locum et vocem in capitulo Terulensi cum plenitudine iuris canonici assignaverat, cum eo tamen ut contenti essent fructibus, reditibus et proventibus dignitatum huiusmodi, nec ullam partem haberent ex distributionibus canonicorum huiusmodi, etiam statuerat et ordinaverat; quodque dignitates huiusmodi essent incompatibiles cum canonicatibus et praebendis dictae ecclesiae Terul., de quibus imposterum provideretur; et quod tertia pars fructuum, redituum et proventunm dignitatum praefatarum converteretur in easdem distributiones quotidianas, dignitates easdem obtinentibus assignandas. Et similiter canonici, quibus de canonicatibus et praebendis dictae ecclesiae Terulensis provideretur, lucrarentur medietatem fructuum, redituum et proventuum dictae massae applicatorum in distributionibus quotidianis, quae dietim intervenientibus horis diurnis pariter et nocturnis, iuxta providam ordinationem per ordinarium praedictum faciendam, assignarentur. Reliqui vero fructus, reditus et proventus, grossi nuncupati, praebendis iuxta ordinationem per capitulum faciendam applicarentur: decernens dignitatum, canonicatuum et praebendarum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, in dicta ecclesia Terulensi ante erectionem praedictam existentium, collationem, ad solum episcopum Terulensem pro tempore existentem, eisdem modo et forma quibus ad archiepiscopum Caesaraugustanum ante erectionem huiusmodi spectaverat; dignitatum vero et canonicatuum et praebendarum erectorum huiusmodi ad solum episcopum praedictum spectare et pertinere; ac dignitas, quae in eadem ecclesia Terulensi ante dictam erectionem principalis extiterat, inibi de cetero post pontificalem maior esset; necnon ad perceptionem fructuum, reditnum et proventuum dictae massae, ut praefertur, applicatorum, tantum canonicos qui bus dicti decem canonicatus et praebendae tunc erecti conferrentur, ac illos, quibus de antiquis canonicatibus et praebendis praedictis ex tunc provideretur, quique ipsorum canonicatuum et praebendarum antiquorum fructibus, reditibus et proventibus ac distributionibus in favorem dictae massae renunciarent seu cederent, admitti deberent. Necnon archidiaconatum et archipresbyteratum huiusmodi obtinentes aliquo modo illas resignare non possent, et illorum resignationem, si fieri contigerit, ad hoc ut suppressio et extinctio huiusmodi effectum sortirentur, pro non facta censeri; aliasque et aliter desuper disposuerat, prout in eiusdem praedecessoris desuper expeditis litteris plenius continetur; eidemque ecclesiae Terulensi, sede archiepiscopali Caesaraugustana tunc vacante, de persona devotae illius creaturae Andreae episcopi Terulensis provisum fuerat, ipseque Andreas, provisionis huiusmodi vigore, regiminis et administrationis di-

Distributiones quoque applicaverat. (margin, beside "rul., de quibus imposterum provideretur")

Aliis nonnullis editis decretis, quae hic recensentur. (margin, beside "signandas")

ctae ecclesiae Terulensis ac nonnullorum locorum seu oppidorum ordinarii Caesaraugustani temporali et spirituali iurisdictioni subiectorum possessionem apprehenderat. Idem praedecessor, existimans, propter locorum distantiam, facile esse posse ut ex fructibus et aliis dismembratis et applicatis aliqua ipsis ecclesiis et locis, a quibus separata et quibus applicata erant, minus congruentia et utilia, seu aliqua castra, loca, villas seu oppida aut domus vel territoria minus convenientia applicata, aut confinia dioecesum non bene distincta essent; cupiensque negotium hoc, quo convenientius fieri posset, perfici, venerabili fratri Philippo episcopo Placentino, provinciae Bononiensis, suo tunc et Apostolicae Sedis in Hispaniarum regnis nuncio, per alias suas in forma brevis litteras dedit in mandatis quatenus, eiusdem praedecessoris auctoritate, per se vel alium loca praedicta inviseret, et si aliquorum separationem minus congrue factam fuisse reperiret, eam revocaret, et loca huiusmodi cum eorum reditibus de novo, prout applicanda essent, applicaret: et si alia loca a dioecesibus praedictis vel altera earum pro ecclesiarum convenientia adhuc separanda censeret, separaret, et prout magis convenire cognosceret, applicaret. Necnon, si sufficienter provisum non esset pro supportandis oneribus dignitatum suppressarum praedictarum, arbitrio suo provideret, ac dioecesibus praedictis terminos statueret, aliaque arbitrio suo faceret et exequeretur, quae necessaria forent, ut in eisdem in forma brevis plenius continetur. Quorum vigore idem Philippus nuncius, non valens a curia regia, in qua pluribus arduis praepeditus negotiis detinebatur, abesse, dilectum filium Carolum Muñoz, canonicum ecclesiae Tirasonensis, ac tunc vicarium generalem in oppido de Calataiud, Tirasonensis dioecesis, commissarium suum ad praemissa deputavit. Cumque ab eo sic deputato, receptis desuper diligentibus et exactis informationibus, processuque et aliis videndis visis ac diligenter perspectis, reperisset aliqua in ecclesiis et locis, a quibus separata et quibus applicata erant, minus congruentia et utilia existere, et aliqua castra, villas seu loca et domus vel territoria minus convenienter applicata, aut confinia dioecesum non bene distincta esse, auctoritate apostolica, sibi, ut praefertur, concessa, declaravit et statuit ipsam civitatem de Teruel, necnon loca, villas, oppida seu terras infrascripta, videlicet Cella, Concud, Caudete, Sancta Eulalia, Torremocha, Villarquemado, Alaba, Torre la Carcel, Gallelpardina, Celalas, Campillo, Ruviales, Valdecebro, Corvalan, Tortazada, Villalava la baxa, Visiedo, Argente, Buenna y Augaton, Camannas, Pierales, Rillo, Son del puerto, Fuentes callentes, Cannada bellida, Galve, Lidon, Villalva la alta, Escoriguela, Peralezos, Cuevas la bradas, Sarrion, Albentosa, Sant Augustin, Avezuela, Torrizas, Cubla, Aldehuela, Camarena, Castralvo, Ruvielos, Fuentes, Hogueruelas, La Puebla, Castellar, Formiche alto, Formiche bajo, Cabra, Montagudo, Mosqueruela, Allipuz Gudar, Valdelinares, Cedrillas, Povo, Ababux, Aguillar, Camarillas, Cuevas de Almuden, Cuevas del Rozin, Exarque, Mesquita, Ynnoxosa, Campos, Ciruzeda, Alora, Balbona, Alcalà, Olva, Cascante, Valadoche, Alhambra, Orrios, Villel, Rio de Eva, Villertar, Libros, Mançanera, Vechi, eorumque districtus, territoria et terminos episcopi Terulensis, cui ea omnia eorumque ecclesias ac personas pro clero et populo assignavit. Haec vero, videlicet el Puerto de Mingalvo, Linares, el Vispal, Mirabete et Exorcas in spiritualibus et temporalibus, et de Aliaga, Fontanete, Villa Roya et Petarque in

Apostolico nuncio ea facienda commiserat, quae Terulensi et Caesaraugustanae ecclesiis magis convenire iudicaret.

Nuncius apostolicus Carolum Munoz subdelegavit.

Qui utriusque dioecesis fines constituit.

spiritualibus tantum, eorumque territoria, districtus ac terminos, praetensa possessione de illis per quemcumque etiam episcopum Terulensem capta non obstante, archiepiscopi Caesaraugustani perpetuo esse et fore declaravit, statuit, definivit et ordinavit: decernens et mandans quod de cetero archiepiscopo Caesaraugustano pro tempore existenti, pro congruo ministerio iurisdictionis ecclesiasticae in prima instantia et personarum ecclesiasticarum commoditate tenerentur, et obligati existerent constituere et deputare unum vicarium in dictis oppidis, villis et locis, qui quarumcumque villarum, oppidorum seu locorum et commendae de Aliaga vicarius nuncuparetur, et in aliquo eorumdem locorum seu oppidorum magis apto et congruo, ab eodem archiepiscopo declarando, resideret, cum congrua mercedis assignatione ab eodem archiepiscopo assignanda; ac omnia et singula in dictis quibuscumque villis et oppidis et commenda de Aliaga et earum seu eorum districtibus in prima instantia facere, gerere, exercere et exequi posset, quae vicarii foranei incumberent officio, et ipsius auctoritas postularet et requireret; haberetque in spiritualibus tandem facultatem et potestatem in dictis quibuscumque villis et oppidis et commenda de Aliaga, quam tunc ante dismembrationem et novae cathedralis erectionem officiales vel vicarii, qui dicebantur de Teruel, in eisdem locis et commenda habebant, exercebant et exercere soliti erant. Praeterea, loco archidiaconatus de Teruel in ecclesia Caesaraugustana praedicta per eumdem praedecessorem suppressi, ex tunc, unum archidiaconatum, de Aliaga nuncupandum, in dicta ecclesia Caesaraugustana dignitatem inibi, non tamen post pontificalem maiorem, pro uno archidiacono, de Aliaga similiter nuncupando, in dicta ecclesia Caesaraugustana, qui omnia onera, ad quae archidiaconus de Teruel antea tenebatur, supportare teneretur, perpetuo erexit; illique, pro dote eius, tertiam partem eorum fructuum, quos in praedicta commenda de Aliaga et oppidis seu locis del Puerto de Mingalvo, Linares el Vispal, Miravete, et Exorcas archiepiscopus Caesaraugustanus, ratione spiritualitatis percipere alias solitus erat, etiam ex tunc, necnon census et alios cuiusvis generis fructus per tunc archidiaconum de Teruel in civitate Caesaraugustana, et de la Torrezilla, Peñaflor, Frescano, Almoese, Piracense, Alagon, Elurco oppidis sive locis Caesaraugustanae dioecesis percipi et exigi solitas, ac domos in civitate Caesaraugustana per tunc archidiaconum possessas perpetuo applicavit et assignavit; eidemque archidiacono, ut omnibus et singulis privilegiis, gratiis et exemptionibus, praerogativis, antelationibus, concessionibus, favoribus et indultis, tam spiritualibus quam temporalibus, quibusquid archidiaconi de Teruel pro tempore ante suppressionem huiusmodi in ecclesia Caesaraugustana de iure, usu et consuetudine aut alias quomodolibet utebantur et gaudebant, ac uti, potiri et gaudere poterant, uti, potiri et gaudere libere et licite posset et valeret, concessit et indulsit. Reliquorum autem omnium fructuum, redituum et proventuum ratione spiritualitatis et commendae de Aliaga, et quorumcumque oppidorum seu locorum del Puerto Mingalvo, Linares, el Vispal, Exorcas et Miravete, qui, dempta tertia parte eidem archidiacono de Aliaga assignata, supersunt, quartam partem fabricae ecclesiae Caesaraugustanae, in recompensam fructuum, redituum et proventuum quos alias fabrica ipsa in certis locis dictae communitatis de Teruel percipiebat; ac quod, his omnibus omnino deductis, reliquum esset mensae archiepiscopali Caesaraugustanae, una cum omnibus et

Archidiaconatum de Aliaga in ecclesia Caesaraugustan. instituit.

Dotem archidiaconi de Teruel commutavit.

Reditus fabricae ecclesiae Caesaraugustanae assignavit.

singulis fructibus, reditibus et proventibus quibuscumque ex loco de Montagudo Terulensis dioecesis provenientibus, quos alias archiepiscopus Caesaraugustanus in dicto loco de Montagudo percipere solitus erat, in recompensam quartae partis fructuum, redituum et proventuum fabricae ecclesiae Caesaraugustanae ex fructibus, reditibus et proventibus commendae de Aliaga et quorumcumque locorum seu oppidorum supradictorum applicatorum huiusmodi, assignavit, applicavit et appropriavit: insuper episcopo et mensae episcopali Terulensi omnes fructus, reditus et proventus ac emolumenta quaecumque ex locis de Cella, Concud, Caudete, Santa Eulalia, Torremocha, Villarquemado, Alabo, Torre, la Carcel, Gallelpardina, Celadas, Campillo, Ruviales, Valdecebro, Corvalan, Tortazada, Villa lua la baja, Visiedo, Argente, Buenna y Augaton, Camannas Pierales, Rillo, Son del Puerto, Fuentes callentes, Cannada bellida, Galve, Lidon, Villa lua la alta, Escoriguela, Peralezos, Cuevas la bradas, Sarrion, Albentosa, Sant Augustin, Avezuela, Torrizas, Cubla, Aldehuela, Camarena, Castralvo, Ruvielos, Fuentes, Hogueruelas, la Puebla, Castellar, Formiche alto, Formiche bajo, Cabra, Mosqueruela, Gudar, Val de Liuares, Cedrillas, Povo, Ababux, Aguillar, Camarillas, Cuevas de Almuden, Cuevas del Rozin, Exarque, Mesquita Hinnozosa, Campos, Ciruzeda, Mora, Balbona, Alcalà, Olva, Cascante, Valacloche, Alhambra, Orrios, Villel, Rio de Eva, Villestar, Libros, Vechi proveniéntia, quae alias archiepiscopus Caesaraugustanus percipere solitus erat, et quae, etiam anno sterili cum fertili computato, ad valorem decem millium librarum monetae illarum partium, decem regalibus computatis pro qualibet libra, annuatim parum plus vel minus ascendunt, pro dictae mensae episcopalis Terulensis dote, cum omnimoda

Dotem episcopo Terulen. constituit.

illorum ordinaria et episcopali iurisdictione et superioritate, ac mero et mixto imperio, propria auctoritate, percipienda. Et praeterea omnes fructus, reditus et proventus et emolumenta ac iura, quae alias archiepiscopus Caesaraugustanus in civitate de Teruel percipiebat, ita tamen quod tunc et pro tempore existens episcopus Terulensis pensiones et alia onera, alias super fructibus, reditibus et proventibus mensae episcopalis Terulensis impositas et imposita seu alias legitime imponendas vel imponenda, ex fructibus, reditibus et proventibus mensae episcopali applicatis huiusmodi omnino perferre tenerentur, perpetuo applicavit; utque ecclesia Terulensis, qua decet, honestate et decore dirigeretur, statuit quod ex tunc deinceps in ecclesia Terulensi essent et esse deberent septem dignitates, videlicet decanatus, thesauraria, vicaria, cantoria, sacristia, ac de novo, ut praefertur, erecti archidiaconatus et archipresbyteratus; statuit etiam quod, cum quicumque priores, ultra alios eorum reditus, habeant sibi annexos totidem canonicatus et praebendas, tam antiquas quam noviter erectas dignitates huiusmodi pro tempore obtinentes, contenti essent fructibus, reditibus et proventibus et distributionibus suarum praedictarum dignitatum et canonicatuum ac praebendarum, nec ullam ex distributionibus aliorum canonicorum partem haberent; illis tamen locum ac vocem in capitulo ac stallum in choro cum plenitudine iuris canonici assignavit, ita tamen quod quinque dignitates antiquae huiusmodi omnes fructus, reditus et proventus dignitatum suarum praedictarum necnon distributiones quotidianas perciperent, quemadmodum ante erectionem huiusmodi, tam ratione dignitatum quam canonicatuum et praebendarum, percipere consueverant. Duarum vero noviter erectarum dignita-

Capitulum erexit constituta cuique dignitati et canonicatui dote competenti.

tum, cuilibet pro dote quingentas et quinquaginta libras similes, annuatim percipiendas et exigendas ex archidiaconatus et archipresbyteratus Terulensis in ecclesia Caesaraugustana suppressorum fructibus, reditibus et proventibus, qui in districtu de Teruel tantum percipiebantur, ex tunc archidiacono, et cum primum locus factus foret suppressioni, archipresbytero praedictis, liberas, exemptas et immunes a pensionibus et quibuscumque oneribus alias forsan super illorum fructibus, reditibus et proventibus impositis; eidemque archidiacono domus in civitate de Teruel existentes, et ad dignitatem archidiaconatus de Teruel pertinentes, eo modo quo ante erant, et ad archidiaconum de Teruel in ecclesia Caesaraugustana spectabant, perpetuo assignavit; ac tam archidiacono quam archipresbytero in ecclesia Terulensi praedictis, similiter, ut omnibus et singulis privilegiis, gratiis, exemptionibus, praerogativis, antelationibus, favoribus et indultis, tam spiritualibus quam temporalibus, quibus archidiaconus et archipresbyter praedicti ante suppressionem et novam erectionem huiusmodi in ecclesia Terulensi utebantur, potiebantur et gaudebant, ac uti, potiri et gaudere poterant, perpetuis futuris temporibus uti, potiri et gaudere libere et licite possent et valerent, concessit; statuitque etiam quod tertia pars fructuum, redituum et proventuum archidiaconatus et archipresbyteratus praedictorum converteretur in distributiones quotidianas, dignitates easdem obtinentibus assignandas, ita quod distributio absentis, quam praesens perciperet, praesenti accresceret; et si contingeret archidiaconum et archipresbyterum simul eodem tempore abesse, durante eorum absentia, distributiones illorum canonicis accrescerent, non intendens praetenso archipresbytero de Teruel ab ordinario, ut praetenditur, praemature proviso, ius aliquod tribuere, cum nondum locus factus fuerit suppressioni archipresbyteratus huiusmodi in ecclesia Caesaraugustana; et remanentibus in eadem ecclesia Terulensi septem dignitatibus praedictis, illius canonicatus et praebendas, tam antiquas quam noviter, ut praefertur, erectas, ad numerum tresdecim reduxit; ac similiter ordinavit quod in illa octo portionarii, viginti-tres beneficiati, unus magister capellae, unus organista, unus macerius, unus campanarius, duo sacristae et sex pueri chori manutenerentur, earumdemque praebendarum una magistro in theologia, alia poenitentiario, iuxta decreta concilii Tridentini, quatenus nondum assignatae essent, ac decem antiquis, ultra eorum quos habebant, reditus antiquos mille; reliquis vero tribus ex decem noviter erectis remanentibus, sexcentas libras similes annuatim ex fructibus, reditibus et proventibus archidiaconatus de Teruel suppressi, qui in dicto districtu percipiebantur et percipiuntur, assignavit; et providit quod decem antiqui, ultra distributiones antiquas, medietatem fructuum, redituum et proventuum suis canonicatibus et praebendis applicatorum; reliqui vero tres canonici, etiam medietatem fructuum, redituum et proventuum suorum canonicatuum et praebendarum huiusmodi lucrarentur in distributionibus quotidianis, intervenientibus horis canonicis iuxta ordinationem desuper faciendam, distribuendam, lucrarentur, ita quod non interessentium distributiones, interessentium portioni accrescerent. Praeterea, accepto per ipsum alias piae memoriae Pium Papam V, parochialem ecclesiam S. Ioannis civitatis Terulensis in qua tunc duodecim portionarii sive beneficiati perpetui, portionarii nuncupati, existebant, postea vero, aliquibus morte praeventis, octo ex eisdem remanserunt,

Conventientiaque cuicuique iura et privilegia attribuit.

Distributiones quotidianas instituit.

Alios beneficiatos instituit.

Canonicis dotem assignavit.

Massae communi portionariorum univit reditus parochialis ecclesiae S. Ioannis Terulensis.

ex certis causis profanari; ac quod octo remanentes portionarii seu perpetui beneficiati praedicti missas et alia divina officia in quodam hospitali seu ecclesia hospitalis Sancti Ioannis Terulensis celebrarent, mandasse, portiones seu beneficia huiusmodi, quarum seu quorum insimul fructus, redditus et proventus CD ducatorum auri de Camera, parum plus vel minus, non excedebant, cum omnibus iuribus, annexis et pertinentiis suis, massae communi portionarium ecclesiae Terulensis perpetuo univit, annexit et incorporavit, illaque et illas cum dote centum librarum similium cuilibet ex octo portionariis huiusmodi, novo reditu cum antiquo computatis, erexit, ac illas et illa, necnon personas illas seu illa obtinentes, et loca ad dictam ecclesiam et chorum ecclesiae Terulensis transtulit, ipsisque octo portionariis seu beneficiatis, ultra antiquos suos reditus, quos in loco de Mesquita Terulensis dioecesis cum anniversariis seu alias percipiebant, quadringentas libras similes annuatim ex fructibus, reditibus, et proventibus suppressi archidiaconatus, et qui in dicto districtu percipiebantur et percipiuntur, applicavit, statuens quod portionarii praedicti tertiam partem fructuum, redituum et proventuum applicatorum huiusmodi in distributionibus quotidianis intervenientibus dictis horis dari solitis, ultra illos, quos ex reditibus antiquis percipere consueverunt, iuxta ordinationem desuper faciendam, lucrarentur, ita quod, quoad absentium distributiones, praesentium portioni itidem accrescerent, eaedemque portiones seu beneficia filiis patrimonialibus, uti consuetum erat, conferrentur; beneficiatis vero dictae ecclesiae Terulensis num. XXIII, ut assidue in illius servitio libentius persisterent, ultra dictos fructus, reditus et proventus antiquos, CCL libras ex archidiaconatus, ac alias C et L ex archipresbyteratus

Certos quoque reditus beneficiatis applicavit.

suppressorum praedictorum fructibus, reditibus et proventibus, qui in dicto districtu percipiebantur et percipiuntur, quae omnes in distributionibus quotidianis lucrarentur, et aliae aliis accrescerent, ut praefertur. Porro magistro capellae, organistae, macerio, campanario, sacristis et pueris sive infantibus chori tercentas libras similes, inter, eos pro cuiusque officii qualitate, et iuxta ordinationem desuper a capitulo faciendam, ex eiusdem archipresbyteratus fructibus, reditibus et proventibus, distribuendas. Fabricae vero dictae ecclesiae Terulensis ultra suos fructus, reditus et proventus antiquos, quos in districtu de Teruel percipit, omnes fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta per fabricam ecclesiae Caesaraugustanae alias percipi solita, in districtu de Teruel, sive in domibus sive in aliis bonis aut censibus consistentes, similiter assignavit. Ac insuper episcopo et capitulo ecclesiae Terulensis statuta et ordinationes circa praedicta, ac pro felici regimine et gubernio illius ecclesiae, ac personarum illius decore et venustate, divinique officii celebratione et aliis eiusdem ecclesiae necessariis, condendi facultatem concessit, quae postquam condita et facta essent, vim et effectum habere, ac ab omnibus observari voluit atque mandavit. Ac praeterea omnes fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta de Allepuz, Mancanera locis seu oppidis, Terulensis dioecesis, provenientia, necnon reliquos archiepiscopatus Caesaraugustani non applicatos nec distributos, suae sive sui successoris dictae Sedis pro tempore in eisdem regnis existentis nuncii dispositioni reservavit, prout in eiusdem praedecessoris ac nuncii praedicti litteris plenius continetur.

Ceterisque capituli et ecclesiae ministris.

Episcopo vero et capitulo statuta edendi facultatem concessit.

§ 2. Quare idem Philippus rex ac episcopus Terulensis nobis humiliter suppli-

Praedicta omnia confirmatio.

et petunt Philippus rex et episcopus Terulensis.

cari fecerunt quatenus praemissa omnia ac singula, et processus desuper habitos, ac contenta et latius expressa in eisdem et inde secuta quaecumque, in quantum tamen infrascriptis non contrariantur, perpetuo approbare et confirmare, auctoritatisque nostrae robore communire, ac alias desuper opportune providere, de benignitate apostolica dignaremur.

Rata habet Pontifex ea ilis, quae inferius concedit non adversabuntur.

§ 3. Nos, qui honestis eiusdem regis ac episcopi votis libenter annuimus, eosque favoribus prosequimur opportunis, eosdem Philippum regem ac episcopum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, necnon litterarum praedictarum ac inde secutorum veriores tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, praemissa omnia et singula ac processus desuper habitos, et contenta et latius expressa in eisdem, et inde secuta quaecumque, in quantum tamen infrascriptis non contrariantur, auctoritate apostolica, perpetuo approbamus et confirmamus, ac per eos, ad quos nunc spectat et in futurum spectabit, perpetuo, firmiter et inviolabiliter observari debere decernimus; necnon omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, ac quoscumque alios, etiam substantiales, et solemnitatum omissarum, si qui quomodolibet et undecumque desuper intervenerint, defectus, supplemus.

Ius proprietatemque archiepiscopo Caesaraugustano competentem in

§ 4. Et nihilominus, pro feliciori praesentis negotii successu, omnia et singula oppida, villas, terras, castra, loca et territoria, fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta per praedictum nuncium, in executionem dictarum litterarum eiusdem praedecessoris, episcopo Terulensi tam pro eius dioecesi et ordinaria iurisdictione, quam pro mensa et illius dote, assignata et applicata, modo et forma prout in supradictis eius litteris continetur, assignamus et applicamus; et quod modernus et pro tempore existens episcopus Terulensis habeat in villis, oppidis, castris, terris et aliis praedictis locis et in eorum districtibus, terminis et territoriis, populo et clero, fructibus, reditibus, proventibus, emolumentis, eamdem iurisdictionem et potestatem, merum et mixtum imperium, quam et quod archiepiscopus Caesaraugustanus ante praemissa, ac de iure, usu, consuetudine vel alias quomodolibet habebat seu habere poterat, et illis in omnibus et quoad omnia gaudeat, decernimus et declaramus.

bonis locisque Terulensi episcopo assignatis in eumdem episcopum transfert.

Capitulumque erigit, applicata eidem cura animarum civitatis Terulensis.

§ 5. Quodque sex dignitates in illa, nempe decanatus, archidiaconatus, archipresbyteratus, thesauraria, cantoria et sacristia, necnon, ultra inquisitioni affectos, alii duodecim canonicatus et totidem praebendae, et ultra illas et illos pro tempore obtinentes, decem alii ministri, in officio chori altarisque ministerio optime versati, per episcopum et capitulum ipsius ecclesiae eligendos et approbandos, qui simul cum dignitates et canonicatus ac praebendas huiusmodi pro tempore obtinentibus, horis et aliis divinis officiis in ipsa ecclesia Terulensi pro tempore celebrandis intersint; ac duo sacristae, unus macerius, unus campanarius et sex clerici chori perpetuis futuris temporibus esse et manuteneri; et ex praedictis decem ministris duo aetate, scientia et moribus idonei, nomine capituli, curam animarum parochianorum dictae ecclesiae Terulensis, quae etiam parochialis existit, vicissim, et alias, prout ordinario et capitulo videbitur, exercere; necnon unus

magister capellae, unus organista et duo diaconi et subdiaconi, reliqui vero duo succentorum officiis in eadem ecclesia Terulensi, arbitrio episcopi et capituli, in perpetuum fungi; quique ad dictam curam exercendam deputabuntur, portionariis et beneficiatis dictae ecclesiae praeferri debeant etiam perpetuo statuimus et ordinamus.

Dignitatem, canonicatuumq. gradus distinguit.

§ 6. Praeterea ex canonicatibus et praebendis praedictis, unum et unam in theologales pro magistro in theologia, ac alium et aliam pro poenitentiario, ac alium et aliam pro utriusque iuris doctore, necnon alium et aliam pro caeremoniarum magistro, et has quatuor pro sacerdotalibus, et ex remanentibus, quatuor in diaconales, reliquos vero quatuor in subdiaconales pro totidem canonicis, qui, missis capitularibus et aliis divinis officiis, sua quisque munera, ad formam Tridentini concilii, et iuxta providam ordinationem desuper ab episcopo faciendam, subire teneantur, quatenus ibi nondum sic proprie instituti vel alias assignatae sint, ex nunc, si vacent, sin minus, cum primum quoquomodo vacabunt, erigimus et instituimus, et ita et ad effectum praemissum afficimus, omniaque et singula eorum fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque, necnon distributiones quotidianas ab eisdem dismembramus et separamus, eaque, iuxta dictarum praedecessoris dismembrationis litterarum tenorem, mensae capitulari eiusdem ecclesiae Terulensis applicamus.

Vicariam supprimit, unitque capitulo, a quo duo presbyteri eligantur pro exercenda cura animarum.

§ 7. Insuper, ad tollendas dissensiones, quae inter capitulares et alios ministros dictae ecclesiae Terulensis persaepe oriri solent, tam ratione curae animarum annexae vicariae, quae ibi dignitas existit, ob cuius impedimenta vicarius nunquam aut raro divinis horis interesse potest, et ut plurimum eius servitio dicta ecclesia defraudatur, quorum [1] canonicatuum et praebendarum ipsis dignitatibus, decanatui, thesaurariae, cantoriae et sacristiae annexarum, quos idem praedecessor cum ipsis dignitatibus incompatibiles esse voluit, cum vicariam et alias antiquas huiusmodi dignitates per cessum vel decessum illas obtinentium aut alias quovis modo vacabunt, aut si iam actu, quomodocumque modo vacent, ipsam vicariam perpetuo supprimimus et extinguimus; necnon unionem, annexionem et incorporationem illi ac aliis antiquis dignitatibus praedictis de singulis canonicatibus et praebendis praedictis dudum factam, dissolvimus, illosque per unionis huiusmodi dissolutionem vacantes, ex nunc, una cum omnibus eorum fructibus, reditibus et proventibus, ac iuribus, pertinentibus et annexis, mensae capitulari dictae ecclesiae Terulensis, cum onere curae animarum praedictis per duos ex dictis ministris ut supra exercenda, unimus, annectimus et incorporamus: ita quod liceat capitulo praedicto corporalem, realem et actualem eorum possessionem libere apprehendere et perpetuo retinere, ac fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta illorum percipere et exigere, dioecesani loci vel cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita.

Octo portionarios ex ecclesia S. Ioannis translatos suo loco restituit, relictis capitulo reditibus.

§ 8. Dictos vero octo portionarios seu beneficiatos in dictam ecclesiam Terulensem translatos, quibusque, ut eidem ecclesiae Terulensis inservirent, quadringentae librae per eumdem nuncium assignatae fuerunt, et in ea permanere nolunt, cum nec ecclesiae servitio necessarii sint, nec id convenire dignoscatur, ad eumdem locum unde prodierunt, statumque, in quo antequam sic transferrentur, reperiebantur, quousque eorum ecclesia fabricata vel aliquid aliud in contrarium ordinatum sit, restituimus, dictasque quadrin-

1 Legimus *quam* (R. T.).

gentas libras oidem mensae capitulari ecclesiae Terulensis perpetuo reunimus, réstituimus et applicamus.

Novam episcopi, dignitatum, capituli, ministrorumque dotem constituit.

§ 9. Porro, cum thesaurariae dictae ecclesiae Terulensis fructus adeo tenuès sint, ut, deductis eius oneribus, ad summam centum librarum similium non ascendant, et provide [1] illam pro tèmpore obtinens ex eis, pro talis dignitatis exigentia, nullo modo vivere possit, illi centum et quinquaginta; singulis vero ex praedictis tredecim canonicatibus et praebendis, centum, computatis tamen in ipsis quibuscumquè fructibus, redditibus et proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis eorum canonicatuum et praebendarum ex archidiaconatus et archiprèsbyteratus suppressorum in districtu dè Teruel existentium; dècemque ministris praedictis et seu eorum officiis, mille, ita ut eorum quilibet centum libras similes singulis annis habeat ex archidiaconatus et archipresbyteratus de Teruel suppressorum fructibus, rèdditibus et proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis, quae tamen omnes libere a mensa capitulari praedicta exigi et percipi; ipsarumque mille librarum medietas, videlicet in distributionibus quotidianis, ut dicti decem ministri una cum ipsis canonicis et dignitates obtinentibus horis diurnis atque nocturnis in dicta ecclesia intersint; altera vero medietas in et pro salario seu mercede congrua ipsorum consisterè et lucrari; et capitulum dictae ecclesiae Terulensis, ex trecentis libris duobus sacristis, macerio, campanario ac praedictis sex pùeris chori seu eorum officiis per dictum nuncium alias applicatis, cuilibet eorumdem congruam mercedem, pro cuiusque qualitate, officioque et meritis, quolibet anno, suis loco et tempore, solvere teneatur; necnon omnes fructus, reditus, proventus, iura et obventiones, quos archiepiscopus Caesaraugustanus e loco de Mozanera, territorii Terulensis, ante dictam dismembrationem percipiebat, eidem episcopo Terulensi, pro eius mensa episcopali; eos autem omnes fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta, quos idem archiepiscopus Caesaraugustanus in termino de Sollavientos et Allepuz percipiebat, ipsi archiepiscopo Caesaraugustano, archidiaconatui de Aliaga et fabricae Caesaraugustanae, inter illos, vèluti fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta, quos archiepiscopus ipse in quinque villis et in commenda de Aliaga habebat, dividendos, reservata tamen super quarta parte dictorum fructuum, redituum et pròventuum, iurium, obventionum et emolumentorum sexta parte, quam et aliam sextam partem quartae fructuum de Montagudo, Terulensis dioecesis, quos dictus nuncius certis de causis archiepiscopo Caèsaraugustano praedicto sive illius mensaè assignaverat, eidem etiam episcopo Terulensi, ratione spiritualitatis; necnon fructuum, redituum et proventuum, iurium, obventionum et emolumentorum, quos archidiaconus et archipresbyter de Teruel, ante ipsorum archidiaconatus et archipresbyteratus suppressionèm, in territorio et districtu de Teruel, et in Aliaga, Villaroya, Vintanex, Pitarque et Miravete, quosque vicarius perpetuus praedictus percipiebant et percipere poterant, postquam suppressioni dictae vicariae locus factus fuerit, dictae mensae capitulari etiam perpetuo applicamus, et deductis mille et tercentis pro XIII canonicis et corpore suarum praebendarum, ac CL thesaurariae pro augumento, necnon mille ducat. ministrorum, ac CCCL beneficiatis, aliisque CCC salario sacristarum, macerii et campanarii et clericorum chori, ut supra, assignatorum, XXV libras, quae dècano ecclesiae Terulensis, cui duas praebendas, eius dignitati

[1] Forsitan legi debet *proinde* (R. T.).

annexas, supprimimus, ne ob supressionem praebendarum eius dignitati annexarum nimium detrimenti patiatur, ex eisdem fructibus, quolibet anno, quoad vixerit, per idem capitulum solvi mandamus. Residuum praefatorum omnium fructuum, redituum, proventuum, iurium, obventionum et emolumentorum mensae capitulari applicatorum, aequaliter et iuxta providam ordinationem desuper per ordinarium et capitulum faciendam, inter eas dignitates et canonicos eiusdem ecclesiae, qui ad favorem dictae mensae capitularis dismembrationi, suppressioni et applicationi praedictis consenserunt, renunciaverunt, accessérunt, vel cum primum eis omnino locus factus fuerit, et non aliter, dividatur: ita quod canonicorum et dignitates obtinentium singulorumque aliorum ministrorum praedictorum non interessentium portioni accrescat. Quod si dignitates obtinentes dismembrationi, suppressioni et applicationi praedictis non consenserint aut consentire distulerint, fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque canonicatuum et praebendarum, quos huiusmodi suis dignitatibus annexas habent, in favorem praedictae mensae capitularis non cesserint, et idem fecerint canonici pro fructibus, redditibus et proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis ac distributionibus suarum praebendarum, quas pariter eidem mensae capitulari idem praedecessor applicavit, tunc tertiam partem quorumcumque fructuum, redituum et proventuum earumdem dignitatum et praebendarum eis annexarum, in et pro distributionibus quotidianis inter ipsos dignitates obtinentes dividendorum, quousque dismembrationi, suppressioni et applicationi praedictis locus factus fuerit: ita quod canonici fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta ac distributiones, quas ante praemissa percipiebant [1], contenti esse debeant, ex nunc constituimus, et ita percipi debere decernimus. Necnon desuper quibusvis districtius inhibemus. Et interim fructus, reditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta ac distributiones quotidianas praedictae mensae capitulari, ut supra, applicata, et qui supererunt, solutis oneribus praedictis, et alias ipsis canonicis et dignitates obtinentibus, si dismembrationi, suppressioni et applicationi praedictis consentirent, deberentur, fabricae eiusdem ecclesiae Terulensis similiter applicamus. Dictis tamen canonicis et dignitates obtinentibus locum et vocem in capitulo, ac stallum in choro cum plenitudine iuris canonici assignamus.

Ecclesiae et capitulo cathedralibus ecclesiis competentia privilegia elargitur.

§ 10. Necnon dictae ecclesiae Terulensi, illiusque capitulo et ministris, ut omnibus et singulis privilegiis, gratiis, exemptionibus, praerogativis, honoribus, favoribus, praeeminentiis et indultis, tam spiritualibus quam temporalibus, quibus aliae dicti regni Aragonum ecclesiae cathedrales earumque capitula et ministri de iure vel consuetudine utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere possunt ac poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter uti, potiri et gaudere libere et licite possint concedimus.

Dies pro sacris faciendis, et poenae in delinquentes ab episcopo assignandae

§ 11. Demum quod tam dignitates obtinentes et canonici, quam beneficiati et alii ministri dictae ecclesiae Terulensis, etiamsi diaconi et subdiaconi munera annexa tantummodo habeant, ad sacerdotium, debito tempore, promoveri, et cuilibet eorum dies certi assignari debeant, in quibus, iuxta ordinationem, quae servitio eiusdem ecclesiae magis convenire videbitur, per episcopum et capitulum praedictum desuper faciendam, celebrare teneantur; et si, legitimo cessante impe-

[1] Forte addend. *percipiunt et* (R. T.).

dimento, non celebrarunt, ultra amissionem distributionum quotidianarum, graviori poena ad eiusdem episcopi arbitrium puniri debeant ac possint, etiam perpetuo statuimus et ordinamus.

Quae a nuncio apostolico statuta fuerant praesentibusque non sunt immutata, praecipit observari.

§ 12. Necnon statuta, ordinationes et decreta, quae nuncius praedictus in suis litteris pro rebus ad dictam ecclesiam Terulensem pertinentibus, ac felix personarum regimen, divinique cultus augumentum et alia necessaria concernentia, fieri mandavit, si nondum facta vel executioni demandata sint, quam primum per ipsum episcopum et capitulum dictae ecclesiae Terulensis fieri et ab omnibus inviolabiliter observari debere. Et etiam omnia et singula in eisdem praedictis litteris contenta, quaeque in eis contraria, immutata aut alterata non sunt, salva, illaesa et intacta remanere, suumque robur et effectum in omnibus et per omnia habere et retinere.

Ius collationis, quod Caesaraugustano archiepisc competebat, Terulensi episcopo adiudicat.

§ 13. Decernentes canonicatuum, dignitatum et praebendarum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum in dicta ecclesia Terulensi, ante erectionem praedictam existentium ad solum episcopum Terulensem pro tempore existentem, excluso dictae ecclesiae Terulensis capitulo, eisdem modo et forma quibus ad archiepiscopum Caesaraugustanum ante executionem huiusmodi spectaverant; dignitatum vero et canonicatuum aut praebendarum erectarum huiusmodi ad solum episcopum praedictum, etiam excluso dicto capitulo, spectare et pertinere.

Controversias omnes hactenus super his exortas extinguit.

§ 14. Ac pro tranquilliori et feliciori praedictorum omnium, totiusque negotii huiusmodi compositione, executione et perfectione, omnes et singulas ac quascumque lites, controversias, differentias et quaestionum materias hactenus inter episcopum et capitulum Terulense ac quoscumque alios, etiam forsan super interpretatione voluntatis et litterarum Gregorii praedecessoris et nuncii praedictorum, ac inde quomodolibet secutorum, etiam illorum occasione, ubilibet et coram quibusvis iudicibus, ordinariis vel delegatis, etiam Palatii Apostolici causarum auditoribus, ac S. R. E. cardinalibus, et quibuscumque aliis, in quacumque instantia motas et pendentes, indecisas et forsan instructas, ad nos, harum serie, avocamus, illasque cassamus et penitus extinguimus, et perpetuum silentium desuper quibusvis interesse habentibus harum serie imponimus et impositum esse declaramus.

Praesentes litteras ullo vitio notari vetat.

§ 15. Praesentesque litteras nullo unquam tempore, aut ex quavis causa, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari vel invalidari, aut in ius vel controversiam, quacumque ratione vel causa, vocari, aut ad terminos iuris reduci, vel quodvis aliud iuris seu gratiarum remedium contra illa impetrari, sed semper validas et efficaces existere, suosque effectus sortiri et obtinere, nec sub quibusvis dismembrationum, suppressionum, applicationum aut aliarum quarumcumque similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, derogationibus et aliis contrariis dispositionibus, per quascumque litteras vel constitutiones apostolicas seu Cancellariae Apostolicae regulas, etiam per nos et successores nostros, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam consistorialiter, et sub quibuscumque tenoribus et formis necnon cum quibusvis clausulis, pro tempore factis et concessis, comprehendi, sed semper ab illis exceptas, necnon, quoties illa revocari vel limitari seu eis derogari contigerit, toties in pristinum statum, etiam sub data posteriori, restitutas et plenarie reintegratas ac de novo concessas esse et

censeri. Irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari decernimus.

Contrariis derogat.

§ 16. Non obstantibus praemissis, ac, quatenus opus sit, de unionibus ad partes committendis, vocatis quorum interesset, ac de vero valore exprimendo, secundum communem aestimationem, etiam beneficii cui aliud uniri petebatur; ac Lateranensis novissime celebrati, et in aliis generalibus conciliis editis, disponentibus quod uniones perpetuae, nisi in casibus a iure permissis, fieri non possint, ac quod cum legitimis seu aliis rationabilibus causis, etiam coram loci ordinario, ac citatis quorum interest, verificatis, fieri debeant; aliisque apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus ac statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac consistorialiter vel alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda esset, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Sicque in praemissis per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane decernimus quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores deputat.

§ 17. Quocirca venerabilibus fratribus Segobricensi et Albaracinensi episcopis, ac dilecto filio Carolo Muñoz, canonico Triasonensi, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras, et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, solemniter publicantes, ac in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praedicta in praemissis interesse habentes omnibus et singulis, iuxta praesentium continentiam et tenorem, pacifice frui et gaudere, non permittentes eos seu eorum quemlibet a quoquam quomodolibet indebite molestari, perturbari aut inquietari; contradictores quoslibet et rebelles, ac praemissis non parentes per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, illos censuras et poenas ipsas incurrisse declarando, necnon eas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Altera contrariorum derogatio.

§ 18. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo quis, vigore praesentium, ultra tres diaetas ad iudicium non trahatur; et aliis quibusvis apostolicis; necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus et specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ac statutis, etiam, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis fir-

nitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis Ordinibus et locis, illorumque superioribus et personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, in contrarium forsan quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eisdem praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die quinto octobris MDLXXXVII, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 5 oct. 1587, pontif. anno III.

XXVI.

Erectio officii secretarii seu cancellarii gubernatorum Anconae ad instar aliorum Romanae Curiae officiorum [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Ad regimen universalis Ecclesiae divina dispositione assumpti, curis angimur assiduis, et continua meditatione pulsamur, ut, iustitia mediante, malorum hominum impetus reprimantur, et boni de custodia nostra confidentes, in iuribus suis adversus eos protegantur et ubique conserventur.

§ 1. Qua in re, pro nostri pastoralis officii debito, quantum cum Deo possumus operarias manus adhibere volentes, motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, unum officium, sigillum seu secretariam aut cancellariam civilem gubernatorum in nostro gubernio Anconitano nunc et pro tempore existentium et futurorum, pro uno secretario nuncupando, ac sigillatore et cancellario civili dictorum gubernatorum nuncupando: ita quod dictum officium pro tempore obtinens, illud per se ipsum vel alium seu alios eius substitutos, ad eius beneplacitum amovibiles toties quoties sibi videbitur, exercere valeat, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus. Officium de quo in rubrica erigit.

§ 2. Illique sic erecto et instituto, pro eius dote, omnia et singula emolumenta, regalia, reditus et proventus, quae et quos dicti gubernatores, eorumque secretarii, cancellarii aliique ministri et deputati, quovis titulo nuncupati, habere, recipere et lucrari consueverunt, videlicet de singulis licentiis armorum, aliisque licentiis et facultatibus extrahendi res et bona, cuiuscumque nominis, generis et speciei, bullettinis de non molestando, assecurationibus et salvis conductibus civilibus et criminalibus, capitibus solidorum, executionum quarumcumque contumacialium, suspectorum fugae, instrumentorum, chirographorum, litterarum cambiorum et aliarum similium rerum et materiarum executivarum ex forma statutorum dictae civitatis Anconitanae declarandarum et interpretandarum, brachiis autem saecularibus semper exceptis; ac de litteris ad petitionem quarumvis Emolumenta eidem assignat.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

personarum, vicariis et aliis comitatensibus officialibus dicti gubernii scribendis, expeditionibus quoque et datis supplicationum civilium et criminalium, ac bullettis etiam poenarum, si fieri contigerit, confirmationibus, et chartarum dotalium et licentiis sive patentibus proxenetarum, iuxta solitum bis in anno faciendis, ac de omnibus et singulis aliis licentiis et ordinibus per quoscumque obtinendis et quomodolibet impetrandis a dictis gubernatoribus, iudicibus, officialibus et ministris pro aliqua poena evitanda et non incurrenda, vel pro obedientia facienda, quavis ratione vel causa, tam ordinaria quam extraordinaria, vel ex novo accidenti, et generaliter de omnibus et singulis aliis litteris, fidibus, patentibus, litteris testimonialibus et gratiosis ordinibus aliisque rebus ad bancum notariorum causarum civilium dictae civitatis, seu ad cancellariam criminalem dicti gubernii minime spectantibus, cum omnibus et singulis superius expressarum expeditionum emolumentis, proventibus, solutionibus, mercedibus et regaliis omnibus et quibuscumque ministris et officialibus, etiam supremis, et in capite dari solitis, etiam quod hodie tam per se quam per alios perciperent, illa omnia et singula ab eis auferendo, separando et dismembrando, auctoritate et tenore praemissis, applicamus et appropriamus.

Huius officii collationem Romanis Pontificibus reservat.

§ 3. Eiusdemque officii, ad instar aliorum Romanae Curiae officiorum venalium et vacabilium, collationem, provisionem et dispositionem, tam hac prima vice quam deinceps illius vacatione per cessum vel decessum seu quamlibet aliam dimissionem vel amissionem illud pro tempore obtinentis, occurrente, nobis et successoribus nostris reservamus.

Hanc constitutionem perpetuo observari decernit.

§ 4. Et erectionem, institutionem, applicationem et dismembrationem, praesentesque litteras semper et perpetuo validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere debere.

Caeterorum cancellariorum privilegia auctoritatemque communicat.

§ 5. Necnon secretario et sigillatori et cancellario praedicto, quod omnibus et singulis honoribus, oneribus, exemptionibus, privilegiis, facultatibus, iuribus et actionibus per totum Ecclesiae Statum, armorum, non tamen prohibitorum, delationibus, pro se et familia sua, prout alii quicumque Sedis Apostolicae ministri et officiales frui, uti et gaudere soliti fuerunt, ac in futurum soliti erunt.

Exceptis iis quae hic recensentur.

§ 6. Reservatis tamen dictis gubernatoribus, eorumque iudicibus, officialibus et ministris, et in dicto officio minus comprehensis, sigillis mandatorum de excarcerando, exequendo vel capiendo, civilibus et criminalibus praeceptis, monitoriis, requisitoriis, notificatoriis, mandatis de bullando ostia domorum, suspectis, mandatis de vendendis pignoribus, citationibus, intimationibus iudiciorum, pronunciationibus sententiarum, protestationum et aliarum rerum similium seu actorum iudicialium.

Idem officium Innocentio Ciamborlano committit.

§ 7. Ut autem officium praedictum viro idoneo concedatur, ac de fidelitate, probitate et rerum gerendarum experientia dilecti filii Innocentii Ciamborlani, laici Interamnensis, Anconae degentis, plurimum in Domino confidentes, officium praedictum, a primaeva erectione huiusmodi, ut praefertur, vacans, cum omnibus et singulis honoribus, oneribus, iuribus et emolumentis suis praedictis, eidem Innocentio, quoad vixerit, per se vel alium seu alios eius substitutos tenendum, regendum, exercendum et gubernandum, reservata sibi dispositione dicti officii, ac eius fructuum, quoad resignationem et affictationem, ac fructuum et pretii perceptionem, dicta auctoritate concedimus et assignamus; ipsumque In-

nocentium secretarium seu sigillatorem et cancellarium gubernii huiusmodi, cum facultatibus, concessionibus et indultis aliisque praemissis facimus et deputamus, cum hac conditione quod ipse Innocentius in nostram et dictae Sedis subventionem summam scutorum mille et ducentorum auri in auro, in manibus dilecti filii Ioannis Augustini Pinelli, generalis nostri depositarii, realiter et cum effectu solvat, prout actualiter solvisse nobis constat per cedulam dicti depositarii.

Eum pro vero cancell. admittendum praecipit.

§ 8. Mandantes gubernatoribus, eorumque iudicibus, officialibus et ministris aliisque quibuscumque, ad quos spectat et pro tempore spectabit, quatenus eumdem Innocentium et eius substitutos ad dictum officium eiusque liberum exercitium admittant et recipiant, vereque tractent et recognoscant, illique vel illis de solitis iuribus, regalibus et emolumentis praedictis respondeant ac responderi faciant; nihilque in fraudem, damnum et praeiudicium sive diminutionem dictorum regalium sigillatoris, cancellarii seu secretarii praedicti aut illius officii, iuriumque et emolumentorum eiusdem directe vel indirecte faciant; sed omnia et singula praefata et dicto officio applicata et ad illud pertinentia, modo et forma consuetis, et prout hactenus solitum fuit, expediant, concedant et tractent respective, eumdemque Innocentium seu substitutos suos in aliquo perturbare seu molestare audeant vel praesumant sub poena quingentorum ducatorum auri, Camerae Apostolicae ipso facto applicanda, ultra dicti Innocentii damna, expensas et interesse; locumque et habitationem in palatio, arbitrio moderni in dicta civitate nostra Anconitana gubernatoris, concedimus et assignamus.

Derogat contrariis.

§ 9. Non obstante regula nostra de non tollendo iure quaesito, et piae memoriae Pii IV, etiam praedecessoris nostri, de gratiis et indultis dictae Camerae praeiudicium quomodolibet concernentibus, in eadem Camera intra certum tunc expressum tempus registrandis; et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; necnon civitatis, comitatus et districtus praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis illis ac gubernatoribus, officialibus, ministris aliisque praedictis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Iuramentum ab Innocentio de officio bene administrando praestari iubet.

§ 10. Volumus autem ut antequam ad exercitium praedicti officii admittatur, in manibus venerabilis fratris episcopi Anconitani, vel ipso absente, in manibus dilecti filii vicarii generalis eiusdem episcopi solemniter praestet iuramentum de dictum officium fideliter administrando.

Datum Romae, apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die x octobris MDLXXXVII, pontific. nostri anno tertio.

Dat. die 10 oct. 1587, pontif. anno III.

XXVII.

Renovatio litterarum Pii V super erectione congregationis Ordinis S. Benedicti, et unione monasteriorum eiusdem Ordinis in regno Portugalliae, cum communicatione gratiarum et indultorum aliis eiusdem Ordinis congregationibus concessorum 1.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Iniunctum nobis desuper apostolicae servitutis officium nos inducit ut votis catholicorum principum, per quae personarum religiosarum sub suavi religionis iugo Altissimo famulantium indemnitatibus ac commoditatibus salubriter valeat provideri, libenter annuamus, eaque favoribus prosequamur opportunis.

Pius PP. V. monasteria Ordinis S. Benedicti in Portugalliae regno in congregationem erigi iussit, sub regimine abbatis generalis et priorum triennalium.

§ 1. Sane, pro parte carissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum ac Portugalliae et Algarbiorum regis catholici nobis nuper exhibita petitio continebat quod alias, postquam felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, clarae memoriae Sebastiani Portugalliae et Algarbiorum regis supplicationibus inclinatus, unam congregationem omnium et singulorum monasteriorum monachorum Ordinis S. Benedicti in regno Portugalliae consistentium, quae de iurepatronatus ipsius Sebastiani regis existebant sub invocatione eidem Sebastiano regi benevisa, et per quosdam tunc expressos religiosos viros seu eorum alterum reformandorum, ad instar Castellae seu Sanctae Iustinae Paduanae, vel Cassinensis congregationum, apostolica auctoritate, per quasdam erexerat et instituerat; illique sic erectae et institutae omnia et singula dicti Ordinis virorum monasteria in dicto regno consistentia, et de iurepatronatus huiusmodi existentia, quaecumque, quotcumque et qualiacumque essent, ac per quoscumque etiam S. R. E. cardinales, etiam legatos de latere, in titulum, commendam et administrationem aut alias obtinerentur, etiamsi actu tunc quovis modo vacarent, ac tanto tempore vacavissent, quod eorum provisio, iuxta Lateranensis statuta concilii aut alias canonicas sanctiones, ad Sedem Apostolicam legitime devoluta existeret, cum illorum prioribus ac conventibus monachis quibuscumque, sub certis modo et forma etiam tunc expressis, subiecerat et supposuerat; ac eidem sic erectae congregationi incorporaverat, aggregaverat, aliaque desuper statuerat et ordinaverat; cum idem Sebastianus rex, ut tunc asserebat, non speraret reformationem dictorum monasteriorum absque maxima difficultate exequi posse, si monasteria ipsa per commendatarios aut administratores seu abbates perpetuos regerentur, prout catenus fieri consueverat; praedictus praedecessor, eiusdem Sebastiani regis supplicationibus tunc inclinatus, per alias suas litteras, quod S. Martini de Tibais, et S. Andreae de Renduse, ac S. Romani de Nevia, tunc abbatum regimine destituta, et Beatae Mariae de Pombeiro ac eiusdem Beatae Mariae de Carnerio, necnon S. Petri de Arnoia, et S. Salvatoris de Fravanca, ac eiusdem S. Salvatoris de Palme, necnon similiter S. Salvatoris de Passo de Sousa, ac eiusdem B. Mariae de Bustello, ac S. Tirsi di Ribadave, necnon S. Ioannis Dal Pendorada, Bracharensis et Portugallensis respective dioecesum, ac alia quaecumque, tunc abbatum regimine minime destituta, etiam forsan commendata, vel in administrationem vel alias concessa monasteria Ordinis huiusmodi, etiamsi de illis consistorialiter disponi consuevisset aut deberet, cum primum illa, per cessum vel decessum seu quamvis aliam dimissionem vel

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

amissionem illa tunc obtinentium, simili regimine destitui, vel illorum commendas aut administrationum concessiones cessare contingeret, per abbates triennales, in capitulo generali ipsius congregationis per pro tempore existentes abbatem generalem nuncupandum ac alios abbates, diffinitores, visitatores ac alios ipsius Ordinis monachos et personas, qui capitulo generali de iure vel consuetudine aut alias, iuxta praedictarum congregationum statuta, intervenire solent, eligendos, absque alia, quam a generali eiusdem congregationis abbate desuper petenda vel obtinenda confirmatione, regi et gubernari deberent; quoque de cetero praedicta congregatio uni abbati generali nuncupando, singulis trienniis eligendo, ad instar aliarum congregationum praedictarum, omnino subesset, perpetuo statuit et ordinavit; nihilominus ex tunc nomen et titulum perpetui abbatis in singulis monasteriis praedictis, ita quod de cetero perpetui abbates denominari seu censeri, ipsaque monasteria alicui personae in titulum, commendam vel administrationem perpetuas conferri non possent; ac quaecumque collationes, provisiones, commendae vel administrationes et aliae quaevis dispositiones de illis alias quam ut praefertur factae, nullae, irritae et inanes eo ipso essent et esse censeantur, etiam perpetuo suppressit et extinxit; necnon monasteria ipsa ob triennalitatem, absque tamen illa tunc in titulum, commendam et administrationem aut alias quomodolibet obtinentium praeiudicio, reduxit; necnon quod de cetero monasteriis praedictis, etiam apud Sedem praedictam vacantibus, et tam propterea dispositioni suae, quam etiam, ratione quarumcumque personarum, etiam S. R. E. cardinalium, aut alias reservatis, non nisi per electionem huiusmodi singulis trienniis faciendam disponi ullatenus posset; et si de eis aliter quam per electionem huiusmodi pro tempore dispositum foret, seu qui ad illam pro tempore electi extitissent, electionem suam ad eius vitam seu ad aliud tempus ultra triennium a praedecessore seu Sede praedictis confirmari, aut alias de illis sibi provideri vel disponi obtinerent, seu si praedecessor vel Sedes huiusmodi aut illius legati vel nuntii de eisdem monasteriis quomodolibet, etiam per cessionem in dicti praedecessoris seu pro tempore existentis Romani Pontificis manibus sponte factam, vacantibus, alicui personae quovis modo provideret, seu aliquem coadiutorem pro tempore existentibus ipsorum monasteriorum abbatibus in regimine et administratione illorum deputaret, tunc et eo casu, electiones, confirmationes, provisiones, coadiutorum deputationes ac quaelibet aliae ipsorum monasteriorum dispositiones nullae, irritae et inanes nulliusque roboris vel momenti essent et esse censerentur; et nihilominus, illis non obstantibus, generalis et alii abbates, diffinitores et aliae personae huiusmodi, dicto termino elapso, ad illorum electionem procedere possent et deberent; et ut id facilius subsequi posset, omnes et singulas provisiones et praefectiones de quibusvis personis eisdem monasteriis, necnon quascumque suppressiones, extinctiones, uniones, coadiutorum deputationes et alias gratias de illis imposterum per ipsum praedecessorem seu successores suos Romanos Pontifices aut Sedem huiusmodi faciendas nullas et invalidas esse, nulliusque roboris vel momenti fore, personasque illa in titulum, commendam et administrationem aut alias tunc obtinentes illorum regimini et administrationi, nisi ad effectum praemissorum, cedere non posse, et si illi quovis modo cederent, eo ipso generalem et alios abbates, diffinitores et

alias personas praedictas ad electionem praedictam omnino procedere posse et debere; monasteriaque praedicta sub generalibus vel specialibus reservationibus aut Cancellariae Apostolicae regulis seu decretis minime comprehendi posse vel debere; ac ultimo dictas litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis suae vel quovis alio defectu, etiam ex eo quod ius in dictis monasteriis habentes vocati non fuerint, aut praemissis non consenserint, aliove quocumque capite impugnari, invalidari aut in ius vel controversiam quacumque ratione vel causa vocari, seu restitutionis in integrum, reductionem ad terminos iuris seu quodvis aliud iuris vel gratiae remedium contra illas impetrari, aut ab alio vel aliis impetratis, seu etiam motu proprio, et ex certa scientia concessis, uti posse; causamque vel causas propter quas ipsae litterae ab eo emanaverant, coram quocumque iudice, etiam delegato, verificari, nec ob id viribus carere, aut per obreptionem vel subreptionem obtentas praesumi; minusque Sebastianum regem praedictum ad verificandum gratiam huiusmodi teneri, nec sub quibuscumque revocationibus, modificationibus, limitationibus, restitutionibus aliisque contrariis dispositionibus similium vel dissimilium gratiarum, tam per eum quam etiam successores suos praedictos quomodolibet, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis pro tempore factis, quorumcumque tenorum existerent, includi, sed, illis non obstantibus, in suis robore, vigore et efficacia existere, et quoties illae emanarent, toties in pristinum statum repositas, restitutas et plenarie reintegratas, etiam sub data per praedictum Sebastianum et pro tempore existentem Portugalliae regem eligenda de novo concessas esse; ac incommutabilis voluntatis et intentionis suae fuisse et ad hoc ut perpetua firmitate subsisterent, vim validi et efficacis contractus inter se et Sedem praedictam ac Sebastianum et successores suos Portugalliae reges praedictos habere decrevit, prout in singulis litteris praedictis plenius continetur.

Nonnulla tamen monasteria in quibus Pii V constitutio executioni demandata nondum fuerat, sine perpetuis superioribus subiecta remanserant vigore litterarum Gregorii XIII et Sixti V super restitutione in integrum beneficiorum nondum unitorum

§ 2. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, dictae posteriores litterae quoad nonnulla ex monasteriis in illis expressis suum sortitae sint effectum, illarumque vigore aliqua ex monasteriis sub dicta congregatione comprehensis per abbates triennales, in capitulo generali eiusdem congregationis singulis trienniis electos, hodie gubernentur, et exinde in dicta congregatione copiosus religiosorum virorum numerus excreverit, qui sub religionis iugo, et reformata monastica vita gratum Altissimo praestant obsequium, ex quo uberes fructus in agro Domini proveniunt, cum populi christiani illarum partium spirituali consolatione; quia tamen, superveniente obitu dicti praedecessoris, piæ memoriæ Gregorius PP. XIII, etiam praedecessor noster, per quamdam eius constitutionem in crastinum suae assumptionis ad summi apostolatus apicem editam et in Cancellaria Apostolica publicatam, suppressiones et extinctiones monasteriorum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum catenus effectum non sortitas primo, et deinde per alias suas speciales in forma brevis litteras, dicti Sebastiani regis nomine obtentas, et postremo nos per quamdam nostram constitutionem per nos in crastinum assumptionis nostrae ad summi apostolatus apicem editam, et in Cancellaria praedicta etiam publicatam, similes suppressiones et extinctiones, quae catenus sortitae non fuerunt effectum, revocavimus; nonnulla alia sub dicta congregatione comprehensa monasteria sub

regimine et administratione abbatum seu commendatariorum perpetuorum adhuc remanserint; ipsique abbates seu commendatarii perpetui fructus, reditus et proventus mensarum abbatialium ipsorum monasteriorum pro eorum libito consument, et religiosis in eis degentibus necessaria ad communem vitam in regulari observantia ducendam non solum minime subministrare, sed etiam, quod dolendum est, aedificia monasteriorum eorumdem restaurare, ac ornamenta ecclesiastica ad divinum cultum necessaria, prout deceret, dare negligant, quo fit ut in reliquis monasteriis huiusmodi regularis observantia commode introduci aut conservari nequeat, in monasteriorum et Ordinis huiusmodi non modicum detrimentum.

Inde vero plurimi abusus in dictis monasteriis non unitis profluxerunt.

§ 3. Quare, ut incommodo huiusmodi et aliis praemissis facilius occurri possit, dictus Philippus rex, eorumdem monasteriorum patronus, illorum prosperum et salubrem statum, ac in illis regularis observantiae augmentum singulari affectu desiderans, nobis humiliter supplicari fecit quatenus dictorum monasteriorum indemnitatibus consulere, ac ultimo dictas Pii praedecessoris litteras, eum omnibus et singulis in eis contentis, ab earum data confirmare et approbare, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Philippus rex Pii constitutionem confirmari petit.

§ 4. Nos igitur, qui dudum inter alia voluimus quod petentes beneficia ecclesiastica aliis uniri, tenerentur exprimere verum annuum valorem, secundum communem extimationem, etiam beneficii cui aliud uniri peteretur, alioquin unio non valeret, et semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, eumdem Philippum regem a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, nec non verum et ultimum singulorum monasteriorum praedictorum vacationis modum, etiamsi ex illo quaevis generalis reservatio, etiam in corpore iuris clausa, resultet, illorumque situationes, denominationes, invocationes et dioecesum eorumque fructuum, redituum et proventuum veros annuos valores, etiam iuxta illorum in libris Camerae Apostolicae taxationem, nec non singularum litterarum praedictarum ac inde secutorum quorumcumque tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, ultimodictas Pii praedecessoris litteras, cum statuto, ordinatione, suppressione, extinctione, reductione, indultis et concessionibus et omnibus et singulis in eis contentis clausulis, decretis et derogationibus, nec non processus habitos vel habendos per easdem, et inde secuta quaecumque, ab earumdem data; ac dictam congregationem illiusque generalem et alios abbates, diffinitores, visitatores et alias personas praedictas, quoad ipsarum litterarum effectum consequendum, adversus praedictas et quascumque alias constitutiones illarum revocatorias seu moderatorias, in pristinum et eum, in quo antequam constitutiones ac litterae praedictae emanarent, et perinde ac si nunquam emanassent, quomodolibet erant statum, in omnibus et per omnia, ex certa nostra scientia, apostolica auctoritate, tenore praesentium, restituimus, reponimus ac plenarie et plenissimo reintegramus.

Confirmat Sixtus.

§ 5. Et nihilominus ex nunc tam Beatae Mariae de Pombeiro, et Sancti Ioannis dal Pendorada, ac Sancti Salvatoris de Palme, nec non de Gaufei, ad praesens abbatum regimine destituta, quam Sancti Tirsi de Ribadave, Sanctae Mariae de Bustello,

Enunciat monasteria quae in congregationem uniri debent

Sancti Ioannis de Arnoio, et Beatae Mariae de Carvoeiro praedicta, nec non Sancti Claudii, et de Cucuiaes, et de Cabanis, et de Miranda, et Barga eiusdem Ordinis monasteria, quorum et illis forsan annexorum fructus, reditus et proventus sex millium ducatorum auri de Camera, secundum praedictam extimationem, valorem annuum, ut dictus Philippus rex asserit, non excedunt, et quae de iurepatronatus dicti Philippi regis, ut asseritur, existunt, adhuc ipso regimine forsan commendata, aut in administrationem vel alias quomodolibet concessa, etiamsi de illis consistorialiter disponi consueverit seu debeat, cum primum illa per cessum vel decessum, seu quamvis aliam dimissionem vel amissionem illa ad praesens obtinentium simili regimine destitui, vel illorum commendas aut administrationes vel concessiones huiusmodi cessare contigerit, etiamsi actu nunc eodem regimine destituta sint, aut illorum commendae vel administrationes et concessiones huiusmodi cessent, aut illa alias quovis modo etiam apud Sedem Apostolicam vacent, per abbates triennales, ut praefertur eligendos, absque alia quam ut praemittitur desuper petenda vel obtinenda confirmatione, regi et gubernari debere modo et forma praemissis, ex certa scientia, ac auctoritate et tenore praemissis, etiam perpetuo statuimus et ordinamus; nec non ex nunc nomen et titulum perpetui abbatis, sine tamen praeiudicio quoad temporalia illa ad praesens obtinentium, in singulis monasteriis praedictis modo et forma in dictis litteris contentis, auctoritate et scientia similibus, similiter perpetuo supprimimus et extinguimus.

Ius concedit abbati generali realem dictorum monasteriorum possessionem capiendi.

§ 6. Et insuper congregationi sic erectae, illiusque generali et aliis abbatibus, diffinitoribus et visitatoribus ac aliis personis praedictis, quod ex nunc tam secundo dictarum litterarum quam praesentium vigore, singulorum et quorumcumque monasteriorum praedictorum corporalem, realem et actualem possessionem, sine tamen illa ad praesens obtinentium praeiudicio, libere apprehendere et perpetuo retinere, illaque iuxta praedictae congregationis regularia instituta regere, gubernare et reformare, illorumque fructus, reditus et proventus in congregationis et monasteriorum eorumdem ac religiosorum in illis degentium usus et utilitatem convertere, dioecesani loci vel cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita.

Easque alio transferendi, reditusque indigentioribus Monasteriis applicandi.

§ 7. Quodque abbas generalis dictae congregationis, qui pro tempore fuerit, cum consilio et assensu capituli generalis, illa ex monasteriis praedictis, quae in locis incommodis et minus populosis reperirentur, ad commodiora loca, ubi monachorum doctrina et vitae exemplum populo christiano magis utilis futura sit et fructuosa, propria auctoritate, ordinariorum locorum vel cuiusvis alterius licentia minime requisita, cum eorum monachis et suppellectilibus, paramentis et ornamentis aliisque rebus necessariis, transferre et mutare; ac seu fructus, reditus et proventus eorumdem monasteriorum seu cuiuslibet eorum, vel illorum partem, generalis et capituli praedictorum arbitrio, alii seu aliis eiusdem congregationis monasteriis magis indigentibus, perpetuo vel ad tempus, etiam renitentibus abbatibus monasteriorum eorumdem, et quibusvis aliis personis applicare et assignare;

Proviso tamen ut in singulis respective ecclesiis animarum cura non negligatur.

§ 8. Proviso tamen quod animarum cura personarum saecularium, incumbens abbatibus et conventibus monasteriorum transferendorum huiusmodi, in ecclesiis eorum nullatenus negligatur, sed per monachos dictae congregationis regulares vel presbyteros saeculares idoneos, et ab ordinariis approbandos, laudabiliter exerceatur, libere et licite valeant, plenam et li-

beram, apostolica auctoritate, earumdem tenore praesentium, licentiam concedimus et facultatem.

Huiusmodi autem declarationem nullo vitio notari posse decernit.

§ 9. Decernentes restitutionem, repositionem et reintegrationem praedictas, statutumque, ordinationem, suppressionem, extinctionem et concessionem posteriores huiusmodi de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel quovis alio defectu, etiam ex eo quod ius habentes in ipsis monasteriis vocati non fuerunt, ac alias eisdem modo et forma, quibus Pius praedecessor praedictus decrevit, nec sub quibuscumque similibus vel dissimilibus revocationibus, modificationibus et aliis contrariis dispositionibus per nos et successores nostros quomodolibet, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis irritantibusque et aliis decretis pro tempore factis, includi, sed semper ab illis exceptas fore et esse, ac in suis robore et efficacia permanere; et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, sub data per eamdem congregationem aut Philippum regem et successores suos eligenda, et de novo concessas fore et esse, et ad hoc ut perpetui roboris firmitate subsistant, vim validi et efficacis contractus inter Sedem praedictam ac Philippum regem et successores praedictos habere.

Huic congregationi ceterarum eiusdem Ordinis congregationum privilegia communicat.

§ 10. Praeterea eidem congregationi ac omnibus et singulis illius monasteriis, prioratibus et aliis regularibus locis, tam praesentibus quam futuris, eorumque generali et aliis abbatibus, diffinitoribus, visitatoribus, superioribus, monachis, religiosis, novitiis, conversis et ceteris personis nunc et pro tempore existentibus, ut omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, praerogativis, antelationibus, favoribus, praeeminentiis, indultis, licentiis, stationibus, declarationibus, facultatibus, concessionibus, indulgentiis, etiam plenariis, et peccatorum remissionibus ac relaxationibus, aliisque universis et singulis gratiis, spiritualibus et temporalibus, sancti Hieronymi et Sancti Bernardi, alias Cisterciensis Ordinis, nec non Cassinensis, et Vallisoleti, dicti Ordinis S. Benedicti congregationibus huiusmodi per universum orbem constitutis, ac cuilibet ex eiusdem congregationis Sancti Benedicti dicti regni Portugalliae monasteriis, seu illarum ecclesiis et regularibus locis, eorumque generalibus et aliis abbatibus, diffinitoribus, visitatoribus, superioribus, conventibus, monachis, religiosis, novitiis, conversis, familiaribus et personis, ac illorum intuitu et contemplatione per quoscumque praedecessores nostros, ac etiam nos et successores nostros Romanos Pontifices et Sedem praedictam, ac etiam imperatores, reges et alios principes et quemcumque seu quoscumque alios, sub quacumque forma et verborum expressione, ac quavis tam apostolica quam ordinaria vel alia auctoritate, nec non tam in genere quam in specie et particulariter, ac tam per modum communicationis, extensionis et ampliationis, quam simplicis et individuae ac particularis et specialis concessionis, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, ac denique alias quomodolibet concessis hactenus, ac etiam iteratis vicibus confirmatis et approbatis, ac imposterum pro tempore concedendis, confirmandis et approbandis, etiamsi talia forent quae specialem eorum requirant mentionem, ac quibus illa et illi quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum, illorum omnium ac litterarum et aliarum scripturarum desuper quomodolibet confectarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, prae-

sentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, tam coniunctim quam divisim, non solum ad eorum instar, sed aeque principaliter et pariformiter, in omnibus et per omnia et absque ulla penitus differentia, perinde ac si illis et eorum cuilibet specialiter, expresse ac nominatim et specifice concessa fuissent, uti, potiri et gaudere libere et licite valeant, auctoritate et tenore praemissis, perpetuo concedimus et indulgemus, illaque et illas eis perpetuo communicamus; et ad ipsam congregationem, ut praefertur erectam, illiusque monasteria et ecclesias, prioratus et alia loca, nec non generalem et alios abbates, diffinitores, visitatores, et alias personas praedictas eorumque singulos perpetuo extendimus et ampliamus, ac concessa, communicata, extensa et ampliata perpetuo esse et censeri, eisque et eorum cuilibet suffragari debere.

Clausulae pro praesentis constitutionis firmitate.

§ 11. Nec non praesentes litteras validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios effectus sortiri et obtinere; sicque in praemissis ab omnibus censeri, et ita per quoscumque iudices et commissarios et causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane decernimus, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Eiusdem executores deputat.

§ 12. Quocirca dilectis filiis Bracarensi et Portugallensi decanis, ac Colimbriensi ecclesiarum scholastico per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties requisiti fuerint, solemniter publicantes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia observari. Contradictores quoslibet et rebelles et praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; nec non legitimis super his habendis servatis processibus, illos sententias, censuras et poenas huiusmodi incurrisse declarando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantibus derogat

§ 13. Non obstantibus recolendae memoriae Bonifacii Papae VIII, similiter praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo quis vigore praesentium ad iudicium ultra tres diaetas non trahatur, ac nostra voluntate praedicta, nec non omnibus quae dictus Pius praedecessor voluit non obstare; ac constitutionibus seu revocationibus et aliis praemissis et nostra de non concedendis indulgentiis ad instar et aliis Cancellariae Apostolicae regulis, aliisque apostolicis nec non in aliis universalibus, provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus; nec non monasteriorum et Ordinis huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis eorumque abbatibus, conventibus, prioribus, superioribus et personis, in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam derogatoriarum derogatoriis, etiam irritantibus et aliis decretis, etiam motu, scientia et de apostolicae potestatis plenitudine similibus, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, etiam motu simili et consistorialiter, in contrarium, etiam pluries et iteratis vicibus concessis, confirmatis et innovatis, etiam Mari Magno, Bulla Aurea aut alias nuncupatis; quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, espressa et

individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat derogamus, contrariis quibuscumque.

Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Sanctio poenalis

§ 14. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc pag. nostrae absolutionis, restitutionis, repositionis, reintegrationis, statuti, ordinationis, concessionum, decretorum, indulti, communicationis, extensionis, ampliationis, mandati et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc autem attentare ausus fuerit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, kalendis decembris, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 1 dec. 1587, pontif. anno III.

XXVIII.

Confirmatio nonnullorum decretorum editorum in congregatione camerali pro regimine Civitatis Castelli in provincia Umbriae [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Pontificis cura in defensione pauperum contra potentium personarum oppressiones.

§ 1. Ex variis, quae animum nostrum quotidie premunt, sollicitudinibus, haec cura in primis nos urget, ea, quae ad pauperum nostrorum et S. R. E. subditorum sublevationem a potentiorum oppressionibus, communemque utilitatem faciunt, cognoscendi, ut, mediante opera nostra, suum debitum consequantur effectum. Cuius rei causa hoc praesenti anno nonnullos Camerae Apostolicae clericos ad diversa huius sanctae Sedis Apostolicae civitates, oppida et loca, quoniam ipsi praesentes adesse non poteramus, visitatores et commissarios nostros misimus; inter quos dilectus filius magister Innocentius Malvasia, clericus dictae Camerae, ac visitator et commissarius noster in provincia nostra Umbriae a nobis deputatus, nonnulla, quae ad huiusmodi sublevationem et alia non minus necessaria conducebant, revidenda, statuenda ed opportune providenda esse nobis fideliter retulit; unde hoc universum negocium dilectis filiis nostris Henrico S. Pudentianae presbytero Caietano, et Alexandro S. Hieronymi Illiricorum, titulorum diacono, cardinalibus super visitatione deputatis, et nonnullis aliis examinandum, cognoscendum, decidendum et fine debito terminandum commisimus, qui, in huiusmodi negocio mature procedentes, nonnulla, quorum totum tenorem vulgari idiomate, de verbo ad verbum, nil penitus omisso, praesentibus adnotari fecimus, omnino observanda esse decreverunt.

Innocentius Malvasia deputatus visitator Provinciae Umbriae nonnulla edidit decreta.

Eadem confirmat Pontifex observarique mandat.

§ 2. Ut autem decreta huiusmodi firmius subsistant, et ab omnibus, quos concernunt et concernent in futurum, diligenter serventur, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, decreta omnia, prout facta sunt, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti et solemnitatum forsan requisitarum defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus, et potiori

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

pro cautela, haec eadem de novo decernimus et statuimus.

Clausulae

§ 3. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac alios S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Quocirca dilectis filiis thesaurario et gubernatori dictarum civitatum nunc et pro tempore existentibus per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi vel alter eorum faciant auctoritate nostra praemissa omnia observari, sub poenis eis benevisis: contradictores quoslibet ac rebelles et praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contrariorum.

§ 4. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac dictarum civitatum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, ac exemptionibus et immunitatibus in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis: quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Tenor autem dictorum decretorum sequitur et est talis, videlicet:

Città di Castello.

Decreta edita pro communitate Civitatis Castelli.

Decreta facta in plena congregatione super relatione illustrissimi Malvasiae clerici Camerae, ac visitatoris et commissarii apostolici in provincia Umbriae, super quibus, habito verbo per illustrissimum cardinalem Camerarium cum Sanctissimo, Sanctitas Sua mandavit expediri breve cum clausulis solitis et consuetis.

De conservatione confinium

I. Per conservare li confini del territorio da ogni usurpazione, si elegga perpetuamente nell'avvenire un magistrato di cittadini deputati a' confini, li quali ogni anno li vadano rivedendo, ed abbiano particolar cura di difenderli, e di ricorrere a dar notizia a' superiori per le usurpazioni, che saranno fatte.

Gubernatori pro tempore demandata

II. Che ogni nuovo governatore nel principio del suo governo debba rivedere insieme co' detti deputati tutti li confini, e riconoscerli per saperli conservare, e che si commetta al tesoriere, che non cominci a pagare la provisione al detto governatore, finchè non averà riveduti li detti confini, e pagando, paghi del suo, e nel saldo de' conti non gli sia fatto buono tale pagamento, se non mostra fede di tal visita.

De conductione executionem.

III. Che il bargello del governatore ad ogni modo pigli l'appalto delle esecuzioni civili della città, e per le dette esecuzioni, per il medesimo prezzo che la communità di detta città l'ha appaltato, ed il detto bargello subentri nel contratto, obbligo e peso della communità, talmente che ella non ne senta nè utile, nè danno, nè possa perciò il detto bargello dalle parti riscuotere più del solito.

De vectigalibus.

IV. Che si riduchino tutte le gabelle delle città al numero di cinque, e sieno queste:

La gabella del grano e biade;

La gabella del passo per li passeggieri, e la messa delle robbe dentro la città, tanto cassando e levando tutti gli altri capi che contiene detta gabella del passo;

Il dazio, ovvero estimo delle terre;

La salara e la carne della città; le

quali sieno pagate senza eccezione alcuna indifferentemente da tutti coloro che prima erano obbligati a pagare le suddette gabelle ed altre estime, tanto in virtù del breve di Nostro Signore, revocatorio dell'estensioni, come della sua costituzione, ed altre sopra ciò fatte, quali si osservino ad unguem;

E nelli pesi che si pagano alla Camera non s'intenda esentato alcuno, ma tutti sieno tenuti a pagare la rata, che sarà dichiarato toccargli per detti pesi, alli appaltatori della gabella del grano o dazio, o all'una delle due, alle quali, o dal tesoriere o da altri, che averanno cura di appaltarle, parerà di applicar dette rate, e senza eccezione e contraddizione alcuna sieno astretti a pagare a quella, sotto l'appalto della quale saranno compresi, come di sopra i detti pesi camerali tutte le altre gabelle, eccetto le dette cinque; ed il danno dato, e li malefizi si annullino, e più non si esighino.

Quali gabelle casse sono le sottoscritte:

Bocche.
Vino.
Farina.
Mercato.
Residui.
Pegni.
Cenci e Pane, vino de Contrada.

De vectigali frumenti.

V. Che per ristorar la perdita, che si fa nel levare altre gabelle, tutte dannose alla povertà, si accresca la gabella del grano fino ad un grosso per staro di grano, e mezzo grosso per staro delle altre biade.

De debitorum extinctione.

VI. Che per l'estinzione di tutti li debiti della città, si applichi al monte della salara di essa città la gabella della carne, sopra la quale si accreschino tanti luoghi di monti, quanto importano li debiti della città, con le medesime prerogative, onori e privilegi, che oggi per la bolla di Pio V hanno detti monti della salara da sua Santità eretti; ed i danari, che di detti nuovi luoghi di monte si caveranno, si debbano convertire in estinzione di detti debiti, e non in altro uso.

De expensis extraordinariis

VII. Che non bastando per le spese estraordinarie della città li scudi 140 l'anno, che gli si danno, stante lo aumento che si ha delle entrate per detto accrescimento della gabella del grano, si dia alla città per le spese estraordinarie scudi 300 l'anno in tutto.

Moderatio pro debitis.

VIII. Che si proibisca espressamente che nell'avvenire possa più pigliare denari a compagnia di offizio, nè fare nuovi debiti, ma osservi in tutto la costituzione di Nostro Signore *Ne communitates, ecc.*

De stipendiis,

IX. Che si levino al bargello scudi 84 l'anno della sua provisione, e questi si ripartino a' salariati forestieri, e si rimetta all'arbitrio del magistrato, perchè possa, secondo le occorrenze, alterare quando al fisico, quando al cerusico, quando al maestro di scuola o repetitore, o altri.

Et eorum augmentis

X. Che nell'avvenire non possa la communità far più ad alcuno aumento di salario, e li aumenti fatti ultimi durino per tutto il presente mese di aprile, e poi s'intendano revocati.

De Vicethesaurario

XI. Che non essendo bene, per molti rispetti, che un cittadino eserciti l'offizio perpetuo del vice-tesoriere in quella città, si costringa il presente vice-tesoriere a vendere il suo offizio ad un forestiero fra certo termine, senza pregiudizio della pensione di scudi 120, che paga ogni anno alla communità.

Publicis aedificiis.

XII. Che per le spese di acconciare ponti, strade, prigioni, scale di palazzo, campana grossa pubblica e simili, si dia autorità al governatore di applicarsi tutti li residui de' crediti della communità dovutigli per tutto l'anno 1586, ed a Lui per breve si dia facoltà di saldare li conti

di tutti li debitori della communità, e di far pagare *summarie et manu regia*, e scompulare quello che dovessero avere di ragione.

XIII. Cho, durante il presente appalto del quatrino a libra di carne di Tiberio Ceuli, si faccia dare alla communità il subappalto della città per il prezzo che si truova subappaltato, e si astringa Niccola Balulli presente appaltatore a rinunciare detta gabella.

Officialium stipendia.

XIV. Che nel pagamento del notaro della Camera si osservi di pagarlo delle ritenzioni, come già si faceva, e non altrimente.

XV. Che alli ambasciadori, che occorresse alla città di mandare a Roma o altrove con licenza, non si possa dare provisione oltre a scudi 15 di paoli dieci il mese alli dottori, e scudi 10 agli altri di cappa corta, proibendo espressamente che sotto nome di viatico e donativo, porti di lettere, vetture di cavalli e salario e spese di servitore o robbe loro non se gli possa pagare cosa alcuna di più.

XVI. Che si faccia il catastro dell'estimo delle terre fra tre anni, essendo quello, che ora vi è, lacerato e guasto, e si accatastino tutte le terre de' privilegiati, *quocumque privilegio, etiam in corpore iuris clauso*.

Muneribus

XVII. Che la communità e priori non possino alloggiare alcuno a spese di detta communità, nè far presenti oltra la somma di scudi 10, e contravenendo, ogni spesa sia fatta del proprio di quelli che *pro tempore* governeranno; contro li quali si possa agire dalli successori a ripetere ogni spesa.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die XXIX aprilis MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 29 aprilis 1588, pontif. an. III.

XXIX.

Confirmatio concessionis officii nummulariorum universitatibus artium Urbis [1].

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Prooemium.

In eminenti iustitiae throno, divina disponente clementia, meritis licet imparibus, constituti, ad ea libenter intendimus, per quae contrahentes cum Camera nostra Apostolica perpetua valeant securitate gaudere.

Ad tollendos abusus per nummularios inductos.

§ 1. Hinc est quod, postquam nos, certis rationalibus causis tunc expressis, etiam publicum commodum concernentibus, adducti, sed potissimum ad tollendum quamplures abusus, et inter eos ad evitandum plures fraudes, quae per cambiatores monetarum Urbis, *bancherotti* vulgo dictos, in publici et privati praeiudicium et damnum non modicum committebantur, et adhuc forsan etiam committuntur, quorum causa quamplura statuta, ordinationes et bannimenta pluries diversis temporibus facta fuerunt, nullum tamen praemissis remedium unquam afferri potuit, quod ab excessivo numero personarum minus approbatarum artem ipsam exercentium processisse et procedere accepimus:

Pontifex eorum numerum ad octoginta redegerat.

Nos, ex iniuncto nobis apostolicae servitutis officio, praemissis rectam formam ad Dei laudem etiam cum aliquali dictae Camerae utilitate alias dare volentes, nostro motu, dictos bancherios seu bancherottos ad numerum octuaginta reduxeramus, ita ut nullus alius, praeter octuaginta personas, artem huiusmodi in ipsa Urbe exercere valeret.

Praefectum nummulariorum deputaverat Philippum Ravennam, iniuncto onere solvendi R. C. A. scuta duo millia.

§ 2. Itaque dilectum filium Philippum Ravennam, mercatorem Ianuensem in Urbe commorantem, in illorum praefectum ad novennium ex tunc proximum deputaveramus cum certis capitulis et conven-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

tionibus tunc expressis, et inter ea, quod idem Philippus dictas octuaginta personas deputare, et illam summam, in qua cum illis concordaret, percipere valeret, et insuper scuta duo millia quolibet anno dictae nostrae Camerae in illius necessitatum subventionem solvere teneretur et obligatus existeret, sicut postea se obligavit, prout iostrumeoto publico in plena Camera die XIV septembris proxime praeteriti, manu dilecti filii Tydei de Marchis eiusdem Camerae notarii coofecto, latius constat.

Totum nummulariae artis exercitium nummulariorum universitati concesserat

§ 3. Denique ad preces dilectorum filiorum universitatis dictorum bancheriorum, stante concordia secuta inter ipsos ex una et dictum Philippum Ravennam [1], et ex certis aliis tunc adductis causis, deputationem de persona ipsius Philippi in praefectum antedictum, ut praefertur, factam, pari motu et de ipsius Philippi expresso consensu, annullaveramus, et eidem universitati totum dictum negocium et exercitium dictorum bancheriorum, cum omni emolumento et lucro inde proveniente, cum dictis et forsan aliis capitulis, conventionibus ac facultatibus, et cum onere solvendi similem summam dictae nostrae Camerae, simili motu concesseramus, prout instrumentis in ipsa plena Camera, manu dicti Tydei notarii confectis, plenius constat.

Instantibus vero caeterorum artium universitatibus,

§ 4. Verum, quia postea ad audientiam nostram recorsum habuerunt dilecti filii Alexander de Grandis, Curtius de Rubeis et Franciscus Scappuccius, tunc ipsius Urbis conservatores, ac Ioannes Baptista Marganus Romani Capitum Regionum prior, ratione publici interesse, ac nonnulli deputati ab universitatibus omnium seu maioris partis artium ipsius Urbis, qui negocium ipsum in dictam bancheriorum universitatem sic ut praefertur collatum, tum publico tum privato valde damnosum esse nobis pluribus rationibus per eos adductis clare significarunt, et inter cetera qnia iidem bancherii, tamquam ad hoc impares, non possunt (sicut experientia ipsa docet) instantibus earumdem artium necessitatibus circa monetam argenteam, quae eis fere continuo opus est pro emendis mercibus, praecipue ad commeatum seu grasciam Urbis attinentibus, quae, non nisi argentea seu aurea moneta saltem pro maiori parte interveniente, eis per mercatores vendi non solent, occurrere seu providere; et licet, iuxta conventionem inter Cameram et dictam nummulariorum universitatem factam, liceret et liceat cuilibet ex dictis artibus seu illorum artificibus quatrenos in monetam auream seu argenteam, cum collybo, seu *aggio* pro moneta huiusmodi solvi solito, excambiare a maioribus nummulariis, vulgo *banchi reali*, a quinque scutis supra, nihilominus, quia nummularii maiores huiusmodi in recipiendis quatrenis pro monetis seu aureis seo argenteis, se nullatenus ingerere volebant nec volunt, ex hoc artes ipsae maximum damnum sentiebant; ideo conservatores, prior et depotati praefati nobis enixe supplicarunt quatenus, tam publico quam privato damno huiusmodi occurrentes (nam artes praefatae in primis eidem universitati quidquid ipsa universitas dicto Philippo concorditer solveret, una cum aliis pecuniis et interusuriis per ipsam universitatem ea de causa solotis et decursis, sicut et prout dilectus filius noster Henricus Sanctae Pudentianae presbyter cardinalis Caietanus nuncupatus, noster et sanctae Romanae Ecclesiae camerarius, iuxta eius liberum arbitrium declararet, re ipsa solvere et exbursare velle se se promptas et paratas obtulerunt), totum ipsum nummulariorum exercitium ad annos novem, prout sic antea Philippo et deinde uoiversitati praefatis concessum fuerat, concedere dignaremur, promitten-

1 Deest forte *ex alia parte* (R. T.).

tes insuper dictae annuae praestationi scutorum duorum millium monetae alia scuta quingenta similia in utilitatem dictae nostrae Camerae augere.

Sixtus huiusmodi negocium ipsis universitatibus commisit cum certis conventionibus, clausulis, etc.

§ 5. Nos itaque, iis attentis, et quia etiam quamplures insurrexere difficultates inter homines dictae universitatis, in ponendo in executionem negocium praefatum, quae non ita de facili ad rectam viam reduci poterant seu possunt, totum ipsum nummulariorum negocium et illius exercitium, cum omnibus et singulis illius emolumentis et lucris ex illo quomodolibet licite et honeste provenientibus, dictis artibus, undecim in totum constituentibus, illarumque universitatibus, pro dictis novem annis, ita ut dictorum bancheriorum deputatio de cetero ad ipsius artes, et non ad alium quempiam, quae ad hunc effectum sex personas assumere habeat, quae, certis diligentiis servatis, ad ipsam bancheriorum electionem procedere valeant, spectet et pertineat; et alias cum certis aliis pactis et conventionibus tunc expressis, et cum onere solvendi eidem nostrae Camerae integram summam scutorum duorum millium et quingentorum monetae praedictae per nostrum certum chyrographum manu nostra signatum, et eidem camerario ac dilectis filiis thesaurario nostro generali ac ipsius Camerae decano et clericis praesidentibus directum, dicto priori instrumento in dicta universitate bancheriorum per nos penitus ex forma dicti chyrographi prius annullato, ac tam ipsa universitate quam illius particularibus et fideiussore per eos desuper praestito ab eorum obligationibus et iuramentis liberatis et absolutis, in appaltum concedi, et instrumentum desuper cum ipsis artibus seu earum deputatis vel procuratoribus facultatem habentibus in ipsa plena Camera iniri et confici mandavimus, prout sic camerarius, thesaurarius, decanus et clerici antedicti illud cum dictis earumdem artium procuratoribus ad hoc ab illis sufficiens mandatum habentibus, cum praemissis ac certis aliis pactis et conventionibus in eo latius expressis, inter eamdem Cameram et dictas artes et artifices mutuo servandis, de ordine et mandato nostris huiusmodi celebrarunt, quod per eumdem Tydeum notarium sub die septima aprilis proxime praeteriti confectum existit, obligatione camerali et iuramento utrinque praestito roboratum.

Istrumentumque conductionis inde confectum confirmat.

§ 6. Quare, volentes novae concessioni seu appaltui aliisque praemissis et in dicto instrumento contentis robur confirmationis apostolicae adiicere, aliasque super illis opportune providere, motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, de omnibus et singulis praemissis et aliis inter dictam nostram Cameram ac dictas universitates, seu earum deputatos vel procuratores firmatis et in dicto instrumento redactis, enunciatis et comprehensis, plenam et certam notitiam habentes, ac instrumenti ac pactorum ac conventionum huiusmodi ac aliorum hic de necessitate exprimendorum tenores praesentibus pro expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes et haberi volentes, concessionem seu appaltum exercitii dictorum bancheriorum, dictumque instrumentum ac omnia et singula in eo contenta, expressa et narrata, et inde secuta quaecumque, tenore praesentium approbamus, ac in omnibus et per omnia plenissime confirmamus, eaque omnia de certis scientia, ordine, mandato et voluntate nostris processisse et gesta fuisse et esse, etiam in verbo Romani Pontificis, attestamur, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti ac solemnitatum, etiam quantumvis substantialium ac praemissa annullantium, defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem; et nihilominus, potiori pro cautela, totum

et integrum exercitium prædictorum nummulariorum eum omnibus et singulis illius lucro et emolumento, ac membris, iuribus et pertinentiis, facultatibusque et privilegiis ac aliis in dictis capitulis et conventionibus expressis pro tempore, atque annua praestatione, pactisque, capitulis et conventionibus, obligationibus, modoque et forma, quibus eisdem undecim universitatibus ex forma dicta instrumenti, ut praemittitur, concessum fuit, eisdem undecim universitatibus tenore praesentium de novo ad maiorem cautelam concedimus, damus, transferimus et assignamus, ac instrumentum ipsum in omnibus et per omnia iuxta illius formam et tenorem innovamus.

Clausulam pro rei firmitate apponit.

§ 7. Sicque et non aliter per quoscumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos et Apostolicae Sedis nuncios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Cameralibus executionem committit.

§ 8. Mandantes propterea eisdem Henrico cardinali camerario ac thesaurario nostris, nec non decano et clericis, ac zeccae Urbis clerico praesidenti, ceterisque cameralibus, ad quos spectat seu spectabit in futurum, nunc et pro tempore existentibus, quatenus praesentes litteras et in eis contenta quaecumque in ipsa Camera admittant, ac in eisdem Camerae libris registrari mandent et faciant, et desuper patentes litteras, mandata et alias provisiones tam contra dictam universitatem nummulariorum, quam alios quoscumque, nunc et in futurum, toties quoties opus fuerit, vigore praesentium expediant et expediri faciant; dictumque instrumentum et capitula in illis contenta observent et adimpleant, et ab aliis quibuslibet, ad quos quomodolibet spectat seu pertinet, inviolabiliter observari et adimpleri, ac debitae executioni demandari mandent et faciant; contradictores quoslibet et inobedientes per opportuna iuris et facti remedia, et demum per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, omni et quacumque appellatione postposita, compellant.

Et contraria quaecumque tollit.

§ 9. Non obstantibus praemissis ac dicto instrumento cum dicta universitate nummulariorum antea facto, quod etiam, tenore praesentium, ad maiorem expressionem denuo cassamus, annullamus et viribus omnino vacuamus in omnibus et per omnia, perinde ac si nunquam celebratum fuisset; ac dictam universitatem et particulares personas ac illorum fideiussores ab eorum obligationibus quibuscumque, sine tamen praeiudicio iurium dictae Camerae nostrae ratione pecuniarum per ipsam universitatem et alios obligatos dicta de causa debitarum et debendarum, liberamus et absolvimus; atque nostra regula de iure quæsito non tollendo, ac felicis recordationis Pii Papae IV, praedecessoris nostri, quod similes contractus forsan non nisi per subhastationem, et candela accensa, ac servatis certis aliis actibus, celebrari possint; aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac tam novis quam antiquis dictae Urbis ac universitatis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in genere vel in specie, etiam consistorialiter cum quibusvis clausulis et derogatoriarum derogatoriis, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis, pro illorum sufficienti derogatione, mentio sive expressio habenda, aut certa exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insereren-

tur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die XV iunii MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 15 iunii 1588, pontif. an. IV.

XXX.

Quod de cetero perpetuis futuris temporibus in ecclesiis parochialibus a congregatione monachorum Ordinis Sancti Benedicti Portugalliae regnorum possessis, monachi ad vitam non instituantur, sed ad nutum generalis et abbatum dicti Ordinis amovibiles [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Abusus in hanc congregationem invecti a perpetuitate exercitii parochialium per monachos.

§ 1. Exponi siquidem nobis nuper fecerunt dilecti filii generalis et alii abbates congregationis Sancti Benedicti Ordinis eiusdem Sancti Benedicti regnorum Portugalliae, quod cum ipsa congregatio possideat plures parochiales ecclesias, seu ecclesiae ipsae eiusdem congregationis membra existant, vel ab ea tam iure unionis quam vigore iurispatronatus aut alias quomodolibet dependeant, quarum cura animarum illis incumbens per monachos dictae congregationis ad vitam exerceri consuevit, quo fit ut monachi, qui sub clausura ac suorum superiorum correctione et obedientia vivere deberent, contra disciplinam regularem ac novam dictae congregationis reformationem, coguntur extra eorum monasteria ac sine ipsorum superiorum obedientia penes easdem ecclesias pro huiusmodi curae exercitio residere et in libertate saeculari vivere, in maximum regularis observantiae detrimentum et scandalum plurimorum; unde si ad ipsam curam exercendam aliqui presbyteri saeculares, a locorum ordinariis approbati, seu etiam ipsi monachi cum aliquo salario ex fructibus ipsarum ecclesiarum persolvendo, per generalem vel alios abbates et superiores, ad eorum nutum ponendi et amovendi, deputarentur, ac residuum ex eisdem fructibus dictarum ecclesiarum, in monasteriorum, quorum dictae ecclesiae existunt, seu a quibus dependent, illiusque monachorum usus et utilitatem arbitrio abbatum ipsorum monasteriorum converterentur, ex hoc profecto regularis observantia et ipsius congregationis nova reformatio melius observaretur, ac ipsorum monasteriorum subventioni consuleretur.

Generalis ceterique abbates parochiis presbyteros saeculares seu monachos amovibiles praefici petunt.

§ 2. Quare, pro parte generalis ac aliorum abbatum praedictorum nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus illis, ut presbyteros saeculares seu etiam ipsius congregationis monachos ad nutum amovibiles pro huiusmodi curae exercitio deputare possint, licentiam et facultatem concedere, ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Sic servari permittit Pontifex.

§ 3. Nos igitur, huiusmodi supplicationibus inclinati, quod ex nunc de cetero perpetuis futuris temporibus in dictis ecclesiis dictae congregationis monachi ad vitam minime instituantur, sed generalis vel alii abbates et superiores, occurrente dictarum ecclesiarum vacatione, et etiam ex nunc, si eis videbitur, monachos in dictis ecclesiis institutos amovendo, ad ipsam curam eisdem ecclesiis, ut praefertur, incumbentem exercendam, presbyteros saeculares, ab ordinariis tamen locorum approbatos, seu etiam ipsius congregationis monachos ad ipsorum generalis vel aliorum abbatum et superiorum nutum ponendos et amovendos, cum aliquo salario eis una cum ordinariis locorum beneviso

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

et ex fructibus dictarum ecclesiarum persolvendo, constituere et deputare; residuum vero fructuum dictarum ecclesiarum in monasteriorum, quorum dictae ecclesiae existunt, seu a quibus, ut praefertur, dependent, illiusque monachorum usus et utilitatem convertere libere et licite possint et valeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, volumus, statuimus atque decernimus, illisque plenam ad id licentiam, facultatem et potestatem ac auctoritatem concedimus et impartimur.

Praesentibusque litteris perpetuae firmitatis robur addit.

§ 4. Nec non praesentes litteras validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios effectus sortiri debere; sicque in praemissis omnibus censeri, et ita per quoscumque iudices et commissarios et causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane decernimus, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Earumdem executores deputat.

§ 5. Quocirca dilectis filiis Bracharensis et Portugalliensis ecclesiarum decanis per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel ambo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras ac in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties requisiti fuerint, solemniter publicantes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia observari; contradictores quoslibet et rebelles et praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, nec non legitimis super his habendis servatis processibus, illos sententias, censuras et poenas huiusmodi incurrisse declarando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contraria tollit.

§ 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus ac provisionibus ordinariorum de iure vel consuetudine et litteris patentibus de dictis ecclesiis ad favorem ipsorum monachorum ad eorum vitam factis; ac quibusvis facultatibus instituendi ad vitam in dictis ecclesiis tam monachos quam alios quoscumque, nec non regula de iure quaesito non tollendo, et quibusvis aliis apostolicis constitutionibus et ordinationibus, ac congregationis monachorum et Ordinis praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis tam congregationi monachorum et Ordini praedictis, illiusque monachis, quam locorum ordinariis et quibusvis aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium et singulorum tenores praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XIII iulii MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 13 iulii 1588, pontif. anno IV.

XXXI.

Alumnis superioris Germaniae collegiorum a Gregorio PP. XIII institutorum conceditur ut sine titulo beneficii et sine litteris dimissorialibus ad sacros ordines promoveri valeant a quocumque episcopo, accedente ad id rectorum licentia et testimonio [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Provisionis nostrae debet provenire subsidio, ut ius suum unicuique conservetur.

Minute indolti, de quo in rubrica in secretaria Gregorii XIII adinvento. § 1. Hinc est quod nos tenorem quarumdam litterarum felicis recordationis Gregorii Papae XIII, praedecessoris nostri, in secretaria domestica ipsius praedecessoris repertum, ex minuta originali de verbo ad verbum transcribi et praesentibus annotari fecimus, qui talis est, videlicet:

Tenor brevis Gregor. XIII. § 2. Gregorius Papa XIII, ad futuram rei memoriam. Perlatum est ad nos complures alumnos collegiorum, quae in Germania a nobis erecta sunt, vel quia titulum non habent alicuius beneficii ecclesiastici, vel quia illorum ordinarii in concedendis litteris dimissoriis difficiles ac morosos se reddunt, ad ordines etiam sacros promoveri non posse. Nos, considerantes propter iniquam temporum conditionem clericorum in illis partibus raritatem, qui, orthodoxae doctrinae dogmatibus et honestis moribus ac disciplinis imbuti, dignos Dei ministros se exhibeant, et ideo piis ipsorum votis, quae ex devotionis fervore proveniunt, praesertim in difficilioribus dictae Germaniae partibus, benigne annuere volentes, auctoritate praesentium concedimus et indulgemus alumnis omnium collegiorum superioris Germaniae a nobis institutorum, ut a quocumque maluerint catholico antistite, gratiam et communionem sedis apostolicae habente, et in sua dioecesi residente, etiam extra tempora, et sine titulo beneficii ecclesiastici aut patrimonii, et sine dimissoriis proprii ordinarii, dummodo ad id alias sint idonei, et aliud canonicum non obsistat impedimentum, ac testimonio rectoris et superiorum eius seminarii, cuius alumni fuerint, commendentur, specialemque ad id ab ipsis licentiam obtinuerint, clericali charactere insigniri, et ad omnes etiam sacros et presbyteratus ordines promoveri; et promoti in illis etiam in altaris ministerio ministrare libere et licite valeant; constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac in generalibus, provincialibus et synodalibus conciliis editis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque. Datum Romae apud S. Marcum, sub anulo Piscatoris, die IV septembris MDLXXXIV, pontificatus nostri anno XIII. Cae. Glorierius.

§ 3. Ceterum, ut earumdem litterarum tenor praesentibus sic insertus omnimodam rei seu facti certitudinem faciat, auctoritate apostolica decernimus, ut illud idem robur eamdemque vim ac eumdem vigorem dictus tenor per omnia habeat, quae haberent originales litterae supradictae; ac eadem prorsus eidem tenori fides adhibeatur quandoque et ubicumque, sive in iudicio sive alibi, ubi fuerit exhibitus vel ostensus, ac eidem firmiter stetur in omnibus, sicut eisdem originalibus staretur, si forent exhibitae vel ostensae. Per hoc autem nullum ius cuique de novo acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari. Confirmatur a Sixto PP

Datum Romae apud S. Marcum, sub anulo Piscatoris, die XX augusti MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 20 aug. 1588, pont. anno IV.

---

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

XXXII.

Indulgetur duci et gubernatoribus reipublicae Genuensis ut triremium reipublicae praedictae capitanei aliique eis praesidentes coram archiepiscopo Genuensi tantum, et post eorum ad portum Genuensem accessum conveniri possit super captione eorum, qui in adulta aetate fidem christianam abnegarunt [1].

Dilectis filiis nobili viro et gubernatoribus reipublicae Ianuensis.

Sixtus Papa V

Dilecti filii, salutem et apostol. benedictionem.

Exordium. Eximiae devotionis affectus, quo nos et Romanam prosequimini Ecclesiam, promeretur ut petitionibus vestris, quantum cum Deo possumus, libenter annuamus.

Causa concessionis. § 1. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte vestra petitio continebat quod triremibus, quas ad vestrae atque adeo christianae reipublicae defensionem et conservationem ingentibus impensis vestris in mari continuo manutenere soletis, ipsum mare percurrentibus, plerumque contingit generalem seu capitaneos et alios in eisdem triremibus existentes, triremes et seu alia Turcarum navigia capere potestatique suae subiicere; in eis vero nonnulli quandoque reperiuntur, qui ab eisdem Turcis antea capti, et in adulta aetate fidem Christi, quam professi fuerant, abnegarunt, quos propterea in eisdem triremibus vestris remigare cogitis; ubi autem dictae triremes vestrae ad loca ditionis christianae etiam dominium vestrum appellunt, ipsi a tali servitute, praetextu quod sint christiani et alias quoquomodo, etiam vobis invitis, liberari cupientes, sese iudici ecclesiastico vel inquisitori super haeretica pravitate deputato tradi conniluntur ac procurant, in non modicum damnum reipublicae vestrae praedictae, atque etiam ipsarum triremium si remigantibus destituantur amittendarum evidens periculum.

Concessio, de qua in rubrica. § 2. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum quatenus praemissis obviare et alias opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, volentes vos specialibus favoribus et gratiis prosequi, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis quod triremium reipublicae vestrae capitanei sive generalis et aliae personae in eis praesidentes, alibi, quam coram venerabili fratre archiepiscopo Ianuensi in civitate vestra Ianuensi, neque antea quam ipsae triremes ad portum vestrum Ianuensem pervenerint, super praemissis quomodolibet molestari vel impediri nullatenus possint nec debeant, auctoritate apostolica, tenore praesentium, de speciali gratia indulgemus.

Aliis iudicibus secus agendi adempta facultas. § 3. Et nihilominus omnibus et singulis iudicibus ecclesiasticis extra ipsam civitatem Iannensem in quibuscumque locis existentibus, ne, sub indignationis nostrae poena, triremes vestras vel illarum capitaneos seu generalem aut alios in illis praesidentes, super praemissis, quovispraetextu vel quaesito colore, molestare, perturbare vel inquietare quoquo modo audeant vel praesumant, districtius inhibemus. Volumus autem quod capitanei sive generalis dictarum triremium vestrarum vel alii in eis praesidentes, si et quoties in civitate vestra praedicta circa praedictos, qui fidem abnegaverint, requisiti fuerint, rationem reddere, et iudicis ecclesiastici mandatis ibidem in omnibus et per omnia obedire teneantur.

Derogatio contrariorum. § 4. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac statutis, legibus et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub anulo Piscatoris, die XXI septembris MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 21 sept. 1588, pontif. anno IV.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

XXXIII.

Confirmatio concordiae, et declaratio nonnullarum constitutionum servandarum a capitulo et capellanis ecclesiae Lucanae.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ad ea ex apostolicae servitutis officio libenter intendimus, per quae gratiae apostolicae, praesertim pro ecclesiarum servitio et divini cultus manutentione facta, sublatis quibusvis illas interpretandi controversiis, suum sortiantur effectum.

Gregorius XIII iudices deputavit in causis vertentibus inter Episcopum et Capitulum Lucanum.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, audiens lites et controversias inter venerabilem fratrem nostrum, et tunc suum, episcopum, et dilectos filios capitulum Lucanum super exemptione et iurisdictione eorumdem episcopi et capituli, ortas fuisse et tunc pendere indecisas, dilectum filium nostrum, tunc suum, Ioannem Hieronymum tituli S. Ioannis ante Portam Latinam presbyterum, cardinalem Albanum nuncupatum, et bonae memoriae Marcum Antonium cardinalem Maffeum, in quos ipsae partes, lites et controversias huiusmodi compromiserant, etiam iudices inter ipsas partes deputavit oretenus.

Qui super iurisdictione partibus competente pronunciarunt.

§ 2. Qui postea die XXII mensis decembris MDLXXXII laudum seu sententiam desuper promulgarunt, per quem pronunciatum fuit quod in criminibus atrocibus et sodomiae, laesae maiestatis, homicidii, assassinii, incendii, stupri, incestus et similibus per capitulares committendis procederent et cognoscerent simul episcopus praedictus et interior sacrista, vel in eius absentia, alius in eius locum deputatus a capitulo et loco positus. In reliquis vero delictis et excessibus contra eosdem capitulares iurisdictio esset episcopi et capituli seu interioris sacristae aut loco positi cumulative, ita quod esset locus praeventioni; in delictis vero et erroribus capellanorum et aliorum officialium et ministrorum ipsius ecclesiae in concernentibus eorum officia circa ecclesiae servitium et cultum divinum, cognitio, correctio et punitio pertineret ad solum capitulum et eius interiorem sacristam. In reliquis vero omnibus extra ecclesiam et illius servitium et cultum, cognitio, punitio et correctio ad solum episcopum et eius vicarium spectaret.

Appellantibus a laudo capellanis idem Pontifex iudicibus deputatis tertium adiunxit.

§ 3. Et deinde cum ipsi capellani, sentientes se dicta sententia in hac parte gravari, super eorum iuribus audiri peterent, idem praedecessor dictum Ioannem Hieronymum cardinalem, et dicto Marco Antonio cardinali tunc vita functo, bonae memoriae Petrum Donatum tituli Sanctae Anastasiae presbyterum cardinalem Caesium nuncupatum, dictis capellanis iuriumque suorum auditores dedit, qui post reportatam remissoriam ad instantiam dictorum capellanorum decretam et relaxatam, dicto praedecessore vita interim functo, nobis retulerunt ipsos capellanos de dicta sententia iniuste conqueri.

Eisdem capellanis iterum appellantibus dati novi iudices.

§ 4. Postremo cum pro parte eorumdem capellanorum significatum nobis fuisset ipsos non plene fuisse auditos, praesertim super nonnullis decretis concilii Tridentini, et insuper nova iura hactenus non producta invenisse, horum auditorem dilectum filium nostrum Antonium tituli Sanctorum Ioannis et Pauli presbyterum, cardinalem Carafam nuncupatum, ipsis capellanis similiter dedimus.

Qui de partium consensu nonnulla inter ipsas capitula statuit.

§ 5. Idem vero Antonius cardinalis ad infrascripta capitula, cum consensu etiam ipsius episcopi, concorditer ipsas partes reduxit: in primis quod dum episcopus Lucanus esset praesens, in ecclesia corrigeret capellanos in concernentibus divi-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

num cultum et servitium ecclesiae; ac quod vicarius dicti episcopi, dum esset praesens in ecclesia, absente dicto episcopo, simul cum interiori sacrista, eosdem capellanos corrigere et mulctare posset; nec non per episcopum et deputatos a capitulo simul fieret novo tabello, quae pro tempore mutari et accomodari valeret, prout episcopo et capitulo videretur, affigenda in sacristia dictae ecclesiae, in qua ponatur servitium ordinarium et extraordinarium dictae ecclesiae cum impositione poenarum et mulctarum, quae applicentur ecclesiae pro cultu divino et usu sacristiae; ac constitutiones capellanorum, illae videlicet, queis disponuntur concernentia servitium ecclesiae et cultum divinum, communiter reviderentur per episcopum et deputatos a capitulo, et quatenus eidem videretur, corrigerentur. Praeterea capellani non possent facere similes constitutiones concernentes servitium ecclesiae et cultum divinum absque consensu episcopi et capituli. In absentia episcopi et eius vicarii interior sacrista vel eius locumtenens posset corrigere capellanos transgredientes circa servitium ecclesiae usque ad summam communiter ab episcopo et capitulo taxandam, et illam exequendi; ac dictae executiones faciendae per interiorem sacristam seu eius loco positum non possent fieri via ordinaria, sed quod interior sacrista penes sacristam minorem seu aliam personam, ad quam spectaret divisio seu dismembratio emolumentorum facienda capellanis usque ad illam quantitatem, quae caperet et adaequaret praedictas poenas et mulctas transgressorum et huiusmodi mandatum haberet executionem. Postremo quod si transgressio esset talis quae maiorem punitionem mereretur, deberet fieri denunciatio episcopo.

De correctione culpabilium.

Servitia chori.

Auctoritas sacristae supra capellanos.

§ 6. Nos sententiam in dictis aliis suis partibus per dictos cardinales Albanum et Maffeum latam, ac capitula et concordiam de ordine nostro per eumdem Antonium cardinalem respective tractata et reformata perpetuo approbavimus et confirmavimus, prout in nostris inde in forma brevis die VIII octobris, pontificatus nostri anno secundo, confectis litteris plenius continetur.

Huiusmodi capitula rata habuit Sixtus.

§ 7. Cum autem nuper intelligentes nonnullas differentias et controversias super intelligentia et executione contentorum in dictis litteris ortas fuisse, eidem Antonio cardinali dederimus in mandatis quatenus iura omnia et praetensiones ipsarum partium audiret, et auditas nobis referret; ipseque Antonius cardinalis illas saepe benigne audierit, ac informationes et alias scripturas ambarum partium diligenter et mature discusserit; nos, quibus praemissa omnia fideliter et accurate retulit, tenores dictarum litterarum, perinde acsi de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, ac differentias et controversias huiusmodi ad nos ex certa scientia avocantes et extinguentes, et perpetuum silentium desuper imponentes, de ipsius Antonii cardinalis consilio, harum serie, perpetuo decernimus et declaramus, quod omnes et singulae constitutiones dictorum capellanorum, etiam quacumque auctoritate apostolica vel ordinaria confirmatae seu factae ab episcopo et deputatis a capitulo huiusmodi, revideri, ac concernentes cultum divinum et servitium dictae ecclesiae Lucanae corrigi, si opus fuerit, illasque omnes correctas revisas, ex libris capellanorum praefatorum desumptas, in tabella nova in sacristia per dictos episcopum et capitulum fienda super servitio divino ordinario et extraordinario dictae ecclesiae Lucanae, prout in dictis litteris ordinatum fuit, describi; nec aliquis capellanorum, quando capitulariter cum abitu extra dictam ecclesiam cum cruce in pro-

Novis insurgentibus difficultatibus audiendisque a cardinali Carafa partibus,

Pontifex causas omnes ad se avocat.

Constitutionesque initae confirmet, in tabella describi servarique mandat.

cessionibus, seu pro sepeliendis mortuis aut alia quavis causa seu occasione, incesserint, inde recedere possit, priusquam ipsa crux in dictam ecclesiam delata sit, nisi de expressa licentia episcopi, si fuerit praesens, aut in absentia dicti episcopi, de licentia vicarii et interioris sacristae aut loco positi insimul, aut etiam ipso vicario absente, de licentia ipsius interioris sacristae seu loco positi secundum dictae concordiae formam et tenorem, sub poena in praedicta tabella describenda; quodque custos et minor sacrista ratione suorum officiorum, ac prior et camerarius dictorum capellanorum pro tempore existentes pro servitio universitatis possint libere et licite ac impune, nulliusque ad hoc requisita licentia, a dicta ecclesia abesse, illiusque choro, licet inibi divina officia peragantur, recedere, et si dicta universitas debuerit mittere capellanos ad celebrandas missas et alia divina officia in eorum ecclesiis unitis, si id fiat tempore quo celebrantur divina officia in dicta ecclesia Lucana, tunc mittantur capellani exempti, qui tunc temporis non fuerint obligati ad dictam ecclesiam Lucanam personaliter accedere; alii vero capellani non exempti, nulla ratione nullave causa seu occasione possint recedere sine licentia supra dictorum episcopi, vicarii, interioris sacristae seu loco positi, vel etiam interioris sacristae seu loco positi respective superiorum, iuxta tenorem dictae concordiae. Praeterea distributiones capellanorum, quas in poenam amitterent, ipso iure ipsoque facto dictae ecclesiae pro cultu divino et usu dictae sacristiae sint applicatae, prout in dicta concordia continetur, nec eas ipsi capellani in toto vel in parte, quavis occasione, causa seu praetextu, aut alias quovis modo remittere aut condonare vel de eis gratiam facere possint sub poenis in dicta tabella imponendis; et distributiones, quas capellani pro tempore ob non interessentiam vel residentiam apud dictam ecclesiam amitterent, quae dividi debeant inter praesentes, universitas capellanorum praedictorum, quavis causa vel occasione, remittere nequeat: nec ipsa universitas possit concedere ullo modo ut aliquis capellanus possit abesse ab ecclesia tempore suae obligationis, itaut percipiat distributiones tamquam si esset praesens, sub poena, prima vice, in quemvis dictorum casuum quantitatis pecuniae aequivalenti, dictis distributionibus sic condonatis, per universitatem praefatam solvenda, quae seminario clericorum Lucano ipso iure ipsoque facto applicata intelligatur; et pro secunda aliisque vicibus, sub poena duplici quantitatis praedictae.

Cardinali Carafa controversiarum, quae inde provenient, summariam cognitionem committit.

§ 8. Postremo quia multae controversiae et differentiae nasci possunt in compilanda praedicta nova tabella dictae ecclesiae Lucanae, ac in corrigendis constitutionibus dictorum capellanorum, et exequendis dictis concordia et sententia in dictis aliis suis partibus per Albanum et Maffeum cardinales praedictos lata, ac etiam in multis aliis rebus dictam concordiam concernentibus, ut haec omnia absque litibus et controversiis terminari possint, eidem Antonio cardinali omnes et singulas causas, controversias et differentias super praemissis omnibus et singulis, ac etiam tam super intelligentia et observatione litterarum concordiae ac executione sententiae in dictis aliis suis partibus, quam super interpretatione et sensu ab observatione praesentium litterarum motas et movendas, summarie, simpliciter et de plano, ac sine strepitu et figura iudicii, manu regia, nullaque tela iudiciaria servata, sed sola facti veritate inspecta, ac omni et quacumque appellatione remota, audiendi, cognoscendi, decidendi fineque debito terminandi plenam, liberam et absolutam potestatem et facultatem per praesentes concedimus.

Cum quidem parere ipsi debeant rappellant

§ 9. Mandantes in virtute sanctae obedientiae, et sub indignationis nostrae poena, episcopo, canonicis et capellanis praedictis quatenus praesentibus litteris nostris et omnibus aliis, quae ipse Antonius cardinalis in praemissis per suas litteras privatas ipsis significaverit, omnino pareant et acquiescant, alioquin, si praesentibus nostris litteris non paruerint, ad censuras et poenas nostro arbitrio infligendas procedemus; et ulterius sententiam sive poenam, quam ipse cardinalis in praemissis sibi commissis tulerit in rebelles, ratam habebimus, et faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Clausulae

§ 10. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; nec non irritum et inane decernimus si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum

§ 11. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis, quae in dictis litteris voluimus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub anulo Piscatoris, die XXII octobris MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 22 oct. 1588, pontif. anno IV.

XXXIV.

Confirmatio erectionis Collegii CCLX militum Lauretanorum privilegiorumque eis concessorum, quibus alii XL milites cum iisdem privilegiis, emolumento etc. adiunguntur [1].

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Solet Apostolicae Sedis benignitas personis, quae in eius subventionem se ipsas et ex bonis a Deo sibi collatis partem aliquam prompte ac studiose offerunt, suam quoque gratiam liberaliter impertiri, et multiplicato benemeritorum numero, suae vicissim largitatis erga eos munera in plures diffundere et communicare.

Recenset factam iam a se collegii huius erectionem, concessa privilegia

§ 1. Alias siquidem, ad omnipotentis Dei et beatae Virginis Mariae eius Genitricis laudem et gloriam, unum Collegium ducentorum [1] virorum militum Lauretanorum participantium nuncupandorum, et per nos nominandorum, motu proprio et ex certa scientia ac de Apostolicae potestatis plenitudine, de fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio et assensu, per alias nostras litteras, apostolica auctoritate, perpetuo ereximus et instituimus, volentes inter alia officia Lauretanorum huiusmodi ad triennium a data litterarum praefatarum computandum, per obitum illa obtinentium, non vacare, sed ad haeredes eorum sic decendentium transire, et post dictum triennium ad instar aliorum officiorum Romanae Curiae vacabilia existere; nec non praefatos milites veros et indubitatos familiares, continuos commensales nostros et Romani Pontificis pro tempore existentis fore, nec non eos et cuiuslibet eorum filium primogenitum, nobiles et aulae Lateranensis comites, illosque ex eisdem militibus, qui clerici, in Apostolicae Sedis notarios, qui vero laici essent, in auratae militiae milites fecimus, creavimus atque recepimus. Et insuper cum dictis militibus Lauretanis, tam in Romana Curia quam extra eam residentibus, etiamsi mere laici et coniugati forent, cum militibus etiam ecclesiasticis, quascumque pensiones annuas super fructibus, redditibus et proventibus quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, vel ipsos fructus, redditus et proventus loco similium pensionem

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

1 Legendum forte CCLX (R. T.).

percipientibus, etiam si eos pro tempore coniugatos fieri contingeret, ut ipsi quamdiu officium militis huiusmodi obtinuissent duntaxat, quaecumque pensiones annuae vel fructus, redditus et proventus loco pensionum huiusmodi, summam ducentorum ducatorum auri de Camera non excedentes, quae transirent ad successores in beneficiis, et a decimis, subsidiis, aliis oneribus ordinariis et extraordinariis pro tempore impositis, liberi essent, reservari, constitui et assignari possent. Quodque ipsi milites Lauretani unam vel plures pensiones, seu illarum loco quoscumque fructus, redditus et proventus ecclesiasticos tunc expressos, eatenus et pro tempore reservatas et assignatos habentes, illos, etiamsi matrimonium contraxerint, usque ad summam ducentorum ducatorum huiusmodi, et non ultra, pro quolibet officio nulla compositione soluta, retinere; et huiusmodi pensiones et fructus, redditus et proventus usque ad summam et quantitatem praefatas eis reservatas et assignatos, seu reservandas et assignandos, consequi et habere; ac quoad viverent, percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere, absque alia dispensatione vel licentia desuper obtinenda, libere et licite valerent cum omnibus et singulis clausulis et cautelis in similibus apponi solitis, ita tamen quod laici milites Lauretani, pensiones et fructus, redditus et proventus praefatos percipientes, in habitu armatae militiae, viro equiti convenienti, nos et successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes in expeditionibus cruciatae et conciliis, absque alio stipendio, expensis tamen dictae Sedis cum uno equo, ratione dictae pensionis, sequi deberent, dispensavimus, eisque ad hoc plenam licentiam et liberam facultatem concessimus. Militibus autem Lauretanis, qui clerici essent, et officium huiusmodi per biennium continuum obtinuissent, ut etiam quascumque pensiones annuas super quibusvis proventibus ecclesiasticis ac distributionibus quotidianis, et fructus ecclesiasticos, loco pensionum eis eatenus et pro tempore quomodolibet reservatas et assignatos, ac reservandas et assignandos, non tamen summam ducentorum ducatorum similium, nec medietatem fructuum, redditnum et proventuum beneficiorum super quibus pensiones seu fructus huiusmodi reservatae et assignati existerent, excedentes, in eadem curia vel extra eam, etiam in mortis articulo, in clericum seu clericos non coniugatos per eos eligendos, etiam quaecumque, quodcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica et pensiones obtinentes, in totum vel partem, etiam coram solis notario et testibus, etiam laicis, etiam sine consensu easdem pensiones solvere debentium, etiamsi illas alias transferendi facultatem non haberent, regula Cancellariae de consensu in pensionibus requisito praestando eatenus et pro tempore edita, ac stylo in similibus reservationibus eatenus observato et pro tempore observando non obstantibus, quandocumque transferre possent; ipsisque militibus Lauretanis clericis, presbyteris, praelatis, episcopis, archiepiscopis et patriarchis, et etiam S. R. E. cardinalibus pro tempore existentibus, ut de quibuscumque eorum bonis, mobilibus et immobilibus, per eos, tam per ecclesiam sive ecclesias, aut alia beneficia ecclesiastica, etiam hospitalis, vel alia pia loca cuiusvis etiam privilegiati Ordinis seu alterius militiae essent, per eos obtenta et obtinenda, aut alias quomodolibet ex industria vel ingenio seu alias quomodolibet acquisitis vel acquirendis, usque ad summam quingentorum ducatorum auri de Camera pro quolibet officio, testari, disponere, codicillari, ac etiam in-

ter vivos erogare, concedere, ac testamenta, dispositiones et concessiones si huiusmodi officia obtinuissent, libere et licite fieri valerent, licentiam et facultatem etiam concessimus; ac volumus quod milites Lauretani praefati, qui pro tempore forent de eorum officiis seu locis et emolumentis, quae cum quibusvis aliis dictae curiae officiis, seu locis et emolumentis compatibilia existerent, et per quascumque nedum unum, sed plura simul vel successive, etiam ultra decem, obtinere valerent disponere, et illa in manibus nostris ac dictorum successorum nostrorum, quando ipsis militibus placeret, et in favorem personarum per ipsos nominandarum, ad instar aliorum officiorum dictae curiae, resignare libere et licite valerent, ac resignationes huiusmodi validae et efficaces existerent et suos effectus sortiri deberent. Nec non certa ipsius collegii propria per unumquemque militem gestanda insignia assignavimus. Cumque descripti milites Lauretani huiusmodi centum millia scuta auri in auro pro nostris et dictae S. R. E. necessitatibus sublevandis, et pro infrascriptorum eis assignatorum proventuum pretio seu recompensa, de propriis eorum pecuniis obtulissent, ne ipsi aut successores iacturam aut detrimentum sustinerent, de consilio et assensu ac sententia supradictis, eisdem militibus Lauretanis, eorumque in militia officiis huiusmodi successoribus, perpetuum annuum redditum scutorum octo millium similium eis, per nostrum tunc et pro tempore existentem datarium ex quibusvis Datariae redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus emolumentisque ordinariis vel extraordinariis, singulis mensibus, integre et sine aliqua retentione solvendorum, perpetuo vendidimus, tradidimus, concessimus et assignavimus; decernentes assignationes huiusmodi nullo tempore nullave causa impediri posse vel debere. Et nihilominus, ad abundantiorem cautelam, collegio militum huiusmodi omnia et singula redditus et alia emolumenta eiusdem Datariae pro annua summa praedicta specialiter et expresse obligavimus et hypothecavimus, volentes quod emolumenta praefata, eidem collegio ut praefertur assignata, a kalendis mensis iulii ex tunc proxime futuri incipiendo, inter milites Lauretanos huiusmodi per nos, ut praefertur, nominandos dividerentur, et in futurum continuando iuxta earum ordinationes distribuerentur, certis etiam aliis in eorum favorem privilegiis, nec non obligationibus, cautelis, hypothecis et clausulis adiectis, prout in eisdem nostris litteris plenius continetur. Et deinde, per nos accepto nonnullas dubitationes exortas fuisse circa ea, quae super erectione collegii huiusmodi statuta et ordinata necnon militibus Lauretanis praedictis concessa per nos fuerant, et circa alia in dictis nostris litteris contenta, quae minus sufficienter expressa et specificata videbantur, nonnullos etiam conqueri quod conditiones dictis militibus Lauretanis impositae nimium onerosae existerent; nos, ad omnem desuper dubitandi occasionem de medio tollendum, per alias nostras litteras, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, declaravimus inter cetera nostrae voluntatis et intentionis fuisse et esse, perpetuis futuris temporibus concessisse et concedere militibus Lauretanis praefatis tunc et pro tempore existentibus, laicis et clericis, aliisque qui aliqua dictorum officiorum militum Lauretanorum obtineant et obtinuerint, quod quilibet militum Lauretanorum praefatorum, tam laicorum quam clericorum, omnesque et singuli alii officia militiae Lauretanae huiusmodi, etiam usque ad numerum viginti pro tempore obtinentes, unam

Stipendium quoque seu fructum summae per milites solutae assignatum.

Declarationem deinde facta super pensionibus quibus milites laici frui possent

vel plures pensiones annuas super similibus fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis ac distributionibus quotidianis, seu eorum loco quoscumque fructus, redditus et proventus ecclesiasticos tunc expressos catenus et pro tempore reservatas et assignatas, tunc et pro tempore habentes, illas et illos, etiam si matrimonium, ut praefertur, contraxissent, usque ad summam ducentorum ducatorum huiusmodi pro quolibet et singulo officio dictae militiae Lauretanae, nulla compositione soluta, ad vitam retinere, nec non pensiones et fructus, redditus et proventus huiusmodi consequi et habere, ac iusta illarum et illorum reservationum, constitutionum, concessionum et assignationum formam, continentiam et tenorem, percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere absque alia dispensatione vel licentia desuper obtinenda, libere et licite possent et deberent, ita tamen quod dicti milites Lauretani laici in habitu armatae militiae viro equiti convenienti nos et successores nostros praefatos in aliquibus expeditionibus aut conciliis sequi deberent; militibus autem Lauretanis clericis tunc et pro tempore existentibus huiusmodi, etiamsi matrimonium, ut praefertur, contraxissent, dummodo licite illud contrahere possent, ac omnibus et singulis aliis, etiam qui plura officia militum Lauretanorum huiusmodi, etiam usque ad numerum viginti simul, ut praefertur, obtinebant et obtinuissent, etiamsi dicti milites Lauretani eiusdem S. R. E. cardinales ac patriarchae, archiepiscopi et episcopi essent vel forent, ut ipsi quascumque pensiones annuas super quibusvis fructibus, redditibus et proventibus, ac etiam iuribus, obventionibus et emolumentis quarumcumque mensarum, etiam metropolitanarum et patriarchalium, ac etiam monasteriorum, etiam consistorialium aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, ipsorumque beneficiorum distributionibus quotidianis, etiam manualibus et alias quomodolibet nuncupatis, etiamsi beneficia huiusmodi quomodolibet qualificata, et cuiuscumque annui valoris illorum singulorum fructus, redditus et proventus similium mensarum et monasteriorum aliorumque beneficiorum saecularium et regularium huiusmodi, etiam loco pensionum annuarum, sibi eadem apostolica auctoritate tunc et pro tempore reservatas et assignatos, ac reservandas et assignandos, non tamen dictam summam ducentorum ducatorum similium pro unoquoque et singulo officio militiae Lauretanae huiusmodi, nec medietatem fructuum, reddituum, proventuum, iurium, obventionum et emolumentorum beneficiorum huiusmodi excedentes, in quoscumque clericos per eos eligendos vel nominandos, etiam quaecumque, quodcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica, etiam, ut praefertur, qualificata, obtinentes, nec non etiam quascumque pensiones annuas et quoscumque fructus, redditus et proventus, etiam loco pensionum annuarum, percipientes, quandocumque, etiam cum primum officia militiae Lauretanae huiusmodi assecuti fuerint, etiam nullo expectato termino biennii in prioribus nostris litteris expressi et specificati, ac alias etiam in mortis articulo, etiam in manibus nostris vel Romani Pontificis pro tempore existentis, seu alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae, et coram notario laico et duobus vel tribus testibus, etiam laicis, et in Romana Curia et alias ubique locorum transferre, ita quod dicti pro tempore existentes Romani Pontifices et personae in dignitate ecclesiastica constitutae illas pensiones ac dictorum fructuum,

redditum et proventuum reservationes et assignationes cassare penitus et extinguere, ac illarum et illorum loco etiam, seu alias cassatae seu cassatarum similes pensiones, ac eosdem fructus, redditus et proventus, quorum reservationes et assignationes sic cassatae et extinctae forent cum omnibus et singulis indultis, clausulis, obligationibus et decretis, quibus prius reservatae et assignatae erant, alias iuxta illarum et illorum reservationum, constitutionum, concessionum et assignationum formam et tenorem, etiam absque consensu dictas pensiones solvere debentium, ac ecclesiarum cathedralium et metropolitanarum et patriarchalium praedictarum praesulum pro tempore existentium, nec non monasteria aliaque beneficia praedicta, super quorum fructibus, redditibus et proventibus dictae pensiones et quorum fructus, redditus, et proventus huiusmodi sic reservatae et assignati forent in titulum vel commendam, aut alias quomodolibet pro tempore obtinentium, aliorumque desuper quocumque iure interesse habentium, huiusmodi clericis dicta auctoritate reservare, constituere ac concedere et assignare libere et licite possent et valerent. Praeterea etiam eiusdem mentis et intentionis nostrae fuisse et esse, derogavisse et derogare piae memoriae Pii Papae IV, etiam nostri praedecessoris, contra praelatos et alias personas in eorum ecclesiis seu beneficiis non residentes, et extra eorum residentiam pro tempore decedentes, et quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum omnibus et singulis apostolicis constitutionibus et ordinationibus, nec non de praestando consensu in pensionibus, aliisque Cancellariae Apostolicae regulis, etiam editis et edendis, contra praedicta vel eorum aliqua facientibus, aliaque nonnulla indulsimus, declaravimus, extendimus et ampliavimus, ac novissime per reliquas nostras litteras alia sexaginta officia militum Lauretanorum huiusmodi perpetuo creximus et instituimus, dictoque collegio aggregavimus; sed et facultatem transferendi pensiones seu fructus sibi reservatos praedictis militibus clericis, ut praefertur, concessam, etiam ad milites laicos vel clericos et coniugatos, et quo ad praedia seu bona loco pensionum assignata extendimus. Ac tempus triennii, intra quod officia militum praedictorum per obitum vacare nequeant, non a data erectionis ipsius collegii, sed a die factae cuique eorum concessionis officii currere declaravimus. Demum certos ipsius Datariae redditus collegio militum huiusmodi specialiter obligavimus et assignavimus, aucto redditu et dote pro rata dictorum sexaginta officiorum in aliis duobus millibus et quadringentis scutis annuis, quae una cum prioribus octo millibus scutis in unam massam congesta essent, prout in nostris desuper confectis litteris latius continetur.

Derogationem quoque constitutionum apostolicarum, quae huiusmodi concessionibus obstare possent

His autem officiis alia sexaginta LX adiuncta

§ 2. Cum autem, sicut nuper accepimus, post concessionem omnium huiusmodi officiorum, quae, ut praefertur, instituta, habituris communicamus, eosque participes efficimus, decernimus et declaramus, ac ulterius eosdem milites, ac in huiusmodi officiis eorum pro tempore futuros successores amplioribus adhuc favoribus et gratiis prosequentes, motu, scientia ac potestatis plenitudine similibus, volumus, ac eis perpetuo harum serie indulgemus, ut facultas transferendi pensiones seu fructus, redditus, proventus aut bona praediave ecclesiastica praedicta eorum cuique pro tempore assignatas seu reservatos aut reservata usque ad summas, quantitates et valores superius descriptos, eis, ut praefertur, alias per nos concessa, non solum ad transferendum in favorem clericorum non coniugatorum, prout in

Ampliat privilegium transferendi pensiones etiam in favorem laicorum

aliis praedictis nostris litteris expressum fuit, sed etiam ad transferendum in favorem clericorum non coniugatorum vel laicorum etiam coniugatorum (qui tamen translatarii vel ipsi quoque milites Lauretani existant, vel alias a Sede Apostolica sufficientem dispensationem obtineant) eis et eorum cuique perpetuo suffragetur.

Nec non bigamorum.

§ 3. Nec non tam praedictum quam etiam aliud privilegium et indultum fructus, redditus et proventus aut praedia bonaque ecclesiastica huiusmodi recipiendi aut retinendi, seu etiam transferendi pensiones militibus laicis seu clericis coniugatis, si post reservationes praedictas matrimonium contraxerint, alias, ut supra dictum est, concessum, et ad milites Lauretanos bigamos, qui scilicet cum duabus, tribus aut pluribus virginibus vel viduis aut aliis corruptis mulieribus, etiam successive, pluries matrimonia contraxerint, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus extendimus et ampliamus, ac cum huiusmodi militibus Lauretanis sic, ut praefertur, bigamis, et eorum quolibet, etiam duplici, triplici, aut alia quavis multiplici et vera ac reali bigamia notatis, nunc et pro tempore existentibus, ut etiamsi ante vel post factas eorum cuique praedictarum pensionum aut fructuum, redditnum, proventuum seu bonorum aut praediorum ecclesiasticorum reservationes et assignationes, cum duabus, tribus vel pluribus virginibus aut viduis aut aliis mulieribus pluries matrimonia contraxerint, nihilominus, etiam absque alia a nobis vel pro tempore existente Romano Pontifice particulari obtinenda licentia aut dispensatione, pensiones aut fructus, redditus, proventus, praediave aut bona ecclesiastica supradicta eis et eorum cuilibet reservari, et in eorum favorem vigore privilegiorum praedictorum transferri; et ipsi quoque vigore eorumdem privilegiorum easdem pensiones, fructus, redditus, proventus, praedia aut bona ecclesiastica percipere, exigere et in suos usus et utilitatem convertere, ac in alias quascumque personas per se seu vigore similis indulti aut dispensationis capaces, quandocumque, etiam in mortis articulo, transferre, ac si interim pluries successive matrimonia cum virginibus aut viduis vel aliis mulieribus contraxerint, nihilominus easdem pensiones, fructus, redditus, proventus, praedia et bona ecclesiastica retinere, ut prius, et percipere, bigamia huiusmodi, etiam multiplici, et quacumque inhabilitate et incapacitate inde resultante et quibusvis aliis contrariis nequaquam obstantibus, libere et licite valeant, gratiose dispensamus.

Decernit per qualemcumque bigamiam concessa privilegia non amitti.

§ 4. Decernentes per quamcumque bigamiam, etiam multiplicem, supervenientem, privilegia praedicta eis, ut praefertur, concessa, ac reservationes eis factas, vel facultates transferendi, aut translationes ab aliis in eorum favorem faciendas, recipiendi, nullo modo expirare, cessare, aut cessatas vel extinctas fore aut dici vel censeri posse; declarantesque etiam quascumque pensiones aut fructus ecclesiasticos aliave praedicta etiam alias non semel tantum, sed saepius, vigore quarumcumque facultatum aut privilegiorum quibusvis personis, in genere vel in specie, quomodolibet concessorum translatas et translatos nihilominus de novo per ipsos Lauretanos milites in vim praedictorum privilegiorum, facultatum et indultorum in alias personas eis benevisas, ut dictum est, transferri posse, ac ea, quae praesentibus nostris litteris continentur, de novo concessa, ampliata, extensa et declarata privilegia, gratias, indulta et dispensationes non solum quadraginta sic per easdem praesentes erectis, sed aliis ducentis et sexaginta prioribus militum

Lauretanorum officiis, atque adeo collegio universo, et cuilibet ex his quadraginta novis et aliis ducentis et sexaginta prioribus militibus, nunc et pro tempore existentibus, ipsaque officia obtinentibus et obtenturis, ex nunc perpetuo suffragari, eiusdem substantiae, roboris, validitatis et efficaciae existere, ac si ab initio in primaeva erectione et fundatione per consistorium de consilio et assensu S. R. E. cardinalium praedictorum, concessa, et in prioribus nostris litteris inserta, expressa et contenta fuissent.

Novis militibus nova stipendia assignat.

§ 5. Quoniam vero a primis ducentis militibus Lauretanis, non tantum, uti in nostris tunc expressum fuit, centum, seu centum et quatuor millia scuta auri in auro, et a posterioribus sexaginta militibus non tantum triginta millia, uti pariter in aliis litteris expressum fuit, sed illa etiam mille et ducenta scuta similia realiter, pro nostra et Sedis Apostolicae subventione, persoluta fuerint, motu, scientia et potestatis plenitudine praedictis decernimus et declaramus cautelas, obligationes et hypothecas rerum, bonorum, iurium, proventuum et emolumentorum Camerae Apostolicae ac officii datariatus nostri alias in eorum favorem factas non solum pro supradictis, sed pro iis quoque, quas nunc expressimus, summis et quantitatibus locum habere et valere, suosque effectus, robur et vires obtinere debere, perinde ac si hoc quoque in aliis supradictis nostris litteris in specie narratum et explicatum fuisset. Cumque etiam infrascripti quadraginta milites, viginti millia et octingenta scuta auri in auro, pro nostra et S. R. E. necessitatibus sublevandis, et pro infrascriptorum eis assignatorum proventuum pretio seu recompensa, de propriis eorum pecuniis obtulerint in pecunia numerata, et nobis cum effectu persolvere intendant; et sicuti nuper, ut dictum est, primis ducentis militibus ex redditibus datariatus nostri, quos in favorem ipsorum obligavimus, introitum annuum praedictum octomillium scutorum de et super compositionibus dispensationum matrimonialium; deinde vero aliis sexaginta militum Lauretanorum officiis, alium introitum duorum millium et quadringentorum scutorum annuorum super certis aliis tunc expressis compositionibus nobis, pro eorumdem militum Lauretanorum collegio, ultra id quod antea solvi consueverat, a personis dispensationes et gratias inibi specificatas impetrantibus sponte oblatum post factam huiusmodi erectionem, ne ipsi datariatus nostri redditus aliqua ex parte minuerentur, aut Camera Apostolica aliquid damni inde sentiret, seorsum et ad partem applicavimus et assignavimus. Ita etiam nunc aequitati convenit quadraginta aliorum militum vitae, adiumento et indemnitatibus taliter consulere, quod ex bono et charitativo officio, quo in hoc erga nos et dictam Romanam Ecclesiam iuxta solutionem faciendam, ut supra, sunt perfuncti, nullo unquam tempore ipsi eorumve successores iacturam aut detrimentum sustineant, motu, scientia et potestatis plenitudine supradictis, eisdem trecentis militibus Lauretanis sic in unum collegium coniunctis et aggregatis, eorumque in militum officiis huiusmodi successoribus, praeter et ultra decem millia et quadringenta scuta annua praedicta, quae omnino eis reservata integre debeantur, alterum perpetuum annuum redditum pariter, sine ullo damno, iactura aut diminutione proventuum datariatus nostri de et super eisdem compositionibus, quae ex materiis tunc specificatis et aliis eius generis, nimirum patrocinandi, medendi, suscipiendi (obstante aliquo defectu, seu illo non obstante) extra tempora a iure statuta, ordines sacros, insigniendi clericali cha-

ractere, dandi excessivas dotes, creandi seu imponendi census, ac aliis omnibus et quibuscumque indultis, seu facultatibus, absolutionibus a quibusvis excessibus ac dispensationibus non matrimonialibus, novis provisionibus, gratiis in forma, perinde, et etiam valere, derogationibus fideicommissorum, missarum aliorumve onerum ad minorem numerum, aut etiam pensionum vel censuum annuorum, ad minorem summam reductionibus, quibusvis confirmationibus aut erectionibus, iuramentorum aut suspensionum vel aliarum poenarum relaxationibus seu remissionibus, commutationibus votorum sive ultimarum voluntatum, translationibus vel cassationibus pensionum aut reservationum fructuum, temporis prorogationibus vel restitutionibus quibuscumque et aliis similibus concessionibus ad rationem trium ducatorum pro qualibet supplicatione, ita tamen ut, si in eadem supplicatione plures huiusmodi gratiae concedantur, pro qualibet ex supradictis gratiis, solvantur tres ducati similes: ex dispensationibus vero matrimonialibus, in quibuscumque consanguinitatis seu affinitatis gradibus aut cognationibus spiritualibus, praeter et ultra compositiones pro eis in ipsa Dataria solvi solitas, quae prorsus intactae relinquantur, ad rationem unius tantum ducati pro unaquaque supplicatione seu caedula, etiam motu proprio signata, quasi cuiusdam poenae loco a personis contra ius huiusmodi gratias petentibus exiguntur, nunquam antea Camerae nostrae Apostolicae applicatis, neque incorporatis aut ab ea percipi solitis, quot quot illae sint, et ad quamcumque sive parvam sive magnam summam ascendant, etiamsi rationem et computum praedictae primae assignationis eis factae longe excedant, remanentibus tamen quibusvis aliis Datariae redditibus, proventibus, iuribus et obventionibus ac emolumentis, ordinariis vel extraordinariis, pro eodem sic per nos aucto Lauretanorum militum collegio hypothecatis per exactorem aut ministrum, qui ab ipso collegio pro tempore deputari, et ad ipsius collegii nutum poni et amoveri debeat, a personis huiusmodi gratias impetrantibus, vel earum procuratoribus, aut pro eis agentibus propria auctoritate, sine alicuius licentia, mandato vel decreto, exigendum, et deinde cuilibet ex trecentis militibus Lauretanis praedictis pro rata singulis mensibus, integre et siue aliqua retentione, persolvendum perpetuo vendimus, tradimus, concedimus et assignamus, et tam pro dictis ducentis et sexaginta, quam pro his quadraginta militibus annuos redditus huiusmodi usque ad quamcumque summam, atque adeo compositiones ipsas ex dispensationibus, indultis, absolutionibus et aliis gratiis praedictis pro tempore provenientes specialiter et expresse (ita nt specialis huiusmodi hypotheca et obligatio qualitati praedictae nequaquam deroget, nec e contra), perpetuo applicamus et appropriamus, ipsique collegio tamquam rem propriam, et redditum ad eorum commodnm tantum specialiter inventum, neque unquam antea in alios usus converti solitum, assignamus et incorporamus, atque omnes redditus praedictos insimul ad quamcumque summam ascendentes in unam massam et in unum corpus pro universo collegio confundimus, et simul coniungimus.

Facultates concedit pro securiori praedictorum executione.

§ 6. Decernentes assignationem, applicationem, appropriationem et incorporationem huiusmodi nullo tempore nullave causa impediri, nec ex eo quod per totalem et integram redditnum et emolumentorum huiusmodi concessionem, prioris assignationis ratione habita, et facto computo, aliquid lucri ad ipsum collegium perveniat, ant alias in controver-

siam revocari, aut aliquam laesionem Camerae Apostolicae, attento quod huiusmodi emolumenta et redditus ei nunquam incorporata fuerunt, nec ad eam pervenerunt, praetendi posse vel debere. Quinimo id totum, quod pro rata prioris assignationis ipsum collegium lucrari inde quoquo modo potest, id ei per nos, donatione pura, mera et irrevocabili ac perpetua donatum esse et censeri, ac tam ipsi collegio militum Lauretanorum, exactori seu ministris ad exigendum, ut praefertur, deputandi, quam ipsius exactoribus seu ministris pro tempore deputatis redditus et emolumenta huiusmodi exigendi, ac etiam, ut diximus, sine alicuius alterius licentia aut mandato eidem collegio, eiusve depositariis seu officialibus quidquid exegerint tradendi et consignandi, ac personis ad id per ipsum etiam collegium deputandis, illa postmodum pro rata singulis mensibus seu alias inter milites Lauretanos aequis portionibus distribuendi, aut partem aliquam collegio benevisam pro mercede, stipendiis aut onorario officialium eiusdem collegii, aut pro iis qui congregationibus intervenerint, concedendi et assignandi plenam et liberam per praesentes tribuimus facultatem.

Poenae contra portionem his militibus assignatam non solventes.

§ 7. Qui autem ex procuratoribus sive sollicitatoribus gratiarum huiusmodi, aut ex ipsis partibus, quarum principaliter interest, non facta, aut per dilectum filium Datarium seu Prodatarium nostrum vel Romani Pontificis pro tempore existentis non condonata et remissa, sibi ex speciali gratia pro ea vice tantum huiusmodi solutiones praedictas, supplicationes seu caedulas expedire, aut collegium militum Lauretanorum in emolumentis, ut dictum est, assignatis et applicatis fraudare, aut illis sic expeditis uti quomodolibet praesumpserint seu procuraverint, omnes et singulas sententias, censuras et poenas in litterarum apostolicarum falsarios promulgatas, incurrant eo ipso.

Poenae contra ministros collegium ipsum defraudantes.

§ 8. Et si quid tam ipsi quam dicti collegii exactores seu ministri ex praedictis modo aliquo fraudaverint ad interesse ipsi collegio militum Lauretanorum, ac ad restituendum seu solvendum duplici eius quod ipsi collegio debetur, in utroque foro, ac etiam ut manifeste fures actione furti teneantur, ac infamiae, et aliis in fures et peculatus criminis reos notorios quomodolibet inflictis poenis subiaceant.

Expeditiones, non solutis collegio solvendis, factae nullae declarantur.

§ 9. Ac insuper eaedem supplicationes seu caedulae sine dicta solutione seu condonatione et exactoris seu ministri subscriptione pro tempore expeditae et registratae, et gratiae in illis contentae, litteraeque sub plumbo seu in forma brevis super his confectae sint nullae, et habeantur penitus pro infectis, nullamque in iudicio vel extra illud prorsus fidem faciant, neque etiam in foro conscientiae suffragentur.

Aequalis unicuique portio danda.

§ 10. Et nihilominus, ad abundantiorem cautelam, universo et trecentorum militum collegio praedicto omnia et singula alia redditus, proventus et emolumenta eiusdem Datariae, quaecumque sint, specialiter et expresse obligamus et hypothecamus; volumusque quod ultimodicta incerta emolumenta, eidem collegio, ut praefertur, assignata aliis decem millibus et quadringentis scutis praedictis adiuncta, et ut praefertur simul cum illis in unam summam et massam congesta, confusa et in unum corpus redacta a kalendis mensis ianuarii proxime futuri, tam pro ipsis quadraginta novis, quam caeteris ducentis et sexaginta prioribus militibus, eodem modo ac si aequaliter consilio et assensu in consistorio nostro emanaverint, vel quod alienationes et concessiones redditiuum huiusmodi cum solemnitatibus debitis iuxta consti-

Supplet omnes et quoscumque defectus.

tutiones apostolicas desuper editas in Camera Apostolica plus offerenti, candela accensa, et servatis aliis ad id forsan de iure seu alias requisitis, factae non fuerint, aut alias impugnari, invalidari, aut concessiones et applicationes ipsas etiam sub praetextu laesionis rescindi aut annullari non posse nec debere, sed illas perpetuo validas et efficaces fore, suosque plenarios effectus sortiri, et ipsis militibus nunc et pro tempore existentibus suffragari debere in omnibus et per omnia, perinde ac si de ipsorum fratrum unanimi consilio et assensu, observatis ad unguem iis omnibus quae servanda erant in consistorio seu in Camera praedicta gesta fuissent; sicque tam in his quam in omnibus et quibuscumque aliis in praesentibus nostris litteris contentis aut alias superius expressis per modernos et pro tempore existentes eiusdem curiae camerarium, et dictae Camerae clericos, etiam praesidentes, ac alios quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et praedictae Romanae Ecclesiae cardinales, in quibuscumque causis super praemissis vel eorum aliquo pro tempore motis iudicari et definiri ac sententiari debere; sublata eis et eorum singulis quavis aliter iudicandi auctoritate et facultate; nec non irritum et inane quidquid secus super his vel eorum aliquo per eos et alios quoscumque, quavis auctoritate, etiam per nos et successores nostros praedictos scienter vel ignoranter contigerit attentari, pariter decernimus et declaramus.

Executores praesentis constitutionis deputat Cam. Ap. praesides.

§ 11. Eidemque camerario, praesidentibus et clericis nunc et pro tempore existentibus, ac omnibus et singulis aliis, ad quos id quomodolibet spectat et spectabit pro tempore, ut summam integram praefatorum centum quinquaginta sex millium scutorum huiusmodi ad ordinarium introitum dictae Camerae ponant et describant, scripturasque necessarias et opportunas ac obligationes desuper conficiant, contractumque per nos sic celebratum, ac bonam fidem nostram recognoscentes et sequentes, faciant eisdem omnibus trecentis militibus super praemissis et eorum inviolabili observatione quodcumque publicum instrumentum obligationum bonorum Romanae Ecclesiae et Camerae praedictarum, ad ipsorum Lauretanorum militum requisitionem, prout etiam nos facimus per praesentes, et in aliquem ex dictis eventibus, absque alterius declarationis seu mandati expectatione, de praemissis debitam et integram eis satisfactionem impendant, praecipimus et mandamus.

Omnesque alios qui a militibus fuerint requisiti

§ 12. Volumusque quod generalis causarum Curiae Camerae Apostolicae praedictae auditor, ac universi et singuli alii moderni et pro tempore existentes archiepiscopi, episcopi, abbates, priores et alii in dignitate ecclesiastica constituti, in dicta Curia et extra eam residentes, ac per collegium militum Lauretanorum huiusmodi eligendi, et eorum singuli per se vel alium seu alios auctoritate nostra dictis militibus in praemissis efficacis assistant praesidio defensionis, faciantque eos et eorum singulos, eorumque filios et translatarios, quoties pro ipsorum parte super hoc fuerint requisiti, omnibus et singulis praedictis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos per quoscumque desuper quomodolibet indebite molestari, inquietari aut impediri. Contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque status, gradus, ordinis, dignitatis vel praeeminentiae fuerint, per easdem censuras ecclesiasticas et pecuniarias poenas aliaque iuris et facti quaevis opportuna remedia, omni appellatione postposita, compescendo.

§ 13. Non obstantibus Lateranensis Con-

Derogat contrariis.

cilii novissime celebrati, super bonis Ecclesiae Romanae et Sedis earumdem nunquam, aut nisi ex certis tunc expressis causis, et sub modo et forma in eis traditis, alienandis, ac etiam sanctae memoriae Symmachi, *Non liceat Papae*, et Innocentii Papae III, *Volentes* incipientibus, ac Pauli II, nec non Pii III, ac Gregorii XIII, et eiusdem Pii IV etiam super residentia praelatorum et aliorum beneficia ecclesiastica obtinentium, et super gratiis interesse Camerae concernentibus, ut praefertur, in eadem Camera registrandis, et aliorum Summorum Pontificum praedecessorum nostrorum aliisque nostris et Cancellariae huiusmodi pro tempore editis generalibus et specialibus constitutionibus et ordinationibus, nec non in conciliis generalibus, provincialibus aut synodalibus editis, etiam huiusmodi gratias, dispensationes et indulta coniugatis, laicis aut bigamis concedi, aut concessa, illis suffragari, aut concessis uti expresse prohibentibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis Sedis et Camerae huiusmodi officialium collegiis eorumque personis per nos aut quoscumque praedecessores nostros, etiam in vim contractus, etiam motu et scientia similibus, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque fortioribus, efficacioribus et insolitis clausulis irritantibusque et aliis declarationibus et decretis, etiam talibus quod illis nullatenus, vel nisi de eorum, quorum interest, expresso consensu, et dictorum fratrum nostrorum consilio, etiam consistorialiter habito, aliisque modis et formis ibi traditis usquequaque servatis, derogari possit, etiamsi inter alia caveatur expresse quod si eis derogari contingat, derogatio huiusmodi non valeat, nisi talis intentio derogandi aliquibus personis tunc expressis per diversas in forma brevis litteras, cum intervallo unius mensis seu alterius temporis, eis praesentatae prius et intimatae et insinuatae fuerint; nec non dictis clericis et praesidentibus Camerae et fisco nostro concessis et concedendis; ac legibus imperialibus, quibus cavetur in alienatione bonorum fiscalium certam exquisitam formam cum intervallo temporis et candela accensa servandam fore, alias contractus sint nulli et invalidi, et recipiens ad restitutionem una cum fructibus teneatur. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice et ad effectum omnium praemissorum, harum serie, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Praesentium facienda publicatio.

§ 14. Ut autem praesentes litterae ad notitiam omnium deducantur, ac per omnes inviolabiliter debeant observari, volumus quod illae in Cancellaria Apostolica et audientia litterarum contradictarum nostrarum et in acie Campi Florae affigantur et publicentur, ut eos quos ipsae litterae concernunt seu concernere poterunt, quomodolibet in futurum, etiamsi ad illorum notitiam non pervenerint vel illas ignoraverint, perinde arctent, ac si personaliter eis intimatae forent, nullamque possit quisquam excusationem praetendere vel ignorantiam allegare.

Transumptis praestanda fides.

§ 15. Et quia difficile forsan foret earumdem praesentium litterarum notitiam ad quascumque personas pervenire, et ubique illas praesentare, eadem auctoritate apostolica volumus et decernimus quod transumptis, *etc.*

Nulli ergo, *etc.*

Si quis autem, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octa-

vo, kalendis novembris, pontificatus nostri anno IV [1].

Dat. die 1 nov. 1588, pontif. anno IV.

Sequuntur nomina quadraginta militum Lauretanorum noviter adiunctorum.

XXXV.

Indulgetur militiae de Montesia militibus pro tempore existentibus, ut matrimonium iuxta litteras Pauli III contrahere valeant [2].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Sedis Apostolicae de regularibus militiis cura.

Romanum decet Pontificem, cui divina Maiestas militantis Ecclesiae regimen commisit, ita cunctarum ecclesiastici ordinis personarum curam gerere, ut etiam militias, quae sub Regula approbata alicuius Ordinis ad fidei catholicae defensionem et exaltationem, eiusque hostium depressionem canonice institutae sunt, praecipuis favoribus prosequatur, et ipsorum militnm conscientiae tranquillitati opportune consulat, prout catholicorum regum pia vota postulant, ac, locorum et temporum ratione habita, in Domino conspicit salubriter expedire.

Militiam de Calatrava a Ioanne XXII institutam in monasterio Montesia pro regno Valentiae.

§ 1. Cum itaque, sicuti exponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus, militiae de Montesia magister, alias felicis recordationis Ioannes Papa XXII, praedecessor noster, tunc existentis regis Aragonum precibus inclinatus, in Castro de Montesia, Valentinae dioecesis, monasterium de novo construi, et in eo, ad defensionem regni Valentiae ab incursibus Infidelium, qui tunc regno infesti erant, fratres milites Ordinis Calatravensis introduci debere ordinaverit; et nonnullis honis ei applicatis, voluerit magistrum et fratres ipsius monasterii omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus et libertatibus gaudere, quae magistro et fratribus eiusdem Ordinis Calatravensis in regno Castellae degentibus erant ab Apostolica Sede concessae; dictumque monasterium de Montesia illiusque magistrum et fratres visitationi et correctioni magistri et fratrum Ordinis Calatravensis in praedicto regno Castellae instituti sub certis modo et forma tunc expressis subiecerit, nec non huiusmodi institutio tam dicti monasterii, quam aliorum ab eo dependentium regularium locorum aggregatione in regno Valentiae feliciter in dies aucta, et a diversis praedecessoribus nostris saepius approbata et privilegiis decorata fuerit, itaut inter alios felicis recordationis Leo Papa X indulserit ipsis tunc et pro tempore existentibus magistro et fratribus monasterii de Montesia praedicti, et ab eo dependentibus domibus et membris, quod omnibus et singulis privilegiis, inmunitatibus, exemptionibus, libertatibus et gratiis militiae de Calatrava in regno Castellae existenti in genere concessis et concedendis uti, potiri et gaudere libere et licite valerent; tandem recolendae memoriae Paulus Papa III, etiam noster praedecessor, ut eo libentius plures insignes viri habitum regularem militiae de Calatrava praedictum in regnis Castellae et Legionis susciperent, ac ipsius militiae propagationi et bono regimini, eiusque militum conscientiae securitati amplius consuleretur, per suas litteras inter caetera statuit et ordinavit quod tunc de caetero, perpetuis futuris temporibus, nemo frater miles, etiam magister dictae militiae de Calatrava in regnis Castellae consistentis, in professione regulari ipsius militiae emit-

Eidem a Leone X communicata privilegia militiae de Calatrava regni Castellae.

A Paulo III statutum ut milites de Calatrava castitatem coniugalem adinstar militiae S. Iacobi de Spata.

[1] Hoc anno die 3 novembris Sixtus PP. V Constitutione, quae incipit: *Pro nostra perpetua charitate*, etc. Carthusiensibus privilegia a praedecessoribus Pontificibus concessa confirmavit.

[2] Ex Regest. in Secret. Brevium.

tenda, perpetuam castitatem vovere absolute teneretur, sed illius loco castitatem tantum coniugalem voveret, sicuti in militia Sancti Iacobi de Spata observabatur; eisdemque fratribus militibus,

Permissumque ut matrimonium contraherent.

ut matrimonia contrahere, nec non quibusvis personis alias habilibus et idoneis, ut post matrimonia contracta et susceptam prolem habitum suscipere et professionem dictae militiae emittere ac coniugalem castitatem, ut praefertur, vovere, nec non in matrimonio tam ante, quam post emissam professionem contracto permanendo, quaecumque beneficia, praeceptorias, officia et dignitates ipsius militiae recipere et retinere libere et licite possent concessit et indulsit, prout in eorumdem praedecessorum litteris latius continetur.

Hinc Milites Montesiani Monasterii dubitarunt, an ipsi possent matrimonio iungi.

§ 2. Quare cum postea dilecti filii tunc magister et fratres praedicti monasterii de Montesia, in generali capitulo congregati de anno Domini MDLXVII, huiusmodi litteras dicti Pauli praedecessoris acceptaverint, tum quia ab initio et a primaeva fundatione et institutione cautum fuit ut regularibus statutis et ordinationibus militiae de Calatrava in regno Castellae constitutae se conformarent, tum quia ipse Leo praedecessor privilegia et gratias concessas, et ex tunc concedendas eis, ut praefertur, communicavit, unde aliqui existimantes vigore supradictarum litterarum Leonis et Pauli praedecessorum licere sibi matrimonium contrahere, neque amplius dicto perpetuae continentiae voto adstrictos esse, matrimonium contraxerunt; et quia a nonnullis fuit in dubium revocatum utrum liceret ipsis fratribus militibus de Montesia matrimonia contrahere, et huiusmodi litteris Pauli praedecessoris uti, cum in eis nulla fratrum militum de Montesia mentio habeatur; ideo idem Philippus rex et magister nobis humiliter supplicavit ut eorumdem fratrum militum de Montesia conscientiae quieti ac statui opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Hoc eis licere declarat Sixtus.

§ 3. Nos itaque, eiusdem regis et magistri precibus inclinati, statuimus et ordinamus quod omnes et quicumque christifideles in eadem militia de Montesia iam recepti, dummodo votum perpetuae castitatis non emiserint, et qui ex nunc in posterum in eadem canonice recipientur, et illius magistri, quique in professione regulari, quam suo tempore iuxta illius statuta et stabilimenta emiserunt et emittent, nullo modo obligatos fuisse, esse, aut fore censeantur ad castitatem seu continentiam perpetuam vovendam, neque ad id unquam invitos arctari, cogi aut compelli posse, sed illius loco iuxta statuta et stabilimenta ipsius militiae Sancti Iacobi satis sit eos coniugalem castitatem vovisse et vovere, perinde ac si primaeva statuta et stabilimenta dictae militiae de Montesia id permitterent; quodque ipsi fratres milites de Montesia matrimonia iuxta easdem Pauli praedecessoris litteras contrahere, et in his ac in ipsa militia de Montesia permanere libere et licite possint; et si qui fideles coniugati, etiam cum sua uxore in matrimonio degentes, ipsam militiam de Montesia ingredi voluerint, et coniugalem castitatem iuxta statuta et stabilimenta militiae S. Iacobi supradicta, etiamsi filios ex legitima uxore procreaverint, tamen si aliud eis canonicum non obsistat impedimentum, in numerum et consortium fratrum militum de Montesia, eorumque habitum et professionem regulares, recipi et admitti, et in ea militia sic coniugati permanere; dictique magistri, praeceptores, fratres, milites de Montesia nunc et pro tempore existentes, etiam post matrimonia, quibuscumque privilegiis, immunitatibus, gratiis, libertatibus,

praerogativis, favoribus et indultis eis, antequam matrimonia contrahere liceret, ratione eiusdem militiae de Montesia concessis, vel ante contracta matrimonia de iure vel consuetudine eis competentibus, ut prius uti, potiri et gaudere libere et licite debuerint et debeant, in omnibus et per omnia, perinde ac si matrimonia nunquam contraxissent; nec non quaecumque magistratus, munera, praeceptorias, dignitates, officia et beneficia quaecumque dictae militiae de Montesia sibi alias canonice collata aut conferenda recipere, et recepta et obtenta aut obtinenda retinere; filii quoque et haeredes ex eorum legitimo matrimonio procreati aut procreandi, non secus ac filii praedictorum praeceptorum et fratrum militum S. Iacobi suis parentibus succedere solent, pariter perpetuo succedere libere et licite valeant in omnibus et per omnia.

Clausulae pro huiusce declarationis firmitate.

§ 4. Praesentes vero litteras de subreptionis, obreptionis aut nullitatis vitio, intentienis nostrae vel quovis alio defectu minime impugnari, invalidari, ad terminos iuris reduci, aut in ius vel controversiam revocari ullo modo posse aut debere, sed illas ac inde pro tempore sequuta quaecumque, valida perpetuo et efficacia fore, ac perpetuam roboris firmitatem obtinere; sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam Palatii Apostolici causarum auditores et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; nec non irritum, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus et declaramus.

Obstantibus derogat.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictaeque militiae de Montesia, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis, illiusque fundatione et institutione caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die VI decembris MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 6 nov. 1588, pont. an. IV.

XXXVI.

Decretum super clausura conservanda in monasteriis monialium archiepiscopatus Mediolanensis [1].

Venerabili fratri Gaspari Vicecomiti archiepiscopo Mediolanensi

Sixtus Papa V.

Venerabilis Frater, salutem et apostolicam Benedictionem.

Decretis concilii Tridentini reservata episcopis facultas permittendi accessum ad monasteria.

§ 1. Cum per decreta sacrosancti Concilii Tridentini et plurimorum summorum Pontificum praedecessorum nostrorum constitutiones custodia clausurae sanctimonialium (quae nullo modo facilius violari potest quam ex mutuis conversatione et colloquiis personarum saecularium et aliorum absque ulla legitima causa et licentia ad eas accedentium), venerabilibus fratribus nostris episcopis demandata sit, qui, ut plurimum, de personarum qualitate et colloquiorum necessitate, ac quibus potius colloquendi et conversandi licentiae concedendae vel denegandae, sunt informati ac esse debent, atque id melius etiam facere possunt ob auctoritatem et iurisdictionem quam tam in personas ecclesiasticas quam saeculares quascumque exercerent: nosque summopere cupiamus clausuram ipsam sanctimonialium, pro earum quiete et tranquillitate, ac ad evitanda scandala quae

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

maxima imminent, inviolabiliter ac omni diligentia observari, et omnia et quaecumque ad id opportuna remedia salubriter adhiberi, praesertim in civitate tua, ubi magnus adest monasteriorum numerus.

Cautum nequis ad monasteria civitatis Mediolani accedat sine licentia archiepiscopi.

§ 2. Motu proprio et ex certa scientia tibi, quod nulla omnino persona, tam ecclesiastica, saecularis vel regularis, quam laica, cuiuscumque generis, status, gradus, ordinis et conditionis, sexus et aetatis extiterit, in civitate praefata ad monasteria monialium quaecumque, etiam quantumcumque exempta et iurisdictioni regularium quorumcumque subiecta, eorumdem monasteriorum superioribus et confessoribus dumtaxat exceptis, absque tua licentia in scriptis obtinenda, non modo intra monasteriorum septa ingredi, sed nec ad monasteria accedere, vel cum monialibus ipsis in collocutionum rotarumve locis aut alibi colloqui, et cum eis quovis modo conversari queat. Quodque, praeter te, nullus omnino ullas, non modo ingrediendi, sed nec accedendi, et ut supra, alloquendi et conversandi licentias, quibusvis personis, quomodolibet qualificatis, sub excommunicationis poena, concedere et dare valeat, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

Contra inobedientes procedendum.

§ 3. Tibique propterea, ut contra inobedientes et rebelles quoscumque, ac contra tenorem praesentium accedentes, ingredientes vel colloquentes et conversantes, ac accedendi, ingrediendi vel colloquendi et conversandi licentias concedentes, tam regulares quam saeculares, cuiuscumque status, gradus et conditionis existant, ad excommunicationis, nec non temporales, aliasque poenas, arbitrio tuo, agere et omnibus iuris et facti remediis opportunis procedere valeas, licentiam et facultatem, auctoritate et tenore praedictis compartimur.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 4. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non quibusvis monasteriorum et Ordinum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, usibus, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque ac exemptionibus, libertatibus et immunitatibus, indultis et litteris apostolicis, etiam eisdem monasteriis et Ordinibus, illorumque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu proprio et consistorialiter, etiam iteratis vicibus ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, ac concedendis, confirmandis et innovandis, etiam in *Bulla Aurea* vel *Mare Magnum* nuncupatis, contentis et expressis. Quibus omnibus, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio ad hoc habenda, vel alia exquisita forma servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum praesentibus insererentur, pro expressis habentes, latissime hac vice, specialiter et expresse derogamus, nec non derogatum esse volumus, caeterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima martii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 1 mart. 1589, pont. an. IV.

XXXVII.

Dismembratio guberniorum civitatum Ostiensis et Veliternensis ab Ecclesia Ostiensi et Veliternensi, ut distinctus ab episcopo, et Camerae Apostolicae subiectus, gubernator eisdem praeficiatur [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Ex varietate temporum, ipsa quoque humana consilia quandoque variantur.

Causae faciendae dismembrationis. § 1. Sane Ostiensi et Veliternensi ecclesiis invicem perpetuo unitis, quibus bonae memoriae Alexander episcopus Ostiensis et Veliternensis, cardinalis Farnesius nuncupatus, dum viveret, praesidebat, per obitum eiusdem Alexandri episcopi et cardinalis, qui nuper apud Sedem Apostolicam debitum naturae persolvit, apud Sedem eamdem pastoris solatio destitutis; nos, animadvertentes gubernium civitatum Ostiensis et Veliternensis eidem Alexandro cardinali, quoad viveret, suisque forsan in dictis ecclesiis praedecessoribus, similiter quoad viverent, aut quoad eisdem ecclesiis Ostiensi et Veliternensi praeessent, commissum seu alias eisdem ecclesiis perpetuo unitum, si hoc tempore personis idoneis et benemeritis per nos deputandis committeretur, publicae et privatorum quieti, ac etiam Camerae Apostolicae utilitati plurimum consuleretur; propterea ab ecclesiis Ostiensi et Veliternensi praedictis gubernium et omnimodam iurisdictionem temporalem civitatum earumdem, ad hoc ut personis idoneis et benemeritis per nos et successores nostros in perpetuum simul vel separatim committatur, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudine, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo dismembramus et separamus, unionemque huiusmodi, si quae sit, dissolvimus, ac gubernium et iurisdictionem huiusmodi, ex nunc perpetuo dismembrata et separata, Camerae Apostolicae perpetuo etiam incorporamus et applicamus.

Dismembratio, de qua in rubrica.

Clausulae. § 2. Nec non praesentes litteras de subreptionis vitio aut intentionis nostrae defectu impugnari et invalidari nullatenus posse decernimus et declaramus.

Derogatio contrariorum. § 3. Non obstantibus, quatenus opus sit, nostra de non tollendo iure quaesito, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; nec non quibuscumque concessionibus de eodem gubernio quibusvis quomodocumque factis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die VI martii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 6 martii 1589, pont. an. IV.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

XXXVIII.

Confirmatio Pragmaticae super dote et immoderato luxu in civitate et comitatu Fulginatensi [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Praesides urbis Fulginatensis ad moderandum dotium muliebrisque ornatus luxum quamdam pragmaticam ediderunt. § 1. Gaudemus in Domino audientes abusus, qui in civitatibus nostris circa intolerabilem constitutionem dotium, et immoderatum luxum mulierum in vestitu et ornatu suo his temporibus irrepserunt, per parcos et continentes spectataeque modestiae ac timoratae conscientiae viros tolli penitus et aboleri. Id quod nuper in civitate nostra Fulginatensi provisum fuisse audivimus. Priores namque et consilium centum virorum dictae civitatis, provide considerantes has dotes et luxus mulierum multa in-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

commoda ac totalem multarum familiarum perniciem secum adferre, statuerunt et ordinarunt quod pro mulieribus dictae civitatis sive eam incolentibus, in saeculo nupturis, nemo unquam, cuiusvis status, gradus aut praeminentiae existens, audeat seu praesumat constituere, promittere, solvere et recipere, licet mulier sit haeres, tam in pecunia numerata, quam in auro, argento, gemmis, proventibus, vestibus et his similibus, etiam mobilibus ac se moventibus bonis, iuribus et actionibus, dotem semel vel pluries excedentem summam, quantitatem et valorem mille et ducentorum scutorum, decem iuliis pro quolibet scuto computatis; et pro mulieribus comitatus, dominii et districtus ipsius civitatis non plura quam ducenta scuta similia; si vero civibus de ordine consilii aut prioratus nubant, tunc et in talem casum possit dari usque ad dictam summam mille et ducentorum scutorum. Nec liceat contrahentibus aut quibusvis aliis personis tertiis contravenire huic statuto et ordinationi ullo pacto aut consensu, etiam iurato, aut medio cuiusvis dispositionis inter vivos aut ultimae voluntatis, vel praetextu eleemosynae, doni, praestiti, pignoris, cessionis, liberationis, negotiationis, mercaturae, exercitii artis, societatis, montis, census, banchi, officii, nec dando rem maioris pretii pro minore, quam valet, nec promittendo velle mori sine testamento, ut mulier succedat, nec causa dotandi iterum aut pluries, nec alio modo, titulo seu causa expressa et non expressa, directa vel indirecta, publica, tacita aut occulta possit fieri fraus contra verba et mentem huius statuti et ordinationis ad effectum ut vir aut mulier aut alii pro eis habeant plus dicta summa, et omne id quod cum quavis machinatione fiat, unde haec summa excedatur, tam nomine dotis quam supradotis, sit insimul cum iuramento nullum et invalidum ipso iure, absque ulla declaratioue, et per praesumptionem iuris et de iure; et quilibet contra faciens, ut praefertur, in poenam quingentorum scutorum incidat, pro tertia delatori, qui erit secretus, et pro alia gubernatori et praetori dictae civitatis pro tempore existentibus, videlicet illi qui praeveniet contra transgressores et altera partibus Camerae Apostolicae applicandorum; et nihilominus, soluta vel non soluta dicta poena, omne id quod ultra dictam poenam a quavis persona excessum fuerit, ipso facto sit, ut praefertur, applicatum. Praeterea qui constituit et dat seu promittit aliquo modo ultra dictam summam suo haeredi aut successori, vel mulieri, propter quam data fuisset aliquo tempore, adveniente casu restitutionis, nequeat petere id quod plus fuerit, et perdat omnem actionem in et ad hoc sibi competentem, et hoc plus, ipso iure, applicetur ut supra. Ad haec quicumque contravenerit quocumque modo, ut praefertur, adveniente casu restitutionis, perdat omnino maritus aut suus haeres vel successor omnem quartam partem ordinationum et statutorum dictae civitatis, et quodvis aliud quod posset habere aut praetendere ab uxore pro qualibet dispositione inter vivos, aut causa ultimae voluntatis, ita ut omnis actio et titulus nullus sit quem posset habere aut praetendere in bonis aut haereditate uxoris; et quod omnes similes contractus aut privatae scripturae desuper faciendae sint, non solum quoad quantitatem excessam, sed quoad omnia, ipso iure nulli et invalidi, et vigore eorum nulla executio fieri possit. Necnon prohibuerunt omnibus et singulis notariis, ne audeant sive praesumant rogare se de aliquo instrumento quod sit contra dictam prohibitionem, nec facere scripturam incertam aut se referentem apocae

Taxa dotis pro mulieribus civitatis, et comitatus constituta.

Poenae contra transgressores.

Notariis vetitum instrumenta conficere contra formam huius statuti.

privatae, aut alteri scripturae aut hominis arbitrio, sub poena falsi et ducentorum scutorum pro quolibet, qui contrafaciet, ut praefertur, applicandorum, et huiusmodi contractus sint nulli et invalidi ipso iure, et nullius fidei, ipsique notarii intelligantur nihilominus privati in perpetuum suis officiis et etiam notariatibus. Insuper, quod nulla persona tamquam media possit intervenire aut alias praesumat facere apocam privatam, aut esse testis in contractu aut apoca, quae sit contra dictam prohibitionem, sub poena ducentorum scutorum incurrendorum et applicandorum, ut praefertur, et facti sint similiter nulli et invalidi. Praeterea, quod similes contractus, licet non sint contra praemissa, fieri nequeant nisi a notariis matriculatis in collegio Fulginatensi, qui sint obligati infra terminum decem dierum, postquam fecerint, dare in notam prioribus pro tempore existentibus diem, annum et nomina contrahentium, summam, quantitatem et pacta instrumenti aut apocae; et ipsi priores teneantur notificare in primo consilio publico, quod fiet post dictam notificationem, sub poena ducentorum scutorum per quemlibet notarium et priorem incurrenda, et, ut praefertur, applicanda. Quod si notarius externus aut non matriculatus fecerit, ut praefertur, contractus huiusmodi nullus existat ut supra, et habeatur pro infecto, nec detur fides testibus, cuiusvis gradus, dignitatis aut numeri existentibus. Et ut fraus fieri non possit in dando aut constituendo dotes, antequam nubat mulier, et postea allegando quod cum fructibus dos crevit, declararunt quod dos debeat aestimari et valutari in tempore consummati matrimonii; quodque omnis promissio, conventio et dotatio excedens id quod dictum est, facta cum conditione et in eventum quod praemissa revocarentur aut eis derogaretur, aut possit obtineri derogatio a superioribus, aut non observarentur, nulla sit, et facta in fraudem praesentis ordinationis. Ac pro arredo, capsis, cunis et suis finimentis mulierum dictae civitatis sit valoris dumtaxat centum scutorum similium, mulierum vero comitatus, dominii et districtus viginti scutorum similium. Ad hoc quod mulieres non possint gerere ullius generis vestes, zimarras, sottanas nec farriolos, aut capottas telae aureae aut argenteae, verae vel falsae, simplicis aut mixtae; nec possint uno et eodem tempore portare plusquam unam vestem aut zimarram vel sottanam sericeam, et in eis, et etiam in laneis aut alterius generis aut mixturae, non possit fieri ornatus aliquis, nisi in busto et manicis, et parte extrema et ante; et ornatus qui permittitur, non excedat summam quinque scutorum similium ad summum; ipseque ornatus, etiamsi non excedat hanc summam, fieri non possit ex auro vel argento, vero seu ficto, nec simplici aut mixto, nec ex aliquibus lapillis pretiosis aut aliis gemmis, veris seu fictis, licet sint vilissimi pretii, nec de racomo aut smalto; et quia longior vestis in talis quamdam videtur adferre gravitatem mulieribus, permiserunt ut mulieres possint uti vestibus longioribus circa talos, dummodo non excedant ad summum duos palmos manus; ac quod in capita non possint portare ornatum cuiusvis generis excedentem summam quindecim scutorum, nec possint habere in digitis plusquam duos annulos, nec excedant summam viginti quinque scutorum, nec manilia in brachiis nisi sint aurea, et non excedant quindecim scuta; nec possint gerere in collo aut circum humeros coronas aut catenas aut alia ornamenta, quae in totum excedant viginti quinque scuta, nec cingula cuiusvis generis, in quibus sit aurum vel argentum, nec mar-

Decretum quoque ut instrumenta dotalia a notariis matriculatis tantum fieri possint.

Definita quantitas ornamentorum, etc.

Modus in vestibus servandus.

garitas, gemmas aut lapides pretiosas, veras aut falsas, nec coronas odoratas. Quod vestes ex drappo non possint fieri, nisi ex drappis textis in dicta civitate. Et quia damnosum esset si non possint geri vestes iam factae ex drappo externo, quod huiusmodi vestes possint geri usque dum fuerint lacerae, sed cum moderatione praedicta. Quodque omnes et singulae mulieres in publicatione horum statutorum et ordinationum, huiusmodi vestes habentes, debeant infra quindecim dies post dictam publicationem comportari facere ad priores aut alios ad id deputatos, quae a cancellario dictae civitatis describi debeant et bollari, et si quae consignari facere neglexerit dicto tempore, non admittatur amplius ad assignationem et descriptionem, et si portaverit, incurrat poenam infrascriptam. Ac quod mulieres, quae huic reformationi contravenerint, ultra amissionem rerum in quibus contravenerint, incidant in poenam centum scutorum pro qualibet vice, pro una delatori, qui tenebitur secretus, et alia dictae Camerae, ac reliqua partibus gubernatori et praetori, videlicet illi qui praeveniet in procedendo contra transgressores, applicandorum, et executio contra nuptas contravenientes fieri poterit etiam contra earum viros. Et pro praemissorum maiori observatione praeceperunt quibusvis sartoribus et quibusvis aliis artistis, ut post praesentium publicationem, nullus audeat laborare contra praemissa, sub poena trium tractuum cordae, et viginti quinque scutorum qualibet vice, qua contraventum fuerit, ut praefertur, applicandorum. Nec non donum, quod fit a compatribus aut commatribus pueris dum baptizantur, aut sudariolum et quidvo aliud quod commatres compatribus aut aliae quaevis personae dictorum puerorum consanguineae vel attinentes seu non consanguineae donant, non excedat quinque iulios; et semel dumtaxat id fieri possit, videlicet tempore baptismi; et donum, quod fieri solet tempore Nativitatis Domini nostri Iesu Christi aut aliis anni temporibus inter compatres et commatres, non excedat duo scuta, id fiat dumtaxat in anno et una vice; ac quod priores pro tempore existentes aut alii deputandi, quando in principio eorum magistratus iurant coram gubernatore, iurent specialiter de faciendo observari omnia et singula capitula praedicta; et illo instanti debeant similiter instare coram ipso gubernatore ut illa observari faciat; et habita per eos notitia quod quoquomodo fuerit contraventum, debeant certiores facere de hoc gubernatorem et praetorem, et continuo instare ut procedatur contra transgressores; et cuilibet ex praemissis teneantur priores sub poena privationis eorum magistratus et quinquaginta scutorum pro quolibet et qualibet vice, ut praefertur, applicandorum. Postremo, quod omnis derogatio praesentium capitulorum et reformationis obtenta, ad instantiam cuiusvis personae, ac cuiusvis conditionis et praeeminentiae, pro qualibet causa necessaria et urgentissima, a quovis superiore, etiam motu proprio a nobis seu pro tempore existente Romano Pontifice sit nulla et invalida, nisi prius his fuerit legitime citata Communitas dictae civitatis cum cedula in scriptis: et in huiusmodi casu priores pro tempore existentes aut alii deputati debeant congregari, facere consilium, et id totum notificari sub poena praefata, ut praefertur, applicanda. Quodque contra omnes et singulos transgressores in omnibus et singulis possit procedi ex officio et per inquisitionem.

Poenae in transgressores.

De donis inter compatres et commatres.

Iuramentum a prioribus praestando super observantia praesentis statuti.

Quaelibet derogatio nulla nisi prius audita Communitate fiat.

§ 2. Quocirca cupientes praemissa omnia et singula inviolabiliter observari, motu proprio, non ad dilectorum filiorum communitatis et hominum dictae

Huiusmodi statuta confirmat Pontifex, semperque observari iubet.

civitatis aut aliorum pro eis nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula statuta, ordinationes, prohibitiones et decreta praedicta, prout si vulgari idiomate, quo conscripta fuerunt exprimerentur et denotarentur, laudamus, perpetuo approbamus et confirmamus: omnesque et singulos tam iuris, quam facti et solemnitatum, etiam verbalium, forsan omissarum, defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus; et pro abundantiori cautela, maiorique ipsorum statutorum, praeceptorum et decretorum aliorumque praemissorum efficacia et observatione, etiam nos per eadem verba, statuta, ordinationes, praecepta et decreta de novo facimus, statuimus, ordinamus, praecipimus et decernimus, atque inviolabiliter et perpetuo observari, et executioni per illos, ad quos spectat, inconcusse demandari volumus et iubemus.

Omnem derogationem nullam declarat, nisi obtineatur citata bis Communitate.

§ 3. Decernentes quod his statutis, ordinationibus, praeceptis et decretis per nos et successores nostros Romanos Pontifices nunquam sufficienter derogatum esse censeatur, nisi ultra duas citationes eidem communitati faciendas, ut praefertur, in publica signatura, proposita supplicatione cum praesentium insertione, derogatio fuerit concessa.

Clausulae pro perpetua huius constitutionis firmitate.

§ 4. Quodque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari ac diffiniri debere; nec non irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae civitatis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, approbatis et innovatis: quibus omnibus, eorum tenores praesentibus, pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die x martii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 10 martii 1589, pont. an. IV.

XXXIX.

Statuitur quod in perpetuum in omnibus et singulis metropolitanis, cathedralibus, collegiatis et parochialibus ecclesiis, in Portugalliae et Algarbiorum regnis, matutina officia maioris hebdomadae, et Resurrectionis Dominicae, populo praesente, non amplius intempestiva nocte celebrentur [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romani Pontificis providentia de religiosa divini cultus observatione et animarum salute semper sollicita, diligenter circumspicit ut divina officia et sacrae preces, quae publice in ecclesiis, fideli populo praesente, ab ecclesiasticis personis Deo persolvuntur, ita devote et decenter, horis, temporibusque opportunis, fiant, ut omnis scandali materia removeatur, omnis peccandi occasio, quae, diabolo suadente, noctu potissimum in multitudinis frequentia solet existere, pervigili cura amputetur.

§ 1. Cum igitur nos, piorum et fide

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Decretum de quo in rubrica.

dignorum virorum testimonio, cognoverimus in Portugalliae et Algarbiorum regnis morem inolevisse ut in ecclesiis eorum regnorum officium matutinum quintae et sextae feriarum ac sabbati maioris hebdomadae, nec non etiam ipsius Resurrectionis Dominicae nocte intempesta recitetur, et ex hoc plurima incommoda multaeque peccandi occasiones suboriantur; nos, incommodis et scandalis huiusmodi, quantum fieri potest, occurrere cupientes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, hunc morem et consuetudinem recitandi officium matutinum intempesta nocte dictis diebus ab ipsis ecclesiis, in quibus ad huiusmodi matutinum audiendum populus concurrere solet, apostolica auctoritate tenore praesentium, penitus removemus et abolemus: nec non harum serie statuimus et ordinamus quod in posterum, perpetuis futuris temporibus, in omnibus et singulis metropolitanis, cathedralibus, collegiatis, parochialibus et monasteriorum tam virorum quam mulierum ecclesiis, in dictis regnis Portugalliae et Algarbiorum consistentibus, in quibus, ut dictum est, publice matutina officia supradictae maioris hebdomadae ac Resurrectionis dominicae, populo praesente, recitantur, eadem matutina officia supradictarum quintae et sextae feriarum et sabbati eiusdem hebdomadae, ea diei hora celebrari debeant, ut ante vel saltem in ipso solis occasu absolvantur, matutinum vero Resurrectionis dominicae non intempesta nocte, sed in aurora recitetur.

Data ordinariis commissio huiusmodi decretum exequendi.

§ 2. Praecipientes in virtute sanctae obedientiae omnibus et singulis archiepiscopis, episcopis, abbatibus et caeteris ecclesiarum praelatis, quatenus in civitatibus et dioecesibus propriis, praesentes nostras litteras publicari, ac omissa omnino dictorum officiorum nocturno tempore recitatione, curent atque efficiant ut huiusmodi matutina trium dierum officia ante vel saltem in ipso solis occasu, sicuti iam dictum est, absolvantur; paschale vero matutinum officium in aurora recitetur, propositis poenis pro eorum arbitrio; contradictores quoslibet auctoritate apostolica compescendo.

Derogatio contrariorum.

§ 3. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum et aliorum quorumcumque, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem ecclesiis, monasteriis, domibus et locis, illorumque capitulis, superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus; caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides.

§ 4. Ceterum, quia difficile foret, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVIII martii MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 18 martii 1589, pont. an. IV.

XL.

Directum supremumque dominium super castra a monasterio Farfensi dependentia, quae tamen in Statu Ecclesiastico existunt, Sedi et Camerae Apostolicae asserit, reservato eidem monasterio et abbatibus dominio utili [1].

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Romanum decet Pontificem, pro varietate temporum et populorum sibi subiectorum indigentia, ipsa quoque variare consilia.

Castra omnia in Statu Ecclesiastico existentia, quae temporali abbatis dominio suberant, Sedi Apostolicae et Camerae asserit.

§ 1. Sane, cum nuper Beatae Mariae Farfensis, nullius dioecesis, provinciae romanae, ac S. Salvatoris de Scantriglia Sabinensis dioecesis invicem aut alias perpetuo unita monasteria Sancti Benedicti, vel alterius Ordinis, quae bonae memoriae Alexander episcopus Ostiensis, cardinalis Farnesius nuncupatus, ex concessione seu dispensatione apostolica in commendam ad eius vitam obtinebat, commenda huiusmodi per obitum ipsius Alexandri episcopi cardinalis nuper apud Sedem Apostolicam defuncti, cessante, adhuc eo, quo ante commendam ipsam vacabant modo, vacarent; nos, provide considerantes quod si nonnulla castra, terrae et loca in Statu temporali S. R. E. consistentia, quae spirituali ac temporali iurisdictioni ipsorum monasteriorum et illorum, pro tempore, abbatis seu commendatarii subesse dignoscuntur, ab ipsis monasteriis, quoad temporalem iurisdictionem, perpetuo separarentur, Sedique et Camerae Apostolicae immediate subiicerentur seu applicarentur et unirentur, et hoc proferto eorumdem castrorum, terrarum et locorum quieti et commoditati consultius prospiceretur, ac dilecti filii illorum originarii et incolae in pacis et iustitiae semitis, ac fide et devotione erga dictam Sedem facilius contineri, et a noxiis securius praeservari possent; habita super his omnibus cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, de ipsorum consilio ac apostolicae potestatis plenitudine, castra, terras et loca in statu temporali S. R. E. dumtaxat consistentia, spirituali et temporali iurisdictioni, ac forsan soli proprietati et directo dominio, seu etiam superioritati et recognitioni dictorum monasteriorum subiecta, quorum omnium et singulorum nomina, denominationes, nuncupationes, situationes, confines, vocabula, qualitates, quantitates, annexa, connexa, verosque et annuos valores praesentibus pro sufficienter et singillatim expressis haberi volumus, salvis tamen integre et sine ulla diminutione remanentibus praedictis monasteriis, illorumque abbatibus et commendatariis futuris in perpetuum, spirituali iurisdictione, aliisque infra dicendis super praedictis castris, terris et locis omnibus, nec non tam spirituali quam temporali iurisdictione ac proprietate, dominio, superioritate et recognitione praemissis super castro Capradossi in Regno Neapolitano existente, aliisque castris, terris et locis extra Statum temporalem eiusdem S. R. E. existentibus, si quae sunt, quoad iurisdictionem temporalem in vassallos, ac illius exercitium, ac etiam ratione solius proprietatis et directi dominii, seu etiam superioritatis et recognitionis, ac etiam emolumenta quaecumque ex dicta iurisdictione temporali illiusque exercitio tantum provenientia, videlicet poenas maleficiorum, confiscationes bonorum, non tamen infrascriptorum, proventus damnorum datorum, officialiumque iusdicentium et cancellariorum; nec non palatium situm in castro Podii Mirteti pro residentia gubernatoris dictorum castrorum, terrarum et locorum per nos et successores nostros Romanos Pontifices ac Sedem Apostolicam in posterum perpetuo deputandi, ab eisdem monasteriis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo separamus, dividimus et dismembramus, illaque Sedi et Camerae nostrae Apostolicae unimus, applicamus, incorporamus et appropriamus, ita ut omnimoda iurisdictio temporalis ac proprietas seu directum dominium ac etiam

superioritas super dictis castris, terris et locis aliisque, ut supra, separatis et applicatis, penes easdem Sedem et Cameram Apostolicam deinceps, perpetuis futuris temporibus, remaneant et sint; nec monasteria praedicta, eorumve pro tempore abbates seu commendatarii ullum unquam in illis ius, ullamve actionem habere seu praetendere possint.

Incolas dictorum castrorum ab omni dominio temporali abbatis liberat.

§ 2. Et ad hunc effectum omnes et singulos utriusque sexus incolas, habitatores et personas eorumdem castrorum, terrarum et locorum ab omni temporali iurisdictione, potestate, auctoritate, subiectione, dominio, regimine, superioritate pro tempore existentis abbatis seu commendatarii dictorum monasteriorum, eiusque vicariorum, locatenentium, officialium et ministrorum praesentium et futurorum, et a praestatione cuiuscumque iuramenti, homagii, vassallagii, fidelitatis et cuiuscumque alterius servitutis ratione temporalis huiusmodi iurisdictionis dumtaxat quomodolibet debitorum, ut posthac in perpetuum nullum alium, praeter Romanum Pontificem, Sedemque et Cameram praedictam, quoad temporalem iurisdictionem, et alia praemissa in superiorem recognoscant, etiam perpetuo eximimus, absolvimus et liberamus.

Si quae in posterum quacumque ex causa ad monasterium Farfense devolvi contigerit ad Cameram apostol. vult devolvi, quoad supremum dominium.

§ 3. Ac insuper quandocumque dicta castra, terras et loca in statu temporali S. R. E. consistentia, proprietati directoque dominio, seu etiam superioritati et recognitioni dictorum monasteriorum, ut supra, subiecta, quae in feudum vel censum aut recognitionem ab aliis forsan possidentur, ob canonem vel censum aut recognitionem non solutam vel lineam finitam, sive ob pacta non servata, aut ex alio quovis capite devolvi contingat, illa ex nunc, prout ex tunc et e contra, quoad directum dominium et temporalem iurisdictionem huiusmodi, non amplius ad praedicta monasteria, sed ad ipsam Sedem et Cameram Apostolicam perpetuo devolvi debere volumus, decernimus et declaramus.

Alia vero bona ad abbatem devolvi.

§ 4. Cetera vero bona in dictis castris, terris et locis, ut supra separatis et applicatis, illorumque territoriis existentia, ab abbatibus seu commendatariis dictorum monasteriorum in emphytheusim sive livellum quibusvis personis concessa, seu alias possessa, si quandocumque quovis capite devolvantur, aut etiam ob delictum fisco incorporanda veniant, eisdem monasteriis, illorumque abbatibus, seu commendatariis, quoad directum et verum dominium, perpetuo reservamus, illisque devolvi specialiter et expresse decernimus per praesentes.

Bonorum in emphyteusim concessorum locationes, nomine Camerae Apostolic. renovari mandat.

§ 5. Ac praeterea volumus quod supradicta bona in emphytheusim sive livellum vassallis dictorum monasteriorum hactenus vigore statutorum aut alias quomodolibet locari vel renovari solita seu debita, posthac eisdem non amplius uti eorumdem monasteriorum vassallis, sed tamquam eorumdem castrorum, terrarum et locorum originariis et incolis, nobis et Sedi et Camerae Apostolicae subiectis, ac aliis vassallis nostris, servata tamen forma circa huiusmodi renovationes et locationes in reliquis omnibus servari solita, locari seu renovari debeant.

Dominium utile monasterio abbatibusque reservat.

§ 6. Declarantes quod omnes castrorum, terrarum et locorum, sic ut praefertur, separatorum et applicatorum, ac etiam, ut supra devolvendorum canones, census, recognitiones, laudemia, regalia, gabellae, decimae praestationesque reales ac etiam personales, non in vim solius iurisdictionis temporalis aut illius exercitii aliorumque, ut supra separatorum et applicatorum, praecipi et iuberi consuetae, sed vigore statutorum et consuetudinum dictorum monasteriorum pretio aestimabiles, et ipsis monasteriis illorumque abbatibus et commendatariis, ad

instar caeterorum emolumentorum, ex dictis castris percipi solitorum, annuatim, seu alias praestari solitae, domus etiam, palatia caeteraque omnia bona, fructus, redditus, proventus et quocumque nomine nuncupata iura emolumentaque universa, cuiuscumque generis, qualitatis et quantitatis existant, ad supradicta monasteria spectantia, et ex dictis castris et illorum incolis, ut supra, fundisque, molendinis, fluminibus, aquarum decursis, territoriis, nundinis et alias quomodolibet et undecumque, praeterquam ex dicta temporali iurisdictione et illius exercitio provenientia et ut supra proventura, sub praedictis separatione, divisione, dismembratione, unione ac applicatione, appropriatione et incorporatione non comprehendantur, minimeque comprehensa, sed iisdem monasteriis futurisque pro tempore illorum abbatibus seu commendatariis perpetuo reservata sint et esse censeantur; illaque omnia praedicta abbates seu commendatarii percipere, exigere et levare, ac in suos et dictorum monasteriorum usus et utilitatem convertere, iisque omnibus uti, frui, potiri et gaudere libere et licite perpetuo possint et valeant, prout alii abbates seu commendatarii dictorum monasteriorum hactenus facere potuerunt, seu etiam debuerunt et fecerunt.

Nundinarum officiales ab abbate deputandi.

§ 7. Atque decernentes, pro bono regimine nundinarum, quae in territoriis dictorum monasteriorum quotannis fieri solent, quod ipsi abbates sive commendatarii, non obstante castrorum, terrarum et locorum supradictorum separatione et applicatione, ut supra facta, posthac in perpetuum soli et perpetui earumdem nundinarum gubernatores existant; ipsique soli, absque interventu gubernatoris a nobis et successoribus nostris, ac Sede Apostolica in dictis castris, terris et locis pro tempore deputandis, unum vel plures officiales, iudices seu commissarios deputare possint, qui in dictis nundinis praesint, ac in quibuscumque causis civilibus, criminalibus et mixtis inter mercatores et dictorum castrorum, terrarum et locorum originarios et incolas aut alias quascumque personas illuc convenientes, tempore et occasione dictarum nundinarum movendis, iisdemque durantibus nundinis, etiam in ipsos vassallos ius et iustitiam exerceant et faciant, ac pro quibuscumque criminibus, siquae forsan ibidem committentur, supradictos omnes, poenis etiam capitalibus, si opus fuerit, afficiant et coerceant.

Clausulae pro perpetua praesentis constitutionis observantia.

§ 8. Sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac ipsos sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Obstantium derogatio.

§ 9. Non obstantibus praemissis, et quatenus opus sit, felicis recordationis Symmachi et Pauli II aliorumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum de rebus Ecclesiae non alienandis, nostraque de iure quaesito non tollendo, ac aliis apostolicis ac in provincialibus synodalibusque et universalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; nec non monasteriorum praedictorum erectionibus, fundationibus et dotationibus, illorumque Ordinis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis illis eorumque abbatibus, superioribus, conventibus et perso-

nis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac nos et Sedem praedictam, etiam ad imperatorum, regum, ducum vel aliorum instantiam, seu illorum contemplatione et intuitu, ac etiam motu proprio ac consistorialiter vel alias quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus etiamsi de illis specialis, specifica et individua, non autem per clausulas idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda esset eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse, ac latissime derogamus, ac derogatum esse et censeri volumus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die VI aprilis MDLXXXIX, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 6 aprilis 1589, pont. an. IV.

XLI.

Diversa statuta pro civitate Beneventana[1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Procemium. Paterna nostra charitas, qua fideles omnes, sed praecipue subditos nostros, complectimur, nos admonet ut eorum saluti et commodis, quantum cum Domino possumus, consulamus.

Nonnulla concedit Beneventanis. § 1. Hinc est quod nos, supplicationibus dilectorum filiorum communitatis et hominum civitatis nostrae Beneventanae nomine, per dilectum filium Ioannem Dominicum Ursum, eorum ad nos destinatum oratorem, nobis humiliter porrectis, inclinati, ipsis communitati et hominibus infrascripta gratiose perpetuo concedenda duximus.

Archiepiscopo mandat, ut populo pontificio nomine benedicat. § 2. Primum igitur universum populum civitatis et comitatus Beneventani, illiusque singulares personas apostolica benedictione nostra benedicimus, et ad hoc venerabili fratri archiepiscopo Beneventano per praesentes mandamus ut in ipsa civitate ad statutam diem generalem processionem indicat, qua solemniter peracta, ipsum populum a quibusvis censuris ecclesiasticis per eos hactenus ignoranter quomodolibet incursis, auctoritate nostra absolvat, ac nostro nomine in universum publice benedicat.

Vicarii generales archiepiscopi coram syndicis sistere debeant. § 3. Insuper auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo statuimus quod vicarii eiusdem archiepiscopi Beneventani in spiritualibus generales pro tempore in fine eorum officii, sindicatui pro causis ab eis per viam appellationis a vicariis temporalibus ipsius civitatis interpositae cognitis et decisis stare; eorum auctoritate syndici duo viri ecclesiastici ab archiepiscopo nunc et pro tempore existente, vel a nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus eligendi esse debeant.

Statuta nuper edita circa officia damnor. datorum servanda. § 4. Quodque statuta et ordinationes eiusdem comitatus noviter factae circa officia dominorum dictorum Cacapani, iudicum, mercatorum et aliorum officiorum dictae civitatis, et causas desuper movendas per officiales dictae civitatis, nunc et pro tempore existentes, prout iacent, servari debeant.

Quolibet anno conservator. huiusmodi statutorum eligendi. § 5. Et quod electio conservatorum eorumdem statutorum et ordinationum a consiliariis eiusdem civitatis, iuxta eorumdem statutorum formam, fieri et observari debeat, finito tamen praesenti anno modernorum dictorum statutorum conservatorum.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Contra regnicolas Beneventanis molestos procedendum.

§ 6. Praeterea, quod si Padulentes aut alii regnicolae ad iurisdictionem et territorium Beneventanum perturbandum accesserint, contra eos a gubernatore et aliis officialibus dictae civitatis rigorose procedi, populusque dictae civitatis totis eius viribus praemissis auxilium praebere, seque in possessione, in qua existit eiusdem territorii manutenere debeat etiam perpetuo statuimus et ordinamus.

Talibus statutis praesentibusque litteris semper standum.

§ 7. Nec non statuta et ordinationes huiusmodi, omniaque alia praemissa, ac praesentes nostras litteras nullo unquam tempore quovis quaesito colore vel ingenio, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio seu intentionis nostrae defectu notari vel impugnari, aut etiam ad quorumvis instantiam revocari, cassari, annullari, reduci vel retractari posse, sed illas semper validas et efficaces fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari; dictisque civitati, comitatui, consiliariis et populo huiusmodi suffragari debere; sicque per quoscumque iudices et commissarios ac etiam delegatos, quacumque auctoritate et potestate fungentes ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritumque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari decernimus et declaramus.

Quibuscumque non obstantibus

§ 8. Non obstantibus, constitutionibus quatenus opus sit, felicis recordationis Pii Papae IV praedecessoris nostri, per quas expresse cavetur quod omnes et singulae litterae seu concessiones apostolicae, quae aliqua ex parte quavis ratione, seu etiam directe vel indirecte, principaliter, secundarie vel accessorie aut alias quovis modo Camerae Apostolicae qualecumque minimum praeiudicium vel interesse, gravamen seu detrimentum concernere censerentur, intra tres menses a die illarum impetrationis computandos, in eadem Camera praesentari ac in illius libris registrari debeant; alioquin, lapsis tribus mensibus, huiusmodi gratiis et concessionibus praedictis non praesentatis, minusque registratis, in iudicio et extra illud nullatenus fidem facere possint; et tanquam non concessae ac nullae eo ipso et invalidae nulliusque roboris vel momenti sint et esse censeantur ac nemini suffragari valeant. Itaque consiliarii praedicti aut alii in praemissis interesse habentes ad praesentes nostras litteras, ut praemittitur praesentandas et registrandas infra praedictum, ut praefertur, praefixum vel quodvis aliud tempus minime teneantur, nec eaedem praesentes litterae nostrae ob illarum non praesentationem nec registrationem huiusmodi, nullae aut invalidae dici aut censeri possint, sed validae et efficaces existant; eisdemque consiliariis et populo suffragari debeant in omnibus et per omnia, perinde ac si infra tempus praefixum huiusmodi praesentatae et registratae fuissent; et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis adhibenda fides

§ 9. Volumus autem quod earumdem praesentium litterarum copiis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibeatur, quae ipsismet praesentibus litteris nostris adhiberetur, si realiter et originaliter exhiberentur et ostenderentur.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XIII septembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 13 septembris 1589, pont. an. V.

XLII.

Confirmatio synodi provincialis Mexicanae [1].

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Romanum Pontificem, quem Dominus noster Iesus Christus universis ecclesiis praeesse voluit, illarum praesertim, quae in remotis terrarum orbis partibus et sepositis gentium verum Dei cultum ignorantium oris noviter evectae fuerunt, decet curam assiduam gerere, ut ea, quae a praelatis iuxta sacrorum canonum statuta prudenter constituta fuerunt, ab omnibus inviolabiliter observentur.

Episcopi regni Mexicani synodum coegerunt editis in ea nonnullis statutis.

§ 1. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte venerabilium fratrum archiepiscopi Mexicani, et aliorum episcoporum illius suffraganeorum et comprovincialium petitio continebat quod cum ipsi, pro salubri directione suarum ecclesiarum divinique cultus augmento et populorum sibi commissorum salute, sanctorum patrum et Concilii Tridentini decretis inhaerentes, synodo provinciali indicta, nonnulla statuta et ordinationes edidissent, et ne super illorum recognitione imposterum a quoquam curiose quaeri aut quovis modo dubitari possit, illa ad nos, Sanctamque Sedem Apostolicam per dilectum filium Franciscum de Beata scholasticum ecclesiae Tlaxcallensis, virum nobilitate, doctrina et prudentia praestantem, loco unius ex comprovincialibus episcopis, qui ad ea eligendus merito fuisset, ad nos nominatim destinatum re ipsa transmiserunt.

Quae Romam confirmanda transmiserunt.

Approbarique petierunt.

§ 2. Cumque archiepiscopus et episcopi praedicti nobis humiliter supplicari fecissent quatenus illa recognoscere et in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Statuta eorum examen commisit Congregationi Concilii.

§ 3. Nos, curam et sollicitudinem archiepiscopi et episcoporum praedictorum circa gregem dominicum sibi commissum, eiusdemque Francisci fidem et diligentiam plurimum in Domino commendantes, iustisque ipsorum desideriis satisfacere volentes, huiusmodi ordinationes et statuta venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus super interpretatione decretorum Concilii Tridentini deputatis, nomine et auctoritate nostra examinanda et recognoscenda tradidimus, qui, diligenti perquisitione et longo examine in praemissis adhibito, illa iuxta formam praesentibus introclusam eodem nomine et auctoritate recognoverunt.

Et in omnibus regni Mexicani ecclesiis publicari observarique praecipit.

§ 4. Ut igitur ordinationes et statuta huiusmodi auctoritate nostra, ut praefertur, examinatae et recognitae ab his ad quos spectat, ut decet, observentur, archiepiscopo et episcopis praedictis et eorum cuilibet per praesentes committimus et mandamus ut statuta et ordinationes praedictas in ecclesiis suis solemniter publicantes, illas ab omnibus et singulis, ad quos pertinet, et cuiusvis Ordinis regularibus et exemptis, nec non ab ecclesiis in partibus illis imposterum erigendis, donec synodum provincialem similiter coegerint, auctoritate nostra faciant inviolabiliter observari; contradictores per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo.

Derogat contrariis.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quibusvis illarum partium et ecclesiarum statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis et litteris apostolicis illis eorumque praesulibus et quibusvis aliis personis quomo-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium. — De residentia ab iis, qui in regno Mexicano ecclesiastica obtinent beneficia, facienda, vide, quae decrevit idem Sixtus V, constitut. CLVIII, sup. fol. 124.

dolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptiorum fides.

§ 6. Et quia difficile foret, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXVIII octobris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 28 octobris 1589, pont. an. V.

XLIII.

Capitulo et canonicis ecclesiae Coloniensis interdicitur quominus bonorum ad mensam capitularem pertinentium locationes fiant ultra triennium[1].

Dilectis filiis, Capitulo et canonicis ecclesiae Coloniensis

Sixtus Papa V.

Dilecti Filii salutem et apostolicam benedictionem.

Mensae capitulari multa damna illata ex locationibus bonorum ad eam spectantium.

§ 1. Fide dignorum relatibus nuper accepimus mensam capitularem ecclesiae Coloniensis propter multas et varias locationes et concessiones bonorum ad mensam eamdem spectantium, contra canonicas sanctiones factas, varia damna suscepisse, et, nisi de opportuno provideatur remedio, accepturam fore.

Huiusmodi locationes ultra triennium inconsulta Sede Apostolica fieri vetat.

§ 2. Nos igitur, advertentes Ecclesiae patrimonium non esse indebite dissipandum, quin potius Dei ministros illo, prout tot sanctionibus legitimis cautum est, uti debere, discretioni vestrae per praesentes in virtute sanctae obedientiae committimus et mandamus ne imposterum alienationes, pignorationes bonorum huiusmodi, seu locationes ultra triennium fieri, Sede Apostolica inconsulta, permittatis, alioquin in sententias, censuras et poenas

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

a felicis recordationis Paulo PP. II et aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris contra alienantes bona ecclesiastica inflicta, et vos incursuros esse sciatis, a quibus absolutionis beneficium, nisi a nobis aut Sede Apostolica praedicta, ac ablatis aut alienatis restitutis, consequi minime poteritis; ac quidquid contra praemissa a vobis attentatum fuerit, irritum esse intelligetis.

Sub poenis alienantibus bona ecclesiastica inflictis.

Et actus nullitate.

Male alienata mensae restitui.

§ 3. Interim male alienata pro conscientiae vestrae exoneratione eidem mensae vestrae restitui procurabitis.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die secunda decembris MDLXXXIX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 2 decembris 1589, pont. an. V.

XLIV.

Gubernatori Urbis restituitur facultas cognoscendi causas civiles una cum vice-camerario[1].

Ven. fratri Hieronymo archiepiscopo Ragusino almae Urbis nostrae gubernatori

Sixtus Papa V.

Ven. Frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Archiepiscopo Ragusino gubernatori Urbis deputato.

§ 1. Cum te nuper almae Urbis nostrae gubernatorem cum familia, salariis, emolumentis, honoribus et oneribus solitis, et cum eisdem facultatibus, iurisdictionibus, auctoritatibus, quibus dilectus filius noster Marianus cardinalis de Camerino nuncupatus ultimo, dum gubernatoris munere fungeretur, utebatur, auctoritate apostolica, per alias nostras similes litteras constituerimus et deputaverimus, prout in dictis litteris plenius continetur.

Causas civiles cognoscendi facultatem restituit.

§ 2. Nos, qui pridem, certis suadentibus causis, ab ipso gubernatoris officio eiusque tribunali causas omnes civiles,

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

quae antea ab ipso gubernatore eiusque ministris et iudicibus cognosci, decidi et terminari consueverant et debebant, separavimus, et officio vice-camerarii tunc a nobis erecto applicavimus, tuae ac tui officii huiusmodi dignitati, necnon collitigantium commoditati ac citiori causarum praedictarum expeditioni consulere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, fraternitati tuae causas omnes civiles, coram te tuisque iudicibus et ministris introducendas, per te ipsum vel eosdem iudices et ministros audiendi, cognoscendi, decidendi fineque debito terminandi facultatem facimus.

Notariumque ad hoc deputandi.

§ 3. Nec non unum ex duobus notariis causarum civilium huiusmodi ad tuum tribunal revocandi et retinendi facultatem cumulative cum ipso vice-camerario, ita ut locus detur praeventioni, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

Derogat contrariis.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac regula nostra de iure quaesito non tollendo, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non facultatibus moderno et pro tempore existenti vice-camerario super iurisdictione civilium huiusmodi exercenda, etiam sub quibusvis tenoribus et formis, clausulis et decretis, etiam titulo oneroso pro subventione Sedis Apostolicae, etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, ac alias quomodolibet per nos concessis. Quibus omnibus, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, ad effectum praesentium dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die x martii MDXC, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 10 martii 1590, pont. an. v.

XLV.

Collegio Societatis Iesu in civitate Tornacensi erecto prioratus de Englos Ordinis S. Benedicti eiusdem Tornacensis seu Bituntinae dioecesis unitur[1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Episcopus Tornacensis erecto collegio S. I. dotis partem assignaverat.

§ 1. Exhibita nobis nuper pro parte venerabilis fratris Ioannis Episcopi Tornacensis petitio continebat quod, cum ipse, charitatis studio erga populum civitatis et dioecesis Tornacensis suae curae creditum ductus, indicaret ad piam et catholicam institutionem iuventutis dictae civitatis Tornacensis, quae post aliquot annos in viros evadet eruditos, et rempublicam administrabit, et ad extirpandas haereses augendamque pietatem cleri et populi summopere expedire in dicta civitate, in qua domus dumtaxat novitiorum est, institui collegium presbyterorum Societatis Iesu; utque hoc fieri posset, partem aliquam dotis dicti collegii inventam esse, alteram tamen adhuc deesse; utilissimum autem fore, ad reliquam dotem dicti collegii inveniendam, ei sic instituto et erecto, prioratum de Englos Ordinis S. Benedicti Tornacensis dioecesis, a monasterio, abbatia nuncupato Beatae Mariae Magdalenae Vesuliensis, Bituntinae vel alterius dioecesis forsan dependentem, qui conventualis non est, perpetuo uniri, annecti et incorporari.

Unirique prioratum de Englos proposuerat.

Petit erectionem aliaque omnia pontificia auctoritate firmari.

§ 2. Quare pro parte dicti Ioannis episcopi nobis humiliter fuit supplicatum quatenus collegium illud erigere, et unionem huiusmodi facere, aliasque in praemissis opportune de benignitate apostolica providere dignaremur.

Sixtus et collegium de novo erigit:

§ 3. Nos igitur, qui dudum inter alia voluimus quod semper in unionibus fieret commissio ad partes, vocatis quorum interesset, tam pio operi subsidium con-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

ferre cupientes, nec non dictum episcopum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, collegium presbyterorum Societatis Iesu, iuxta illius constitutiones et ad instar aliorum dictae Societatis collegiorum ubivis institutorum, in aliquo decenti et idoneo loco dictae civitatis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, erigimus et instituimus, ac in dicto prioratu dignitatem prioralem et Ordinem, statum, conditionem, essentiam ac dependentiam regulares, aliaque eiusdem prioratus officia, si quae sint, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo supprimimus et extinguimus, prioratumque praedictum cum ipsi annexis a dicto monasterio et quovis alio regulari loco etiam perpetuo dismembramus et separamus, eumdemque, in quo tantum unus prior repertitur, ac cuius et illi forsan annexi fructus, redditus et proventus summam ducentorum ducatorum auri de Camera secundum communem extimationem valorem annuum, ut dictus Ioannes episcopus asserit, non excedunt, quamprimum illum per cessum vel decessum, aut aliam quamvis dimissionem aut amissionem, seu per liberam resignationem moderni illius prioris seu cuiusvis alterius de illo in Romana Curia vel extra eam, etiam coram notario publico et testibus sponte factam, aut assecutionem alterius beneficii ecclesiastici, quavis auctoritate collati, aut alias quovis modo, et apud Sedem Apostolicam, et in aliquo ex mensibus per nos et constitutiones apostolicas nobis et Sedi Apostolicae reservatis, aut iisdem ordinariis per huiusmodi constitutiones aut litteras alternativarum vel alia privilegia et indulta concessis hactenus et imposterum concedendis vacare contigerit, etiamsi nunc actu vacet, etiamsi tanto tempore vacaverit, quod eius collatio iuxta Lateranensis statuta concilii ad Sedem Apostolicam legitime devoluta existat, ipseque prioratus dispositioni apostolicae specialiter vel alia quavis causa generaliter reservatus existat, et ad illum consueverit quis per electionem assumi, eique cura etiam iurisdictionalis immineat, et super eo seu eius possessorio inter aliquos lis et molestia, cuius statum praesentibus volumus haberi pro expresso, pendeat indecisa, cum annexis domo, colonia, hortis, pratis, praediis, fundis, terris et iurisdictionibus, tam in spiritualibus quam temporalibus, ac bonis eiusmodi et aliis iuribus, pertinentiis, membris et appendiciis suis universis, eidem collegio pro parte dotis, auctoritate et tenore praedictis, similiter perpetuo unimus, annectimus et incorporamus.

Supprimitque in dicto prioratu prioris dignitatem, eumque collegio unit.

§ 3. Ita quod liceat rectori et collegialibus praedicti collegii prioratus et annexorum, iuriumque et pertinentiarum praedictorum, illorumque fructuum, redituum et proventuum, iurium et emolumentorum quorumcumque corporalem, realem et actualem possessionem, per se vel alium et alios, apprehendere, ac proventus, redditus, iura et emolumenta huiusmodi percipere et levare, arrendare, locare et dislocare, ac in suos et dicti collegii usus convertere; nec non eidem prioratui per aliquem idoneum presbyterum ipsius Societatis, vel etiam saecularem ab ordinario approbandum et ad eorum nutum amovibilem, deserviri facere, dioecesani loci vel cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita. Decernentes prioratum huiusmodi, decedente priore, eo ipso, absque aliqua alia litte-

Quamobrem rectori collegii veniam concedit realem eiusdem prioratus possessionem capiendi.

rarum impetratione aut expeditione vel iudicis ministerio, non vacare, sed illum ex nunc, prout ex tunc et e contra, eidem collegio unitum esse, ac resignationes vel cessiones et quascumque collationes, provisiones, commendas et alias dispositiones de eodem prioratu per nos aut Romanos Pontifices pro tempore existentes ac dictam Sedem vel alias quomodolibet, cuicumque personae, seu etiam in favorem dicti Ordinis, etiam per viam resignationis seu commendae, cessionis ex quavis causa, etiam motu proprio et consistorialiter, ac ad quorumcumque, etiam imperatoris, regum vel aliorum principum instantiam, etiam cum quibusvis clausulis et decretis, etiam irritantibus, faciendas, nullas, irritas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fore, easdemque in favorem dicti collegii factas esse censeri.

Concessionem nullo unquam vitio notari posse declarat.

§ 4. Praesentesque litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel alio quovis defectu, etiam ex eo quod in praemissis interesse habentes seu habere praetendentes vocati, et unio huiusmodi effectum sortita, et causae legitimae et canonicae propter quas praemissa fieri debuerint, expressae et iustificatae non fuerint, ac dilecti filii eiusdem monasterii, abbas et conventus aut dictus prior his non consenserint, vel alias notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci, vel sub quibusvis suspensionibus, limitationibus similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, et per nos et successores nostros Romanos Pontifices et Sedem praedictam, etiam per regulas Cancellariae Apostolicae, etiam in crastinum assumptionis cuiuslibet successorum praedictorum ad summi apostolatus apicem, vel alias etiam in favorem cuiuscumque loci, quantumvis pii, vel personae quomodolibet qualificatae, et quacumque dignitate ecclesiastica vel mundana praefulgentis, pro tempore emanatis et emanandis, nullatenus comprehendi, sed semper ab illis exceptas esse et censeri. Sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, et causarum Palatii Apostolici auditores, et S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Praesentium litterarum deputat executores.

§ 5. Quocirca venerabilibus fratribus Cameracensi, et Mechliniensi archiepiscopis per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel alter eorum, per se vel alium seu alios, easdem praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte rectoris et collegialium praedictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque et eorum singulis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant easdem praesentes litteras et in eis contenta quaecumque inviolabiliter observari, ac rectorem et collegiales praedictos erectione, institutione, suppressione, unione, annexione et incorporatione aliisque praemissis pacifice frui et gaudere. Non permittentes ipsos aut eorum aliquem desuper per quoscumque contra earumdem praesentium tenorem quomodolibet indebite molestari, perturbari vel inquietari; contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo; nec non legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis, nec

Contraria tollit. non Lateranensis concilii novissime celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis ac felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, aliisque apostolicis constitutionibus et ordinationibus, ac dictae civitatis, nec non monasterii seu aliis regularis loci, a quo forsan prioratus dependet, Ordinisque huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem Ordini ac illius monasterii prioratibus ac aliis locis illorumque abbatibus, conventibus ac aliis superioribus et personis, ac etiam ordinariis collatoribus, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam per modum statuti perpetui, ac quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, nec non irritantibus et aliis decretis, etiam motu proprio, ex quibusvis causis, et quavis etiam imperiali seu regia consideratis, in genere vel in specie ac aliis quomodolibet iteratis vicibus in contrarium forsan quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi alias de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse harum serie derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Aut si aliqui super provisionibus seu commendis sibi faciendis de prioratu huiusmodi speciales, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales dictae Sedis vel legatorum eius litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem et decretum vel alias quomodolibet sit processum. Quas quidem litteras et processus habitos per easdem et inde secuta quaecumque ad prioratum huiusmodi volumus non extendi, sed nullum per hoc eis, quoad assecutionem prioratuum vel beneficiorum aliorum, praeiudicium generari; et quibuslibet aliis privilegiis, indultis et litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, ac de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Provisum quod propter unionem, annexionem et incorporationem praedictas, dictus prioratus debitis non fraudetur obsequiis, sed eius congrua supportentur onera consueta.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXX martii MDXC, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 30 martii 1590, pont. an. V.

XLVI.

Amotis a monasteriis vacantibus Ordinis et congregationis S. Benedicti in principatu Rosilionis administratoribus a laica potestate deputatis oeconomos eorumdem monasteriorum deputat praesides congregationis eiusdem Ordinis provinciarum Tarraconensis et Caesaraugustanae [1].

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Prooemium. In supremae dignitatis solio, meritis licet imparibus, divina dispositione collocati, ad hoc nostra solerter vacat in-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

tentio, ut felicibus nostrae provisionis auspiciis monasteriorum quorumlibet ac regularis ibi vigentis observantiae dispendiis, quantum nobis ex alto conceditur, competentibus remediis obvietur.

In monasteriis vacantibus deputati a rege fuerant administratores laici.

§ 1. Cum itaque, sicut nobis non sine animi nostri displicentia innotuit, nonnulla monasteria Ordinis S. Benedicti in principatu Cathaloniae ac comitatibus Rosilionis et Ceritaniae existentia, et ad quae, dum pro tempore vacant, nominatio personarum idonearum ad pro tempore existentem regem coronae Aragonum ex privilegio apostolico spectare dignoscitur, a pluribus annis citra abbatis regimine destituta reperiantur; in quibus carissimus in Christo filius noster Philippus, modernus Aragonum rex catholicus, post vacationem huiusmodi personas saeculares, Ordinemque praedictum minime professas, in oeconomos aliquorum eorumdem monasteriorum, sequestratores nuncupatos, constituerit et deputaverit, cum magna Ordinis et regularis observantiae praedictorum perturbatione, nec non divini cultus detrimento:

Unde non modica dimanaverant detrimenta.

§ 2. Nos, considerantes quod ubi maius periculum intenditur, ibi maturius et plenius est consulendum, et etiam quam gravibus fuerit et sit onusta dispendiis, quot et quantis plena periculis oeconomorum et sequestratorum huiusmodi, qui monasticae disciplinae ignari et inexpertes sunt, deputatio; quamquam indignum et ab omni iure dissonum saeculares regularium negociis se se immiscere, ac alia in praemissis remedio reformationis accommodae opportune providere volentes:

Nostos, cassatis talibus deputationibus,

§ 3. Motu proprio, non ad alicuius nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed de mera liberalitate et ex certa scientia nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, quascumque nominationes, deputationes oeconomorum et sequestratorum de personis quibuslibet in dictis monasteriis hactenus per quoscumque quomodolibet factas, apostolica auctoritate, tenore praesentium, cassamus, annullamus, irritamus et abrogamus, viribusque et effectu evacuamus, et ceu pro cassis, nullis, irritis et abrogatis, viribusque et effectu varuis haberi et censeri debere, decernimus et declaramus.

Praesidentes congregationes vacantium monasteriorum oeconomos declarat.

§ 4. Et ex nunc dilectos filios moderπos et pro tempore existentes praesidentes Ordinis et congregationis S. Benedicti in provinciis Tarraconensi et Caesaraugustana, quae iuxta constitutionem felicis recordationis Benedicti Papae XII, praedecessoris nostri, quoad Ordinem huiusmodi pro munere deputandi oeconomos dictorum monasteriorum vacantium, et imposterum in dictis principatu, comitatibus ac provinciis eisdem vacaturorum, eadem auctoritate nominamus, constituimus et deputamus, ita quod liceat eis, sede abbatiali dictorum monasteriorum vacante, plenam et omnimodam iurisdictionem, quae ipsis de iure, statuto vel consuetudine competit vel alias competere quomodolibet posset, exercere; nec non sequestratores praedictos ac quoscumque alios depositarios seu personas, cuiuscumque status, gradus, conditionis et praeeminentiae fuerint, ad computum seu rationem de administratis, gestis et quocumque nomine, titulo et causa receptis per eos, coram ipsis praesidentibus, tanquam commissariis apostolicis, legitime reddendum et ineundum compellere, ac fructus, redditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta universa, tam penes praedictos sequestratores et seu depositarios quam alios quoscumque existentes, dicta auctoritate recipere, exigere et levare, ac recuperare, et recepta et exacta ac recuperata, supportatis prius eorumdem Monasteriorum debitis et consuetis oneribus, penes ban-

Addita auctoritate administratores praedictos compellendi ad rationem administrationis reddendam.

chum seu tabulam civitatis Barchinonensis deponere et consignare teneantur, quae per administratores eiusdem banchi seu tabulae futuris eorumdem monasteriorum abbatibus integre et sine ulla defalcatione seu diminutione reservent et realiter persolvant; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non obedientes, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas ac quaevis alia iuris et facti remedia, omni appellatione postposita, auctoritate praedicta, compescendo.

Quibuscumque in contrarium non obstantibus.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac monasteriorum et Ordinum ac congregationis praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; nec non usibus, naturis et pragmaticis regni praedicti in contrarium quomodolibet facientibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die v aprilis MDXC, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 5 aprilis 1590, pont. an. v.

XLVII.

Indultum archiepiscopis et episcopis Portugalliae conficiendi chrisma cum balsamo orientali, deficiente balsamo vallis Hierycо[1].

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Ablatis a Turcis arboribus in valle Hierycо, difficillime haberi poterat balsamum ab eis dimanans.

§ 1. Cum balsamum orientale, quod in valle Hyerico Terrae Sanctae colligitur, et quo Romana Ecclesia, caeterarum ecclesiarum mater et magistra, in sancti chrismatis confectione hactenus uti consuevit, hoc tempore, quo eius arbusculae ab immani Turcarum feritate, forsan in Christiani nominis odium et ecclesiastici cultus contemptum, pro maiori parte eradicatae fuerunt, commode haberi minime possit:

Pro sacramento confirmationis apta materia quodcumque balsamum, quod balsami substantiam retineat.

§ 2. Nos, licet illud, quod in Ecclesia longo iam usu probatum fuit, posthac etiam in eodem chrismate conficiendo retineri cuperemus, eius tamen habendi difficultatem attendentes, et ipsum balsamum in quacumque orbis terrarum parte colligatur, et cuiuscumque qualitatis sit, modo balsami substantiam retineat, aptam eiusdem sacramenti Confirmationis materiam esse considerantes; quin imo Christifideles chrismate sabitis unctos multiplicem virtutum, quae christianum hominem decent, suavitatem effusuros, quocumque genere balsami aeque significari, et per illius naturae vim, qua quidquid eo circumlitum est, incorruptum conservatur, sacramenti virtutem fidelium confirmatorum animos a criminum contagione praeservantem, pari ratione in quocumque balsamo demonstrari apud omnes pro comperto esse intelligentes, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium Congregationis Sacrorum Rituum, quibus hoc negotium mature examinandum commisimus, consilio, venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis in Portugalliae et Algarbiorum regnis, aliisque provinciis et locis coronae eorumdem regnorum subiectis, nunc et pro tempore existentibus, ut in sancto chrismate conficiendo, posthac, ipso orientali Terrae Sanctae balsamo deficiente, alio balsamo, quod in Brasilii et novi orbis caeterisque Indiarum regionibus, ad agnitionem verae fidei divina bonitate traductis, singulari eiusdem divinae providentiae beneficio, nuper inventum colligitur, libere et licite utendi auctoritate apostolica facultatem concedimus et indulgemus.

Facultatem Sixtus episcopis Portugalliae fecit utendi balsamo Indico.

Adducit in huius rei exemplum concessiones Pii IV et Gregorii XIII.

§ 3. Id autem eo libentius facimus, quod felicis recordationis Pium IV et Gregorium XIII, Romanos Pontifices prae-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

decessores nostros, ad sanctum chrisma conficiendum eiusdem balsami Brasilii et novi orbis caeterarumque Indiarum regionum usum iisdem fortasse rationibus adductos nonnullis episcopis concessisse comperimus.

Transumptis danda fides.

§ 4. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXX aprilis MDXC, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 30 aprilis 1590, pont. an. V.

XLVIII.

Praetori Rotae Maceratensis conceditur facultas moderandi ferias, praeterquam ex praecepto sanctae Romanae Ecclesiae indictas [1].

Dilecto filio moderno et pro tempore existenti auditorii Rotae Maceratensis praetori

Sixtus Papa V.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Frequentes feriae litigantibus damno esse solent.

Perlatum est ad nos, in ista provincia Marchiae et in eius constitutionibus a diversis eius gubernatoribus diversos feriarum dies, in quibus ius non dicitur, praecipue messium et vindemiarum temporibus, quae nimis longum spatium complectuntur, introductos fuisse; quod cum in maximum collitigantium, quorum causae nimium protrahuntur, cedere dignoscatur damnum et praeiudicium:

Sixtus praetori Rotae Maceratensis facultatem concedit eas moderandi, prout in rubrica.

§ 2. Nos, eorum indemnitati in praemissis consulere volentes, discretioni tuae per praesentes committimus et mandamus ut feriarum dies, tam messium et vindemiarum quam aliis anni temporibus introductos, praeterquam in honorem Dei ac Sanctorum ex praecepto S. R. E. indictos, cum mercantilium et aliarum quarumcumque causarum expeditioni opus fore aut expedire iudicaveris, moderari, restringere iisque ad tui libitum derogare debeas, super quo plenam et amplam tibi, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus facultatem.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictis aliisque provinciae praedictae statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis eiusdem provinciae gubernatoribus aut legatis, etiam de latere, aliisque personis sub quibuscumque tenoribus et formis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die VII iulii MDXC, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 7 iulii 1590, pont. an. VI.

XLIX.

Confirmatio constitutionum domus sub invocatione Beatae Mariae Virginis Solitudinis in civitate Neapolitana erectae pro educatione virginum filiarum Hispanorum, ac precipue orphanarum [1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster Iesus Christus, Dei Filius et summo Patri consubstantialis, et

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Quam sit Deo gratum ut quisque proximi sui spiritualem salutem curet.

coaeternus, ut humanum genus, Adae primi parentis praevaricatione aeterna morte damnatum, salvum faceret, et ipsi Patri reconciliaret, de eiusdem Patris sinu ad huius mundi infima descendere, et ex virgineo utero carnem nostram assumere, ac tandem post habitam salutiferam inter homines conversationem, nobisque per Eum ad aeternam capessendam salutem datam plenam instructionem, crucis patibulo affigi, et temporalem mortem subire dignatus est: unde clare perspicitur quanti ipse Salvator animas nostras fecerit, quamque Illi gratum et acceptum sit quascumque inire rationes, et remedia quaeque perquirere, per quae haereditas Domini nostri Iesu Christi, videlicet populus fidelis, dirigi valeat, et consumato nostrae mortalitatis cursu, fideles ipsi, spe, fide et charitate muniti, ad coelestia gaudia possint feliciter pervenire. Et quamquam haec animarum cura sit praecipua praelatorum Ecclesiasticorum, tamen unicuique Deus mandans de proximo suo, illam omnibus communem esse voluit, et cordibus humanis impressit ut in sua quisque conditione ad salutem animarum procurandam sua studia conferret.

Hinc moti aliqui Hispani domum Neapoli erexerunt ad recipiendas orphanas virgines

§ 1. Haec itaque causa praecipue movit nonnullas personas primarias nationis hispanicae, in civitate neapolitana commorantes, ad construendam et fundandam isthic domum sub invocatione Beatae Mariae Virginis *Della Solitudine* nuncupatam, ut in illa multae virgines filiae Hispanorum orphanae et pauperes remanentes, quarum pudicitia periclitari facile poterat, reciperentur, et ibi sub timore Domini manutenerentur, donec aut nuberent aut ad Religionem transirent; et ad hunc effectum emerunt quamdam domum in eadem civitate, et eleemosynas inter se tantas collegerunt, ut illius redditus annui ad his mille ducatos

Convenienti dote auxerunt.

annuatim ascendant; necnon pro felici huius domus regimine et gubernio nonnulla statuta et ordinationes, de consilio nonnullorum religiosorum et doctorum virorum, sub nostro et Sedis Apostolicae beneplacito, ediderunt.

Constitutionesque pro eius regimine condiderunt.

§ 2. Et sicut opera Dei ex infirmis principiis firmos, validos et felices ac magnos exitus habere solent, ita, Deo auctore, ac Beatae Mariae Virginis praesidio, dictaeque nationis piorum eleemosynis speratur fore, ut hoc tam pium et necessarium opus maius in dies suscipiat incrementum.

Sperandum quod in dies augeatur huiusmodi fundatio.

§ 3. Quocirca, de consilio venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium Concilio Tridentino interpretando a nobis praepositorum, quibus hoc negotium mature examinandum et nobis referendum commisimus, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam, ac gloriosissimae semperque Virginis Mariae et totius curiae coelestis honorem, et animarum salutem, supplicationibus dilectorum filiorum modernorum administratorum dictae domus ea in parte inclinati, omnia et singula dictae domus statuta, ordinationes et decreta, quorum omnium tenorem vulgari idiomate conscriptum de verbo ad verbum inferius adscribi fecimus, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus et solemnitatum forsan omissarum, si qui intervenerint, in eisdem supplemus, illaque omnia et singula, ad quos vel quemlibet spectat et spectabit in futurum, perpetuo et inviolabiliter observari debere decernimus.

Quam confirmat Pontifex.

§ 4. Eamdemque domum ac illius administratores, servitores et puellas ac illarum curatrices et alias quascumque personas in ea pro tempore degentes, ac

Dictam domum, personas, bona etc. ab ordinarii iurisdictione libera-

iam, S. Sedi immediate subiectam declarat.

census, proprietates et alia quaecumque bona ab omni iurisdictione, visitatione, correctione, superioritate moderni et pro tempore existentis archiepiscopi neapolitani perpetuo eximimus et liberamus, illosque et illa omnia sub cura nostra ac Beati Petri principis apostolorum ac pro tempore existentis Romani Pontificis suscipimus et subiicimus.

Privilegium altaris in eadem ecclesia concedit pro defunct., ad instar altaris S. Gregorii de Urbe.

§ 5. Nec non privilegium altari eiusdem Beatae Mariae Virginis *De Solitudine* in ecclesia Sancti Spiritus neapolitana sito, per felicis recordationis Gregorium Papam XIII, praedecessorem nostrum, concessum, per quod quilibet sacerdos ad illud missam pro defunctis celebrans animam in purgatorio existentem a poenis liberare possit, ad altare eiusdem Beatae Mariae Virginis *De Solitudine* in ecclesia dictae domus primo quoque tempore erigenda, postquam illa erecta fuerit, transferimus, ita ut, dum quilibet sacerdos missam pro defunctis ad ipsum altare celebrabit, anima de poenis purgatorii liberetur, perinde ac si dictus sacerdos missam ad altare in ecclesia S. Gregorii de Urbe pro illa celebraret.

Executores praesentis constitutionis deputat.

§ 6. Quocirca venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Capuano, et Nolanensi ac Caetano episcopis mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dictorum administratorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia observari, nec permittant eos desuper a quoquam quomodolibet contra praesentium tenorem molestari; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 7. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo quis vigore praesentium ad iudicium ultra tres diaetas non trahatur; aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Obstantia tollit.

§ 8. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae, munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Tenor autem dictorum statutorum sequitur et est talis; videlicet.

Transumptis credi iubet.

Iesus Maria.

Nel nome della Santissima Trinità, Padre, Figliuolo e Spirito Santo, e della Sacratissima Vergine Maria nostra Signora, e di tutti i Santi e Sante del cielo.

Constitutiones domus Solitudinis.

Incominciano le costituzioni e regole da osservarsi nella casa religiosa di nostra Signora *della Solitudine*, fondata dalla nazione spagnuola residente nella città di Napoli, per ricoverare o raccogliere in essa le vergini orfane, figliuole de' Spagnuoli, acciò ivi sieno allevate sino

alla età da rimediarle, fatte in detta città di Napoli il 1° di agosto dell'anno della Natività del Signore Salvator nostro MDLXXXIX.

PROEMIO

Nel quale si dichiara la importanza di quest'opera.

Unicuique mandavit Deus de proximo suo. Eccles., cap. XVII.

Qualitas gratiasque fundationis. Grande stima fece Dio nostro Signore delle anime, poichè avendole create ad immagine e similitudine sua, per il rimedio di esse volle il Padre Eterno mandare al mondo il suo Unigenito Figliuolo, acciò prendendo carne umana, col proprio suo Sangue le ricomprasse e redimesse, e colla sua morte le liberasse dall'inferno, e le facesse meritevoli della vita eterna; opera fu questa della onnipotente mano di Dio, con la quale volle mostrare al mondo, che in un certo modo stimò più la salute delle anime che la vita e Sangue del suo proprio Figliuolo, il che ponderò molto bene San Paolo, quando disse (*ad Rom.*, VIII): *Qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum;* di dove chiaramente si conosce che il maggior servizio e più grato che si può fare a Dio nostro Signore è trovar mezzi e rimedii atti, acciocchè le anime create per il cielo, redente col Sangue di Gesù Cristo, non si perdano nè condannino, ma che servano a Dio e si salvino, e vadano a goder Lui nella sua gloria; ed ancorchè questa cura di salvar anime è più propria de' prelati e principi della Chiesa, con tutto questo l'ha voluta Dio nostro Signore comunicare a tutti ed imprimerla ne' cuori dei cristiani, acciò ciascuno nello stato suo aiuti per quanto potrà alla salvazione di esse, e così dice l'Ecclesiastico nelle parole già dette, che a ciascuno di noi ha dato Dio cura particolare del suo prossimo, perchè non si contenta il Signore, che tanto solamente l'uomo abbia cura con la salvazione della sua propria anima, ma vuole anco che procuri, quanto sarà possibile, di salvare le anime del suo prossimo. Questa è la principale causa che ha mosso alcune persone principali della nazione spagnuola a fondare questa casa, acciò molte vergini figliuole dei Spagnuoli, che restavano orfane e povere, e così facilmente si perdevano, abbiano adesso dove raccogliersi ed allevarsi nel servizio di Dio nostro Signore. Opera è questa degna di nazione tanto cristiana, che poichè in Napoli vi sono tanti monasteri e luoghi pii, dove sono ricevute le orfane di altre nazioni, ragion è che anco vi fosse una casa per figliuole dei Spagnuoli; e così, come le opere di Dio da piccoli principii sogliono avere grandi successi e prosperi fini, così si spera nella gran bontà di Dio nostro Signore e nella carità della nostra nazione, che questa opera anderà di giorno in giorno crescendo di bene in meglio, e specialmente pigliando per patrona e fondatrice la Sagratissima Vergine Maria nostra Signora, a cui onore e gloria si comincia questa opera, in memoria de' dolori che sentì nella passione e morte del suo preziosissimo Figliuolo, il cui titolo ed invocazione ha da essere di *Nostra Signora della Solitudine*. Però, perchè quest'opera abbraccia in sè due cose: l'una è la confraternita di nostra Signora della Solitudine, la seconda il governo della casa religiosa di queste vergini, si dirà prima di quello che tocca alla detta confraternita e conservazione di essa, e poi di quello che tocca alla detta casa e governo di essa. Titulus de Solitudine.

Capitolo I.

In che si dichiara la conservazione ed aumento della confraternita.

Confraternitas ibidem antea erecta.

La conservazione ed aumento di tutta questa casa dipende dalla conservazione della confraternita di nostra Signora della Solitudine, perchè il principal fondamento di quest'opera è la elemosina che danno i confrati di essa, e così si deve procurare con gran diligenza che detta confraternita si conservi e vada molto avanti, per il quale si procuri che tutti gli Spagnuoli che risiedono in questo regno, così dentro come fuori di Napoli, si facciano confrati di detta confraternita, non solamente la gente di guerra, ma anco tutti gli altri, così quelli che sono nati in questo regno, come quelli che vengono di nuovo di Spagna, perchè per entrare in detta confraternita basterà essere figliuoli e discendenti da' Spagnuoli, per il che gli amministratori pongano cura che i predicatori, che per tempo predicheranno alla nazione spagnuola in questa città, persuadano, quanto è possibile, alla conservazione ed aumento di detta confraternita, ed aiutino quest'opera con loro elemosine, così in vita come in morte, poichè ridonda in così gran servizio di Dio nostro Signore e bene universale di tutta la nostra nazione.

Capitolo II.

Delle processioni che si hanno a fare in questa confraternita.

Processiones a confraternitate faciendae.

Le processioni che ogni anno suol fare questa confraternita per cosa alcuna non si tralascino, poichè si vede il gran frutto ed esempio che da esse risulta, e così si ordina che si faccia ogni anno, il venerdì santo a sera, la processione de' disciplinanti con tutta la solennità e buon ordine che si potrà, della quale tutta questa città resta molto edificata, ed abbiasi cura che in essa non vadano donne in modo alcuno, sebbene possano essere ammesse in detta confraternita per consuore, acciò godino delle grazie e privilegi di essa; però non si permetta che si vadano disciplinando nè facendo lume fra gli uomini, ma sibbene dietro di tutta la processione, come suol farsi in nostra Spagna; e parimenti i governatori di detta processione abbiano cura di dare alli titolati e cavalieri, che vengono ad accompagnare la processione, il luogo che gli si deve, conforme alla qualità e stato di ciascuno; parimente si farà la seconda processione che si suol fare il primo giorno della Resurrezione di nostro Signore nella mattina, osservando in essa lo stesso ordine e concerto già espresso in quella del Venerdì Santo; ed usciranno tutte due queste processioni dalla nostra chiesa, ed anderanno per le strade ordinarie, che si suole, sino al ritornare alla medesima nostra chiesa, di dove uscirono, ancorchè per adesso potranno uscire di S. Luigi, sinchè la nostra chiesa sia finita.

Capitolo III.

Della cappella o chiesa che si ha da fare per tenere l'immagine di nostra Signora.

Ecclesia a confraternitate erigenda.

Ancorchè questa confraternita sin qui abbia tenuto una cappella nel monastero di S. Spirito, adesso si ordina che nel sito che si è comprato dinanzi della nostra casa si fabbrichi nell'*interim* una chiesa piccola conforme al modello che si è dato dagli amministratori di detta casa, e subito che sia finita la detta chiesa, si trasferisca ad essa con molta solennità l'immagine di nostra Signora della Solitudine con le altre insegne della Passione e con tutto quello che spetta a detta confraternita, di modo che non rimanga cosa che sia della nostra confraternita nella

chiesa di S. Spirito; e quando a Dio piacerà che possa edificarsi la chiesa principale, si faccia una cappella grande a lato dell'altar maggiore, nella quale si ponga la detta immagine di nostra Signora, ed ivi si celebrino le messe che sogliono dirsi di nostra Signora, ed ogni anno si faccia una festa solenne di nostra Signora della Solitudine con predica e messa cantata, per la quale si piglierà un giorno segnalato, che potrà essere il giorno della Natività di nostra Signora addì 8 di settembre, o altro giorno che parerà ai detti amministratori, come in alcuna domenica tra l'anno.

Capitolo IV.

Degli officiali di detta confraternita.

Officiales eorumdem.

Parimenti si ordina che li detti amministratori tengano cura ogni anno, il giorno della detta festa, di nominare gli officiali per il servizio della detta confraternita, cioè un maggiordomo che tenga cura di tutto quello che si appartiene a detta confraternita, ed un segretario o scrivano che abbia cura in notare le entrate e spese di essa; e parimente tenga un libro nel quale scriva tutte le vergini ed altre persone che entreranno in detta casa, mettendo il giorno, mese ed anno che saranno ricevute, con l'informazione che di quelle si farà; oltre di ciò si faccia provisione di un mandatario che chiami li confrati per seppellire li confrati che moriranno, o per altra cosa necessaria, e finalmente sieno nominati tutti gli altri officiali che giudicheranno essere necessari per il servizio di detta confraternita, li quali abbiano da essere eletti per voti dalli tre amministratori, ed intendano che hanno da essere soggetti in tutto e per tutto a' detti amministratori, li quali, servendo bene, li potranno confermare per il tempo a loro ben visto, e quando usciranno dall'officio, abbiano da dar conto di quello che starà a suo carico; e procurisi che sieno persone tali che aiutino all'aumento della confraternita, e che la servino più per amore di nostra Signora, che per interesse alcuno, alli quali, non ritrovandosi chi serva *gratis*, gli si potrà dare il salario moderato che parerà alli amministratori, e particolarmente allo scrivano o segretario e mandatario, che hanno più fatica, e questi officiali potranno per adesso servire a quello che sarà necessario per la casa.

Capitolo V.

Delle entrate ed elemosine di detta confraternita.

Reddítus et eleemosynae.

Abbiasi cura di esigere l'entrate di detta confraternita, così la cinquina dei soldati, come il resto che danno i particolari, e di tutto si faccia una lista, acciò si sappia il tempo e la quantità che da ciascuno si ha da esigere; e parimenti si abbia cura con esigere le loro elemosine e legati pii che lasceranno quelli che moriranno, ne' suoi testamenti, e per questo si faccia un'arca competente, con tre chiavi, le quali tengano li detti amministratori, nella quale si ponga tutto il danaro di detta confraternita, e di ordine degli amministratori si cavi e spenda quello che sarà necessario così per la confraternita, come per la sustentazione delle vergini. Parimente si esiga quello che pagheranno le vergini che si sostentano co' suoi propri beni. Oltre di ciò si ordina che si domandi elemosina ordinaria per la città un giorno della settimana con licenza di sua Eccellenza; per il che provvedano gli amministratori di un uomo sicuro e fedele, che tenga cura di domandare questa elemosina per nostra Signora della Solitudine, e nella no-

stra chiesa si ponga un ceppo o cassetta, dove quei che anderanno ad udire messa possano porgervi la elemosina. Finalmente di tutto quello che si darà e spenderà in detta confraternita e casa, si tenga particolar conto, di tal maniera che quando si vorrà sapere lo stato di detta confraternita, si possa dar ragione di essa non solamente agli amministratori, però anco a chi sua Eccellenza ordinerà.

Capitolo VI.

Delle messe ed offizi che si hanno a celebrare per i defunti.

Missae divinaque officia pro defunctis recitanda.

Poichè questa confraternita e casa deve essere fondata in carità, si ordina che si tenga gran conto con i defonti; e così morendo alcuno de' confrati di detta confraternita, se vorrà seppellirsi nella nostra chiesa, si faccia con molta carità, e per questo si fabbricherà sotto terra una fossa grande nella parte della chiesa che parerà agli amministratori, nella quale si seppelliranno tutti li confrati di detta confraternita, ancorchè sieno molto poveri e non lascino elemosina alcuna, con i quali si terrà l'ordine che si suole con gli altri, ed il giorno di sua sepoltura si chiameranno i preti di nostra chiesa e li confrati acciò accompagnino il corpo con sue torcie accese, e questo giorno che si farà la sepoltura, si dirà una messa per l'anima sua, o sino al di seguente; ed acciò nessuno si lamenti, si osserverà con tutti li confrati un medesimo ordine e pompa moderata, se già il defonto nel suo testamento non ordinasse altro. *Item* si ordina che perpetuamente si dica ogni venerdì dell'anno una messa per li confrati defonti e benefattori di questa confraternita, come si suol fare; e così ogni anno, il giorno delle anime dopo la festa di Tutti li Santi, si dirà una messa cantata, col suo anniversario per le anime de' defonti di detta confraternita, ed ogni sera si provveda che uno vada con una campanella per le parti dove sogliono stare li Spagnuoli, acciò gli si faccia raccordato che preghino Dio nostro Signore per le anime del purgatorio, come si suol fare. Però si avvertisce che se alcuno delli detti confrati o altra qualsivoglia persona principale, ancorchè non sia confrate, vorrà seppellirsi nella nostra chiesa in alcuna cappella o in altra qualsivoglia chiesa, e vorrà che l'accompagni la detta confraternita, gli si potrà dare licenza dalli amministratori, dando la elemosina che gli parerà, non pregiudicando in cosa alcuna di queste al *ius* e ragione della parrocchia che gli viene per ragione del detto defonto. *Item* si dichiara che si continui il cantare ogni venerdì di quadragesima il *Miserere* nella cappella di nostra Signora, ed acciò si faccia con più solennità, si potrà procurare qualche predicatore che predichi mezz'ora avanti che si canti il *Miserere*, acciocchè con questa occasione si tiri la gente, ed il tutto si faccia con più devozione.

Capitolo VII.

Dei cappellani che hanno da servire nella chiesa di nostra Signora.

Capellani qui ecclesiae inservient.

Acciò il culto divino si faccia come si conviene, si ordina che gli amministratori abbiano particolar conto di provvedere de' cappellani che saranno necessari per la detta chiesa, conforme alle messe che si averanno da dire ed alla frequenza delli audienti; e si onera la coscienza degli amministratori, acciò procurino eleggere sacerdoti di buona vita e dottrina, e tali che non solamente sappiano dire la messa, ma amministrare li sagramenti della Confessione e Comunione alli confrati ed altre persone che vorranno riceverli in nostra chiesa. E perchè, come

S. Paolo dice (1 *Corinth.*, IX): *Qui altari serviunt de altari vivere debent*[1], si ordina che gli si dia la pietanza ed elemosina che suol darsi, di modo che il cappellano possa vivere con essa onoratamente; e di tutti li cappellani si nomini un cappellano maggiore, il quale abbia cura di tutta la chiesa e degli altri cappellani, ed ad esso sia dato competente salario, conforme all'uffizio che terrà. Però si avvertisce che tutti questi cappellani hanno da essere nominati ed eletti per voto e parere degli amministratori, alli quali solo, e non ad altri, tocca la provisione di quelli; e quando non saranno tali, potranno licenziarli con parere di tutti tre gli amministratori; però, perchè al presente non potrà la confraternita per la sua povertà mettere tanti cappellani quanti si richiedono, si potrà pregare li capitani spagnuoli, che risiedono in Napoli, che mandino li cappellani delle loro compagnie a dire la messa nella nostra chiesa. *Item* si avvertisce che se alcuno volesse fondare alcuna cappellania nella detta chiesa, si potrà ammettere; però il tal cappellano starà nel resto soggetto agli amministratori di detta chiesa. Similmente averanno cura gli amministratori di provvedere di ornamenti e calici e di tutto il resto che sarà necessario per la detta chiesa, del che si darà il peso e cura ad uno de' cappellani, che sarà eletto per sagrestano, il quale abbia tutto il peso della sagristia e custodia di essa; e quando entrerà, darà cauzione e sicurtà di tutto quello che riceverà a suo carico, e quando uscirà dall'uffizio, darà conto di esso; al quale si potrà dare alcuna cosa più che agli altri cappellani per avere più fatica. *Item* si faccia provisione di scolari che servano le messe nella chiesa, li quali, se si troveranno, sieno figli di Spagnuoli, e se no, si proveggano di altri, o perchè per l'avvenire si averà a dire messa cantata e gli altri offizi, rimane questo all'ordine e disposizione, che perciò daranno gli amministratori di detta casa e chiesa. Finalmente si raccomanda molto così agli amministratori come al cappellano maggiore e sagrestano di detta chiesa, che con gran diligenza si procuri che si tenga tutta la nettezza possibile in detta chiesa, acciò questo sia incitamento a' secolari di frequentare li divini offizi nella nostra chiesa.

Maior capellanus.

Capitolo VIII.

Delle indulgenze e grazie di questa confraternita.

Indulgentiae et privilegia.

Acciò tutti con maggior devozione si muovano ad esser confrati di nostra Signora della Solitudine, si ordina agli amministratori di essa che procurino che Sua Santità conceda molte grazie ed indulgenze a' detti confrati ed a quelli che aiuteranno quest'opera con sue elemosine, e si vedano le indulgenze già concesse, e di tutte si faccia un transunto e si scrivano in una tavola, la quale si ponga nella chiesa, che possa esser vista e letta da tutti, e particolarmente si procuri una indulgenza plenaria per tutti quei che si disciplineranno, ovvero faranno lume alla processione del Venerdì Santo, e parimenti si domandi un'indulgenza plenaria a tutti quelli che confessati e comunicati visiteranno la chiesa e cappella di nostra Signora della Solitudine di Napoli il giorno della sua Natività, o il giorno che si farà la festa di nostra Signora, siccome di sopra si è detto nel terzo capitolo. Parimente si ordina che il privilegio che tiene l'altare di nostra Signora della Solitudine, che

[1] Locus est: *Qui altari deserviunt, cum altari participant.* (R. T.)

Altare privilegiatum.

ora sta in S. Spirito, concesso dalla felice memoria di Gregorio XIII, che è di cavare un'anima di purgatorio con ogni messa che si dirà *pro defunctis* in detto altare, sia trasferito il detto privilegio all'altare di nostra Signora che si ha da fare nella nostra chiesa, poichè è da credere che il detto privilegio si concesse all'altare, dove starà l'immagine della confraternita di nostra Signora della Solitudine, ed in caso che farà di bisogno di confermazione da Sua Santità per la detta traslazione, si procuri con gran diligenza per li detti amministratori, acciò con queste grazie e tesori della chiesa, si animino li fedeli cristiani all'aumento di questa santa opera.

Queste sono le avvertenze che possono darsi per la conservazione di detta confraternita; ma il principale che l'ha da conservare si è l'unione e carità che deve essere tra li confrati, la quale si deve sopra tutto procurare dagli amministratori, perchè senza essa non può durare quest'opera; e perciò s'incarica che li detti amministratori nominino la Settimana Santa due persone onorate della detta confraternita, le quali guardino e s'informino diligentemente se vi sono alcuni della confraternita che tengano inimicizia e discordia, e procurino che si facciano amici, e non volendo essere, li scaccino dalla confraternita, e non consentino che vadano nella processione del Venerdì Santo, come confrati di essa, perchè non è ragione che tra gente di una stessa nazione e confrati di così grande signora la Vergine Maria, abbia discordia e dissensione, colla quale nè questa opera potrà durare, nè sarà accetta nè grata a Dio nostro Signore.

SECONDA PARTE

Di quello che tocca al buon governo della casa religiosa di dette vergini.

Capitolo I.

Che questa casa ha da stare soggetta nello spirituale al Sommo Pontefice, e nel temporale a Sua Maestà.

De regimine domus pro virginibus.

Acciò il governo di questa casa sia qual conviene e perpetuo, si giudica per cosa importante che nello spirituale sia immediatamente soggetta al Sommo Pontefice, di modo che nessun altro prelato si possa intromettere in visitare le dette vergini, nè casa, nè chiesa, nè cosa che si appartenga al detto monastero, salvo che di tre in tre anni possa essere visitata nello spirituale dal cappellano maggiore che è o per tempo sarà dall'Ecc.mo sig. vicerè di Napoli o da un'altra persona che a sua Eccellenza piacerà, il qual detto visitatore non possa intromettersi in mettere nè levare, nè mutare cosa alcuna della detta casa nè chiesa, ma ha da avvertire e guardare se si osservano questi statuti e regole, e quando vi troverà alcuna cosa degna di rimedio, l'abbia d'avvisare alli amministratori, acciò di subito gli dieno rimedio, e quando questo non basterà, a sua Eccellenza, e se necessario sarà, lo possa avvisare a Sua Santità, poichè in questo non si pretende altra cosa che il maggior servizio di nostro Signore e buon governo di detta casa.

Similmente si ordina che nel temporale questa casa e tutto quello che ad essa spetta stia immediatamente soggetta a sua maestà il re nostro signore, ed in suo luogo all'ill.mo ed eccell.mo signor conte di Miranda, vicerè al presente di questo regno, ed a quello che per tempo sarà, il quale sia protettore e correttore di quest'opera, poichè col suo consenso e volontà si è cominciata; e sebbene il

governo ordinario di questa casa ha da essere delli tre amministratori, con tutto questo si ordina che sua Eccellenza, quando parerà che convenga, possa provvedere, un visitatore che visiti tutto il temporale di questa casa, e pigli conto delle entrate e spese di essa, così agli amministratori come agli altri officiali, e quello che averà necessità di rimedio lo ordini ed avvisi a detti amministratori, e quando questo non basterà, a sua Eccellenza, di maniera che questa opera vada innanti con grande aumento del servizio di nostro Signore e bene universale di nostra nazione.

Capitolo II.

Degli amministratori ed offizio di essi.

De administratoribus eorumque officio.

Poichè quelli che immediatamente hanno da sostentare tutta questa macchina sono gli amministratori di essa, si ordina che si buschino tre cavalieri e persone principali di nostra nazione, il primo della gente di guerra, il secondo che sia uno degli intertenidi o continui di sua Eccellenza (una volta delli intertenidi ed un'altra volta delli continui); il terzo che sia uno delli cavalieri spagnuoli che risiedono in Napoli, o sia generale, castellano o altra qualsivoglia persona principale, li quali hanno da tenere le qualità e condizioni seguenti, cioè che tengano gran spirito e zelo dell'onore di Dio nostro Signore e della salute delle anime, e che procurino aumentare quest'opera, aiutandola, se sarà necessario, con le loro persone e beni, e finalmente che sieno tali, che sicuramente gli si possa fidare un'opera di così grande servizio di Dio; li quali, se a loro toccherà la sorte, procurino liberarsi dagli altri negozi per potere meglio attendere al buon governo di questa casa e soffrire con pazienza le fatiche di essa, sperandone perciò non premio temporale della terra, ma eterno guiderdone del cielo, che suol dare nostro Signore a quelli che con allegra volontà si occupano in cose di suo servizio.

L'offizio di questi tre amministratori sarà tener l'assunto e governo universale di tutta quest'opera, così della confraternita come della casa e chiesa di nostra Signora, di modo che tutto si abbia a fare per suo ordine, e tutti sieno obbligati ad obbedirli, e nessun'altra persona si possa intromettere in detto governo, e così devono tutti tre procurare, quanto sarà possibile, di conformarsi ed avere tutti insieme un medesimo parere e volontà; però se alcuna volta vi sarà tra di essi disparere, in tal caso sieno obbligati ad aver ricorso al molto illustre signor reggente Annibale Moles, e seguire in tutto e per tutto il suo parere e consiglio, ed il medesimo faranno in tutte le difficoltà che gli si offeriranno, e per suo mezzo tratteranno quello che sarà necessario con sua Eccellenza, e questo durerà tutto il tempo della vita del signor reggente Moles, e dopo li suoi giorni si domanderà a sua Eccellenza di disegnare un altro reggente, al quale averanno l'istesso ricorso in tutte le cose che si offeriranno.

Bis in hebdomada se congregant.

Item si ordina che detti amministratori sieno obbligati di radunarsi, almeno adesso al principio di quest'opera, nella casa o luogo che perciò sarà assegnato, due volte ogni settimana, che potrà essere il mercoledì e domenica, o altri giorni che meglio a loro pareranno, ed ivi tratteranno di quello che sarà necessario, procurando con brevità dare spedizione a tutti li negozi che si offeriranno; ed oltre a questo ognuno delli tre amministratori, cominciando dal primo, serva a detta casa una settimana, venendo ogni giorno personalmente a visitare la chiesa, e sapere dalla governatrice delle vergini quello che sarà necessario di provvedere.

Item si ordina che per quanto il buon

Administratorum iusiurandum.

governo di questa casa dipende dalla osservanza di questi statuti, li quali si sono fatti con grandi orazioni e considerazione, ciascuno delli tre amministratori, il giorno che entrerà in detto offizio, con cedola di sua Eccellenza, avanti che cominci ad esercitarlo, faccia il giuramento, finita la messa nell'altar maggiore, in mano del cappellano maggiore di detta chiesa, di osservare e fare osservare agli altri tutti questi statuti e regole, di vivere in questa casa, e che tratterà fedelmente quest'offizio che gli hanno dato, procurando in tutto l'aumento e conservazione di quest'opera.

Capitolo III.

Della elezione degli amministratori, e del tempo che hanno a durare.

De eorum electione et officii duratione.

L'eccellenza dell'ill.mo ed ecc.mo signor conte di Miranda, vicerè di Napoli, tra li favori e mercè che ha fatto a questa casa, è aver preso la protezione e tutela di essa, di tal maniera che sua Eccellenza vuole eleggere gli amministratori di quest'opera, e così gli è piaciuto di nominare per primi amministratori li molto illustri signori Don Luigi Enriquez, commendatore di Sant'Iago e maestro di campo per Sua Maestà del Terzo di Napoli, e Don Geronimo Bacan, intertenido di Sua Maestà, ed a Giovanni Vazquez di Acuña, generale dell'artiglieria, li quali con cedola ed ordine di sua Eccellenza hanno cominciato ad esercitare il detto offizio, e così hanno comprato la casa, che era di Sancio di Corroca, col sito che è dinanzi di essa per ivi edificare la chiesa; però da qui innanzi ordina e comanda sua Eccellenza che si guardi quest'ordine, che ogni anno esca uno delli tre amministratori, e rimangano li due; però quello che esce con li due che rimangono nomini tre che sieno della sorte e qualità di quello che esce, li quali tre nominati si presentino a sua Eccellenza, e sua Eccellenza eleggerà uno di quelli tre, il quale entrerà in luogo di quello che uscì, e questo si comincierà ad esercitare dal giorno di nostra Signora di settembre, dell'anno che viene 1590; nel qual giorno, detta la messa, tutti tre si congregheranno, e per sorte uscirà uno di essi, e quello con gli altri nominerà tre, e come si è detto, si presenteranno a sua Eccellenza; e l'anno seguente 1591 nello stesso giorno entreranno in sorte li due che rimasero, e quello che uscirà, come si è detto, nominerà altri tre, e così si farà l'anno seguente, e quest'ordine si guarderà perpetuamente.

E perchè tutti questi signori amministratori sono cavalieri e persone principali, che si muovono a prendere questo peso e fatica per amore di Dio, per evitare qualche differenza che ci potria essere nella precedenza, si ordina che tutti tre sieno uguali ne' voti e nel sedere, e per questo si faccia una tavola rotonda, dove si sedano indifferentemente, e proponga quello che si ha da trattare colui che servirà nella sua settimana, e gli altri rispondano e dicano il suo parere, poichè, perchè quest'opera sta fondata in carità ed umiltà, non è ragione di dare luogo alla vanità del mondo, che suole intromettersi in simili opere pie, ed impedire gran parte di quello che più si merita in esse.

Capitolo IV.

Della governatrice e rettora di questa casa religiosa.

De praeside seu gubernatrice domus.

Tra le persone più importanti per il buon governo di questa casa è la governatrice e rettora, che ha da governare tutte queste vergini, e le altre che staranno dentro della casa, la quale conviene che sia signora principale, di molta

Eius dotes. qualità e valore, e specialmente che sia persona di molto spirito, orazione, mortificazione e prudenza, libera e disoccupata di figliuoli e parenti quanto sarà possibile, acciò possa meglio attendere al governo di questa casa, e finalmente ha da essere tale che sicuramente gli si possa incaricare un peso così grande di governare tante vergini ed allevarle in servizio di Dio; alla quale tutte le persone che staranno dentro di casa l'ameranno come a madre, e l'ubbidiranno come a superiora, e la riverenzieranno come a quella che rappresenta la persona di nostra Signora la Vergine Maria, nel cui nome gli ha da ordinare e comandare quello che Eius officium. sarà necessario. L'ufficio principale della rettora ha da essere aver carico di tutta la casa, ed allevare quelle vergini tali che possano essere spose di Gesù Cristo. Ha d'aver cura che sieno provviste di tutto il necessario per il suo sustento, per il che gli amministratori gli provvederanno di un compratore o procuratore che per suo ordine provveda ogni giorno di tutto quanto farà di bisogno per la detta casa, secondo l'ordine che si dirà. Ha d'avere particolar cura che dentro di casa si viva con gran ordine e concerto, di maniera che tutte le cose si facciano a suo tempo, come è il levarsi ed andare a dormire le vergini, il dire l'uffizio ed udire la messa, il mangiare e cenare, si deve fare alle ore statuite, di modo che non si manchi in quello, perchè il disordine che sarà in queste, sarà bastante a disordinare tutta la casa, e per questo averà gran cura di osservare tutti gli statuti e regole, che qui si daranno, spettanti al buon governo ed ordine di questa casa. Ha da essere vigilantissima in guardare la sua casa, di modo che non succeda alcuno scandalo, per il quale averà cura che nessuna persona di fuori, uomo o donna, entri nella detta casa, se non sono quelli che qui sotto si diranno. Parimenti debba guardare le persone che parleranno nella crate e locutorio con dette vergini, che sieno tali, che di esse non possi nascere alcuno scandalo. Nel castigare queste figliuole ha da procurare che di tal maniera sia amata, come a madre, che anco sia temuta come superiora, castigando con moderazione chi lo meriterà, ed avvisando agli amministratori, a' quali solamente ella ha da tenere ubbidienza e rispetto, di tutto quanto succederà nella detta casa, acciò in ogni cosa si ponga il rimedio che conviene. Le penitenze ordinarie che potranno dare alle vergini, quando faranno qualche difetto, saranno nel refettorio riprendere di parole il difetto commesso, stando la vergine in ginocchioni, e comandare che mangi in terra e baciare li piedi alle altre, ed altre cose simili a queste, se già il difetto non fosse pubblico e più grave che meritasse maggiore castigo. Finalmente, acciò meglio possa adempire al suo offizio, procuri di fare orazione e di aiutarsi nella frequenza de' sagramenti, confessando e comunicando spesso, con che non solamente darà esempio alle altre, però anco il Signore gli comunicherà la sua grazia, acciò in ogni cosa accetti a servirlo ed a governare quella casa, di maniera che piuttosto paia casa di angeli che di donne.

Punitiones infligendae.

Capitolo V.

Della elezione della rettora e vicaria e del tempo che hanno a durare.

Dal capitolo passato s'intenderanno le parti che ha da tenere la rettora e governatrice di questa casa, acciò gli amministratori, a cui tocca l'elezione di essa, avvertano e guardino con gran considerazione che elegghino la persona più di essere e principale che potrà ritrovarsi nella nostra nazione; e perchè per dare

Isabella de Matta eligitur in praesidem

principio a questa opera si giudica essere qual conviene la signora Isabella di Matta, si ordina che ella sia la prima rettora e governatrice di questo monastero, poichè così è parso a tutti tre gli amministratori ed al signore reggente Moles, e perchè si tiene molta speranza nel suo buon governo e prudenza, poichè per venire a servire a queste vergini lascia il comodo che tiene nel suo monastero; si ordina che durante tutta la sua vita non possa essere rimossa dal detto officio, se già non fosse per alcun caso molto straordinario, nel quale non possa essere privata del suo ufficio, se non fosse per ordine e parte di sua Eccellenza. Però le altre che dopo di lei saranno rettore, si ordina che non durino di ordinario più di tre anni, sebbene gli amministratori le potranno confermare, facendo bene il suo officio, tutto il tempo che gli parerà, ed in termine delli tre anni non possano essere deposte senza parere di tutti tre gli amministratori e del signor reggente Moles. Parimente si ordina che quando in detta casa ci sarà persona sufficiente di quelle che ivi si saranno ritirate, che tenga le buone parti sopraddette per essere rettora, possa essere eletta della detta casa, e quando non si troverà dentro si cerchi di fuori, ora sia religiosa di alcun monastero, ora no, ed il medesimo si osserverà nella elezione delle altre officiale, che essendoci persone sufficienti dentro della casa per gli offiri di casa, non si cerchino persone di fuori; però si avvertisce che poichè alla detta priora non si gli ha da dare salario nè stipendio alcuno, si abbia gran cura di tutto il necessario per il suo vitto e vestito, conforme alla qualità della sua persona ed alla povertà della casa. E perchè questa casa, come speriamo nel Signore, ha da crescere molto, ed una sola persona non basterà a governare tante vergini, si ordina che insieme con la rettora sia eletta dagli amministratori di tre in tre anni una vicaria che aiuti alla detta rettora, la quale sia tale che possa succedergli nell'officio, ed in assenza sua o per infermità o morte, essa governerà tutta la casa, sino che sia eletta un'altra rettora di nuovo. L'officio di questa vicaria sarà di mettere in esecuzione tutto quello che la rettora gli ordinerà, visitare la casa ed officine, di maniera che tutto si faccia a suo tempo, e non venga mancamento vruno. Parimente si provvederanno altre persone necessarie per la guardia e servizio della casa, come torniera, portinara, maestra delle vergini, ed altre donne che servano alle altre, siccome si dirà di sotto, tra le quali bisogna che sia gran concordia ed unione nel governo della casa, seguendo in tutto il parere della rettora, perchè di altra maniera non possono andare le cose bene ordinate al servizio di Dio nostro Signore.

Officium praesidis triennale.

De vicariae eiusque officio.

Capitolo VI.

Delle vergini che hanno da essere ricevute in questa casa religiosa.

De qualitatibus virginum recipiendarum.

Supposto che la facoltà e potere di ricevere queste vergini solamente appartiene alli tre amministratori e non ad altro alcuno, si onera la coscienza di tutti quelli, sotto pena del giuramento che hanno fatto, che nel ricevere persone per questa casa, non si muovano per affezione nè passione, ma con puro zelo del servizio di Dio nostro Signore e del bene universale di questa casa; e così in primo si ordina che, per quanto importa molto al buon nome e fama di questa casa, in modo alcuno non si riceva in essa persona infame e di mala vita, o figliuola di persone infami e disoneste, le cui madri o padri abbiano mal vissuto o sieno stati castigati pubblicamente per giustizia. Però

Male notatae non admittendae.

si avvertisce che quando si troveranno figliuole di tali persone, ancorchè in casa nostra, in modo alcuno non si possano ricevere, s'incarica agli amministratori che procurino per altra via dargli rimedio, acciò non si perdano, o cercando alcuna signora che le riceva, o procurando che sieno ricevute nello Spirito Santo, o in altra parte, o aiutandole fuori della casa, acciò si nutriscano con persona sicura.

Filiae Hispanorum tantum.

Item secondariamente si ordina che, poichè questa casa è fondata di elemosine delli soli Spagnuoli, in essa non possano essere ricevute se non figliuole di Spagnuoli, che almeno il padre sia spagnuolo, o nati in questo regno o fuori di esso. Terzo, oltre di questo si ordina che sieno orfane o povere e sopra tutto vergini, e così si ordina che si ricevano di ordinario di età di cinque anni sino alli dodici; però si avverta che se alcuna figlinola di Spagnuoli rimarrà bambina di minore età di questa, e non averà rifugio nè rimedio alcuno, li detti amministratori sieno obbligati a riceverla e darla a nutrire sin che tenga età da potere entrare nella detta casa; e se alcuna figliuola di Spagnuolo sarà di più età che di dodici anni, si ordina che si possa ricevere con tal condizione che sia vergine ed onorata, sopra la quale si farà prima particolare informazione per li detti amministratori.

Nullo morbo infectae.

Item quarto, si avvertisce, che quelle che hanno da essere ricevute in questa casa sieno sane e nette, specialmente di infermità contagiose, con la quale maniera alcuna si possa ricevere; e se avvenisse ad alcuna dentro della casa tale infermità, sia di subito cavata fuori, acciò non infezioni le altre. Però gli amministratori sieno obbligati a dargli ricapito, o procurando in altra parte farla curare, o mandandola ad alcuno ospedale, dove sia medicata e sustentata per amor di Dio, con che si provvederà al bene universale della casa, e non si mancherà alla carità.

De virginibus orphanis, divitibus et pauperibus.

Item quinto, si ordina che se alcuna figliuola di Spagnuolo rimarrà orfana ed averà beni, gli amministratori sieno obbligati di riceverla e prendere a loro cura tutti i suoi beni, con tale che sia vergine, come si è detto, la quale potrà pagare un tanto alla casa per il vitto, poichè tiene possibilità, conforme al parere degli amministratori, che pare, che basterà pagare solo per il vitto trentasei ducati all'anno, con ciò che, oltre a questo, si vesta del suo proprio e paghi le medicine se starà inferma. Ultimo, si ordina che se vivendo qualche Spagnuolo, volesse mettere in questa casa sua figliuola, acciò si nutrisca in essa, essendo vergine e concorrendo in essa le condizioni già dette, possa essere ricevuta di parere di tutti tre gli amministratori, pagando suo padre ogni anno li trentasei ducati per il vitto, e pagherà il vestito e medicine o quello che parerà alli tre amministratori, per il che suo padre si obbligherà e farà le scritture necessarie. Però si avvertisce che quando il padre di detta vergine sarà così povero che non averà con che pagare il vitto di sua figliuola, in tal caso gli amministratori potranno usare di misericordia e riceverla, specialmente quando la tal vergine starà in pericolo di perdersi, e così il tutto si lascia al giudizio e prudenza di detti amministratori, che in questo e negli altri casi che si potranno offerire, facciano quello che più sarà di servizio a nostro Signore e salvazione delle anime; ed acciò questo meglio si faccia, si obbliga agli amministratori che quando averanno da accettare qualche vergine senza paga, lo trattino prima con sua Eccellenza.

CAPITOLO VII.

Delle altre persone che potranno essere ricevute in detta casa religiosa.

De aliis quae admitti possunt.

Perchè questa casa religiosa desidera di aiutare ad ogni sorte di persone di nostra nazione, si ordina che se alcuna signora vedova, onorata, Spagnuola, o che sia stata moglie di Spagnuolo, vorrà ritirarsi in questa casa per alcuni anni o per tutta la sua vita, possa essere accettata, col parere di tutti tre gli amministratori, con condizione che si tenga informazione certa che sia vissuta onoratamente, e sia tale che piuttosto guadagni autorità la detta casa con la sua entrata che la perda, pagando in ducati però tutto quello che giudicheranno li detti amministratori per il suo vitto, casa e servizio che ha da tenere, e specialmente quando volesse stare a vita particolare. Similmente si ordina che se alcuna donna maritata con Spagnuolo, stando il suo marito assente o presente, con volontà di ambidue volesse ritirarsi in detta casa, possa essere ricevuta con parere di tutti gli amministratori, e non di altra maniera, con condizione che si sappia o si faccia informazione certa della sua vita, e che così essa, come il marito abbiano vissuto onoratamente, e che l'una e l'altro lo desiderino e lo domandino con istanza, pagando, siccome si è detto, tutto quello che giudicheranno li detti amministratori, e facendo sopra ciò le scritture necessarie; e se alcuna di queste signore vorrà mettere seco alcuna figliuola o serva che la serva, lo possa fare, concorrendovi in essa le condizioni già dette, e pagando similmente quello che ordineranno li detti amministratori. Con questo si vede chiaramente che l'intenzione e fine di questa casa è il provvedere ad ogni sorte di donne onorate spagnuole, che vorranno ritirarsi in essa a servire Dio nostro Signore.

CAPITOLO VIII.

Del modo come devono essere governate queste vergini quanto al temporale.

De forma gubernandi quoad temporale.

Affinchè tutte le cose di questa casa vadano guidate con molta prudenza, si ordina che il modo di governare queste vergini sia il seguente:

Abitus.

Primieramente quanto al vestire, tutte vadano vestite di bianco, un velo bianco nella testa e la saia o abito bianco, ed un manto di panno nero, come lo sogliono portare le monache di S. Agostino, e porteranno una insegna di nostra Signora della Solitudine, che è l'abito conforme alla invocazione della Chiesa. Il bianco significa la nettezza e purità della Vergine nostra Signora; il nero significa il dolore grandissimo della Vergine, che sentì nella morte del suo benedetto Figliuolo, le quali due cose hanno da procurare d'imitare queste vergini quanto gli sarà possibile; la insegna la porteranno così nell'abito bianco, come nel manto nero, in segno che hanno a portar sempre scolpiti nel cuore li dolori della Vergine nostra Signora. Del manto nero useranno l'inverno nel tempo del freddo, e specialmente li giorni di festa per andare al coro e quando vanno a comunicare, e finalmente quando parerà alla sua superiora.

Alimenta.

Il secondo, quanto al mangiare, le domeniche, lunedì, martedì e giovedì gli sia dato carne a mangiare ed a cena, e li mercoldì uova o pesce: li venerdì e sabbato già si sa che hanno a mangiare pesce; la quantità della carne o pesce che gli si ha da dare resta alla discrezione delli amministratori e della rettora ed alla età delle zitelle ed entrate della casa. Similmente gli si darà colazione e merenda, come parerà alla madre rettora; vino si darà a chi tiene in costume di beverlo e specialmente alle grandi;

pane gli si darà quanto averanno di bisogno, e si gli potrà dare frutti secondo il tempo che sarà. Il terzo, quanto all'esercizio corporale, si ordina che dopo pranzo e cena si possano ricreare tutte le vergini nell'orto o in altra parte per lo spazio di un'ora, e poi, facendo segno con la campanella, si ritirino tutte, ognuna a dare la lezione o a lavorare o a fare altra cosa che gli sarà ordinata, ed ogni giorno faranno un'ora di esercizio corporale, ognuna secondo la sua età, o nell'orto o nettando la casa, e quelle che saranno sufficienti potranno aiutare alla refettoriera ed agli altri offici, acciò si esercitino nell'umiltà ed imparino un poco di ogni cosa.

Corporale exercitium.

Il quarto, quanto al dormire, si ordina che tutte vadano a dormire ad una ora, e potranno dormire le fanciulle otto ore, se già ad alcune non paresse alla madre rettora dargliene più, perchè come sono fanciulle è necessario trattarle come tali fin che tengano maggior età; le altre sette ore, e si leveranno un'ora innanzi delle altre.

Tempus et modus dormiendi.

Item, si ordina che ciascuna di queste fanciulle dorma sola, e gli si faccia un letticciuolo piccolo, conforme alla sua età, con il suo materazzo, lenzuoli e coperta, e ciascuna tenga una cassa picciola o armario, dove tenga in serbo le sue camicie e vestiti, e sopra tutto si procuri che tutte vadano molto nette, quanto sarà possibile, avendo di questo cura la donna che le serve e particolarmente la maestra di esse. Finalmente si ordina che quando alcuna madre o parente di alcuna vergine gli manderà alcuna cosa da mangiare, se sarà cosa poca, si dia alla detta vergine; però se sarà molto, si riparta tra le altre, ed ad essa si dia la maggior parte, e guardando quest'ordine con tutte, nessuna si potrà lamentare.

Capitolo IX.

Del modo di governare queste vergini quanto allo spirituale.

Il buon governo spirituale di queste vergini è quello che principalmente si pretende in questa casa, e così la madre rettora deve molto particolarmente attendere a questo, e procurare che questa casa sia un giardino e paradiso terrestre piantato nella terra di queste nuove piante, e sia, come dice Cristo, una casa di orazione e di pace, sia una abitazione di angeli, sia un palombaro di palombe sante, sia finalmente una casa dove viva Dio, della quale si possa dire quello che disse Jacob: *Vere non est hic aliud nisi domus Dei, et porta coeli*. Di modo che l'odore di santità di questa casa si estenda per tutta questa città e regno, e di essa sia nostro Signore Dio glorificato. Per il che si ordina primieramente che tutte queste vergini e tutte le altre persone che viveranno dentro di questa casa sieno obbligate a confessarsi almeno una volta ogni mese e comunicare quelle che saranno di età, con consiglio del suo confessore; ma quelle che terranno devozione di confessarsi e comunicarsi più spesso, come di otto in otto giorni, si ordina che si gli dia comodità, pigliando in questo e nel resto che tocca allo spirito il consiglio e parere del suo confessore, il quale deve essere tale che sappia guidare le anime verso Dio, ed approfittarle nello spirito, per il che si onera la coscienza alli amministratori che, sopra tutte le cose, procurino di provvedere questa casa di confessori tali che sieno letterati, spirituali e santi; e così si ordina che tutte le vergini e le altre si confessino ordinariamente con uno, due confessori che sieno o della Compagnia di Gesù, o dei Padri Teatini, o di quei di S. Girolamo, o di qualcun'altra religione,

De regimine spirituali.

come di S. Francesco o di S. Domenico, li quali procurino istruire esse vergini spose di Gesù Cristo, come abbiano ad essere grate al suo Sposo, ed insegnarle a tenere orazione mentale quelle che saranno capaci; e quando non si potrà avere alcuno di questi confessori, si ordina che si confessino col cappellano maggiore, che sarà della nostra chiesa, perchè si presuppone che ha da essere tale, che averà le condizioni già dette dei confessori.

De abstinentiis et austeritatibus.

Il secondo, si ordina ed esorta parimente che tutte queste vergini sieno particolarmente devotissime della sagratissima Vergine nostra Signora, la quale terranno per madre, padrona e signora, e per sua devozione; tutte quelle che saranno d'età, digiuneranno tutti li sabbati e tutti li vesperi di nostra Signora, e non gli s'impongliino più digiuni, salvo quei della Chiesa, perchè si presuppone che la devozione di queste vergini sarà tanta, che sarà di bisogno piuttosto andargli alla mano e detenerle nelle penitenze che obbligarle a quelle; e così si ordina che nelle penitenze di cilizi, discipline e digiuni, nessuna di queste vergini faccia penitenza alcuna senza licenza della sua prelata e del confessore, acciò si faccia col merito della obbedienza, ed in tutto si proceda con più luce, e sia lodato Dio nostro Signore.

Officio B. V. et orationibus.

Il terzo, si ordina che per ora, fino che sieno più in numero, dicano in coro in tono tutte insieme ogni giorno l'offizio di nostra Signora, al quale si raduneranno tutte le vergini che non saranno impedite, grandi e piccole, il quale si dirà nella forma e tempo che di sotto si dichiara. Parimente tutte udiranno messa ogni giorno e reciteranno la corona di nostra Signora, che sono sessantadue *avemarie* e sette *paternostri*, o la terza parte del rosario, e la sera avanti di andare a riposarsi si raduneranno tutte nella cappella e diranno le litanie di nostra Signora e subito faranno l'esame della coscienza, che tutto potrà durare un quarto d'ora, e subito fatto il segno, tutte si ritireranno alle sue stanze per riposarsi.

Sacello intus prope infirmarium.

Il quarto, si ordina che dentro di casa si tenga una cappella molto bene adornata, nella quale si possano ritirare quelle che vorranno fare orazione e raccomandarsi a Dio, e procurisi che questa cappella stia appresso all'infermeria, di maniera che quando sarà necessario dirsi la messa in quella, la possano udire le inferme che non possono scendere in coro ad udirla. Però si avvertisce che questa messa non si ha da dire se non in caso di molta necessità, come è per comunicare qualche inferma o per altra causa urgente, perchè con questa occasione non si apra la porta ad entrare molte volte nella casa gente di fuori; ed il sacerdote che averà da dire questa messa sarà il confessore o il cappellano maggiore o altra persona sicura, che lui assegnerà; e qualsivoglia che averà da entrare a dirla, non entri se non accompagnato da uno delli amministratori e da chi lo serva; ed il medesimo si osserverà quando sarà necessario entrare a confessare qualche inferma o aiutarla a morire, ed abbiasi gran cura che il confessore mai stia solo, di modo che non possa essere visto dal compagno e dagli altri.

Praedicatoribus.

L'ultimo, si ordina che per quanto la parola di Dio è molto necessaria per andare avanti nel servizio di Dio, gli amministratori tengano gran cura di provvedere predicatori che predichino a queste vergini così nella chiesa come nella crate, di modo che, siccome non gli deve mancare il sustento corporale, molto meno gli manchi lo spirituale dell'anima, che è la parola di Dio.

Capitolo X.

Della distribuzione del tempo che si osserverà ogni giorno in questa casa.

Divisio horarum.

Acciò non si perda il tempo tanto stimato da' Santi, e tutto il giorno stieno occupate queste vergini in santi esercizi, si ordina che si tenga in casa un orologio, per il quale si governino e facciano tutte le cose alle sue ore, e guarderanno l'ordine seguente:

De excitatione matutina.

Primieramente, si suonerà in levarsi al fare del giorno nell'inverno, ed estate più tardi, come parerà alla madre rettora, e sentendo la campana, tutte si cominceranno a vestire, e quelle che tengono offizio nella casa, come torniera, rifettoriera e cuoca ed infermiera, e le altre che staranno occupate, anderanno subito al coro ed udiranno la messa che si dirà di mattina, e finita di udirla, ciascuna si ritirerà al suo offizio e ministerio, e subito le vergini, finito che averanno di vestirsi, sentendo il tocco della campana, quando si suonerà all'offizio, anderanno tutte al coro e diranno Prima, Terza, Sesta e Nona della Madonna, e subito le litanie grandi, e finite si comincierà la messa con molta devozione e silenzio, e tra tanto che si dice, reciteranno una corona o rosario della Madonna, offerendoli per sè, per li suoi genitori e per li benefattori di quella casa.

Jentaculo et labore.

Secondo, finita la messa, tutte anderanno al refettorio e piglieranno la colazione quelle che vorranno, secondo l'ordine della superiora, e subito si ritireranno alli suoi offizi con le sue maestre, quali studieranno la lezione, quali lavoreranno o fileranno, come gli sarà ordinato, e questo tutto durerà sino all'ora di pranzo.

Prandio.

Terzo, essendo già ora di pranzo, si suonerà la prima volta la campana del refettorio, ed allora tutte lascieranno i suoi lavori ed uffizi, ed anderanno al refettorio e si laveranno le mani; e suonando la seconda volta, entreranno nel refettorio e si porranno in due ordini, e la rettora o vicaria comincierà la benedizione della tavola quale sta nel Breviario, e tutte risponderanno per suoi versi; finita la benedizione, ognuna si sederà nel luogo che gli sarà segnalato, le grandi in una tavola e le minori in un'altra, e la maestra di esse si sederà nel principio della tavola, e facendo segnale la superiora, tutte raccoglieranno la salvietta ed una di esse leggerà nel pulpito qualche libro spirituale tutto il tempo che durerà il pranzo, di maniera che si tenga silenzio mentre che si mangia al pranzo ed alla cena nel refettorio; e serviranno in tavola due o tre o più delle vergini con la refettoriera, dando a ciascuna quello che le sarà ordinato. Finita la mensa, tutte si leveranno e daranno le grazie, come al principio, e subito si toccherà alla seconda mensa, e serviranno quelle che hanno mangiato nella prima.

Labore post prandium.

Quarto, dopo che averanno mangiato tutte le vergini, per lo spazio di un'ora si ricrearanno nell'orto o in altro luogo pubblico, e potranno ricrearsi una con un'altra in esercizi leciti ed onesti, salvo due di esse che aiuteranno alla cuoca a nettare li vasi della cucina; le quali, dopo di aver finito, si potranno anco ricreare la sua ora; passata l'ora di ricreazione, tutte si ritireranno alle sue occupazioni, quelle che leggono daranno la lezione alla sua maestra, e le altre lavoreranno o si occuperanno in quello che gli sarà ordinato sinchè sia ora di vespero.

Vespere.

Quinto, subito che sarà sonato a vespero la prima volta, tutte vadano al coro, e fatto il secondo segno, si dirà vespero e compieta di nostra Signora, e per li benefattori si dirà ogni giorno il salmo: *Deus misereatur nostri*, con il *Deprofun-*

dis, ed *Oremus pro benefactoribus nostris*, con il responsorio: *Et pro fidelibus defunctis*, e con l'orazione: *Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris*, etc., e finito tutto questo anderanno al refettorio, e gli si darà un poco di pane e qualche frutto per merenda, e per lo spazio di un'ora faranno qualche esercizio corporale, come è nettare la casa, aiutare alla refettoriera e cuoca, lavare i panni ed altre cose che le saranno ordinate dalla loro superiora.

Lectione spiritualis. Sesto, finito l'esercizio corporale, tutte ritornino al luogo comune dove si lavora, ed acciò si tenga silenzio, le maestre procurino raccontare qualche esempio di qualche Santo, o facciano leggere qualche libro frattanto che tutte lavorano, e questo durerà sin che si suoni a mattutino.

Matutinum et coena. Settimo, li mattutini di nostra Signora si diranno avanti cena, e così suonando ad essi, tutte vadano al coro, e dicano con divozione li mattutini e laudi di nostra Signora, e finiti, si faccia il primo segnale per cenare e tutte vadano al refettorio, siccome si è detto nel pranzo. Dopo cena averanno un'altra ora di ricreazione, come dopo pranzo, e finita la ricreazione, si suonerà alle litanie di nostra Signora e tutte anderanno alla cappella, e la maestra comincierà le litanie di nostra Signora, e risponderanno le altre, e poi staranno lì, come mezzo quarto d'ora, esaminando la sua coscienza, pensando in quello che hanno offeso nostro Signore quel giorno, e li benefizii che da esso hanno ricevuti, rendendogli grazie per essi, e domandandogli perdono per li difetti con un *Pater noster* ed una *Ave Maria*, e subito si suonerà il tocco per andare a dormire, e tutte si ritireranno con molto silenzio alle sue camere con le sue maestre, e dormiranno ott'ore, e di questa maniera persevereranno nel servizio di Dio, e spenderanno il giorno di maniera che non si perda il tempo, nè Sua Maestà sia offesa. Quest'ore potrà la superiora mutarle conforme al tempo dell'inverno e dell'estate.

Capitolo XI.

Delle maestre ed altre ufficiali che devono provvedersi in questa casa.

De magistris aliisque officialibus. Così come in un corpo umano ci bisogna il capo, avere membri e parti per governare il corpo, così nella religione ci è bisogno che il superiore abbia ministri ed offiziali che l'aiutino a governare il corpo della Religione, per il che si ordina, per il buon governo di questa casa, che gli amministratori di essa provvedano tutte le officiali necessarie per il servizio di essa, e così conviene che oltre la rettora e vicaria, si provveda di maestre che tengano cura d'insegnare a queste vergini; e perchè questo si faccia con più perfezione, si ordina che ogni maestra abbia a sua cura solamente dodici vergini, di maniera che se ci saranno ventiquattro, ci siano due maestre, le quali tengano obbligazione ad insegnarle primieramente la dottrina cristiana ed a fare orazione e raccomandarsi a Dio; secondo, le cerimonie della casa, cioè la modestia con che ha da stare nel coro e nel refettorio, il rispetto ed ubbidienza che hanno da tenere alla sua prelata, ed altre cose simili; terzo le insegni a leggere, cioè quello che giudicherà la superiora, che abbiano capacità per servire al coro ed aiutare alla casa; quarto le insegni a lavorare, filare e tutti gli altri offizi della casa, perchè quelle che averanno a pigliare stato di matrimonio, è necessario che sappiano del tutto, e quelle che averanno da restare dentro della casa n'averanno ancora di bisogno; quinto questa maestra dormirà nella stessa stanza

dove dormono le dodici vergini che stanno a suo carico e sederà nella tavola con esse, e nel luogo dove si lavorerà starà con esse, ed in qualsivoglia altro esercizio, di modo che giammai le perda di vista; e finalmente averà così particular cura di guardare per queste dodeci vergini, come quella che ha da dar conto di esse a Dio nostro Signore ed alla superiora ed amministratori della casa; e così le avviserà di quello che le parerà aver bisogno di rimedio, acciò in tutto si proceda con carità; questa maestra per adesso sarà di fuori, e quando ci sarà nella casa alcuna delle monache che rimaneranno in essa, si potrà scegliere una di esse o più, secondo il numero delle vergini che tengono quest'offizio di maestra. Anco tocca alla detta maestra aver particolar cura con la salute corporale di queste vergini, e quando alcuna di esse infermerà, procuri che sia governata con molta carità, e perciò, come si è detto, si faccia una stanza particolare appresso alla cappella, dove stieno tutte le inferme, alle quali si proveda d'infermaria, medico e medicine necessarie, e con esse si usi la carità che ognuno desidera che si usi seco.

De rotaria et ostiaria

Oltre di questo è necessario di provvedere una torniera e portiera che tenga le chiavi della casa, la quale ha da essere persona di molta confidenza, poichè gli si ha da dare in custodia una casa di tante vergini; il suo offizio sarà il rispondere a quelli che verranno alla casa con molta carità ed umiltà, e procurerà, quanto sia possibile, d'essere breve nel torno, specialmente parlando con uomini, e non chiami vergine alcuna, nè gli dia ambasciata, nè lettera, nè altra cosa, se prima non l'avvisi alla madre rettora. La porta non si apra giammai se non con licenza della prelata; tutto quello che potrà ricevere per il torno, non apra la porta per riceverlo, se non è perchè entri il medico, o il confessore, o le persone che di sotto si diramno; e quando alcuno entrerà, vada ella medesima con lui o un'altra religiosa di età, sino al luogo dove va, ed alla sera serri le porte ed il torno, e se ne porti le chiavi, consegnandole alla prelata, la quale visiterà ogni sera, o per sè o per la sua vicaria, la casa e le porte di essa.

Coquinae et refectorario adsciscenda.

Item, si proveda d'una cuoca o più, secondo il numero che sarà delle vergini, e di altra refettoriera, le quali se si potranno trovare al principio e vorranno fare questi uffici per amor di Dio, si riceveranno, con tale che sieno donne approvate e di virtù, e se no, che si cerchino quali conviene, pagandogli per ora qualche cosa, sin che dell'istessa casa vi sieno religiose che facciano questi uffici, e gli altri, alle quali, come si è detto, potranno aiutare le vergini per settimana, specialmente quelle che averanno età e forze per ciò, l'uno per conservarle in umiltà, e l'altro acciò imparino a fare tutti gli uffici necessari ad una casa.

Domus officialibus

E perchè l'entrata di questa casa non è tanta al presente che possa sostentar molte vergini, si ordina che per ora non si ricevano se non le seguenti persone: una rettora, una vicaria, una torniera e portiera, una maestra ed una cuoca, ed una refettoriera e dodeci vergini, che in tutto sono diciotto, le quali sia obbligata la casa a sostentare. Però se alcune altre persone vorranno entrare, pagando la spesa, potranno esser ricevute, e per l'avvenire, crescendo l'entrata ed elemosine di questa casa, si potranno ricevere in maggior numero; però si avvertisce che, così come gli amministratori sono obbligati a dare a quelli che sostenta la casa tutto quello che hanno di bisogno per il suo vitto e vestito, così tutto quello che esse guadagneranno con il suo lavorare ha da essere per la detta casa, e si ha da

consegnare alli amministratori di essa; il che non si ha da intendere di quelle che pagheranno il vitto, perchè per esse ha da servire quello che lavoreranno e cuciranno.

CAPITOLO XII.

Del tempo quando si averanno a maritare, o rimediare queste vergini, e della clausura della casa.

De collocandis virginibus et clausura servanda.

In questo capitolo ultimo si ha da trattare del fine e termine di quest' opera, che è il rimedio di queste vergini, e per questo si ordina che dopo di averle allevate sino alli venti anni, si domandi a ciascuna di esse che stato vuole pigliare, o rimanere religiosa perpetuamente in questa casa, servendo a nostra Signora, o pigliare stato di matrimonio, il che domanderanno li detti amministratori, lasciando ciascuna in sua libertà, di modo che non gli si faccia forza veruna, e quella che vorrà restare, sia ritenuta e sia obbligata di restare in detta casa perpetuamente, ed allora esca dalla soggezione che tenea alla maestra, e si unisca con le altre che restaranno, a differenza delle altre vergini, e possa essere eletta agli ufficj della casa, secondo il talento che Dio gli darà, e le altre vergini le tengano rispetto, e tutte quelle che saranno così restate mangieranno in una mensa con la prelata e dormiranno a parte in un dormitorio; e se alcuno vorrà venire per rimanerci di quelle di fuori in questa casa, essendo stato almeno in essa un anno, ed avendo le condizioni sopradette, possa esser ricevuta, dando la dote che giudicheranno essi amministratori; e se per l'avvenire parerà che le dette vergini che vorranno restare in detta casa faccino professione, e sieno monache, e dicano l'Ufficio Divino del Signore, questo si potrà comunicare con sua Eccellenza, e di parere di tutti gli amministratori e del signor reggente Moles, si domanderà per questo licenza a Sua Santità, e si farà quello che ordinerà. Ma per ora basta che quelle che vorranno restare sieno ritenute; e se alcuna di dette vergini inclinasse ad esser monaca in alcun monastero, gli si potrà dare la licenza, ma gli amministratori non gli daranno più dote di quella che gli si averà a dare volendosi maritare, perchè questa casa non ha obbligazione a mettere le figliuole che alleva in alcun monastero; ma tenendo essa dote sufficiente de' suoi padri o parenti, non gli si può nè deve impedire, anzi si hanno da rallegrare gli amministratori che da questa casa escano tali vergini che possano dare esempio di bontà e di virtù in altre parti.

De dotandis ad matrimonium.

Il secondo, quelle che vorranno maritarsi, si ordina che, arrivando all'età di venti anni, gli amministratori sieno obbligati in coscienza a ritruovarli mariti come conviene, e daranno a ciascuna di essa di dote cento ducati, attenta la povertà della casa; però quando crescerà la entrata, si lascia alla liberalità degli amministratori ed alla qualità della vergine che gli si dia la dote che gli parerà esser conveniente; e questi cento ducati li daranno in questa forma: o che si dieno al marito, dando sicurtà di essi, o che si ponganno in qualche entrata acciò non si perdano, ed in caso che ella morirà senza figliuoli, abbiano a ritornare alla detta casa li cinquanta scudi, ed il resto li possa disponere a sua volontà; e quando usciranno dalla casa per maritarsi, si procuri che alcune signore spagnuole le accompagnino ed onorino, ed esse tengano sempre memoria di pregare Dio per gli suoi benefattori e amministratori che le hanno poste in quello stato, e procurino di vivere di maniera che paiano sempre figliuole di questa casa santa; e se

morto il marito vorranno ritornare alla detta casa, avendo vissuto onoratamente, possano essere ricevute.

Ordinationes variae circa domus clausuram.

L'ultimo, che si ordina per conclusione di dette costituzioni, è il molto che importa la clausura di questa casa, dalla quale dipende tutto il buon nome e fama di quella, e così si carica la coscienza alla madre rettora, che in maniera alcuna non lasci entrare alcuna persona secolare, uomo nè donna, madre nè parente veruna senza espressa licenza di S. Santità, salvo al medico e confessore, e quello che averà da dire messa alle inferme, come si è detto; anco potranno entrare gli amministratori tutti e tre, o almeno li due, a visitare la detta casa tre volte l'anno, e non più, se non fosse in qualche nuova occasione che si offerisse; e quando fosse necessario che si fabbricasse in detta casa, si provveda d'una o due persone sicure che assistano a detta opera. Ed acciò questa clausura meglio si guardi, si ordina che gli amministratori provedano d'una persona fedele, uomo o donna, che tenga le chiavi della porta principale della casa, ed anco della porta di mezzo, la quale tenga due serrature con sue chiavi, e l'una tenga la portinara della casa, e l'altra di fuori tenga questa persona, la quale non si apra se non alle persone già dette; e quando alcuna provisione si avesse a mettere nella casa, e questa persona assisterà sempre nella porta, e la mattina aprirà la porta principale e la notte la serrerà e porterà le chiavi di ambe le porte all'amministratore che governa quella settimana. Parimente si avvertisce che nessuna di queste vergini, dopo una volta ricevuta, può uscir fuori della casa, se non è per non ritornare più a quella; e quella che una volta uscirà senza licenza, non possa più essere ricevuta in essa, e molto meno sarà lecito uscire per occasione alcuna alla rettora, vicaria, torniera, maestra, nè altra religiosa alcuna, poichè, come si è detto, promettono clausura perpetua, salvo quelle che entreranno per tempo, pagando le sue spese, e le serve che servono per interesse alla casa, le quali si potranno licenziare come parerà alla rettora, e quando le madri o parenti di queste vergini vorranno parlargli, gli si potrà dare licenza solo ad essi che le parlino nel locutorio o crate, stando sempre presente con esse la sua maestra, o alcun'altra religiosa, acciò non si parlino cose che non convengono. E perchè la esperienza e decorso del tempo insegnerà quello che più conviene al buon governo di questa casa, si lascia libertà agli amministratori, che con consiglio del signor reggente Moles, e principalmente di sua Eccellenza possano aggiungere e levare quello che gli parrà a queste costituzioni e regole, poichè al presente non si può prevenire a tutto quello che potrà succedere, bastino questi capitoli, che dopo di molta orazione si sono qui scritti per dare principio a quest'Opera, non pretendendo con nessuno di essi obbligare in coscienza a peccato alcuna delle vergini e persone che dentro viveranno, solo s'incarica molto agli amministratori che guardino e custodiscano dette costituzioni per il giuramento che hanno fatto, e le facciano osservare quanto sarà possibile; ed alla madre rettora si ordina che dia penitenze alle vergini che non le osservaranno, e faccia che si leggano in refettorio tre volte l'anno, acciò ognuna intenda quello che tocca al suo uffizio. Speriamo nella bontà di Dio e della sagratissima Vergine Maria nostra Signora, che così come ha dato principio a quest'opera che in suo servizio si è incominciata, ci averà ad impetrare grazia dal suo preziosissimo Figliuolo, acciò questa opera vada innanzi e da essa risulti onore e gloria al Padre, Figliuolo e Spirito

*Cur ancillae et famulae non tenentur.

Santo, ed alla Vergine nostra Signora che vive e regna in saecula saeculorum. Amen.

Datum Romae in Monte Quirinali sub annulo Piscatoris, die XIV iulii MDXC, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 14 iulii 1590, pontif. anno VI.

L.

Extinctis controversiis, quae inter cardinalem de Castro archiepiscopum Hispalensem, eiusdemque ecclesiae Capitulum obortae fuerant, constitutiones a praefato cardinali editas, et a S. Congregatione Concilii emendatas, confirmat, perpetuoque praecipit observari[1].

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam

Exordium.

Ad ea ex apostolicae servitutis officio libenter intendimus, per quae ecclesiarum decori et morum correctioni, ac cleri et populi reformationi provide consultum iri, ac alias salubriter in Domino conspicimus expedire.

Editae a cardinale de Castro constitutiones pro ecclesia Hispalensi.

§ 1. Itaque cum alias dilectus filius noster Rodericus basilicae duodecim Apostolorum praesbyter cardinalis de Castro nuncupatus pro bono regimine ecclesiae Hispalensis, cui ex dispensatione apostolica praeesse dignoscitur, illiusque civitatis et dioecesis nonnullas constitutiones per suos praedecessores archiepiscopos Hispalensem editas innovavit, et dispersas insimul compilavit, alias etiam de novo condidit, et deinde super illarum validitate, iustitia et observantia exorta controversia et lite inter dictum Rodericum cardinalem ex una, et dilectos filios decanum, et Capitulum dictae ecclesiae Hispalensis, ac Universitatem beneficiatum dictae civitatis et dioecesis partibus ex altera, nos illas primum per nostrum speciale rescriptum dilecto filio magistro

Controversiae ex eis ortae sunt inter ipsum, Capitulum et beneficiatos.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Marcello Bubalo, capellano nostro et causarum Palatii apostolici auditori, audiendas, cognoscendas et fine debito terminandas commiserimus, ipseque Marcellus citationem cum inhibitione ad partes decrevit, quae executioni demandata fuit.

Quarum examen Sixtus auditori Camerae commisit.

§ 2. Et deinde cupientes litium huiusmodi brevitati consulere, venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus interpretibus decretorum sacri Concilii Tridentini revisionem, ac reformationem dictarum constitutionum etiam commiserimus, constitutiones praedictae, sicut nobis relatum fuit, ab eisdem cardinalibus, adhibita prius matura causae cognitione, ac saepius partibus auditis, fuerunt per eosdem cardinales uti iustae et aequae iudicatae, additis tamen nonnullis limitationibus, emendationibus, declarationibus et restrictivis, ac demum etiam ab auditoribus causarum dicti Palatii eas, uti iustas, servandas esse decisum fuit.

Constitutiones autem a congregatione Concilii examinari mandavit.

Quae nonnullis additis aequas iudicavit et C. auditor easdem servandas esse decrevit.

§ 3. Nos propterea, ut constitutiones huiusmodi perpetuo, ut par est, observentur, opportune providere volentes, ac diligentem dicti Roderici cardinalis sollicitudinem, qua in administranda dicta ecclesia Hispalensi utitur, plurimum in Domino commendantes, qui pro debito suae curae pastoralis officio, proque ferventi zelo domus Dei et salutis animarum super gregem Dominicum sibi commissum non cessat continuo vigilare, necnon constitutiones praedictas iustas et aequas procul dubio, observandas et ad hunc finem promulgandas esse attendentes, earumque tenores, ac si ad verbum insererentur, nec non litis et causae huiusmodi statum et merita praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad dicti Roderici cardinalis, aut alicuius alterius pro eo nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine et de ambarum etiam partium consensu, cau-

Confirmat causas omnes inde exortas ad se avocat et extinguit.

sam et causas huiusmodi respectu tantum constitutionum a dicto Roderico cardinali compilatarum et aliarum de novo ab eo factarum ad nos harum serie advocamus, ac litem praedictam super praemissis extinguimus, et inhibitiones quascumque per praesentes moderamur et revocamus, perpetuumque ipsis partibus silentium desuper imponimus.

Dictas constitutiones a Congregatione Concilii emendatas confirmat, observarique iubet.

§ 4. Nec non constitutiones praedictas, iuxta tamen eorumdem cardinalium limitationes, emendationes, declarationes et restrictivas, apostolica auctoritate, tenore praesentium approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris, quam facti defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus, illasque ab omnibus et singulis, quavis auctoritate, dignitate et honore fungentibus, quos illae quomodolibet concernunt et concernent in futurum, inviolabiliter observandas esse et observari debere.

Praesentesque litteras nullo vitio notari posse declarat.

§ 5. Nec non praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis, vel obreptionis vitio, seu intentionis nostrae, vel quoquam alio defectu, etiam ex eo, quod interesse habentes vocati non fuerint, notari, impugnari, invalidari, aut ad terminos iuris reduci, seu in ius, vel controversiam revocari posse. Sicque per quoscumque iudices et commissarios quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere, nec non irritum et inane decernimus, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Constitutiones huiusmodi a cardinali de Castro publicari praecipit.

§ 6. Quocirca eidem Roderico cardinali et pro tempore existenti archiepiscopo et officiali Hispalensi motu simili mandamus, quatenus dictas constitutiones promulgari et ab omnibus illis, quos illae concernunt et concernent in futurum, etiam sub censuris ecclesiasticis auctoritate nostra observari faciant, cogant et compellant. Contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantia tollit.

§ 7. Non obstante lite et inhibitione executioni demandata, aliisque praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non dictae ecclesiae etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis et decretis decano et Capitulo, ac beneficiatis praedictis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis, illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quaevis alia expressio habenda foret, illorumque tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis fidem addit.

§ 8. Volumus autem et dicta auctoritate decernimus, quod praesentium transumptis, etiam impressis eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae, vel ostensae.

Datum Romae in monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXVIII iulii MDXC, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 28 iulii 1590, pontif. an. VI.

URBANUS VII

PAPA CCXXX

Anno Christi MDXC.

Vigesima post Sixti V mortem die, electus est in Summum Pontificem Ioannes Baptista cardinalis Castaneus, Ianuensis, antea presbyter tituli S. Marcelli, et archiepiscopus Rossanensis. Nihil post sui electionem fecit, morbo impeditus, quo sublatus VI kalendas octobris anno MDXC, die scilicet duodecima post quam fuerat electus. Corpus eius delatum est ad Basilicam Vaticanam. Vacavit sedes menses duos, dies decem [1].

I.

Deputatio cardinalis Pinelli in praefectum congregationis S. R. E. cardinalium, super consultationibus negociorum temporalis ditionis Status Ecclesiastici praepositorum [2].

Dilecto filio nostro Dominico tituli sancti Laurentii in Pane et Perna presbytero card. Pinello nuncupato

Urbanus Papa VII.

Dilecte fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

Cardinalis Montaltus hanc dimittit praefecturam.

Cum dilectus filius noster Alexander, cardinalis Montaltus nuncupatus, congregationi pro consultationibus negociorum Status Ecclesiastici, cui sub felicis recordationis Sixto Papa V, praedecessore nostro, praeter alia sibi tunc incumbentia munera, praeerat, aliquibus iustis, ut nobis exposuit, de causis impeditus, commode vacare minime possit, nos, ne huiusmodi negociorum expeditiones aliqua hoc tempore detrimenta sustineant, tua opera, de cuius fide, prudentia atque solertia plurimum in Domino confidimus, in huiusmodi munere uti decrevimus.

Committitur cardinali Pinelli.

Itaque tibi, qui unus ex S. R. E. cardinalibus in dicta congregatione deputatus existis, ut una cum eisdem cardinalibus in dicta congregatione deputatis, prout hactenus fecisti, consultationes, deputationes seu quaerelas quorumcumque ditioni nostrae temporali subiectorum, ad nos confluentes, super causis tam civilibus quam criminalibus, ad forum saeculare dumtaxat spectantes, audire et statis diebus cum dictis cardinalibus conferre et de maioris partis sententia expedire; nec non super iis, quae in dicta congregatione de sententia maioris partis, ut praefertur, decreta et diffinita fuerint, litteras nostro nomine ad provinciarum legatos et vice-legatos, civitatum gubernatores et alios terrarum et oppidorum, quocumque nomine vocentur, magistratus et officiales in statu et ditione temporali nostra et Sedis Apostolicae nunc et pro tempore constitutos; nec non responsa ac mandata nostra illis et aliis etiam privatis personis, quibus opus fuerit, scribere valeas ac debeas; et quod litteris tuis eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhiberetur si nostra manu subscriptae essent, auctoritate apostolica, plenam et liberam facultatem concedimus, ac tenore praesentium etiam iniungimus; contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XX septembris MDXC, suscepti a nobis apostolatus offici an. I.

Dat. die 20 sept. 1590, pontif. an. I.

[1] Inclusis in utroque computo extremis.
[2] Ex Regest. in Secret. Brevium.

GREGORIUS XIV

PAPA CCXXXI

Anno Christi MDXC.

Die v decembris anno MDXC ad Summum Pontificatum evectus est Nicolaus Sfondratus, patria Mediolanensis, antea presbyter cardinalis tituli S. Ceciliae, cui sacra thiara imposita est die VIII mensis eiusdem. Vixit menses decem, dies decem temporibus Rodulphi II imperatoris. Creavit cardinales quinque. Ex hac vita decessit die XV octobris, eiusque cadaver delatum est ad Basilicam Vaticanam, et reconditum in sacello, quod a Gregorio XIII, qui illud erexit, Gregorianum appellatur. Vacavit Sedes dies XIV.

I.

Confirmatio constitutionis Pii V de non alienandis et infeudandis terris et locis S. R. E. [1].

Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Romanus Pontifex, pro pastoralis sibi divinitus iniuncti muneris debito, inter caeteras, quas pro communi bono christianae reipublicae suscipit, curas, etiam ad ea confirmanda, quae ad Statum Ecclesiasticum et S. R. E. ditionem, etiam temporalem, in primis tuendam et conservandam a praedecessoribus suis non minus prudenter ac sapienter, quam rite et recte gesta et constituta fuerunt incumbere solet; et quo firmius illa subsistant et sanctius ab omnibus observentur, suae comprobationis et muniminis partes libenter ac mature adhibet, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Sane iam pridem felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, tenoris subsequentis litteras edidit [1]. *Pii V constitutio hic est inserata.*

§ 2. Non igitur recolendae memoriae Gregorii XIII ac Sixti V, Romanorum Pontificum similiter praedecessorum nostrorum, exempla ac pium in tuendis S. R. E. iuribus zelum imitantes, easdem litteras et in eis contenta quaecumque, ex certa nostra scientia, ac de nobis a Deo attributae potestatis plenitudine, tenore praesentium, approbamus, confirmamus atque etiam innovamus, easque et ea omnia inconcussae ac validissimae firmitatis robur perpetuis futuris temporibus obtinere, et a cunctis quos illa quomodolibet concernunt, inviolabiliter observari debere decernimus, praecipimus atque mandamus. *Confirmatio de qua in rubrica.*

Nulli ergo omnino hominum liceat, *etc.* Si quis autem hoc attentare, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, XIV kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 19 decembr. 1590, pontif. an. I.

1 Haec Pii V Constitutio est LIII: *Admonet Nos*, tom. VII, pag. 560, ubi tibi indicavi eius declarationes et extensiones. Eamdem constitutionem certo modo declaravit etiam iste Gregorius in Consistorio secreto, sed eam declarationem reiecit Clemens VIII, ut infra in sua Constit. *Ad Romani*.

1 Omittitur insertio huius Bullae, quia habes eam, tom. VII, pag. 560: *Admonet*.

II.

Confirmatio erectionis Rotae Avenionensis cum restrictione facultatum ordinariarum ad ipsam civitatem Avenionensem, eiusque territorium, et cum taxa sportularum auditoribus pro causarum diversitate persolvendarum [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Vigilantis Pontificis praecipuum studium esse debet, ita eos, qui sub immediata Sedis Apostolicae defensione et temporali dominio constituti esse noscuntur, in eorum iustis petitionibus et votis confovere, ut eisdem sine cuiusque iniuria per legitimos tramites iustitia ministretur, aliasque desuper opportunis remediis, prout, rerum et temporum et personarum conditione pensata, commodius esse prospexerit, providere.

Rota Avenionensis a cardinalibus Armaniaco et Borbonio erecta.

§ 1. Dudum siquidem, sicut accepimus, bonae memoriae Georgius cardinalis de Armigniaco, tunc similis memoriae Caroli cardinalis Borbonii Sedis Apostolicae in civitate nostra Avenionensi de latere legati collega, ex auctoritate felicis recordationis Pii Papae IV, praedecessoris nostri, ad hoc ut causae, quae auditoribus Palatii Apostolici Avenionensi a legatis et vice-legatis committebantur, maturius et consultius ex plurimorum iudicio cognoscerentur, unam Rotam seu auditorium perpetuum, partim ecclesiasticorum, partim laicorum, quorum unus illorum praeses esse deberet, sub Apostolicae tamen Sedis beneplacito erexit et instituit cum potestate omnes et quascumque causas, tam spirituales quam profanas, criminales, civiles et mixtas, in civitate et comitatu nostro Venaissino ad utrumque forum mediate vel immediate pertinentes, etiam per viam appellationis aut alias, tunc et pro tempore motas et movendas, eisdem auditoribus seu uni eorum commissas et committendas, summarie, simpliciter et de plano, sola veritate inspecta, cum illorum dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, audiendi, cognoscendi, decidendi ac fine debito terminandi, ac in eis, cum voto aliorum auditorum tunc praesentium, seu maioris partis eorum, iudicandi, pronunciandi etiam diffinitive, aut alias, prout causarum merita postularent et requirerent, iubendi et mandandi ac inhibendi; sententias quoque, tam diffinitivas quam interlocutorias, decreta et praecepta et alias quascumque ordinationes a dicta Curia seu auditoribus emanatas, exequendi et exequi mandandi, cum omnibus honoribus, praeeminentiis ac praerogativis et dignitatibus debitis, cum hoc quod dicti auditores et praeses, antequam eorum officia exercere inciperent, iuramenta in forma solita praestarent de eorum officio fideliter exercendo. Et successive idem Carolus cardinalis legatus, habita de dictae Rotae erectione notitia, illam confirmavit atque approbavit, ac quatenus opus esset, de novo etiam cum eisdem facultatibus erexit et ordinavit.

Qui nonnullas etiam ab auditoribus eiusdem Rotae observandas leges sanxerunt.

§ 2. Postmodum vero, pro felici eiusdem Rotae et auditorum regimine et gubernatione, praefatus Georgius cardinalis regulamentum quoddam ac nonnullas ordinationes et constitutiones, per dictum etiam Carolum cardinalem postea confirmatas, tam circa dictorum auditorum quam etiam advocatorum et procuratorum qualitates, mores, auctoritatem et facultatem fecit et edidit. Et inter alia ordinavit quod dictae Rotae praeses semper esset et eo ipso esse intelligeretur auditor generalis domesticus ipsius legati, quem partes adire possent pro habendo iustitiae complemento in causis, quae coram D. legato tractarentur; vo-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

luitque quod causae omnes dictis auditoribus committerentur et referrentur in Rota, et de communi consensu ac voto deciderentur; et quod dicti auditores in consilium intrare tenerentur omnibus et singulis diebus, praeterquam in diebus festis in honorem Dei dicatis. Ac praeterea, quia in cartellis et litteris iustitiae seu iustitiam concernentibus saepe notariorum imperitia aut forsan dolo nonnullae clausulae insolitae et iniquae apponebantur, ac plures et diversi errores committebantur, fuit per dictum Georgium cardinalem ordinatum quod cartelli omnes ac litterae iustitiam concernentes, antequam legato pro tempore existenti pro signatura apponenda praesentarentur, praefatis auditoribus seu eorum alteri exhiberentur, qui illa seu illas diligenter perlegere et examinare tenerentur, et si quid in eis incivile, iniustum, insolitum aut impertinens reperirent, illud corrigerent, et mendis expurgarent, ac correcta et emendata aut alias legitime facta manu propria inscriberent; proque labore revisionis huiusmodi tria solida turonensia pro quolibet cartello inter ipsos postea stipendiorum suorum loco dividenda accipere liceret, ac alias, prout latius in litteris dictae erectionis, nec non in regulamento, decretis ac ordinationibus praefatis, quas omnes hic, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro expressis haberi volumus, plenius dicitur contineri.

Sixtus V eos quolibet trienio sindicatui stare voluit et decrevit.

§ 3. Cum autem, sicut etiam accepimus, ab eo tempore (assumptis ad huiusmodi iudicandi munus peritis ac eruditis viris) magnum dictum tribunal acceperit incrementum, ac nedum ex Apostolicae Sedis auctoritate erectum et institutum fuerit, sed dicta Apostolica Sede annuente, saltem tacite confirmatum et approbatum (propter varias Summorum Pontificum praedecessorum nostrorum causarum commissiones et delegationes dictis auditoribus factas) extiterit, ac alias a felicis recordationis Sixto Papa V, etiam praedecessore nostro, ad tollendos nonnullos abusus, qui in pauperum praesertim praeiudicium, sub praetextu impunitatis, tam in dictae Rotae auditorio quam ab aliis dictae civitatis iudicibus committebantur, ratam in caeteris dictae Rotae institutionem habente, motu eius proprio mandatum fuit quod legati et vice-legati pro tempore existentes curare ac facere deberent quod praeses ac auditores causarum dicti Palatii nostri, prout etiam vicesgerens et alii magistratus deberent et quilibet eorum teneretur tertio quoque anno in ipsa civitate de gestis et administratis per eos, eorum officio durante, rationem reddere et sindicatum subire, illique stare coram sindicatoribus per consilium dictae civitatis deputandis, illoque durante, a dicta civitate recedere nequirent.

Episcopus Bisignani vice-legatus taxam sportularum ac caeterorum expensarum praefixit.

§ 4. Novissime vero venerabilis frater Dominicus Bisignani, episcopus vice-legatus Avenionensis, animadvertens in dicto tribunali, in pauperum praesertim damnum et detrimentum, causas etiam levissimas interdum agitari, quarum extimatio sumptus, qui tam pro informatione seu auditorum quam etiam sportularum ac notariorum mercede fiunt, rei ipsius, de qua controversia existit, extimationem aequare aut etiam superare saepissime consuevisset, nonnullas ordinationes et reformationes tam circa causarum in dicta Rota cognoscendarum modum, quam etiam circa sportulas et aliorum iudicialium actuum taxationem et moderationem fecerit; et ante omnia praeceperit ut intra certum tunc praefixum tempus auditores ipsi eorum deputationem et expressam approbationem, de qua tunc minime apparebat, a Sede Apostolica acciperent et obtinerent.

Status comitatus Venaissini erectionem Rotae Avenionensi utpote sibi praeiudicialem impugnarunt apud Sixtum Pp. V.

§ 5. Verum, cum pro parte dilectorum filiorum trium statuum comitatus nostri Venaissini praetenderetur dictae Rotae institutionem in praeiudicium privilegiorum dicti comitatus a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris concessorum minime confirmandam fore; neque aequum esse ut dicti comitatus incolae, cives et habitatores extra dictum comitatum ad civitatem praefatam pro levibus praesertim causis trahantur, cum adsint in comitatu ipso proprii iudices, a quibus iustitiae complementum consequi possunt, et ideo pro parte dilectorum filiorum, tam auditorum, quam trium statuum comitatus Venaissini praedictorum pridem eidem Sixto praedecessori humiliter supplicatum extiterit, ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaretur.

Sixtus rem nonnullis cardinalibus cognoscendam commisit.

§ 6. Ipseque Sixtus praedecessor negotium hoc recolendae memoriae Ioanni Baptistae tunc sancti Marcelli presbytero cardinali, cui postea, ad apostolatus fastigium assumpto, Urbani VII nomen fuit, et Scipioni tituli Sancti Salvatoris in Lauro Lancellotto presbytero, ac Benedicto Sanctae Mariae in Cosmedin Iustiniano, diacono, S. R. E. cardinalibus examinandum, cognoscendum et pro eorum prudentia reformandum commiserit, ac iuxta eorumdem cardinalium relationem et consilium, dictae Rotae erectionem confirmaverit, ac alias reformaverit, desuperque litteras expediri mandaverit, quae tamen, eodem ex hac vita erepto, expediri minime potuerunt.

Gregorius PP. dictae Rotae erectionem et constitutiones confirmat.

§ 7. Nunc autem eorumdem auditorum et trium statuum nomine nobis quoque, qui, divina favente clementia, ad Apostolicae dignitatis culmen evecti fuimus, humiliter supplicatum fuerit ut in eisdem praemissis opportune providere de benignitate apostolica pariter dignaremur; nos in hoc ipso nostri pontificatus initio hoc unum maxime cupientes, ut subditorum nostrorum commodis apprime consulatur, eisque aequitatis et iustitiae complementum ministretur, huiusmodi supplicationibus inclinati, iuxta eorumdem cardinalium relationem ac provisionem ab eodem praedecessore factam, dictae Rotae erectionem in civitate nostra praedicta ut praefertur factam, necnon praedictorum auditorum deputationem et assumptionem cum omnibus statutis, ordinationibus, constitutionibus et reformationibus a primodictis cardinalibus factis, prout hactenus observatae fuerunt, ac cum omnibus oneribus et honoribus ac emolumentis, etiam ex cartellorum signatura provenientibus, quibus hucusque dicti auditores quomodolibet usi fuerunt, quaeque hucusque perceperunt, ac omnibus inde secutis apostolica autoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus, approbamus, plenumque Apostolicae firmitatis robur adiicimus, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerint in eisdem; et nihilominus pro potiori cautela eamdem Rotam in civitate praedicta cum omnibus et singulis facultatibus, ordinationibus et emolumentis, salvis tamen iis quae particulariter inferius disponenda et reformanda duximus, de novo perpetuo erigimus et instituimus.

Quamcumque tamen ordinariam iurisdictionem auditoribus adimit, ita ut causas ex commissione tantum cognoscere possint.

§ 8. Volumus autem quod de caetero auditores praefati nullam iurisdictionem ordinariam habere censeantur aut praetendere possint, sed sint tantum iudices commissarii, neque causam aliquam cognoscere possint, nisi vigore praecedentis commissionis.

Cognoscere autem tantum valeant causas civitatis et territorii Avenionensis.

§ 9. Cognoscant autem causas omnes civitatis et districtus Avenionensis, tam civiles quam criminales, spirituales, prophanas et mixtas, ad forum dicti legati seu vice-legati pertinentes, prout hacte-

nus a prima Rotae erectione cognoscere consueverunt.

Causae, quae non excedunt summam cc aur. ab uno solum vel altero auditore cognoscendae, non a toto auditorio.

§ 10. Quia vero pauperum dispendiis occurrere, quantum in nobis est, summopere cupimus, ne partes ipsae pro sex iudicibus informandis expensis nimis graventur, decernimus ne imposterum causae non excedentes summam seu valorem et extimationem cc aureorum censeantur et intelligantur esse rotales, sed auditoribus ipsis committantur vel etiam commissae esse censeantur singulis auditoribus absque aliorum auditorum participatione, easque soli per se ipsos, absque aliorum voto, cognoscere et expedire debeant.

Quando cognosci ab auditoribus possint causae etiam comitatus Venaissini.

§ 11. Ne vero passim causae comitatus nostri Venaissini a propriis dicti comitatus iudicibus avocentur, et subditi ipsi extra dictum comitatum in maximum eorum dispendium trahantur, mandamus quod causae dicti comitatus, quae alias, ratione rei vel causae aut obligationis seu qualitatis personarum, ad legati seu Rotae cognitionem minime pertinere dignoscuntur, coram iudicibus dicti comitatus tam in prima quam secunda et tertia instantia cognoscantur et terminentur, nisi utraque pars consentiat in Rota committi. Quod si altera pars dissentiat, tunc in prima instantia causa a iudice loci ordinario non avocetur, nisi ex magna et urgenti causa; in secunda vero instantia, si causa dictam summam seu valorem cc aureorum excedat, et a legato seu vicelegato expedire iudicatum fuerit, committi quidem possit in Rota; tamen vice-legatus discrete agat, ut quantum fieri possit, iudex secundae instantiae non defraudetur iure suo et onere iudicandi. In secunda vero instantia si causa dictam summam excedat, vel si legatus aut vice-legatus ita expedire iudicaverit, committi debeat in Rota: utraque vero parte consentiente, nulla rei vel summae habita distributione, in quacumque instantia, in Rota committi et cognosci possit.

Si quae tamen causa per legatum aut vice-legatum committenda sit, committi his auditoribus debet.

§ 12. Cum autem causa aliqua per legatum seu vice-legatum pro tempore existentem committenda fuerit, volumus quod sive civilis sive criminalis causa huiusmodi existat, aut etiam mixta, necnon beneficialis, ipsis dumtaxat auditoribus, iuxta praescriptum modum et non alias, committatur.

In hoc casu unica tantum sufficit commissio.

§ 13. Ad tollendum autem multiplicitatem commissionum ac parcendum laboribus et expensis litigantium, mandamus unicam commissionem in qualibet causa et instantia sufficere, causasque committi debere, aut etiam commissas censeri cum omnibus et singulis incidentibus, dependentibus ac alias emergentibus usque ad sententiae prolationem.

Ab eis tamen cito debent expediri.

§ 14. Properandum autem ipsis auditoribus erit ne lites fiant pene immortales, sed illas quamprimum, auditis tamen ipsarum partium iuribus, et competentibus dilationibus praefixis, mature simul ac propere expediant. De caetero autem sententias prout in cedula non fuerant, aut si terminos pro servatis interdum habuerint, teneantur intra decem dies sententias ipsas subscrivere, et in actis notarii causae publicare, alioquin pronunciationes huiusmodi pro nullis et circumductis habeantur.

Modus sportulae in causis primae instantiae.

§ 15. Ut autem debitus modus sportulis ac aliis ipsorum auditorum emolumentis et proventibus imponatur, firmis in caeteris remanentibus iuribus, proventibus ac salariis eorumdem auditorum, quae hucusque iuxta laudabilem consuetudinem ac ipsius Rotae fondationem exigere consueverunt, habita consideratione reformationis per dictum Dominicum vice-legatum nuper factae; praecipimus et mandamus ne auditores ipsi a partibus per se vel per alios, quovis modo, sportularum nomine aliquid petere vel

exigere, sed nec a sponte dantibus ultra infrascriptam taxam aliquid accipere valeant; videlicet in causis civilibus, pro diffinitiva sententia tantum, in prima quidem instantia, quoties causa valorem vel extimationem aut summam viginti quinque scutorum non excedit, usque ad libras duas Turonenses; a summa vero seu extimatione scutorum XXV usque ad quinquaginta, aureum unum; a quinquaginta usque ad centum, aureum unum cum dimidio; a centum usque ad ducentum, aureos tres; a ducentum usque ad quingentos, aureos quinque; a quingentis usque ad mille, aureos novem; a mille usque ad mille quingentos, aureos duodecim; a mille quingentis usque ad duo millia, aureos sexdecim; a duobus millibus usque ad tria millia, aureos tantum viginti quinque. Quod idem servetur in causis a dicta summa trium millium usque ad quamcumque summam, nisi aliud legatus seu vice-legatus pro tempore existens, arduitate causae et auditoris laboribus inspectis, arbitrati fuerint.

Alia taxa sportularum pro causis secundae instantiae.

§ 16. In secundis vero et aliis instantiis taxae praedictae addatur tertia pars illius, nec aliquid ultra non solum ipsis auditoribus, sed nec etiam ipsorum familiaribus vel consanguineis aut aliis quibusvis personis directe vel indirecte, quovis quaesito colore vel ingenio, praestari possit. Quae quidem sportulae iuxta taxam praedictam exigendae apud notarium causae deponantur. Nec auditoribus ullo modo consignare aut tradere praesumat, nisi prius sententiae ipsae subscriptae, et notario pro publicatione facienda consignatae fuerint.

Sportulae in causis criminalibus.

§ 17. In causis vero criminalibus, pro definitiva sententia absolutoria, quoties pro qualitate delicti imponenda fuisset poena pecuniaria, sportulae taxam civilium causarum non excedant; quod si venisset imponenda poena corporalis, si quidem citra poenam mortis civilis vel naturalis, capiat aureos quinque. Si vero imponenda esset poenae civilis vel naturalis, habeat iudex aureos decem, nisi forte reus ita pauper sit, ut taxa ipsa nimia fortasse videatur, quia tunc vel nihil omnino aut aequitatis pensata ratione iudex accipere debebit; idemque in aliis describendis casibus observari volumus. Quod si reus principaliter de pluribus delictis inquisitus fuerit, sportulae duplicentur. Si vero duo vel tres correi fuerint, etiam quilibet in solidum iuxta dictam taxam persolvat, sive separatim sive coniunctim ipsoforum[1] causae cognoscantur. Quod si plures tribus rei fuerint, solvantur sportulae dumtaxat ac si tres fuissent. Pro examinatione autem testium ad defensam, quoties iudex interesse debebit, si quidem ratione delicti poena pecuniaria imponenda foret, iudex solidos sex tantum pro quolibet teste accipere poterit, et non ultra; decem vero, quoties poena corporalis citra mortem; duodecim vero, si poena mortis veniret infligenda.

Sportulae in sententiis interlocutoriis.

§ 18. Pro sententiis vero interlocutoriis in causis tam civilibus quam criminalibus ac mixtis, aut etiam beneficiariis, nihil omnino accipiant nisi pro decreto de relaxando carcerato, facto processu fisci, quo casu unum tantum aureum pro quolibet reo capiet auditor, nisi pauperes sint, quia tunc omnino gratis relaxandi erunt.

Pro accessu.

§ 19. Cum vero contigerit auditorem pro necessaria causae instructione ad locum differentiae accedere, aut ad examinandum testes ad partium instantiam seu alia de causa necessaria, auditor, qui accedit, si intra civitatem, habeat pro dicto accessu medium aureum; si extra civitatem, in territorio tamen ipsius, habeat aureum unum; per comitatum vero Venaissinum, si illuc contigat accedere, habeat aureos duos pro qualibet dieta

[1] Legimus *ipsorum*. (R. T.)

sibi praecipuos et immunes ab omnibus expensis et alimentis solvi consuetis; si vero extra dictum comitatum et iurisdictionem nostram accedere necesse fuerit, habeat pro qualibet dieta aureos tres salvos et immunes, nisi ex consuetudine aut iuxta antiquas taxas minus persolvi solitum sit, quia tunc tam pro accessu isto quam aliis supradictis casibus, quod hactenus in usu fuerit, servari volumus et mandamus.

Legatus et vice-legatus committitur observantia huiusce constitut. taxarum, etc.

§ 20. Caeterum legati et vice-legati partes erunt diligenter animadvertere et curare ne auditores ipsi aut etiam notarii praedictas aut alias honestas taxas transgrediantur, et ne in aliquo partes ipsas gravent sed aequa lance omnibus iustitia sine sorde et avaritia aliqua administretur; praecludaturque tam litigantibus ipsis quam etiam advocatis et procuratoribus, ac si opus sit, etiam iudicibus ac notariis, via et occasio lites iniustas sustinendi, defendendi et immortales reddendi, superfluisque probationibus et actis partes ipsas, praesertim pauperes et miserabiles personas, gravandi; contumaces ipsos poenis etiam severis, prout opus fuerit, mulctando.

Clausulae.

§ 21. Decernentes praemissa ab omnibus ad quos spectat inviolabiliter observari debere, ac debitae executioni, etiam respectu causarum in dicto Rotae auditorio pendentium, mandari; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis occasione vel causa, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Contraria tolluntur.

§ 22. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ipsorum auditorum collegii, comitatus et civitatis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, facultatibus et reformationibus eisdem auditoribus aut aliis quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, mentio habenda foret, specialiter et expresse, quatenus praesentibus nostris litteris obstare et contrariari apparuerit, derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fides danda transumptis.

§ 23. Ut autem praesentes nostrae litterae ad omnium quorum interest notitiam facilius perducantur, mandamus quatenus per legatum seu vice-legatum debite publicari debeant, ac facta publicatione ipsa, perinde omnes afficiant ac si personaliter eis intimatae forent.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVI februarii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 16 februar. 1591, pontif. an. I.

III.

Communicatio privilegiorum, quibus fruitur congregatio regularium Theatinorum, congregationi Clericorum Regularium Minorum [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romanus Pontifex personarum ecclesiasticarum quarumlibet, praesertim regularium vota, religionis propagationem et augumentum respicientia, ad exauditionis gratiam libenter admittit, prout conspicit in Domino salubriter expedire.

Petitio Clericorum Reg. Min. ut omnia privilegia Theatinis concessa ipsis communicentur.

§ 1. Sane pro parte dilectorum filiorum presbyterorum et clericorum congregationis clericorum regularium Minorum nuncupatorum nobis exhibita petitio continebat quod, cum ipsi cupiant, pro

1 Istam Congregationem primo approbavit Sixtus V ut supra in sua Const. CXXVII: *Sacrae*, pag. 5. Quam Constitutionem confirmavit Gregorius XIV litteris quibus initium est: *Ut ea*, et quas nos ideo omisimus, quia editas leguntur a Dominico Bandi in *Compendio privilegiorum, facultatum, etc.*, huiusce Ordinis.

illorum congregationis augumento, ut ipsi in via Domini sub suavi religionis iugo, Deo dante, plurimum proficere possint, omnia privilegia, gratias, facultates, tam spirituales quam temporales ac indulta congregationi presbyterorum Theatinorum nuncupatorum concessa, eorum congregationi huiusmodi concedi, nobis humiliter supplicari fecerunt quatenus eorum desiderio huiusmodi annuere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur:

Concessio Pontificis eorumdem privilegiorum.

§ 2. Nos igitur, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnia et singula privilegia, praerogativas, concessiones, facultates, exemptiones, immunitates, indulta, indulgentias et peccatorum remissiones, caeterasque gratias spirituales et temporales, ac tam coniunctim quam divisim etiam per viam communicationis vel extensionis aut alias quomodolibet dictae congregationi presbyterorum Theatinorum nuncupatorum, illiusque generali aliisque superioribus, officialibus, ministris et personis, eorumque domibus regularibus quibuscumque concessa, ac quibus dicta congregati Theatinorum, eiusque domus regulares, necnon generales, superiores, officiales, ministri et aliae quaecumque illius personae, de iure, usu, consuetudine, privilegio aut concessione apostolica vel alias quomodolibet, etiam per viam communicationis et extentionis, utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, frui, potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum, eidem congregationi Clericorum Minorum illiusque domibus regularibus, necnon praeposito generali, aliisque superioribus, officialibus, ministris et aliis quibuscumque illius personis nunc et pro tempore existentibus, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus, illaque omnia et singula ad dictam congregationem Clericorum Minorum illiusque domus regulares necnon praepositum generalem, superiores, officiales, ministros et personas praedictas, itaut dicta congregatio Clericorum Minorum, eiusque regulares domus, illorumque generalis, superiores, officiales, ministri et personae nunc et pro tempore existentes, praemissis omnibus et singulis, aeque et pariformiter, et sine aliqua differentia, uti, frui, potiri et gaudere libere et licite possint, perinde ac si singula praemissa illis specialiter et expresse ac principaliter, non autem ad instar, concessa et praesentibus expressa, ac de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, inserta fuissent, auctoritate et tenore praedictis extendimus, illaque omnia et singula dictae congregationi Clericorum, Minorum, illiusque domibus regularibus et personis praedictis communicamus.

Clausulae praeservativae.

§ 3. Decernentes praesentes litteras de subreptionis aut obreptionis vitio seu intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari, impugnari aut alias quomodolibet infringi nullatenus unquam posse, sed illas semper et perpetuo validas et efficaces existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri.

Clausulae sublatae, etc.

§ 4. Sicque et non aliter per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque, et inane quicquid secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.

§ 5. Non obstantibus nostra de non concedendo indulgentiis ad instar, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dicta congregatione [1] Theatinorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robo-

[1] Cherub., *dictae congregationis*. (R. T.)

ratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis dictae congregationi Theatinorum eiusque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis ac irritantibus et aliis decretis in genere vel in specie, etiam motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, ac alias in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, illorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, harum serie specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptorum.

§ 6. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius superioris dictae congregationis Minorum subscriptis, et sigillo dictae congregationis munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra illud adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae, vel ostensae.

Clausulae poenales.

Nulli ergo omnino hominum, etc. Si quis, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVIII februarii MDLXLI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 18 februarii 1591, pont. an. I.

IV.

Congregationi concilii facultatem elargitur eos in utroque foro absolvendi, qui ad sacros ordines promoti fuerant cum dimissoriis a sufficientem facultatem non habentibus obtentis, perceptosque ecclesiasticorum beneficiorum fructus eis condonandi [1].

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Gregorius Papa XIV,
ad futuram rei memoriam.

Facultas absolvendi promotos cum litteris obtentis a non habentibus sufficientem auctoritatem.

Ut securitati conscientiae illorum, qui cum litteris dimissoriis ab abbatibus, commendatariis, capellanis regiis et aliis quibuscumque, minus sufficientem facultatem ad id habentibus, obtentis sacris ordinibus, alias tamen rite et bona fide, initiati sunt, et eorum etiam qui huiusmodi. litteras concesserunt, opportunius et facilius consulatur, auctoritate apostolica, tenore praesentium, venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus sacri Concilii Tridentini interpretibus facultatem concedimus quoscumque clericos saeculares vel regulares, qui cum huiusmodi litteris ad sacros ordines promoti sunt, et eos etiam, qui easdem litteras concesserunt, dummodo in posterum abstineant, et iniuncta illis pro modo culpae poenitentia salutari, a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis censuris et poenis in utroque foro absolvendi, ac poenas huiusmodi illis remittendi et condonandi, nec non cum illis super irregularitate praemissorum occasione forsan contracta, ita ut, ea non obstante, in susceptis alias tamen rite ordinibus, perinde ac si a propriis episcopis vel cum eorum dimissoriis litteris illos suscepissent, ministrare, et ad ulteriores etiam sacros et presbyteratus ordines ascendere, ac beneficia quaecumque et pensiones ecclesiasticas, si quas obtineant, vel si illis canonici [1] conferantur vel assignentur, recipere et retinere libere et licite valeant, dispensandi.

Fructusque ex beneficiis ecclesiasticis postea assequutis perceptos condonandi.

§ 2. Insuper, ut tam eisdem supradictis, qui fructus ecclesiasticos ex suis beneficiis vel pensionibus perceptos suos propterea non fecerunt, quam aliis personis ecclesiasticis, qui fidei professionem, quam iuxta Concilii Tridentini decreta

[1] Forte *canonice* (R. T.)

et felicis recordationis Pii Papae IV, praedecessoris nostri, constitutionem emittere tenebantur, non emiserunt, fructus huiusmodi, propterea indebite perceptos, condonandi, aliaque in praemissis omnibus faciendi et exequendi, quae necessaria fore cognoverint seu quomodolibet opportuna.

Derogat contrariis.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXII februarii MDLXLI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 22 februar. 1591, pont. an. I.

V.

Moderatio duarum constitutionum Sixti V super receptione noviliorum illegitimorum ad Ordines regulares.

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Circumspecta Romani Pontificis providentia ea, quae rationabilibus causis auctoritate apostolica sancita fuerunt, ipsa rerum experientia suadente, ex aliis interdum non minus iustis causis, moderantur et immutantur, prout in Domino conspicitur salubriter expedire.

Sixtus V super forma recipiendi religiosos duas edidit constitutiones.

§ 1 Sane, licet alias felicis recordationis Sixtus Papa V, praedecessor noster, nonnulla circa qualitates, modum et formam admittendi religiosos ad quoscumque Ordines salubriter statuerit, prout in duabus desuper, prima videlicet sub datum sexto kalendas decembris, anno tertio; et altera sub datum duodecimo kalendas novembris, anno quarto sui pontificatus, editis constitutionibus latius continetur. Quia tamen usu comprobatum est multa inventa fuisse impedimenta, propter quae ea, quae in praemissis statuta fuerunt, executioni mandari minime potuerunt, unde quamplures litteris et pietate insignes viri, a sancto proposito regularem ducendi vitam abducti ac impediti, atque etiam alii, diu cum maxima eorum laude in Religione versati, ab illius dignitatibus, honoribus, praelaturis, cum non modico Religionis et Ordinum huiusmodi detrimento, repulsi et inhabiles penitus redditi fuerunt.

Illas hic Pontifex ad terminos iuris reducit.

§ 2. Nos igitur ea quae docuit experientia salubriter fuisse constituta, confirmare, quae vero moderatione aliqua indigere, moderari volentes, ac dictarum constitutionum et inde sequutorum quorumcumque tenores, etiam veriores, praesentibus pro expressis habentes, habita cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus super negociis et consultationibus regularium deputatis matura deliberatione, de eorumdem consilio, praedictas constitutiones in ea parte qua cavetur ne illegitimi ex certo inibi expresso damnato thoro vel complexu, ad quamcumque Religionem neque ad habitum aut professionem regulares, sed tantum ad habitum conversorum aut famulorum in monasteriis aliisque locis regularibus servientium admittantur; et si post dictam constitutionem professionem emitterent, voluit illam nullius esse momenti. Et in altera parte, in qua illegitime genitos, etiam ante ipsas constitutiones professos vigore privilegiorum aut indultorum apostolicorum, cuivis Ordini, Religioni, monasterio aut congregationi eorumve superioribus, in genere vel in specie ut praefertur, concessorum, etiam ipsos per ingressum Religionis, vel per eosdem superiores legitimatos, seu ad gradus, honores et dignitates habilitatos seu integratos ab honoribus, gradibus et dignitatibus quibuscumque, tam antiquis quam aliis privilegiis, litteris apostolicis, indultis aut declarationibus non obstantibus, excludi, ac dispensationes quascumque aut legi-

timationes non suffragari, neque in futurum cum his, nisi a Sede Apostolica, privilegiis quibuscumque non obstantibus, dispensari posse voluit; auctoritate apostolica, tenore praesentium, ad terminos iuris reducimus et moderamur, ac omnes dispensationes et habilitationes, vigore privilegiorum aut indultorum apostolicorum cuivis Ordini, Religioni, monasterio aut congregationi eorumve superioribus, in genere vel in specie, ut praefertur, concessorum, quae tempore constitutionum huiusmodi usu recepta et non sub ullis aliis revocationibus comprehensa erunt, per quoscumque eorum superiores factas, in pristinum statum et validitatem, in quibus ante ipsas constitutiones existebant, restituimus et reintegramus. Volentes iisdem constitutionibus non obstantibus, eos, qui quovis modo illegitimi procreati fuerint, ad habitum et professionem regulares admitti posse, quemadmodum admitti poterant si supradictae constitutiones aeditae non fuissent.

Quam reductionem hic declarat

§ 3. Ita tamen ut, cum de recipiendis quomodocumque illegitime natis ad habitum et professionem Ordinum quorumcumque agatur, ii, ad quos huiusmodi receptio spectat, praeter alia de quibus, ex dictarum constitutionum praecepto, circa quoscumque etiam legitimos disquirere debent, diligenter eorum vitam et mores inquirant, et ita demum recipiant, si tamen bonam indolem et virtutis specimen praeseferant, ac tot eis merita suffragentur ut natalium suppleant defectum, eorumque receptio Religionis commodo et utilitati profutura videatur. Et super hoc ipso ii, ad quos, ut dictum est, pertinet huiusmodi receptio, matura deliberatione habita, ita censuerint et iudicaverint, dummodo tamen filius illegitimus in Religione, in qua pater sive ante sive post nativitatem dicti filii professus fuerit, ipso patre vivente, non admittatur, quod expresse prohibemus.

Generalibus vel provincialibus Ord. auctoritas concessa dispensandi illegitimos ad dignitates iuxta eorum privilegia usu recepta.

§ 4. Volumus quoque ac statuimus licere generali aut provinciali singulorum Ordinum aut congregationum aut hospitalium, ad quos dicta dispensatio spectat iuxta tenorem privilegiorum et indultorum apostolicorum eis concessorum, quae, dummodo usu recepta nec alias sub ullis revocationibus comprehensa sint, ut praefertur, in hac parte revalidamus, cum illegitimis quos dictus generalis aut provincialis, cum generali, provinciali seu intermedio capitulo, et non alias, suffragantibus meritis dignos indicaverint, ad honores, gradus et dignitates obtinendas dispensare, ac dispensationes huiusmodi pro tempore ita factas et inde sequuta quaecumque, ut antea, valere et tenere, perinde ac si supradictae constitutiones non emanassent.

Superioribus Ordinum concedit novitios praevia informatione ad Religionem recipere posse.

§ 5. Ceterum, cum acceperimus nonnullarum Religionum et Ordinum, praesertim monachalium, monasteria ita instituta esse ut in eis perpetua quaedam filiatio constituatur; ideoque receptio novitiorum in unoquoque monasterio ad superiorem praelatum et capitulum eiusdem monasterii tantum pertineat, quae etiam monasteria ut plurimum inter se longe distant, nec generalia, provincialia aut intermedia capitula, nisi raro, celebrari solent; ideo statuimus ut superiores illorum monasteriorum, de consensu sui capituli, praehabita simul cum his, de quibus in unaquaque Religione aut monasterio iuxta eius constitutiones recipiendus interrogari solet, aliqua informatione super his, quae in dictis constitutionibus continentur, ad receptionem huiusmodi procedere valeant, dum tamen antequam ad professionem admittatur, plenaria, et eo modo, prout in dictis constitutionibus habetur, inquisitio fiat, quae postea ab his, a quibus in praedictis monasteriis

examinari solent, diligenter examinetur et approbetur, et demum omnia in dicto capitulo coram superiore referantur. Volentes quod superiores praedicti, cum eorum capitulo, aut ubi consuetudo non fuerit celebrandi capitula, cum tribus aut quatuor ad id in generali congregatione per vota secreta deputatis, servatis eorum regularibus institutis ac supradictis omnibus, eamdem in recipiendis novitiis habeant auctoritatem, quae per dictas constitutiones provincialibus capitulis est attributa.

Clausula sublata, etc.

§ 6. Decernentes sic et non aliter per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam eiusdem Romanae Curiae cardinales, et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere. Irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae

§ 7. Non obstantibus praemissis ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius praelati vel personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, eadem prorsus fides in iudicio et extra illud adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo, etc. Si quis, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDXCI, idibus martii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 15 mart. 1591, pont. an. I.

VI[1].

Declarat terras, praedia, feuda, etc., quae prius decimas Universitati Salamantinae solvere tenebantur, ab hac solutione non eximi, si in possessionem monasteriorum aut collegiorum transeant.

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium ab utilitate Academiarum.

Dum quanta ex litterarum et bonarum omnium artium studiis universae reipublicae incrementa proveniunt, sedula meditatione pensamus, ad ea libenter intendimus, per quae ipsa studia manuteneantur, ac locorum et studiosorum indemnitati consulatur; ac ea, quae propterea non minus pie quam provide facta fuisse comperimus, ut firma perpetuo et illibata persistant, apostolico munimine roboramus, et desuper nostri pastoralis officii partes interponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

Academia Salamantina reddiltus percipiebat ex decimis beneficialib. et praediorum

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, Universitas studii Salamantini, quae in partibus Hispaniarum celeberrima existit, praecipuam et maiorem suorum redditum partem, ex quibus lectoribus omnium facultatum ac aliis dicti studii ministris et officialibus providet, in decimis ecclesiasticis et beneficialibus, tertias seu novenas nuncupatis, consistentium, habeat, ac in civitate Salamantina, in qua dicta Universitas sita est, et in eius dioecesi, ubi fere omnes redditus dictae Universitatis consistunt, varia monasteria et diversorum Ordinum tam regularium quam militiarum collegia, etiam saecularia, existant, et alia in dies de novo erigi speretur, pro quorum fundationibus et

[1] Constitutio isthaec delata ad Cocquelinium (ut ipse scripsit in nota) postquam antepositas praelo tradiderat, ordine chronologico disponere haud potuit, deditque sub numero XLV *Appendicis*. Eam suo loco collocandam putavimus (R. T.)

dotationibus diversa etiam praedia in dies emuntur, ex quibus decimae Universitati praedictae solvi consueverunt, et monasteria seu collegia huiusmodi a solutione dictarum decimarum post praediorum huiusmodi emptionem, praetextu quorumdam privilegiorum eis in genere vel in specie vel alias quomodocumque competentium, se eximere conentur, et de facto eximant seu in futurum eximi praesumant, in magnum dictae Universitatis detrimentum ac diminutionem.

Monasteria et Collegia decimas praediorum solvere renuebant.

§ 2. Nos, qui omnium bonarum artium disciplinam et earum studia nostris potissimum temporibus utique vigere et augeri sinceris desideramus affectibus, ac erectionis et fundationis Universitatis nec non omnium et singulorum privilegiorum et indultorum huiusmodi ac litterarum desuper confectarum tenores, perinde ac si de verbo ad verbum insererentur, ac decimarum huiusmodi qualitates et quantitates iuraque, et quibus competunt, praesentibus pro expressis habentes, ne sub praetextu quarumcumque exemptionum, acquisitionum aut privilegiorum seu indultorum a Sede Apostolica monasteriis, ordinibus, militiis, locis, domibus seu collegiis huiusmodi concessorum aut imposterum concedendorum, praedictae Universitatis redditus minui aut aliquo modo laedi seu defalcari contingat, motu proprio, et in eventum in quem aliquas terras, castra, possessiones, praedia, agros, domos, hortos, vineas seu alia bona immobilia, quibuscumque nominibus et titulis nuncupata, ex quibus decimae, primitiae aut alia iura seu emolumenta dictae Universitati deberentur aut solvi consueverant, emptionis, acquisitionis, fideicommissi, legati, fendi aut alio quocumque, quantumvis oneroso, etiam missas et alia divina officia celebrandi titulo, in monasteria, domos, collegia etiam scholarium, confraternitates, hospitalia et alia loca pia, tam erecta et instituta quam deinceps erigenda et instituenda, seu quascumque personas quorumcumque Ordinum et militiarum, etiam saeculares, exemptas et quibusvis privilegiis et immunitatibus et exemptionibus munitas, transferri, etiam pro locorum huiusmodi nova constructione seu fundatione ac dotatione, et personarum in eis degentium sustentatione, aut fabrica, luminaribus, paramentis et aliis quibuscumque necessariis de causis contigerit, decimas et alia iura praedicta, tam praediorum etiam propriis manibus excolendorum et novalium, quam personales et mixtas, post emptionem, acquisitionem, alienationem aut translationem huiusmodi, dictae Universitati integre, uti antea, et perinde ac si bona huiusmodi a laicis et minime exemptis possiderentur, non obstante quavis consuetudine aut praescriptione, omnino persolvi atque praestari debere, et ad illarum totalem solutionem atque praestationem, monasteria et alia pia loca ac personas praedictas teneri et obligatas existere, et ad id cogi et compelli posse, nec per emptionem praedictam legata, ultimas voluntates, fideicommissa et quamlibet aliam acquisitionem ac alias quoquo modo exemptionem a solutione dictarum decimarum praetendere.

Gregorius declarat feuda, terras, etc., quae prius tale onus habebant, non eximi etiamsi in possessionem quorumcumque locorum piorum devenerint.

§ 3. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam Sedis Apostolicae de latere legatos et nuncios, ac causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere.

Sicque ubique iudicari praecipit.

§ 4. Necnon praesentes litteras nullo unquam tempore de subreptionis aut obreptionis vitio, seu intentionis nostrae aut quovis alio defectu notari, impugnari, invalidari, aut sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, su-

Declarans praesentes litteras nullo vitio posse notari.

spensionibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus comprehendi, seu illis derogari (nisi praesentium omnium facta mentione et toto tenore inserto) posse; irritumque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, eadem auctoritate decernimus et declaramus, dictaeque Universitati perpetuo concedimus et indulgemus.

Earumdem exsequutores deputat.

§ 5. Quocirca dilectis filiis causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori et scholastico et archidiacono de Ledesma in ecclesia Salamantina mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, solemniter publicantes, ac dictae Universitati in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra Universitatem praedictam praemissis omnibus et singulis, iuxta tenorem praesentium, pacifice frui et gaudere, ac monasteria, collegia, loca, domus huiusmodi, omni penitus tergiversatione postposita, etiam praetextu cuiusvis exemptionis, quantumlibet ex causa onerosa concessorum, ad solutionem decimarum huiusmodi cogant, nec permittant illam desuper a quoquam quomodolibet molestari; contradictores quoslibet et rebelles et praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantibus derogat.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasteriorum seu collegiorum, locorum, domorum huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam *Mari Magno* et *Bulla Aurea* aut alias nuncupatis, et praesertim in quibus concederetur quod de bonis ab eis possessis et seu acquisitis vel acquirendis, decimas aut alia iura solvere minime teneantur, seu ab huiusmodi solutione exemptionem haberent, illis ac eorum Ordinibus et superioribus et personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis et decretis, in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVIII martii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 18 martii 1591, pont. an. I.

VII.

Damnatio sponsionum seu excommissarum super vita, morte et futura electione Summi Romani Pontificis, ac promotionibus S. R. E. cardinalium[1].

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Sponsionum usus multa mala et maxima damna affert.

Cogit nos depravata miseri huius saeculi corruptela ut vel in ipso nostri pontificatus ingressu, severioribus poenis il-

[1] De materia Cardinal. vide ad Const. LXXVI, Sixti V: *Postquam*, tom. VIII, pag. 808.

lorum coerceamus audaciam, qui, caeca ducti cupiditate, gravioribus peccatis Divinam Maiestatem laedere, ac sacrosanctae Ecclesiae Dei mala et scandala perniciosa inferre non perhorrescunt. Qualia multa cum ingenti animi nostri dolore sensimus manare ex frequenti sponsionum illarum usu, quae *excommissae* vulgo dictae, super futura electione aut vita et morte Romani Pontificis aut promotionibus sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium fieri consueverunt. Nam sive rem ipsam, quae nedum ecclesiastica, sed et sacra et mere spiritualis est, spectemus, profanatio quaedam rei sacrae et sacrilegium quoddam inde propterea committi videtur, dum electionibus et promotionibus sacris ac plane spiritualibus sors pecuniarum immiscetur, et turpissimae nundinationis genus cohaeret, sive gravissima peccata earum occasione perpetrari solita et detrimenta inde provenientia, sponsiones huiusmodi, quae super praedictis fiunt, omnino damnandas et prohibendas, atque a christifidelium commercio prorsus exterminandas arbitramur. Multi siquidem cupiditate aut metu iacturae pecuniarum, illicitis modis, directe vel indirecte, per se vel alium, electiones seu promotiones impedire aut retardare conantur. Alii eligendorum aut promovendorum honorem et famam et existimationem impiis, falsis ac prorsus iniquis detractionibus aut diffamationibus laedere ac dilacerare non erubescunt; orationes vero et vota ac pias preces christiani populi, quas eo potissimum tempore, summo devotionis fervore, ex intimo cordis affectu, ab universo fidelium coetu Deo omnipotenti offerri par esset, ut huiusmodi electionibus ac promotionibus Spiritus Sanctus assisteret, non mediocriter hac de causa impediri, perturbari ac refrigescere necesse est, dum multi, temporalibus lucris intenti, aut obliviscuntur quae Dei sunt, aut certe desiderant saepenumero et procurant ut eligantur non ii qui optimi sunt, sed ex quorum electione plurimum lucri se consequturos animadvertunt. Nec desunt qui innumerabiles fraudes ac perniciosa mendacia dolos et fallacias comminiscuntur, dum sponsionum precia augere aut imminuere callide et versute satagunt. Nonnulli quoque manifesta iniustitia peccant, dum fere certi eorum, qui eligendi aut promovendi sunt, conventiones seu sponsiones ineundo, ab aliis id ignorantibus pecunias per fraudem extorquent. Multi praeterea, dum vana spe universum patrimonium suum in discrimen temere deducunt, repente et ex improviso ad inopiam rediguntur, ex quo et abominabiles contra Deum blasphemiae, et plurima scandala et peccata atrocia consequuntur; quod autem deterius est, miseri quidam ad nefandas daemonum invocationes, ad prohibita sortilegia damnataque divinandi genera confugiunt, ut futura, si id fieri posset, praenoscendo, minori cum periculo, aut quemadmodum ipsi, vana spe decepti, sibi persuadent, certiori eventu sponsiones ineant. Illud denique omnibus notissimum est magnum hoc esse avaritiae fomentum, et ex eo vehementem quaestus cupiditatem, quandoque etiam in ecclesiasticis ac religiosis personis excitari.

Quae hic enumerantur.

§ 1. Nos igitur, qui hoc praecipuum munus ad pastoralem nostram sollicitudinem maxime pertinere existimamus, ut gregem Dominicum fidei nostrae creditum ab omni offensione atque aeternae vitae periculo securum, in viam salutis, divina favente gratia, dirigamus, pestiferi huius morbi contagionem, priusquam in communem fidelium perniciem latius serpat, quantum in nobis est, tollere, necnon delicti et scandali inde ut plurimum provenientis occasionem penitus et ubique submovere cupientes; ac simul aequum

Hic idem Pontifex, inhaerendo constitutioni Pii IV, omnes id genus sponsiones ubique prohibet.

censentes ut in quo frequenter et graviter peccatur, id ad tollendum scandali periculum generatim et peraeque omnibus interdicatur, felicis recordationis Pii Papae quarti, praedecessoris nostri, qui pariter hoc ipsum super futura Pontificis electione fieri prohibuit, vestigiis inhaerentes, de tributae nobis a Domino potestatis Apostolicae plenitudine, hac nostra in perpetuum valitura constitutione, damnamus et reprobamus omnes et quascumque sponsiones, promissiones, stipulationes, conventiones aut pacta, excommissas vulgo dictas, quovis nomine aut vocabulo appellatas. Quas, sive per cedulas, ut aiunt, vel apochas aut alio quocumque, publicae aut privatae scripturae aut chirographi genere, vel per mensariorum aut mercatorum libros aut partitas, ut dicunt, seu verbo tantum *data fide*, aut facto deposito certae pecuniarum summae vel cuiusvis alterius rei pretio extimabili, aut alias quoquomodo vel sub quavis nominati aut innominati contractus forma aut conditione, in eventum vitae aut mortis vel futurae creationis Romani Pontificis, tam eo vivente quam Apostolica Sede vacante, aut in eventum promotionum S. R. E. cardinalium, posthac in quibusvis christiani orbis regnis, dominiis, provinciis, civitatibus, terris et locis, ubilibet gentium aut locorum iniri quandocumque contigerit, ipsosque contractus, sponsiones aut pacta, siquae post hanc nostram prohibitionem inita fuerint, vel etiam antea, quarum tamen, vel quorum exitus adhuc expectatur, damnata prorsus, illicita et invalida decernimus et declaramus, illaque, ex nunc prout ex tunc et e contra, harum serie rescindimus et annullamus, ac ne de caetero fiant districte interdicimus et prohibemus. Decernentes ex his tamquam damnatis et reprobatis, etiam si iuramento, quod pariter illicitum, et tamquam contra bonos mores praestitum nihil operari in hoc casu declaramus, aut instrumento in forma Camerae Apostolicae vel alias quomodolibet roborata fuerint, nullam prorsus obligationem oriri, nullamque actionem realem aut personalem aut iudicis officium in foro exteriori neque extra illud, nec etiam quoad forum conscientiae, provenire neque exceptionem aut aliud quodcumque ius cuiquam competere.

Exemplum imitatur Pii IV.

Et quicquid in sponsionibus deductum fuerit, piis locis applicat.

§ 2. Quinimmo statuimus et declaramus ex praedictis damnatis sponsionibus nullum talium pecuniarum dominium, etiam si solutae aut datae, seu remissae vel condonatae hac de causa fuerint cuiquam acquiri, sed quicquid pecuniarum aut cuiusvis alterius rei in contractus seu sponsiones huiusmodi deductum fuerit, sive datum et acceptum, sive tantummodo promissum, vel, ut praefertur, condonatum, aut etiam ut ab aliis solvatur mandatum, existat, eo ipso piis locis eius civitatis, aut oppidi ubi sponsiones ipsae initae vel ubi primum detectae fuerint, etiam si prius alibi initae sint, acquisitum censeri, et ipsos contrahentes ad restitutionem sive elargitionem eisdem piis locis in utroque foro per episcopum (cuius conscientiam super hoc oneramus) opportunis iuris et facti remediis, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis cogi et compelli debere, et non solum procuratoribus seu administratoribus, sed cuilibet personae actionem personalem nomine eorumdem priorum locorum pro ipsis pecuniis consequendis competere. Ita tamen ut si plura loca pia in oppido seu civitate huiusmodi existant, inter ipsa loca is praeferatur, et pecunias integre lucretur, qui prior agere coeperit.

Quibus desuper transigere aut concordare posse vetat.

§ 3. Nec componere, transigere aut concordare cum ipsis delinquentibus, aut illis partem aliquam poenae remittere aut condonare quoquomodo liceat, sed integre ab ipsis locis piis exigatur. Quod si

de facto concordatum fuerit, tunc eo ipso concordia, compositio aut transactio irrita sit et nulla, et actio pro reliqua summa non exacta ad alia loca pia devoluta censeatur, donec poena praedicta integre ab ipsis transgressoribus fuerit persoluta.

Ecclesiasticis personis sponsiones facientibus, poenam imponit privationis beneficiorum.

§ 4. Personas vero ecclesiasticas, siquae forsan, quod non credimus, tale aliquod pactum aut sponsionem contra hanc nostram prohibitionem inire praesumpserint, tam saeculares, quam cuiusvis Ordinis aut militiae regulares, cuiuscumque status, gradus vel conditionis fuerint, etiam si episcopali, archiepiscopali, primitiali, patriarchali aut alia quacumque, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalatus, praefulgeant dignitate (praeter supradictam et alias in praesenti constitutione contentas poenas) omnibus et quibuscumque per eas obtentis beneficiis, cum cura et sine cura saecularibus et quorumvis Ordinum aut militiarum regularibus, ex tunc eo ipso per praesentes in utroque foro privamus et privatas, ac ad illa et quaecumque in posterum obtinenda, perpetuo inhabiles et incapaces declaramus, eaque omnia iuxta praesentem constitutionem ipso facto vacare, deque illis libere per Sedem Apostolicam vel per ordinarios collatores aliis providere posse; ac etiam si alioquin nostrae et Sedis Apostolicae, seu Romani Pontificis tantum, dispositioni, ex quavis reservatione generali, etiam in corpore iuris clausa seu alias quomodolibet reservata, seu affecta fuerint, nihilominus per ordinarios collatores, ad quos eisdem reservationibus seu affectionibus apostolicis cessantibus, pertineret, libere et licite conferri, et de eis perinde ac si reservata aut affecta non essent, disponi posse volumus et declaramus.

Et tam eis quam aliis huic contravenientibus provisioni excommunicationis poenam infligit.

§ 5. Ulterius etiam in eos, qui talia patrare et huic nostrae constitutioni contravenire praesumpserint, tam si praedictis, quae hic pro expressis habeantur, quam si quibusvis mundanis, etiam ducalibus, regiis, imperialibus, dignitatibus fungantur, ac etiam in eosdem vel alios, qui id in terris, locis, civitatibus ac dominiis sibi subiectis tacite vel expresse fieri permiserint, eorumque consiliarios, magistratus, potestates, gubernatores, praefectos aut locatenentes, eorumque singulos, qui pariter consensum, auxilium, consilium vel favorem in praemissis praestiterint, ac in quoscumque proxenetas vel mediatores, excommunicationis sententiam per easdem praesentes ferimus et promulgamus, eosque ipso facto, absque aliqua monitione aut declaratione seu iudicis decreto aut ministerio, excommunicationis sententiam incurrere volumus, a qua eorum nullus ab alio quam a Romano Pontifice pro tempore existente, nisi in mortis articulo, et quoad eos, qui pecunias vel aliud quidpiam praemissorum occasione perceperint, etiam praevia restitutione integra pecuniarum eiusmodi occasione perceptarum, absolvi possit aut debeat.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§ 6. Sicque in omnibus et singulis superius expressis per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac eiusdem S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia, iudicari et definiri debere. Irritum quoque et inane decernimus si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Quocirca universis locorum ordinariis ubilibet constitutis, per apostolica scripta mandamus ut praesentes litterae in suis quisque ecclesiis, civitatibus, dioecesibus et locis ab omnibus inviolate observari curent. Et contra quoscumque praesentis constitutionis transgressores ad declarationem censurarum

et poenarum huiusmodi procedant, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae contrariorum derogatoriae.

§ 7. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Cancellariae Apostolicae regulis, necnon regnorum, provinciarum, civitatum, oppidorum et locorum, iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, etiam quantumvis longissimo tempore observatis, ac legibus etiam municipalibus et pragmaticis, aliisque sanctionibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel ad verbum non inserta, effectus earum impediri valeat vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Aut si aliquibus, communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Forma et effectus publicandae huius constitutionis.

§ 8. Ceterum, ut praemissa ac eaedem praesentes litterae ad eorum quorum interest notitiam deducantur, nullusque possit aliquam illarum ignorantiam praetendere vel excusationem allegare, volumus ut eaedem praesentes in basilicae Principis Apostolorum de urbe, ac Cancellariae Apostolicae valuis et acie Campi Florae per aliquem ex cursoribus nostris affixae, copia illarum ibidem dimissa, ab eadem die, quoad eos qui in urbe sunt; quo vero ad eos qui citra montes sunt, post viginti dies; quo vero ad eos, qui ultra montes, post duos menses a die publicationis praedictae numerandos, omnes et singulos perinde afficiant et arceant, ac si illis ipsis fuissent personaliter intimatae. Quodque earum exemplis, etiam impressis, manu notarii publici, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur in iudicio et extra, quae ipsis praesentibus originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo omnino, etc. Si quis, etc.

Fides transumptorum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae MDXCI, XII kalendas aprilis, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 21 martii 1591, pont. an. 1.

VIII.

Cardinali episcopo Ostiensi et Veliternensi decano sacri Collegii restituitur gubernium et temporalis iurisdictio civitatum Ostiensis et Veliternensis pridem per Sixtum PP. V. ab eisdem ecclesiis separata[1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Si de restituendis et conservandis iuribus ecclesiarum caeterorum episcoporum magna nobis cura animo insidet, quanto maiori studio eam nos sollicitudinem sustinere oportet, ut earum ecclesiarum, quae sacrosanctae Romanae Ecclesiae cardinalium propriae sunt, iura ablata restituantur, ac restituta conserventur?

Dismembratio de qua in rubrica a Sixto Papa V facta.

§ 1. Cum itaque felicis recordationis Sixtus PP. V., praedecessor noster, ab ecclesiis Ostiensi et Veliternensi, tunc per obitum bonae memoriae Alexandri Episcopi Ostien. et Veliternen. cardinalis Farnesii nuncupati, apud Sedem Apostolicam defuncti, pastoris solatio destitutis, gubernium et omnimodam iurisdictionem temporalem civitatum Ostiensis et Veliter-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium. — Vide superius in Appendice Sixti V ad Constit. XXXVII: *Ex varietate*, pag. 339.

nensis, ad hoc ut personis idoneis et benemeritis per eumdem praedecessorem et successores suos Romanos Pontifices in perpetuum simul vel separatim committerentur, motu proprio et ex certa sua scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, dismembraverit et seperaverit, ac unionem, si quae esset, dissolverit, ac gubernium et iurisdictionem huiusmodi ex tunc perpetuo dismembrata et separata Camerae Apostolicae incorporaverit et applicaverit, prout in litteris dicti praedecessoris desuper confectis plenius continetur:

Causae faciendae reintegrationis.

§ 2. Nos, attente prospicientes cardinales ipsos Romano Pontifici in dirigenda Ecclesia Catholica, cui praeest, consiliarios et coadiutores existere, et in partem apostolicae sollicitudinis ab Altissimo vocatos fuisse, ac ipsam Ecclesiam Romanam, cuius honorabilia membra existunt, suorum honorare plenius magnitudine meritorum, nec alicui dignius quam episcopo Ostiensi ipsius sacri Collegii decano pro tempore existenti, huiusmodi gubernium et iurisdictionem temporalem committi posse: quod etiam ipsemet Sixtus praedecessor noster post dismembrationem factam perspexit, cum statim omnimodam iurisdictionem, administrationem et gubernium ipsum temporale praedictae civitatis Veliternensis bonae memoriae Ioanni Antonio episcopo Ostiensi et Veliternensi, cardinali S. Georgii, sub certis modo et forma tunc expressis, commiserit; ac denique, ex concessione gubernii huiusmodi civitates et dioeceses Ostiensem et Veliternensem magnam utilitatem omnino percepturas esse sentientes, dictarum litterarum tenores praesentibus pro expressis habentes:

Reintegratio, de qua in rubrica.

§ 3. Motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, dismembrationem, separationem, dissolutionem, incorporationem et applicationem necnon litteras praedictas ac omnia et singula in eis contenta, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo revocamus, cassamus, annullamus et irritamus, ac revocata, cassata et irrita nulliusque roboris vel momenti fuisse et esse, nullique prorsus suffragari posse seu debere decernimus. Eisdemque ecclesiis Ostiensi et Veliternensi gubernium et omnimodam iurisdictionem temporalem civitatum Ostiensis et Veliternensis praedictarum, cum omnibus et singulis arcibus, fortalitiis, palatiis, hortis omnibusque aliis iuribus, pertinentiis, adiacentiis et annexis quibuscumque, prout episcopi Ostienses et Veliternenses ante dismembrationem et unionem dicti Sixti praedecessoris gaudere, frui et possidere solebant, ac in pristinum et in eum, in quo ante praemissa quomodolibet erant, statum restituimus, reponimus et plenarie reintegramus, itant nunc et pro tempore existens decanus et episcopus Ostiensis et Veliternensis gubernium et omnimodam iurisdictionem dictarum civitatum, cum omnibus suis pristinis honoribus, oneribus, privilegiis et facultatibus in omnibus et per omnia gerere et exercere possit et debeat, perinde ac si illa ab eisdem ecclesiis dismembrata et separata, ac dictae Camerae incorporata et applicata nunquam fuissent.

S. R. E. camerario et clericis Reverendae Camerae iniungitur ne se ingerant in gubernio civitatum Ostiensis et Veliternensis.

§ 4. Mandantes propterea in virtute sanctae obedientiae S. R. E. camerario ac dictae Camerae clericis, praesidentibus et quibusvis aliis, ad quos pertinet, ne deinceps in gubernio et administratione huiusmodi, se quoquo modo intromittere audeant seu praesumant, seu gubernium et omnia alia praedicta eidem decano et episcopo Ostiensi pro tempore libere, prout ante dismembrationem praedictam, dimittant et relaxent, ita quod

liceat eidem decano et episcopo Ostiensi et Veliternensi moderno, praedictorum gubernii, iurisdictionis temporalis et aliorum praemissorum possessionem propria auctoritate, et vigore praesentium, per se vel alium seu alios apprehendere ac retinere, ac gubernium et iurisdictionem huiusmodi per se vel alium seu alios regere, administrare et gubernare.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus praemissis, ac quatenus opus sit, nostra de non tollendo iure quaesito aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon felicis recordationis Pii PP. IV, etiam praedecessoris nostri, de registrandis infra certum tempus in ipsa Camera Apostolica quibusvis gratiis, illius interesse quomodolibet concernentibus, ita quod praesentes litterae, etiamsi infra tempus praedictum aut etiam nunquam in ipsa Camera registratae fuerint, nihilominus perpetuo valeant, nec illis unquam opponi possit. Quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXIII martii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 23 martii 1591, pont. an. I.

IX.

Validatio electionis priorum aliorumque gestorum in monasterio Sancti Laurentii el Real *ante publicationem litterarum Sixti V, quibus illius monasterii statuta confirmabantur* [1].

Gregorius Papa XIV,
ad futuram rei memoriam.

Sixtus V monasterii del Escurial a Philippo II erectionem statutaque confirmavit.

§ 1. Cum nuper felicis recordationis Sixtus Papa V, charissimi in Christo filii nostri, tunc sui, Philippi Hispaniarum regis catholici supplicationibus inclinatus, ut in celebri monasterio Sancti Laurentii *el Real* nuncupato Ordinis Sancti Hieronymi, prope et extra muros *del Escurial*, nullius dioecesis, ab ipso Philippo rege pia et magnifica impensa fundato, constructo et dotato, et illi annexis collegio et abbatia *de Parajes* electiones priorum et aliorum officialium, omni fraude et ambitione cessante, canonice et rite celebrarentur, et libri novi officii debite administrarentur, nonnulla capitula et ordinationes circa electionem prioris caeterorumque officialium praedicti monasterii et abbatis, ac administratione librorum huiusmodi debite consultata, confirmaverit et approbaverit, ac perpetuae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiecerit, prout in suis desuper in forma brevis expeditis litteris sub datum IV septembris MDLXXXVIII plenius continetur.

Cum vero priorum electiones factae fuerint ante publicationem litterarum Sixti V.

§ 2. Et sicuti postea idem Philippus rex nobis exponi fecit, ante datam et expeditionem dictarum litterarum confirmationis capitulorum et ordinationum huiusmodi in generali capitulo dicti Ordinis, in quo litterae praedictae praesentandae et acceptandae erant, capitulorum et ordinationum huiusmodi substantia ex parte regis praedicti praesentata extitit, et iuxta illius continentiam, ad electiones prioris et aliorum officialium et forsan alia processum extitit; et quoniam data earumdem litterarum subsequebatur, idem rex nobis supplicari fecit quatenus omnes et singulas electiones aliaque acta capitularia iuxta earumdem tamen litterarum formam facta, et inde sequuta quaecumque, apostolica auctoritate confirmare et approbare, aliasque desuper opportune providere de benignitate apostolica dignaremur:

Validari petit idem rex.

Validat Pontifex una cum actis inde sequutis.

§ 3. Nos igitur, praemissis attentis, ac eiusdem regis supplicationibus inclinati, litterarumque praedictarum tenores prae-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

sentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, quascumque electiones et acta, ut praefertur facta, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus supplemus; perinde ac si litterae praedictae de data anteriori generalis capituli praedicti confectae in eodem generali capitulo praesentatae et acceptatae fuissent, illasque praesentis scripti patrocinio communimus, nec non eis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus: ac praemissa omnia et singula perpetuo firmiter et inviolabiliter observari debere volumus et mandamus.

Clausulae pro eiusdem validationis firmitate.

§ 4. Sicque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, et Palatii Apostolici auditores, et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere decernimus; ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exequutores deputat.

§ 5. Quocirca venerabili fratri episcopo Segobiensi, et dilectis filiis causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori et archidiacono ecclesiae Toletanae per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte alicuius religiosi dicti Ordinis fuerint requisiti, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, faciant eos et quos illa concernunt pacifice frui et gaudere, nec permittant quidquam contra praemissa per quoscumque attentari; contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione posposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatoria obstantia tollit.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die III aprilis MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 3 aprilis 1591, pont. an. I.

X.

Facultates nonnullae capellano maiori Regiae Capellae regis Hispaniarum circa sacramentorum administrationem et munia parochialia [1].

Gregorius Papa XIV,
ad futuram rei memoriam.

Pius V capellano maiori aulae regis Hispaniarum ordinariam iurisdictionem super omnes eiusdem aulae familiares attribuit.

§ 1. Cum dudum felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, supplicationibus charissimi in Christo filii nostri, tunc sui, Philippi Hispaniarum regis catholici ea in parte inclinatus, tunc et pro tempore existenti archiepiscopo Compostellano, tanquam capellae dicti Philippi regis capellano maiori, quamdiu et quoties in curia ipsius Philippi regis personaliter resideret, et eo a dicta Curia absente, seu in illa non residente, personae in presbyteratus ordine constitutae, per ipsum Philippum regem toties quoties sibi visum foret, nominandae et per suum ordinarium approbandae, quae, durante absentia dicti archiepiscopi, a dicta curia in quibusvis civitatibus, oppidis et locis, in quibus dictum Philippum regem eiusque curiam regiam pro tempore residere contigeret, curam animarum familiae eiusdem Philippi regis ac omnium et singularum personarum, tam in regnis Hispaniarum et dominiis originem trahentium, quam extraneorum ex quibusvis orbis partibus ad ipsam cu-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

riam confluentium, cuiuscumque qualitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis ac praeeminentiae forent, archiepiscopis tamen et episcopis exceptis, exercere eosque visitare, corrigere ac omnimodam iurisdictionem ordinariam, omniaque et singula alia, quae archiepiscopi et episcopi ac alii locorum ordinarii in dioecesibus suis de iure vel consuetudine aut alias quomodolibet facere et exercere consueverant, citra tamen exercitium pontificalium, et Ordinum et beneficiorum collationem, exercere libere et licite valeret, apostolica auctoritate concesserit et indulserit, prout in litteris dicti praedecessoris desuper die septima iunii, pontificatus sui anno IV, sub annulo confectis, plenius continetur.

Gregorius dicto capellano facultatem concedit ecclesiam sibi eligendi pro munium parochialium administratione dictis familiaribus;

§ 2. Et nobis nuper pro parte dicti Philippi regis nonnulla, quae maiorem dictarum litterarum expressionem requirunt, exhibita fuerunt; nos, dictarum litterarum tenores, perinde ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, supplicationibus dicti Philippi regis hac in parte inclinati, de consilio venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium decretis Concilii Tridentini interpretandis praepositorum, quibus hoc negocium mature videndum et discutiendum ac nobis referendum commisimus, ad maiorem dictarum litterarum expressionem seu declarationem, harum serie concedimus, seu dictis litteris adiungimus quod dictus capellanus maior, seu persona ab eo ad animarum curam pro tempore deputata, cui sacramentorum Confessionis, Eucharistiae, Extremae Unctionis et Matrimonii exercitium et administratio incumbit, quique ecclesiam certam, in qua dicta sacramenta administret, non habet, possit eligere parochialem ecclesiam viciniorem palatio ubi eumdem Philippum regem pro tempore morari contigerit; et si fuerint duae parochiales ecclesiae aeque vicinae dicto palatio, tunc eligat quam voluerit, in quam praedictus capellanus maior seu persona huiusmodi libere ingredi, et exinde sacramenta praedicta accipere, et sibi subditis exercere, et ad infirmos curiae dicti Philippi regis deferre, et monitiones matrimoniales suorum subditorum iuxta decreta dicti Concilii publicari facere, eosque matrimonio iungere, ac per se aut alios ministros suos suam iurisdictionem ordinariam exercere sine praeiudicio iurium parochi.

Subdelegandi alios propriam auctoritatem.

§ 3. Praeterea, quod ipse capellanus maior tenere valeat ministros et officiales necessarios ad exercendam apostolica auctoritate omnimodam iurisdictionem, tam curae palatii quam uti iudex capellae huiusmodi, et aliorum qui, ab eo et eius mandato nominati, exerceant eorum officia, et iurisdictionem suam, tam in causis semiclericorum, capellanorum servientium oratorio cappellae, cantorum et ministrorum eiusdem capellae quarumcumque nationum eidem regi servientium, ac personarum regalium et regiae prolis, in illos tantum qui vere sunt curiales.

Confessarios pro regia aula deputandi,

§ 4. Ad haec dictus capellanus maior per se aut ministros suos nominare confessores regulares, de licentia suorum superiorum, aut saeculares pro cura animarum dicti palatii, et examinare seu examinari facere capellanos et clericos servientes dicto Philippo regi et domui regali in dicta capella et oratorio, ad celebrandas missas et confessiones audiendas, ac verbum Dei praedicandum, et eis id faciendi licentiam et facultatem dare.

Praedicatores pro regia capella designandi,

§ 5. Nec non convocare praedicatores regulares aut saeculares in dicta curia vel extra eam ad praedicandum verbum Dei in capella regia et domo, ubi erit ipse Philippus rex et curia sua, itaut nullus ordinarius loci, in quo dicta curia

seu ipse Philippus rex aut domus erit, sive eundo sive stando, etiam recreationis causa, praedicationem verbi Dei impedire possit.

Ac Eucharistiae Sacramentum ibidem detinendi.

§ 6. Postremo, si eidem capellano maiori videbitur, considerata decentia et necessitate, Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum et Extremae Unctionis in capella regia, ut ad infirmos et infirmas in dicto palatio existentes commodius deferatur, et multis incommodis, quae alias nasci possent, obvietur, reponere libere et licite, et absque ullo conscientie scrupulo aut censurarum ecclesiasticarum incursu, valeat.

Derogat contrariis.

§ 7. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis quae dictus praedecessor in litteris praedictis voluit non obstare; caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die III aprilis MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 3 aprilis 1591, pont. an. 1.

XI.

Diversae ordinationes circa Indos insularum Philippinarum ad christianam fidem conversos [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Qui damna Indiis intulerant eorum conversionem, ea sequuta, dicta damna reparare cupiebant.

§ 1. Cum sicuti nuper accepimus in primaeva conversione Indorum insularum Philippinarum tanta vitae pericula propter ipsorum Indorum ferocitatem adeunda fuerint, ut multi contra ipsos Indos arma sumere, et in bonis damna dare coacti extiterint, ipsique Indi postea, relictis falsis deorum cultibus, et verum Deum agnoscentes, fidem catholicam amplexit sint; et qui haec damna in bonis ipsorum Indorum dederunt, cupiant bona ablata huiusmodi restituere, licet id faciendi facultatem non habeant;

Gregorius episcopo Manilan. committit ut incumbat huic restitutioni, etc.

§ 2. Nos, serenitati conscientiarum dictarum personarum consulere, et periculis ac incommodis huiusmodi obviare cupientes, venerabili fratri episcopo Manilanensi per praesentes committimus et mandamus quatenus auctoritate nostra curet ut supradictae personae et domini, quibus facienda est restitutio, inter se desuper componant, ipsisque dominis, si certi fuerint, satisfiant: ubi vero certi domini non extiterint, eadem compositio per eumdem episcopum fiat in utilitatem et subventionem pauperum Indorum, si illi, qui restituere tenentur, id commode facere potuerint; si vero pauperes fuerint, satisfaciant eum ad meliorem conditionem seu fortunam pervenerint piguiorem.

Statuta ab eodem episcopo facta vel facienda servari praecipit.

§ 3. Et ne constitutiones et determinationes a dicto episcopo et religiosis ac doctoribus insimul congregatis, ad felicem progressum christianorum noviter ad fidem conversorum factae, ab illis pro suo libito et re vel effectu particulari infringantur, volumus et apostolica auctoritate decernimus ut quae ab ipsa congregatione per suffragia maioris partis in favorem fidei christianae vel salutem animarum pro bono ipsorum Indorum conversorum regimine ordinata et mandata fuerint, firmiter ac inviolabiliter observentur, donec et quousque ab eadem congregatione aliter ordinatum vel mandatum fuerit.

Adimit omnibus facultatem absolvendi a casibus, quos ipse episcopus sibi reservaverit.

§ 4. Quodque si quando idem episcopus de consilio dictae congregationis aliquem casum sibi reservaverit, prout pro temporum, personarum et rerum qualitate expediens visum fuerit, nullus presbyter secularis vel cuiusvis ordinis aut congregationis regularis, pretextu cuiusvis privilegii et indulti, etiam apostolici, praeter ipsum episcopum, vel de eius licentia et expresso mandato, a casibus huiusmodi

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

reservatis, durante dicta reservatione, absolvere ullo modo possit, audeat aut praesumat, sub poena suspensionis a ministerio altaris et a fidelium confessionibus audiendis ipso facto incurrenda.

Eidem episcopo iniungitur visitatio dioecesis per personas ad id idoneas.

§ 5. Praeterea, cum praecipuum munus episcoporum sit proprias oves per se ipsos pascere et visitare, eidem episcopo, ut per se ipsum vel per eius vicarium in spiritualibus generalem, aut saltem per alias valde graves personas, non autem per simplices clericos inexpertos et litterarum ignaros et nullius existimationis, commissum sibi gregem ac religiosos doctrinae christianae easdemque doctrinas visitet, iniungimus et mandamus.

Iubet ne quis ab insula pacifica ad non pacificam transeat sine licentia episcopi, vel suorum superiorum.

§ 6. Et quia nonnulli earumdem insularum et ordinum praedictorum rerum novarum curiosi de una ad aliam partem vagantes aut transeuntes nuper conversos et baptizatos deserunt, ac propterea sunt in causa ut interdum, quod maxime dolendum est, ii ad idololatriam facile revertantur; et quod multi alii, qui alias ad fidei agnitionem venirent et accederent ad Baptismum, ob defectum ministrorum id negligant, aut in infidelitate permaneant; et e contra ipsi religiosi, etiam idiomatis illarum partium ignari, in dedecus suorum ordinum contemnantur, ac debitos fructus suae praedicationis in vinea Domini non producant, difficilioremque Indorum conversionem reddant: nos, huic malo opportunum remedium adhibere cupientes omnibus et singulis cuiusvis Ordinis religiosis ac aliis quibuscumque circa infidelium conversionem, et doctrinae christianae eruditionem incumbentibus, sub excommunicationis poena, ne de pacifica ad non pacificam terram accedere audeant aut praesumant, nisi de eiusdem episcopi et praelatorum Religionum expressa licentia et mandato in scriptis obtenta, districte interdicimus atque prohibemus.

Prohibitio ne quis Indos habeat tamquam mancipia.

§ 7. Postremo, cum sicut accepimus, charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus prohibuerit quod nullus Hispanus in praedictis insulis Philippinis mancipia sive servos, etiam iure belli iusti et iniusti, aut emptionis vel quovis alio titulo vel praetextu propter multas fraudes inibi committi solitas, facere vel habere seu retinere audeat, et nonnulli adhuc eadem mancipia apud se, contra ipsius Philippi regis edictum vel mandatum, detineant; nos, ut ipsi Indi ad doctrinas christianas et ad proprias aedes et bona sua libere et secure absque ullo servitutis metu ire et redire valeant, ut rationi congruit et aequitati, omnibus et singulis, cuiuscumque status, gradus, conditionis, ordinis et dignitatis existant, in eisdem insulis existentibus personis, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis poena praecipimus et mandamus quatenus, publicatis praesentibus, quaecumque mancipia et servos Indos, si quos habent seu apud se detinent, ac omni dolo et fraude cessante, liberos omnino dimittant, et imposterum, nec captivos nec servos ullo modo faciant aut retineant, iuxta dicti Philippi regis edictum seu mandatum.

Fides transumptis huius constitutionis.

§ 8. Ceterum, quia difficile foret praesentes litteras ad singulas praedictas insulas et ad alia quaecumque loca, ubi opus esset, deferri, volumus ut eorum transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, eadem prorsus fides habeantur in iudicio et extra illud ubique gentium et locorum, quae eisdem praesentibus haberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVIII aprilis MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 18 aprilis 1591, pont. an. I.

XII.

Confirmatio exemptionis fratrum militum Sancti Ioannis Hierosolymitani, eorumque familiarum, etc. a solutione decimarum et aliorum onerum; et extensio facultatis M. magistri et conventus quoad dispositionem beneficiorum: ac praeservatio ordinariorum quoad personas curam animarum habentes[1].

Gregorius Papa XIV,
ad futuram rei memoriam.

Procemium. Quanta christianae reipublicae commoda atque ornamenta omni tempore attulerit hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani amplissimus Ordo, insignia, quae assidue praestitit pietatis et charitatis officia, tam late testantur, summo ardentique studio, vel initio nascentis ecclesiae, in civitate sancta Hierusalem (in qua Christi pedes steterunt, et ubi Deus Rex noster ante saecula salutem in medio terrae dignatus est operari), complexa, et usque modo, prout tempora tulerunt, variis in locis continuata, quae nunc potissimum elucent eo in hospitali, quod in insula Melitae B. Pauli Apostoli, cuius in tutela est, multis eelebrata miraculis, ab eo ordine constitutum fuit, in quo, eiusdem Pauli auctoritate permoti, eius hospitalis curam gerentes, re ipsa comprobant, iactis fidei et spei fundamentis, inter praecipuas virtutes, quae theologicae dicuntur, charitatem principem obtinere locum; neque his piis actionibus, quas iidem assiduis officiis et hospitalitatis studiis in proximos exercent, plane secundae aut postremae sunt res ab eis ad divini nominis gloriam et exaltationem praeclare gestae, quarum longe lateque fama pervagatur. Dum tamquam veri Christi athletae Machabaeorum aemulati morem, assumpta galea salutis adversus christiani nominis hostes, et praesertim impios Mahometis sectatores, arma sumunt, fortiterque dimicant. Nos igitur religionem floridam paternis contemplantes affectibus, ea, quae eis pro eorum prospero statu, commodo et quiete per Romanos Pontifices prudenter concessa reperimus, ut illibata firmaque perpetuo subsistant, libenter approbationis nostrae munimine roboramus.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, licet alias felicis recordationis Leo X, Clemens VII, Paulus III, Pius IV, et Pius V, Gregorius XIII et Sixtus V, Romani Pontifices praedecessores nostri, inter alia privilegia et indulta dilectis filiis magistro et conventui hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani a Sede Apostolica concessa, eumdem et pro tempore existentem magistrum, baiulivos, castellanum empostae, priores, praeceptores, milites, familiares aliasque personas hospitalis huiusmodi, necnon eorum subditos, vassallos, colonos et servitores et alios in eorum obsequiis et dicti Hospitalis beneficiis quomodolibet nuncupatis existentes, etiam presbyteros curam animarum exercentes, quamdiu illam exercerent, et in illorum obsequiis forent, illorumque animalia, praedia, domos, molendina et bona quaecumque, quae obtinebant ac in posterum obtinerent et possiderent, a solutione et exactione decimarum, censuum, iurium, etiam synodalium et canonicarum portionum, seu charitativi subsidii aut iucundi adventus, seu quartae, aut alias quomodolibet, aut aliorum quorumcumque onerum, sub certis modo et forma exemerint et liberaverint, prout in diversis ipsorum praedecessorum desuper confectis litteris plenius continetur. Exemptio a solutione decimarum aliorumque onerum a nonnullis pontificibus concessa

§ 2. Et licet ipsi milites et aliae per-

1 Hanc exemptionem et praeservationem firmavit primo loco Pius V in sua Const. CXVIII: *Et si cuncta*, tom. VII, pag. 726.

Ordinariorum molestiae super praedicta exemptione.

sonae praefatae non debuissent neque deberent a quoquam contra dictorum privilegiorum tenorem et formam molestari, perturbari, vel inquietari, eum ipsi non modo eorum facultatibus et fortunis, verum etiam sanguini et vitae pro tuitione fidei catholicae non parcant; nihilominus diversi locorum ordinarii et parochialium ecclesiarum rectores et multae capitulares personae id sibi omnino iuxta sacri Concilii Tridentini decreta licere asserentes, eosdem magistrum, baiulivos, castellanum empostae, priores, praeceptores, milites et personas, diversis oneribus contra eorum privilegia praegravare, illosque ad decimas, census, subsidia, etiam caritativa, congruas portiones, iucundum adventum, pastor bonus aut alias nuncupata onera, etiam iura synodalia, cogere praesumant, in grave ipsius hospitalis detrimentum et gravamen.

Eam Gregorius confirmat modo quo infra.

§ 3. Nos igitur, attendentes hospitalis praefati multa esse in fidem catholicam et eidem Apostolicam merita, nobis et venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus non incognita, cardinalem magnum magistrum, baiulivos, castellanum empostae, praeceptores, milites, fratres, familiares et eorum singulos ac singulares dicti hospitalis personas, a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutas fore sentientes, necnon omnium et singulorum privilegiorum, indultorum, libertatum et gratiarum per praefatos, et facultatum, exemptionum, immunitatum, alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac Sedem Apostolicam hospitali, illiusque magistro, conventui et fratribus, militibus aliisque personis praefatis hactenus concessorum, ac litterarum desuper confectarum tenores praesentibus pro expressis habentes motu proprio, non ad cardinalis magni magistri et conventus hospitalis huiusmodi aut alicuius alterius super hoc pro eis nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia et de mera nostra liberalitate ac apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula privilegia, indulta, facultates, exemptiones, immunitates, libertates et alias gratias eidem magistro et conventui quomodolibet concessa, apostolica auctoritate, tenore praesentium, confirmamus, approbamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem supplemus.

Pii IV concessio uniendi et beneficia dismembrandi.

§ 4. Cum autem felicis recordationis Pius Papa IV, praedecessor noster, eidem magistro et conventui inter caetera privilegia, prioratus, baiulivatus, castellaniam empostae, commendas ac alia eiusdem hospitalis beneficia libere uniendi et dismembrandi facultatem concesserit; et nihilominus a quibusdam quandoque dubitatum fuerit an ante vel post mortem possessorum, unio seu dismembratio ipsa fieri posset ac deberet.

Gregorius Pii constitutionem extendit.

§ 5. Nos, ad tollendum omne dubium et ambiguitatem quae in praemissis in futurum oriri posset, ut quandocumque eis videbitur, sive ante, sive post mortem possessorum, prioratus, baiulivatus, castellaniam, empostae ac alia eiusdem Ordinis beneficia unire et dismembrare libere et licite possint et valeant. Necnon omnia et singula privilegia et exemptiones praefatas etiam ad confratres et donatos eiusdem hospitalis extendi debere, auctoritate praefata decernimus et declaramus.

Clausulae praeservativae.

§ 6. Decernentes praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis

vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu, etiam ex eo quod locorum ordinarii vocati non fuerint, notari, impugnari vel invalidari minime posse, minusque sub quibuscumque similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, limitationibus, restrictionibus et derogationibus comprehendi posse, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas esse.

Iniuncta tribunalibus observantia.

§ 7. Sicque ab omnibus censeri, et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores huius constitutionis.

§ 8. Quocirca dilectis filiis in regnis Hispaniarum et Neapolitano, nostris et Sedis Apostolicae pro tempore existentibus nunciis, aut Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, per praesentes motu simili mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorumdem cardinalis magni magistri et conventus fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra eosdem magistrum et conventum confirmatione, approbatione, adiectione, suppletione, decreto et aliis pacifice uti, frui et gaudere. Non permittentes eos per Ordinarios praedictos aut quoscumque alios, contra praesentium tenorem, quomodolibet molestari, perturbari aut inquietari; contradictores quoslibet et rebelles, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione posposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas huiusmodi incurisse declarando illasque etiam iteratis vicibus aggravando, interdictumque ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae derogatoriae.

§ 9. Non obstantibus piae memoriae Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus dictis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non extrahatur; ac aliis quibusvis apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus, necnon iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris Apostolicis, quibusvis personis, etiam praefatis locorum Ordinariis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis irritantibusque et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, etiam consistorialibus, de fratrum nostrorum consilio, in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio, seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab

eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Praeservatio constitutionum Pii V, Gregorii XIII et Concilii Tridentini.

§ 10. Volumus autem quod felicis recordationis Pii quinti, XXII septembris, anno sexto, ac Gregorii decimitertii, praedecessorum nostrorum, litteris sub annulo Piscatoris XXV novembris, anno IX, pontificatuum suorum expeditis, in suo robore et efficacia permanentibus, praesentes litterae non comprehendant neque ecclesias neque personas, in his quae ad curam animarum pertinent, in quibus decreta Concilii Tridentini huiusmodi omnino servari debeant.

Transumptorum fides.

§ 11. Declarantes insuper ac praecipientes quod praesentium litterarum transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, in iudicio extra illud, ubique locorum, plena et indubitata eademque prorsus fides adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die ultima aprilis MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 30 aprilis 1591, pont. an. I.

XIII.

Privilegium a Pio PP. V concessum civibus Veliternensibus, ut causae omnes tam civiles quam criminales in prima et secunda instantiis cognoscantur in ipsa civitate, in tertia vero instantia in Curia, confirmatur et extenditur ad cives Ostienses [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Decet Romanum Pontificem votis illis, praesertim S. R. E. cardinalium, gratum praestare assensum, per quae singulorum christifidelium, praesertim sibi et Sedi Apostolicae immediate subiectorum, commoditatibus consulatur, et illa, quae iam alias ab ipsa Sede propterea emanarunt, ut firmiora inde et illibata persistant, de novo approbare, prout conspicit in Domino salubriter expedire.

Pius Papa V iussit ut causae tam civiles quam criminales civitatis Velletran., in prima et secunda instantia in ipsa civitate, in tertia vero instantia in Curia cognoscerentur.

§ 1. Exponi sane nobis nuper fecit venerabilis frater noster Alphonsus episcopus Ostiensis et Veliternensis, cardinalis Gesualdus nuncupatus, quod alias per felicis recordationis Pium PP. V praedecessorem nostrum, accepto quod, licet similis recordationis Paulus II et Paulus IV, Romani Pontifices nostri, etiam tunc sui, praedecessores, ex certis tunc expressis causis, pro tempore existentibus Ostiensis et Veliternensis episcopis dilectorum filiorum incolarum civitatis Velletran., tam civiles quam criminales [1] in prima et secunda in eadem civitate Velletran.; in tertia vero instantiis, in curia cognoscendi facultatem concessissent, idque per multum tempus observatum fuisset; nihilominus bonae memoriae Franciscus Ostiensis et Velletranensis episcopus in curia sua id observare temporibus suis neglexerat, in grave dilectorum filiorum populi Velletranensis gravamen et detrimentum; idem Pius V praedecessor, bonae memoriae Ioannis episcopi Ostiensis, et Velletranensis cardinalis Moroni nuncupati supplicationibus inclinatus, singulas concessiones praedictas ac desuper confectas litteras et inde sequuta quaecumque, apostolica auctoritate confirmavit et approbavit, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiecit, supplens omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsan intervenissent in eisdem. Et nihilominus, pro potiori cautela, eidem Ioanni episcopo et car-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

[1] Deest forte *causae*. (R. T.)

dinali, ut tam ipse quam eius successores episcopi Velletranensis, qui pro tempore forent, omnes causas civiles et criminales, quae in civitate et dioecesi Velletran. pro tempore orirentur, per se aut ad id ab eo deputatos in prima et secunda in dicta civitate Velletranensi, in tertia vero instantiis in Curia, non tamen in atrocioribus, cognoscere libere et licite possent, concessit; districtius inhibens quibusvis tam saecularibus quam ecclesiasticis iudicibus, etiam Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori et aliis tam in alma urbe nostra, tunc sua, quam alibi existentibus, et quavis auctoritate fungentibus in virtute sanctae obedientiae, et sub excommunicationis aliisque arbitrio suo moderandis et infligendis poenis, ne in causis praedictis ullo modo se intromittere, aut aliter iudicantes molestare auderent vel praesumerent.

Iussit etiam ne ibi exequutiones fierent sine licentia episcopi Ostiensis.

§ 2. Ac insuper, quoniam saepe contingebat graves expensas partes litigantes subire oportere, dum contra eos ad executionem procedebatur, adeo ut maximum, praesertim miserabilibus personis, exinde detrimentum oriretur, et quandoque expensae huiusmodi principale debitum superarent, quod, ut eatenus bonae memoriae Rodulphi episcopi Ostiensis cardinalis Carpensis nuncupati, ac dicti Francisci episcopi et cardinalis temporibus fuerat observatum, deinceps ad aliquam exequutionem devenire, nisi prius habita notitia per eumdem Ioannem episcopum et cardinalem, ac de eius licentia nullatenus valeret. Decernens litteras tunc desuper confectas ullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis suae vel quovis alio defectu, etiam ex eo quod partes et dictae Camerae Apostolicae auditor vocati ad praemissa non fuissent, notari, impugnari, invalidari ad terminos iuris reduci, in ius vel controversiam vocari, ac sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et aliis contrariis dispositionibus comprehendi nullatenus posse, sed semper ab illis exceptas et quoties illae emanarent, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas esse; sicque ab omnibus censeri, et ita per quoscumque iudices, etiam commissarios, etiam ipsosmet camerales et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, prout in litteris plenius dicitur contineri.

Huiusmodi statuta confirmat Gregorius.

§ 3. Cum autem illa quae a dicta Sede saepius corroborantur firmius subsistant et melius observentur, idcirco nos, singularum concessionum praedictarum ac desuper confectarum litterarum ac inde sequutorum quorumcumque tenores praesentibus pro expressis habentes, praedicti Alphonsi episcopi cardinalis supplicationibus inclinati, singulas concessiones ac desuper confectas litteras praedictas ac inde sequuta quaecumque apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiicimus, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui in eisdem intervenerint.

Et extendit ad cives Ostienses.

§ 4. Et nihilominus, pro potiori cautela, eadem praemissa omnia, prout concessa sunt et permissa, per praesentes innovamus, ac de novo praedicto Alphonso cardinali eiusque successoribus Velletranensibus episcopis concedimus, et ad utramque ecclesiam Ostiensem et Velletranensem, earumque civitates et dioeceses, incolas et subditos similiter perpetuo extendimus.

Clausulae ad praesentis constitutionis firmitatem.

§ 5. Decernentes eadem praemissa et alia in praedictis litteris contenta, praesentesque nostras litteras per quoscumque inviolabiliter perpetuis futuris temporibus observari, ac ita per quoscumque iudices et commissarios, etiam ipsius Camerae Apostolicae generalem, ac Palatii Apostolici causarum auditores et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exequutores huiusce constitutionis deputat.

§ 6. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Tusculanensi et Albanensi episcopis, necnon venerabili fratri episcopo Tiburtino per praesentes mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte Alphonsi cardinalis et eius successorum Ostiens. et Velletranens. episcoporum fuerint requisiti, solemniter publicantes, sibique in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi, ab omnibus, quos illa concernunt, inviolabiliter observari, non permittentes eos desuper quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet et rebelles per praedictas aliasque sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, legitimisque super his habendis servatis servandis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contraria tollit.

§ 7. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae V, similiter praedecessoris nostri, de una et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo quis ultra tres diaetas vigore praesentium ad iudicium non trahatur; ac aliis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; nec non quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis praedictis auditoribus et quibusvis aliis personis sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, et motu proprio et ex certa scientia ac alias quomodolibet etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis ac totis eorum tenoribus specialis, specifica, individua et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma adhoc servanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Seu si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima maii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die prima maii 1591, pont. an. I.

XIV.

Cardinali Gesualdo episcopo Ostiensi et Veliternensi conceditur facultas exercendi iurisdictionem ecclesiarum Ostiensis et Veliternensis in Romana Curia perinde ac si apud easdem ecclesias personaliter resideret [1].

Venerabili fratri nostro Alphonso episcopo Ostiensi et Velletranensi cardinali Gesualdo nuncupato

Gregorius Papa XIV.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Concessio, de qua in rubrica.

§ 1. Cum tu in alma urbe Roma apud nos residendo non tantum Ostiensis et Velletranensis ecclesiis invicem seu alias perpetuo unitis, quibus ex dispensatione apostolica praeesse dignosceris, sed etiam nobis atque adeo universali Ecclesiae inservias, ne igitur de iurisdictionis tuae viribus dubitari unquam contingat, super his, quae per te in dicta urbe, dum apud nos resides, expediri contigerit, vel quae iam forsan expedita reperiantur, providere et alias commoditatibus tuis consulere volentes: motu proprio, non ad tuam vel alterius nobis per te super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex nostra certa scientia meraque deliberatione, ac de apostolicae potestatis plenitudine, tibi ut in dicta urbe et Romana Curia residendo, omnimodam iurisdictionem, quam in Ostiens. et Velletranens. ecclesiis ac civitatibus et dioecesibus de iure vel consuetudine aut alias ex indulto apostolico habes, perinde ac si apud easdem tuas ecclesias, civitates et dioeceses personaliter resideres, libere et licite ac in omnibus et per omnia per te vel alium exercere possis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus.

Eamdem iurisdictionem per delegatos exerceri permittit.

§ 2. Et insuper omnia et singula per te sive tuum auditorem aliosque per te forsan deputatos vel pro tempore deputandos in his quae ad eamdem iurisdictionem Ostiensis et Velletranensis episcopi pertinent, quaeque tam voluntariae quam contentiosae iurisdictionis fuerint, et poenitentialis fori iam forsan acta, gesta, decreta et mandata, ac quae deinceps fieri, decerni et mandari contigerit, sententiasque tam interlocutorias quam diffinitivas seu diffinitivarum vim habentes, in quibuscumque causis tam pendentibus quam praeteritis et futuris ferendas, ac etiam iam forsan latas, rata et firma validaque et efficacia esse et fore, nec ullo unquam tempore de iurisdictionis et potestatis defectu seu nullitatis vitio impugnari vel irritari posse volumus, decernimus et declaramus, eaque omnia ex nunc prout ex tunc approbamus et confirmamus, ac eis firmitatis robur adiicimus.

Cuicumque iudici, ne se iudiciis ad episcopum Ostiensem et Veliternensem spectantibus immisceat, prohibet.

§ 3. Quinimo ad illa exequenda, prout per te tuosque officiales mandatum fuerit, omnes et quoscumque iudices et officiales, birruarios, custodes carcerum, cursores, mandatarios et alios ministros, etiam sub ecclesiasticis censuris, cogi et compelli posse volumus et mandamus. Nos enim tibi quoscumque in curia et extra eam, etiam per edictum publicum, constito summarie et extraiudicialiter de non tuto accessu, citandi, illisque ac quibuscumque iudicibus, quavis dignitate et praeeminentia ecclesiastica vel saeculari in ipsa curia praefulgeant, ne erga subditos Ostiensis et Velletranensis episcopi praedicti, nec in causis quae ad illius omnimodam iurisdictionem alias pertinent, se intromittant aut immisceant, sed illos atque illas ad eius iurisdictionem omnino remittant, etiam per simile edictum, ac sub excommunicationis aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, etiam pecuniariis, arbitrio suo im-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

ponendis, moderandis et applicandis ac contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas huiusmodi, appellatione postposita, compescendi, cogendique et compellendi; ac irritum et inane quidquid in contrarium per quoscumque factum seu attentatum vel fieri et attentari contigerit decernendi, prout nos sic per quoscumque iudices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et Sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere decernimus; aliaque omnia et singula in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna faciendi, dicendi, gerendi, exercendi et exequendi plenam, liberam et omnimodam facultatem, auctoritate et tenore praedictis, concedimus et impartimur.

Potestatem etiam dat Beneficia dictorum Dioecesium in urbe conferendi

§ 4. Et nihilominus, ne etiam de viribus collationum et provisionum per te in dicta urbe de quibusvis beneficiis in Ostiensib. et Velletranensib. ecclesiis ac civitatibus et dioecesibus praedictis consistentibus, et ad tuam collationem, provisionem et quamvis aliam dispositionem pertinentibus pro tempore factarum dubitari seu quomodolibet haesitari etiam contingat, tibi, ut ipsas collationes, provisiones nec non etiam commendas de regularibus, si quae sint, ac alias quasvis dispositiones huiusmodi in dicta urbe ac in propriis tunc solitae residentiae personalis aedibus, data illarum apposita, absque eo quod propterea extra ipsam urbem seu aliquam illius portam te conferre tenearis, ac alias libere liciteque et valide possis, indulgemus; ipsasque collationes, provisiones, commendas et alias dispositiones sic per te faciendas validas esse et fore, ac illis, quibus factae fuerint, etiam perinde ac si tu illas apud dictas ecclesias tuas residendo fecisses, et alias in omnibus et per omnia suffragari debere similiter decernimus et declaramus.

Derogat contrariis.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; et Cancellariae Apostolicae regulis, nec non stylo, usu et consuetudinibus quibuscumque; privilegiis quoque, indultis quibusvis personis et iudicibus, sub quavis forma concessis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima maii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die prima maii 1591, pont. an. I.

XV.

Confirmat innovatque ea quae in constitutionibus Societatis Iesu statuuntur circa novitiorum admissionem ac superiorum electiones; et quidquam super his vetat innovari [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Sixtus V nonnulla statuerat circa novitiorum admissionem et superiorum electionem instituto Societatis contraria.

§ 1. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Claudius Aquaviva, Societatis Iesu praepositus generalis, quod cum in ipsa Societate, iuxta illius institutum apostolica auctoritate confirmatum, nec conventus seu congregationes generales (nisi ad praepositum generalem eligendum, et alias rarissime et ex causis tantum magni momenti) neque provinciales, in quibus, iuxta felicis recordationis Sixti PP. V, praedecessoris nostri, priorem de novitiis admittendis constitutionem, quae incipit *Cum de omnibus*, novitii ipsi admitti deberent, frequentius quam singulis trienniis cogantur, et cum hae coguntur, duodecim ad summum dies durare, in quibus non de novitiis admittendis, sed graviora

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

alia iuxta Societatis eiusdem constitutiones tractari debent. Ratio vero deputandi eos, qui novitios extra congregationes ipsas, iuxta posteriorem eiusdem praedecessoris declarationem, admittere possunt, primum quidem valde difficulter et incommode in praxim deduci possit, praesertim in regionibus aquilonaribus et ultra marinis, propter magnam collegiorum[1] inter se distantiam, et saepissime etiam propter itinerum difficultates, bellaque et alia pericula; deinde etiam in universum, modus ille minus exactus sit, eo modo, quem Societas ipsa sequitur, cum in illo duo vel tres deputati sufficiant, in hoc plures communiter interveniant. Et postremo cum ratio illa decernendi valde differat a modo quem Societatis constitutiones et apostolica diplomata in deliberationibus faciendis ac in universa illius gubernatione praescribunt, iuxta quem modum superior, auditis in rebus alicuius momenti consultoribus, decernit quod sibi ad maiorem Dei gloriam facere videtur. Admissio autem illa per deputato, cum ad eorum suffragia non consultiva (ut sunt in Societate), sed decisiva fieri debeat, diversitatem non parvam in Societatem inducit. Quamvis enim in ipsa Societate electiones quaedam primariae eiusmodi sunt generalis praepositi et illius assistentium in generalibus congregationibus, in provincialibus vero tam eorum, qui generalem eligere vel generali congregationi cum iure suffragii interesse, quam procuratorum etiam, qui e singulis provinciis quolibet triennio in urbem ad procuratorum congregationem mittuntur; et eiusmodi quaedam aliae electiones ac rerum deliberationes per secreta scrutinia et decisiva suffragia fiant; in reliquis nihilominus proprius cuiusque gradus iudicium et officiorum discretio ac distributio, iuxta constitutiones easdem et apostolica diplomata ipsius instituti confirmatoria Pauli PP. tertii ac Iulii etiam tertii, praedecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, tota est in ipsius praepositi generalis manu, unde reliquae omnes superiorum electiones, rerumque ac negotiorum alicuius momenti determinationes, ab ipso generali praeposito, acceptis in rebus maioris momenti ex provinciis ipsis informationibus, et auditis assistentibus, communiter fiunt, sicut et provinciales ipsi in suis provinciis, ac locales superiores in suis locis, auditis similiter eorum consultoribus, gubernant, atque de rebus ad eos attinentibus decernunt. Quare nobis humiliter supplicari fecit dictus Claudius quatenus, statui et indemnitati dictae Societatis consulentes, in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Difficultas cogendi congregationem

Gregorius renovat, quae in in Statutis Societatis sanciuntur.

§ 2. Nos igitur, qui Societatem praedictam, propter eius in Ecclesia Dei uberes fructus, sinceris semper amplexi sumus affectibus, atque, ut uberiores in dies proferre valeat, integram et intactam illi sui instituti ac gubernandi rationem servari cupimus, praedictum Claudium specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, praemissa omnia et singula, tam ad Societatis superiorum quorumlibet electiones, quam ad gubernandi et de rebus decernendi rationem iuxta ipsius Societatis constitutiones, vel etiam ad ipsum Societatis institutum et constitutiones quomodolibet pertinentia, apostolica auctoritate appro-

[1] Vide inferius eiusdem Pontificis Bullam numero XXXV distinctam (R. T.).

bamus et confirmamus, et pro potiori cautela Societati praedictae, ut ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus, tam in novitiis etiam cuiusvis generis illegitimis, admittendis, et in dispensationibus ad gradus, dignitates et officia quaecumque in Societate habenda et retinenda, eisdem novitiis concedenda, quam in superiorum quorumvis electionibus faciendis, necnon in gubernandi ac de rebus consulendi et decernendi modo, formam et rationem omnimodam in illius apostolicis diplomatibus, constitutionibus ac decretis ac regulis expressam libere et licite prosequi et retinere valeat, apostolica auctoritate, de novo concedimus et indulgemus, ac perpetuo observari volumus, mandamus ac decernimus.

Quidquam contra huiusmodi statuta vetat innovari.

§ 3. Et quoniam in magnam religiosorum Ordinum perturbationem vergit, ostiumque perniciosis novitatibus aperit, si quovis praetextu a quibusvis, quae divino instinctu ab ordinum eorumdem fundatoribus salubriter instituta sunt, temere impugnentur atque in dubium revocentur; universis et singulis personis, tam saecularibus quam quorumvis ordinum regularibus, cuiuscumque status et praeeminentiae existant, in virtute sanctae obedientiae, et sub divini interminationo iudicii, caeteris vero eiusdem Societatis personis ac religiosis sub excommunicationis latae sententiae et vocis tam activae quam passivae privationis poenis, ipso iure et facto et absque alia declaratione incurrendis, a quibus non nisi a nobis vel Romano Pontifice pro tempore existente (praeterquam in mortis articulo) absolvi aut alias liberari aut in pristinum statum restitui valeant, stricte praecipiendo mandamus et interdicimus ne praemissa vel eorum aliquod contra praefatarum constitutionum formam immutari, alterari aut in formam aliam seu rationem circa ea induci directe vel indirecte, quovis quaesito colore aut praetextu, curare, aut contra vel praeter praedicta, seu quaevis alia ipsius instituti substantialia, quae a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus confirmata et stabilita sunt, agere, vel quidpiam ulli alii personae, quacumque, etiam episcopali, archiepiscopali seu patriarchali aut alia maiori ecclesiastica dignitate seu cardinalatus honore, vel mundana, etiam imperiali aut alias speciali nota digna potestate, auctoritate seu excellentia praefulgeant, praeterquam immediate ore ad os, sive per litteras nobis, aut Romano Pontifici pro tempore existenti vel nostro aut Sedis apostolicae legato aut nuncio, vel ipsius Societatis generali congregationi aut praeposito generali addendum, minuendum aut immutandum sive alterandum proponere quoquo modo audeant vel praesumant.

Clausulae.

§ 4. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari, definiri et interpretari debere; et quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum et inane eadem auctoritate decernimus; praedictis ac nostra nuper edita, quae incipit *Circumspecta Romani Pontificis*, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis caeterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Fidem transumptis adhib.

§ 5. Volumus autem quod praesentium transumptis, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die II maii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 2 maii 1591, pont. an. I.

XVI.

Dissolutio unionis Brundusinae et Uritanae ecclesiarum, remanente Brundusina metropolitana, et Uritana suffraganea archiepiscopi Tarentini [1].

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Regimini universae Ecclesiae divina voluntate, meritis licet imparibus, praefecti, de cathedralibus et aliis ecclesiis, ipsarumque pastoribus, quo populus eis commissus in via Domini dirigatur, feliciter, quantum nobis ex alto conceditur, nos cogitare convenit; idque, ut facilius sequatur, dum unicuique ecclesiae proprium pastorem praeesse debere, cognoscimus expedire, earumdem ecclesiarum iam pridem factam unionem dissolvimus, prout, temporis conditione et rerum qualitate pensata, conspicimus in Domino salubriter expedire.

Philippus V supplicavit Sixto V pro dissolutione, de qua in rubrica

§ 1. Dudum si quidem carissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus, ad quem nominatio personae idoneae ad infrascriptas ecclesias, dum pro tempore vacant, ratione regni Siciliae, cuius ipse Philippus etiam rex existit, ex privilegio apostolico, cui non est hactenus in aliquo derogatum, spectat et pertinet, considerans quod cum propter unionem Brundusinae et Uritanae ecclesiarum auctoritate apostolica dudum invicem perpetuo factam, ac huiusmodi unionis occasione, variae exinde gravesque lites et discordiae inter Brundusinae et Uritanae civitatum communitates et homines exortae fuissent et continuo vigerent, in diesque magis accenderentur, in scandalum et damnum plurimorum, statusque civitatum et ecclesiarum huiusmodi perturbationem non modicam, felicis recordationis Papae Sixto quinto praedecessori nostro humiliter supplicavit quatenus unionem huiusmodi dissolvere dignaretur.

Rem Sixtus Congregationi Consistoriali examinandam remittit, quae stat pro dissolutione.

§ 2. Idem praedecessor negocium huiusmodi congregationi sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium rebus consistorialibus praefectorum examinandam, et postea sibi referendam commisit: qui demum, tam Philippi regis quam civitatum huiusmodi pluries auditis agentibus et procuratoribus, visisque videndis, et consideratis considerandis, unionem ipsarum censuerunt dissolvendam. Quin etiam ecclesiae ipsae et civitates, quae competentes habebant dioeceses, et unaquaeque proprium praesulem ac pastorem haberet, exindeque melius commodiusque a suo quoque pastori regi gubernarique possent.

Causae faciendae dissolutionem

§ 3. Unde nos, considerantes quod si unio praedicta perpetuo dissolveretur, et litibus discordiisque praedictis indeque provenientibus scandalis et inconvenientibus opportune obviaretur, ac alias utriusque ecclesiae et civitatis personarum paci et tranquillitati consuleretur: nos igitur, qui dudum inter alia voluimus quod semper in unionibus et dismembrationibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interest, unionis, annexionis et incorporationis aliorumque praemissorum ac inde sequutorum et de necessitate seu alias quomodolibet exprimendorum tenores, ac mensarum dictarum ecclesiarum et cuiuslibet earum fructus ac illarum veros et annuos valores, ac litium et causarum super quibuscumque praetensionibus, ac unionis, annexionis et incorporationis praedictarum occasione motarum et pendentium statum et merita, nominaque et rognomina iudicum et collitigantium, necnon iura et praetensiones praesentibus pro expressis habentes, necnon omnes et quascumque causas inter communitates et homines praedictos super quibuscumque praetentionibus, ac

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

illarum et unionis, annexionis et incorporationis praedictarum occasione quandocumque motas et quomodolibet introductas et indefinitas pendentes, ad nos harum serie advocantes, illasque ac lites quascumque, cum omnibus et singulis suis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis extinguentes, et perpetuum silentium hinc inde desuper imponentes, ex praedictis et aliis rationabilibus causis animum nostrum moventibus, praemissa causa, cogitatione ac re mature discussa, de venerabilium fratrum nostrorum eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio et assensu, unionem, annexionem et incorporationem de dictis ecclesiis Brundusin. et Uritan., nunc per obitum bonae memoriae Bernardini, olim archiepiscopi Brundusiniensis et Uritaniensis, qui extra Romanam Curiam debitum naturae persolvit, pastoris solatio destitutis, alias, ut praemittitur, factas, quarum tenorem haberi volumus pro expresso, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo dissolvimus, itaut ex nunc de caetero ipsae ecclesiae non amplius sint nec intelligantur unitae, sed unaquaeque de per se, ipsaque Brundusina metropolitana, Uritana vero tantum cathedralis remaneat.

Ius nominandi ad utramque Ecclesiam Philippo V tribuit, et pensiones reservatas confirmat.

§ 4. Et nihilominus augmentum dotis eidem ecclesiae Uritanae, per eosdem communitatem et homines dictae civitatis Uritanae ideo factam, ut illa metropolitana, ut ipsi instabant, remaneret seu fieret, itaetiam illis consentientibus, iusque nominandi personas idoneas ad dictas ecclesias, sic olim unitas, quam dicto Philippo regi, ex privilegio apostolico, cui non erat hactenus derogatum, competebat, sibi successoribus suis firma et illaesa respective perpetuo remaneat; itaut de coetero idem Philippus rex et successores sui personas idoneas ad unamquamque praedictarum ecclesiarum, super quarum fructibus antiqua pensio [1] quingentorum ducatorum seu scutorum, quam nos super utriusque fructibus pro cuiuscumque rata solvendam esse volumus, certae seu certis personis ecclesiasticis, illam annuatim percipientibus, apostolica auctoritate praedicta reservata reperitur, tam hac prima vice quam quoties illas deinceps vacare contigerit, nominare possint, prout ipse Philippus rex ante unionis huiusmodi dissolutionem ad ipsas ecclesias unitas nominabat ac nominare poterat.

Uritanam ecclesiam Tarentino subiicit archiepiscopo

§ 5. Dictamque ecclesiam Uritanam cathedralem remanentem ecclesiae Tarentinae et illius archiepiscopi nunc et pro tempore existentis suffraganeam constituimus et assignamus.

Brundusinae ecclesiae nonnulla addit castra.

§ 6. Insuper praedictae ecclesiae Brundusinae, pro sua dioecesi, ultra eam quam prius habebat, Castra Celini, Guagnani, Salicis Veliae, et Severani [2] quatenus de ipsa Brundusina dioecesi non sint, cum eorumdem castrorum districtibus, territoriis, iuribus et pertinentiis, ac incolis et habitatoribus illa a dioecesi Uritana, quatenus de ea existant, dismembrando et separando, eisdem auctoritate et tenore, etiam perpetuo concedimus et assignamus.

Uicuique civitati sua confirmat privilegia

§ 7. Volentes et dicta auctoritate decernentes ac mandantes quod decimae, quas ecclesia Brundusina in territorio ecclesiae et civitatis Uritanae vigore donationis Tancredi seu cuiuscumque alterius tituli praetendebat, eidem ecclesiae Brundusinae [3] salvae etiam remaneant, nominaque et denominationes castrorum et locorum, quae unicuique dictarum civitatum Brundusin., et Uritan. post unionis, annexionis et incorporationis huiusmodi dissolutionem remanebant, in suis exinde conficiendis litteris exprimi et

1 Ughell., *Ital. Sacr.* legit *pensio annua* (R.T.)
2 Ughell., *Lecerani*. — 3 Id. *Uritanae* (R.T.).

specificari declararique possent et deberent.

Derogat obstantibus.

§ 8. Non obstantibus voluntate nostra apostolica, et quatenus opus sit, de iure quaesito non tollendo, ac quibusvis aliis apostolicis, necnon etiam in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus et generalibus, constitutionibus et ordinationibus; ac dictarum ecclesiarum, etiam iuramento roboratis, statutis, consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam illis, ac earum praesulibus, capitulis et quisbuvis aliis superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis aliis derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibus et aliis decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, ac consistorialibus et alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum omnium et singulorum tenores pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Clausulae.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis, confirmationis, etc.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicae MDXCI, sexto idus maii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 8 maii 1591, pont. an. I.

XVII.

Forma promovendi ex praescripto Concilii Tridentini ad regimina ecclesiarum cathedralium et aliarum dignitatum, de quibus consistorialiter providetur [1].

1 De his agitur in Concil. Trident. sess. VII, cap. I; sess. XXIV, cap. II, et sess. XXV, cap. I, et antea in Leonis X Constitut. VIII: *Supernae*, tom. V, pag. 604, et postremo in Sixti V Constit. CXVII: *Immensa*, tom. VIII, pag. 985.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salus gregis pendet a bono pastore.

Onus apostolicae servitutis, ad quod nuper nos dignatio divina provexit, assidue admonet in eam potissimum curam nobis esse pastorali sollicitudine incumbendum, ut quae a sacris oecumenicisque conciliis pro communi totius christiani populi salute pie prudenterque statuta sunt, nulla aut temeritate violentur aut negligentia deserantur; ea praesertim quae ad bonos idoneosque pastores cathedralibus ac superioribus ecclesiis gubernandis praeficiendos pertinent. Nam si in quibusvis Ecclesiae gradibus et ministris, curandum est tales eligi, qui in religione et sanctitate fideles aedificent, multo certe magis elaborandum est ne in eius electione erretur, qui supra omnes gradus constituitur, cui tamquam servo fideli et prudenti totius familiae cura traditur, qui ad omnem virtutem et mandatorum Dei observantiam aliorum forma esse debet, cum certum sit gregis salutem magnopere pendere ex boni pastoris praestanti vita et doctrina.

Concilium itaque Tridentinum insignes viros ad cathedrales ecclesias eligi decrevit in locis citatis in rubrica.

§ 1. Sane venerabiles patres, qui ex toto terrarum orbe ad sacrum generale Tridentinum Concilium a Summis Pontificibus praedecessoribus nostris evocati, magna frequentia convenerunt, cum in aliis rebus multis praeclarum studium ad corrigendos depravatos mores et collapsam ecclesiasticam disciplinam restituendam ostenderunt, tum in eo potissimum insigni zelo magnaque cum laude laborarunt ut rationem invenirent, qua viri doctrina, pietate prudentiaque excellentes et in ecclesiasticis functionibus diu multumque versati, ecclesiis cathedralibus praeficerentur.

Hic Pontifex ubi Cremonensis episcopus dicto concilio interfuit et illud exequi exoptat.

§ 2. Nos igitur, qui cum in minoribus constituti Cremonensem ecclesiam regeremus, in eodem concilio cum sanctis et egregiis illis patribus interfuimus et con-

cilio absoluto, ad ecclesiam nostram reversi magno semper desiderio flagravimus ut tam salubria generalis concilii decreta executioni debitae mandarentur, atque ut id fieret pro virili parte curavimus. Multo nunc magis, cum disponente Domino omnium ecclesiarum cura et sollicitudo nos premit, summo desiderio tenemur, ut pastores ii praeficiantur ecclesiis, qui opus suum et ministerium impleant, et de ovium salute nos in Domino laetificent.

Concilium mandavit ut in quibusque locis per metropolitanum in synodo praescriberetur forma examinis et instructionis.

§ 3. Illud autem in hoc saluberrimo et pernecessario negocio, quod est de episcopis eligendis et praeficiendis, videtur esse praecipuum ut instructio, examen et inquisitio de fide, vita, moribus, doctrina et prudentia promovendorum, tam accurate, fideliter ac serio instituatur, ut, omnis fallaciae fuco semoto, certo confidere valeamus, tales a nobis Christi gregi pascendo esse praepositos, quales tantum *onus angelicis* videlicet *humeris formidandum* exigit, et quales Ille expetit, Qui pro iisdem ovibus redimendis propriae vitae ac sanguini non pepercit. Et quidem in hac parte providentia dicti Concilii Tridentini minime defuit, cum statuerit ac mandaverit ut in provinciali synodo per metropolitanum habenda, praescriberetur quibusque locis et provinciis propria examinis seu inquisitionis aut instructionis faciendae forma, Romani Pontificis arbitrio approbanda, quae magis eisdem locis utilis atque opportuna esse videretur.

Sed in paucissimis locis id exequutum fuit.

§ 4. Verum neque id hactenus nisi a paucissimis factum est, neque spes est, nisi longissimo temporis spatio, ut ab omnibus fiat; atque interim, dum certa examinis sive inquisitionis ratio a provincialibus conciliis expectatur, perit uber ille fructus, qui ex tam utilibus concilii generalis decretis sperari posse videbatur et experientia ipsa docuit per tot annos a publicatione concilii praedicti elapsos, quid in unaquaque provincia opus sit, quidque possit fieri.

Hic ideo Pontifex designat personas quibus erit committenda instructio et examen extra Curiam.

§ 5. Habita igitur cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus matura deliberatione, ac de eorum unanimi consilio et assensu, praesenti nostra perpetuo valitura constitutione, decernimus ut cum extra Romanam Curiam examen, instructio sive inquisitio facienda erit, nemo omnino, cuiuscumque status, gradus conditionisve fuerit, inquisitionem praedictam sibi arrogare praesumat, sed integrum hoc negocium iis, qui a praedicto Tridentino Concilio designantur, apostolicae videlicet Sedis legatis seu nunciis provinciarum, aut eius de quo inquisitio fit, Ordinario, eoque deficiente, Ordinariis vicinioribus relinquatur; nisi iustis de causis, nobis aut pro tempore existenti Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri hoc munus quandoque committendum esse visum fuerit. Quod si forte aliquis praedictorum consanguinitate aut affinitate usque ad tertium gradum inclusive promovendum contingeret, ut omnis suspicio carnalis affectus a tam sancto negocio repellatur, ille quidem eo casu censeatur exclusus, atque ad eum, qui proxime sequitur, hoc est, si legatus excludendus erit, ad nuncium; si nuncius, ad Ordinarium; si Ordinarius, ad viciniorem Ordinarium inquisitionis officium deferatur.

Et in Curia

§ 6. In Curia vero haec functio spectet vel ad eos cardinales, qui a nobis vel pro tempore existente Romano Pontifice deligentur, vel ad cardinales earum provinciarum seu regnorum, apud nos et Sedem Apostolicam protectores, in quibus ecclesiae ipsae consistunt, si tamen ad ipsos huiusmodi vacantium ecclesiarum relatio pertinebit; quod si de episcopo vel metropolitano extra Romanam Curiam degente, ab una ecclesia ad aliam ex aliqua gravi et iusta causa transferendo agetur,

hoc minus[1] deficientibus legato vel nuncio apostolico eius provinciae aut regni, ubi Ecclesia ipsa, a qua transfertur, sita erit, ad metropolitanum, si episcopus; ad suffraganeum vero antiquiorem residentem, si metropolitanus transferendus erit, pertinere declaramus.

Formamque instructionis et examinis praescribit.

§ 7. Deinde, quia sacrum Tridentinum Concilium, non sine magna ratione, eminentes personas et quae negocii magnitudinem probe intelligerent, ad hoc officium nominavit, declaramus et statuimus tam legatos sive nuncios quam ordinarios vel alios ab hac Sancta Sede forte delegandos, non per auditores aut vicarios aliosve ministros, sed per se ipsos, inquirendi munus exercere debere, quamvis ab huiusmodi personis aliisque viris peritis adiuvari possint. Et si praelatus inquirens, per se non posset ob locorum distantiam testes examinare circa articulum aliquem, ut legitimos natales vel aetatem aut aliquid eiusmodi, licebit ei articulum illum alteri personae in dignitate ecclesiastica constitutae subdelegare, non autem universam inquisitionem. Quod si forte contingat aliquem supradictorum legitime impediri ut per se hoc munus praestare non possit, ad alios ea cura transferetur, qui sunt ab eodem Concilio Tridentino ad hoc officium designati, ut supra dictum est, de iis qui ob consanguinitatem vel affinitatem ab hoc munere excluduntur. Ad haec, ut mens, eiusdem sacri Concilii recte ac fideliter debitae exequutioni mandetur, et tale sit examen quale requiritur in negocio tanti ponderis, declaramus ac statuimus non esse in vita ac doctrina promovendi investiganda eam rationem adhibendam, ut ab ipso promovendo articuli offerantur, ac testes producantur, sed oportere ut praelatus, qui munus inquirendi suscepit, articulos conscribat, atque ipse ex officio suo illos testes vocet atque examinet, quos de rebus inquirendis sincerum ac fidele testimonium daturos esse existimet. Verum, ut inquisitio praedicta facilius ac plenius perfici atque expediri queat, utile erit si praelatus, qui inquisitionem facturus est, vel a promovendo vel ab alio aliquo confici curet schedulam, in qua sint ordine descripta nomen promovendi, cognomen, patria, parentes, ordo, gradus, professio, functio, siquam is forte exercuit, loca in quibus aut theologiae vel iuri canonico operam dederit aut longo tempore versatus fuerit, denique amici ac familiares, qui tam ipsum quam parentes eius intime norint. Quod si promovendum documentum aliquod exhibere voluerit, unde ipsius aetas, gradus, dignitas, sacri ordines, functio,[2] officia, muneraque aut aliquid eiusmodi comprobetur, admittendum ac processui inserendum erit, modo documentum publicum seu authenticum fuerit.

Quive testes desuper recipi possint.

§ 8. Illud quoque prohibendum censuimus ac expresse prohibemus ne ad testimonium dicendum de fide catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendam ecclesiam quilibet homines admittantur; sed viri tantum graves, pii, prudentes, docti, qui de qualitatibus promovendorum rectum iudicium ferre valeant, ac ut supra diximus, sincerum ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati ac nimium familiares quam inimici atque aemuli excludendi erunt. Porro testes eiusmodi, praelatus qui examen seu inquisitionem habiturus erit, seorsum ac sigillatim examinabit; et si quando iudicaverit expedire, eis ad memoriam reducet tum iuramenti vim, tum periurii gravitatem; eosdem etiam serio et graviter admonebit ipsos reos futuros apud omnipotentem Deum eorum omnium quorum, vel committendo vel omittendo, rei erunt qui promovebuntur,

1 Cherub. legit *munus*. (R. T.)

si, vel falsa narrando vel reticendo vera, in causa erunt ut homines indigni vel minus idonei eiusmodi ecclesiis praeficiantur. Diligenter etiam testium qualitates cognoscere studebit, ac potissimum quam sint ad promovendos affecti, ut inde coniiciat utrum ex affectu an ex veritate testimonium dicant. Denique cum testes de qualitatibus promovendi interrogabit, dabit operam, ut quoad fieri poterit, omnia et singula, quae ad praedictam inquisitionem facere videbuntur, per ipsos exprimantur.

Qualitates quae probari debeant promovendorum.

§ 9. Quamvis autem qualitates omnes promovendorum, quae in generalium synodorum decretis aliisque canonicis sanctionibus continentur, probe cognitae esse debeant iis quibus inquisitionis officium demandatum est, quales sunt: natum esse ex legitimo matrimonio atque ex parentibus catholicis, annum trigesimum iam explevisse, sacris ordinibus, saltem ante sex menses, initiatum esse, gradum doctoratus aut licentiae in theologia vel iure canonico aut certe publicum alicuius academiae testimonium obtinuisse, quoad alios docendos idoneus esse declaretur, ad haec in ecclesiasticis functionibus diu esse versatum, item fidei puritate, innocentia vitae, prudentia, usu rerum, integra fama, doctrina denique praeditum esse; tamen quia circa doctrinam plures fraudes committi solent, et saepe contingit ut nonnulli, scientia vacui, de solo doctoris titulo aut privilegio glorientur, volumus ut de eorum etiam doctrina diligenter inquiratur, qui vel doctoratus aut licentiae titulis et privilegiis gaudent, vel etiam a publicis academiis testimonium habuerunt, quod idonei essent ad alios docendos, nisi forte aliquorum insignis doctrina ex publica ipsorum functione notoria esset. Ita vero inquisitio facienda erit, ut quibus in locis, quanto tempore et quo fructu theologiae vel iuri canonico promovendus operam dederit cognoscatur. Et quoniam in quibusdam provinciis nulla sunt studia generalia, neque ullae publicae scholae, neque usus habet ut qui studiis operam navant, ullis doctoratus aut licentiae insignibus decorentur, declaramus in eiusmodi locis sufficere, si testimonio virorum gravium et sacrae theologiae vel iuris canonici peritorum constet promovendos ea scientia theologiae vel canonum vere pollere, ut idonei sint ad ea docenda, quae populum cristianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere. Testes praeterea deponant se de scientia promovendorum certos redditos esse ex eo quod praedictos promovendos specimen suae doctrinae publice vel privatim dedisse cognoverint. Quod autem ad regulares pertinet, cum ad ecclesias cathedrales promovendi fuerint, ne fraus ulla subrepere possit in eo, quod idem Tridentinum Concilium statuit ut regulares a suis superioribus sufficientis doctrinae testimonium habeant; declaramus nomine superiorum eos dumtaxat intelligendos esse qui nullum sui Ordinis superiorem agnoscunt, sive ii cuiusvis Ordinis abbates, magistri aut ministri, praepositi generales aut quarumlibet congregationum praesidentes sive definitores aut visitatores capitulum generale repraesentantes, sive alii quocumque vocabulo nominentur, et in eorum absentia ipsorum vicarii seu commissarii generales, vel in Romana Curia procuratores Ordinum aut congregationum generales in hac parte succedant. Et nihilominus praeter superiorum testimonium, qui fidem facient eiusmodi regulares ad alios docendos idoneos esse, volumus ea servari quae de iis diximus, qui publicum suae doctrinae ab aliqua academia testimonium habent; ut videlicet serio inquiratur an regulares ad cathedrales ecclesias promovendi, eos pro-

Quomodo cum regularibus procedendum.

gressus in studiis fecerint, qui in futuro antistite requiruntur.

Absolutis praedictis, et etiam simili inquisitione de statu ecclesiae, iubet professionem fieri a promovendis.

§ 10. Post inquisitionem vero de fide, vita, moribus, doctrina et prudentia promovendi, necnon informationem de statu ecclesiae aliisque necessariis rebus, quae pariter coram superius expressis praelatis, iuxta eiusdem Concilii decreta, fieri debet, professio fidei catholicae a promovendo facienda erit; quam quidem ab eo dumtaxat recipiendam esse declaramus, ad quem inquisitio pertinebit, nisi forte qui professionem emissurus est, a praelato inquirente longe distet; tunc enim is praelatus ex subdelegatione inquirentis, professionem admittere debebit cui promovendus vicinior erit; quod idem intelligatur de informatione de statu ecclesiae accipienda, si quando contingeret ut in alia provincia sive regno esset ecclesia, in alio [1] promovendus. Recipiet autem praelatus professionem promovendi, praesente notario publico ac testibus, atque eam a se admissam ac receptam propriae manus subscriptione testabitur. Is quoque, qui professionem einsmodi fecerit, in eo loco, ubi proprium nomen profitentis exprimi solet, nomen suum manu propria adscribet. Denique his peractis, notarius publico instrumento fidem faciet de professione praedicta, adhibitis testibus, ut praefertur. Ubi vero totum examen seu inquisitio de persona promovenda perfecta fuerit, ea in instrumentum publicum redacta, cum toto testimonio ac professione fidei emissa, ad hanc Sanctam Sedem, ut Concilium statuit, quam primum, clausa et obsignata in forma authentica transmittenda erit. In qua re observari volumus ut professio fidei iisdem omnino verbis descripta sit, quae in ea forma continentur, quam felicis recordationis Pius Papa IV, praedecessor noster, statuit observandam; et ut praelatus, qui instructionem, examen et inquisitionem fecit, vel per litteras separatas simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem dicti processus, significet quanta fides testibus examinatis, eorumque dictis et scripturis productis suo indicio habenda sit, simul etiam quid de promovendo ipse sentiat.

Inquisitionis processus a cardinalibus prioribus Ordinum in Curia postea examinari praecipit;

§ 11. Processus autem sic formati et ad Curiam transmissi, a cardinale, cui proponendi munus incumbit et a tribus prioribus Ordinum cardinalibus, ut moris est, iuxta formam Concilii praedicti, subscribentur et expedientur. Volumus autem ut cardinalis relator moneat promovendum, si praesens in Curia fuerit, ut iuxta Concilium Lateranense novissime celebratum, omnes cardinales sive maiorem partem collegii adeat antequam ecclesiam proponat, ut quae a referente collega sint audituri, oculata fide, quantum ad personam promovendi attinet, cognoscere possint.

Eamdemque inquisitionem fieri mandat, de promovendis ad Ecclesias, de quibus consistorialiter providetur cum certis declarationibus.

§ 12. Haec porro omnia quae de promovendis ad ecclesias cathedrales dicta sunt, ad eos etiam pertinere atque in eorum promotione servanda esse declaramus et decernimus, qui nominati, praesentati aut electi fuerint ad dignitates abbatiales, ac prioratus seu praepositatus, monasteriorum regimina aut alias regularium cuiusvis Ordinis aut etiam saecularium praefecturas, de quibus consistorialiter provideri contigerit; atque eos praesertim, quibus, praeter curam et regimen monachorum aut canonicorum clericorumque, regularium vel saecularium, annexa est in populum iurisdictio spiritualis vel temporalis, excepta tamen aetate, circa quam nihil innovamus.

De doctrina promovendarum

§ 13. Quo vero ad doctrinam, cum generalia concilia non statuant ut personae

[1] Cherub. *In qua sit*, loco verborum *in alio*. (R. T.)

ad regulares dignitates.

promovendae ad regulares dignitates, doctoratus sive licentiae gradum suscipere, vel publicum testimonium ab academia aliqua habere teneantur, et tamen aequum sit ut ea doctrina polleant, qua onus sibi imponendum sustinere valeant, declaramus et statuimus ut praelati, qui inquirendi munus suscepturi sunt, studiose ac diligenter inquirant super doctrina eiusmodi personarum, iuxta modum et formam superius praescriptam, ut nos et pro tempore futuri Romani Pontifices, habita de illis vere informatione per processum qui ab inquirente transmittetur, certo statuere ac iudicare possimus an persona promovenda vere sit talis, qualem dignitas illa, ad quam provehenda est, exigit et requirit.

Ius praesentandi vel eligendi habentes, pie hortatur ad idoneos praesentandum et eligendum.

§ 14. Hortamur vero in visceribus Domini nostri Iesu Christi, ac paterna caritate monemus eos omnes, qui ab hac sancta Sede nominandi, praesentadi vel etiam eligendi futuros episcopos vel abbates ius habent, ut serio apud se cogitent quanti momenti sit hoc negocium, ex quo salus animarum, tranquillitas reipublicae, incolumitas religionis, propagatio fidei, aliaque permulta et maxima bona dependent. Illud etiam saepe et saepius ad mentem revocent, quod sancta Tridentina Synodus admonet, nihil se ad Dei gloriam et populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores et ecclesiae gubernandae idoneos promoveri studeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores et ecclesiae magis utiles ipsi iudicaverint, non quidem precibus vel humano affectu aut ambientium cupiditatibus, sed eorum exigentibus meritis, praefici diligenter curaverint. De nominandis vero, praesentandis vel eligendis ad regulares dignitates, praeter ea quae superius observanda esse declaravimus, illud quoque paternis his nostris hortationibus et monitionibus adiiciendum censuimus, ut nominationis, praesentationis vel electionis ius habentes, eos eligere studeant, atque omnino conentur, qui non modo eumdem ordinem sint ante professi, sed in eodem etiam satis diu laudabiliter versati, neque enim decet ut magistri aliorum esse incipiant, qui non fuerint ante discipuli; et subditis imperare praesumant qui prius non didicerint superioribus obedire.

Inquisitores praedicta ad diligenter exequendum monet.

§ 15. Eos denique, qui vel examinando et inquirendo, vel testimonium ferendo, operam suam in hac re praestabunt, serio admonemus, ut ea fide ac diligentia in negocio tanti momenti versentur, ut a Deo et a nobis laudem pro bono opere expectare valeant.

Sanctio poenalis.

Nulli ergo, etc.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis dominicae MDXCI, idibus maii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 15 maii 1591, pontif. an. I.

XVIII.

De Immunitate ecclesiarum, quibusdam exceptis casibus, inviolabiliter observanda [1].

Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Sixtus IV et Pius IV certis casibus permiserunt extrahi criminosos ab ecclesiis.

Cum alias nonnulli praedecessores nostri, et praesertim felicis recordationis Sixtus Papa quartus, necnon Pius etiam quartus, sancto zelo ducti, diversas facultates et indulta extrahendi, etiam in casibus quibusdam a iure non permissis, ex ecclesiis criminosos et delinquentes, compluribus saecularibus principibus eorumque curiis, et magistratibus, sub va-

1 Ad quod habes etiam dispositionem Concilii Tridentini Sess. XXV, cap. XX, et Bullam X Joan., XXII *Ex parte*, tom. IV, pag. 250.

riis modis et formis, concesserint, prout in illis plenius continetur.

Sed saecularium principum ministri dicta facultate abusi sunt, et multa hic enarrata evenerunt.

§ 1. Experientia postmodum docuit, tum ob diversitatem et differentiam huiusmodi indultorum, tum quia plerique eorumdem principum ministri, ex hoc ipso illa diversimode, etiam latius, quam parerat, et ad suum libitum interpretandi occasionem arripuerunt, illisque abuti coeperunt, subortam esse non mediocrem in aliquibus locis libertatis et immunitatis ecclesiasticae perturbationem et confusionem; alibi vero, ne ipsos quidem laicos indultis huiusmodi uti voluisse aut potuisse, quod populis, inveterata erga ecclesias reverentia devotis et assuetis, scandali potius quam quietis occasionem praeberent. Illud etiam absurdum saepenumero sequutum est, ut infimae interdum conditionis laici, non modo iuris, sed etiam litterarum penitus ignari et imperiti, dum quasi potestates aut ministri curiae saecularis in aliquo castro aut oppidulo iurisdictionem exercebant, facultatum et indultorum huiusmodi limites longe excesserint, eaque suo arbitratu in sensus minus rectos, et ab intentione concedentis omnino alienos, detorserint, et illorum praetextu quicquid sibi in mentem venit, attentare praesumpserint, in grave iurisdictionis et immunitatis ecclesiasticae praeiudicium, locorum et personarum divino cultui dicatarum contemptum, ipsius divinae maiestatis offensam et scandalum plurimorum. Quare pro commisso nobis a Domino pastoralis officii munere, praedictis absurdis et scandalis obviare, ac differentias huiusmodi ad uniformem regulam reducere, omnemque dubitandi ac perperam interpretandi occasionem dilucida declaratione submovere, abusus tollere, et ne ecclesiastica iura plane conculcentur et negligantur, opportune providere decrevimus, prout etiam dictus Sixtus predecessor noster iisdem de causis motus statuere decreverat, licet morte praeventus hoc adimplere nequiverit; ita tamen ut, quando praesens temporum calamitas et nimia, quae iam invaluit, perversorum hominum malitia id exposcit, aliquid etiam ad terrorem delinquentium et ad coercenda illorum facinora, ultra id quod prisca illa maiorum nostrorum disciplina et vera [1] sacrorum canonum norma praescripserat, in quibusdam casibus congrua moderatione adhibita, permittamus.

Hic itaque Pontifex huiusmodi facultates revocat, et immunitatem ecclesiarum praecipit observari.

§ 2. Hac itaque nostra perpetuo valitura constitutione, omnia et quaecumque privilegia, indulta et gratias, tam per praedictum Sixtum ac Pium quartum quam alios quoscumque nostros praedecessores aut nosmetipsos, Sedem Apostolicam eiusve legatos, super abducendis vel extraendis ab ecclesiis, monasteriis, sacellis, domibus regularibus et saecularibus locisve sacris aut religiosis, aliasque in casibus a iure permissis, hominibus certorum tunc expressorum vel non expressorum criminum reis, aut fraudolentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, et pro bono, pace et quiete publica, et ex causis urgentissimis ac necessariis et aequipollentibus casibus in iure expressis, atque ex paritate, identitate aut maioritate rationis extensis, perpetuo vel ad certum nondum elapsum tempus, seu ad vitam alicuius principis, aut beneplacitum, seu alias quomodolibet concessa, etiam iteratis aut multiplicatis vicibus approbata et innovata ac usu recepta, litterasque apostolicas sub plumbo aut in forma brevis seu alias quomodocumque desuper confectas, quarum tenores hic haberi volumus pro expressis ac de verbo ad verbum insertis, sublata penitus omni differentia, ita ad unam tantum formam reducimus et moderamur.

1 CHERUB. aptius legit *vetus* (R. T.)

Certos tamen casus hic expressos excipit, in quibus laici delinquentes curiae saeculari requirenti remitti debent.

§ 3. Ut laicis, ad ecclesias locaque sacra et religiosa praedicta confugientibus (si fuerint publici latrones viarumque grassatores, qui itinera frequentata vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quive homicidia et mutilationes membrorum in ipsis ecclesiis earumve caemeteriis committere non verentur, aut qui proditorie proximum suum occiderint, aut assassinii vel haeresis aut laesae maiestatis in personam ipsiusmet principis rei), immunitas ecclesiastica non suffragetur. Sed universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis caeterisque ecclesiarum et monasteriorum praelatis, tam saecularibus quam cuiusvis Ordinis regularibus, districte praecipiendo mandamus et praecipimus ut laicos in casibus praedictis delinquentes, ad eorum ecclesias, monasteria, domos et alia loca supradicta sacra seu religiosa respective confugientes, et in eis se recipientes atque morantes, qui praedicta delicta eorumve aliquod iudicio suo commisisse videbuntur, quando a curia saeculari fuerint requisiti, et quilibet eorum fuerit requisitus, ministris et officialibus curiae saecularis, absque irregularitatis nota aut alicuius censurae ecclesiasticae incursu, tradi et consignari curent et faciant, et quilibet eorum curet et faciat.

At curia saecularis absque licentia iudicis ecclesiastici a-cto nullo accipiat.

§ 4. Ne autem curiae secularis praedictae ministri facultate illos per se et propria auctoritate extrahendi et abducendi sibi olim, ut praefertur, attributa et per praesentes revocata, abutantur, volumus dictaque auctoritate decernimus et declaramus ut curia saecularis eiusque iudices et officiales, ab ecclesiis, monasteriis locisque sacris praedictis laicum aliquem ut praefertur delinquentem, in nullo ex casibus supradictis, sine expressa licentia episcopi vel eius officialis, et cum interventu personae ecclesiasticae ab eo auctoritatem habentis, ad quos solos et et non alios episcopos inferiores, etiamsi alii ordinarii sint, aut nullius dioecesis aut conservatores, ab hac Sede specialiter vel generaliter deputati, praedictam licentiam dandi, facultas pertineat; occurrente autem casu in loco exempto et nullius dioecesis, tunc ad episcopum viciniorem devolvatur haec cognitio, et non ad alios; capere, extrahere aut incarcerare non possint, nisi eo casu quo ipse episcopus et dictae personae ecclesiasticae requisitae illos in delictis superius expressis culpabiles tradere, aut capturae et carcerationi intervenire et assistere recusaverint; tuncque, reverentiae ecclesiae et locis sacris debitae memores, praedictos delinquentes, minori quo id fieri poterit cum scandalo et tumultu, extrahere curent.

Sed ecclesiasticus prius videat an carceratus aliquod ex criminalibus exceptis commiserit.

§ 5. Quodque delinquentes laici praedicti, postquam, ut praefertur, ab ecclesiis locisve sacris extracti et capti fuerint, ad carceres curiae ecclesiasticae reponi, et inibi sub tuto et firmo carcere ac opportuna custodia, data illis, si opus fuerit, per curiam saecularem, detinere debeant, nec inde extrahi, curiaeque saeculari praedictae consignari nec tradi possint, nisi cognito prius per episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi vere crimina superius expressa commiserint; tuncque demum de mandato episcopi per iudicem ecclesiasticum curiae saeculari, quacumque appellatione posposita, consignentur.

Criminis haeresis cognitio totaliter sit fori ecclesiastici.

§ 6. De crimine vero haeresis cognitio ad forum ecclesiasticum tota pertineat, neque in ea curia saecularis se quoquomodo intromittat.

Et omnium personarum regularium in omnibus casibus.

§ 7. Sicuti etiam prohibemus ne contra ecclesiasticas personas, saeculares aut cuiusvis Ordinis vel militiae, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, regulares, quoquomodo, etiam vigore praedictorum

privilegiorum, indultorum aut concessionum, quae omnia ad terminos iuris per praesentes reducimus, procedant aut se intromittant, illasve ab ecclesiis, monasteriis, domibus locisque sacris aut religiosis, etiam in casibus in hac constitutione expressis, extrahere, abducere, capere, carcerare aut cognoscere de criminibus ad forum ecclesiasticum pertinentibus, alias, quam de iure et per privilegia eisdem Ordinibus aut militiis concessa permittitur, quomodolibet praesumant.

Contravenientes poenas hic enarratas incurrunt.

§ 8. Quod si quis, quacumque dignitate et auctoritate praeditus, praemissorum aut alio quovis praetextu, quicquam praeter aut contra huius nostrae constitutionis tenorem attentare praesumpserit, declaramus eum ipso facto censuras et poenas easdem incurrere, quae contra libertatis, iuris et immunitatis ecclesiasticae violatores per sacros canones et conciliorum generalium nostrorumque praedecessorum constitutiones sunt promulgatae.

Clausula sublata, etc.

§ 9. Sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, in quavis causa et instantia, iudicari et diffiniri debere; necnon irritum decernimus et inane si secus super his per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.

§ 10. Non obstantibus praemissis, tam Sixti et Pii IV quam aliorum quorumcumque praedecessorum nostrorum litteris apostolicis, privilegiis, indultis et facultatibus, quibusvis personis, etiam imperiali, regia, ducali aut alia quavis dignitate et auctoritate fulgentibus, aut rebuspublicis, dominiis, regnis, provinciis, civitatibus, terris et locis, eorumve curiis, parlamentis, senatibus, consiliis, communitatibus, universitatibus, collegiis aut praesidentibus, proregibus, gubernatoribus, locatenentibus, vicariis, potestatibus aliisque magistratibus, officialibus, ministris aut consiliariis, ex praedictis vel aliis etiam gravioribus et urgentioribus causis; tam illorum intuitu et contemplatione, sive ad eorum preces et instantiam, quam etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, ac per modum statuti et legis perpetuae, etiam in vim contractus, et fratrum nostrorum consilio, sub quibuscumque tenoribus et formis, et cum quibusvis praeservativis, restitutivis, mentis attestativis, derogatoriarum derogatoriis, aliisque validissimis, efficacissimis et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiamsi inibi caveatur expresse quod illis, nisi sub certis modis et formis, et nisi de expresso eorum consensu, ad quorum favorem concessae fuerint, derogari possit; et aliter factae derogationes nullius sint roboris vel momenti, et alias quomodolibet concessis etiam saepius approbatis et innovatis. Quae omnia et singula ac illorum tenores pro expressis habentes, quatenus praemissis in aliquo adversentur, aut plures quam superius expressos casus contineant, auctoritate et tenore praemissis omnino ac perpetuo tollimus et abrogamus, ac ad terminos praesentis constitutionis, quoad superius descripta dumtaxat, reducimus, et nolumus cuiquam de coetero suffragari, et qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali vel speciali, per quae praesentibus non expressa vel ad verbum non inserta effectus earum quomodolibet valeat impediri.

Pubblicationem huius constitutionis demandat.

§ 11. Ut autem praesentes litterae ad omnium notitiam facilius deducantur, mandamus illas in valvis S. Ioannis Lateranensis et Principis Apostolorum ba-

silicarum de Urbe, necnon Cancellariae Apostolicae de more affigi et publicari, earum etiam exemplis inibi affixis et dimissis; ac post publicationem huiusmodi volumus et decernimus ut omnes et singulos, quos concernunt et concernent in futurum, perinde arctent et afficiant ac si eorum cuilibet personaliter intimatae fuissent. Earumdem vero praesentium transumptis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis, eamdem fidem in iudicio et extra illud, ubique gentium et locorum, haberi volumus, quae eisdem originalibus litteris haberetur, si essent exibitae vel ostensae.

Sanctionem poenalem adiicit.

§ 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae moderationis, praecepti, mandatorum, decretorum, reductionum, declarationum, prohibitionis, sublationis, abrogationis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius se noverit incursurum.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicae MDXCI, nono kalendas iunii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 24 maii 1591, pontif. an. I.

XIX.

Inhibetur concionatoribus regularibus Cremonen. ne absque licentia episcopi populum hortentur ad eleemosynam[1].

Gregorius Papa XIV, ad futuram rei memoriam.

Regulares praetextu suorum privilegiorum, inconsulto episcopo, populum ad eleemosynam hortabantur.

§ 1. Reminiscimur dum ecclesiae Cremonensi, antequam ad summi apostolatus apicem divina dispositione assumpti fuerimus, ex concessione apostolica praeessemus, nonnullos diversorum Ordinum regulares in civitate et dioecesi Cremonensi degentes, praetextu privilegiorum ipsis Ordinibus concessorum a Sede Apostolica, aut antiquae consuetudinis vel alias, in suis concionibus personas aut loca pia, quae ipsi vellent, aut etiam se ipsos vel suos fratres, ut ad eorum necessitates sublevandas christifideles eleemosynas conferant, etiam sine licentia episcopi Cremonensis pro tempore existentis, seu eius vicarii in spiritualibus generalis, commendare, ac fideles ipsos ad elargiendas eleemosynas personis aut locis einsmodi posse monere, et hortari praetendere; quod quidem in episcopalis auctoritatis iniuriam tendere manifestum est, cum et pauperum cura et eleemosynarum distributio ad proprium cuiusque loci episcopum praecipue pertineat.

Fieri supradictum vetat Gregorius.

§ 2. Quare nos, huiusmodi abusum a dicta civitate, quam praecipua dilectione complectimur, tollere volentes, universis quorumcumque Ordinum et militiarum regularibus ac etiam saecularibus, quantumlibet exemptis, et quibuscumque privilegiis, immunitatibus et exemptionibus munitis, nunc existentibus et qui imposterum quocumque tempore fuerint, auctoritate apostolica, tenore praesentium, sub nostrae et Sedis Apostolicae indignationis et interdicti ipso facto incurrenda poena perpetuo prohibemus atque interdicimus ne in civitate et dioecesi praedicta ullo unquam tempore personas aut pia loca (praeterquam ab episcopo Cremonensi aut eius vicario in spiritualibus generali in civitate nominata, et extra eam in dioecesi a parocho illius loci) commendare, nec pro eis collectas eleemosynarum facere seu fieri curare quoquo modo audeant vel praesumant; sed neque personas ab ipso episcopo vel eius vicario ad colligendas eleemosynas in ipsorum regularium vel saecularum quomodolibet exemptorum ecclesiis deputatas, quomi-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

mus illas colligere et sibi consignari facere libere valeant, quoquomodo impediant vel perturbent.

§ 3. Quod si secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, episcopus Cremonensis pro tempore existens aut eius vicarius in eum, pro qualitate culpae, severe animadvertere valeat.

Poena contra eos qui facultati impedientes puniendis.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac ecclesiarum et ordinum huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem ecclesiis et ordinibus quomodocumque superioribus et personis in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Derogat contrariis.

§ 5. Monemus tamen ipsum episcopum eiusque vicarium ut saltem semel in anno cuilibet concionatori regulari licentiam concedat colligendi eleemosynas pro suo monasterio loci, in quo praedicat, si illud vere indigere cognoverit.

Episcopum monet, ut regularibus semel in anno id concedat.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXIV maii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 24 maii 1591, pontif. an. I.

XX.

Constitutiones collegii germanici de Urbe non obligant rectorem et collegiales ad ipsarum observantiam sub gravi, nisi in his tantum, quae ex sui natura peccatum includunt [1].

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Expedit interdum ea, quae per Romanos Pontifices, licet originis suae initio provido consilio statuta sunt, ad conscientiarum scrupula removenda aliquantulum moderari.

Exordium.

§ 1. Sane cum alias felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, ad felicem directionem et prosperum gubernium collegii Germanici de Urbe a se pridem erecti, illiusque alumnorum superiorumque et aliorum ibi degentium provida consideratione prospiciens, nonnullas regulas, constitutiones et ordinationes illius collegii regimen concernentes per suas litteras kalendis aprilis, pontificatus sui anno XII, datas ediderit, quas in virtute sanctae obedientiae et sub obtestatione divini iudicii, conscientiam quoque ipsius collegii rectoris desuper onerando observari praecepit, ac alias prout in ipsis litteris plenius continetur;

Gregorius XIII constitutionum observantiam mandavit sub obtestatione divini iudicii.

§ 2. Cumque, sicut accepimus, ex hoc tam in superiorum quam subditorum mentibus scrupulus generetur, ne omnia in dictis litteris contenta, quae plurima sunt et minima, ad peccati poenam obligent:

Scrupulum exortum an singulae sub peccati poenam obligent.

§ 3. Nos omnem, super praemissis dubitandi materiam praecidere, simulque conscientiarum rectoris et collegialium personarum dicti collegii securitati consulere volentes, ac litterarum praedictarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, per praesentes apostolica auctoritate decernimus et delaramus, praeceptum et verba praedicta ac alia in eisdem litteris contenta ad peccati poenam, nisi in his tantum, quae ex sui natura peccatum inducunt, minime obligare: neque ipsius Gregorii praedecessoris voluntatis fuisse ipsos superiores et subditos ex his peccati poenam incurrere,

Declaratio, de qua in rubrica.

sed eo pacto constitutionum et ordinationum praedictarum observantiam arctiori studio illis commendare, sicque deinceps ab omnibus interpretari debere.

Obstantia tollit. § 4. Non obstantibus praedictis litteris, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dicti collegii statutis et consuetudinibus, etiam iuramento et apostolica vel alia confirmatione roboratis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Hortatur tamen ad dictarum constitutionum sedulam observantiam. § 5. Hortamur autem in Domino eosdem rectorem, superiores et collegiales personas collegii praedicti, ut huius declarationis praetextu, ordinationum praedictarum observantiam nec ullatenus relaxent, neque minori quam antea studio complectantur.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXIX maii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 29 maii 1591, pontif. anno I.

XXI.

Moderatio constitutionis a Sixto V editae contra abortum quovis modo procurantes et eorum complices [1].

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Causa huius moderationis. Sedes Apostolica pia mater, assidue sentiens ponderis sibi incumbentis in procuranda salute animarum, pretioso Christi Domini sanguine redemptarum, gravitatem et magnitudinem, in re tanti momenti, ut par est, magis in dies sollicita, eumdemque optimum finem semper ante oculos propositum habens, nihil unquam intentatum praetermittit eorum quae ad fidelium animas in viam salutis dirigendas indicat pertinere. Quare nemini mirum videri debet, si interdum quidem contumacium fidelium audaciam poenarum severitate deterret. Rursus eisdem, si ad cor redire velint, et peccati veniam humiliter exposcere, maternum aperit sinum, viamque ad poenitentiam eis sternit faciliorem, ac mansuetudine congrua rigorem temperat, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

Sixtus V contra abortum procurantes edidit bullam in nota ad rubricam citatam, § 1. Dudum siquidem felicis recordationis Sixtus Papa V, praedecessor noster, iustitiae zelo accensus, contra procurantes abortum foetus, tam animati quam inanimis, eiusque gravissimi sceleris participes et adiutores, necnon contra eos qui mulierum foecunditatem impedirent, et sterilitatis potiones seu venena praeberent, constitutionem edidit, sub dat. IV kalendas novembris, pontificatus sui anno tertio, per quam, ultra diversas spirituales et temporales poenas, etiam inter alia excommunicationis sententiam contra eos promulgavit, sibique et successoribus suis tantum absolvendi facultatem reservavit, prout in eadem constitutione plenius continetur.

Quam hic Pontifex moderatur quo ad reservationem absolutionis ab excommunicatione. § 2. Cum igitur postmodum experientia docuerit, ex remedio huiusmodi non eam quae sperabatur utilitatem et fructum provenisse, verum potius multis satanae malitia ad peccandum inductis, difficiliori, ob soli Sedi Apostolicae reservatam absolvendi facultatem, reddito ad poenitentiam aditu, eos a nefariis huiusmodi flagitiis perpetrandis non solum non retraxisse, sed etiam plurimorum sacrilegiorum gravissimorumque peccatorum et scelerum occasionem dedisse; nos propterea, animadvertentes gladium ecclesiasticae disciplinae, praesertim quoad censuras et poenas spirituales, ita exercendum esse ut ad medicinam tendat, non ad perniciem animarum, aeternumque Pastorem, Cuius vices in terris gerimus, quantum, divina eius gratia adiutrice, possumus, imitari volentes, Qui venit ani-

[1] Constitutionem CXXXIV Sixti V quae incipit: *Effraenatam*, vide superius pag. 39.

mas hominum salvare, non perdere, neminique, quantumcumque graviter et enormiter deliquerit, viam salutis praeclusit, quin potius ad eam assequendam copiosa remedia adhibuit, ac nobis reliquit; et simul utilius censentes, ubi nec de homicidio nec de animatu foetu agitur, poenas non imponere duriores iis quae per sacros canones et leges prophanas sunt inflictae; habita super hoc cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, super negociis et consultationibus episcoporum deputatis, matura deliberatione, de eorum consilio, constitutionem praedictam sic duximus moderandam, ut a peccato et excommunicatione contra personas ibi expressas lata, tam quoad eos qui hactenus deliquerunt, quam quoad illos qui post nostram constitutionem in eisdem casibus deliquerint, quilibet presbyter, tam saecularis quam cuiusvis Ordinis regularis, ad christifidelium confessiones audiendas, et ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus plenam et liberam in foro conscientiae tantum absolvendi habeat facultatem, eamdem prorsus quam idem Sixtus praedecessor sibi ac suis successoribus reservavit.

Et etiam quoad procurantes abortum foetus inanimis.

§ 3. Quo vero ad poenas procurantium abortum foetus inanimis, aut exhibentium mulieribus vel sumentium venena sterilitatis, aut quocumque modo auxilium vel consilium eis dantium, in praedicta constitutione contentas, constitutionem praefatam, in ea parte ubi de his agit, ad terminos iuris communis ac sacrorum canonum et Concilii Tridentini dispositionem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, tam quoad praeterita quam quoad futura, perpetuo reducimus, perinde ac si eadem constitutio in huiusmodi parte numquam emanasset.

Clausulae derogatoriae.

§ 4. Non obstantibus eadem praedecessoris nostri constitutione, quam quoad reliqua omnia, praeter contenta in hac nostra constitutione, in suo robore omnino permanere volumus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Exemplorum fides.

§ 5. Volumus autem ut praesentium transumptis, notarii publici manu subscriptis, et sigillo praelati ecclesiastici munitis, eadem prorsus fides habeatur in iudicio et extra illud, quae eisdem originalibus haberetur, si forent exhibitis vel ostensis.

Sanctio poenalis.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum moderationis, reductionis et voluntatum infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius se noverit incursurum.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicae MDXCI, pridie kalendas iunii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 31 maii 1591, pontif. an. I.

XXII.

Restitutio partis gabellae super esculentis et poculentis in urbe Neapolitana clero saeculari et regulari eiusdem civitatis [1].

Gregorius Papa XIV,
ad futuram rei memoriam.

Prooemium.

Decet Romanum Pontificem ecclesiasticam immunitatem illaesam conservare.

Sixtus partem gabellae, de qua in rubrica, Camerae Apostolicae applicavit.

§ 1. Proinde cum, sicut accepimus, permissu superiorum pontificum praedecessorum nostrorum in civitate Neapolitana, ad evitandas fraudes, quae in solutione gabellae super exculentis et poculentis ibi exigi solitae committi possunt, gabella huiusmodi etiam a personis ecclesiasticis saecularibus et regularibus eiusdem civi-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

tatis solvi; sed pro immunitate ecclesiastica conservanda, portio gabellae praedictae clerum et regulares utriusque sexus dictae gabellae seu alios ad id deputatos restitui consueverit, ea tamen portio saepe per Romanos Pontifices alicui pio loco specialiter et ad tempus applicari et concedi solita, novissime per felicis recordationis Sixtum Papam V, praedecessorem nostrum, Camerae nostrae Apostolicae pro solutione palatii in dicta civitate pro habitatione nuncii apostolici ab ipsius Camerae ministris Sixti praedecessoris praedicti mandato empti, et aliis ipsius Camerae usibus applicata extiterit.

Gregorius clero saeculari et regulari restituit.

§ 2. Nos, cleri et regularium utriusque sexus personarum dictae civitatis indemnitati consulere cupientes, ac concessiones quascumque per praedecessores nostros Romanos Pontifices, et nominatim Sixtum praedictum, cuivis loco pio et Camerae Apostolicae praedictae factas, cassantes et revocantes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, portionem dictae gabellae posthac in perpetuum, tam clero dictae civitatis quam regularibus utriusque sexus, inter eos pro rata eos tangente distribuendam, restitui et per ipsos tantum percipi omnino debere volumus, decernimus et statuimus.

Exactoribus mandat exsecutionem huiusmodi restitutionis.

§ 3. Mandantes propterea exactoribus seu deputatis dictae gabellae, aliisque, ad quos spectat et in futurum spectabit, ut portionem gabellae huiusmodi clero praedicto et regularibus seu ab eis deputatis annuatim restituant et persolvant, seu restitui et persolvi faciant.

Camerae Apostolicae ministris prohibet ne omnino in hac exactione se ingerant.

§ 4. Thesaurario vero nostro generali et aliis Camerae praedictae ministris, ne ulterius in exactione dictae portionis gabellae se intromittant, sed ipsis clero et regularibus, ut praefertur, restitui permittant.

Exsecutores huius constitutionis deputat.

§ 5. Quocirca venerabili fratri archiepiscopo Neapolitano, et dilecto filio nostro et Apostolicae Sedis in regno Neapoli nuncio nunc et pro tempore existentibus per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi, vel eorum alter, per se vel alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, ac clero et regularibus fratribus in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra portionem huiusmodi gabellae eis, ut praefertur, restitui et assignari, ac inter eos pro rata distribui, prout antea distribui consueverat, aliasque eos praemissorum effectu pacifice frui et gaudere, non permittentes eos desuper a quoquam quomodolibet indebite molestari. Contradictores per censuras ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, quacumque appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantia tollit.

§ 6. Non obstantibus nostra de non tollendo iure quaesito, ac felicis recordationis Pii Papae IV de similibus vel dissimilibus gratiis in Camera Apostolica registrandis, et insinuandis, ita ut praesentes litterae, etiamsi nullo unquam tempore in dicta Camera insinuentur et registrentur, nihilominus perpetuo valeant, plenamque roboris firmitatem obtineant; ac aliis quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et statutis, et consuetudinibus, etiam, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die VII iunii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 7 iunii 1591, pontif. an. I.

XXIII.

Concessio usus bireti rubri S. R. E. Cardinalibus ex Ordinibus regularium assumptis [1].

Sanctissimus D. N. Gregorius PP. XIV vocavit ad Sedem dominos cardinales, eisque proposuit de concedendo usu rubri bireti DD. Cardinalibus ex Ordinibus regularium assumptis, et sententias eorum audivit die XXVI aprilis MDXCI, Romae apud S. Petrum in consistorio secreto.

Facti series.

Postea die dominico IX iunii, festo Sanctissimae Trinitatis, Sanctissimus D. N. Romae in aedibus Hortorum Quirinalium, antequam descenderet ad Ss. Apostolorum proximam basilicam ad capellam celebrandam, dedit rubra bireta infrascriptis DD. Cardinalibus ex Ordinibus regularium, quae perpetuo deferrent more aliorum, habitu in caeteris nihil immutato. Cardinales hi fuere.

Nomina Cardinalium qui dictum biretum receperunt.

Frater Michael, Alexandrinus, ex Ordine Praedicatorum.

Frater Hieronymus, Asculanus, ex Ordine Praedicatorum.

Frater Constantius, Sarnanus, ex Ordine Minorum Conventualium.

Frater Gregorius de Montelparo nuncupatus, ex Ordine Eremitarum Sancti Augustini.

XXIV.

Concessio nonnullorum privilegiorum et indulgentiarum abbatibus, personis et collegio iudicum Cremonensium [2].

[1] De materia Cardinalium, vide in Constit. LXXXVI, Sixti V: *Postquam*, tom. IV, pag. 808.

[2] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Dilectis filiis, abbatibus et collegio iudicum Cremonensium

Gregorius Papa XIV.

Dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

Huiusce collegii erga se et S. Sedem amorem commendat.

§ 1. Dum vestram pietatem, religionem et praecipuam in nos et Apostolicam Sedem observantiam, nostramque vicissim erga vos paternam charitatem ex diurno usu, dum in minori officio constituti isti ecclesiae Cremonensi praefuimus, ortam et auctam grata mente recolimus, et nonnulla, quae isti collegio decorem et dignitatem allatura videntur, vobis concedenda duximus.

Singulos iudices Lateranenses comites creat.

§ 2. Vos igitur, vestra sponte ad virtutum gloriam currentes, honoribus et privilegiis decoratos alacriores reddere cupientes, motu proprio, non ad vestram aut alicuius vestrum instantiam, sed ex certa scientia ac matura deliberatione nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine, vos universos et singulos condignis honoribus decorare volentes, collegii vestri personas praesentes et futuras in perpetuum et vestrum singulos, ex nunc Sacri Palatii Apostolici et Aulae Lateranensis comites atque auratae militiae equites creamus, facimus et deputamus, ac aliorum Palatii et Aulae comitum aurataeque militiae equitum huiusmodi numero et consortio favorabiliter aggregamus, et aliis comitum et equitum huiusmodi nec non gentilitiis insignibus domus nostrae huiusmodi simpliciter vel composite, si et prout vobis illis uti placuerit, decoramus.

Eisque Lateranensium comitum concedit privilegia.

§ 3. Vobisque ac vestrum singulis etiam in perpetuum, ut omnibus et singulis privilegiis, praerogativis, exemptionibus, favoribus, gratiis et indultis, quibus alii Palatii et Aulae comites et militiae auratae huiusmodi equites de iure et consuetudine aut alias quomodolibet utuntur,

potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, citra tamen facultates et exemptiones a Concilio Tridentino sublatas, pariformiter et absque ulla prorsus differentia, uti, potiri et gaudere.

Auctoritatem impertitur notarios creandi, § 4. Ac quoscumque notarios et tabelliones publicos extra Romanam Curiam, de licentia episcopi, recepto prius ab eis solito iuramento, creare et instituere; ac eosdem de notariatus et tabellionatus officiis huiusmodi per pennam et calamare, ut moris est, investire.

Statuta pro collegii gubernio condendi; § 5. Atque, pro felici istius collegii regimine et administratione, statuta, ordinationes et decreta quaecumque sacris canonibus et Concilii Tridentini decretis non repugnantia condere et condita alterare, revocare et annullare, aliaque de novo et quotiescumque vobis opportunum videbitur, edere, quae postquam edita et condita fuerint, ut praefertur, ex nunc prout ex tunc et e contra, auctoritate apostolica praedicta, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus.

Sibique unum ex cardinalibus in protectorem eligendi. § 6. Atque ut, pro istius collegii eiusque personarum, bonorum, privilegiorum et iurium quorumcumque defensione, unum vel plures ex S. R. E. cardinalibus in eiusdem collegii protectorem vel protectores eligere et deputare valeatis, qui sic electus seu electi, si munus protectoris huiusmodi acceptare voluerint, ex tunc apostolica auctoritate confirmati censeantur, facultatem concedimus et indulgemus.

Indulgentiam pro die admissionis alicuius doctoris concedit. § 7. Ac insuper omnibus et singulis doctoribus, qui in vestrum collegium deinceps admittentur, die quo in collegium ipsum admittentur, si vere poenitentes et confessi Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumpserint, plenariam; et vobis item universis et singulis bis quolibet anno in perpetuum iis diebus, quos episcopus Cremonensis pro tempore assignaverit, si collegialiter congregati ipsius episcopi missae interfueritis, et vere poenitentes et confessi Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum de manibus ipsius episcopi sumpseritis, plenariam omnium peccatorum indulgentiam et remissionem concedimus et elargimur.

§ 8. Comessationes autem, quae die admissionis alicuius doctoris in dictum collegium fieri consueverant, omnino improbamus, et sub poena nullitatis praesentium gratiarum, penitus tollimus et prohibemus; munera vero seu xeniola, quae doctoribus dari solent, permittimus. Comessationes autem fieri vetat.

§ 9. Non obstantibus apostolicis ac in provincialibus synodalibusque conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus; ac dicti collegii statutis et consuetudinibus, etiam iuramento et confirmatione apostolica vel alia firmitate roboratis; caeterisque contrariis quibuscumque. Obstantibus derogat.

Datum Romae in Monte Quirinali sub annulo Piscatoris, die XXII iunii MDXCI, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 22 iunii 1591, pontif. an. 1.

XXV.

Prohibet quominus in hospitali Annunciatae Neapolis puellae non expositae extraneaeque mulieres recipiantur [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Sollicitudo ministerii pastoralis, quo omnium fidelium, praesertim Christi pauperum, curam gerimus, nos inducit ut ea, quae in locis piis quibuscumque pro pauperibus a propriis parentibus derelictis nutriendis et alendis pie institutis, cum eorumdem pauperum detrimento et fundationum alteratione incommoda inferunt, Exordium.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

quantum nobis ex alto conceditur, opportunis remediis compescamus et removeamus, prout fidelium vota deposcunt, et nos conspicimus in Domino salubriter expedire.

Ex officialium indulgentia in puellarum expositarum domo extraneae mulieres fuerunt admissae.

§ 1. Sane dilecti filii moderni magistri, gubernatores et officiales hospitalis Beatae Mariae Annunciatae nuncupatae Neapolitanensis nobis nuper exponi fecerunt quod, cum inter alia fere innumera pietatis et charitatis opera, quae erga Christi pauperes in dicto hospitali exercentur, illud potissimum vigeat, quod in recipiendis nutriendisque repositis ibidem infantibus, quorum numerus ibidem maximus existere perhibetur, ita quod, quamvis in reliquis omnibus pauperibus praedictis optime consulatur, nihilominus ad hoc in primis recipientes Christi fideles, eo ferventius in erogandis dicto hospitali eleemosynis promptiores existant, quamvis eisdem repositis maxima cum charitate subveniri videatur, quo fit ut, praeter expositos masculos, etiam quamplurimae puellae ibidem expositae in loco decenti et separato, conservatorio nuncupato, sub congrua custodia, ad instar monasterii, sub cura et disciplina honestarum matronarum, retinentur, quae cum ad nubilem aetatem pervenerint, vel matrimonio cum competenti dote, vel in aliquo monialium monasterio collocantur. Et licet iuxta fundationem dicti hospitalis in dicto loco conservatorio puellae tantum expositae recipi debeant, quae cum ibidem sub certa vivendi disciplina et norma ac iuxta illius loci regulas dirigantur, optime conveniat ab extraneis moribus et conversationibus puellarum et mulierum ibidem a pueritia non enutritarum semotas et alienas esse, nec inter illas, ibidem ab infantia custoditas et eruditas, alias puellas vel mulieres extra locum illum educatas et extraneis moribus imbutas reponi et immisceri, praesertim cum in civitate Neapolitana domus Spiritus Sancti, in qua similes personae pauperes recipi consueverunt et recipiuntur, existat. Nihilominus dicti hospitalis magistri, gubernatores et officiales, qui pro tempore fuerunt, sive nimia indulgentia, sive potius humanis favoribus commoti, quamplures puellas extraneas, nec in dicto hospitali, ut praefertur, expositas, iam grandaevas et moribus a dicto loco conservatorio alienis assuetas, et alias mulieres ut plurimum, favoribus pollentes potius quam miserabiles, praeter et extra dicti hospitalis fundationem et institutum, receperunt in maximum dicti hospitalis dispendium et scandalum plurimorum. Quare dicti moderni magistri, gubernatores et officiales nobis humiliter supplicari fecerunt quatenus in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur;

Quod dicto conservatorio maximo damno fuit.

Gregorius expositas tantum recipi iubet.

§ 2. Nos igitur, quorum proprium est piorum locorum ad pauperum subventionem institutorum, ac personarum in eis degentium indemnitati et bono regimini consulere, volentes in praemissis opportunum adhibere remedium, huiusmodi supplicationibus inclinati, quod de caetero perpetuis futuris temporibus moderni et pro tempore existentes dicti hospitalis magistri, gubernatores et officiales, puellas ad rotam dicti hospitalis vere expositas, et si per dictam rotam transire non potuerint, dummodo quintum earum aetatis annum non excedant, et expositae sint, tantum in dicto loco conservatorio recipere, et ibidem admittere possint et valeant.

Extraneasque excludit.

§ 3. Itaque aliquam puellam sive mulierem extraneam extra locum praedictum enutritam, et quae ex dictis expositis non existat, in dicto loco conservatorio recipere, admittere vel introducere quovis modo seu praetextu ullo unquam tempore non possint neque debeant; ac unam vel plures honestas matronas, quae

dictarum puellarum expositarum, iuxta laudabilem consuetudinem hactenus observari solitam, curam, regimen et gubernium habeant, toties quoties eis videbitur deputare valeant; et si contingat aliquam puellam vel mulierem non expositam in dicto conservatorio ad effectum visitandi alias puellas, vel ex alia quavis causa, de licentia dictorum magistrorum, gubernatorum et officialium introire, talis puella vel mulier non exposita, non possit in dicto conservatorio pernoctare, et sub eadem die ab eodem conservatorio exire debeat; dictique magistri, gubernatores et officiales aliquam licentiam contra praesentium tenorem aliquo pacto concedere minime possint nec debeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

Sublata praesidibus secus agendi facultate

§ 4. Mandantes insuper in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis poena (quam contra praedictorum aliquod facientes eo ipso absque ulla declaratione incurrere volumus, cuius absolutionem, praeterquam in mortis articulo, nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus omnino reservamus), modernis et pro tempore existentibus dicti hospitalis magistris, gubernatoribus et officialibus, quatenus praemissa omnia et singula perpetuo et inviolabiliter observari[1], nec contra praesentium tenorem aliquod facere aut attentare praesumant.

Perpetuos huiusce constitutionis exequutores designat.

§ 5. Et nihilominus, pro maiori et perpetua praemissorum exequutione, venerabili fratri archiepiscopo Neapolitano, ac dilectis filiis nostris et Sedis Apostolicae in regno Neapolitano nuntio et sacristae dicti hospitalis nunc et pro tempore existentibus per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, omnia et singula praedicta perpetuo et inviolabiliter a praedictis modernis et pro tempore existentibus dicti hospitalis magistris, gubernatoribus, officialibus et aliis, ad quos spectat et spectabit quomodolibet in futurum, observari faciant atque procurent; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per censuras et sententias ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias poenas aliaque opportuna iuris et facti remedia, quacumque appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantium derogatio.

§ 6. Non obstantibus quibusvis apostolicis et in provincialibus ac synodalibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac dicti hospitalis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis et litteris apostolicis contra praemissa quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis sufficienter habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXV iunii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 25 iunii 1591, pont. an. I.

1 Deest forsitan *faciant* (R. T.).

XXVI.

Approbatio quarta Instituti et Religionis clericorum regularium Societatis Iesu, cum aliquarum impugnationum reiectione [1].

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Ecclesiae catholicae, cui Deo auctore praesumus, decor atque utilitas postulat,

1 Hocce Institutum primo approbavit Paulus III in Constit. XXX: *Regimini*, tom. VI, pag. 303.

ut cum in omnibus illius membris fovendis atque ornandis assidue nobis laborandum sit; in illa tamen praecipuam vigilantiae nostrae partem impendere debeamus, quae non modo ipsa per se robur ac pulchritudinem corpori huic mystico afferunt; sed caeteras etiam eiusdem partes vel disruptas consolidare, vel integras, custodire, vel foedatas eluere atque etiam ornare valeant. Inter haec autem, quem locum obtineant religiosi Ordines, praesertim vero qui proximorum utilitati deserviunt, non obscure perspicimus, cum et superiorà tempora et praesentia diligenter attendimus.

Societas commendatur.

§ 1. In his vero Religio Societatis Iesu, quam novissimis hisce diebus divina providentia excitavit, adeo strenue laboravit ac sine intermissione laborat, ut illius vel turbationem et infirmitatem, ad commune Ecclesiae damnum, vel pacem atque integritatem, ad eiusdem utilitatem maxime pertinere putemus. Et quoniam neque tranquillitati neque firmitati huiusmodi Ordinum prospectum esse poterit, nisi eorum instituta firmiter inconcussa serventur, iisdemque modis feliciter progrediantur et crescant, quibus a fundatoribus, Domino inspirante, atque hac sancta Sede approbante, primum fundati sunt; necessarium duximus ea quae ab Ignatio, huius Ordinis fundatore, ordinata et a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus circa eiusdem Societatis institutum sancita sunt, apostolicae firmitatis munimine denuo roborare.

Paulus III, Iulius III et Gregorius XIII Societatis institutum approbarunt.

§ 2. Quamvis enim praefatae Societatis institutum iam inde ab eius primordiis fuerit per felicis recordationis Paulum III et Iulium etiam III, Romanos Pontifices praedecessores nostros, approbatum, et a felicis recordationis Gregorio XIII, etiam praedecessore nostro, primo per eius quasdam litteras sub dat. kalendis februarii, pontificatus eius anno undecimo: deinde copiosius per constitutionem, quae incipit: *Ascendente Domino*, confirmatum; nihilominus tamen non idcirco defuerunt, qui adhuc, sub zeli et boni specie, aliqua ex iis, quae in dictis pontificiis approbationibus et confirmationibus continentur, et alia etiam, quae ad institutum et rationem gubernandi dictam Societatem pertinent, variis modis impugnarent.

Illud tamen nonnulli improbarunt multis modis hic relatis.

§ 3. Quin etiam apud piae memoriae Sixtum Papam V, praedecessorem nostrum, oblatis libellis et variis excogitatis modis, traducere et calumniari, atque ut ea quae consultissime sancita erant, infringerentur, conati fuerint [1]. Instantes scilicet ut res et negocia Societatis non per superiores, ut hactenus iuxta illius constitutiones et apostolica diplomata factum est, sed per capitula seu congregationes definiantur: ut electiones tam provincialium quam superiorum localium non a praeposito generali, iuxta huiusmodi constitutiones ac diplomata, sed in capitulis eisdem fiant; ut novitii in Societatem et ad vota scholasticorum, peracto biennio novitiatus, in capitulis eisdem admittantur; ut professioni certum ac praefixum tempus statuatur, quo exacto, per suffragia congregationis religiosi huiusmodi ad professionem admittantur; ut qui iuxta institutum ac formulam ipsam votorum, qua voverunt, Sanctaeque huius Sedis approbationem a Societate dimittuntur, nonnisi ordinarii iudicii forma servata dimittantur. Illa etiam in controversiam et examen eodem tempore adducta fuere, nempe nomen ipsum Societatis Iesu, quod non esset ita deinceps vocanda; religiosos non professos non debere ad sacros ordines promoveri; huiusmodi religiosos non esse prohibendos quin ad alios regulares Ordines tran-

1 Inst. Soc. habet: *conari veriti non fuerint*. (R. T.)

sire; similiter nec laicos, ut ad sacerdotium, nec alios non professos, ut ad professionem aut ad gradus mutationem aspirare possint; facultatem praeterea eos, qui professi non sunt, dimittendi non probari. Quibus et huiusmodi aliis novis impugnantium inventis, si aditus pateret, universa Societatis structura labefactaretur atque convelleretur.

Hic idem Pontifex impugnationes rencit rationibus hic enunciatis.

§ 4. Nos igitur, huiusmodi impugnationibus diligenter consideratis, et perpenso circa reliqua, quae in controversiam et examen deducta fuerant, nonnullorum venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium iudicio, qui ex mandato eiusdem Sixti praedecessoris illa accurate discusserant et examinaverant; simul etiam perpendentes, primum quidem: quod modus ille, res et negocia per capitula definiendi, optimum Societatis ordinem ac universam gubernandi rationem prorsus everteret. Illam enim Ignatius fundator (quamvis superiorum consilium prudentiamque ac rerum experientiam adiuvare et promovere curaverit, adhibitis scilicet tam generali praeposito, quam singulis aliis superioribus tum provincialibus tum localibus suis, ex selectoribus, consiliariis atque admonitoribus); monarchicam tamen, et in definitionibus uuius superioris arbitrio contentam esse decrevit: deinde, quod ratio capitularium electionum maxima ipsi Societati afferret incommoda. In qua licet electiones quaedam primariae, cuiusmodi sunt generalis praepositi ac illius assistentium et admonitoris, in generalibus congregationibus; in provincialibus vero tam eorum qui generalem praepositum eligere, vel generali ipsi congregationi cum iure suffragii interesse, quam procuratorum etiam, qui e singulis provinciis quolibet triennio in Urbem ad procuratorum congregationem mittuntur, et eiusmodi quaedam aliae electiones per secreta scrutinia et decisiva suffragia fiant: in reliquis nihilominus proprii cuiusque gradus iudicium, et officiorum discretio ac distributio (iuxta constitutiones easdem, et apostolica diplomata ipsius instituti confirmatoria, praedictorum Pauli III ac Iulii etiam III, praedecessorum nostrorum), tota est in ipsius praepositi generalis manu. Quam praepositi generalis ac reliquorum illi subordinatorum superiorum auctoritatem nonnulli impugnatores multis modis contrahere et enervare tentarunt. Denique quod in ipsorum dimissionibus, qui iuxta formulam votorum simplicium in constitutionibus expressam voverunt, quosque in Societate retinere non expedit, nec contractus vitiose claudicet, nec ulla alia interveniat iniustitia. Considerantes insuper quod in regularis disciplinae ac spiritualis perfectionis non exiguum detrimentum totiusque Ordinis perturbationem maximam atque perniciem vergeret, si ea, quae a fundatoribus sancte statuta sunt atque ab universo ipso Ordine saepius in illius generalibus congregationibus recepta et approbata et, quod praecipuum est, ab hac Sancta Sede sancita et confirmata sunt, non solum immutari, sed quocumque praetextu impugnari ac labefactari contingat. Omni nobis studio curandum esse duximus eiusmodi novitatibus ac temerariis impugnantium praesumptionibus omnem aditum praecludere, ac Societatis indemnitati prospicere, ut hac ratione Societas ipsa, nostro et Apostolicae Sedis praesidio munita, atque in sui instituti puritate et regularis disciplinae integritate, quiete ac pace conservata, uberiores in dies fructus in agro Domini pergat, ipso Domino adiuvante, alacriter et absque impedimento proferre.

Dictum institutum et Societatis privilegia omnia approbat.

§ 5. Motu igitur proprio et ex certa scientia nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine, laudabile ipsius Societatis institutum constitutionesque omnes

ac statuta et decreta et quae illud concernunt praemissa omnia et singula, praedictaque ac quaecumque alia eius privilegia, facultates, exemptiones, immunitates, gratias et indulta a praedictis seu etiam ab aliis praedecessoribus nostris, etiam per communicationem concessa, qualiacumque illa, ac si ad verbum praesentibus insererentur, pro expressis habentes, tenore praesentium approbamus et confirmamus; supplentes omnes iuris ac facti defectus, siqui intervenerunt in eisdem.

Alia de novo statuit:

§ 6. Et nihilominus hac nostra perpetuo valitura constitutione, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, statuimus, decernimus et ordinamus:

In congregationibus procedendum iuxta constitutiones et decreta.

§ 7. Ut in Societatis praedictae congregationibus quibuscumque eo prorsus modo procedatur, atque ea tantum tractentur et definiantur, quae in constitutionibus ac congregationum generalium decretis statuta iam sunt, vel in posterum statuentur, ut in eisdem congregationibus tractentur et definiantur.

Superiorum electio tota sit penes praepositum.

§ 8. Electio vero superiorum tam provincialium et visitatorum quam quorumcumque localium, tota sit penes praepositum generalem iuxta constitutiones easdem, prout penes ipsum esse et conservari districte praecipimus; cum potestate illorum facultatem revocandi, restrigendi et etiam augendi, ac administrationis rationem ab illis exigendi, et eosdem ab officio removendi, prout in Domino iudicaverit expedire.

Novitii ad Societatem et ad scholasticorum vota per superiores admittantur.

§ 9. Novitios etiam, tam in eorum admissione ad Societatem quam ad scholasticorum vota, post biennium novitiatus, iuxta Societatis morem, per superiores admittendos esse.

Graduum discretio coadiutorumque promotio sit in manu praepositi generalis.

§ 10. Graduum etiam discretio et iudicium ac coadiutorum, tam spiritualium quam temporalium, simulque et professorum promotio, iuxta huiusmodi constitutione similiter sit in manu praepositi generalis.

Tempus promotionis ad eiusmodi gradus.

§ 11. Tempus autem promotionis ad huiusmodi gradus nullo modo volumus certum seu determinatum esse; sed constitutiones ac diplomata praedicta hac etiam in parte omnino observari volumus et mandamus, quae statuunt selectos tantum spiritus et doctrinae viros, et multum dinque exercitatos, ac in variis probationibus virtutis et abnegationis sui ipsorum, cum omni aedificatione et satisfactione, satis cognitos, ad professionem esse admittendos, et denique nonnisi cum Societati vel eius praeposito generali fuerit ab eis plene in Domino satisfactum.

Auctoritas et facultates praeposito concessae inviolatae conservandae.

§ 12. Omnis vero auctoritas, omnes denique facultates per dictae Societatis constitutiones et apostolica diplomata praeposito generali concessae, tam in iis quae ipse per se exercere debet, quam in communicatione provincialibus et visitatoribus ac aliis quibuscumque superioribus per ipsum facienda integre et inviolate conserventur; quoniam, ut ratio ipsa docet, et Ignatius fundator prudenter animadvertit, ad hoc ut Societas bene gubernetur, valde expedit ut praepositus generalis omnem habeat in ea auctoritatem ad aedificationem; ex qua, praeter caetera quam plurima, illud sequetur commodi, ut universus Ordo ad monarchicam gubernationem compositus maxime servetur unitus, ipsiusquo membra per universum orbem dispersa, per omnimodam hanc subordinationem suo capiti colligata, promptius atque facilius a summo capite Christi in terris vicario, ad varias functiones, iuxta eorum peculiarem vocationem ac speciale votum, dirigi atque moveri possint.

Forma iudiciaria in admissionibus non servetur, sed forma constitutionum.

§ 13. Quod vero attinet ad dimissionem, declaramus formam iudiciariam adhibendam non esse, sed modum in constitutionibus praescriptum et hactenus

in ipsa Societate servatum de caetero servari volumus; nempe ut etiam sine aliquo processu [1] aut ordine iudiciario, ac nullis terminis etiam substantialibus servatis, sola facti veritate inspecta, culpae vel rationabilis causae tantum ratione habita, ac personarum aliarumque circumstantiarum, quarum consideratio sit cum caritate et prudentia coniuncta, procedi possit, auctoritate praedicta declaramus et decernimus.

Omnes facultates ad correctionem et punitionem aliis Ordinibus concessae, Societati atque eius praeposito concedantur.

§ 14. Quin etiam omnes facultates omnemque iurisdictionem (quod ad subditorum correctionem et punitionem pertinet) quibuscumque Ordinibus eorumque generalibus hactenus concessas, non ad instar, sed aeque principaliter, ipsi Societati eiusque praeposito generali concedimus et elargimur. Quo vero ad reliqua, quae in controversiam vocata erant, sic statuimus.

Nomen Societatis Iesu retineatur.

§ 15. Nomen Societatis Iesu, quo laudabilis hic Ordo nascens a Sede Apostolica nominatus est et hactenus insignitus, perpetuis futuris temporibus in ea retinendum esse.

Societatis religiosi, emissis votis simplicibus, ad sacros ordines promoveri possint.

§ 16. Ac religiosos huiusmodi post emissa vota, etsi simplicia, ad sacros etiam presbyteratus Ordines, iuxta summorum Pontificum concessiones promoveri posse.

Et ad nullum Ordinem (Carthusiensium excepto) eis transire liceat.

§ 17. Eisdemque, emissis huiusmodi votis, ad quemvis alium Ordinem, Mendicantium vel non Mendicantium (Carthusiensium dumtaxat excepto) transire minime licere.

Ad sacerdotium vel ad professionem aut cuiusvis gradus mutationem aspirare non debeant.

§ 18. Laicos vel alios non sacerdotes, ad sacerdotium, vel eosdem, qui sacerdotes sunt, ad professionem aut cuiusvis alterius gradus mutationem aspirare non debere.

Potestas dimittendi, tamquam res magni momenti ad Societatis conservationem omnino retineatur.

§ 19. Potestatem quoque a Societate dimittendi quosvis non professos, ab hac Sede Apostolica saepius approbatam, eosque ab omni obligatione votorum iuxta constitutiones et diplomata huiusmodi emissorum, per dimissionem ipsam, per quam vota praedicta cessant, liberandi, tamquam rem magni momenti ad Societatis puritatem et conservationem retinendam, omnino ratam, intactam et illibatam esse volumus.

Perturbatorum audacia coerceatur.

§ 20. Et ut perturbatorum et contradicentium audacia coerceatur) ac ne ipsi vel pernicioso eorum exemplo alii in posterum, quae ab hac Apostolica Sede semel stabilita sunt, praecipue circa regularium Ordinum institutionem et confirmationem, in quibus alioquin ad eamdem Sedem tantum manus apponere spectat, impugnare aut enervare impune praesumant aut ullo modo valeant), praecipimus in virtute sanctae obedientiae universis et singulis personis, tam saecularibus quam quorumvis Ordinum regularibus, cuiuscumque status, gradus et praeminentiae existant, etiamsi episcopali, archiepiscopali, patriarchali aut alia maiori ecclesiastica dignitate, seu cardinalatus honore vel mundana quavis auctoritate seu excellentia praefulgeant; ipsis vero regularibus etiam dictae Societatis religiosis sub poenis excommunicationis latae sententiae, necnon inhabilitationis ad quaevis officia et dignitates, vocisque tam activae, quam passivae privationis, eo ipso absque alia declaratione incurrendis, quarum absolutionem nobis ac successoribus nostris dumtaxat reservamus:

Constitutiones Societatis non immutentur.

§ 21. Ne dictae Societatis institutum, constitutiones aut decreta, vel ex eis quidpiam aut ex praemissis omnibus articulum quemlibet vel aliud quid supradicta concernens, etiam maioris boni aut zeli seu quovis alio quaesito colore aut praetextu, directe vel indirecte, impugnare vel immutari, alterari aut formam aliam seu rationem circa ea induci curare, aut

[1] Inst. Soc. addit *tela* (R. T.)

contra vel praeter ea seu quaevis alia ipsius instituti substantialia agere, vel quidpiam ulli alii, praeterquam nobis aut Romano Pontifici pro tempore existenti, idque immediate, vel per nostrum aut Sedis Apostolicae legatum seu nuncium, vel ipsius Societatis generali congregationi, aut praeposito generali, addendum, minuendum aut immutandum, sive alterandum proponere quoquomodo audeant vel praesumant.

Innovantur poenae Constitutionis felicis record. Gregorii XIII, omniaque in ea contenta confirmantur.

§ 22. Poenas denique omnes in Gregorii XIII, praedecessoris praedicti, constitutione, *Ascendente Domino*, contentas, ac constitutionem eamdem cum omnibus et singulis in ea contentis, ac si ea omnia ad verbum praesentibus insererentur, per praesentes approbamus et innovamus.

Praesentes de subreptionis vitio notari non possunt.

§ 23. Decernentes praemissa omnia et singula, necnon praesentes ac in eis contenta quaecumque, nullo unquam tempore, etiam ex eo quod interesse forsan habentes ad id vocati non fuerint, vel alio quocumque praetextu et ex quavis causa, quantumvis urgenti, legitima et rationabili, de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae vel alio quovis defectu notari, impugnari, invalidari, retractari, annullari, revocari, ad viam iuris reduci, in dubium vel controversiam revocari, aut adversus illa quodcumque iuris, facti vel gratiae remedium impetrari posse vel debere.

Nec sub quibusvis revocationibus comprehendantur.

§ 24. Nec sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, modificationibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus comprehendi, sed ab illis semper excepta, et quoties emanabunt, toties in pristinum et eum in quo antea quomodolibet erant, statum restituta, reposita et plenarie reintegrata ac de novo, etiam sub data per Societatem illiusque praepositum generalem et alios superiores praedictos quandocumque eligenda, de novo concessa, ac etiam confirmata et approbata, validaque, efficacia et illibata, etiam absque eo quod desuper a dicta Sede illorum ulterior restitutio, revalidatio, confirmatio seu nova concessio impetranda sit, fore, et esse, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac easdem praesentes litteras ad probandum plene omnia et singula praemissa sufficere, nec ad id alterius probationis adminiculum requiri.

Et ita iudicari debeat.

§ 25. Sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque Iudices et Commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, in quavis causa et instantia, sublata eis eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere. Necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Ordinarii curent observantiam hic mandatorum.

§ 26. Mandantes universis et singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis ac ceteris ecclesiarum et locorum etiam regularium praelatis per universum orbem constitutis, ut praesentes litteras in suis quisque ecclesiis, provinciis, civitatibus, dioecesibus et iurisdictionibus ab omnibus inviolate observari curent. Quin etiam praepositum ac personas Societatis huiusmodi defendant, eosque premissis omnibus et singulis pacifice frui faciant et gaudere, non permittentes ipsos per quoscumque quomodolibet molestari. Contradictores per censuras ecclesiasticas et alia iuris et facti remedia opportuna, appellatione posposita, compescendo, invocato ad hoc etiam, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 27. Non obstantibus, tam ipsius Sixti praedecessoris super modo et forma admittendi novitios ad Religionem, quam

aliis quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis aut decretis, per eumdem vel quoslibet alios praedecessores nostros, etiam vivae vocis oraculo aut alias quomodolibet editis, ac etiam aliorum Ordinum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibuscumque huiusmodi Ordinibus, universitatibus, locis aut personis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, et cum quibusvis irritatoriis, annullativis, cassativis, revocativis, modificativis, mentis attestativis ac derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, ac alias quomodolibet, etiam pluries, concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiam si in eis caveatur expresse quod illis nullatenus aut nonnisi sub certis modo et forma in illis expressis derogari possit, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda, seu aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem Sede sit indultum quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Praesens concessio aliis non communicanda.

§ 28. Praesentis autem constitutionis et gratiae communicationem omnibus aliis qui sua privilegia cum ipsa Societate copiose participant participareque poterunt quomodolibet in futurum, fieri omnino prohibemus.

Transumptis fides datur.

§ 29. Ceterum volumus ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu secretarii dictae Societatis vel notarii publici subscriptis, et sigillo praepositi generalis eiusdem Societatis vel alterius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem omnino fides habeatur in iudicio et extra illud, quae litteris ipsis originalibus haberetur, si essent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDXCI, quarto kalendas iulii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 28 iunii 1591, pont. an. I.

XXVII.

Quod nec fratres Reformati fratrum Minorum Conventualium S. Francisci, neque alii religiosi, capucium et habitum Capuccinorum vel alium ei consimilem deferre possint [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Franciscanae Religionis commendatio.

Beati Francisci confessoris sodalitas, ab uno fundatore instituta, et ad eumdem Dei finem ordinata, utriusque Seraphicae Religionis nomino nuncupata, in plures sodalitates et membra, apostolica permissione, dividitur, et quasi circumamicta varietate, prout pietas diversimode suadet, corde uno et anima una Deum colit, et instar agri dominici varios atque uberes fructus quotidie profert, et di-

1 Capuccinorum institutionem, et alia eos concernentia, vide in Constit. XXIV, Clementia VII, *Religionis*, tom. VI, pag. 113. Et ibi etiam de totó Ordine Fratrum Minorum remissive dixi. — Hanc Constitutionem mendis typographicis expurgavimus, opitulante Cherubinii editione (R. T.).

stinctiores et abundantiores, ut confidimus, in dies proferre non cessat.

Paulus III habitum Capuccinorum caeteris alias vetavit.

§ 1. Sane, cum ad aures nostras pervenerit alias felicis recordationis Paulum Papam III, praedecessorem nostrum, inter alia per suas in forma brevis litteras, quibusvis personis, cuiuscumque conditionis existerent, sub excommunicationis latae sententiae poena eo ipso incurrenda, ne habitum per fratres Ordinis Minorum Sancti Francisci Capuccinorum nuncupatorum gestari solitum, nisi in eadem congregatione essent, et sub moderni et pro tempore existentis generalis eiusdem Ordinis obedientia, et cura permanerent, gestare quoquomodo praesumerent, districtius inhibuisse.

Pius IV similem habitum pariter prohibuit, die II aprilis MDLX.

§ 2. Et piae memoriae Pium Papam IV etiam praedecessorem nostrum, litteras eiusdem Pauli praedecessoris confirmando, insuper non solum ne habitum praedictum, iuxta litterarum ipsius Pauli praedecessoris huiusmodi tenorem, verum etiam nec ita consimilem, quod propter eum possent credi fratres congregationis Capuccinorum, gestare deberent, sub eadem excommunicationis poena, eo ipso incurrenda, prohibuisse.

Gregorius XIII similem habitum Fratribus Tertii Ordinis prohibuit die XXIX octobris MDLXXXI.

§ 3. Et similiter felicis recordationis Gregorium Papam XIII, etiam praedecessorem nostrum litteras praedecessorum huiusmodi et in eis contenta quaecumque pro expressis habendo et innovando, motu proprio et ex certa eius scientia, eosdem fratres, qui Tertiarii ex Ordine Conventualium dicuntur, non solum capucium rotundum, sed etiam habitum coloris berettini seu subcinericii, ad instar fratrum eorumdem conventualium, deferre deberent, ita ut a fratribus Capuccinis facile discernerentur, sub eisdem Pauli III et Pii IV poenis, post sex menses ipso facto incurrendis, statuisse et ordinasse.

§ 4. Verum, quia iidem fratres, qui Reformati Conventualium dicuntur, ita consimiles eisdem fratribus Capuccinis incedere praesumunt, ut passim a populo pro Capuccinis habeantur, ac illis tamquam Capuccinis eleemosynae et oblationes conferantur, non sine gravi plebis offensione et scandalo, dum reputantur Capuccini esse; idcirco, rationabile existimantes ut qui ex instituto regulae atque in vitae regularis observantia uniformes non sunt, etiam habitus distinctione dignoscantur, utque praedecessorum huiusmodi litterarum contemptus et contumacia, severioris disciplinae censuram inveniant, ad evitandas etiam confusiones et contentiones quae exinde oriri possent, hac nostra perpetuo valitura constitutione, singulas praedecessorum huiusmodi litteras et in eis contenta quaecumque pro expressis habentes et harum serie approbantes et confirmantes atque etiam innovantes; motu etiam simili et ex certa scientia nostra statuimus et ordinamus quod ex nunc de caetero, perpetuis futuris temporibus, huiusmodi fratres Reformati non solum in Urbe, sed etiam ubique locorum per universum orbem existentes, ut vere et realiter a Capuccinis distinguantur et dignoscantur, praeter capucium penitus rotundum et colorem berettinum vel subcinericium, ut praemissum est, etiam mantellum longius ad conventualium longitudinem deferre, et mozzettam latam et longam non sub mantello sed supra gestare teneantur.

Hic modo Pontifex fratribus Conventualibus Reformatis dictam prohibitionem innovat, et illorum habitum designat.

Receptionem Capuccinorum eisdem Reformatis interdicit.

§ 5. Insuper strictiori Capuccinorum praedictorum vitae consulentes, ne ab eisdem Reformatis ipsi Capuccini admitti vel recipi possint, sub eadem excommunicationis sententia, ipso facto tam ab ipsis Capuccinis receptis quam Reformatis recipientibus incurrenda, interdicimus et prohibemus. Et nihilominus actum receptionis et transitus tamquam indebite factum ex nunc prout ex tunc irritum et

penitus nullum esse decernimus et declaramus.

Habitum Capuccinorum ceteris omnibus iterato prohibet.

§ 6. Et quoniam similiter accepimus nonnullos alios, qui sub Eremitarum vocabulo nominantur, vagos aut profugos ac acephalos, sub nullius obedientia degentes, nec episcoporum iurisdictioni se subiicentes, sine aliqua licentia vel loci assignatione, non sine gravi fidelium scandalo, huc illucque vagari, eorumdem fratrum Capuccinorum habitum vel adeo consimilem gestantes, ut facile pro Capuccinis reputentur; motu pari, eosdem Eremitas sine litteris dimissoriis alicuius superioris Ordinis approbati, de cuius gremio sint, vel episcopi loci illius, ubi degunt, vagari aut ex propriis locis discedere non posse, et imprimis ab habitu Capuccinorum eisdem saltem vel aliis notioribus differentiis distingui et dignosci debere omnino praecipimus et iubemus.

Inobedientes coerceri mandat.

§ 7. Mandantes propterea universis et singulis fratribus Reformatis praedictis eorumque superioribus, ac ipsis Eremitis acephalis et sine obedientia itinerantibus, praeter poenas per praedecessores praedictos inflictas, in virtute sanctae obedientiae ac sub indignationis nostrae aliisque gravioribus poenis arbitrio nostro imponendis, ut praemissa omnia et singula, omni excusatione et tergiversatione postposita, infra sex mensium spatium, a data praesentium computandum, statim adimpleant et exequantur. Quod si facere distulerint vel neglexerint, eos per almae Urbis vicarium nostrum hic in Urbe eiusque districtu, ac per locorum Ordinarios, ubi fratres praedicti reperiantur, per carcerationem aliaque opportuna iuris et facti remedia, prout contumacia cuiusque exegerit, cogi et compelli posse ac debere volumus et iubemus. Et nihilominus irritum et inane decernimus quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 8. Non obstantibus, quatenus opus sit, regula nostra de iure quaesito non tollendo, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et utrarumque regularum sive Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, regulis et institutis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, fratribus et Eremitis praedictis eorumque superioribus et personis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptorum.

§ 9. Volumus autem quod praesentium transumptis, etc.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die VI iulii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 6 iulii 1591, pont. an. I.

XXVIII.

Confirmatio privilegiorum Ordinis fratrum Cruciferorum, et communicatio gratiarum Ordinibus religiosorum Mendicantium concessarum et concedendarum [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romanus Pontifex religiosis Altissimo famulantibus concessa privilegia, nedum confirmare, sed et alia congregationum regularium personis concessa, ad eos quandoque extendere consuevit, prout eorumdem religiosorum vota exposcunt,

1 De hoc Ordine, vide Constit. x Urbani III, *Cum Antecessor*, tom. III, pag. 46.

et ipse conspicit in Domino salubriter expedire.

Petitio Congregationis.

§ 1. Sane dilecti filii magister generalis et fratres congregationis Cruciferorum nobis nuper exponi fecerunt quod cum eidem congregationi (quae per beatum Cletum instituta, et per felicis recordationis Alexandrum III, Romanos Pontifices praedecessores nostros, reformata fuit, et in qua ad praesens quamplures sacrae theologiae magistri et verbi Dei concionatores reperiuntur) diversa privilegia, gratias et indulta concessa, et per eosdem ac alios Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, confirmata et innovata fuerint, prout in diversis litteris desuper confectis plenius continetur; cupiant magister generalis et fratres praedicti privilegia, gratias et indulta huiusmodi, pro illorum subsistentia firmiori, per nos confirmari et approbari; necnon alia, tam Mendicantium quam non Mendicantium Ordinibus et congregationibus, ac eorum monasteriis, domibus et locis ac personis, per quoscumque Romanos Pontifices, et praesertim piae memoriae Pium quintum, praedecessores nostros, quomodolibet concessa privilegia, facultates et gratias, ad dictam Cruciferorum congregationem illiusque fratres et personas extendi, illaque eis communicari. Quare pro parte magistri generalis et fratrum praedictorum nobis fuit humiliter supplicatum quatenus eorum desiderio annuere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontificis confirmatio indultorum et indulgentiarum Ordinis, quatenus sint in usu et Concilio Tridentino non contrarientur.

§ 2. Nos igitur, congregationem Cruciferorum praedictam eiusque fratres et personas quascumque, ob eorum regularem disciplinam, specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, ac singulorum privilegiorum et gratiarum ac litterarum desuper confectarum huiusmodi tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnia et singula privilegia, praerogativas, concessiones, facultates, exemptiones, libertates, immunitates, indulta, indulgentias caeterasque gratias spirituales et temporales, dictae congregationi Cruciferorum omnibusque et singulis illius, tam virorum quam mulierum, monasteriis, hospitalibus, domibus et conventibus, necnon illorum prioribus, superioribus, officialibus et personis, tam in genere quam in specie ac alias quomodolibet et quandocumque, tam per praedictos quam alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac Sedem Apostolicam quomodolibet concessa, necnon desuper confectas litteras et scripturas quascumque, quatenus in usu sint, et decretis Concilii Tridentini non adversentur, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos iuris et facti defectus, siqui forsan intervenerunt in eisdem, supplemus; et nihilominus, pro potiori cautela, illa omnia dictae Cruciferorum congregationi singulisque illius monasteriis, hospitalibus, domibus, conventibus, prioribus et superioribus et personis, eisdem auctoritate et tenore, de novo concedimus.

Communicatio privilegiorum quibusvis Ordinibus Mendicantium et non Mendicantium concessorum, et concedendorum.

§ 3. Et insuper omnia et singula privilegia, praerogativas, concessiones, facultates, exemptiones, immunitates, indulta, indulgentias, caeterasque gratias spirituales et temporales, ac tam coniunctim quam divisim et alias quomodolibet quibusvis Mendicantium et non Mendicantium Ordinum congregationibus, ac tam virorum quam mulierum monasteriis, domibus et regularibus locis in quibuscumque mundi partibus consistentibus, illorumque superioribus, fratribus, monachis et personis per dictum Pium

quintum et alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem eamdem, etiam per viam communicationis vel extensionis aut alias concessa, decretis eiusdem Concilii minime contraria, ac quibus singulae congregationes praedictae earumque monasteria, domus et loca ac superiores, fratres, monachi et personae huiusmodi, de iure, usu, consuetudine vel privilegio aut concessione apostolica vel alia quacumque auctoritate aut alias quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, frui, potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum, ad praedictam Cruciferorum congregationem (ita ut illa eiusque tam virorum quam mulierum monasteria, hospitalia, conventus seu regulares, domus, illorumque priores, superiores, officiales, fratres, ministri et aliae personae, nunc et pro tempore existentes, praemissis omnibus et singulis, aeque ac pariformiter et sine ulla prorsus differentia uti, frui, potiri et gaudere libere et licite possint; ac si illa dictae Cruciferorum congregationi illiusque monasteriis, hospitalibus, conventibus et domibus regularibus, ac superioribus, officialibus, fratribus, ministris et aliis personis praedictis, specialiter et expresse ac principaliter, non autem ad instar, concessa, ac praesentibus de verbo ad verbum inserta fussent) auctoritate et tenore praedictis, perpetuo extendimus; illaque omnia et singula dictae Cruciferorum congregationi illiusque monasteriis, hospitalibus, conventibus ac regularibus domibus, necnon prioribus, superioribus, officialibus, fratribus, ministris et personis praedictis quibuscumque communicamus.

Clausula sublata, etc.

§ 4. Decernentes sic et non aliter per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exequutorum deputatio.

§ 5. Quocirca dilecto filio moderno et pro tempore existenti dictae Cruciferorum congregationis protectori per praesentes committimus et mandamus quatenus per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, solemniter publicando, ac dictae Cruciferorum congregationis fratribus in praemissis efficacis defensionis praesidio assistendo, faciat, auctoritate nostra, praesentes et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, ac singulos, quos ipsae litterae concernunt, illis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos vel eorum aliquem desuper contra praesentium tenorem per quoscumque, etiam locorum Ordinarios, quomodolibet indebite molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per sententias ac censuras ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias poenas aliaque opportuna iuris et facti remedia, quacumque appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae contrariorum derogatoriae.

§ 6. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus, synodalibus et generalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, necnon Mendicantium et non Mendicantium Ordinum, congregationum, monasteriorum et regularium domorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis eorumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis,

aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, et insererentur praesentibus, pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo dictae Cruciferorum congregationis vel illius protectoris obsignatis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XII iulii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 12 iulii 1591, pontif. an. I.

XXIX.

Confirmatio et declaratio iurisdictionis et privilegiorum Rotae civitatis Maceratensis, Status Ecclesiastici [1].

Gregorius Papa XIV,
ad futuram rei memoriam.

Prooemium.

Romanum decet Pontificem, aequi bonique supremum assertorem, ad ea quae per eius praedecessores in subsidium [2] et quibusvis locis, ac praesertim in provinciis suae et Apostolicae Sedis ditioni immediate subiectis, degentium, nec non faciliorem iurium suorum consequutionem, provide instituta fuerunt, sollicite intendere, ac ut firma et illibata persistant, efficaciusque observentur, suae confirmationis praesidio propensius roborare. Si vero aliqua in alieni iuris praeiudicium tendere, aut discordiam ac litium et dissensionum dispendia afferre posse reperiuntur, ita declarationis suae adminiculo elucidare ac moderari, ut unicuique quod suum est remaneat, nec debita iustitiae administratio impediatur, ac alias desuper disponere, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

Sixtus V instituit Rotam in civitate Maceratensi.

§ 1. Cum itaque felicis recordationis Sixtus Papa V, praedecessor noster, per suas sub plumbo expeditas litteras, in subsidium et utilitatem pauperum provinciae nostrae Marchiae, ac ex certis aliis rationabilibus causis, in civitate Maceratensi, quae alias satis celebris et insignis, ac fere in medio dictae provinciae, ac in territorio faecundo et ameno sita, solitaque sedes legatorum existit, unum tribunal audientiae causarum Rotam nuncupandum, quinque iudicum iuris utriusque doctorum, qui omnes et singulas totius provinciae praedictae, ac civitatum, terrarum, oppidorum, castrorum et aliorum locorum sub eadem provincia comprehensorum, necnon incolarum in illis habitantium, causas, lites et controversias civiles, tam prophanas quam ecclesiasticas, merasque et mixtas, necnon etiam criminales, in quibus appellationi locus foret, tam in prima, in dioecesi ac iurisdictione Maceratensi, quam in secunda et ulterioribus instantiis in causis appellationis totius provinciae huiusmodi cognoscere, decidere fineque debito terminare ac iudicare possent et deberent, motu proprio, perpetuo erexerit et instituerit.

Ad quam etiam ab episcopis provinciae appellari permisit.

§ 2. Ac inter alia disposuerit quod auditores Rotae huiusmodi in causis appellationum et gravaminum a sententiis et

[1] Hanc Rotam instituit Sixtus V ut supra in eius Const. CXLV, *Romanus*, pag. 81.
[2] CHERUB. addit: *et utilitatem pauperum in quibusvis*, etc. (R. T.)

gravaminibus per episcopos dictae provinciae illatis, procedere ac iurisdictionem habere possent.

Episcopi conquesti sunt appellationem dari etiam in concernentem correctionem morum, etc.

§ 3. Cumque vigore seu praetextu istius facultatis, venerabiles fratres episcopi dictae provinciae conquesti fuerint, praedictos auditores, etiam in causis ad forum ecclesiasticum spectantibus morumque correctionem concernentibus, ac in illis in quibus appellationi suspensivae locus non est, processisse.

Congregatio super negociis Epis. et Reg. Rotae inhibuit.

§ 4. Ac proinde, habito pro parte dictorum episcoporum recursu ad Congregationem venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium super negociis episcoporum deputatorum, litteras eorum nomine, etiam de mandato nostro decretas, obtinuerint, per quas auditoribus mandabatur ne in praedictis et aliis episcoporum eorumdem causis procederent, prout in singulis litteris praedictis plenius continetur.

Civitas Maceratensis ad Papam habuit recursum.

§ 5. Verum, sicut nobis postea innotuit, et dilecti filii homines provinciae Marchiae, necnon communitas civitatis Maceratensis praedictarum, per dilectos filios Phoebum Rotundum, provinciae, et Antonium Franciscum Pellicanum, Nicolaum Hercolanum, et Volumnium Picutium, civitatis Maceratensis huiusmodi oratores, ad gratulandum nobis ac praestandam debitam obedientiam destinatos, quos libenter audivimus, nobis exponi fecerunt, litteras dictae Congregationis ipsis et praedicto tribunali ac privilegiis et facultatibus illius iudicibus concessis grave damnum et praeiudicium inferre.

Qui modo Rotae facultatem restringit quoad dictas appellationes.

§ 6. Idcirco nos, quibus in primis semper cordi fuit institiam unicuique aequa lance administrare, ac episcoporum decori simul et pauperum subditorum nostrorum commodis et utilitati consulere, lites et differentias, quae occasione litterarum praedictae Congregationis exoriri possent, praecidere easque moderari et elucidare, ac alias in praemissis omnibus de opportuno remedio salubriter et mature providere volentes, ac litterarum earumdem tenores praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, motu proprio, non ad hominum aut communitatis vel oratorum praedictorum seu alicuius ipsorum aut cuiusvis seu quorumvis aliorum pro eis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera voluntate et matura deliberatione ac ex certa scientia nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine, auctoritate apostolica, tenore praesentium, decernimus et declaramus modernos et pro tempore existentes auditores Rotae ac tribunalis totius provinciae Marchiae huiusmodi, etiam vigore dictarum litterarum Sixti praedecessoris nostri, causas appellationum seu recursus et querelas, quae ab Ordinariis locorum dictae provinciae, circa ea quae pertinent ad visitationem aut morum correctionem, interponuntur, cognoscere, ac etiam in iis casibus, in quibus ab eorumdem Ordinariorum decretis seu interlocutoriis sententiis aut ordinationibus, ex forma sacrorum canonum et decretorum Concilii Tridentini, necnon etiam constitutionum apostolicarum, appellationes, recursus et querelae, quoad effectum suspensivum prohibentur, procedere non posse nec debere; ac Rotam et illius auditores praedictos in istis casibus nullam prorsus iurisdictionem habere. Inhibitiones quoque in huiusmodi causis per eosdem auditores concessas et concedendas, cum processibus ac omnibus inde sequutis, nullius roboris vel momenti fore et esse.

In reliquis vero eius iurisdictionem et indulta confirmat.

§ 7. In reliquis vero omnibus et singulis erectionem ac institutionem praedictae Rotae, necnon privilegia, facultates et indulta quaecumque, eidem Rotae eiusque auditoribus seu iudicibus, necnon notariis, cursoribus ac aliis officialibus et

personis, per litteras ipsius erectionis ac alias quomodolibet concessa; easdemque litteras, necnon omnia et singula capitula, ordinationes, reformationes et statuta, caeteraque in vim litterarum erectionis huiusmodi ac facultatis ad hoc in illis attributae, etiam circa taxas, mercedes ac salaria eorumdem officialium facta, et in eis contenta quaecumque, apostolica auctoritate praedicta perpetuo approbamus et confirmamus, ac eis plenariae et inviolabilis firmitatis apostolicae robur adiicimus, ac praesentis scripti patrocinio communimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui in praemissis quomodolibet intervenerint, supplemus.

Clausulas praeservativas apponit.

§ 8. Decernentes erectionem Rotae huiusmodi, ac privilegia, facultates, indulta et alia praemissa valida et efficacia esse et perpetuo fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac ab omnibus, quos concernunt et concernent quomodolibet in futurum, inviolabiliter perpetuo observari, sicque ab omnibus censeri; atque ita per praedictos et quoscumque alios iudices, ordinarios vel delegatos, etiam causarum nostri Palatii apostolici auditores eorumque locatenentes, ac eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos et vice-legatos, necnon Camerae Apostolicae praesidentes et clericos aut quosvis alios, sublata eis et ipsorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique locorum iudicari, diffiniri et interpretari debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exequutorem et protectorem deputat.

§ 9. Quocirca dilecto filio Henrico, tituli Sanctae Prudentianae presbytero, cardinali Caietano nuncupato, camerario nostro moderno et pro tempore existenti, Rotae et Auditorum privilegiorumque et indultorum praedictorum protectori motu, scientia ac potestatis plenitudine similibus per praesentes committimus et mandamus, quatenus ipse per se vel alium seu alios, easdem praesentes et in eis contenta quaecumque solemniter publicans, et Rotae ac eius auditoribus necnon officialibus praedictis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistens, ipsas praesentes litteras ac in eis contenta huiusmodi debitae executioni demandet ac demandari, necnon ab illis omnibus, quos illae concernunt, inviolabiliter perpetuo observari faciat, mandet atque procuret. Non permittens auditores, notarios, cursores ac alios officiales Rotae, necnon homines provinciae huiusmodi desuper per quoscumque contra praesentium tenorem quomodolibet indebite molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes, per sententias et censuras ecclesiasticas ac etiam pecuniarias et alias poenas caeteraque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulas derogatorias subiicit.

§ 10. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon Camerae et provinciae, civitatum et locorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus ac usibus et naturis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam illis ac quibusvis superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus ac formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu pari ac alias in contrarium quomodolibet facientibus ac concessis, confirmatis et innovatis. Quibus

omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, expressa et individua mentio habenda foret, eorum omnium et singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur et insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse harum serie motu simili derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque; seu si aliquibus, communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die duodecima iulii, millesimo quingentesimo nonagesimo primo, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 12 iulii 1591, pont. an. I.

XXX.

Confirmatio litterarum Gregorii XIII et Sixti V quibus mercatoribus Graecis Anconae commorantibus conceditur facultas sibi eligendi consulem [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Cum, sicut accepimus, felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, mercatoribus et aliis Graecis christianis ex insula Patmos in civitate nostra, tunc sua, Anconitana commorantibus et eo accedentibus, ut proprium pro sua natione in dicta civitate consulem eligere, creare et deputare valerent, concessit; et deinde piae memoriae Sixtus Papa V, etiam praedecessor noster, indultum et facultatem eligendi consulem huiusmodi, omniaque et singula in eisdem dicti Gregorii praedecessoris litteris contenta, necnon electionem et deputationem dicti consulis per eosdem mercatores et alios Graecos vigore earumdem litterarum factas, ac omnia et singula inde sequuta, approbavit et confirmavit, ac eisdem mercatoribus et aliis praedictis eumdem consulem confirmandi, revocandi et alium nominandi, quoties illis expedire videbitur, concessit et indulsit, prout in singulis dictorum praedecessorum in forma brevis expeditis litteris plenius continetur.

Gregorius XIII hisce mercatoribus proprium consulem concessit.

Quod postea Sixtus V confirmavit.

§ 2. Cum autem mercatores et alii Graeci christiani praedicti cupiant praemissa omnia, pro illorum subsistentia, nostro et Sedis Apostolicae munimine roborari; propterea pro eorum parte nobis fuit humiliter supplicatum ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur:

Hoc idem a Gregorio firmati petunt.

§ 3. Nos igitur, singularum litterarum praedictarum tenores ac datas ac cuiuscumque alterius iura et praetensiones praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, facultatem, indultum, electionem, confirmationem et omnia alia in praedictis dictorum praedecessorum litteris contenta, apostolica auctoritate, tenore praesentium, confirmamus et approbamus, ac illis plenariae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac per eos, ad quos spectat et in futurum spectabit, ad illarum inviolabilem observationem teneri, ipsosque ad id censuris ecclesiasticis aliisque iuris et facti remediis cogi posse.

Confirmat Pontifex.

§ 4. Sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis

Clausulae pro perpetua firmitate.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium. — Sixti V Constitutionem, cui initium *Dudum*, legere est in eius Appendice, Constitut. XVIII, pag. 269 praesentis voluminis nostrae Taurinensis editionis.

et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Exequutores deputat.

§ 5. Mandantes nunc et pro tempore dictae civitatis Anconae gubernatori seu eius locumtenenti caeterisque ad quos spectat, ut quoties pro parte dictorum mercatorum vel alicuius eorum fuerint requisiti, praesentes et dictorum praedecessorum litteras ac in eis contenta huiusmodi ab omnibus faciant inviolabiliter observari, non permittentes eos super praemissis per quoscumque quomodolibet molestari.

Contrariorum derogatio.

§ 6. Non obstante quacumque concessione de officio consulatus dictae nationis et insulae Pathmos cuicumque alteri personae, praesertim non ex titulo oneroso, per nos forsan facta, quam per easdem praesentes revocamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XIII iulii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 13 iulii 1591, pont. an. 1.

XXXI.

Iurisdictio sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis protectoris et iudicis causarum, interesse monasterii monialium Sanctae Marthae de Urbe tangentium[1].

[1] Hoc monasterium seu potius domus erat probationis dudum et refrigerii mulierum vitae culpabilis, ut innuptae moniales fierent vel matrimonio copularentur, nuptae vero propriis viris restituerentur. Sed hoc pium opus ad monasterium Domus Piae nuncupatum olim translatum fuit, ut videre est in Gregorii XIII Constitut. LXXIX, *Cupientes*, tom. VIII, pag. 202.

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Salubrem monasteriorum omnium, praesertim Urbis nostrae, de quibus peculiarem curam habemus, statum desiderantes, non modo quae illis concessa sunt libenter confirmamus et approbamus, verum etiam quae expressiorem sensum postulare videntur, re diligenter perspecta, ita declaramus, ut omnis dubietas de piis christifidelium mentibus evellatur.

Paulus III domum in Urbe deputavit ad recipiendum mulieres vitae culpabilis et desuper confraternitatem instituit.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Paulus Papa III, quamdam in Urbe domum pro mulieribus, tam coniugatis quam solutis, vitae culpabilis recipiendis ibique retinendis, etiam sub clausura, donec vel moniales fierent vel matrimonio copularentur, si innuptae, vel si nuptae essent, propriis viris restituerentur, deputavit. Ac pro gubernio mulierum et domus huiusmodi confraternitatem de Gratia nuncupatam, cum ecclesia, dormitorio et aliis necessariis ad praedicta, ac facultate quaecumque statuta licita et honesta, ac pro huiusmodi gubernio et administratione necessaria et opportuna condendi, eidem confraternitati concessa, erexit; et successive dicta confraternitas, pro tutiori et faciliori gubernio et praemissorum exequutione, in suum et dictarum mulierum et domus protectorem elegit, et dictus praedecessor deputavit bonae memoriae Rodulphum tituli Sanctae Mariae in Transtyberim presbyterum cardinalem de Carpo nuncupatum.

Et postea erectum ibidem fuit monasterium pro recipiendis quae ex praedictis mulieribus, moniales esse volebant.

§ 2. Necnon similis memoriae Raynutius tituli S. Angeli, presbyter cardinalis Ravennatensis nuncupatus, et maior poenitentiarius, comperto quod multae ex dictis mulieribus locum in aliis monasteriis commode non reperiebant, ubi moniales fieri voluissent, habita fideli informatione a confratribus dictae confraternitatis, illorumque supplicationibus inclinatus, auctoritate apostolica et de mandato

eiusdem praedecessoris, partem dictae domus in monasterium monialium, sub invocatione Sanctae Marthae, per protectorem et confratres praedictos electam, cum ecclesia, claustro, dormitorio et aliis necessariis, pro una abbatissa per eundem Rodulphum cardinalem et pro tempore existentem protectorem ipsius confraternitatis, perpetuo seu ad tempus, prout ipsi protectori videretur, eligenda, ac per caeteras moniales confirmanda, et aliis mulieribus ad dictam domum accessuris et Religionem ingressuris, sub certis modo et forma tunc latius expressis, perpetuo erexit et instituit, et abbatissam eligendi, et monialibus habitum exhibendi ac ad professionem recipiendi, eidem Rodulpho cardinali protectori per eumdem praedecessorem plena facultas concessa fuit. Necnon confraternitatem, domum et monasterium S. Marthae huiusmodi eorumque bona sub protectione Romani Pontificis et pro tempore existentis protectoris recepit, ac obedientiae, correctioni et visitationi illius vicarii generalis subiecta fore et esse decrevit et declaravit.

Iulius III iurisdictionem cognoscendi causas mulierum monialium et monast. praedictorum concessit.

§ 3. Et deinde piae memoriae Iulius Papa etiam III, pro maiori dictarum mulierum quiete, eidem Rodulpho presbytero cardinali et pro tempore existenti protectori, ac vice-protectori monasterii, domus et confraternitatis praedictae omnes et singulas causas, quaestiones et controversias, civiles et criminales ac mixtas, super dotibus, rebus et bonis quibuscumque mulierum, monialium et monasterii huiusmodi, ac illorum occasione, coram quibusvis iudicibus, tam ecclesiasticis quam saecularibus, dictae Urbis quomodolibet motas et movendas, tam active quam passive, cum omnibus et singulis earum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, praevia opportuna avocatione, per se vel alium ab eo et pro tempore existente protectore deputandum, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, audiendi, cognoscendi, decidendi et fine debito terminandi, ac quicquid decrevisset debitae executioni mandandi ac demandari faciendi; ac indemnitati partium consulendi, in causis ipsis ac omnibus negociis, domum ac moniales et confraternitatem huiusmodi pro tempore concernentibus, etiam nullo penitus iuris ordine seu Camerae Apostolicae stylo vel consuetudine servatis, sed sola facti veritate inspecta, de bono et aequo, quandocumque ei visum foret, de facto, manu regia, velo levato et alias pro eius arbitrio procedendi et iudicandi; necnon excommunicationes et alias censuras et poenas desuper promulgandi et relaxandi, et ab eis absolvendi, et brachium saeculare invocandi; et contra quascumque personas, quacumque auctoritate et dignitate fungentes, et moniales, et mulieres ipsas contra voluntatem dicti Rodulphi cardinalis et pro tempore existentis protectoris seu vice-protectoris alibi quam coram eo seu eius deputato, quomodolibet molestari; et denique omnia et singula in praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna, etiam unica sententia, ita quod ab ea, et aliis praemissis nullo unquam tempore appellare liceret, etiam per viam mandati executivi, faciendi, gerendi et exequendi in omnibus et per omnia, ac si tres sententiae conformes desuper latae essent, sublata quacumque appellandi et de nullitate dicendi facultate, plenam liberam et omnimodam facultatem concessit; dictasque causas, ut praefertur, audiendi, cognoscendi et decidendi eidem Rodulpho cardinali et pro tempore existenti protectori et vice-protectori seu ab eis deputando in omnibus et per omnia commisit. Decernens pro-

Facultatem quoque summarie et simpliciter procedendi.

Appellatione remota.

1 Legi forsitan debet *procedendi* (R. T.).

cessus et sententias sic ferendas nullatenus impugnari seu revocari, nisi motu proprio, et ipso protectore semper vocato et audito, ac eo consentiente, impediri non posse. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et deffiniri; ac irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decrevit.

Gregorius XIII iussit in dicto monasterio non amplius recipi mulieres corruptas, sed virgines tantum ex causa hic expressa.

§ 4. Demum recolendae memoriae Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, cum accepisset quod huiusmodi mulieres corruptae, quae in moniales recipi solitae erant, admitti desierant, et earum loco virgines recipi consueverunt, quae tamen aliquando remissius ibi moniales fiebant, et subinde institutum hoc virgines recipiendi minuebatur, ne promiscue cum corruptis reciperentur, devotioni ac maiori augmento dicti monasterii consulens, accedentibus maxime supplicationibus abbatissae dicti monasterii ac illud gubernantium, statuit et decrevit quod ex tunc de caetero perpetuis futuris temporibus, aliae quam virgines et mulieres honestae vitae et famae in moniales dicti monasterii a quoquam, quavis auctoritate fungente et quocumque, etiam cardinalatus honore fulgente, admitti vel recipi non valerent, cum irritantis appositione decreti, prout in singulis dictorum Pauli III, Iulii etiam III ac Gregorii XIII, praedecessorum, et Raynutii cardinalis litteris desuper confectis plenius continetur.

Sed dubitatum fuit an protector et congregatio haberent totale regimen dicti monasterii, ob mutationem de qua supra.

§ 5. Cum autem, sicut nuper accepimus, quantum monasterium huiusmodi a primaevo illius statu in bonitate et observantia creverit, ad honorem omnipotentis Dei et dictae Urbis utilitatem, non sine vigilanti cura pro tempore existentis protectoris et congregationis praedictae, et quomodo in dies magis magisque hoc opus crescat, etiamsi a Rodulpho cardinali et aliis pro tempore existentibus protectoribus usitatum sciamus, in universum per se, et dictam congregationem huiusmodi et monasterium in spiritualibus et temporalibus regi et gubernari, statuta ad id necessaria et opportuna concedendi[1] mulieres ad monachandum et virgines ad educandum recipiendi, moniales praedictas examinandi, illisque habitum exibendi, ad professionem recipiendi, licentiasque ingrediendi dictum monasterium eisdem virginibus et quibus opus esset concedendi, per se vel alium ab eo deputatum, confessarios eligendi, et alia faciendi, gerendi et exercendi, quae sibi in praemissis omnibus et singulis facultatibus concessa reperiuntur, vel quae sibi bene visa forent, et quae Ordinarii locorum ex forma iuris et decretorum Concilii Tridentini facere soliti sunt, facultatem habere: tamen nonnulli nimium scrupulosi de praedictorum potestate, de aliquibus ab eis gestis vel gerendis dubitarunt et dubitant, quaerentes causam ex ipsismet facultatibus non admodum explicitis et alias:

Hic ideo Pontifex auctoritatem protectoris et congregationis confirmat.

§ 6. Nos, omnem in praemissis dubitandi materiam removere cupientes, ac dictarum litterarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, ac ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, concessiones ac litteras praedictas apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus.

Innovatque et iterum concedit et ampliat.

§ 7. Et quatenus opus sit, illas innovamus, et ad tollendum omne dubium, et alias ad omnem meliorem finem et effectum, decernimus et declaramus integrum et plenarium gubernium dicti monasterii et monialium spectare et pertinere ad protectorem pro tempore exi-

1 Cherub. *condendi* (R. T.).

stentem dicti monasterii; illique seu vice-protectori vel ab eis deputando licuisse et licere mulieres monacandas recipere, receptas probare, probatas examinare, examinatas in moniales admittere vel reiicere, admissis habitum exhibere et ad professiones admittere; puellas ad educationem recipere, receptas intromittere et retinere, retentas suis loco et tempore dimittere; ipsisque et aliis personis dictum monasterium ingredi volentibus, pro rebus ac negociis necessariis licentiam concedere; confessarios et alios ministros deputare, et demum omnia et singula circa gubernium et regimen dicti monasterii facere, gerere et exercere, quae in monasteriis monialium suarum dioecesum Ordinarii locorum, tam in vim iuris communis quam dicti concilii et approbatae consuetudinis, in dicta Urbe respective facere soliti sunt, consueverunt et possunt, reservata dilecto filio nostro Hieronymo tituli S. Susannae, presbytero cardinali Rusticucio nuncupato, et pro tempore existenti vicario nostro in dicta Urbe et eius districtu generali, dicti monasterii visitatione, et ita de caetero fieri et observari volumus et mandamus. Necnon protectorem et congregationem praedictos ad antiquum eorum statum et observantiam et facultatem, quatenus opus sit, restituimus et plenarie reintegramus, ac restitutos et reintegratos esse statuimus et ordinamus.

Clausulae praeservativae.

§ 8. Necnon praesentes litteras et in eis contenta quaecumque valida et efficacia fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari debere, nec de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio seu intentionis nostrae defectu, quovis quaesito colore, praetextu vel ingenio, notari vel impugnari, nec per nos vel Sedem Apostolicam ullo umquam tempore revocari, aut alias illis derogari posse; et quoties illa revocari aut alias illi derogari contigerit, toties in pristinum statum restitui, et de novo et etiam sub posteriori data per ipsos protectorem et congregationem eligenda concessa et stabilita esse.

Clausula sublata, etc.

§ 9. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; necnon irritum et inane decernimus si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 10. Non obstantibus praemissis et constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et statutis et consuetudinibus dicti monasterii, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis Romanae Curiae tribunalibus, curiis, magistratibus, iudicibus, praesertim dicto vicario et aliis quibusvis personis, sub quibusvis tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, formulis et decretis, etiam motu simili et consistorialiter concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XVIII iulii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 18 iulii 1591, pont. an. I.

XXXII.

Capituli Antverpiensis privilegia infirmat in iis, quae exemptionem a iurisdictione episcopi ordinarii concernunt [1].

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Gregorius Papa XIV,
ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Inter caetera, quae internis exoptamus affectibus, id unum est ut inter praelatos eorumque subditos charitatem concordia nutriat, et pacem charitatis firmet amaenitas.

Capitulo antiqua privilegia exemptionis a iurisdictione episcopi observanda esse,

§ 1. Alias siquidem, cum dilecti filii decanus et Capitulum ecclesiae Antverpiensis, ratione quorumdam privilegiorum in eorum favorem a felicis recordationis Alexandro VI, Leone X, Adriano etiam VI, praedecessoribus nostris, antequam dicta ecclesia, quae tunc collegiata et dioecesis Cameracensis erat, in cathedralem erecta extitisset, emanatorum seu approbatorum, ampliatorum seu innovatorum, non solum exemptionem a iurisdictione, visitatione, correctione et omnimoda superioritate moderni et pro tempore existentis episcopi Antverpiensis, seque immediate Sedi Apostolicae subiectos, verum etiam iurisdictionem in universum clerum Antverpiensem, tam in civilibus, matrimonialibus et criminalibus causis, quam in facultate a casibus episcopo reservatis absolvendi et concedendi litteras dimissoriales, necnon forsan pluribus aliis. Et modernus episcopus privilegia huiusmodi, si quae ipsi decanus et Capitulum haberent, ut praefertur, per erectionem praedictae ecclesiae in cathedralem, postmodum a piae memoriae Paulo Papa IV, etiam praedecessore nostro, factam, de medio sublata et abrogata fuisse praetenderent, causaeque et praetentiones et controversiae huiusmodi, de communi partium consensu venerabili fratri nostro episcopo Caiacensi, nostro et dictae Sedis in illis partibus nuntio, componendae, commissae fuissent; et ipse episcopus nuntius, iuribus ambarum partium huiusmodi per eum diligenter visis, acta desuper emanata et gesta ad recolendae memoriae Sixtum Papam V, similiter praedecessorem nostrum, et Sedem praedictam transmitti et perferri curasset; idemque Sixtus praedecessor negotium huiusmodi venerabilibus fratribus nostris S. R. E. super interpretatione Concilii Tridentini deputatis cardinalibus, audiendum et cognoscendum et fine debito terminandum commisisset; praedicti cardinales, visis diligenter iuribus praedictis, nec non advocatis et procuratoribus partium hinc inde sufficienter auditis, causaque mature et prout decebat diligenter accurateque discussa, et in utramque partem examinata, censuerunt pristina quondam collegiatae ecclesiae, quae postea, ut praefertur, in cathedralem Antverpiensem erecta est, privilegia Capitulo antedicto contra episcopi Antverpiensis iurisdictionem non amplius suffragari in iis quae concernunt iurisdictionem ipsius episcopi, et praesertim in casibus, in quibus iurisdictio ipsi episcopo a Concilio Tridentino tributa est. Et nihilominus praedicti decanus et Capitulum, praemissis non contenti, ad eumdem Sixtum praedecessorem et Sedem praedictam de novo recursum habentes, praedictum negotium de novo ipsis cardinalibus audiendum et examinandum committi obtinuerunt; cardinalesque praedicti in decisis remanentes, secundo pro episcopi Antverpiensis iurisdictione, ita, ut praefertur, censuerunt; ac tandem, ne aliqua decano et Capitulo antedictis ulterius litigandi remaneret occasio, iidem cardinales, tertio negotium praedictum reassumentes, unanimi consensu in eamdem, ut praefertur, devenerunt sententiam.

Episcopo vero sublata fuisse per erectionem in cathedralem contendentibus;

Causa primum commissa est nuncio apostolico;

Mox congregationi Concilii.

Quae censuit dicta privilegia non suffragari quoad exemptionem a iurisdictione Ordinarii.

Et sic iterum ac tertio fuit definitum.

Gregorius itaque imposito partibus silentio,

§ 2. Cum autem nos, aequitate pensata, iure ducamus providendum ut quae ipsi cardinales magna cum maturitate et studio tribus distinctis vicibus desuper censuerunt, debitae exequutione demandentur, totius litis ac differentiarum et prae-

tensionis huiusmodi statum, necnon causae et causarum merita, ac moderni episcopi et decani ac capituli praedictorum iura, nec non singulorum praedictorum privilegiorum eisdem decano, Capitulo et ecclesiae quomodolibet per praedictos Romanos Pontifices praedecessores nostros concessorum veriores, etiam totos, tenores praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, causam et causas seu differentias et praetensiones praedictas universas, super praemissis latius deductas, tam coram praedicto episcopo Caiacensi et cardinalibus praedictis, quam aliis quibuscumque iudicibus, ordinariis ac delegatis, in Romana Curia et extra eam et ubilibet pendentes, in quibuscumque statu et terminis reperiantur, harum serie ad nos avocantes, litemque et lites huiusmodi penitus extinguentes, perpetuumque super his decano, Capitulo et illius singularibus personis et canonicis et aliis collitigantibus praedictis silentium imponentes, ac eis super praedictis os claudentes, de consilio eorumdem cardinalium, quibus et nos huiusmodi negotium videndum et nobis referendum commisimus, tenore praesentium, dicimus et declaramus: pristina quondam collegiatae ecclesiae, quae postea, ut praefertur, in cathedralem Antverpiensem erecta est, privilegia Capitulo antedicto contra episcopi Antverpiensis iurisdictionem non amplius suffragari in iis quae concernunt iurisdictionem ipsius episcopi, et praesertim in casibus, in quibus iurisdictio ipsi episcopo a Concilio Tridentino tributa est; illaque revocata, cassata, irrita et annullata decernimus.

Dicta privilegia subsistant in iis quae concernunt exemptionem a iurisdictione Ordinarii.

§ 3. Mandantes eisdem decano et Capitulo quatenus dicto episcopo, tamquam patri et pastori animarum suarum, humiliter intendentes ac exhibentes sibi obedientiam et reverentiam debitas, eius salubria monita et mandata suscipiant humiliter, et efficaciter adimplere curent; alioquin sententiam, quam rite tulerit in contumaces, ratam habebimus, et faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Praecipit Capitulo ut episcopi sui mandata exequatur.

§ 4. Sicque in praemissis et supradictis omnibus et singulis ab omnibus censeri, ac ita et non aliter per praedictos et quoscumque alios iudices, etiam causarum palatii apostolici auditores, et S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque quicquid, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Sicque ubdibet definiri mandat.

§ 5. Et nihilominus venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Mechliniensi, et Boscoducensi ac Gandavensi episcopis per praesentes praecipimus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte moderni et pro tempore existentis episcopi Antverpiensis praedicti fuerint requisiti, solemniter publicantes, eique efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra a decano et Capitulo praedictis et omnibus aliis, quos eaedem litterae et in eis contenta quomodolibet concernunt et concernent in futurum, inviolabiliter, perpetuo et firmiter observari; non permittentes modernum et pro tempore existentem Antverpiensem episcopum desuper per decanum et Capitulum praedictos seu aliquem ex illis quomodolibet indebite molestari. Contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; nec non legitimis super his habendis, servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam

Exequutores huiusce constitutionis deputat.

iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contraria omnia tollit.

§ 6. Non obstantibus litis pendentiis, et Alexandri, Adriani et Leonis praedecessorum nostrorum privilegiis desuper emanatis, quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio et quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, insererentur, praesentibus pro expressis habentes, auctoritate et tenore praedictis, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si decano, Capitulo et aliis personis ecclesiae huiusmodi vel quibus aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Fidem transumptis addit.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transumptis, etc.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XX iulii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 20 iulii 1591, pont. an. I.

XXXIII.

Confraternitas Sanctissimae Resurrectionis in ecclesia S. Iacobi nationis Hispanorum de Urbe erigitur in archiconfraternitatem et caput omnium confraternitatum in regnis et dominiis regis catholici existentium, cum facultate aggregandi et communicandi[1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Praeclara pietatis et misericordiae opera, quae dilecti filii confratres confraternitatis Sanctissimae Resurrectionis in ecclesia Sancti Iacobi nationis Hispanorum de Urbe quotidie exercent, nos inducunt ut eamdem confraternitatem, quae aliis eiusdem nationis confraternitatibus praelucet, nomine praelationis decoremus, ac favoribus et gratiis prosequamur opportunis.

Hanc confraternitatem erigit in archiconfraternitatem.

§ 1. Itaque, supplicationibus dictorum confratrum hac in parte inclinati, confraternitatem Sanctissimae Resurrectionis praedictam in archiconfraternitatem et caput omnium confraternitatum sub eadem invocatione in quibuslibet regnis et dominiis catholicae maiestati subiectis constitutarum, erectarum et erigendarum eidem archiconfraternitati pro tempore aggregandarum, apostolica auctoritate, tenore praesentium, erigimus et instituimus, illamque nomine et titulo archiconfraternitatis decoramus.

Facultatem tribuit alias confraternitates aggregandi in dominiis regi catholico subiectis.

§ 2. Nec non illius confratribus pro tempore existentibus alias confraternitates sub eadem invocatione tantum per universa regna et dominia praedicta eidem archiconfraternitati aggregandi, ac omnes et singulas indulgentias et peccatorum remissiones et alias quascumque gratias spirituales, eidem archiconfraternitati per nos et alios Romanos Pontifices praedecessores nostros quomodolibet concessas et in futurum concedendas, dictis confraternitatibus pro tempore aggregandis communicandi; ita quod confraternitates huic aggregatae iis omnibus et singulis privilegiis, facultatibus, immunitatibus, indulgentiis, peccatorum remissionibus, indultis et aliis gratiis, tam spiritualibus quam temporalibus, utantur, fruantur, potiantur et gaudeant, ac uti, frui, potiri et gaudere possint, quibus

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

ipsa archiconfraternitas utetur, fruetur, potietur et gaudebit, licentiam et facultatem per praesentes concedimus.

Capellae SS. Resurrectionis in ecclesia S. Iacobi de Urbe nonnullas attribuit indulgentias pro triduo Paschalis.

§ 3. Et ut capella eiusdem Sanctissimae Resurrectionis sita in dicta ecclesia S. Iacobi nationis Hispanorum de Urbe in debita veneratione habeatur, et a christifidelibus congrue visitetur, ipsique christifideles eo libentius devotionis causa ad illam confluant, quo ex hoc dono caelestis gratiae conspexerint se uberius esse refectos, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus dictae archiconfraternitatis ac duobus ipsius archiconfraternitatis capellanis pro tempore vere poenitentibus et confessis ac sacra Communione refectis, qui in festo Paschatis Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi capellam huiusmodi a primis vesperis et per totum triduum dictum festum immediate sequens devote visitaverint; quique etiam vere poenitentes et confessi ac Sacra Communione refecti bis in anno orationi quadraginta horarum in ipsa ecclesia vel oratorio construendo devote interfuerint, per unius saltem horae spatium, et ibi pias ad Deum preces pro S. R. E. exaltatione et fidei catholicae defensione, ac dicti Philippi et pro tempore existentis catholici regis salute et alias, prout unicuique suggeret devotio, effuderint; nec non eisdem confratribus utriusque sexus, in eorum mortis articulo constitutis, si pariter vere poenitentes et confessi sacraque communione refecti, vel saltem vere contrito corde nomen Iesu ore vel corde pie invocaverint, plenariam omnium et singulorum peccatorum suorum indulgentiam et remissionem, auctoritate et tenore praemissis, elargimur.

Eidem Capellae attribuit indulgentias stationum pro confratribus.

§ 4. Praeterea ipsis confratribus dictae archiconfraternitatis, qui legitime non impediti, capellam praedictam seu oratorium pro tempore extruendum, diebus stationum Urbis visitaverint et, ut praefertur, oraverint, eas omnes indulgentias et peccatorum remissiones, quas consequerentur si ecclesias ipsas stationum Urbis tunc devote visitarent, eis concedimus et communicamus.

Alia concedit confratribus privilegia.

§ 5. Ad haec ipsis confratribus, ut bis in vita et in articulo mortis aliquem presbyterum saecularem vel cuiusvis ordinis regularem ex approbatis eligere valeant, qui possint illos a casibus etiam dictae Sedi Apostolicae reservatis absolvere, ac vota quaecumque (ultra marinis limina beatorum Petri et Pauli apostolorum de dicta Urbe, ac S. Iacobi Compostellae, et Sanctae Mariae de Laureto ecclesias visitandi, religionisque et castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare; nec non ipsis confratribus ubicumque decedentibus, ut possint tempore interdicti sepelliri in loco sacro, sine pompa tamen funerali, dummodo non dederint causam interdicto.

Derogat contrariis.

§ 6. Non obstantibus nostra de non concedendis indulgentiis ad instar, ac aliis quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptorum fidei.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis et manu alicuius notarii publici subscriptis, ac sigillo dictae archiconfraternitatis munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die xx iulii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 20 iulii 1591, pont. an. 1.

XXXIV.

Statutum ut in hospitali regio Burgensi iuxta constitutionem Pii V, iis tredecim saecularibus, qui Freyles *nuncupantur, non per diaconum aut subdiaconum, sed tantum per acolythos, pax in missis conventualibus deferatur* [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Proœmium. Decet quoslibet ecclesiasticos ministros in sacris constitutos, tamquam eos, qui soli Deo et Eius servitio se in Ecclesia sua dicarunt, sic suas functiones et munera ecclesiastica obire, ut nihil, quod statui et dignitati illorum repugnet, servitiumque altaris vel impediat vel interrumpat, faciant, ne alioquin Creatori et creaturis servire et ministrare videantur: ob idque Romanus Pontifex, cui universalis Ecclesiae et in ea ministrantium personarum cura ex alto commissa est, ne contrarium fiat, prohibet, et quae iam alias provide a praedecessoribus suis facta fuerunt, libenter approbat et observari mandat, prout conspicit in Domino salubriter expedire.

Freyles praetendebant pacem per diaconum vel subdiaconum ad se deferri.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, in hospitali regio prope et extra muros Burgenses, ultra septem perpetuos capellanos inibi constitutos, qui ecclesiae dicti hospitalis, in qua proprium chorum habent, divina officia celebrando et sacramenta ecclesiastica administrando interveniunt, adsint etiam tresdecim saeculares *Freyles* nuncupati, qui seu forsan eorum aliqui presbyteri existunt, habitum saecularem et in eo insignia, videlicet crucem per milites militiae de Calatrava gestari solitum, deferentes, bona dicti hospitalis administrantes, qui etiam in dicta ecclesia proprias et in ordine positas sedes habent, in quibus, dum divinis officiis interveniunt, sedere solent; ipsique *Freyles* praetendant in missis conventualibus et forsan aliis, quae in dicto hospitali pro tempore celebrantur, diaconum vel subdiaconum teneri ad eos pacem deferre:

Constitutiones Pii V hac super re servari mandat Gregorius.

§ 2. Nos, attendentes inconveniens, quin potius indignum esse, ut diaconus sive subdiaconus altare, pro huiusmodi praestando ministerio, relinquat; cumque felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, quadam sua perpetuo valitura constitutione, sub datum pridie idus iulii, pontificatus sui anno quinto, edita, ut unus et idem modus in psallendo in Dei Ecclesia haberetur, novum breviarium, cuius formam et caeremonias ab omnibus observari debere voluit, imprimi et publicari mandaverit, et deinde per aliam praedictam reformatoriam constitutionem, sub datum die XVII decembris, eodem anno editam, ne in partibus Hispaniarum diaconus vel subdiaconus pacem choro deferat, prohibuerit, sed quod solum quidam acceolytus id munus praestet, voluerit; et, ut similiter accepimus, per constitutiones synodales Burgenses mandetur non dari pacem saecularibus cum patena, sed cum alia imagine, qua pacis osculum dari solet; volentesque propterea ulteriori dictorum tresdecim saecularium super hoc praetensioni viam pleeludere, et alias in praemissis per nostrae declarationis et mandati remedium opportune providere; dictorum capellanorum supplicationibus inclinati, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus et mandamus volumusque et statuimus ac ordinamus, primodictam Pii V constitutionem in omnibus, in quibus illa per aliam ipsius reformatoriam constitutionem reformata non existit, in reliquis vero in quibus fuit reformata, ipsam posteriorem constitutionem, prioris reformatoriam, in omnibus et per omnia observari.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Clausula sublata.

§ 3. Sicque et non aliter per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

Exequutores horum mandati designat.

§ 4. Mandantes nihilominus venerabili Fratri archiepiscopo Burgensi nunc et pro tempore existenti, ac dilectis filiis illius officialibus et ministris omnibus aliis, cuiuscumque status, ordinis et conditionis sint vel fuerint, iudicibus et personis, quoties pro parte dictorum capellanorum seu cuiuscumque illorum requisiti fuerint, praemissa, omnibus iuris et facti remediis, etiam sub censuris et poenis, arbitrio ipsorum imponendis et moderandis, ab omnibus inviolabiter observari faciant; non permittentes eosdem capellanos seu quemlibet illorum desuper ab aliquo quomodolibet molestari vel impediri.

Derogat contrariis.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non consuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac omnibus illis, quae in utraque constitutione concessa sunt non obstare, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXIII iulii MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 23 iulii 1591, pont. an. I.

XXXV.

Revalidatio actorum per regem catholicum Portugalliae et Algarbiorum gestorum contra vel praeter formam statutorum et stabilimentorum militiarum Iesu Christi, Sancti Iacobi et de Avis tanquam earumdem militiarum administratorem [1].

Charissimo in Christo filio nostro Philippo Portugalliae et Algarbiorum regi catholico, militiarum Iesu Christi, Sancti Iacobi et de Avis in regno Portugalliae institutarum perpetuo administratori apostolica auctoritate deputato

Gregorius Papa XIV.

Charissime in Christo fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

Sebastianus, Henricus et Philippus reges nonnulla fecerant bona fide contra vel praeter formam constitutionum huiusmodi militiarum.

§ 1. Maiestatis tuae nomine nobis expositum fuit quod, cum alias felicis recordationis Sixto V, praedecessori nostro, exponi fecisses quod postquam alias clarae memoriae Sebastianus Portugalliae et Algarbiorum rex militiarum Iesu Christi, Sancti Iacobi et de Avis in regno Portugalliae institutarum administrator apostolica auctoritate deputatus, quaedam statuta, ordinationes et stabilimenta ad earumdem militiarum gubernium et prosperam directionem condidisset, quae postmodum felicis recordationis Pius V et Gregorius XIII, praedecessores nostri, tunc sui, apostolica auctoritate confirmarunt et approbarunt, concedentes eidem Sebastiano regi et illius successoribus dictarum militiarum administratoribus, ut, pro eorumdem statutorum executione et stabilimento, quaecumque alia pro temporum, locorum et personarum conditione et qualitate, sive in universum sive in specie, convenire viderentur, statuere, noxia vel inutilia emendare, dubia quaecumque ex praedictis forte oritura declarare, caeteraque omnia facere et exequi libere et licite valerent, quae ad ipsarum militiarum prosperitatem, incrementum et conservationem necessaria forent et quomodolibet opportuna, prout in diversis eorumdem praedecessorum litteris plenius continebatur; idem Seba-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

stianus rex ac similis memoriae Henricus in praedictis regnis immediatus successor, considerantes nonnulla ex praedictis statutis, ordinationibus et stabilimentis confirmatis et approbatis nullo modo aut cum difficultate observari et retineri posse, sive ut ea observarentur et retinerentur nullo modo convenire, tam Sebastianus quam Henricus reges praedicti, quampluribus personis, tam in dictis regnis quam extra illa, earumdem militiarum habitus, et nonnullis commendas, et aliis etiam super earumdem commendarum fructibus, redditibus et proventibus pensiones exhibuissent, dedissent et assignassent, aliosque actus et gesta, forma dictorum statutorum, forsan iuratorum, non servata, et contra illa etiam, absque eo quod in huiusmodi habituum exhibitionibus, commendarum provisionibus et pensionum assignationibus, aliisque gestis ullam facerent mentionem, quod vigore dictarum facultatum sibi per praedictos pontifices concessarum, et contra formam dictorum statutorum confirmatorum operabantur, et absque illorum sufficienti derogatione. Et postmodum tu, qui praedictis regibus in dictis regnis successor extiteras, de dictis statutis, ordinationibus et stabilimentis ac eorum confirmationibus et approbationibus non plene informatus, praedictorum regum vestigiis inhaerendo, illorumque usus et consuetudines in hac parte sequendo, plures quoque dictarum militiarum habitus, commendas et pensiones quamplurimis personis exhibuisses, contulisses et assignasses, aliosque actus et gesta fecisses similiter contra ac praeter formam dictorum statutorum, forsan iuratorum, absque illorum plena derogatione; nullaque praemissa mentione, esse tuae intentionis, vigore praedictarum facultatum, eadem facere et operari; ac propterea admodum dubitares de validitate dictorum actuum, tam a Sebastiano et Henrico regibus quam a te gestorum, illaque minus firma et valida fuisse et extitisse ex eo quod in praedictis statutis, forsan iuratis et confirmatis, adest decretum irritans et annullans omnia et quaecumque contra illorum formam gesta et attentata. Et ideo, sicut eadem expositio subiungebat, si praedicta omnia suum plenum et omnimodum non sortirentur effectum, maximae exinde orirentur difficultates in multorum nobilium et personarum principalium praeiudicium, immo et pro conciliandis tibi animis dictorum nobilium, illisque et aliis, quibus huiusmodi gratiae factae fuerunt, in officio continendis, plurimum expediret, praedicta omnia adimplere et substinere; eidem Sixto praedecessori humiliter supplicari fecisti ut tam Sebastiani et Henrici, regum praedictorum, quam tuae et personarum interesse habentium conscientiae tranquillitati consulere, aliaque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaretur.

Acta Sebastiani et Henrici regum describuntur.

§ 2. Idemque praedecessor, tuis supplicationibus in ea parte inclinatus, veros militiarum praedictarum institutionum, illarumque constitutionum, statutorum et definitionum necnon quarumcumque aliarum desuper confectarum litterarum tenores pro expressis habens, supradicta omnia, tam per dictos Sebastianum et Henricum reges, quam a te circa praemissa contra aut praeter dictarum militiarum statuta, ordinationes, definitiones, stabilimenta, usus, consuetudines et naturas facta, gesta et exequuta, apostolica auctoritate, per suas litteras in simili forma brevis confirmavit et approbavit, et quatenus opus esset, validavit, omnesque et singulos tam iuris quam facti et solemnitatum ac non servatae formae defectus, si qui intervenerant in iisdem, supplevit, illaque omnia et singula firma

Ea omnia validaverat Sixtus Papa V.

et valida fore et esse, suisque viribus subsistere, ac ita ab omnibus quacumqua auctoritate fungentibus censeri deberi decrevit, et alias, prout in dictis litteris plenius continetur.

Post Sixti validationem non dissimilia fecit Philippus eodem modo.

§ 3. Post quarum quidem litterarum concessionem, licet tu praefata statuta, constitutiones et stabilimenta emendare, immutare ac alia de novo (quae praesenti tempori consentanea et earumdem militiarum administrationi et prosperae directioni magis accommodata et convenientia viderentur) condere et statuare, prout sibi per eumdem Sixtum praedecessorem concessum fuerat, summopere desiderares; imo iam in ea re deputatis nonnullis doctis, et de dictarum militiarum statu peritis et instructis viris, de eorum consilio, non parum progressus fueris; quia tamen dum praedicta statuta emendantur, conduntur et reformantur, tu circa dictarum militiarum gubernium et administrationam praefatis et aliis difficultatibus circumventus, post praedictam Sixti praedecessoris confirmationem et approbationam, nonnullis personis dictarum militiarum habitus et aliis atiam commendas, seu super earumdem commendarum fructibus pensiones concessisti, contulisti et assignasti, aliosque actus et gesta fecisti contra seu praeter formam dictorum statutorum, confirmatorum forsan et iuratorum, quae omnia si cassarentur et irritarentur, maximae inde orirentur difficultates, et personis, quae praefatas gratias obtinuerunt, plurima damna at incommoda irrogarentur, nobis humiliter supplicari fecisti, nt super praemissis de benignitate apostolica providere dignaremur:

Validat illa Gregorius.

§ 4. Nos, qui iustis tuis petitionibus, quantum cum Deo possumus, paterno cupimus respondere affectu, praedictae constitutionis seu approbationis Sixti V praedecessoris, verosque militiarum praedictarum institutionum illarumqua constitutionum, statutorum et definitionum, nec non quarumcumque apostolicarum vel aliarum desupar confectarum litterarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, teque a quibusvis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis ac forsan periurii reatu propterea incursis, absolventes, tuis huiusmodi supplicationibus inclinati, supradicta omnia a te circa praemissa contra aut praeter dictarum militiarum statuta, ordinationes, definitiones, stabilimanta, usus, consuctudines et naturas facta, gesta, et exequuta, apostolica auctoritate, tenore praesentium confirmamus et approbamus, et quatenus opus sit, validamus, omnesque et singulos tam iuris quam facti, et solemnitatum, ac non servatae formae defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus, illaqua omnia et singula firma et valida fore et esse suisque viribus subsistere; ac ita ab omnibus, quacumque auctoritate fungentibus, censeri debera decernimus.

Obstantibus derogat.

§ 5. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac earumdem militiarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, privilegiis quoque, indultis ac litteris apostolicis eisdem militiis, illarumque militibus fratribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis in genera, vel in specie, etiam motu proprio et consistorialiter ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis illorumqna totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi,

ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXIX augusti MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 29 augusti 1591, pont. an. I.

Sequitur facultas eidem Philippo regi statuta dictarum militiarum corrigendi, novaque addendi.

Charissimo in Christo filio nostro Philippo Portugalliae et Algarbiorum regi catholico, militiarum Iesu Christi, Sancti Iacobi et de Avis in regno Portugalliae institutarum perpetuo administratori apostolica auctoritate deputato

Gregorius Papa XIV.

Charissime in Christo fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

Causae concedendae facultatis.

§ 1. Maiestatis tuae nomine nobis fuit expositum quod, licet clarae memoriae Sebastianus Portugalliae et Algarbiorum rex militiarum Iesu Christi, Sancti Iacobi et de Avis in regno Portugalliae institutarum perpetuus administrator apostolica auctoritate deputatus, nonnulla statuta, ordinationes et stabilimenta, quae tunc felici earumdem militiarum regimini et administrationi utilia videbantur, condiderit, illaque per felicis recordationis Pium V et Gregorium XIII, praedecessores nostros, confirmari curaverit, prout per ipsos predecessores certis modo et forma tunc expressis confirmata fuerunt; tamen temporum varietas et dictorum regnorum mutationes et praesens status plane ostendit, quod etiam iam a dicti Sebastiani regis conditoris temporibus manifeste compertum est, quamplura ex praedictis statutis, ordinationibus, stabilimentis ac usibus et naturis dictarum militiarum, aut nullo modo aut difficile admodum observari posse, nec ut observentur expedire; immo pro dictarum militiarum regimine et felici progressu plurimum expedire, nonnulla ex iis cassare et annullare, alia etiam immutare et emendare, et multa de novo condere, statuere, et ordinare, ideo nobis humiliter supplicari fecisti, ut earumdem militiarum statui in praemissis opportune consulere de benignitate apostolica dignaremur.

Facultas de qua in rubrica.

§ 2. Nos igitur, qui iustis votis tuis, iisque praesertim, quae Religionis cultum, ac militiarum regularium prosperum regimen et augmentum respicere dignoscuntur, libenter annuimus, constitutionum, statutorum et definitionum earumdem, ac litterarum confirmatoriarum a dictis predecessoribus emanatarum tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, maiestati tuae, ut cum consilio nonnullorum antianorum dictarum militiarum, et aliarum etiam personarum eorum Ordinem minime professarum, ad id per te eligendarum, statuta, consuetudines, regulas, definitiones, stabilimenta et ordinationes dictarum militiarum, etiamsi apostolica auctoritate, ut praefertur, vel alias confirmata et approbata fuerint, pro praesentis temporis necessitate et qualitate, mutare, reducere, declarare, cassare et annullare, ac in melius reformare et alias definitiones, ordinationes et statuta militiarum praedictarum, ac illarum personarum, rerum et bonorum regimen, administrationem et gubernium concernentia condere, statuere et ordinare libere et licite valeas; quae etiam statuta et ordinationes, sic, ut praemittitur condita, ordinata et stabilita, postquam tamen per nos et Sedem Apostolicam con-

firmata fuerint, eisdem militiis utile et commodum visum fuerit in toto vel in parte executioni demandare, eaque ab omnibus earumdem militiarum militibus et aliis personis, ad quas pertinet, quarumque interest, aut intererit circa earumdem militiarum praeceptorias, collegia, ecclesias, domos, res et bona observari faciendi, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem concedimus et impartimur.

Clausulae pro huiusce constitutionis firmitate.

§ 3. Et sic per quoscumque iudices et commissarios quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere, et quidquid secus a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

Clausulae derogatoriae.

§ 4. Non obstantibus praemissis et litteris dictorum praedecessorum, nec non constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac aliis earumdem militiarum statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, stabilimentis, usibus et naturis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem militiis, illarumque administratoribus, fratribus, militibus et personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, ac etiam motu proprio et consistorialiter ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXIX augusti MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 29 augusti 1591, pont. an. I.

XXXVI.

Declarat constitutionem Pii Papae V quoad contractus quorumcumque censuum inter quascumque personas trium statuum regni Navarrae initos ab anno Domini MDLXXX, *vigorem in eodem regno Navarrae habere incepisse, ac ex eodem anno solummodo personas praedictas comprehendisse; quo vero ad contractus censuum ante dictum annum* MDLXXX *in eodem regno impositorum factos, iuris veteris et constitutionum aliorum Pontificum dispositionem attendendam esse* [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Ad nos in supremo Beati Petri solio, divina disponente clementia constitutos pertinet et spectat quascumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum constitutiones, ex quibus aliqua dubia in quavis orbis regione suborta fuisse novimus, prout rei et loci dispositio postulat, atque necessitas exposcit interpretari seu moderari, aliasque opportunas desuper declarationes facere, ut sublatis per eas exinde quibusvis ambiguae dubitationis disputationibus, eorumdem praedecessorum constitutiones per eos, quos concernunt, cum tranquilla Dei pace, iuxta conditorum mentes, observari possint.

Pii V constitutio in statibus Navarrae recepta fuit.

§ 1. Cum itaque nuper pro parte dilectorum filiorum sindicorum officialium deputatorum de regimine et gubernio trium statuum aliarumque personarum,

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

incolarum et habitatorum regni Navarrae nobis fuerit expositum quod, licet constitutio felicis recordationis Pii Papae V, praedecessoris nostri, super forma creandi census de mense ianuarii MDXLIX, pontificatus sui anno IV, edita et in alma Urbe publicata, in regno Navarrae per plures annos usu recepta non fuisset; nihilominus ipsi postmodum in generalibus comitiis, de anno Domini MDLXXX, super rebus et negotiis concernentibus commune gubernium istius regni tentis eiusdem Pii PP. V praedecessoris constitutionem praedictam, et illius in omnibus observantiam solemniter in dicto regno, quoad omnes et singulas illius personas, vel in eo quomodolibet moram trahentes, usu illam receperunt.

Hinc diversa litigia profecta sunt.

§ 2. Sed cum postmodum inter varios ex habitatoribus dicti regni super invaliditate contractuum, impositionum, censuum (a die publicationis dictae constitutionis in alma Urbe, ut supra factae) infrascriptorum, et super aliis rebus in dictis contractibus contentis diversa litigia contentiosa aliaque gravissima inconventia in manifestum damnum eorum, qui bona fide ad praedictos contractus devenerunt, suborta fuerint, et nisi aliquo opportuno adhibito remedio occurratur, longe graviora in futurum suboriri formidetur, nobis humiliter propterea supplicari fecerunt, ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Gregorius declarat prout in rubrica.

§ 3. Nos igitur, qui pro muneris officii ex alto nobis commissi debito quascumque dissentiendi occasiones e medio tollere, ac singularum particularium unius integri regni personarum spirituali quieti, quoad in Domino possumus, paternali affectu consulere tenemur, omnes lites et controversias super praemissis ortas penitus extinguentes, ac singulas personas, quavis auctoritate fungentes a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatae existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutas fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, de consilio etiam et assensu venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. cardinalium super rebus dubiis circa decreta Concilii Tridentini seu alias provenientia specialiter a nobis deputatorum, ad quos huiusmodi negotium remisimus, tenore praesentium, hac nostra perpetuo valitura constitutione, apostolica auctoritate sancimus, volumus et decernimus ac etiam declaramus eiusdem Pii Papae V praedecessoris constitutionem, quoad contractus quorumcumque censuum inter quascumque personas trium statuum dicti regni Navarrae initos, ab anno Domini MDLXXX praedicto tantum vigorem in eodem regno Navarrae habere incaepisse, ac ex eodem anno solummodo personas praedictas comprehendisse; quo vero ad contractus censuum ante dictum annum MDLXXX in eodem regno Navarrae impositorum factos, iuris veteris et constitutionum aliorum Pontificum dispositionem attendendam esse et attendi.

Clausulae.

§ 4. Sicque per locorum Ordinarios et eorum officiales et quoscumque alios iudices et personas, quavis etiam apostolica auctoritate fungentes, sublata eis ac eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, diffiniendi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari, diffinire et interpretari debere; irritumque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, etiam decernimus.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus dicti Pii praedecessoris, quatenus obstet, aliisque apostolicis ac in provincialibus et synodalibus

conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXX augusti MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 30 augusti 1591, pont. an. I.

XXXVII.

Dispensatio Societatis Iesu recipiendi novitios, etiam non servata forma constitutionis a Sixto V desuper editae [1].

Gregorius Papa XIV, ad perpetuam rei memoriam.

Causae ob quas Soc. Iesu observare nequit constitut. Sixti V de novitiis recipiendis.

Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Claudius Aquaviva, Societatis Iesu praepositus generalis, quod cum in ipsa Societate iuxta illius institutum apostolica auctoritate confirmatum, nec conventus seu congregationes generales nisi ad praepositum generalem eligendum, et alias rarissime, et ex causis tantum magni momenti, neque provinciales, in quibus, iuxta felicis recordationis Sixti Papae V praedecessoris nostri, priorem de novitiis admittendis constitutionem, quae incipit *Cum de omnibus*, novitii ipsi admitti deberent, frequentius quam singulis trienniis cogantur: et dum hae coguntur, duodecim ad summum dies durare, in quibus non de novitiis admittendis, sed graviora alia, iuxta Societatis eiusdem constitutiones, tractari debent: ratio vero deputandi eos, qui novitios extra congregationes ipsas, iuxta posteriorem eiusdem praedessoris declarationem, admittere possint, primum quidem valde difficulter et incommode in praxim deduci possit, praesertim in regionibus aquilonaribus et ultramarinis, propter magnam collegiorum inter se distantiam, et saepissime etiam propter itinerum difficultates, bellaque et alia pericula: denique etiam in universum modus ille minus exactus sit eo modo, quem Societas ipsa sequitur; cum in illo duo vel tres deputati sufficiant, in hoc plures communiter interveniant: et postremo, cum ratio illa decernendi valde differat a modo quem Societatis constitutiones et apostolica diplomata in deliberationibus faciendis ac universa illius gubernatione praescribunt, iuxta quem modum, superior (auditis in rebus alicuius momenti consultoribus) decernit quod sibi ad maiorem Dei gloriam facere videtur. Admissio autem illa per deputatos, cum ad eorum suffragia non consultiva (ut sunt in Societate), sed decisiva fieri debeat, diversitatem non parvam in Societatem inducit.

Supplicatio praepositi pro habenda desuper provisione.

§ 1. Quare nobis humiliter supplicari fecit dictus Claudius, quatenus statui et indemnitati dictae Societatis consulentes, in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontificis dispensatio recipiendi novitios et cum eis dispensandi.

§ 2. Nos igitur, qui Societatem praedictam, propter eius in Ecclesia Dei uberes fructus, sinceris semper amplexi sumus affectibus; atque, ut uberiores in dies proferre valeat, integram et intactam illi suos novitios admittendi, et tam cum illis quam cum veteranis illegitimis dispensandi, facultatem servari cupimus: praedictum Claudium specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Societati praedi-

1 Haec Sixti V Const. legitur sub num. XVI supra, pag. 265. Et de hac Societate vide in Constit. XXXIII Pauli III *Regimini*, tom. VI, pag. 302.

etae ut ex nunc deineeps perpetuis futuris temporibus, tam in novitiis, etiam cuiusvis generis illegitimis, admittendis, quam in dispensationibus ad quaelibet officia, gradus et dignitates in Societate obtinenda, ipsis euinsvis generis illegitimis concedendis, formam et rationem omnimodam in illius apostolicis diplomatibus ae privilegiis quibusvis, neenon et in constitutionibus, decretis et regulis expressam, libere et lieite prosequi et retinere valeat, apostolica auctoritate decernimus, et quatenus opus sit, etiam de novo concedimus et indnlgemus, eamque perpetuo observari volumus et mandamus.

Derogatio contrariorum.

§ 3. Praedictis ae nostra nuper edita, quae incipit *Circumspecta*, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis non obstantibus quibuscumque.

Fides transumptorum.

§ 4. Volumus autem quod praesentium transumptis etiam impressis, manu dictae Societatis seeretarii aut notarii publiei subscriptis, ac personae alicuius in ecclesiastica dignitate constitutae, seu praepositi generalis pro tempore existentis eiusdem Societatis sigillo munitis, eadem prorsus fides, ubique locorum, in iudicio et extra illud, adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Mareum, sub annulo Piscatoris, die XXX augusti MDXCI, pontifieatus nostri anno I.

Dat. die 30 augusti 1591, pont. an. I.

XXXVIII.

Confirmatio gratiarum et privilegiorum monachorum Ordinis Cisterciensis, congregationis S. Bernardi in Italia regularis observantiae, et communicatio omnium indultorum aliis congregationibus dicti Ordinis concessorum et concedendorum [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romanus Pontifex religiosorum congregationibus, illorumque personis sub regulari reformatione Altissimo famulantibus a Sede Apostoliea concessa privilegia nedum confirmare et approbare, sed et alia aliorum Ordinum regularibus personis et locis concessa, ad eos quandoque extendere consuevit, prout eorumdem religiosorum vota exposcunt, et ipse conspieit in Domino salubriter expedire.

Petitio Congregationis S. Bernardi pro confirmatione gratiarum a Summis Pontificus ei concessarum, et pro communicatione indultorum aliarum congregationum ordinis Cisterciensis.

§ 1. Sane dilecti filii, praesidens, diffinitores, visitatores, abbates et priores congregationis S. Bernardi in Italia, Cisterciensis Ordinis, provineiarum Tusciae et Lombardiae, nobis nuper exponi fecerunt quod, cum alias per felieis recordationis Alexandrum VI, Iulium II, Gregorium XIII, Sixtum V, nonnullosque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros et seu Sedem praedietam, diversa privilegia, gratias et indulta, dicto Ordini Cisterciensi, ac eidem congregationi Saneti Bernardi, eiusque monasteriis, domibus et loeis, ae praesidenti, diffinitoribus, visitatoribus, abbatibus, prioribus et personis, generaliter et particulariter concessa et seu forsan confirmata, approbata et innovata fuerint, prout in litteris apostolicis desuper confectis plenius continetur. Cumque aliae sint eiusdem Ordinis Cisterciensis congregationes et monasteria in diversis mundi partibus consistentia, et omnia sint unius corporis membra et instituti, cupiunt praesidens, diffinitores, visitatores, abbates et priores praedicti privilegia gratias et indulta huiusmodi, pro illorum subsistentia firmiori, per nos confirmari et approbari, neenon alia ei-

[1] Istam Congregationem instituit Alexander VI in Constitut. x *Plantatus*, tom. V, pag. 372.

dem Cisterciensi Ordini eiusque singulis congregationibus, monasteriis, domibus et locis illorum, illarumque generalibus, abbatibus, praesidentibus, superioribus, capitulis, officialibus et personis concessa privilegia, facultates et indulta, ad dictam congregationem S. Bernardi in Italia, illiusque monasteria, domos et loca, ac praesidentem, diffinitores, visitatores, abbates, priores et personas et utrumque[1] eorum extendi, illaque eis communicari. Quare pro parte dictorum praesidentis, diffinitorum, visitatorum, abbatum et priorum nobis fuit humiliter supplicatum quatenus eorum desiderio annuere aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Confirmatio Pontificia gratiarum omnium a quibuscumque concessarum dictae congregationi S. Bernardi.

§ 2. Nos singulorum privilegiorum, gratiarum et indultorum ac desuper confectarum litterarum huiusmodi, tenores praesentibus pro expressis habentes, necnon praesidentem, diffinitores, visitatores, abbates et priores eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnia et singula cuiusvis generis privilegia, praerogativas, concessiones, facultates, exemptiones, libertates, conservatorias, immunitates, indulta ac indulgentias, etiam plenarias et peccatorum remissiones, ceterasque gratias spirituales et temporales, etiam per modum communicationis et extensionis, Ordini Cisterciensi et congregationi Sancti Bernardi huiusmodi, illorumque monasteriis, domibus, locis, rebus et bonis, ac abbati generali et praesidenti, diffinitoribus, visitatoribus, capitulis, abbatibus, prioribus, officialibus, ministris, monachis ac illius singularibus personis et cuilibet eorum, tam in genere quam in specie, et tam coniunctim quam divisim aut alias quomodolibet, tam per praedictos et quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros et seu Sedem eamdem, quam etiam imperatores, reges, archiepiscopos, episcopos et alios quoscumque, etiam ad quorumvis instantiam concessa, necnon desuper confectas litteras et scripturas quascumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti ac solemnitatum quarumcumque quomodolibet omissarum aliosque defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus.

Iterataque concessio earumdem gratiarum.

§ 3. Eaque omnia et singula in eis contenta et comprehensa, cum illorum extensionibus, communicationibus et ampliationibus, dicto Ordini et congregationi S. Bernardi in Italia singulisque eius monasteriis, domibus, locis, rebus et bonis, abbatique generali et praesidenti diffinitoribus, visitatoribus, abbatibus, prioribus, superioribus, praelatis, officialibus, ministris et personis, eorumque capitulis, etiam generalibus, et cuilibet eorum, auctoritate et tenore praedictis, etiam de novo, etiam motu proprio et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, perpetuo concedimus.

Communicatio quorumcumque indultorum Ordini Cisterciensi quomodolibet concessorum et concedendorum in quantum dictae congreg. S. Bernardi expediat, et Ordinationibus eius non sint contraria.

§ 4. Et insuper, omnia et singula privilegia, praerogativas, concessiones, iurisdictiones, antelationes, favores, facultates, declarationes, dispensationes, conservatorias, immunitates, exemptiones, libertates, praeeminentias et indulta, cuiusvis generis existentia; necnon indulgentias, etiam plenarias, et peccatorum remissiones, ceterasque gratias spirituales et temporales, tam eidem Cisterciensi

1 Legimus *unumquemque* (R. T.).

Ordini, eiusque capitulo et abbati, etiam generali, ac quibusvis illius, etiam quatuor primis abbatibus, scilicet Claraevallis, Morimundi, Pontiniaci et Firmitatis, quam etiam eiusdem Ordinis congregationibus in regnis Hispaniae, Portugalliae ac quibusvis aliis, eorumque et aliorum tam virorum quam mulierum monasteriis, domibus, ecclesiis, locis, rebus et bonis, necnon capitulis eorum, etiam generalibus, diffinitoribus, abbatibus et aliis quibusvis eorum superioribus, praelatis, officialibus, ministris, monachis, novitiis, fratribus et conversis ac personis quibuscumque, tam in Urbe quam in quibuscumque mundi partibus consistentibus, etiam illorum et illarum intuitu aut alias quomodolibet et sub quacumque forma et expressione verborum concessa et concedenda, ac quibus de iure, usu, consuetudine vel privilegio aut concessione apostolica, regia, imperiali, archiepiscopali, episcopali, in genere vel in specie, ac tam coniunctim quam divisim, etiam per viam communicationis et extensionis aut alias quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere quomodolibet possunt et poterunt in futurum, etiamsi talia sint vel fuerint quae specialem et individuam requirant mentionem, seu in praesentibus de verbo ad verbum insertionem et seu particularem concessionem ad praedictam congregationem S. Bernardi in Italia illiusque monasteria, domos, loca, res et bona, necnon praesidentem, diffinitores, visitatores et capitula, abbates, priores, officiales, ministros, monachos et singulares personas, ita quod dictae congregationis S. Bernardi monasteria, domus, loca, conventus et capitula, etiam generalia, praesidens, diffinitores, visitatores, abbates, priores, officiales, ministri, monachi, novitii, fratres, conversi, donati, oblati et aliae illius singulares personae, ac eorum res et bona, sub eorum cura et secundum eiusdem congregationis instituta nunc et pro tempore viventes et existentia, praemissis omnibus et singulis, aeque pariformiter et absque ulla penitus differentia, perinde ac si illis et eorum singulis principaliter et specialiter et expresse ac nominatim, et non ad instar, concessa fuissent (in quantum eidem congregationi expediat, eiusque gubernio, privilegiis, constitutionibus et diffinitionibus non adversentur), uti, frui, potiri et gaudere libere et licite possint et valeant, auctoritate et tenore praedictis, etiam perpetuo, extendimus; illaque omnia et singula praemissa eis et eorum cuilibet, eisdem auctoritate et tenore, similiter perpetuo communicamus et concedimus.

Clausula sublata, etc.

§ 5. Decernentes sic et non aliter per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam locorum Ordinarios ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, vice-legatos, Sedis Apostolicae nuncios et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere, irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingerit attentari.

Defensorum et executorum huius Bullae deputatio.

§ 6. Et nihilominus dilecto filio nostro ipsius congregationis S. Bernardi in Italia moderno et pro tempore existenti S. Romanae E. cardinali protectori, ac venerabili fratri episcopo Papiensi, necnon dilecto filio curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte praesidentis, diffinitorum, visitatorum, abbatum et priorum praedictorum aut alicuius eorum fuerint requisiti, so-

lemniter publicantes, eisque in praemissis efficaces defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra easdem praesentes litteras et in eis contenta quaecumque inviolabiliter observari ac plenum effectum sortiri, necnon praesidentem, diffinitores, visitatores, abbates, priores aliosque praedictos et eorum singulos omnibus praemissis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos et eorum quemlibet desuper contra praesentium tenorem, sub quovis praetextu, etiam subreptionis vel obreptionis, aut nullitatis vitio et etiam defectu intentionis nostrae per quoscumque quomodolibet molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quoslibet et rebelles etiam per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio omnium contrariorum.

§ 7. Non obstantibus nostra de non concedendis indulgentiis ad instar, ac piae memoriae Bonifacii Papae VIII etiam praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, aliisque apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, ac dictis S. Bernardi in Italia aliarumque congregationum dicti Ordinis praedictarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, declarationibus, inhibitionibus et decretis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, legatis, nunciis et Ordinariis ac congregationibus et Ordinibus praedictis, illorumque abbatibus, etiam generalibus, aliisque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam in illarum fundationibus et erectionibus obtentis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, per quoscumque Romanos Pontifices similiter praedecessores nostros ac nos Sedemque apostolicam praedictam, etiam motu simili et consistorialiter aut alias quomodolibet concessis, et etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa ac individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alio expressio habenda aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, etiam si in eis caveretur expresse quod illis nullatenus, aut nonnisi sub certis modo et forma derogari possit, illorum omnium et singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, ad effectum praemissorum derogamus, illisque ad plenum derogatum esse volumus et declaramus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter aut divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Fides danda transumptis huius bullae.

§ 8. Volumus autem quod earumdem praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius ex scribis praedictorum abbatum aut praelatorum aut notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius monasterii dictae congregationis S. Bernardi in Italia aut alterius personae in digni-

tatae ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra illud, ac ubique adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die VI septembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 6 septemb. 1591, pontif. an. I.

XXXIX.

Nonnulla statuuntur pro electis nobilibus et popularibus componentibus tertium statum hominum comitatus Venaissini, et baronibus et feudatariis efformantibus secundum statum dicti comitatus super solutione pretiorum capitalium et aliorum onerum.

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Motae lites inter secundum et tertium gradum super solutione onerum sublatae sunt primum brevi Gregorii XIII, ac deinde concordia inter partes inita.

§ 1. Cum sicut accepimus, pridem fuissent motae lites et quaestiones iudiciales inter dilectos filios electos nobiles et populares facientes tertium statum hominum comitatus nostri Venaissini ex una, et barones ac feudatarios facientes secundum statum praedicti comitatus, partibus ex altera, super eo quod dicti electi petebant ipsos barones et feudatarios cogi ad contribuendum in talleis, oneribus, collectis, subsidiis, indictionibus, quae contingebat oportuisse indici pro causa belli iamdiu supportati pro defensione totius patriae, et pro quibuscumque aliis causis concernentibus beneficium tam dicti secundi status quam aliorum, velut illorum de clero facientium primum statum, et dictorum nobilium et hominum praefati tertii status et communitatum eorumdem, super quibus fuisset primo loco emanatum breve felicis recordationis Gregorii Papae XIII, praedecessoris nostri, sub datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die IV iunii, anno Domini MDLXXXIII, continens ordinationem factam ad decidendam huiusmodi controversiam; et inde super exequutione dicti brevis praefatae hinc inde partes aut deputati ab illis processissent ad certam concordiam de anno praedicto, die undecima mensis augusti nota sumpta, cuius tenore conventione facta super pluribus capitulis dicti brevis, etiam fuisset conclusum.

At super nonnullis articulis petita fuit decisio a Sisto Papa V.

§ 2. Super quibusdam aliis capitulis, de quibus non potuissent convenire, rursus supplicarunt piae memoriae Sixto V, etiam praedecessori nostro, quatenus dignaretur dicta dubia adhuc indecisa pendentia decidere et terminare, a quo fuisset obtentum alterum secundum breve, sub datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVIII aprilis anni eiusdem Domini MDLXXXVI, confirmatorium praecedentis emanati ab eodem Gregorio praedecessore, et alias tenore in continenti; et inde super executione dictorum brevium implorata et prosequuta parte dicti tertii status, ipsi feudatarii in nonnullis capitulis fuissent opponentes et appellantes a sententia lata in civitate Carpentoratis, die XVII octobris anni eiusdem Domini MDLXXXVIII, per venerabilem fratrem nostrum Dominicum archiepiscopum Avenionensem, tunc temporis in illis partibus vice-legatum, necnon a certis aliis decretis, etiam in exequutione dictorum brevium promulgatis, et a nonnullis processuris factis, tam in exequutione dictorum brevium quam in ipsa concordia, nonnullae universitates locorum et oppidorum dicti comitatus subditorum dictis feudatariis reclamasse ad bonae memoriae Georgium tituli Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, presbyterum cardinalem de Armagniaco nuncupato, illa aetate in civitate Avenionis, et dicto comitatu collegam,

Deinde motae fuere aliae lites per feudatarios.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

tam ad habendam declarationem dictarum processurarum, quam ad fines contentos in petitionibus eorumdem, per quem praedictum Georgium cardinalem, auditis partibus, fuisset tandem processum ad sententiam desuper ab eo promulgatam, quam dicti feudatarii praetendebant impugnare, tam ex capite nullitatis quam iniquitatis, et cum praedictae lites nondum essent perfecte decisae, sed superessent adhuc dubia decidenda, deducta et latius declarata tam in processu quam verbotenus coram venerabili fratre nostro Dominico episcopo Bisignanensi, vice-legato legationis iam dictae civitatis, volentes dicti secundi et tertii statuum partes hinc inde litibus et differentiis huiusmodi finem imponere, anno Domini MDLXXXIX, et die XVII mensis novembris, in primis super solutione summae duodecim millium scutorum, ex tenore dictorum brevium ordinata fieri per dictos feudatarios hominibus tertii status huiusmodi, transegerint et convenerint, quod praefati feudatarii facientes secundum statum ipsius patriae, tenerentur et deberent liberare et reddere quietos et liberatos dictos homines tertii status a pensionibus annuis et perpetuis ac pretiis capitalibus illarum, ascendentibus in universo ad summam praedictam, iudicatis praedicto secundo statui, et ab eodem susceptis ad solvendum infra tres annos tunc proximos, et interim supportare et solvere dictas pensiones iam tunc decursas et decurrendas, una cum damnis, interesse et expensis ob non solutionem praemissorum passis et patiendis per dictos homines tertii status iuxta taxam et moderationem illorum damnorum, interesse et expensarum per eumdem vice-legatum fiendam; et de damnis, interesse et expensis iam decursis, tenerentur dicti damnum passi facere et proponere eorum petitiones infra tres menses proximos, pro tempore elapso, nisi dedissent eorum petitiones, essent exclusi; et pro praemissis adimplendis tenerentur dicti feudatarii secundi status facere collectam inter ipsos infra tres menses proximos pro dictis pensionibus decursis et decurrendis, et collectare tantum illos, qui non contradicebant solvere citra solventium praeiudicium, quoad iura quae praetendebant contra contradicentes solvere, et dictam collectam et pecunias dare vel consignare in manibus thesaurarii generalis trium statuum praedictorum; et si dictam collectam in forma praedicta non fecerent infra dictum tempus, praefatus vice-legatus cogeret illos ad eam conficiendam, prout ei videretur; quibus omnibus praemissis adimpletis, et mediante implemento illorum, dicti feudatarii essent quieti et liberati pro omni et toto eo in quo teneri possent dicto tertio statui; et communitatibus dictae patriae pro praedictis debitis et impensis contentis in dicto brevi, et concordia inde secuta superius expressa, absque eo quod inferretur aliquod praeiudicium per huiusmodi concordiam ipsi sententiae latae per eumdem Georgium cardinalem, et illa salva remanente in statu in quo reperiebatur. Quodque dicti feudatarii contribuere tenerentur in omnibus debitis et impensis factis ratione induciarum recuperationis locorum deperditorum et occupatorum per haereticos, nunciis et muneribus ex causis praedictis respective missis et factis, et in omnibus aliis, etiam occasione belli, in quibus praedicti vassalli consentirent, vel ordinatum foret per superiorem, iuxta formam ordinationum et compositionum factarum per deputatos utriusque status cum dictis haereticis, et hoc ab anno eiusdem Domini MDLXXXIII usque in diem celebratae concordiae huiusmodi, citra consequentiam respectu futurorum negociorum iuxta taxam seu cottam per dictum vice-legatum fiendam et

Tandem transactio inter partes facta fuit.

declarandam, et fieret separatio debitorum pro dictis causis contractorum infra tres menses proximos, modo et forma contentis in praecedenti articulo, et secundum divisionem fiendam; et quilibet status susciperet suam cottam, ita ut unus status non teneretur pro alio, et mediante ac facta solutione cottae taxandae per dictum vice-legatum, dicti feudatarii deberent esse quieti et liberati a debitis et impensis factis durante tempore praedicto, tam per dictum tertium statum, quam communitates illius, concernentibus tamen generale dictae patriae, et quae intrabant vel habebant intrare generalem perequationem dictae patriae; ac quod pro praestatione avenae fieri solita praesidiariis militibus equestris ordinis, similiter relinqueretur dicto vice-legato iudicandum super contributione facienda occasione dictae avenae; et si fieri deberet, tenerentur quoque dicti vasalli contribuere, unusquisque tamen in suis feudis, ad debita et impensas factas usque in diem transactionis huiusmodi per communitates particulares feudatarios habentes, pro reparatione pontium, fontium, itinerum et aliorum, in quibus de iure tenerentur, quod et pro futuris perpetuis temporibus observaretur; necnon quod posthac et pro futuris temporibus dicti feudatarii possent verificare bona, quae praetendebant esse de dictis eorum feudis, et feudalia secundum tenorem, modum et formam eis praescriptam in brevi emanato a Sixto praedecessore huiusmodi, et casu, quo vellent eligere viam probatoriam, tenerentur illud declarare infra tempus aut spatium sex mensium immediate sequentium, et postmodum perficere eorum probationes et separationes dictorum bonorum, iuxta formam ipsius brevis, infra alios sex menses postea sequentes pro omni et quacumque dilatione; eademque via electa, bona quae

Quota pro feudatariis a Vice-legato assignanda.

non probarentur per eos feudalia, computarentur in solidum inter bona allodialia intra quam dilationem etiam homines dicti tertii status possent verificare bona, quae praetendebant esse allodialia, si bonum eis videretur. Quodque si dicti feudatarii nollent eligere dictam viam probatoriam, tunc sequentia essent et censerentur feudalia, videlicet: iurisdictio, castrum habitationis cum suis aedificiis, horto et curtibus possidere solitis et existentibus intra oppidum loci, in quo castrum est situm, ad usum dicti castri destinatis garena, pedagia, banna, leydae, pulmeragia, necnon nemora (quatenus dicta nemora forent antiquitus possessa ab ipsis feudatariis), aquae autem et aquarum decursus ita demum reputarentur feudales aut esse de feudo, si et quatenus probarent illas ex causa aut concessione valida et legittima acquisivisse, et obtinere citra praeiudicium usus publici et iuris tertii, si quae extare aut competere reperirentur. Quoad vero census, servitia, tasquas, directa dominia, furnos, bannaretos et similia, molendina, bannareta, si quae essent possessa per dictos feudatarios, reputarentur feudalia, si et quatenus ex probationibus legitimis et a iure approbatis verificarentur esse feudalia. De reliquis vero bonis, quae ipsi feudatarii habebant et tenebant immobilia, et praedia sive rustica sive urbana, cuiuscumque essent naturae, sita et possessa, tunc per dictos feudatarios intra locum et territorium eiusdem feudi, in sequendo declarationem et ordinationem super iis verbo factam per dictum vice-legatum, auditis partibus iam dictis, licet eadem ordinatio non foret redacta in scriptis, attamen iuxta illam partes praedictae, nominibus supradictis, convenerant pro bono pacis ad ipsam controversiam terminandam, quod una dimidia pars eorumdem bonorum declararetur et esset al-

Quae bona feudalia sint censenda, quae allodialia.

lodialis, altera vero dimidia pars remaneret feudalis. Praedia tamen, erema seu terrae gestae non intrarent in divisionem praedictam ad effectum contributionis tallearum, sed remanerent hinc inde partibus in statu et terminis, in quibus consueverant fuisse et esse a temporibus praeteritis usque in diem transactionis huiusmodi; similiter columbaria tunc temporis possessa per dictos feudatarios intra loca seu territoria feudi, videlicet aedificium, et quatenus illud protenderetur, et non ultra, non includerentur in praedicta divisione et solutione tallearum, et ante praedictam divisionem aut separationem bonorum allodialium a feudalibus faciendam, esset de illis facienda extimatio per probos aut expertos hinc inde eligendos, aut ex officio per superiorem magistratum deputandos, secundum quam extimationem describerentur ad separanda allodialia bona a feudalibus usque ad complendam cottam adiudicatam pro bonis allodialibus, et alia restantia dimitterentur et describerentur cum feudo et aliis bonis feudalibus, et ita praedictas cottas bonorum feudalium ab allodialibus separando et dividendo, quod feudalia essent ab una parte coniuncta et continentia, quantum fieri posset, et quo commodius pro feudatariis, et allodialia ab iis essent disiuncta et separata, et apponerentur seu affigerentur termini intra praedicta feudalia et allodialia, prout melius posset conveniri ad perpetuandos limites eiusdem divisionis praediorum in unaquaque ex dictis portionibus inclusorum, ita tamen quod quando praedicta bona allodialia allibrarentur seu ponerentur in peraequatione aliorum bonorum eiusdem oppidi et territorii, non observaretur praedicta extimatio, sed fieret altera nova extimatio quae regularetur secundum extimationem, quam contingeret fieri pro distributione et peraequatione singulorum praediorum dicti oppidi et territorii, et hoc in libro separato a catasto communitatis particularium; et donec facta foret dicta separatio, convenerant quod cotta, pro qua dicti feudatarii haberent contribuere provisorie, et declararetur per dictum vice-legatum, et pro dictis bonis feudalibus essent dicti feudatarii immunes et exempti ab omnibus oneribus et impensis causa belli imposterum faciendis, attento et mediante servitio personali, ad quod tenebantur, et illud, cum essent a superiore requisiti, vere et actualiter praestando, praeterquam in casibus sequentibus: velut ratione et ex causa treguae ineundae, cum dicti tres status putavissent dandam esse pecuniam pro dicta tregua seu pace obtinenda, ad maiora pericula et damna belli devitanda; similiter pro causa redemptionis et recuperationis castrorum et oppidorum eiusdem comitatus fiendae ex deliberatione trium statuum aut deputatorum ab eis, si contingeret aliqua ex iis esse in futurum ab hostibus occupata; ulterius pro devitanda invasione hostium, quae propinqua esset et immineret, vel pro redimenda et liberanda patria post ingressum illius, scilicet compositione pecuniaria mediante, fienda ex conclusione trium statuum in praedictis casibus, et quocumque illorum pariter; ac pro legatis et oratoribus seu nunciis mittendis ad nos et Romanum Pontificem pro tempore existentem, sive alios principes et gubernatores, ad quos dicti status putarent expedire, mittendum esse pro causis praedictis et aliis concernentibus omnes dictos tres status, et quoad electionem personarum mittendarum, servaretur solitum. Insuper pro dono solito faciendo dictae patriae legatis a Sede Apostolica mittendis et intrantibus huiusmodi provinciam, ac in felici eorum ingressu. Ac denique pro aliis omnibus causis et

Quae vero bona non subiecta talleis sint habenda.

Feudatarii, quota soluta, immunes ab oneribus causa belli.

impensis in quibus de iure, et in omnibus aliis casibus, in quibus servitium personale praestari non posset; in quibus casibus, tam superius particulariter expressis quam aliis existentibus, de iure tenerentur dicti feudatarii tantum contribuere pro cotta declaranda, et quam diffinitive contingeret declarari a superiore post praedictam separationem bonorum, ut supra faciendam. Item, quod ob bona, quae allodialia in futurum declararentur, ab eis possessa, obligati essent dicti feudatarii ad contributionem cum aliis tertii status ad omnes expensas et omnia onera belli in futurum faciendi, et aliorum pro communi beneficio, praeterquam pro fastigagiis et muneribus personalibus aut impensis loco illorum faciendis; et in casibus, in quibus de iure contribuere non tenebantur pro bonis iam dictis, citra praeiudicium dicti brevis, et illo salvo semper remanente; quodque ad evinandum pro futuris et successivis temporibus rursus suscitari dubitationem aut controversiam super discernendis bonis allodialibus a feudalibus praedictis, in quibuscumque locis et oppidis eiusdem comitatus fieret descriptio seu liber catasti omnium bonorum allodialium a quibuscumque personis ibi possessorum, exceptis bonis allodialibus feudatariorum, tam tunc possessis quam in futurum acquirendis, quae in libro separato describerentur; post quam quidem descriptionem, si contingeret dicta bona alienari et ab hominibus dicti tertii status transferri in praedictos feudatarios, nihilominus praedicta bona manerent allodialia, velut antea erant cum adhuc possiderentur a personis dicti tertii status, hoc salvo quod si pro habendis aut acquirendis bonis allodialibus ipsi feudatarii permutarent et traderent bona feudalia, praedium permutatum succederet in locum et parem qualitatem et causam illius, in cuius locum foret surrogatum, data paritate valoris illorum, et omni fraude cessante; et pari modo si feudatarii venderent aut alienarent de bonis feudalibus, id quod alienatum esset, non esset amplius feudale, sed remaneret allodiale, et loco illorum surrogarentur bona allodialia dicti vassalli et feudatarii in simile valore, ad extimationem proborum, quae efficerentur et remanerent feudalia, omni fraude cessante; et idem esset dicendum in casu confiscationis diffinitive declarandae in favorem dictorum feudatariorum, casu quo docerent directum dominium praedii confiscati esse feudale de feudo illius; et, praedictis exceptis casibus, dicta bona allodialia remanerent allodialia. Praeterea in casibus, in quibus dicti feudatarii collectari possent virtute ipsius transactionis, quod dictae communitates aliquas collectas imponere non possent, sine expressione summae et causae, idque vocatis dictis feudatariis, et si dicti feudatarii essent extra monarchiam, vocatis eorum baiulis vel procuratoribus iurisdictionalibus, illisque certioratis, tempore legittimo, quo possent interesse dictae impositioni, et adhibere illorum impensis alium notarium, si videretur in dicta impositione concludenda, qui una cum secretariis dictarum communitatum notam retineret de huiusmodi conclusionibus feudatarios concernentibus, nec possent dictae collectae converti in alios usus, quam in quos forent destinatae, nec imponi collecta, nisi prius discussa bursa communi ratione et respectu redditumn eiusdem communitatis; quodque per praemissa et superius conventa nullum intelligeretur inferri praeiudicium iuribus et facultatibus acquisitis cuiquam praedictorum statuum, et tam velut universis quam velut singulis ex transactionibus et conventionibus ac quibuscumque actibus initis et stipulatis inter communitates lo-

Feudatarii, super bonis allodialia declarata, tenentur ad onera belli cum tertio statu.

Norma in feudis permutationibus de bonis allodialibus in feudalia et vicissim.

corum, oppidorum aut particulares personas ex una, et dictos eorum feudatarios ex altera; nec etiam censeretur derogatum privilegiis ab hinc partibus respective obtentis, nisi in iis, de quibus fuit saepius specialiter et expresse conventum et concordatum, sed manerent cuique, prout respective competebant, integra et salva, atque mediantibus praemissis, et illis salvis, dictae hinc inde partes supradictis nominibus renunciaverunt omnibus litibus, processibus, appellationibus et controversiis superius narratis, ita ut esset pax et concordia inter dictos status, prout in diversis instrumentis publicis desuper confectis plenius continetur.

Dictam concordiam confirmat Gregorius.

§ 3. Nos, qui personarum quarumlibet, earum praesertim quae nobis ac S. R. E. in spiritualibus et temporalibus immediate subsunt, quietum et tranquillum statum sincero desideramus affectu, motu proprio, non ad electorum et baronum ac feudatariorum praedictorum seu aliorum pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate et certa scientia nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula instrumenta praedicta, ac prout illa concernunt, omnia et singula in eis contenta ac inde secuta quaecumque, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos iuris et facti ac solemnitatum desuper forsan omissarum defectus, si qui intervenerunt quomodolibet in eisdem, supplemus; necnon singulas personas trium statuum praedictorum ad illorum observationem perpetuis futuris temporibus omnino teneri et efficaciter obligatos fore, atque sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis ad id cogi et compelli, nec ab illis ullo umquam tempore, quovis praetextu, occasione vel causa resilire posse; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, motu et scientia ac potestatis plenitudine similibus ex nunc irritum et inane decernimus.

Derogat contrariis.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac civitatis Avenionensis et comitatus praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die IX septembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 9 septemb. 1591, pontif. an. I.

XL.

Definit casus quibus Camera Apostolica concordare potest cum baronibus super feudis devolutis; ac Pii V constitutionem super fisco applicandis bonis homicidarum, allodialia tantum comprachendere declarat, et ad descendentes huiusmodi homicidarum extendit[1].

Gregorius Papa XIV,
ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Ecclesiae Catholicae et Apostolicae cura, quam nobis Deus Optimus Maximus committere pro sua in nos inenarrabili clementia dignatus est, nos subinde admonet officii nostri, ut in iis constitutionibus, quae a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris hactenus emanarunt, tam circa disciplinam ecclesiasticam quam circa forenses controversias, nihil obscurum, nihil ambiguum aut incertum contineri patiamur, quod occasionem praebere possit controversiis, quae plerumque ab avidis hominibus in eam partem

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

trahi comperimus, quae a mente legislatoris quam longissime recedunt, quod experientia ipsa quotidie evenire videmus.

Dubium exortum an Camera Apostolica concordare possit cum baronibus circa devolutionem feudorum.

§ 1. Cum enim multae lites et controversiae coram dilectis filiis nostris Camerae Apostolicae clericis aliisque eiusdem Camerae officialibus hactenus indecisae pendeant, iidem officiales super nonnullis difficultatibus, quae saepe et in dies emergunt circa constitutionum Summorum Pontificum praedecessorum nostrorum interpretationem, nos consulere solent, ut opportuna declaratione, omnem tollentes ambiguitatem pendentium ac etiam futurorum negociorum, decisioni prospiciamus; atque inter alias dubitationes quasdam non indignas nostra determinatione super constitutione felicis recordationis Pii V, praedecessoris nostri, quae incipit *Admonet nos*, sub dat. IV kalendas aprilis, pontificatus sui anno II, nobis insinuarunt, an scilicet, stante praedicta constitutione, liceat in causis, quae super devolutionibus inter dictam Cameram et barones ex quacumque causa vel occasione, sive lineae finitae, si de investitura non appareat, sive canonis non soluti, sive delicti commissi indecisae pendent, liceat transigere et ad aliquam concordiam devenire, sive possessio sit penes barones sive etiam penes Cameram, etiam vigore sententiarum in possessorio latarum, sive ipsam causam ab aliis Curiae tribunalibus inter particulares personas introductam ad se avocari curaverit, et possessionem pro iuribus suis vel ex cessione alterius ex litigantibus adeptae fuerint.

Concordari posse declarat Gregorius in casibus hic expressis.

§ 2. Nos, huiusmodi controversias et haesitationes tollere volentes, hac nostra in perpetuum valitura constitutione, declaramus in omnibus praedictis casibus licite posse per dictos nostros officiales cum baronibus super dictis feudis transigi et concordari, easque infeudationes, quas recedendo a lite per eos auctoritate nostra fieri contigerit, sub praedicta Pii constitutione non comprachendi declaramus et decernimus.

Aliud dubium super interpretatione bullar. Gregorii XIII et Sixti V circa dictae Camerae applicandas terras, ubi homicidae grassantur.

§ 3. Et insuper cum felicis recordationis Gregorius XIII, et Sixtus, praedecessores nostri, in constitutionibus, quas adversus bannitos, homicidas et latrones eorumque complices, fautores et receptatores ediderunt, ducatus, dominia, vicariatus, gubernia, feuda, civitates, terras, oppida, castra caeteraque bona, quae ex causis in dictis constitutionibus contentis, Camerae Apostolicae aperta, devoluta, confiscata, applicata et incorporata sub praedicta constitutione Pii V minime comprachendi declaraverint, sed non satis aperte eorum intentionem aperuerint, an praedicta declaratoria comprachendere voluerint ea bona, quorum post confiscationem Camera Apostolica possessionem coepisse reperiretur, an praedicta poena confiscationis afficere voluerint omnes praedictos homicidas et latrones per terras et Statum Ecclesiae grassantes, vel tantummodo horum fautores et receptatores, quae res ansam praebuit controvertendi, diversis diversa sentientibus.

Gregorius declarat iis comprehendi non solum fautores sed etiam homicidas.

§ 4. Nos, omnem ambiguitatem de medio tollere volentes, declaramus intentionis praefatorum praedecessorum nostrorum fuisse in praedicta declaratoria comprachendere etiam ea bona, quorum post confiscationem Camera Apostolica possessionem accepisset, nec non omnes supradictas personas una et eadem poena (prout iuris dispositioni consentaneum esse non ignoramus) comprachendere, ita ut non solum receptatores et fautores, sed etiam homicidae et latrones, qui per Statum Ecclesiasticum manu armata grassantur, sub eadem lege confiscationis bonorum omnium, tam feudalium, sub quacumque forma investiturae concessorum, etiamsi in casibus permissis ex forma

investiturae licuerit fideicommisso eique subiecta fuerint, quam allodialium et aliorum iuxta dictarum constitutionum tenorem, quem hic pro expresso haberi volumus, compraehendi intelligantur, nec non bona eorumdem grassatorum et latronum et eorum fautorum ac receptatorum, sic ut praefertur confiscata, declarationi Gregorii et Sixti inhaerentes, supradicta constitutione Pii V non compraehendi declaramus.

Eorum vero bona in bulla Pii V non comprehendi.

§ 5. Et quoniam, ad maiorem facinorosorum hominum et grassatorum huiusmodi corumque receptatorum et fautorum terrorem, idem Sixtus etiam in praeiudicium filiorum, descendentium et aliorum quorumcumque agnatorum in investituris, concessionibus seu aliis dispositionibus compraehensorum, praedicta bona feudalia confiscavit, et Camerae praedictae applicavit et incorporavit; bona vero, in quibus reperiuntur facta fideicommissa, cum in ea parte Sixtus de allodialibus tantum senserit, prout et nos ita sensisse declaramus, ea durante tantum vita naturali delinquentium praedictae Camerae applicavit, cum in his minus sibi licere voluerit quam in feudalibus, quae ab ipsa principis liberalitate proficiscuntur.

Sixtus V confiscationi allodialia tantum subiecta voluit non bona fideicommisso addicta.

§ 6. Nos, videntes huius saeculi malitia quotidie pestem hanc grassatorum incrementum suscipere, eosque legum severitate coercere et quantum in nobis est penitus abolere cupientes, decernimus et declaramus ut in descendentes quoque huiusmodi latronum et grassatorum, eorumque fautorum et receptatorum poena derivetur, ita ut omnibus bonis allodialibus priventur, non obstantibus quibuscumque fideicommissis et substitutionibus sub quibuscumque verborum formis et tenoribus conceptis et contentis, transversalibus solis ius intactum ex huiusmodi fideicommissis post obitum delinquentium et descendentium reservantes, ut ipsi facinorosi homines, quam in se poenam naturae feritate contemnunt, in filios proprios derivare debeant. Has autem omnes declarationes nostras, excepta extensione poenae confiscationis allodialium, in praeiudicium descendentium veras esse declarationes; et casus omnes, tam praeteritos quam futuros comprehendere volumus.

Allodialium etiam respectu grassatorum descendentes.

§ 7. Sicque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, et Camerae Apostolicae clericos sanctaeque Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; irritumque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae pro observantia huiusmodi declarationis.

§ 8. Non obstantibus felicis recordationis Pii Papae IV, etiam praedecessoris nostri, de registrandis in Camera Apostolica litteris illius interesse concernentibus, ita ut praesentes, etsi nullo tempore in ipsa Camera registrentur, nihilominus valeant suumque plenarium sortiantur effectum; aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Obstantium derogatio.

§ 9. Ut autem praesentes litterae omnibus innotescant, iubemus illarum exemplar ad valvas basilicae Principis Apostolorum et Cancellariae Apostolicae ac in acie Campi Florae publicari, earumque transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eamdem prorsus fidem in iudicio et extra adhiberi, quae ipsismet praesentibus adhiberetur.

Transumptorum fides.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die x septemb. MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 10 septemb. 1591, pont. an. I.

XLI.

Approbatio Regulae congregationis clericorum regularium Ministrantium Infirmis, cum gratiarum et privilegiorum concessione [1].

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Prooemium. Illius, Qui pro gregis Domini salute in ara Crucis immolari non abnuit, vices, quamvis immeriti gerentes in terris, curis urgemur assiduis et continua meditatione pulsamur circa ea, quae pro pauperum Christi infirmorum necessitatibus, nedum corporalibus, sed etiam spiritualibus, adiuvandis, in hac Urbe nostra pie instituta sunt, omni studio intendere, et quae propterea provide facta fuisse dicuntur, ut firma perpetuo et illibata persistant, apostolico munimine roboramus, et ut ad praemissa peragenda christifideles libentius concurrant, fideles ipsos spiritualibus muneribus prosequimur, ut exinde reddantur divinae gratiae aptiores, ac charitatis et misericordiae fervor in dies amplius augeatur in eis, aliaque desuper concedimus, prout conspicimus in Domino salubriter expedire.

Sixtus V congregationem approbavit in Constit. cit. in rubrica. § 1. Cum itaque dudum felicis recordationis Sixtus Papa V, praedecessor noster, certis causis adductus, ex certa sua scientia, congregationem sub vocabulo seu nomine Ministrantium Infirmis, in Urbe tunc constitutam, per suas in forma brevis desuper confectas litteras perpetuo approbaverit et confirmaverit, prout in ipsis litteris plenius continetur.

Congregatio postea Regulam constituit. § 2. Et sicut accepimus, dilecti filii Camillus de Lellis, modernus ipsius congregationis praefectus, et alii eius socii, cupientes in charitatis vinculo persistere, et maiori cum animi quiete Deo servire, et ad perficiendam et conservandam eorum congregationis in Christo unionem, quandam vivendi formulam, iuxta ea quae ad propositum sibi finem conducere usu didicerunt, ediderint; factumque sit ut eorumdem Camilli et sociorum vitae institutum, sub dicta formula comprehensum, fidelibus gratum et acceptum ac ad proximi subventionem adeo utile et necessarium existat, ut ipsa congregatio numero sociorum admodum creverit, et quamplures christifideles summo desiderio et affectu in dictam congregationem recipi et admitti plurimum exoptent.

Formulae autem praedictae tenor sequitur, qui talis est.

Cuius tenor hic inseritur. § 3. Quisquis decreverit se huic charitatis muneri in perpetuum addicere, statuat se mundo rebusque omnibus saeculi esse mortuum, et Christo soli vivere, seque nobis aggreget, ut admissa peccata expiet sub iugo suavissimo perpetuae paupertatis, castitatis et obedientiae, et sub perenni ministerio aegrotantium, quos etiam pestis incesserit, non solum in nosocomiis, sed etiam in carcerum valetudinariis, ubi aegroti magna tam corporalium quam spiritualium rerum angustia premuntur. Ac de his universis (Deo adiuvante) praecepta dabuntur in constitutionibus suo tempore edendis, quibus sub ullius peccati poena obstringi non intendimus, iis tamen exceptis, ad quae observanda votorum vinculis obligamur. (De quatuor votis.)

Paupertas. § 4. Paupertatem nostram ita interpretamur, ut religiosorum sit paupertas mendicantium eorum, qui nec singuli nec universi fructus ullos ac redditus capiant; quae vero necessaria erunt, ea ex humili exercitio ostiatim emendicandi vel ex eleemosynis fidelium nobis sponte oblatis comparabimus; nemo per se et arbitratu

[1] Congregationem istam confirmavit Sixtus V in eius Constitut. xxxv *Ex omnibus*, tom. VIII, pag. 660.

suo quaeritabit, sed ii soli, quibus ob communem usum ex obedientia id oneris imponetur.

Generalis et consultorum officio.

§ 5. Totius congregationis superior, praefectus generalis appellabitur, cuius officium perpetuum erit quoad vivet. Socios autem habebit quatuor, qui consultores dicentur. Creabuntur autem hi, cum congregatio maiorem numerum erit nacta idoneorum hominum; iique pariter officium perpetuum gerent, dum generalis praefectus erit superstes. Votum eorum aeque ac praefecti decisivum erit, praeterquam quod praefectus duplex habebit, singuli illi simplex. Nihil eorum de quibus, secundum constitutiones factas aut faciendas, cum consultoribus decernendum est, statuetur, nisi de illorum consilio et sententia; maior vero pars sententiarum vincet. Ne autem ex sententiarum aequalitate res in dubium veniat, ad id vir gravis de congregatione deputetur, qui voto suo (prout necessitas postulaverit) alterius, quam meliorem censuerit, partis numerum augeat. Praefectus una cum sociis potestatem habebit tum interpretandi et ea explicandi de quibus super instituto nostro (quod hic summatim comprehenditur) dubitatio fuerit orta, tum constitutionum ad optimam congregationis disciplinam faciendarum. Constitutiones autem experiendo primum atque utendo expendentur, deinde a capitulo sive congregatione generali, prout expedire videbitur, admittentur. Praefectos aliorum locorum [1], ubi congregatio sedem habuerit, et provinciales et visitatores, quos oportuerit, eligent.

De generalis electione et votis ab eo emittendis.

§ 6. Electio vero generalis praefecti et consultorum posthac in congregatione generali facienda est. In praesens quidem generalis creabitur suffragiis maioris eorum partis qui nunc crucem gerunt, ac iuxta formam statuendam. Idem statim ac renunciatus generalis fuerit, quatuor votorum professione, obedientiae scilicet, paupertatis, castitatis, et, quod praecipuum huius instituti scopum continet, perennis, ut dictum est, ministerii aegrotantium, solemniter se obstringet; tumque ad ipsum aut eum, cui is hoc negotii dederit, eodem modo profitebuntur omnes, qui specimen sui dederint, et idonei ac digni iudicati fuerint.

Officio nosocomiorum ad hospitalia.

§ 7. Volumus autem nostros, qui in nosocomiis, cum superiorum suorum iussu (consentientibus eorumdem nosocomiorum praefectis) mittentur, ita operam navare, ut nulla publica officia, magistratusque aut reddituum administrationem in iis suscipiant; verum omnes curam aegrotorum, tum corporis tum animae, gerant, et aliquot ex ipsis nocturnas excubias diurnasque ibi ducant, atque aegrotis agonizantibus, donec ex hac vita migrent, nusquam desint. Quod si nobis, ut caeteris pauperibus, nosocomiorum patroni aut administratores, aliquid eleemosinae, sive quotidianae, sive menstruae, sive annuae, sive in plures annos largiri voluerint, congregatio nostra ius nullum habeat id exigendi, sed quae dabuntur liberaliter cum gratiarum actione accipiet. Nos enim curae aegrotorum incumbimus nulla mercede vel spe temporali adducti, sed ex instituti nostri obligatione.

Munerum receptione prohibita.

§ 8. Itaque ab aegrotis hospitalium nulla munera, nihil pecuniae, nullam omnino rem nostri capiant, ac ne per submissas quidem personas. Legata ab iis, qui in nosocomiis defuncti fuerint, in rem nostram relicta, non admittantur.

Officiales in hospit. quando recipiendi in Congregatione.

§ 9. Qui in hospitalibus sunt nosocomiorum officiales et famuli, in congregationem nostram non recipiantur, sine assensu eorum qui illis in locis praefecti sunt.

§ 10. Experiendo didicimus, plurimis

[1] Rectius CHERUB. qui legit: *Praefectus generalis ac socii praefectos aliorum*, etc. (R. T.)

De infirmorum extra hospit. visitatione et curatione.

maximisque difficultatibus et incommodis, animae praesertim, eos conflictari, qui extra nosocomia et carceres in aliis locis aegrotant, ac potissimum tenues et plebeios homines externosque, qui in conducto degunt. Quare volumus (adiuvante Domino nostro Iesu Christo) a nostris eos invisi, et iis, quoad fieri poterit, adhiberi consolationem, exhortationem et alia huiusmodi, iuxta constitutiones edendas, priusquam vero illi sensuum usum amittant, adducantur, pro cuiusque conditione et natura, ad protestationes secundum formam Ecclesiae Sanctae faciendas; cumque ingravescet morbus, diu noctuque apud eos excubent nostri, animamque commendent, ac salutaribus monitis opitulentur, magnumque ponatur in eo studium ut hortationibus piis informentur, ne tentationibus succumbant, et in illo formidoloso vitae exitu confortentur, tum ut bene ac diligenter commendetur anima.

Emolumento ab eis non quaerendo.

§ 11. Caveant autem maxime ne quisquam eorum, qui ad visendos per eiusmodi loca aegrotos, et ad charitatem iis praestandam opemque offerendam mittentur, ob labores suos ullum munus aut rem pecuniamve accipiant, nec ullam vel exiguam stipem atque eleemosynam, sed omnia ad solam Domini Dei gloriam animarumque salutem fiant atque administrentur. Quinimmo, ut nostrarum utilitatum ratio omnis praetermittatur, nec quisquam proprio aemolumento studeat, neutiquam nostri aegrotis auctores sint, neque consilium dent aut hortentur ut aliquid erogent eleemosynae aut testamentum faciant, aut legata relinquant in rem atque utilitatem nostram.

Officii divini recitatione.

§ 12. Propter multas instituti nostri occupationes, qui nostrum Sacris Ordinibus initiati erunt, divinum officium quotidie recitabunt, non in choro, sed privatim ac sigillatim; caeteri tertiam Beatissimae Virginis Rosarii partem vel eius officium parvum.

Exemptione a processionibus.

§ 13. Processiones, etiam solemnissimas, caeterasque solemnitates (quibus pie alii religiosi Ordines intersunt) ipsi non obibunt, ut liberius magisque assidue aegrotis operam navent; quo in ministerio perserverare cupimus, immediate subditi curae, animadversioni, speciali protectioni ac defensioni Sanctissimi D. N. Papae sanctaeque Sedis Apostolicae.

Orationis et Sacramentorum frequentia.

§ 14. Ut autem spiritum nostri recreent ac pascant, possintque tantam divinae gratiae ubertatem adipisci ut munera et officia sua eum charitate exequantur, exercebunt se in oratione mentali et vocali, tum in examine conscientiae, sequo saepissime munient Sacramento confessionis et communicatione corporis Christi, nonnullis item abstinentiis, quae omnia constitutionibus particulatim exponentur.

Novitiis recipiendis.

§ 15. Ac quoniam nostris, ut alterius saluti consulant, cum proximis assidue conversandum est, volumus novitios secundum formam edendarum constitutionum iam admissos, praeter accuratam examinationem, per biennium ante probari quam ad professionem admittantur, qui a praefectis, iuxta modum in eisdem constitutionibus statuendum, idonei existimati fuerint, exacto biennio, profitebuntur.

Sacerdotum habitu.

§ 16. Vestis erit pauperum atque honestorum sacerdotum nigri coloris, pallio autem ac tunicae dumtaxat, qui professionem fecerint, assuetur ad dexteram crux oblonga ad palmi mensuram, ex panno castanei coloris, qui vulgo taneus dicitur.

Laicorum et sacerdotum numero.

§ 17. Nostri instituti ratio postulat ut longe maior esse debeat laicorum quam sacerdotum numerus. Idcirco statuimus eos tantum esse sacris ordinibus destinandos quos praefectus generalis atque una consultores, vel de eorum licentia alii superiores, non aptos modo ad ipsos

sacros Ordines, sed etiam ad ministerium nostrum ex constitutionum praescripto, congruentes ac necessarios iudicaverint.

Studentibus. § 18. Idemque servandum decernimus erga clericos, qui ad studium admittentur; ii vero in eo se ex ipsarum constitutionum regulis exercebunt, ut ita litteris vacent, ne mortificationis et aegrotorum iuvandorum (prout praefectis visum fuerit) studia omittant.

Locis recreationis. § 19. Propterea quod haec exercitia, cum disciplina spirituali coniuncta, aerumnas et incommoda afferunt, quodque gravia sunt nobis ac tetra loca frequentanda, experti sumus, eorum tuendae valetudinis causa, quae his officiis in Domino functi fuerint, aliquo loco opus esse, ubi puro, libero ac salubri aere, gravis odor et putor conceptus expurgetur, nostrique e multis laboribus ac vigiliis respirent, quem etiam locum destinari cupimus nostris ex invaletudine se reficientibus, quo citius afflictae vires recuperentur. Quare eiusmodi locum habere congregatio poterit, idque fore interpretamur, salva et integra, cui diditi sumus, paupertate, eius autem loci qualitas constitutionibus definietur.

Noviitiorum habitatione. § 20. Quos praeterea in urbibus et oppidis congregatio novitios educabit, possit habitationem habere separatam a professorum domo.

Pontificis confirmatio supra dictarum Regularum. § 21. Cum autem, sicut accepimus, in praemissis nihil quod pium non sit aut salutare reperiatur, nos, ut Camillus et socii praefati in eorum pie vivendi proposito eo promptiores reddantur, quo se maiori Sedis Apostolicae gratia et favore complecti animadverterint, et praemissa dictae Sedis patrocinio communiri et corroborari viderint, providere volentes, Camillum et socios praedictos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes et absolutos fore censentes; necnon dictarum litterarum datam, ac praemissorum omnium et singulorum veriores, etiam totos tenores, ac occasiones et causas ac circumstantias, etiam hic de necessitate exprimendas, prasentibus pro plene et sufficienter expressis et insertis habentes, motu proprio, non ad dictorum Camilli et sociorum praefatorum aut aliorum pro eis nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia nostra et de apostolicae potestatis plenitudine, praemissa omnia et singula, tamquam ad spiritualem profectum animarum pertinentia et opportune, apostolica auctoritate tenore prasentium, perpetuo approbamus et confirmamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur et patrocinium adiicimus et apponimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti ac quarumcumque solemnitatum, etiam substantialium, hic forsan de necessitate exprimendarum et inserendarum defectus, perpetuo supplemus.

§ 22. Dictosque Camillum et socios ac ipsam congregationem illiusque membra omnia, nunc et pro tempore in quibusvis locis consistentia, sub nostra et huius sanctae Sedis Apostolicae ac beati Petri speciali et immediate protectione suscipimus et admittimus. Sub Sedis Ap. protectione receptio.

§ 23. Et nihilominus, potiori pro cautela, Camillo et sociis praefatis ac eorum cuilibet, ut quandocumque eis visum fuerit, possint praedicta substantialia religiosae vitae, paupertatis, videlicet, castitatis et obedientiae et perennis ministerii aegrotantium vota, iuxta, praefatae formulae tenorem emittere; et praefectus hac prima vice eligendus, in manibus cuiuscumque personae in dignitate seu ad- Licentia supradicta emittendi quatuor vota.

ministratione ecclesiastica constitutae, saecularis vel cuiusvis Ordinis regularis, solemniter profiteri, et tam ipse, quam alii pro tempore existentes praefecti, et socii eiusdem congregationis, sub nomine et nuncupatione Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis, in communi et de communi viventes, in locis sibi forsan iam concessis vel in futurum concedendis, sub dicta immediata et speciali protectione in unum habitare, et ex eis inter se superiorem, praefectum nuncupandum, eligere, ut praefertur, iuxta eorum formulam huiusmodi.

Et alios in religionem recipiant.

§ 24. Et quoscumque alios saeculares clericos, quavis dignitate fungentes, seu laicos qui, Deo inspirante, ad huiusmodi propositum ac communem vivendi modum sese conferre et conformare voluerint, recipere, et post approbationem, iuxta praedictam eorum formulam, ad huiusmodi votorum professionem, in manibus eorum superioris seu praefecti emittendam, et ad communem vivendi modum admittere.

Statutaque facere poterunt.

§ 25. Necnon inter eos quascumque constitutiones particulares, quas ad huiusmodi congregationis seu religionis finem, et omnipotentis Dei gloriam proximique utilitatem conformes esse et conducere iudicaverint, condere, et tam hactenus factas quam in posterum faciendas constitutiones ipsas, iuxta temporum et locorum ac rerum qualitatem et varietatem mutare, alterare seu in totum cassare, et alias de novo condere, facere et edere possint et valeant; quae postquam mutatae seu de novo conditae, editae ac ab Urbis vicario examinatae et approbatae fuerint, eo ipso dicta apostolica auctoritate confirmatae et approbatae, ac etiam de novo concessae (etiam sub quacumque data, per praefectum et seu alios superiores dictae congregationis eligenda) sint et esse censeantur, dummodo tamen sacris canonibus et Concilii Tridentini decretis ipsiusque congregationis regularibus institutis non contrarientur, quas, ut praefertur, sine nova approbatione Sedis Apostolicae vel primo conditas, vel mutatas servare in omnibus teneantur, secundum instituti rationem.

Privilegiorum concessio.

§ 26. Necnon etiam eidem Camillo et sociis ac pro tempore existentibus praefectis generalibus aliisque omnibus et singulis personis dictae congregationis, ut omnibus et singulis quibuscumque, etiam speciali nota dignis, privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, indulgentiis, facultatibus, libertatibus, auctoritatibus, indultis, favoribus, praerogativis, concessionibus et gratiis quorumvis, etiam Cisterciensis, Cluniacensis ac Sancti Benedicti monachis, clericis regularibus et presbyteris collegialibus Societatis Iesu, et canonicis congregationis Lateranensis, ac quibuscumque aliis clericis regularibus et aliorum tam Mendicantium quam non Mendicantium Ordinum et congregationum fratribus et personis, tam in spiritualibus quam in temporalibus, in specie vel in genere, etiam communicative, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac Sedem praefatam quomodolibet concessis, quae tamen sint in usu, nec sub ullis revocationibus comprachensa, neque decretis dicti Concilii nec ipsius congregationis regularibus institutis contraria, et quibus illi, tam in vita quam in mortis articulo, etiam circa peccatorum remissiones et iniunctarum poenitentiarum relaxationes, aut alias quomodolibet uti, potiri, frui et gaudere possunt aut poterunt quomodolibet in futurum, perpetuis futuris temporibus uti, potiri, frui et gaudere, ac illorum omnium participes esse possint et debeant pariformiter et aeque principaliter, absque ulla prorsus differentia; perinde ac si congregationi, praefectis, sociis ac per-

sonis et eorum domibus et ecclesiis vel oratoriis huiusmodi nominatim et specialiter ac generaliter concessa fuistent.

Facultas generalis omnes subditos absolvendi, etc.

§ 27. Ac pro tempore existenti praefecto generali huiusmodi, ut per se vel alium seu alios, ad id per eum pro tempore deputatum seu deputatos, omnesque et singulos eiusdem congregationis socios et personas, sub eius obedientia, disciplina et correctione pro tempore degentes, ab omnibus et singulis eorum peccatis, ante vel post ingressum in dictam congregationem per eos commissis, necnon a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis et secularibus sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, non tamen nominatim, quomodolibet latis et promulgatis, et huiusmodi sententiis innodatos, aut in locis ecclesiastico interdicto suppositis, divina officia celebrantes et suscipientes, et censuris huiusmodi sic ligatos, et propterea aut alias ex quocumque capite vel causa, praeterquam homicidii voluntarii, bigamiae ac membrorum mutilationis, irregularitatem incurrentes, apostolica auctoritate, in foro conscientiae tantum absolvere, necnon cum eis, si opus fuerit, etiam cum rehabilitatione et abstersione inhabilitatis et infamiae maculae dispensare, ita tamen, quod sic absoluti et dispensati pro tempore, si ex huiusmodi congregatione quandocumque egrediantur, eo ipso in pristinas sententias et censuras, a quibus eos absolvi contingerit, relabantur et reincidant.

Facultas professorum suscipiendi ordines a quocumque antistite.

§ 28. Ipsisque sociis, fratribus expresse professis congregationis huiusmodi et eorum singulis, ut a quibuscumque maluerint catholicis antistitibus gratiam et communionem dictae Sedis habentibus, ad sacros, etiam praesbyteratus, ordines, sub titulo pauperatis congregationis huiusmodi promoveri, de licentia tamen praefecti seu alterius eorum superioris, secundum eorum constitutiones; ipsique antistites ordines ipsos huiusmodi sociis, absque obedientiae et omnium aliorum promissione vel obligatione conferre.

Facultas generalis dispensandi super defectu natalium.

§ 29. Ac dicto praefecto generali pro tempore existenti, seu de illius licentia, praefectis inferioribus aliorum locorum, seu provincialibus dictae congregationis pro tempore existentibus, et illorum vicariis, ac locatenentibus ut cum eiusdem congregationis personis defectum natalium, etiam ex adulterio, sacrilegio, incestu et quovis alio nefario et illicito ac prohibito et damnato coitu provenientem patientibus, postquam in dicta congregatione vota emiserunt, ut, defectu huiusmodi non obstante, ad quoscumque sacros, etiam presbyteratus, ordines promoveri, et in illis in altaris ministerio ministrare, necnon ad quascumque administrationes, personatus, praeeminentiatus et officia dictae congregationis eligi, admitti et assumi illaque gerere et exercere.

Aliaque loca recipiendi.

§ 30. Ac praefecto et sociis congregationis huiusmodi, ut quaecumque loca et domus ad inhabitandum eis donata vel ab illis quomodolibet habita, in domos et oratoria Ordinis et congregationis huiusmodi erigere, facere, seu erigi procurare, absque nova dictae Sedis desuper obtinenda approbatione, libere et licite possint et valeant. Necnon si contingat praefectum et socios ipsos aliquam domum, ecclesiam, oratorium seu quemvis alium locum dictae congregationis aedificare et construere, seu id per alicuius personae testamentum mandari vel quovis modo offerri domum, ecclesias seu oratoria vel loca huiusmodi, cum omnibus ad id necessariis et opportunis construi et aedificari, ac locum pro huiusmodi constructione oblatum recipi posse; ipsasque domos, ecclesias, oratoria et cellas ubilibet per dictos socios pro tem-

pore constructa vel eis donata, eo ipso, quo aedificata vel donata fuerint, apostolica auctoritate, erecta, approbata et confirmata, ac bona quaecumque pro domorum vel oratoriorum huiusmodi vel personarum inibi commorantium substentatione et manutentione, per quoscumque christifideles pro tempore donata, relicta et legata, eo ipso, praedicta auctoritate, perpetuo applicata et appropriata esse et censeri, ecclesiasque et oratoria praefata cum coemeteriis per quoscumque episcopos benedici seu consecrari, et quovis modo polluta reconciliari possint et debeant, perpetuo concedimus et indulgemus, statuimus et ordinamus.

Appellatio a correctione prohibetur.

§ 31. Et volumus quod a correctione regulae congregationis huiusmodi, secundum ordinationes factas, ut vigor disciplinae melius conservetur, appellari, aut talis appellatio per ullum iudicem admitti, nec ab officiis absolutio aut privatio peti nullatenus possit.

Et impetratio praelaturarum,

§ 32. Nec praefectus generalis dictae congregationis pro tempore existens aliquam dignitatem extra Religionem seu congregationem ipsam, sine eiusdem seu illius congregationis expressa licentia; nec aliquis ex sociis huiusmodi, absque consensu dicti praefecti generalis, et expressa licentia, quae dari non valeat, nisi ad id a Romano Pontifice per obedientiae praeceptum pro tempore fuerint coacti, praelaturas vel quamcumque aliam dignitatem acceptare, vel ad illam assumi queat.

Et alteri quam praefecto confitendi,

§ 33. Necnon, quod quilibet ex sociis congregationis huiusmodi peccata sua proprio praefecto vel ab eo deputato seu deputatis et aliis, secundum ordinationes congregationis praefatae designatis seu designandis, confiteri debeat, nisi super hoc a dicto proprio praefecto alium confessorem eligendi facultatem habuerit.

Ad aliosque Ordines transeundi.

§ 34. Ac inhibemus ne quis, post emissa vota secundum constitutiones seu ordinationes eiusdem congregationis, ad quemvis alium Ordinem, etiam per Sedem praefatam approbatum (Cartusiensum Ordine dumtaxat excepto) transferri; egressi vero alias, quam ut praefertur, de Ordine seu consortio huiusmodi, in nullo alio, praeterquam Cartusiensum Ordine praedicto, admitti, recipi vel retineri possint.

Apostatae coerceantur.

§ 35. Ipsi praefectus generalis et alii inferiores praefecti eiusdem congregationis, per se vel alios, illos sic egressos et alios quoscumque dictae congregationis apostatas, et etiam alios quosvis insolentes, et qui id mereri videbuntur, in quocumque habitu apostatas praefatos contigerit reperiri, excommunicare, capere, incarcerare, coercere et alias suae disciplinae submittere, necnon ad id, si opus fuerit, auxilium brachii saecularis invocare.

In dicta congregatione laici recipi possint.

§ 36. Insuper praefecto generali, vel de eius licentia, aliis locorum praefectis seu superioribus dictae congregationis, etiam pro tempore existentibus, ut in sua congregatione quoscumque alios saeculares, laicos, clericos seu in presbyteratus Ordine constitutos aggregare et adiicere pro piis misericordiae et charitatis operibus huiusmodi exercendis; qui sic aggregati, omnibus et singulis indulgentiis et gratiis eiusdem congregationis gaudeant et potiantur, et gaudere ac potiri debeant, et illas consequantur, dummodo ea opera faciant et exerceant, quae pro eisdem indulgentiis et gratiis consequendis fuerint praescripta.

Divina officia celebrentur.

§ 37. Necnon praefecto generali et aliis superioribus, necnon de eorum etiam facultate, universis fratribus et sociis congregationis ministrantium infirmis huiusmodi, in presbyteratus ordine constitutis, ut in locis ubi degunt, et eis pro tempore morari contigerit, habere oratoria, et in eis missas et alia divina officia ce-

lebrare, ac ecclesiastica sacramenta recipero libere et licite possint et valeant respective, etiam concedimus et indulgemus.

Exemptio ab ordinarior. dependentia iuxta Concilii Triden. formam.

§ 38. Ipsamque Congregationem Ministrantium Infirmis, et universos illius socios et personas singulas, ac eorum bona et res quascumque ab omni superioritate, iurisdictione, correctione et visitatione quorumcumque locorum Ordinariorum et episcoporum, salva tamen decretorum dicti Concilii dispositione, eximimus et penitus liberamus.

Privilegia omnium Ordinum communicat.

§ 39. Necnon privilegia indulgentias, praerogativas, exemptiones, immunitates, gratias et indulta, monachis et fratribus ac Societatis Iesu et canonicis aliisque personis supradictis, tam in spiritualibus quam in temporalibus, tam in specie quam in genere, etiam communicative, concessa, ut praefertur, ad praefectum generalem, etiam pro tempore existentem, aliosque socios et etiam particulares congregationis huiusmodi Ministrantium Infirmis perpetuo extendimus et ampliamus, ac in eis locum habere et suum plenarium effectum sortiri debere decernimus et declaramus.

Indulgentiae addit.

§ 40. Et insuper animarum profectui providere volentes, de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius auctoritate confisi, omnibus et singulis christifidelibus vere poenitentibus et confessis ac sacra Communione refectis, qui dictam congregationem pro tempore ingredientur, die primi illorum ingressus et receptionis ac emissionis professionis, necnon, qui similiter poenitentes et confessi, si id commode fieri poterit, ac dicta Communione refecti, in dicta congregatione prô tempore decesserint, in eorum mortis articulo, praesertim in proximi subventionem, ratione pestis seu cuiuscumque alterius morbi contagiosi, in forma Iubilaei anni sancti Romae concedi soliti, necnon etiam vere poenitentibus et confessis ac Sanctissimo Eucharistiao Sacramento refectis, in piorum operum misericordiao et charitatis exercitio perseverantibus, singulis primis diebus dominicis cuiuslibet mensis, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus et elargimur. Ac eisdem sociis et religiosis dictae congregationis et in ea aggregatis, ut etiam omnibus, ut praefertur, et singulis indulgentiis, quibus ipsimet religiosi gaudent, et eos gaudere ac potiri volumus, quotiescumque infirmis praesto fuerint, ac illos noctu visitaverint et curaverint, eorumque lectos faciendo, ac illis ad manducandum porrigendo et auxiliando, ac disponendo ad bene moriendum, et viam salutis ac doctrinam christianam illos docendo, ac denique omnia officia charitatis, vel spiritualia vel corporalia, quae ad animarum aedificationem pertinent, exercendo, et sacramenta ecclesiastica administrando, ceteraque similia praestiterint, pro quolibet praemissorum piorum operum, necnon omnibus et singulis officialibus et ministris ac aliis personis dictae congregationis ob infirmitatem vel propter obedientiam seu alia de causa domi remanentibus, si quinquies Orationem Dominicam, et toties Salutationem Angelicam devote recitaverint, etiam viginti annos et totidem quadragenas de eis iniunctis et alias quomodolibet debitis poenitentiis misericorditer in Domino relaxamus. Ac quod omnes et singuli utriusque sexus benefactores huius congregationis possint esse participes omnium operum meritoriorum, quae in congregatione huiusmodi pro tempore fient, etiam concedimua et indulgemus.

Clausula praeservativa.

§ 41. Decernentes easdem praesentes litteras sub quibuscumque similium vel dissimilium indulgentiarum vel aliarum gratiarum revocationibus, suspensionibus,

limitationibus, derogationibus, et aliis contrariis dispositionibus, etiam in favorem basilicae Principis Apostolorum de dicta Urbe, seu Cruciatae Sanctae, aut etiam per nos seu per alios Romanos Pontifices praedecessores nostros ac dictam Sedem, etiam motu et potestatis plenitudine similibus, seu ad quorumvis imperatorum et regum instantiam, pro tempore quomodolibet factis, minime comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas ac de novo concesssas esse et censeri debere.

Clausula sublata, etc.

§ 42. Sicque per quascumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Executores defensores.

§ 43. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Ostiensi et Tusculano episcopis, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori, per apostolica scripta, motu pari mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras ac omnia et singula in eis contenta, ubi et quando expedierit, ac quoties pro parte praefecti et sociorum praedictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praeinsertis efficaces defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia observari. Non permittentes praefectum ac socios praefatos desuper a quoquam quomodolibet molestari seu inquietari; contradictores, dicta auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo.

Derogatio contrariorum.

§ 44. Non obstantibus piae memoriae Bonifacii Papae octavi, etiam praedecessoris nostri, qua cavetur ne mendicantes loca ad inhabitandum recipere, seu recepta mutare praesumant, absque dictae Sedis licentia speciali, de prohibitione huiusmodi expressam mentionem faciente. Necnon dicti Sixti praedecessoris, ac Pictavensis concilii contra illegitimos, et quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum ac nostra, de non concedendis indulgentiis ad instar constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac Cisterciensis, Cluniacensis, Sancti Benedicti, Mendicantium, et Societatis Iesu, et canonicorum Lateranensium Ordinum huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros praefatos ac nos et dictam Sedem, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie ac alias quomodolibet, etiam plures, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse, motu pari, derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo

ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Fides transumptorum.

§ 45. Volumus autem quod earumdem praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius canonici metropolitanae vel alterius cathedralis ecclesiae seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibeatur, quae praesentibus eisdem adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Sanctio poenalis.

§ 46. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae absolutionis, approbationis, confirmationis, adiectionis, appositionis, suppletionis, susceptionis, admissionis, concessionis, indulti, statuti, ordinationis, exemptionis, liberationis, extensionis, ampliationis, decreti, declarationis, relaxationis, mandati, derogationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Marcum, anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo primo, undecimo kalendas octobris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 21 septembr. 1591, pontif. anno I.

XLII [1].

Privilegia, indulgentiae ac facultates omnes a Summis Pontificibus presbyteris Societatis Iesu in Indiis Occidentalibus et Orientalibus concessa confirmantur, et ad viginti annos prorogantur.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium. — Haec Constitutio posita a Cocquelinio sub num. XLVI, ratione supra dicta, chronologice disposita est. (R. T.)

Gregorius Papa XIV

universis christifidelibus praesentes litteras inspecturis,

salutem et apostolicam benedictionem.

Pius PP. IV christianis Ecclesias Societatis Iesu in Indiis erectas visitantibus, ad veram aut aliquem Dei cognitionem reducentibus plenariam indulgentiam et iubilaeum concessit.

§ 1. Alias siquidem felicis recordationis Pius Papa quartus, praedecessor noster, sub die II februarii MDLXIII, pontificatus sui anno quarto, omnibus christifidelibus vere poenitentibus et confessis, seu firmum id faciendi, statutis a iure temporibus, propositum habentibus, qui Sancti Pauli in Goan, et alterius in Malacan, et aliorum collegiorum Societatis Iesu ecclesias in eius Sancti, sub cuius invocatione fundatae fuerint, festis, ac easdem seu sacella vel earum aliquam seu aliquod in festivitate Circumcisionis Domini nostri Iesu Christi, a primis vesperis usque ad occasum solis sequentis diei, devote visitaverint, ibique pias ad Deum preces fuderint, singulis diebus, quibus id fecerint, ac quoties aliquem ex infidelitate et idololatria ad veri Dei cognitionem reduxerint, toties plenariam indulgentiam ac iubilaeum concessit.

Alias indulgentias concessit Pius V.

§ 2. Et deinde felicis memoriae Pius Papa V, etiam praedecessor noster, per alias suas sub dat. XV decembris MDLXVII, pontificatus sui anno secundo, omnibus christifidelibus in quibuscumque Oceani Indiis aut Sinarum regione vel Brasilia constitutis, praesentibus et futuris, qui, contriti et confessi, quamlibet ecclesiam et capellam seu xenodochium in iis partibus dilectorum filiorum presbyterorum et ministrorum Societatis Iesu cura et opera erecta aut in posterum erigenda, devote visitaverint, ac ut supra oraverint, quadraginta dies et semel quolibet anno, aliquo die festo, quem provincialis dictae Societatis constituerit, septem annos et totidem quadragenas in perpetuum etiam concessit.

§ 3. Et successive similis recolendae

Gregorius etiam XIII alias indulgentias ac gratias spirituales elargitus est.

memoriae Gregorius Papa XIII, similiter praedecessor noster, sub die XII augusti MDLXXIII, pontificatus sui anno secundo, eisdem christifidelibus utriusque Indiae et transmarinorum limitum, qui processionibus iuxta ritum sanctae Romanae Ecclesiae faciendis, ac precibus Indorum et Æthiopum seu quorumvis aliorum neophitorum et aliorum christianorum interessent et eas associarent, christianam doctrinam cum eisdem recitassent vel privatim docerent, quoties id facerent septem annorum et totidem quadragenarum; invisentibus autem infirmos, et praesertim Indorum hospitalia, xenodochia et alia similia loca pia, ipsis etiam infirmis per se vel alium ministrando, singulis diebus, quibus id facerent, vigintiquinque; qui vero ad infirmos accedentes ibi pernoctarent, quinquaginta; eis etiam, qui coram Beatae Mariae imagine, ab alma Urbe ad collegii civitatis Limae *in Perù* delata, tertiam Rosarii partem vel coronam recitarent, centum; scholaribus vero in utraque India existentibus, qui eiusdem Beatae Mariae Virginis confraternitati ibi institutae adscriberentur, singulis eiusdem Beatae Mariae Virginis ac Resurrectionis, Pentecostes et Nativitatis Domini nostri Iesu Christi festivitatibus, quibus, confessi et contriti Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumerent, et coronam vel tertiam partem Rosarii recitarent, tercentum annorum de iniunctis seu alias quomodolibet debitis poenitentiis; in Annuntiationis vero et Assumptionis ipsius Beatae Mariae diebus tamen plenariam; eis quoque, qui singulis diebus veneris cuiuslibet Quadragesimae devote processionibus publicis in partibus et locis transmarinis ad orandum pro conversione gentilium et haereticorum reductione institutis interessent, et se flagellarent, etiam plenariam; reliquis vero omnibus eisdem processionibus praesentibus, contritis et confessis, tertiae partis peccatorum suorum; ac eis, qui in utriusque tam Orientalis quam Occidentalis Indiae quacumque regione arma contra Infideles ob fidei catholicae defensionem et propagationem aut alias iusto bello, assumerent, in singulis huiusmodi expeditionibus, tam navalibus quam terrestribus, dummodo peccata sua confiterentur, et nisi ministrorum inopia vel temporis augustia aut alia licita de causa impedirentur, Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumerent, similiter plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam concessit. Quodque pro animabus eorum, qui in praedictis utriusque Indiae navigationibus aut expeditione contra Mahometanos aut alios infideles ab humanis decederent, ut quicumque confessi et contriti tertiam partem Rosarii aut unam coronam pro dictorum et aliorum quorumcumque christifidelium, qui in mari decederent, animabus recitarent, quoties id ageretur, toties per modum suffragii unam ex dictis animabus a poenis purgatorii, dummodo per dictos defunctos non steterit, quin tempore periculi mortis ipsorum, peccata sua confiterentur, liberare valeret.

Scholaribus permisit missas audire in ecclesiis Societ. Iesu tempore interdicti.

§ 4. Nec non etiam scholaribus utriusque Indiae huiusmodi, qui in scholis presbyterorum dictae Societatis dant operam litteris, ut in presbyterorum eiusdem ecclesiis missas et alia divina Officia tempore interdicti et cessationis a divinis, ianuis clausis, dummodo ipsi causam huiusmodi interdicto aut cessationi non dedissent, audire; ipsisque presbyteris, ut inibi, etiam scholaribus praesentibus, tempore praedicto, missas et alia divina officia celebrare possent, indulsit.

Presbyteris, aliisque de dicta Societate in Indiis morientibus indulgentiam plenariam elargitus est.

§ 5. Ac deinde per alias litteras sub die VIII septembris eiusdem anni, ad decennium tunc proximum, omnibus et singulis tam presbyteris quam aliis de dicta

Societate existentibus, quos in qualibet utriusque Indiae regione vel Oceani insula aut navigatione, eundo vel redeundo mori contigeret, plenariam.

Prout etiam christifidelibus eorum ecclesias enunciatis hic diebus visitantibus.

§ 6. Ac tam eisdem presbyteris, clericis et aliis christifidelibus utriusque sexus, qui in quibusvis utriusque Indiae, ac regionum, provinciarum, terrarum, insularum aliorumque locorum praedictorum eiusdem Societatis domorum et habitationum ecclesiis tam erectis quam erigendis in illarum dedicationis vel invocationis, aut Circumcisionis Domini nostri Iesu Christi festivitatibus vel diebus, confessi et contriti, Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumerent, aut si alibi confessi essent, et Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum huiusmodi suscepissent, eodem die aliquam ex dictis ecclesiis visitarent et inibi orarent, etiam plenariam; illis vero, qui aliquam ex dictis ecclesiis quibusvis festivis diebus contriti et debito tempore confitendi propositum habentes visitarent, et ut supra orarent, septem annos indulgentiae concessit.

Indulgentias ecclesiae Sancti Thomae in Indiis concessas ad ceteras ecclesias extendit pro diebus a praeposito generali designandis.

§ 7. Ac deinde per alias litteras sub die IX ianuarii MDLXXVI, pontificatus sui anno IV, indulgentiam plenariam ac peccatorum remissionem omnibus christifidelibus in Indiarum et Brasiliae partibus degentibus, vere poenitentibus et confessis, ecclesiam S. Thomae apostoli in Indiis praedictis, vel aliquam ex certis eiusdem Societatis ecclesiis illarum partium visitantibus, et inibi SS. Eucharistiae Sacramentum sumentibus, et, ut praefertur, orantibus, quater in anno perpetuis futuris temporibus vivae vocis oraculo concessam, ad omnes et singulas alias ecclesias collegiorum, domorum et residentiarum eiusdem Societatis regionum praedictarum, saltem inter se per centum milliaria distantes, similiter quater in singulis annis in diebus per illius praepositum generalem designandis, perpetuo extendit.

Concessit etiam indulgentias stationibus Urbis addictas.

§ 8. Ac eisdem christifidelibus, qui aliquam ex praedictis ecclesiis quadragesimae et aliis temporibus stationum Urbis, dominicis et feria sexta diebus visitarent, easdem omnes et singulas indulgentias concessit, quas consequerentur, si ecclesias et basilicas Urbis in diebus stationum huiusmodi devote visitarent.

Aliasque adiunxit indulgentias.

§ 9. Illisque, qui singulis diebus feriae sextae primae hebdomadae cuiusque mensis easdem ecclesias devote visitarent, et inibi quinquies Orationem Dominicam, et toties Salutationem Angelicam pro exaltatione fidei catholicae recitarent, septem annos; in festis vero Domini nostri Iesu Christi, et Beatae Virginis, Apostolorum ac Sancti, sub cuius titulo ecclesia consisteret, decem annos; iis autem, qui in aliqua ex dictis ecclesiis confessi essent, vel SS. Eucharistiae Sacramentum sumpsissent, toties viginti annos; facientibus insuper conscientiae examen, et de peccatis per eos commissis vere poenitentibus, centum dies relaxavit.

Et confraternitatibus erectis vel erigendis applicavit.

§ 10. Utriusque etiam sexus christifidelibus, qui aliquam ex confraternitatibus per episcopos auctoritate earumdem litterum erigendis, ingrederentur, semel in die eorum ingressus, si vere poenitentes et confessi devote communicarent, ipsisque similiter poenitentibus et confessis et eodem Sacramento refectis, ter in vita, plenariam; concessit etiam eisdem confratribus, qui processionibus et divinis officiis interessent, centum dies; et qui ecclesiam, in qua confraternitas huiusmodi instituta esset, sexta feria cuiuslibet hebdomadae devote visitarent, decem annos et totidem quadragenas; mulieribus eiusdem confraternitatis, si quoties signum campanae audirent, semel Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam flexis genibus devote recitarent, indulgentias ceteris confratribus praesentibus concessas, eisdemque confratribus

qui in die festo Corporis Christi ac eius octavae, poenitentes similiter et confessi, Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumerent, eisdem etiam poenitentibus et confessis, in mortis articulo, plenariam; ac eis etiam vere poenitentibus et confessis, qui in diebus stationum Urbis, altare seu locum in quo Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum custoditur, visitarent, et septies Orationem Dominicam et salutationem Angelicam recitantes, ut praefertur, orarent, easdem indulgentias stationum Urbis consequerentur. Item eisdem confratribus utriusque sexus, similiter poenitentibus et confessis, singulis annis in die Coenae Domini septem annos et totidem quadragenas; qui vero ad altare ipsius Sanctissimi Sacramenti in tertia dominica cuiuslibet mensis, et in die Coenae Domini Sacrosanctam Eucharistiam sumerent; iisque, qui Sacramentum ipsum in processione post maiorem missam, tertia dominica cuiuslibet mensis fieri consueta, comitarentur, centum dies; et tam illis quam aliis christifidelibus dictum Sacramentum, dum ad aegrotos defertur, associantibus, et qui hoc facere impediti, ad sonum campanae genuflexi, semel Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam recitarent et pro infirmo orarent, centum dies, ac respective omnium peccatorum indulgentiam et remissionem concessit.

Episcopis facultatem concessit erigendi confraternitates Corporis Christi.

§ 11. Insuper Indiarum et Brasiliae episcopis ad quinquennium tunc proximum, a die earumdem litterarum receptionis computandum, easdem confraternitates et sodalitates sub Sanctissimi Sacramenti invocatione, in quibuscumque locis suarum dioecesum erigendi et instituendi facultatem concessit.

Confratribus vero eligendi sibi confessarium, a quo ter in anno a casibus Sedi Ap. et Ordinariis reservatis absolvantur.

§ 12. Ipsisque confratribus, ut quemcumque presbyterum ex approbatis ab Ordinario, saecularem vel regularem, etiam in mortis articulo, etiamsi mors tunc non subsequeretur, in suum possent eligere confessorem, qui eos ab omnibus peccatis, criminibus, excessibus et delictis, quantumcumque gravibus, etiam Sedi Apostolicae et locorum Ordinariis reservatis, praeterquam in litteris Coenae Domini contentis, ter in vita absolvere et eis poenitentiam salutarem iniungere posset.

Et statuta quaecumque condendi, quae a S. Sede confirmata censeantur.

§ 13. Eisdemque confratribus ac pro tempore existentibus episcopis, una cum consilio confratrum, qui in dictis confraternitatibus conscriberentur, quaecumque statuta et ordinationes, licita tamen et honesta et sacris canonibus non contraria, circa dictarum sodalitatum tranquillum statum, condendi, et condita mutandi et de novo edendi, quae eo ipso dicta auctoritate confirmata essent, concessit.

Sixtus V huiusmodi gratias ad decennium prorogavit.

§ 14. Et demum felicis recordationis Sixtus Papa V, etiam praedecessor noster, easdem indulgentias et gratias ac peccatorum remissiones die XIV martii MDLXXXVII, pontificatus sui anno secundo, ad decennium a fine ultimi termini computandum, prorogavit.

Et christianis, qui aliquem ex infidelitate converterent, indulgentiam plenariam concessit.

§ 15. Ac universis christifidelibus in partibus Indiarum vere poenitentibus et confessis ac Sanctissimo Eucharistiae Sacramento refectis, quoties aliquem ex infidelitate et idololatria ad veri Dei cognitionem reducerent, indulgentiam plenariam ac iubilaeum ad decennium concessit.

Pius IV provincialibus Soc. vel ab eis deputatis facultatem impertitus est cum neophitis Indis in quocumque consanguinitatis vel affinitatis gradu a iure divino non prohibito pro matrim. contracto vel contrahendo dispensandi in foro conscient. tantum, ubi Ordinarii facile adiri possunt.

§ 16. Idem etiam Pius IV die XV iunii, ut eiusdem Societatis provinciales vel ab eis deputati presbyteri cum neophitis provinciarum utriusque Indiae aliarumque regionum, in quocumque seu quibusvis a iure divino non prohibitis consanguinitatis vel affinitatis gradibus, vel alias coniunctis matrimonium inter se contrahere, seu iam in, etiam scienter, contractis, remanere valerent, in

partibus, ubi Ordinarii facile adiri possent, in foro conscientiae tantum perpetuo.

Reservata dispensatione Ordinariis in foro iudiciali de eorumdem presbyterorum Soc. consilio ad xx annos.

§ 17. Et insuper ibidem infra tamen viginti annos tunc proximos, quod ipsi locorum Ordinarii de presbyterorum eorumdem, tamquam adiutorum et assessorum suorum in locis, ubi eorum commode posset haberi copia, consilio, et cum illis, etiam in iudiciali foro.

Ubi vero nulli essent Ordinarii vel distarent cc milliariis dictis Presbyteris facultatem concessit absolvendi in utroque foro.

§ 18. In reliquis autem provinciis Ordinariorum praesentia destitutis, vel ab eis non minus ducentis millibus passuum remotis, quod provinciales et deputati presbyteri cum eisdem neophitis etiam in utroque foro gratis dispensare, et eos, qui in gradibus prohibitis huiusmodi, etiam scienter, contraxissent, ab excessibus ac excommunicationis aliisque censuris et poenis ecclesiasticis in utroque foro absolvere, ac prolem inde susceptam legitimam decernere.

Has facultates Gregorius XIII ad xx annos prorogavit.

§ 19. Quod etiam Gregorius praedictus per alias suas litteras die XVII iulii MDLXXVII expeditas, ad alios viginti annos extendit.

Et Presbyteris Soc. concessit ut si aliqua Eucharistiae fragmenta superessent etiam post missam sumere possent.

§ 20. Et quod ipsi presbyteri, tam in dictis partibus quam ubilibet constituti, quibus aliqua Eucharistiae fragmenta seu minutiae vel alias pro tempore interciderent, etiam post peractum sacrificium, absque ullo conscientiae scrupulo, reverenter sumere valerent, facultatem concessit.

Facultatem etiam praeposito generali et presbyteris a Paulo III factam absolvendi in partibus infidelium a casibus in bulla *Coenae* reservatis, extendit ad Indias et regiones, quas Hispani vel Lusitani penetrarent, ad decennium.

§ 21. Insuper idem Gregorius per alias suas litteras, supradicta die VIII septembris expeditas, et ad decennium tunc proximum valituras, facultatem alias per felicis recordationis Paulum III, praedecessorem nostrum, tunc suum, eidem praeposito generali concessam, et presbyteris eiusdem Societatis, quos in Saracenorum et aliorum infidelium terras et alias provincias remotissimas mitteret, christianos in eis commorantes ab omnibus peccatis, sententiis, censuris, etiam in bulla *Coenae Domini* contentis et reservatis, absolvendi facultatem confirmando, ad eiusdem Societatis presbyteros, tam ad orientales quam occidentales Indias, omnesque insulas et regiones transmarinas, ad quas Hispani et Lusitani penetrant, extendit.

Declaravit etiam eos, qui semel pro Sacramentorum administratione a praeposito vel ab aliquo episcopo fuerint approbati, alia non indigere approbatione.

§ 22. Eisdemque, ut semel a praeposito generali vel ab aliquo episcopo approbati, ad praedicandum, confessiones audiendum et missas celebrandum, pro ministrorum huiusmodi exercitio, ulterius licentiam et approbationem ab aliis episcopis petere seu habere minime tenerentur, sed absque illis praemissa facere.

Absque concessit facultates hic indicatas.

§ 23. Et etiam extra ecclesias consecratas, super altaribus portatilibus, in loco tamen decenti, etiam per horam ante diluculum, vel etiam post meridiem in illis regionibus, cum opus foret, celebrare, et in Maluco, Iappono et aliis regionibus, insularum, terrarum, provinciarum et locorum praedictorum partibus et locis, a quibus valde remoti sunt episcopi, oleis sanctis per duos vel tres aut quatuor annos ante consecratis libere uti possent; nec non in singulis ecclesiis Societatis huiusmodi singula ad arbitrium illorum superiorum respective nominanda altaria, etiam privilegiata, ut quicumque ex praedictis presbyteris Societatis praedictae tantum Missae sacrificium pro defunctis celebrarent, per modum suffragii prodesset, concessit.

Declaravit singula privilegia et facultates pro singulis provinciis concedi aeque principaliter.

§ 24. Et die X februarii MDLXXIX, pontificatus sui anno septimo, tam illa, quae occidentali quam quae orientali Indiis concessa sunt et posthac concedentur privilegia, gratiae et facultates, ita invicem communicavit, ut singuli earumdem Indiarum ac novae Hispaniae dictae Societatis religiosi, illis aeque principaliter gauderent.

Facultatem dispensandi concessit super vo-

§ 25. Per alias vero litteras die IV novembris MDLXXIX, pontificatus sui anno

to castitatis, non tamen solemni, cum neophytis.

octavo, eidem generali aliisque per ipsum ex dicta Societate deputandis, ut cum neophitis aliisque ad fidem reductis, ex rationabili et legitima causa super voto castitatis, non tamen solemni, ac matrimonio de facto, et in faciem Ecclesiae, sive scienter sive ignoranter contracto, et quovis occulto impedimento, propter quod tale matrimonium in conscientia esset invalidum, et contrahentes sine scandalo separari non possent, dispensandi.

Bona male acquisita condonandi.

§ 26. Ac super bonis male acquisitis, ad quae restituenda ipsi neophiti et alii praedicti incertis personis obligati existerent, cum eis ad opera pia componendi, vel si ipsi indigerent eis, in toto vel parte remittendi, ad decennium facultatem concessit.

Singulasque facultates et gratias an. MDLXXXIV ad aliud decennium prorogavit.

§ 27. Et deinde ad aliud decennium praemissas omnes gratias et facultates per alias litteras die XII augusti MDLXXXIV, pontificatus sui anno XIII prorogavit, prout in singulorum indultorum litteris, quarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis et insertis haberi volumus et habemus, plenius continetur.

Omnia praedicta confirmat Gregorius XIV.

§ 28. Quare nos attendentes quod uberes fructus in recenti illa vineae Domini portione ex praemissis et aliis per dictos praedecessores Societati praedictae et eius presbyteris concessis, in dies proveniant; volentesque propterea tempus ipsum et gratias concessas ampliare, et ne defectu temporis a tam pio et laudabili opere cessetur', et alias desuper opportune providere; praedictas et omnes alias facultates ac privilegia, indulta, indulgentias et gratias per dictos vel alios etiam praedecessores et eorum singulos quomodolibet concessas et concessa, ac desuper confectas litteras, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui in eisdem et aliis, illorum vigore, subsequutis intervenerint.

Et ad XX annos prorogat.

§ 29. Et quia concessiones et prorogationes praemissorum a diversis praedecessoribus nostris variis et successivis temporibus factae fuerunt, adeout difficile foret cuiusque prorogationis huiusmodi finem attendere et computare, ideo, ad tollendam omnem ambiguitatem et molestiam, concessiones omnes, de quibus supra, ad viginti annos, a data praesentium computandos, infra quos presbyteri dictae Societatis et alii praedicti facultatibus et gratiis sibi concessis respective uti libere in omnibus et per omnia possint, dicta auctoritate prorogamus, extendimus et ampliamus et, quatenus opus sit, de novo concedimus.

Qui sub neophytorum nomine comprahendi debeant, definit, pro matrimonialibus concedendis dispensationibus.

§ 30. Et insuper, quia a nonnullis dubitatum seu haesitatum fuit an omnes indigenae, illarum regionum oriundi et naturales, et christianorum indigenarum, etiam baptizatorum filii, etiam in eorum infantia baptizati, iure neophiti appellari possint, prout hucusque praedicta facultate dispensandi ad matrimonia tam in orientalibus quam occidentalibus partibus utentes intelligendum duxerunt. Idcirco tenore earumdem praesentium decernimus et declaramus, omnes oriundos seu naturales supradictarum omnium tam orientalium quam occidentalium partium, imo etiam si Æthiopes, Angolani, vel quarumvis aliarum transmarinarum regionum, etiamsi christianorum filii et in infantia baptizati, vel etiam inter se vel cum europeis mixtim progeniti sint, praesentis prorogationis tempore durante, et ad concessionis huiusmodi effectum, esse et intelligi debere neophitos, dictosque presbyteros cum huiusmodi, ut vel matrimonio coniungi, vel in iam contracto remanere possint, sive eorum alter tantum, sive etiam uterque inde oriundus, ac proprie indigena sit, in quibus-

cumque consanguinitatis seu affinitatis gradibus, iure divino, ut supra, non prohibitis, dispensare posse, concedimus et indulgemus; supplentes simili modo omnes et singulos, etiam solemnitatum quarumcumque defectus, si qui quomodolibet desuper intervenerint.

Mestizos etiam neophytos censendos esse declarat.

§ 31. Quin etiam, quia de mixtim progenitis, quos *mestizos* vocant, maius dubium esse potest, declaramus etiam dictos presbyteros Societatis Iesu posse cum eisdem mestizis, quos similiter ad hunc effectum neophitos censendos esse, decernimus, in gradibus et matrimoniis contractis et contrahendis praedictis, dummodo non ita facile id fiat, dispensare, eisdemque presbyteris facultatem desuper concedimus opportunam.

Decernitque super praedictis presbyterosSoc. a nemine posse molestari.

§ 32. Decernentes presbyteros dictae Societatis super praemissis et aliis iuxta facultatem praedictam et illius vigore exequendis, ex quovis praetextu vel quaesito colore, per quoscumque loci Ordinarios seu alios superiores vel iudices ecclesiasticos et saeculares, quavis auctoritate fungentes, molestari, perturbari seu inquietari nullatenus posse.

Clausulae pro firmitate praemissorum.

§ 33. Sicque in praemissis per quoscumque iudices, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 34. Non obstantibus praemissis ac omnibus illis, quae singuli praedecessores praedicti voluerunt in suis quibusque litteris praedictis non obstare, caeterisque contrariis quibuscumque. Quorum tenores praesentibus pro plene et sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXI septembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 21 septemb. 1591, pontif. an. I.

1 Notandum censeo, Gregorium XIV constitutione, cui initium est *Pro nostra*, dat. die II martii, Cartusiensibus privilegia omnia confirmasse.

XLIII.

Confirmatio decreti in synodo provinciali Valentino circa legata in testamento seu alias a defunctis relicta, et quartam funeralem [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Quae pro indemnitate parochialium ecclesiarum provide facta fuisse comperimus, ut diligenter et accuratae observentur, libenter approbamus, et alia desuper ordinamus, prout conspicimus in Domino salubriter expedire. Prooemium.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, die vigesima nona mensis maii, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, in synodo dioecesana Valentiniensi inter alia decretum seu statutum fuerit quod de legatis, sive in testamento seu alias a defunctis factis Sedi vel alicui parochiarum Valentiae, non debeat dari quarta portio parochiae, cuius fuerit defunctus, nisi talia legata fuerint dimissa pro expensis exequiarum ipsius defuncti, pro oblationibus scilicet fiendis in sepultura, pro duobus cereis, cuiuscumque formae fuerint, coram cruce portandis, quia de omnibus istis quarta pars debeatur parochiae, ultra duos cereos, qui laicis parochiae defuncti debentur, qui in suis exequiis deservient, legaverit ecclesiae seu monasterio ubi sepelietur, tali casu de omnibus illis, cuiuscumque formae fuerint, Decretum synodi Valentinae.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

sive plures sive pauci, pars quarta debeatur parochiae defuncti. Si defunctus dimiserit alicui ecclesiae seu monasterio vexilla, tappeta serica vel aurea, calices, cruces, aut alia quacumque ornamenta, quae solum in honorem et cultum Dei et ecclesiae deserviunt, vel quantitatem aliquam ad ea faciendum, de istis non debetur portio quarta parochiae defuncti; sed si talia fuerint dimissa, ut post obitum ipsius convertantur in usum vel utilitatem propriam sacerdotum, vel fructum ecclesiae seu monasterii ubi fuerit sepultus; si talis dimisso sortitur suum effectum, tunc de his debetur et solvatur portio quarta: si defunctus dimiserit pecuniam vel missas alicui ecclesiae seu monasterio, et etiam dimiserit suae parochiae, in qua sepultus fuerit, aliquid de praedictis legatis, tunc non debetur portio quarta dictae ecclesiae de legatis aliarum ecclesiarum; si vero non fecerit mentionem de parochia sua, in qua sepultus est, tunc de melioribus legatis aliis ecclesiis relictis primo detur sibi unum, quia mater defuncti fuerit, ubi ecclesiastica sacramenta et sepultura sibi fuerunt ministrata. Si defunctus elegerit sepulturam in aliquo monasterio seu ecclesia, quae non fuerit sedes Valentiniensis, nec aliqua parochiarum eiusdem, et dimiserit illi monasterio seu ecclesiae, ratione sepulturae ibi electae, centum, et suae parochiae dimiserit decem pro canonica portione sibi debita, tunc de illis centum debent superaddi parochiae quindecim pro complemento viginti quinque, quae dictae parochiae debentur pro quarta portione dictorum centum. Si autem talis absolute legaverit dictae parochiae decem, non intentione solvendi dictam quartam portionem, tunc integre percipiat dictos decem, et ultra hoc, viginti quinque pro sua quarta portione. Et hoc fuit inductum in compensam damnorum, quae Sedes et parochiae praedictae sustinent propter licentiam seu privilegium quod habent audiendi confessiones, et recipiendi ad sepulturam parochianos dictarum ecclesiarum parochialium. Si quis elegerit sepulturam in aliena dioecesi, et quod de iure non sit solvenda quarta portio parochiae defuncti; tamen quia talis fuit et est consuetudo in Valentiniensi dioecesi, si evenerit casus, quarta pars debet solvi parochiae dicti defuncti.

Non debetur quarta parochiae de ornamentis ecclesiae cuicumque relictis.

§ 2. Nos, de venerabilium fratrum nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium decretorum Concilii Tridentini interpretum, quibus hoc negotium diligenter videndum et examinandum ac nobis referendum commisimus, decretum seu statutum huiusmodi, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus.

Confirmatur a Pontifice.

§ 3. Declarantes quod, dum cavetur quod si defunctus aliquid propriae parochiae legaverit, ei quarta portio de rebus alteri parochiae relictis non debeatur, id ita expresse intelligendum, cum id, quod propriae parochiae legatum fuit, ad integram quartam ascendat; alioquin ex legatis alteri parochiae seu ecclesiis relictis, decernimus faciendam esse supplementionem.

Explicatio super efformatione quartae funeralis.

§ 4. Necnon sic examinatum et correctum, ac per praesentes approbatum et confirmatum decretum seu statutum huiusmodi ab omnibus et singulis quavis auctoritate, dignitate et honore fungentibus, quos illa quomodolibet concernunt et concernent in futurum, et ad quos spectat et spectabit in futurum, inviolabiliter observari mandamus et iubemus; sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate,

Clausulae.

ubicumque iudicari et diffiniri debere. Irritum quoque et inane decernimus si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus quibusvis statutis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis, quoque indultis et litteris apostolicis, quomodolibet in contrarium concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Quocirca venerabili fratri nostri nunc et pro tempore existenti archiepiscopo Valentinien. seu eius officiali, auctoritate apostolica, mandamus quatenus dictum decretum, sic examinatum, correctum, approbatum et confirmatum, ab omnibus illis, quos illud concernit et concernet in futurum, etiam sub censuris ecclesiasticis, auctoritate nostra, observari faciat, cogat et compellat. Contradictores quoslibet et rebelles et praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato ad hoc etiam, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Fides transumptorum.

§ 6. Ceterum, quia difficile foret, etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXIV septembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 24 septembr. 1591, pontif. an. I.

XLIV.

Confirmatio gratiarum et indultorum eremi Camaldulensis, congregationisque dicti eremi, et Sancti Michaelis de Murano Ordinis Camaldulensis sub regula Sancti Benedicti; cum privilegiorum quibuscumque aliorum religiosorum, etiam Mendicantium, Ordinibus concessorum et concedendorum communicatione [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Ex iniuncto nobis desuper apostolicae servitutis officio, ad ea, quae a praedecessoribus nostris pro ecclesiasticarum, praesertim regularium, personarum, quae sub suavi Religionis iugo Altissimo famulantur, directione et tranquillitate, statuta et concessa fuerunt, conservanda et augenda, libenter inducimur ut apostolicis gratiis et favoribus circumsepti et muniti, cum maiori quiete ac devotionis fervore, sub regularis vitae observantia ac monastica disciplina, vivere, ac Deo Optimo Maximo preces fundere liberius valeant.

Plures Romani Pontifices congregationi indulta concesserunt.

§ 1. Sane pro parte dilectorum filiorum generalis, et visitatorum, ac priores eremi necnon congregationis eiusdem eremi et Sancti Michaelis de Murano Camaldulensis Ordinis, nobis nuper exhibita petitio continebat quod alias felicis recordationis Leo decimus, Clemens septimus, Paulus tertius, Iulius etiam tertius, Gregorius decimustertius et Sixtus quintus, ac alii Romani Pontifices praedecessores nostri, tunc existentibus generali et visitatoribus ac priori eremi necnon congregationis eiusdem eremi et Sancti Michaelis de Murano diversa privilegia, facultates et indulta ac gratias spirituales et temporales concesserunt, omniaque et singula privilegia, indulta, facultates et gratias ac

1 Alia de hoc Ordine Camaldulensi, vide in Constitut. XXVIII, Alexandri II: *Nulli*, tom. II, pag. 48. Privilegia autem signanter vide in Alexandri IV Constitut. XLIV, tom. III, pag. 657: *Officii*, et in Leonis X Constit. II: *Etsi*, tom. V, pag. 543, ac Pii V Const. LVII: *Et si mendicantium*, tom. VII, pag. 573.

concessiones ipsis ac personis, domibus et bonis eorumdem eatenus, tam apostolica quam ordinaria, imperiali vel regia auctoritatibus quomodolibet concessa, et consuetudine legitime praescripta, acquisita, apostolica auctoritate, certis modo et forma, confirmaverunt.

Et loca eiusdem sub Sedis Apostol. protectione susceperunt.

§ 2. Ac inter alia statuerunt et voluerunt quod monasteria, prioratus, ecclesiae, hospitalia, capellae et loca dicti Ordinis et congregationis, tunc et pro tempore existentia, ac eorum quodlibet, necnon abbates, priores, abbatissae, fratres et sorores ac personae in eis degentes, in ius et protectionem beati Petri et Sedis Apostolicae, ac sub eorum et sua protectione essent.

Exemeruntque ab omni collecta, decima, etc.

§ 3. Eademque monasteria, ecclesiae, prioratus et loca manualia, granciae, possessiones et bona, ac praelati et personae congregationis praedictae ab omni impositione, exactione, collecta, decima, charitativo subsidio ac alio quocumque reali ac personali, mixto munere vel gravamine omnino immunes essent et exempti.

Omnia beneficia congregationi unita, per eius praelatos conferri mandarunt.

§ 4. Statuto praeterea quod omnia et singula monasteria, hospitalia, prioratus et beneficia ecclesiastica et loca eidem congregationi unita et aggregata seu in posterum aggreganda per quoscumque, cuiusvis dignitatis fuerint, in titulum vel commendam obtenta, cum primum per cessum vel decessum illa obtinentium vacarent, ad eumdem Ordinem effectualiter reverterentur, et congregationi praedictae huiusmodi pleno iure et cum effectu aggregarentur, possentque praelati et alii, qui beneficia et loca aliqua dicti Ordinis in titulum vel commendam haberent, titulo et administrationi dictorum locorum in manibus generalis et capituli cedere, qui possessiones huiusmodi admittendi potestatem habere intelligerentur ad hoc ut eidem congregationi unirentur et effectualiter aggregarentur, ita tamen ut loca, quae sic applicari contingeret, monachis dictae Religionis, iuxta eorum instituta concedenda, debitis propterea non fraudarentur obsequiis; sed per praelatos monasteriorum vel locorum, quibus applicata forent et annexa, onera et officia consueta implerentur.

Praelatorum eiusdem monasterii professorum numerum taxarunt.

§ 5. Insuper statuerunt et ordinarunt quod eiusdem congregationis et Ordinis praelatorum numerus augeri non posset, nec plures essent quam septem, qui essent eiusdem monasterii professi, excepto tamen generali, qui in dicto numero non comprehenderetur.

Generali potestatem absolvendi monachos, etc., amplissimam dederunt.

§ 6. Ac praeterea eidem generali pro tempore existenti, ut monachos ac moniales dictae congregationis a quibusvis, etiam maioris, excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus pro tempore irretiti forent, etiamsi illorum absolutio dictae Sedi specialiter vel generaliter reservata foret; satisfacto tamen iis ad quorum instantiam censurae ipsae forsan emanaverant, ac a quibusvis irregularitatibus tam de iure quam ex ipsius eremi constitutionibus et regularibus institutis quomodolibet provenientibus, et quibuscumque aliis peccatis, criminibus, excessibus et delictis, quantumcumque gravibus et enormibus, etiam talibus quod de illis esset Sedes praedicta merito consulenda, et dictae Sedi qualitercumque reservatis, exceptis contentis in bulla in die *Coenae Domini* legi consueta, quoties opportunum foret, eorum confessionibus diligenter auditis, absolvere, ac eis pro commissis poenitentiam salutarem iniungere, ac se ipsum, etiam a quocumque alio praelato vel eremita sacerdote, vices suos illi committendo, absolvi facere libere et licite posset, facultatem concesserunt.

§ 7. Eidemque priori et eremitis eremi

Priori et eremitis Camaldulensis omnia indulta eremi S. Romualdi communicarunt.

huiusmodi, quod omnibus et singulis privilegiis, indultis, concessionibus, indulgentiis et gratiis, eremitis S. Romualdi, alias de Massalio, in genere quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, ac quibus eremitae congregationis S. Romualdi huiusmodi utebantur, potiebantur et gaudebant, ac uti, potiri et gaudere poterant quomodolibet in futurum uti, gaudere et potiri libere et licite possent.

Dubiaque desuper oriunda in favorem congregationis interpretari decreverunt

§ 8. Et quod quicquid dubii in dictis privilegiis, concessionibus et gratiis emerserit, id, data verborum ambiguitate ac iuris peritorum interpretatione, in favorem congregationis et locorum particularium eiusdem interpretari deberet, statuerunt et ordinarunt, prout in diversis dictorum praedecessorum desuper confectis litteris et ordinationibus, vivae vocis oraculo factis, plenius continetur.

Hic modo Pontifex praedicta omnia confirmat.

§ 9. Quare pro parte generalis et visitatorum ac prioris eremi necnon congregationis eiusdem eremi ac S. Michaelis de Murano huiusmodi nobis fuit humiliter supplicatum ut singulis praedictis caeterisque in eisdem litteris contentis robur nostrae approbationis adiicere, et alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, eosdem generalem et visitatores ac priorem eremi necnon congregationem eiusdem eremi et S. Michaelis de Murano ac singulares personas monasteriorum et locorum eorumdem, specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, precibus etiam venerabilis fratris nostri Ptolomaei episcopi Tusculanensis S. R. E. cardinalis Comensis nuncupati, eiusdem Ordinis et Religionis Camaldulensis protectoris, inclinati, eosdemque generalem et visitatores praedictos a quibusvis excommunicationis et censuris absolventes, ac singularum litterarum praedictarum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, insererentur, praesentibus pro expressis habentes, cessiones, uniones, aggregationes et incorporationes singulorum monasteriorum, ecclesiarum, hospitalium, beneficiorum et locorum quorumcumque, in eisdem praedecessorum litteris, et praesertim Leonis X, expressorum, eidem vestrae congregationi, vigore eorumdem indultorum apostolicorum et facultatum huiusmodi, hucusque factas, et quae effectum sortitae sunt, ratas et validas ac efficaces existere, decernimus et declaramus. Necnon uniones et aggregationes huiusmodi, ac omnia et singula privilegia, facultates et indulta praemissa, prout expressa sunt, necnon omnia et quaecumque alia privilegia, indulta, concessiones, exemptiones, immunitates, facultates et gratias, tam spirituales quam temporales, generali, visitatoribus, priori et congregationi ac Ordini praedicto, necnon monasteriis, ecclesiis, domibus et locis illorumque singularibus personis, tam per dictos praedecessores quam alias quomodolibet dicta auctoritate apostolica concessa, necnon singulas dictorum praedecessorum litteras, ac omnia et singula in illis contenta et inde secuta quaecumque, quatenus sint in usu, et prout hactenus observata fuerunt, apostolica auctoritate praedicta, ex certa nostra scientia, tenore praesentium approbamus, confirmamus et innovamus, illisque perpetuae ac inviolabilis firmitatis robur adiicimus; ac omnes et singulos tam iuris quam facti ac solemnitatum quarumcumque quomodolibet omissarum aliosque defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus; unionesque et aggregationes ac omnia alia et singula praemissa, et in eisdem litteris contenta et comprehensa ac superius expressa, eisdem generali, visitatoribus, priori et congregationi ac Ordini praedcitis, eorumque personis et ministris et cuilibet

Praesertim ea omnia quae in litteris Leonis continentur.

eorum, auctoritate et tenore praedictis, etiam de novo, etiam motu proprio et ex certa scientia nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, perpetuo concedimus et indulgemus.

Ordinariis ut in praedictis congreg. faveant iubet.

§ 10. Ac districtius praecipiendo mandamus quibusvis archiepiscopis, episcopis ac locorum Ordinariis quibuscumque ut super privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, facultatibus et gratiis huiusmodi, tam spiritualibus quam temporalibus, eosdem generalem et abbates, etiam ratione visitationis, correctionis aut alio quovis praetextu, etiam respectu monasteriorum monialium eiusdem Ordinis, sua cura et gubernio generalis et abbatum praedictorum existentium, ullatenus molestare, inquietare vel perturbare audeant vel praesumant.

Indulta quorumcumque regularium congregationi elargitur.

§ 11. Ac praeterea volentes eosdem generalem, visitatores, priorem eremi, necnon congregationis eiusdem eremi ac S. Michaelis de Murano, ac Ordinem praedictum Camaldulensem amplioribus favoribus et gratiis prosequi, eisdem generali, visitatoribus, priori, monasteriis, domibus et locis Ordinis et congregationis praedictae, omnia et singula privilegia, praerogativas, concessiones, iurisdictiones, cautelationes, favores, facultates, declarationes, depositiones, immunitates, exemptiones, indulta, cuiuscumque generis existentia, necnon indulgentias, etiam plenariam, ac peccatorum remissiones, caeterasque gratias spirituales et temporales, quibusvis aliis regularium congregationum Ordinibus eorumque monasteriis, tam virorum quam mulierum, eorumque generalibus, abbatibus aliisque superioribus et personis eorumdem, in quibuscumque mundi partibus existentibus, alias quomodolibet concessa et concedenda, ac quibus de iure, usu, consuetudine vel privilegio aut concessione apostolica, regia, imperiali, archiepiscopali, episcopali, in genere vel in specie, tam coniunctim quam divisim, etiam per viam communicationis et extensionis, alii quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere quomodolibet possint et poterunt in futurum, etiamsi talia sint vel fuerint quae specialem et individuam requirerent mentionem, seu in praesentibus de verbo ad verbum insertionem et particularem concessionem, eisdem auctoritate et tenore, perpetuo communicamus, extendimus et concedimus. Ita quod iidem generales, visitatores, monasteria et loca praedicta ut praefertur, ac eorum praelati, fratres et personae praedictae, ac eorum res et bona sub eorum cura et secundum eiusdem congregationis instituta nunc et pro tempore viventes et existentes, et praemissis omnibus et singulis aeque pariformiter et absque alia penitus differentia, perinde ac si illis et eorum singulis personaliter et specialiter et expresse ac nominatim necnon ad instar concessa essent, in quantum eidem congregationi expediant (dummodo eiusdem congregationis regularibus Ordinibus eiusque gubernio, privilegiis, constitutionibus et diffinitionibus non adversentur), uti, frui, potiri et gaudere libere et licite possint et valeant.

Praelatorum numerum eiusdem monasterii professorum auget.

§ 12. Insuper, cum eiusdem Ordinis, et congregationis praelati, qui sint eiusdem monasterii professi, plures quam septem, excepto generali, qui in dicto numero non computatur, ordinationibus apostolicis, minime esse valeant, tenore praesentium, apostolica auctoritate, numerum praelatorum dictae congregationis augemus. Ita quod futuris temporibus octo praelati eiusdem monasterii professi (excepto generali quem in dicto numero volumus non comprehendi) esse possint et valeant; ac praesertim in his dictae suae congregationis monasteriis et ecclesiis, videlicet Sanctae Mariae a Puteo Stra-

tae Taurinensis, S. Viti in Carrubio Mediolanensis, Sanctorum Catherinae et Romualdi Cremonensis, necnon S. Augustini de Bassiano de Abrutio, et etiam S. Nicolai de Cornu eiusdem provinciae Abrutii Pennensis suos abbates et praelatos eligere, deputare ac instituere, ut in aliis suis monasteriis dictae congregationis, possint et valeant.

Clausula sublata, etc.

§ 13. Decernentes sic et non aliter per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam locorum Ordinarios ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, vicelegatos, Sedis Apostolicae nuncios et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere. Irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executorum deputatio.

§ 14. Et nihilominus eidem venerabili fratri nostro Ptolomaeo episcopo Tusculano S. R. E. cardinali Comensi, eiusdem congregationis et Ordinis protectori nunc et pro tempore existenti, ac dilecto filio curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorumdem generalis, visitatorum, prioris eremi et congregationis praedictae aut alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra easdem praesentes litteras et in eis contenta quaecumque inviolabiliter observari ac plenum effectum sortiri; necnon generalem, visitatores, abbates, priores et monachos praedictos et eorum singulos omnibus praemissis pacifice frui et gaudere, non permittentes eos et eorum quemlibet desuper, contra praesentium tenorem, sub quovis praetextu, etiam subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, etiam defectu intentionis nostrae, per quoscumque molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quomodolibet et rebelles, etiam per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; legitimisque super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae derogatoriae.

§ 15. Non obstantibus nostra de non concedendis indulgentiis ad instar, ac felicis recordationis Bonifacii Papae octavi praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, aliisque apostolicis et in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel particularibus, constitutionibus et ordinationibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, declarationibus, inhibitionibus et decretis; privilegiis, quoque, indultis et litteris apostolicis, legatis, nunciis et Ordinariis ac congregationibus et Ordinibus praedictis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis et decretis irritantibus, in genere vel in specie, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, etiam motu simili et concistorialiter aut alias quomodolibet concessis, et etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus et formis specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas ge-

nerales idem importantes, mentio seu quaevis expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, etiamsi in eis caveretur expresse quod illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo et formis derogari possit, aliorum omnium et singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, ad effectum praemissorum derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Clausulae praeservativae.

§ 16. Volumus autem ut praesentibus nostris litteris per quascumque revocationes seu apostolicas constitutiones, sub quibuscumque verborum formis, etiamsi motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine emanaverint, derogari non possit, nisi eorumdem privilegiorum et praesentium totus tenor de verbo ad verbum inseratur, ac de omnibus et singulis dictae congregationis monasteriis nominatim specifica mentio fiat.

Transumptorum fides.

§ 17. Quodque earumdem praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius praelati dicti Ordinis aut protectoris ac notarii publici subscriptis, et sigillo dictae congregationis aut alterius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides adhibeatur, in iudicio et extra, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXIV septembris, millesimo quingentesimo nonagesimo primo, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 24 septembr. 1591, pont. an. I.

XLV.

Investituram comitatus de Montafia favore Francisci Sfondrati factam ab archiepiscopo Taurinensi confirmat, imposito partibus perpetuo silentio [1].

Gregorius Papa XIV,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ad Romanum Pontificem spectat dubia quaecumque removere, ob quae lites et discordias oriri posse verendum est, ut inde quieti et concordiae, nobilium praesertim, personarum opportune consulatur.

Post mortem comitis de Montafia Gregorius XIII huius comitatus possessionem capi mandavit.

§ 1. Sane, cum alias per obitum quondam Ludovici comitis de Montafia, qui dictum comitatum in feudum perpetuum, durante eius linea masculina, ab ecclesia metropolitana Taurinensi obtentum possidebat, eo quod sine filiis masculis decesserit, ad ecclesiam ipse comitatus devolutus fuerit; et felicis recordationis Gregorius Papa decimustertius, praedecessor noster, eius possessionem apprehendi fecerit, licet dilectus filius noster Hieronymus tituli Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis de Ruvere, archiepiscopus Taurinensis ius investiendi de dicto comitatu ad se, tamquam ecclesiae Taurinensis archiepiscopum, spectare praetenderet, super quo diu in Romana Curia disputatum fuit; cumque novissime nos ad apostolatus apicem, divina disponente clementia, assumpti, liti huiusmodi adhuc indecisae pendenti finem imponere volentes, per ipsum Hieronymum cardinalem, uti archiepiscopum Taurinensem, investituram de dicto comitatu fieri consenserimus, idemque Hieronymus car-

Archiepiscopus Taurinensis ius investiendi spectare ad se praetendit.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Et Franciscum Sfondratum investiit.

dinalis et archiepiscopus dilectum filium virum Franciscum Sfondratum, nostrum secundum carnem nepotem, de praedicto comitatu, quem nos in marchionatum ereximus, investiverit, prout in publicis documentis ac litteris nostris apostolicis super hoc confectis plenius continetur.

Hanc investituram confirmat Gregorius.

§ 2. Cumque, sicut accepimus, nonnullae ipsius Ludovici filiae praetendant investituram in eas, ut eiusdem Ludovici comitis proximiores, fieri debere, et propterea iam forsan litem super hoc intentaverint seu intentare iactent; nos, omnem super praemissis litium anfractum de medio tollere volentes, ac investiturae scripturarum et litterarum praedictarum tenores, litisque et causae huiusmodi, quatenus iam intentata sit, status et merita, nominaque et cognomina collitigantium praesentibus pro expressis habentes, eamdemque litem et causam a quibuscumque iudicibus ad nos, harum serie avocantes, illamque penitus extinguentes, motu proprio, non ad Francisci marchionis aut alicuius pro eo nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, investituram in personam dicti Francisci marchionis de dicto marchionatu Montaliae factam, ac inde confecta instrumenta, scripturas et litteras, in eisque contenta, ac inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, illisque perpetuae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiicimus; omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus, etiam substantiales, si qui in eisdem intervenerint, supplemus, ipsamque investituram sic factam suum plenarium effectum omnino sortiri ac perpetua firmitate subsistere debere, perinde ac si nulli eiusdem Ludovici comitis prorsus liberi aut proximiores, qui ipsam investituram ipsis (tanquam eiusdem Ludovici comitis proximioribus) fieri praetendere possent, existerent, declaramus.

Et in dictum Francisc. Sfondratum ius Ludovici consanguineis competens transfert.

§ 3. Et nihilominus omne ius omnemque actionem filiabus aut aliis Ludovici comitis proximioribus competentem in ipsum Franciscum marchionem transferimus, perpetuumque super praemissis omnibus dictis Ludovici comitis filiabus et cuicumque alteri ipsius proximiori silentium imponimus.

Clausulae.

§ 4. Investituramque sic factam nullo unquam tempore invalidari, retractari, infringi, in ius vel controversiam revocari, praesentesque litteras de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis nostrae vel alio quocumque defectu notari, impugnari, aut contra praemissa aliquid iuris vel gratiae remedium, etiam ex eo quod praedictae Ludovici comitis filiae vel alii proximiores aut alii interesse habentes vel praetendentes praemissis non consenserint, neque ad ea vocati fuerint, impetrari posse; sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari decernimus.

Contrariorum derogatio.

§ 5. Non obstantibus nostra de non tollendo iure quaesito, ac piae memoriae Simmachi et Pauli secundi ac Pii quinti et aliorum quorumcumque romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum de rebus Ecclesiae non aliendis seu de non infeudandis, aliisque quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac dictae ecclesiae Taurinensis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et

consuetudinibus; legibus quoque pontificiis, imperialibus et municipalibus, privilegiis, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodocumque concessis, confirmatis et innovatis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die prima octobris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die I octobris 1591, pont. an. I.

XLVI.

Moderatio indultorum S. R. E. cardinalium super collatione beneficiorum [1].

Gregorius Papa XIV, ad futuram rei memoriam.

Sanctissimus in Christo pater et D. N. D. Gregorius divina providentia Papa XIII, ex quibusdam contra dispositionem iuris communis S. R. E. cardinalibus super collatione beneficiorum ecclesiasticorum, apud Sedem Apostolicam vacantium concessis indultis et facultatibus, saepenumero impeditus, quo minus solitam Sedis huius benignitatem erga pauperes et benemeritos liberaliter exercere posset, ac simul volens litibus obviare, quae super illorum interpretatione oriuntur, felicis recordationis Pii Papae V, sui praedecessoris, vestigiis in hac parte inhaerendo:

Facti series.

§ 1. Omnia et quaecumque indulta, concessiones, facultates et privilegia conferendi quaecumque apud Sedem Apostolicam vacantia aut in posterum vacatura beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum regularia, quomodocumque qualificata, ad collationem, provisionem, praesentationem, electionem et quamcumque aliam dispositionem tam dictorum cardinalium, ratione patriarchalium, metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum, non tamen earum, quibus in titulum aut denominationem sui cardinalatus praesunt, circa quae aliquid de novo disponere non intendit; necnon monasteriorum, prioratuum, dignitatum et aliorum quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, quae quomodolibet obtinent et in posterum obtinebunt, ac etiam quorum collatio, provisio et quaevis alia dispositio illis ex causa factae per eos cessionis, regiminis et administrationis seu commendae aut resignationis ecclesiarum, monasteriorum et aliorum huiusmodi beneficiorum, apostolica auctoritate reservata, *etc.* existit vel in posterum reservabitur; quam etiam aliorum quorumcumque inferiorum collatorum aut collatricum, coniunctim vel divisim, de iure, privilegio, consuetudine aut alias quomodolibet pertinentia, ac etiam illa commendandi, ac alias de eis disponendi, vel de consensu ipsorum cardinalium requirendo in provisione eorumdem benificiorum apud Sedem praedictam, ut praefertur, vacantium, per Sanctitatem suam facienda; et quod sine consensu huiusmodi factae provisiones aut quaevis aliae dispositiones nullae et irritae sint, omnibus et singulis cardinalibus praedictis per quoscumque Romanos Pontifices ac Sanctitatem suam et dictam Sedem, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, et consistorialiter, ac etiam ex pactis inter dictos Pontifices et cardinales diversis temporibus factis, firmatis et iuratis, ac quibusvis onerosis et aliis causis concessis, etiam iteratis aut multiplicatis vicibus approbata, innovata ac extensa, quibuscumque concepta formulis, ac etiam restitutivis, mentis attestativis, praeservativis, derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacissimis et insolitis clausulis, necnon vim contractus

Moderatio indultorum Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium super collatione beneficiorum.

[1] Aliam moderationem edidit Pius V in eius Constitut. LVI: *Sanctissimus*, tom. VII, pag. 571.

inducentibus, ac irritanti; et quod sine eorum consensu derogationes pro tempore factae nemini suffragentur, aliisque decretis suffulta, quorum omnium tenores Sanctitas Sua haberi voluit pro expressis, specialiter et expresse revocavit, litterasque apostolicas desuper confectas, et quoad ea, in quibus illa effectum nondum sortita erant, et inde secuta quaecumque cassavit, annullavit viresque et effectum de caetero non habere decrevit.

Declaratio. § 2. Salva tamen remanente facultate consensus per ipsos cardinales in provisionibus apostolicis beneficiorum per obitum familiarium continuorum commensalium eorumdem cardinalium, etiam apud Sedem praedictam vacantium, praestandi, iuxta formam regulae Cancellariae Apostolicae super hoc editae, et in casibus tantum in ipsa regula expressis. Volentes ulterius quod eadem beneficia, per obitum familiarium continuorum commensalium eorumdem cardinalium posthac tam apud eamdem Sedem quam extra Romanam Curiam vacantia, etiamsi ad alicuius alterius cardinalis collationem vel aliam dispositionem pertinere deberent, etiamsi tunc cessent aliae apostolicae reservationes hactenus editae, nihilominus in posterum dispositioni Sanctitatis Suae reservata censeantur. Itant in provisionibus talium beneficiorum super expeditionibus litterarum illius cardinalis, cuius familiaris defunctus extitit, si ipse cardinalis tunc praesens in eadem curia fuerit, consensus requiri omnino debeat, non autem beneficia huiusmodi ad collationem seu quamvis aliam dispositionem cardinalis ordinarii ullo modo pertineant, nec eiusdem cardinalis ordinarii collatoris, etiamsi in Romana Curia praesens fuerit, consensus quoquomodo requiratur. Easdemque constitutiones et regulas Cancellariae, etiam declarationis super beneficiis familiarium praedictorum cardinalium editas, tam quoad cardinales indulta huiusmodi habentes quam non habentes, atque adeo indulta ipsa ad terminos praesentis constitutionis reduxit et moderatus fuit.

§ 3. Decernens sic in iis caeterisque omnibus praemissis per quoscumque, *etc.*, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et eosdem cardinales, sublata, *etc.*; necnon irritum et inane quicquid secus super his per quoscumque, etiam praetextu facultatum, indultorum et concessionum huiusmodi, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Decretum irritans.

§ 4. Praedicta et quibusvis aliis regulis, constitutionibus et ordinationibus apostolicis caeterisque contrariis, quibuscumque non obstantibus. Derogatio contrariorum.

Placet, publicetur et describatur. N.

INNOCENTIUS IX

PAPA CCXXXII

Anno Christi MDXCI.

Altero Comitiorum die XXIX octobris Ioannes Antonius Facchinetti, patria Bononiensis, antea Sanctae Romanae Ecclesiae tituli Sanctorum Quatuor Coronatorum presbyter cardinalis, electus est Summus Pontifex, qui Innocentius IX voluit appellari. Sedit in pontificatu menses II, temporibus Rodulphi II imperatoris. Obiit die XXIX decembris MDXCI, et sepultus est ad Sanctum Petrum. Vacavit Sedes mensem unum, diem unum.

I.

Confirmatio et extentio constitutionis Pii V a Gregorio XIII, Sixto V, et Gregorio XIV comprobatae, de non alienandis et infeudandis civitatibus et aliis locis Sedis Apostolicae [1].

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Quae ab hac Sancta Sede, cui licet indigni, auctore Domino praesidemus, pie et salubriter sancita et ordinata noscuntur, ea ut perpetuo firma illibataque permaneant, non solum consensus, approbationis et innovationis nostrae munimine roboranda, sed etiam declarationis praesidio, quatenus expedire visum sit, fulcienda censemus. Et praecipue muneris nostri esse ducimus, ea quae a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus, ad patrimonii, dignitatis et amplitudinis sanctae huius Sedis conservationem et incrementum laudabiliter disposita et constituta sunt, in nobismetipsis servare et aliis servanda tradere et demonstrare.

§ 1. Sane felicis recordationis Pius Papa V, predecessor noster, de consilio et assensu venerabilium fratrum suorum, tunc S. R. E. cardinalium, optimam et saluberrimam constitutionem edidit et promulgavit tenoris subsequentis [1]. Indicatio et insertio constitutionis Pii V.

§ 2. Quam quidem constitutionem piae memoriae Gregorius XIII, Sixtus V et Gregorius XIV, Romani Pontifices pariter praedecessores nostri, sicuti in ea cavetur, servare iurarunt, ac per eorum litteras approbarunt et confirmarunt et in- Eam confirmarunt Gregorius XIII, Sixtus V et Gregor. XIV

1 Haec Pii V prohibitio est in eius Const. LIII: *Admonet*, tom. VII, pag. 560. Et Constitutio Gregorii XIII est V: *Inter*, tom. VIII, pag. 11, ac Sixti V est XXXVI: *Quanta*, tom. VIII, pag. 670.

1 Omittitur insertio huius Bullae quia legi potest loco in praecedenti *nota* citato.

novarunt, prout in illis plenius continetur;

Illam renovat Innocentius.

§ 3. Nos itaque officii et conscientie nostrae debito satisfacere cupientes, motu proprio, non ad alicuius supplicationem vel super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia meraque deliberatione nostra, in hoc primo secreto consistorio, quod cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus habemus, constitutionem praedictam et omnia in ea contenta auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus, approbamus et innovamus, eamque inviolabilis firmitatis robur obtinere, plenamque executionem et effectum perpetuis futuris temporibus habere decernimus. Ac praeterea eisdem motu proprio, scientia, deliberatione et auctoritate assentientibus et approbantibus eisdem S. R. E. cardinalibus:

Et extendit.

§ 4. Declaramus eadem constitutione prohibitam fuisse ac prohiberi omnem et quamcumque infeudationem et alienationem civitatum, terrarum, oppidorum et locorum praedictorum, eidem Sedi tam immediate quam mediate subiectorum, non solum ne fiat neve attentetur post eorum devolutionem, sed etiam antequam devolvantur, ac omnem et quamcumque in perpetuum vel ad tempus prorogationem et extensionem, infeudationem investiturarum ac concessionum de dictis civitatibus, terris, oppidis, locis, nondum finitarum, ipsorumque incorporationem, quoad effectum impediendae alienationis, prorogationis et extensionis huiusmodi, non a die eorum devolutionis, sed a die ipsius constitutionis, et etiam antequam illa devolvantur, ipso iure cum omnibus clausulis et decretis in praedicta constitutione contentis, Camerae et Sedi Apostolicae factam censeri.

§ 5. Insuper volumus et declaramus ut promissio et iuramentum praestitum et praestandum de servanda eadem Pii praedecessoris praefati constitutione per nos et Romanos Pontifices successores nostros ac S. R. E. cardinales, intelligatur de ipsa Pii praedecessoris constitutione, ut supra per nos declarata, et secundum hanc nostram declarationem eamdem constitutionem ad unguem et inviolate observari opportere ac debere, sicuti et nos servaturos esse promittimus, ac sancte et solemni more iuramus.

Promissio cardinalium circa observantiam.

Clausula sublata.

§ 6. Et ita per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam Camerae praefatae praesidentes, clericos, causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. cardinales, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari, declarari et diffiniri debere; ac irritum et inane si secus super his per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Iussio hanc bullam describendi iuxta bullam Pii V.

§ 7. Ac praesentes nostras litteras in libro, quo ipsa constitutio Pii praedecessoris continetur, ac in libro, quinterno appellato, Cancellariae Apostolicae, describi mandamus.

Clausulae derogatoriae.

§ 8. Non obstantibus iis, quae idem Pius praedecessor voluit non obstare, caeterisque in contrarium facientibus quibuscumque.

Sanctio poenalis.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis, confirmationis, innovationis, declarationis, voluntatis, decreti, provisionis, iuramenti et mandati infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum

anno Incarnationis dominicae MDXCI, pridie nonas novembris, pontificatus nostri anno I.

Papae subscriptio. ✠ **Ego Innocentius catholicae Ecclesiae episcopus.**

Cardinalium subscriptiones. Ego Alph. episc. Hostien., card. Gesualdus.

Ego Innocent. episcop. Portuen., card. de Aragona.

Ego Marcus Ant. episc. Praestin., cardin. Columna.

Ego Ptolomaeus episc. Tusculanus, cardin. Comensis.

Ego Gabr. episc. Sabinen., card. Paleottus.

Ego Fr. Michael Bonellus episc. Albanen. Alexandrinus.

Marcus Siticus card. ab Altaemps.

Ludovicus tituli S. Laurentii in Lucina, presbyter card. Madrutius.

Nicolaus de Pelleve card. presbyter tit. S. Praxedis, vulgo de Sens.

Iulius Antonius Sanctorius, tit. S. Bartholomaei in Insula, presbyt. card. S. Severinae.

Hieronymus card. Rusticucius tit. S. Susannae.

Hieronymus cardin. Simoncellus tit. S. Priscae.

Petrus card. Deza, tit. S. Hieronymi.

Alexand. card. Floren. tit. Ss. Ioannis et Pauli.

Iulius card. Cananus, tit. S. Anastasiae.

Antonius Maria cardin. Salviatus tit. S. Mariae de Pace.

Augustinus card. tit. S. Marci, de Verona.

Ego Vincentius, tit. S. Clementis, card. Montis Regalis.

Ego Philippus card. Spinula, tit. S. Sabinae.

Ego Gregorius, tit. S. Sixti card. Radzivil.

Ego Simeon card. de Terranova, tit. S. Mariae Angelorum.

Ego Scipio, titul. S. Salvatoris in Lauro, card. Lancellottus.

Ego Henricus, tit. S. Prudentianae cardin. Caietanus, S. R. E. camerarius.

Ego Ioan. Baptista card. Castrucius.

Ego Dominicus, tit. S. Chrisogoni, card. Pinellus.

Ego Hippolytus, tit, S. Pancratii, presb. cardin. Aldobrandinus, maior poenitentiarius.

Ego Hieronymus, tit. S. Petri ad Vincula, S. R. E. presb. card. de Ruvere.

Ego Fr. Hieronymus, tit. S. Mariae super Minervam, S. R. E. presb. card. Asculanus.

Antonius Maria, tit. S. Agnetis, cardin. Perusinus.

Fr. Constantius card. Sarnanus, tit. S. Petri in Monte Aureo.

Ego Gulielmus card. Alanus, tit. S. Mariae in Montibus.

Ego Scipio, tit. S. Mariae de Populo, card. Gonzaga.

Ego Antonius, tit. S. Stephani, cardin. Saulius.

Ego Evangelista, tit. S. Matthaei in Merulana, presb. card. Cusentinus.

Ego Ioan. Franciscus, tit. S. Mariae in Via, presb. card. Maurocenus.

Marianus, tit. Ss. Marcellini et Petri, presb. card. de Camerino.

Ego Fr. Gregorius card. a Montelparo, tit. S. Augustini.

Ego P. card. Sfondratus, tit. S. Caeciliae.

Ego Benedictus Iustinianus, tit. S. Marcelli.

Ego Augustinus, tit. S. Laurentii in Pano et Perna, presb. card. Cusanus.

Ego Fr. Maria, card. Ss. Quirici et Iulitae.

Ego Octavius, card. S. Ioan. ante Portam Latinam.

Ego Fr., card. S. Mariao in Via Lata.

Ego Alexander S. Laurentii in Damaso, diacon. card. Montaltus, S. R. E. vicecancellarius.

Ego Hieronymus, S. Eustachii, diac. card. Matthaeius.

Ego Ascanius, S. Mariae in Cosmedin, S. R. E. diac. card. Columna.

Ego Federicus, S. Nicolai in Carcere, diac. card. Borromaeus.

Ego Guido, Ss. Cosmae et Damiani, diac. card. Pepulus.

Ego Odoardus, S. Adriani, diac. card. Farnesius.

Ego Octavius, S. Georgii in Velabro, diac. card. de Aquaviva.

Ego Flaminius, S. Mariae in Dominica.

Dat. die 4 novembris 1591, pont. an. I.

II.

Deputatio cardinalium Salviati et de Camerino, in superintendentes tribunalium omnium Urbis pro negociis omnibus, quae ad iustitiae administrationem, et Urbis eiusdem eiusque districtus tranquillitatem pertinent [1].

Dilectis filiis nostris Antonio Mariae Sanctae Mariae de Pace Salviati, ac Mariano tit. Sanctorum Petri et Marcellini de Camerino presbyteris cardinalibus nuncupatis

Innocentius Papa IX.

Dilecti filii nostri, salutem et apostolicam benedictionem.

Deputatio, de qua in rubrica.

§ 1. Pro faciliori expeditione iustitiae, vos, de quorum integritate, litterarum scientia et longa rerum experientia plene confidimus, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, simul et coniunctim, apostolica auctoritate, tenore praesentium, constituimus, facimus et deputamus superintendentes, generales et speciales, omnium negociorum iustitiae administrationem ac almae Urbis nostrae illiusque districtus bonum regimen quomodolibet concernentium infrascriptorum tribunalium Urbis et districtus praedictorum, videlicet: Urbis gubernatoris, Curiae Causarum Camerae Apostolicae generalis auditoris, vice-camerarii, senatoris Urbis, et Curiae Capitolinae, gubernatoris Burgi, Ripae ac Ripettae iudicum et officialium quorumcumque, nec non iudicum et officialium Urbis vicarii, non tamen quoad eius causas spirituales; vobisque plenissimam et amplissimam facultatem et potestatem per praesentes damus, concedimus et impertimur, ut tanquam generales et speciales superintendentes, auctoritate nostra, nullo alio desuper a nobis expectato mandato, iudicibus et officialibus tribunalium supradictorum omnia et singula, quae ad eiusdem Urbis illiusque districtus bonum regimen, felicem iustitiae in praedictis causis directionem, litium (earum praesertim in quibus de pauperum et miserabilium personarum nec non ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium et aliorum piorum locorum interesse agi contiget) celerem prosecutionem et finalem expeditionem, debitam quarumcumque personarum pro consecutione tam mercedis quam aliorum creditorum suorum legitime instantium satisfactionem, quarumcumque significationum (quibus debitores per decreta eorumdem iudicum et officialium quandoque ad longum vel breve tempus gravari non permittuntur) revocationem, subditorum pacem et tranquillitatem, bannitorum et facinorosorum hominum exterminationem, et signanter talearum et nominationum contra eosdem bannitos et facinorosos homines concessionem et solutionem, franchitiarum Urbis quarumcumque a quibuscumque locis contra personas, cuiuscumque dignitatis et praeeminentiae, in constitutione felicis recordationis Pii IV, quae incipit: *Inter caeteras*; ac a recolendae memoriae Gregorio XIII confirmata, nominatas et quomo-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

dolibet compraehensas, prohibitionem et abolitionem. Constitutionum denique Summorum Pontificum, praedecessorum nostrorum, tam super eorumdem Urbis tribunalium reformatione, mercedum iudicum praedictorum taxatione, et omnimoda iustitiae administratione, quam contra bannitos eorumque receptores et fautores, et aliarum quarumcumque circa bonum regimen et iustitiae administrationem aliquid disponentium (quarum constitutionum tenores praesentibus pro expressis haberi volumus) hactenus editarum observantiam pertinere vobis videbuntur.

Facultatem concedit quaecumque edicta faciendi et publicandi.

§ 2. Nec non quaecumque, etiam nova, edicta, bannimenta ac decreta, quae vos occasione praemissorum necessaria et opportuna esse iudicaveritis, iniungere, mandare et publicari ac observari facere libere et licite possitis et valeatis.

Recursus admittendi contra quoscumque iudices vel tribunalia.

§ 3. Praeterea, ut omnes recursus, reclamationes et querelas in cuiuscumque instantiae causarum, tam civilium quam criminalium et mixtarum, progressu circa praeiudicia et articulos rigorosi examinis reis inferendi, sive copias inditiorum eisdem dandi, vel terminum ad defensiones faciendas concedendi, et circa alia praeiudicium irreparabile partibus quomodolibet inferentia decreta (salvo tamen et in suo cursu libero remanente ordinario legitimae appellationis a supradictorum iudicum et officialium sententiis remedio, quod per praesentes a collitigantibus minime auferre aut aliquo pacto impedire non intendimus) contra quascumque personas, quacumque auctoritate et dignitate fungentes, de et super gravaminibus a supradictis tribunalibus eorumque iudicibus et officialibus in cursu cuiuscumque instantiam supradictarum causarum, ut praefertur, quomodocumque et qualitercumque illatis seu inferendis, auctoritate nostra audire, et causas, huiusmodi gravaminum, vocatis etiam, si ita vobis videbitur, vocandis, extraiudicialiter tamen et summarie, simpliciter et de plano, ac sine strepitu et figura alicuius novi iudicii, et quantum fieri poterit, sine retardatione ipsius processus causarum pendentium, sola facti scilicet veritate inspecta, et manu regia cognoscere, ac iudicibus praedictis ut id, quod vos iustum iudicabitis, decernant et iudicent, demandare.

Tribunalium iudices et officiales removendi.

§ 4. Et insuper, ut ab eorumdem tribunalium iudicibus et officialibus omnium, quae ab ipsis fieri contigeret, rationem ex officio exigere, et in praemissis culpabiles repertos, ab exercitio suorum officiorum ad tempus suspendere, et illorum loco per modum provisionis, donec per nos aliter provisum fuerit, alios sufficere, sive per poenas pecuniarias aut etiam corporis afflictivas respective coercere possitis, similiter amplam et omnimodam facultatem et potestatem damus, tribuimus atque concedimus per praesentes.

Invigilandi super aequa iustitiae administratione et Urbis tranquillitate.

§ 5. Praecipuum denique vestrum officium esse volumus, per hanc vestram superintendentiam curare et efficere ut iidem iudices, officiales et alii in praedictis suis tribunalibus et in supradictis omnibus causis, praesertim criminalibus, ius et iustitiam rite, incorrupte, aequa lance, sine personarum acceptione, absque aliquo partium praeiudicio aut gravamine, et minori, quo fieri poterit, temporis et collitigantium dispendio, eisdem partibus ministrent; ut sicarii et facinorosi homines ab Urbe et eius districtu profligentur; ut suum unicuique salvum et custoditum conservetur et restituatur; ut denique omnes in optata pacis et iustitiae tranquillitate vivant et perseverent.

Et praedicta exequendi in territoriis Setii, Piperni et Terracinae.

§ 6. Quaecumque autem pro sicariorum et exulum persecutione, si necessaria et opportuna fore iudicaveritis, ea, ut perso-

nis, idoneis a vobis benevisis committere et mandare ac exequi facere similiter possitis et valeatis, etiam in civitatibus, territoriis et locis Setii, Piperni et Terracinae ob eorumdem locorum cum districtu Urbis coniunctionem, licentiam pariter concedimus et elargimur.

Procedendi in criminalibus sine ulla irregularitatis nota.

§ 7. Et ulterius, ut praemissis omnibus, absque ullo conscientiae scrupolo, libere vacare possitis, quod praemissa omnia et singula faciendo, et in criminalibus causis votum dando, seu illis alias vos immiscendo, etiamsi inde sanguinis effusio, membrorum mutilatio, vel etiam mors sequatur, aliquam censuram vel poenam ecclesiasticam, seu irregularitatis vel infamiae maculam sive notam minime incurratis, per praesentes concedimus et indulgemus.

Clausulae pro validitate praedictorum.

§ 8. Decernentes omnia et singula per vos in praemissis et circa ea quomodolibet facienda, non secus ac si a nobis ipsis facta essent, valida et efficacia fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri debere, neque de illorum validitate quomodolibet dubitari posse.

Eorum verbo in praemissis standum esse declarat.

§ 9. Et quoniam difficillimum foret probare quod singula communicata nobis cum consilio et particulari nostra iussione praecedente fient; ideo in omnibus et singulis negociis regimen Urbis illiusque districtus et locorum praedictorum, ut supra concernentibus, per vos quovis modo pertractandis, soli vestro verbo vel assertioni, etiam in scriptis, et absque praesentium litterarum insertione vel narrativa, aut alia communicationis, consilii nobiscum factae, et particularis iussionis a nobis habitae probatione, credi, ac plenam et indubitatam fidem, tam in iudicio quam extra illud, adhiberi debere.

Soli que Deo rationem per eos esse reddendam.

§ 10. Quodque vos de omnibus et singulis per vos in praemissis faciendis nulli alteri, praeterquam soli Deo, rationem aliquam reddere teneamini, volumus et ordinamus.

Eisque ab omnibus omnino obediendum.

§ 11. Mandantes propterea iudicibus ac officialibus supradictis, ut sub indignationis nostrae aliisque arbitrii nostri poenis omnibus et singulis praeceptis, mandatis et ordinationibus vestris quibuscumque, tamquam de expresso mandato nostro factis, realiter et cum effectu pareant et obediant.

Derogat contrariis.

§ 12. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac tribunalium praedictorum statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis tribunalibus predictis illorumque iudicibus in genere vel in specie, ac alias quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis specialis mentio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anno Piscatoris, die VI novembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 6 novemb. 1591, pont. an. I.

III.

Reos condemnari vigore alicuius rescripti contra formam iuris, et confiscari legitimam filiorum, viventibus eorum genitoribus, aut arbitrariam compositionem recipi in Dataria, pro licentia danda dotem supra summam a statuto taxatam, prohibet in Urbe [1].

1 Quoad legitimam, contrarium decisum fuit extra Urbem, in Bulla LXIV Pii IV: *Et si cuncta*, tom. VII, pag. 186, et consonat Constit. XXIX Sixti IV: *Cura*, tom. V, pag. 295.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Causae huius constitutionis.

Ad Romanum spectat Pontificem, inter multas et graves, quas pro communi christianae Reipublicae bono suscipit, curas, in eam quoque praecipuo studio incumbere, ut eius in temporalibus subditi, praesertim vero dilecti filii S. P. Q. R., quorum propria et peculiaris cura ei specialiter commissa est, non solum a quocumque gravamine, quoad fieri potest, immunes reddantur, sed privilegiis et gratiis in dies amplioribus ordinentur. Quare nos et muneris nostri debito satisfacere, et paternam charitatem ac benevolentiam, quam iam pridem erga eos gerimus, insigni aliquo monumento testatam esse cupientes, quo et ipsi benignitatem nostram experti, et alii, eorum exemplo, in fide, obedientia ac devotione Sanctae huius Sedis alacriori animo perseverent, atque ad promerendam uberiorem nostram et illius gratiam in dies magis invitentur.

Prohibitio contra ius reos condemnandi, vigore alicuius rescripti.

§ 1. Primum quidem hac nostra perpetuo valitura constitutione abolemus et ab hac inclyta Urbe nostris volumus exulare temporibus modum illum procedendi contra reos alicuius criminis aut delicti, qui (licet iuxta dispositionem iuris communis, et sacrarum constitutionum, ac eiusdem Urbis statutorum, poena capitis plecti non debeant, tamen vigore specialis mandati et rescripti per Romanos Pontifices motu proprio seu alias signati) poena ultimi supplicii damnantur, et quod nobis licere non patimur, id etiam nostris successoribus indicamus, districtus prohibentes ne in posterum iudices quicumque, quavis auctoritate fungentes, reum aliquem contra iuris communis et apostolicarum sanctionum et statutorum Urbis tenorem, vigore seu praetextu rescriptorum huiusmodi, quae contra intentionem concedentis, per subreptionem extorta censeantur, capitaliter condemnare praesumant.

Prohibitio confiscandi legitimam filiorum viventibus parentibus in Urbe.

§ 2. Praeterea volumus ac praesentium tenore decernimus quod in eadem Urbe nostra, si contingat filios, viventibus eorum genitoribus, delictum aliquod committere, ipsi parentes, quoad vixerint, ad solvendam seu tradendam legitimam portionem de propriis bonis eisdem filiis de iure debitam, minime cogi aut compelli possint; nec contra ipsos delinquentium genitores ad legitimae portionis praedictae confiscationem, per quosvis iudices procedi debeat; sed in quibusvis criminalibus causis iuris communis dispositio et statuta Urbis omnino serventur; necnon quascumque praedecessorum nostrorum constitutiones in contrarium forsan desuper editas, quarum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, ad terminos iuris ac dictorum statutorum, harum serie reducimus et moderamus; statutaque ipsa in hac parte approbantes, illa adversus quemcumque contrarium usum aut constitutionem restituimus et revalidamus.

Prohibitio exigendi compositionem pro licentia dandi dotem supra summam ab Urbis statuto taxatam.

§ 3. Et insuper, quia etiam accepimus usu receptum esse, ut pro obtinenda derogatione statuti seu reformationum eiusdem Urbis, super certa dotium puellarum, quae pro tempore nubunt, summa et quantitate editarum, compositio non certa sed arbitraria, iis, qui in Dataria et materiis componendis pro tempore praesident, solvatur; nos ipsius Urbis cives et incolas specialibus favoribus et gratiis prosequentes, illos a solutione compositionis huiusmodi perpetuo eximimus et liberamus, immunesque et exemptos esse volumus, districte interdicentes dilecto filio Datario, nunc et pro tempore existenti, ac praefecto compositionum, caeterisque ministris et officialibus, ne ab iis, qui in dicta Urbe cum aliqua ampliori dote matrimonia contrahentes, deroga-

tionem huiusmodi a nobis vel successoribus nostris impetrabunt, etiam si barones, domicelli et nobiles fuerint, dosque ipsa longe ultra taxam praedictam ad quamcumque summam excessiva extiterit, quidquam vel minimum pro simili compositione ullo modo exigant, neque ad eam quovis praetextu cuiquam solvendum compellant, statuto tamen ipso super taxa dictarum dotium nihilominus in suo robore permansuro.

Clausulae praeservativae.

§ 4. Decernentes praesentes litteras, *etc.* ex quavis causa et quocumque capite de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio aut quopiam alio defectu notari, impugnari seu invalidari vel revocari aut alias quomodolibet infringi seu adversus illas quodcumque iuris, gratiae vel facti remedium impetrari nullatenus posse; sed illas semper validas et efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri et obtinere, ac ab omnibus inviolabiliter observari et adimpleri.

Clausula sublata.

§ 5. Sicque et non alias per quoscumque iudices et commissarios et causarum Palatii Apostolici auditores et Sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate in quavis causa et instantia, iudicari et diffiniri debere, ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Deputatio executorum.

§ 6. Quocirca dilectis filiis modernis ac pro tempore existentibus Sanctae Romanae Ecclesiae camerario ac vice-camerario, thesaurario et clericis praesidentibus Camerae Apostolicae, necnon gubernatori et senatori eiusdem Urbis per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel quilibet eorum faciant praefatos S. P. Q. R., atque adeo singulares illorum personas, caeterosque omnes et singulos quos praemissa concernunt et concernent in futurum, illis pacifice frui et gaudere, non permittentes illos desuper a quoquam quomodolibet indebite molestari, contradictores per opportuna iuris et facti remedia compescendo.

Derogatio contrariorum.

§ 7. Non obstantibus praemissis, ac quatenus opus sit, nostra de non tollendo iure quaesito, quatenus praemissorum occasione cum publico detrimento ius alicui quaesitum dici aut censeri quoquomodo possit; et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; nec non statutis, legibus et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, ac Sixti V et Gregorii XIV concessionibus super praemissis quomodolibet emanatis, aliisque litteris apostolicis tam supradictis quam quibusvis aliis personis sub quibuscumque tenoribus ac formis, ac cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis ac aliis efficassimis clausulis et decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine ac consistorialiter et alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus, specialis, expressa ac specifica mentio seu expressio habenda, aut quaevis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi pro expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice, et ad effectum praemissorum dumtaxat, specialiter et expresse derogamus ac derogatum esse volumus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fides exemplorum.

§ 8. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, eadem prorsus fides, in indicio et extra illud, habeatur, quae eisdem originalibus haberetur, exhibitis vel ostensis.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo primo, kalendis decembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die prima decemb. 1591, pont. an. 1.

IV.

Confirmatis litteris Sixti Papae V, quibus castra a monasterio Farfensi dependentia Camerae Apostolicae applicaverat, revocataque restitutione a Gregorio XIV facta abbatibus commendatariis, castra praedicta in bulla Pii Papae V, De non alienandis, *comprachendi declarat* [1].

Innocentius Papa IX, ad perpetuam rei memoriam.

Enarrat applicationem castrorum in rubrica expressorum a Sixto Papa V factam.

§ 1. Cum, sicut accepimus, felicis recordationis Sixtus Papa V, alias vacantibus abbatiis Beatae Mariae Farfensis nullius, et S. Salvatoris de Scandriglia Sabinensis dioecesis, insimul unitis, per obitum bonae memoriae Alexandri cardinalis Farnesii, illas dum viveret in commendam obtinentis, omnia et singula castra in Statu nostro ecclesiastico sub dictarum abbatiarum temporali iurisdictione existentia, quoad temporalem iurisdictionem, proprietatem, dominium et superioritatem, una cum eorumdem introitibus, redditibus et emolumentis ex iurisdictione praedicta provenientibus, in suo consistorio secreto de venerabilium fratrum nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium (de quorum numero tunc eramus) consilio et assensu, ac de suae apostolicae potestatis plenitudine, a dictis abbatiis perpetuo separaverit, ac Sedi et Camerae Apostolicae applicaverit et appropriaverit, prout in decreto consistoriali eiusdem Sixti praedecessoris, ac litteris apostolicis desuper expeditis latius continetur; cuius quidem decreti ac praedictarum litterarum vigore, realis et corporalis possessio dictorum castrorum et eorum temporalis iurisdictionis cum omnibus annexis, per tunc Camerae praedictae commissarium seu eius substitutum nomine Sedis et Camerae praedictarum capta, iuramentum debitum fidelitatis a vassalis eorumdem castrorum receptum, officiales et iusdicentes ac regimen et temporalem iurisdictionem in illis exercendam deputati per plures menses fuerunt.

Possessio eorumque inde a R. C. A. officialibus capta.

Gregor. XIV ea Abbatibus Commendatariis restituerat.

§ 2. Cumque, sicut etiam accepimus, piae memoriae Gregorius XIV, praedecessor noster earumdem Sixti V litterarum revocationem ac reintegrationem quamdam de iurisdictione et dominio praedictis abbatiis et earum commendatariis extra consistorium fecerit, prout in litteris revocationis et reintegrationis huiusmodi plenius contineri dicitur.

Innocentius innovat litteras Sixti, iterumque dicta castra Camerae Ap. unit.

§ 3. Nos igitur, cognoscentes dictam Sixti praedecessoris separationem et applicatitonem ex causis valde opportunis et necessariis factam fuisse, motu proprio et ex certa nostra scientia de apostolicae potestatis plenitudine, ac etiam de venerabilium fratrum nostrorum eiusdem Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio et assensu, dictorum castrorum temporalis iurisdictionis, dominii et superioritatis, cum illius emolumentis et annexis, prout in eiusdem Sixti praedecessoris decreto ac litteris continetur, a dictis abbatiis separationem, ac Sedi et Camerae praedictae applicationem et appropriationem, apostolica auctoritate tenore praesentium confirmamus, approbamus et renovamus, ac etiam, quatenus opus sit, de novo facimus et decernimus.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium. — Sixti V litteras legere est in Appendice superius posita num. XL, pag. 344, earumque initium est: *Romanum decet.*

Revocatque Gregorii XIV reintegrationem et quamdam declarationem Sixti super iure abbatum causas appellationum et recursuum cognoscendi.

§ 4. Necnon quamdam etiam eiusdem Sixti extra consistorium post primodictas suas litteras emanatam declarationem seu restitutionem super iure cognoscendi causas appellationum et recursuum ad favorem dictarum abbatiarum factam sub datum kalendis augusti MDLXXXIX, pontificatus vero anno quinto, ac ipsam Gregorii XIV, praedecessoris praedicti, revocationem ac reintegrationem (quarum omnium et singularum tenores praesentibus pro sufficienter expressis et insertis haberi volumus), per praesentes de medio tollimus ac prorsus abrogamus.

Dicta castra in Bulla Pii V De non alienandis comprehendi statuit.

§ 5. Castraque praedicta cum illorum temporali iurisdictione praedicta immediate Sedi et Camerae praedictae perpetuo applicamus et appropriamus, ac eisdem ita perpetuo esse incorporata decernimus, ut omnino comprehensa sint et esse intelligantur, sub prohibitione alienationis et aliorum in constitutione recolendae memoriae Pii Papae V contentorum, perinde ac caetera castra et loca sub immediato Sedis dominio praedictae et iurisdictione existentia.

Clausulae pro praesentium observantia.

§ 6. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari ac diffiniri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus et declaramus.

Exsequutores deputat.

§ 7. Mandantes propterea dictis filiis nostro et S. R. E. camerario, thesaurario ac decano, aliisque praesidentibus et clericis Camerae nostrae Apostolicae, quatenus praesentes nostras litteras in eadem Camera admittant et eiusdem Camerae libris annotari ac registrari faciant et mandent, contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die IV decembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 4 decembr. 1591, pontif. an. I.

Sequitur commissio eiusdem Reverendae Camerae Apostolicae commissario de capienda possessione eorumdem castrorum[1].

Dilecto filio Angelo Rigotio de Colle Veteri I. U. doctori

Innocentius Papa IX.

Dilecti Fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Commissio de qua in rubrica.

Cum nos hodie omnia castra in Statu ecclesiastico sub temporali iurisdictione abbatiarum Beatae Mariae Farfensis nullius, et Sancti Salvatoris de Scandriglia Sabinensis dioecesis, simul unitarum existentia, Sedi et Camerae Apostolicae applicaverimus, illaque una cum temporali iurisdictione praedicta immediate Sedi et Camerae praedictae perpetuo esse incorporata decreverimus, prout in decreto per nos desuper de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio et assensu in consistorio nostro secreto facto continetur, ac in litteris apostolicis prope diem expediendis latius explicabitur. Nos igitur, ne castra praedicta in temporalibus aliqua detrimenta patiantur, de tua in rebus gerendis dexteritate et solertia plurimum in Domino confisi, tibi per praesentes committimus et mandamus quatenus, statim visis praesentibus,

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

te ad dicta castra personaliter conferas, illorumque realem et actualem possessionem nostro et Camerae Apostolicae nominibus, omni mora et dilatione postpositis, capias et apprehendas; ac a subditis et vassallis castrorum huiusmodi, debitum fidelitatis iuramentum recipias, aliaque facias et exequaris, quae in praemissis necessaria et opportuna iudicaveris, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die IV decembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 4 decembr. 1591, pontif. an. I.

V.

Committitur cardinali archiduci Austriae, in Portugalliae et Algarbiorum regnis de latere legato, ut insignia, vestes et vexilla inter confraternitates sub invocatione Beatae Mariae de Misericordia in civitate Ulixbonensi erectas, distinguat, litesque inter ipsas exortas componat [1].

Dilecto filio nostro Alberto tituli S. Crucis in Hierusalem presbytero cardinali Archiduci Austriae nuncupato, et Apostolicae Sedis in Portugalliae et Algarbiorum regnis de latere legato

Innocentius Papa IX.

Dilecte fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

Portugalliae reges confraternitatem de Misericordia instituerunt, privilegiis opibusque promoverant.

§ 1. Pro parte charissimi in Christo filii nostri Philippi Portugalliae et Algarbiorum regis catholici nobis expositum fuit quod, cum a pluribus annis in civitate Ulixbonensi, clarae memoriae Portugalliae et Algarbiorum regum opera et pia devotione, una insignis sub invocatione Beatae Mariae de Misericordia confraternitas, in qua pietatis opera in honorem Domini nostri Iesus Christi sanctissimaeque Virginis Mariae eius Matris et proximorum utilitatem et commodum per illius confratres et sodales (in quorum numerum quamplurimi nobilium et principalium dictae civitatis virorum descripti repeVriuntur) exercerentur et, iuxta evangelicam doctrinam, adimplerentur, fundata et instituta fuisset, quam praedictae memoriae Emmanuel et Ioannes eius filii, dictorum regnorum reges, multis privilegiis et donationibus auxerunt, magnificis constructis fabricis, ornamentis ac paramentis elargitis, amplificarunt, plurimisque a summis Romanis Pontificibus obtentis gratiis et indulgentiis ita munierunt ac decorarunt, ut crescente in dies christifidelium devotione et affectu erga illam, ex eorumdem piis eleemosynis ac largitionibus undequaque collectis pro captivis redimendis, pauperibus ac orphanis virginibus collocandis, viduis et aliis miserabilibus personis sublevandis, in carceribus detentis sustentandis, ultimo supplicio damnatis confirmandis et associandis, mortuis sepeliendis, caeterisque misericordiae operibus summa pietate exercendis, necnon divinis officiis pro vivis et defunctis peragendis satis superque sufficerent.

Aliae confraternitates postea ab aliis fuere institutae, quae eadem insignia gestantes non eadem misericordiae opera exercebant, ac confraternitati supradictae minuebantur eleemosynae.

§ 2. Tamen, a nonnullis annis citra, in eadem civitate, quorumdam etiam inferioris conditionis hominum aemulatione magis quam charitatis fervore, nonnullas alias sub diversis invocationibus et denominationibus confraternitates institutas et erectas fuisse, in quibus eadem pietatis opera, quae ex praecipuo primodictae confraternitatis Misericordiae instituto existunt, exercere contendunt, vestesque, vexilla, feretrum pro mortuis ad sepulturam conducendis aliaque dictae confraternitatis insignia per urbem deferre,

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

sibique assumere et usurpare praesumant, ex quo gravia scandala et dissentiones quotidie oriri videntur, eleemosynaeque ipsae, ex quibus praedicta charitatis opera in primodicta Misericordiae confraternitate commode et utiliter proficiebantur et exequebantur, magna ex parte deficere et imminui coeperunt, ex dictisque noviter erectis confraternitatibus (licet perquirendis eleemosynis et procurandis piorum donationibus illarum sodales nimis sollicite intendant) nulla aut minima pauperibus et miserabilibus personis subsidia et commoda proveniri reperiantur; quibus nisi praesenti remedio subveniatur, primodicta Misericordiae confraternitas plurimum imminui, maximo Christi pauperum detrimento et incommodo, videbatur.

Pro remedio supplicat rex.

§ 3. Quare pro parte dicti regis nobis fuit humiliter supplicatum quatenus in praemissis providere de benignitate apostolica dignaremur.

Innocentius cardinali archiduci Austriae ea committit, quae in rubrica recensentur.

§ 4. Nos igitur, qui pietatis opera in dies crescere et augeri, scandala inter personas similibus operibus exercendis intentas orta submovere, caeteraque impedimenta de medio tollere summis affectibus desideramus, huiusmodi incommodis occurrere volentes, circumspectioni tuae per praesentes committimus et mandamus quatenus, vocatis qui fuerint vocandi, de praemissis etiam summarie et de plano, ac sola facti veritate inspecta, si tibi videbitur, extraindicialiter te diligenter informes; et si per informationem eamdem tibi constiterit ex erectione secundo dictarum confraternitatum ac illarum exercitiis, praecipueque ex feretri, vexillorum et aliorum insignium, quibus primodicta Misericordiae confraternitas utitur, delatione et usurpatione, eidem aliquod praeiudicium et detrimentum inferri, exindeque dissentiones inter illius et aliarum confraternitatum confratres in diminutionem dictorum pietatis operum suboriri et scandala proveniri posse, praeiudicium et scandala huiusmodi, omni et quacumque appellatione aut reclamatione remota, tollere et removere, praedictaque insignia, vestes ac vexilla inter ipsas confraternitates, nec non opera per illas exercenda ita distinguere, ut nec se invecem impedire aut turbare, nec opera charitatis praedicta intermitti ullo modo possint vel debeant: quaeque tibi pro pace et quiete componenda et observanda videbuntur necessaria, facere et exercere, omnibusque opportunis iuris et facti remediis exequi, auctoritate nostra, cures.

Ad quae perficienda opportunas concedit eidem facultates.

§ 4. Nos enim tibi omnia et singula in praemissis et circa ea necessaria quomodolibet et opportuna faciendi, gerendi et exequendi plenam et liberam facultatem et auctoritatem, tenore praesentium, concedimus et impartimur.

Quibuscumque in contrarium non obstantibus.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et praesertim nostra de non tollendo iure quaesito, dictarumque confraternitatum etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis illarumque protectoribus, administratoribus et personis quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, quoad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx decembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 20 decemb. 1591, pont. an. I.

VI.

Prioratus Baruli seu de Barletta, Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani, collationem Sedi Apostolicae reservat[1].

Innocentius Papa IX,
ad futuram rei memoriam.

§ 1. Ut de prioratu Baruli seu de Barletta, hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, quem dilectus filius noster Ioannes Vincentius, tituli S. Alexii presbyter cardinalis Gonzaga, in titulum vel commendam aut alias ex concessione seu dispensatione apostolica nunc obtinet, quandocumque vacare contigerit, nos et Sedes Apostolica libere, ac sublatis impedimentis omnibus, disponere valeamus; motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, ac ex causis animum nostrum moventibus, nobisque benevisis, prioratum huiusmodi ex nunc dispositioni nostrae ac eiusdem Sedis Apostolicae specialiter ac nominatim reservamus, ita ut, adveniente illius vacatione, sive per obitum, etiam apud Sedem eamdem, aut etiam apud conventum eiusdem hospitalis, aut alibi in quacumque mundi parte, sive per liberam resignationem, etiam coram notario et testibus sponte factam, aut aliam quamcumque dimissionem vel amissionem praedicti Ioannis Vincentii cardinalis, aut alias quovis modo, dilectus filius magister aut conventus hospitalis praedicti aut aliae personae, quavis etiam apostolica auctoritate, de illo disponere minime valeant; sed nos et Sedes praedicta aut pro tempore existens Romanus Pontifex de eodem prioratu in favorem cuiuscumque personae, etiamsi, iuxta statuta et stabilimenta eiusdem hospitalis omnia requisita non habuerit, libere disponere illique conferre, aut in titulum sive commendam vel administrationem dare et concedere possit.

Reservatio, de qua in rubrica.

§ 2. Inhibentes propterea tam magistro et conventui S. Ioannis Hierosolymitani praedictis, quam quibusvis aliis interesse quomodolibet praetendentibus, ne se in eo intromittere quoquo modo audeant vel praesumant, decernentes irritum et inane quidquid secus super his ab illis seu a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Inhibitio m. magistro, quominus in huiusmodi collatione se ingerat.

§ 4. Non obstantibus cancellariae nostrae apostolicae regulis ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non praedictis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et stabilimentis, usibus et naturis hospitalis huiusmodi; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, ac gratiis quibuslibet magno magistro et conventui praedictis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis in genere vel in specie, etiam motu simili et consistorialiter, ac ad imperatoris, regum vel aliorum principum instantiam et contemplationem aut alias quomodolibet concessis, et plures ac iteratis vicibus approbatis, confirmatis et innovatis; necnon gratiis et expectativis, tam a dictis magistro et conventu, quam etiam a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, ac a nobis et Sede praedicta quibusvis personis generice ad quoscumqne dicti hospitalis prioratus vel alia beneficia aut etiam forsan nominatim ad hunc ipsum, quavis auctoritate concessis; quibus omnibus, etiamsi in eis caveatur expresse quod illis nullo modo derogari possit, nisi vel si etiam de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et ad verbum expressa mentio haberetur, et certa inibi, tunc expressa, forma obser-

Derogatio contrariorum.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

varetur, et nisi ad hoc magister, conventus aut alii interesse habentes seu praetendentes vocati non fuerint; quodque aliter factae derogationes non valent, et nullatenus suffragentur, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis, ac formas pro plene observatis habentes, ad hunc effectum, specialiter, expresse ac latissime derogamus, ac derogatum esse volumus et decernimus, illaque omnia adversus hanc reservationem, nemini omnino suffragari, perinde ac si non emanassent, decernimus pariter et declaramus; caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXI decembris MDXCI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 21 decembr. 1591, pont. an. I.

CLEMENS VIII

PAPA CCXXXIII

Anno Christi MDXCII.

Die XXX ianuarii MDXCII, Hippolytus Aldobrandinus, patria Florentinus, sanctae Romanae Ecclesiae presbyter cardinalis tituli sancti Pancratii, electus est Romanus Pontifex, qui, Clementis VIII nomine assumpto, sacra thiara redimitus est die II februarii. Sedit temporibus Rodulfi II imperatoris, ann. XIII, mensem I, dies V; creavitque diversis temporibus cardinales LVI. Obiit die III martii MDCV, sepultusque fuit in basilica Vaticana. Vacavit Sedes dies vigintinovem.

I.

Prorogatio ad aliud quinquennium applicationis fructuum ecclesiae Chissamensis in insula Cretae collegio Graecorum in Urbe erecto[1].

Clemens Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

§ 1. Cum alias felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, per suas litteras datas idibus ianuarii, — *Gregor. XIII collegio Graecorum ad quinquennium applicavit fructus ecclesiae Chissamensis.*

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium. — Hoc Collegium fundavit Gregorius PP. XIII, Constit. LXIII, quae incipit: *In Apostolicae*, tom. VIII, pag. 159. Eidemque Collegio Sixtus PP. V officium diaconi et subdiaconi pro capellis pontificiis addixit Constit. LXXXI, quae incipit: *Religiosa*, tom. eodem, pag. 833.

pontificatus sui anno v, collegio scholarium Graecorum, in alma Urbe tunc erecto et instituto, in sustentationem eorumdem scholarium, Chissamensis ecclesiae in insula Cretae, tunc certo modo vacantis, fructus, redditus, proventus, iuraque, obventiones et emolumenta (dempta eorum certa portione) ad annos quindecim applicaverit; prout in eiusdem litteris plenius continetur.

Clemens ad alios quinque annos prorogat huiusmodi applicationem.

§ 2. Et, sicut accepimus, tempus huiusmodi iam forsan effluxerit, sive eius finis nunc instet; nos, considerantes ecclesiam praedictam, quae adhuc vacat, clero populoque latino omnino carere, praeter paucos quosdam canonicos, qui tamen a longo seu immemorabili tempore, sive ob tenuitatem praebendarum, sive alias ob causas, in ea non resident, sed apud Cidoniensem ecclesiam, cui inservire solent, atque piae menti dicti Gregorii praedecessoris inhaerentes, convenire iudicavimus subsidium huiusmodi collegio praedicto ad aliquod longius tempus prorogare, donec, Deo dante, talis praedictae Chissamensis ecclesiae constitui possit episcopus, qui etiam clero et populo graeco in eadem insula sacramenta et quae sunt pontificalis ordinis valeat ministrare. Quare applicationem et assignationem omnium dictae Chissamensis ecclesiae fructuum, redditnum et proventuum, omniumque iurium, obventionum et emolumentorum per ipsum Gregorium praedecessorem dicto collegio, ut praefertur, factam, et ipsum tempus dictorum quindecim annorum, quatenus adhuc duret, ad alios quinque annos a fine dicti quindennii computandos, auctoritate apostolica, tenore praesentium, prorogamus, extendimus et ampliamus; quatenus vero lapsum sit, eosdem fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta omnia, exceptis ducatis centum quinquaginta monetae venetae, administratori seu vicario, qui auctoritate apostolica eidem ecclesiae deputabitur, persolvendis ipsi Graecorum collegio, pro eius alumnorum sustentatione, similiter ad annos quinque, ut praefertur numerandos, cum omnibus et singulis privilegiis, exemptionibus, immunitatibus et gratiis, quae in ipsius collegii erectione ac praedictis Gregorii praedecessoris litteris desuper confectis, sunt expressa, et alias, iuxta illarum tenorem, quem praesentibus haberi volumus pro expresso, auctoritate et tenore praedictis, de novo applicamus, concedimus et assignamus, itaut ab ipsius collegii procuratoribus per dilectos filios nostros sanctae Romanae Ecclesiae cardinales eiusdem collegii protectores nunc et pro tempore existentes deputatis, propria auctoritate, ea omnia exigi, percipi et levari, praediaque, domus et bona quaecumque locari, aliaque ad id opportuna et necessaria fieri possint.

Vicarium in ecclesiâ Chissamensi deputat.

§ 3. Interim vero, ne ipsa ecclesia aliquid in spiritualibus detrimenti patiatur, dilectum filium Paulum Magnanum de Utino, Ordinis Eremitarum S. Augustini professorem, eiusque ecclesiae, illius Sede vacante, in spiritualibus vicarium, ad quinquennium praedictum, auctoritate et tenore praemissis, constituimus et deputamus, eique pro sua et unius presbyteri capellani, qui ipsi ecclesiae deserviat, congrua sustentatione, et onerum pro divino cultu in ipsa ecclesia conservando supportatione, ducatos centum quinquaginta monetae venetae praedictos, sibi annuatim, per eiusdem collegii procuratores, in tribus terminis, in fine videlicet cuiuslibet quadrimestris, persolvendos, attribuimus et assignamus.

Necessarias eidem vicario concedit facultates.

§ 4. Nec non eidem Paulo vicario omnia et singula in praedicta ecclesia gerendi, exercendi, mandandi, ordinandi et exequendi, etiam per se vel alium seu alios,

quae ad vicarii huiusmodi, auctoritate deputati, officium de iure, consuetudine vel privilegio seu alias quomodolibet pertinent, etiamsi notam et expressionem requirerent magis specialem, et sub generali concessione non venirent, plenam et liberam per praesentes concedimus facultatem. Mandantes omnibus et singulis, ad quos spectat, ut eum in vicarium a nobis deputatum recipiant et admittant, eiusque salubribus monitis et mandatis humiliter obtemperent.

Derogatio contrariorum. § 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; quodque ipsa ecclesia ad praesens pastore careat et legitimo defensore, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die x februarii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 10 februarii 1592, pont. an. I.

II.

Innovatio constitutionis Pii V, ab Innocentio IX declaratae, de non alienandis et infeudandis civitatibus et locis sanctae Romanae Ecclesiae[1].

Clemens Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Ad Romani Pontificis curam et sollicitudinem pertinet hoc quoque inter caetera non mediocri studio providere, ut quae ad conservandam Sanctae huius Sedis temporalem ditionem, bona et iura salubriter sancita fuerunt, ea et ab ipso et ab aliis inviolata serventur.

Pius V edidit Bullam hic cit. § 1. Alias siquidem felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, litteras edidit in haec verba: *Pius Episcopus*, etc. *Admonet*, etc.[1].

Successores approbarunt. § 2. Quae quidem constitutio, uti optima, et ad retinendam S. R. E. dignitatem plane salutaris, approbata, confirmata et innovata fuit ab iis qui sequuti sunt, praedecessoribus nostris, piae nimirum memoriae Gregorio XIII, Sixto V et Gregorio XIV.

Innoc. IX ampliavit § 3. Et novissime ab Innocentio IX, qui etiam, de tunc sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio et assensu, de quorum numero nos quoque tunc eramus, declaravit eadem constitutione prohibita fuisse et prohiberi omnem et quamcumque infeudationem ac alienationem civitatum, terrarum, oppidorum et locorum Sedi Apostolicae tam mediate quam immediate subiectorum, non solum ne fiat neve attentetur post eorum devolutionem, sed etiam antequam devolvantur; ac omnem et quamcumque in perpetuum vel ad tempus prorogationem ac extensionem infeudationum, investiturarum et concessionum de dictis civitatibus, terris, oppidis et locis nondum finitarum, ipsorumque incorporationem, quoad effectum impediendae infeudationis, alienationis, prorogationis et extensionis huiusmodi, non a die eorum devolutionis, sed a die ipsius constitutionis etiam antequam illa devolvantur, ipso iure, cum omnibus clausulis et decretis in praedicta constitutione contentis, Camerae et Sedi Apostolicae factam censeri, adiecto etiam decreto et declaratione, ut promissio et iuramentum praestitum et praestandum de servanda eadem Pii praedecessoris praedicti constitutione, per ipsum Innocentium et successores suos Romanos Pontifices, ac praedictos santae Romanae Ecclesiae cardinales, intelligatur de ipsa Pii V praedecessoris constitutione per eum

[1] Constitutio Pii V posita fuit in Constit. LIII: *Admonet*, tom. VII, pag. 560, Constit. I: *Quae ab hac*, Innoc. IX, pag. 505 ut supra.

[1] Omittitur quia legi potest loco citato in nota ad rubricam.

ut supra declarata, et secundum huiusmodi declarationem eamdem constitutionem ad unguem et inviolabiliter observari oportere ac debere, sicuti etiam se servaturum esse promisit, ac sancte et solemni more iuravit, prout in eiusdem Innocentii praedecessoris, sub datum pridie nonis novembris, pontificatus sui anno primo, expeditis litteris, clarius continetur.

Hic Pontifex probat et iurat dictam bullam Pii V ab Innocentio IX extensam.

§ 4. Quare nos, cum primum ad apostolicae dignitatis fastigium divina providentia vocati sumus, id ipsum ad exequendum nostri pastoralis officii debitum praecipue pertinere existimantes, praeinsertas Pii praedecessoris litteras ac omnia in eis contenta, etiam iuxta declarationem praedictam, per ipsum Innocentium praedecessorem factam, ac desuper confectarum litterarum continentiam et tenorem, quem pariter praesentibus haberi volumus pro expresso, ac de verbo ad verbum inserto, auctoritate apostolica, tenore praesentium, comprobamus, confirmamus et innovamus. Easque firmiter et inviolate, ac iuxta declarationem praedictam nos similiter servaturos esse promittimus et iuramus, atque per eos, ad quos spectat, pariter perpetuo observari praecipimus et mandamus.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum, etc. Si quis, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, XVI kalendas martii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 14 februarii 1592, pontif. an. I.

Sequitur declaratio et extensio dictae Constitutionis Pii V.

Pius V alienationem locorum Sedis Ap. strictissime prohibuit, ut supra

§ 5. Sanctissimus dominus noster dixit, post editam per sanctae recordationis Pium Papam V, Sanctitatis Suae praedecessorem, de fratrum consilio constitutionem de non alienandis civitatibus, terris, oppidis et locis, sibi et Apostolicae Sedi in temporalibus mediate et immediate subiectis, etiam ad illud usque tempus in feudum aut quemvis alienationis titulum dari solitis, ad Sedem praedictam quomodolibet devolutis et pro tempore devolvendis, gravissimis impositis poenis contra personas tractantes, consulentes aut alias verba facientes de huiusmodi civitatum, terrarum, oppidorum et locorum infeudationibus, etiam sub praetextu necessitatis et evidentis utilitatis, sive illas insinuantes et suadentes, prout in ipsa constitutione sub datum IV kalendas aprilis, pontificatus sui anno II, edita, saepius postmodum per praedecessores suos ac novissime per Sanctitatem Suam comprobata latius continetur.

in eius Constit. ubi etiam id tractantibus imposuit poenas.

Gregor. XIV dictam prohibitionem declaravit non intelligi de feudo non devoluto, si evidens extaret utilitas vel necessitas illud iterum infeudandi.

§ 6. Piae memoriae Gregorium XIV, itidem praedecessorem suum, in consistorio secreto, Romae apud Sanctum Marcum, die veneris, XIII septembris MDXCI, habito, sententiis tamen S. R. E. cardinalium, qui tunc aderant, ac de quorum numero etiam Sanctitas Sua erat, minime requisitis, quinimmo multis eorum expresse contradicentibus declarasse et decrevisse, Pii praedecessoris constitutione praedicta non prohiberi, feudum nondum devolutum, quando necessitas aut evidens et vera Ecclesiae utilitas postulaverit, iterum infeudari. Nec iuramentum in ea praestitum similem casum comprehendere, ac neminem licite iurare posse quod contra necessitatem aut evidentem utilitatem Ecclesiae sit; sicque praedictam constitutionem intelligendam iudicasse ac definivisse, ita ut nemini postea de ea aliter quam tunc ab ipso declaratum fuit, loqui et scribere liceret, prout in eodem decreto et declaratione plenius continetur.

§ 7. Verum, quia re ipsa compertum est, quod fere omnes alienationes terra-

Hic modo Pontifex dictam declarationem revocat Gregorii XIV;

rum, civitatum, oppidorum et locorum huiusmodi hactenus factae, ex quibus magna laesio et imminutio patrimonii ac existimationis sanctae Romanae Ecclesiae sequuta est, etiam sub praetextu et colore verae et evidentis necessitatis vel utilitatis praedecessoribus Sanctitatis Suae insinuatae fuerunt, cum tamen vix ulla necessitas excogitari possit, cui ex aliis bonis aut redditibus et proventibus quam constitutione praedicta alienari prohibitis subveniri nequeat, vix etiam ulla dari possit utilitas, cui non praeponderet recuperatio et realis reintegratio in patrimonium S. R. E. earumdem civitatum et locorum hucusque alienatorum; cumque huiusmodi casus absolutae necessitatis aut verae et evidentis utilitatis facilius mente atque animo concipi et effingi, quam usu venire possint, multo magis expedire omnem prorsus alienationum et investiturarum, prorogationum et aliarum concessionum, quomodocumque et sub quibuscumque causis et praetextibus attentandi viam omnino praecludere, quam ob rarissimos casus, qui vix umquam contingere possunt, apertam relinquere; cumque lucrum in tempore negligere, maximum quandoque sit Ecclesiae lucrum, utilius esse radices omnes, ex quibus huiusmodi alienationes provenire valeant, penitus evellere, quam ex eo quod aliquando possit earum aliqua utilis esse, occasionem praebere ut multae praeiudiciales et damnosae fiant; cui absurdo atque incommodo ipsum Pium praedecessorem praefatum dicta constitutione non immerito occurrere voluisse, qui longe plures et graviores iacturas ex multis perniciosis distractionibus sequi posse censuit, quam utilitates ex paucissimis, siquae umquam contingerent fructuosae: proinde Sanctitas Sua, habita super hoc cum venerabilibus fratribus S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, et singulorum auditis sententiis, de eorum consilio et unanimi assensu, decretum et declarationem superius memoratam felicis recordationis Gregorii XIV, tamquam destruens praedicti Pii constitutionem, alienandique occasionem praebens, ac minime necessariam, et desuper forsan confectas litteras (quarum omnium tenores haberi voluit pro expressis ac ad verbum insertis) auctoritate apostolica, revocavit, abrogavit, cassavit et annullavit, perinde si numquam emanassent.

Prohibitionemque Pii V casus etiam verae necessitatis et utilitatis comprehendere declarat.

§ 8. Declarans dicta constitutione prohiberi civitatum, terrarum, oppidorum, feudorum et locorum in ea contentorum, tam quae nunquam antea in feudum concessa, quam quae alias etiam saepius alienata vel infeudata, ac postmodum devoluta, aut etiam nondum devoluta fuerunt, alienationes, infeudationes et prorogationes et extensiones investiturarum, feudorum et concessionum, etiam ex causa necessitatis aut evidentis et verae utilitatis factas et faciendas, iuramentum quoque super eiusdem constitutionis observationem per Sanctitatem Suam et successores suos, ac S. R. E. cardinales praestitum et praestandum, casum hunc necessitatis, etiam absolutae et evidentis et verae utilitatis, omnino comprehendere; nec propterea aliquid illicitum iurari aut quod contra necessitatem vel utilitatem Ecclesiae sit, sed quod rationi consonum, atque e re illius est, ac summopere conducit, prout eadem auctoritate declaravit, statuit et decrevit, cum clausulis et derogationibus opportunis.

Actum Romae in Monte Quirinali, die XXVI iulii MDXCII, in Consistorio secreto.

Dat. die 26 iulii 1591, pont. an. I.

III.

Comprobatio constitutionum a Sixto V editarum, circa conservationem pecuniarii praesidii triginta centenorum millium nummum aureorum, in arce Sancti Angeli repositorum, ad Sedis Apostolicae subventionem [1].

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Quae salubri praedecessorum nostrorum providentia, pro communi christianae reipublicae bono, et rei ecclesiasticae fidei nostrae creditae conservatione, statuta fuerunt, ea ut firma perpetuo et inconcussa permaneant, libenter nostrae approbationis munimine roboramus.

Sixtus V triginta centenorum millia nummum aureorum in aerarium reposuit, indeque promi vetuit in suis constit. cit. in rubrica.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Sixtus Papa V, praedecessor noster, gravissimis de causis adductus, et adversus ingentia, quae impendebant et adhuc impendent, pericula, opportuna, quantum temporis conditio ferebat, subsidia praeparans, de fratrum suorum S. R. E. cardinalium, in quorum numero etiam nos tunc eramus, consilio, primo sui pontificatus anno, decies centena nummum aureorum millia; secundo vero anno, altera itidem decies centena millia; ac demum, tertio anno, tertia similiter decies centena millia aureorum huiusmodi, in certum sanctiusque aerarium, quod in Pontificia S. Angeli arce constitutum est, summa diligentia industriaque retulit, ac de singulis decies centenis millibus nummis perpetuo asservandis, nec ullo inde umquam tempore, nisi ad praescriptos maximeque necessarios usus, depromendis et erogandis trinas constitutiones edidit, prout in illis, quarum tenores etiam pro expressis et praesentibus litteris de verbo ad verbum, nihil poenitus omisso, insertis haberi volumus ac decernimus, plenius continetur.

Quas constitut. hic Pontifex confirmat, vovet et iurat.

§ 2. Quas quidem constitutiones cum maxime expediat in futurum servari, nos, et muneris nostri debito satisfacere, et quod in eis disponitur, ut par est, adimplere cupientes, easdem Sixti praedecessoris litteras et omnia in eis contenta, de venerabilium fratrum nostrorum praedictorum cardinalium consilio et assensu, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus, confirmamus et innovamus, easque firmiter et inviolate, iuxta illarum dispositionem, observare, etiam nunc de novo, per praesentes promittimus, vovemus et iuramus, ac per eos, ad quos spectat in futurum observari debere statuimus et ordinamus.

Clausulae.

Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, XVI kalendas martii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 14 februarii 1592, pont. an. I.

IV.

Confirmatio et innovatio litterarum Pii V et constitutionis Pauli IV contra Haebreos civitatis Avenionensis et comitatus Venaissini editarum, praesertim ne res novas vendant.

Clemens Papa VIII, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Cum saepe accidere possit ut, vel temporum iniuria vel hominum negligentia aut alias, ea quae a Romanis Pontificibus proinde sanciuntur, paulatim in desuetudinem abeant, ideo convenit quandoque eorum memoriam, adhibito confirmationis et innovationis remedio, per

1 Hoe Constitutiones Sixti sunt tres, et leguntur Const. XLIII, tom. VIII, pag. 693; Const. CVIII, pag. 939, ibid.; tertia vero praesenti tomo Constit. CXXV, pag. 1.

eosdem Romanos Pontifices renovari, ut illa perpetuo firmiora subsistant.

Pius V Pauli IV litteras, de quibus fit mentio in rubrica, confirmavit.

§ 1. Dudum siquidem a felicis recordationis Pio PP. V, praedecessore nostro, emanarunt litterae confirmatoriae constitutionis piae memoriae Pauli PP. IV, similiter praedecessoris nostri, contra Iudeos editae tenoris subsequentis, videlicet: *Pius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, Romanus Pontifex, Christi Vicarius in terris*, etc. [1].

Iudaei supradictas constitutiones non observabant in aliquibus locis.

§ 2. Cum autem, ut liquido apparet, praeinsertarum litterarum observationem ipsi Iudaei aliqualiter relaxare, praesertim in locis ab Urbe remotis, et nominatim in civitate Avenionensi et comitatu nostro Venaissino, et in desuetudinem trahere dignoscantur:

Eas innovat Clemens peculiariter pro civitate Avenionensi et comitatu Venaissino.

§ 3. Nos, volentes litteras et constitutionem praefatas, ac omnia et quaecumque perpetuo, ut par est, inviolate observari debere, easdem litteras et constitutionem perpetuo confirmantes et approbantes, nostraeque apostolicae confirmationis perpetuo munimine roborantes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, praecipimus, et mandamus omnibus et singulis, quos litterae et constitutio praedictae concernunt, sub poenis in eis contentis, ut ea omnia et singula inviolabiliter perpetuo observent ac observari curent et faciant.

Vice-legatis, etc. earumdem exequutio committitur.

§ 4. Et nihilominus dilectis filiis nostro et apostolicae Sedis legatis, vice-legatis, gubernatoribus, officialibus et ministris quibuscumque, nominatim in civitate Avenionensi et comitatu nostro Venaissino praedictis, nunc et pro tempore existentibus, districte praecipiendo mandamus ut litteras et constitutionem praedictas in civitatibus nostris et locis quibuscumque, praesertim comitatus praedicti, et seu legationis Avenionensis, omnino observari faciant, ac, inter alia, Iudaeis ibidem degentibus, ne merces rerum novarum, sed tantummodo ipsas res veteres, ut in ipsis litteris disponitur, vendere aut mercari praesumant, expresse prohibeant, in contravenientes poenas in litteris et constitutione huiusmodi comminatas irremissibiliter exequendo.

Clausulae.

§ 5. Et ita in praemissis per eiusdem civitatis et comitatus legatos seu vice-legatos et alios quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffinire debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Derogat contrariis.

§ 6. Non obstantibus omnibus, quae in ipsis litteris expressum est non obstare, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXVIII februarii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 28 februarii 1592, pont. an. I.

V.

Declaratio quoad electionem et qualitates iudicum conservatorum, ad instantiam quorumcumque Ordinum, universitatum, collegiorum et locorum piorum a Sede Apostolica concessorum et concedendorum.

Clemens Papa VIII.

Causa huius constitutionis.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Clemens, divina providentia Papa VIII, ne ob malitiosam petentium suggestionem, et ex eo quod ob locorum distantiam, personarum, quibus causae mandantur, certa notitia haud ita

1 Tenorem istius Constitutionis omisit in sua editione Mainardus: *Cum habeatur*, tom. VII. Constitutione X, pag. 438.

facile haberi potest, per iudices aliquos, minus interdum idoneos, in conservatores deputatos causas ipsas cognosci contingat, cupiens salubriter providere:

Revocatio quarumcumque deputationum iudicum conservatorum a Sede Apostolica concessarum non habentium qualitates requisitas in cap. 1 *De rescript.* in VI.

§ 1. Revocavit ac declaravit nullas, invalidas et subreptitias omnes et quascumque iudicum deputationes in litteris conservatoriis, iuxta formam in quinterno Cancellariae descriptam, seu alias quomodolibet expeditis hactenus per Sedem Apostolicam perpetuo vel ad tempus nondum elapsum, concessas et directas iis conservatoribus et iudicibus, qui qualitates non habent requisitas et descriptas in constitutione felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris sui, quae incipit: *Statutum*.

Et non electorum in provincialibus conciliis iuxta formam Conc. Trid.

§ 2. Quique etiam in conciliis provincialibus aut dioecesanis, iuxta decretum Concilii Tridentini, electi et designati non sunt ad instantiam quorumcumque conventuum, capitulorum, militiarum, universitatum, collegiorum, Ordinum, ac in favorem quorumvis monasteriorum, hospitalium et aliorum quorumvis piorum, tam saecularium quam cuiusvis Ordinis aut instituti regularium, locorum, quantumvis exemptorum, obtentas, cum quibusvis praeservativis, restitutivis, mentis attestativis, derogatoriarum derogatoriis, efficacioribus et insolitis clasulis et decretis, quorum omnium tenores Sanctitas Sua haberi voluit pro expressis.

Excipiuntur causae iam definitae, vel incaeptae.

§ 3. Non tamen quoad negotia iam coepta, vel quoad ea, in quibus illae suum sortitae sunt effectum, seu exequutionem habuerunt.

Litterae imposterum expediendae iuxta formam Constit. Bonifacii VIII.

§ 4. Ac etiam insuper voluit et ordinavit quod omnes deinceps litterae conservatoriae huiusmodi per Sedem Apostolicam concedendae, ad conservatores et iudices dumtaxat dirigantur, qui qualitates, iuxta dicti Bonifacii constitutionem, habeant, quique in praefatis conciliis electi et designati sint, et non aliis; aliter vero expeditae litterae praefatae nullius sint roboris vel momenti.

§ 5. Decernens, *etc.* Decretum irritans.

Placet, publicetur, et describatur. Hi.

Lecta et publicata fuit supradicta revocatio Romae in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, die vero XIX martii, pontificatus Sanctissimi Domini nostri Papae anno primo. Publicatio.

Claudius Ciccolimus, *cursor*.

Dat. die 19 martii 1592, pontif. an. I.

VI.

Commissio nuncio apud Hispaniae regem, ut per se aut per alium intersit capitulis generalibus et provincialibus monachorum Ordinis S. Benedicti [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Cum nos hodie per alias nostras litteras, nonnulla circa controversias et dissentiones electionis abbatis monasterii S. Benedicti Vallis Oleti Ordinis eiusdem S. Benedicti, Palentinae dioecesis, qui abbas generalis congregationis eiusdem Ordinis regnorum Hispaniarum esse debet, statuerimus et ordinaverimus, prout in eisdem litteris, quarum tenorem praesentibus pro expresso haberi volumus, plenius continetur; cupientes summopere ut ea omnia et alia quaecumque in capitulis tam generalibus quam provincialibus et intermediis eiusdem Ordinis fieri contigerit, et praesertim circa electiones et regularia eiusdem Ordinis instituta, regulas, reformationes, visitationes, observationes et monasticam disciplinam rite et recte exequutioni de- Commissio, de qua in rubrica.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

mandentur; ac simul etiam providere ne in Capitulis successive celebrandis inter ipsos monachos dissentionis aut contentionis alicuius occasione scandalum oriatur, dilecto filio nostro et Apostolicae Sedis pro tempore in Hispaniarum regnis nuncio, per praesentes mandamus ut in Capitulis huiusmodi, quoties sibi expedire videbitur, per se vel alium seu alios, quos ad id idoneos duxerit eligendos, nostro et Apostolicae Sedis nomine intersit, assistat, praesideat, ac quaecumque ad divinum cultum, salubrem directionem ipsius Ordinis illiusque monachorum bonum regimen et reformationem expedire videbuntur, ordinari ac constitui curet et cum effectu faciat provide, atque ut electiones huiusmodi per eos, ad quos spectat, iuxta et secundum nostrarum praedictarum tenorem, fiant; ac Ordinis constitutiones, instituta, regulas, visitationes et reformationes aliaque circa monasticam disciplinam, observationes caeteraque omnia pro divini cultus augmento statuta et ordinata, etiam sub censuris et poenis ac suffragiorum, tam activorum quam passivorum, privatione, aliisque iuris et facti remediis opportunis, cum facultate aggravandi et reaggravandi et interdicendi, invocato etiam ad hoc, si opus fecerit, auxilio brachii saecularis, omni et quacumque appellatione, reclamatione et recursu remotis, inviolabiliter observari curet et faciat cum effectu, cum potestate omnia et singula ac quaecumque in praemissis universis et singulis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna faciendi, decernendi et exequendi, per se vel alium seu alios ad id eligendum vel eligendos, quam sibi tenore praesentium concedimus et impartimur.

Pontificu nuncu in Capitulis praesentia.

§ 2. Decernentes praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae aut alio quovis defectu notari, argui, impugnari, revocari, restringi vel limitari, nec praemissa per Capitulum generale aut alias retractari, corrigi vel abrogari posse, sed ab omnibus inviolabiliter observari. Sicque in praemissis per quoscumque iudices, etiam S. R. E. cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, iudicari debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac monasteriorum et Ordinis praedictorum statutis, concordiis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis dicto Ordini, eiusque monasteriis et superioribus, in genere vel in specie, quomodolibet concessis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa ac individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi pro plene et sufficienter expressis, et ad verbum insertis habentes, ad effectum praesentium dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Derogatio contrariorum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XX martii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 20 martii 1592, pontif. an. I.

VII.

Insularum Philippinarum praesidibus gratulatur de propagata illis in oris fide christiana; eos hortatur, ut cum christianis humaniter agant, et Apo-

stolicam Sedem suis in necessitatibus consulant [1].

Ven. fratri episcopo, ac dilectis filiis gubernatori, clero, religiosis, senatui, magistratibus, nobilibus, commendatariis et universo populo Philippinarum Insularum

Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, et dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

Fidei propagationem, ecclesiarum erectiones, ac zelum et pietatem omnium ordinum Philippinarum Insularum commendat.

§ 1. Excelsa divinae potentiae opera, quae corporeis in rebus non humana, sed coelesti virtute fiunt, dum eduntur, se patefacere saepius consueverunt; ipsae vero res, quae, divina sapientia duce ac magistra, ad spiritualem finem, animarum nempe salutem, tendunt, sic interdum latent, aut si quae emergunt, tam exigua sui parte initio extare videntur, ut ne oculatissimi quidem videre eas satis possint, donec per clarissimos earum effectus, ad id maxime excitentur. Quod cum alias saepe, tum hoc tempore in novi Orbis, necnon utrarumque Indiarum, et Insularum, praesertim Philippinarum, ad evangelicam veritatem conversione apparet. In qua peruberrimi rerum gestarum proventus ad ea perpendenda, quae, divina sapientia, a prima dictarum regionum inventione latenter exorta est, in magnam nos admirationem rapiunt. Intellexeramus id quidem nos antea ex multorum litteris et fama; nunc vero (cum divina bonitas humilitatem nostram ad apostolicae dignitatis fastigium evexit) ex legatione, qua dilectus filius Alphonsus Sanchez, presbyter Societatis Iesu professus, vestro nomine, primum apud felicis recordationis Sixtum Papa V, deinde apud reliquos, qui subsequuti sunt, Romanos Pontifices praedecessores nostros, et novissime apud nos laudabiliter functus est, et ex privato sermone, quem cum eodem saepius habuimus, apertius cognovimus. Abstrusa enim, et quae humana mens assequi vix potest, divina consilia, et inexplicabilem erga Indicas, et vestras potissimum regiones, Dei providentiam agnovimus, qua tot provinciae ac regna tam late patentia, tot reges et principes christianam religionem his temporibus susceperunt. Numquam certe tot novi Orbis locorum ad fidem conversio, tum eorum, quae propter insularum multitudinem passim sunt mari circumfusa, tum eorum, quae sita sunt in Africae atque Asiae, in continentis etiam novae Hispaniae, Americae, Brasiliae, Peruviensium, totiusque immensi reliqui tractus adiacentis, obscurissimis quondam regionibus, neque earum omnium rerum, quae ad christianae religionis inductionem conservationemque pertinent, procuratio tam exiguis, tamque imparibus causis sine manifesta divini numinis ope et auxilio perfici potuissent. Benedictus itaque Deus qui, secundum magnam misericordiam suam, nunc etiam novis quibusdam rationibus vocare non desinit homines ex filiis irae in spem vivam et agnitionem filii sui Iesu Christi Domini nostri. Ex eiusdem etiam Alphonsi colloquio intelleximus vestra et caeterorum studia et officia, quae in ecclesiarum erectionem, divini cultus amplificationem, indigenarum disciplinam, scholarum institutionem, bonarum artium exercitationem, magistratuum designationem, evangelizantium defensionem, neophitorum protectionem, istarum denique rerum publicarum, quae ex novi et veteris Orbis quasi quorumdam membrorum ac partium coniunctione constant, stabilitatem contulistis. Hinc, venerabilis fratrer episcope Manilensis, tuorum laborum pro Ecclesiae dignitate susceptorum utilitas colligitur; hinc, nobilis et prestans gubernator, prudentis sollicitudinis tuae egregiis operum monumen-

1 Ex Regest. in Secret. Brev. – Hanc Bullam ex *Appendice* huc transtulimus. (R. T.)

tis testata pietas cognoscitur; hinc, clerici et religiosi viri Deo nobisque charissimi, sanctae ac sedulae actiones vestrae in evangelica administratione probantur; hinc, insignis senatus et magistratus, provida vestra vigilantia laudatur; hinc, nobiles viri, virtutis vestrae praestantia commendatur; hinc, egregii duces, pii vestri labores in nova ista ecclesia tuenda digni laude censentur; hinc singularis vestra ad veram fidem amplectendam, atque colendam propensio elucescit, nova ac Deo grata germina, viri Philippini.

Missumque ad se fuisse legatum Alphonsum S.-ochez gaudet,

§ 2. Vestram igitur in Romanam Ecclesiam fidem, et erga nos et Sedem Apostolicam obedientiam, et hoc ipsum legationis officium, quod idem Alphonsus magna cum fide, prudentia, atque sollicitudine praestitit, tanti fecimus, quanti quae a talibus (nostri nimirum et Sedis Apostolicae observantissimis) proficiscuntur, fieri debere omnes intelligunt.

Eisque benedictionem apostolicam et indulgentias nonnullas elargitur,

§ 3. Ut autem nunc aliquod specimen huius vestrae in nos charitatis et benevolentiae habeatis, ac nonnullum vestrorum studiorum et laborum praemium reportetis, auctoritate Omnipotentis Dei, atque Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, ac nostra, vos, omnes et singulos, vestraque universa tenore praesentium in nostram et Sedis Apostolicae fidem, ac protectionem recipimus, vobisque nostram et apostolicam benedictionem per eumdem Alphonsum trasmittimus; de inexhausto insuper thesauro, cuius dispensatores facti sumus, mittimus vobis insignes quasdam indulgentias, quemadmodum ex aliis nostris litteris cognoscetis.

Eosque hortatur ut in bonis operibus perseverent.

§ 4. Hortamur praeterea vos, pro eximia Christi in omnes charitate, ut in huiusmodi obedientia et fide in Romanam Ecclesiam et in nos constanter perseveretis; et ut vestra omnia studia, consilia, cogitationes et actiones ad infidelium, qui in erroribus misere versantur, conversionem ac salutem prompto libentique animo conferatis.

Et cum omnibus humaniter agant.

§ 5. Quoniam vero ad vitae cuiusque vestrum exemplar nationes istae (vetustiores christianos alloquimur), ut videtis, suas tamquam christianis atque catholicis institutis consentaneas vivendi rationes facile conformaturae sunt, a vobis requirimus, ut vestram humanitatem benignitatemque tum christianis, tum caeteris ad fidem nondum conversis (illis, ut confirmentur, his, ut ad veram religionem alliciantur), quibuscumque in rebus poteritis, impertiri velitis.

Apostolicam Sedem consulant in necessitatibus suis.

§ 6. Ubicumque autem vestrum omnium, tum antiquiorum, tum recentiorum fidelium, res postulaverint, expectabimus ut ad nos et Apostolicam Sedem confidenter recurratis, vestrasque necessitates, cum spirituales tum temporales, nobis exponatis. Nostrum enim et eiusdem Sedis auxilium vobis praesertim, qui a regionibus istis oriundi novissime christianam fidem amplexi estis, cum opus fuerit, minime defuturum pollicemur.

Philippo Hispaniarum regi obediant.

§ 7. Commendamus denique vobis, quantum cum Domino possumus, fidem et obedientiam erga charissimum in Christo filium nostrum Philippum Hispaniarum Indiarumque regem catholicum, principem vestrum, cui Sedes Apostolica in procuranda istarum nationum salute (in quam sola ipsa, talibus ipsius et ministrorum suorum sibi non sociatis laboribus incumbere non ita facile potuisset) officii ac potestatis suae munus commisit; et quibus (regi videlicet ministrisque praefatis) vos multa debetis, et plura in dies, Deo dante, debebitis. Id enim idem Philippus rex praecipue curat, ut universae istae regiones, explosis impiae superstitionis erroribus, quibus misere tenebantur, et vos Christo Deo, Cui et ipse

inservit, et Cui servire regnare est, morem geratis, et libere serviatis.

Caetera a dicto Alphonso se accepturos significat.

§ 8. A vobis praeterea omnibus petimus, ut de vestris piis feliciusque progressibus, quorum in nostris sacrificiis, atque orationibus quotidie memores erimus, saepe ad nos scribatis. Caetera quae unumquemque vestrum pro suo cuiusque statu, gradu et conditione scire cupimus, cum litteris complecti non ita facile possimus, ex dicti Alphonsi verbis, vel scriptis uberius cognoscetis; cui eam fidem adhibere poteritis, quam nobis, si praesentes vobiscum ageremus, adhiberetis. Deus benedictus piis vestris ad animarum salutem et status constitutionem caeptis benigne faveat, vobisque copiosam praesentium in hac vita bonorum, in aeterna vero perennem coelestium praemiorum retributionem largiatur. Apostolicam interea benedictionem vobis impertimur, et propitia ac felicia omnia a Domino deprecamur.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXI martii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat die 25 martii 1592, pontif. an. I.

VIII.

Altare privilegiatum ad instar altaris Sancti Gregorii de Urbe conceditur ecclesiae Ordinis Praedicatorum in Insulis Philippinis per eorum provincialem eligendae [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, Qui pro humani generis salute, in ara crucis immolari voluit, vices, quamvis immeriti, in terris gerentes, fidelium omnium salutem, quantum cum Domino possumus, procurare tenemur, quam ut facilius ipsi fideles (ii praesertim, qui longiore a Sede Apostolica distant intervallo) eiusdem Salvatoris nostri, Sanctae Mariae semper Virginis ac Sanctorum meritis adiuti, consequi valeant, coelestes Ecclesiae thesauros, quorum Ipse nuper nos dispensatores esse voluit, libenter erogamus.

Altare privilegiatum in ecclesia a fratribus Ordinis Praedicatorum eligenda concedit.

§ 1. Cum itaque, sicut ex dilecti filii Alphonsi Sanchez, presbyteri professi Societatis Iesu, qui novissime ex Insulis Philippinis a venerabili fratre episcopo, dilectisque filiis gubernatore, clero, religiosis, senatu universoque populo earumdem insularum ad Sedem Apostolicam missus fuit, relatione accepimus, christianam religionem in illis partibus magnos progressus facere dignoscatur, et christifidelium, quorum numerus ibidem, Deo dante, in dies augetur, maxima sit erga Sedem Apostolicam et Romanum Pontificem fides et devotio, illorum pietatem specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, supplicationibus eiusdem Alphonsi ipsorum nomine nobis porrectis inclinati, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius, ac nostra auctoritate confisi, superioribus regularium Ordinis Sancti Dominici in eisdem insulis existentibus, auctoritate Apostolica, tenore praesentium, facultatem tribuimus, ut in aliqua eorum regulari ecclesia sacerdotum missas et alia divina officia in ea ingiter celebrantium numero, quantum fieri poterit, referta, quam ex omnibus maluerint, et deputandam duxerint, unum altare eligere valeant, in quo, postquam electum et decenter ornatum fuerit, deinceps in perpetuum, quotiescumque aliquis sacerdos, sive saecularis, sive cuiuscumque sit Ordinis, vel instituti regularis, missam defunctorum pro anima cuiuscumque fidelis, quae Deo in charitate coniuncta ab

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium. — Haec constitutio extabat in *Appendice* sub numero CCCLVI; temporum servata serie, in sua sede collocavimus. (R. T.)

hac luce migraverit, celebrabit, ipsa anima de thesauro ecclesiae indulgentiam consequatur, ita ut, Domini nostri Iesu Christi, ac gloriosissimae Virginis Mariae, ac Sanctorum omnium meritis suffragantibus, a purgatorii poenis liberetur; perinde ac si idem sacerdos in altari sancti Gregorii de Urbe ad hoc specialiter deputato, missam huiusmodi celebraret.

In ea vero Ecclesia aliud simile altare esse non debet.

§ 2. Volumus autem, ut huiusmodi altare in ecclesia, in qua aliud altare taliter privilegiatum hactenus concessum fuerit, eligi minime possit.

Derogatio contrariorum.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac regula nostra de non concedendis indulgentiis ad instar, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXV martii MDXCII, pontificatus nostri anno I[1].

Dat. die 25 martii 1592, pontif. anno I.

IX.

Suppresso officio vacabili praefecti carcerum Status Ecclesiastici, huiusmodi praefecturam confraternitatibus charitatis erectis vel erigendis committit[2].

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Inter multiplices pastoralis nostri officii curas, in eam libenter incumbimus, ut populorum nobis et S. R. E. in temporalibus subiectorum commodis et publicae utilitati (quantum in nobis est) consulamus; et si qui interdum abusus in eorum commune damnum et gravamen irrepunt, iis salubria, quaecumque possumus, remedia adhibeamus, prout conspicimus in Domino expedire.

Concessionibus quibuscumque revocatis circa custodiam carcerum.

§ 1. Cum itaque alias omnes et singulas concessiones, applicationes et appropriationes, deputationes et electiones omnium et quorumcumque officiorum guardianorum et custodum carcerum seu carceratorum civilium et criminalium in omnibus civitatibus, provinciis, terris et locis ditionis temporalis S. R. E. (alma Urbe, ac Anconitana et Beneventana civitatibus, ac earum territoriis dumtaxat exceptis) quibusvis personis, cuiuscumque dignitatis existentibus, ac ipsius legationibus, guberniis, potestariis, communitatibus, universitatibus aut certis magistratibus per quoscumque Romanos Pontifices, vel eorum officiales perpetuo seu ad vitam cuiuscumque eorum, vel ad tempus factae, auctoritate apostolica revocatae et annullatae fuerint: ipsaque officia et illa conferendi, concedendi, assignandi, locandi et alias de illis disponendi facultates, nec non emolumenta omnia seu responsiones inde provenientes a quibusvis legationibus, etiam de latere, guberniis, potestariis aliisque officiis et magistratibus, etiam per dictas communitates seu universitates eligi seu deputari solitis, penitus et omnino perpetuo dismembratae et separatae, dictaque officia custodum et guardianorum singula ab omni et quacumque responsione annua seu menstrua, sive in ipso ingressu et admissione persolvenda, nec non onere et solutione legatis, etiam de latere, vice-legatis, gubernatoribus, potestatibus, barisellis, officialibus, communitatibus universitatibusque et eorum magistratibus quibuscumque facienda exempta extiterint.

Erectoque officio vacabili generalis praefecturae.

§ 2. Ac unum officium praefecturae generalis custodum seu guardianorum carcerum et carceratorum huiusmodi ad vi-

[1] Eadem die Clemens similia altaria concessit ecclesiis Ordinis S. Francisci, Societatis Iesu, et etiam S. Augustini, episcopo vero, et eius vicario generali pro ecclesia per eosdem eligenda. Quae quidem ideo recensenda putavimus, quod specialia admodum sint, nec nisi urgentissimis exigentibus causis indefinite soleant concedi.

[2] Ex Regest. in Secret. Brevium.

tam personae illud obtinentis vacabile, excepta prima vice, qua ut pro medietate non vacaret indultum fuit, per unum praefectum generalem, qui omnibus custodibus et guardianis carcerum et carceratorum provinciarum, civitatum, oppidorum et locorum praedictorum praesideat, omnesque ipsos pro suo arbitrio deputet et amoveat, tenendum et regendum cadem auctoritate erectum fuerit: eidemque officio praefecturae omnia et quaecumque regalia, salaria, emolumenta, ordinaria et extraordinaria, etiam incerta, cum facultate alendi carceratos cum solitis et consuetis, iura et obventiones per ipsos custodes, guardianos et illorum quemlibet, etiam ratione laboris, ac etiam quoad annuam vel menstruam responsionem, per legatos, etiam de latere, vicelegatos, gubernatores, potestates, barisellos aliosque officiales et magistratus, communitatesque et universitates praedictas percipi solita, seu alias illis per quoscumque, etiam dictam cameram apostolicam, eiusque ministros, quavis occasione vel causa solvi consueta vel quomodolibet debita, perpetuo assignata, applicata et appropriata fuerint.

Quod concessum fuit Annibali et Ioanni de Lilio.

§ 3. Insuper dilecto filio Ioanni Baptistae de Lilio, clerico Bononiensi, cuius nomine, ac pro pretio dicti officii sic erecti, quondam Annibal etiam Lilius, eius genitor, XIII millia scuta monetae ad rationem iuliorum decem pro quolibet scuto iam persolverat, officium praedictum praefecturae generalis, sic ab eius primaeva erectione vacans, cum omnibus salariis, emolumentis, iuribus et obventionibus, ordinariis et extraordinariis et incertis, illis quomodolibet debitis, ut praefertur, per illum, quoad viveret tenendum, habendum et regendum concessum extiterit, cum indulto pro haeredibus dictorum Annibalis et Ioannis Baptistae, ut si ipsum, quandiu dictum officium obtineret, decedere contigisset, medietas illius pretii reservata salvaque esset, prout in eius litteris apostolicis seu in forma brevis desuper expeditis latius continetur.

Ex quo tamen nonnulli exoriebantur abusus.

§ 4. Nos, intelligentes postmodum experientia compertum esse, dum ipse praefectus aliis plerumque conductoribus, lucri causa, id muneris obeuntibus vices suas demandat, vix posse eam, quam christianos potissimum decet erga personas in carcere detentas, charitatem exercere: multos etiam de gravaminibus sibi per huiusmodi substitutos custodes illatis in dies conqueri; saepe etiam contigisse ut plures pauperes aeris alieni, quod suo tempore solvere nequiverunt, causa, in carcerem ducti, in ipso carcere, ut se alerent, novum aes alienum contrahere coacti fuerint, propter quod rursus retenti in eodem carcere, licet prius illo aere alieno se exolvissent; inopes vero gratis e carcere liberari non posse, sicuti antea fieri solebat, sed in carceribus misere marcescere; ideoque in praemissis opportuna aliqua ratione publicae utilitati consulere volentes:

Clemens, restituto pretio, dictum officium supprimit.

§ 5. Motu proprio, non ad alicuius super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera nostra deliberatione et certa scientia deque apostolicae potestatis plenitudine, officium praefecturae generalis custodiae seu guardianorum carcerum huiusmodi, cuius erectionis et illius concessionis in favorem dicti Ioannis Baptistae, ut praefertur factae, ac desuper confectarum litterarum tenorem praesentibus haberi volumus expressis et ad verbum insertis, illiusque nomen, titulum et denominationem perpetuo, tenore earumdem praesentium, supprimimus et extinguimus; concessionemque praedicto Ioanni Baptistae de illa, ut praefertur, etiam titulo oneroso factam, eiusdem Ioannis Baptistae expresso ad hoc accedente con-

sensu, eique restituto pretio, quod alias, ut dictum est, persolverat, ac ulterius ei solutis bis mille scutis, quae illi largimur, ut libentius consensum huiusmodi praestet; nec non per eum eiusve genitorem postea factas sublocationes, subdelegationes, subrogationes et deputationes ac contractus desuper initos, etiam iuramento et quavis alia firmitate roboratos, ac instrumenta, etiam cum obligatione in forma Camerae Apostolicae celebrata, cum omnibus inde secutis, revocamus, irritamus et annullamus, nulliusque roboris, vel momenti esse decernimus, ita ut de caetero neque ipsi Ioanni Baptistae aut cuicumque ab eo causam habenti in aliquo suffragentur, neque alterutra pars ad observantiam eorum, quae in constitutionibus et instrumentis praedictis continentur, in futurum ulterius teneantur.

Carcerum custodiam et praesidentiam quolibet in loco confraternitati ad hoc pium opus institutae vel instituendae committit.

§ 6. Novam vero et magis piam ac miserabilibus personis et pauperibus commodiorem custodum carcerum rationem inire cupientes, in unaquaque civitate, terra, oppido et loco dictae ditionis et Status Ecclesiastici, singula officia custodum carcerum, quae nihi sunt, quaeque hactenus dicto officio praefecti generalis per praesentes suppresso annexa et ab eo dependentia eique incorporata fuerunt, cum omnibus eorum iuribus, pertinentiis, auctoritatibus, facultatibus et emolumentis, ei confraternitati sive societati laicorum seu clericorum aut mixtim, quae charitatis et pietatis opera erga carceratos in ea civitate, oppido et loco exercere solita est: aut si in aliqua ex huiusmodi civitatibus, terris, oppidis et locis nulla confraternitas, quae id faciat, ad praesens reperiatur, ei confraternitati seu societati, quam loci Ordinarius ad id pium munus obeundum deputandam seu de novo erigendam duxerit, motu, scientia et potestate similibus, perpetuo unimus, annectimus et incorporamus.

Has confraternitates in locum supradicti praefecti eiusdem iuribus et privilegiis subrogat.

§ 7. Et singulas confraternitates praedictas, quae inopes, egenos, carceratos gratis alere et gratis etiam dimittere, pietatis causa visitare, sincera in Domino charitate tractare, spiritualibus et temporalibus auxiliis iuvare, aliaque erga eos pia opera exercere teneantur, sicuti similes confraternitates charitatis et pietatis nuncupatae in hac alma Urbe erectae erga carceratos exercere solent, quoad officia huiusmodi in locum et iura ipsius praefecti generalis ponimus et subrogamus.

Eisque omnia applicat emolumenta, et privilegia concedit.

§. 8. Nec non eisdem confraternitatibus et earum unicuique respective custodes singulos in carceribus praedictis idoneos ad beneplacitum ipsius confraternitatis et ad tempus, et cum salario seu mercede ei benevisa, de expressa tamen licentia et consensu gubernatoris seu potestatis aut praesidis eius loci, uec alias, ponendi, et ad nutum eiusdem confraternitatis amovendi, nec non iura, salaria, mercedes, emolumenta ac regalia quaecumque custodibus carcerum solvi solita et ad eos quomodolibet pertinentia, per fideles ministros ad id per ipsas confraternitates deputandos colligendi, exigendi et levandi, ac in proprios earumdem confraternitatum usus convertendi, omniaque et singula, quae ipse praefectus custodum facere poterat seu debebat et consueverat, aliaque in praemissis et circa ea necessaria et quomodolibet opportuna, etiam quae expressionem requirerent magis specialem et sub generali concessione non venirent, gerendi, mandandi et exequendi plenam et liberam harum serie facultatem concedimus et impartimur.

Iniuncto onere m scuta solvendi quotannis pro summa restituenda DD. de Lalis.

§ 9. Quamquam vero emolumenta huiusmodi integra sine ullo onere ipsius confraternitatis elargiri summopere cuperemus, tamen, cum ipsius Ioannis Baptistae indemnitati, ut praefertur, consulendum sit, Camera Apostolica multis et

extraordinariis impensis gravata, pecunias ad id necessarias in promptu non habeat, gravesque sumptus ad arcendos bannitos ac facinorosos homines ab ipsa ditione ecclesiastica, et ad succurrendum catholicis in christianissimo Franciae regno, qui furiosis haereticorum armis pene oppressi sunt, in dies magis subire cogamur, aliquid subsidii ad tempus modicum comparare volentes, loco annuae responsionis circiter quatuor millium scutorum, quae ipse Ioannes Baptista ex subIocationibus officiorum custodum huiusmodi in totum percipere consueverat, imponimus atque indicimus taxam MD scutorum tantum per ipsas confraternitates et earum singulas pro rata a dilectis filiis sanctae Romanae Ecclesiae camerario et thesaurario generali, habita ratione prioris responsionis, ut praefertur solvi solitae, declaranda, ex nunc in futurum Camerae Apostolicae, ac pro ea thesausario pro tempore existenti eius provinciae, ubi quaeque civitas, terra aut oppidum vel locus sita erunt, annuatim de bimestri in bimestre anticipate et pro rata persolvendi, ea nimirum de causa, ut ex ea dos seu fructus pro locis seu portionibus montis vacabilis ad effectum congerendae summae dictorum XV millium scutorum, quae dicto Ioanni Baptistae restituenda et solvenda erunt, per nos erigenda constituatur.

Qua restituta summa, omnia cedant in beneficium dictarum Confraternitatum.

§ 10. Decernentes taxam huiusmodi tamdiu per ipsas confraternitates solvendam esse, donec extinctis per obitum personarum illa obtinentium omnibus locis seu portionibus eiusdem montis, quae cum primum, ut praefertur, vacaverint, eo ipso extincta esse volumus, et aliis ulterius vendi aut alias concedi prohibemus, id totum commodo earumdem confraternitatum cedat, eaeque tandem, et ab hac impositione et a quocumque alio onere et solutione prorsus immunes et exemptae, possint uberius et commodius suam erga carceratos charitatem et beneficentiam exercere.

Executionem locorum Ordinariis committit.

§ 11. Quocirca universis et singulis locorum huiusmodi Ordinariis per apostolica scripta mandamus ut ipsi et eorum quilibet, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, solemniter publicantes, faciant illas per eos, ad quos spectat, inviolabiliter observari; contradictores per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo.

Obstantia tollit.

§ 12. Non obstantibus praemissis et quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; dictarumque provinciarum, civitatum, terrarum, oppidorum et locorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis illis earumque civitatibus, universitatibus et magistratibus ac personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda esset, tenores huiusmodi, ac si ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fidem transumptis addit.

§ 13. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra illud, ubique locorum adhibeatur, quae adhiberetur praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Clausulae.

§ 14. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae suppressionis, extinctionis, largitionis, revocationis, irritationis, annullationis, unionis, annexionis, incorporationis, positionis, surrogationis, concessionis, impartitionis, impositionis, indictionis, decretorum, mandati, derogationis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius se noverit incursurum.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, tertio idus aprilis, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 11 aprilis 1592, pont. an. I.

X.

Confirmatio decretorum cardinalis camerarii pro communitantibus Status Ecclesiastici [1].

Clemens Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

Card. camerarius edictum tulerat circa solutiones a subditis Status Ecclesiastici Camerae Apostolicae faciendas.

§ 1. Pro nostro pastorali munere subditorum nostrorum incommodis sublevandis, publica utilitate ac necessitate id exigente, intenti, dilecto filio nostro Henrico tituli Sanctae Pudentianae presbytero cardinali Caetano, S. R. E. camerario, vivae vocis oraculo, dedimus in mandantis ut statim circa solutiones, etiam Camerae Apostolicae, ac illius ministris et appaltatoribus per eosdem subditos faciendas aliqua statueret atque decerneret, donec magis opportunum remedium his rebus adhiberemus: ad quorum mandatorum exequutionem idem Henricus cardinalis camerarius procedens, edictum per viam legis generalis proposuit.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Confirmat Clemens et exequutionem iubet mandari.

§ 2. Volentes igitur in eodem edicto contenta, cuius seriem inferius adscribi fecimus, exacte observari, illi ac in eo contentis quibuscumque, motu proprio, et ex certa scientia maturaque deliberatione nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, plenariae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac ob omnibus tam in Urbe nostra et Romana Curia quam extra eam iusdicentibus, etiam notario; in eadem Urbe eiusque districtu nunc et pro tempore vicario generali ac gubernatore et senatore praedictae Urbis, nec non causarum eiusdem Camerae Apostolicae generali auditore; extra Urbem vero per nostros et Sedis Apostolicae, etiam de latere, legatos, vice-legatos, gubernatores, rectores et alios iura reddentes, eius edicti observationem procurari debere praecipimus atque mandamus, ac iuxta edicti praedicti et in eo contentorum seriem et tenorem, nec aliter in quibuscumque iudiciis et litibus motis et imposterum introducendis, etiam coram causarum Palatii nostri Apostolici auditoribus ac S. R. E. cardinalibus, ac quibusvis aliis tribunalibus, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; irritumque et inane decernimus quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Obstantia tollit.

§ 3. Non obstantibus Cancellariae nostrae Apostolicae regulis, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac contractibus et conventionibus, tam cum particularibus personis quam cum Camera nostra Apostolica praedicta initis et in posterum ineundis, eiusdemque Camerae, atque provinciarum, civitatum terrarum et locorum statutis, stilo atque stabilimentis, nec non consuetudinibus, etiam immemorabilibus, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate

alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem Camerae illiusque thesaurariis in provinciis deputatis, ac civitatibus, terris et locis Status Ecclesiastici constitutis appaltatoribus et ministris, nec non vicario Urbis, gubernatori, senatori atque auditori generali causarum Camerae praedictae sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam ex causa onerosa, atque in vim contractus ultro citroque obligatorii concessis confectis ac saepius innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio aut quaevis alia expressio habenda esset, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, his nostris litteris pro expressis atque insertis habentes, illis alias (dummodo edicti praedicti et in eo comprachensorum effectum impedire aut retardare nequeant) in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse ac latissime derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Edicti tenor. § 4. Tenor autem edicti praedicti sequitur, et est huiusmodi:

Henrico del titolo di S. Pudentiana, prete cardinale della S. R. Chiesa camerlengo.

Avendo la Santità di Nostro Signore, per la divina providenza Clemente Papa VIII, fermamente deliberato di provedere che li populi e sudditi suoi e di S. Chiesa siano quanto prima sollevati dall'incommodi, quali continuamente occorrono, per li pagamenti de denari da farsi fuori di Roma nelle provincie, città, terre e luoghi dello Stato Ecclesiastico, ed anco in quelli che si devano fare alla Rev. Camera Apostolica istessa, e per lei alli thesorieri delle provincie, appaltatori ed altri ministri camerali, nè potendosi così presto apportare in tale occorrenza quella necessaria ed opportuna provisione, che saria proporzionata a tale bisogno, perciò mentre non sarà ordinato altro, e sino a migliore deliberazione, per espresso commandamento di sua Beatitudine datoci a bocca per publica utilità e commodità delli vassalli e sudditi di Santa Chiesa dichiarando primieramente, che quando se tratta de tollerare che s'esigga per cambiare il paolo di argento alcuna quantità d'aggio, o in qualsivoglia altra maniera, non possa essere altra esattione di maggior quantità di tre quattrini delle infrascritte zecche per ciaschedun paolo; e così non se possa pagare ne esiggere maggior quantità di cinquantatre quatrini per ciaschedun paolo. Prohibimo a qualsivoglia persona di ciascun stato, grado, ordine e condizione che sia, che nelli pagamenti, quali si avranno di fare per qualsivoglia causa e occasione, non possa refutare ne recusare d'accettare il pagamento che se li dovrà fare per la terza parte in quattrini e baiocchi battuti però nelle zecche di Roma, Ancona, Macerata, Fano, Montalto, e de Castro Vecchio; e questa prohibizione s'intenda aver luogo in qualsivoglia pagamento da farsi così per contratto non solo di compra e vendita, ma per qualsivoglia altra specie di convenzione, ancora redotta in scrittura, così se sarà in forma publica, come privata e cautelata di qualsivoglia maniera con rinunzia anco per giuramento e forma guarentigiata ed obligazione in forma di Camera Apostolica, rinunzia di constituzione di procuratore ed altre cogitate, inexcogitate e più efficaci cantele, e con particolare renunzia della presente prohibizione, alla quale essendo fatta per publica utilità, non intendiamo che sotto qualsivoglia forma di

parole o pretesto si possa renunziare, togliendo all' istromenti e convenzioni ancora giurate, che si faranno dapoi la publicazione del bando presente, siccome di abbasso si dirà, continenti la renunzia di tale prohibizione di accettare la terza parte del pagamento nella detta specie di quattrini e baiocchi, la fede, e di poter fare alcuna prova nè in giudizio nè fuori, e che il giuramento interposto in tale contratto, istromento o scrittura sia reputato nullo, e non possa produrre efficacia alcuna, come in detrimento del publico, estorto dolosamente e per via d' inganno; eccettuando però dal presente editto le convenzioni e contratti sopra ciascheduna cosa, e di qualsivoglia sorte che siano fatti e celebrati sino al giorno che il presente ordine sarà publicato nelli luoghi soliti della città, terre e luoghi del detto Stato, nel qual caso, mentre se trattarà delli pagamenti da farse per vigore de contratti ed istromenti già stipulati e fatti, quantunque sia convenuto altrimente, intendiamo e così espressamente commandiamo che quelli doveranno ricevere tali pagamenti siano obligati non dimeno a pigliare il resto delli quattrini e baiocchi predetti, con habilitarli però di potere esigere l'aggio di tre quattrini delli approbati, come di sopra per ciaschedun paolo: volendo che qualsivoglia tribunale del Stato di Santa Chiesa faccia eseguire quanto in questo nostro editto si contiene, ed assista, non solo richiesto dall' interessati, ma per mero offizio suo, acciò detto ordine sia posto in essecuzione, procedendo contra tutti li disobedienti e che contraverranno direttamente o vero indirettamente a tale prohibitione, ed esigeranno maggior quantità d'aggio delli tre quattrini per paolo, non solo per la detta quantità della terza parte, ma per qualsivoglia altra quantità che si accettasse in pagamento, alla confiscazione di tutto quello che sarà dedotto in obligazione, convenzione e contratto, quale subito irremissibilmente sia applicato alla detta Rev. Camera, dandoli ancora facoltà de aggravare le dette pene pecuniarie, e de imponere pene corporali a loro arbitrio, provedendo anco in ogni meglior modo circa l'osservanza delle cose predette. Sotto però a questo nostro bando non s' intenderanno compresi li pagamenti da farse per vigore delle lettere di cambio, circa delle quali non s' intende d'alterare il solito, si come si è ordinato, e sino a hora s' è osservato in Roma.

Di più espressamente si commanda, sotto le medesime pene, che fra le persone particolari e nelli pagamenti che passano ed occorrano fra privati, e devano seguire fra essi, se debba in loco del paolo d'argento accettare la moneta, secondo la valutazione d'essa fatta già nelli tempi passati, ed ultimamente renovata per un bando publicato in Roma sotto il dì XXIV di marzo del presente anno MDXCII, al quale, havendo il tenor d'esso per espresso, s'abbia relazione; ed in oltre si ordina alli thesorieri delle provincie, appalti dell'entrate et proventi camerali, commissari, esattori e ministri della detta Camera, che debbano, non ostante qualsivoglia contratto, convenzione, patto ed altro che facesse in contrario, in luogo delli paoli d'argento accettare le dette monete, conforme alla valutazione di esse monete, perchè secondo la medema valutazione saranno accettate dalla medema Camera Apostolica, nelli pagamenti che si doveranno fare alla detta Camera da essi thesorieri, appaltatori, commissarii e ministri: ordinando per questo, che così si debba eseguire da essi thesorieri, appaltatori e ministri.

E per maggior commodo delli sudditi del detto Stato Ecclesiastico, di più vo-

gliamo che li medesimi thesorieri, appaltatori e ministri della detta Camera, come di sopra, per la parte e rata delli pagamenti camerali, quali si devano fare dalle provincie, città, terre e luoghi del detto Stato, per sopportare le spese per il regimento d'esse, ed altri pagamenti che devano seguire nelli medesimi luoghi, e nelli medemi luoghi si devano verisimilmente spendere e smaltire, si accettino senza contradizione o dilazione alcuna li quattrini e baiocchi delle zecche e stampe già dette di sopra, con li quali quattrini e baiocchi ricevuti nella medema specie, si possino fare li pagamenti dalli thesorieri e ministri camerali a quelli che sono descritti nelle Tavole date dalla detta Camera, e ad alcun'altri pagamenti, quali devano seguire nelle provincie e luoghi predetti senza alcun aggio.

Dichiarando in caso che si contravenga alle cose predette, che non possano li principali scusarsi per li ministri, ma si debba procedere contro li principali, non esentando li ministri dalle pene che potranno sopportare; e vogliamo che il presente bando, pubblicato nelle città, terre e luoghi secondo il solito d'essi, stringa ed oblighi ciascuno all'osservanza delle cose predette, e s' incorra nelle pene come se fosse personalmente intimato. Datum Romae in Camera Apostolica, die VIII aprilis MDXCII. Henricus cardinalis camerarius.

Transumptis fidem adhib.

§ 5. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem, quae ipsis praesentibus in iudicio et extra haberetur, fides adhiberi debeat.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XV aprilis MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 15 aprilis 1592, pont. an. I.

XI.

Documentum erectae ecclesiae Fossanae in episcopatum Taurinensi archiepiscopo suffraganeum[1].

Clemens episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, populo civitatis et dioecesis Fossanensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Fossanensem Ecclesiam in episcopatum se erexisse significat.

§ 1. Hodie ex certis causis oppidum Fossani, olim Taurinensis dioecesis, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam, ac gloriosissimae eius Virginis Mariae totiusque curiae coelestis honorem, et fidei catholicae exaltationem, ac christifidelium animarum salutem, civitatis titulo, de fratrum nostrorum consilio et apostolicae potestatis plenitudine, apostolica auctoritate, perpetuo decoravimus, ipsumque oppidum in civitatem Fossani nuncupandum, et ecclesiam S. Mariae et S. Iuvenalis inibi existentem in cathedralem, sub eadem invocatione pro uno episcopo Fossanensi nuncupando, qui illi praesit ac iurisdictionem episcopalem, omniaque et singula quae ordinis et iurisdictionis ac cuiuscumque muneris episcopalis sunt, exerceat in spiritualibus et temporalibus; et pro tempore existenti archiepiscopo Taurinensi iure metropolitico subsit cum Sede, mensa episcopali, arca, sigillo aliisque honoribus, insigniis ac privilegiis, necnon iurisdictionibus episcopalibus, immunitatibus et gratiis, quibus aliae ecclesiae cathedrales et earum praesules de iure ac consuetudine vel alias quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, etiam perpetuo ereximus et instituimus, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur.

Populum Fossanensem hortatur ad prae-

§ 2. Quocirca universitatem vestram monemus et hortamur attente vobis per

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Mandant debitam obedientiam suo episcopo.

apostolica scripta mandantes, quatenus eumdem episcopum Fossanensem futurum, tamquam patrem et pastorem animarum vestrarum devote suscipientes, et debita honorificentia pertractantes, eius monitis et mandatis humiliter intendatis. Ita quod ipse futurus episcopus in vobis devotos filios, et vos in eo per consequens patrem benevolum invenisse gaudeatis.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, XVII kal. maii, pontificatus nostri anno I [1].

Dat. die 15 aprilis 1592, pont. an. I.

XII.

Confirmatio constitutionum Pii IV et Sixti V circa poenas et confiscationes ex maleficiis Status Ecclesiastici provenientes, ut in Urbe omnino serventur, praesertim circa eas non alibi quam apud depositarium Camerae persolvendas.

Clemens Papa VIII, motu proprio, etc.

Exordium.

Inter caeteras animi nostri curas, quibus a primordiis assumptionis nostrae ad summi apostolatus apicem quotidie sollicitamur, illam propensiori animo amplectimur, per quam Camerae nostrae Apostolicae iurium, redditium et bonorum recto et firmo regimini consulitur.

Pius IV poenas pro maleficiis in Statu Eccles. Camerae applicavit in Constitut. LI: *Decet*, tom. IV, parte II, fol. 95

§ 1. Alias siquidem felicis recordationis Pius Papa IV, praedecessor noster, statuit quod omnes poenae et mulctae pecuniariae, seu cuiusvis qualitatis bona, quae communitatibus et universitatibus civitatum, oppidorum et locorum S. R. E. ditioni in temporalibus subiectorum applicatae essent, non amplius eisdem communitatibus et universitatibus, sed Camerae Apostolicae applicatae existant et esse censerentur, nec per alios quam ab eadem Camera ad id specialiter deputatos, officiales et exequutores exigerentur, de quorum manibus illa reciperent, si qui, titulo oneroso aut ob aliquos pios vel alios quoscumque usus, eas sibi deberi praetenderent.

Sixtus V bullam Pii IV confirmavit et ampliavit.

§ 2. Et demum bene et prudenter recolendae memoriae Sixtus Papa V, etiam praedecessor noster, eiusdem Pii constitutionem praefatam approbavit et innovavit, ac opportune voluit et mandavit ut quaecumque communitates, universitates, collegia aut personae, etiam ecclesiasticae, quavis dignitate fungentes, aut eorum magistratus, poenas seu multas praedictas, seu illarum portionem aliquam, quovis titulo, etiam oneroso aut alia occasione vel causa, etiam iustissima, sibi deberi vel applicatas esse praetenderent, intra certum tunc expressum, nunc vero elapsum terminum, concessiones et applicationes praedictas, suaque iura et privilegia, si quae haberent, in Camera Apostolica exhiberent, et illorum confirmationem obtinerent; quos nihilominus de manibus depositarii uniuscuiusque provinciae, seu civitatis, praecedente speciali mandato, nec alias, exigere possent seu deberent; insuperque revocavit omnes et quascumque concessiones et applicationes dictarum mulctarum, poenarum et compositionum eisdem communitatibus et universitatibus, collegiis et aliis praedictis, titulo oneroso et alias, ut praefertur factas, quae intra dictum tempus ab eadem Camera approbatae et innovatae non forent, prout in eorumdem praedecessorum nostrorum desuper editis constitutionibus latius continetur.

Hic Pontifex ex causis hic enunciatis.

§ 3. At cum nos acceperimus in hac alma Urbe nostra eorumdem praedecessorum constitutiones usu receptas non esse; immo in grave dictae nostrae Ca-

[1] Huius erectionis meminit etiam UGHELLIUS, *Ital. Sac.*, tom. IV, col. 1080, editionis venetae.

merae Apostolicae detrimentum, poenae, mulctae et compositiones praedictae, iudicum et praesulum curiarum et tribunalium eiusdem urbis arbitrio, penes notarios et alias incertas personas deponuntur, ex quorum manibus dictae nostrae Camerae officialibus irrequisitis, eorumdem iudicum mandato et iussione persolvuntur; et plerumque evenire solet ut dictarum poenarum et mulctarum pecuniae, occurrente aliquando iudicum praedictorum mutatione, cum iudices de novo assumpti dictarum pecuniarum illorumque depositariorum penitus sint ignari, a depositariis et illa detinentibus facillime occultentur.

Dictas constitutiones approbat, et mulctas quascumque apud depositarium Camerae persolvi iubet.

§ 4. Nos itaque, huic malo mederi, ac malitiis, quantum cum Deo possumus, obviare, simulque dictae nostrae Camerae Apostolicae indemnitati consulere cupientes, motu proprio et ex certa nostra scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, eorumdem Pii et Sixti, praedecessorum nostrorum, constitutiones praedictas et omnia in eis contenta et disposita harum serie confirmantes et approbantes, illasque, quatenus opus sit, innovantes, hac perpetuo valitura constitutione nostra sancimus, statuimus et ordinamus, ut deinceps perpetuis futuris temporibus poenae seu mulctae pecuniariae et confiscationes omnium seu cuiusvis partis bonorum inflictae et infligendae, causa et occasione cuiusvis criminis, excessus, delicti, maleficii vel quasi per reos quoscumque in dilectorum filiorum eiusdem Urbis vicarii, gubernatoris ac Curiae causarum Camerae Apostolicae generalis auditoris et aliorum quorumcumque Romanae Curiae tribunalium et curiae, tam ab eorumdem tribunalium et curiarum iudicibus ordinariis, quam ab eis deputatis, tum per sententias, decreta, processus, tum etiam per viam supplicationum, remissionum, absolutionum, liberationum, condemnationum, compositionum, gratiarum, abolitionum, seu cassationum, processuum, ab ipsis pro tempore concessarum, tam ex iuris communis dispositione, quam iuxta tenorem quarumcumque apostolicarum constitutionum, ordinum, statutorum, consuetudinum, eiusdem Urbis et illius curiarum, aut in vim edictorum, decretorum, bannimentorum a dicta nostra Camera Apostolica illiusque officialibus, nec non iudicibus praedictis promulgatorum, processatos seu condemnatos persolvendae, in manibus dilecti filii Ioannis Baptistae Ubertini, florentini, moderni ac pro tempore existentis dictae Camerae depositarii, non autem penes dictos notarios aut alias personas quascumque realiter et cum effectu deponantur et persolvantur.

A iudicibus haec observari mandat.

§ 5. Districte propterea interdicimus et prohibemus eisdem vicario, gubernatori, auditori et aliis iudicibus supradictis, ne in posterum poenas pecuniarias seu mulctas et compositiones praedictas, in manibus cuiusvis alterius personae, quam depositarii pro tempore existentis eiusdem Camerae persolvi mandent, faciant seu permittant, nec ex eis partem sive ratam vel portionem aliquam ex huiusmodi poenis sibi debitam propria auctoritate retinere, aut a partibus exigere valeant.

Depositario formam observandam praescribit in reddendis rationibus, et in solutionibus faciendis.

§ 6. Idem vero depositarius quamcumque pecuniarum summam causa et occasione poenarum, mulctarum et compositionum praedictarum ei persolvendam, in libro particulari more mercatorum tenendo describat et adnotari faciat, et de eis bonum et fidele computum teneat, quae computa singulo anno in Camera Apostolica exhibeat, iuret et solidari curet, pecuniasque praedictas non aliter quam in vim mandatorum manu nostra seu cameralium dilectorum filiorum nostrorum et S. R. E. camerarii et thesau-

rarii generalis manu subscriptorum persolvat et persolvi faciat, certa annua summa tantum excepta, per nos necessariis cuiuscumque tribunalis et curiae impensis supportandis et persolvendis firmanda et statuenda, quam ab eodem depositario de mandato iudicis, qui curiae et tribunali pro cuius necessitatibus huiusmodi pecuniarum summa veniet persolvenda, praeerit, eius, nec non procuratoris generalis fisci nostri manu subscripto, persolvi posse et debere indulgemus.

Harum summarum retentionem prohibet notariis.

§ 7. At stricte inhibemus notariis, officialibus dictorum tribunalium et curiarum aliisque personis quibuscumque, ne de caetero in perceptione et exactione pecuniarum poenarum, mulctarum et compositionum praedictarum, sub depositi vel alio quovis praetextu vel causa, se quomodolibet ingerant seu intromittant: quinimmo omnes et quascumque pecuniarum summas penes eos, causa et occasione poenarum, mulctarum et compositionum praedictarum, hucusque depositatas et solutas, in dictae Camerae Apostolicae depositarii manibus intra triduum proximum realiter et cum effectu persolvant.

Reis ut depositario solvant iubet.

§ 8. Reis vero et aliis personis, quae ad solutionem poenarum, mulctarum et compositionum earumdem tenentur, ut illas in manibus dicti depositarii, non autem in posse et manibus notariorum et aliarum personarum praedictarum, etiam si aliter a iudicibus habuerint in mandatis, deponant et persolvant.

Poenas imponit contravenientibus.

§ 9. Quod si secus factum fuerit, depositario et reis vel aliis personis quibuscumque, qui pecunias praedictas aliter quam sub supradicta forma persolvent, omnes solutiones secus factae non admittantur nec acceptentur; immo iidem rei et alii earumdem poenarum, mulctarum et compositionum debitores, ad illas in eiusdem depositarii manibus denuo solvendas cogantur et compellantur; notarii vero, qui se in earumdem pecuniarum receptione seu retentione immiscuerint, seu quas hucusque receperunt, intra dictum tempus in eiusdem depositarii manibus realiter et cum effectu non persolverint, ducentorum ducatorum auri de Camera eidem Camerae Apostolicae applicandorum qualibet vice poenam incurrant. Vicarius autem, gubernator, auditor et alii iudices praedicti, qui circa praemissa in culpa fuerint, nostro et successorum nostrorum arbitrio puniantur.

Executores huius constitutionis deputat.

§ 10. Quocirca dilecto filio nostro Henrico tituli S. Pudentianae praesbytero cardinali Gaetano nuncupato, moderno ac pro tempore existenti nostro ac S. R. E. camerario, motu pari, per apostolica scripta mandamus ut praesentes nostras litteras et in eis contenta omnia, tam in dicta Camera quam extra eam, ubi, quando et quoties opus fuerit, solemniter publicari, ac in eiusdem Camerae libris registrari, ac per omnes, quos illa concernunt, inviolabiliter observari et debitae executioni demandari faciat, et universos praedictos ad illorum observationem, poenis praedictis, quacumque mora cessante, cum effectu cogat et compellat; contradictores quoslibet et inobedientes, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo.

Clausulas derogatorias addit, et publicari iubet.

§ 11. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis; nec non dictorum tribunalium et curiarum iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque. Ut autem tenor praesentis nostri motus proprii cedulae ad omnium notitiam deducatur, ac omnes, quorum interest et interesse poterit, afficiat, volumus et mandamus illius copiam in Camerae Apostolicae ac cuiuscumque

curiarum praedictarum valvis, ac in acie Campi Florae affigi, et ibi relicta eius copia aliquandiu detineri.

Transumptis credi debeat.

§ 12. Volumusque ut praesentis nostri motus proprii cedulae sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula quacumque contraria non obstante; et quod eius transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae sigillo munitis, ea prorsus indubitata fides adhibeatur, in iudicio et extra, quae praesenti cedulae adhiberetur, si foret exhibita vel ostensa.

Placet, motu proprio. Hi.

Publicatio.

Anno a Nativitate Domini nostri Iesu Christi MDXCII, indictione V, pontif. Sanctissimi in Christo Patris et D. N. D. Clementis Papae VIII, anno I, die vero XXIII mensis aprilis, supradictae litterae affixae et publicatae fuerunt in acie Campi Florae et aliis locis publicis, ut moris est, per me Alexandrum Colangeli SS. D. N. PP. cursor.

Baptista Pressius de Caesis, mag. curs.

Dat. die 23 aprilis 1592, pont. an. I.

XIII.

Patriarchae Venetiarum, ut generalem suae dioecesis visitationem instituat, praecipit [1].

Venerabili fratri patriarchae Venetiarum

Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Prooemium.

Romanus Pontifex, qui cunctarum sollicitatur necessitatibus ecclesiarum, super familiam domus suae ita invigilare debet, ut ad ea, quae inordinata esse comperit, reformanda, omnes, ad quos spectat, non solum exemplo movere, sed verbo ac monitis excitare debeat.

Nonnulli abusus in ecclesiam Venetam irrepserant.

§ 1. Cum itaque non sine magno animi nostri dolore nuper acceperimus, temporum iniuria, et quorumdam etiam, qui Dei timore postposito, ac proprii instituti immemores, a recto sacrorum canonum et receptarum constitutionum tramite deviarunt, opera, nonnullos in ecclesiam tuam irrepsisse abusus sive pravas consuetudines, quibus ii, qui in via mandatorum Domini minime progredi student, se fortasse tueri ac fulcire non dubitant, quorum tolerantia multorum in dies malorum materiam praebere posset.

Ad quos tollendos Clemens patriarcham adhortatur ut ecclesiarum, monasteriorum etc. visitationem instituat;

§ 2. Nos, his incommodis, quantum cum Domino possumus, occurrere cupientes, fraternitatem tuam, de cuius pietate, prudentia et rerum experientia (his praesertim in rebus, quae ad Dei cultum augendum et animarum salutem procurandam pertinent) plurimum confidimus, et quam infrascripta omnia sponte etiam tua facturum certo scimus, in Domino hortamur et ex paterna charitate monemus quatenus, auctoritate tua ordinaria nec non facultate a Concilio Tridentino attributa, omnes et singulos tuae civitatis et dioecesis subditos, tam saeculares quam cuiusvis Ordinis regulares, eorumque ecclesias, monasteria et loca pia, tam in capite quam in membris, visites, eosque tam ex iuris communis quam ex dicti Concilii Tridentini praescripto apostolicarumve et synodalium constitutionum norma corrigas, et ad honestam vitam regularemque observantiam reducas.

Et, si opus sit, synodum cogat.

§ 3. Et si pro praemissorum executione expedire iudicaveris, dioecesanam vel metropolitanam synodum indicas et convoces, in qua de cleri reformatione et pravarum consuetudinum, quae, ut praefertur, irrepserunt, abolitione nominatim agendum erit, et sive in eadem synodo

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

sive extra, quascumque consuetudines, statuta, constitutiones et decreta, quae praedicti Tridentini Concilii decretis contraria fuerint, submoveri ac tolli et ad praescriptum eiusdem Concilii omnino conformari cures. Nos enim omnia, quae per te, modo ac forma praemissis, facta et executa fuerint, probabimus et auctoritate nostra, cum opus erit, tuebimur.

Hortaturque suffraganeos episcopos ut illi praesto sint.

§ 4. Hortamur etiam, et requirimus omnes et singulos suffraganeos ac dioecesanos subditosque tuos, eisque etiam praecipimus in virtute sanctae obedientiae, ut tibi in praemissis assistant atque obediant, ac paternam correctionem salubriaque monita et mandata tua reverenter suscipiant, et efficaciter adimplere procurent, contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXV aprilis MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 25 aprilis 1592, pont. an. I.

XIV.

Erectio Montis vacabilis charitatis[1].

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Pastoralis officii cura in universum Christi gregem nobis divina dispositione commissa facit ut paterna sollicitudine ea libenter amplectamur, quae in subditorum ditionis nostrae temporalis, et praesertim piorum operum, commodum, utilitatem et incrementum vertere noscuntur.

Sixtus V officium vacabile erexerat praefecturae custodum carcerum.

§ 1. Nuper siquidem per nos accepto quod eum alias felicis recordationis Sixtus Papa V, praedecessor noster, officium praefecturae generalis custodum et guardianorum carcerum civilium et criminalium provinciarum, civitatum et locorum dictae nostrae ditionis temporalis (alma Urbe ac Anconitana et Beneventana civitatibus earumque territoriis dumtaxat exceptis) per ipsum praedecessorem, ad vitam personae illud obtinentis vacabile (excepta prima vice, qua ut pro medietate non vacaret, indulsit) erectum, et a primaeva illius erectione vacans, dilecto filio Ioanni Baptistae de Liliis clerico Bononiensi, cuius nomine pro pretio eiusdem officii quondam Annibal de Liliis eius genitor summam XIII millium scutorum monetae, iuliis decem pro scuto computatis, persolverat, cum omnibus et singulis regaliis, salariis et emolumentis, ordinariis et extraordinariis, et incertis solitis et consuetis, concesserit et assignaverit; experientia ipsa compertum esse, ut cum ipse praefectus aliis personis, lucri causa id muneris subeuntibus, vices suas demandaverit, eam, quam christifideles potissimum decet erga carceratos charitatem in illis, et praesertim pauperibus, alendis non fuisse adhibitam, et quamplurimos etiam de gravaminibus sibi per huiusmodi conductores et custodes illatis in dies conquaestos esse; ideoque praemissis publicae utilitatis causa opportune consuluimus, et officium praefecturae carcerum et carceratorum huiusmodi suppressimus et extinximus, et in unaquaque civitate, terra, oppido et loco dictae ditionis et Status Ecclesiastici singula officia custodum carcerum, quae inibi sunt, quaeque, dicto officio praefecti generalis suppresso, annexa fuerunt, cum omnibus eorum iuribus, pertinentiis, auctoritatibus, facultatibus et emolumentis ei confraternitati sive societati laicorum sive clericorum aut mixtim, quae charitatis et pietatis opera erga carceratos in ea civitate, oppido et loco exercere consuetum est, aut si in aliqua ex huius-

Unde inserta multa praeiudicia exorta fuerant.

Clemens illud suppressit.

Et confraternitatibus charitate univit.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

[1] De hac suppressione vide sup. Const. IX *Inter*, pag. 530.

modi civitatibus, terris, oppidis et locis nulla confraternitas, quae id faceret, reperiretur, ei confraternitati seu societati, quam loci Ordinarius ad id pium munus obeundum deputasset, seu de novo erigendum duxisset, univimus et incorporavimus; eisdemque confraternitatibus et earum unicuique custodes in carceribus praedictis idoneos ponendi et amovendi, nec non iura, salaria, mercedes, emolumenta et regalia quaecumque custodibus carcerum solvi solita et ad eos quomodolibet pertinentia colligendi, exigendi et levandi plenam et liberam facultatem concessimus; et loco annuae responsionis, circiter quatuor millia scutorum, quam dictus Ioannes Baptista ex sublocationibus officiorum huiusmodi in totum percipere consueverat, cum illa secundum optatum nostrum, ob maximas quibus hisce miserrimis temporibus gravamur impensas, eisdem confraternitatibus donare non valeremus, imposuimus et indiximus taxam XV millium scutorum tantum per dictas confraternitates earumque singulas, pro rata unicuique ipsarum a dilectiis filiis S. R. E. camerario et thesaurario generalibus, habita ratione prioris responsionis ut praefertur solvi solitae, declaranda et assignanda, in futurum thesaurario eius provinciae, ubi quaeque civitas, terra seu oppidum vel locus sita erunt, annuatim de bimestri in bimestre anticipate, et pro rata persolvenda, ea nimirum de causa, ut ex ea dos seu fructus pro locis seu portionibus montis vacabilis ad effectum congerendae summae scutorum quindecim millium, quae dicto Ioanni Baptistae restituere et persolvi decreveramus, nempe XIII millia per dictum eius genitorem ratione pretii eiusdem officii dictae nostrae Camerae soluti, et reliqua scuta duo millia, quae eidem largiti fuimus ut libentius dicti officii suppressioni consentiret, per nos ut infra erigendi constitueret; prout in nostris desuper expeditis litteris sub datum tertio idus aprilis, pontificatus nostri anno primo, latius continetur.

Nonnullaque concessit privilegia onere iniuncto solvendi XV scut. DD. de Lihis.

§ 2. Quare, cupientes ut ea, quae a nobis, ut praefertur, ad publicam utilitatem et piorum operum incrementum instituta sunt, quamprimum ad effectum perducantur, motu proprio, et ex certa scientia nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine, unum Montem Charitatis nuncupandum, centum quinquaginta locorum seu portionum vacabilium, ad instar Romanae Curiae officiorum et aliorum montium vacabilium, non tamen per biennium ab infrascripta die, nec per promotionem vel translationem ad cathedrales, etiam metropolitanas vel patriarchales ecclesias et monasteria, etiam consistorialia, ad rationem centum scutorum monetae pro quolibet loco seu portione a die primo aprilis praesentis anni MDXCII inchoandum, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo creamus, erigimus, facimus et instituimus.

Montem Charitatis cl. locorum vacabilium erigit

§ 3. Illique sic erecto et instituto, ac personis, quae in eo pecunias suas posuerint, pro eiusdem Montis Charitatis congrua dote ac annuis fructibus et emolumentis, ad rationem decem scutorum similium pro quolibet loco in fine cuiuslibet bimestris pro rata solvendorum, dictam taxam scutorum mille et quingentorum similis monetae per nos, ut praefertur, indictam, et per confraternitates, ut praefertur, eligendas, annuatim solvendam auctoritate et tenore praedictis, etiam perpetuo, concedimus, applicamus, assignamus et appropriamus, applicatamque, appropriatam et assignatam esse volumus et mandamus; ipsumque Charitatis Montem et illius creditores in nostrum sedisque et Camerae Apostolicae locum super taxa dictorum scutorum MD illiusque

Fructus x scut. pro quolibet loco assignat ex praedicta summa a confraternitatibus persolvenda;

liberam perceptionem, exactionem et consecutionem ponimus, substituimus et subrogamus.

Dictamque taxam ab omnibus oneribus immunem reddit.

§ 4. Dictamque taxam scutorum MD ab omnibus oneribus, tributis, subsidiis et collectionibus, ex quacumque urgenti, urgentissima et publica et fidei catholicae tuendae causa impositis et imponendis, caeterisque aliis quibuscumque gravaminibus, ordinariis et extraordinariis, praesentibus et futuris, eadem auctoritate similiter perpetuo eximimus et liberamus, exemptaque et libera esse volumus.

Pro locorum cautela bona omnia Camerae et Sedis Apostolicae obligat.

§ 5. Ac pro maiori Montis Charitatis huiusmodi et personarum in eo pecunias ponere et collocare volentium cautela et securitate, dictam taxam mille et quingentorum scutorum, omniaque et singula alia Sedis et Camerae praedictarum mobilia et immobilia bona, res, actiones et iura, praesentia et futura, ubivis locorum existentia, eidem Monti illiusque singularibus personis in solidum et integraliter, ac generaliter et specialiter, ita tamen quod specialitas generalitati non deroget, nec e contra, auctoritate et tenore similibus, pariter perpetuo obligamus et hypothecamus, obligataque et hypothecata esse decernimus.

Camerae thesaurarium dicti Montis administratorem deputat.

§ 6. Nec non dilectum filium nostrum Bartholomeum Caesium, modernum et pro tempore existentem Camerae Apostolicae thesaurarium, in protectorem et administratorem dicti Montis Charitatis cum plena, libera et absoluta potestate, facultate et auctoritate eiusdem Montis secretarium et computistam eligendi et deputandi, litterasque et patentes illius locorum et portionum sub eius nomine et sigillo expediendi et concedendi, et omnia alia quae ad ipsius Montis utilitatem pertinere cognoverit, peragendi, auctoritate et tenore praedictis constituimus et deputamus.

Praedicta loca ab omnibus, qui voto paupertatis non tenentur, declarat posse acquiri.

§ 7. Insuper, eadem auctoritate, itidem perpetuo statuimus et concedimus quod quaecumque utriusque sexus personae, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, aetatis, dignitatis et praeeminentiae existentes, etiamsi cardinalatus honore praefulgeant, et ecclesiis cathedralibus et metropolitanis et patriarchalibus seu monasteriis etiam consistorialibus praesint, ac quaecumque et qualiacumque, cum cura et sine cura, beneficia ecclesiastica obtineant, ac in sacris etiam presbyteratus ordinibus constitutae, nec non Sancti Ioannis Hierosolymitani vel aliorum sub quavis regula et institutione hospitalium et militiarum, ac quorumcumque, non tamen Mendicantium, Ordinum regulares, quibus a iure vel per privilegium concessum est proprium retinere posse, cuiuscumque nominis, qualitatis et conditionis existant, et aliae, quae alias locorum huiusmodi, iuxta tenores erectionum Montium Sixti, camerariatus, Datariae, S. Bonaventurae, et cancellariarum per dictum Sixtum praedecessorem erectorum, capaces sunt, in Monte Charitatis huiusmodi quascumque pecuniarum quantitates, non tamen infra dictam summam centum scutorum in singulas personas, itaut etiam dicta loca et portiones dividi non possint usque ad summam dictorum MD locorum seu portionum, ponere.

Ea vero loca subiecta non esse vult.

§ 8. Et tam ipsae personae quam causam ab eis habentes, quoad vixerint, pro pecuniis sic positis, ad rationem decem scutorum similium pro quolibet loco singulis annis et quolibet bimestri eorum ratam, sine aliquo conscientiae scrupulo et sortis principalis diminutione vel aliquo restitutionis onere, etiamsi quaecumque etiam de necessitate exprimenda crimina, praeterquam in personam Romani Pontificis pro tempore existentis aut alicuius ex sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, commiserint, ac propterea sive legi-

time convictae, sive in eorum non comparentium contumaciam, in poenam ultimi supplicii condemnatae seu condemnandae, et poenas huiusmodi per eas persolvendae, atque omnia eorum bona fisco ipso iure vel facto applicata vel applicanda fuerint, tam pro sorte principali quam pro emolumentis suorum locorum seu portionum montis huiusmodi, quae seu quas nullatenus confiscari aut praescribi vel ad instantiam quorumcumque creditorum suorum aut alias quovis modo sequestrari aut impediri posse declaramus, integre, omni prorsus impedimento cessante, percipere, habere.

Alterius favore resignari posse declarat.

§ 9. Ac loca seu portiones huiusmodi, corpore tamen sano, et alias, prout in resignationibus dictae curiae officiorum et aliorum montium vacabilium observatione in unius vel plurium, prout eis placuerit, etiam filiorum suorum aut aliarum quarumcumque personarum, iuxta eiusdem montis Sixti privilegia, favorem in manibus dicti Bartholomaei moderni et pro tempore existentis dictae nostrae Camerae Apostolicae thesaurarii praedicti resignare, et de locis et portionibus praedictis, dummodo in alicuius personam de minori quantitate unius loci non disponat, nulla alia desuper obtenta dispensatione, in toto vel parte, simul vel separatim, per viam resignationis huiusmodi libere disponere possint; itaut resignatarii in pecuniis per eos, a quibus causam habuerint, positis, ac locis seu portionibus et emolumentis praedictis per eamdem resignationem succedere, et ad illa admitti:

Et portionarios privilegiis, quae Montibus vacabilibus a Sixto V erectis, concessa sunt, frui.

§ 10. Ac omnibus et singulis aliis privilegiis, facultatibus, exemptionibus, immunitatibus, libertatibus, praerogativis, indultis, concessionibus caeterisque gratiis, tam specialibus quam generalibus, quibus praedictorum Sixti camerariatus, Datariae, cancellariarum, S. Bonaventurae ac quorumcumque aliorum per dictum Sixtum et alios Romanos Pontifices praedecessores nostros erectorum Montium vacabilium creditores utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, frui, potiri et gaudere possint et poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter et absque ulla prorsus differentia, etiam perinde ac si omnino hic de verbo ad verbum inserta forent, uti, frui potiri et gaudere libere et licite valeant et debeant.

Fructus Montis nullo onere gravari posse etiam per Romanum Pontificem.

§ 11. Quodque Mons Charitatis huiusmodi illiusque personae ratione pecuniarum in eis positarum ab omni etiam mensurae et aliorum onerum per nos et pro tempore existentes Romanos Pontifices, etiam pro defensione fidei et augmento cultus divini, ac alias sublevatione et conservatione Status Ecclesiastici, quomodolibet impositorum, solutione, liberae, immunes et exemptae sint et esse censeantur. Nec super annuis redditibus et emolumentis ei assignatis, illorumque perceptione et exactione etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices, quovis modo perturbari aut alio gravamine seu onere, etiamsi evidens utilitas et urgens necessitas id suaserit, onerari possint; et ad probandum quod pecuniae in dicto Monte Charitatis positae, vel aliqua eorum pars, in utilitatem et necessitatem Romanae Ecclesiae, aut Sedis et Camerae praedictarum vel defensionem catholicae fidei conversa fuerint, minime teneantur.

Praesentes autem litteras vim habere veri contractus.

§ 12. Quodque praesentes litterae vim et robur veri et validi contractus et obligationis inter nos ac Sedem et Cameram praedictas ex una, et eos qui pecunias super ipso Monte Charitatis posuerint vel ab eis causam habuerint, ex altera partibus legitime initi et stipulati obtineant et obtinere debeant, dictusque Mons Charitatis et illius montistae in pacifica, libera et quieta dictorum emolumentorum eis, ut praefertur, assignatorum exactio-

nis et perceptionis possessione perpetuo manuteneri et conservari debeant.

Depositarii officium. § 13. Dictusque Montis Charitatis depositarius, dictam taxam a thesaurariis et quaestoribus uniuscuiusque provinciae ditionis nostrae temporalis, et ratam unicuique ipsorum, ut infra, assignandam exigere, ac in personas, quae suas pecunias in dicto Monte Charitatis posuerint, pro rata locorum et portionum cuiuslibet quolibet bimestri in fine distribuere et dividere.

Computistae et secretarii. § 14. Computista vero emolumenta et introitus huiusmodi annotare, ac libros rationum et administrationum eiusdem Montis Charitatis edere; secretarius vero personis pecunias suas in dicto monte tam a primaeva illius erectione huiusmodi quam alias ponentibus pro earum securitate litteras patentes concessionum et resignationum locorum seu portionum huiusmodi sub eiusdem Camerae Apostolicae thesaurarii pro tempore existentis nomine, et quae illius manu subscriptae et sigillo eiusdem thesaurarii munitae sint, tam hac prima vice, quam quoties loca seu portiones huiusmodi per resignationem vel obitum aut alias quomodolibet vacare contigerit, durante dicto indulto non vacandi, eidem monti ut praefertur concesso; nam, illo completo, montem huiusmodi illiusque loca et portiones, ut in dies vacabunt, extingui, et in dictarum confraternitatum commodum cedere et utilitatem, ut eo libentius charitatis opera erga pauperes carceratos exerceant, volumus et decernimus, conficere et tradere teneantur.

Eiusdem secretarii emolumenta. § 15. Idemque secretarius et eius in officio secretariatus huiusmodi pro tempore existens successor, pro resignationibus et expeditionibus litterarum patentium huiusmodi eadem emolumenta percipere possit, illaque cum dicto computista dividere debeat, prout secretarii camerariatus et aliorum superius expressorum montium percipere et dividere consueverunt.

Taxam per confraternitates solvendam, et a thesaurariis exigendam praecipit. § 16. Praeterea praecipimus et mandamus, Marchiae, Umbriae, Romandiolae Campaniae et Patrimonii ditionis nostrae temporalis provinciarum thesaurariis seu quaestoribus, praesentibus et futuris, ut taxam dictae annuae summae MD scutorum a confraternitatibus, quibus ab earum Ordinariis munus huiusmodi, ut praefertur, iniunctum fuerit, earumve officialibus, commissariis et ministris iuxta distributionem per eosdem Henricum camerarium et Bartholomaeum thesaurarium factam, nempe thesaurarius Marchiae in Anconitana, octuaginta trium cum dimidio; in Firmana et Asculana, centum novem; in Maceratensem, ducenta decem et octo; thesaurarius Umbriae in Perusiae, centum septuaginta unum et iulios sex; in Spoletana, septuaginta octo cum dimidio, in Tudertina, sexaginta, in Narniensi, sex cum dimidio; thesaurarius Romandiolae in Ravennatensi, ducenta septuaginta duo cum dimidio; et in Bononiensi, tercenta viginti septem; thesaurarius Campaniae in Frosinonensi, sexaginta cum dimidio; in Tyburtina, sex cum dimidio; thesaurarius seu quaestor patrimonii in Viterbiensi, triginta octo; et thesaurarius Camerini in eadem civitate scuta septuaginta et paulos quatuor exigant, levent et recipiant, et illa depositario dicti Montis Charitatis pro tempore existenti annuatim et quolibet bimestri in fine illius ratam libere et absque ulla contradictione solvant; seque ad illas modis et temporibus praedictis, eorum conductionibus et appaltibus respective durantibus, et quod ratas taxae praedictae ab unoquoque ipsorum exigendae, ex quavis causa non exegerint, solvendi respective se obligent, et quascumque obligationes, promissiones et instrumenta de-

super necessaria et opportuna, etiam in forma dictae Camerae, cum iuramento et aliis vinculis ac cautelis solitis et necessariis ac dicto depositario benevisis faciant, et ad id iuris et facti remediis praecise cogi et compelli possint.

Huiusmodi obligationem dictis thesaurariis inesse semper vult.

§ 17. Quodque de caetero thesaurariarum dd. provinciarum et civitatum appaltatores et conductores in contractibus eorum appaltuum et conductionum cum eadem Camera celebrandis se se pariter ad dictas solutiones, ut supra, faciendas obligare, et in tabulis seu libellis rationum exitus dictorum appaltuum describi et annotari facere teneantur.

Dictum Montem vacabilem Ioann. Baptistae Ubertino vendit pro pretio scutorum sexdecim millium quingentorum.

§ 18. Ut autem pecunias, quae nobis pro dicti Ioannis Baptistae satisfactione, iuxta primodictarum nostrarum litterarum tenorem, necessariae sunt, quam celerius et unica vice consequamur; motu simili, dictum Montem Charitatis illiusque loca seu portiones centum quinquaginta cum omnibus et singulis indultis, praerogativis, immunitatibus, exemptionibus et privilegiis praedictis, dilecto filio Ioanni Baptistae Ubertino, laico Florentino, pecuniarum Camerae nostrae Apostolicae depositario, pro pretio scutorum sexdecim millium quingentorum monetae, iuliorum decem pro scuto, quae in manibus ipsiusmet Ioannis Baptistae depositarii praedicti ad creditum dictae Camerae, ad effectum, ut illa postmodum cum mandato camerali per dictos Henricum et Bartholomaeum subscribendo, nullo alio a nobis expectato mandato, dicto Ioanni Baptistae Lilio vel eius legitimo procuratori (nempe scuta tresdecim mille in restitutionem et solutionem pretii dicti officii per nos extincti eidem Camerae pro eiusdem officii collatione in eius personam per dictum praedecessorem facta, ut praefertur soluti; et alia scuta duo mille, quae ei per primodictas nostras litteras donavimus, realiter et cum effectu persolvant; residuum vero ad creditum eiusdem Camerae remaneat) vendimus et alienamus, ac purae et perfectae ac irretractabilis venditionis titulo concedimus et assignamus.

Data ei facultate portiones vendendi etiam maiori pretio.

§ 19. Nec non eumdem Ioannem Baptistam Ubertinum eiusque successores in omne ius, locum et privilegium nostrum, dictaeque Camerae quoad ipsum Montem Charitatis et illius iura, montisque locorum et iurium huiusmodi possessionem ex nunc substituimus, ponimus et surrogamus; ipsique Ioanni Baptistae Ubertino, ut centum quinquaginta loca seu portiones Montis praedicti quibuscumque personis in una vel pluribus vicibus et partitis, et pro quocumque pretio maiori, ad suam utilitatem et damnum respective, absque alia nostra et Sedis ac Camerae predictarum vel alterius requisita et obtenta licentia, et sine aliqua solutione alicuius compositionis et regaliorum facienda, vendere, alienare et disponere libere valeat indulgemus: eique omne illud plus, quod dicta centum quinquaginta loca seu portiones Montis huiusmodi eodem pretio scutorum sexdecim millium quinquaginta valent, valerent aut valere possent, irrevocabiliter donatione pura, mera et irrevocabili, ex apostolicae liberalitatis gratia, donamus et elargimur, dictumque Ioannem Baptistam Ubertinum dicti Montis depositarium facimus, constituimus et deputamus, quoad ipse Ioannes Baptista vixerit, dum tamen per decennium minime vacet.

Clausulae pro perpetua praesentium litterarum firmitate.

§ 20. Praesentesque nostras litteras de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio aut intentionis nostrae vel alio quovis defectu notari, argui, impugnari, revocari, restringi vel limitari nullatenus posse; et si secus fiat, quoties id evenerit, toties illas in pristinum statum restitutas et plenarie reintegratas, validasque et efficaces, perinde ac si consistoriali-

ter et de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio et assensu emanassent, seu venditio praedicta in Camera praedicta facta esset, perpetuo fore et esse censeri, vimque validi contractus inter nos et Cameram, necnon Ioannem Baptistam Ubertinum praedictum initi et stipulati habere, easque ad omnia et singula praemissa plene probandum omnino sufficere, nec ad id alterius probationis adminiculum requiri; sicque et non aliter per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; nec non si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari irritum, et inane decernimus.

Exequutionem thesaurario et Camerae clericis committit.

§ 21. Mandantes propterea nunc et pro tempore existentibus camerario, vicecamerario, thesaurario, nec non praesidentibus et clericis eiusdem Camerae, caeterisque ad quos spectat et in futurum spectabit, ut easdem praesentes in ipsa Camera admittant, et in illius libris describi et registrari faciant, inviolabiliter observent et observari mandent, et ad maiorem dicti Ioannis Baptistae Ubertini emptoris cautelam desuper patentes litteras, mandata et alias scripturas opportunas expediant et expediri curent.

Obstantibus derogat.

§ 22. Non obstantibus praemissis, ac recolendae memoriae Simmachi, Benedicti XII, Callixti III, Pauli II et Pii IV, aliorumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, de rebus Ecclesiae non alienandis, et per quas mandatur quod certae diligentiae et formae, etiam sub nullitatis venditionum et concessionum aliter faciendarum, aliisque gravissimis poenis servari debeant, nec aliter fieri possint; ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; nec non dictae Camerae, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, stylo, stabilimentis, usibus et naturis. Nec non cancellariae nostrae regulis, et de non tollendo iure quaesito; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem Camerae etiam per nos et praedecessores nostros cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; ac etiam constitutionibus, eiusdem Pii IV ac aliorum praedecessorum nostrorum, quibus cavetur quod personae et officiales dictae Camerae nostrae in rebus et contractibus cameralibus non participent, attento quod idem Ioannes Baptista Ubertinus est pecuniarum nostrarum et dictae Camerae depositarius generalis; quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Clausulae poenales.

§ 23. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae creationis, erectionis, facti, institutionis, concessionis, applicationis, assignationis, appropriationis, positionis, substitutionis, surrogationis, exemptionis, liberationis, obligationis, hypothecae, constitutionum, deputa-

tionum, statuti, declarationis, voluntatis, praecepti, decretorum, mandatorum, venditionis, alienationis, indulti, donationis, elargitionis et derogationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, VII kalendas maii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 25 aprilis 1592, pont. an. I.

XV.

Assignatio pensionis a Rev. Camera Apostolica persolvendae singulis annis episcopis latinis in Mari Ægaeo, Bosna et Moldavia [1].

Clemens Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

Exordium.

In Apostolicae Sedis specula, disponente Domino, constituti, ad universorum christifidelium salutem procurandam ita nos debitores esse agnoscimus, ut non minus longe quam iuxta positis pastoralis nostrae vigilantiae et charitatis studium impartiri, quodque utrisque expedire censemus pro viribus exequi studeamus.

Paupertatis causa episcopi Maris Ægaei in dioecesibus suis non residebant.

§ 1. Ideirco non immerito cupientes saluti christifidelium latinorum et aliorum christianorum, qui in partibus infidelium seu turcarum tyrannidi subiectis, praesertim vero in insulis Maris Ægaei seu Archipelaghi existunt, prospicere; accepto per nos quod eorum episcopi et pastores propter eorum et ecclesiarum inopiam et impotentiam apud ipsos manere et in suis ecclesiis substentari non valentes, neque continuo, ut debent, resident, seu se residere non posse excusant; ne defectu vel absentia episcoporum dicti fideles pastorali cura destituti in haereses vel schisma vel in infidelitatem misere labantur sive inducantur, neve alias pereant, sed eorumdem episcoporum praesentia, studio et auxilio in christianae et catholicae fidei unitate, doctrina, moribus et praeceptis contineantur et conserventur, providere volentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate certaque scientia nostra, perpetuo statuimus et decernimus infrascriptis episcopis et eorum successoribus ex nostris et Camerae Apostolicae pecuniis, donec eis aliter opportune provisum fuerit, singulis annis in duobus terminis, uno videlicet in S. Ioannis Baptistae a proxime futura incipiendo, et alio in domini nostri Iesu Christi Nativitatum festivitatibus, infrascriptas summas integras indiminutas in civitate Venetiarum, absque cambii vel alicuius damni, detrimenti vel mercedis deductione seu defalcatione, persolvi debere, easdemque summas praedictis episcopis et eorum singulis in dictis terminis, ut praefertur persolvendas, loco pensionis annuae ab omni alio onere prorsus immunis et exemptae, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et assignamus.

Annuas pensiones ex Camerae Apostolicae redditibus eis elargitur Clemens omni diminutione immunes.

Thesaurario et depositario eiusdem Camerae solutionem huiusmodi pensionum demandat.

§ 2. Mandantes propterea dilectis filiis thesaurario et depositario nostris et pro tempore existentis Romani Pontificis generalibus, praesentibus et futuris, eisdem in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis nostrae aliisque arbitrio nostro poenis districte praecipientes, ut in praedictis terminis, et civitate Venetiarum, dictis episcopis et eorum successoribus aut ipsorum legitimis procuratoribus vel agentibus, donec aliter eis provisum fuerit, ut praefertur, dictas pecuniarum summas seu quantitates libere et absque aliqua mora, nullo alio a nobis seu succes-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

soribus nostris expectato mandato, integras et indiminutas, ut praemittitur, persolvant seu persolvere debeant et teneantur.

Iubet vero cambia in rationibus depositarii deduci.

§ 3. Mandantes etiam dilectis item filiis nostro et S. R. E. camerario ac praesidentibus et clericis Camerae Apostolicae, commissariisque et aliis illius officialibus nunc et pro tempore existentibus, ut easdem pecuniarum summas et cambia forsan pro eis solvenda, in ipsorum thesaurarii et depositarii rationibus et computis deducant, et in debita ipsius Camerae accepta et rata habeant; praesentes vero litteras in eadem Camera admittant, ac in illius libris describi et registrari per eos, ad quos pertinet, sine ulla contradictione, curent et faciant.

Derogat contrariis.

§ 4. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac si opus sit Cancellariae nostre Apostolicae regulis, statutis quoque et consuetudinibus ipsius Camerae ac ecclesiarum huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Episcoporum nomina et quantitas pecuniae unicuique solvendae.

§ 5. Personae autem episcoporum et summae pecuniarum, quae eis vel eorum successoribus singulis annis, donec aliter eis provisum fuerit, Venetiis persolvi volumus, sunt hae, scilicet fratri Bonaventurae de Naxo, moderno et pro tempore existenti episcopo Andrensi, in Archipelago, scuta auri in auro ducenta; fratri Antonio de Chio, moderno et pro tempore existenti episcopo S. Irenos, in eodem Archipelago, scuta similia ducenta; fratri Francisco, moderno et pro tempore existenti episcopo Bosnensi in Bosnia Argentina, scuta similia centum; fratri Bernardino Quirino, Cretensi moderno et pro tempore existenti episcopo Argenti in Valachia et Moldavia, scuta similia centum quinquaginta; fratri Augustino Gisulpho, Ordinis Praedicatorum, proxime futuro, et alii pro tempore existenti episcopo Sirensi in eodem Archipelago, scuta similia centum quinquaginta.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXX aprilis MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 30 aprilis 1592, pont. an. I.

XVI.

Declarat civitatem Avenionensem et comitatum Venaissinum comprachendi constitutione Pii PP. V de bonis Romanae Ecclesiae non alienandis [1].

Clemens Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

Declaratio de qua in rubrica.

§ 1. Etsi dubium nemini esse debeat civitatem Avenionensem et comitatum nostros Venaissini, ac civitates, terras, oppida, castra, villas et alia loca quaecumque ibidem consistentia, uti bona S. R. E., illiusque vetustissimum patrimonium, sub constitutione felicis recordationis Pii V, praedecessoris nostri, de civitatibus, terris et locis S. R. E. non alienandis neque infeudandis, comprachendi; nihilominus tamen, ne ab aliquo, quovis praetextu vel occasione, ullo tempore id in dubium revocari contingat, et ut probatae eiusdem civitatis et comitatus fidei ac constantiae in hac parte satisfaciamus, eosque in spe firma perpetuo remanendi sub nostri et Sedis Apostolicae dominii subiectione contineamus, omni dubitatione seu spe alienationis, distractionis, dismembrationis, infeudationis, abdicationis vel detentionis aut alterius cuiuscumque concessionis, per quam civitas et comitatus praedicti eximantur a dominio et subiectione Sedis Apostolicae, in qua nunc sunt, omnibus semper sublata; et illorum etiam supplicationibus, per dile-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

ctum filium Thomam Astoaudux, equitem nostrum, et Sedis Apostolicae feudatarium, eiusdem civitatis et comitatus nomine, nobis humiliter hac in parte porrectis, inclinati, hac nostra perpetuo valitura declaratione decernimus et declaramus civitatem Avenionensem et comitatum Venaissinum, civitatesque, terras, oppida, castra, villas et loca quaecumque dicti comitatus nobis et S. R. E. mediate vel immediate subiecta, tamquam propria, peculiaria et charissima eiusdem S. R. E. bona, ac vetustissimum illius patrimonium, sub praefata constitutione Pii V de civitatibus, terris et locis ipsius S. R. E. non alienandis neque infeudandis, seu in quosvis alios ullo modo transferendis et remittendis, cum illius declarationibus factis et faciendis, quarum omnium tenores, praesentibus ac si ad verbum insererentur, pro sufficienter expressis haberi volumus, comprachensas esse et censeri; et propterea non debere neque posse ullo tempore, quovis quaesito colore vel praetextu, causa vel occasione, a quocumque, sine contraventione praedictae constitutionis et illius declarationum, quoque modo alienari, distrahi, dismembrari, infeudari, transferri, remitti, abdicari seu deseri et, ut praefertur, quovis modo concedi.

Quaecumque alienationes nullae sunt.

§ 2. Quinimmo contra praesentium huiusmodi tenorem, pro tempore quavis causa faciendas alienationes, distractiones, dismembrationes, infeudationes, abdicationes, ac alias quascumque concessiones superius expressas, nullas et invalidas fore et esse.

Et contra eas electi ordinum possunt reclamare.

§ 3. Ac pro tempore electos trium ordinum huiusmodi ab illis reclamare et contra reuiti, omnibus iuris et facti remediis, posse licite et iuridice.

Praesens Constitutio eamdem vim habet, ac si in consistorio fuisset publicata.

§ 4. Praesentesque perpetuo validas et efficaces existere et fore, plenamque roboris firmitatem obtinere, ac si in consistorio nostro secreto de consensu et consilio venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium factae fuissent.

Clausulae.

§ 5. Sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata illis aliter iudicandi facultate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane decernimus quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Contrariorum derogatio.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac civitatis Avenionensi et comitatus praedictorum, illiusque civitatum, oppidorum, terrarum, castrorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibuscumque regibus, ducibus, principibus et aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu proprio et consistorialiter, in genere vel in specie aut alias in contrarium quomodolibet concessis et in posterum concedendis; quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, latissime hac vice derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die ultima aprilis MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 30 aprilis 1592, pontif. an. I.

XVII.

Censuum a communitatibus Status Ecclesiastici venditorum reductio ad scuta septem pro centenario [1].

Clemens Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

Causa huius reductionis.

Quae ad sublevationem gravaminum et commoda populorum, nostrae et Sedis Apostolicae ditioni in temporalibus subiectorum, pertinere dignoscimus, in iis libenter auctoritatis nostrae partes interponimus, prout, aequitate ipsa et nostra ergo eos paterna charitate suadente, conspicimus in Domino expedire. Sane non sine magna animi nostri molestia accepimus, plerasque communitates et universitates civitatum, oppidorum et locorum Status nostri Ecclesiastici, ob varias eorum necessitates, multos census vendendo, grave aes alienum contraxisse: huiusmodi vero censuum emptores, illos ad rationem non sex vel septem, sed octo, novem et decem, pro quolibet centenario et anno, fere omnes exigere solere; quare intollerabili onere gravati, ex redditibus propriis aliquando emptoribus censuum satisfacere nequeunt:

Censuum omnium reductio per communitates impositorum ad septem pro centenario.

§ 1. Nos igitur, in praemissis, opportuna ratione aliqua, saltem ex parte, providere volentes, motu proprio et ex certa scientia, omnes et singulos census hactenus super quibuscumque rebus immobilibus, tam urbanis quam rusticis, in quacumque provincia, civitate, terra, oppido, territorio, districtu et loco Status Ecclesiastici, nobis et Sedi Apostolicae tam mediate quam immediate subiectis, consistentibus, cuiuscumque pretii, valoris, qualitatis, quantitatis et denominationibus bona et census huiusmodi extiterint, per quascumque communitates seu universitates eiusdem Status, ditionis, seu etiam singulares personas, intuitu tamen illarum et cum promissione indemnitatis ab ipsis communitatibus seu universitatibus, quae pretia censuum huiusmodi venditorum in suos usus acceperint, facta, septem pro quolibet centenario et anno, quocumque modo excedente, hactenus creatos, constitutos, impositos et venditos, quod illorum fructus, ex nunc deinceps in futurum per primo decurrendos, ad rationem septem tantum pro quolibet centenario et anno, salva tamen dictos census redimendi facultate, auctoritate apostolica, tenore praesentium, reducimus et moderamur.

Liberatio obligatorum a solutione census maioris.

§ 2. Ac ipsas communitates et universitates census praedictos ex nunc persolventes, et alios pro eis, etiam uti principales, principaliter et in solidum seu alias quovis modo, etiam in forma Camerae Apostolicae, obligatos, a solutione censuum praedictorum, alias quam ad rationem septem pro centenario et anno huiusmodi, aliquid ulterius pro fructibus in futurum solvendum non teneri; nec ad id, vigore quarumcumque obligationum et quibusvis iuramentis, quae ipsis communitatibus et universitatibus, praedictos census persolventibus, ut praefertur, et aliis pro eis etiam in dicta forma Camerae obligatis, harum serie relaxamus seu alias liberamus, nec ad illarum observationem et censuum iam impositorum solutionem, ultra praedictam summam septem pro quolibet centenario et anno, cogi aut compelli posse declaramus.

Clausula sublata, etc.

§ 3. Ac ita per quoscumque iudices, commissarios, etiam Palatii Apostolici causarum auditores, ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, necnon Curiae causarum Camerae Apostolicae, ac Rotae auditores, seu quosvis alios iudices, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate

1 De materia censuum vide in Constitut. CXXIII Pii V: *Cum onus*, tom. VII, pag. 736.

et auctoritate, iudicari et definiri debere. Irritum quoque decernimus et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quarumcumque provinciarum, civitatum, terrarum, oppidorum et locorum statutis, consuetudinibus, legibus et naturis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, necnon obligationibus in ampliori forma, fideiussionibus, renunciationibus ac iuramentis praestitis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam nos, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, necnon irritantibus decretis, ex quavis causa, etiam per modum legis universalis, aut alias quomodolibet editis, sive in favorem universitatum, communitatum, collegiorum, congregationum, civitatum et locorum concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, quatenus directe vel indirecte praesenti nostro motui proprio in toto vel in parte contrarientur, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima maii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 1 maii 1592, pontif. an. I.

XVIII.

Erectio Montis annonae nuncupati civitatis et comitatus Bononiensis cum diversis statutis [1].

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Clemens Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

Civitate Bononiensi propter annonae caritatem multo alieno aere gravata,

§ 1. Cum, sicut accepimus, civitas nostra Bononiae, his duobus annis proxime praeteritis, maxima omnium rerum ad usum et victum humanum necessariarum caritate gravata fuerit et de praesenti reperiatur, adeo ut praedecessores nostri seu eorum iussu, Camera Apostolica, pro sublevandis aliqua ex parte eiusdem civitatis et illius comitatus necessitatibus, Camerae Bononiensi seu illius communitati et populo mutuaverit et gratis eisdem dederit et numeraverit summas scutorum octuaginta millium monetae, eidem Camerae nostrae Apostolicae intra certum terminum, iamdiu elapsum, restituendas, prout in instrumentis seu scripturis desuper celebratis, latius apparet; et cum adhuc eadem summa non sufficeret, eadem civitas Bononiae et illius viri reformatores et alii ad id deputati, diversas et notabiles pecuniarum summas ad censum seu alias a diversis personis acceperint ad subveniendum pauperibus dictae civitatis et illius comitatus, adeo quod de praesenti eadem civitas reperiatur gravata gravi aere alieno, ascendente ad summam scutorum tercentorum millium et ultra; et ut eadem civitas possit nobis seu Camerae Apostolicae de dicta summa mutuata, et de alia summa decem et octo millium circiter scutorum pro manutentione triremium debita, satisfacere, seque ab huiusmodi aere alieno eximere; ob id antiani et vexillifer ac tribuni et massarii nec non reformatores pluries etiam collegialiter congregati, cum nulla alia potiori ratione huiusmodi aes alienum extinguere posse viderent, infrascripta datia augere, et quaedam nova imponere, quae civitati et pauperibus praesertim, minus gravia essent, cogitarunt, eaque nobis confirmanda proposuerunt, et sunt haec, quae pro faciliori intelli-

Antiani, etc. nonnulla datia augere et imponere cogitarunt.

gentia vulgari idiomate praesentibus adnotari voluimus, videlicet:

Tenor datiorum imponendorum.

Augumentare la seta forestiera soldi tre e denari sette per libra. Il filicello della città, contado e forastiero quattrini quattro per libbra. Far pagare la canapa gregia spadolata e grafiata, il gazzolo, fune, stoppa ed ogni altra merce, il doppio più, eccettuando li lavori di seta e le sete lavorate per essere già aggravate. Alla lana del contà Maggratica e Guagiume quattrini tre per libra. Accrescere il sale fino a soldi quattro, sicchè l'augumento tocchi tutti, così esenti secolari, come religiosi e luoghi pii. Accrescere le porte quattrini sei di più per carra tanto per li secolari, come per li religiosi e luoghi pii. Tutti i cittadini, esenti e non esenti, religiosi e luoghi pii, paghino ogni corba di formento che macinono, soldi due e denari sei. I terreni de forastieri, che si possono gravare soldi dodeci per cento del valore: accrescere il terzo per due del pagamento alle mercanzie forestiere rimanenti dentro la città.

Montem non vacabilem etiam erigere.

Ac super redditibus augumentorum et impositionum huiusmodi unum Montem temporalem et non vacabilem, quo poterit breviori tempore extinguendum et affrancandum seu redimendum, Bononiensem annonae nuncupandum, usque ad summam trecentorum millium scutorum monetae huiusmodi duntaxat, cum annuo emolumento scutorum sex, vel ad summum sex cum dimidio pro his, qui suas in dicto monte pecunias collocaverint pro quolibet centenario, erigere, dummodo ea omnia per nos confirmarentur.

Dictas impositiones, a legato prius examinandas, confirmat Clemens.

§ 2. Nos igitur, qui subditorum nostrorum et Apostolicae Sedis necessitates, quantum cum Domino possumus, sublevare cupimus, quamvis eosdem subditos novis impositionibus gravare sit ab instituto et desiderio nostro valde alienum, nihilominus, attendentes praemissa in publicum civitatis praedictae commodum cedere, et volentes quod augumenta et impositiones huiusmodi a nostro et apostolicae Sedis in dicta civitate legato seu eius vice-legato prius examinentur et approbentur, si et postquam per eum, uti minus onerosa, approbata fuerint, omnia praedicta, atque scripturas desuper confectas et in eis contenta et inde sequuta quaecumque, quae praesentibus pro expressis et ad verbum insertis haberi volumus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus et approbamus, illisque inviolabilis apostolicae confirmationis robur adiicimus, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti ac solemnitatum, etiam substantialium, forsan omissarum, defectus, si qui intervenerint in eisdem.

Easque ab omnibus ecclesiasticis etiam solvendas esse declarat.

§ 3. Et nihilominus omnia et singula augumenta et impositiones praedictas, ut supra excogitata seu forsan facta et per nos confirmata, per quascumque personas, etiam immunes et exemptas et quomodocumque et quantumcumque privilegiatas, etiam ecclesiasticas, tam saeculares quam quorumvis Ordinum et militiarum, etiam hospitalis Hierosolymitani utriusque sexus, etiam ratione clericatus, seu alias ex dispositione iuris communis aut municipalis, vel ex speciali privilegio, etiam per nos aut praedecessores nostros aut modernum vel pro tempore existentem dictae civitatis legatum vel eius vicelegatum aut viros reformatores ex quavis causa, etiam onerosa, ac sub quibuscumque verborum formis et tenoribus, et cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, irritantibusque et aliis decretis concesso et saepius confirmato et innovato (exceptis tamen mendicantibus ac illis qui per veram et actualem exbursationem pecuniarum in Camerae et Sedis Apostolicae subventionem factam, aut

ratione numeri duodecim filiorum, exempti sunt, dumtaxat), etiamsi eaedem personae episcopali, archiepiscopali vel maiori dignitate praefulgeant, aut reformatoris status eiusdem civitatis vel alia quacumque mundana vel saeculari potestate et auctoritate sint suffultae, nec non pro eis agentes, nec non eorum conductores et cessionarios, tam in emendo quam in vendendo omnia bona dictis augumentis et novis impositionibus supposita et obnoxia, persolvi debere, absque ulla personarum earumdem exceptione vel differentia, perinde ac si minime exemptae vel liberae aut immunes existerent, nec de aliqua earum exemptione, libertate vel immunitate constaret, quinimmo quascumque similes exemptiones, libertates et immunitates eis aut cuicumque earum, quavis ratione, causa vel occasione competentes, ut praefertur, quoad augumenta et novas impositiones huiusmodi illis nullatenus suffragari, omnesque praenominatos ad praemissorum augumentorum et impositionum solutionem, aeque ac alios non exemptos, teneri, et, opportunis iuris et facti remediis, cogi et compelli posse ac debere, decernimus et declaramus.

Montem non vacabilem annonae Bononiensem nuncupandum erigit.

§ 4. Ac successive super eisdem augumentis et novis impositionibus et illorum annuis redditibus unum Montem temporalem non vacabilem et extinguibilem, Bononiensis annonae, ut praefertur, nuncupandum, scutorum trecentorum millium monetae in eius proprietate, centum millium videlicet vel circa nobis et seu Camerae Apostolicae, ut praemittitur, solvendorum, et aliorum ducentorum millium in extinctionem aliorum debitorum per eamdem Cameram Bononiensem convertendorum pro tot personis, quot eorum pecunias in ipso Monte collocaverint, auctoritate apostolica, tenore praesentium, erigimus et instituimus.

Censumque sex scut. pro quolibet centenario constituit.

§ 5. Ac illi sic erecto et instituto annuum censum sive redditum decem et octo seu decem et novem millium scutorum similium ab omni opere, impositione, gravamine et restauro, ac etiam quocumque casu fortuito, quamtumcumque inexcogitabili, liberorum, immunium et exemptorum super dictis augumentis, impositionibus et illorum redditibus, inter personas collegii dicti Montis pro rata portionum seu locorum per eos obtentorum ad rationem praedictam sex, vel si fieri non poterit, ad summum sex cum dimidio pro centenario, annuatim, sed de bimestri in bimestre, distribuendorum, ac in salarium capsarii et aliorum ipsius Montis officialium, et aliorum onerum supportationem et expensas pro ipso Monte substinendas et faciendas, ad libitum ipsius collegii exponendorum, ac per augumentorum seu impositionum et datiorum huiusmodi exactores, aut appaltatores vel conductores pro tempore annis singulis, quolibet bimestri, pro rata eidem collegio seu illius depositario integre et sine aliqua diminutione persolvendorum applicamus, appropriamus ac titulo venditionis concedimus, tradimus et assignamus; nec non Montem praedictum ac illius collegium et personas huiusmodi in ipsius Camerae Bononiensis locum, quoad censum seu redditum praedictum et illius exactionem ponimus, substituimus et surrogamus.

Omnes, qui regulari professione non sunt adstricti, huius montis portionum capaces esse declarat.

§ 6. Volentes quod quaecumque utriusque sexus personae, cuiuscumque dignitatis, status, gradus et conditionis existentes, etiam si cardinalatus honore praefulgeant et ecclesiis, etiam cathedralibus et metropolitanis et monasteriis praesint, et quaecumque, quotcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtineant, ac in sacris etiam presbyteratus ordinibus sint constituti, ac quorumvis, non tamen Mendicantium de Observantia, Ordinum ac hospitalium et militiarum religiosae,

ac mulieres, cuiuscumque nominis, qualitatis et conditionis, nec non qualitercumque, praeterquam ratione regularis professionis in aliquo Ordine Mendicantium de Observantia, ut praefertur, inhabiles et incapaces existant, super dicto Monte a quinquaginta scutis similibus, super quamcumque pecuniarum summam usque ad dictam summam scutorum trecentorum millium monetae ponere, et pro pecuniis sic positis ad rationem sex vel ad summum sex cum dimidio pro centenario, annis singulis et quolibet bimestri, eorum ratam, sine aliquo peccato et conscientiae scrupulo seu restitutionis vel satisfactionis onere, in utroque foro.

Censuum dictorum solutio nulla ex causa, etiam gravissimi criminis, denegari posse vult.

§ 7. Etiam absque eo quod eorum solutio quorumvis interdictorum aut repraesaliarum, etiam forsan contra civitates, loca et castra et eorum universitates, seu communitates aut dominos, seu subditos vel incolas, in genere vel in specie, etiam ex causa belli vel cuiusvis inobedientiae seu rebellionis etiam excogitatorum, incogitatorum et inexcogitatorum decretorum, seu relaxatione aut quovis alio praetextu denegari aut potrahi vel differri valeant, recipere et habere, et etiam si laesae maiestatis aut alia quaecumque et qualiacumque et quantumcumque gravia ac gravissima crimina, praeterquam in personam Romanorum Pontificum, aut alicuius personae Romanae Ecclesiae legatorum seu vice-legatorum vel gubernatorum Bononiensium pro tempore existentium commiserint, et propterea ultimo supplicio condemnati et traditi, seu condemnandi et tradendi fuerint, ac omnia eorum bona sint confiscata vel confiscanda. De locis et portionibus montis huiusmodi et emolumentis sibi ex eo spectantibus, necnon pecuniis per eos, qui ab ipsis causam habuerint, super eodem monte positis, ita statuimus quod nullatenus confiscari possint, sed ad eorum ab intestato haeredes seu proximiores aut alias succedere habentes, transeant, et de eis illorum libito in testamento vel codicillis aut quocumque contractu inter vivos, in quoscumque etiam illegitimos et alios, ac in omnibus et per omnia, iuxta facultates aliis montibus, et praesertim augumenti vini dictae civitatis per felicis recordationis Paulum Papam IV et alios Romanos Pontifices concessa, concedimus et indulgemus;

Collegio Montistarum statuta condendi facultatem concedit.

§ 8. Et ut personae pecunias super dicto Monte ponentes et habentes collegium inter se constituant, et collegialia iura et insignia habeant, statutaque et ordinationes ad instar aliorum montium habeant, illaque mutare et alterare libere et licite valeant;

Officialesque eligendi.

§ 9. Et ut etiam possint depositarium, notarium et campionerium ac alios et quoscumque officiales deputare et ad eorum libitum amovere, illisque ex praedicta summa scutorum decem et novem millium salaria et honoraria respective constituere et deputare libere possint et valeant.

Pro eorum securitate quaecumque Camerae Bonon. bona obbligat.

§ 10. Et pro Montis annonae huiusmodi, illiusque collegii et personarum cautela et securitate, ultra census seu redditus praedictos, omnia et singula alia Camerae et civitatis praedictae bona, mobilia et immobilia, ubicumque posita et existentia, etiamsi talia sint quae in obligatione generali compraehendantur, perpetuo, specialiter et expresse ac in solidum obligamus et hypothecamus.

Dictum montem nullo onere affici posse declarat,

§ 11. Decernentes insuper Montem et collegium ac personas huiusmodi, eorumque assignamenta ac iura quaecumque per nos eis, ut praefertur, data, concessa et assignata, etiam per nos et dictam Sedem aut successores nostros Romanos Pontifices praedecessores pro tempore existentes aliquo gravamine seu ordinario vel extraordinario onere affici, aut ratione

cuiuscumque pecuniarum summae, etiam pro subventione onerum Romanae Ecclesiae aut nobis incumbentium, seu ex quacumque alia etiam urgentissima et efficacissima causa pro tempore imposito, minui, aut ex eis aliquam partem auferri vel retineri nullatenus posse vel debere; et quascumque diminutiones et remissiones fiendas seu contingentes super eius assignamentis ad dictae Camerae Bononiensis damnum et totale incommodum cedere debere; et quod collegium et illius personas ad probandum quod pecuniae in dicto Monte positae vel aliqua earum pars in solutionem et extinctionem debitorum praedictorum et utilitatem Romanae Ecclesiae vel Camerae Bononiensis fuerint conversae, minime teneri.

Praesentesque litteras vim habere contractus.

§ 12. Praesentesque nostras litteras vim et robur veri et validi contractus et obligationis inter nos et Cameram Bononiensem nostram ex una, et eos qui pecunias super Monte praedicto posuerunt, et ab eis causam habentes, ex altera partibus, legitime initi et stipulati obtinere.

Clausulae pro perpetua firmitate et observantia.

§ 13. Sicque et non alias per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, et causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Vexillifero Bononiae facultatem dat ementibus dictas portiones litteras patentes concedendi.

§ 14. Et insuper cupientes ut Mons antonae huiusmodi et praesentes litterae suum facilius et celerius consequantur effectum, moderno et pro tempore existenti vexillifero iustitiae dictae civitatis, ut omnibus ponentibus pecunias super dicto Monte, tot loca et portiones super dicto Monte, quot pecuniae, per eos positae capient, concedere ac assignare, et super inde patentes litteras, eius manu subscriptas et sigillo dicti Montis munitas, tam hac prima vice, quam quotiescumque deinceps loca et portiones huiusmodi per resignationem vacare contigerit, conficere et tradere possit et valeat.

Reformatoribus committit extinctionem et pecunias quae, censu soluto, superernt;

§ 15. Volumus autem quod dicti reformatores seu agentes pro dicta Camera nostra Bononiensi pecunias ex dictis augumentis et novis impositionibus, ut praefertur, percipiendas, quae dicto censui et assignamento scutorum decemnovem millium annuatim supererint, in extinctionem et affrancationem tantae partis illius Montis, quantam pecuniae praedictae capere poterunt, omni exceptione penitus cessante, singulis annis, per extractionem locorum redimendorum, ac illis modis et formis desuper per dictos reformatores, in praesentia tamen pro tempore existentis legati seu vice-legati vel gubernatoris, statuendis ordinandis, convertere et cum effectu erogare.

Computumque extinctionis vice legato exhibeant.

§ 16. Et de huiusmodi extinctione et extractione singulis annis vice-legato seu gubernatori dictae civitatis computum ostendere et rationem reddere omnino teneantur.

Huiusmodi vero pecunias ab omni onere reddit immunes.

§ 17. Nec ad illas aliter distribuendas vel exponendas, etiam per nos et successores nostros aut Sedem huiusmodi vel quosvis alios, quacumque auctoritate et facultate compelli, neque superextantes pecuniae huiusmodi alicui gravamini, ordinario vel extraordinario, aut oneri cuicumque, etiam pro subventione onerum nobis et praedictae Ecclesiae incumbentium, aut ex quavis alia, etiam efficacissima et inexcogitabili causa, subiici vel supponi aut alias quomodolibet minui nec retineri possint.

Iniuncta reformatoribus poena temporali et spirituali, si illas in alios usus insumpserint.

§ 18. Quinimmo eisdem reformatoribus et agentibus dictae Camerae Bononiensis sub excommunicationis latae sententiae et decem millium scutorum auri poenis,

districtius inhibemus ne pecunias, quae censui et assignamento decemnovem millium scutorum huiusmodi de anno in annum supererunt, etiam ex quavis urgentissima et inexcogitabili causa, in quosvis alios quam in extinctionis et affrancationis Montis huiusmodi usus, in toto vel in parte distribuere aut erogare vel convertere praesumant; toto autem Monte extincto et affrancato, augumenta et omnes impositiones gabellarum praedictarum omnino cessent, et extincta et sopita censeantur, nec ulterius in toto vel in parte, etiam minima, exigi possint.

Reformatoribus facultatem dat loca vendendi Bononiae vel Romae.

§ 19. Caeterum declaramus quod dictus Mons tam in dicta civitate Bononiensi quam in Urbe intelligatur erectus, et illum et loca illius in totum vel in partem ubique vendi, et bona dictae Camerae Bononiensis, tam ibi quam in Urbe, ad libitum dictorum reformatorum, obligari et obligata etiam censeri.

Et accedendi Monti a Gregorio XIV erecto pro communitatibus Status Ecclesiastici.

§ 20. Volentes etiam quod, pro praemissorum faciliori et celeriori expeditione, iidem reformatores, si voluerint, monti provinciarum Status Ecclesiastici per felicis recordationis Gregorium XIV in extinctionem debitorum Camerae Apostolicae pro communitatibus erecto, in totum vel in partem, prout ipsis magis placuerit, accedere, non obstante quod in illius erectione et confirmatione expresse caveatur quod pro debitis annonae seu aliis eaedem communitates accedere non possint (cui, quoad hoc, expresse derogamus), et in praemissis dictis reformatoribus plenam facultatem concedimus et elargimur.

Transumptis harum litterarum credi iubet.

§ 21. Volumus insuper quod praesentium litterarum transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo dicti Montis seu eius collegii vel alterius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, ea prorsus fides, in iudicio et extra, adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur si forent exhibitae vel ostensae.

Obstantibus derogat.

§ 22. Non obstantibus felicis recordationis Simmachi Papae, quae incipit: *Non liceat*, et aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum ac nostris et aliis apostolicis, in conciliis etiam generalibus editis, constitutionibus et ordinationibus, necnon civitatis et districtus praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, exemptionibus, immunitatibus, libertatibus et litteris apostolicis, etiam *Mare Magnum* et *Bulla Aurea* nuncupatis, quibusvis etiam cuiuscumque et Mendicantium aut duodecim congregationum Ordinum aut militiarum, etiam Hierosolymitani, regularibus aut secularibus, cuiuscumque dignitatis seu gradus, Ordinis et conditionis existentibus; necnon S. Stephani et S. Bartolomaei de Muriano, Bononiensis civitatis et dioecesis, S. Benedicti seu alterius ex praedictis invicem unitorum, et quorumcumque aliorum monasteriorum et abbatiarum commendatariis seu administratoribus, conventibus, ac quorumcumque castrorum, terrarum et locorum, etiam a civitate, comitatu et districtu praedictis illorumque iurisdictione, ex quavis causa quomodolibet dismembratorum et segregatorum, dominis seu comitibus aut feudatariis, censuariis, livellariis, vassallis et universitatibus, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, etiam per viam legis et statuti perpetui, et ex quavis etiam onerosa causa, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis ex motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine aut

consistorialiter seu alias quomodolibet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma servanda sit, et in eis caveatur expresse quod illis nullatenus derogari possit; tenores huiusmodi eorumque causas et effectum praesentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis, necnon modos et formas ad id servandas pro individuo servatas habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XI maii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 11 maii 1592, pontif. an. I.

XIX.

Vice-legatus Avenionensis, rector comitatus Venaissini caeterique officiales sindicatui coram archiepiscopo Avenionensi aliisque episcopis subiiciuntur [1].

Clemens Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

Cura quae principibus inesse debet ut aequa eorum subditis administretur iustitia.

Officii nostri partes esse ducimus ita statuere et ordinare ut populus, temporali nostrae et Sedis Apostolicae ditioni subiectus, per eiusdem Sedis ministros, iuxta limites iustitiae et aequitatis, ita regatur et moderetur, ut nemo se gravatum iuste asseri possit; quin potius praetensi gravaminis rationem ministri praedicti reddentes, iustam suam palam faciant administrationem.

Vice-legatus caeterique officiales sindicatui subiicere debeat coram archiepiscopo Avenion. vel aliis episcopis.

§ 1. Cupientes igitur gubernio et regimini tam civitatis Avenionensis quam comitatus Venaissini et illarum personarum, ob fidelitatis et devotionis eorum erga hanc Sedem Apostolicam merita, praefici personas quae suae administrationis scientes se rationem reddituras, a recti tramite discedere vereantur; motu proprio, non ad praedictarum personarum, civitatis et comitatus huiusmodi aut alicuius pro illis nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione, et ex certa scientia nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudine, quod de caetero, perpetuis futuris temporibus, noster et Sedis Apostolicae in civitate et comitatu praedictis nunc et pro tempore existens vice-legatus ac illius locumtenens et auditor seu etiam legati locumtenens, praeterea etiam Rotae Avenionensis auditores ac alii magistratus seu iudices, quomodolibet nuncupati et qualificati, in fine eorum et cuiuslibet ipsorum officiorum, sindicatui nunc et pro tempore existentis venerabilis fratris archiepiscopi Avenionensis, aut in eius absentia seu recusatione vel suspicione, alicuius ex infrascriptis episcopi.

Eidem sindicatui subiacere debent rector caeterique officiales comitatus Venaissini.

§ 2. Rector quoque comitatus praedicti, ac eiusdem rectoris auditor et locumtenens caeterique omnes et singuli ipsius comitatus et iudices ac iustitiae ministri, quavis auctoritate et potestate fungentes, peracto administrationis eorum officiorum tempore, pariter sindicatui, venerabilium etiam fratrum Carpentoractensis, Cavallicensis et Vasionensis episcoporum nunc et pro tempore existentium, seu alterius eorum, expensis tamen dicti comitatus, sese omnino respective subiicere et supponere debeant.

Tempus rationi reddendae praefixum.

§ 3. Quem quidem sindicatum et vicesgerens Avenionensis iudex camerae et

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

comitatus et legationis praedictae rivitatis Avenionensis, et alii officia perpetua de triennio in triennium; caetrri vero ad tempus triennio brevius in civitate et romitatu praedictis obtinentes, statim decurso administrationis eorum tempore, per quinquaginta dies, quibus durantibus, ab exrrcitio iurisdirtionis omnino abstinere debeant, prorsus subire, illique etiam se se subiicere teneantur.

Sindicatum subire recusantium omnia bona sequestranda.

§ 4. Et in eventum, in quem dicti vice-legati, locumtenentes, auditores Rotae, rertor, iudices, vicesgerens, iudex camerae aliique auditores tam vice-legati quam rectores supradirti huiusmodi sindiratum subire recusaverint, seu ab eo, quavis orcasione vel causa, rtiamsi ex apostolico seu alio quopiam quantumvis generali privilegio, se se subducere tentaverint, eo casu, quod dicti archiepisropus et episcopi, etiam talibus recusantibus absentibus, eis tamen prius per publirum edictum citatis ad huiusmodi sindicatum ex officio devenire, ac elapso triennio vel tempore administrationis huiusmodi, omnia bona mobilia et, si quae possideant, immobilia, Camerae Apostolicae nomine sequestrare, et illa retinere, donec iudicatui integre paruerint, libere et licite possint et debeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo statuimus, ordinamus et mandamus.

Facultates ad hoc dicto archiepiscopo et episcopis concessae.

§ 5. Nos enim dictis archiepiscopo et episcopis computa et rationes videndi et revidendi, delinquentes castigandi et puniendi pro delicti qualitate, tam poenis ecclesiasticis quam temporalibus, ac alias animadvertendi in bonis ac in personis, etiam citandi et inhibendi, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, nec non poenas per eos statutas executioni demandari fariendi, declarandi et decernendi, omniaque et singula alia, quae ad huiusmodi sindicatum et alias in praemissis necessaria fuerint et opportuna, faciendi, dicendi, gerendi, mandandi et exequendi plenam, liberam et omnimodam facultatem et auctoritatem tenore praesentium damus, concedimus et impartimur.

Clausulae pro perpetua huiusce constitutionis firmitate.

§ 6. Et easdem praesentes nullo umquam tempore revocari aut eis in aliquo derogari posse, sed illas semper et perpetuo validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere debere; irritum quoque et inane decernimus quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigrrit attentari.

Obstantia tollit.

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac civitatis et rommunitatis prardictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; nec non erectionibus et institutionibus officiorum huiusmodi, privilegiis quoque, indultis et litteris apostoliris eisdem officiis, rt illa obtinentibus seu in illis deputatis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac rum quibusvis clausulis irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu simili et consistorialiter ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, ac concedendis, confirmandis et innovandis; quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio ad hoc habenda, aut exquisita forma ad hoc servanda foret, illorumque tenores, ac si de verbo ad verbum praesentibus insererentur, pro plene et sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, latissime, hac vice, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Aut si aliquibus communiter vel divi-

sim a dicta sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XV maii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 15 maii 1592, pontif. an. I.

XX.

Ampliatio prohibitionis editae a Gregorio XIII contra fratres Praedicatores Ordinis S. Dominici, favoribus cuiuscumque personae, extra ipsum Ordinem, utentes ad dignitates et officia obtinenda [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Religiosos viros, sicut honorum gradus, cum ad eos assumuntur, obedienter suscipere, susceptosque humiliter administrare oportet, sic ad eos, mendicatis saecularium praesertim personarum studiis, aditum sibi patefacere minime convenit.

Gregor. XIII favores extra Ordinem quaeri prohibuit. § 1. Cum itaque felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, per suas in forma brevis litteras, die primo iunii MDLXXX, pontificatus sui anno nono, datas magistro generali ac provincialibus et reliquis Ordinis fratrum praedicatorum praelatis, tunc et pro tempore existentibus, in virtute sanctae obedientiae mandaverit ne ad instantiam et requisitionem quarumcumque personarum, tam laicarum quam ecclesiasticarum, extra supradictum Ordinem constitutarum, etiam cardinalatus honore ac quacumque seculari dignitate et excellentia, etiam ducali, regali et imperiali, fulgentium, cuivis dicti Ordinis religioso ullam gratiam concedere vel poenas aliquas remittere auderent: quinimmo quoscumque dicti Ordinis fratres et religiosos, qui contra decreta suarum constitutionum, hac via et aliis mediis, per conquisitos favores et suffragia, aliquid sibi procuraverint, ad talia et similia ac etiam maiora in eodem Ordine consequenda, perpetuo inhabiles etiam declaraverit, prout latius in eisdem litteris continetur.

Et hic Pontif. eam amplicat. § 2. Cumque, ut accepimus, a nonnullis ambigatur an sub gratiarum vocabulo, gradus, honores, dignitates, officia et munia Ordinis praefati comprachendantur, nos Ordinis praedicti quieti ac religiosorum illius saluti opportunius consulere aliasque in praemissis providere volentes, ac aliarum praefatarum, necnon decreti, capituli generalis eiusdem Ordinis in exequutionem earumdem litterarum facti, quod incipit: ***Quamobrem singulos nostri Ordinis praelatos admonemus***, veriores ac totos tenores praesentibus pro expressis ac ad verbum insertis habentes, motu proprio, ex certaque nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, litteras ac decretum huiusmodi ac in eis contenta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, confirmamus et approbamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti et alios defectu, si qui in eis intervenerint, supplemus. Et nihilominus praefatam Gregorii, de gratiis, ut praefertur, per mendicatos favores minime concedendis prohibitionem, ad quoscumque gradus, honores, dignitates officia, munia, administrationem functiones, praelaturas eiusdem Ordinis perpetuo extendimus et extendi debere decernimus. Et propterea dilectis filiis magistro generali, provincialibus et aliis praelatis ac superioribus

[1] Haec prohibitio Gregorii est in eius Constit. CXVI: *Cum nihil*, tom. VIII, pag. 335.

eiusdem Ordinis, ne posthac aliquod praemissorum cuiquam ad instantiam seu requisitionem vel contemplationem personarum superius expressarum quarumcumque, quovis modo concedere; religiosis vero ac fratribus eiusdem Ordinis quibuscumque, non solum in praemissis omnibus saecularium favorem minime procurari, sed nec etiam sponte oblatum aut ab eis minime procuratum recipere; et similiter, ne ad hunc effectum munera aliqua saecularibus impendere vel exhibere audeant vel praesumant, auctoritate apostolica, tenore praesentium, in virtute sanctae obedientiae, ac sub eisdem poenis in dictis Gregorii litteris contentis praecipimus, eisdem auctoritate et tenore statuentes, quod omnes et singuli in praemissis delinquentes, nulla alia monitione praecedente, et absque processu desuper habendo, sententias et poenas praemissas irremissibiliter eo ipso incurrant.

Contraventionem certo modo probari decernit.

§ 3. Quodque ad illos sententias et poenas huiusmodi damnabiliter incurrisse legitime probandum, et omnino convincendum, solae praemissarum personarum instantiae, favores et preces, etiam oretenus porrectae, plenam, indubiam et sufficientem, in iudicio et extra, fidem faciant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Sicque ab omnibus eiusdem Ordinis superioribus, praelatis et personis ac aliis iudicibus, ordinariis et delegatis, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, ubique iudicari et diffiniri ac interpretari debere; ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, perpetuo decernimus et statuimus.

Derogat contrariis.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictique Ordinis statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; ac omnibus illis, quae dictus Gregorius praedecessor in praefatis litteris voluit non obstare, caeterisque contrariis quibuscumque.

Hanc bullam publicari et registrari iubet.

§ 5. Volumus autem ut praesentes litterae in quibuscumque Capitulis, tam generalibus quam provincialibus, et conventibus, ut ad singulorum notitiam facilius deveniant, publicentur, et inter statuta et ordinationes ipsius Ordinis perpetuo observanda describantur, earumque exemplis, etiam impressis, manu secretarii et sigillo magistri generalis vel manu alicuius notarii publici et sigillo alterius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides, quae praesentibus adhiberetur, ubique adhiberi debeat.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXIII maii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 23 maii 1592, pont. an. I.

XXI.

Indictio visitationis omnium ecclesiarum et locorum piorum almae Urbis.

**Clemens episcopus, servus servorum Dei.
Dilectis filiis universo clero
et populo Romano,
salutem et apostolicam benedictionem.**

Prooemium et causae huius indictionis.

Speculatores domus Israel, quae est Ecclesia Dei viventis, mirabili Eiusdem providentia constituti, Qui in humilitate nostra ostendere dignatus est divitias bonitatis suae, admonemur debito creditae dispensationis officio, et charitate Christi urgemur ut ministerium nostrum, divina gratia adiutrice, implere studeamus. Quare in hoc ipso apostolatus nostri initio, contemplantes ex hac sublimi specula, non

sine intimo doloris sensu, calamitates atque incommoda populi christiani, cum ad caeteras afflictae reipublicae partes, quantum cum Domino licet, sublevandas animum adiicimus, tum potissimum ab hac alma et nobis maxime dilecta Urbe nostra oculos numquam deflectimus. Sic enim intelligimus quam ecclesiis omnibus pastoralem sollicitudinem deberemus, eam nos tanto impensius huic S. R. E. debere, quanto nobis propinquior et pluribus charitatis vinculis est coniuncta, quam merito, et in oculis et in corde et in visceribus Christi praecipuo quodam ac vero paterno affectu gerimus. Itaque non solum de eius temporalibus commodis laboramus, sed multo magis, ut par est, de eiusdem Urbis spiritualibus bonis augendis atque amplificandis solliciti sumus, quibus scilicet et humana felicitas solidius continetur, et vera ac sempiterna beatitudo comparatur. Quod certo dum facimus, etiam aliarum ecclesiarum, quamvis illae locorum intervallo sint disiunctae, rectam administrationem earum opera procuramus. Nam cum omnes unum corpus simus in Christo, membra eum suo capite copulata, eodem spiritu pietatis ali et recreari necesse est. Quemadmodum igitur stabilis illa catholicae fidei petra, adversus quam inferorum portae praevavalere non possunt, divino consilio in hac Urbe, quae prima sedes est, consurgit; hic beatissimi apostolorum principis Petri cathedra collocata, unde omnis existit Ecclesiae unitas et communio; hic orthodoxae fidei integritas et sana doctrina et verus Dei cultus semper viguit ac viget, atque ab hac Ecclesia, omnium matre et magistra, tamquam ab ipso fonte, in alias ecclesias promanat; sic vicissim summopere cupimus ut omnis ex Urbe auferatur iniquitas, et ut clerus et populus Romanus, vitae innocentia, ecclesiastica disciplina, omni denique christianae pietatis exemplo caeteris praeluceat. Illudque in primis optamus ut in religiosissimis Urbis basilicis nulla in divinis laudibus et precibus, ab ecclesiastico ordine Deo persolvendis, negligentia appareat, nemo opus Dei negligenter faciat, ne horribili maledictione feriatur, nulla sit divini cultus perturbatio, nulla sacrorum rituum ac caeremoniarum ignoratio aut neglectus, quin potius decor domus Dei in Urbis ecclesiis ubique eluceat, omniaque ordinate, decenter et religiose fiant, ut fideles populi aedificentur et glorificent Patrem nostrum, qui in coelis est. Etenim, qui in sortem Domini vocati sunt, qui a communi populo segregati in loco excelso sunt positi, meminisse debent, se a Domino vocari sal terrae et lumen mundi, ut omnium virtutum sapore et luce populos condiant atque illustrent, ne peccatorum tabe putrescant, neve sempiternae mortis tenebris obruantur; alioquin sanguis pereuntium animarum de eorum manibus a iusto iudice requiretur. Quare cum fideles omnes, tum potissimum clericos, ea sanctimonia et morum integritate praeditos esse decet, ut re ipsa de eis dici possit quod est in divinis Scripturis: *Genus electum, gens sancta, regale sacerdotium;* de quibus et illud quoque scriptum est: *Sancti estote, quoniam ego Sanctus sum, dicit Dominus.* Caeterum, cum eadem sit hominum, quae et agrorum, natura, qui nisi crebro excolantur, nullum aut perexiguum fructum ferunt, magnamque spinarum copiam profundunt; contra vero, si cultura et diligentia adhibeatur, et steriles agri saepe fructuosi evadunt, et natura boni meliores et fecundiores fiunt. Ob eas causas iure optimo a sacris canonibus, et praesertim a sancta Tridentina Synodo, tantopere commendatur episcopalis visitatio, quae veluti spiritualis quaedam cultura est populi christiani, qua divinarum rerum

Pontificis cura in omnes ecclesias, praecipue in Romanam.

Personarum Deo inservientium in ecclesiis officia fuse enumerat.

veneratio augetur, boni mores conservantur, pravi corriguntur, instaurantur ecclesiae, populus ad pietatem accenditur, et alia complura ex visitantium zelo et prudentia ad Dei gloriam et fidelium utilitatem constituuntur.

Indictio visitationis ecclesiarum, monasteriorum piorumque Urbis locorum.

§ 1. Quae cum ita se habeant, statuimus, pro nostro pastorali officio, Deo bene iuvante, hunc peculiarem agrum et gregem nostrum recognoscere, et romanae Urbis omnes, tam patriarchales quam collegiatas et parochiales ecclesias, earumque Capitula et personas, item monasteria, conventus et ecclesias quorumvis Ordinum, tam virorum quam mulierum, hospitalia, collegia, confraternitates laicorum, montem pietatis et omnia, quocumque nomine censeantur, loca pia, per nos ipsos visitare. Ad hoc autem salutare opus pie sancteque exercendum atque exequendum, fideles operarios nostros et adiutores delegimus nonnullos ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus et episcopos aliquos ut, eorum consilio et adiumento, tanto fructuosius in hoc salutari visitationis officio versemur, quod certe necessario duximus suscipiendum, summi et aeterni Pastoris exemplo excitati, cuius sunt illa: *Ecce ego requiram oves meas, et visitabo eas, sicut visitat pastor gregem suum.* Et nobis a Domino dictum videtur: *Intende ad visitandas omnes gentes, non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem.* Et alibi Sapiens nos admonet: *Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera.* Et Salvator noster boni pastoris esse ait proprias oves cognoscere et vocare nominatim. Ad laudem igitur et gloriam omnipotentis Dei et S. R. E. exaltationem vobis visitationem nostram indicimus, quam proximo dominico die, qui etiam S. Basilii, optimi et sanctissimi episcopi atque Ecclesiae doctoris commemoratione celebris est, in sacrosancta primaria Lateranensi incohabimus, et statutis diebus, Deo adiutore, prosequemur.

Hortatio ad omnes ut, praevia morum reformatione, visitationem hanc praeveniant.

§ 2. Omnes autem, *per viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto,* paterne hortamur et monemus ut, memores vocationis suae, et tempus huius sacrae visitationis agnoscentes, vitae ac morum emendatione, et vera tam interiori quam exteriori reformatione, visitationem nostram praeveniant, quod certe libenter praestabunt, si, praeter caetera, illud ad animum revocaverint se esse clerum romanum, quem beatissimi apostolorum principes Petrus et Paulus instituerunt atque erudierunt, seque in ea Urbe clericalis officii munera obire, quae tot fortissimorum martyrum sanguine in Christo plantata et irrigata est, in qua domicilium fidei et visibile Ecclesiae caput a Deo positum est, ut hinc omnes, non solum doctrinae, sed vitae et totius ecclesiasticae disciplinae exempla petant, et bonus odor Christi ad vitam ex Romana Ecclesia ad omnes ecclesias diffundatur.

Iussio celebrandi orationem quadraginta horarum ad divinum implorandum auxilium pro bona directione huius visitationis.

§ 3. Quia vero infirmitatem nostram agnoscimus, et plane scimus nihil nos boni cogitare, nedum efficere posse sine divino auxilio; idcirco, ad coelestem opem implorandam, volumus ut proxima sexta feria in nonnullis ecclesiis Urbis, patriarchalibus, collegiatis et aliis praecipuis sacrosancta Eucharistia solemni ritu in altari proponatur, et quadraginta horarum oratio celebretur.

Hortatio ad ferventer orandum.

§ 4. Universos autem christifideles in hac ipsa alma Urbe existentes hortamur atque in Domino requirimus ut sollicitudinem nostram suis orationibus sublevent et laborem adiuvent, quae, ut gratae et efficaces sint in conspectu Eius, Qui cor contritum et humilitatum non despicit, dignis poenitentia fructibus Eum placare studeamus, Quem peccatis nostris ad iracundiam provocavimus.

Indulgentia pro ibi orantibus.

§ 5. Quod quidem ut libentius et salutarius fiat, omnibus et singulis christifidelibus utriusque sexus Romae degentibus, qui eodem ipso proximo dominico die, post diligentem suorum peccatorum confessionem, sacram Eucharistiam sumpserint, ut haec nostra visitatio ad Dei gloriam et animarum salutem feliciter eveniat pie in quavis ecclesia oraverint, plenariam peccatorum suorum indulgentiam concedimus atque elargimur.

Alia adhortatio ut quisque Deo ferventer inserviat.

§ 6. Omnes igitur simul, dilecti filii, sive ex clero sive ex populo, veterem hominem exuentes, in novitate vitae ambulemus, nos sollicitudine non pigri, spiritu serventes, Domino in toto corde serviamus, ut Eiusdem misericordiam copiosam, cum ad hoc sanctae visitationis opus, tum ad caeteras necessitates nostras fratrumque nostrorum, bonis operibus et sedulo pietatis cultu, impetremus.

Datum Romae in Monte Quirinali, die VIII iunii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 8 iunii 1592, pontif. an. I.

XXII.

Unio Sancti Spiritus terrae Chierii, Taurinensis dioecesis, officio sanctissimae Inquisitionis civitatis Taurinensis [1].

Clemens Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

De circumspecta Romani Pontificis providentia provenire dignum est, ut Officiis Inquisitionis haereticae pravitatis, ad contagiosam haeresum passim pullulantium zizaniam salubriter amputandam, constitutis, ac illorum ministris et personis in oneribus sibi commissis facilius supportandis, ac, ne personae ipsae, pro defectu temporalis substantiae, in eorum officii exequutione retardentur aut alias quomodolibet impediantur, de congruae subventionis auxilio ministretur.

Officium Inquisitionis Taurinense redditibus sufficientibus destituebatur.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, Officium sanctissimae Inquisitionis haereticae pravitatis in civitate Taurinensi, apostolica auctoritate erectum et institutum, aliquibus redditibus et proventibus, pro manutentione dilectorum filiorum illius officialium et inquisitorum pro tempore existentium, onerumque illis incumbentium supportatione, nequaquam suffultum existat; pro illius tamen subsistentia et stabilimento plurimum necessarium sit de aliqua reddituum et proventuum subventione illi providere: si igitur sine cura ecclesia Sancti Spiritus prope et extra muros terrae Chierii, Taurinensis dioecesis, quam dilectus filius Cathalanus Parpaglia, rector dictae ecclesiae, obtinet, cuiusque fructus, redditus et proventus, benedicente Domino, satis pingues et uberes existunt, dicto Officio, ex nunc prout postquam illam quovis modo vacare contigerit, perpetuo uniretur, annecteretur et incorporaretur, exinde ipsi Officio satis opportune, aliqua saltem ex parte, in praemissis provisum foret.

Clemens ei unit ecclesiam S. Spiritus terrae Chierii.

§ 2. Nos, qui dudum inter alia voluimus quod semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, eidem Officio ac dilecto filio moderno et pro tempore existenti inquisitori sanctissimae Inquisitionis haereticae pravitatis Taurinensis huiusmodi, ut onera officii huiusmodi sibi pro tempore incumbentia facilius commodiusque sustinere possit, de alicuius subventionis auxilio providere cupientes, ipsumque inquisitorem a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum se-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

rie absolventes et absolutum fore censentes; motu proprio, non ad dicti inquisitoris aut alterius pro eo nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia meraque deliberatione nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine, ecclesiam praedictam, quae sine cura est, ac cuius et illi forsan annexorum fructus, redditus et proventus octuaginta ducatorum auri de Camera, secundum communem aestimationem, valorem annuum, ut etiam accepimus, non excedunt, cum primum illam per cessum, etiam ex causa permutationis, vel decessum aut privationem, vel quamlibet aliam amissionem vel dimissionem dicti Cathalani, seu alias quovis modo, etiam apud Sedem Apostolicam, etiam in aliquo ex mensibus nobis seu Romano Pontifici pro tempore existenti et dictae Sedi reservatis, aut ordinariis collatoribus, etiam per constitutiones apostolicae editas seu pro tempore edendas, seu litteras alternativarum, vel privilegia et indulta alia concessa hactenus aut imposterum concedenda, vacare contigerit, etiamsi actu nunc quovis modo, etiam ex dicti Cathalani vel alterius cuiuscumque personae, seu per liberam eiusdem vel cuiusvis alterius de illa in Romana Curia vel extra eam, etiam coram notario publico et testibus sponte factam resignationem aut assequutionem alterius beneficii ecclesiastici, quavis auctoritate collati, vacet, etiamsi tanto tempore vacaverit quod eius collatio, iuxta Lateranensis statuta Concilii, ad Sedem praedictam legitime devoluta, ipsaque ecclesia dispositioni apostolicae specialiter vel alias generaliter reservata existat, et super ea inter aliquos lis, cuius statum praesentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa, cum annexis huiusmodi ac iuribus et pertinentiis suis quibuscumque, eidem Officio:

Inquisitori facultatem concedit realem illius capiendi possessionem.

§ 3. Ita quod liceat dicto inquisitori per se vel alium seu alios, suo et dicti officii nomine, corporalem, realem et actualem possessionem ecclesiae et annexorum, iuriumque et pertinentiarum praedictorum, propria auctoritate libere, etiam ex nunc, apprehendere et perpetuò retinere: necnon fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque illius percipere, exigere, levare, locare, arrendare, ac in suos et dicti Officii usus ac utilitatem convertere, dioecesani loci vel cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita, tenore praesentium, perpetuo unimus, annectimus et incorporamus.

Praesentes litteras nullo unquam vitio notari posse declarat.

§ 4. Decernentes easdem praesentes litteras, etiam ex eo quod dictus Cathalanus aliique interesse habentes seu praetendentes ad hoc vocati non fuerint, nec praemissis consenserint, aut alias ex quocumque capite vel causa de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio aut intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari, impugnari aut alias quomodolibet infringi vel retardari seu in ius vel controversiam vocari nullatenus unquam posse, sed illas semper et perpetuo validas et efficaces existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere; neque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus per quascumque regulas vel constitutiones apostolicas, seu Cancellariae Apostolicae regulas, etiam per nos et successores nostros, etiam motu, scientia ac potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, ac sub quibuscumque tenoribus et formis, necnon cum quibusvis clausulis pro tempore, etiam in crastinum assumptionis ad summi apostolatus apicem quorumcumque successorum nostrorum factis et concessis, comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illa revocari vel limitari

aut suspendi vel eis derogari contigerit, toties in pristinum statum, etiam sub data posteriori, etiam adversus Cancellariae Apostolicae regulas huiusmodi restitutas et plenarie reintegratas ac de novo concessas et revalidatas esse et censeri.

Et sic in quolibet tribunali esse declarandum

§ 5. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ubique iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Obstantia tollit.

§ 6. Non obstantibus priori voluntate nostra praedicta, et Lateranensis Concilii novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis; ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, contrariis quibuscumque. Aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis de huiusmodi vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus speciales vel generales dictae Sedis vel legatorum eius litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem et decretum aut alias quomodolibet sit processum; quas quidem litteras et processus habitos per easdem et inde sequuta quaecumque ad dictam ecclesiam volumus non extendi; sed nullum per hoc eis, quoad assequutionem beneficiorum aliorum, praeiudicium generari; et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis.

Dictae vero ecclesiae onera adimplenda per inquisitorem.

§ 7. Volumus autem quod, propter unionem, annexionem et incorporationem huiusmodi, dicta ecclesia debitis non fraudetur obsequiis, sed eius congrue supportentur onera consueta.

Clausulae.

Nulli ergo, *etc.*

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, quinto idus iunii, Pontificatus nostri anno I.

Dat. die 9 iunii 1592, pont. an. I.

XXIII.

Erectio seminarii Ordinis Minorum Sancti Francisci de Observantia in civitate Tornacensi pro missionibus in Germania et Belgio exercendis [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romanus Pontifex circa Dominici gregis curam sibi divinitus commissam sic invigilare debet, ut qui omnia ad ipsius gregis universi salutem pertinentia per se ipsum et venerabiles fratres episcopos, in partes suae sollicitudinis vocatos, gerere non valet, bonos ad id operarios, religiosos nimirum viros, adhibeat, utque ii in operibus non deficiant, seminaria quaedam, unde, quasi nova germina, novi quotidie operarii in decedentium locum succedant, defessisque opem ferant, instituat.

Collegium de quo in rubrica erigitur.

§ 1. Quod quidem nos, ad tantae sollicitudinis fastigium evocati, quantum cum Domino poterimus, exequi, et provinciis Belgicis et Germanicis, in quibus hoc potissimum tempore similium operariorum ministerio ad reparandam et restituendam ibidem collabentem catholicam fidem et religionem maxime opus esse, non sine animi nostri dolore reminiscimur, simile aliquod subsidium quamprimum afferre cupientes, motu proprio, et ex certa nostra scientia ac de apostolicae

1 Ex Regest. in Secret. Brevium

potestatis plenitudine, in domo seu conventu fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia civitatis Tornacensis, provinciae Sancti Andreae nuncupatae, quae convicinis provinciis maxime commoda existit, unum seminarium pro fratribus earumdem provinciarum et Ordinis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

A superioritate provincialis provinciae S. Andreae eximitur

§ 2. Et ad hoc, eumdem conventum a iurisdictione et superioritate ministri provincialis provinciae S. Andreae eximimus et liberamus, nobisque et apostolicae Sedi, necnon protectori ac ministro generali eiusdem Ordinis immediate subiicimus et supponimus.

Qualitates religiosorum in eo admittendorum.

§ 3. In eo vero conventu seu seminario religiosos Ordinis praefati ex quibusvis conventibus, etiam utriusque provinciae, scilicet inferioris Germaniae et Flandriae, qui vigesimum quintum suae aetatis annum attigerint, et ad sacrarum litterarum studia proclives et idonei, ac in his et philosophia praesertim non omnino rudes fuerint, sed aliquos progressus fecerint, ac vitae morumque honestate praediti sint, uno vel duobus aut tribus annis, prout superiores eiusdem seminarii magis expedire iudicaverint, instituti et ali posse, ut exinde ad salutem infidelium procurandam aptiores evadant, decernimus et statuimus.

Provincialibus praecipitur ut aptiores seligant.

§ 4. Praecipientes in virtute sanctae obedientiae ministris provincialibus et guardianis in eisdem provinciis existentibus, ut huiusmodi religiosos ex eorum conventibus et provinciis ad haec aptiores deligant, et ad dictum seminarium et conventum, ibi erudiendos, transmittant, atque inibi instrui et exerceri permittant et faciant, et ad hunc effectum, litteras, ut vocant, obedientiales concedant.

Qui postea ad suas provincias revertantur.

§ 5. Postquam autem bene instructi et exercitati fuerint, in suam quemque provinciam et domum, ut in illis fructuosum et Deo gratum ministerium ad Divini Nominis laudem, et populorum salutem, catholicaeque fidei propagationem exhibeant, remitti et reverti curent, nisi forte ob eximiae charitatis fervorem magis arduum opus aggredi voluerint, quo casu ad illud sanctum opus ab illo vel illis, quem vel quos eiusdem Ordinis protector deputaverit, mitti volumus.

Recusantibus provincialibus obedientiales eis tradere, eas concedendi superioribus seminarii facultas datur

§ 6. Si autem provinciales, ministri, et superiores conventuum huiusmodi, obedientiales huiusmodi litteras concedere renuerint, illas concedendi superioribus eiusdem seminarii facultatem tribuimus.

Octo laici ad Seminarii servitium seligendi

§ 7. Insuper, quia pro servitio eiusdem seminarii necessarii erunt aliquot fratres laici conversi, volumus et concedimus ut ex provinciis praedictis aliquot fratres huiusmodi laici, non tamen ultra octo, in dictum seminarium transire, et ibidem, si per superiores idonei et apti iudicati fuerint, recipi et morari possint.

Commissio Tornacensi episcopo praedicta exequendi.

§ 8. Quocirca venerabili fratri episcopo Tornacensi per praesentes committimus et mandamus ut praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ad effectum deduci, auctoritate nostra curet et faciat; contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contrariorum.

§ 9. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus, synodalibus et universalibus Conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus, ac dicti Ordinis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis superioribus et personis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis danda fides.

§ 10. Volumus autem ut provinciales dictarum provinciarum praesentium litterarum transumpta in eorum provinciis et conventibus, infra quindecim dies postquam ad eorum notitiam devenerint, publicari faciant, utque eisdem transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo ipsius episcopi Tornacensis vel alterius personae in dignitate ecclesiastica constitutae, munitis, eadem fides, quae ipsis praesentibus, adhibeatur.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die decima sexta iunii, millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 16 iunii 1592, pont. an. I.

XXIV.

Suppressio monasterii monialium Sancti Salvatoris Ordinis Sancti Benedicti Massiliensis, cum erectione collegii et unione trium prioratuum ab eodem monasterio dependentium, cuius collegii regimen abbati Sancti Victoris eiusdem Ordinis committitur [1].

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Circa curam pastoralis officii nobis desuper, meritis licet imparibus, commissi, quantum nobis ex alto permittitur, invigilantes, ad ea, per quae sacrarum reliquiarum conservationi ac iuventutis instructioni, et optimarum disciplinarum propagationi consulitur, scandalisque et periculis ex bellica calamitate contingentibus obviatur, libenter annuimus, et, ut praemissa facilius optatum sortiantur effectum, nonnunquam monasteriorum et aliorum regularium locorum, praesertim sanctimonialium, debita clausura carentium, statum alteramus et commutamus, ac alias eiusdem officii partes desuper interponimus, prout, locorum et personarum conditionibus et qualitatibus diligenter pensatis, conspicimus in Domino salubriter expedire.

Monasterium S. Victoris militum incursionibus expositum.

§ 1. Sane pro parte dilectorum filiorum conventus monasterii Sancti Victoris extra muros civitatis Massiliensis, Ordinis Sancti Benedicti, ac communitatis et hominum dictae civitatis nobis nuper exhibita petitio continebat quod, cum dictum monasterium, extra muros huiusmodi, ut praefertur, positum, et ad celeberrimum portum maris Mediterranei constructum, hostilibus incursionibus et depraedationibus in his turbulentis et aliis bellorum temporibus ita subiacet, ut etiam de mense novembris novissime praeteriti, a quibusdam militibus vi occupatum, ac pro maiori parte, depraedatum fuerit, unde maximum imminebat et adhuc imminet periculum ne quamplures venerandae reliquiae inde auferantur; ac non solum expediat eidem monasterio locum aliquem in praedicta civitate habere, in quem huiusmodi periculosis temporibus, et quoties opus fuerit, sacrae huiusmodi reliquiae transportari et tuto conservari valeant, sed et ipsi civitati, ut in ea unum collegium, ad iuventutis eruditionem, erigatur: propterea in monasterio monialium Sancti Salvatoris Massiliensis, dicti Ordinis, in quo quatuor tantum moniales professae et duae novitiae, sine clausura, de praesenti degunt, nomen et titulus monasterii perpetuo supprimerentur, ac ibidem unum collegium, in quo iuventus, huiusmodi litterarum studiis vacare possit, erigeretur, et instrueretur, illudque sic erectum et institutum ex nunc, et Sancti Michaelis de Affuello, Sanctarum Perpetuae et Faelicitatis de Articella Aquensis, in provincia Provinciae, necnon eiusdem San-

Monasterium autem monialium S. Salvatoris sine clausura erat, ubi collegium pro iuvenibus instruendis erigi petitur.

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

cti Michaelis de Grimaldo, Foroliviensis dioecesis, dicti Ordinis prioratus ab eodem monasterio Sancti Victoris dependentes, ac cura, per vicarios perpetuos exerceri solita et conventu carentes, etiam ex nunc, si vacent, vel cum primum vacaverint, mensae conventuali eiusdem monasterii S. Victoris perpetuo unirentur, aliaque infrascripta fierent, ex hoc profecto, cum de opportuno loco ad reliquiarum huiusmodi, in periculosis temporibus, conservationem provideretur, tum bonarum artium et litterarum propagationi ac iuventutis eruditioni maxime consuleretur, ipsiusque conventus onera, tam in erectione et fabrica dicti collegii, quam illius ac magistrorum et lectorum ibidem pro tempore introducendorum manutentione necessaria, facilius supportari valerent.

Communitatis Massolensis ad id preces.

§ 2. Quare pro parte conventus ac communitatis et hominum praedictorum asserentium monasterii S. Salvatoris centum et sexaginta, singulorum vero prioratuum praedictorum et illis forsan annexorum viginti quatuor ducatorum auri de Camera fructus, redditus et proventus, secundum communem aextimationem, valorem annuum non excedere, nobis fuit humiliter supplicatum quatenus praemissis et aliis infrascriptis annuere, et alias desuper opportune providere, de benignitate apostolica dignaremur.

Titulum dignitatis abbatialis in monasterio S. Salvatoris Clemens supprimit.

§ 3. Nos igitur, qui dudum inter alia voluimus quod petentes beneficia ecclesiastica aliis uniri, tenerentur exprimere verum annuum valorem; secundum aextimationem praedictam, etiam beneficii cui aliud uniri peteretur, alioquin unio non valeret, et semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, singulares personas conventus ac communitatis et hominum praedictorum a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis censuris et poenis, a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatae existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes et absolutas fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, in praedicto monasterio S. Salvatoris ex nunc nomen et titulum monasterii S. Salvatoris, ac statum et essentiam dignitatis abbatialis et conventus monialium, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo supprimimus et extinguimus.

Moniales ad aliud monasterium per ordinarium transferri mandat, redditibus monasterii S. Victoris sustentandas.

§ 4. Necnon dictis monialibus, etiam invitis, ad aliud monasterium monialium dictae civitatis, eiusdem vel alterius Ordinis, per loci Ordinarium translatis, quibus conventus monasterii S. Victoris huiusmodi, earum vita durante, portionem per quamlibet ipsarum hactenus percipi solitam, pro illarum victu et vestitu, quamdiu vixerint, persolvere; ipsae vero moniales inibi recipi et admitti, et quatenus monasterium huiusmodi, ad quod transferentur, alterius Ordinis fuerit, se in illius habitu et institutis regularibus conformare debeant.

Collegium in suppresso monasterio erigit ab abbate S. Victoris regendum.

§ 5. In monasterio suppresso huiusmodi, illiusque aedibus, aedificiis et pertinentiis adiacentibus, unum collegium per abbatem et conventum dicti monasterii Sancti Victoris regendum et gubernandum, cum onere ibidem tres magistros seu lectores, qui pueros in artium liberalium et decretorum ac theologiae studiis instruant et exerceant, manutenendi, auctoritate et tenore praedictis, etiam perpetuo erigimus et instituimus.

Dictum collegium et prioratus de Alfaello, de Articella et de Grimaldo monasterio S. Victoris unit.

§ 6. Ipsumque collegium sic erectum et institutum, cum dicti suppressi monasterii S. Salvatoris aedificiis, hortis, hortaliis et dependentiis adiacentibus, necnon censibus, directis dominiis, actionibus, praesentationibus, nominationibus, annexis, iuribus, obventionibus, emolu-

mentis, pertinentiis et bonis quibuscumque, etiam ex nunc, necnon prioratus praedictos, cum primum per cessum vel decessum seu quamvis aliam dimissionem illorum ad praesens obtinentium aut alias vacaverint, mensae conventuali monasterii S. Victoris huiusmodi, eisdem auctoritate et tenore, similiter perpetuo unimus, annectimus et incorporamus, ita quod liceat praedicto conventui illorum omnium corporalem, realem et actualem possessionem per se vel alium seu alios eorum, et dictae mensae conventualis nominibus, propria auctoritate libere apprehendere et pariter perpetuo retinere, necnon fructus, redditus, proventus, iura, obventiones, emolumenta, pertinentia et bona ac alia supradicta in ipsius collegii illiusque magistrorum et aliarum personarum inibi pro tempore degentium usus, utilitatem et necessitates convertere.

Hinc reliquias et iocalia monasterii S. Victoris imminente aliquo periculo transferri iubet

§ 7. Necnon ipsius monasterii S. Victoris reliquias ac iocalia, ornamenta et paramenta, quando et quoties evidens periculum aut necessitas ita postulaverit, in dicti suppressi monasterii S. Salvatoris ecclesiam transferre ac ibidem recondere et conservare.

Prioratibus unitis per presbyteros ab abbate seligendos inserviri praecipit.

§ 8. Necnon, tam ecclesiae quam prioratibus per aliquot presbyteros saeculares, ab eodem Ordinario approbandos, vel de superiorum suorum licentia, per praedicti vel cuiusvis alterius Ordinis regulares, ad eorum nutum ponendos et amovendos, in divinis deserviri facere, praedicti Ordinarii vel cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita.

Praesentium litterarum firmitas.

§ 9. Decernentes praesentes litteras, etiam ex eo quod interesse habentes seu praetendentes ad haec vocati, et causa vel causae, propter quam seu quas praemissa emanarunt, etiam coram eodem Ordinario, etiam tamquam a Sede Apostolica delegato, aut alias quomodolibet examinatae et iustificatae non fuerunt, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari, impugnari, revocari, suspendi, restringi, limitari, modificari aut eis in aliquo derogari non posse, et nihilominus sub quibusvis illarum aut similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, restrictionibus, modificationibus, derogationibus vel aliis contrariis dispositionibus, etiam per nos vel successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes aut Sedem praedictam pro tempore quomodolibet factis, et etiam per quemlibet Romanum Pontificem successorem nostrum in crastinum suae ad summi apostolatus apicem assumptionis aut alias quomodocumque fieri solitis ac etiam pro tempore faciendis, nullatenus umquam comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas ac de novo concessas, ac etiam ex nunc suum plenarium et integrum effectum sortitas esse et censeri; sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores eorumque locatenentes, ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos eorumque vice-legatos, iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exequutores deputat.

§ 10. Quocirca dilectis filiis praeposito et sacristae maiori ac decano saecularis et collegiatae B. Mariae de Accolis, ecclesiarum Massiliensium, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte conventus et communitatis ac hominum praedictorum vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemni-

ter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi ab omnibus, ad quos spectat et pro tempore spectabit, observari; ipsosque conventum et communitatem et homines illis pacifice frui et gaudere, non permittentes illos desuper per quoscumque contra earumdem praesentium tenorem quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, necnon legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contraria omnia tollit.

§ 11. Non obstantibus praedicta voluntate nostra priori, necnon Lateranensis Concilii novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon monasteriorum et Ordinis praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem monasteriis eorumque conventibus, superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere et in specie ac alias quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiamsi alias pro eorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter et plene expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque.

Aut si aliqui super prioratibus huiusmodi speciales vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales dictae Sedis vel legatorum eius litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quomodolibet sit processum; quas quidem litteras et processus habitos per easdem ac inde sequuta quaecumque ad dictos prioratus volumus non extendi, sed nullum per hoc eis, quoad assequutionem prioratuum vel beneficiorum aliorum, praeiudicium generari; seu si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis, specialibus vel generalibus, quorumcumque tenorum existant, per quae[1] non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis.

Prioratuum onera adimplenda.

§ 12. Volumus autem quod propter unionem, annexionem et incorporationem praedictas, collegium ac prioratus huiusmodi debitis non fraudentur obsequiis, sed eorum congrue supportentur onera consueta.

Transumptorum fides.

§ 13. Quodque earumdem praesentium transumptis, etiam impressis, ac sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, *etc.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc

1 Addendum forte *praesentibus*. (R. T.).

paginam nostrarum absolutionis, suppressionis, *etc*.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, quarto decimo kalendas iulii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 18 iunii 1592, pont. an. I.

XXV.

Hortatio pastoralis ad alumnos seminariorum Sedis Apostolicae et alios, ut in studiorum cursu, catholicae fidei omniumque virtutum generis progressu perseverent, et in dies magis ferventiusque intendant.

Clemens Papa VIII

Dilectis filiis rectoribus, praefectis et alumnis seminariorum nostrorum et Sedis Apostolicae atque quibuscumque aliis, qui catholicorum regum, principum, episcoporum aut aliorum opera ac liberalitate ad christianam religionem informantur, salutem et apostolicam benedictionem.

Pia pastoris enarratio.

Ea semper fuit Sedis Apostolicae pro salutis animarum cura et in omnes universi terrarum orbis homines charitas, ut illos, licet longissimis locorum intervallis distentos, ac vitae etiam ratione et sermonis genere inter se maxime differentes, aequalibus tamen paterni amoris sui officiis ad catholicae religionis cultum alliciendos et sibi adiungendos perpetuo existimaverit. Id cum permulta Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum de catholica ecclesia benemerenda studia et praeclara rerum ab eisdem gestarum monumenta declarant, tum pleraque adolescentium natura et ingenio praestantium, recenti memoria, ad religionis et bonarum artium cultum pie liberaliterque instituta seminaria clarissime ostendunt. Quibus quidem seminariis stabilitis iam et firmatis, ipsi etiam, pro pastorali nostro munere, quantum cum Domino possumus, favere cupientes, ut qui in illis exercentur, eo magis catholicae religionis propagandae desiderio accendantur, quo clarior est crescentium quotidie in eos nostrorum et Sedis Apostolicae beneficiorum magnitudo; idcirco inter alia, quae gravissimum apostolicae servitutis onus (divina disponente clementia, tenuitati nostrae nuper impositum) a nobis exigit, et nostri etiam muneris hoc tempore esse duximus ut ad vos Sedis Apostolicae alumnos scriberemus.

Hortatio de qua in rubrica.

§ 1. Quocirca, cum seminariorum erectio et omnis, quae in ipsis adolescentibus pie sapienterque instituendis, cura hactenus suscepta est et adhuc suscipitur, eo praesertim spectet ut Sedis Apostolicae regendarum animarum munus, sociatis sibi multorum studiis atque laboribus, facilius exequatur; propterea vos omnes et singulos paterne monemus ac in Domino hortamur ut, facta in primis omnium vestrarum cogitationum summa, animum statim ad ea consilia traducatis, quae nationum vestrarum bene et catholice vivendi rationes, ob haeresum pravitatem gravissimis antea difficultatibus implicatas, hactenus vobis expeditas reddiderunt. Hisce enim propositis diligenterque vobiscum consideratis, illud etiam, quod est proximum, facillime intelligetis, nihil videlicet maiori studio nos et Sedem Apostolicam a vobis expectare quam ut, iactis firmissimis eiusdem catholicae fidei pietatis et doctrinae fundamentis, omnique studiorum cursu pleno absoluto, tales vos praebeatis ut quantum ipsi et Sedes Apostolica de uniuscuiusque vestrum salute laboramus, tantum etiam vos de vestra et eorum, qui vestrae fidei committentur, salute laboretis; quod tum pro

singulari vestra in Romanam Ecclesiam fide et in nos observantia, tum pro beneficii, quo cumulati estis, magnitudine et muneris vobis iniuncti administratione vos omnino praestaturos esse confidimus. Neque enim in eo dumtaxat tota officii vestri ratio consistit, ut ipsi in propria bene vivendi disciplina constanter persistatis, sed illud praeterea a vobis optimo iure exigitur, ut singuli privatos, tum in studiis, tum in omni virtutum genere progressus, ad publicam eorum, quibus profuturi estis, utilitatem ac salutem, etiamsi maximi propterea cruciatus subeundi, ac certissima ipsiusmet vitae pericula substinenda sint, libenti pioque animo (quod aetate nostra plerique collegae vestri ad divini nominis gloriam, pie ac fortiter fecerunt) studiose conferatis. In primis vero omni studio danda est vobis opera, maximeque curandum ne, humani generis adversario instigante, detestandam paucorum quorumdam perfidiam proiectamque impudentiam ullo umquam tempore imitandam statuatis, qui, obliti promissorum, ac violata fide, qua se atque operam suam Deo ac Romanae Ecclesiae addixerant, ad miserrimas voluptatum illecebras et ad saecularia desideria, elusa, quam in seminariis concitaverant, spe, turpissime sese converterunt. A cuius sanae infamiae periculo ac suspicione, quo longius abesse vos certo scimus, eo impensius etiam unumquemque vestrum diligimus, hunc ipsum amorem libentissimo officio ac re ipsa testaturi, quotiescumque vestra studia piosque conatus iuvandi aliqua sese obtulerit occasio.

Virtutibus adhaerendum, etiam cum vitae periculo.

§ 2. Caeterum, quoniam ea est humanarum virium imbecillitas ut plane infirmi simus ad omnia, nisi divina in primis ope fulciamur, propterea, quo munitiora vobis praesidia comparetis, vehementer cupimus, atque vos etiam in Domino valde hortamur, ut aliquot dies (eos nimirum qui vobis a moderatoribus praescribentur) in ea cognitione impendatis, ex qua cognitae vobis ac perspectivae reddantur causae, ob quas in hanc lucem vos Deus produxerit, quantam ad felicitatem creaverit, quid perpetua moderatorum, sub quorum disciplina degitis, de pietate ac virtutibus vestris cura et sollicitudo a vobis eposcat, ut deinceps, peccatis omnibus expiatis, et nos et reliquam christianam rem apud Dominum Deum iuvetis.

Dei auxilium ab ipsis alumnis implorandum.

§ 3. Propterea hebdomada ea, quam praefecti eorumdem seminariorum vel collegiorum et scholarum semel acceptis hisce nostris litteris, aut saltem, si quod per eos dies impedimenti acciderit, proxima hebdomada, tribus diebus, quarta scilicet et sexta feria ac sabbato ieiunetis, et facta sacramentali confessione, die dominico dictum sabbati diem proxime subsequente, vel alio dictae sequentis hebdomadae die, arbitrio confessarii, sanctissimum Eucharistiae Sacramentum devote percipiatis. Interea vero pro sanctae Matris Ecclesiae exaltatione, haeresum extirpatione, catholicorum principum concordia, pace, tranquillitate, salute, Deum oretis, eiusdem quoque gratiae praesidium nobis imploretis, postuletisque ab Eius bonitate ut dignetur suo Sanctissimo Spiritu in tot tamque grandibus curis infirmitatem nostram adiuvare, operariosque quamplurimos et tanto ministerio dignos in vineam suam mittere. Qui autem, vel propter corporis infirmitatem vel propter alind quodvis impedimentum, superius expressa facere tunc temporis nequiverint, confessarii arbitrio, ea ipsa in aliud proximum tamen tempus differre valeant.

Modus implorationis praescribitur.

§ 4. Quae omnia, ut eo libentius praestare studeatis, quo uberius spiritualibus muneribus et gratiis animas vestras refectas esse cognoveritis, de omnipotentis

Elargitio proponitur indulgentiarum.

Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius auctoritate confisi, vobis omnibus et singulis praedictis, qui praemissa adimpleveritis, plenissimam peccatorum vestrorum indulgentiam, veniam et remissionem, tenore praesentium, damus, concedimus et elargimur. Qua indulgentia frui volumus catholica seminaria omnia, sive ab episcopis sive a principibus saecularibus instituta, egentium etiam studiosorum domos, sive huius sanctae Sedis sive aliorum catholicorum benignitate atque eleemosynis substententur, horumque item seminariorum domorumque praefectos ac ministros omnes, eos etiam quorum hactenus opibus atque eleemosynis substentari consueverunt, iis scilicet, quas praescripsimus, rebus peractis, ea hebdomada aut proxima, ut dictum est, qua huius nostrae concessionis litterae ad eos pervenerint.

Fides exemplorum huius Bullae.

§ 5. Quia vero difficile esset has ipsas nostras litteras ad eos omnes, ad quos pertinent, deferri, volumus ut earum exemplis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis, et alicuius in ecclesiastica personae dignitate constitutae sigillo obsignatis, eadem omnino fides adhibeatur, quae his ipsis litteris, si ad eos perlatae essent, tribueretur.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XXIII iunii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 23 iunii 1592, pont. an. I.

XXVI.

Confirmatio decretorum factorum a Congregatione Rituum super associatione archiepiscopi Hispalensis, et servitio eidem praestando a canonicis et Capitulo eiusdem ecclesiae [1].

1 Ex Regest. in Secret. Brevium

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ad Romanum Pontificem spectat differentias quascumque inter ecclesiarum praesertim insignium praesules et Capitula vertentes praecidere, ut, iis sublatis, praesules nimirum capitulares personas suae dilectionis filios, paterna benevolentia; capitulares vero praesules, patres scilicet benevolos, tamquam filii, pietate et observantia prosequantur.

Subortae lites inter archiepiscopum et Capitulum super ecclesiae servitio et forma archiepiscopum comitandi.

§ 1. Dudum siquidem, sicut accepimus, cum inter dilectos filios nostros Rodericum, basilicae duodecim Apostolorum presbyterum cardinalem de Castro nuncupatum, ac ecclesiae Hispalensis ex dispensatione apostolica praesulem, ex una, et Capitulum eiusdem ecclesiae Hispalensis ex altera partibus, nonnullae differentiae super modo et forma ac solemnitate inserviendi dictae ecclesiae, ac standi, eundi, assistendi et concomitandi eumdem Rodericum cardinalem, pro tempore existentem archiepiscopum Hispalensem, ac aliis forsan rebus, subortae fuissent, felicis recordationis Sixtus Papa V, praedecessor noster, huiusmodi differentias congregationi venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium super sacris ritibus et coeremoniis deputatorum, per eos diligenter audiendas, cognoscendas, declarandas ac mature terminandas commisit; ipsique cardinales, auditis pluries utriusque partis procuratoribus et advocatis, visisque diligenter eorum iuribus ac praetensionibus, ac consideratis et mature discussis omnibus considerandis et discutiendis, et post longas et maturas disputationes superinde in pluribus congregationibus, adhibitis etiam peritissimis viris, per duorum fere annorum spatium factas, ad singula dubia tunc, prout infra, responderunt et decreverunt.

Congregationi rituum Sixtus PP. V commisit, quae sua edidit super iis decreta.

Capitulo tamen non quiescente.

§ 2. Deinde cum responsionibus et decretis huiusmodi Capitulum praedictum

Eadem congregatio nonnullas addidit declarationes.

minime acquiesceret, iterum sub eodem Sixto V iidem cardinales ad ipsius Capituli instantiam propositas difficultates, prout infra dicetur, declararunt.

Quas una cum decretis ad archiepiscopum pro exequutione transmisit.

§ 3. Decreta vero, responsiones et declarationes huiusmodi praedicto Roderico cardinali per litteras significarunt, ut iuxta illarum seriem ipse procederet, et a Capitulo observari curaret.

Super his tamen, ac praesertim super decreto associationis archiepiscopi iterum audiri petiit Capitulum.

§ 4. Sed cum Capitulum obedire recusasset, contra illos monitoriales litterae a dilecto filio causarum Curiae Camerae apostolicae generali auditore, pro decretorum et declarationum congregationis huiusmodi observatione, trasmissae fuerunt; quibus tamen non obstantibus, idem Capitulum sub piae memoriae Innocentio Papa IX, etiam praedecessore nostro, denuo reclamavit, et iterum super huiusmodi decretis et declarationibus, et signanter super decreto associationis Roderici cardinalis a domo archiepiscopali ad ipsam ecclesiam Hispalensem, ex ipsarum praetensa distantia, audiri petiit.

Rebus examinatis, congregatio standum esse censuit in decisis.

§ 5. Horum itaque petitioni cardinales dictae congregationis satisfacere cupientes, allegatis pro ipsorum parte rursus auditis et examinatis, demum in priorem sententiam devenerunt et concordarunt, atque emanata, ut praefertur, decreta et declarationes, iusta et observanda nihilque in eis immutandum esse censuerunt, unum tantum addentes circa associationem archiepiscopi ad concionem tantum audiendum ad ecclesiam accedentis, quod et inferius inseretur.

Addens aliqua super forma associandi archiepiscopum ad concionem procedentem.

Clemens ut omnis discordiae causa submoveatur nonnulla condit.

§ 6. Nos autem, attendentes quod nisi praemissis debitus auctoritate apostolica modus apponatur, perpetuae dissensionis materiam inter archiepiscopum et Capitulum huiusmodi suggerere facile possent, in non modicum divini cultus detrimentum et fidelium scandalum, cupientesque ut archiepiscopus ipse et Capitulum, mutua charitatis et dilectionis vicissitudine devincti, divinorum curam alacrius suscipiant, et divinis laudibus promptius vacare contendant, nullaque deinceps inter eos contentionis suboriatur occasio, differentias huiusmodi et superinde ortas seu oriundas, ac motas seu movendas lites et causas, quarum statum et merita praesentibus pro expressis haberi volumus, ad nos harum serie avocantes, illasque penitus cassantes et extinguentes, perpetuumque partibus praedictis silentium imponentes, illisque super his omnibus et singulis os claudentes, motu proprio, ex certa nostra scientia ac deliberatione matura, deque apostolicae potestatis plenitudine, iuxta tamen sententiam praedictae congregationis circa dubia proposita et discussa, ac per ipsam congregationem determinata et declarata, quae hic pro sigillatim et ad verbum expressis haberi volumus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo statuimus, decernimus et declaramus quod quicumque archiepiscopus Hispalensis nunc et pro tempore existens, solemniter celebrabit vel alia pontificalia munera exercebit, possit, iuxta decretum sacri Concilii Tridentini (sess. XXIV, cap. XII) dignitates, canonicos et universum Capitulum ecclesiae suae Hispalensis compellere ut sibi assistant et inserviant; modus autem assistendi et inserviendi is esse debeat, quem regulae pontificalis romani praescribunt.

Lites omnes ad se avocat, partibusque silentium indicit.

Declarat quod ab archiepiscopo possit Capitulum compelli ad pontificalia exercenda iuxta S. Conc. Tridentinum.

Pontificalia vero exercens extra cathedralem curabit, ne ipsa cathedralis omnibus ministris destituatur.

§ 7. Quandocumque vero idem archiepiscopus ad alias eiusdem civitatis et suburbiorum ecclesias pontificale aliquod munus ministraturus accedet, liceat illi easdem dignitates, canonicos et Capitulum compellere ut sibi inserviant et assistant; tunc tamen curabit, ut par est, ne metropolitana ecclesia ministris omnibus destituatur, debitoque cultu et officio defraudetur.

In ecclesiis, ubi sunt aliae dignitates, canonici cathedralis praecedere debent.

§ 8. Accedens vero ad ecclesias, in quibus aliae adsint dignitates et canonici, provideat, pro sua prudentia, ut omnes confusiones et perturbationum occasiones removeantur, et sciat dignitates et canonicos metropolitanae debere omnino praecedere dignitates et canonicos ecclesiae collegiatae.

Forma associandi archiepiscopum.

§ 9. Quod iidem dignitates, canonici et Capitulum, quando archiepiscopus iturus est ad ecclesiam, debeant ad cubiculum, ubi ipse archiepiscopus induitur cappa, accedere, ut inde illum ad ecclesiam euntem, debito cum honore comitentur; redeuntem vero saltem usque ad ostium domus ipsum archiepiscopum associare teneantur. Sed si archiepiscopus privatim ad ecclesiam accesserit, nonnulli ex dignitatibus et canonicis illi ad ostium ecclesiae obviam ire, et illuc usque redeuntem comitari debeant.

Nemo ad latus archiepiscopi nisi vocatus potest incedere.

§ 10. Nullus omnino, sive dignitatem obtinens, sive canonicus aliave persona, propria auctoritate vel vigore cuiusvis consuetudinis, archiepiscopo, cum pontificali cappa vel sacris vestibus incedente, ad eius latus, nisi ipse ex sua humanitate aliquem vocaverit, se adiungere vel incedere audeat: magis enim decet archiepiscopum solum incedere, quam aliquos ex dignitatibus vel canonicis, qui eius membra sunt, ad latus suum habere.

Qui debeat ei aspersorium offerre.

§ 11. Ipsi autem archiepiscopo ecclesiam ingredienti, primam dignitatem obtinens aspersorium offerre, eoque legitime impedito, alius praestantiorem dignitatem obtinens, vel alia persona ex Capitulo, quae dignior aderit, munus hoc subire debeat; legitimi autem impedimenti causa non censetur quod aliquis in choro sit occupatus, nisi iam sacris vestibus ad missam maiorem celebrandam sit indutus. Sed in collegiata ecclesia aspersorium porrigat praepositus, sive quocumque nomine vocetur is, qui principalem ibidem dignitatem obtinet vel digniorem substinet personam, ut tam ecclesiae quam personae porrigenti, ea ratione, honor tribuatur.

Modus ei assistendi dum exercet pontificalia.

§ 12. Archiepiscopo solemniter celebrante, sive alias pontificales functiones exercente, qui primam dignitatem in ordine presbyterali obtinet, pluviali indutus, assistentis munere fungatur, eidemque archiepiscopo de libro serviat, naviculam in throno existenti porrigat, eumdemque ibi thurificet: eo autem legitime impedito, dignior de Capitulo in ordine etiam presbyterali praesens et legitime non impeditus, in illius locum succedat; sed munus assistendi ad archiepiscopi latera, fimbrias elevandi, imponendi et deponendi mitram aliave in pontificali descripta agendi, ad archidiaconum et antiquiorem diaconum canonicum pertineat, qui ambo dalmaticis induti existant; et si canonicus diaconus nullus aderit, ultimus presbyter canonicus, in diaconali tamen habitu, succedat; is vero a sinistris archiepiscopi, et archidiaconus a dextris, licet ipse archidiaconus in diaconatus ordine tantum sit constitutus, stabunt; epistolam vero et evangelium duo canonici ex ordine diaconorum et subdiaconorum, modo sint in dicta Ecclesia huiusmodi ordines distincti, inter canonicos, sin minus duo ex ordine presbyterali, cantare debeant; illudque munus singuli per turnum, cuiuscumque ordinis sint, peragere teneantur. Diaconus autem evangelii archiepiscopo ad altare existenti naviculam ministret, et eum ibi thurificet.

Horam accessus sui ad ecclesiam eligat archiepiscopus, et congruo tempore significet Capitulo.

§ 13. Insuper, ut omnes super praemissis difficultates et dubitationes penitus removeamus, motu et scientia ac potestatis plenitudine similibus, atque auctoritate et tenore praemissis, ex eorumdem cardinalium sacrorum rituum sententia, declaramus quod archiepiscopus ad ec-

clesiam cum cappa pontificali accessurus, ut solemniter celebret, vel si assistat divinis officiis, concioni aut processioni, vel ut aliud quicquam ex pontificalibus exerceat, curare debeat ut Capitulo congruo tempore intimetur hora eius accessus ad ecclesiam, ad hoc ut idem Capitulum commode se ad eius occursum accingere possit; archiepiscopus vero convenientem et opportunam horam eliget, verbi gratia, si missam solemnem in aliquo die festo sit celebraturus, tunc post primam in choro finitam, antequam tertia inchoetur, ad ecclesiam accedere poterit, quo casu dignitates, canonici caeterique capitulares statim post primam completam, facto modico intervallo, prodire obviam debent archiepiscopo ad eius cubiculum, eumque ad ecclesiam venientem deducere. Cum archiepiscopus ad ecclesiam venerit, tertia suo tempore inchoanda erit, iuxta praescriptum Pontificalis Romani: idque omnino fieri volumus, non obstante quacumque contraria, etiam immemorabili consuetudine praedicti Capituli. Cum enim pastor teneatur ad suam ecclesiam accedere, ut ex eius praesentia divinus cultus augumentum, ecclesia ipsa splendorem et decorem non modicum recipiat, non est ei praebenda occasio vel non accedendi, ex quo debita cum decentia id facere nequeat, vel indecenter accedendi. Quando autem archiepiscopus, finita missa vel aliqua hora canonica, est ab ecclesia discessurus, tantisper cessandum est a reliquis horis decantandis, quousque capitulares abeuntem archiepiscopum reducere valeant: ut in omnibus congrua obedientia praelato, et debitum Deo obsequium reddatur, Cui sacrificium sine obedientia non placet.

Forma cum ad concionem accessurus est, concomitandi;

§ 14. Sed quando archiepiscopus solam concionem auditurus ad ecclesiam accedet, etiamsi cappa pontificali indutus eam concionem auditurus sit, non omnes capitulares, sed aliqui dumtaxat, videlicet saltem duo ex dignitatibus, et sex ad minus ex canonicis, archiepiscopum venientem ad ostium ecclesiae excipiant, redeuntemque illuc usque comitentur.

Vel si, necessitatis causa, ab ecclesia discedat.

§ 15. Si quandoque etiam contingat archiepiscopum, vel processione vel aliqua hora canonica nondum finita, abire compelli ob aliquam sui necessitatem, tunc opus non erit ut omnes capitulares cum eo discedant, sed satis erit si quatuor de Capitulo cum domum reducant, ita ut processioni vel divinis officiis impedimentum aut perturbationis occasio non praebeatur; quamvis haec, quae raro eveniunt, minime consideranda sint, cum leges ad ea quae frequentius accidunt accomodentur.

De pulsando campana.

§ 16. Ad evitandas autem perturbationes et confusiones in iis diebus in quibus archiepiscopus divinis officiis est interfuturus, campana aliquanto citius solito pulsetur, ut tempore et rebus agendis simul consideratis, cuncta rectius fiant, et horis congruis expleantur.

Circa servitium et praestandum reliqua decernuntur.

§ 17. Archiepiscopo ad chorum accedente cum cappa pontificali, capitulares cum associantes eumdem habitum gestare debeant, quem in choro deferre solent. Omnes dignitates, omnesque capitulares, qui ad chorum vadunt, teneantur omnino associare archiepiscopum; qui autem sint legitimo impedimento detenti, dispositioni iuris communis relinquentur. Tunc vero dicitur archiepiscopum privatim ad ecclesiam accedere, cum sine cappa pontificali accedit. Declaramus item quod archiepiscopo celebranti librum manibus sustinere debeat aliquis capellanus vel portionarius ad id deputatus. Primam vero dignitatem obtinens vel alius, qui, ipso impedito, in eius locum assistentis officio, pluviali indutus, fungetur, debeat ad dexteram archiepiscopi celebrantis

parumper caput supponere ad librum, quem cappellanus aut portionarius manibus sustinebit, dum ipse archiepiscopus in sede eminenti intonat hymnum: *Gloria in excelsis*, cantat *Orationem*, *Credo* et *Dominus vobiscum* ad Offertorium; sed quando archiepiscopus leget Epistolam, Graduale et Evangelium, ipse assistens, nil aliud agens, stabit in loco suo erectus, digito autem indicabit legenda in libro, quando archiepiscopus est ad altare; neque dedignari debeat prima dignitas quod iis muneribus fungatur, quandoquidem maxime honorifica sunt, et eadem omnino facit prior episcoporum cardinalium dum assistit Summo Pontifici celebranti. Primae autem huiusmodi dignitatis vel alterius assistentis propria sedes sit scabellum ligneum etiam depictum vel aliqua pulchra forma factum, dummodo sit nudum, nullo scilicet panno vel alia re coopertum, in plano solii ad partem dexteram archiepiscopi praeparatum, atque eo loco et ordine situm, ut ipsa prima dignitas assistens, ad altare et ad faciem archiepiscopi respicere possit, qui locus dignior reputatur locis diaconorum ministrantium.

Omnia praedicta servanda sub excommunicationis poena.

§ 18. Mandantes propterea in virtute sanctae obedientiae ac sub excommunicationis latae sententiae poena eo ipso incurrenda, praedictis decano, canonicis et Capitulo ecclesiae Hispalensis aliisque, ad quos praemissa quomodolibet pertinent, ut, quavis appellatione et reclamatione prorsus cessante et omnino sublata, praemissa decreta et declarationes perpetuo inviolabiliter observent, illaque inter caetera eiusdem ecclesiae statuta describi curent et faciant; nec ullo umquam tempore, quavis occasione vel causa seu praetextu, contra illa venire, dicere, facere aut aliquid attentare seu quoquo modo reclamare audeant seu praesumant; irritum nihilominus et inane decernentes quidquid secus super his per eosdem aut quoscumque alios, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae pro huiusce constitutionis perpetua firmitate.

§ 19. Praesentes quoque litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, etiam ex eo quod praedicti decanus, canonici et Capitulum aut alii quicumque interesse habentes seu auditi non fuerint; aut intentionis nostrae seu quocumque alio defectu notari, impugnari aut quomodolibet infringi, rescindi, retractari, in ius vel controversiam revocari, aut adversus illas quodcumque gratiae vel iustitiae remedium impetrari non posse; sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari, definiri et interpretari debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, pariter scienter vel ignoranter, contigerit, attentari.

Archiepiscopus huiusmodi decretorum exequutor constituitur.

§ 20. Quocirca praedicto Roderico cardinali et pro tempore existenti archiepiscopo Hispalensi per easdem praesentes committimus et mandamus, quatenus praesentes litteras et omnia in illis contenta solemniter publicari, ac inter dictae ecclesiae Hispalensis statuta describi et annotari curet, faciens auctoritate apostolica praedicta per dictos decanum, canonicos et Capitulum ac omnes alios, ad quos quomodolibet spectat, ad unguem inviolabiliter perpetuo observari; non permittens quempiam contra illa, ausu temerario, aliquid attentare; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per praemissas et alias censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis et interdicti, nec non pecuniarias, ac privationis suorum beneficiorum et of-

ficiorum ecclesiasticorum quorumcumque, inhabilitatisque ad illa et alia imposterum obtinenda, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Obstantium derogatio.

§ 21. Non obstantibus, si opus sit, nostra de iure quaesito non tollendo, aliisque apostolicis constitutionibus et ordinationibus, ac dictae ecclesiae Hispalensis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie et aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio, seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores, ac si ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Aut si decano et Capitulo praedictis vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die XIII iulii MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 13 iulii 1592, pontif. an. 1.

XXVII.

Secularizatio et extinctio Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini in principatu Cathaloniae et comitatibus Rossilionis et Caeritaniae [1].

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Vineae electae Domini exercituum, Ecclesiae Sanctae, custos et cultor Romanus Pontifex, inter caeteras apostolicae suae servitutis sollicitudines, sacrorum Ordinum religiones, Spiritus Sancti afflatu a Sanctis Patribus institutas, praecipua cura complectitur, et veluti vites, ex quibus sanctitatis liquor suavissimus exprimitur, et quasi arbores pulcherrimas et fructuosas in hoc paradiso deliciarum Dei manu consitas, omni studio et diligentia excolere non cessat; et quidem Illius exemplo, Qui vitis vera est et agricola, modo serit et plantat, modo extirpat et evellit, et nunc palmites fructum ferentes putatione purgat, ut fructum plus afferant, nunc steriles et infructuosas tollit atque amputat; et denique spiritualis culturae varietati, et ipsorum Ordinum utilitati, et illorum, qui Religionem aliquam professi sunt, animarum saluti consulit, quemadmodum in Domino salubrius conspicit expedire.

Canonicis Lateranensibus a regulari disciplina delapsis, Summi Pontifices de iis reformandis cogitarunt.

§ 1. Sane, non sine gravi animi nostri molestia accepimus quod, cum annis proximis rumor percrebuisset Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, disciplinam in principatu Cathaloniae et comitatu Rossilionis et Caeritaniae vehementer esse collapsam, ipsosque canonicos, latam liberioris vitae viam ingressos, a regularis observantiae semitis longius admodum recessisse; malumque hoc in dies ingravesceret, et piis hominibus offensionis ac publici scandali materiam

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

praeberet, ea de causa factum fuit ut venerabilis frater noster Caesar, episcopus Cremonensis tunc Novariensis, et in Hispaniarum regnis Apostolicae Sedis nuntius, eosdem canonicos in supradictis principatu et comitatibus existentes apostolica auctoritate curaverit visitandos, delectis ad eam rem viris insigni doctrina et pietate, ac eorum, quae ad religiosos pertinent, multo usu praeditis, qui quidem visitatores, cum munus illud visitationis magna cum diligentia et charitate obiissent, quemadmodum ab eodem Caesare episcopo relatum extitit, re ipsa depraehenderunt canonicos ipsos gravissimis morbis laborare, ac vitam licentius agere, multaque passim contra Regulae observantiam admittere, ac denique canonicalis disciplinae, nedum normam, sed ne quidem ullum illius vestigium usquam retinere. Quae, cum ad felicis recordationis Sixtum V, Gregorium XIV et Innocentium IX, Romanos Pontifices praedecessores nostros, allata essent, caeperunt ipsi praedecessores, pro eorum pastorali officio, de adhibendo remedio cogitare. Movebantur etiam non mediocriter assiduis precibus charissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici, qui, pro sua excellenti pietate, nil magis cupit quam ut in suis amplissimis regnis, una cum fidei catholicae integritate, vitae quoque sanctimonia, praesertim in hominibus religiosis, eluceat, ac propterea magno studio eisdem praedecessoribus nostris saepius supplicavit ut ad afflictum iamdiu et graviter perturbatum eorumdem canonicorum regularem statum oculos providentiae suae converterent, et diuturnis morbis medicas tandem manus admoverent.

Apostolicus nuncius dictos canonicos visitavit per viros ad hoc selectos.

§ 2. Quare, tam iustis religiosissimi regis supplicationibus permoti, iidem praedecessores mandarunt nonnullis S. R. E. cardinalibus, de quorum numero etiam nos eramus, ut visitationis acta ex Hispania transmissa examinarent quam diligentissime, totiusque negotii naturam, conditiones rationesque omnes prudenter perpenderent, atque ad eos diligenter de omnibus deinde referrent, ut ipsi, Dei gloria et animarum salute sibi ante oculos praeposita, quae magis probanda viderentur, accuratius deliberarent. Qui iussa huiusmodi sedulo exequentes, cum postea ad praefatos Gregorium XIV et Innocentium IX, praedecessores, distincte atque accurate de omnibus retulissent, multaque vicissim consideratione cuncta excussa essent, tandem inventum est (quod ipsi magno etiam cum dolore recensemus) eo loco rem esse, ut in illis, quas supra nominavimus, provinciis, quod pertinet ad canonicos regulares, qui inibi sunt, iam nulla prorsus supersit spes fructuosae reformationis; cum eius neque efficiendae neque exequendae iam via ulla, etiam cuivis oculatissimo ac diligentissimo negotium hoc perscrutanti, appareat. Quamobrem unicum remedium relictum esse, ut scilicet religio atque Ordo canonicorum Regularium S. Augustini particulariter, in supradictis tantum principatu et comitatibus, supprimeretur atque extingueretur; quod idem a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris non semel, sed saepius, neque in aliqua tantum parte, sed in integris Ordinibus supprimendis et abolendis, etiam in conciliis generalibus, simili necessitate et rerum conditione ita postulante, factum est.

Nullam tamen reformationis spem superesse cum advenerint, actum est de iis supprimendis.

§ 3. Cum vero iidem Gregorius et Innocentius, praedecessores, eorum superveniente obitu, ad suppressionem et extinctionem huiusmodi devenire minime potuerint, nos, ad summi apostolatus fastigium, ita divina favente clementia, assumpti, eisdem rationibus adducti, op-

Quibus morte praeventis Clemens eos monasteriis privat in locis in rubrica indicatis.

portunum ac omnino necessarium duximus, quae illi salubriter decreverunt, quanto citius perficere. Supradictorum igitur praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, motu proprio et ex certa scientia nostra, maturaque super his cum venerabilibus fratribus nostris eiusdem S. R. E. cardinalibus habita deliberatione, et de attributae nobis apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulos sanctae Mariae de Celsona, S. Petri Aggerensis et S. Vincentii de Cardona, Urgellensis, nec non eiusdem Beatae Mariae de Stagno, et S. Ioannis de Abbatissis Vincensis, ac ipsius S. Mariae *de la Real* nuncupatae Elnensis, eiusdemque S. Mariae Villae Beltrandi Gerundensis monasteriorum, nec non B. Mariae oppidi civitatis nuncupati Minorissae, sive Manresae, ac S. Annae, et S. Mariae De Tarraffa Barchionensis praepositurarum sive prioratuum, et eiusdem B. Mariae de Bisulduno, ac de Ullano et de Ledono dictae Gerundensis respective dioecesum, aliorumque universorum monasteriorum, prioratuum, praepositurarum, domorum, grangiarum, membrorum et locorum, nec non dignitatum et officiorum regularium praefati Ordinis S. Augustini in principatu et comitatibus huiusmodi consistentium, abbates, priores, praepositos, canonicos, portionarios caeterosque quocumque nomine nuncupatos, illa et alia officia etiam claustralia, dignitates, administrationes canonicales, portiones, nec non domos, loca, grangias, membra, beneficia ac iura, res et bona quocumque nomine nuncupata eiusdem Ordinis in dictis principatu et comitatibus, in titulum vel administrationem aut alias quomodolibet, perpetuo vel ad tempus, ad praesens obtinentes et seu detinentes ac in illis praesidentes, praefatum Ordinem professos, omnibus et pariter singulis huiusmodi monasteriis, prioratibus, etiam conventualibus, praepositaris, praepositatibus, dignitatibus, officiis, administrationibus, etiam curatis et electivis, ac alias quomodolibet qualificatis, nec non domibus, grangiis, membris, locis, beneficiis, iuribus, iurisdictionibus, rebus et bonis, immobilibus, mobilibus et se moventibus, sacraque et communi supellectili ac illorum omnium usu, usufructu, commodo, administratione, possessione spirituali et temporali, ac iure, electione et actione undecumque illis competentibus, ac alias in omnibus et per omnia, ac quoad omnia, auctoritate apostolica, tenore praesentium, in perpetuum privamus, et ex nunc realiter amovemus ab eisdem, privatosque et amotos denunciamus, nec non in praefatis per privationem huiusmodi vacantibus, ac aliis dicti Ordinis in principatu et comitatibus huiusmodi consistentibus, etiam conventualibus, monasteriis, prioratibus, praepositaris, domibus, grangiis atque membris et aliis quibuscumque, etiam in commendam, administrationem vel alias quomodolibet per quoscumque obtentis, ac etiam ad praesens, tam per privationem huiusmodi, quam etiam per obitum illorum ultimorum possessorum, etiam commendis huiusmodi cessantibus, seu alias quovis modo, etiam apud dictam Sedem, et ex quorumcumque personis, seu per liberas eorum vel quorumvis aliorum resignationes et cessiones de illis ac monasteriorum huiusmodi regiminibus in Romana Curia vel extra eam, etiam coram notario publico et testibus sponte factas, unionis, annexionis et incorporationis dissolutionem, constitutionem piae memoriae Ioannis Papae XXII etiam praedecessoris nostri, quae incipit: *Execrabilis*, vel assecutionem alterius beneficii ecclesiastici, quavis auctoritate collati vacantibus sive non vacantibus, etiamsi tanto tempore vacaverint quod eorum collatio,

Nomina monasteriorum aliorumque locorum suppressorum.

Suppressionis sententia.

iuxta Lateranensis statuta Concilii aut alias canonicas sanctiones, ad Sedem eamdem legitime devoluta, aut dispositioni apostolicae specialiter vel generaliter reservata existant, et super eis inter aliquos lis vel illorum possessorio molestia vel quasi, cuius statum praesentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa, et ad illa vel eorum aliqua consueverint aliqui per electionem assumi, et de dictis monasteriis, seu eorum quibuscumque consistorialiter disponi consueverit seu debeat, illorumque et aliorum supradictorum provisio ad Sedem praefatam, ex quavis causa, pertineat, illorum omnium et singulorum veros et ultimos vacationum modos, etiamsi ex illis quaevis generalis reservatio, etiam in corpore iuris clausa, resultet, verosque annuos fructuum, redditum et proventuum suorum valores, secundum eorum aextimationem, et etiam iuxta taxam in libris Camerae Apostolicae descriptam, nec non denominationes, qualitates, nuncupationes, invocationes, annexa et dependentia aliaque hic etiam de necessitate exprimenda, ac si de verbo ad verbum insererentur, ac singulatim specificarentur, praesentibus pro plene et sufficienter expressis et specificatis habentes, Ordinem S. Augustini praefatum, omnemque statum, essentiam et dependentiam regulares, nec non conventus et conventuales ac abbatiales mensas, dignitates, officia, administrationes, loca et canonicales portiones, aliaque beneficia, cum cura et sine cura, quovis nomine nuncupata.

Quempiam ab eis ad professionem admitti, vel bona ulla acquiri prohibet.

§ 4. Ita quod ex nunc de caetero nulli amplius ad habitum et professionem in eisdem recipi, aliaque loca ipsius Ordinis in principatu et comitatibus praefatis de novo acquiri per quemcumque, quavis auctoritate fungentem, sub excommunicationis maioris sententia, a qua nonnisi per nos aut pro tempore existentem Romanum Pontificem, praeterquam in mortis articulo, nequeant absolutionis beneficium obtinere, nullatenus possint, neque debeant. Novitii vero ad praesens ibi existentes, detracto habitu per quemcumque ipsorum suscepto, e monasteriis et locis huiusmodi professorumque consortio expellantur, etiam de dicti Philippi regis (quoad ea quae de illius iurepatronatus et praesentandi ex privilegio apostolico sive alias esse noscuntur) consensu, auctoritate et tenore praefatis, similiter perpetuo supprimimus et extinguimus.

Et novitios expelli iubet.

Professos vero, nisi ad alium Ordinem transeant, Ordinariorum superioritati subdit.

§ 5. Volumus tamen ut omnes abbates, praepositi, priores et canonici aliique per praesentes privati, qui in dicto Ordine professionem tacite vel expresse emiserint, deinceps vitam ducant eorum huiusmodi professioni conformem, sub cura et obedientia Ordinariorum locorum vel aliorum, quos eis duxerimus delegandos, nisi forsan eorum aliqui, iuxta iuris communis dispositionem, ad pares vel strictiores Ordines approbatos, transire maluerint; externos quoque habitum et tonsuram secularibus clericis convenientem, subtus, aut rochettum strictum vel crucem, quae sunt insignia dicti Ordinis regularis, deferant.

Monasteriorum, prioratuum, etc., collationem Sedis Apost. reservat, patronatus Hispaniarum regis iure salvo.

§ 6. Caeterum, statui monasteriorum, prioratuum, praepositurarum et aliorum locorum ac beneficiorum, sic ad saecularitatem reductorum, huiusmodi, ut par est, prospicere volentes, eadem omnia et singula monasteria, prioratus, praeposituras, praepositatus, domos, loca, dignitates, personatus, administrationes, officia, grangias, membra et beneficia alia cum cura et sine cura, quovis nomine nuncupata, ad saecularitatem et saecularem statum in omnibus et per omnia; ac quoad omnia, ita quod, si qui presbyteri aut clerici seculares aliqua illorum in commendam, ex concessione vel dispen-

satione apostolica, obtineant, illa deinceps, ut secularia retineant, similiter ex nunc in perpetuum reducimus, ac secularia fore et esse decernimus et declaramus, illaque omnia et singula, tam ad praesens quibusvis modis, et ex quorumcumque personis, etiam extra dictam Curiam vacantia, quam deinceps quandocumque et quomodocumque, etiam extra eamdem Curiam vacatura ac illorum proprietatem et dominium, nostrae et dictae Sedis dumtaxat dispositioni, specialiter et expresse salvo et illaeso remanente, etiam hac prima vice, quocumque iure patronatus, et praesentandi dicto Philippo regi et alteri cuicumque in illis vel ad illa quomodolibet competenti, ita ut de eis, absque Philippi regis et aliorum huiusmodi patronum expresso consensu, disponi nullatenus possit neque debeat, in perpetuum reservamus.

Clausulae irritantes.

§ 7. Decernentes ex nunc irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executorum deputatio.

§ 8. Quocirca venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Tarraconensi et episcopo Urgellensi, necnon dilecto filio nostro et Apostolicae Sedis in regnis Hispaniarum pro tempore existenti nuncio mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras ac in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte alicuius interesse habentis fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes faciant praefatas litteras et in eis contenta quaecumque inviolabiliter observari, non permittentes eos per quoscumque desuper quomodolibet molestari, impediri vel perturbari; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras, et poenas ipsas iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantium derogatio.

§ 9. Non obstantibus praemissis, ac quatenus opus sit, nostra de iure quaesito alicui non tollendo; ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon monasteriorum, prioratuum, praepositurarum et locorum suppressorum, ordinisque S. Augustini huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; caeterisque contrariis quibuscumque.

Aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Clausulae poenales.

§ 10. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae privationis, amotionis, denunciationis, suppressionis, extinctionis, voluntatis, reductionis, declarationis, reservationis, decreti et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, idibus augusti, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 13 augusti 1592, pont. an. I.

XXVIII.

Indultum capellanis et ministris capellae in palatio ducis Bragantiae Villae Vicose, *ut divina officia celebrantes in qualibet alia ecclesia, ubi ipse*

dux praesens fuerit vel absens mandaverit, distributiones dari solitas interessentibus in dicta capella, tuta conscientia lucrari possint [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Fundatio et dotatio capellae in Villavicosa per ducem Bragantiae.

§ 1. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius nobilis vir Theodosius, dux Brigantiae, quamdam capellam in suo palatio oppidi de Villa Vicosa, Elborensis dioecesis, in regno Portugalliae existere, sub invocatione Sancti Hieronymi a maioribus suis magnifice extructam, necnon pio cultu capellanorum et aliorum ministrorum numero auctam atque ornatam fuisse; et in ea bonae memoriae Ioannem, quondam ducem Brigantiae, ipsius Theodosii genitorem (qui, ut plurimum, in dicto palatio residebat) zelo devotionis accensum, voluisse et ordinasse ut quotidie divina officia nocturna et diurna recitarentur, et praeter stipendia annua, omnibus et singulis tam capellanis quam ministris ex propriis ipsius Ioannis ducis facultatibus constituta, et ad eiusdem nutum amovibilia, adhuc pro distributionibus quotidianis eisdem capellanis seu ministris praesentibus et interessentibus dari solitis, certos redditus valoris annui mille et quingentorum ducatorum auri in auro de Camera novorum ex fructibus quarumdam ecclesiarum de iurepatronatus ipsius Ioannis ducis in dicto regno existentium, supplicante dicto Ioanne duce, auctoritate apostolica, dismembratos, separatos et eisdem capellanis et ministris assignatos, et pariter alios annuos redditus tercentorum ducatorum similium pro sacris ornamentis, vasis instrumentisque aliis, ac demum omnibus, quae sunt necessaria pro usu et servitio dictae capellae comparandis applicatos fuisse.

Causae concedendi indultum de quo in rubrica.

§ 2. Cum autem nunc, sicut eadem expositio subiungebat, idem Theodosius dux non semper in dicto palatio oppidi de Villa Vicosa resideat, sed ad alia loca plerumque divertat, et a nonnullis dubitetur an capellani et ministri praedicti omnes vel singuli eumdem ducem, ut supra divertentem insequentes, et in aliis ecclesiis et locis, et sic extra dictam capellam, divina officia, praesente et absente Theodosio duce, et eiusdem Theodosii ducis iussu celebrantibus[1], possint lucrari et percipere praedictas distributiones mille et quingentorum ducatorum auri in auro, ut praefertur applicatas, et an etiam redditus praedicti dictorum tercentorum ducatorum pro sacris ornamentis, vasis, instrumentis aliisque necessariis pro usu et servitio dictae capellae comparandis, necnon ipsamet sacra ornamenta, vasa, instrumenta et res dictae capellae possint in aliis ecclesiis, ubi, eodem Theodosio duce iubente, iidem capellani et ministri divina officia decantant et celebrant, et sic extra dictam capellam erogari, impendi et consumi possint: dictus Theodosius dux nobis humiliter supplicari fecit quatenus in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Indultum.

§ 3. Nos, omnem in praemissis dubitandi materiam submovere, ac securitati conscientiarum eorumdem ducis et ministrorum consulere cupientes, praedictarum applicationum et redditunm, tam pro distributionibus quam pro usu et servitio dictae capellae tenores, praesentibus pro expressis habentes, et attendentes dictas applicationes reddituum, tam pro distributionibus quam pro usu et servitio dictae capellae factas fuisse intuitu ac pro commoditate dicti quondam Ioannis ducis atque eorum qui pro tempore essent duces Bragantiae, et pro maiori praeclarae domus suae ducalis devotione,

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

1 Legimus *celebrantes*. (R. T.)

ornamento et splendore, supplicationibus dicti Theodosii ducis, hac in parte nobis per dilectum filium Michaelem a Levanha, illius apud nos negotia gerentem, humiliter porrectis, inclinati, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et indulgemus ut capellani et ministri praefati celebrando dicta divina officia, nocturna et diurna, omnia vel singula, in qualibet alia ecclesia, capella, monasterio aut loco regni, ubi ipse Theodosius et pro tempore existens Bragantiae dux praesens fuerit seu absens mandabit, dictas distributiones capellanis et ministris divina officia in capella dicti palatii celebrantibus praesentibus et interessentibus dari solitas, libere et tuta conscientia lucrari possint et debeant, et similiter, ut redditus, vasa et ornamenta sacra et instrumenta dictae capellae expendi et consumi valeant in aliis ecclesiis, capellis et monasteriis aut locis, ad quae idem Theodosius dux, ut praefertur, divertet, et in quibus iidem capellani et ministri divina officia, presente vel absente eodem Theodosio duce, si idem Theodosius dux ita mandabit, celebrabunt.

Clausulae pro huiusmodi concessionis firmitate.

§ 4. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate ubique iudicari et diffiniri debere, necnon irritum et inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae capellae eiusdem Sancti Hieronymi, iuramento confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrariarium forsan quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XIII augusti MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 13 augusti 1592, pont. an. I.

XXIX.

Indultum Theodosio Bragantiae duci, ut pro regimine suorum subditorum opera ecclesiasticorum uti possit [1].

Dilecto filio nobili viro Theodosio duci Bragantiae

Clemens Papa VIII.

Dilecte fili nobilis vir, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Exigit nobilitas generis et devotio tua, quam ad nos et Sedem Apostolicam gerere comprobaris, ut te specialibus favoribus et gratiis prosequamur.

Bragantiae duces in gubernio sui Status opera ecclesiasticorum semper usi fuerant.

§ 1. Exponi siquidem nobis nuper fecisti quod cum maiores tui, pari semper nobilitate et religione praestantes, et apud omnes eo nomine conspicui, pro feliciori directione Status sui, et suaviori subditorum gubernio, personarum ecclesiasticarum opera, consilio et industria in quibuscumque negotiis seu officiis, citra tamen causas sanguinis, regimen et gubernium praedictum spectantibus, Romanis Pontificibus ita forsan annuentibus, semper uti consueverint, ex quorum pia ac prudenti administratione evenit ut maioribus tuis semper omnia in praedicto gubernio et regimine feliciter successerint, ipsique omni tempore se munificos et liberales erga easdem personas ecclesiasti-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

cas exhibuerint. Quare nobis per dilectum filium Michaelem a Lavanha, tua apud nos negotia gerentem, humiliter supplicari fecisti quatenus in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Theodosio duci ut iisdem uti possit indulget Clemens. § 2. Nos igitur, ut tibi etiam ac universae tuae ditioni omnia secunda et prospera, ut optamus, eveniant, et ut tu, tuorum maiorum vestigiis inhaerendo, eisdem, quibus praedicti maiores usi sunt, consiliis uti, et quibus illi adiumentis subditos suos rexerunt et gubernarunt, iis tu et similibus subditos eosdem regere et gubernare possis, huiusmodi supplicationibus inclinati, tibi, ut eisdem personis ecclesiasticis quibus bonae memoriae genitor tuus, aliis tibi gratis, et a te electis et deputatis, etiam in presbyteratus Ordine constitutis, aut dignitates, canonicatus et praebendas seu quaevis alia beneficia, quocumque nomine nuncupentur, et in quavis ecclesia, etiam cathedrali et metropolitana, obtinentibus (dummodo tamen in ecclesiis, quarum canonici, dignitates aut beneficiati fuerint, residere, et ea, ad quae tenentur, praestare non desinant) in auditorum, secretarii, consiliariorum, agentium ac aliorum munerum et officiorum in quibuscumque administrationibus et functionibus, quantumvis saecularibus, non tamen causas sanguinis concernentibus, et in omnibus locis et curiis, uti, et alias, ubi et quandocumque opus fuerit, eorum loco substituere ac denuo ponere libere et licite possis et valeas, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

Obstantia tollit. § 3. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac metropolitanis et dioecesanis constitutionibus et ordinationibus, etiam factis in conciliis generalibus, provincialibus seu dioecesanis, et statutis et consuetudinibus earum ecclesiarum, in quibus praedictae personae ecclesiasticae pro tempore a te electae dicta beneficia obtinuerint, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, quibus omnibus, etiamsi de illis specialis mentio facienda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XIII augusti MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 13 augusti 1592, pontif. an. I.

XXX.

Seminarium puellarum orphanarum Vallisoleti, Palentinensis diocoesis, illiusque res et bona quaecumque iurisdictioni Ordinarii ac regimini administratorum subiiciuntur [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Exposcit pastoralis officii munus nobis ex alto commissum, ut quorumvis piorum locorum ad honestam puellarum orphanarum educationem ubilibet institutorum salubrem directionem sinceris procuremus affectibus, et quascumque dissentiendi occasiones, in perturbationem tranquillae pacis dominicae super eorum regimine inter personas ecclesiasticas et regulares, humani generis suggerente inimico, subortas, de medio removeamus, ut illis sublatis, dicta pia loca votivum in Domino suscipiant incrementum, et alias iuxta pias fundatorum mentes feliciter dirigantur. Prooemium.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Seminarium orphanarum Vallisoleti ab Alph. de Guevara erectum et dotatum statutisque firmatum.

§ 1. Sane pro parte dilectorum filiorum Alphonsi de Guevara presbyteri, et aliorum clericorum et saecularium etiam nobilium administratorum collegii seminarii nuncupati puellarum orphanarum in oppido Vallisoleti, Palentinensis dioecesis, olim erecti et fundati, illi in hac parte communiter adhaerentium, oblata nobis nuper petitionis series continebat quod, cum olim, multis iam retroactis annis, dictus Alphonsus, pia devotione ductus, intendens puellis orphanis pauperibus de aliquo honesto et condecenti loco pro earum habitatione in quo religiose educari ac bonis moribus et doctrina christiana imbui possent, in dicto oppido providere, in certa eiusdem oppidi, sibi tunc benevisa, parte unum collegium pro eisdem puellis orphanis recipiendis, tenendis, alendis, educandis, honisque moribus et catholica doctrina, ut praefertur, instruendis, erigi et institui facere de novo curasset; illudque de bonis patrimonialibus sibi a Deo collatis, etiam piorum aliorum christifidelium charitativis suffragiis adiutus, competenter dotasset; ac pro ipsius collegii felici regimine, gubernio, perpetuitate et optima administratione aliquibus statutis et ordinationibus de novo editis, ipse Alphonsus et nonnullae aliae nobiles personae, honesta vita et moribus praeditae, in administratores collegii huiusmodi electi et deputati fuissent.

Quae omnia a card. Poggio Hispaniarum legato fuerunt approbata.

§ 2. Et bonae memoriae Ioannis, dum vixit, tituli Sanctae Anastasiae, S. R. E. presbyter cardinalis Poggius nuncupatus, tunc Romani Pontificis et Apostolicae Sedis in Hispaniarum regnis a latere legatus, Alphonsi et aliorum tunc existentium administratorum praedictorum supplicationibus sibi tunc porrectis annuendo, erectionem, institutionem, fundationem, dotationem dicti collegii, statutaque et ordinationes pro illius regimine ac alia praemissa apostolica auctoritate, sufficienti ad id facultate suffultus, approbasset et confirmasset, ac inter alia statuisset et ordinasset quod ab ipsis administratoribus quatuor dumtaxat mulieres probatae vitae, bonae conversationis et laudabilis famae eligerentur, quibus cura et gubernium puellarum orphanarum in dicto collegio pro tempore commorantium committeretur, et sex mensibus probationis in dicto collegio peractis, habitum per moniales monasterii de Conceptione Beatae Mariae Virginis, Ordinis Sancti Augustini, sub cura fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia dicti oppidi gestari solitum, susciperent, et professionem per easdem moniales emitti consuetam, in manibus loci Ordinarii, cui subiectae essent, emitterent regularem; dictamque curam et gubernium ipsarum puellarum orphanarum super se assumerent et exercerent, et nonnulla alia tunc expressa praemissorum intuitu, ad eorumque salubrem directionem et perpetuitatem, concessisset, statuisset et ordinasset, prout in ipsius Ioannis cardinalis de latere legati desuper confectis litteris plenius dicitur contineri.

Postmodum aucto puellarum numero redditibusque seminarii, ita ut tresdecim moniales alii in eo possunt,

§ 3. Cumque postmodum, successu temporis, benedicente Domino, collegium huiusmodi ampliatum, et in eo plures puellae orphanae numerum quadraginta excedentes admissae et receptae commorari reperiretur, ac pro ipsarum puellarum custodia, doctrina et instructione supradictae quatuor mulieres (quarum una in rectricem, alia in provisoram, et alia in ministram, reliqua vero et ultima in ianitricem dicti collegii deputatae existentes), admissae et receptae commorarentur; et ut regularibus institutis, ritu et moribus dicti Ordinis edocerentur ac instrui possent, aliquibus monialibus Ordinem ipsum expresse professis indigerent, easque ab earum monasterii ad collegium

praedictum, ex defectu sufficientis facultatis, transferri facere nequivissent, ideoque iuxta litterarum ipsus Ioannis cardinalis et legati tenorem, professionem praedictam eatenus emitti distulissent, et collegium praedictum competentibus annuis redditibus, etiam ex aliurum christifidelium largitionibus dotatum, et in suis structuris et aedificiis sumptuoso opere ampliari et dilatari coeptum, iam tunc capax esset ut in eo unum monasterium monialium sub invocatione Iesu Mariae dicti Ordinis, sub Regula fratrum Minorum de Observantia praedictorum, pro tresdecim ad minus virginibus aut aliis honestis mulieribus sub regulari observantia virtutum Domino inibi deservire volentium, de novo institui posset, in quo pauperes puellae orphanae, necnon aliae etiam nobiles virgines in praedicto collegio pro tempore recipiendae, et in eo (donec ipsae, succedentibus annis, magis commode in decenti atque honesto statu collocarentur) retinendae, ut cum inibi commorarentur, a mundanis illecebris et incontinentiae periculis omnino praeservatae, religiose educarentur, atque doctrina christiana et bonis moribus imbuerentur, recipi et admitti possent.

Alphonsus Gregorio XIII supplicavit pro fundatione monasterii monialium Ordinis S. Augustini sub regula FF. Minoritarum.

§ 4. Cumque ipse Alphonsus, ultra ipsius collegii dotem, quae una cum supradictis eleemosynis et elargitionibus ad congruam sustentationem dictarum puellarum sufficiunt, reliqua omnia alia eius bona, quorum annuus redditus ad quadringentos ducatus vel circa ascendere potest, donatione perpetua et inviolabili inter vivos, reservata sibi ex illis tanta parte quanta ad reliquam suae vitae sustentationem sufficere posset, dicto noviter erigendo monasterio donare intenderet, ex quibus quidem redditibus et eleemosynis dotium per moniales in eo profiteri volentes afferendis, omnes commode sustentari possent, et praemissis pro parte eiusdem Alphonsi ac aliorum collegii huiusmodi tunc administatorum felicis recordationis Gregorio Papae XIII, praedecessori nostro, expositis, illique humiliter supplicato quatenus in dicto collegio unum monasterium monialium Ordinis huiusmodi, sub dicta invocatione Iesus Mariae, de novo erigere et instituere, ac alias in praemissis opportune providere dignaretur.

Gregorius monasterium iura erexit.

§ 5. Idem Gregorius praedecessor, ipsorum Alphonsi et aliorum administratorum collegii huiusmodi supplicationibus tunc inclinatus, apud collegium praedictum unum monasterium monialium, sub invocatione Iesu Mariae, dicti Ordinis, pro una abbatissa ac duodecim ad minus monialibus sub eiusdem Ordinis regulari observantia et perpetua clausura ibi Altissimo famulari volentibus, quae curam regiminis et gubernii dictarum puellarum susciperent, cum ecclesia, in qua Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum perpetuo conservaretur, campanili, campanis, cemaeterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, cellis et aliis officinis necessariis, dummodo haberent claustrum ab eisdem puellis et orphanis separatum et distinctum, de novo erexit et instituit;

Monialibus curam orphanarum commisit.

illique sic erecto et instituto, pro illius dote ac sustentatione abbatissae et monialium praedictarum, et onerum illis pro tempore incumbentium supportatione, praedicta omniaque alia et singula res et bona, census et iura dicto collegio, tam per Alphonsum et administratores praedictos, quam alios christifideles pro tempore quomodolibet elargienda, donanda, leganda, relinquenda vel alias eroganda, postquam donata fuissent, perpetuo applicavit, concessit et appropriavit; ita quod liceret abbatissae et monialibus dicti monasterii, tunc et pro tempore existentibus, eiusdem monasterii nomine, illorum corporalem possessionem propria

Bona omnia confirmavit.

auctoritate, cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita, libere apprehendere et perpetuo retinere; illius quoque

Abbatissam eligi permisit;

abbatissam pro tempore existentem perpetuo vel ad triennium, iuxta, eiusdem Ordinis regularia instituta, illa prima vice dumtaxat excepta, eligi posse, statuitque puellis praedictis et aliis mulieribus ipsum monasterium, ut praefertur, ingredi et in eo profiteri volentibus, ut habitum per moniales monasterii Conceptionis Beatae Mariae Virginis huiusmodi deferri solitum, a manibus pro tempore existentis abbatissae dicti monasterii Iesu Mariae suscipere, et professionem per dictas moniales emitti solitam in dictis manibus emittere, quodque tam ipsae quam officiales, ministrae, moniales, novitiae et aliae personae dicti monasterii earumque res et bona universa omnibus et singulis quibusvis et aliis privilegiis, facultatibus, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, praerogativis, concessionibus, indultis, favoribus, praeeminentiis, honoribus aliisque universis gratiis, spiritualibus et temporalibus, quibus alia quaecumque dicti Ordinis Conceptionis monasteria, etiam sub cura dictorum fratrum Minorum ubilibet existentia, eorumque abbatissae, ministrae, moniales, novitiae et servientes caeteraeque personae ac res et bona ipsorum universa de iure, usu, statuto, consuetudine vel privilegio aut alias quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt in futurum, eque principaliter, et absque ulla penitus differentia, uti, potiri et gaudere libere et licite in omnibus et per omnia valerent. Similiter perpetuo indulsit, ac tunc existenti episcopo Palentinensi, ut ex dicto monasterio monialium Conceptionis, dilectam in Christo filiam Mariam de Acosta, a viginti annis iam tunc elapsis vel circa, in eodem monasterio Ordinem ipsum expresse professam, pro abbatissa eiusdem monasterii Iesu Mariae, unamque sive duas alias eiusdem Conceptionis, seu cuiusvis alterius monasterii dicti Ordinis moniales, nullam etiam dotis eleemosynam secum deferentes aut eidem monasterio de Iesu Maria dantes, habiles tamen et idoneas, et obtenta prius ab illarum superioribus ad id licentia ex monasteriis, quibus essent, educendi et extrahendi ac ad dictum monasterium Iesu Mariae transferendi, easque et earum singulas in officiis praelationis dicti monasterii Iesu Mariae praeficiendi et praefici faciendi, et in eo postmodum, quoad viverent, si superioribus praedictis visum foret, retinendi; atque Alphonso et administratoribus praedictis, tam super omnibus et singulis praemissis, quam eiusdem monasterii Iesu Mariae, illiusque abbatissae monialium, puellarum orphanarum virginum ac rerum et bonorum praedictorum salubri directione, regimine et administratione, ac iuxta redditum praedictorum qualitates, quantitates et numeros, receptionem et admissionem earum, et super quibuscumque aliis dictum monasterium Iesu Mariae quomodolibet concernentibus, quaecumque statuta et ordinationes, licita tamen et honesta, ac sacris canonibus et decretis Concilii Tridentini, ac regularibus institutis dicti Ordinis non contraria, per Ordinarium examinanda et approbanda de novo faciendi et condendi, illaque, postquam facta et condita essent, iuxta temporum qualitatem, corrigendi, reformandi, alterandi et moderandi licentiam et liberam facultatem, potestatem et auctoritatem concessit; ipsumque monasterium superiorum, visitatorum, et ministrorum et aliorum fratrum Minorum de Observantia, quibus moniales de Conceptione subiectae existunt, eorumque curae, visitationi et iurisdictioni tam in spiritualibus

Quae caeterarum professionem susciperet;

Privilegia nonnulla concessit:

Nonnullaque alia statuit, quae hic indicantur.

Alphonso fundatori potestatem dedit statuta conficiendi.

Monasteriumque curae et superioritati fratrum de Observantia subiecit.

quam temporalibus, perpetuo subiecit, ac alias prout in litteris dicti Gregorii praedecessoris desuper confectis plenius etiam continetur.

Sixtus V concessit ut nova statuta non a loci ordinario, sed a superioribus Minorum Ordinis approbarentur;

§ 6. Et deinde pro parte ministri et abbatissae atque conventus monasterii huiusmodi recolendae memoriae Sixto PP. V, etiam praedecessori nostro, exposito prope dictum collegium locum ad ipsum monasterium erigendum commodum satisque amplum non esse, dictumque ministrum, litterarum eiusdem Gregorii praedecessoris vigore, monasterium praedictum in aliis domibus commodioribus et amplioribus erexisse, et servata in reliquis forma litterarum praedictarum, ipsum collegium ad easdem domos transtulisse, ipsosque ministrum, abbatissam et conventum desiderare quod statuta pro regimine dicti monasterii, ut praefertur, condenda a superioribus Ordinis Minorum de Observantia, non autem per loci Ordinarium, qui abbas saecularis et collegiatae ecclesiae dicti oppidi existit, et in eo ordinariam exercet iurisdictionem, approbari deberent, per ipsum Sixtum praedecessorem statui et ordinari, idem Sixtus praedecessor, supplicationibus ministri, abbatissae et conventus praedictorum annuens, erectionem et translationem monasterii praedicti, salvis Concilii Tridentini decretis, apostolica auctoritate confirmavit et approbavit, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiecit, omnes et singulos iuris et facti defectus, si qui intervenissent in eisdem, supplendo; statuitque etiam et perpetuo ordinavit quod statuta et ordinationes desuper, ut praefertur, condenda et seu iam condita, iuxta temporum qualitatem corrigenda, reformanda, mutanda, alteranda et moderanda, tam collegium puellarum quam monasterium monialium huiusmodi concernentia, a superioribus dicti Ordinis, non autem per dictum abbatem (attento maxime quod ipsi superiores, ea, quae ad quietiorem vitam animarumque salutem tam puellarum quam monialium monasterii huiusmodi concernentia, tamquam eorum visitatores et superiores, melius discernere poterant) approbari deberent; quodque abbatissa, moniales, conventus monasterii huiusmodi, una cum earum superioribus administratores ad dictas orphanas eligendas, earumque bona gubernanda, atque ad omnia alia in dictis Gregorii litteris contenta peragendum (attento maxime quod nulla eatenus canonica electio a tempore erectionis monasterii huiusmodi de illis facta fuerat) deputare possent, irritumque, ex tunc et inane decrevit quidquid secus super eis a quoquam, scienter vel ignoranter, quavis auctoritate contigeret attentari, ac alias et alia disposuit, prout in aliis dicti Sixti praedecessoris litteris, desuper etiam confectis, plenius quoque continetur.

Superioribusque monasterii administratores eligerent pro eius regimine, concessit.

Generali et provinciali Minoritarum monialium, puellarum vero curam administratoribus commisit.

§ 7. Cumque postmodum minister generalis Ordinis Minorum de Observantia, huiusmodi vigore litterarum a dicto Gregorio praedecessore, ut praefertur, emanatarum guberniam et curam collegii et monasterii praedictorum suae curae commissorum acceptando, eamdem curam superiori provinciae Conceptionis dicti Ordinis, tunc et pro tempore existentem commiserit, prohibendo tamen quod nullus Ordinis huiusmodi praelatus, frater vel subditus se ullo umquam tempore intromittere valeret in recipiendis seu nuptui tradendis puellis orphanis dicti collegii, neque in administratione bonorum dictorum monasterii et collegii, quae uti negotia ad saeculares proprie pertinentia, Alphonso et administratoribus dicti collegii libera dimisit, propter inconvenientia exinde quoad religiosos verisimiliter suboriunda, ac etiam expresse prohibendo confessori monialium dicti monasterii in eo pernoctare vel prandium sumere.

Fratribus tamen curae puellarum se ingerentibus, discordiae inter eos, administratores et fundatores, subortae sunt.

§ 8. Cumque, sicut in eadem petitione subiunctum fuit, ex praemissis omnibus demum diversae confusiones et impedimenta ac etiam dissentiones inter Alphonsum et administratores ex una, et dilectos filios dicti Ordinis et provinciae fratres ex altera partibus, subortae fuissent, in manifestum damnum et iacturam honorum et reddituum dicti collegii seu seminarii; et numerus puellarum orphanarum et aliarum in eo degere solitarum adeo propterea ad praesens diminutus, ut asseritur, sit, quod licet olim ad quinquaginta vel circa numerum ascenderent, ad duas vel tres tantum reductae existant; et quia dicti saeculares et alii deputati administratores, causa evitandi cum fratribus Ordinis huiusmodi controversias, se in praemissis ulterius cum illis occupare recusant, asserentes non esse, prout condecens non est, quod supradicti Ordinis fratres puellarum dicti collegii matrimonia procurare, vel alias puellas orphanas in dicto oppido perquirere, et ad dictum collegium adduci facere, et in eo iuxta primaevam fundatoris institutionem illas retinere et educari, ac bonis moribus imbui facere, vel se se in temporali cura bonorum et reddituum collegii et monasterii praedictorum intromittere debent, omnia et singula dicti collegii et seminarii (quod iuxta tenorem fundationis et litterarum eiusdem Ioannis cardinalis legati, principali caput aliorum collegiorum puellarum orphanarum, in quibusvis regnorum Hispaniarum partibus ex tunc in futurum erigendorum et instituendorum, est et esse debet) res et bona quaecumque, census aliique annui redditus adeo sunt diminuti et deteriorati, quod fere ad nihilum sufficiant, et ne praedictorum et aliorum christifidelium erga collegium seu seminarium puellarum orphanarum huiusmodi pia devotio in totum refrigescat; et ne tam utile et necessarium opus propter dictas controversias in totum depereat, nobis pro parte Alphonsi et aliorum administratorum christifidelium saecularium, pro dicti collegii interesse illi communiter in hac parte adhaerentium, fuit humiliter supplicatum quatenus omnes et singulas controversias et dissentiendi occasiones circa praemissa inter supradictos et quoscumque alios, praemissorum causa quomodolibet hactenus subortas, e medio removere, ac ut collegium seminarii huiusmodi et monasterium praedictum optatum in Domino suscipiant incrementum, alias in praemissis opportune disponere, et salubriter providere de benignitate apostolica dignaremur.

Clemens, rebus omnibus in congregatione episcoporum et regularium examinatis, perpetuoque partibus indicto silentio,

§ 9. Nos igitur, qui tranquillam in Domino pacem circa regimen quorumvis piorum locorum et eorum salubrem directionem sinceris optamus affectibus, erectionis et fundationis collegii seminarii puellarum orphanarum et monasterii monialium, ac singularum litterarum Gregorii et Sixti praedecessorum, ac Ioannis cardinalis legati praedictorum, ac aliorum hic de necessitate exprimendorum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes; dictosque Alphonsum et deputatos administratores et singulares alias personas, illis in hac parte, ut praefertur, adhaerentes, a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existant, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, de consilio etiam pariter et assensu venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium super rebus et statu regularium deputatorum, in

quorum congregatione, dilectis filiis procuratoribus utriusque partis auditis, et negotio mature discusso, visisque hinc inde deductis, et testium depositionibus, vigore specialium litterarum dictae congregationis super praemissis, examinatorum, omnes et singulas controversias et differentias ac litium occasiones praemissorum causa inter Alphonsum et alios administratores deputatos collegii orphanarum huiusmodi ex una, et ministrum provincialem et fratres Ordinis Minorum de Observantia aliasque personas dicti monasterii, vel in praemissis quomodolibet sua interesse putantes, ex altera partibus, super collegii seminarii puellarum orphanarum et monasterio monialium huiusmodi, illorumque bonorum, rerum et reddituum administratione, regimine et gubernio, ac super admissione, receptione et educatione puellarum praedictarum et illarum in dicto collegio vel seminario habitatione, aliisque praemissis quomodolibet subortas, et in quocumque foro seu iudicio vel alias quomodolibet pendentes, in statu et terminis quibus existunt, ad nos avocantes, illasque in primis et ante omnia penitus et omnino extinguentes, cassantes et annullantes, ac extinctas, cassatas et annullatas fuisse et esse, et super illis perpetuum silentium praedictis et quibusvis aliis ex nunc perpetuo imponentes, ac impositum fuisse et esse decernentes, hac nostra perpetuo valitura constitutione, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus et ordinamus collegium orphanarum praedictarum tantum, illiusque res et bona quaecumque iurisdictioni Ordinarii, ac regimini et gubernio Alphonsi et praedictorum ac aliorum illius pro tempore administratorum; moniales vero monasterii Iesu Mariae iurisdictioni fratrum Minorum de Observantia S. Francisci praedictorum in spiritualibus quoad celebrationem missarum et administrationem sacramentorum aliorumque munerum spiritualium dumtaxat; in temporalibus autem quoad reliquos omnes alios actus et administrationem reddituum, rerum et bonorum temporalium iurisdictioni praedicti Ordinarii et gubernio ipsorum administratorum, quibuscumque in contrarium introductis consuetudinibus seu privilegiis obtentis non obstantibus, perpetuo subesse et de caetero gubernari debere.

Decernit bona omnia seminarii orphanarum et monasterii gubernanda esse per Ordinarium et administratores;

Moniales vero in spiritualibus a fratribus Minoritis esse regendas.

Fratres inibi commorari vetat.

§ 11. Et aliquos dicti Ordinis fratres neque in collegio puellarum, neque in monasterio monialium praedictarum comessationes aut aliquas potationes facere, vel aliqua prandia seu ientacula sumere, neque in dicto monasterio monialium ipsorum aliquas habitationes seu mansiones, etiam ad modicum tempus, habere, neque in eo pernoctare, seu in regimine et gubernio temporali eorum se in aliquo de caetero intromittere, neque aliquos alios praesbyteros saeculares vel cuiusvis Ordinis regulares, alias idoneos et approbatos, qui in ecclesia collegii vel seminarii aut monasterii huiusmodi missas et alia divina officia celebrare, et verbum Dei populo praedicare valeant, impedire, perturbare, aut inquietare.

Seminarium Vallisoleti caput similium collegiorum fore declarat.

§ 12. Et insuper collegium, ut praefertur fundatum, principale caput et fundamentum omnium et singulorum aliorum puellarum orphanarum in quibusvis aliis civitatibus, terris et locis regnorum Hispaniarum huiusmodi nunc et pro tempore erectorum et fundatorum collegiorum esse, illorumque seminarium nuncupari; atque reliqua omnia et singula erecta et erigenda puellarum praedictarum collegia huiusmodi, tam in capite quam in membris, ipsi collegio Vallisoleti et illius Administratoribus subiecta, et ab eo et illis dependentia perpetuo fore, et esse, ac censeri.

§ 13. Ac praesentes litteras de subre-

Clausulas pro praesentis constitutionis firmitate apponit.

ptionis vel obreptionis vitio seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu ullo unquam tempore notari, vel contra eas, vel aliqua in praemissorum parte, per supradictos aut quoscumque alios, dici, adduci vel allegari posse neque debere; sicque per loci Ordinarium et quoscumque alios iudices et personas, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane decernimus quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exequutores deputat.

§ 14. Quocirca venerabilibus fratribus nostri Salamantinensi et Zamorensi episcopis eorumque officialibus, et dilecto filio priori saecularis et collegiatae ecclesiae Beatae Mariae dicti oppidi, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, dictis Alphonso et administratoribus nunc et pro tempore existentibus, in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, apostolica auctoritate praedicta, faciant praesentibus litteris et earum effectu in omnibus et per omnia pacifice perpetuo frui et inviolabiliter gaudere. Non permittentes eos desuper ab eisdem fratribus Ordinis Minorum de Observantia, vel quibusvis aliis, quavis auctoritate etiam apostolica fungentibus, quomodolibet indebite molestari, perturbari aut inquietari, ac legitimis super his servatis servandis processibus, inobedientes et rebelles, per censuras ecclesiasticas et alia iuris et facti opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc auxilio brachii secularis.

Derogat contrariis.

§ 15. Non obstantibus praemissis, et praesertim dictorum Gregorii et Sixti praedecessorum, aliisque apostolicis constitutionibus et ordinationibus, ipsorumque seminarii, collegii et monasterii ac Ordinis Minorum de Observantia, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis dictis monasterio et Ordini illiusque superioribus, vel quibusvis aliis personis, ut praefertur, seu alias sub quibusvis tenoribus et formis, et cum quibusvis clausulis et decretis, quantumcumque irritantibus et insolitis, etiam derogatoriarum derogatoriis, et *Mare Magno*, *Bulla Aurea* vel alias nuncupatis in contrarium quomodolibet per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, etiam ad imperatoris, regum, ducum et aliorum principum instantiam concessis; quibus omnibus, etsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quaevis alia expressio habenda esset, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die XIV augusti MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 14 augusti 1592, pontif. an. I.

XXXI.

De bono regimine rectaque administratione bonorum et redituum cuiusque communitatis locorum ditionis Sanctae Romanae Ecclesiae, et institutione congregationis cardinalium ad cognitionem gravaminum ac litium earumdem communitatum [1].

[1] De nullitate quarumdam obligationum istarum Communitatum, vide in Const. XVIII Pii IV: *Quia non solum*, tom. VII, pag. 65, et Sixti V Constit. LXIII: *Inter varias*, tom. VIII, pag. 758, ubi etiam alia continentur.

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Causa huius reformationis.

Pro commissa nobis a Domino sanctae Romanae Ecclesiae eique etiam in temporalibus subiectarum civitatum et populorum tutela, paternaque erga nostros subditos charitate, praecipuo studio tenemur providere, ut ad eos pertinentia bona, ea qua decet fide et cura utiliter et provide administrentur; praesertim vero tollantur pravi abusus, qui in publicum et commune damnum paulatim irrepunt; ex quibus et hactenus gravi aere alieno communia illorum bona oppressa, vel ab ipso nostri pontificatus initio comperimus, et malum hoc, nisi celeriter opportuna remedia adhibeantur, quotidie in deterius prolabi videmus. Dum enim pauci sua privata commoda et lucra quaerunt, atque illicitis modis, quod prave ambiunt aut concupiscunt, consequi affectant, potentiorum aut vulgi gratiam vanis assentationibus aucupantur, suas denique cupiditates explere satagunt, nulla utilitatis publicae ratione habita, aerarium publicum ipsarum civitatum et locorum exhauriunt, gravi aere alieno implicant, inanibus pompis et ostentationibus dilapidant.

Expensarum cuiusque communitatis tabella quolibet anno conficiatur.

§ 1. Quibus malis atque incommodis (quantum nostra vigilantia atque auctoritate eniti possumus) occurrere cupientes, hac nostra perpetuo valitura constitutione, statuimus et ordinamus ut in qualibet civitate, terra, oppido, castro et loco dicti Status temporalis ecclesiastici universi, itant etiam Bononiensis et Beneventana nostrae civitates sub hac constitutione sint comprehensae, tabella aut libellus quotannis initio anni conficiatur, in quo sumptus omnes ordinarii et extraordinarii publice utiles aut necessarii sint descripti. Et earum quidem, quae certae et ordinariae sunt, expensarum, certa etiam taxa et summa exprimatur, quae vero incertae et extraordinariae videbuntur, earum universe summa aliqua annua taxetur, quam toto anni curriculo excedere nequaquam liceat; sigillatim vero pro rei indigentia, ex universa summa sic taxata, a toto consilio, cum interventu praesidis, gubernatoris aut potestatis, portiones necessariae infra annum detrahantur.

A gubernatoribus locorum revideatur et approbetur.

§ 2. Eaque tabella aut libellus per gubernatorem seu praesidem provinciae, aut civitatis et cuiuscumque terrae, oppidi et castri praetorem seu potestatem., singulis annis.

Et hoc primo anno coram camerario et thesaurario Papae.

§ 3. Hac vero prima vice, non solum ab ipsis, sed etiam post eos, intra triginta dies tunc proxime sequentes, a dilectis filiis S. R. E. camerario et thesaurario generali Camerae Apostolicae accurate et diligenter inspiciatur, corrigatur et approbetur, expunctis inde iis omnibus impensis, quae praeter aut contra hanc nostram constitutionem, etiam ex statuto vel consuetudine antiqua fieri solebant, ac retento ipsius tabellae seu libelli exemplo seu registro penes Cameram Apostolicam gratis et absque ullo earumdem communitatum seu universitatum dispendio, statim intra decem dies, ab ipsius receptionis die numerandos, sic revisa, approbata et correcta, ad praedictas communitates seu universitates remittatur.

Et gratis ab omnibus officialibus haec omnia fiant, etc.

§ 4. Districte autem inhibemus, sub indignationis nostrae et aliis gravissimis nostro et successorum nostrorum arbitrio imponendis poenis, ne pro sigillo vel pro scriptura, carta, atramento, cera, capsula, cordulis aliisve rebus, ad huiusmodi expeditionem pertinentibus, seu pro labore aut regalibus, quidpiam, ne minimum quidem obulum, hac de causa praedicti camerarius aut thesaurarius, eorumve notarii, tabelliones, secretarii, familiares aut quilibet officialis vel mini-

ster exigere, vel etiam sponte oblatum recipere praesumant; quinimmo volumus ut, sine ulla mora, omnia gratis et, prout in Poenitentiaria Apostolica fieri solet, sine aliqua solutione expediantur et mittantur. Atque in hoc camerarius et thesaurarius praedicti summo studio invigilent, et si aliquem ex suis, vel aliis notariis, tabellionibus, secretariis, familiaribus, officialibus aut ministris vel minimum quicquam recepisse deprehenderint aut cognoverint, contra eos etiam ad privationis officiorum et munerum quae obtinent, inhabilitatisque ad illa vel alia in posterum obtinenda, exilii perpetui ab Urbe et eius districtu, et aliis gravioribus poenis procedant, scituri si connivendo aut tolerando aut alias quomodolibet receptionum et exactionum huiusmodi per se vel alium conscii aut participes fuerint, se quoque nostrum et successorum nostrorum iudicium in hac re severum, ut praefertur, subituros.

Tabella sic approbata ad sua loca mittatur et publice asservetur.

§ 5. Verum eadem tabella seu libellus eiusve exemplum sic correctum, approbatum et intra decem dies remissum, nedum in ipsarum communitatum seu universitatum archivio asservetur, sed in publico aliquo omnibus patenti ac conspicuo loco, prae foribus aulae, ubi habetur publicum consilium, vel ubi ius dicitur, et frequens populi fit concursus, affigatur et perpetuo retineatur.

Et nihil ultra contenta in tabella expendatur absque licentia.

§ 6. Nec liceat in futurum, nisi de expressa Camerae Apostolicae, aut si urgens necessitas moram non patiatur, gubernatoris aut praesidis civitatum et locorum (qui statim postea camerarium et thesaurarium generalem praedictos certiores de eo reddere teneantur) licentia, cum interventu procuratoris fiscalis eiusdem loci, causa cognita etiam similiter gratis concedenda, tabellae ipsius seu libelli tenorem, etiam sequentibus annis, immutare aut alterare, neque absque praedicta licentia, etiam in casibus improvisis, inopinatis aut insolitis, aliquid ultra contenta in huiusmodi tabella aut libello erogare. Quicquid vero ultra praescriptas summas erogatum fuerit, id volumus ut ab eis, quibus exigendi et solidandi computa et rationes expensi, sive illa, ut dicitur, sindicandi cura incumbit, nequaquam ratum habeatur, neque ipsis communibus aerariis dictorum locorum aut massis, sed personis singularibus, quae sumptus ipsos fuerint, expensum feratur, quae etiam ad illius, tamquam ab eis indebite ablati, restitutionem teneantur.

Communitatis officiales, dimissis officiis, de administratis sindicentur et indicem debitorum tradant gubernatoribus, et per ministros communitatis suo tempore exigantur.

§ 7. Id autem, quo accuratius servetur, et earumdem civitatum, terrarum ac populorum utilitati amplius consulatur, praecipimus ut quilibet modernus aut pro tempore existens gubernator, praeses aut potestas, tam ex nunc seu in ipso primo ingressu, quam deinde statim finito tempore magistratus per quoscumque priores, massarios, camerarios aut officiales gesti, intra decem dies, ab ipsis prioribus, massariis, camerariis seu officialibus, qui magistratu funguntur aut fungi desinunt, respective, plenariam informationem rerum ad publicum regimen ed administrationem communem bonorum pertinentium, praecipue vero indicem et nomina singulorum debitorum cuiuscumque communitatis seu universitatis, tam ex supradictis quam ex aliis quibuscumque causis, accurate et singillatim descripta sibi tradi, eaque postmodum, cum primum solutionis dies advenerit, tum si iam advenerit, intra tres aut ad summum quatuor menses, per officiales et magistratus earumdem communitatum seu universitatum exigi, et in aerarium communitatis seu universitatis referri.

Quod in fine anni superest, detractis expensis tabellae, in

§ 8. Et si quid in fine anni, deductis expensis in tabella seu libello descriptis, supererit, id in extinctionem aeris alieni

solutionem aeris alieni vel, etc. expendatur.

publice contracti; aut si aes alienum nullum sit, vel in annonam sublevandam, vel pro Monte Pietatis, vel in recuperationem et redemptionem bonorum et rerum seu iurium per ipsas communitates sive universitates alienatorum, vel denique in aliorum immobilium bonorum emptionem, cum interventu tamen gubernatoris seu potestatis et procuratoris fiscalis loci, converti curet. Quod si praedictas pecunias in Monte Pietatis deponi contigerit, id ea conditione fiat ut illas postea quandocumque caedem communitates et universitates inde extrahere et, si eis videbitur, in usus per hanc constitutionem permissos erogare valeant.

Fiscus cuiuslibet loci officiales communitatis cogat ad reddendas rationes coram gubernatore.

§ 9. Fisci vero cuiuslibet loci procurator petat omnino coram syndicis et gubernatore seu praeside aut potestate, intra decem dies, ab iis, qui magistratu perfuncti sunt, tam de administratione iuxta taxam in tabella seu libello praescriptam, quam de aliis supradictis, praesertim nominibus debitorum exactis, rationes reddi. Et si quid vel in expensis excessum, vel circa exactionem neglectum, aut per negligentiam ultra tempus praedictum dilatum fuerit, contra eosdem reos magistratu, ut praefertur, perfunctos, ad restitutionem debitarum expensarum, necnon ad solutionem de suo proprio debitorum per negligentiam inexactorum, ac ulterius, etiam ad poenarum in hac constitutione contentarum exequutionem procedi, quarum pars quarta ipsi procuratori fiscali sit applicata.

Gubernator et fiscus in praedictis negligentes coerceantur.

§ 10. Si vero, post huiusmodi decem dies elapsos, gubernator aut potestas in exigendis rationibus vel in cogendo ad solvendum vel restitutionem, aut in exequendis poenis sive alias in praemissis negligens fuerit, ad restitutionem et refectionem damni ex indebitis impensis vel retardata exactione communi aerario cuiuslibet loci illati, etiam de suo proprio integre teneatur. Procurator autem fiscalis eius terrae, oppidi aut civitatis generalem Camerae Apostolicae procuratorem fiscalem de huiusmodi negligentia certiorem faciat, sive etiam cuilibet de populo id denunciare liceat, ac tam in syndicatu per eos, ad quos spectat, quam postea per procuratorem fiscalem generalem Camerae Apostolicae contra ipsos gubernatores et potestates, sive etiam contra personas, quae pro ipsis in syndicatu fideiusserint, procedatur, ita ut tam ab eis quam ab ipsis reis principalibus illatum damnum, inexacta debita indebitaeque expensae, et quae in hac constitutione continentur mulctae, cum simili lucro personis praedictis applicando, exigantur; ac propterea tam ipsi gubernatores, praesides, potestates, quam procuratores fiscales in praemissis culpabiles, officiis per eos obtentis eo ipso privati, et ad illa atque alia similia de caetero obtinenda perpetuo inhabiles et incapaces sint et censeantur.

Gubernatores et alii officiales gratis omnia faciant.

§ 11. Praelati vero, gubernatores et potestates, eorumque cancellarii, secretarii, tabelliones aut ministri vel familiares, nihil omnino, ne minimum quidem, occasione syndicatus huiusmodi, vel pro sententia ferenda, aut pro tabella seu libello conficiendo, revidendo, vel licentia, ut praefertur, concedenda, subscribenda, vel taxa facienda emolumenti aut regalium, neque etiam pro mercede aut labore sive alias, ut praefertur, percipiant; et siquid perceperint, etiam tamquam huius constitutionis violatores, poenas, quae in ea sunt descriptae, ipso facto incurrant.

Communitates eorum bona non alienent neque obligent contra Sixti V constitutionem.

§ 12. Ceterum omnibus et singulis communitatibus, universitatibus et populis quarumcumque provinciarum, civitatum, terrarum, oppidorum, castrorum, et locorum Status nostri temporalis ecclesiastici, earumque senatui, consiliis,

adunantiis et congregationibus, magistratibus et administratoribus, eorumque singularibus personis, districte interdicimus et prohibemus ne quis eorum vel earum, sub quovis praetextu aut causa, etiam urgenti et necessaria, contra constitutionem felicis recordationis Sixti Papae V, praedecessoris nostri, quae incipit: ***Inter multiplices,*** quam nos harum serie approbamus, innovamus et ampliamus, bona aut iura sua vendat, alienet, hypothecet, aut census super illis imponat, aut pro se, praeterquam ex causa locationis tantum ad modicum tempus, et solutionibus non anticipatis, non autem titulo conductionis, nec ullo modo pro aliis obliget sive aere alieno se obstringat.

Neque oratores ad Sedem Apostolic. absque licentia transmittant, et nemo tale munus suscipiat contra formam dictae bullae.

§ 13. Neque legatos seu oratores ad nos et Sedem Apostolicam sumptibus publicis aut etiam privatis et propriis ipsorum legatorum, neque etiamsi ipsi sponte id munus suscipere et de suo proprio impensas subire velint, umquam mittat, neve sub nomine agentis aut negociorum gestoris vel procuratoris, alias quam ad necessariam litium prosequutionem in Romana Curia, pariter expensis communibus aut privatis, retinere aut mittere, neve quispiam id munus suscipere aut obire audeat, nisi habita prius, quoad obligationes et alienationes, licentia, iuxta praedictae Sixti praedecessoris constitutionis tenorem; quo vero admittendos legatos seu oratores a nobis vel pro tempore existente Romano Pontifice, vel ab eo, qui consultationibus negociorum Status Ecclesiastici pro tempore praeerit dumtaxat in scriptis obtenta, sine qua, siquis id munus suscipere ausus fuerit, praeter alias per Sixtum praedecessorem inflictas poenas, etiam officiis per eum obtentis eo ipso privatus, et ad illa et alia quaecumque obtinenda perpetuo inhabilis et incapax, necnon infamis et ignominia atque infamia notatus censeatur.

Donare quidquam quibusvis personis minime praesumant, nec pro eis aliquid de communitatis pecunia impendere.

§ 14. Ad haec prohibemus pariter ne praedictae communitates, universitates, earumve collegia, senatus, adunantiae, congregationes, magistratus, officiales aut singulares personae ullo modo praesumant ex fructibus, redditibus et proventibus, collectis vel contributionibus, certis vel incertis, ordinariis seu extraordinariis, eorum aerarii seu massae communis, sive ex pecuniis etiam privatis et particularibus singulorum civium per viam voluntariae collectae seu contributionis in commune congestis, etiam cuiusvis statuti seu consuetudinis, aut verius corruptelae, praetextu, ex quavis causa, etiam solita et rationabili, munera aut dona quaecumque legato, vice-legato, gubernatori, protectori, vice-protectori, praesidi, officiali aut personae, etiam quavis, tam ecclesiastica, etiam pontificali, aut alia maiori, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalatus, quam mundana dignitate fulgenti, seu illius consanguineis, affinibus, familiaribus aut ministris, mittere, tradere aut largiri, aut in alicuius etiam legati, vice-legati, gubernatoris, praesidis, benefactoris aut protectoris honorem, etiam occasione hospitii aut transitus vel primi ingressus aut beneficiorum acceptorum memoriam gratique animi testificationem pro construendis, ornandis aut erigendis perpetuo vel ad tempus portis, arcubus, trophaeis, porticibus, moenibus aut aliis monumentis seu pro praedictis personis, quavis dignitate vel auctoritate fungentibus, honorifice, laute, opipare excipiendis, seu pro quibusvis conviviis aut hospitiis, etiam moderatis, eisdem aut cuivis alteri, quacumque occasione vel causa, exhibendis, aut pro personis, quae illas comitentur aut illis ministrent vel obviam procedant, pretiosis vestibus induendis ullas pecunias erogare.

§ 15. Vel pro congiariis, missilibus aut

Salariaque officialium, alimenta studentium, puellarum dotes augere, aut alio praetextu quicquam ultra tabellam expendere non valeant.

muneribus publicis, seu etiam cibariis, esculentis et poculentis, epulis, comessationibus aut compotationibus, populo aut magistratibus vel officialibus ultra eorum salaria et emolumenta, de iure vel ex laudabili consuetudine debita, largiendis, seu pro praestandis pueris vel adolescentibus studiorum causa alimentis, vel dotibus puellarum non egentium augendis, aut pro exhibendis spectaculis, etiam piis, et intra ecclesias vel extra eas in quibusvis publicis aut privatis, sacris aut prophanis locis, etiam ubi Sanctorum et Sanctarum vita aut res pie gestae populis spectandae proponuntur, sive etiam piorum operum et charitatis seu eleemosynae praetextu, aut alias in praedictis seu aliis rebus supervacaneis in dicto libello seu tabella non contentis, sed ad pompam et ostentationem aut ad oblectationem vel paucorum lucrum et privata commoda quomodolibet pertinentibus, sumptus aut impensas aliquas facere, nisi re ipsa pro divino cultu et veris Christi pauperum indigentiis, de consilio et consensu loci Ordinarii, sublevandis, aut pro iis tantum piis ludis publicis, qui ex inveterato usu permittuntur, et in praedicta tabella seu libello exprimentur, taxam a gubernatore seu praeside aut potestate ipsius provinciae, civitatis aut loci, cui subsunt, praefigendam, quae in supradicto libello seu tabella comprehensa erit, non excedentibus, sumptus huiusmodi fiant.

Litigantes cum communitatibus vel earum debitores aut bonorum occupatores et qui rationem administrationis non reddiderunt, ad publica officia non admittantur.

§ 16. Prohibemus insuper ne quicumque cives, oppidani aut incolae, qui suae communitatis aut universitatis bonorum detentores, usurpatores, occupatores fuerint, quive contra ipsas communitates litem aliquam seu controversiam habuerint, quae ad hunc effectum per solam unicam citationem coepta et inchoata censeatur, eadem lite seu controversia durante, necnon qui eiusdem suae communitatis sive universitatis debitores ex quacumque causa extiterint, earumve bona aut pecunias administraverint, antequam, id quod debent, integre persolverint, seu rationes administrationis reddiderint, cum eius residui, in quo debitores remanserint, reali restitutione, ad obtinendos, gerendos aut exercendos aliquos in ea civitate, provincia, oppido, terra, castro aut loco magistratus aut munera quaecumque vel officia publica ullo modo eligantur vel admittantur; et si de facto electi admissive fuerint, electio et admissio irrita sit et nulla, et tam ipsi quam eligentes sive admittentes, necnon gubernatores, praesides et potestates, qui id permiserint, vel etiam exactam super his inquirendis et prohibendis diligentiam, prout eos teneri volumus et decernimus, non adhibuerint, poenis in hac constitutione contra illius transgressores inflictis plectantur.

Locationes vel afflictus communitatum fiant cum fideiussione idonea et cum pacto prohibitivo cuiuscumque defalcationis.

§ 17. Porro locationes seu affictus tam vectigalium, quae gabellae aut datia dicuntur, quam aliorum quorumcumque redditüum, proventuum, iurium et emolumentorum ad commune ipsarum civitatum et locorum aerarium quomodolibet spectantium, statuimus et iubemus, omnino servatis servandis, atque adhibitis solemnitatibus, quae de iure aut cuiuslibet loci statuto vel consuetudine requiruntur, cum personis fide et facultatibus idoneis, quae idoneas pariter in publico consilio approbatas cautiones praestent, iniri et contrahi debere. In quibus sane locationibus seu affictibus ea semper conditio et pactio addatur, ut ipsae communitates sive universitates ab omni prorsus detractione seu remissione et, ut vulgo dicitur, defalcatione, ex quocumque ac inopinato et insolitissimo belli, incursus militum, depopulationis agrorum, direptionis aut siccitatis, alluvionis, grandi-

nis, tempestatis, incendii aut alio quovis maxime fortuito casu, atque ex quovis capite, ac etiam legitima et urgenti amissionis aut diminutionis fructuum, etiam omnium, vel maioris partis, aut sterilitatis vel alia quavis causa, cogitata vel incogitata, cogitabili vel incogitabili, sint prorsus immunes, nec ad id cogi possint, etiamsi de iure tenerentur, sed integre semper responsiones et praestationes seu pensiones annuae, absque ulla diminutione, per ipsos conductores eis solvi debeant, et quamvis pactum huiusmodi forsan in contractibus omissum fuerit, nihilominus vigore praesentium litterarum tacite inesse et subintelligi debere, perinde ac si id ipsum inter contrahentes expresse cautum et conventum fuisset; sublata omnibus iudicibus, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, ac Sacri Palatii Apostolici auditoribus aliter iudicandi et interpretandi facultate.

Communitatum depositarii non admittantur ad officium antequam praestent idoneam fideiussionem.

§ 18. Depositarios quoque pecuniarum et introituum communis aerarii cuiuslibet communitatis sive universitatis non aliter eligi, deputari aut admitti volumus, nisi, priusquam id munus assumant, idoneam, arbitrio gubernatoris, praesidis aut potestatis, cautionem praestent. Alioquin, tam ipsas locationes, affictus seu appaltus, quam depositariorum deputationes sive electiones aut admissiones, cum omnibus inde sequutis, etiam obligationes in forma Camerae Apostolicae, iuramento aut instrumento publico vallatas, irritas et nullas censeri. Et nihilominus magistratus seu officiales, qui contractus ipsos inierint, depositarios admiserint, vel in publico consilio assensum dederint, una cum caeteris consentientibus pariter poenis in hac constitutione expressis teneri decernimus et declaramus.

Exemptiones quaecumque a communitatibus concessae revocantur et in futurum concedi prohibentur.

§ 19. Praeterea auctoritate apostolica, tenore earumdem praesentium, revocamus, irritamus et annullamus omnes et quascumque exemptiones, immunitates, remissiones, condonationes iurium atque onerum realium et personalium aut mixtorum, Camerae Apostolicae seu eorum communi aerario debitorum, aut vectigalium, gabellarum, datiorum, portoriorum, dohanarum, collectarum, subsidiorum, contributionum, cuivis particulari personae pro rata illos quomodolibet tangenti, sive praediis aut bonis per eas possessis, per quascumque communitates seu universitates, ex quavis causa, etiam legitima et de iure debita seu permissa (qualis est ob numerum duodecim filiorum, et quacumque occasione, etiam sub praetextu tituli onerosi et contractus ultro citroque obligatorii, etiam publico consilio et communi omnium consensu) perpetuo vel ad tempus concessas, etiamsi id sine ullo Camerae Apostolicae damno aut praeiudicio factum fuerit, ratumque ipsum caedem communitates et universitates in se susceperint.

Decretum irritans.

§ 20. Districtius inhibentes ne quid tale in posterum concedere aut attentare praesumant, ac revocantes ex nunc in irritum quicquid circa omnia et singula praemissa, praeter aut contra haec nostra interdicta, prohibitiones, statuta, ordinationes, iussa, voluntates, decreta, mandata aut praecepta, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Contravenientes in praedictas poenas hic descriptas incurrunt.

§ 21. Quod si quis coniunctim cum caeteris seu divisim, nostrarum huiusmodi prohibitionum, statutorum, ordinationum, iussionum, decretorum, mandatorum, voluntatum aut praeceptorum violator seu transgressor extiterit, statuimus ut, praeter superius expressam restitutionem aut solutionem seu damni refectionem, ii, qui praeminentia aut gradu aliquo caeteris superiores fuerint, nisi pro viribus id quod contra hanc constitutionem attentatum gestumve est impedire tentaverint, suumque assensum

omnino constanter denegaverint, omnibus et singulis per eos obtentis dignitatibus, gradibus, muneribus, officiis et magistratibus eo ipso privati, ac tam ipsi quam alii inferiores, quid id suaserint, procuraverint, petierint, proposuerint, aut ipsimet fecerint vel ab aliis fieri iusserint, ad illa et alia, similia vel dissimilia, in futurum obtinenda inhabiles perpetuo et incapaces, ac perpetua infamia et ignominia notari; et singuli eorum, si solvendo fuerint, ultra praedictam restitutionem, ad duplum eius damni quod communi massae seu mensae illatum fuerit, de suo reficiendum obligati existant; sin minus, poena exilii aut carceris saltem triennalis plectantur. Alii vero, qui solummodo consensum tacite vel expresse praestiterint, si solvendo fuerint, tantumdem pecuniarum, quantum erogatum extiterit, de suo persolvant; sin autem id propter inopiam praestare nequiverint, poena aliqua corporis afflictiva superiorum arbitrio puniantur. Eiusmodi mulctarum quarta pars inter eos dividatur, qui, quantum in eis fuerit, contradixerint seque opposuerint, vel post consensum praestitum, erroris poenitentes, superioribus id primi denunciaverint.

Contra quos extenditur pontificum Bonifacii VIII et Gregorii XIII constitutio.

§ 22. Sed et constitutiones piae memoriae Bonifacii VIII et Gregorii XIII, Romanorum Pontificorum praedecessorum nostrorum, contra paciscentes, promittentes, dantes aut recipientes quicquam parvum vel magnum pro gratia vel iustitia pro se vel aliis obtinenda, et contra complices vel dantes in praemissis auxilium, consilium vel favorem, cum omnibus in eis contentis poenis, censuris et extensionibus, quae supradictis aggravatae et additae, non autem per eas imminutae aut immutatae censeantur, harum serie approbamus et innovamus, ac ad omnes superius expressas personas, etiam speciali nota dignas, quae contra ultimo dictas constitutiones in quibusvis casibus per ea expressis, dando, recipiendo, promittendo, paciscendo, consentiendo aut permittendo, non solum apud Sedem Apostolicam, sed in quibusvis tribunalibus et coram quibuscumque iudicibus, etiam laicis, almae Urbis, ac tam in Romana Curia quam extra eam, in quibuslibet temporali ditioni nostrae mediate vel immediate subiectis, provinciis, civitatibus, oppidis, terris et locis deliquerint, per easdem praesentes extendimus et ampliamus, poenis aliis a iure, vel per alias constitutiones apostolicas, aut propria locorum statuta vel consuetudines, contra personas aliquid praemissorum committentes vel omittentes, forsan decretis vel inflictis, nihilominus in suo robore permansuris.

Exequutio huius constitut. ab omnibus observetur.

§ 23. Quocirca universis et singulis modernis et pro tempore existentibus eiusdem S. R. E. camerario, thesaurario generali, nec non legatis, vice-legatis, praesidibus, gubernatoribus, potestatibus ac prioribus, massariis, magistratibus et officialibus caeterisque ad quos spectat, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi et eorum singuli, quantum ad eos pertinet, curent omni studio, diligentia, auctoritate et vigilantia praesentem constitutionem firmiter et inviolate observari, et contra inobedientes vel transgressores condignis poenis animadverti.

Et communitatum debitores, manu compellatur regia ad satisfaciendum, non obstantibus quibusvis inhibitionibus.

§ 24. Praecipue vero ipsi legati, vice-legati, praesides, gubernatores et potestates, contra quoscumque communitatum sive universitatum debitores, pro exactione integrae summae et quantitatis quae earum communibus aerariis debetur et pro tempore debebitur, summarie, simpliciter et de plano, sola facti veritate inspecta, sine strepitu et figura iudicii,

1 Vide const. II Bonifacii VIII: *Excommunicamus*, tom. IV, pag. 126, et Gregorii XIII constitut. XXXIX: *Ab ipso*, tom. VIII, pag. 105.

manu regia, in vim praesentis constitutionis, etiam quavis inhibitione, tam a praedicto camerario seu causarum Camerae Apostolicae generali auditore, quam a quocumque alio iudice, ordinario vel delegato, quavis auctoritate fungente, etiam forsan in vim specialis commissionis, decreto non obstante, iuris et facti remediis opportunis procedant, et omni et quacumque appellatione remota, exequantur, eosdem inobedientes nec non contradictores quoslibet et rebelles per opportuna iuris et facti remedia appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Clausulae derogatoriae contrariorum.

§ 25. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictarumque provinciarum, civitatum, terrarum, oppidorum et castrorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel ad verbum non inserta, effectus praesentis nostrae constitutionis impediri quomodolibet valeat vel differri. Quae omnia, quatenus premissis in aliquo adversentur, prorsus tollimus et abrogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Iussio publicandi hanc constitutionem.

§ 26. Volumus autem ut praesentes litterae in valvis Sancti Ioanni Lateranensis et Principis Apostolorum de Urbe basilicarum, et in acie Campi Florae publicentur, affixis inibi earum exemplis et dimissis.

Describendaque in libris statutorum, et quotannis in publicis consiliis bis legendi, et in publico loco tenendi.

§ 27. Quodque earum exempla seu illorum compendia, latino aut vulgari sermone conscripta, in libris quomodocumque statutorum praedictarum communitatum et universitatum inserantur, et saltem bis quotannis, in publicis et maioribus consilis sive adunantiis cuiusque communitatis sive universitatis, alta et intelligibili voce legantur, atque in publico etiam aliquo omnibus patenti loco, ubi frequenter cives aut oppidani convenire soleant, perpetuo affixum retineantur, adeo ut si contingat exempla huiusmodi inde amoveri aut lacerari seu temporis diuturnitate consumi, debeant omnino priores, massarii, cancellarii sive alii earumdem communitatum sive universitatum officiales, sub privationis officiorum obtentorum et inhabilitatis ad illa vel alia postmodum obtinenda, et aliis etiam gravioribus corporis afflictivis poenis ipso facto incurrendis, curare ut statim eadem exempla renoventur et denuo affigantur; et si id commode fieri poterit, in marmoreo aliquo lapide ad perpetuam memoriam insculpantur.

Gubernatores aliique officiales, ante admissionem ad officium, hanc constitut. observare iurent.

§ 28. Demum a singulis legatis, vicelegatis, praesidibus, gubernatoribus, potestatibus, nec non communitatum seu universitatum prioribus, massariis, cancellariis aut quocumque nomine nuncupatis officialibus, initio magistratus, antequam ad illum exercendum admittantur, super earumdem praesentium litterarum observatione iusiurandum solemne publice praestetur.

Omnes haec constitut. arctet post publicationem in Romana Curia.

§ 29. Et nihilominus post triginta dies a die publicationis, ut praefertur, in Romana Curia faciendae, unumquemque peninde arctent et afficiant, ac si euique personaliter intimatae et per eos inratae fuissent.

Transumptorum fides

§ 30. Quodque earum transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra illud, adhibeatur, quae adhiberetur eisdem praesentibus, si essent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo, *etc.*

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicae MDXCII,

xviii kalendas septembris, pontificatus nostri anno i.

Dat. die 15 augusti 1592, pont. an. i.

Sequitur deputatio cardinalium ad cognitionem causarum ipsarum communitatum.

Clemens Papa VIII

Dilectis filiis nostris Antonio Mariae, S. Mariae de Pace, Salviato, ac Mariano Ss. Marcellini et Petri titulorum presbyteris, de Camerino, et Alexandro S. Laurentii in Damaso diocono cardinalibus Montalto nuncupatis.

Praetensiones debitorum communitatum antedictarum.

Cum per constitutionem nuper a nobis editam super bono regimine et administratione redditunm communitatum et universitatum ditionis temporalis ecclesiasticae universae, inter alia praeceperimus ut cuncti earum debitores, ad solvendum id quod debent, per earum legatos, vice-legatos, gubernatores, praesides aut potestates, omnibus opportunis iuris et facti remediis, quam primum omnino compellantur; multi autem ex ipsis debitoribus praetendant se non teneri, nec debita ipsa liquida esse, et a mandatis seu sententiis per praedictos iudices relaxatis ad nos et Sedem Apostolicam appellantes, seu de nullitate dicentes, petant exequutionem huiusmodi tamdiu suspendi, donec de iustitia appellationum cognoscatur. Alii, cum id quod debent tergiversatione aliqua nequeant denegare, exequutionem saltem variis artibus eludere satagunt, et ne bona sub hastae subiiciantur, diversa impedimenta excogitent. Proinde nos, volentes eorum quidem, quibus minus iuste molestiae inferuntur, indemnitati consulere, iis contra, qui sub praetextu frivolae appellationis aut alias quoquo modo debitas solutiones retardare conantur, omnem fraudi viam praecludere.

Iurisdictio cardinalium deputatorum ad cognoscendas causas appellationum et gravaminum debitorum communitatum exemptionumque validitatem.

§ 1. Circumspectioni vestrae, aut duobus saltem ex vobis coniunctim procedentibus, privative quoad omnes et quoscumque alios iudices, ordinarios vel delegatos, quavis dignitate et auctoritate fungentes, etiam S. R. E. camerarium, vice-camerarium, thesaurarium generalem, Cameram Apostolicam, eiusque causarum generalem auditorem aut praesidentes clericos, ac Palatii Apostolici causarum auditores, ac etiam S. R. E. cardinales et legatos, etiam de latere, tam in Romana Curia quam extra eam, iurisdictionem exercentes, omnes et quascumque causas appellationum, reclamationum, recursuum, nullitatum seu notoriae iniustitiae, nec non revisionis, etiam praetextu cuiusvis erroris, etiam calculi, aut reductionis ad arbitrium boni viri, ac restitutionis in integrum, tam super praemissis quam super validitatibus et invaliditatibus quarumcumque exemptionum vel immunitatum, quibusvis personis per easdem communitates seu universitates, sive etiam auctoritate apostolica et per nos seu praedecessores nostros concessarum, et an sint admittendae necne; ac super praetensis remissionibus seu defalcationibus solutionum eisdem communitatibus debitarum, ob quoscumque in dicta constitutione expressos vel non expressos fortuitos casus, vel ex quacumque alia causa, casu, culpa vel facto cuiuscumque personae, aut alias ad instantiam quarumcumque personarum, quae ipsis communitatibus seu universitatibus aliquid debent, vel quod debeant praetenditur, aut quippiam ex praemissis petunt, tam laicorum quam clericorum, cuiuscumque status, gradus, ordinis, dignitatis, conditionis vel praeeminentiae existentium, etiam cardinalatus honore praefulgentium, etiam si universitates, societates, congregationes, collegia ac tam virorum quam mulierum monaste-

ria, hospitalia, ecclesiae aut loca pia quocumque privilegio, immunitate vel exemptione suffulta extiterint, sive etiam vice versa ad ipsarum communitatum seu universitatum instantiam, contra praedictos vel alios quoscumque, aut inter ipsasmet communitates invicem, occasione cuiusvis laudi, arbitramenti, sententiae, decreti aut mandati, per praedictos gubernatores, potestates aut praesides vel legatos et quoscumque alios iudices seu commissarios, etiam ad id delegatos vel subdelegatos, aut arbitros val arbitratores in vim constitutionis nostrae praedictae, seu alias quomodolibet lati aut relaxati, motas aut movendas, cum illarum dependentiis emergentibus, incidentibus, annexis et connexis, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, etiam terminis substantialibus non servatis, manu regia audiendi, cognoscendi et fine debito terminandi, ac superius expressis et aliis quibusvis iudicibus et personis, quoties opus fuerit, sub censuris et poenis arbitrio vestro infligendis, moderandis et applicandis, inhibendi, sive inhibitiones quascumque ab eis editas, etiam vigore quarumcumque commissionum, non tamen manu nostra signatarum, moderandi aut revocandi, et prout iustum vobis videbitur, mandata quaecumque necessaria et opportuna decernendi, relaxandi, et omni et quacumque appellatione, reclamatione et recursu omnino posthabitis, exequendi, plenam et liberam facultatem et potestatem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et impartimur.

Et consanguineos debitorum cogendi ad redimendum eorum bona.

§ 2. Praeterea, cum saepenumero contingat debitas exequutiones mandatorum in favorem earumdem communitatum relaxatorum ea specie eludi, quod non reperiatur qui bona debitorum auctioni subiecta emere velit, eidem circumspectioni vestrae per praesentes committimus et mandamus ut tam causis huiusmodi per vos cognitis, quam etiam non cognitis, eorum contra quos de praedictorum iudicum seu vestro mandato, occasione praedictae nostrae constitutionis, exequutio aliqua facienda erit, bona vendi et auctioni subiici; et si intra brevem terminum nemo, qui illa emat, repertus fuerit, consanguineos et affines proximiori gradu coniunctos, ad illa emenda cogi, prout in bonis ex crimine et delicto confiscatis et publicatis, ad instantiam procuratoris fisci fieri solet, caeteraque omnia in praemissis et circa ea necessaria et quomodolibet opportuna decernere, mandare et exequi, etiam omni et quacumque appellatione, reclamatione et recursu penitus remotis, inhibitione superius expressorum vel aliorum quorumcumque, vel litis pendentia non obstante, auctoritate nostra curetis, super quo etiam plenam eisdem legatis, vice-legatis, gubernatoribus, praesidibus et potestatibus facultatem tribuatis.

Clausulae derogatoriae.

§ 3. Non obstantibus praemissis, ac etiam aliis omnibus, quae in constitutione nostra praedicta voluimus non obstare, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXX octobris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 30 octobris 1592, pontif. an. I.

XXXII.

Confirmatio, declaratio et extensio Constitutionum Apostolicarum et Concilii Tridentini, contra pugnantes in duello publice vel privatim, mittentesque, scribentes aut divulgantes chartulas pro-

vocatorias aut scripta, quae dicuntur Manifesta, *eorum complices et fautores*[1].

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium. Illius vices, licet immeriti gerentes, Qui ut animas suorum fidelium a peccato et diaboli laqueis liberaret, e coelo descendens, humana carne assumpta, ne proprio quidem suo pretiosissimo sanguini pepercit, sed se ipsum in ara crucis immaculatam hostiam aeterno Patri offerre voluit, in hanc praecipue curam summo studio incumbimus, ut easdem animas inaestimabili pretio redemptas, adversus Sathanae fraudes, quantum in nobis est, illaesas praeservemus; praesertim vero totis viribus nobis a Domino traditis exterminemus exitialia quaedam, atque enormia peccata, quibus divina maiestas gravius offenditur, quaeque, eodem fabricante humani generis hoste, inventa atque introducta sunt ut, ex cruenta corporum morte, animarum etiam simul interitus ac pernicies sequatur.

Pius IV contra ubique duellantes et duellum permittentes vel assistantes poenas infixit, in sua const. citata in nota.

§ 1. Recte siquidem et salubriter felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, post alios complures suos nostrosque praedecessores, qui detestandum divina naturalique lege ac sacris canonibus damnatum duellorum abusum suis etiam constitutionibus severe prohibuerant, gravesque poenas contra quoscumque temporali ditioni S. R. E. mediate vel immediate subiectos, eius criminis quomodolibet reos vel participes, inflixerant, cupiens non solum in terris praedictis, sed alias ubilibet, et animarum periculis obviare, principes ac domicellos permittentes in suis dominiis id patrari, ac etiam extra terras et loca ditioni ecclesiasticae subiecta, huiusmodi duella seu singularia certamina aut diffidationes desuper facientes, ac ad id invitantes, provocantes, auxilium, consilium vel favorem dantes, illisque astantes et interessentes, nec non chartas desuper subscribentes aut publicantes seu de illis se intromittentes, singulos, imperatore ac regibus inferiores, maioris excommunicationis, ac (si ecclesiastici fuerint) ultra eam, etiam privationis omnium dignitatum, beneficiorum et officiorum ecclesiasticorum, inhabilitatisque ad illa et alia in posterum obtinenda, poenis subiacere, easque incurrere voluit, a quibus nonnisi a Romano Pontifice absolvi possint.

Concil. Trid. (sess. XXV, c. XIX) tam principibus permittentibus duella, quam pugnantibus aliisque graves poenas imposuit.

§ 2. Sed et postmodum generalis Tridentina Synodus, ad exterminandum penitus ex christiano orbe hoc malum, statuit ut imperator, reges, duces, principes, marchiones, comites et quocumque alio nomine domini temporales, qui locum ad monomachiam in terris suis inter christianos concesserint, eo ipso sint excommunicati, ac iurisdictione et dominio civitatis castri aut loci in quo vel apud quem duellum fieri permiserint, quod ab Ecclesia obtinent, privati intelligantur, et si feudalia sint, directis dominis statim acquirantur. Qui vero pugnam commiserint, et qui eorum patrini vocantur, excommunicationis ac omnium bonorum suorum proscriptionis ac perpetuae infamiae poenam incurrant, et ut homicidae, iuxta sacros canones, puniri debeant. Et si in ipso conflictu decesserint, perpetuo careant ecclesiastica sepultura. Illi etiam, qui consilium in causa duelli, tam in iure quam facto dederint, aut alia quacumque ratione ad id quem-

1 Duellorum prohibitionem in Statu Ecclesiastico primum edidit Iulius II in constitut. XXIV: *Regis*, tom. V, pag. 474, et deinde Leo X in constit. XXXV: *Quam Deo*, ib. pag. 727; sed generalem prohibitionem primo promulgavit Pius IV in constit. XXV: *Ea quae*, tom. VII, pag. 83; ac postea Concil. Trident. sess. XXV, cap. XIX; et postremo ante hunc Pontificem, ampliavit Gregorius XIII in const. CXLI: *Ad tollendum*, tom. VIII, pag. 400.

quam suaserint, nec non spectatores, excommunicationis et perpetuae maledictionis vinculo teneantur.

Gregor. XIII ad duella etiam privatim commissa extendit in eius constit. citata in nota ad rubricam.

§ 3. Quas poenas novissime piae memoriae Gregorius Papa XIII, pariter praedecessor noster, extendit adversus illos etiam omnes, qui non publice sed privatim ex condicto, statuto tempore, et in loco convento monomachiam commisissent, etiam patrinis sociisve non vocatis, et loci securitate non habita, et provocatoriis litteris minime praecedentibus, etiam contra locorum dominos, si id (quantum in se fuerit) non prohibuissent, caeterosque supradictos criminis socios et ex composito spectatores, etiam si pugnam ob aliquod impedimentum non commisissent, si ad locum accessissent pugnaturi, et per eos non stetisset quominus pugnarent.

Hic modo Pontifex dictas constitut. et decretum concilii approbat.

§ 4. Verum, quia cum magna animi nostri molestia intelleximus adhuc in quibusdam, praesertim transalpinis ac remotis regionibus, et potissimum ubi bella vigent, castrensi quadam et militari licentia seu verius audacia, perniciosum hoc scelus inter fideles exerceri, quasi fas sit in solo hostili (ubi christiani nominis seu catholicae fidei hostes tyrannidem exercent, sive haereses et schismata impune grassantur) sive inter signa et castra militaria in caput suorum fratrum impios convertere mucrones, quos multo salubrius contra Christi adversarios stringi par esset: nos nefaria diaboli arma salutari Ecclesiae gladio, ad continendos in officio fideles nobis praecipue ipsius Domini auctoritate tradito, retundere, atque a cervicibus gregis Domini nostrae curae crediti, quantum (eodem Deo adiutore) eniti possumus, propulsare cupientes, praedictas omnes constitutiones ac decretum Concilii Tridentini, cum omnibus et singulis in eis contentis censuris et poenis, decretis, extensionibus, quarum et quorum omnium tenores praesentibus haberi volumus pro expressis et ad verbum insertis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus, confirmamus et innovamus.

Supradictas constit. et poenas ad certas personas et loca hic enunciata extendit.

§ 5. Ac insuper auctoritate et tenore praemissis decernimus et declaramus easdem constitutiones ac decretum locum habere ubique gentium et terrarum, inter quascumque personas, etiam armatas, et in castris seu propugnaculis militantes, etiam ubi nostrorum S. R. E. aut catholicae fidei hostium furor impune grassatur, vel in dominiis, per eos occupatis et detentis. Idem quoque iuris censendum esse, si publico et forsan iusto bello indicto, miles aliquis contra alterum in adversariorum exercitu militantem sive alias in hostium castri praesidiis aut terris degentem, privatas simultates atque inimicitias publicae causae intermiscendo, etiam ducum permissu, ex condicto ad singulare certamen descendat aut illud provocet. Necnon iisdem poenis, decreto et constitutionibus teneri eos, inter quos pactionis initae sint de dirimendo certamine cum primum alteruter vulneratus fuerit seu sanguinem effuderit, aut certus ictuum numerus utrinque illatus fuerit. Vel si convenerint ut non singuli cum singulis, sed bini, terni aut plures hinc inde pugnent. Et non solum locorum dominos, sed etiam magistratus, praesides, locumtenentes, aut etiam militum duces et capitaneos in castris vel extra ea, in alieno vel hostili solo, vel cum militibus exercitus adversariorum monomachiam in quocumque casu, per praesentem vel alias constitutiones huiusmodi prohibito, permittentes, vel, quantum in ipsis est, non prohibentes, aut post dimissum crimen, veniam et impunitatem concedentes.

Scriptaque omnia ad duella quasi praeparatoria prohibet.

§ 6. Praeterea pari ratione prohibemus omnia et singula eius generis scripta, *manifesta* seu *fides* vulgo appellata, quae,

etiam sine expressa provocatione ad certamen, tamen quasi praeparatoria quaedam, ad chartulas seu libellos provocatorios, et ad duellum illorumque veluti radices aut semina, ut plurimum lacessendi aliquem ad pugnam et suscitandae simultatis atque inimicitiae materiam et occasionem praebent. Dum scilicet in illis per modum epistolae libellum aut publicae attestationis et intimationis, sive per authentica documenta, sive per unius pluriumve chirographum, subscriptiones aut relationes, sub praetextu proprii vel alieni honoris et famae, more militari atque ut vulgo dicitur, *cavalleresco*, tuendi aut laedendi, sive ad illatae vel propulsatae contumeliae aut iniuriae probationem, seu tollendam illius suspicionem rei alienius gestae ad id pertinentis, vel verborum aut responsionum, series et ordo narratur, vel ex simili abusu, hac de causa, aliquid tale adeo firmiter asseritur aut negatur, ut qui contradixerit, is sive nominatim sive in genere mendacii arguatur aut mentiri dicatur. Aut ad hunc effectum ex militari etiam consuetudine quaeritur, declaratur aut respondetur qua mente aut quo sensu quippiam eiusmodi, quod ad superius expressa spectet, gestum dictumve sit. Vel denique offert se quisquam contra certam vel incertam personam, vel generatim contra quemcumque, ad probandum armis et verificandum, etiam inito certamine, aliquid ita esse aut fuisse vel non fuisse. Necnon quascumque etiam sine scripto factas talium rerum, supradicta quoquomodo concernentium, et ob huiusmodi causas, in locis publicis vel privatis, ubi hominum multitudo convenire soleat, denunciationes, narrationes, declarationes et testificationes. Volentes eos omnes et singulos, qui, suo vel alieno nomine, ad effectum de quo superius dictum est, praedicta vel his similia multoque magis ad certandum provocatoria scripta, libellos, epistolas earumve exempla dictaverint, composuerint, scripserint, miserint, detulerint, divulgaverint, affixerint, exemplaverint, typis impresserint, subscripserint, intimaverint vel etiam verbo denunciaverint sive attestati fuerint, quive aliis ad singulare certamen publice vel occulte ineundum vel ad provocandum aliquem ad pugnam, sive ad huius generis scripta, quae manifesta quaeque chartulae provocatoriae appellantur, scribenda, dictanda, mittenda, deferenda, divulganda, auxilium, consilium, operam, favorem praestiterint, sive id suaserint aut mandaverint, quive in praemissis vel eorum aliquo se quomodolibet immiscuerint, etiam si neque pugna aliqua, nec certamen aut effectus, nec accessus aut actus ad pugnam proximus, neque expressa et aperta provocatio subsequuta fuerit, neque scriptiones praedictae, quae manifesta dicuntur, in publicum prodierint, aut cuiquam intimatae extiterint, si per eos non steterit, quominus publicatio aut denunciatio fieret, nihilominus censuris et poenis omnibus in praesenti et aliis praedictis constitutionibus et decreto contentis subiacere, tam si superius enumeratis quam si aliis etiam maioribus ecclesiasticis vel mundanis dignitatibus, gradibus et praeeminentiis excellant.

Varias monomachiae instituendae rationes describit et damnat.

§ 7. Quinimmo de novo, etiam per praesentes, ex parte omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti, excommunicamus et anathematizamus, maledicimus et execramur omnes et quoscumque, publice vel privatim, palam vel occulte, in quibuscumque locis, modis et formis ac casibus, sub praesenti nostra vel aliis praedictis constitutionibus ac decreto comprehensis, singulare certamen (quod duellum vulgo dicitur) ex composito ineuntes, necnon id scelus suadentes aut provocantes, opem, consilium vel favorem

Rursusque duellantes, duellum permittentes, fautoresque etc. excommunicationis poena ferit, ultra alias eis inflictas.

praestantes, equos, arma et commeatus praebentes aut comitantes, vel circa chartulas seu libellos, litteras, nuncios aut quaecumque alia scripta huiusmodi quomodolibet peccantes, huiusmodi delicti socios, de industria spectatores, patrinos, fautores, defensores, quacumque tam superius expressa quam alia ecclesiastica vel mundana praefulgeant dignitate. Ita ut singulares etiam personae cuiuslibet communitatis, universitatis, collegii aut reipublicae, quae huius criminis participes quoquomodo fuerint, nequaquam excusentur, sed supradictos omnes eorumque singulos, ipso facto, absque ulla monitione iudicis, decreto aut ministerio, perpetui anathematis, excommunicationis maioris et maledictionis aeternae mucrone perculsos et damnatos harum serie declaramus; et si in ipso conflictu obierint, sepultura ecclesiastica perpetuo privatos esse volumus. Ipsas vero civitates, terras, oppida vel castra et loca, in quorum territoriis id facinus, scientibus et tacite vel expresse permittentibus aut tolerantibus dominis aut magistratibus, vel senatu aut populo, admissum fuerit, ecclesiastico supponimus interdicto, cuius interdicti relaxationem aut excommunicationis absolutionem ab alio quam a nobis, aut pro tempore existente Romano Pontifice, poenitentia et satisfactione congrue peracta, nisi in mortis articulo constituti, nequeant obtinere, etiam praetextu quarumvis facultatum et indultorum quibusvis personis, tam ecclesiasticis cuiuscumque Ordinis aut militiae, status aut gradus aut conditionis existentibus, quam laicis, etiam imperiali, regali vel alia mundana praeeminentia insignitis, per Sedem Apostolicam in genere vel in specie concessorum. Quae omnia, quoad praemissa, nolumus cuiquam in aliquo suffragari, poenis aliis tam spiritualibus quam temporalibus contra eos inflictis, nihilominus in suo robore permansuris.

Ecclesiastica sepultura decedentes in duello privat.

§ 8. Universos autem et singulos carissimos in Christo filios nostros imperatorem, reges ac dilectos filios nobiles viros duces etiam armorum et exercituum, marchiones caeterosque principes christianos, necnon dominia, potentatus, communitates, et universitates civitatum, oppidorum et castrorum, illorumque domicellos et dominos temporales, ac etiam militum et copiarum, tam equestrium quam pedestrium, ductores, tribunos, praefectos, capitaneos, in quibuscumque etiam nobis et S. R. E. temporali iurisdictioni non subiectis locis constitutos, cuiuscumque gradus, praeeminentiae et nobilitatis existentes, hortamur, rogamus et obtestamur per viscera D. N. Iesu Christi, ut Eius divini nominis intuitu, pro sua erga eumdem Deum, per Quem regnant reges, et a Quo principatus acceperunt, pietate, atque erga nos et sanctam hanc Sedem reverentia et devotione, non modo nihil tale in suis dominiis fieri permittant, nec ullo modo conniveant, sed hoc malum omni studio, diligentia et auctoritate exterminare totis viribus procurent, et contra quoscumque delinquentes, et ut praefertur quomodolibet complices et participes, etiam temporalibus, poenis gravissimis animadvertant, et per suos officiales et curiae ministros procedi curent, scituri se obsequium Deo pergratum perque acceptum praestituros, si, quo gladio ad tutelam bonorum et ad propulsandos perditorum conatus sunt accincti, eumdem ad vindictam huius peccati, et ad sumendas de huiusmodi criminis reis debitas poenas exercuerint; contra vero memores, si in re tam gravi male se gesserint, se in districto Dei iudicio rationem in novissimo die reddituros.

Principes hortatur ad exterminanda duella et delinquentes puniendos.

§ 9. Volumus autem ut praesentium

Transumptis fides praestari debet.

transumptis, etiam impressis, notarii publici manu subscriptis et personae in dignitate ecclesiastica constitutae, sigillo obsignatis, eadem prorsus fides, ubique gentium et locorum, adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur exhibitis vel ostensis.

Publicatio et sanctio poenalis.

§ 10. Quodque eaedem praesentes in Lateranensis ac Principis Apostolorum de Urbe basilicarum et Cancellariae Apostolicae valvis de more publicentur, affixis inibi earum exemplis per aliquem ex cursoribus nostris, et dimissis; quodque eadem publicatio, qui in Urbe sunt, post triduum, qui vero extra eam et citra montes, post duos menses, ultra montes vero, post quatuor menses, omnes, quos concernunt, perinde arctent et afficiant, ac si eorum cuilibet personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo omnino, *etc.*

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, XVI kalendas septembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 17 augusti 1592, pont. an. I.

XXXIII.

Suppressio monasterii S. Vincentii oppidi de Cardona, quod antea erat Ordinis S. Augustini Canonicorum Regularium, Urgellensis dioecesis, ac erectio illius in collegiatam saecularem [1].

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Disponente clementia Eius, Qui immobilis, *etc.*, expedire.

Monasteria omnia canonicorum Regularium S. Augustini in nonnullis Hispaniae locis Clemens reservaverat dispositioni S. A. [1].

§ 1. Sane cum nos nuper, ex certis tunc expressis causis, tunc existentes Sancti Vincentii, oppidi de Cardona, Urgellensis dioecesis, et aliorum Ordinis S. Augustini Canonicorum Regularium in principatu Cathaloniae, et comitatibus Rossilionis ac Ceritaniae consistentium monasteriorum abbates et alios dicti Ordinis professos illa et alia beneficia ac officia etiam claustralia, et dignitates et administrationes ipsius Ordinis in principatu et comitatibus praefatis obtinentes, monasteriis et aliis beneficiis huiusmodi ac suppellectili rebusque, iuribus et bonis universis, ac usu et commodo illorum, motu proprio privaverimus, ac praefata omnia monasteria et beneficia sic per privationem apud Sedem Apostolicam vacantia Ordinis S. Augustini praefati, omnique statu, essentia et dependentia regularibus in eisdem monasteriis et beneficiis perpetuo suppressis et extinctis, necnon statutis et consuetudinibus et decretis dicti Ordinis in illis abrogatis, ad saecularitatem sic reducta nostrae et Sedis praefatae dispositioni in perpetuum reservaverimus, quocumque iurepatronatus, si quod in monasteriis praefatis vel ad illa cuique competebat, salvo et illeso remanente, prout in nostris, *etc.*, continetur.

Monasterium S. Vincentii de Cardona de ducum Cardonae iurepatronatus.

§ 2. Nos, qui dudum inter alia voluimus et ordinavimus quod semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, quique decorem ecclesiarum quarumlibet, ac manutentionem et divini cultus augumentum et propagationem intensis affectamus desideriis, attendentes quod si ecclesia monasterii S. Vincentii praefati, quae, sicut accepimus, ampla ac rebus omnibus ad divinum cultum necessariis sufficienter instructa, et in oppido populoso, cuiusque structura et aedificia palatio ducum Cardonae pro tempore existentium, intus oppidum ipsum sito, incorporata seu saltem coniuncta, ac in illis arma, insignia

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

1 Vide sup. constit. XXV.

et sepulchra familiae ducum huiusmodi dumtaxat sculpta et constructa existunt, ipsis quoque ducibus per peculiarem portam, suis propriis clavibus reserari solitam, ex dicto palatio ad dictam ecclesiam patet aditus; et monasterium Sancti Vincentii huiusmodi de iurepatronatus dictorum ducum esse dignoscitur, necnon a tanto tempore, cuius initii hominum memoria non existit, occurrente vacatione, electio personae idoneae praefatis ducibus gratae et acceptae in eiusdem monasterii S. Vincentii abbatem per illius conventum fieri, et non nisi ad praesentationem seu de consensu eorumdem ducum electio huiusmodi confirmari, atque sic electus ipsi monasterio S. Vincentii in abbatem praefici seu alias illi de electi huiusmodi persona providere consuevit; ipsique duces pro tempore existentes pro fundatoribus et legitimis patronis eiusdem monasterii S. Vincentii semper habiti et reputati, necnon uti tales in pacifica possessione seu quasi iurispatronatus et praesentandi, et seu consensum praestandi huiusmodi fuerunt, licet propter temporum diuturnitatem et decursum, ac rerum mutationes aliosque sinistros eventus, de concessione seu reservatione iurispatronatus huiusmodi, ac quod illud praefatis ducibus ex fundatione vel dotatione competat, aliter quam per immemorabilem consuetudinem et pacificam seu quasi possessionem huiusmodi doceri forsan non possit, in collegiatam ecclesiam, ac in ea dignitas, necnon canonicatus et praebendae infrascriptae perpetuo erigerentur et instituerentur, illisque de infrascripta dote provideretur, ex hoc profecto eiusdem ecclesiae felici successui, multorumque spirituali consolationi cum Dei gloria plurimum in Domino consuleretur.

§ 3. Motu simili, non ad alicuius super hoc, *etc.*, sed ex certa scientia nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine, ecclesiam monasterii S. Vincentii huiusmodi in collegiatam ecclesiam cum mensa capitulari, sigillo et arca communibus, caeterisque collegialibus insignibus, necnon in illa unam abbatiam saecularem, quae inibi dignitas principalis sit, pro uno abbate saeculari, qui inibi praesit necnon tot canonicatus et praebendae, quot in illa, ante suppressionem et reductionem praefatas, erant loca et canonicales portiones, pro tot canonicis, qui cum uno abbate praefato capitulum eiusdem ecclesiae constituant, et missas aliaque divina officia, servata ecclesiastica disciplina, celebrare et recitare, illisque ac omnibus horis diurnis pariter et nocturnis in eadem ecclesia intervenire, et illi personaliter ibidem residere, et in divinis deservire, apostolica auctoritate, sine alicuius praeiudicio, perpetuo erigimus et instituimus. In ecclesiam collegiatam erigit cum canonicis, qui in ea serviant.

§ 4. Ac abbatiae pro sua congrua dote abbatialis monasterii S. Vincentii huiusmodi, cuius fructus, redditus et proventus ad centum et sexagintaquinque florenos auri in libris Camerae Apostolicae taxati reperiuntur; canonicatibus vero et praebendis sic erectis et institutis praefatis conventualis eiusdem monasterii Sancti Vincentii mensarum, massae existentis, seu mensae communi dictae ecclesiae reliquorum officiorum claustralium eiusdem monasterii S. Vincentii omnia et singula fructus, redditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta, quae insimul ducentorum ducatorum auri de Camera, secundum communem aestimationem, valorem annuum, ut etiam accepimus, non excedunt, pro sua dote; ac abbatis et canonicorum dictae ecclesiae pro tempore existentium congrua substentatione et onerum eis incumbentium supportatione respective aequis portionibus perpetuo applicamus et appropria- Dos constituitur.

mus, ita quod liceat dictae ecclesiae futuro abbati saeculari et Capitulo praefatis fructuum, reddituum et proventuum, iurium, obventionum et emolumentorum incorporatorum et applicatorum huiusmodi ac ab eis dependentium quorumcumque corporalem, realem et actualem possessionem suo et mensae capitularis ac abbatiae sic erectae huiusmodi nominibus, per se vel alium seu alios libere apprehendere et perpetuo retinere; fructus quoque, redditus, iura, obventiones et emolumenta, resque et bona universa illorum percipere, exigere, levare et recuperare ac consequi et habere, necnon locare ac etiam arrendare, ac Capitulo et canonicis, videlicet ea quae pro distributionibus constituuntur, in ipsas distributiones inter praesentes et divinis officiis intervenientes (iuxta providam ab ipsis Capitulo super hoc cum interventu et de consilio Ordinarii faciendam ordinationem) dividendas et repartiendas, ac tam illis quam eidem futuro abbati reliqua omnia supradicta in suis ac mensae et abbatiae, necnon canonicatuum et praebendarum suarum huiusmodi usum et utilitatem onerumque sibi incumbentium supportationem respective convertere, dioecesani loci vel cuiusvis alterius licentia et consensu desuper minime requisitis, dictaque ecclesia ac abbatia, canonicatus et praebendae aliaque beneficia, Capitulum et ministri suo Ordinario subiecti sint.

Abbati conceditur indultum nominandi ad canonicatus in mensibus non reservatis.

§ 5. Ipsorumque canonicatuum et praebendarum collatio, provisio et quaevis alia dispositio ad pro tempore existentem abbatem saecularem dictae ecclesiae, prout prius locorum et canonicalium portionum huiusmodi collatio ad abbatem dicti monasterii, ante illius suppressionem et reductionem huiusmodi, in suis mensibus pertinebat, deinceps, excepta hac prima vice, cessantibus reservationibus et affectionibus apostolicis, pleno iure spectent et pertineant.

Concessio privilegiorum caeteris collegiatis competentium.

§ 6. Necnon ecclesiae et abbati saeculari, ac Capitulo et canonicis praefatis, aliisque ministris ipsius, quod omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, facultatibus, praerogativis, concessionibus, indultis, favoribus et gratiis, quibus caeterae collegiatae ecclesiae earumque Capitula, canonici et dignitates in eis obtinentes caeterique ministri de iure, usu, consuetudine vel privilegio aut alias quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, frui, potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter et sine ulla prorsus differentia uti, frui, potiri et gaudere libere et licite valent, perinde ac si illa eis a principio et specialiter concessa fuissent.

Capitulo data facultas statuta condendi.

§ 7. Ac insuper eidem Capitulo, pro ecclesiae ac abbatiae saecularis huiusmodi, nec non personarum, rerum et bonorum suorum felici ac prospera directione, quaecumque statuta et ordinationes (licita tamen et honesta sacrisque canonibus et Concilio Tridentino non contraria) ab Ordinario loci examinanda et approbanda, etiam circa distributionum quotidianarum distributionem, missarumque et aliorum divinorum officiorum celebrationem, et quae ad qualiacumque onera incumbunt dispositionem seu declarationem desuper faciendam condendi, ac semel condita, toties quoties pro rerum, temporum ac personarum qualitate expediens fuerit, etiam in toto vel parte, cum interventu et consilio eiusdem Ordinarii mutandi, corrigendi et reformandi, ac etiam de novo faciendi, auctoritate et tenore praefatis, licentiam et facultatem impartimur.

Ducibus Cardonae conceditur ius nominandi abbatem.

§ 8. Insuper, attentis praemissis dilecti filii nobilis viri Didaci, et dilectae in Christo filiae nobilis mulieris Ioannae, uo-

dernorum et pro tempore existentium ducum Cardonae, indemnitati in praemissis providere, ac piae et propensae eorum erga Ecclesiam huiusmodi voluntatis devotionisque studium et affectum, nedum conservare, sed etiam augere, ipsosque specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, Didaco et Ioannae et pro tempore existentibus ducibus praefatis, iuspatronatus et praesentandi nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus personam idoneam ad abbatiam saecularem ecclesiae S. Vincentii huiusmodi, tam hac prima vice ab eius primaeva erectione et institutione praefatis, quam deinceps, quoties de caetero illam per cessum, etiam ex causa permutationis, vel decessum aut privationem vel aliam quamvis amissionem vel dimissionem eam pro tempore obtinentis, etiam apud dictam Sedem, et alias quovis modo et ex quorumcumque personis, qualitercumque qualificatis, quamcumque reservationem ex eorum personis inducentibus, ac in quibuscumque mensibus, etiam per regulas Cancellariae aut constitutiones Apostolicas seu litteras alternativarum nobis et pro tempore existenti Romano Pontifici vel dictae Sedi reservatis seu affectis, aut loci Ordinario concessis, vel alias de iure seu ex privilegio competentibus, tam in Romana Curia quam extra eam vacare contigerit, per nos et dictos successores nostros ad praesentationem huiusmodi instituendam, et seu ad hoc, ut eaedem personae sic praesentatae de abbatia saeculari huiusmodi per nos et eosdem successores nostros et Sedem praefatam provideatur, eisdem auctoritate et tenore, pariter perpetuo reservamus, concedimus, et assignamus; decernentes quoad reservationem iurispatronatus et praesentandi huiusmodi Didaco et Ioannae ac pro tempore existentibus ducibus praefatis, ex mera, reali, vera et non ficta fundatione et seu dotatione laicali competere, ac illud idem robur eamdemque vim, naturam, effectum, substantiam, essentiam, qualitatem et roboris firmitatem obtinere, ac Didaco et Ioannae nec non pro tempore existentibus ducibus praefatis suffragari debere in omnibus et per omnia, et absque ulla prorsus differentia, perinde ac si illis ratione verae, realis, actualis, integrae ac plenae fundationis et seu dotationis per eos de propriis eorum bonis patrimonialibus et laicalibus factarum competeret, et de hac per publica et autentica documenta plene et legitime constaret, sicque illis a primaeva eiusdem abbatiae electione et institutione reservatum fuisset, ac pro tali et ut tale haberi et reputari debere; nec non quascumque derogationes iurispatronatus huiusmodi ac omnes et singulas collationes, provisiones, commendas et alias dispositiones de dicta abbatia sic erecta, quovis modo, et ex cuiuscumque persona, etiam apud dictam Sedem vacante, quavis auctoritate etiam per nos seu successores nostros ac Sedem huiusmodi, seu illius legatos vel ministros aut alios quoscumque, alias quam ad ipsorum ducum pro tempore existentium praesentationem, vel sine illorum expresso consensu, pro tempore faciendas, ac inde sequuta et sequenda quaecumque, nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti fore et esse, nec cuiquam suffragari, neque per eos ius acquiri, vel etiam coloratum possidendi titulum tribui.

Non modo hac prima vice, sed etiam deinceps.

Clausulae.

§ 9. Nec non praesentes litteras, etiam ex eo quod causae, propter quas emanarunt, et alia praemissa coram Ordinario loci verificata et purificata, ac interesse forsan habentes ad id vocati non fuerint, vel ex quavis alia causa et quocumque praetextu de subreptionis vel obreptionis

aut nullitatis vitio vel intentionis nostrae aut alio quovis defectu notari, impugnari, invalidari, in ius vel controversiam revocari, aut ad terminos iuris reduci, seu adversus illas quodcumque iuris, gratiae vel facti remedium impetrari nullatenus umquam posse, neque etiam sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum et concessionum revocationibus, suspensionibus, alterationibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus, per quascumque litteras seu constitutiones Apostolicas aut dictae Cancellariae regulas, etiam a nobis et successoribus nostris ac Sede huiusmodi, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine paribus, etiam consistorialiter, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis pro tempore factis, emanatis et concessis comprehensas, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum, sub quacumque data, per Didacum et Ioannam ac pro tempore existentes duces praefatos quandocumque eligenda, restitutas, repositas et plenarie reintegratas ac de novo concessas fore et esse; nec non Didacum et Ioannam ac pro tempore existentes duces praefatos ad earumdem praesentium et omnium in eis contentorum vel alicuius eorum verificationem seu probationem aut iustificationem, in iudicio vel extra illud faciendam, minime teneri aut obligatos existere, neque ad id cogi aut compelli posse, sed eisdem praesentibus, absque alia probatione, verificatione seu iustificatione, semper et perpetuo, in iudicio et extra illud, stari, ac suos plenarios et integros effectus sortiri; sicque et non alias per quoscumque iudices commissarios et delegatos quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos et vice-legatos, ac etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; nec non irritum, *etc.*, attentari.

§ 10. Non obstantibus priori voluntate et ordinatione nostris praefatis, ac Lateranensis Concilii novissime celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis; ac quibusvis aliis apostolicis, nec non in provincialibus et synodalibus generalibusque conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus, et super similibus iuriumpatronatus reservationibus et concessionibus quomodolibet disponentibus; nec non dictae Ecclesiae S. Vincentii, etiam iuramento, *etc.*, statutis, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, ac quibusvis aliis clausulis et decretis, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam per nos et alios Romanos Pontifices praedecessores nostros et Sedem praefatam, etiam ad quorumvis principum et aliorum instantiam, ac eisdem motu, scientia et potestatis plenitudine, ac alias in contrarium forsan quomodolibet concessis, confirmatis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem, *etc.*, foret, illorum omnium et singulorum tenores, ac si ad verbum insererentur, praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, harum serie, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus; caeterisque contrariis quibuscumque. Nulli, *etc.* Obstantibus derogat.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, undecimo kalendas septembris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 22 augusti 1592, pontif. an. I.

XXXIV.

Avocatio causae, et commissio nuncio Hispaniarum quatenus deleget tres personas, regi Hispaniarum gratas et partibus non suspectas, ad causam inter archiepiscopum Burgensem et abbatem de Covarruvias ac fiscum Camerae Apostolicae super iurisdictione in abbatiam, illiusque causis civilibus et criminalibus ac beneficialibus definiendam[1].

Dilecto filio nostro et Apostolicae Sedis in Hispaniarum regnis nuncio

Clemens Papa VIII.

Dilecte fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

Lite iamdiu pendente inter archiepiscopum Burgensem, abbatem de Covarruvias, fiscum et Camerae Apost.

§ 1. Exponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus, quod cum in Romana Curia diu quaestionis materia controversa fuerit inter venerabilem fratrem nostrum archiepiscopum Burgensem et dilectum filium abbatem de Covarruvias, ac fiscum Camerae nostrae Apostolicae super iurisdictione in abbatiam praedictam illiusque loca in causis tam civilibus quam criminalibus, matrimonialibus, beneficialibus et aliis cuiuscumque generis, et facultate visitandi et aliis quibuscumque ad ordinariam iurisdictionem pertinentibus, quam idem abbas ad se tamquam Ordinarium dictorum locorum spectare asserit, una videlicet civilis, quae alias coram Palatii nostri causarum auditoribus, et deinde coram S. R. E. cardinalibus Concilii Tridentini interpretibus, in prima instantia, altera vero criminalis coram nostro Camerae Apostolicae generali auditore, sive eius in criminalibus locumtenente in vim appellationis, in secunda instantia introductae extiterint, in quibus, ut accepimus, multa hinc inde deducta et producta fuerint, quae forte dubitari possit an sint in forma probanti; quare, si processus de novo fabricandi essent, graves expensae utrinque forent subeundae: idem rex, qui tam ipsius ecclesiae Burgensis quam abbatiae de Covarruvias patronus existit, significari nobis curavit, se pro ipsorum archiepiscopi et abbatis quiete, et ut quamprimum discordiis et controversiis huiusmodi finis imponatur, summopere cupere causas omnes praedictas tibi committi ad effectum subdelegandi aliquas in dignitate ecclesiastica constitutas personas, quae, omni et quacumque appellatione remota, ac minori, qua fieri poterit, impensa, causam et causas ac controversias huiusmodi, tam civiles quam criminales, sine debito terminent.

Clemens cum nuncio apostolico committit, qui tres personas regi gratas subdelegat.

§ 2. Nos igitur, praemissis attentis, eiusdemque regis supplicationibus inclinati, omnes causas et controversias praedictas harum serie ad nos avocantes, tibi per praesentes committimus et mandamus quatenus tres ecclesiasticas personas, eidem regi gratas et acceptas ac partibus non suspectas, deleges, quae causas omnes praedictas (cum omnibus suis incidentiis, dependentiis, emergentiis, annexisque et connexis, ac toto negotio principali) et singulas, et quascumque controversias inter archiepiscopum et abbatem et fiscum Camerae Apostolicae praedictos, eiusdemque archiepiscopi provisores et alios officiales, tam civiles quam criminales, coniunctim audiant, cognoscant fineque debito terminent summarie, simpliciter et de plano, ac sine strepitu et figura iudicii, etiam omni et quacumque appellatione remota, cum potestate citandi, et sub ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, etiam pecuniariis, eius arbitrio moderandis et applicandis inhibendi, omniaque alia et sin-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

gula faciendi, dicendi, gerendi, exercendi et exequendi, quae in praemissis et circa ea necessaria fuerint seu quomodolibet opportuna; ac inobedientes declarandi, aggravandi, reaggravandi, interdicendi, auxiliumque brachii saecularis invocandi, praemissis, constitutionibusque et ordinationibus apostolicis caeterisque contrariis non obstantibus quibuscumque. Proviso quod, pendentibus coram praedictis iudicibus, ut praefertur deputandis controversiis huiusmodi, sub indignationis nostrae ac censuris ecclesiasticis nihil prorsus innovetur, ac si causae in Romana Curia et coram eisdem cardinalibus et auditore penderent, et ab ipsis avocatae non essent.

Acta causae in Rom. Curia actae produci non debent.

§ 3. Decernentes etiam, pro minori partium impensa, ut neutra pars ad transportationem iurium et actorum in Romana Curia factorum et productorum teneatur; sed iudices in causa et causis huiusmodi procedere possint cum iuribus et munimentis, quae per unam sive per alteram partem fuerint praesentata, seu prout eis placuerit, transportata.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die ultima augusti MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 31 augusti 1592, pontif. an. I.

XXXV.

Exemptio Congregationis B. Mariae Fuliensis a iurisdictione omnium aliorum praelatorum Ordinis Cisterciensis monachorum S. Benedicti.

Clemens Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Pastoralis nostri muneris ratio postulat ut religiosorum statui et profectui, quantum in Domino possumus, libenter prospiciamus.

Editio statutorum pro reformatione huiusCongregationis.

§ 1. Nuper siquidem per alias nostras litteras dilecto filio magistro Alexandro de Francisci, Ordinis fratrum praedicatorum, vicario generali Congregationis reformatae Beatae Mariae Fuliensis, Cisterciensis Ordinis, assessorem deputaveramus, nonnulla statuta, tunc expressa, pro bono dictae congregationis regimine condendi facultatem concessimus, prout in ipsis litteris in simili forma brevis expeditis latius continetur. Qui quidem magister, ut accepimus, nonnulla statuta condidit, et alia quaedam pro reformatione et prospero statu eiusdem congregationis statuit, et adhuc iuxta facultates illi per nos attributas, reformationi huiusmodi prudenti sollicitudine incumbit.

Exemptio eiusdem a iurisdictione generalium et aliorum Ordinis Cisterciensis praelatorum.

§ 2. Nos autem, dum praemissa fiunt, dictae Congregationis illorumque abbatum et monachorum, ut maiori cum quiete ac spiritus fervore, iuxta eorum regularia instituta, Altissimo gratum exhibeant famulatum, statui opportunius providere volentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate ac certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, Congregationem praedictam Fuliensem eiusque vicarium generalem, abbatemque et monachos monasterii Beatae Mariae Fuliensis, in quo primum huius Congregationis regularis observantia et reformatio introducta extitit, aliosque universos eorum abbates, monachos et religiosos, eorumque monasteria, domos, conventus, grancias, loca et bona quaecumque praesentia et futura, atque ad ea quomodolibet spectantia et pertinentia, et quae deinceps ad ea spectabunt et pertinebunt, illisque concedentur vel ad ea devolventur, ab omni superioritate, iurisdictione, gubernio, regimine, administratione, subiectione, obedientia, visitatione, correctione et emendatione Cistercii, Claraevallensis et aliorum nunc

et pro tempore existentium generalium, ne Morimondensis et aliorum abbatum, praelatorum, superiorum eiusdem Ordinis Cisterciensis, quacumque auctoritate fungentium et functurorum, et quantumvis amplissimis privilegiis et facultatibus utentium et usurorum, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo eximimus et liberamus, ita ut nullam omnino iurisdictionem, facultatem et auctoritatem in dictam Congregationem, abbates, monachos, religiosos, monasteriaque et loca atque bona illius habere, exercere aut praetendere dicti generales et alii abbates et praelati Ordinis Cisterciensis aliquo tempore possint, minusque in rebus et negociis eiusdem Congregationis aliquo pacto se ingerere aut immiscere valeant.

Congregationis Fuliensis receptio sub Apostolicae Sedis protectione.

§ 3. Ipsamque congregationem Fuliensem eiusque vicarium generalem, necnon abbatem, monachos, religiosos, monasteria, domos, loca, res et bona praedicta sub immediata nostra et Sedis Apostolicae protectione, regimine, subiectione, gubernatione, obedientia recipimus et subiicimus.

Elargitio omnium privilegiorum Ordinis Cisterciensis.

§ 4. Illis tamen, ut omnibus et singulis privilegiis, indultis, facultatibus, immunitatibus, exemptionibus, praerogativis, indulgentiis aliisque gratiis, tam spiritualibus quam temporalibus, eidem Ordini Cisterciensi in genere vel in specie quomodolibet per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Apostolicam Sedem ac legatos, etiam de latere, nec non etiam quoscumque reges, imperatores ac principes saeculares concessis vel in futurum concedendis, neque ac alii dicti Ordinis Cisterciensis monachi et religiosi, sine aliqua prorsus differentia, uti et gaudere ac frui libere et licite possint, valeant ac debeant.

Declaratio quod monachi huiusmodi congregat. non tenentur ad alia Cisterc. Ord. instituta.

§ 5. Nec propterea ad alia dicti Ordinis Cisterciensis instituta monachi dictae Congregationis Fuliensis teneantur vel obligentur, sed tantum regularem observantiam praedictam et constitutiones per nos dictumque Alexandrum declaratas, postquam editae et per nos confirmatae fuerint, seu imposterum per fratres dictae Congregationis edendas et statuendas, ac per nos et dictam Sedem confirmandas, observare teneantur, auctoritate apostolica et tenore praedictis, concedimus et indulgemus, illisque, si opus sit, ea omnia communicamus et extendimus.

Prohibitio abbati Ordinis Cisterciensis generali et aliis ne desuper se intromittant.

§ 6. Mandantes propterea in virtute sanctae obedientiae, expresseque interdicentes abbati cisterciensis Ordinis generali, ac aliis abbatibus et praelatis supradictis, ne ullo unquam tempore se in gubernio, regimine, administratione, visitatione, correctione et reformatione Congregationis praedictae illiusque religiosorum aliquo modo intromittere; ac tam ipsis quam aliis monachis et religiosis eiusdem Ordinis Cisterciensis ne in rebus, negociis ac statu praedictae congregationis ac illius religiosorum praedictorum ullatenus se ingerere aut immiscere, praeterquam si ad illam se transtulerint, et in eiusdem observantia permanserint, nec aliquo modo invicem commisceri, seu huius Congregationis religiosi ad dictum Ordinem Cisterciensem transire possint nec debeant, audeantve seu praesumant, cum dicta Congregatio pro reformatione dicti Ordinis instituta sit, non autem Ordo praedictus ipsius Congregationis relaxationi aut impedimento esse debeat.

Clausulae praeservativae.

§ 7. Atque decernentes praesentes litteras nullo tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel alio quocumque defectu notari, impugnari aut alias quomodolibet infringi, retractari seu invalidari, ex quacumque causa vel praetextu, minime posse, sed semper et perpetuo validas et efficaces existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere.

Clausula sublata, etc.

§ 8. Sicque per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari, definiri et interpretari debere; irritumque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Obstantia omnia tollit.

§ 9. Non obstantibus quibusvis apostolicis, etiam nostris, de non tollendo iure quaesito, ac de non concedendis indulgentiis ad instar; ac in universalibus, provincialibusque et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; ac dicti Ordinis Cisterciensis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem Ordini Cisterciensi illiusque generali ac aliis praedictis abbatibus et superioribus, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus, in contrarium praemissorum concessis, ac pluries confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis illorumque totis tenoribus plena, et ad verbum, expressa et individua mentio, seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorumque tenores praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die quarta septembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 4 septembr. 1592, pont. an. I.

XXXVI.

Controversia inter fratres Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula nationum Gallicae, Italicae atque Hispanicae, super electione correctoris conventus in Monte Pincio de Urbe, ad generale correctorium Ordinis eiusdem remittitur [1].

Dilectis filiis generali, provincialibus et Capitulo generali Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula

Clemens Papa VIII.

Dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Inter multiplices, quae nobis incumbunt, pastoralis officii curas, illa nos vehementer sollicitat, ut regulares personae, quarum reformationi valde studemus, inter se ipsas dissidentes, ad concordiam reduci faciamus, et quietius in via mandatorum Domini progredi valeant, ac gratius suum possint Deo Domino impendere famulatum.

Lites exortas super electione correctoris Romani conventus congregatio episcoporum et regularium Capitulo generali decidendas remisit.

§ 1. Dudum siquidem in congregatione cardinalium super negotiis regularium, cui nos, dum essemus in minoribus constituti, intereramus, propositis controversiis inter vestri Ordinis fratres, nationis Gallicae, Hispanicae atque Italicae, super conventu Sanctissimae Trinitatis de Urbe in Monte Pincio eiusdem vestri Ordinis; an videlicet generalis pro tempore existens in casu suae absentiae, vicarium generalem ordinarium inibi substituere possit, cui corrector et fratres dicti conventus et Ordinis parere teneantur. Item, an ad correctoris officium aliorumque officialium in dicto conventu exercendum, quilibet ex dicti Ordinis et cuiuslibet nationum praedictarum fratribus eligi a capitulo, vel ad habitandum ibidem depu-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

tari a suis superioribus valeant; eorumdem cardinalium congregatio censuit eas omnes controversias remittendas esse iudicio et definitioni vestri capituli generalis, quod, iuxta Regulae constitutiones et correctorium vestrum, in praemissis procedere deberet.

Hoc idem statuit Clemens;

§ 2. Quod cum nobis, etiam nunc, iustum et aequum videatur, decretum congregationis praedictae pro expresso habentes, vobis omnibus et singulis, in virtute sanctae obedientiae, apostolica auctoritate, committimus et mandamus quatenus in generali capitulo, cum primum praesentes vobis fuerint exhibitae, super controversiis praedictis matura examinatione procedatis, eisdemque, prout Regulae et constitutiones correctorii vestri praedicti, a B. Francisco instituti, et per Sedem Apostolicam confirmati, suadebunt, super quo vestram conscientiam oneramus, debitum finem imponatis.

Ratum habens quidquid a correctorio fuerit decretum.

§ 3. Nos enim quidquid a vobis decretum et definitum fuerit, apostolica auctoritate, ab omnibus et singulis praedictarum nationum eiusdemque vestri Ordinis fratribus in posterum observari et custodiri, perpetuum desuper silentium omnibus imponentes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, decernimus et mandamus.

Contraria tollit.

§ 4. Constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis etiam vestro Ordini concessis, eiusdemque Ordinis statutis, quorum omnium et singulorum tenores pro expressis haberi volumus, aliisque in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die IX septembr. MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 9 septembr. 1592, pont. an. I.

XXXVII.

Committitur nuncio apostolico apud imperatorem ut confirmet quamdam permutationem a Gulielmo Bavariae duce factam cum abbate monasterii S. Mauritii super permutatione quarumdam decimarum, pro collegio Societatis Iesu, civitatis Ingolstadii [1].

Venerabili fratri Caesari episcopo Cremonensi, nostro et Sedis Apostolicae apud Caesaream maiestatem nuncio

Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Gulielmus dux collegium Ingolstadii erexerat, factaque quadam cum abbate monasterii Sancti Mauritii permutatione, illud dotaverat.

§ 1. Expositum nobis nuper fuit pro parte dilecti filii nobilis viri Gulielmi Bavariae ducis, quod, cum ipse unum collegium Societatis Iesu in civitate Ingolstadiensi erigi curaverit, cupiens eidem collegio de opportuna aliqua subventione providere, praeter alia ipsi collegio forsan iam assignata, cum dilecto filio abbate monasterii S. Mauritii inferioris Altachae, Ordinis S. Benedicti, Pataviensis dioecesis, infrascriptam permutationem sub nostro et Sedis Apostolicae beneplacito fieri concordavit, nempe:

Quaenam fuerit huiusmodi permutatio.

§ 2. Cum idem monasterium quasdam decimas in territorio Ingolstadiensi (quae medietatem omnium decimarum eiusdem territorii forsan exequant) percipiat, quae, etsi ad octingentos vel mille florenos annuatim ascendant, nunc tamen idem monasterium solum centum quinquaginta florenos vel circa ex illis percipit; contra vero censum annuum viginti quinque florenorum cuidam collegio scholarium in dicta civitate Ingolstadiensi, ac pensionem quamdam certae vini, frumenti et aliarum rerum quantitatis, valoris annui sexcentorum florenorum similium vel cir-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

citer, praefecturae ducali in dioecesi Pataviensi persolvere teneatur; idem Gulielmus dux decimas huiusmodi, medietatem, quae a centum annis et ultra, pro annuo canone centum quinquaginta florenorum, in emphyteusim concessae sunt, ab ipso monasterio recipere, ipsique collegio a se fundato applicare, monasterium vero praedictum a solutione census et pensionis praedictarum eximere et liberare, ac decimarum ipsarum medietatem, sic in emphyteusim dari concessam et ad idem monasterium spectantem, ab earum emphyteusi sumptibus suis redimere intendit, prout iam forsan redemit in evidentem ipsius monasterii utilitatem.

Clemens committit nuncio ut eam approbet, si rationi congrua fuerit.

§ 3. Cumque idem Gulielmus dux maxime cupiat praemissa omnia auctoritate apostolica confirmari et approbari; nos, attendentes quod a tempore erectionis dicti collegii uberes in illis partibus catholica religio fructus, Deo auctore, perceperit, atque in futurum non minores speretur eam esse percepturam, ipsius ducis pietatis et religionis studium valde commendantes, certam tamen praemissorum notitiam non habentes, eiusdem Gulielmi ducis supplicationibus inclinati, fraternitati tuae per praesentes committimus et mandamus ut de praemissis te diligenter informes, et si per informationem, eamdem permutationem praedictam in evidentem eiusdem monasterii utilitatem cedere cognoveris, permutationem huiusmodi, auctoritate nostra apostolica, perpetuo confirmes et approbes, et perpetuae firmitatis robur illi adiicias, nec non decimarum praedictarum medietatem huiusmodi ab ipso monasterio separes, atque collegio Societatis Iesu praedicto, etiam perpetuo, applices et assignes.

Derogat contrariis.

§ 4. Non obstante nostra de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest, ac de exprimendo vero valore beneficii, cui alterum uniri petitur; ac Lateranensis Concilii novissime celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis; aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictorumque monasterii et collegii, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XII septembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 12 septembr. 1592, pont. an. 1.

XXXVIII.

Declaratio praecedentiae fratrum praedicatorum Ordinis Sancti Dominici in omnibus actibus et processionibus, tam publicis quam privatis, ante omnes religiosos, tam Mendicantes quam non Mendicantes, post canonicos et clericos seculares ac antiquos Ordines monasticos [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Gregor. XIII edidit constitutionem super praecedent. fratrum Mendicantium.

Inter caetera cordis nostri desiderabilia id intensis exoptamus affectibus, ut controversiarum ac litium materia inter personas ecclesiasticas e medio tollatur. Sane nobis nuper innotuit quod in regnis Aragonum, Valentiae et Cataloniae, ac tota demum provincia Aragoniae, Ordinis fratrum Praedicatorum, et praesertim in civitate Oriolensi et civitate nuncupata Alicante, ac loco de Castello *della Plana* praedicti regni Valentiae, nonnullae lites, causae, quaestiones et controversiae inter praedictos fratres ex una, et alios

1 Ad haec habes constit. CLII, Gregorii XIII: *Exposcit*, tom. VIII, pag. 429, et aliam Pii V, constitut. CVIII: *Divina*, tom. VII, pag. 699.

Mendicantes sive regulares quoscumque super praecedentia ac ritu incedendi in actibus et processionibus tam publicis quam privatis, occasione seu intuitu quarumdem litterarum felicis recordationis Gregorii Papae XIII, praedecessoris nostri, in forma brevis, sub die XV iulii MDLXXXIII, quae incipit: *Exposcit*, confectarum, partibus ex altera motae sunt, et moveri seu oriri facile possunt:

Hoc modo Pontifex extinguit lites desuper exortas.

§ 1. Nos, considerantes lites, causas et controversias huiusmodi, praesertim inter religiosas personas (quae, relictis mundi vanitatibus, votum suum in humilitatis spiritu Domino Deo nostro persolvere profitentur) non modicam infundere labem, populoque scandalum generare; ac in hac Urbe nostra omnium capite, et unde in omnia regimen servari consuevit, eum ritum et ordinem servari, quod in actibus et processionibus, tam publicis quam privatis, post canonicos et clericos saeculares et antiquos Ordines monachales, fratres Ordinis Praedicatorum huiusmodi primum, digniorem et honorabiliorem locum obtinent, et caeteros alios fratres Mendicantes sive alios quoscumque regulares praecedunt; atque de antiquitate et praeeminentia cuiuslibet Ordinis fratrum Mendicantium et aliorum regularium quorumcumque plenam et indubitatam notitiam habentes, ac eorum honoris et iurium conservationem, ac pacem et quietem inter eos confovere, et scandala huiusmodi removere, paterno affectu cupientes; ac statum litium et merita causarum huiusmodi, nominaque et cognomina iudicum et collitigantium, et eorum iura et praetensiones, necnon tenorem litterarum dicti Gregorii praedecessoris, perinde ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium super statu regularium deputatorum consilio, et nobis attributae potestatis plenitudine, motu proprio et ex certa nostra scientia, lites et causas quascumque, tam motas quam movendas, seu quaestionum et controversiarum materias omnes in quibuscumque instantiis coram quibuscumque iudicibus indecisas pendentes, ad nos harum serie advocamus et penitus extinguimus, et aliis mendicantibus sive quibuscumque aliis regularibus super his perpetuum silentium imponimus.

Praecedentiam concedit fratribus S. Dominici, immediate post canonicos et clericos saeculares et antiquos Ordines monachales.

§ 2. Volumus et decernimus in praedictis regnis Aragonum, Valentiae et Cataloniae, et tota demum provincia Aragoniae, Ordinis fratrum Praedicatorum, et praesertim in civitate Oriolensi et civitate nuncupata Alicante, et loco de Castello *della Plana* huiusmodi, eum ritum et ordinem inter fratres Sancti Dominici praedictos ac alios Mendicantes sive alios regulares quoscumque, cuiusvis Ordinis vel Religionis existentes, servari debere, qui in hac Urbe nostra, omnium capite, servatur; videlicet, quod in omnibus actibus et processionibus, tam publicis quam privatis, post canonicos et clericos saeculares et antiquos Ordines monachales, siqui incesserint, dicti fratres Ordinis Praedicatorum primum, digniorem et honorabiliorem locum obtineant, ita ut dicti fratres S. Dominici immediate post modo dictos subsequantur, post quos omnes alii regulares, tam Mendicantes quam non Mendicantes, cuiuscumque Ordinis vel Religionis existant, incedent et subsequentur, etiamsi ecclesiae, capellae, conventus, domus et loca regularia dictorum fratrum Praedicatorum in locis praedictis primo instituta et fundata non fuerint, prout nos id de facto observari volumus et praecipimus.

Et desuper eos molestari prohibet.

§ 3. Districte, in virtute sanctae obedientiae, et sub excommunicationis maioris latae sententiae eo ipso per contrafacientes incurrendae poena, omnibus et

singulis quorumcumque aliorum Ordinum pro tempore religiosis sive regularibus, inhibentes ne de caetero, praemissorum occasione, Ordinem fratrum Praedicatorum huiusmodi, illiusque fratres pro tempore existentes molestare, inquietare, perturbare aut quoquo modo impedire audeant vel praesumant.

Et ita iudicari praecipit.

§ 4. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari ac definiri debere; necnon irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Executores deputat.

§ 5. Quocirca universis et singulis venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis et dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis personis quibuscumque in dignitate ecclesiastica constitutis, per praesentes motu simili mandamus quatenus ipsi, vel eorum quilibet, per se vel alium seu alios, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte dictorum fratrum Praedicatorum fuerint requisiti, eis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia observari, iuxta praesentium continentiam et tenorem; contradictores quoslibet ac rebelles et praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantia tollit.

§ 6. Non obstantibus litteris dicti Gregorii praedecessoris aliisque praemissis; nec non quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac conventuum, domorum, locorum et Ordinum Mendicantium sive aliorum quorumcumque regularium huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, Mendicantibus fratribus sive aliis regularibus quibuscumque et illorum superioribus per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, etiam *Bulla Aurea* et *Mare Magnum* nuncupata, contentis; ac motu simili consistorialiter, etiam per modum legis et statuti perpetui, etiam iteratis vicibus, cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, pro tempore in contrarium forsan revocantibus, etiamsi in eis caveatur expresse quod nisi per trinas distinctas litteras, cum temporis intervallo competenti, ternis distinctis vicibus, illis, quos concernunt, intimandas, derogatum esset aut censeatur, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de eis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse latissime derogamus, contrariis quibuscumque non obstantibus. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Transumptis credi iubet.

§ 7. Volumus autem, et dicta auctoritate decernimus, quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides

adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXV septembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 25 septembr. 1592, pontif. an. I.

XXXIX.

Confirmatio privilegiorum concessorum scholaribus nationis Germanicae Bononiae litterarum studiis operam dantibus [1].

Dilectis filiis scholaribus nationis Germanicae in civitate nostra Bononiensi litterarum studiis incumbentibus

Clemens Papa VIII.

Dilecti filii,

salutem et apostolicam benedictionem.

Prooemium. Singularis devotionis affectus, quem erga nos Sedemque Apostolicam gerere comprobamini, facit ut petitiones vestras ad exauditionis gratiam libenter admittamus.

Pius IV huiusmodi scholaribus nonnulla privilegia concesserat. § 1. Cum itaque dudum felicis recordationis Pius Papa IV vos sub sua ac Beati Petri protectione esse, ac vestros procuratores proximum post rectores Universitatis Bononiensis et episcopos ac protonotarios apostolicos, tam in publicis quam in privatis actibus, locum habere, ipsosque procuratores Sacrae Aulae et Palatii Lateranensis comites palatinos ac nobiles existere, nec non arma seu enses, tam durante eorum officio procuratoris quam cessante, donec ipsi vel alteri eorum in studio seu civitate Bononiensi degerent, ad instar rectoris Universitatis Bononiensis, deferre posse; eiusdemque Universitatis nationis Germanicae scholares, quotiescumque rector Universitatis Bononiensis consilium convocaret, in eo sponte et voluntarie non minori fide et diligentia quam illi, qui ad hoc iuramento et necessitate adigerentur, tamquam membra dictae civitatis, comparere, suaque munera et officia libenter et fideliter obire valere; doctores vero et alios collegiales dictae Universitatis Bononiensis ad promovendum quemcumque ex scholaribus Universitatis nationis Germaniae (quem pro tempore eiusdem nationis procuratoribus pauperem esse, et utrique vel alteri iurium sufficienter operam dedisse constitisset) ad doctoratus vel licentiaturae gradum in utroque vel altero iurium, more solito, praevio examine, idoneum et sufficientem repertum, absque aliqua impensa ac regalium seu iurium propterea debitorum, et quomodolibet solvi seu etiam donari consuetorum solutione, et alias gratis ubique teneri voluerit:

Quibus alia Gregorius XIII addiderat. § 2. Et deinde piae memoriae Gregorius XIII, praedecessores nostri, eadem et alia privilegia, exemptiones, immunitates et commoda quaecumque per alios Romanos Pontifices praedecessores nostros vobis concessa approbaverit et confirmaverit, ac scholares Germanos litterarum studiis in dicta civitate incumbentes, ad quadraginta virorum dictae civitatis instar, exemptos fecerit, constituerit et declaraverit, prout in diversis dictorum praedecessorum desuper confectis litteris plenius continetur:

Ea rata habet Clemens; § 3. Nos earumdem litterarum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, insererentur, praesentibus pro expressis et insertis habentes, vestris hac in parte supplicationibus inclinati, omnia et singula privilegia, exemptiones, immunitates et commoda, vobis, ut praefertur, concessa, confirmata et approbata, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, illisque per-

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

petuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus.

Et nova concedit.

§ 4. Ac insuper vobis et scholaribus germanis pro tempore in civitate praedicta litterarum studiis incumbentibus, ut matriculis vestris tam iam concessis quam in futurum concedendis, non solum per dictam civitatem illiusque statum et territorium, uti ad praesens facitis, sed etiam per totum Statum Ecclesiasticum illiusque dominium, uti, frui et gaudere libere et licite valeatis ac valeant, auctoritate et tenore praemissis, de speciali gratia, concedimus et indulgemus.

Quae tamen ad solam civitatem Bononiensem restringit.

§ 5. Nolumus tamen vos aut alios pro tempore scholares nationis Germanicae isthic degentes, quod Bononiae in pauperibus doctorali laurea gratis ornandis conceditur, vobis in aliis Apostolicae Sedis academiis licere; minusque eodem iure, quo in Bononiensi ditione (dum reformatoribus status libertatis eorummet indulgentia circa immunitates aequiparamini) frui soletis, gaudere etiam in reliquis dominii Ecclesiastici partibus debere, nec praetendere posse.

Clausulae.

§ 6. Decernentes vos et scholares pro tempore existentes praedictos a quoquam desuper quoquomodo molestari non posse neque debere; sicque per quoscumque iudices vel commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis vel eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 7. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac civitatis et status huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; nec non omnibus illis quae dicti praedecessores in suis litteris praedictis voluerunt non obstare, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Tusculi sub annulo Piscatoris, die XII octobris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 12 octobris 1592, pont. an. I.

XL.

De reductione monachorum Ordinis S. Basilii in unam congregationem sub regimine unius abbatis, et de forma recipiendi novitios.

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Quae ad restituendos in pristinum decorem et dignitatem Ordines regulares in Ecclesia Dei a sanctis patribus institutos, et collapsam in eis disciplinae, praesertim monasticae, observantiam, modis congruis instaurandam, pie ac provide a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus sancita fuerunt, in eis confirmandis et innovandis auctoritatem nostram libenter interponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

Gregor. XIII monachos Sancti Basilii in unam congregationem reduxit sub regimine unius abbatis [1].

§ 1. Quam sane piam cogitationem apostolici nostri muneris propriam impensius suscipimus, pro salubri directione et profectu insignis Ordinis S. Basilii, pro cuius reformatione alias felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster, per suas sub dat. kalendas novembris, pontificatus sui anno VIII, editas litteras, primum quidem reductionem monasteriorum Ordinis praedicti, nec non priorum et monachorum in congregationem et Capitulum tunc recens celebratum, eiusque indictionem et praesidentiam, et in eo factas abbatis generalis et alias tunc expressas electiones de apostolicae potestatis plenitudine approbavit et confirma-

[1] Constit. CIX: *Benedictus*, tom. VIII, pag. 307.

vit; atque inter alia statuit ut abbas generalis pro tempore electus, aeque ut alii aliorum Ordinum in congregationes reductorum abbates generales et praesidentes in suis quisque capitulis, congregationibus et Ordinibus de iure, privilegio et consuetudine habent et exercent, habereque et exercere possunt, plenam et omnimodam superioritatem, iurisdictionem et auctoritatem haberet et exerceret, tam in ea omnia, quae in Italia et regnis utriusque Siciliae sunt, quam etiam in alia provinciae Hispaniae, paulo ante per eumdem praedecessorem in regnis Hispaniarum instituta, et prorsus in caetera quaecumque monasteria, domos et loca in eadem provincia sub Regula S. Basilii eatenus erecta et in posterum erigenda; eorumque abbates, conventus, monachos et personas, quae pridem cum monachis eiusdem Ordinis S. Basilii in Italia existentibus et eorum congregationi praedictae, sub obedientia inde futuri abbatis seu vicarii generalis eiusdem congregationis, idem Gregorius praedecessor perpetuo coniunxerat, eaque necnon visitatorem eiusdem provinciae Hispaniae abbati seu vicario generali congregationis huiusmodi in Italia pro tempore eligendo subiecerat et ab eo dependere decreverat inter alia, quemadmodum in eiusdem Gregorii praedecessoris diversis litteris (prioribus videlicet kalendas maii, secundo; posterioribus vero VIII kalendas iunii, sexto pontificatus sui annis datis) plenius continetur.

Aliaque statuit ut ibidem.

§ 2. Iussit praeterea ipse Gregorius praedecessor universos et singulos eiusdem [1], *etc.*

Hic modo Pontifex ea approbat, cum omnibus inde sequutis.

§ 3. Cum autem sicut dilectus filius noster Iulius Antonius tituli S. Bartholomaei in Insula presbyter cardinalis S. Severinae nuncupatus, modernus eiusdem Ordinis apud nos et Sedem Apostolicam protector, nobis nuper exposuit, ex litteris superius expressis, quae suum magna ex parte effectum sortitae fuerunt, non mediocris utilitas et fructus spiritualis ad reformationem eiusdem Ordinis provenerint, et tamen adhuc multa reliqua sint, propter quae valde expediat easdem litteras debitae exequutioni omnino atque integre demandari; nos, quibus summopere cordi est, quantum nostra pastorali vigilantia eniti possumus, modis omnibus procurare, ac, Deo iuvante, efficere ut eius Ordinis religiosi in dies optimos et felicissimos in viis Domini progressus faciant, atque uberrimos in Sancta Ecclesia fructus, maiorum suorum, et praecipue sancti eorum patris et patriarchae Basilii exemplo, proferant; motu proprio ex certa scientia ac deliberatione nostra, suprascriptas Gregorii praedecessoris litteras, quarum tenores praesentibus haberi volumus pro plene et sufficienter expressis et ad verbum insertis, et in eis contenta quaecumque, ac potissimum, quae illarum vigore circa distinctionem mensae conventualis a mensa abbatiali, nec non dismembrationem et divisionem partis bonorum, proprietatum et iurium a monasteriis et archimandritatibus praedictis, illorumque pro mensa conventuali huiusmodi applicationem et appropriationem ab ipsis Gulielmo, quamdiu in humanis egit, et deinde Iulio Antonio, cardinalibus protectoribus, vel de eorum mandato, hactenus gesta sunt, vel quae posthac per eumdem modernum ac pro tempore existentem protectorem gerentur; necnon statuta seu constitutiones hactenus per dictam congregationem seu monachos in capitulis generalibus facta seu edita, ac de eiusdem Iulii Antonii cardinalis protectoris mandato per viros religiosos, eruditos et pios revisa, examinata et ab ipso approbata, ex nunc prout ex tunc, et e

1 Omittitur residuum, quia ipsa Bulla habetur superius in loco citato in nota praecedenti.

contra, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus, confirmamus et innovamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, eaque praesentis scripti patrocinio communimus; supplentes omnes et singulos iuris et facti defectus, siqui intervenerint in eisdem.

Protectoremque Ordinis deputat praemissorum exequutorem

§ 4. Ac nihilominus eidem Iulio Antonio cardinali, moderno et pro tempore existenti protectori, per apostolica scripta mandamus plenamque per praesentes tribuimus facultatem ut per se vel alium seu alios, etiam, si videbitur; dicti vel alterius Ordinis religiosos, ad integram exequutionem earumdem litterarum, iuxta illarum formam et tenorem, praesertim quoad institutionem mensarum conventualium et separationem bonorum, proprietatum et iurium a mensis abbatialibus, ubi opus erit, ac alias in omnibus et per omnia procedat, atque in omnibus et singulis superius expressis et aliis, quae in litteris praedictis, etiam nominatim ipsi Gulielmo cardinali concessae fuerant facultatibus, tam quoad negotia iam coepta, quam quoad non coepta, ubi, quando et quoties opus fuerit seu expedire indicaverit, libere et licite utatur, perinde ac si haec ipsa sibi ab initio expresse demandata, tributa et nunc, harum serie, de novo singillatim concessa fuissent.

Novitios certo modo recipi indulget, non obstante constitut. XXII Cum de Sixt. V, tom. VIII pag. 931.

§ 5. Quoniam vero, si quando contingeret recipi novitios aliquos sexdecim annis maiores, et in ea provincia Capitulum provinciale aut numquam celebraretur aut admodum raro, tunc sane nimis incommodum esset, tum ob huiusmodi causam, tum propter monasteriorum paucitatem et locorum intervalla quibus inter se disiuncta et remota sunt, generalis aut provincialis Capituli celebrandi tempus expectare, et alias servare formam in constitutione piae memoriae Sixti Papae V, praedecessoris nostri, super modo admittendi novitios ad habitum regularem, et eiusdem Sixti praedecessoris declaratoria postmodum edita, praescriptam. Nos unicuique priori seu praelato cuiuslibet monasterii, prioratus, domus aut loci regularis et conventualis dicti Ordinis, ut de consilio et consensu duorum aliorum eiusdem congregationis priorum seu praelatorum, qui viciinioribus conventibus praefuerint, nec non conventus, sui monasterii seu prioratus aut domus vel loci novitios, etiam sexdecim annis maiores, alioquin tamen habiles, quandocumque ad habitum regularem eiusdem Ordinis S. Basilii recipere et admittere, etiam Capituli provincialis aut generalis vel cuiusvis alterius licentia, approbatione aut consensu non requisito; ac novitiis ipsis, ut, postquam, ut praefertur, recepti fuerint, inibi permanere, et legitimo tempore, post annum probationis, professionem emittere libere et licite valeant, potestatem et licentiam, auctoritate et tenore praemissis, concedimus et impartimur.

Contraria submovet

§ 6. Non obstantibus praemissis ac nostris de unionibus committendis ad partes, ac valore fructuum exprimendo, necnon de non tollendo iure quaesito, ac generalis et uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis, novissime celebrati Lateranensis Concilii; ac recolendae memoriae Innocentii IV, quae incipit *Volentes*, et Bonifacii VIII, Romanorum Pontificum, de una, et in eodem concilio generali edita de duabus diaetis; ac praedictis eiusdem Sixti praedecessoris, aliisque apostolicis constitutionibus; necnon monasteriorum et Ordinum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem monasteriis et Ordinibus, eorumque superioribus et per-

sonis, etiam monasteria et archimandritatus eiusdem Ordinis in commendam obtinentibus, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et eamdem Sedem, etiam per modum statuti perpetui ac initi et stipulati contractus ac alias, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibuscumque, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere et in specie, etiam ab immemorabili tempore quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, ac etiam usu receptis, ac quocumque tempore factis et promulgatis, tam quae alias ipse Gregorius praedecessor in suis litteris praedictis voluit et decrevit non obstare, quam quibuscumque aliis indulgentiis et litteris apostolicis, specialibus vel generalibus. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua mentio habenda, et quaevis alia ad hoc exquisita forma servanda foret, tenores huiusmodi pro plene et sufficienter expressis et de verbo ad verbum, forma in illis tradita ad unguem servata, insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice et ad effectum praesentium dumtaxat, specialiter et expresse motu simili derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque: aut si commendatariis et personis praedictis vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam et de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Exempla credi iubet. § 7. Postremo volumus ut earumdem litterarum exempla, etiam impressa, notarii publici manu subscripta, et praelati ecclesiastici sigillo obsignata, eamdem illam prorsus fidem ubique locorum, in iudicio et extra illud, faciant, quam ipsaemet praesentes facerent si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo omnino hominum, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, IV kalendas novembris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 29 octobris 1592, pontif. anno I.

XLI.

Institutio Congregationis S. R. E. cardinalium super gratiis et remissionibus bannitorum et criminosorum hominum Status Ecclesiastici, eorumque complicum et fautorum [1].

Dilectis filiis nostris Antonio Mariae S. Mariae de Pace Salviato, necnon Mariano Ss. Marcellini et Petri titulorum presbyteris de Camerino, et Alexandro S. Laurentii in Damaso diacono cardinalibus Montalto nuncupatis

Clemens Papa VIII.

Dilecti filii nostri, salutem et apostolicam benedictionem.

In regendis populis S. R. E. temporali ditioni subiectis, quorum curam et tutelam nobis potissimum divina providentia commisit, eam duximus rationem ineundam nostrae pastorali sollicitudini maxime consentaneam, ut peccantes quidem et in peccato perseverantes, publicae praesertim quietis perturbatores, iustitiae gladio nobis ipsius Domini auctoritate tradito coerceamus; poenitentibus vero et ad cor reversis paternae clementiae et misericordiae viscera non claudamus. Exordium.

[1] Hanc facultatem gratiandi alias Pontificibus reservatam fuisse constat ex const. XXXII Pii IV: *Nuper*, tom. VII, pag. 105. De materia autem bannitorum et exulum ac receptatorum et fautorum vide in const. IX, tom. VIII, pag. 585, Sixti V: *Hoc nostri*.

Causa huius constitutionis.

§ 1. Horum utrumque, vel ab ipso nostri pontificatus initio spectantes, cum provincias universas et populos eiusdem Romanae Ecclesiae a numerosa exulum, latronum, sicariorum aliorumque sceleratorum hominum multitudine omni facinorum genere miserandum in modum vexatas invenissemus, coacti fuimus, magnis laboribus et impensis, adversus perditorum huiusmodi hominum pervicaciam atque impoenitentiam, iustitiae severitatem, dolenter quidem sed necessario, exercere. Cumque iam plerisque ex famosis latronum ducibus eorumque impiis sectatoribus, divina favente gratia et nostrorum militum opera, captis, profligatis aut de medio sublatis, publicam, quam votis omnibus optabamus, tranquillitatem, Deo adiutore, consequuti simus, ad eam solidius firmandam, stabiliendam et conservandam, non mediocriter pertinere existimavimus nunc vicissim iis, quae superfuerunt, reliquiis nefariorum hominum, qui humiles et poenitentes peccatum suum agnoverint, apostolicae clementiae sinum aperire, ut eos, quantum in nobis est, a via perditionis ad viam salutis revocatos, Christo Domino et patriae salubriter lucremur. Cum igitur intelligamus plurimos ex subditis nostris in illa superiorum temporum calamitate sive metu exulumque minis territos, sive amicitia, necessitudine aut propinquitate permotos, sive privatarum inimicitiarum occasione impulsos, ut asséclas et propugnatores habere viderentur, aut quibusvis aliis causis inductos, cum supradictis exulibus, sicariis facinorosisque hominibus versatos esse, eosque domo et hospitio recepisse, cibaria praebuisse, eisque variis modis favisse; alios etiam cum delictorum interdum gravium sibi conscii forent, ut legum et iudicum severitatem vitarent, ad societatem et contubernium eorumdem perditorum quasi ad asylum confugisse; nec defuisse aliquos, qui vel sola animi levitate et iuvenili furore impulsi, ad ostentandum animi aut corporis robur, vel forsan inopia et fame oppressi, et fere quotidianis per ipsos facinorosos latrones ubique impune grassantes sibi suoque tenui patrimonio illatis damnis, ad extremam tollerandae vitae desperationem adducti, se eisdem scelestis comites adiunxerint. Quibus partim iam damnatis contumaciae nomine, partim nondum manifesto deprehensis, si praeteritae culpae abolendae, ac veniae et absolutionis ex pontificia nostra benignitate consequendae spes aliqua tribueretur, non plane arduum nec difficile foret illos, veteri malitiae fermento expurgato, ad veram poenitentiam, christianam vitam et bonam frugem revocari:

Facultates cardinalium deputatorum super bannitorum remissionibus eorumque complicum et fautorum.

§ 2. Nos Illius vices, licet imparibus meritis, gerentes in terris, qui superbis resistit, humilibus dat gratiam, paternum erga subditos nostros animum praecipuumque charitatis affectum, modo ex corde resipiscant, suscipere, eisque nec gratiam penitus denegare, neque rursus impunitatem sine ullo defectu largiri decrevimus. Quare de vestra singulari prudentia, consilio et integritate plurimum in Domino confidentes, circumspectioni vestrae, et duobus saltem ex vobis coniunctim procedentibus, plenam et liberam facultatem, auctoritatem et potestatem per praesentes tribuimus, omnes et singulas utriuslibet sexus personas, tam in hac alma Urbe nostra quam in aliis quibuscumque provinciis, civitatibus, terris, oppidis et locis, nobis et Apostolicae Sedi tam mediate quam immediate subiectis, et si eorum incolae non sint, et ad illa quoquomodo declinaverint, quae commercium cum cuiusvis generis bannitis, homicidis, sicariis aliisque supradictis facinorosis hominibus habuerint, eos quoquomodo receptaverint, vel eisdem ci-

bum, potum, pecunias, vestimenta, pulverem, pilas plumbeas, plumbum, arma et alia necessaria subministraverint, litteras et nuncios eisdem miserint sive ab eis acceperint aut equos commodaverint, atque adeo ipsos etiam latrones publicos, viarum grassatores, sicarios, bannitos et exules, eorumque fautores et receptatores, etiamsi cum ipsis bannitis delictorum complices, socii, participes et in delictis patrandis vel bannitorum opera usi fuerint, vel eis auxilium, consilium et favorem praestiterint, tam si dictis de causis delati, processati, inquisiti et in contumaciam seu alias condemnati sint, quam etiam antequam delicta ipsa in iudicio deducta sint, et ante coeptum processum in quacumque instantia, etiam de quibus nulla omnino ad curiam notitia pervenerit, tam laicos quam clericos et presbyteros, saeculares et quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, regulares, cuiuscumque dignitatis, gradus et conditionis fuerint, etiamsi ipsi delinquentes iurisdictioni episcoporum vel cuiuscumque alterius curiae ecclesiasticae subiecti sint, et causae ipsae et crimina ad forum ecclesiasticum pertineant, et in eo processus coepti et formati, et forsan etiam condemnationes sequutae fuerint; qui de admissis dolentes ab intimis, et a similibus abstinere proponentes, per se vel procuratorem aut consanguineos vel affines aut alios pro eis agentes, veniam humiliter petierint, ab homicidii etiam voluntarii ac etiam multiplicati, et aliis quibuscumque atrocibus, gravissimis et enormissimis criminibus, excessibus et delictis ab eis commissis, etiamsi talia essent quae maiori magisque speciali expressione indigerent, necnon excommunicationis aliisque censuris et poenis ecclesiasticis, quas propterea incurrerunt (haeresis et laesae maiestatis in primo capito criminibus dumtaxat exceptis) in utroque foro, si, propter paupertatem aut alias, vobis videbitur, gratis absolvendi et liberandi, capitisque et ultimi supplicii, exilii, etiam perpetui, confiscationis bonorum, non tamen fisco incorporatorum, aliasque poenas temporales, corporales et pecuniarias, tam per nostras quam etiam dictorum praedecessorum nostrorum constitutiones ac alia adversus talia perpetrantes quomodolibet inflictas, arbitrio vestro remittendi, commutandi et moderandi; sive cum illis, quos, pro absolutione et gratia huiusmodi obtinenda, ad nos remittendos duxeritis, componendi, et certam eis vestro arbitrio compositionem taxandi; eosdemque, si aut postquam pacem ab haeredibus vel propinquis occisorum habuerint, seu partibus laesis satisfecerint, ac alias, prout vobis visum fuerit, ad patriam, famam, honores et bona, non tamen fisco incorporata, necnon in pristinum et eum in quo ante commissa delicta erant, statum plenissime restituendi, omnemque inhabilitatis et infamiae maculam seu notam ab eis omnino abolendi, processus quoscumque contra eos in contumaciam vel alias quomodolibet formatos cassari, et aboleri mandandi. Necnon universis et singulis provinciarum, civitatum et locorum dicti Status Ecclesiastici legatis, prolegatis, gubernatoribus, rectoribus, locatenentibus, potestatibus aliisque omnibus iudicibus, ordinariis aut delegatis, et personis cuiuscumque dignitatis, ordinis et conditionis, quavis auctoritate fungentibus, ne sic absolutos molestare, inquietare vel perturbare audeant, inhibendi; quinimmo ut processus, decreta, bannimenta aut condemnationes et acta quaecumque contra eos facta gratis omnino cassent et aboleant praecipiendi, caeteraque omnia faciendi et exequendi, quae in praemissis et circa ea necessaria fuerint et opportuna.

Casus varios enumerat veniae scelestibus huiusmodi hominibus concedendae

Omnem infamiae maculam ab hisce poenitentibus auferi

§ 3. Volentes et apostolica auctoritate

Gratiati ab eis caveant de se repraesentando et pro eis consanguinei etiam cogantur.

decernentes quod omnes ii, quibus gratias, absolutiones, remissiones, etiam per modum compositionis, vigore praesentium per vos concedi contigerit, et eorum unusquisque idoneas cautiones et fideiussiones de se repraesentando, sub poenis et infra tempus arbitrio vestro declarandum, praestare teneantur; aut si propter inopiam id fieri nequeat, alias arbitrio vestro ad cavendum pariter sive ad se obligandum saltem cum iuramento de se repraesentando, tam ipsi quam pro iis consanguinei vel affines propinquiori gradu coniuncti, cogi et compelli possint et debeant. Quae quidem cautiones, obligationes aut fideiussiones non temporales sint, sed perpetuo durent, nec umquam ex quavis dignitate vel auctoritate fungente, nisi de speciali gratia Romani Pontificis manu signata, cassari, aboleri aut quisquam ab earum vinculis eximi vel liberari valeat, quin potius omnes et quaecumque abolitiones aut liberationes, si quas forsan de facto attentari contigerit, nullius sint roboris et momenti, nec cuiquam suffragentur, quominus personae praedictae ut prius obstrictae remaneant, et eveniente casu, ad observantiam promissionum arctari et compelli possint.

Instrumentum publici notarii has gratias plene probet.

§ 4. Insuper declaramus instrumentis tantum authenticis conficiendis per tabellionem seu notarium publicum, vestro iussu coram testibus, ut moris est, super huiusmodi gratiis, absolutionibus aut compositionibus per vos faciendis rogatum, nec alias, plenam atque indubitatam fidem, in iudicio et extra illud, adhiberi; idque ad probandum facultatem vobis per praesentes attributam sufficere, nec ipsarum praesentium insertionem nec aliud omnino adminiculum requiri.

Gratiae de subreptione et obreptione minime notari possint.

§ 5. Neque absolutiones et gratias supradictas ac quaecumque decreta per vos vigore praesentium gesta, de subreptionis, obreptionis aut nullitatis vitio, intentionis nostrae vel alio quovis defectu notari, impugnari, invalidari, in ius vel controversiam revocari, aut ad terminos iuris reduci posse, sed illa perpetuo valida et efficacia fore. Sicque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis aliter iudicandi facultate, iudicari et definiri debere; irritumque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Notarii in praedictis merces moderata sit.

§ 6. Ipsum vero notarium seu notarios, tam a vobis ad praemissa adhibendos quam in partibus de abolitionibus et cassationibus processuum seu bannimentorum aut decretorum pro tempore rogatos, iubemus exigua et tenui mercede, per vosmetipsos taxanda, in Romana Curia; extra eam vero, duobus tantum iuliis pro rogitu cuiuslibet abolitionis, et uno pro rogitu cautionis seu fideiussionis, omnino contentos esse, nec quicquam ulterius, etiam pro atramento, cera, capsa, cordulis, sigillo, charta, labore petere seu praetendere, aut oblatum recipere posse; et si receperint, poenam privationis officii tabellionatus et inhabilitatis perpetuae ad illud exercendum, ac exilii perpetui a tota ditione praedicta ipso facto incurrere.

Confirmatio bullarum prohibentium legatis et baronibus remissionem bannitorum.

§ 7. Caeterum omnes et quascumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum constitutiones et litteras apostolicas, per quas in genere vel in specie quibuscumque legatis, vice-legatis, praesidibus, gubernatoribus et officialibus civitatum, provinciarum et locorum dictae ditionis temporalis Ecclesiae, quavis dignitate et praeeminentia, etiam cardinalatus honore, fulgentibus, necnon baronibus et domicellis seu dominis temporalibus terrarum, castrorum et locorum dictae ditionis, quavis, etiam marchionali et ducali vel alia maiori auctoritate, gradu aut titulo insignitis, merumque et mixtum

imperium et gladii potestatem habentibus, bannitos et sicarios praedictos absolvendi, seu cum eis componendi, vel ad quamcumque gratiam admittendi facultas adimitur et denegatur, illarum tenores praesentibus pro expressis habentes, harum serie approbamus, confirmamus et innovamus, illasque firmiter et inviolate observari iubemus.

Annullatio huiusmodi remissionum.

§ 8. Districtius inhibentes unicuique ex supradictis ne quis eorum tale quidpiam attentare audeat vel praesumat; et nihilominus quascumque per eos forsan de facto concedendas gratias eo ipso nullas, irritas et invalidas esse et censeri, viribusque et effectu omnino carere, nec ipsis impetrantibus prodesse aut suffragari.

Easque concedentium poena.

§ 9. Contra ipsos vero concedentes, cuiuscumque status, gradus, nobilitatis aut conditionis fuerint, etiam per viam inquisitionis, querelae aut ex mero officio, tam in sindicatu quam alias, quandocumque, ad poenas non solum in praedictis constitutionibus contentas, verum ad alias etiam graviores, privationis officiorum, dignitatum et feudorum per eos obtentorum, inhabilitatisque ad illa et alia in posterum obtinenda, infamiae atque ignominiae perpetuae, sine ulla spe veniae, procedi debere statuimus et decernimus.

Clausulae derogatoriae.

§ 10. Non obstantibus praemissis ac nostris aliisque apostolicis constitutionibus et ordinationibus, etiam contra huiusmodi homicidas, bannitos et alios facinorosos quomodolibet editis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis et innovatis, cuiuscumque tenoris existant, per quae, praesentibus nostrisque huiusmodi litteris non expressa aut omnino non inserta, effectus gratiarum a vobis earumdem praesentium auctoritate faciendarum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus eorumque totis tenoribus habenda esset in nostris vel vestris litteris huiusmodi mentio specialis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Limitatio huius facultatis ad biennium.

§ 11. Volumus autem facultatem vobis per praesentes concessam huiusmodi, lapso biennio a data praesentium numerando, omnino expirare.

Absolutis iniungenda est poena salutaris a confessariis.

§ 12. Quodque ii, qui praedictam libertatem et indulgentiam in vim praesentium obtinuerint, poenitentiam salutarem sibi postmodum per confessarios idoneos, a locorum Ordinariis approbatos, quibus plenam super praedictis facultatem concedimus, iniungendam, adimplere teneantur.

Transumptis credi iubet.

§ 13. Earumdem vero praesentium exemplis, etiam impressis, *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die III novembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 3 novembr. 1592, pont. an. 1.

XLII.

Confirmatio erectionis collegii Anglicani in oppido Vallisoleti, Palentinae dioecesis [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Philippus II Vallisoleti collegium pro alumnis Anglis erexit.

Cum nullum firmius praesidium aut remedium certius inveniri possit adversus eos, qui suis pravis et erroneis opinionibus Romanam Ecclesiam labefactare conantur, quam ut regionum ab hac peste oppressarum inventus, cuius teneros animos facile est ad virtutem incitare, catholica religione imbuantur; ac nuper id pie et attente considerans charissimus in Christo filius noster Phillppus Hispaniarum rex catholicus (cuius egregiam et vere catholico rege dignam munificentiam et liberalitatem multi iuvenes ex illo miserrimo Angliae regno, magnis quon-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

dam opibus floridissimo, et catholicae fidei studio flagrantissimo, nunc vero maximis difficultatibus oppresso, ac teterrima haeresis labe devastato, illuc profugi experti sunt) collegium Anglicanum in oppido Vallisoleti, Palentinae dioecesis, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam, et Anglorum, qui pro fide catholica voluntarium a dicto regno exilium sibi elegerunt, quippe aliquando suos cives a via veritatis declinantes erudiant, subventionem erigi et institui curaverit, illique, pro manutentione iuvenum et aliarum personarum inibi pro tempore commorantium, certos redditus annuos assignaverit; nec non per dilectum filium nobilem virum Antonium Suesse, et suum apud nos Sedemque Apostolicam oratorem, nobis humiliter supplicare fecerit quatenus erectionem et institutionem praefatas confirmare, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Et Apostolica auctoritate confirmari petiit.

§ 2. Nos, pium et nunquam satis laudatum Philippi regis propositum et opus plurimum in Domino commendantes, huiusmodi supplicationibus inclinati, erectionem et institutionem dicti collegii et omnia et singula inde sequuta, apostolica auctoritate, ex certa nostra scientia approbamus et confirmamus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerint in iisdem, supplemus.

Confirmat Clemens.

§ 3. Nec non collegium ipsum, pro illius salubri directione et felici incremento, rectorem, scholasticos et ministros dicti collegii, ac omnia et singula illius bona, mobilia et immobilia, cuiuscumque qualitatis et quantitatis fuerint, sub nostra ac B. Petri ac huius sanctae Sedis Apostolicae protectione immediate suscipimus, ac nobis et eidem prorsus subiicimus.

Sub Sedis Apostolicae protectione recipit.

§ 4. Nec non regimen et gubernium immediatum dicti collegii generali et provinciali Societatis Iesu in regno Castellae, et rectori ipsius collegii ab ipsis designato, supponimus; ita tamen quod in causis gravibus, quae per ipsos expediri non poterint, ad personam nominandam per dilectum filium nostrum Guilielmum Alanum, tituli S. Martini in Montibus presbyterum cardinalem Angliae nuncupatum, qui omnimodas vices suas alteri demandare, quoties ei visum fuerit, et demandatas quandocumque revocare possit, recurratur.

Et regimini PP. Societatis Iesu committit.

§ 5. Quodque oeconomus et alii ministri et servientes in dicto collegio ipsi rectori et ministro seu vice-rectori subsint, et ad eius praescriptum et mandatum omnino obsequantur; ipseque oeconomus dicto rectori volenti et requirenti, bis in anno vel quotiescumque ei visum fuerit, rationem de administratis reddere teneatur.

Oeconomus rationem suae administrationis rectori reddere debet.

§ 6. Praeterea rectori, collegio et scholaribus praefatis, quod donec illud duraverit, omnibus et singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, gratiis, favoribus, praeeminentiis, indulgentiis et indultis, quibus collegia Anglorum et Germanorum, ac alia collegia et pia loca in Urbe, et collegia Anglorum Remense in Gallia, et collegium S. Crucis in dicto oppido Vallisoletano, ac in eis degentes personae quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt in futurum, quorum omnium tenores hic haberi volumus pro expressis:

Huic collegio similium collegiorum privilegia conceduntur.

§ 7. Et tam eorum omnium quam praesentium, etiam impressis, transumptis, manu alicuius notarii publici et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eamdem fidem, quae ipsis originalibus adhiberetur, ubique in iudicio et extra haberi debere decernimus, non solum ad instar, sed pariformiter et aeque principaliter, uti, frui,

Praesentium litterarum transumptis integra danda fides.

potiri et gaudere possint, illudque inter illa annumeretur.

Privilegia capellae collegii concessa.

§ 8. Ac capellam sive ecclesiam, in qua Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum recondatur, et campanas pro missis et sepulturis significandis, et alia huic novo collegio necessaria habere valeant.

Eoque ius parochiae quoad inibi commorantes adiicitur.

§ 9. Quodque ipse rector unum ex alumnis dicti collegii pro tempore constituere possit, qui sit eius domus parochus, et illorum omnium inibi habitantium, prout fit in collegio Anglicano in Urbe instituto; necnon in defectum huiusmodi alumni, ipse rector aut quivis alius dicti collegii presbyter, de ipsius rectoris licentia, possit supplere officium parochi praefatum in administrandis confessionis, Sanctissimae Eucharistiae ac extremae Unctionis sacramentis, et sepeliendis mortuis dicti collegii, indulgemus.

Forma admittendorum alumnorum.

§ 10. Praeterea volumus quod admissio et exclusio alumnorum in dicto novo collegio pro tempore existentium, tam circa numerum quam qualitates personarum, fiat de voto et scientia provincialis Societatis Iesu regni Castellae praefati, aut illius, cui idem ipse provincialis committet, et dicti novi collegii rectoris, cum approbatione personae, cui ipse Guilielmus cardinalis committet.

Eorumdem qualitates.

§ 11. Quodque alumni huius collegii in pietate, devotione, cantu et caeremoniis ecclesiasticis et sacris officiis, prout melius ipsis superioribus visum fuerit, exerceantur; ac sint Angli nativi vel Anglorum filii, videlicet alicuius provinciae insulae Angliae dumtaxat, ac eorum approbationes et admissiones fiant iuxta testimonia quae secum adferent, ab eodem cardinali aut rectoribus collegiorum Anglorum de Urbe, vel Remensis aut aliorum primariorum nationis Anglicanae, habitantium in regnis Hispaniarum aut aliis in locis, qui pro catholicis habentur et noti existunt, et notitiam admittendorum habere possunt; et haec omnia fiant iuxta peculiarem et privatam institutionem quam idem Guilielmus cardinalis de hoc et aliis rebus in scriptis mittet ad ipsum rectorem aut alium in dicto oppido Vallisoleti pro tempore commorantem, cui idem Guilielmus cardinalis vices suas committet.

Privilegium laureandi.

§ 12. Ad haec, superioribus dicti novi collegii, illos quos in dicto novo collegio idoneos esse repererint, in facultatibus artium et theologiae, ad baccalaureatus, licentiaturae et magisterii gradus, servata forma Concilii Viennensis, promovendi et ipsorum graduum solita in eis regionibus insignia exhibendi; qui sic promoti, omnibus gratiis, favoribus, indultis, privilegiis, praerogativis, antelationibus, quae promotis in Oxoniensi et Cantabrigiensi in Anglia academiis, de iure vel consuetudine seu privilegio concessa sunt, pariformiter et aeque principaliter potiantur.

Facultas edendi constitutiones.

§ 13. Ac quaecumque statuta et ordinationes, licita tamen et honesta ac sacris canonibus et Concilio Tridentino non contraria, ad prosperum et salubrem dicti novi collegii statum et gubernium condendi; et condita, pro temporum varietate, mutandi, ac illorum loco alia subrogandi et sufficiendi licentiam et facultatem concedimus.

Sacros ordines extra tempora, sine titulo, et a quocumque suscipiendi.

§ 14. Necnon iisdem alumnis, ut, de rectoris ipsius novi collegii licentia, et examine praecedente, etiam extra tempora a iure statuta, et interstitiis temporum a Concilio Tridentino praescriptis non expectatis, et absque suorum Ordinariorum litteris dimissorialibus, ac sine aliquo beneficii vel patrimonii titulo, et non obstante quovis natalium defectu, ad omnes, etiam sacros et praesbyteratus ordines, a quibusvis archiepiscopis et episcopis,

tiam et communionem Apostolicae Sedis habentibus, promoveri, et promoti in illis etiam in altaris ministerio ministrare; utque ipsi archiepiscopi, episcopi alumnis praedictis ordines huiusmodi conferre libere et licite valeant, quemadmodum collegio Anglorum in Urbe instituto huiusmodi privilegium a felicis recordationis Gregorio PP. XIII, praedecessore nostro, concessum est, de specialis dono gratiae dispensamus.

Iuramentum praestandum ab alumnis.

§ 15. Ac insuper iuramentum, quod solent praestare alumni collegii Angliae de Urbe, post sex menses suarum approbationum pro arbitrio rectoris, videlicet, se paratos fore de mandato superiorum dicti collegii vitam ecclesiasticam et sacros Ordines suscipere, et deinde in Angliam ad iuvandas animas proficisci, censemus in hoc novo collegio instituendum.

Qui in Angliam, Hyberniam et Scotiam ad missiones exercendas a provinciali mittuntur, accipiunt ab eo necessarias facultates Sacramenta administrandi, absolvendi, etc.

§ 16. Ac electionem huius temporis et personarum mittendarum iudicio rectoris ipsius novi collegii remittimus, cum approbatione provincialis dictae Societatis; qui rector cum ipso provinciali sacerdotibus mittendis in Angliam et Hyberniam, facultatem ministrandi omnia sacramenta ecclesiastica, excepto confirmationis sacramento et Ordinis; necnon quascumque personas in Anglia, Scotia vel Hybernia commorantes, ad gremium sanctae Matris Ecclesiae occurrentes, aut iam sub ea viventes, confessionibus earum diligenter auditis, ab omnibus peccatis, excessibus, censuris et delictis, quantumcumque gravibus et enormibus, etiam in constitutionibus in die Coenae Domini legi solitis, contentis et Sedi Apostolicae reservatis (conspirationis in personam vel statum Romani Pontificis, falsitatis litterarum et scripturarum apostolicarum, delationis armorum vel aliorum prohibitorum ad partes Infidelium, iniectionis manuum violentarum in praelatos dumtaxat exceptis), absolvendi, et omnes alias ad conversionem animarum et haeresum extirpationem spectantes et necessarias facultates a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, aliis sacerdotibus, ad hoc opus antea missis, concessas, impertiantur.

Collegium committitur curae praepositi generalis Soc. Iesu.

§ 17. Et ut praemissa omnia suum debitum consequantur effectum, regimen et gubernium ac statum huius novi collegii nunc et pro tempore existenti generali Societatis Iesu, ut de rectore et aliis ministris sufficientibus et idoneis dicto novo collegio pro tempore providere curet, in Domino plurimum commendamus.

Et card. Alani protectoris,

§ 18. Rogantes quoque dictum Gulielmum cardinalem, quem ob eius doctrinam, integritatem, prudentiam, pietatem aliasque animi eximias dotes, necnon ob longam anglicanarum rerum experientiam et usum in mittendis et providendis operariis necessaris, et ob singularem, quem erga suos cives amorem gerit, ad id munus aptissimum confidimus; ac Hispaniarum regem catholicum, necnon archiepiscopos, episcopos et alios praelatos ac proceres et primates dictorum regnorum Hispaniarum, et praesertim praesidentem consilii regii in dicto oppido Vallisoleti et alios regios ministros, ut dicto novo collegio in omnibus opem ferant, ipsi Guilielmo cardinali mandantes ut huiusmodi collegii curam in spiritualibus suscipiat, atque de alumnis idoneis provideat.

Et protectionis regis catholici

§ 19. Praedictum vero regem et praesidentem cousili regii in dicto oppido, ut huius novi collegii et personarum in eo pro tempore degentium omnimodam curam, defensionem et protectionem in temporalibus in se suscipiant, ipsique, pro nostra et dictae Sedis Apostolicae reverentia, propensius commendatum habentes, in ampliandis et conservandis iuribus collegii et personarum in eo pro tempore existentium sic eos benigni fa-

voris auxilio prosequantur, quod ipsi, eorum fulti praesidio, in praemissis, Deo propitio, prosperare possint; ac eisdem Philippo regi a Deo perennis vitae praemium, et a nobis condigna proveniat actio gratiarum, ipseque Guilielmus cardinalis propterea divinam misericordiam, ac nostram et dictae Sedis gratiam, valeat uberius promereri.

Facultas rectori concessa iudicem collegii deputandi.

§ 20. Postremo concedimus facultatem rectori dicti novi collegii pro tempore existenti iudices nominandi et deputandi rectorem collegii S. Crucis pro tempore existentis, vel quemcumque alium in dignitate ecclesiastica constitutum dicti oppidi Vallisoletani, qui omnes et singulas causas civiles et criminales et mixtas dicti novi collegi, ac illius collegialium et officialium et ministrorum, religiosis Societatis Iesu exceptis, necnon res, iura, actiones et bona privative quoad alios, etiam summarie, simpliciter et de plano, et sine strepitu et figura iudicii, manu regia, nullaque tela iudiciaria servata, sed sola facti veritate inspecta, ac etiam omni et quacumque appellatione remota, audiant, cognoscant, decidant ac fine debito terminent, cum facultate quoscumque citandi, ac quibus et quoties inhibendum fuerit, etiam sub poenis pecuniariis et aliis eorum arbitrio imponendis, ac in subsidium iuris censuris ecclesiasticis inhibendi, caeteraque omnia in praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna faciendi et exequendi.

Exequutores huius constitutionis designati.

§ 21. Quocirca universis et singulis venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis ac dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis dictorum regnorum Hispaniarum et dicti oppidi Vallisoletani, et in particulari venerabilibus episcopis Salamantino Legionensi, et Segoviensi, nunc et pro tempore existentibus, et dilectis filiis D. Alphonso de Mendoza, abbati Vallisoletano, et D. Francisco de Reynoso, abbati *de Usillos*, per praesentes motu simili mandamus quatenus ipsi et eorum quilibet, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, aut quoties pro parte rectoris dicti novi collegii pro tempore existentis fuerint requisiti, solemniter publicantes, dictoque rectori et novo collegio in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos decreto, confirmatione, concessione, indulto, licentia, facultate ac aliis praemissis pacifice gaudere, ac easdem praesentes litteras et in iis contenta quaecumque perpetuo inviolabiliter observari, non permittentes eos super eisdem praemissis vel eorum aliquo per quoscumque iudices vel personas, cuiuscumque status, gradus aut conditionis existant, quacumque etiam auctoritate fungantur, publice vel occulte, directe vel indirecte, tacite vel expresse, quovis quaesito colore vel ingenio, impediri, molestari vel alias quomodolibet inquietari; contradictores quoslibet et rebelles per censuras ecclesiasticas et alia iuris opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Contrariorum derogatio.

§ 22. Non obstante nostra de non concedendis indulgentiis ad instar, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neque dicti oppidi et illius tribunalium, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus ac formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, ac alias in contrarium quomodolibet concessis approbatis et innovatis; quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis haben-

tes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die III novembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 3 novemb. 1592, pont an. I.

XLIII.

Confirmatio sententiarum per Lutium Sanseverinum, utriusque signaturae referendarium, occasione visitationis basilicarum, monasteriorum et locorum piorum Urbis illiusque districtus latarum super quibuscumque causis[1].

Dilecto filio magistro Lutio Sanseverino in utraque signatura nostra referendario

Clemens Papa VIII.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Nonnullas causas definiverat visitator quae speciali indigebant commissione.

§ 1. Cum tu, quem nos nuper iudicem ordinarium et exequutorem quarumcumque causarum, tam civilium quam criminalium, occasione visitationis ecclesiarum, monasteriorum et piorum locorum almae Urbis et illius districtus, virorum et mulierum in iudicium quoquo modo deductarum et deducendarum, per alias nostras litteras deputavimus, prout in illis latius continetur, in nonnullis quandoque causis per nos tibi sive oretenus sive per rescriptum supplicum libellorum, memorialium nuncupatorum, ac per visitatores seu coadiutores visitationis huiusmodi per nos deputatos, seu alterum ipsorum, commissis, iudicari, quarum aliquae ad munus visitationis praedictae non spectare, aliae vero specialem commissionem et particulare rescriptum manu nostra firmatum requirere videbantur:

Auctoritate apostolica eas decisas fuisse declarat Pontifex.

§ 2. Nos, ne ullo umquam tempore, etiam ex eo quod de voto dictorum coadiutorum, in earumdem causarum expeditione per te capto, forsan non constet, de gestorum per te validitate, aut de tua iurisdictione et auctoritate quoquo modo dubitari contingat, omnium et singularum huiusmodi causarum coram te hactenus introductarum et forsan expeditarum status et merita, qualitates et circumstantias, necnon omnium et quorumcumque per te gestorum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula per te hactenus in quibuscumque causis coram te introductis, sive ad munus visitationis huiusmodi spectent sive non, et quascumque personas, tam laicas quam ecclesiasticas, cuiusvis sexus et quacumque autoritate, dignitate, etiam episcopali et maiori, fulgentes, concernant, et sive a nobis vivae vocis oraculo aut per simplex rescriptum libellorum supplicum, qui memorialia appellantur, sive a praedictis visitatoribus seu coadiutoribus, tam huc usque deputatis quam aliis forsan posthae deputandis, vel aliquo ipsorum, tibi nostro nomine vel vigore facultatum ipsis a nobis concessarum commissae fuerint, gesta et acta, decreta, ordinationes, sententias quaecumque, etiam exequutioni demandata, non solum de voto dictorum coadiutorum, sed de expresso ordine ac mandato nostro fuisse facta, in verbo Romani Pontificis attestamur, eaque omnia et singula nec non inde sequuta quaecumque, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus et approbamus, illisque apostolicae nostrae confirmationis robur adiicimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti nec non iurisdictionis et alios quosvis

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

defectus, si qui in eisdem intervenerint, supplemus.

Specialemque quoad causas pendentes eidem tribuit facultatem.

§ 3. Atque omnia et singula praemissa, nec non quaecumque per te posthac in quibuscumque similibus vel dissimilibus causis, de simili vivae vocis oraculo, rescriptoque et commissione nostris, nec non dictorum coadiutorum, tam deputatorum quam posthac deputandorum, sive nostro nomine sive vigore suarum facultatum, ordine per te assumendis, et coram te introducendis, gerenda, decernenda, ordinanda, exequenda, sententiasque ferendas et alia quaecumque acta facienda, valida, firma et efficacia esse et fore; perinde ac si particulari ad ea fuisses et esses facultate et iurisdictione suffultus, aut specialem in illis omnibus et singulis a nobis commissionem, etiam manu nostra signatam, obtinuisses et obtineres, de quibus omnibus et singulis ac de ipso voto in illis per dictos visitatores seu coadiutores visitationis ferendo, simplici tuae attestationi et assertioni stari debere.

Clausulae irritantes.

§ 4. Sicque et non aliter per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus et declaramus. Tibique contra quascumque personas, tam laicas quam ecclesiasticas, saeculares et cuiusvis ordinis regulares, quavis auctoritate et dignitate, etiam episcopali et maiori fulgentes, ratione huiusmodi causarum, cum res tulerit, etiam ad carcerationem, tormenta et alias quascumque poenas spirituales et temporales procedendi, sine aliquo irregularitatis aut poenarum ecclesiasticarum incursu, plenam et liberam facultatem tribuimus et impartimur.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, stylo Palatii ac dictae Urbis, et quorumcumque monasteriorum, hospitalium ac piorum et religiosorum locorum, nec non ecclesiarum et basilicarum statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis locis, ecclesiis et personis huiusmodi in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis: quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die III novembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 3 novemb. 1592, pontif. an. I.

XLIV.

De sacris Bibliis iuxta exemplar typographiae Vaticanae edendis [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Intra decennium S. Biblia alibi quam in Vaticana typographia imprimi vetat.

Cum sacrorum Bibliorum vulgatae editionis textus, summis laboribus ac vigiliis restitutus, et quam accuratissime mendis expurgatus, benedicente Domino, ex nostra typographia Vaticana in lucem prodeat; nos, ut imposterum idem textus incorruptus, ut decet, conservetur, opportune providere volentes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, districtius inhibemus ne intra decem annos a data praesentium numerandos, tam citra quam

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

ultra montes, alibi quam in nostra Vaticana typographia a quoquam imprimatur.

Elapso decennio imprimi iubet iuxta exemplar Vaticanum.

§ 2. Elapso autem praefato decennio, eam cautionem adhiberi praecipimus ut nemo hanc sanctarum Scripturarum editionem typis mandare praesumat, nisi habito prius exemplari in typographia Vaticana excuso; cuius exemplaris forma, ne minima quidem particula de textu mutata, addita, vel ab eo detracta, nisi aliquod occurrat quod typographicae incuriae manifeste adscribendum sit, inviolabiliter observetur.

Poenae contra typographos et bibliopolas inobedientes.

§ 3. Si quis vero typographus in quibuscumque regnis, civitatibus, provinciis et locis tam nostrae et S. R. E. ditioni in temporalibus subiectis, quam non subiectis, hanc eamdem sacrarum Scripturarum editionem intra decennium praedictum, quoquo modo; elapso autem decennio, aliter quam iuxta huiusmodi exemplar, ut praefertur, imprimere, vendere, venales habere, aut alias edere vel evulgare; aut si quis bibliopola a se vel ab aliis quibusvis, post datam praesentium, huius editionis impressos libros seu imprimendos, a praefato restituto et correcto textu in aliquo discrepantes, seu ab alio, quam a typographo Vaticano, intra decennium excusos, pariter vendere, venales proponere vel evulgare praesumpserit, ultra amissionem omnium librorum et alias arbitrio nostro infligendas poenas temporales, etiam maioris excommunicationis sententiam eo ipso incurrat, a qua nisi a Romano Pontifice, praeterquam in mortis articulo constitutus, absolvi non possit.

Exequutio praesentis constitutionis locorum Ordinariis commissa.

§ 4. Mandamus itaque universis et singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis caeterisque ecclesiarum et locorum etiam regularium praelatis, ut praesentes litteras in suis quisque ecclesiis et iurisdictionibus ab omnibus inviolabiliter perpetuo observari curent et faciant. Contradictores per censuras ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac in generalibus, provincialibus vel synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, ac quarumcumque ecclesiarum, ordinum, congregationum, collegiorum ac universitatum, etiam studiorum generalium, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ac privilegiis, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodocumque emanatis et emanandis; quibus omnibus ad hunc effectum latissime derogamus ac derogatum esse decernimus.

Transumptorum fides.

§ 6. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam in ipsis voluminibus impressis, eadem in iudicio et extra fides ubique adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die IX novembr. MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 9 novembr. 1592, pont. an. I.

XLV.

Privilegia pro conclavistis, qui in conclavi, in quo hic Pontifex electus fuit, interfuerunt.

Clemens Episcopus, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Causa indultorum.

Æquitati consentaneum censemus, dilectos filios conclavistas, qui in conclavi in quo, divina favente clementia, ad summi apostolatus apicem assumpti fuimus, no-

bis et venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, ut familiares domestici inserviendo, interfuerunt, quique ea de causa labores, vigilias et incommoda plura subierunt, habita ratione obsequiorum, congruis favoribus, gratiis et privilegiis pro cuiusque meritis exornare.

Conclavistae Papae familiares sunt notariique Sedis Apostolicae, etc.

§ 1. Conclavistas itaque praedictos ac eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, et ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, eorum supplicationibus hac in parte inclinati, conclavistas praefatos in veros, indubitatos et non fictos familiares et continuos commensales nostros; et eos qui ex illis clerici sunt seu militiae clericali adscribi desiderant, quosque venerabilis frater noster Alphonsus episcopus Ostiensis Iesualdus, et dilecti filii nostri tituli S. Mariae in Transtiberim presbyter ab Altaemps, ac Franciscus S. Mariae in Via Lata diaconus Sfortia, nuncupati cardinales, gradu, nobilitate ac aliis meritis dignos tali bonore iudicaverint, in nostros et Apostolicae Sedis notarios recipimus.

Comitesque Palatini nobiles, etc.

§ 2. Ac tam illos quam alios conclavistas singulos, qui singillatim ab eisdem tribus cardinalibus dignitatis honore approbati fuerint, sacri palatii et aulae Lateranensis comites ac milites; ac tam illos quam omnes et singulos alios conclavistas indistincte, qui nobiles non sunt, nobiles quique Urbis vel alicuius alterius ex aliis civitatibus, temporali dominio nostro et dictae Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectis, cives esse voluerint, singulos in ea ipsa civitate tantum, quam singillatim eorum quisque elegerit, et ad quam ab eisdem cardinalibus se admitti petierit, veros cives ad instar, et nulla prorsus differentia inter eos et singulos alios veros originarios antiquissimos et nobiles, ac participantes cives ipsius Urbis et civitatis, ita ut ipsi in civilitatem, et ipsa civilitas ad quoscumque illorum haeredes eodem modo transeat, apostolica auctoritate, tenore praesentium, creamus, constituimus, deputamus et nobilitatis ac civilitatis titulo, honore et insignibus decoramus; aliorumque familiarium continuorum commensalium nobis actu in palatio nostro apostolico servientium, et in illius tinello comedentium et bibentium; ac nostrorum et dictae Sedis notariorum, palatiique et aulae praedictorum comitum, militum ac nobilium et civium huiusmodi originariorum numero et consortio favorabiliter aggregamus, ac pro veris, indubitatis et non fictis familiaribus, continuis commensalibus ac notariis nostris, comitibusque, militibus ac nobilibus et civibus haberi et reputari volumus et mandamus.

Et eorum indultis gaudent.

§ 3. Eisque, ut in quibuscumque impetrationibus, concessionibus et litteris, tam gratiam quam iustitiam concernentibus, se familiares, continuos commensales nostros, ac comites, milites, nobiles et cives etiam originarios nominare, nec propterea impetrationes, concessiones et litterae ipsae subreptionis vitio subiaceant, sed validae et efficaces existant. Nec non ex nunc deinceps in perpetuum omnibus et quibuscumque ac prorsus similibus antelationibus et antelationum praerogativis, privilegiis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, decretis, declarationibus, derogationibus, mandatis, suspensionibus, honoribus, gratiis, concessionibus et indultis ac iuribus, quibus alii nostri familiares continui commensales tempore dictae assumptionis nostrae ad summi apostolatus apicem, ac quibus alii eiusdem Sedis notarii, etiam de nu-

mero participantium existentes, etiam si habitum et rochettum notariorum dictae Sedis non deferant, palatiique et aulae praedictorum comites, ac milites et nobiles, ac etiam originarii et antiquissimi cives Urbis seu civitatis, quam, ut praefertur, elegerint, quique ex utroque parente vere nobile et cive originario et antiquissimo procreati de iure, statuto, consuetudine vel ex aliquo speciali privilegio seu alias quomodolibet, etiam quoad assequutionem quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, etiam per quascumque litteras seu constitutiones apostolicas pro tempore editas, utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, ubique locorum, in iudicio et extra, sine tamen eorumdem notariorum de numero participantium praeiudicio, uti, frui, potiri et gaudere libere et licite valeant realiter et integre in omnibus et per omnia, etiamsi in Urbe et civitate huiusmodi non habitaverint, perinde ac si de vere nobili genere ex utroque parente nobili originario et antiquissimo cive procreati forent; ac huiusmodi praerogativae, privilegia, exemptiones, gratiae, favores, concessiones, indulta et iura, quae pro aliis nobilibus et civibus originariis emanarunt, et quae ratione nobilitatis et civilitatis naturalis et originariae aliis competunt, pro eisdem conclavistis in specie emanassent aut emanarent, et eis naturaliter de iure, statuto, consuetudine, fundatione vel alias competerent, indulgemus.

Exemptio a solutione decimarum et impositionum, etc.

§ 4. Necnon eosdem conclavistas singulos a solutione et exactione decimarum et cuiuscumque pedagii, subsidii, gabellae et cuiusvis alterius oneris, tam ordinarii quam extraordinarii, ubicumque locorum, et ex quacumque, quantumvis gravi et urgentissima ac excogitabili causa et occasione impositorum et pro tempore imponendorum, liberamus et eximimus, liberosque et exemptos fore et esse decernimus. Districtius inhibentes ne exactores pedagiorum, decimarum, subsidii, gabellarum et onerum huiusmodi, ad aliquam solutionem cogere et compellere, aut alii quicumque, cuiuscumque ecclesiasticae vel saecularis dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis, eos super praemissis eorumve usu, possessione vel quasi, directe vel indirecte, quovis quaesito colore vel ingenio, molestare vel alias quomodolibet impedire quoquo modo praesumant.

Remissio fructuum indebite perceptorum ob omissionem horarum canonicarum, etc., ac etiam irregularitatis.

§ 5. Ipsisque conclavistis singulis quoscumque fructus, redditus et proventus ecclesiasticos, ac etiam occasione pensionum annuarum ipsis vel eorum alicui reservatarum, ratione omissionis horarum canonicarum indebite perceptos, cuiuscumque quantitatis fuerint, gratiose remittimus et condonamus. Ac cum eisdem super inhabilitate propterea quomodolibet contracta, vel etiam ex eo quod censuris huiusmodi ligati, missas et alia divina officia (non tamen in contemptum clavium) celebraverint, et alias divinis se immiscuerint, ut illa et aliis praemissis non obstantibus, ad omnes etiam sacros et presbyteratus ordines, etiam rite promoveri, et in illis ac susceptis per eos alias rite ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare libere et licite possint, auctoritate et tenore praemissis, de specialis dono gratiae dispensamus.

Habilitatio illegitimorum ad officia saecularia, etc.

§ 6. Necnon eosdem conclavistas, si qui eorum defectum natalium patiuntur, ex quocumque damnato et illicito, non tamen presbyteri, coitu forsan procreati sint, legitimamus, omnemque ab illis geniturae maculam sive notam abstergimus et abolemus, ac cum eorum singulis, ut in quibuscumque bonis paternis et maternis, ac aliorum consanguineorum seu cognatorum vel aliorum quorumcumque,

sine tamen praeiudicio venientium ab intestato, vel ex fideicommisso vel alia de iure valida dispositione, succedere, et illa donationis vel alio quovis titulo consequi et habere. Necnon ad dignitates, honores et quaecumque alia officia saecularia, publica et privata eligi et assumi, illaque gerere et exercere in omnibus et per omnia, perinde ac si de legitimo matrimonio procreati forent. Ac eodem defectu non obstante, si aliud canonicum impedimentum eis non obsistat, ut clericali charactere, qui illo nondum insigniti sunt, insigniri, et ad omnes etiam sacros et presbyteratus ordines, si nondum promoti existunt, promoveri, ac postmodum charactere et ordinibus huiusmodi illorumque privilegiis uti, ac in eisdem ordinibus, etiam in altaris ministerio, ministrare, libere et licite valeant, dicta auctoritate, earumdem tenore praesentium, etiam de specialis dono gratiae, dispensamus.

Dispensatio circa delationem habitus et tonsurae, pro conclavistis habentibus pensionem centum ducatorum.

§ 7. Et insuper eisdem conclavistis omnibus et singulis, quod ratione quarumcumque pensionum ipsis et eorum cuilibet (non tamen ultra summam centum ducatorum auri de Camera pro quolibet nunc et pro tempore reservatarum et reservandarum) in habitu et tonsura per constitutionem felicis recordationis Sixti Papae V, praedecessoris nostri, desuper editam declaratis et praescriptis incedere, illosque deferre minime teneantur, et ob non delationem habitus et tonsurae huiusmodi, amissionis earumdem pensionum vel alias poenas in dicta constitutione contentas, nullatenus incurrant aut incurrisse censeantur, dummodo tamen alias habitum decentem et honestum deferant, concedimus et indulgemus.

Litterae apostolicae gratis pro eis expediantur.

§ 8. Praecipimus quoque et mandamus quod omnes et quaecumque gratiae, provisiones, commendae et quaevis aliae litterae apostolicae, ac etiam in forma brevis pro illis expediendae, gratis ubique expediantur et expediri debeant. Eisdemque conclavistis in forma brevis, tam de capienda possessione in nomine Camerae Apostolicae, quam in favorem litterarum apostolicarum, ubi illi super provisionibus quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum dari poterunt, prout nostris familiaribus, continuis commensalibus, etiam gratis deutur et concedantur, ac dari et concedi omnino debeant. Nec non singulis conclavistis beneficiatis vel ad sacros etiam presbyteratus ordines promotis, non tamen parochialium ecclesiarum rectoribus seu vicariis, ut leges et civilia iura ad quinquennium dumtaxat audire, et in illis gradus consuetos suscipere, et quoscumque actus scholasticos exercere, et postquam idonei reperti fuerint, etiam ad doctoratus gradum promoveri.

Indultum quoad pensiones.

§ 9. Necnon conclavistis praedictis et eorum singulis ut quicumque loci Ordinarii vel canonici metropolitani seu aliarum ecclesiarum aut personae in dignitate ecclesiastica constitutae, tam in Romana Curia quam extra eam, ad id per eos et eorum singulos eligendi, seu eligendae, quascumque pensiones annuas eis et eorum singulis super quibusvis fructibus, redditibus et proventibus quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum et militiarum, etiam S. Ioannis Hierosolymitani, regularium, seu fructus, redditus et proventus beneficiorum huiusmodi reservatos, usque ad summam centum ducatorum auri de Camera huiusmodi, in toto vel in parte, ac etiam in mortis articulo, cassare et extinguere, ac postquam cassatae fuerint, alias similes pensiones annuas, tertiam partem omnium fructuum dictorum beneficiorum non excedentes, seu fructus, redditus et proventus huiusmodi, usque ad summam praedictam, uni vel pluribus aliis personis

ecclesiasticis per eosdem conclavistas et eorum singulos nominandis, etiam quaecumque, quotcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinentibus et expectantibus, similiter eis, quoad vixerint, vel eorum procuratoribus legitimis, eisdem modo et forma quibus eisdem conclavistis reservatae vel reservati fuerint, etiam absque beneficia ipsa obtinentium consensu, integre persolvendas, seu per eos propria auctoritate percipiendas, exigendas et levandas, reservare, constituere, concedere et assignare libere et licite valeant, concedimus et indulgemus. Decernentes ipsas translationes et novas reservationes, constitutiones et assignationes pensionum seu fructuum, redditunm et proventuum huiusmodi plenam roboris firmitatem obtinere; ipsaque beneficia, super quorum fructibus, redditibus et proventibus reservata fuerint, obtinentes, ad illas persolvendas efficaciter obligatos fore.

Privilegium de non registrandi.

§ 10. Necnon eosdem conclavistas eorumve aliquem ad praesentes litteras in Camera praedicta insinuandas, aut admitti et registrari petendum minime teneri, nec illas, etiamsi intra tempus legitimum insinuatae, admissae aut registratae non fuerint, minus validas censeri, sed suos plenarios effectus sortiri debere.

Clausulae huius concessionis praeservativae.

§ 11. Ac easdem praesentes et in eis contenta quaecumque, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus, limitationibus, modificationibus, decretis et constitutionibus apostolicis similium gratiarum revocatoriis, vel quae illas limitarent aut moderarentur, quae a nobis et dicta Sede pro tempore et ex quibusvis causis, etiam urgentissimis, et in favorem fidei ac divini cultus augmentum, etiam consistorialiter vel alias quavis auctoritate hactenus vel imposterum emanaverint, comprehensas, sed quoties illae emanabunt, toties easdem praesentes in pristinum statum repositas et reintegratas esse ac censeri.

Clausula sublata.

§ 12. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, in quavis causa vel instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exequutores deputat.

§ 13. Quocirca mandamus dilectis filiis rescribendario et computatori litterarum apostolicarum scriptorum, ac aliis, ad quos pertinet, in virtute sanctae obedientiae, et sub poena indignationis nostrae, ut litteras apostolicas super praemissis omnibus et singulis, tam coniunctim quam divisim, ac pro singulis, quibus concessa sint, et seorsum ac separatim, cum omnibus et quibuscumque derogationibus, decretis et clausulis in eis contentis, gratis de mandato nostro ubique in omnibus officiis, etiam abbreviatorum, sollicitatorum, secretariorum, plumbique et registri, absque alia pecuniarum exactione, etiam per viam compositionis facienda, omni contradictione et dilatione cessantibus, signent, expediant et expediri faciant. Necnon venerabilibus fratribus Amerinensi et Camerinensi episcopis, ac dilecto filio Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, litteras praedictas ac omnia et singula in eis contenta, ubi et quando expedierit, ac quoties pro parte dictorum conclavistarum seu alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant litteras et in eis contenta huiusmodi, inviolabiliter observari. Non permittentes conclavistas praedictos per quoscumque desuper quomodolibet impediri seu mole-

stari. Contradictores per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo.

Derogatio contrariorum.

§ 14. Non obstantibus praemissis, ac de certo notariorum numero, etiamsi ad illud nondum deventum sit, cui per hoc alias non intendimus derogare; ac nostra de praestando consensu in pensionibus; nec non piae memoriae Pii Papae IV, de similibus vel dissimilibus gratiis in dicta Camera infra tres menses praesentandis et registrandis; ac recolendae memoriae Pii V, praedecessorum nostrorum, contra illegitimos, necnon Pictaviensis Concilii ac aliis apostolicis in universalibus et provincialibus ac synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; necnon ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, ordinum et militiarum, ac etiam Urbis aliarumque civitatum, oppidorum et terrarum, necnon Camerae praedictae et quarumcumque universitatum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus, naturis, decretis, et etiam novis reformationibus; necnon etiam legibus, tam pontificiis quam imperialibus, regiis et ducalibus, ac etiam sacris canonibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis superioribus et personis ac locis quibusvis in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis, necnon derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam vim contractus et statuti perpetui continentibus, ac etiam motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, ac consistorialiter et alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod sacrista et magistri coeremoniarum capellae nostrae, ac medici caeterique omnes et singuli, qui etiam in ipso conclavi, nobis et cardinalibus aut capellae praedictis inserviendo interfuerunt, quibuscumque privilegiis et facultatibus per praesentes concessis, ad quae habiles et idonei a tribus cardinalibus praedictis iudicati fuerint, gaudeant et sub illis comprehendi debeant.

Sacrista, magistri caeremoniarum atque medici iisdem privilegiis gaudent.

Fides transumptorum.

§ 15. Quodque praesentium transumptis, etiam impressis, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, V idus novembris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 9 novembr. 1592, pont. an. I.

XLVI.

Approbatio novaque concessio facultatis fratribus Ordinis B. Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum, in diebus S. Catherinae, ac Cinerum, et Coenae Domini generalem faciendi benedictionem et absolutionem [1].

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium

Infirma aevi conditio saepe efficit ut res, vel maxime nobiles, ex hominum memoria sensim excidant.

1 Huius absolutionis et benedictionis formam praescripsit, et etiam in die S. Antonii et S. Laurentii fieri permisit hic idem Pontifex inferius constitutione: *Cum nos.*

Consuetudo Ordinis absolvendi et benedicendi statis diebus, omnes religiosos et saeculares post confessionem.

§ 1. Quo genere incommodi, Ordo B. Mariae de Mercede redemptionis captivorum effectus esse dicitur in hoc more antiquissimo ab immemorabili tempore observato, videlicet, quod ipsa Religio potest in diebus S. Catherinae virginis et martyris, et Cinerum, et Coenae Domini, omnes tam religiosos quam saeculares, nimirum in ecclesia praesentes et genuflexos, post confessionem a sacerdote coram omnibus recitatam, de more absolvere et benedicere, ut etiam aliae Religiones facere consueverunt.

Et quia ignoratur a quo Pontifice ista facultas fuit Ordini concessa.

§ 2. Sed quia hoc solum ex traditione observatur, et nescitur a quo Romano Pontifice sit huiusmodi facultas absolvendi dictae Religioni concessa, eo quod tractu temporis et litterae apostolicae et alia chirographa dictae Religionis fuerunt deperdita.

Ideo ab isto Pontifice approbatur, et de novo conceditur.

§ 3. Nos, de consilio venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium super statu Regularium deputatorum, ac supplicationibus dilecti filii magistri Petri Machado, provincialis provinciae Castellae dicti Ordinis, in hac parte inclinati, hanc facultatem, praevia dicta confessione, ut praefertur, de more a sacerdote coram omnibus recitata, absolvendi et benedicendi omnes praesentes, tam religiosos quam saeculares, dictis diebus, generalem et inveteratam, apostolica auctoritate et tenore praesentium, approbamus et confirmamus, et eidem Religioni, quatenus opus sit, de novo concedimus.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Exemplorum bullae fides.

§ 5. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra illud, adhibeatur, quae adhiberetur eisdem praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx novembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 20 novembr. 1502, pontif. an. I.

XLVII.

Indultum administratori pro tempore militiarum Iesu Christi, S. Iacobi et de Avis conferendi bona dictarum militiarum, quae annuum redditum centum scutorum non excedunt, non militibus[1].

Charissimo in Christo filio nostro Philippo Portugalliae et Algarbiorum regi catholico

Clemens Papa VIII.

Charissime in Christo fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

Pius V bona harum abbatiarum nonnisi earumdem militibus concedi voluit.

§ 1. Expositum nobis nuper fuit maiestatis tuae nomine, quod, licet dudum felicis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, ad clarae memoriae Sebastiani Portugalliae et Algarbiorum regis instantiam et supplicationem, per suas litteras XXIII maii MDLXVIII expeditas, constituerit et ordinaverit quod nulla bona, cuiusvis qualitatis et valoris existentia, ad aliquas ex militiis Iesu Christi, S. Iacobi et de Avis in dicti regnis institutis, quarum tunc ipse Sebastianus rex, perpetuus apostolica auctoritate deputatus administrator existebat, spectantia et pertinentia, alicui personae sive ad vitam sive ad plures generationes conferrentur, nisi cum habitu illius militiae, cuius bona conferenda essent, ac alias, prout latius in praedictis litteris continetur.

Haec prohibitio difficile exequi potuit.

§ 2. Praedictae tamen litterae ob nonnullas difficultates suum in omnibus plenarium effectum sortitae non fuerunt,

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium

nuncque multo minus adimpleri possunt, cum sint in dictis militiis aliqua bona seu proprietates ita tenues et parvi redditus, ut ad commodam cuiusvis militis sustentationem minime sufficiant, ac propterea, ad eorumdem bonorum titulum, quilibet habitu praedictarum militiarum insigniri absque maximo illarum contemptu non potest. Quare nobis eiusdem maiestatis tuae nomine fuit humiliter supplicatum quatenus in praemissis de opportuno aliquo remedio providere de benignitate apostolica dignaremur.

Clemens Pii litteras in bonis annui redditus c sc. exequendas esse declarat.

§ 3. Nos igitur, honestis votis tuis, quantum cum Domino possumus, benigne annuere cupientes, ac praedictarum Pii predecessoris litterarum tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, easdem Pii litteras in hac parte ita moderamur, ut tantummodo in iis bonis et redditibus, quae iam in titulos commendarum erecta sunt, et commendae nominantur et habentur, necnon in guberniis et tenentiis, quae *Alcaydarias* maiores dicuntur, aliisque bonis, redditibus et iuribus, quae valorem annuum centum scutorum cruciatorum nuncupatorum excedunt, et ad praedictos Ordines et militias spectant, locum habeant, ita ut haec nulli, qui non sit habitu illius militiae, ad quam bona huiusmodi respective spectant, conferri possint.

Bona vero minoris valoris per dict. militiarum administratores etiam non militibus posse concedi.

§ 4. Caetera vero bona, proprietates et iura earumdem militiarum, dummodo valorem annuum centum scutorum non excedant, maiestatis tuae moderni ipsarum militiarum apostolica similiter auctoritate deputati admnistratoris, tuorumque successorum illarum administratorum pro tempore arbitrio, vel cum habitu militiae ad quem spectabunt vel sine eo, prout tibi et illis magis expedire videbitur, concedi et conferri possint. Sicque maiestati tuae et successoribus praedictis in perpetuum per praesentes indulgemus ac plenam facultatem concedimus.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus litteris praedictis, ac omnibus et singulis in eis contentis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis, irritantibusque et aliis decretis; necnon quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictarumque militiarum et cuiusvis earum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXI novembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 21 novembr. 1592, pontif. an. I.

XLVIII.

Institutio orationis Quadraginta Horarum alternatim et iugiter habendae in ecclesiis et piis locis almae Urbis, ad praescriptam ecclesiarum et temporis distributionem, cum indulgentiarum concessione.

Clemens episcopus, servus servorum Dei, Dilectis filiis clero et populo Romano, salutem et apostolicam benedictionem.

Causae huius constitutionis.

Graves et diuturnae christianae reipublicae calamitates, quae, peccatis promerentibus, quotidie magis ingravescunt, pastoralem sollicitudinem nostram, quam universae Ecclesiae debemus, assidue commovent, magno sane cum doloris sensu praesentium malorum et impendentium periculorum motu, sed praecipue cor nostrum et paterna viscera nostra transfigit luctuosus status nobilissimi et

olim florentissimi Galliae regni, quod tot iam annos summa rerum perturbatione et omnium malorum acerbitate conflictatur. Serpunt in dies latius haeresum incendia, iamque, pari furore inflammati Sanctae Ecclesiae inimici, hinc haeretici, inde Turcae, cervicibus nostris proprius imminent, plane ut manifeste omnibus appareat ad tam multa incommoda repellenda inanem esse omnem operam hominum, inanes labores et imbecilles vires, nisi coelestis gratiae auxilio roborentur; quod ut consequi possimus, confugiamus necesse est ad illam desideriorum nostrorum fidelem internuntiam atque interpretem, et bonorum omnium conciliatricem, orationem, quae ex corde humili et animo contrito emissa, coelos penetrat, iram Dei mitigat, plagas et flagella avertit, et divinae misericordiae impetrat abundantiam. Est enim, ut sancti Patres illam vocant, clavis coeli; et cum ascendit oratio, descendit Dei miseratio, et quidem tanto facilius et uberius descendit, quanto maior fidelium ac piorum multitudo, in uno charitatis spiritu copulata, continuatas adhibet preces.

Institutio orationis de qua in rubrica.

§ 1. Quare, memores verbi Domini, quod est apud Sanctum Prophetam: *Invoca*, inquit, *me in die tribulationis, eruam te, et honorificabis me*, statuimus, ad placandum Deum, ut avertatur ira Eius a populo suo, et ad Eius opem his difficillimis temporibus impetrandam, perpetuam sine intermissione orationem publice in hac alma Urbe sic instituere, ut in ecclesiis patriarchalibus et insignibus collegiatis, necnon S. R. E. cardinalium titulis et diaconiis, et Regularium atque etiam confraternitatum ecclesiis, quae seorsim descriptae erunt, certis praefinitis diebus, pia et salutaris Quadraginta Horarum oratio celebretur, ea servata ecclesiarum et temporis distributione, ut die noctuque, quavis hora, toto vertente anno, sine intermissione, orationis incensum in conspectu Domini dirigatur.

Hortatio ad pie ibi orandum pro causis hic enarratis.

§ 2. Quamobrem vos omnes, quos uti peculiares filios praecipuo complectimur affectu, vehementer in Domino hortamur ut in hoc saluberrimo et pernecessario orandi studio, vos ipsos pie et diligenter exerceatis. Pauperes omnes sumus; et Dei gratia indigemus, bonorum omnium auctor et largitor est Deus, nihil boni adipisci, nihil mali evitare sine Eo possumus; *petite* ergo *et accipietis, pulsate et aperietur vobis*. Orate pro Ecclesia sancta catholica, ut, dissipatis erroribus, unius fidei veritas toto terrarum orbe propagetur. Orate ut peccatores redeant ad cor, et ne scelerum fluctibus absorbeantur, sed per poenitentiae tabulam salventur. Orate pro regum et christianorum pace et unitate. Orate pro afflicto regno Galliae, ut Qui dominatur cunctis regnis et Cuius voluntati nihil resistit, regno christianissimo et optime de christiana religione merito, veterem pietatem et pristinam tranquillitatem restituat. Orate ut fidei hostes teterrimi Turcae, qui furore et audacia incensi, christianis omnibus servitutem et vastitatem minitari non cessant, ipsius Dei omnipotentis dextera conterantur. Orate denique pro nobis ipsis, ut Deus infirmitatem nostram sublevet, ne tanto oneri succumbamus; sed det nobis in populo suo, verbo et exemplo proficere, et opus ministerii nostri adimplere, ut una cum grege nobis, licet immeritis, credito, ad vitam sempiternam perveniamus, per aspersionem sanguinis Agni immaculati, quem in altari offerimus, et Deo Patri repraesentamus, ut respiciat in faciem Christi sui, et parcat nobis peccatoribus, intercedente etiam advocata nostra Sanctissima Virgine Dei genitrice Maria, Sanctisque omnibus cum Christo Domino regnantibus.

§ 3. Hanc autem piam orationem nos ipsi primum in nostro apostolico palatio, prima dominica sacri Adventus post missarum solemnia inchoabimus, cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus et, qui in Urbe adsunt, episcopis et praelatis, ut deinceps suo ordine in caeteris Urbis ecclesiis ad praescriptam formam celebretur, et salutaris consuetudo sine intermissione orandi rite ac devote inducatur.

Haec oratio initiatur in palatio apostolico in prima dominica Adventus.

§ 4. Ceterum, ut eo propensius in hoc pio instituto perseveretis, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus vere poenitentibus et confessis, ac Sanctissimo Eucharistiae Sacramento refectis, qui in quacumque ecclesia, ubi oratio huiusmodi indicta fuerit, devote orando unam saltem horam perseveraverint, plenariam peccatorum suorum indulgentiam concedimus et elargimur; iis vero, qui inibi pias ad Deum preces breviori temporis spatio effuderint, septem annos et totidem quadragenas de iniunctis sibi aut alias debitis poenitentiis misericorditer in Domino relaxamus.

Indulgentia pro orantibus.

Datum Romae apud S. Petrum, die xxv novembris MDXCII, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 25 novembr. 1592, pontif. an. I.

XLIX.

Echebarem regem Mogor hortatur ad agnoscendam et sequendam christianam fidem, et audiendos presbyteros Societatis Iesu[1].

[1] Ex Regest. in Secret. Brevium.

Clemens episcopus, servus servorum Dei, Echebari regi Mogor illustri.

Charitas Dei et Domini nostri Iesu Christi, Cui inservimus, facit ut nullius omnino hominis salutem a nostra cura et studio alienam ducamus: in te autem, praeter hanc communem causam, multae sunt propriae, quibus te diligamus, tibique summam ac sempiternam beatitudinem cupiamus, excellens quaedam bonitas, naturae humanitas, benignitas cum erga omnes, tum propria quaedam erga sacerdotes nostros Societatis Iesu, animus denique a christianae fidei praeceptis et monitis audiendis non abhorrens. Haec enim omnia narraverunt sacerdotes illi tui cupidissimi. Hae igitur causae effecerunt ut ad te scriberemus, vellemusque has litteras, tanto locorum intervallo, testes esse nostrae erga te charitatis, praecaremurque tibi a Domino verae fidei agnitionem et cultum, sine quo salutis spes nulla esse potest.

Echebaris regis qualitates.

§ 1. Hanc fidem Iesus Christus Dei Filius suo ore docuit, discipulorum cordibus inseruit, miraculis innumeris firmavit, suo ipsius Sanguine pro salute mortalium omnium sponte profuso sanxit; Apostolorum praedicatione toto terrarum orbe propagavit, quotidieque per servos suos diffundit. Nam, quid aliud, tam multis in locis, tam a nobis, tam inter se disiunctis, laborant sacerdotes nostri, nisi ut quamplurimos possint ad Christi fidem atque ad sanctitatem vocare? Qua mercede? nulla alia, nisi ipsorum salutis. Hanc enim suum maximum lucrum esse ducunt, nihil mortale et caducum spectantes, sed omnes ad illam gloriam aspirare et pervenire cupientes, quam omnibus pie et cum virtute viventibus, propositam esse, fides nostra agnoscit et praedicat. Nos vero de praeceptis ac mysteris nostrae religionis libenter a te audiri accepimus: quo nomine tibi gratias

Eum hortatur Clemens ut PP. Societatis Iesu aud at Evangelium praedicantes.

agimus ac rogamus ut eos frequenter adhibeas atque audias; ac si te in audiendo delectari et affici, quod facile fiet, senseris, si ad credendum permoveri, ne obsitas neve cuncteris praesenti Deo te tradere, et fidem ac legem oblatam accipere; qua certe lege, nihil est perfectius, nihil naturae ac rationi convenientius. Iubet enim homines, optimam sui partem et immortalem animam, inquam, excolere, ab omni labe puram castamque servare, virtutibus complere, has veras divitias ducere, neminem laedere, ac ne odisse quidem, omnibus etiam inimicis benefacere, cavere ne qua in re Dei bonitas offendatur, offendi autem non modo turpitate aliqua admissa, sed etiam expetita, Deum enim intimis etiam animi cogitationibus praesentem esse, easque perspicere, ergo circumspiciendum nobis esse ne quid aut intus in animo insideat aut foris appareat quod Illius oculis displicere possit, maximum autem malorum omnium peccatum ducere, quod nos privet divina gratia et fructu sempiternae felicitatis, ad quam ab eodem ipso Deo facti et instituti sumus. Haec aliaque permulta, summa omnia et divina docet et praecipit nostra lex, haec veri huius legis cultores faciunt, non modo sine molestia, sed magna etiam cum voluptate. Huius legis, huius sensus, huius tum praesentis tum futurae ac beatissimae vitae fructus te socium habere percupimus, hoc summis precibus Deum oramus, hoc a te poscimus, nullo, ut vides, nostro terreno lucro, sed incredibili quodam tuae salutis studio. Sunt multa, ut dicebamus, in te egregia, naturae bonitas, humanitas, facilitas, cognoscendae veritatis amor, magna haec in te Dei sunt beneficia, ac simul etiam invitamenta ad Se agnoscendum, qui est summa veritas, summa bonitas, summa charitas. Rogamus ut haec attentius cogites, et sacerdotes Societatis Iesu, ut facis, audias, eosque commendatos habeas: senties in te vim divinae gratiae, et, ut speramus eo pervenies ut cognoscas Deum Patrem et quem Ille nobis misit Iesum Christum Filium suum, Deum et Dominum nostrum, unum cum Patre et Spiritu Sancto Deum, cui laus, honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae MDXCII, XVI kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno I [1].

Dat. die 17 decembr. 1592, pont. an. I.

1 Hoc eodem anno Clemens constitutione quae incipit: *Alias*, data die 1 aprilis, litteras Sixti V confirmavit, quibus Lauretanum oppidum in civitatem erexerat et episcopali dignitate insignitum voluerat. Altera autem constitutione, cui initium: *Quae a Romanis*, die 9 decembr. ratas etiam habuit litteras Gregorii XIII, Sixti V et Gregorii XIV quibus Graecis, qui ex insula Pathmos Anconam appulerant, proprium suae nationis consulem eligendi fuit tributa facultas. Quas quidem litteras Sixti et Gregorii suo loco posuimus.

INDEX

NOMINUM ET RERUM PRÆCIPUARUM

NUMERUS PAGINAM INDICAT; *a* PRIMAM COLUMNAM; *b* SECUNDAM DESIGNAT.

A

ibid. b. Cum vero archiconfraternitas dicta officia se gratis impleturam declasset, collaudat Pontifex, 106 *b;* atque indultum concedit annuo quolibet liberandi captivum, etiam capite damnatum, secunda feria post primam dominicam quadragesimae, 107 *a* et *b.* Praefectus eiusdem archiconfraternitatis locum habet in visitationibus carcerum Urbis, 108 *a* et *b;* qui a nemine sub quocumque praetextu inquietari potest, *ibid.*

Archipresbyter basilicae S. Petri de Urbe. *V.* Cardinali archipresbytero.

Archivium seu Tabularium. *V.* Status Ecclesiastici.

Assignatio pensionis episcopis latinis in Mari Aegeo, Bosnia et Moldavia. Paupertatis causa hi episcopi in suis dioecesibus non residebant, 549 *a.* Annuas proinde pensiones eis elargitur Clemens VIII, omni diminutione immunes, *ibid. b.* Thesaurario et depositario R. C. A. huiusmodi pensionum solutionem demandat, *ibid.* Nomina episcoporum et quantitas pensionis unicuique solvendae, 550 *a.*

Avenionensis civitatas et comitatus Venaissinus declaratur comprehendi in constitutione Pii V de bonis Rom. Eccles. non alienandis, 550 *b.* Quaecumque alienationes nullae sunt, 551 *a.* Contra eas electi ordinum possunt reclamare, *ibid.* Constitutionis praesentis vis, ac si in Concistorio fuisset publicata, *ibid.* et *b.* Avenionensis vicelegatus caeterique officiales sindicatui subiiciuntur coram archiepiscopo Avenoniensi vel alio episcopo, 559 *b.* Eidem sindicatui subiicere se debent rector caeterique officiales comitatus Venaissini, *ibid.* Tempus rationis reddendae praefinitur, *ibid.* Sindicatum subire recusantium omnia bona sequestri danda, 560 *a.* Facultas ad hoc archiepiscopo et episcopo supradictis concessa, *ibid.* Avenionensis Rota a cardinalibus de Armigniaco et Borbonio, Papae auctoritate, erecta fuit, 384 *a.* Hi nonnullas leges sanxerunt observandas etiam ab auditoribus eiusdem Rotae, *ibid. b.* Sixtus V dictos auditores, quolibet triennio sindicatui submisit, 385 *a.* Vicelegatus Avenionensis episcopus Bisignani sportularum ac caeterarum expensarum laxam praefinivit, *ibid. b.* Status comitatus Venaissini apud Sixtum V impugnarunt erectionem Rotae Avenionensis, utpote sibi noxiam 386 *a.* Papa nonnullis cardinalibus rem cognoscendam commisit, *ibid.* Gregorius vero XIV erectionem constitutionemque Rotae roboravit, *ibid.;* sed omnem ordinariam iurisdictionem auditoribus ademit, ita ut causas tantum ex commissione cognoscere possent, *ibid. b;* easque solummodo civiles et territorii Avenionensis, *ibid.* Unus auditor causas non excedentes summam bis centum aureorum cognoscere debet, 387. Casus in quibus et illas comitatus Venaissini potest cognoscere, *ibid.* Auditoribus hisce committi debent causae per legatum aut vicelegatum committendae, quibus in casibus unica tantum sufficit commissio, *ibid. b.* Cito causae expediendae, *ibid.* Sportulae seu taxa in causis primae et secundae instantiae, nec non in criminalibus et sententiis interlocutoriis aliisque, 388 *a* et *b.* Observantia taxarum, 389 *a.*

Avis (de) Militia. *V.* Militiarum, *etc.*

B

C

E

F

G

H

I

L

M

ibid. Ideo Clemens VIII consuetudinem approbans, eam roborat sua auctoritate, *ibid.*

Mariae (B.) Fuliensis Congregatio, Ordinis Citerciensis, statuta edidit pro sua reforformatione, 615 *b.* Eam eximit papa a iurisdictione generalium et aliorum praelatorum Ordiuis Cisterciensis, *ibid.*; sub Sedis Apostolicae protectione recipit, 616 *a*; eique elargitur privilegia omnia dicti Ordinis, *ibid.* Huiusce Congregationis monachi non tenentur ad alia instituta Ordinis Cisterciensis, *ibid. b*; cuius superioribus vetatur ne se intromittant in huius Congregationis negotiis, *ibid.*

Marianus de Camerino S. R. E. cardinalis. *V.* Salviati.

Maris Ægei, Bosniae et Moldaviae episcopi. *V.* Assignatio pensionis.

Martae (S.) de Urbe monasterium. Paulus III domum in Urbe deputavit ad recipiendum mulieres vitae culpabilis, et desuper confraternitatem instituit, 451 *b.* Ibique postea erectum fuit monasterium pro recipiendis iis quae, ex praedictis mulieribus, moniales esse volebant, *ibid.* Iulius III iurisdictionem cognoscendi causas mulierum monialium et monasterii praedicti concessit eidem protectori, 452 *a*; facultatemque summarie et impliciter procedendi, *ibid. b*; appellatione remota, *ibid.* Gregorius XIII iussit in dicto monasterio non amplius recipi mulieres corruptas, sed tantum virgines, 453 *a.* Sed dubitatum fuit an protector et congregatio haberent totale regimen dicti monasterii, ob mutationem superius indicatam, *ibid.* et *b.* Gregorius XIV protectoris et congregationis auctoritatem confirmat, *ibid.* Innovat insuper et iterum concedit et ampliat, *ibid.* et *seq.*

Martyrii monumenta in terris relicta christianum populum excitant ad laudandum Deum in Sanctis suis, adque illorum exempla imitanda, 43 *a.*

Massa (de) Thomas commissarius generalis fratrum Minorum de Observantia pro familia Cismontana, 286 *a.*

Massiliense monasterium monialium S. Salvatoris, Ordinis S. Benedicti supprimitur, 569 *a.* *V.* Victoris (S.) Monasterium.

Melitae insula beati Pauli Apostoli multis miraculis perillustris, 407 *a.*

Mercatores Graeci Anconae commorantes a Gregorio XIII ius obtinuerunt habendi proprium consulem, 450 *a.* Quod et Sixtus V confirmavit, *ibid. b.* Gregorius XIV, ipsis Graecis petentibus, hoc ipsum annuit, *ibid.* Exequutores constitutionis deputat, 451 *a.*

Mexicana Synodus. Episcopi regni Mexicani synodum provincialem coegerunt, ediderunt que varia statuta, 350 *a*; quae Romam confirmanda miserunt, *ibid.* Sixtus examen eorum commisit Congregationi Concilii, et in omnibus Mexicani regni ecclesiis observari praecepit, *ibid. b*; derogans contrariis, *ibid.*

Mexicanae, Novae Hispaniae et insularum Philippinarum maris Oceani ecclesiarum privilegia, 124 *b* et *seq.* Harum ecclesiarum decani, archidiaconi et canonici per tres menses a personali residentia eximuntur, 124 *b.*

Milites Lauretani bisceni numero primitus a Sixto constituti, deinde ad biscentum sexaginta extenduntur, 324 *b* et *seq.*

Militiae Iesu Christi, S. Iacobi et De Avis. Sebastianus, Henricus et Philippus Portugalliae et Algarbiorum reges nonnulla fecerant bona fide, contra vel praeter

N

O

P

S

T

U

V

INDEX ALPHABETICUS PONTIFICUM

IDEM CHRONOLOGICE DISPOSITUS

INDEX INITIALIS

A

B

C

D

E

F

G

H

I

L

M

N

O

P

Q

R

S

U

V

INDEX RUBRICARUM

APPENDIX

AD CONSTITUTIONES SIXTI V.

URBANUS VII

GREGORIUS XIV

FINIS TOMI NONI.

V. ex delegatione D. D. Archiepiscopi Taur.

P. Clodovaeus a Costiliolis Ord. Min.

